

MAGYAR KÖZIGAZGATÁSI TÖRVÉNYEK

GRILL-FÉLE KIADÁSA

Az összes közigazgatási törvények, rendeletek, minisztertanácsi, miniszteri, hatásköri birósági, közigazgatási birósági és rendes, valamint egyéb birósági elvi jelentőségü határozatok teljes rendszeres gyüjteménye jegyzetekkel és utalásokkal.

Báró **Babarczi-Schwartzer Ottó** dr., főrendiházi tag, m. kir. udvari tanácsos, egyetemi magántanár; **Bartóky József** dr., földmivelésügyi államtitkár; **Exner Kornél** dr., pénzügyminiszteri osztálytanácsos, egyetemi magántanár; **Halász Ferencz,** vallás és közoktatásügyi miniszteri tanácsos; **Jekel Péter** dr., belügyminiszteri osztálytanácsos; **Ladik Gusztáv** dr., belügyminiszteri osztálytanácsos; **László Pál,** miniszteri tanácsos, a m. kir. közp. dij- és illetékkiszabási hivatal főnöke; **Malobitzky János,** kereskedelemügyi miniszteri osztálytanácsos; ifj. **Márffy Ede** dr., pénzügyminiszteri fogalmazó; **Márkus Dezső** dr., curiai biró; **Ottlik Géza** belügyminiszteri osztálytanácsos; **Payr Vilmos,** honvédelmi miniszteri tanácsos; **Vásárhelyi Gyula,** belügyminiszteri osztálytanácsos, **Uszkay Bálint,** Mezőtur város főjegyzője, a magyarországi községi és körjegyzők egyesületének elnöke és más szakférfiak közreműködésével szerkeszti

TÉRFI GYULA dr.

igazságügyi miniszteri tanácsos.

ELSŐ PÓTKÖTET.

KÖZJOG. AZ ÁLLAMI KÖZIGAZGATÁS SZERVEZETE. TÖRVÉNYHATÓSÁG. KÖZSÉG. VALLÁSÜGY. ANYAKÖNYVI ÜGY. HÁZASSÁGI JOG. KÖZEGÉSZSÉGÜGY.

BUDAPEST, 1914.

Grill Károly könyvkiadóvállalata, IV., Veres Pálné-utca 3.

ELSŐ PÓTKÖTET

A MAGYAR KÖZIGAZGATÁSI TÖRVÉNYEK

GRILL-FÉLE KIADÁSÁHOZ

SZERKESZTI

Dr. TÉRFI GYULA

KÖZJOG. KÖZIGAZGATÁSI BIRÓSÁG. HATÁSKÖRI BIRÓSÁG. ORSZÁGOS LEVÉLTÁR. AZ ÁLLAMI KÖZIGAZGATÁSI SZERVEZETE

Dr. TÉRFI GYULA

A KÖZIGAZGATÁS EGYSZERÜSITÉSE. TÖRVÉNYHATÓSÁG. KÖZSÉG

Dr. LADIK GUSZTÁV

VALLÁSÜGY. HÁZASSÁGI JOG

Dr. TÉRFI GYULA

ÁLLAMI ANYAKÖNYVEK

OTTLIK GÉZA

A GYÁMSÁG ÉS A GONDNOKSÁG

Dr. JEKEL PÉTER

KÖZEGÉSZSÉGÜGY

BÁRÓ BABARCZI-SCHWARTZER OTTÓ dr.

BUDAPEST 1914.

Grill Károly könyvkiadóvállalata, IV., Veres Pálné-utca 3.

Légrády Testvérek könyvnyomdája Budapest.

Tartalom.

Ez a mutató csak a törvényeket és a fontosabb rendeleteket tartalmazza; a kötetben előforduló törvények és valamennyi rendelet vagy határozat számmutatója e mutató után a kötet elején, a betűrendes tárgymutató pedig a kötet végén van.

Közjog

Községek

Közegészségügy

Közjog.

A Közjogi kötet 136. lapján A magyar állam lakossága czim alatt feljegyzendő:

A magyar állam területén utoljára az 1910 : VII. t.-cz. rendelt el általános népszámlálást az 1910. decz. 31. és 1911. jan. 1. közti éjfél időpontjában létező népességi állapot szerint.

A Közjogi kötet 312. lapján az 1874: XXXIII. t.-cz. és a kapcsolatos törvények, mint hatályukat vesztettek törlendők s helyükbe beillesztendő:

1913: XIV. t.-cz. az országgyülési képviselők választásáról.

(Szentesitést nyert 1913. évi április 30. Kihirdettetett az Országos Törvénytár 1913. évi május 4-én kiadott 5. számában.)

ELSŐ FEJEZET.

A választói jogosultság és a választhatóság.

1. §. Országgyülési képviselőválasztói joga van a férfinemhez tartozó minden magyar állampolgárnak, ha a választói életkort elérte (2. §.), állandó lakóhelye van (3. §.) és a választói joghoz megkivánt különös kellékek valamelyikének megfelel (4.—7. §.).

2. §. A választói életkort a magasabb értelmiségüek (4. §.) huszonnegyedik életévük, mások harminczadik életévük betöltésével érik el.

3. §. A választói jogosultsághoz megkivánt állandó lakóhelye annak van, aki e törvény hatályosságának területén legalább egy év óta ugyanegy községben lakik, vagy lakással bir.

Az, aki a választói jogot megszerezte, ezt az állandó lakóhely kellékének hiánya miatt abban az esetben sem veszti el, ha lakását egy éven belül egy izben más községbe helyezi át.

Az e törvény hatályosságának területén bármily rövid ideig tartó lakás elegendő annak a választói jogosultságához, aki

1. az állam, vagy valamely törvényhatóság, község, közintézet, közalapitvány (közalap), állami vagy községi üzem, nyilvános számadásra kötelezett vállalat vagy egylet tisztviselője; vagy

2. bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetnek hivatalos alkalmazásban levő lelkésze; vagy

3. nyilvános jellegü tanintézetnek tanára vagy tanitója; vagy

4. egyetemet vagy más főiskolát végzett, ha állandó foglalkozása vagy állása van; vagy

5. az Országos Szinészegyesület tagja.

Attól, aki a királytól, a m. kir. kormánytól, vagy a közös ministerek valamelyikétől nyert kinevezés vagy megbizás alapján külföldön teljesit közszolgálatot, vagy valamely nyilvános számadásra kötelezett magyarországi vállalat tisztviselőjeként külföldön van alkalmazva, a választói jogosultsághoz nem kivántatik, hogy e törvény hatályosságának területén lakóhelye legyen.

4. §. Attól, aki a középiskolának (főgimnáziumnak, főreáliskolának), vagy ezzel tanértékre nézve egyenrangu más polgári vagy katonai tanintézetnek legmagasabb osztályát (évfolyamát) sikeresen elvégezte, vagy akinek olyan állása vagy foglalkozása van, vagy volt, amelyhez a törvény értelmében legalább ugyane tanintézetek valamelyikének elvégzése szükséges, a választói jogosultsághoz egyéb különös kellék nem kivántatik.

Egyenrangu intézetek: 8. §

5. §. Aki az elemi népiskola hatodik osztályát, vagy az ezzel a választói jogosultság szempontjából legalább egyenlő értékü más iskolai osztályt vagy más tanfolyamot sikeresen elvégezte, annak abban az esetben van választói joga, ha még a következő különös kellékek valamelyikének megfelel:

1. legalább két korona egyenes állami adóval van megróva; vagy

2. iparengedély vagy iparigazolvány alapján önállóan ipart üz, vagy kereskedést folytat; vagy

3. olyan alkalmazott, aki:

a) ipari üzlet vagy vállalat körében — ideértve a bányászatot, kereskedelmet és iparszerüen folytatott közlekedést is — bármennyi idő óta, de nem csupán alkalmilag felfogadott napszámosként van alkalmazva; vagy

b) az őstermelés körében vezetőmunkási vagy felügyelői tennivalók végzésére bármennyi idő óta van alkalmazva (11. §.); vagy

c) az a) és b) pont alá nem esik, de köz- vagy magánszolgálatban ugyanannál a munkaadónál bármely foglalkozás körében legalább három év óta van állandóan alkalmazva; vagy

4. valamely választónak mezei gazdaságában, ipari üzletében vagy vállalatában mint segitő családtag (11. §.) működik; vagy

5. a katonai vagy csendőrségi szolgálatban altiszti fokozatot ért el.

Egyenlő értékü osztály v. tanfolyam. 8. §.

6. §. Aki irni és olvasni tud, anélkül, hogy az 5. §-ban meghatározott iskolai képzettsége lenne, annak csak akkor van választói joga, ha a következő különös kellékek valamelyikének megfelel:

1. akár egy adónemből külön, akár több adónemből együttvéve, legalább husz korona egyenes állami adóval van megróva; vagy

2. iparengedély vagy iparigazolvány alapján önállóan ipart üz, vagy kereskedést folytat, ha legalább egy segédmunkást állandóan alkalmaz, vagy akár egy adónemből külön legalább tiz korona, akár több adónemből együttvéve legalább husz korona egyenes állami adóval van megróva; vagy

3. olyan alkalmazott, aki:

a) ipari üzlet vagy vállalat körében — ideértve a bányászatot, kereskedelmet és iparszerüen folytatott közlekedést is — nem csupán alkalmilag felfogadott napszámosként van alkalmazva, ha vagy iparostanoncz volt és a tanviszony befejeztével az iparhatóságtól bizonyitványt kapott, vagy az utolsó öt évi időtartamon belül akár egyfolytában, akár megszakitásokkal legalább három éven át ugyanegy ipari munkanemben (szakmában) dolgozott; vagy

b) az 5. §. 3. b) pontjában megjelölt őstermelési vezetőmunkás vagy felügyelő; vagy

c) az a) és b) pont alá nem esik, de köz- vagy magánszolgálatban ugyanannál a munkaadónál bármely foglalkozás körében legalább öt év óta van állandóan alkalmazva; vagy

4. az 5. §. 4. pontjában megjelölt segitő családtag; vagy

5. az 5. §. 5. pontjában megjelölt kiszolgált altiszt.

7. §. Attól, aki irni és olvasni nem tud, a választói jogosultsághoz különös kellékül az kivántatik, hogy akár egy adónemből külön, akár több adónemből együttvéve legalább negyven korona egyenes állami adóval legyen megróva.

8. §. A középiskolával tanértékre nézve egyenrangu

tanintézetek (4. §.) különösen: a gazdasági, erdészeti, bányászati, müvészeti, ipari, kereskedelmi, közlekedési szakiskolák, tanitóképző-intézetek, katonai vagy honvéd főreáliskolák vagy hadapródiskolák, a haditengerészeti akadémia.

Az elemi népiskola hatodik osztályának elvégzésével a választói jogosultság szempontjából egyenlő értékü (5. §.) különösen: a középiskola vagy a polgári iskola második osztályának, vagy az iparos- és kereskedőtanonciskola harmadik osztályának, vagy az elemi népiskola negyedik osztályán felül az iparos- és kereskedőtanonciskola második osztályának, vagy végül államilag szervezett megfelelő ipari szaktanfolyamnak elvégzése.

Egyebekben a középiskolával tanértékre nézve egyenrangu tanintézeteknek és az elemi népiskola hatodik osztályával a választói jogosultság szempontjából egyenlő értékü iskolai osztályoknak és tanfolyamoknak, valamint a főiskoláknak (3. §. 4. pontja) részletes jegyzékét a ministerium állapitja meg, és erre vonatkozó rendeletét — ha a bekövetkező változások szükségessé teszik — azonnal kiegésziti.

Azt, hogy a választói jogosultság szempontjából mely ipari munkák tartoznak ugyanegy ipari munkanem (szakma) körébe, a kereskedelemügyi minister a belügyministerrel egyetértőleg állapitja meg és erre vonatkozó rendeletét — ha a bekövetkező változások szükségessé teszik — azonnal kiegésziti.

9. §. Az 5. §. 1. pontjában, a 6. §. 1. és 2. pontjában és a 7. §-ban emlitett egyenes állami adó alatt azt a föld-, ház, kereset-, tőkeamat- és járadék- vagy bányaadót kell érteni, amelylyel a választó a névjegyzék elkészitésének vagy kiigazitásának (38. §.) évét közvetlenül megelőző naptári évben akár ugyanegy, akár több községben volt megróva.

A választó adójához hozzá kell számitani a vele közös háztartásban élő feleség és kiskoru törvényes (törvényesitett) gyermekek föld- és házadóját is.

Az ideiglenesen adómentes föld- és házbirtok után kivetett adót is számitásba kell venni.

10. §. Ha az 5. §. 3. *c*) pontjában és a 6. §. 3. *c*) pontjában emlitett alkalmazott a szolgálattól megvált, de egy éven belül ugyanahhoz a munkaadóhoz visszatér: ujabb alkalmazása idejét a közvetlenül megelőzőhöz kell számitani.

Az őstermelés vagy a háztartás körében alkalmazottnál az alkalmazás tartamába be kell számitani azt az időt is, amelyen át az alkalmazott a munkaadó örökhagyójánál, vagy a gazdaságban jogelődjénél szolgált.

Ha az alkalmazás azért szünik meg, mert a gazdaság

tulajdonosának vagy birtokosának személyében változás állott be, az elhagyott munkaadónál töltött szolgálat idejét a közvetlenül következő munkaadónál töltött szolgálat idejéhez kell számitani.

11. §. Az 5. §. 3. *b*) pontjában és a 6. §. 3. *b*) pontjában emlitett őstermelési vezetőmunkás vagy felügyelő alatt azt az alkalmazottat kell érteni, aki nem kizárólag testi munkára, hanem vezető vagy ellenőrző tennivalók rendszeres teljesitésére olyan gazdasági üzemben van alkalmazva, amelynek kiterjedése vagy természete vezetőmunkás vagy felügyelő (munkavezető, béresgazda, magtáros, fővincellér, főkertész stb.) állandó tevékenységét teszi indokolttá. Azt, hogy valamely gazdasági üzemben hány ilyen vezetőmunkás vagy felügyelő alkalmazására lehet szükség, a gazdasági üzem kiterjedésének természetének és a helyi viszonyoknak mérlegelésével kell megállapitani.

Az 5. §. 4. pontjában és a 6. §. 4. pontjában emlitett segitő családtag alatt olyan személyt kell érteni, aki valamely választónak vagy feleségének gyermeke, rokona, örökbefogadott gyermeke, vagy ezek valamelyikének férje, a választóval közös háztartásban él és ennek olyan mezei gazdaságában, ipari üzletében vagy vállalatában segédkezik, amely állandó segitő rendszeres alkalmazását teszi szükségessé.

12. §. Aki a képviselőválasztóknak az 1913. évre érvényes névjegyzékébe jogerősen fel van véve, és e törvény értelmében a választásra jogosultak közül kivéve vagy kizárva nincs (13. és 14. §.), választói jogát megtartja mindaddig, amig régi jogczime változatlanul fennáll ugyanabban a községben (városban), amelynek névjegyzékébe az 1913. évre felvették.

Az a közalkalmazott, aki az 1913. évre érvényes névjegyzékbe jogerősen fel van véve, áthelyezés esetében sem veszti el választói jogát. Az ilyen közalkalmazottat uj állomási helyének választói névjegyzékébe kell régi jogczimén felvenni.

Aki az 1913. évre érvényes névjegyzékbe az 1874: XXXIII. t.-cz. 2. §-a értelmében, régi jogosultság alapján van felvéve, választói jogát élte fogytáig megtartja, ha rá nézve a jelen törvény 14. §-ában megállapitott kizáró okok valamelyike fenn nem forog.

13. §. A választói jogosultsággal összeférhetetlen közszolgálata miatt ki van véve a választásra jogosultak közül:

1. a fegyveres erőnek és a csendőrségnek állandó vagy ideiglenes tényleges szolgálatban álló tisztje, katonai lelké-

sze, rangosztályba nem sorozott havidijasa és a legénység tagja, ideértve az ideiglenesen szabadságoltakat is, nem értve azonban ide a fegyveres erő ama tagját, aki törvényszabta kötelezettsége szerint fegyver- (szolgálati) gyakorlatot teljesit s e végből áll a meghatározott időn belül tényleges szolgálatban;

2. az állami, törvényhatósági vagy községi rendőrség legénységének tagja, nem értve ide a fegyverviselésre jogositott más polgári alkalmazottakat (pénzügyőr, mező-, erdő-, hegyőr stb.).

14. §. A választói jogosultságból ki van zárva az:

1. aki gondnokság alá van helyezve, vagy akinek kiskorusága meg van hosszabbitva;

2. aki elmebeteg, akkor is, ha még nincs gondnokság alá helyezve;

3. aki csőd alatt áll;

4. aki közjótékonyságban vagy közsegélyben részesül, illetőleg abban részesült és attól a naptól, amelyen a részesülés megszünt, egy év még el nem telt, ideértve azt is, aki népházban, szükséglakásban vagy más menhelyszerű intézményben ingyen vagy a lakás ellenértékeül nem tekinthető dijért lakik vagy lakott, nem értve ide azonban azt, aki betegsegélyző-, baleseti-, rokkantsági- vagy más efféle pénztárból kap segélyt vagy járadékot, aki elemi csapás miatt kapott segélyt, végül aki, vagy akinek gyermeke ösztöndijban részesül, tanpénz vagy vizsgadij alól mentetett fel;

5. aki, vagy akinek vele közös háztartásban élő felesége bordélyüzletet tart;

6. aki nyilvános helyen botrányt okozó részegség miatt két éven belül öt koronát meghaladó pénzbüntetésre legalább két izben jogerősen el volt itélve, és az utolsó büntetés kiállásától vagy elévülésétől számitott egy év még el nem telt;

7. akinek választói joga az országgyülési képviselőválasztások érvényessége felett itélő biróság (164. §.) határozatával fel van függesztve.

8. aki büntett vagy vétség miatt szabadságvesztés-büntetésre van itélve, az itélet jogerőre emelkedésétől a kiszabott büntetés kiállásáig, kivéve, ha a büntetés feltételesen fel van függesztve, vagy királyi kegyelem utján elengedtetett vagy elévült; aki feltételes szabadságon van; aki büntett vagy vétség miatt jogerős birói határozattal elrendelt vizsgálati fogságban van;

9. aki nyereségvágyból elkövetett, vagy az állam ellen irányuló, vagy a büntettekről és vétségekről szóló 1878: V.

t.-cz. 172. §-ának második bekezdésébe, vagy a büntetőtörvénykönyvek stb. módositásáról szóló 1908: XXXVI. t.-cz. 43—44. §-aiba, vagy a kivándorlásról szóló 1909: II. t.-czikkbe ütköző büntett vagy vétség miatt jogerősen szabadságvesztés-büntetésre volt itélve, a kiszabott büntetés kiállásától vagy elévülésétől számitott öt év alatt, ha pedig ugyane büncselekmények valamelyike miatt egy izben már el volt itélve, az ujabban kiszabott büntetés kiállásától vagy elévülésétől számitott tiz év alatt;

10. aki politikai jogai gyakorlatának felfüggesztésére van jogerősen itélve, az itéletben megállapitott idő alatt.

Ha a választói jogosultságot kizáró büntetés királyi kegyelem utján egészen vagy részben elengedtetett, a 9. pontban emlitett időtartam a királyi kegyelem keltével kezdődik.

Ha a büntett vagy vétség miatt a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztése is ki van mondva, ennek időtartamát a 9. pontban megszabott időbe be kell számitani.

15. §. Választói jogát csak az gyakorolhatja, aki a választók névjegyzékébe (Negyedik Fejezet) fel van véve. A névjegyzékbe felvett személy sem gyakorolhatja azonban a választói jogot, ha közokirattal igazolva van, hogy magyar állampolgárságát elvesztette, vagy reá nézve a 13. vagy a 14. §-ban felsorolt kivételek vagy kizáró okok valamelyike áll fenn.

A fegyveres erőnek az a tagja, aki törvényszabta kötelezettsége szerint fegyver- (szolgálati) gyakorlatot teljesit, azon az időn belül, amig e végből tényleges szolgálatban áll, választói jogát nem gyakorolhatja.

16. §. A választói jogot csak személyesen lehet gyakorolni.

Minden választónak egy szavazatra van joga.

17. §. Országgyülési képviselővé választható az, akinek a választás időpontjában választói joga van (1—14. §.), ha életének harmincadik évét betöltötte és a magyar nyelvet szóval és irásban birja.

Az, aki az előbbi bekezdésben meghatározott kellékeknek megfelel, választható akkor is, ha a választók névjegyzékébe nincs felvéve.

18. §. Nem választható országgyülési képviselővé:

1. aki a magyar állampolgárság megszerzéséről és elvesztéséről szóló 1879: L. t.-cz. 15. és 44. §-ai értelmében az országgyülés tagja nem lehet;

2. aki az országgyülési képviselőválasztások feletti biráskodásról szóló törvény (1899: XV. t.-cz. 176. §-a) értelmében a képviselői megbizólevélnek be nem mutatása miatt, vagy az összeférhetlenségről szóló 1901: XXIV. t.-cz. 25. §-ának második bekezdése értelmében a kormánynál való tilos közbenjárás miatt a választás idejében még nem lehet képviselő;

3. aki nyereségvágyból elkövetett büntett miatt jogerősen három évet meghaladó szabadságvesztés-büntetésre vagy ennél sulyosabb büntetésre volt itélve;

4. aki a 3. pont esetén kivül valamely büntett miatt, vagy nyereségvágyból elkövetett, vagy az állam ellen irányuló, vagy a büntettekről és vétségekről szóló 1878: V. t.-cz. 172. §-ának második bekezdésébe, vagy a büntetőtörvénykönyvek stb. módositásáról szóló 1908: XXXVI. t.-cz. 43—44. §-aiba, vagy a kivándorlásról szóló 1909: II. törvényczikkbe ütköző vétség miatt jogerősen szabadságvesztés-büntetésre volt itélve, a kiszabott büntetés kiállásától vagy elévülésétől számitott tiz év alatt, ha pedig ugyane bűncselekmények valamelyike miatt egy izben már el volt itélve, az ujabban kiszabott büntetés kiállásától vagy elévülésétől számitott tizenöt év alatt.

A jelen §. 4. pontjának eseteiben a 14. §. utolsó két bekezdésének rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

19. §. Nem választható országgyülési képviselővé:

1. aki a választás napjának kitüzése (77. §.) és a választás közé eső időben kir. járásbiróságnál, vagy kir. törvényszéknél mint itélő biró, vagy kir. törvényszék mellett müködő kir. ügyészségnél, mint ennek tagja volt alkalmazva, abban a választókerületben, amely egészen vagy részben az illető kir. járásbiróság vagy kir. törvényszék területén fekszik;

2. aki az 1. pontban emlitett időben főszolgabiró, szolgabiró, törvényhatósági joggal felruházott vagy r. t. (rendezett tanácsu) város rendőrkapitánya (főkapitány, kapitány, alkapitány) volt, abban a választókerületben, amely egészen vagy részben az illető járás vagy város területén fekszik;

3. a fegyveres erőnek állandó vagy ideiglenes tényleges szolgálatában álló hivatalnoka;

4. a választási vagy szavazatszedő küldöttségi elnök (helyettes elnök) abban a választókerületben, amelyben a választásnál vagy a szavazatszedésnél közremüködik.

MÁSODIK FEJEZET.

A választókerületek és a szavazókörök.

20. §. Az országgyülési képviselők választása választókerületenkint történik.

Minden választókerület egy képviselőt választ.

21. §. A választókerületek és székhelyük megállapitásáról külön törvény rendelkezik.

22. §. A választókerületek szavazókörökre oszlanak.

A szavazóköröket ugy kell megállapitani, hogy minden r. t. város és minden olyan nagyközség és körjegyzőség, amelyben a választók száma az 1.000-et meghaladja, lehetőleg külön szavazókört alkosson.

Népesebb városokat és nagyközségeket, valamint a nagyobb számu és egymástól távol fekvő kisközségekből álló körjegyzőségeket több szavazókörre is lehet osztani.

Kisebb népességü szomszédos nagyközségeket, körjegyzőségeket és a különböző körjegyzőségekhez tartozó egyes kisközségeket egy szavazókörré lehet egyesiteni.

23. §. A szavazóköröket a törvényhatósági bizottságnak, olyan r. t. városokban pedig, amelyek külön választókerületet alkotnak, a képviselőtestületnek közgyülése állapitja meg, illetőleg változtathatja meg. A határozat érvényességéhez a belügyminister jóváhagyása szükséges. E végből a határozatot a r. t. város is közvetlenül a belügyministerhez terjeszti fel.

A belügyminister a közgyülési határozatot — tekintet nélkül arra, hogy terjesztettek-e elő fellebbezést — érdemben felülvizsgálja.

Ha a belügyminister a felterjesztéstől számitott 40 nap alatt nem nyilatkozik, a határozat jóváhagyottnak tekintetik.

Ha a szavazókörök első megállapitásakor a törvényhatósági bizottság vagy a városi képviselőtestület közgyülése a belügyminister által a 154. §. második bekezdésére tekintettel kitüzendő határidő alatt érdemleges határozatát fel nem terjeszti, a megállapitás joga a belügyministerre száll át.

A belügyminister a törvény végrehajtása alkalmával jogerősen megállapitott szavazókörök jegyzékét az e törvény kihirdetésétől számitott három hónap mulva a képviselőháznak bemutatni, a jegyzék megváltoztatását pedig azonnal bejelenteni köteles.

A szavazókörök jogerősen megállapitott beosztására vonatkozó változtatást csak attól a naptól számitott hat hónap mulva lehet végrehajtani, amelyen a belügyminister jóváhagyó rendelete a törvényhatósághoz, illetőleg a városi képviselőtestülethez leérkezett.

24. §. A több községből álló szavazókör székhelyének megállapitására, megváltoztatására s a képviselőházhoz való bejelentésre a 23. §. rendelkezéseit kell alkalmazni.

HARMADIK FEJEZET.

A központi választmány.

25. §. A választók névjegyzékének elkészitése és évenkinti kiigazitása, ugyszintén a képviselőválasztások előkészítése végett minden törvényhatóságban, továbbá minden olyan r. t. városban, amely külön képviselőt küld, vagy amely két vagy több r. t. városból alakitott választókerület székhelye, központi választmányt kell alakitani.

Olyan választókerületben, amely kivételesen két (vármegyei vagy városi) törvényhatóság területéből alakittatik, a központi választmány tennivalóit a választási székhely szerint illetékes városi vagy vármegyei központi választmány látja el.

26. §. A központi választmány az elnökön kivül ott, ahol a választmány hatásköre egy választókerületre terjed ki, 12 tagból, ott ahol kettőre, 18, ott, ahol háromra, 24 tagból, ha pedig háromnál is több a választókerület, minden további kerület után még két-két tagból áll.

A központi választmányba minden választókerületből lehetőleg legalább két tagot, a két vagy több r. t. városból alakitott választókerület központi választmányába pedig minden városból egyenlő számu tagot kell választani. Ha a tagok száma a városok számával egyenlően nem osztható, a fennmaradó számu tagokat a választókerület székhelye választja.

Azt, hogy olyan központi választmányba, amelynek hatásköre két törvényhatóságra terjed ki (25. §. második bekezdése), az érdekelt törvényhatóságok hány tagot küldjenek, meghallgatásukkal a belügyminister dönti el.

27. §. A központi választmány elnöke törvényhatóságban a törvényhatóság első tisztviselője, r. t. városban a polgármester, két vagy több r. t. városból alakitott választókerületben a kerület székhelyéül szolgáló város polgármestere, vagy ezek törvényes helyettesei.

A központi választmány jegyzőjét és helyettesét évenkint az elnök rendeli ki a törvényhatóság, a r. t. város, két vagy több r. t. városból alakitott választókerületben a kerület székhelyéül szolgáló r. t. város jegyzői közül. A jegyző ebben a minőségében nem tagja a központi választmánynak.

28. §. A központi választmány tagjává csak az választható, aki a magyar nyelvet szóval és irásban birja, a megválaszthatóságból a 34. §. harmadik bekezdése szerint nincs kizárva, és vagy az illető törvényhatóság (r. t. város) területén valamely képviselőválasztókerület választóinak névjegyzékébe fel van véve, vagy az illető törvényhatóság bizottságának tagja.

29. §. A központi választmány tagjait a törvényhatóság bizottságának, illetőleg a r. t. város képviselőtestületének közgyülése szavazólapokkal, viszonylagos szótöbbséggel választja.

Két vagy több r. t. városból alakitott választókerületben minden város képviselőtestülete megválasztja a megfelelő számu (26. §.) tagokat. A választás megtartása iránt az egyes városokat a választókerület székhelyéül szolgáló város polgármestere keresi meg, akit a választás eredményéről a választmány megalakitása végett értesiteni kell.

A megbizás január hó 1-től számitott három naptári évre szól.

A választást rendes közgyülésen legalább egy hónappal előbb kell megtartani, mint amikor a régi választmány megbizása a törvény értelmében lejár.

A választásról a tagokat jegyzőkönyvi kivonaton értesiteni kell. Az, aki a választást el nem fogadja, köteles ezt az elnöknek az értesitéstől számitott nyolcz nap alatt bejelenteni.

Annak a helyébe, aki a taggá választást el nem fogadta, meghalt, lemondott, vagy tagságát elvesztette (34. §. harmadik bekezdése), a legközelebbi közgyülésen uj tagot kell választani.

A törvényhatósági bizottság (városi képviselőtestület) közgyülésének azon határozata ellen, amellyel a központi választmány tagjait megválasztja, a közigazgatási biróság előtti eljárásnak van helye.

30. §. A központi választmány elnöke és helyettes elnöke, tagjai, jegyzője és helyettes jegyzője működésük megkezdése előtt a következő esküt (fogadalmat) teszik le:

„Én, N. N. esküszöm (ünnepélyesen fogadom), hogy mindazokban a teendőkben, amelyek a törvény értelmé-

ben az országgyülési képviselőválasztók névjegyzékének elkészitése és kiigazitása, s az országgyülési képviselőválasztások előkészitése tekintetében a központi választmányra (a központi választmány elnökére, jegyzőjére) vannak ruházva, hiven, részrehajlás nélkül, lelkiismeretesen fogok eljárni. Isten engem ugy segéljen!" (Fogadalom esetében az utolsó mondat elmarad.)

A központi választmány elnöke az esküt (fogadalmat) a törvényhatósági bizottság, illetőleg a városi képviselőtestület közgyülésében, a helyettes elnök ugyanitt vagy a központi választmány előtt teszi le. A tagok vagy annak a közgyülésnek (képviselőtestületnek) szine előtt, amelyen megválasztattak, vagy a választmány vagy elnöke előtt teszik le az esküt (fogadalmat). A jegyző és helyettes jegyző az elnök előtt teszi le az esküt (fogadalmat). Az elnök az eskü (fogadalom) letételéről jegyzőkönyvet vesz fel.

31. §. A központi választmány hivatalos nyelve a magyar.

32. §. A központi választmány a szükséghez képest tartja üléseit.

Az ülések első napjáról az elnök a tagokat külön meghivó utján értesiti. A meghivót legalább három nappal az ülések megkezdése előtt kell elküldeni és a törvényhatóság székházán (városházán) való kifüggesztés utján közzétenni. Rendkivüli sürgős esetekben az elnöknek jogában áll a központi választmányt haladéktalanul összehivni.

Az általános választások alkalmával a vármegyei központi választmány a szükséghez képest naponkint ülésezik.

33. §. A törvényhatósági bizottság közgyülése elhatározhatja, hogy a központi választmány az ideiglenes névjegyzék összeállitását (57. §.) és az ellene benyujtott felszólalások és észrevételek tárgyalását (63. §.) szükség esetében két vagy több osztályban végezze.

E végből a törvényhatósági bizottság közgyülése akkor, amidőn a központi választmány tagjait megválasztja, közülök egyszersmind a szükséges számban kijelöli azokat, akik az osztályokban a központi választmány elnökén és helyettesén kivül az elnöki tennivalókat végzik. Osztályelnökökül lehetőleg olyan tagokat kell kijelölni, akik egyszersmind törvényhatósági tisztviselők.

A központi választmány tagjait az osztályokba évenkint a választmány elnöke sorozza be, még pedig ugy, hogy egy-egy osztály az elnökön kivül legalább négy tagból álljon, s hogy lehetőleg minden osztálynak legyen legalább egy tag-

ja mindazokból a választókerületekből, amelyeknek névjegyzékét tárgyalja. Ugyancsak a választmány elnöke rendeli ki a szükséges számu jegyzőket a törvényhatóság jegyzői közül.

34. §. A központi választmány ülései nyilvánosak.

Érvényes határozat hozatalára az elnökön kivül legalább négy tagnak, osztályülésben legalább két tagnak jelenléte szükséges.

Aki egy félévén át egy ülésen sem jelent meg és elmaradását minden alkalommal kellően nem igazolta, elveszti választmányi tagságát, és a legközelebbi tagválasztásnál ujra nem választható.

A központi választmány viszonylagos szótöbbséggel dönt.

A szavazatok egyenlő megoszlása esetében az elnök — aki különben nem szavazhat — dönt.

A központi választmány minden üléséről, a jelenlevők nevének felsorolása mellett, jegyzőkönyvet kell vezetni, amelyet az elnök és két jelenvolt tag hitelesit. A jegyzőkönyvet a törvényhatóság, illetőleg a r. t. város levéltárában kell elhelyezni, s róla három nap alatt hiteles másolatot kell a belügyministerhez felterjeszteni.

35. §. A központi választmány a belügyministerrel, a többi közigazgatási és a birói hatóságokkal, hivatalokkal és a magánosokkal közvetlenül érintkezik.

36. §. A központi választmánynak a választói jogosultságot érintő határozatai ellen a közigazgatási biróság előtti eljárásnak van helye (65., 66. és 72. §.). Egyéb határozatai a határozat hozatalát követő tizenöt nap alat a törvényesség szempontjából a belügyministerhez fellebbezhetők.

A belügyminister a törvénybe ütköző határozatot akár hivatalból, akár fellebbezés alapján a fellebbezési határidő lejárta előtt is megsemmisitheti, és amennyiben intézkedés tétele szükséges, uj határozat hozatalát rendelheti el. Ha azonban a központi választmány valamely határidő vagy határnap kitüzésében a törvényt helytelenül alkalmazta, és az idő rövidsége az uj határozat hozatalát kizárja: a belügyminister ebben a kérdésben érdemileg rendelkezik.

NEGYEDIK FEJEZET.

A választók névjegyzéke.

1. A névjegyzék általában.

37. §. Minden választókerület választóiról szavazókörök szerint, vagy ha a szavazókör több községből áll, községek szerint névjegyzéket kell vezetni.

A névjegyzékbe fel kell venni a választó családi és utónevét, polgári állását (foglalkozását), lakóhelyét, életkorát és választói jogcimét.

A névjegyzék mintáját a belügyminister rendeleti uton állapitja meg, s mind a megállapitott mintát, mind esetleges módositásait a képviselőháznak bemutatja.

38. §. A névjegyzék állandó és azt az e törvény életbelépésének kezdőpontját (154. §. első bekezdése) követő egy éven belül kell elkésziteni, az érvényessé válása évét követőleg pedig évenkint ki kell igazitani.

A névjegyzék elkészitési munkálatainak naptári határidőit — a kiigazitási eljárásra e törvényben megszabott időközök lehető megtartásával — a belügyminister rendeleti uton állapitja meg. (154. §.)

2. Az összeiró küldöttség.

39. §. A központi választmány e törvény értelmében való első megalakulása alkalmával a szavazókörök megállapitásának befejezése előtt (154. §.), később pedig minden évben legkésőbb márczius elsején minden szavazókörre nézve egy vagy több összeiró küldöttséget alakit. Kivételesen több szavazókörben is ugyanarra a küldöttségre lehet bizni az összeirást.

Ha ugyanegy szavazókörben több összeiró küldöttség müködik, a központi választmány mindegyik küldöttség müködési körét tüzetesen megállapitja.

A központi választmány megállapitja, hogy az összeiró küldöttség minden szavazókörben mely helyen vagy helyeken fog megjelenni.

Olyan ipartelepekre nézve, amelyek választói életkorban levő legalább száz férfimunkást rendszeresen foglalkoztatnak, a központi választmány az összeiró küldöttséget a helyszinén való eljárásra utasithatja.

40. §. Minden összeiró küldöttség három rendes és egy póttagból áll.

A községi vagy körjegyző a hivatali müködésének területén levő szavazókörben vagy szavazókörökben az összeiró küldöttségnek vagy küldöttségeknek állásánál fogva rendes tagja.

Az összeiró küldöttség többi tagjait a központi választmány választja. Megválasztani csak azt lehet, aki az illető törvényhatóság (r. t. város) területén valamely képviselőválasztókerület választóinak névjegyzékébe fel van véve, és a magyar nyelvet szóval és irásban birja, s ha az illető sza-

vazókörben tömegesen vannak magyarul nem tudó választók, ezek nyelvét is érti.

Az összeiró küldöttség elnökét és helyettesét a küldöttség rendes tagjai közül a központi választmány jelöli ki.

Az összeiró küldöttség elnökét és választott tagjait megválasztásukról irásban értesiteni kell.

41. §. Az összeiró küldöttség elnöke és tagjai müködésük megkezdése előtt a következő esküt (fogadalmat) teszik le:

„Én N. N. esküszöm (ünnepélyesen fogadom), hogy mindazokban a tennivalókban, amelyek a törvény értelmében az összeiró küldöttségre vannak ruházva, hiven, részrehajlás nélkül, lelkiismeretesen fogok eljárni. Isten engem úgy segéljen.“ (Fogadalom esetében az utolsó mondat elmarad.)

Az összeiró küldöttség elnöke és tagjai az esküt (fogadalmat) a központi választmány elnöke előtt teszik le, de vármegyékben a lakóhelyük szerint illetékes főszolgabiró vagy a r. t. város polgármestere előtt is letehetik. Az eskü (fogadalom) letételéről jegyzőkönyvet kell felvenni, amelyet a főszolgabiró (r. t. város polgármestere) azonnal a központi választmány elnökéhez köteles felterjeszteni.

42. §. Az összeiró küldöttség eljárása nyilvános.

Az eljáráshoz az elnökön kivül legalább egy tag jelenléte szükséges.

43. §. Az összeiró küldöttség működésének kezdőnapját legkésőbb márczius hó 15-ére az összeiró küldöttség elnöke tüzi ki, s mind a kitüzött napot, mind azt, hogy a küldöttség mely helyiségben fog működni, legalább nyolcz nappal müködésének megkezdése előtt a községi elöljáróság, illetőleg a városi polgármester utján, a szokásos módon (megfelelő számu falragasz utján, községekben esetleg dobszóval) kihirdeti azzal a figyelmeztetéssel, hogy az érdekeltek választói joguknak igazolása végett, okirataik bemutatása mellett, az összeiró küldöttség előtt jelentkezzenek, a munkaadók pedig az 55. §-ban emlitett adatokat meghatározott napon bocsássák az összeiró küldöttség rendelkezésére.

Ha a küldöttség elháríthatatlan akadály miatt a kitüzött napon működését meg nem kezdhetné, az elnök erről a községi elöljáróságot (városi polgármestert) azonnal értesiti. Egyszersmind uj határnapot tüz ki, amelyet a községi elöljáróság (városi polgármester) a szokásos módon azonnal kihirdetni köteles. Az uj határnapot akként kell kitüzni, hogy kihirdetésétől a működés megkezdéséig lehetőleg három napi időköz legyen.

3. *Az összeirás módja és kellékei.*

44. §. A választónak a névjegyzékbe való felvétele és a névjegyzékből való kihagyása a rendelkezésre álló hivatalos adatok felhasználásával hivatalból, amennyiben pedig hivatalos adatok nem állanak rendelkezésre, az érdekeltek jelentkezése s az általuk szolgáltatott adatok alapján történik. Különös méltánylást érdemlő esetekben, az érdekelt fél indokolt kérelmére, az összeiró küldöttség egyes hivatalos adatok megszerzése iránt hivatalból is intézkedhetik.

Azt, akinek az összeiró küldöttség tudomása, vagy a rendelkezésre álló adatok szerint a névjegyzékbe való felvételhez szükséges kellékei megvannak (1—14. §.), kivánságára való tekintet nélkül fel kell venni a névjegyzékbe.

Azt, aki az összeiró küldöttség előtt választói jogának igazolása végett személyesen megjelenik, a jelentkezés sorrendjében meg kell hallgatni.

45 §. A névjegyzékbe azt kell felvenni, akire nézve az összeiró küldöttség meggyőződött arról, hogy a választói jogosultsághoz szükséges törvényes kellékei az összeirás időpontjában megvannak.

Életkor tekintetében a névjegyzékbe való felvételhez elég, ha a felveendő személy azt az életévet, amelynek betöltésétől választói jogosultsága függ, még abban a naptári évben betölti, amelyben az összeirás történik.

Fel kell venni a névjegyzékbe azt is, akire nézve a 13. és 14. §-okban felsorolt kivételek vagy kizáró okok valamelyike fennforog, de akire nézve közokirattal igazolva van, hogy a kivétel vagy a kizáró ok kétségtelenül meg fog szünni abban a naptári évben, amelyben az összeirás történik.

46. §. A névjegyzékből ki kell hagyni azt, akire nézve az összeiró küldöttség meggyőződött arról, hogy meghalt, a névjegyzékbe való felvételhez szükséges kellékek valamelyikét elvesztette, vagy hogy tévesen volt a névjegyzékbe felvéve.

47. §. A választót — az alább felsoroltak kivételével — csak egy névjegyzékbe lehet felvenni.

A felvétel annak a szavazókörnek, illetőleg községnek névjegyzékében (37. §.) történik, ahol a választó az összeiráskor lakik, még pedig akkor is, ha a 3. §-ban meghatározott egy év alatt a városnak (községeknek) különböző választókerületekhez vagy szavazókörökhöz tartozó részeiben lakott.

Az alább felsorolt személyeket a következő helyeken kell a névjegyzékbe felvenni:

1. Az állami, törvényhatósági, vagy községi alkalmazottakat és a közintézeteknél, közalapitványoknál (közalapoknál), állami üzemnél, nyilvános számadásra kötelezett vállalatnál vagy egyletnél alkalmazottakat akkor, ha a székhelyen laknak, a lakás szerinti szavazókörben, ha pedig a székhelyen kivül laknak, lakásuk helyén a jelen §. második bekezdése értelmében, és ezenfelül a székhelyen is abban a szavazókörben, amelyben az alkalmazottnak hivatalos helyisége van.

2. Azt, akinek lakása helyén kivül olyan föld-, ház-, vagy bányabirtoka van, amelyek után a névjegyzék elkészitésének, illetőleg kiigazitásának évét közvetlenül megelőző naptári évben ugyanabban a községben — ideértve az ideiglenesen adómentes föld- és házbirtok után kivetett adót is — összesen legalább 100 korona egyenes állami adó volt kivetve: lakása helyén kivül ott is, ahol a birtok fekszik. A választó föld-, ház- és bányaadójához hozzá kell számitani a vele közös háztartásban élő feleség és kiskoru törvényes (törvényesitett) gyermekek ilyennemü adóját is.

3. Azt, aki a királytól, a m. kir. kormánytól, vagy a közös ministerek valamelyikétől nyert kinevezés vagy megbizás alapján külföldön teljesit közszolgálatot, vagy valamely nyilvános számadásra kötelezett magyarországi vállalat tisztviselőjeként külföldön van alkalmazva, annak a szavazókörnek, illetőleg községnek névjegyzékébe, amelyben kinevezése vagy megbizása (alkalmazása) előtt utoljára lakott, vagy amelyben adót fizet, vagy kivánatára Budapest székesfőváros általa megjelölt valamely szavazókörének névjegyzékébe.

48. §. Az életkor kellékének igazolását csak akkor kell megkivánni, ha arra nézve kétség forog fenn. Az életkor igazolására anyakönyvi kivonaton kivül más közokirat is használható.

A 14. §. 2. pontjában emlitett elmebetegség czimén a névjegyzékbe való felvételnél csak azt lehet mellőzni, akire nézve ez a körülmény gondnokság alá helyező birói itélettel vagy hatósági orvos bizonyitványával van megállapitva.

49. §. Az elemi népiskolai hatodik osztály sikeres elvégzésének igazolását külön törvény fogja szabályozni.

Arra nézve, aki az elemi népiskola hatodik osztályát ennek a külön törvénynek hatálybalépte előtt végezte el, az emlitett iskolai osztály sikeres elvégzését a vizsgálat letétele idejében az eddigi törvényeknek megfelelően kiállitott, vagy ugyanabban az időben vezetett hiteles iskolai feljegyzések

alapján utólagosan kiállitott bizonyitványnyal, vagy ilyen bizonyitvány hiteles másolatával kell igazolni.

Azt, hogy milyen iskolai feljegyzések alapján lehet az elemi népiskola hatodik osztályának sikeres elvégzéséről szóló bizonyitványt az előbbi bekezdésben emlitett igazolás czéljára utólagosan kiállitani, s az ilyen utólagos bizonyitványok kiállitásának egyéb módozatait a vallás- és közoktatásügyi minister a belügyministerrel egyetértőleg rendelettel állapitja meg.

50. §. Az irni és olvasni tudás bizonyitása az összeiró küldöttség által megjelölt nyomtatott szövegnek az összeiró küldöttség előtt való elolvasásából és az elnök vagy valamely tag által tollbamondott szövegnek a küldöttség előtt való leirásából áll.

Az irni és olvasni tudás az összeiró küldöttség előtt a magyaron kivül más olyan nyelven is igazolható, amelyet az illető helyen tömegesen használnak. Más élő nyelven a fél az illető nyelvre jogositott valamelyik hites birósági tolmács bizonyitványával igazolhatja irni és olvasni tudását.

Mind az olvasás, mind a tollbamondás czéljára a vallás- és közoktatásügyi minister által az elemi népiskolák VI. osztálya számára engedélyezett, vagy az 1907: XXVII. t.-czikk 20. §-ának 2. pontja értelmében helybenhagyott olvasókönyvek valamelyikét kell használni, amennyiben ilyen az illető nyelven rendelkezésre áll. Ilyen kézikönyv hiányában a szöveget az összeiró küldöttség állapitja meg.

Az összeiró küldöttség azt, akire nézve az irni és olvasni tudás bizonyitását szükségesnek tartja, a helyi szokásnak megfelelő hirdetménynyel, ezenkivül esetleg egyénenkinti meghivók utján maga elé idézi azzal a figyelmeztetéssel, hogy amennyiben igazolatlanul elmarad, olyannak fogják tekinteni, mint aki irni és olvasni nem tud.

51. §. Az elemi népiskolai hatodik osztály sikeres elvégzésének és az irni és olvasni tudásnak bizonyitását mellőzni kell azokra nézve, akiknek olyan állásuk vagy foglalkozásuk van vagy volt, amely a törvény által iskolai képzettséghez van kötve, vagy volt kötve akkor, amidőn az illető az állást betöltötte vagy a foglalkozást folytatta. Az irni és olvasni tudás bizonyitását mellőzni kell ezenfelül azokra nézve is, akik foglalkozásuk természeténél fogva — bár az törvényes minősitéshez nincs kötve — az irni és olvasni tudást nem nélkülözhetik.

Az irni és olvasni tudásnak az összeiró küldöttség által való megállapitását mellőzni kell továbbá azokra nézve is. akik azt, hogy irni és olvasni tudnak, a járási székhelye-

ken, valamint a törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsu városokban az elsőfoku közigazgatási hatóság kebelében e czélra szervezett állandó bizottság előtt igazolták s erről eredetiben vagy hiteles másolatban bizonyitványt mutatnak fel. Ezt a bizottságot a közigazgatási bizottság által kijelölt közigazgatási tisztviselők és tanerők sorából kell megalakitani. Az irni és olvasni tudás igazolására bocsátható a férfinemhez tartozó minden magyar állampolgár, aki huszonnegyedik életévét betöltötte. Az igazolás módjára nézve az 50. §. rendelkezései irányadók. A bizottság által kiállitott bizonyitvány országos érvényü és az irni-olvasni tudást egyszersmindenkorra igazolja. Egyebekben a bizottság szervezetét és eljárását a vallás- és közoktatásügyi minister a belügyministerrel egyetértőleg rendelettel szabályozza.

Ha alapos kétség nem forog fenn, az irni és olvasni tudás bizonyitását azoktól sem kell megkivánni, akik valamely magyarországi elemi népiskola negyedik osztályának sikeres elvégzését a vizsgálat letételének idejében kiállitott vagy ugyanabban az időben vezetett hiteles iskolai feljegyzések alapján utólagosan kiállitott bizonyitványnyal, vagy ilyen bizonyitvány hiteles másolatával igazolják, vagy arról, hogy az Országos Közmüvelődési Tanács által az irás és olvasás elsajátitása czéljából felnőttek számára rendezett tanfolyamot sikeresen elvégezték, eredetiben vagy hiteles másolatban bizonyitványt mutatnak fel.

Azt, hogy milyen iskolai feljegyzések alapján lehet az elemi népiskola negyedik osztályának sikeres elvégzéséről szóló bizonyitványt az előbbi bekezdésben emlitett igazolás czéljára utólagosan kiállitani, s az ilyen utólagos bizonyitványok kiállitásának egyéb módozatait a vallás- és közoktatásügyi minister a belügyministerrel egyetértőleg rendelettel állapitja meg.

52. §. A választói jog szempontjából figyelembe veendő adóösszegekre nézve az adófőkönyv, illetőleg az ideiglenesen adómentes föld- és házbirtok tekintetében az adókivetési lajstrom irányadó.

A választó az adóösszeget adókönyvecskéjével vagy más közokirattal igazolhatja.

53. §. Ipari üzlet vagy vállalat körében alkalmazottakra nézve az 5. §. 3. *a*) pontjában emlitett alkalmazást, továbbá azt, hogy a 6. §. 3. *a*) pontjában emlitett időn át ugyanegy munkanemben (szakmában) dolgoztak, rendszerint munkakönyvvel, esetleg az iparhatóság által a segédekről

(gyári munkásokról) vezetett lajstrom hiteles kivonatával kell igazolni.

Az iparossegédek (gyári munkások) munkakönyvének kiállitását a kereskedelmügyi minister a belügyministerrel egyetértőleg ugy szabályozza, hogy az a választói jog megállapitásához szükséges személyi adatokat is tartalmazza.

Magánszolgálatban álló egyéb alkalmazottakra nézve az 5. §. 3. *b*) és *c*) pontjában, továbbá a 6. §. 3. *b*) és *c*) pontjában emlitett alkalmazást rendszerint a munkaadónak vagy megbizottjának olyan bizonyitványával kell igazolni, amely az alkalmazás minőségét, az alkalmazott által végzett tennivalókat, illetőleg az alkalmazás idejét pontosan megjelöli.

Az, aki az ilyen bizonyitvány kiállitását elfogadható ok nélkül megtagadja, annyiszor, amennyiszer 10—100 koronáig terjedhető birsággal sujtható. A birság kiszabása kis- és nagyközségekben a főszolgabiró, városokban a polgármester vagy a tanács valamely kijelölt tagja, Budapest székesfővárosban a kerületi elöljáró hatáskörébe tartozik.

Az e §-ban emlitett alkalmazást szükség esetében más megfelelő okirattal (munkásigazolvány, munkaszerződés, cseléd- (szolgálati) könyv, községi bizonyitvány, bejelentési hivatal tanusitványa, stb.) is lehet igazolni.

54. §. A községi elöljárók közül azok, akiket az összeiró küldöttség erre felhiv, az összeirásnál megjelenni és a szükséges felvilágositásokat megadni kötelesek.

55. §. Minden hatóság,köztisztviselő, lelkész, nyilvános jellegü intézmény köteles a rendelkezésére álló adatokat az összeiró küldöttségnek vagy a központi választmánynak megkeresésre kiszolgáltatni.

Hivatalból köteles évenkint legkésőbb márczius hó 5-ig a központi választmánynak megküldeni:

1. minden hivatalfőnök a vezetése alatt álló hivatalnál alkalmazott választójogosultak jegyzékét;

2. minden bejelentési hivatal kimutatást azokról a választói életkorban levő férfiakról, akik az előző évi márczius hó 1-je óta a városból elköltöztek, s azokról, akik ugyanazon idő óta az egy évi lakás kellékét a városban megszerezték.

A központi választmány ezeket az adatokat, a törvényhatósághoz érkezett büntető birósági itéletekkel együtt, az összeiró küldöttségeknek küldi meg.

A kir. adóhivatalok és a községi (városi) közegek kötelesek az adófőkönyveket, adókivetési lajstromokat és az adófőkönyvben foglalt adóelőirások helyesbitésére vonatkozó más jegyzéket kellő időben az összeiró küldöttség rendelkezésére bocsátani.

Minden munkaadó, aki választói életkorban levő legalább tiz férfialkalmazottat rendszeresen foglalkoztat, köteles ezekről olyan jegyzéket bocsátani az összeiró küldöttség rendelkezésére, amely a választói jog szempontjából figyelembe jövő összes szolgálati adatokat feltünteti. Egyszersmind köteles az illető alkalmazottak munkakönyvét (igazolványát, cselédkönyvét, stb.) személyesen vagy megbizottja utján az összeiró küldöttség által meghatározott napon ennek betekintés végett bemutatni.

Az, aki az előző bekezdésben emlitett jegyzéket az összeiró küldöttségnek rendelkezésére nem bocsátja, vagy a munkakönyveket be nem mutatja, annyiszor, amennyiszer 10—100 koronáig terjedhető birsággal sujtható. A birság kiszabása az 53. §. negyedik bekezdésében megjelölt hatóságok hatáskörébe tartozik.

Az alkalmazottak jegyzékének mintáját a belügyminister állapitja meg.

4. A névjegyzék tervezete.

56. §. Az összeiró küldöttségek minden szavazókörről, ha pedig a szavazókör több községre oszlik, minden községről külön egy példányban készitik el a választók névjegyzékének tervezetét.

A névjegyzék kiigazitása alkalmával az ujonnan felvetteknél az ujonnan történt felvételt a névjegyzék tervezetének jegyzet-rovatában fel kell tüntetni. Egyszersmind fel kell tüntetni az érvényben lévő névjegyzék jegyzet-rovatában azoknak a kihagyását, akik az uj névjegyzék tervezetébe nem vétettek fel.

A névjegyzék tervezetét — még pedig a kiigazitáskor az érvényben levő névjegyzéknek az előbbi bekezdés szerint jegyzetekkel ellátott példányával együtt — köteles az összeiró küldöttség müködésének befejezése után, az összeirásban részt vett tagok aláirásával ellátva, a központi választmánynak olyan időben megküldeni, hogy a központi választmány átvizsgálásukat az 57. §-ban megállapitott időpontban megkezdhesse.

5. Az ideiglenes névjegyzék.

57. §. A központi választmány a névjegyzékek tervezetét április hó 15-étől kezdve naponkint folytatólag tartott üléseiben vizsgálat alá veszi, a rendelkezésre álló vagy a pótlólag beszerzett adatok alapján — a 44—54. §-ok szabályai-

nak megfelelő alkalmazása mellett — módositja s ez alapon összeállitja a választók ideiglenes névjegyzékét.

A központi választmány, amennyiben a rendelkezésre álló adatok engedik, az összeirás óta időközben történt változásokat is figyelembe veszi.

A központi választmány az ideiglenes névjegyzéket minden választókerületre nézve, az 56. §. első bekezdésének megfelelően, két-két példányban, betürendben állitja össze. Egyszersmind a kihagyottakról ugyanilyen módon két példányban külön jegyzéket állit össze.

A munkálatok befejeztével a központi választmány a választókerület összes választói ideiglenes névjegyzékének és a kihagyottak jegyzékének egy teljes példányát a választókerület székhelyéül szolgáló város polgármesterének vagy község elöljáróságának, az ideiglenes névjegyzéknek és a kihagyottak jegyzékének az egyes városok, nagyközségek és körjegyzőségek választóira vonatkozó részét pedig az illető városnak, nagyközségnek vagy körjegyzőségnek küldi meg. Egyuttal köteles mindazokat, akik az érvényben levő névjegyzékben előfordulnak vagy az uj névjegyzék tervezetébe felvétettek, az ideiglenes névjegyzékből azonban kihagyattak, a kihagyásról, az oknak megjelölésével, postai uton közvetlenül értesiteni.

Egyidejüleg, de legkésőbb május 1-éig az állam hivatalos nyelvén és a szükséghez képest a kerületben tömegesen használt más nyelven is hirdetményt bocsát ki, amelyben közhirré teszi, hogy az ideiglenes névjegyzék hol és mely időben lesz közszemlére kitéve; továbbá, hogy a névjegyzék ellen e törvény 59—61. §-ai értelmében felszólalásnak és a felszólalás ellen észrevételnek van helye; végre hogy a felszólalások és az ezekre tett észrevételek hol és mennyi idő alatt nyujthatók be.

Ezt a hirdetményt azokon a helyeken, ahol az ideiglenes névjegyzéket közszemlére kell kitenni (58. §.), a községi elöljáróság, illetőleg a városi polgármester köteles a szokásos módon közzétenni.

58. §. A választókerület összes választóinak ideiglenes névjegyzékét, a kihagyottak jegyzékével együtt, a választókerület székhelyén, az egyes városok és községek választóinak ideiglenes névjegyzékét pedig, ugyancsak a kihagyottak jegyzékével együtt, az illető r. t. városban, nagyközségben és a körjegyzőség székhelyén május hó 16-tól junius 14-ig bezárólag közszemlére kell kitenni.

A közszemlére kitétel a városházán vagy községházán, illetőleg a körjegyző hivatalos helyiségében, Budapest szé-

kesfővárosban pedig ezenfelül az egy-egy közigazgatási kerületbe tartozó választókra nézve a kerületi elöljáróságnál is, naponkint reggeli 8 órától déli 12 óráig történik.

Ezen idő alatt a névjegyzéket és a kihagyottak jegyzékét a községi elöljáróság (tanács, kerületi elöljáróság) egy tagjának vagy megbizottjának jelenlétében mindenki megtekintheti és köznapokon délutáni 2 órától 6 óráig lemásolhatja.

6. Jogorvoslatok az ideiglenes névjegyzék ellen.

59. §. Az ideiglenes névjegyzék ellen saját személyét illetőleg, mindenki felszólalhat.

Ezenkivül annak, aki az ideiglenes névjegyzékbe fel van véve, jogában áll abban a választókerületben, amelynek választójaként felvétetett, a névjegyzékbe történt minden felvétel vagy kihagyás miatt felszólalni.

A felszólalások május hó 16-ától ugyane hónap 30-ig bezárólag irásban nyujthatók be.

A felszólaló köteles felszólalását indokolni, s mellékelni, illetőleg bemutatni azokat az okirati bizonyitékokat, amelyeknek megszerzése az egyeseknek módjában állhat, azokra a bizonyitékokra pedig, amelyeknek megszerzése az egyesnek nem állhat módjában, akként köteles felszólalásában utalni, hogy azok feltalálhatók legyenek.

Az adóra vonatkozó adatokat annak, aki fel akar szólalni, a községi elöljáróság köteles haladéktalanul rendelkezésére bocsátani. Ha a felszólalás adófizetés czimén felvett olyan személy kihagyására irányul, akinek adója abban a községben, amelyben felvétetett, a választói jog kellékeül megkivánt összeget nem éri el, a központi választmány indokolt esetben a kihagyatni kért személyt annak igazolására hivhatja fel, hogy a megfelelő adóval más községben vagy községekben van megróva.

A felszólalás olyan változásokra is alapitható, amelyek az összeirás óta állottak elő. A felszólalásban uj bizonyitékok is felhozhatók.

Minden felszólalás csak egy-egy személyre vonatkozhatik.

60. §. A felszólalást a központi választmányhoz kell intézni és városokban a polgármesternél, Budapesten a kerületi elöljáróságnál, nagyközségekben az elöljáróságnál, kisközségekben a körjegyzőnél kell benyujtani.

A felszólalónak, amennyiben kivánja, a felszólalás átvételéről elismervényt kell adni.

A felszólalásokat benyujtásuktól kezdve junius hó 14-ig bezárólag az 58. §-ban megszabott órákban és helyen naponkint közszemlére kell kitenni, és azokat ugyanazon §. szerint le lehet másolni.

61. §. A felszólalásokra mindazok, akiket az 59. §. szerint a felszólalás joga megillet, május hó 16-tól junius hó 14-ig bezárólag irásban észrevételeket nyujthatnak be.

Az észrevételt a 60. §. első bekezdésének megfelelően s minden felszólalásra külön kell benyujtani.

62. §. A felszólalásokat és észrevételeket érkezésük sorrendjében külön e czélra nyitott iktatókönyvbe kell beiktatni, s a határidő (61. §.) leteltével az iktatókönyvvel, az ideiglenes névjegyzékkel és a kihagyottak jegyzékével együtt a központi választmánynak azonnal meg kell küldeni.

Ha a törvényes határidőben felszólalást nem nyujtottak be, ezt a központi választmánynak be kell jelenteni.

63. §. A felszólalások és észrevételek felett a központi választmány julius hó 31-ig köteles határozni. A határozatot indokolni kell s az indokokkal együtt jegyzőkönyvbe kell foglalni.

Azt a felszólalást, vagy észrevételt, amely az 59., illetőleg a 61. §. rendelkezéseinek nem felel meg, a központi választmány érdemleges tárgyalás nélkül visszautasitja.

A központi választmány első ülésére szóló meghivóban közölni kell azt a sorrendet, amelyben a központi választmány az egyes választókerületek, szavazókörök és a hozzájuk tartozó községek névjegyzékei ellen benyujtott felszólalásokat és az ezekre tett észrevételeket át fogja vizsgálni.

A sorrendet megállapitó határozatot az ülést megelőző napon a törvényhatóság (r. t. város) székházán is ki kell függeszteni.

64. §. A központi választmánynak a felszólalásokra és az észrevételekre vonatkozó határozatait, ideértve a 63. §. második bekezdése alapján hozott visszautasitó határozatokat is, augusztus hó 1-jétől 15-ig bezárólag a központi választmány székhelyén, a törvényhatóság (r. t. város) székházán az 58. §-ban megszabott órákban, naponkint közszemlére kell kitenni.

Annak, aki saját személyét illetőleg szólalt fel, az elutasitó határozatot kézbesiteni kell.

Ezenkivül az olyan határozatot, amely az ideiglenes névjegyzékbe felvettnek törlését rendelte el, kézbesiteni kell annak, akinek választói jogára a határozat vonatkozik.

65. §. A központi választmánynak a felszólalásokra és

az észrevételekre vonatkozó határozata ellen a közigazgatási birósághoz panasznak van helye (36. §.). A panasz joga azt illeti meg, akinek felszólalása vagy észrevétele felett a központi választmány határozatot hozott, továbbá azt, akinek választói jogára a határozat vonatkozik. Az, akinek a 64. §. szerint a határozat kézbesittetett, a kézbesitést követő tizenöt nap alatt, a többiek pedig legkésőbb augusztus hó 5-ét követő tizenöt nap alatt panaszukat a központi választmány elnökénél irásban nyujthatják be. A panaszban uj okirati bizonyitékok is felhozhatók, időközben történt változásokra azonban a panasz nem alapitható.

A központi választmány a panaszokra és a bizonyitékokra megteheti észrevételeit, és az összes panaszokat együttesen, a reájuk vonatkozó iratok és saját észrevételei kiséretében szeptember hó 1-ig felterjeszti a közigazgatási birósághoz.

Az, akinek a 64. §-ban emlitett határozat olyan időben kézbesittetett, hogy a panasz benyujtására engedett határidő reá nézve augusztus hó 31-e után jár le, a panaszt a kézbesitést követő tizenöt nap alatt, legkésőbb azonban október hó 15-ig még benyujthatja. Az ily panaszt a központi választmány a közigazgatási birósághoz haladéktalanul felterjeszti.

66. §. A központi választmány azt, aki a magyar állampolgárságot elvesztette, vagy akire nézve a 13. és 14. §-okban felsorolt kivételek vagy kizáró okok valamelyike felmerül, az ideiglenes névjegyzékből október hó 15-ig hivatalból törli; egyébként azonban az ideiglenes névjegyzéken a közszemlére kitételtől kezdve (58. §.) hivatalból nem változtathat.

A központi választmány annak, akit az előző bekezdés értelmében hivatalból törölt a névjegyzékből, határozatát azonnal kézbesitteti. A határozat ellen a közigazgatási birósághoz panasznak van helye (36. §.), amelyet a kézbesitést követő tizenöt nap alatt, legkésőbb azonban november hó 15-ig kell benyujtani. A központi választmány a panaszt a közigazgatási birósághoz haladéktalanul felterjeszti.

67. §. A központi választmány határozatai ellen benyujtott panaszok felett a közigazgatási biróság az általános közigazgatási osztályból alakitott háromtagu tanácsban határoz. A tanács tagjai közül legalább egynek birói képesitése legyen. A szükséghez képest több tanács alakitható.

Az ügyek elintézése nyilvános előadás mellett és rendszerint az iratok alapján, a felek meghallgatása nélkül történik. Ha azonban a biróság az ügy tisztázása érdekében szük-

ségesnek tartja, szóbeli és közvetlen tárgyalás tartását rendelheti el.

A közigazgatási biróság szükség esetében az iratok kiegészitését és a tényállás bővebb felderitését is elrendelheti.

Egyebekben ezen ügyek elintézésének módját a ministerium által megállapitandó ügyrend határozza meg.

A közigazgatási biróság deczember hó 1-éig a panaszokat érdemlegesen elintézni s az ügyiratokat a központi választmányhoz visszaküldeni köteles.

7. *A végleges névjegyzék.*

68. §. Ha a központi választmánynak a felszólalásokra és az észrevételekre vonatkozó határozatai ellen a 65. §. értelmében panaszt senki sem nyujtott be, és a központi választmány a 66. §. értelmében a megengedett határidő lejártáig törlést nem foganatositott, vagy foganatositott ugyan, de a törlés ellen panaszt senki sem nyujtott be, vagy ha a közigazgatási biróság az illető névjegyzékre vonatkozó öszszes panaszokat érdemlegesen elintézte: a névjegyzék véglegessé válik.

A központi választmány a végleges névjegyzéket, az 56. §. első bekezdésének megfelelően, betürendben és minden választót sorszámmal ellátva, annyi példányban állitja öszsze, amennyire a 69. §-ban foglaltak szerint szükség van.

A végleges névjegyzék összes hiteles példányait az elnök és a jegyző aláirják és azok hü és gondos kiállitásáért személyesen felelősek.

69. §. A végleges névjegyzék egy példányát a belügyministerhez kell felterjeszteni; két példányt a törvényhatóság, illetőleg a r. t. város levéltárába kell elhelyezni; egy példány megfelelő részeit az érdekelt városoknak és községeknek, Budapesten az illető kerületi elöljáróságnak kell megküldeni.

A választókerület székhelye szerint illetékes kir. közjegyzőnél, ha pedig több ilyen van, ezek mindegyikénél egyegy példányt kell elhelyezni.

A kir. közjegyző az őrizetére bizott példányt dijtalanul veszi hivatalos őrizet alá, és az érvényességi időt követő naptári év leteltével megsemmisitheti. Az 1913. évre érvényes névjegyzéket nem szabad megsemmisiteni.

70. §. A központi választmány a végleges névjegyzéket évenkint deczember hó 31-ig köteles a 69. §-ban megjelölt helyekre eljuttatni.

71. §. A végleges névjegyzék a kiigazitás évét közvetlenül követő naptári évre érvényes.

Ugyanazon képviselőválasztásnál, ideértve a pótválasztást is, az egész választás alatt azt a névjegyzéket kell használni, amelynek alapján a választás megkezdődött, habár az az év, amelyre ez a névjegyzék érvényes volt, időközben le is járt.

72. §. Ha a szavazókörök beosztásában változás történik (23. §.), a központi választmány intézkedik az iránt, hogy azok a választók, akik az uj beosztás következtében más szavazókörben fogják választói jogukat gyakorolni, a névjegyzéknek az utóbbi szavazókörre vonatkozó részébe a változás életbeléptetésével egyidejüleg átjegyeztessenek.

73. §. A névjegyzékre vonatkozó összes kivonatokat, bizonyitványokat és egyéb okiratokat bélyegmentesen és — amennyiben e törvény másként nem rendelkezik — dijtalanul kell kiállitani.

A névjegyzékre vonatkozó beadványok bélyegmentesek.

74. §. A végleges névjegyzéknek az érdekelt városok és községek részére megküldött példányát bárki megtekintheti, lemásolhatja, vagy lemásoltathatja, s erre városokban a polgármester, Budapesten a kerületi elöljáróság, községekben az elöljáróság kivánatra köteles módot nyujtani.

A végleges névjegyzéknek a törvényhatóság (r. t. város) levéltárában őrzött példányairól teljes vagy részleges másolatot, az irásdij előzetes lefizetése mellett, bárki kaphat. A kérelmet a központi választmány elnökénél irásban kell benyujtani. A másolatot a kérvény beiktatásától számitott nyolcz nap alatt elismervény mellett kell kiadni.

A névjegyzéknek a belügyministeriumban őrzött példányairól — az irásdij előzetes lefizetése mellett — szintén adható másolat.

Mind a törvényhatóság (r. t. város) levéltárában, mind a belügyministeriumban őrzött példányok másolatainak irásdiját a belügyminister állapitja meg.

A kir. közjegyző a névjegyzéknek az ő őrizetére bizott példányáról bárkinek köteles hitelesitett teljes vagy részleges másolatot kiszolgáltatni, továbbá tanusitványt adni arról, hogy valakinek neve a névjegyzékben előfordul vagy nem fordul elő. A kir. közjegyző a másolatokért és tanusitványokért a szabályszerü dijakat számithatja fel.

75. §. Ha a központi választmány elnöke a másolat kiadását megtagadja vagy késlelteti, a fél ez ellen a közigazgatási biróság elnökéhez fordulhat.

A közigazgatási biróság elnöke a központi választmány elnökét felhivja, hogy záros határidő alat a másolatot adja ki, vagy a megtagadás vagy késedelem okait terjessze elő.

Arra a tisztviselőre, aki a kitüzött záros határidőben sem a másolatot ki nem adja, sem a megtagadást vagy késedelmet kellően nem igazolja, a közigazgatási biróság elnöke kétezer koronáig terjedhető birságot szabhat, a mely ismételt engedetlenség esetében annyiszor, a hányszor ismételhető.

Ezen a birságon kivül fegyelmi uton való felelősségrevonásnak is lehet helye.

ÖTÖDIK FEJEZET.

A választás.

1. A választások kitüzése és előkészitése.

76. §. Az általános képviselőválasztásokra a belügyminister tiz napi határidőt állapit meg, még pedig ugy, hogy rendeletének a hivatalos lapban való közzétételétől a választásokra megállapitott határidő utolsó napjáig legalább harminc napi, a választásokra megállapitott határidő utolsó napjától az országgyülés megnyitásáig pedig legalább tiz napi időköz maradjon. Ezt a rendeletet a királyi meghivólevelek szétküldésével egyszerre kell kibocsátani.

77. §. Az általános választásokat a központi választmány az összes választókerületekben, amelyekre hatásköre kiterjed, a 76. §. értelmében megállapitott tiz napi határidőn belül ugyanarra a napra tüzi ki.

Az időközi választás napját a központi választmány ugy tüzi ki, hogy a képviselőház erre vonatkozó határozatának vételétől a választás napjáig legalább tizenöt napi és legfeljebb huszonöt napi időköz maradjon.

78. §. A központi választmány az általános választásoknál a királyi meghivólevélnek a törvényhatóság vagy a külön képviselőküldési joggal felruházott város (több r. t. városból alakitott kerületben a székhelyül szolgáló város) közgyülésében történt kihirdetése napján, vagy az ezt követő napon, időközi választásnál a képviselőház határozatának vételétől számitva három nap alatt összeül, hogy a választással kapcsolatos intézkedéseket (79. §.) megtegye.

79. §. A központi választmány minden választókerület számára választási küldöttséget választ, amely a választást

az egész választókerületben, a szavazást pedig a választókerület székhelyén, illetőleg a választási székhelynek (városi választókerületnek) a központi választmány által meghatározott szavazókörében vezeti.

A szavazásnak a többi szavazókörben való vezetésére a központi választmány szavazatszedő küldöttségeket választ, s megállapitja, hogy melyik küldöttség melyik szavazókörben működjék.

80. §. Mind a választási, mind a szavazatszedő küldöttséget ugy kell megválasztani, hogy mindegyik egy elnökből, egy helyettes elnökből, egy jegyzőből és egy helyettes jegyzőből álljon. A választási küldöttség elnöke egyuttal választási elnök.

A választási és a szavazatszedő küldöttség elnökévé és tagjává csak az választható, aki a magyar nyelvet szóval és irásban birja, és vagy azon választókerületek valamelyikében, amelyekre a központi választmány hatásköre kiterjed, a választók érvényes névjegyzékébe fel van véve, vagy az illető törvényhatóság bizottságának tagja.

Községi és körjegyzők abban a választókerületben, amelyben laknak, a választást fegyelmi felelősség terhe mellett elfogadni kötelesek.

A választási és a szavazatszedő küldöttség elnökét és tagjait megválasztásukról irásban értesiteni kell.

Az elnök vagy jegyző akadályoztatása esetében tennivalóit helyettese végzi.

81. §. A választási és a szavazatszedő küldöttség elnöke és tagjai a következő esküt (fogadalmat) teszik le:

„Én N. N. esküszöm (ünnepélyesen fogadom), hogy mindazokban a tennivalókban, amelyek a törvény értelmében a választási (szavazatszedő) küldöttségre (a választási, szavazatszedő küldöttségi elnökre) vannak ruházva, hiven, részrehajlás nélkül, lelkiismeretesen fogok eljárni. Isten engem ugy segéljen!“ (Fogadalom esetében az utolsó mondat elmarad.)

A küldöttségi elnökök és tagok az esküt (fogadalmat) vagy nyomban megválasztásuk után, vagy a megválasztásukról szóló értesités kézbesitésétől számitott 48 óra alatt a központi választmány elnöke előtt teszik le, de vármegyékben a lakóhelyük szerint illetékes főszolgabiró, vagy a r. t. város polgármestere előtt is letehetik. A főszolgabiró, illetőleg a r. t. város polgármestere az eskü (fogadalom) letételét a központi választmány elnökének azonnal bejelenti.

Azt, aki az esküt (fogadalmat) a fenti határidőben

nem teszi le, vagy kérelmére az eskü (fogadalom) letételére a központi választmánytól halasztást nem kap, ugy kell tekinteni, mintha a választást el nem fogadta volna, és helyét azonnal összehivandó ülésen mással kell betölteni.

A központi választmány engedélye alapján a küldöttségi tag az esküt (fogadalmat) kivételesen a választás napján, az eljárás megkezdése előtt, a választási vagy a szavazatszedő küldöttségi elnök előtt is leteheti.

A megüresedett helyeket a központi választmány tölti be. A választási eljárás egész tartama alatt azonban a küldöttségi tagok helyett másokat a szükséghez képest a küldöttségi elnök nevez ki. (100. §.).

Amennyiben a választási elnöknek, illetőleg a szavazatszedő küldöttségi elnököknek az eskü (fogadalom) letételéről közvetlen tudomásuk nem lenne, az eskü (fogadalom) letételét igazoló bizonyitványt a szavazatszedő küldöttségi elnökök a választási elnöknek legkésőbb a választást megelőző napon, a szavazatszedő küldöttség tagjai pedig a szavazatszedő küldöttségi elnöknek legkésőbb a választási eljárás megkezdése előtt kötelesek bemutatni.

A küldöttségi elnök által kinevezett küldöttségi tag az esküt (fogadalmat) müködésének megkezdése előtt a küldöttségi elnök előtt teszi le. (100. §.).

Az eskü (fogadalom) letételéről jegyzőkönyvet kell felvenni.

82. §. A központi választmány az állam hivatalos nyelvén s a szükséghez képest a kerületben tömegesen használt más nyelven is hirdetményt tesz közzé, amelyben tudatja:

a) a választás napját és megkezdésének időpontját;

b) a választási elnök és helyettes elnök, a választási jegyző és helyettes jegyző nevét;

c) mindenik szavazókörre nézve a szavazatszedő küldöttségi elnök, helyettes elnök, jegyző és helyettes jegyző nevét;

d) szavazókörönkint azt a sorrendet, amelyben a községek és városrészek (utczák, terek) választói szavazásra felhivatnak;

e) az ajánlat átnyujtásának helyét és időpontját;

f) a választási eredmény kihirdetésének helyét;

g) a választásnál szem előtt tartandó más intézkedéseket.

Ezt a hirdetményt a választókerület minden községe elöljáróságának (városi polgármesternek) meg kell küldeni, s ez köteles azt legalább hét nappal a választás előtt a szokásos módon közzétenni.

A központi választmány köteles továbbá a választási elnöknek a választókerület teljes névjegyzékét, a küldöttségi elnököknek pedig az illető szavazókör névjegyzékét hiteles alakban kellő időben rendelkezésére bocsátani.

83. §. Azt a helyiséget, amelyben a szavazás történik, minden szavazókör székhelyére nézve a választási elnök állapitja meg, s egyszersmind gondoskodik, hogy intézkedése a választókerület minden községében és városában idejekorán közzététessék.

84. §. A választás napjának kitüzésétől (77. §.) fogva nyilvános választási pártgyülést, pártünnepélyt vagy körmenetet csak abban az esetben lehet tartani, ha azt Budapest székesfővárosban az államrendőrség főkapitányánál, törvényhatósági joggal felruházott és r. t. városban a rendőrkapitánynál, kis- és nagyközségekben a főszolgabirónál a városban (községben) lakó, legalább négy választó, a helynek és az időpontnak, a körmenet utirányának és tartamának megjelölésével, legalább 48 órával előbb bejelent.

A rendőrhatóság a bejelentőknek arról, hogy a bejelentés megtörtént, a bejelentés napjának és órájának feltüntetése mellett, elismervényt ad.

A rendőrhatóság a bejelentett pártgyülés megtartását meg nem tilthatja, ha azonban a közbiztonság kivánja, a pártgyülés megtartását indokolt határozattal attól teheti függővé, hogy a bejelentők a pártgyülés megtartására más helyet és időpontot jelölnek meg.

Pártünnepély vagy körmenet megtartását megindokolt határozattal el lehet tiltani, ha ezt közbiztonsági vagy közegészségi szempont szükségessé teszi.

A rendőrhatóság határozata ellen fokozatos fellebbvitelnek van helye.

Ha az illetékes rendőrhatóság a bejelentéstől számitott 24 óra alatt nem nyilatkozik, a pártgyülést, pártünnepélyt vagy körmenetet meg lehet tartani.

A nyilvános pártgyülésen vagy körmeneten az illetékes rendőrhatóság magát megbizott által képviseltetni köteles.

A nyilvános pártgyülésen mindenekelőtt elnökséget kell választani. A rend fenntartásáért addig, amig a megválasztott elnökség működését meg nem kezdi, a bejelentők, azontul az elnökség tagjai is felelősek.

Rendzavarás esetében a rendőrhatóság megbizottja a pártgyülést, pártünnepélyt, körmenetet feloszlathatja.

2. *Képviselőjelölés.*

85. §. A választást képviselőjelölés előzi meg.

Képviselőjelöltre vonatkozó ajánlatot legkésőbb a választás napját megelőző harmadik napon lehet átnyujtani. A választást megelőző harmadik napon a választási elnök köteles a választókerület székhelyén (a városi választókerületben) megjelenni, s ott a hirdetményben (82. §.) megjelölt helyiségben délelőtt 9 órától délután 2 óráig az ajánlatok átvétele végett a választók rendelkezésére állani. Később ajánlatot át nem vehet.

Képviselőjelöltet az illető kerületnek a végleges névjegyzékbe felvett, legalább ötven választója irásban ajánlhat. Ugyanaz a választó több jelölt ajánlásában nem vehet részt. Az ajánlók jogosultságát a választási elnök a választókerület választóinak névjegyzéke alapján állapitja meg.

Az ajánlatnak tartalmaznia kell a jelölt családi és utónevét, polgári állását vagy foglalkozását és lakását, s el kell látva lenni valamennyi ajánló aláirásával. Minden ajánló köteles névaláirása mellett megjelölni azt a községet, amelynek névjegyzékében fel van véve.

Az ajánlatot legalább két és legfeljebb tiz olyan ajánlónak kell személyesen átnyujtania, akiket a választási elnök ismer, vagy akik előtte személyazonosságukat igazolják. A személyazonosságnak a községi elöljáróság által történt igazolását az elnök köteles elfogadni. Az ajánlat átnyujtói az aláirások valódiságáért felelősek.

Az ajánlat átnyujtóit kivéve, a választási elnök az ajánlás átvételére rendelt helyiségből mindenkit kitilthat.

86. §. A választási elnök olyan ajánlatot, amely a 85. §-ban megszabott rendelkezéseknek nem felel meg, át nem vehet, ellenben az olyan ajánlat átvételét, amely ezeknek a rendelkezéseknek megfelel, meg nem tagadhatja.

A választási elnök egy órán belül az ajánlat átvételéről az átnyujtóknak elismervényt ad, ha pedig az átvételt megtagadja, ennek okát velük egyidejüleg irásban közli.

Az elismervény mellett átvett ajánlatot sem az ajánlók vissza nem vonhatják, sem a választási elnök vissza nem adhatja. Az ajánlott jelölt azonban a jelöléstől visszaléphet, de visszalépését a választási elnök csak ugy veheti tudomásul, ha azt a jelölt személyesen szóval, vagy közjegyzőileg hitelesitett nyilatkozatban jelenti ki.

87. §. A választási elnök az átvett ajánlatban foglalt jelölést elfogadni köteles, kivéve ha olyan egyénre vonatkozik, aki a képviselői megbizólevél be nem mutatása miatt a

választás időpontjában országgyülési képviselővé nem választható (1899: XV. t.-cz. 176. §.)

A választási elnök az elfogadott jelölést utólag vissza nem utasithatja.

88. §. A választási elnök az ajánlásra kitüzött határidő lejárta után köteles a jelöltek neveit a szavazatszedő küldöttségi elnökökkel azonnal tudatni, s egyszersmind minden szavazókör székhelyén közzététetni.

89. §. Azokban a kerületekben, amelyekben a szavazás titkos (112. §.), a választási elnök, ha több jelölt van, köteles az ajánlásra kitüzött határidő lejárta után a jelöltek neveit a központi választmánynak azonnal bejelenteni.

90. §. Ha a jelöltek valamelyike már a választási eljárás megkezdése előtt visszalép, és ezt a választási elnöknél a 86. §. utolsó bekezdésének megfelelő módon bejelentik: a visszalépést a választási elnök a jelölésről már értesitett szavazatszedő küldöttségi elnökökkel azonnal tudatja; egyszersmind intézkedik, hogy a visszalépés minden szavazókör székhelyén közzététessék.

Azokban a kerületekben, amelyekben a szavazás titkos, a választási elnök, ha a bejelentett jelöltek (89. §.) valamelyike visszalép, erről a központi választmánynak is azonnal jelentést tesz.

91. §. Ha szabályszerü jelölés nem történt, vagy a választási eljárás megkezdésére kitüzött időpont előtt valamennyi jelölt visszalépett, vagy a jelölt valamelyike meghalt, a választás elmarad. Erről a választási elnök a választási küldöttséget és a szavazatszedő küldöttségeket, valamint a választásnál közremüködésre hivatott hatósági közegeket (104. §.) haladéktalanul értesiti; egyszersmind gondoskodik, hogy a választás elmaradása a választókerület minden községében és városában idejekorán közzététessék és minderről a központi választmánynak azonnal jelentést tesz.

3. Bizalmi férfiak és külön megbizottak alkalmazása; a rend fenntartása.

92. §. Azok a választók, akik az ajánlatot átnyujtották 85. §.), az ajánlat átnyujtásától a választási eljárás megkezdéséig (96. §.) a párt részére minden szavazókörbe egy vagy két bizalmi férfit alkalmazhatnak. A bizalmi férfiak a választás törvényszerüségét ellenőrzik, és csak az elnök felhívására vagy engedélyével szólalhatnak fel.

A bizalmi férfiak nevét a küldöttségi elnökökkel idejekorán tudatni kell.

Ha a bizalmi férfi nem annak a szavazókörnek névjegyzékébe felvett választó, amelyben a szavazás történik, közokirattal kell igazolni, hogy az illető törvényhatóság valamelyik választókerületének érvényes névjegyzékében van felvéve.

93. §. A küldöttségi elnök, ha szükségesnek látja, a választók és a szavazatszedő küldöttség közötti összeköttetés fenntartására, az egyes pártok részére egyenlően megállapitandó számban külön megbizottakat alkalmazhat.

94. §. A választasi eljárást megelőzőleg a választási elnök — a közigazgatási hatóság és a szavazatszedő küldöttségi elnökök meghallgatása után — gondoskodik arról, hogy az esetleg szükséges karhatalom rendelkezésre álljon, és ezt a közigazgatási hatósággal egyetértőleg az egyes szavazókörökbe beosztja.

A szavazatszedő küldöttség elnöke a választók szabadságának biztositása végett, különösen bevonulásukra és a szavazókör székhelyén való elhelyezésükre nézve, a közigazgatási hatóság meghallgatásával a szavazókör egész területére előzetesen is intézkedik, s intézkedéseit alkalmas módon köztudomásra juttatja.

A választók elhelyezésére vonatkozó intézkedéseket a küldöttségi elnök akkor, ha a pártok bizalmi férfiai már ki vannak jelölve, ezek meghallgatásával, s akképen köteles megtenni, hogy a rend fenntartása és a választóknak a szavazatszedő küldöttséggel való érintkezése biztosittassék, hogy továbbá a választók számára kijelölt gyülekezési helyek a szavazóhelyiségtől lehetőleg egyenlő távolságra essenek, s hogy végül a választók élelmiszerekkel ellátásukról gondoskodhassanak.

95. §. A választási székhelyen és az olyan városi választókerületben, amely nem áll több r. t. városból, a választási elnök tartja fenn a rendet és rendelkezik a közbiztonsági közegekkel és a fegyveres erővel a választási székhely, illetőleg az emlitett városi választókerület egész területén. Ilyen helyeken a szavazatszedő küldöttségi elnökök csak a szavazóhelyiségben és ennek közvetlen környékén ügyelnek a rend fenntartására, s a közbiztonsági közegekkel és a fegyveres erővel csak e határok között és a választási elnöknek rögtön teendő jelentés mellett rendelkezhetnek.

Masutt a rendet a szavazókör egész területén a szavazatszedő küldöttségi elnök köteles fenntartani. Őt illeti meg a rendfenntartásra kirendelt közbiztonsági közegekkel és a fegyveres erővel való rendelkezés joga is.

A rend fenntartására kirendelt közbiztonsági közegekkel és a fegyveres erővel való rendelkezésben az erre illetékes elnököt, kizárólag esetről-esetre adott felhatalmazás alapján, csak a helyettes elnök vagy az illetékes közigazgatási hatóság helyettesitheti.

A karhatalomnak a választási eljárás folyamán szükségessé vált kiegészitése, ugyszintén az illető választókerületben rendelkezésre álló karhatalom beosztásának megváltoztatása iránt a választókerület egész területére nézve a választási elnök intézkedik.

4. A szavazás általános szabályai.

96. §. Ha a választás a 91. §. értelmében el nem marad, a választási küldöttség a választás napján a választókerület székhelyén megjelenni köteles akkor is, ha csupán egy a jelölt.

A választási elnök a választási eljárást reggel 8 órakor megnyitja, s ha csak egy a jelölt, ezt megválasztott országgyülési képviselőül jelenti ki, és az eredményt a hirdetményben (82. §.) megállapitott helyen kihirdeti.

Ha több a jelölt, szavazásnak van helye.

97. §. A szavazatszedő küldöttségek kötelesek a választás napján a részükre kijelölt szavazókörben a szavazásra szolgáló helyiségben megjelenni, hacsak a választási elnöktől már előbb arról nem értesültek, hogy a választás vagy a szavazás elmarad.

Ha a szavazókörben megjelent szavazatszedő küldöttség a választási elnöktől a szavazás megkezdése előtt a választás vagy a szavazás elmaradásáról értesül, ezt a küldöttség elnöke az összegyült választóközönséggel közli.

98. §. A küldöttségi elnökök kötelesek gondoskodni a szavazóhelyiség berendezéséről és arról, hogy a szavazáshoz szükséges felszerelések és segédeszközök rendelkezésre álljanak.

Kötelesek továbbá — szükség esetében a közigazgatási hatóság utján — gondoskodni arról, hogy a szavazásnál előforduló irásbeli tennivalók végzésére megfelelő munkaerő (irnok) álljon rendelkezésére.

Kötelesek végül a vissza nem lépett jelöltek neveit betürendbe szedve, jól olvashatóan és szembetünő helyen a szavazóhelyiségben kifüggeszteni.

99. §. A szavazási eljárás minden szavazókörben a választás napján reggel 8 órakor kezdődik.

A szavazás megkezdése előtt a küldöttségi elnök megállapitja, hogy a küldöttség tagjai és az eljárásnál közreműködésre hivatott többi személyek megjelentek-e, s megteszi a szavazás megtartásához szükséges előzetes intézkedéseket.

100. §. Ha a küldöttség valamelyik tagja nem jelent meg, vagy az eljárásban akadályozva van, a küldöttség megfelelő kiegészitéséről a 80. §. rendelkezéseire figyelemmel, a küldöttség elnöke intézkedik. Az uj tag működésének megkezdése előtt a küldöttségi elnök kezébe a 81. §-nak megfelelően esküt (fogadalmat) tesz.

A küldöttség elnöke kiveszi az esküt (fogadalmat) az irnoktól (98. §.), továbbá attól is, aki azt a központi választmány engedélye alapján (81. §.) előtte teheti le.

101. §. Ha a szavazás megkezdéséig azok a választók, akik az ajánlatot átnyujtották, bizalmi férfiakat (92. §.) nem alkalmaztak, a küldöttségi elnök őket törvényadta jogukra figyelmezteti.

Ha a bejelentett bizalmi férfiak valamelyike meg nem jelent, vagy működését abbanhagyja, helyette a küldöttség elnöke a jelölt pártjához tartozó választók közül más bizalmi férfit alkalmaz, s erről az ajánlat átnyujtóinak valamelyikét azonnal értesiti. A helyettes bizalmi férfi megbizatása megszünik, ha az ajánlat átnyujtói uj bizalmi férfit alkalmaznak, vagy ha az általuk előre bejelentett bizalmi férfi megjelenik vagy működését folytatja.

102. §. A választók személyazonosságának ellenőrzése végett minden szavazatszedő küldöttségnél minden községből a községi biró vagy helyettese és a községi elöljáróságnak egy kiküldött tagja, minden városból pedig a tanács két megbizott tagja vagy a tanács által kiküldött két tisztviselő a szavazás helyén megjelenni s mindaddig, mig az illető község vagy város választói szavaznak, s ezenfelül a záróra kihirdetésétől, illetőleg kitüzésétől (123. §.) kezdve a szavazás befejezéséig, mint azonossági tanu, jelen lenni köteles.

Ezenkivül a párt bizalmi férfiainak joguk van arra, hogy akkor, midőn valamely községre vagy városra (városrészre, utcára, térre) a szavazás sora reá kerül, e község vagy város (városrész, utca, tér) lakói közül egy-egy választót, mint azonossági tanut jelöljenek meg, aki mindaddig, mig az illető község vagy város (városrész, utca. tér) választói szavaznak, a választók személyazonosságát ellenőrzi.

Ha a községi (városi) küldöttek valamelyike a választásra meg nem jelent, vagy működését abbanhagyta, helyette

a küldöttség elnöke az illető községben vagy városban (városrészben) lakó választók közül mást nevez ki.

Az összes azonossági tanuk a szavazatszedő küldöttség előtt a következő esküt (fogadalmat) kötelesek tenni:

„Én N. N. esküszöm (ünnepélyesen fogadom), hogy azokra a kérdésekre, amelyek az országgyülési képviselőválasztóknak személyazonosságára nézve hozzám intéztetnek, minden párt- és más mellékérdek nélkül, legjobb tudomásom és meggyőződésem szerint, a tiszta igazságnak megfelelően válaszolok. Isten engem ugy segéljen!" (Fogadalom esetében az utolsó mondat elmarad.)

103. §. Ha olyan akadály támad, amely miatt a szavazást a megállapitott órában az illető szavazókörben nem lehet megkezdeni, a küldöttségi elnök, belátása szerint és saját felelősségére, az akadály elháritásáig a szavazás megkezdését elhalasztja. A szavazást, mihelyt az akadály elhárult, nyomban meg kell kezdeni. A szavazás megkezdésének elhalasztását és ennek előrelátható időtartamát ki kell hirdetni. Ha az akadály legkésőbb a törvényes záróráig (123. §.) elhárítható nem volt, s ezért a szavazást megkezdeni nem lehetett, a szavazást az illető szavazókörben meghiusultnak kell tekinteni.

A megkezdett szavazást rendszerint megszakitás nélkül kell folytatni (125. §.).

104. §. A szavazás tartama alatt a szavazóhelyiségben a szavazatszedő küldöttség elnökén, tagjain és a szavazásra beszólitott választókon kivül csak a bizalmi férfiak (92. §.), a külön megbizottak (93. §.), a közigazgatási tisztviselő, az irnokok, (98. §.), továbbá mindaddig, mig az illető község vagy város (városrész) választói szavaznak, a községi elöljáróság vagy a városi tanács által kiküldöttek és a bizalmi férfiak által megjelölt azonossági tanu (102. §.) lehetnek jelen.

A szavazatszedő küldöttség összes tagjainak a szavazás egész tartama alatt a választókerület, illetőleg a szavazókör székhelyén (városi szavazókörben), az elnöknek vagy helyettesének és a jegyzőnek vagy helyettesének pedig a szavazóhelyiségben kell tartózkodnia.

A szavazatszedő küldöttség elnöke elrendelheti, hogy a szavazók az általa meghatározott számban bocsáttassanak be a szavazóhelyiségbe, s innen szavazatuk leadása után azonnal távozzanak.

Azt, aki a rend ellen vét, vagy az e törvény értelmében jogos rendelkezésnek nem engedelmeskedik, az elnök rendreutasitja, ismételt rendreutasitás esetében pedig a

szavazóhelyiségből kiutasithatja. Az ilyen választó, ha még nem szavazott le, szavazásra csak a törvényes zárόra után, illetőleg az elnöki zárόra alatt (123. §.) jelentkezhetik.

Ha a választásnál közreműködő valamelyik közeget kellett kiutasitani, e helyett a küldöttségi elnök a 101. §-ban a helyettesitésre megszabott rendelkezés értelmében mást alkalmaz.

105. §. A választók községek vagy városrészek (utcák, terek) szerint a központi választmány által meghatározott sorrendben szavaznak, még pedig először a szavazókör székhelyének a választói.

Azokat a községeket vagy városrészeket, amelyeknek választói a szavazásra nem jelentkeztek akkor, amikor a megállapitott sorrend szerint rajtuk volt a sor, a többi község (városrész) leszavazása után a szavazásra még egyszer fel kell hivni.

106. §. A központi választmány elrendelheti, hogy a választókat választói joguk igazolásának megkönnyitésére az illetékes községi elöljáróság (városi polgármester) olyan igazolványnyal lássa el, amely a választói névjegyzék megfelelő sorszámát, a szavazás helyét és napját, a választó nevét, polgári állását vagy foglalkozását és lakóhelyét (lakását) tünteti fel.

Az igazolvány hiánya sem a szavazóhelyiségben való megjelenésnek, sem a szavazásnak akadályául nem szolgálhat.

107. §. A szavazás alapjául a szavazókör választói névjegyzékének az illető választásra érvényes hiteles példánya szolgál (82. §. utolsó bekezdése). Ennek a szavazás egész folyamata alatt a küldöttségnél kell lennie.

Csak az a választó szavazhat, aki ebbe a névjegyzékbe fel van véve.

Azonban a szavazatszedő küldöttségi elnök és tagok, a bizalmi férfiak és a külön megbizottak, valamint a választáshoz kirendelt irnokok (98. §, második bekezdése), ha az illető választókerület névjegyzékébe fel vannak véve, abban a szavazókörben, amelyben működnek, akkor is szavazhatnak, ha más szavazókör névjegyzékébe vannak felvéve.

Nem bocsátható szavazásra:

a) akinek személyazonossága nincs megállapitva;

b) aki a választói jogot a 15. §. értelmében nem gyakorolhatja;

c) aki ugyanannál az általános választásnál (ideértve a pótválasztást és az uj választást is), vagy ugyanabban a

naptári évben más választókerületben, vagy ugyanannál a választásnál más szavazókörben érvényesen szavazott.

A választót, ha személyazonossága különben kétségtelenül megállapitható, nevének, életkorának, polgári állásának (foglalkozásának) vagy lakásának hibás vagy hiányos bemondása, illetőleg bejegyzése miatt nem lehet kizárni a szavazásból.

108. §. A választót a szavazásnál rábeszélni vagy más módon befolyásolni nem szabad. Kérdést a választóhoz csak a szavazatszedő küldöttségi elnök intézhet, s ez is csak felalatának korlátai között.

A választás alatt a szavazóhelyiséget magában foglaló egész épületben s ennek a szavazatszedő küldöttségi elnök által testületileg meghatározott környékén beszéd tartása, a választók rábeszélése s általában minden olyan cselekmény tilos, amely a választás eredményét befolyásolhatja.

A választóknak a választáshoz, illetőleg szavazáshoz fegyvert, botot vagy tettleges bántalmazásra alkalmas más eszközt magukkal vinniök nem szabad (147. §.).

109. §. A szavazásról rovatos iveket kell vezetni s ezekbe fel kell jegyezni a községet vagy városrészt (utcát, teret), amelyhez a szavazó tartozik, a választói névjegyzék megfelelő sorszámát, a szavazó családi- és utónevét, szavazatát, illetőleg titkos szavazás esetében azt, hogy szavazott.

110. §. A szavazatszedő küldöttség elnöke azokat a jelentkezőket, akik a 107. §. értelmében szavazásra nem bocsáthatók, vagy akiknek szavazata a 115. §., vagy a 122. §. utolsó bekezdése értelmében el nem fogadható, visszautasitani, a többieket pedig elfogadni köteles.

A jelentkezők szavazásra bocsátása és a szavazatok elfogadhatósága ellen a küldöttségi tagok, a személyazonosság tekintetében pedig ezeken kivül a hatósági kiküldöttek és az azonossági tanuk (102. §.) is a szavazat elfogadása előtt kifogást tehetnek.

E kifogások felett, továbbá a szavazás vezetésére vonatkozó kérdésekben, s általában a szavazatszedő küldöttség hatáskörébe utalt ügyekben saját felelősségére a küldöttségi elnök határoz.

111. §. A szavazásra nem bocsátott választókról és az el nem fogadott szavazatokról, a szavazásra nem bocsátás vagy az el nem fogadás okának megemlitésével, külön jegyzéket kell vezetni (visszautasitottak jegyzéke).

112. §. Budapest székesfőváros, Fiume városa és ke-

rülete, valamint a törvényhatósági joggal felruházott többi városok választókerületeiben a szavazás titkos.

Más választókerületekben a szavazás nyilvános.

5. *A nyilvános szavazás módja különösen.*

113. §. Nyilvános szavazásnál a választók élőszóval szavaznak.

A néma (siketnéma) kitöltött szavazólap átadásával szavazhat, amelyet a küldöttségi elnök nyilvánosan felolvas.

A feljegyzett szavazat visszavonásának vagy módositásának nincs helye.

114. §. A központi választmány által megállapitott sorrendben (105. §.) szavazásra felhivott község vagy városrész (utcza, tér) választóit a szerint, amint egyik vagy másik jelöltre szavaznak, külön csoportonkint kell szavazásra bocsátani.

Az első községnél (városrésznél, utczánál, térnél) a küldöttségi elnök által huzott sors dönt a felett, hogy melyik jelöltre szavazók bocsáttatnak először szavazásra, illetőleg, ha kettőnél több jelölt van, minő sorrendben. Ez a sorrend a többi községekre (városrészekre, utczákra, terekre) is irányadó.

115. §. Nem fogadható el a szavazat, ha nincs értelme; ha feltételhez köttetett vagy másként korlátoztatott; ha többféleképen magyarázható; ha nem a jelöltek valamelyikére szól.

Ha egy családi néven csak egy jelölt van, a szavazat azért, mert az utónév hibásan vagy épen nem mondatott ki, nem utasitható vissza, valamint nem utasitható vissza a szavazat más olyan esetekben sem, amikor azt, hogy a szavazat melyik jelöltre szól, kétségtelenül meg lehet állapitani.

116. §. A szavazásra nem bocsátott személyt, ha neve az illető szavazókör választói névjegyzékében előfordul, a szavazatszedő küldöttségi elnök megkérdezni köteles, hogy melyik jelöltre szándékozott szavazni. A felhivás következtében tett nyilatkozatot a visszautasitottak jegyzékében (111. §.) meg kell emliteni.

Annak a választónak nyilatkozatát, akinek szavazatát a küldöttségi elnök a 115. §. alapján nem fogadta el, ugyane jegyzékbe kell felvenni.

6. A titkos szavazás módja különösen.

117. §. Titkos szavazásnál a választók boritékba zárt szavazólappal szavaznak.

118. §. A szavazólapok befogadására szolgáló boritékokat a belügyminiszter egységesen állittatja elő olyan át nem látszó papirosból, amely a boritékba helyezett szavazólapnak sem tartalmát, sem szinét el nem árulja.

A boriték 10×12 cm. nagyságu, és el van látva az ország cimerével.

A belügyminiszter a központi választmánynak kellő időben megfelelő mennyiségü boritékot küld.

119. §. A központi választmány, mihelyt a 89. §. értelmében a választási elnök a jelöltek neveit bejelentette, nyomban intézkedik, hogy kézirással vagy sokszorositással minden jelölt számára az illető jelölt nevével ellátott legalább annyi szavazólap állittassék elő, ahány választó van a választókerületben.

Az összes szavazólapokat 8×10 cm. nagyságban és egyenlő vastagságu és minőségü papirosból, de az illető választókerület minden jelöltje számára más-más szinben kell késziteni.

A központi választmány a belügyminiszter által megküldött hivatalos boritékokból és külön-külön mindegyik jelölt szavazólapjából gondosan elzárt és lepecsételt csomagokban legalább annyi példányt küld minden szavazatszedő küldöttségnek, ahány választó van a szavazókörben.

120. §. A szavazatszedő küldöttség a szavazás megkezdése előtt a bizalmi férfiak jelenlétében megvizsgálja a szavazólapokat és boritékokat tartalmazó csomagok sértetlenségét, azután felbontja azokat, s ha valamelyik jelölt szavazólapjából vagy a boritékokból a kellő mennyiség nem állana rendelkezésre, a hiány pótlásáról gondoskodik.

A szavazatszedő köldöttség elnöke a szavazás megkezdése előtt kihirdeti, hogy melyik jelöltnek milyen szinü a szavazólapja, s valamennyi szavazólapnak egy-egy példányát felmutatja.

121. §. Az asztalnak, amelynél a szavazatszedő küldöttség helyet foglal, minden oldalról könnyen hozzáférhetőnek kell lennie.

Az asztalra egy fedett és zárt urnát kell állitani, amely a szavazólapok bedobására alkalmas nyilással van ellátva. A szavazás megkezdése előtt a szavazatszedő küldöttség köteles meggyőződést szerezni arról, hogy az urna üres.

Ugyanezen vagy közvetlenül e mellé állitott asztalon kell elhelyezni a szavazólapok befogadására szolgáló boritékokat.

A végből, hogy a szavazó észrevétlenül helyezhesse szavazólapját a boritékba, a szavazóhelyiségnek egy közvetlenül belőle nyiló mellékszobával kell birnia, vagy pedig magában a szavazóhelyiségben kell erre a célra egy vagy több elrekesztett fülkét berendezni.

A mellékszobában vagy az elrekesztett fülkében a szavazólapokat jelöltek szerint elkülönitve és egyszerre csak kisebb készletben kell az asztalon elhelyezni. Ha a készlet fogytán van: az elnök ujabb készlet elhelyezése iránt intézkedik.

Mind a szavazóhelyiségben, mind a mellékszobában, vagy az elrekesztett fülkében, és pedig a szavazóhelyiségben a 98. §. utolsó bekezdésében emlitett kifüggesztéssel kapcsolatban, szembetünő helyen, jól olvasható feliratot kell kifüggeszteni arról, hogy melyik jelöltnek milyen szinü a szavazólapja. A felirashoz kell illeszteni minden jelölt szavazólapjának egy-egy példányát is.

122. §. A szavazat leadása azzal kezdődik, hogy a választó a szavazatszedő küldöttség asztalához lép és szavazásra bocsátása után az elnöktől egy boritékot vesz át.

A választó kérelmére az elnök köteles megmagyarázni, hogy az egyes jelölteknek milyen szinü a szavazólapja.

Ezután a választó a mellékszobába vagy az elrekesztett fülkébe megy, ahol annak a jelöltnek egy szavazólapját, akire szavazni akar, a boritékba helyezi és a boritékot lezárja. Innen visszamegy a szavazatszedő küldöttséghez és a szavazólapot tartalmazó boritékot átadja az elnöknek, aki azt felbontatlanul és ugy, hogy a szavazatszedő küldöttség minden tagja szemmel tarthassa, azonnal az urnába helyezi.

Az a választó, akit testi fogyatkozás gátol abban, hogy szavazólapját kiválaszthassa, vagy sajátkezüleg helyezhesse a boritékba és ezt az elnöknek átadhassa, kisérő segitségével élhet.

A mellékszobában vagy az elrekesztett fülkében az alatt, mig a szavazó ott van, a szavazón s az előző bekezdésben emlitett kisérőn kivül senki sem tartózkodhatik, sem oda be nem léphet és be nem tekinthet.

Azt a választót, aki a mellékszobában vagy az elrekesztett fülkében hosszabb ideig tartózkodik, mint amennyi a szavazólapnak kiválasztására és a boritékba helyezésére kétségtelenül elegendő, az elnök csengettyüszóval vagy más alkalmas jellel szavazata leadására figyelmezteti. Ha a választó szavazatát a figyelmeztetés után sem adja le, az el-

nök a szavazás lehetőségét reá nézve egyelőre megszüntnek jelenti ki, és a következő választót bocsátja szavazásra. A szavazástól ilyen módon egyelőre elesett választó ujabb szavazásra csak a törvényes záróra után, illetőleg az elnöki záróra alatt (123. §.) jelentkezhetik.

Azt a szavazólapot, amelyet a választó nem a hivatalos boritékban, vagy ismertetőjellel ellátott boritékban akar leadni, továbbá annak a választónak szavazólapját, aki az elnök felhivására sem megy a mellékszobába, vagy az elrekesztett fülkébe, az elnök el nem fogadhatja.

7. A szavazás befejezése és a szavazatok összeszámitása.

123. §. A szavazásra d. u. 6 óráig, ha pedig a szavazás nem reggel 8 órakor kezdődik (103. §.), a szavazás megkezdésétől számitott 10 órán belül lehet jelentkezni. A jelentkezésnek ezt a végső határidejét (törvényes záróra) a szavazatszedő küldöttség elnöke a szavazás megkezdésekor megállapitja és kihirdeti, hogy amennyiben már előbb elnöki záróra kitüzése nem válik szükségessé, a jelentkezést a törvényes záróra leteltéig fogja elfogadni.

A törvényes záróra leteltével az elnök felhivja a szavazásra várakozó választókat, hogy az általa kijelölt helyre vonuljanak s egyuttal intézkedik, hogy az ekként felhivott választók elkülönittessenek.

A törvényes záróra után csak az elkülönitett választókat lehet szavazásra bocsátani. Ha a felhivás után az elkülönitett választók közül szavazásra többé senki sem jelentkezik, a szavazatszedő küldöttség elnöke a szavazást lezárja és ezután már csak a 107. §. harmadik bekezdésében emlitett személyeket bocsáthatja szavazásra.

Ha a 105. §. második bekezdése értelmében a szavazásra az egyes községek és városrészek (utczák, terek) választói másodszor is felhivattak, illetőleg leszavaztak, vagy ha olyan szavazókörben, amely nem áll több községből vagy városrészből, a választók csak gyéren jelentkeznek: a szavazatszedő küldöttség elnöke, az első bekezdésben emlitett törvényes záróra letelte előtt is, egy órától két óráig terjedhető határidőt tüzhet ki (elnöki záróra), azzal a kijelentéssel, hogy azok a választók, akik még szavazni kivánnak, ez alatt az idő alatt jelentkezhetnek.

Az elnöki záróra letelte előtt jelentkező választókat szavazásra kell bocsátani, habár a szavazás esetleg már csak a záróra letelte után történhetik.

Az elnöki záróra alatt jelentkező választókat a záróra leteltével el kell különiteni.

Az elnöki záróra letelte után jelentkező választókat szavazásra bocsátani többé nem szabad, kivéve a 107. §. harmadik bekezdésében emlitett személyeket.

124. §. Ha a szavazás lezárása előtt a jelöltek valamelyike a 86. §. utolsó bekezdésének megfelelő módon a választási elnöknek kijelenti, hogy visszalép: a választási elnök azonnal intézkedik, hogy a visszalépett jelöltre nézve a további szavazást minden szavazókörben hagyják abba.

Teljesen meg kell szüntetni a szavazást, ha a visszalépés következtében csak egy jelölt, vagy egy jelölt sem maradt.

A szavazatszedő küldöttség elnöke a szavazást e §. alapján csak a választási elnök közvetlen szóbeli, vagy sajátkezüleg aláirt irásbeli utasitására hagyathatja abba vagy szüntetheti meg.

125. §. Ha a szavazás lezárása előtt olyan akadály támad, amely miatt a szavazást szabályszerüen folytatni nem lehet, a szavazatszedő küldöttség elnöke belátása szerint és saját felelősségére az akadály elháritásáig a szavazás folytatását felfüggeszti. A szavazást, mihelyt az akadály elhárult, nyomban folytatni kell. A szavazás felfüggesztését és ennek előrelátható időtartamát ki kell hirdetni. Ha az akadály legkésőbb a törvényes zárórát követő két órán belül elhárítható nem volt, s e miatt a felfüggesztett szavazást folytatni nem lehetett, a szavazatszedő küldöttség elnöke félbeszakitja a szavazást.

126. §. A szavazás befejezése után, akár szabályszerü lezárással (123. §.), akár megszüntetéssel (124. §. második bekezdése) ért véget a szavazás, ugyszintén a szavazás félbeszakitása esetén (125. §.) a szavazatszedő küldöttség elnöke a megjelent küldöttségi tagok és bizalmi férfiak előtt a leadott szavazatokat, jelöltek szerint összeszámitja.

A szavazatok összeszámitásánál a visszautasitottak jegyzékében foglalt szavazatokat nem lehet számba venni.

Ha a szavazást megkezdeni nem lehetett (103. §.), vagy a szavazatok összeszámitása büncselekmény vagy más ok miatt lehetetlenné vált, a szavazatszedő küldöttség elnöke megállapitja, hogy a szavazás meghiusult.

127. §. Titkos szavazás esetében a szavazatok összeszámitása végett az elnök a boritékokat az urnából kiveszi és felbontatlanul megszámlálja. Egyuttal a szavazásról vezetett rovatos ivek alapján megállapitja a leszavazott választók számát. Ha az utóbbi szám a boritékok számával ismételt megszámlálás után sem egyezik: ezt és az esetleg

felvilágositásul szolgáló körülményt a jegyzőkönyvben (130. §.) meg kell emliteni.

Ezután a szavazatszedő küldöttség egyik tagja minden boritékot egyenkint felbont, kiveszi belőle a szavazólapot és betekintés után az elnöknek adja át, aki azt hangosan felolvassa és felmutatja. A szavazólapot a küldöttségi tagok és a bizalmi férfiak megtekinthetik.

A szavazatok feljegyzésére minden jelölt számára külön jegyzéket kell nyitni és ebbe be kell vezetni minden ráesett szavazatot, ugy, hogy az első ráesett szavazatot 1, a másodikat 2, a harmadikat 3 számmal kell jelölni és igy tovább.

128. §. Titkos szavazás esetében érvénytelen és a szavazás eredményének megállapitásánál számba nem vehető a szavazat, ha:

1. a szavazólap nem a hivatalos boritékban, vagy ismertető jellel ellátott boritékban adatott le;

2. a szavazásra nem a hivatalos szavazólap használtatott;

3. a szavazólap ismertető jellel van ellátva;

4. a szavazólapon a jelölt neve áthuzással, vagy más módon hatálytalanitva van;

5. a szavazólap nem jelöltre szól, vagy a jelölt nevén kivül más nevet is tartalmaz;

6. a szavazólap feltételt vagy más korlátozást tartalmaz;

7. ugyanegy boritékban különböző jelöltekre szóló több szavazólap találtatott.

Ugyanegy boritékba helyezett több szavazólap akkor, ha valamennyi ugyanarra a jelöltre szól, egy szavazatnak számit.

129. §. Titkos szavazás esetében a szavazatok érvényessége tekintetében a küldöttségi tagok a szavazat feljegyzése előtt kifogást tehetnek.

A kifogás felett saját felelősségére az elnök határoz.

Azokat a szavazólapokat, amelyeknek érvényessége kérdésében határozatot kellett hozni, ugyszintén azokat, amelyeket az elnök a maga hatáskörében érvénytelenné nyilvánitott, külön kell választani és folyószámokkal kell ellátni; egyszersmind a jegyzőkönyvben (130. §.) röviden meg kell emliteni az okot, amely miatt a szavazólapot az elnök érvényesnek vagy érvénytelennek nyilvánitotta.

Ha a határozatra a boriték szabálytalansága szolgált okul: a szavazólaphoz a boritékot is csatolni kell.

A többi szavazólapot és boritékot az elnök együttesen papirosba csomagolja és lepecsételi.

130. §. Minden szavazatszedő küldöttség a szavazás lefolyásáról jegyzőkönyvet vezet.

A jegyzőkönyvben megemlitendő:

a) a szavazókör székhelye és a szavazás napja;

b) a szavazatszedő küldöttség tagjainak, az ajánlók által alkalmazott vagy a küldöttségi elnök által ideiglenesen kinevezett bizalmi férfiaknak és a külön megbizottaknak neve;

c) a szavazás kezdete és esetleges elhalasztásának vagy meghiusulásának oka;

d) a szavazás felfüggesztése esetében az, hogy miért és mikor függesztetett fel a szavazás, ki volt az utolsó szavazó (nyilvános szavazás esetében mindegyik jelöltre ki szavazott utoljára), s mikor folytattatott a szavazás; az esetleges félbeszakitás oka és időpontja, s hogy ki volt akkor az utolsó szavazó (nyilvános szavazás esetében mindegyik jelöltre ki szavazott utoljára);

e) a törvényes záróra kihirdetésének vagy az elnöki záróra kitüzésének időpontja, s hogy ki volt az utolsó szavazó (nyilvános szavazás esetében mindegyik jelöltre ki szavazott utoljára) akkor, amidőn a záróra kihirdettetett vagy kitüzetett; az elnöki záróra tartama;

f) a szavazás lezárásának időpontja;

g) azon leszavazott küldöttségi tagok, bizalmi férfiak, külön megbizottak és kirendelt irnokok megnevezése, akik nem az illető szavazókör névjegyzékébe voltak felvéve (107. §. harmadik bekezdése);

h) a visszautasitottak jegyzékébe foglalt választók száma;

i) titkos szavazás esetében az érvénytelenné nyilvánitott szavazatok száma (129. §.);

k) a szabályszerüen lezárt, illetőleg megszüntetett vagy félbeszakitott szavazás eredménye;

l) a szavazásközben előfordult fontosabb mozzanatok, az elnök esetleges határozatai és a rend érdekében tett intézkedései.

A jegyzőkönyvben sem óvásnak, sem más észrevételnek nincs helye.

131. §. Mind a szavazási jegyzőkönyvet, mind a szavazási rovatos iveket, továbbá a visszautasitottak jegyzékét és az egyes jelöltekre esett szavazatok jegyzékeit az állam hivatalos nyelvén és három eredeti példányban kell vezetni.

A kiállitásukra hivatott személyek kötelesek a netalán hiányzó példányokat pótlólag kiállitani.

A szavazatok összeszámitása vagy a szavazás meghiusulásának megállapitása után mindezeket az iratokat a szavazatszedő küldöttségi elnök és a jegyző aláirják. Ennek megtörténtével a küldöttségi elnök — amennyiben nem egyuttal választási elnök is — az emlitett iratok mindhárom példányát, a választók névjegyzékét, titkos szavazás esetében ezenfelül a szavazólapokat és a boritékokat is személyesen, vagy a küldöttség valamely tagja, vagy hatósági közeg utján haladéktalanul a választási elnökhöz juttatja.

8. *A választás eredményének megállapitása.*

132. §. Mihelyt a szavazásra vonatkozó iratok (131. §.) az összes szavazókörökből megérkeztek, a választási elnök a megjelent szavazatszedő küldöttségi tagok és bizalmi férfiak előtt haladéktalanul megvizsgálja, hogy a szavazás az összes szavazókörökben befejeztetett-e (126. §.), vagy esetleg nem hiusult-e meg (103. és 126. §.), vagy nem szakittatott-e félbe (125. §.)?

133. §. Ha a szavazás valamennyi szavazókörben befejeztetett, a választási elnök legkésőbb az iratok beérkezésétől számitott 24 óra alatt, a megjelent szavazatszedő küldöttségi tagok és bizalmi férfiak előtt az összes szavazókörökben leadott szavazatok összeszámitásával megállapitja a választás eredményét.

A választási elnök a nem jelölt egyénre adott szavazatokat figyelembe nem veszi, egyebekben azonban a szavazásnak az egyes szavazatszedő küldöttségi elnökök által megállapitott eredményét és a küldöttségi elnökök eljárását vizsgálat tárgyává nem teheti.

A választás eredményét a választási elnök a hirdetményben (82. §.) előre jelzett helyen kihirdeti.

134. §. A választókerület megválasztott országgyülési képviselőjéül azt kell kijelenteni, aki a szavazatok általános többségét elnyerte. A szavazatok általános többsége az öszszes érvényes szavazatok felénél nagyobb szám, számitásba véve a visszalépett vagy elhalt jelöltre esett szavazatokat is.

135. §. Ha a jelöltek közül a szavazatok általános többségét egyik sem nyerte el, a közt a két jelölt közt, akik aránylag legtöbb szavazatot kaptak, ha pedig az aránylag legtöbb szavazat kettőnél több jelöltre esett akként, hogy közülök többen egyenlő számu szavazatot kaptak, az arány-

lag legtöbb szavazatot nyert összes jelöltek között pótválasztásnak van helye (142. §.)

Ha két vagy több jelölt volt, s mindegyik egyenlő számu szavazatot kapott, szintén pótválasztásnak van helye.

136. §. Ha a jelöltek valamelyike a választás alatt visszalépett és csak egy jelölt maradt, a választási elnök ezt — a reá esett szavazatokra való tekintet nélkül — megválasztott országgyülési képviselőül jelenti ki.

Ha a visszalépés után egynél több jelölt maradt, s a szavazatok általános többségét (134. §.) egyikük sem nyerte el, a megmaradt jelöltek körén belül, a 135. §. rendelkezéseinek megfelelően, pótválasztásnak van helye.

Ha azonban visszalépés esetében a visszalépett jelöltre a választókerület összes választóinak felénél nagyobb számu szavazat esett, a választást meghiusultnak kell tekinteni és uj választásnak van helye. (143. §.)

137. §. Ha az a jelölt, akit a 134—136. §-ok értelmében megválasztott országgyülési képviselőül kellene kijelenteni, vagy pótválasztásra kellene bocsátani, a választási eljárás alatt meghalt, a választást meghiusultnak kell tekinteni és uj választásnak van helye. (143. §.)

138. §. Ha egy vagy több szavazókörben a szavazás félbeszakittatott (125. §.), vagy meghiusult (126. §. utolsó bekezdése), a választási elnök, mielőtt a választás eredményét megállapitaná, az illető szavazókörben folytatólagos, illetőleg uj szavazást rendel el.

Ha azonban az illető szavazókörnek (szavazóköröknek) még hátralevő összes szavazatai a választás eredményét meg nem változtathatnák, a választási elnök a folytatólagos vagy az uj szavazás elrendelését mellőzi.

A folytatólagos vagy az uj szavazásra a választási elnök azonnal határnapot tüz ki, amely az elnöki intézkedés napjától számitott negyedik napnál korábbi és hatodik napnál későbbi nap nem lehet. A választási elnök erre vonatkozó határozatát közzététel végett megküldi a szavazókörbe tartozó községek elöljáróságának (városi polgármesternek), amelyet ez a szokásos módon azonnal közzétesz.

A folytatólagos szavazásban csak azok vehetnek részt, akik a félbeszakitott szavazásnál érvényesen nem szavaztak. A szavazatok összeszámitásánál a félbeszakitás előtt leadott szavazatokat is figyelembe kell venni.

Egyebekben a folytatólagos és az uj szavazásra ugyanazok a szabályok állanak, amelyek a szavazásra általában irányadók.

Folytatólagos vagy uj szavazás elrendelése esetében a választási elnök a választás eredményét csak a folytatólagos vagy az uj szavazásra vonatkozó iratok beérkezése után állapitja meg.

Ha a szavazás a választókerület valamennyi szavazókörében meghiusult, az egész választást meghiusultnak kell tekinteni és uj választásnak van helye. (143. §.)

139. §. Az egész választás lefolyásáról jegyzőkönyvet kell vezetni.

A jegyzőkönyvben megemlitendő:

a) a választókerület neve;

b) a választás napja és a választási eljárás megkezdésének időpontja;

c) az ajánlatok átnyujtásának, átvételének vagy esetleges visszaadásának időpontja s a visszaadás indoka, a jelöltek neve;

d) az ajánlók által alkalmazott vagy az elnökök által ideiglenesen kinevezett bizalmi férfiak és a külön megbizottak neve;

e) a jelölt vagy a jelöltek esetleges visszalépése, s hogy azt az elnök mikor vette tudomásul; a szavazás megszüntetése iránt tett intézkedés időpontja;

f) szavazókörönkint a szavazás (az esetleges folytatólagos vagy uj szavazás) megkezdésének és befejezésének időpontja, a szavazás eredménye; a szavazás esetleges elhalasztásának, meghiusulásának vagy félbeszakitásának oka;

g) a visszautasitottak jegyzékébe foglalt választók száma;

h) titkos szavazás esetében az érvénytelenné nyilvánitott szavazatok száma (129. §.);

i) a 133. §. második bekezdése értelmében figyelembe nem vett szavazatok száma;

k) a választás eredménye s az eredmény kihirdetésének időpontja;

l) a választás alatt előfordult fontosabb mozzanatok, a választási elnök s a szavazatszedő küldöttségi elnökök esetleges határozatai és a rend érdekében tett intézkedései.

A jegyzőkönyvben sem óvásnak, sem más észrevételnek nincs helye.

A jegyzőkönyvet a választási elnök és jegyző irja alá.

140. §. A választási jegyzőkönyvet az állam hivatalos nyelvén és három eredeti példányban kell vezetni. A kiállitására hivatott személyek kötelesek a netalán hiányzó példányokat pótlólag eredetiben kiállitani. Mindegyik példányhoz

mellékelni kell a szavazatszedő küldöttségektől beérkező iratok (131. §.) egy-egy példányát.

A választási jegyzőkönyv egyik példányát a mellékletekkel együtt a megválasztott képviselőnek azonnal át kell adni, vagy térti vevény mellett elküldeni. A másik két példányt a központi választmányhoz kell haladéktalanul küldeni, amely az egyik példányt a törvényhatóság (r. t. város) levéltárába helyezi el, a másikat a belügyminiszternek küldi meg.

Az eredeti ajánlatokat és titkos szavazás esetében a szavazólapokat és boritékokat is a törvényhatóság (r. t. város) levéltárában elhelyezett példányhoz kell mellékelni. A képviselő végleges igazolása után a szavazólapok és boritékok megsemmisithetők.

A megválasztott képviselőnek a választási jegyzőkönyv szolgál megbizólevél gyanánt.

141. §. A 131. és 140. §-okban emlitett iratoknak (jegyzőkönyvek, szavazási rovatos ivek, jegyzékek, ajánlatok, visszalépési nyilatkozatok) a törvényhatóság (r. t. város) levéltárában őrzött példányáról teljes vagy részleges másolatot, a megállapitott irásdij előzetes lefizetése mellett, bárkinek kell adni, a belügyminiszteriumban őrzött példány másolata pedig kiadható.

A kérelem előterjesztésére, a másolat kiadására, a másolat kiadásának megtagadása vagy késleltetése esetében követendő eljárásra a 74. és 75. §-ok rendelkezései irányadók.

9. *Pótválasztás és uj választás.*

142. §. Ha a központi választmány a választási jegyzőkönyvből arról értesül, hogy a 135. §-ban vagy a 136. §. második bekezdésében megjelölt esetek valamelyike merült fel, a pótválasztást az arra bocsátott jelöltek között elrendeli, erről hirdetményt (82. §.) bocsát ki és ezt közzététel végett a községi elöljáróságoknak (városi polgármesternek) megküldi.

A pótválasztást az alapválasztás napjától számitva legkorábban a nyolcadik, legkésőbben a tizedik napon kell megtartani.

A pótválasztásra a központi választmány uj választási küldöttséget és szavazatszedő küldöttségeket alakit, amelyeknek tagjaivá lehetőleg ugyanazokat kell megválasztani, akik az alapválasztásnál közremüködtek.

A pótválasztáson azok a választók is szavazhatnak, akik az alapválasztáson nem szavaztak.

A potválasztásról uj jegyzőkönyvet kell késziteni.

Ha a pótválasztáson visszalépés következtében csak egy jelölt maradt, a választási elnök az ellenjelölt nélkül maradt jelöltet az uj határnapon országgyülési képviselőnek jelenti ki.

Ha a pótválasztásra bocsátott jelöltek egyike az uj határnap előtt meghalt, a választást meghiusultnak kell tekinteni és uj választásnak van helye (143. §.). A jelölt haláláról a választási elnök a központi választmánynak haladéktalanul jelentést tesz.

Szavazategyenlőség esetében sorshuzás dönt, amelyet a választási elnök a szavazatszedő küldöttségi tagok és a bizalmi férfiak jelenlétében foganatosit.

A pótválasztásra egyebekben ugyanaz áll, ami az alapválasztásra.

143. §. Ha a központi választmány a választási elnök jelentéséből vagy a választási jegyzőkönyvből arról értesül, hogy valamelyik választókerületben a kitüzött választás elmaradt (91. §.), vagy azoknak az eseteknek valamelyike merült fel, amelyekben a választást a 136., 137., 138. és 142. §-ok értelmében meghiusultnak kell tekinteni, vagy a választás eredményének megállapitása büncselekmény vagy más ok miatt lehetetlenné vált, a központi választmány uj választást rendel el, és megtartására határnapot tüz ki.

Az uj választás határnapját ugy kell kitüzni, hogy a választási elnök jelentésének vagy a választási jegyzőkönyvnek vételétől a választás napjáig legalább tizenöt napi és legfeljebb huszonöt napi időköz maradjon.

Az uj választásra a központi választmány a választási küldöttséget és a szavazatszedő küldöttségeket ujonnan alakitja meg, s megteszi a választás előkészitésére szükséges egyéb intézkedéseket.

Az uj választásra egyebekben a választásra vonatkozó általános szabályok irányadók.

HATODIK FEJEZET.

Fegyelmi felelősség és kihágások.

144. §. A választók összeirásánál, a névjegyzék elkészitésénél, kiigazitásánál és megőrzésénél, a képviselőválasztásnál közreműködő, esküt (fogadalmat) tett minden közeg (központi választmányi, összeiró küldöttségi, választási vagy szavazatszedő küldöttségi elnök és tag, a központi választmány jegyzője, megbizásból a választásnál közremüködő egyén, felesketett irnok, a névjegyzékek megőrzésére hiva-

tott közeg) ellen, ha a törvényt akár cselekvése, akár mulasztása által megsérti, az esetleges büntetőjogi következményeken felül fegyelmi eljárásnak van helye.

A fegyelmi eljárást, illetőleg az ezt megelőző vizsgálatot akár hivatalból, akár feljelentés esetében elrendelheti, az illető közeg kérelmére pedig elrendelni köteles a központi választmány, a közigazgatási bizottság, vagy a belügyminiszter. A központi választmány és a közigazgatási bizottság határozata ellen a kézbesitést követő tizenöt napon belül a belügyminiszterhez fellebbezésnek van helye.

A vizsgálat teljesitésére a közigazgatási bizottság egy vagy több tagját küldi ki.

A vizsgálat eredménye felett első fokban a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya, másodfokban a választási elnökre és a szavazatszedő küldöttségi elnökre nézve a közigazgatási biróság, a többi közegekre nézve pedig a belügyminiszter határoz. A fegyelmi eljárásra egyébként a törvényhatósági tisztviselők elleni fegyelmi eljárásról szóló törvény rendelkezései irányadók. Ha a törvénysértés a választás meghiusulását okozta, vagy érvénytelenné nyilvánitását (megsemmisitését) vonhatja maga után, a pénzbirság négyezer koronáig terjedhet.

A kir. közjegyzők a névjegyzék megőrzése tekintetében a reájuk nézve irányadó fegyelmi szabályok hatálya alatt maradnak.

145. §. Minden közhivatali alkalmazott ellen a választói jogszabályokba, vagy az ezeken alapuló hatósági intézkedésekbe ütköző cselekménye miatt, akár hivatalos minőségben, akár egyébként követte el azt, amennyiben nem esik a 144. §. rendelkezései alá, saját fegyelmi hatósága előtt fegyelmi eljárásnak van helye.

146. §. Állami, törvényhatósági és r. t. városi közhivatalban alkalmazott tisztviselőnek s a községi (kör-) jegyzőnek tilos, hogy a képviselőválasztással kapcsolatos politikai pártgyülés összehivásában részt vegyen, annak elnöke vagy jegyzője legyen és tőle megbizást fogadjon el; hogy a képviselőjelölt körutazásában részt vegyen, a választókat összegyüjtse és a szavazás helyére vezesse; hogy a rendőrséget, csendőrséget és a fegyveres erőt más célból, mint a csend és rend fenntartása és a választói jog szabad gyakorlatának megvédése érdekében igénybe vegye, vagy a felettük való rendelkezési jogot másra, mint hatósági közegre, csak részben is átruházza; hogy hatáskörébe eső valamely cselekménye vagy mulasztása, illetőleg ezekre vonatkozó igérete vagy fenyegetése által, vagy általában hivatali állásának

felhasználásával valamely választót bizonyos képviselőjelölt mellett, vagy ellen való szavazásra, vagy a szavazástól való tartózkodásra birjon.

Tilos a hivatali fellebbvalónak a neki alárendelt alkalmazottat arra utasitani, hogy valamelyik jelöltre szavazzon vagy ne szavazzon, hogy szavazati jogát egyáltalán gyakorolja vagy mikor gyakorolja, vagy a szavazástól tartózkodjék, vagy hogy befolyását valamely más módon az egyik vagy a másik jelölt mellett vagy ellen, vagy a választóknak a szavazástól való tartózkodása érdekében érvényesitse.

Azzal a közhivatali alkalmazottal szemben, aki az ebben a §-ban megállapitott tilalomnak valamelyike ellen vét, a 145. §. értelmében fegyelmi eljárásnak van helye.

147. §. Aki a választás vagy szavazás szinhelyén a rendet zavarja, amennyiben cselekménye sulyosabb beszámitás alá nem esik, kihágást követ el és tizenöt napig terjedhető elzárással büntetendő.

Aki pedig a választás vagy szavazás szinhelyén az odavitt fegyvert, botot, vagy tettleges bántalmazásra alkalmas más eszközt az illetékes közeg felhivására rögtön át nem adja, vagy ott a közrend megzavarása céljából veszélyes eszközt ragad, amennyiben cselekménye sulyosabb beszámitás alá nem esik: egy hónapig terjedhető elzárással és háromszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

148. §. Aki a 84. §. értelmében be nem jelentett vagy meg nem engedett időpontban és helyen pártgyülést, illetőleg be nem jelentett vagy eltiltott pártünnepélyt körmenetet rendez, ugyszintén, az aki a pártgyülésen, pártünnepélyen vagy körmeneten a rendet zavarja, vagy a közrend fenntartása végett kiadott hatósági intézkedéseknek, vagy a feloszlató hatósági intézkedéseknek nem engedelmeskedik, amennyiben cselekménye sulyosabb beszámitás alá nem esik, kihágást követ el és egy hónapig terjedhető elzárással és háromszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

149. §. Tilos olyan zászlót vagy jelvényt kitüzni, vagy nyilvánosan használni, amelynek kitüzése vagy használata abból az okból, mert a magyar állammal vagy ennek törvényes intézményeivel szemben ellenséges irányzatot jelez, belügyminiszteri rendelettel tiltva van; tilos a párt vagy jelölt zászlóját, jelvényét templomra (imaházra), állami, törvényhatósági, r. t. városi, községi középületre, nyilvános iskola épületére, vagy ezek tartozékaira kitüzni.

Kihágást követ el és egy hónapig terjedhető elzárással

és háromszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel bü tetendő:

1. aki a párt vagy jelölt zászlaját vagy jelvényét a fent megjelölt helyekre kitüzi, vagy ilyen helyekre való kitüzését elrendeli, vagy megengedi;

2. aki megengedett zászlónak vagy jelvénynek jogosult kitüzését vagy nyilvános használatát megakadályozza;

3. aki az olyan helyre kitüzött zászlót vagy jelvényt, ahová ennek kitüzése meg van engedve, jogosulatlanul eltávolitja, megrongálja vagy bemocskolja;

4. aki olyan zászlót vagy jelvényt tüz ki, vagy használ nyilvánosan, amelynek használata tilos.

A tilalom ellenére kitüzött vagy használt zászlót vagy jelvényt a rendőrhatóság, illetőleg a községi elöljáróság eltávolitani köteles.

A tiltott zászlókat vagy jelvényeket el kell kobozni.

A zászlókra és jelvényekre vonatkozó rendelkezések irányadók a választási hirdetményekre és felhivásokra is.

150. §. A 147., 148. és 149. §-okban megállapitott kihágásokra nézve az eljárás a rendőri büntető biróságként eljáró közigazgatási hatóságnak, és pedig a székesfővárosi m. kir. államrendőrség működési területén a m. kir. államrendőrségnak hatáskörébe tartozik.

Harmadfokban a belügyminiszter biráskodik.

151. §. A 147., 148. és 149. §-okban emlitett esetekben a rendőri büntető eljárás megindithatása a cselekmény elkövetésétől számitott harmincz nap alatt évül el.

HETEDIK FEJEZET.

Vegyes és átmeneti rendelkezések.

152. §. Az összeiró, a választási és a szavazatszedő küldöttség elnökét és tagjait abban az esetben, ha nem laknak működésük szinhelyén, tényleges működésük ideje alatt napidij és utazási költség illeti meg. A napidij és az utazási költség mértékét és felszámitásának módozatait a belügyminiszter rendeletileg állapitja meg.

A választók összeirásával, a névjegyzékek elkészitésével és kiigazitásával járó, valamint a választási eljárás során felmerülő összes személyi és dologi hivatalos kiadások az államkincstárt terhelik.

153. §. A névjegyzék elkészitésénél és évenkinti kiigazitásánál, továbbá a választási eljárásnál azokat a nyom-

tatványokat kell használni, amelyeket a belügyminiszter a központi választmánynak e célra megküld.

154. §. E törvénynek a szavazókörök megállapitására, a központi választmányra és a névjegyzékek elkészitésére vonatkozó rendelkezései a választókerületekről szóló törvény (21. §.) kihirdetése napján lépnek életbe.

A szavazókörök megállapitásának munkálatait az e §. első bekezdésében megjelölt időpontban haladéktalanul meg kell kezdeni és három hónap alatt be kell fejezni.

A választói névjegyzékek elkészitését legkésőbb e három hónap leteltével azonnal meg kell kezdeni.

E törvénynek többi rendelkezései az e §. első bekezdésében megjelölt időponttól számitott egy év elteltével lépnek hatályba.

155. §. E törvény életbeléptetésének kezdő napjától (154. §. első bekezdése) számitott egy év elteltéig az összes képviselőválasztások a jelenlegi választókerületben és az eddigi törvények szerint történnek. A törvény életbelépésének kezdő napján együttlevő országgyülés tartama alatt az összes időközi választások ugyancsak a jelenlegi választókerületekben s az eddigi törvények szerint történnek.

Ha e törvény életbelépése augusztus hó 31-ike előtt kezdődik, az eddigi törvényeknek megfelelő választói névjegyzékek kiigazitását mellőzni kell, s az esetleg már folyamatban lévő eljárást meg kell szüntetni. Ebben az esetben az első bekezdésben emlitett választások alapjául az e törvény életbelépése megkezdésének évére érvényes választói névjegyzékek szolgálnak.

Ha e törvény életbelépése augusztus hó 31-ike után kezdődik, az eddigi törvényeknek megfelelő választói névjegyzékek kiigazitása iránt már folyamatban levő eljárást a jelenlegi törvények szerint kell befejezni. Ebben az esetben az első bekezdésben emlitett választások alapjául, amennyiben a választás e törvény életbelépése megkezdésének (154. §. első bekezdése) évére esik, az erre az évre érvényes névjegyzékek, amennyiben pedig a választás később történik, jelen bekezdés értelmében kiigazitott névjegyzékek szolgálnak.

Az eddigi törvények alapján készült névjegyzékeket az előző bekezdésben emlitett eseten kivül többé kiigazitani nem kell.

156. §. Minden törvényhatóság és minden olyan r. t. város, amely a választókerületekről szóló törvény (21. §.)

szerint magában vagy más várossal vagy városokkal együtt küld képviselőket, a belügyminiszter által kitüzendő határidőn belül a jelen törvény értelmében megválasztja a központi választmányt. Mihelyt e központi választmányok megalakitása jogerőssé vált, a törvényhatóságokban és azokban a r. t. városokban, amelyeknek a 21. §-ban emlitett törvény értelmében is külön képviselőküldési joguk van, a mostani központi választmány megbizása véget ér.

Az első izben alakitott központi választmányok megbizása véget ér, mihelyt a véglegessé vált első névjegyzékek szétküldettek. A második alkalommal megválasztott központi választmányok megbizása az első névjegyzékek szétküldését követő harmadik naptári év végéig tart.

157. §. Olyan r. t. városokban és nagyközségekben, amelyeknek jelenleg külön képviselőküldési joguk van, de ez a választókerületekről szóló törvény (21. §.) alapján megszünik, az eddigi törvényeknek megfelelő választói névjegyzékek kiigazitását (155. §. harmadik bekezdése) a jelenlegi központi választmányok fejezik be, s ugyanezek látják el a választások vezetésével járó tennivalókat is mindaddig, amig a képviselőválasztások a 155. §. értelmében a mostani választókerületekben történnek.

158. §. A névjegyzékek elkészitése alkalmával a felvételhez az életkor tekintetében elég, ha a felveendő személy azt az életévet, amelynek betöltésétől választói jogosultsága függ, a törvény kihirdetésének napjától számitott egy évi határidőn belül betölti.

Azt, akire nézve a 13. és 14. §-okban felsorolt kivételek vagy kizáró okok valamelyike fennforog, a névjegyzékbe fel kell venni, ha közokirattal igazolva van, hogy a kivétel vagy a kizáró ok a törvény kihirdetésének napjától számitott egy évi határidőn belül kétségtelenül megszünik.

159. §. Azokat a jelenlegi választókat, akiket a választói jog e törvény 12. §-a értelmében megillet, a névjegyzék elkészitésekor az 1913. évre érvényes régi névjegyzék alapján hivatalból kell felvenni.

A régi névjegyzéknek a községnél (városnál) levő példányát az összeiróküldöttségnek rendelkezésére kell bocsátani.

160. §. A választhatósághoz a harminczadik életév betöltése (17. §.) nem kivántatik meg attól, aki az e törvény alapján tartandó általános választások előtt már érvényesen megválasztott országgyülési képviselő volt.

161. §. Az e törvény életbelépte után készitett névjegyzék kiigazitás nélkül érvényes lesz annak az évnek hátralevő részére, amelybe a 154. §. utolsó bekezdésében meghatározott egy évi határidőt követő nap esik, s ezenkivül az azt követő naptári évre.

162. §. A szavazóköröknek e törvény értelmében első izben történt megállapitását a törvényhatóságok, illetőleg r. t. városok az első beosztás jogerőre emelkedését követő három év mulva átvizsgálni és a szükséghez képest módositani kötelesek. (23. §.).

163. §. A belügyminiszter ott, ahol ugyanahhoz a körjegyzőséghez tartozó községek különböző szavazókörökbe osztatnak be, a körjegyzőségeknek a szavazókörökkel való összhangba hozatala végett a körjegyzőségek átalakitása iránt a szükséges tárgyalásokat rendeleti uton kezdeményezheti, s ha a törvényhatóság az átalakitás iránt nem intézkednék, ezt hivatalból is elrendelheti.

164. §. A polgárok választói joga ellen elkövetett büntetendő cselekményekről, a képviselőválasztások érvényessége feletti biráskodásról és a törvényhatósági választói jogról külön törvények rendelkeznek.

Ezeket a törvényeket a jelen törvénynek teljes hatálybalépésével (154. §. utolsó bekezdése) egyidejüleg kell hatályba léptetni.

A választói jog ellen elkövetett büncselekményekről l. az alább következő t.-cikket.

165. §. E törvénynek a központi választmány, az összeiró, a választási és a szavazatszedő küldöttség elnökének és tagjainak nyelvismeretére, ugyszintén a központi választmány, a választási jegyzőkönyv, a szavazási jegyzőkönyv, a szavazási rovatos ivek és a 111. és 127. §-ok értelmében készitett külön jegyzékek nyelvére vonatkozó rendelkezései Fiume városára és kerületére nem terjednek ki. A belügyminiszter e részben az ottani viszonyoknak megfelelő szabályokat rendelettel állapitja meg.

166. §. E törvény életbeléptével a fennálló törvényeknek vele ellenkező rendelkezései hatályukat vesztik.

167. §. E törvény végrehajtásával a minisztériumra ruházott tennivalók tekintetében a minisztérium, egyebekben a belügyminiszter bizatik meg.

1913: XIV. törvénycikk a választói jog büntetőjogi védelméről.

1. *Bevezető rendelkezés.*

1. §. E törvény rendelkezéseit, amennyiben az egyes rendelkezésekből más nem következik, az országgyülési képviselőknek, valamint a törvényhatóság és a község (város) által választandó tisztviselőknek, elöljáróknak, bizottsági, képviselő testületi és választmányi tagoknak választására egyaránt alkalmazni kell.

2. *A választók névjegyzékének meghamisitása.*

2. §. Az összeiró küldöttség elnöke, más tagja vagy közege, aki a választók összeirása alkalmával valamely jogosultnak talált választó nevét a választók névjegyzékébe szándékosan nem veszi fel vagy abból kihagyja, vagy jogosultnak nem talált személyt a névjegyzékbe szándékosan felvesz vagy abból ki nem hagy, büntettet követ el s két évig terjedhető börtönnel és négyezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyanez a büntetés éri a központi választmány elnökét, más tagját vagy közegét, aki az előbbi bekezdésben meghatározott cselekményt a választók névjegyzékének vagy a kihagyottak jegyzékének összeállitásánál követi el.

3. §. Amennyiben a cselekmény sulyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, vétséget követ el, aki abból a czélból, hogy valaki választói jogától jogtalanul megfosztassék vagy pedig őmaga vagy más jogtalanul választó legyen:

1. hamis okiratot készit, hamis vallomást tesz, hamis felvilágositást ad vagy pedig más hamis bizonyitékot vagy egyéb hamis adatot szolgáltat;

2. valódi okiratot meghamisit, elrejt, megsemmisit vagy használhatatlanná tesz;

3. a választói jogosultság igazolásához szükséges okirat kiállitását vagy kiszolgáltatását, vagy a választói jogosultság igazolásához szükséges vallomást, felvilágositást vagy más bizonyiték vagy adat szolgáltatását jogtalanul megtagadja;

4. hatóság vagy küldöttség előtt hamis vagy hamisitott okiratot vagy más ily bizonyitékot használ fel;

5. mást az 1—4. pontokban meghatározott valamely cselekmény elkövetésére reábirni törekszik.

A cselekmény büntett, ha azt valaki hivatalos müködésének körében követi el.

4. §. A 3. §-ban meghatározott cselekmény büntetése:

1. az 1., a 2. és a 4. pont esetében két évig terjedhető fogház és kétezer koronáig terjedhető pénzbüntetés;

2. a 3. és az 5. pont esetében egy évig terjedhető fogház és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetés;

3. az utolsó bekezdés esetében két évig terjedhető börtön és négyezer koronáig terjedhető pénzbüntetés.

5. §. A 4. §-ban meghatározott büntetés alá esik az is, aki a 3. §-ban meghatározott cselekményt oly czélból követi el, hogy a legtöbb egyenes adót fizetőknek a törvényhatósági bizottság vagy a községi képviselőtestület alakitására szolgáló névjegyzékébe arra nem jogosult vétessék fel vagy arra jogosult fel ne vétessék.

3 *A választói jog szabad gyakorlásának akadályozása és jogosulatlan befolyása.*

6. §. Aki a választót erőszakkal vagy fenyegetéssel választói jogának szabad gyakorlásában akadályozza, vétség miatt hat hónapig terjedhető fogházzal és ötszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

7. §. Aki abból a czélból, hogy a választó bizonyos jelöltre szavazzon vagy ne szavazzon vagy a szavazástól tartózkodjék, a választót vagy hozzátartozóját (1878: V. t.-cz. 78. §.) szóval vagy tettel bántalmazza, vagy pedig vagyonában vagy keretében jogtalan hátránnyal sujtja, ilyen bántalmazással, hátránnyal vagy becsületsértő vagy rágalmazó nyilatkozat közzétételével fenyegeti, vétséget követ el s hat hónapig terjedhető fogházzal és ötszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyanez a büntetés éri azt is, aki a cselekményt oly célból követi el, hogy a választó bizonyos jelöltre vonatkozó ajánlatot aláirjon vagy aláirásától tartózkodjék, vagy hogy a választót a jelöltség el nem fogadására vagy a jelöltségtől való visszalépésre birja.

8. §. Ha a 6. vagy a 7. §-ban meghatározott cselekményt a tettes valamely csoportnak, egyesületnek vagy testületnek megbizásából vagy nevében vagy elhatározására hivatkozással követi el, vétség miatt egy évig terjedhető fogházzal és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ha a 6. vagy a 7. §-ban meghatározott cselekményt valamely csoport követi el, a csoport minden tagját büntett miatt egy évig terjedhető börtönnel és kétezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, a felbujtókat és vezetőket pedig két évig terjedhető börtönnel és négyezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel kell büntetni.

9. §. Aki a 7. §-ban meghatározott czélból a választónak vagy a választó beleegyezésével hozzátartozójának (1878: V. t.-cz. 78. §.) ajándékot vagy azt meg nem illető más előnyt juttat, felajánl vagy igér, vétséget követ el s hat hónapig terjedhető fogházzal és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyanez a büntetés éri azt a választót is, aki a 7. §-ban meghatározott czélból neki vagy beleegyezésével hozzátartozójának felajánlott ajándékot vagy őt meg nem illető más előnyt elfogad, ilyent maga vagy hozzátartozója részére kiván vagy mást annak igéretére reábirni törekszik.

A kapott vagyontárgyat a megajándékozott személy lakóhelye szerint illetékes község szegényügyi czéljaira el kell kobozni.

10. §. Aki a 7. §-ban meghatározott czélból törvény ellenére etet és itat, vétséget követ el s három hónapig terjedhető fogházzal és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyanigy büntetendő, aki ily etetést és itatást elfogad.

11. §. A közhivatalnok, aki a 6. vagy 7. §-ban meghatározott cselekményt hivatali hatalmával visszaélve követi el, vagy aki hivatali hatáskörébe eső cselekményével vagy arra vonatkozó igéretével törekszik valamely választót rábirni, hogy bizonyos jelöltre szavazzon vagy ne szavazzon, vagy a szavazástól tartózkodjék, vétség miatt két évig terjedhető fogházzal és kétezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

12. §. Aki a választót vagy hozzátartozóját (1878: V. t.-cz. 78. §.) becsületében sérti, vagy pedig vagyonában vagy keresetében jogtalan hátránnyal sujtja amiatt, mert a választó választói jogát nem gyakorolta vagy nem ugy gyakorolta, amint azt a tettes vagy más tőle kivánta, az — amenynyiben cselekménye sulyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, — vétség miatt ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyane büntetés alá esik az is, aki az előbbi bekezdésben meghatározott cselekményt amiatt követi el, mert a választó a jelöltre vonatkozó ajánlatot alá nem irta vagy oly ajánlatot irt alá, amelynek elaírásától a tettes vagy más őt visszatartani törekedett.

Aki a választót vagy hozzátartozóját az első vagy a második bekezdésben megjelölt valamely okból tettleg bántalmazza, vétség miatt hat hónapig terjedhető fogházzal és ötszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

13. §. Aki a 7. §-ban meghatározott czélból a választók félrevezetésére alkalmas vészhirt kohol vagy valótlan vészhirt terjeszt, vagy a választás körülményeiről, különösen a szavazás helyéről, idejéről, a szavazatok arányairól, vagy valamely jelölt visszalépéséről vagy haláláról az emlitett czél elérésére alkalmas álhirt kohol vagy terjeszt, vétséget követ el s három hónapig terjedhető fogházzal és ötszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyane büntetés alá esik az is, aki valamely választót bárminő álhir koholásával vagy terjesztésével arra bir, hogy bizonyos jelöltre szavazzon vagy ne szavazzon, vagy a szavazástól tartózkodjék.

14. §. Aki abból a czélból, hogy a választás eredményét a jelöltre hátrányosan befolyásolja, a jelölt személyére, magánéletére vagy családi viszonyaira vonatkozólag a czélzott eredmény előidézésére alkalmas valótlanságot kohol vagy terjeszt, vétséget követ el s hat hónapig terjedhető fogházzal és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

4. *A választás vagy a szavazás meghamisitása és meghiusitása.*

15. §. Vétséget követ el s hat hónapig terjedhető fogházzal és ötszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

1. aki másnak neve alatt szavaz vagy oly választásnál, amelynél a szavazás megbizott utján is gyakorolható, másnak szavazati jogát megbizás nélkül gyakorolja;

2. aki ugyanannál a választásnál többször szavaz vagy ugyanannál az általános választásnál több választókerületben szavaz, vagy ugyanannál az általános választásnál vagy ugyanabban a naptári évben, miután egy választókerületben már szavazott, más választókerületben is szavaz.

Aki ugyanabban a naptári évben több választókerületben szavaz, amennyiben cselekménye az előbbi bekezdésben foglalt rendelkezés alá nem esik, vétség miatt ötszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

16. §. Vétséget követ el s egy évig terjedhető fogházzal és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

1. aki a 15. §. alá nem eső módon közvetlenül közremüködik abban, hogy a választás vagy a szavazás eredménye a törvénynek meg nem felelően álljon elő, vagy aki a választás vagy a szavazás eredményét bármily más módon meghamisitja;

2. aki a választást vagy a szavazást vagy eredményük megállapitását meghiusitja.

A kisérlet büntetendő.

A cselekmény büntett s öt évig terjedhető börtönnel büntetendő, ha azt a választási eljárásban hivatalos megbizatásánál fogva közremüködő közeg követi el.

17. §. Aki oly czélból, hogy a törvényesen elrendelt választás megtartható ne legyen, a választásnál közremüködésre hivatott közegeket a közremüködés megtagadására

reábirni törekszik, vétséget követ el s hat hónapig terjedhető fogházzal és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

5. *A szavazás titkának megsértése.*

18. §. Aki titkos szavazás alkalmával szándékosan tudomást szerez arról, hogy a választó kire szavazazott, vétség miatt ötszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Aki e cselekményt erőszakkal, fenyegetéssel vagy csalárdsággal követi el, két hónapig terjedhető fogházzal és ötszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A szavazatszedő küldöttség elnöke vagy tagja, aki az előbbi bekezdésekben meghatározott cselekményhez segélyt nyujt vagy a leadott szavazatnak vétlenül tudomására jutott titkát mással közli, egy évig terjedhető fogházzal és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

6. *Kihágások.*

19. §. Aki az országgyülési képviselőválasztásokra választási határidőt megállapító belügyministeri rendeletnek a hivatalos lapban való közzétételétől, időközi választásoknál pedig attól a naptól kezdve, melyen a képviselőház vagy annak elnöke az uj választást elrendelte, a választási eljárás befejeztéig a választás előkészitésében eljáró jelöltet vagy kiséretének tagját vagy a választás előkészitése vagy megtartása érdekében eljáró személyt vagy a választási előkészületekben vagy a választásban résztvevő választót megdobálja, vagy ellenük más erőszakos megfélemlitő, vagy megszégyenitő cselekményt követ el, kihágás miatt egy hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ha e cselekményt csoport követi el, a felbujtók és a vezetők büntetése két hónapig terjedhető elzárás és száz koronától hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetés.

Az előbbi két bekezdésben meghatározott büntetés alkalmazása a más jogszabályokban foglalt büntetőjogi felelősséget nem érinti.

20. §. Aki a 19. §-ban meghatározott cselekményt a választás után valamely országgyülési képviselő vagy kiséretének tagja ellen a választókkal való közérdekü érintkezése alkalmával követi el, az, amennyiben cselekménye sulyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágás miatt tizenöt napig terjedhető elzárással és háromszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyane büntetés alá esik, aki a választót a 19. §-ban meghatározott cselekménnyel akadályozza abban, hogy a választás után a képviselővel közérdekü ügyben érintkezzék.

21. §. Aki az országgyülési képviselőválasztás alatt a szavazóhelyiséget magában foglaló épületben vagy ennek a szavazatszedő küldöttségi elnök által területileg meghatározott környékén a választás eredményének befolyasolása czéljából beszédet tart vagy a választókat szavazati jogunk gyakorlisában rábeszéléssel befolyásoln: törekszik, kihágás miatt nyolc napig terjedhető elzárással és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

7. *Vegyes és záró rendelkezések.*

22. §. Az e törvényben meghatározott büntett vagy vétség miatt a szabadságvesztésbüntetésen felül a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztését, büntett esetében pedig ezenfelül a viselt hivatal vagy állás, illetőleg az ügyvédség elvesztését is ki kell mondani.

23. §. A 6—11., 13—19. és a 21. §-ban meghatározott büncselekmények miatt, ugyszintén a 20. §-ban meghatározott kihágások közül csak azok miatt, amelyeket a tettes a választás előtt követett el, az eljárás csak inditható meg, ha a cselekményt valaki legkésőbb a választás befejezésétől számitott harminc nap alatt feljelentette.

A 12. és a 20. §-ban meghatározott büncselekmények miatt, ugyszintén a 20. §-ban meghatározott kihágások közül azok miatt, amelyeket a tettes a választás után követett el, az eljárás csak inditható meg, ha a cselekményt valaki legkésőbb az elkövetéstől számitott harmincz nap alatt feljelentette.

A 19. §-ban meghatározott kihágás miatt az eljárást azonnal meg kell inditani s a tetten kapott tettest azonnal előzetes letartóztatásba kell helyezni.

24. §. A 19—21. §-ban megállapitott kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak mint rendőri büntető biróságnak, a székesfővárosi m. kir. államrendőrség müködési területén a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

25. §. Az 1878: V. t.-cz. második részének VIII. fejezetében foglalt rendelkezések hatályukat vesztik.

26. §. Ez a törvény a kihirdetést követő tizenötödik napon lép életbe.

Ezt a törvényt az igazságügyminiszter hajtja végre.

A Közjogi kötet 399. *lapján feljegyzendő*:

Az 1899: XV. t.-cz. 173. § át hatályon kivül helyezi az 1913: t.-cz. 25. §-a.

A Közjogi kötet 402. *lapján A képviselőház házszabályai czim elé beillesztendő.*

1912: LXVII. törvényczikk, képviselőházi őrség felállitásáról.

(Szentesitést nyert 1912. évi december hó 28-án. Kihirdettetett az „Országos Törvénytár"-nak 1912. december 31-én kiadott 18. számában.)

1. §. A képviselőház elnöke az 1848: IV. t.-cz. 10—14. §-ain és a képviselőházi házszabályokon alapuló jogánál és kötelességénél fogva:

1. gondoskodik a képviselőházban a hallgatók teljes hallgatagságban tartásáról, továbbá a tanácskozási rend és csend, valamint a közbiztonság fentartásáról s a házszabályok szigoru végrehajtásáról;

2. a képviselőház tanácskozását háborgató egyes hallgatót vagy egész hallgatóságot, ha egyszeri figyelmeztetésnek sikere nincs, eltávozásra szólithatja fel és szükség esetében karhatalom alkalmazásával is eltávolithatja;

3. a képviselőház oly határozatának, amelylyel valamelyik tagját az ülésekből időlegesen kizárja, szükség esetében karhatalom alkalmazásával is foganatot szerez,

4. megteszi a képviselőház és a bizottságok tanácskozásainak biztositására szükséges intézkedéseket; azt a képviselőt, aki a rendet és csendet a tanácskozást teljesen meghiusitó módon tartósan zavarja ugy, hogy rögtöni eltávolitása nélkül az ülés egyáltalában nem folytatható, karhatalom alkalmazásával is kivezetteti és a képviselőháznak vagy bizottságnak erről az üléséről távoltartja.

A 4. pont esetében az elnök köteles intézkedését a képviselő eltávolitása után azonnal jóváhagyás végett a képviselőház elé terjeszteni, mely a felett vita nélkül egyszerü szavazással határoz. E szavazásnál a 4. pont szerint eltávolitott vagy a képviselőház határozatával időlegesen kizárt képviselőt ugy kell tekinteni, mintha a jóváhagyás ellen szavazott volna, s a jóváhagyás csak akkor tekinthető megadottnak, ha az a szavazatok többségét az eltávolitott és az időlegesen kizárt képviselők számbavételének daczára is megnyerte.

Az elnök intézkedése, ha azt az előbbi bekezdés értelmében a képviselőház jóvá nem hagyta, hatályát veszti, s az eltávolitott képviselőnek joga van az ülésen ujra megjelenni.

V. ö. 2., 4. §.

2. §. Az előző §-ban megjelölt intézkedések foganatositására, amelyekhez karhatalom alkalmazására van a képviselőház elnökének szüksége, képviselőházi őrség állittatik fel.

A képviselőházi őrség a képviselőház elnökének rendelkezése alatt áll és a képviselőház elnökétől akár közvetlenül, akár a képviselőházi háznagy utján vagy más uton kapott rendeleteket végrehajtani köteles.

Az országgyülés feloszlásától az ujabb országgyülés megnyiltáig a képviselőházi őrséggel az előbbi két bekezdés értelmében a háznagy önállóan rendelkezik.

V. ö. 5. §.

3. §. A képviselőházi őrség legfeljebb hatvan tagból álló katonailag szervezett őrtestület, amely az erre önként jelentkező katonai egyénekből állittatik össze.

A képviselőházi őrség szervezetére vonatkozó részletes szabályokat a képviselőház elnöke a honvédelmi ministerrel egyetértve állapitja meg. Szolgálati ügyrendjét a képviselőház elnöke a képviselőházi háznagy javaslatára a képviselőházi gazdasági bizottság meghallgatása után szabályozza.

4. §. Amennyiben a képviselőházi őrség megerősitése, vagy pedig szolgálatának a képviselőházban való kiegészitése válnék szükségessé, a képviselőház elnöke erre a czélra a kormány utján a csendőrség, vagy a fegyveres erő karhatalmi közreműködését veheti igénybe.

Ha pedig a képviselőház elnöke ezen törvény 1. §-ában körülirt jogánál és kötelességénél fogva szükségesnek tartja, hogy a képviselőház közvetlen környékén megfelelő karhatalmi intézkedések foganatosittassanak, e czélra ugyancsak a kormány utján a székesfővárosi m. kir. államrendőrség, a csendőrség, vagy a fegyveres erő közreműködését veheti igénybe.

A személy- és vagyonbiztonság fentartása czéljából szükséges megfigyelő szolgálatot továbbra is a székesfővárosi m. kir. államrendőrség polgári biztosai látják el.

Ezek a rendelkezések a helyi rendőrhatóságnak az 1896. évi XXXIII. t.-czikkben biztositott jogkörét nem érintik.

5. §. Mindaddig, mig a 2. §-ban megállapitott szolgálatot a képviselőházi őrség nem veheti át, a képviselőházban a szükséges karhatalom igénybevételére vonatkozólag a jelenlegi jogállapot marad érvényben.

6. §. Ez a törvény kihirdetésének napján lép életbe. Végrehajtásával a ministerium bizatik meg.

A KÉPVISELŐHÁZ HÁZSZABÁLYAI.

ELSŐ RÉSZ.

A képviselőház alakulásáról.

Gyülekezés.

1. §. A képviselők a megjelenésre törvény által engedett napok harmadikán délelőtt 10 órakor a képviselőház

üléstermében összegyülvén, a legidősebb tag mint korelnök az elnöki, a legfiatalabb hat tag mint korjegyzők a jegyzői helyeket elfoglalják.

Alakulás előkészitése.

A korelnök értesiti a képviselőket az országgyülés megnyitásának helyéről, idejéről és rendjéről s a Ház alakulásának előkészitése végett, az országgyülés megnyitása után legközelebb tartandó ülés óráját kitüzi.

Ünnepélyes megnyitás.

2. §. Az országgyülés ünnepélyes megnyitásán a képviselők a korelnök vezetése alatt jelennek meg.

Hivatalnokok az alakulás ideje alatt.

3. §. A képviselőház minden hivatalnoka a Ház megalakulásáig a korelnök, illetőleg a korjegyzők rendelkezése alatt áll; szükség esetében a hiányzókat ideiglen a korelnök helyettesiti.

Megbizó-levél beadás.

4. §. A Ház alakulásának előkészitése végett kitüzött ülésben a megjelent képviselők megbizó-leveleiket (általános választási jegyzőkönyveket) a korelnök által kijelölt korjegyzőknek személyesen kézbesitik, a korelnök pedig a választások érvényessége ellen a képviselőházhoz benyujtott panaszokat, valamint a Curiánál benyujtott és a Házhoz áttett kérvényeket és a Curiának ezekre vonatkozó határozatait a Háznak bemutatja.

Az 1899: XV. t.-cz. 135. §-a, valamint a házszabályok 110. §-ának esetében a Curia határozatának bemutatásakor a korelnök egyuttal kijelenti, hogy ezen választás érvényessége a bejelentés napjától számitott 15 nap alatt panaszszal megtámadható.

Távollevők megbizó-levelei.

5. §. A képviselő, ki személyesen meg nem jelenhet, megbizó-levelét a megjelent képviselők egyike által, vagy az elnökhöz intézett levél kisérete mellett is benyujtható.

Osztályba sorsolás.

Azon képviselők, kiknek megbizó-levelei átadattak, a korelnök által nyilt ülésben eszközlendő sorshuzás utján, a lehetőségig egyenlő számu kilencz osztályra osztatnak.

Megbizó-levelek szétosztása az osztályok között.

6. §. Az első osztálybeli képviselők megbizó-levelei

megvizsgálás végett kiadatnak a második osztálynak, a másodikéi a harmadiknak s igy sorban a kilenczedik osztályig, melynek megbizó-levelei az első osztálynak adatnak ki.

A választás érvényessége ellen a Házhoz beadott panaszok, ugyszintén a Curiától áttett kérvények és ezekre vonatkozó curiai határozatok azon osztálynak adandók ki, melyhez az illető megbizó levél jutott.

Osztályok működésének ideje.

7. §. Az osztályülések megkezdésének idejét és helyét a korelnök határozza meg.

Osztályok müködésének módja.

8. §. Mindegyik osztály:

a) elnököt és jegyzőt s tárgyalásainak bevégeztével előadót választ;

b) tárgyalásairól a Háznak bemutatandó jegyzőkönyvet vezettet;

c) határozatait a jelenlevők szavazatainak általános többségével hozza; érvényes határozat hozatalára legalább 12 tag jelenléte szükséges.

Utólagos osztálybasorsolás.

9. §. Az osztályok megalakitása után megjelenő képviselők megbizó-leveleiket a korelnöknek adják be, ki az ily képviselőket a korjegyzőkkel együtt tartandó sorshuzás utján, az osztályokba a lehetőségig egyenlő számmal utólagosan beosztja, egyszersmind pedig megbizó-leveleiket az illető osztálynak megvizsgálás végett kiadja mindaddig, mig azon osztály, melynek az ily képviselő megbizó-levele megvizsgálás végett kiadandó lett volna, tárgyalásait be nem végezte.

Panaszok és kérvények eljuttatása az osztályokhoz.

10. §. A korelnök a választások érvényessége ellen a Házhoz időközben benyujtott panaszokat, ugyszintén a Curiától időközben áttett kérvényeket és az ezekre vonatkozó határozatokat beérkezésök után azonnal az illető osztályhoz átteszi mindaddig, mig az munkálkodását be nem fejezte.

Gátló okok az osztály müködésben való részvételnél.

11. §. Az osztály egyik tagja sem vehet az osztályülésben részt, azon képviselő megbizó-levelének megvizsgálásában:

a) a ki, vagy a kinek ellenjelöltje, fel- vagy lemenő ágban rokona vagy sógora, testvére, unokatestvére vagy

közelebbi rokona, házastársának testvére vagy testvérének házastársa;

b) a kinek a választásnál ellenjelöltje volt;

c) kinek választásába tényleg befolyt.

Az e tekintetben felmerülhető kérdések iránt az osztály határoz.

Osztályok jelentései.

12. §. Az osztályok a hozzájuk áttett iratokat meg vizsgálván, külön-külön jegyzékbe foglalják:

a) azon megbizó-leveleket (általános választási jegyzőkönyveket), a melyek a kifogástalan választásokra vonatkoznak.

Kifogástalan választásnak az tekintetik, melynek általános választási jegyzőkönyve a törvény rendeletének megfelel s a mely kérvénynyel vagy panaszszal megtámadva nincs.

Az általános választási jegyzőkönyv kapcsán netalán beadott szavazási jegyzőkönyvek, valamint az elutasitottak jegyzékei ez alkalommal birálat tárgyát nem képezik.

b) Azon megbizó-leveleket, a melyek akár tartalmukra, akár kiállitásukra nézve, vagy pedig azon okból esnek törvényes kifogás alá, mert a képviselő a választás időpontjában a törvény értelmében választható nem volt.

A kifogás a jelentésben tüzetesen megjelölendő.

c) Azon megbizó-leveleket, a melyek megfelelnek a törvény rendeletének, de a választás érvényessége panaszszal vagy kérvénynyel meg van támadva.

d) Azon megbizó-leveleket, a melyek a fentebbi *b)* pont rendelkezése alá esnek, egyszersmind a választás panaszszal vagy kérvénynyel meg van támadva.

Igazoló bizottság választása.

Ezután kebelökből azok közöl, kiknek választása kifogástalan, az igazolási állandó bizottságba titkos szavazással egy rendes és egy póttagot választanak. Mindezekről a Háznak jelentést tesznek.

Osztályok jelentéseivel kapcsolatos teendők.

13. §. Az osztályok jelentései a Ház elé terjesztetvén, a korelnök az osztályokhoz a 9. és 10-ik szakaszok szerint utólagosan beosztott képviselőkről, a nála időközben beadott megbizó-levelekről, valamint a választások ellen netalán intézett kérvényekről és panaszokról és azoknak az osztályok között miképen történt kiosztásáról jelentést tesz.

Osztálytárgyalás után érkező panaszok és kérvények.

14. §. Az osztályok által kifogástalanoknak jelentett megbizó-levelek, ha a választás ellen az osztálytárgyalás befejezése után, de a Ház alakulása előtt (21. §.), panasz lett benyujtva, vagy kérvény tétetett át, a kifogástalan megbizó-levelek sorából kitöröltetnek s a kérvénynyel vagy panaszszal megtámadottaknak jegyzékébe tétetnek át.

Az osztályokhoz a 9. §. szerint már nem utasitható megbizó-levelek, a Háznak csak megalakulása után mutatandók be.

Kifogás emelés módja.

15. §. Mindaddig, mig a Ház elnöke a házszabályok értelmében a képviselőt végleg igazoltnak ki nem jelentette, joga van bármely képviselőnek akár a korelnöknél (Ház elnökénél) irásban, akár a Ház ülésén szóval kifogást tenni a megválasztott képviselő választása ellen, azon az alapon, hogy az illető törvény szerint nem volt választható.

Az ily kifogás vissza nem vonható.

A benyujtott kifogást az elnök, ha a megbizó-levél panaszszal vagy más kifogással már meg van támadva, ahhoz a biráló bizottsághoz utasitja, a melynél a már beadott panasz vagy kifogás van és ezt utólag a Háznak bejelenti.

Ha ez az eset nem forog fenn, az elnök a benyujtott kifogást a Háznak bejelenti, és azt — minden vita és határozat kizárásával — a nyilt ülésben teljesitett sorshuzás utján meghatározott biráló bizottsághoz utasitja.

Ugyanaz az eljárás követendő, ha a kifogás nyilt ülésben lett bejelentve.

Az osztályok müködésének eredménye.

16. §. Az osztályok jelentései a Ház előtt felolvastatván, a korelnök azok alapján kihirdeti az osztályok által megvizsgált megbizó-levelek számát, valamint azt, hogy azok közül:

a) hány találtatott kifogástalannak,

b) hány ellen tétetett az osztályok részéről kifogás, habár a választás sem panaszszal, sem kérvénynyel nincsen megtámadva,

c) hány lett panaszszal vagy kérvénynyel megtámadva, és

d) hány ellen tétetett az osztályok részéről kifogás, a melyek egyszersmind panaszszal vagy kérvénynyel meg vannak támadva.

Bemutatja a Curiától időközben érkezett határozatokat s egyuttal kijelenti, hogy mindazon képviselők, kiknek megbizó levele az *a*), *b*), *c*) és *d*) pontok alá soroztatott, ki-

véve azokat, a kiknek választását a Curia érvénytelennek nyilvánitotta, a Ház alakulásánál s utána az elrendelt szabályszerü eljárás folytán hozandó további határozatig tagsági jogukat ideiglenesen gyakorolandják.

Tisztviselőválasztásra való felhivás.

Ezután az emlitett képviselőket a Ház tisztviselőinek még azon ülésben vagy a legközelebbi köznapon tartandó ülésben való megválasztására hivja fel; szükséges azonban, hogy ezen képviselők száma az összes képviselők számának általános többségét képezze.

A mennyiben a horvát-szlavon országgyülés képviselőit még el nem küldötte volna, csak a magyarországi képviselők többségének jelenléte szükséges.

Elnökválasztás módja.

17. §. Először az elnökre történik szavazás, ekképen: a korjegyzők egyike betürend szerint felolvasván a 16-ik §. értelmében jogosult képviselők neveit, ezek egyenkint a felállitott szavazati vederbe teszik szavazati jegyeiket. — Az első felolvasás alkalmával jelen nem voltak nevei — szavazataik beadhatása tekintetében — még egyszer felolvastatnak, s azután a korelnök felügyelete alatt a korjegyzők a gyülés szine előtt összeszámitják a szavazatokat s a korelnök kimondja az eredményt.

Választási aktus megismétlése.

18. §. Ha általános többség nincsen, a szavazás azon tag felett ismétlendő, kik mellett aránylag legtöbb szavazat nyilatkozott.

Aelnökválasztás.

19. §. Ezt követőleg az előbbi módon és szintén általános többséggel, de egyszerre választatik a két alelnök.

Jegyzőválasztás.

20. §. Ugyanazon módon, de egyszerre s viszonylagos szavazattöbbséggel választatik hat jegyző.

Jegyzők számának szaporitása.

A Ház utóbb a szükséghez képest a jegyzők számát szaporithatja.

Háznagyválasztás.

Ugyanakkor választatik általános többséggel a háznagy is, ha a Ház annak választását későbbre halasztani nem akarja.

Elnök első teendői.

21. §. A választások befejeztével a megválasztott tisztviselők helyeiket elfoglalják s a megválasztott elnök kiemelve a képviseletre jogositott azon kerületek számát, melyekben a választás megtörtént s a megválasztott képviselők megbizó-leveleiket bemutatták, bejelenti a többszörös választásokat és azon kerületeket, melyek a Házban még képviselve nincsenek, a Házat megalakultnak jelenti ki.

Egyuttal kijelenti, hogy a képviselők választása ellen többé panasz, az 1899: XV. t.-cz. 135. §., illetőleg a házszabályok 110. §-ában foglalt esetek kivételével el nem fogadtatik.

A kik több kerületben választattak meg, a megbizóleveleik iránti igazolási eljárás befejeztétől számitott nyolcz nap alatt tartoznak nyilatkozni az iránt, hogy melyik választókerület képviseletét fogadják el.

A Ház azon kerületeket illetőleg, melyek a Ház alakulásakor még képviselve nem voltak, később intézkedik.

Tisztviselők neveinek felterjesztése Ő Felségéhez.

22. §. Az elnök, alelnökök, jegyzők és a háznagy nevei — a ministerium által — Ő Felségének a királynak tudomás végett felterjesztetnek.

Tisztviselők müködésének időtartama.

23. §. Az 1848-ik évi IV. t.-cz. 8-ik §-a szerint a Ház elnöke az országgyülés egész folyamára, többi tisztviselői pedig csak egy-egy évi ülésszakra választatván, az alelnökök, jegyzők és a háznagy minden évi ülésszak első három ülésének egyikében a föntirt módon újból választatnak. Ezen új választás eredményének kihirdetéseig az előbbi ülésszakban választott alelnökök s jegyjők folytatják hivatalos működésüket.

Végleges igazolás.

24. §. Mihelyt az általános választásokra kitüzött legutolsó határnapot követő 30 nap eltelt, — a Ház elnöke

azon képviselőknek névjegyzékét, kiknek választása ellen a házszabályok 12. vagy 15. §-a alapján kifogás nem tétetett, sem panaszszal vagy kérvénynyel nincs megtámadva, — a Háznak bemutatja s ezeket végleg igazolt képviselőknek jelenti ki.

Mielőtt az elnök e bejelentést eszközölné, a Curiától hivatalos uton beszerzi azon képviselők jegyzékét, kiknek választása kérvénynyel megtámadtatott.

Ha valamely képviselő megbizása az 1876: XXXIX. t.-cz. 5. §-a alapján az összeférhetlenségi bizottság által megszüntnek nyilvánittatott, mielőtt a Curiánál ugyanazon választása ellen benyujtott kérvény folytán folyamatba tett eljárás befejeztetett volna: a Ház elnöke a Curia elnökét a képviselői megbizás megszüntéről értesiti.

MÁSODIK RÉSZ.

Az igazolásról.

ELSŐ CZIM.

Az igazolási eljárásról.

I. FEJEZET.

Általános határozatok.

25. §. A Ház alakulása után az igazolás:
a) az igazolási állandó bizottság és
b) a biráló bizottságok által eszközöltetik.

Tagok kötelezettsége.
Müködés tartama.

Minden képviselő, ki arra megválasztatott, ezen bizottságban a tagságot elfogadni s megbizatásában eljárni köteles. A megalakitott igazolási állandó bizottság és biráló bizottságok az országgyülés egész folyama alatt működnek.

Nyilvánosság.

26. §. Az igazolási állandó bizottságnak és a biráló bizottságoknak ülései nyilvánosak; a tanácskozás azonban zárt ülésben tartatik és a határozatok zárt ülésben hozatnak.

Határozathozatal körülményei.

27. §. Ugy az igazolási állandó bizottságban, mint a biráló bizottságokban érvényes határozathozatalra az elnökkel együtt legalább öt tagnak jelenléte szükséges.

A határozatok általános szótöbbséggel hozatnak. Az elnök csak akkor szavaz, ha a többi tagok szavazata egyenlően van megoszolva.

II. FEJEZET.

Az igazolási állandó bizottság.

Alakulás.

28. §. Az igazolási állandó bizottság a 12-ik §. értelmében választott rendes tagokból alakul. Alakulására a Ház elnöke azon ülésben, a melyben a megbizó-leveleknek és a választások ellen beadott panaszoknak kisorsolása megtörténik (39. §.), a következő napnak délelőtti 10 óráját tüzi ki s ezt, valamint az ülés helyét nyilvánosan kihirdeti.

Az igazolási állandó bizottság maga választja elnökét, jegyzőjét és előadóját. Jegyzőkönyveit a bizottság időről-időre a Háznak bemutatni tartozik.

Tagok helyettesitése és pótlása.

29. §. Ha az igazolási állandó bizottságnak egy vagy több rendes tagja a bizottsági ülésben való megjelenésben akadályozva van, azok helyett megfelelő számban a megválasztott póttagok hivatnak be.

Akadályozottnak tekintetik a bizottság azon tagja is, a kinek választása panaszszal vagy kérvénynyel meg lett támadva, mindaddig, mig az eljárás folyamatban van.

Ha a bizottság tagjainak számában halál vagy más ok miatt hiány támad, azok helyébe szintén a póttagok lépnek.

Az akadályozott, vagy hiányzó tag helyébe az a póttag lép, kit az elnök a póttagok sorából a Ház nyilt ülésén kisorsol.

Amennyiben a hiány többé ez uton nem pótolható, a Ház uj tagokat választ.

Hatáskör kifogástétel esetén.

30. §. Az igazolási állandó bizottság az alább következő 31—33. §§. értelmében intézkedik, ha a biráló bizottságnak valamely tagja az ahhoz megbirálás végett utasitott

ügyre nézve a 38-ik §-ban körülirt kifogások valamelyike alá esik s e miatt azon ügy megbirálásában részt nem vehet.

Kifogástétel módja.

31. §. A 38-ik §-on alapuló érdekeltségi kifogást, a választás ellen panaszlóknak, a választás ellen kérvényezőknek, továbbá a megválasztott képviselőknek meghatalmazottjai és a választást védő választók, illetőleg meghatalmazotjaik (42. §.) s ezeken felül bármelyik képviselő megteheti.

A biráló bizottságnak azon tagja, a kire nézve a 38-ik §-ban felsorolt érdekeltségi eset merül fel, ezt, mihelyt megtudta, az igazolási állandó bizottságnak bejelenteni köteles.

Kifogástétel ideje.

32. §. A kifogásokat az illetők (31. §. 1. bekezdése) az igazolási állandó bizottság elnökének, ezen bizottság alakulásától (28. §.) számitott 48 óra alatt tartoznak irásban bejelenteni. Később tett kifogás tekintetbe nem vétetik.

Kifogások elintézése.

33. §. Az igazolási állandó bizottság a tett bejelentéseket, illetőleg kifogásokat azonnal tárgyalás alá veszi, meghallgatásával az illető feleknek s mindazoknak, kik a fenforgó tényekről tudomással birnak, a mennyiben mindezek rögtön kihallgathatók; s ha a kifogást figyelembe veendőnek találja, az illető bizottsági tagot azon ügyre nézve, az állandó igazolási bizottság elnöke, a bizottság ülésében a biráló bizottság összes tagjaiból sorshuzás utján helyettesiti, és szükség esetében az illetőt a helyettesitő tag helyébe teszi át. Az igazolási állandó bizottság, ha a tett bejelentések és kifogások mindegyikére nézve intézkedett, erről a biráló bizottságok elnökeit, e bizottságok müködésének megkezdhetése végett értesiti.

Jelentéstevés ideje.

34. §. Az igazolási állandó bizottság a 33-ik §. által reá bizottakat a 32-ik §-ban meghatározott 48 órai határidő letelt után azonnal, vagy legfeljebb az azután következő napon tartandó ülésében teljesiti.

III. FEJEZET.

A biráló bizottságok.

A bizottságok és azok tagjainak száma.

35. §. A 24. §-ban érintett bejelentés után a Ház titkos szavazás utján a véglegesen igazolt képviselők közül kilencz biráló bizottságot választ, melyeknek mindenike hét tagból áll. Az egyes biráló bizottságok megkülönböztetés végett folyó számmal jelölendők meg.

Eskütétel.

36. §. A 35-ik §. szerint megválasztott biráló bizottságok tagjai bizottságokként, a bizottságok sorszámának rendében egymásután következve, a terem közepén, az elnöki szék előtt állva, nyilt ülésben a következő esküt teszik le:

„Én . . . . . esküszöm, hogy az előttem tárgyalandó képviselőválasztási ügyekben a képviselőház megállapitott szabályai szerint, s azokban kijelölt megbizatásom körében, részrehajlás és mellékes tekintetek nélkül járok el, minden igyekezetemet az igazság felderitésére forditom, és a törvény és lelkiismeretes meggyőződésem szerint igazságos itéletet mondok. Isten engem ugy segéljen!“

A biráló bizottságoknak azon tagjai, akik ezen eskü tételekor jelen nem voltak, tartoznak az esküt ugyanazon módon pótlólag letenni. A biráló bizottságok müködésének megkezdése előtt e bizottságok elnökei tartoznak meggyőződést szerezni a felől, hogy az illető bizottság mindegyik tagja az esküt már letette.

Hatáskör.

37. §. A biráló bizottságok hatásköre, a megbizó-levelek ellen a házszabályok 12-ik §. *b*) és *d*) pontja, ugyszintén a 15. §. értelmében tett kifogásoknak és a választások érvényessége ellen beadott panaszoknak tárgyalására és elintézésére terjed ki.

Gátló okok a müködésben való részvételnél.

38. §. Az ügy eldöntésében részt nem vehet a biráló bizottságnak azon tagja:

a) a ki a képviselőnek választását kérvénynyel vagy panaszszal megtámadta;

b) a ki a képviselőnek vagy ellenjelöltjének, a választást megtámadó í érvényezők, a választás ellen panaszlók vagy a választást védő választók valamelyikének avagy ezek meghatalmazottjának fel- vagy lemenő ágbeli rokona vagy sógora, testvére, unokatestvére vagy még közelebbi rokona vagy házastársának testvére vagy testvérének házastársa;

c) a ki a megválasztott képviselőnek a választásnál ellenjelöltje volt vagy

d) a ki azon választásba tényleg befolyt.

Anyagszétosztás. — Alakulás ideje.

39. §. Az osztályok által a házszabályok 12. §. *b*) és *d*) pontja, ugy 15. §-a értelmében kifogás alá vett megbizóleveleket, valamint a választások érvényessége ellen beadott panaszokat a Ház elnöke a gyülés szine előtt sorshuzás utján az egyes biráló bizottságok között lehetőleg egyenlő számmal kiosztja s a biráló bizottságok alakulására a következő napnak délelőtt 10 óráját kitüzi s ezt, valamint üléseik helyét nyilvánosan kihirdeti.

A Curia által áttett kérvények és határozatok, ugyanazon bizottsággal közlendők, melyhez az illető megbizó levél sorshuzás utján jutott.

Panasztevők meghatalmazottjai.

40. §. Azok, kik valamely választás érvényessége ellen a képviselőházhoz panaszszal járulnak, annak nevökben leendő védelmére, akár maguk közül, akár másokból egy vagy két meghatalmazottat tartoznak megbizni; meghatalmazott azonban a panaszszal megtámadott képviselő ellenjelöltje nem lehet.

Választásvédő választók és meghatalmazottjaik.

41. §. A képviselőnek, kinek választása ellen panasz adatik be, joga van megválasztását védeni vagy nem védeni. Azon esetre, ha választását védeni akarja, azt a bizonyitási eljárás befejeztéig bármikor megteheti, azonban személyesen nem, hanem csak a bizottság előtt megnevezendő egy vagy két meghatalmazottja által.

Választásvédők választók és meghatalmazottjaik.

42. §. Azon választók, kik a megtámadott választást védeni akarják, erre szintén jogositva vannak, akár védi azt

az illető képviselő, akár nem. Tehetik ezt személyesen is, de ha kettőnél többen vannak, vagy az ügyet személyesen védeni nem akarják, e végre részükről a bizonyitási eljárás befejezéseig egy vagy két meghatalmazottat tartoznak megbizni.

Meghatalmazások alakiságai.

43. §. A panaszlók részéről kiállitandó meghatalmazást az 52-ik §-ban emlitett tiz panaszló, a választást védő választók részéről kiállitandó meghatalmazást pedig az illető választók és ha ezek ötnél többen vannak, közülük legalább öt tartozik aláirni.

Ezen meghatalmazásokon, valamint a megválasztását védeni kivánó képviselő által kiállitott meghatalmazáson az aláirások közjegyzőileg vagy járásbiróságilag hitelesitendők, s a meghatalmazvány szövegébe a meghatalmazottnak állandó lakhelye kiteendő.

A választást a 42-ik §. értelmében személyesen védeni akaró választók pedig kötelesek állandó lakhelyüket bejelenteni.

Meghatalmazások beadása.

44. §. A meghatalmazványokat a választást megtámadó panaszlók mindjárt a panaszhoz csatolják. A választást védő választók, vagy az érdeklett képviselő által kiállitott meghatalmazványok pedig egyenesen az illető biráló bizottsághoz nyujtandók be; kivéve a 31-ik §-ban emlitett kifogás érvényesitésének esetét, mely esetben a meghatalmazványok, a 32 ik §-ban meghatározott záros határidő alatt az igazolási állandó bizottsághoz adandók be, mely bizottság azokat annak idejében az illető biráló bizottságokhoz teszi át.

Választást nem védő képviselő nyilatkozata.

45. §. A választását védeni nem akaró képviselő tartozik ezen szándékáról irott nyilatkozatban az illető biráló bizottságot annak megalakulását követő három nap alatt értesiteni; ellenkező esetben feltételeztetik, hogy megválasztását védeni akarja.

Ki lehet meghatalmazott?

46. §. A 40., 41. és 42. §§. értelmében nevezett meghatalmazottak az illető felek által maguk közül vagy az or-

szág más önjogu polgárai közül szabadon választhatók, és pedig a nem választók sorából is. Országgyülési képviselők azonban meghatalmazottak nem lehetnek.

Lakásbejelentés.

Ha a meghatalmazottak, illetőleg a választást személyesen védeni kivánó választók már a bizottság előleges tárgyalásaiban is részt kivánnak venni, Budapesten jelen lenni s lakásukat a Ház irodájában bejegyeztetni tartoznak.

Eskütételnél felolvasandó szakaszok.

47. §. A jelen szabályoknak a 30-ik §-tól a 34-ikig és a 40-ik §-tól a 46-ikig bezárólag terjedő §-ai azon ülésben, melyben a biráló bizottságok tagjai első alkalommal fölleskettetnek, nyilvánosan felolvasandók.

Biz. tagok pótlása.

48. §. A biráló bizottságok tagjainak számában támadott hiányokat a képviselőház, a 35-ik §. rendelkezése szerint pótolja.

Följelentés a kötelességmulasztó biz. taggal szemben.

49. §. Ha a biráló bizottságnak valamely tagja a 36-ik §-ban előirt eskünek letételére vagy a bizottsági ülésekben, a bizottság elnöke által hozzá intézett felszólitás után is meg nem jelenik, a képviselőház, melynek az utóbbi eset haladéktalnul följelentendő, a körülmények szerint fog intézkedni.

Elnök, jegyző és előadóválasztás.
Tárgyalási sorrend.

50. §. Mindegyik biráló bizottság elsőbben is titkos szavazással és általános többséggel elnököt, s a Ház elébe terjesztendő jegyzőkönyvének vezetésére jegyzőt választ s ekképen megalakulván, a birálatára utasitott tárgyakat előterjesztés végett egy vagy több előadó közt fölosztja, azután az illető választókerületeknek Budapesttől való távolságára, s az esetek nagyobb vagy kisebb bonyolódottságára figyelmezve, meghatározza a sorrendet és napot, a melyen ezen tárgyaknak mindegyikét birálat alá veendi, s erről az érdekelt képviselőt vagy meghatalmazottjait, a választás ellen panaszlóknak s azt védő választóknak meghatalmazottjait,

illetőleg magukat a személyesen fellépni kivánó választókat is, a mennyiben Budapesten jelen vannak s lakásukat a Ház irodájában bejelentették, nyomban értesitteti.

Felek értesitése.

A mennyiben előre nem láthatott körülmények a sorrend megváltoztatását s a kitüzött határnapok elhalasztását teszik szükségessé, ez iránt a bizottság intézkedik és az érdekelteket, illetőleg meghatalmazottjaikat értesiti (74. §.).

Eljárás függőben tartása.

Azon választások felett, melyeknek érvényessége a Curiánál kérvénynyel lett megtámadva, — az eljárás mindaddig függőben tartandó, mig a kérvényt a Curia végleg elintézte (1899: XV. t.-cz. 13. §.).

MÁSODIK CZIM.

A választások elleni panaszok.

Panaszbeadás ideje.

51. §. Az általános választások alkalmával választott képviselők megválasztatása elleni panaszok a Ház alakulásának kimondásáig (21. §.), az időközi választások elleni panaszok pedig a választást követő harmincz nap alatt adandók be.

Az 1899: XV. t.-cz. 135. §-a, ugy a házszabályok 110. §-a alapján a panasz azon napot követő tizenöt nap alatt nyujtandó be, melyen a Curia itélete a Háznak bejelentetett.

A panaszok a Ház alakulása előtt a korelnöknél, a Ház megalakulása után pedig a választott elnöknél adandók be.

Az elkésve beadott panaszokat az illető biráló bizottság tárgyalás nélkül hivatalból utasitja vissza.

Panaszbeadásra jogosultak.

52. §. Panaszt valamely képviselő választásának érvénytelenitése végett csak az illető választókerületi választók adhatnak be.

A panaszlók azt, hogy az illető kerület választói s hogy ők a választói névjegyzékbe beirt hasonnevü választókkal azonosak, előlegesen a panasz beadása alkalmával igazolni nem kötelesek. Ha azonban a tárgyalás során a panaszlók válsztói jogosultsága vagy személyazonossága kétségbevona-

tik és ezt a panaszlók szabályszerü közokirattal nem igazolják, e ténykörülmények felderitésére vizsgálat rendelendő (93., 106. §§.).

Panasz kellékei.

53. §. A panasz kellékei a következők:

1. hogy az a képviselőházhoz legyen intézve;

2. hogy az állam hivatalos nyelvén legyen szerkesztve;

3. hogy a panasz legalább tiz panaszlónak közjegyzőilegyzőileg vagy járásbiróságilag hitelesitett aláirásával vagy kézjegyével legyen ellátva;

4. hogy megjelölve legyenek azon okok, melyeknél fogva a panaszlók az illető választás érvényességét megtámadják;

5. hogy a panaszt a panaszlók nevében védő egy vagy két meghatalmazott részére a 43-ik §. szerint kiállitott meghatalmazás a panaszhoz mellékeltessék;

6. hogy a panasz a Ház pénztárnokának vagy helyettesének eredeti elismerésével legyen ellátva arról, hogy az okozandó költségek fedezésére előleges biztositékul a panaszlók vagy ezek közül egy vagy többen vagy meghatalmazottjuk vagy habár megbizás nélkül a panaszlók helyett bárki 3.000 koronát készpénzben a Ház pénztárába befizetett;

7. hogy a panaszhoz a nem az állam hivatalos nyelvén kiállitott okiratoknak hiteles magyar forditása s a panasznak és összes mellékleteinek másolata is csatolva legyen.

Hiányos panasz vissautasitása, elnök által.

54. §. Ha a panasz az 53-ik §. 2-ik és 6-ik pontjaiban megállapitott kellékekkel vagy ezek valamelyikével nem bir, a nélkül, hogy a Háznak bemutattatnék, a korelnök, illetőleg választott elnök által visszautasitandó.

Ha a panasz az 53-ik §. 2-ik és 6-ik pontjában megállapitott kellékekkel bir, az a Háznak bemutatandó s az illető biráló bizottsághoz utasitandó (39. §.).

A panasznak és mellékleteinek másolatát az érdekelt képviselő vagy a választást védők meghatalmazottja a Ház irodájából kivehetik.

Hiányos panasz visszautasitása, bir. biz. által.

55. §. A biráló bizottság a hozzá áttett panaszt alaki hiánya miatt csak akkor utasithatja vissza, ha az már az elnök által hivatalból visszautasitandó lett volna, vagy ha

a panasz az 53-ik §. 3., 4. és 5. pontjaiban megállapitott kellékekkel nem bir, vagy ha a panaszlóknak az illető kerületbeni választói jogosultsága, illetőleg a panaszlóknak a választók névjegyzékébe beirt hasonnevü választókkal való személyazonossága kétségbevonatván, ezen körülmények az e részben esetleg megtartott vizsgálat során nem lettek igazolva. Ha tiznél több panaszló van is, elegendő, ha a választói jogosultság és a személyazonosság tiz panaszlóra nézve bebizonyittatik.

Hiánypótlás.

A fennebb elő nem sorolt esetben, különösen akkor is, ha a panasz az 53-ik §. 1-ső és 7-ik pontjaiban megállapitott kellékekkel nem bir, a panasz a kézbesitéstől számitva legalább 15 napra, s legfeljebb 30 napra kitüzendő záros határidő alatt leendő hiánypótlás végett adandó vissza.

Ha a panaszon vagy a meghatalmazáson levő aláirások vagy kézjegyek hitelesitési záradéka hiányos vagy szabálytalan, ez a pansz visszutasitására indokul nem szolgálhat, hanem ezen okból a panasz a fentebbieknek megfelelően, szintén csak hiánypótlás végett adható vissza.

Nem pótolt hiányok következményei.

56. §. Ha a kitüzött zárhatáridő alatt a panasz a hiányok pótlásával be nem adatik, ugy tekintendő, mintha eredetileg nem lett volna beadva s ezen esetben, valamint akkor is, ha a panasz alaki kellékek miatt visszautasittatik, a biráló bizottság az illető képviselőt, ha a megbizó-levele különben a házszabályok 12-ik §. *b*) és *d*) pontja vagy 15. §-a szerint kifogás alá nem vétetett, végleg igazoltnak jelenti ki.

Bizonyitás időpontja.

57. §. A választás érvényessége ellen a panaszban felhozott okokat a panaszlók a panasz benyujtása alkalmával bizonyitó adatokkal támogatni nem kötelesek, hanem jogukban áll a bizonyitó adatokat a tárgyalás során előadni. A mennyiben azonban a bizonyitó adatok nem a panaszhoz csatoltattak, hanem csak a tárgyalás során adattak elő, az ellenfél — ellenadatainak beszerzése végett, — a tárgyalásnak a panaszlók költségére való elhalasztását kivánhatja.

Hamisitások.

58. §. A választások ellen beadott panaszok szerkesztésénél, fölszerelésénél és benyujtásánál elkövetett hamisitá-

sok eseteit a képviselőház, a biráló bizottságok jelentése folytán, elnöke utján az igazságügyi ministernek, a büntető eljárás megindithatása végett tudomására hozza.

Bélyegmentesség.

59. §. A panaszok és az igazolásra vonatkozó összes iratok bélyegmentesek.

HARMADIK CZIM.

Eljárás a biráló bizottságok előtt.

Érdemleges müködés megkezdése.

60. §. A biráló bizottság érdemleges müködését a tárgyalási sorrend megállapitását (50. §.) követő három nap eltelte előtt nem kezdheti meg, de nyolcz nap alatt megkezdeni és azután az általa megállapitott, illetőleg módositott sorrendben lehetőleg naponként folytatni köteles.

Az érdekeltek, illetőleg meghatalmazottjaik az érdemleges tárgyalás határnapjáról a 74-ik §. szerint értesitendők.

Czáfoló nyilatkozat ideje.

61. §. A biráló bizottság a hozzá utasitott megbizó-leveleket és panaszokat, a mennyire lehetséges, a kitüzött napon és sorrendben veszi tárgyalás alá; a kitüzött napnál előbb tárgyalás alá nem veheti s tárgyalásuk megkezdéseig a házszabályok 12 ik §. *b*) és *d*) pontja vagy 15. §-a szerint az osztály által emelt kifogásnak, illetőleg a választás ellen intézett panasz adatainak megczáfolására, ugy az érdekelt képviselő, mint az illető választók részéről egy-egy irott nyilatkozatot elfogad.

Alakiságok.

62. §. A tárgyalási határnap elérkeztével a biráló bizottság, a mennyiben panaszszal megtámadott választás érvényességéről van szó, mindenekelőtt alaki szempontból veszi a panaszt birálat alá és a feleket, illetőleg meghatalmazottjaikat egyelőre csupán ezen kérdésben meghallgatva, ha a panasz az 55-ik §. első bekezdésében felsorolt alaki kellékekkel nem bir, azt szükség esetében a panaszlók választói jogosultságának és személyazonosságának kérdésében megtartandó előleges vizsgálat után, végzésileg visszautasitja, s a megválasztott képviselőt — a mennyiben a házszabályok 12-ik

§. *b*) és *d*) pontjának esete fenn nem forog — igazolt képviselőnek nyilvánitja; az 55-ik §. 2. és 3-ik bekezdésének eseteiben pedig, a panaszt hiány pótlás végett záros határidő kitüzése mellett visszaadja.

Ha a panasz az előirt alaki kellékekkel birónak kimondatott, valamint a házszabályok 12-ik §. *b*) és *d*) pontjának eseteiben is, az érdemleges tárgyalás megkezdendő.

Tárgyalási rend.

63. §. Az érdemleges tárgyalás az osztály által a házszabályok 12-ik §. *b*) és *d*) pontja alá sorolt megbizó-levél ellen kifogást tartalmazó jelentés kivonatának, a házszabályok 15. §-a szerint bejelentett kifogásnak, illetőleg a választás ellen beadott panasznak s a beérkezett irott nyilatkozatoknak felolvasásával veszi kezdetét.

Ezután a biráló bizottság meghallgatja a panaszlóknak, a megválasztását védeni kivánó képviselőnek s a választást védő választók meghatalmazottjainak, illetőleg magoknak a saját személyökben fellépő választóknak élő szóval teendő nyilatkozatait és ezeket az általok előterjesztett adatokra való hivatkozással lényegökben röviden jegyzőkönyvbe iktatja.

Mindenik fél csak kétszer nyilatkozhatik, kivéve azon esetet, ha a bizottság az ügy felvilágositása érdekében további nyilatkozatokat kiván, de az utolsó szó minden esetre a választást védeni kivánó képviselőt vagy a választást védő választókat, illetőleg meghatalmazottjaikat illeti.

Tárgyalás anyaga.

64. §. A biráló bizottság eljárásának tárgyát csak a házszabályok 12-ik §. *b*) és *d*) pontja, ugy 15. §-a értelmében tett, illetőleg a panaszban előadott kifogások képezik.

A panaszlók meghatalmazottjai a tárgyalás folyamán a panaszban előadott tényállás támogatására uj bizonyitékokra is hivatkozhatnak (57. §.), de a panaszban nem emlitett uj kifogásokat nem tehetnek és az ilyen kifogások biróilag figyelembe nem vehetők.

Felek távolmaradása.

65. §. Ha a felek értesitése a 74-ik §. értelmében szabályszerüen megtörtént, azon körülmény, hogy a felek, illetőleg meghatalmazottjaik a tárgyaláson meg nem jelentek, a tárgyalás megtortását s esetleg az ügydöntő itélet meghozatalát nem akadályozza.

Ellenben, ha az értesités szabályszerüen meg nem történt, ujabb tárgyalási határnap tüzendő ki, kivéve azon esetet, melyben a felek, illetőleg meghatalmazottjaik, habár szabályszerüen értesitve nem voltak is, a tárgyalási határnapon megjelentek és a tárgyalás azonnali felvételébe beleegyeztek.

Érdemben való döntés.

66. §. Ha a biráló bizottság a szabályszerüen értesitett felek meg nem jelenése esetében a beérkezett panasz és az esetleges nyilatkozatok alapján, a felek megjelenése esetében pedig a felek előadásai és az előterjesztett adatok alapján, a fenforgó kérdést elegendően tisztázottnak találja, azonnal érdemben dönt.

Vizsgálat elrendelése.

Ha pedig az előterjesztett adatokat a tényállás döntő körülményeinek felderitésére a biráló bizottság elégségeseknek nem találja, a tárgyalás elnapolásával vizsgálatot rendel és a 37. és 64-ik §§. korlátai között kijelöli azon körülményeket, melyekre a vizsgálat kiterjesztendő.

Vizsgálat elrendelés esetei.

67. §. A vizsgálat szükségképen elrendelendő:

a) ha indokolt kétely forog fenn arra nézve, vajjon a megválasztott képviselő bir-e a választhatóságra nézve megszabott törvényes kellékekkel?

b) ha számbavehető támpontok forognak fenn arra nézve, hogy a 71. §. *b*), *c*) vagy *d*) pontjaiban körülirt cselekmények vagy mulasztások elkövettettek és azoknak a választás eredményére döntő befolyásuk volt.

Vizsgálóbiztos kijelölése.

68. §. A vizsgálatra a bizottság vagy saját kebeléből jelöl ki egy tagot, vagy pedig a jegyzőkönyv és a határozat közlése mellett a végleg igazolt képviselők közül a vizsgálatra kiküldendő egy tag kijelölése végett, az igazolási állandó bizottságnak teszen jelentést. Utóbbi esetben az igazolási állandó bizottság késedelem nélkül ülést tartani és a vizsgálatra kiküldendő képviselőt kijelölve, ezt a Háznak bejelenteni tartozik.

Határozat alakja.

69. §. Az érdemleges határozat itélet alakjában hozandó és abban vagy a választás érvényben tartása mellett

a megválasztott képviselő végleg igazoltnak kimondandó, vagy pedig a választás megsemmisitendő.

Bizonyitékok, okiratok.

70. §. A biráló bizottság a felek által előterjesztett bizonyitékokat szabadon mérlegeli; az előterjesztett okiratok azonban csak akkor vehetők figyelembe, ha eredetben vagy hiteles kiadványban csatoltattak, vagy ha valamely hatóságnál lévő okiratnak becsatolt másolata az ellenfél által elismertetett, illetőleg az eredeti vagy annak hivatalból hitelesitett másolata — illetőleg kivonata — a biráló bizottság megkeresésére az illető hatóság által áttétetett. Ha a megkeresésnek a hatóság eleget nem tesz, a képviselőház elnöke utján a megkeresésnek foganatosittatása végett az illető ministernek teendő jelentés.

Tanusitványok.

Magántanuk által kiállitott tanusitványok csak azon kérdés eldöntésénél vétethetnek figyelembe, hogy a vizsgálat elrendelendő-e, avagy pedig nem, s e tekintetben is csak akkor, ha a tanusitványon lévő néválairások vagy kézjegyek közjegyzőileg vagy biróilag hitelesitve vannak.

Választás érvénytelenitésének esetei.

71. §. A választás érvénytelen és annak megállapitása panasz utján kérhető:

a) ha a képviselő a választás időpontjában, akár egyáltalán, akár csak az illető kerületben, a törvény szerint választható nem volt, — a mennyiben a panasz az 1899: XV. t.-cz. 3. §-ának 1. pontja alá eső oly tényállás alapján emeltetett, melyre a kérvény ki nem terjed (1899: XV. törvényczikk 10. §. második bekezdés);

b) ha az 1899: XV. t.-cz. 3. §-ának 7. és 8. pontjaiban meghatározott cselekményeket nem a képviselő, hanem más valaki követte el, és a felmerült és bebizonyitott tényekből alaposan következtethető, hogy azok a cselekmények a választás eredményére döntő befolyással birtak;

c) ha a választókerületben elkövetett erőszak vagy fenyegetés a választók körében oly mérvü megfélemlitést idézett elő, mely a választók, bár számszerüleg meg nem állapitható részét választási joga szabad gyakorlatában gátolta és ennélfogva alaposan következtethető, hogy a megfélemlités oly terjedelmü volt, hogy az a választás eredményere döntő befolyással birt;

d) ha az 1874: XXXIII. törvényczikk vagy az ezt kiegészitő 1899: XV. t.-czikknek szabályai, ideértve azokat is, melyek fegyelmi vagy büntető határozatok alakjában rendelkeznek, akár cselekvés, akár mulasztás által oly mérvben sértettek meg, hogy alaposan következtethető, miszerint a felhozott és bebizonyitott cselekmények vagy mulasztások a választás eredményére döntő befolyást gyakoroltak.

Az 1874: XXXIII. t.-cz. 29—55. és az 1899: XV. t.-cz. 141—152. §-ban foglalt rendelkezéseinek megsértése a *d*) pont intézkedései alá nem tartozik.

Ha a választás ellen panasz nem nyujtatott be, vagy pedig a panasz alaki szempontból visszautasittatott, ugy a házszabályok 12, illetve 15. §-a alapján kifogásolt választás, csak a jelen szakasz *a*) pontjának fenforgása esetén semmisitendő meg.

Szavazás módja.

72. §. A biráló bizottságok tagjai a választás igazolása, megsemmisitése vagy vizsgálat elrendelése iránt élő szóval szavaznak, s mindenik bizottsági tagnak szavazata, valamint a szavazatok egyenlősége esetében az elnöknek a szavazata is jegyzőkönyvbe iktatandó, még pedig kivánatukra indokaival együtt, és e jegyzőkönyv a határozat hozatalában résztvevő biráló bizottsági tagok által aláirandó.

A biráló bizottságnak itéletét, valamint a panasznak alaki kellékek hiánya miatti visszautasitását és a vizsgálat elrendelését tárgyazó végzések is kimeritőleg indokolandók.

Itéletek és végzések közlése.

73. §. Az itélet és a panaszt alaki kellék hiánya miatt visszautasitó, avagy vizsgálatot rendelő végzés az érdekelt felek előtt a tárgyalás befejezésétől számitott 24 órán belül kitüzendő, és a tárgyalás befejezése alkalmával a jelenlevőknek tudtul adandó időben kihirdetendő s innét számitott három nap alatt az érdekelt felekkel, illetőleg meghatalmazottjaikkal másolatban közlendő.

Értesitések tértivevénynyel.

74. §. Az eljárás során minden értesités ugy a bizottságok által, mint a vizsgálatra kiküldendő képviselők által, a panaszlóknak, a megválasztott képviselőknek, és a választást védő választóknak meghatalmazottjaihoz, illetőleg a mennyiben utóbbiak a 42-ik §. szerint személyesen eljárni

jogositva vannak, magukhoz a választást védő választókhoz intézendő. Az értesitések postai uton tértivevény mellett eszközlendők.

A biráló bizottságok által kitüzött tárgyalások ideje és helye a képviselőház hirdetményi táblájára, a tárgy megjelölése mellett, legalább három nappal a tárgyalás előtt kifüggesztendő hirdetmény által is közzéteendő.

Meghatalmazottak helyettesitése.

75. §. A panaszlók, továbbá a választást védő választók és az érdekelt képviselő, a mennyiben egy vagy két meghatalmazottjukat kellő időben megnevezték és azok szabályszerü meghatalmazását bemutatták, az eljárás folyamata alatt fel vannak jogositva előbbi meghatalmazottjaik helyett egy vagy két más meghatalmazottat nevezni, a kiknek részére kiállitandó meghatalmazásra a 43-ik §. rendelkezései szintén alkalmazandók.

Büntetendő cselekmények.

76. §. Ha a tárgyalás folyamán jelenségei mutakoznak annak, hogy a kérdéses választás alkalmából valamely büntetendő cselekmény vagy mulasztás követtetett el, az iratok az eljárás befejezése után a képviselőház elnöke utján az illetékes hatósághoz teendők át.

Eljárás megszüntetése.
Büntetendő cselekmények.

77. §. Ha a tárgyalás folyamán az alatt, mig a bizottság az érdemleges határozat meghozatala végett visszavonul, az összes panaszlók, illetőleg azok meghatalmazottja vagy meghatalmazottjai a panaszt személyesen vagy hitelesitett (43. §.) bedványban visszavonják, az eljárás, a mennyiben a házszabályok 12-ik §. *b*) és *d*) pontjának vagy a 15. §-nak esete fenn nem forog, megszüntetendő ugyan, de a mennyiben valamely büntetendő cselekmény, vagy mulasztás elkövetésének jelenségei forognak fenn, az iratok az illetékes hatósághoz ezen esetben is átteendők.

Határozatok bejelentése a Házban.

78. §. A biráló bizottság határozatai illető elnökeik által a Háznak bejelentetvén, a Ház azon képviselőket, a kiket a biráló bizottság végleg igazolt képviselőknek

jelentett ki, a végleg igazolt képviselők jegyzékébe beiratja, azoknak helyébe, kiknek választása megsemmisittetett, uj választást rendel, s ennek eszközlésére az elnököt utasitja, és az elrendelt vizsgálatoknak a bizottsági utasitás szerint leendő végrehajtására a biráló bizotságok, illetőleg az igazolási állandó bizottság által kijelölt tagokat kiküldi.

Azok, a kikre nézve a 38-ik §-ban felsorolt érdekeltségi esetek fenforognak, vizsgálatra ki nem küldethetnek.

Vizsgáló biztos kötelezettsége.

79. §. Vizsgálatra lett kiküldetését mindegyik képviselő elfogadni köteles. Ha azonban a kiküldött képviselö magát ezen megbizatástól fölmentetni kéri, a Ház a körülmények szerint intézkedik, s ha a felhozott mentségi okokat alaposaknak találja, elrendelheti, hogy uj kiküldetés eszközöltessék.

Ideiglenes képviselői jogok.

80. §. Azon képviselőnek tagsági joga, a kinek választása iránt vizsgálat rendeltetett, ezen vizsgálat folytán hozandó döntő határozatig akkor is fenmarad, ha kinyilvánitotta, hogy megválasztását védeni nem akarja.

Vizsgáló biztos esküje.

81. §. A vizsgálatra kiküldött képviselő nyilt ülésben, az elnöki szék előtt állva, a következő esküt teszi le:

„Én . . . . esküszöm, hogy a vizsgálatban, melyre a képviselőház által kiküldettem, részrehajlás és mellékes tekintetek nélkül járok el, a törvény s a képviselőház megállapitott szabályai szerint, megbizatásom körében, minden igyekezetemet az igazság földeritésére forditom, s a tapasztalandókról hű jelentést teszek. Isten engem ugy segéljen!“

NEGYEDIK CZIM.

A vizsgálat teljesitése.

Vizsgálat megkezdése.

82. §. A vizsgálatra kiküldött képviselő az illető városba vagy a törvényhatóságnak vagy az illető választókerületnek egyik helyére, a választás ellen panaszlók, az érdek-

lett képviselő és a választást védő választók meghatalmazottjait, a mennyiben megnevezve vannak, illetőleg a saját személyökben fellépni kivánó választókat, a 74-ik §. módozatai szerint bizonyos napra megidéztetvén, azoknak, ha megjelennek, meghallgatásával a vizsgálatot végrehajtja.

Szavazatszedő küldöttségi tagok kihallgatása.

83. §. Ha sem az érdeklett képviselőnek, sem választóinak részéről a választás megvédésére senki sem jelentkezett, a vizsgálatra a szavazateszedő bizottságnak a megválasztott képviselő részéről müködött tagjai hivandók meg, s ha nyilatkozni akarnak, meghallgatandók.

Tanukihallgatás.

84. §. A vizsgálat során a kiküldött képviselő által kihallgatandók azon tanuk, a kik a vizsgálat tárgyát képező döntő ténykörülmények igazolására a választás ellen beadott panaszban (57. §.), avagy a megválasztott képviselő vagy a választást védő választók által beadott nyilatkozatban (61. §.), vagy pedig a tárgyalás során (63. §.) lakhelyök és polgári állásuk megjelölése mellett megneveztettek; a mennyiben a 86-ik §-ban megállapitott kifogás alá nem esnek.

Az érdekelt felek által megnevezett azon tanuk, a kik az illető törvényhatóság területén kivül laknak, csak azon esetben hallgattatnak ki, ha azok a kiküldött képviselő által kitüzendő és a felek indokolt kérelmére egyszer meghosszabbitható határnapra az érdekelt felek által előállittatnak.

Az érdekelt felek a tárgyalás során általok előre meg nem nevezett tanuknak kihallgatását is inditványozhatják, a mely inditvány felett a vizsgálatra kiküldött képviselő a fenforgó körülmények figyelembevételével határoz s indokolt elutasitó katározatát a vizsgálati jegyzőkönyvbe iktatva, az érdeklett felek előtt kihirdeti.

Tanukihallgatás, szakértők, helyszini szemle.

85. §. A vizsgálatra kiküldött képviselő a felek által megnevezett tanukon felül mindazokat kihallgatja, a kiknek kihallgatását a vizsgálat tárgyát képező tényállás felderitésére szükségesnek tartja. Ezenfelül szakértőket hallgathat ki, és szakértők közbenjöttével vagy szakértő nélkül is helyszini szemlét eszközölhet.

A tanukihallgatásnak, a helyszini szemlének és a szakértők kihallgatásának helyéről és idejéről az érdekelt felek, illetőleg meghatalmazottjaik mindenkor értesitendők (74. §.).

Tanuskodást gátló okok.

86. §. A tanuskodást megtagadhatják, illetőleg az ellenfél kifogására tanuskodásra és esküre nem bocsáthatók:

1. a megtámadott képviselőnek és ellenjelöltjének fel- vagy lemenő ágbeli rokona és sógora, házastársa, testvére, unokatestvére és ennél még közelebbi rokona, házastársának testvére, testvérének házastársa, gyámja és gyámoltja;
2. azoknak az előző pontban elsősorolt hozzátartozói, kik a megtámadott választásra vonatkozólag törvényellenes cselekvénynyel vagy mulasztással vádoltattak;
3. a lelkészek oly ténykörülményekre nézve, melyek velök gyónás közben vagy egyébként egyházi titoktartás alatt közöltettek;
4. a köztisztviselők oly körülményre nézve, mely hivatalos titkot képez vagy a miről a törvény rendelete szerint hivatalos okirat állitandó ki;
5. az ügyvédek az 1874: XXXIV. t.-cz. 49-ik §-ának korlátai között.

Tanukhoz intézendő általános kérdések.

87. §. A kiküldött képviselő a kihallgatandó tanuhoz hivatalból a következő általános kérdéseket intézi:

1. Mi a vezeték- és keresztneve?
2. Hány éves?
3. Milyen vallásu?
4. Mi az állása és foglalkozása?
5. Rokonságban vagy sógorságban van-e a megtámadott képviselővel vagy az ellenjelölt fél, avagy a panaszlók valamelyikével?
6. Nincs-e ellenségeskedésben az 5-ik pontban emlitettek valamelyikével?
7. Nem háramlik-e reá az ügy kimeneteléből haszon vagy kár?
8. Nem igértetett vagy adatott-e valami a tanunak vallomásáért és ha igen, ki által?
9. Nem volt-e tanu teendő vallomása iránt utasitva vagy arra rábeszélve és ha igen, ki által?

Külön kérdések a tanukhoz.

88. §. Az általános kérdőpontokra adott felelet után a vizsgálatra kiküldött képviselő azon különös kérdéseket intézi a tanukhoz, a melyeket a vizsgálat tárgyát képező döntő ténykörülmény felderitése végett szükségesnek tart.

Ennek megtörténte után az érdekelt felek, illetőleg meghatalmazottjaik, a mennyiben jelen vannak, a tanukhoz még pótlólag intézendő kérdéseket inditványozhatnak. A fölött, hogy a tanuk ezen kérdésekre is kihallgattassanak, a kiküldött képviselő dönt. Ha határozata elutasitó, azt indokolni, s indokaival jegyzőkönyvbe venni köteles.

Tanuk meghiteltetése.

89. §. A tanuk és a szakértők hit alatt hallgatandók ki. A tanukat és szakértőket a vizsgálatra kiküldött képviselő az eskü szentségére és a hamis eskü következményeire előzetesen figyelmezteti és vallomásuk kivétele után önmaga hitelteti meg. A tanuknak és szakértőknek járandóságait a kiküldött képviselő a helyi gyakorlat szerint állapitja meg. A választást megtámadó fél ezen költségei a letett összegből fedezendők; ellenben a választást védőket terhelő költségek ezek által a helyszinén előlegezendők.

Azon tanu, a ki alapos ok nélkül meg nem jelen vagy vallomást tenni vonakodik, arra a büntető perrendtartás értelmében szoritható. A pénzbüntetést, illetőleg a szabadságvesztés-büntetést a vizsgálatra kiküldött képviselő megkeresésére az illetékes járásbiróság szabja ki.

Azon tanuk, kik az állam hivatalos nyelvén magukat kifejezni nem tudják, meghitelt tolmács alkalmazása mellett hallgatandók ki.

Hogyha a vizsgálat a képviselő vagy azon jelöltnek valamely cselekményére nézve lett elrendelve, ki ellen a panasz intézve van, az esetre az illető kivánhatja, hogy őt a kérdéses tényre nézve tanukép hallgassák ki.

E kérelem nem mellőzhető. A tanukép kihallgatandó félhez azonban nem intézhető más kérdés, mint az, a mely az állitott tényre vonatkozik.

Ezen tanu vallomására az 1878. évi V. t.-cz. 224. §-ának első bekezdésében foglalt mentesség ki nem terjed.

Tanukihallgatási jegyzőkönyv.

90. §. A tanuk és szakértők kihallgatásáról és a helyszini szemléről a vizsgálatra kiküldött képviselő jegyzőkönyvet vezet.

A tanuk és szakértők vallomása lehetőleg szó szerint jegyzőkönyvbe iktatandó és azon körülmény, hogy a tanu és a szakértő az esküt letette, megjegyzendő.

Az érdekelt felek, illetőleg meghatalmazottjaik, a mennyiben jelen vannak, a tanuk és szakértők vallomására észrevételt tehetnek, melyek lényegökben a jegyzőkönyvbe iktatandók.

A jegyzőkönyv az érdekelt felek, illetőleg meghatalmazottjaik által is aláirandó, és ha ezek az aláirást megtagadják, az a netaláni indokolás rövid előadásával megjegyzendő.

Nyilatkozatra felszólitandó egyének.

91. §. A vizsgálatra kiküldött képviselő a tanuk és szakértők kihallgatásán felül köteles nyilatkozatra felszólitani:

a) azokat, kik a választás végrehajtására a törvény rendeleténél fogva hivatalból folytak be, ha a választás hiányainak okául az ő eljárásuk jelentetik fel; valamint

b) azokat is, kik a választás érvényét megerőtlenitő törvénytelen cselekménynek vagy mulasztásnak, a választási eljárás folyama alatti elkövetésével alaposan vádoltatnak, legyenek azok akár közhivatalnokok, akár mások;

c) követelheti az illetőktől a választásra vonatkozó minden közokmányoknak vele leendő közlését.

Hatóságok kötelességei.

92. §. Az állam közegei, biróságok, közigazgatási hatóságok, azok tisztviselői és hivatalnokai kötelesek a vizsgálatra kiküldött képviselőnek kiküldetési körében tett megkereséseit teljesiteni, az általa kihallgattatni kivánt tanukat vagy szakértőket elébe rendelni, a kijelölt közokmányokat vele közleni, s általában a vizsgálat végrehajtásában neki hatóságuk köréhez képest segédkezet nyujtani; ezenkivül azonban a vizsgálatra más befolyást nem gyakorolhatnak és igy a tanuk vagy vádlottak kihallgatásánál sem lehetnek jelen.

Választói jogosultság igazolása.

93. §. Ha a vizsgálat során azon kérdés deritendő ki, hogy a megválasztott képviselő, mint országgyülési képviselő-választó, az érvényes névjegyzékbe fel van-e véve, a vizsgálatra kiküldött képviselő felhivást intéz a megválasztott

képviselőhöz és ha ilyenek jelentkeztek, a választást védő választókhoz, illetőleg ezek meghatalmazottjához, hogy 15 napi záros határidő alatt a megválasztott képviselőnek valamelyik érvényes választói névjegyzékbe való felvétele szabályszerüen igazoltassék, vagy legalább bejelentessék azon választókerület, a melynek választói névjegyzékébe a megválasztott képviselő felvéve van. Utóbbi esetben azt, hogy a megválasztott képviselő az illető választó-kerület névjegyzékébe csakugyan fel van-e véve, a vizsgálatra megbizott képviselő az illető választói névjegyzéknek hivatalból való beszerzése által deriti ki.

Ha a 15 napi záros határidő alatt a megválasztott képviselő, illetőleg a választást védő választók vagy ezek meghatalmazottja a fentebbi bejelentést megtenni elmulasztják, az vélelmeztetik, hogy a megválasztott képviselő a képviselő-választók névjegyzékének egyikébe sincs felvéve és igy választói és választhatói képességgel nem bir.

Jelentés a vizsgálatról.

94. §. A vizsgálatra kiküldött képviselő jelentését, az eljárásról vezetett jegyzőkönyvvel együtt, a képviselőháznak az elnök utján benyujtván, az iratok a képviselőház által további tárgyalás végett azon biráló bizottságnak adatnak ki, mely a kérdéses választás megbirálásával már előbb is megbizva volt.

Tárgyalás folytatása a vizsgálat után.

95. §. A vizsgálatról beadott jelentés folytán a bizotság által a tárgyalás a jelentés beadását követő 14 napnál rövidebb, 30 napnál hosszabb időre nem tüzendő ki.

Az eljárásra, a netalán szükséges pótvizsgálat elrendelésére s a határozat hozatalára, valamint az azok foganatositására a 62—78. §§. intézkedései alkalmazandók.

ÖTÖDIK CZIM.

Az igazolási eljárás költségeiről.

Vizsgálat költségeinek előlegezése.

96. §. A biráló bizottság jelentése folytán az elrendelt vizsgálat költségei a panaszlók által az 53-ik §. 6-ik pontja szerint letett összegből, a Ház elnökének utalványozása mellett, a vizsgálatra kiküldött képviselőnek előlegeztetnek.

Felek költségeinek megtérilése.

97. §. Az igazolási tárgyalásban érdeklett felek, ha arra tett költségeiket megtéríttetni kivánják, azoknak felszámitását az illető biráló bizottságnak a véghatározat meghozása előtt bemutatni kötelesek.

Költségek megállapitása.

98. §. A biráló bizottság ugy a vizsgálatra kiküldött képviselő, mint az érdeklett felek által beadott költségjegyzékeket megvizsgálván, a megtéritendő költségek összegét a véghatározat hozatalával egyidejüleg külön végzésben állapitja meg.

A vizsgálatra kiküldött képviselőt a fuvarozási költségeken felül külön 30 korona napidij illeti.

Panaszlók elmarasztalása.

99. §. Ha a biráló bizottság a beadott panaszt, mint alaptalant visszautasitja, a panaszlók az ellenfeleik részére megállapitott összes költségek megtérítésében egyetemlegesen marasztalandók el.

A házszabályok 15. §-a szerint bejelentett kifogás alapján meginditott eljárás költségeiben, a bejelentő képviselő csak akkor marasztalható el, ha kiderül, hogy bejelentését zaklatási czélzattal tette.

Költségmegállapitás a panaszlók javára.

100. §. Ha ellenben a választás megsemmisittetik, a panaszlók megállapitott költségeinek megtéritésében elmarasztalhatók:

a) az illető képviselő, ha megválasztásának megvédéséről a 45-ik §. értelmében nem mondott le;

b) a választás védésére jelentkezett választók és ezeken kivül:

c) azok, a kiknek törvénybe ütköző cselekménye vagy mulasztása a választás megsemmisitésének indokául szolgált, ide értve a megválasztott képviselőt is, habár az megválasztásának védelméről lemondott volna is.

Egyetemleges és egyénenkénti elmarasztalás.

101. §. A biráló bizottság a ténykörülmények szerint határozza meg, vajjon a 100-ik §-ban elősoroltak a költségek

megtéritésében mint egyetemlegesen, vagy az *a*), *b*), *c*) pontokkal jelölt osztályok szerint, akár egyénileg, akár egyetemlegesen is, mely összegben marasztaltassanak el.

Összegbehajtás.

102. §. Egyetemleges marasztalás esetében az egész marasztalási összeg az ilyképen elmarasztaltak bármelyikétől behajtható; ennek azonban a vele egyetemlegesen elmarasztaltak ellen, a törvény rendes utján visszkeresete van.

Költségek kölcsönös megszüntetése.

103. §. A biráló bizottság a fenforgó körülményekhez képest a költségek megtérítését kölcsönösen megszüntetheti. Ez esetben saját költségeit mindegyik fél maga, a vizsgálati költségeket pedig a felek közösen viselik.

Végzések hiteles másolata.

104. §. A költségekre nézve nyertes fél a biráló bizottság jelentésének a Ház elé lett terjesztése után, a biráló bizottság által a költségek viselése tárgyában hozott végzést, annak a törvény utján leendő érvényesitése végett, a Ház elnökétől, ennek és egy jegyzőnek aláirása alatt hiteles másolatban kikérheti.

Biztositék visszaadása.

105. §. Ha a panaszlók a költségekben egészen vagy a 102. §. szerint részben marasztaltattak el, az általok biztositékul letett összegnek a megállapitott költségek fedezése után fenmaradt részét, ha pedig a költségek megtéritése alól felmentetnek, az egész letett összeget, az elnök utalványa mellett, a Ház pénztárnokától törvényes meghatalmazottjuk által felvehetik.

A megállapitott költségeknek még ki nem szolgáltatott részét, a Ház elnöke a letett biztositékból az illetőknek leendő kiszolgáltatás végett, az illető törvényhatóságnak küldi át.

Előzetes vizsgálat költségeinek viselése.

106. §. Ha a panaszlók azt, hogy ők az illető választókerület választói névjegyzékébe felvéve vannak, akár a panasz beadásakor, akár az első tárgyalás alkalmával az illető

központi bizottság elnöke vagy helyettese által, az alispáni vagy polgármesteri hivatalos pecsét alatt kiadott bizonyitványnyal vagy a választói névejgyzékből a központi bizottság elnökének, vagy helyettesének, vagy jegyzőjének, avagy a törvényhatóság levéltárnokának vagy helyettesének hivatalos aláirásával hitelesitve hivatalos pecsét alatt kiadandó kivonatával igazolják és a választást védő képviselő vagy választók részéről, a panaszlók választói jogosultsága, illetőleg a bejegyzett választóknak a panaszlókkal való azonossága mégis kifogásoltatik, az e tárgyban elrendelt előző előlegezni s amennyiben kifogásuk alaposnak nem bizonyul be, viselni is.

HATODIK CZIM.

Az osztályokhoz nem utasithatott megbizó-levelekre vonatkozó igazolási eljárásról.

Időközi választások megbizó-leveleinek megvizsgálása.

107. §. Azon megbizó-levelek, a melyek a 9. és 14. §§. értelmében megvizsgálás végett az osztályokhoz utasitsatók már nem voltak, valamint az időközi választás folytán időnkint benyujtott megbizó-levelek is, az azokra vonatkozó választások megsemmisitése tárgyában netalán beadott panaszokkal együtt, előzetes megvizsgálás végett az igazolási állandó bizottságnak adatnak ki.

Ugyanezen bizottsághoz tétetnek át a Curiától áttett s a fenti megbizó-levelekre vonatkozó kérvények s az arra hozott birói határozatok.

Ezen megbizó-levelekre nézve az igazolási állandó bizottság a 12-ik §. megfelelő alkalmazása mellett jár el és a többszörös választásra vonatkozólag, a 21-ik §-ban foglalt rendelkezés bir érvénynyel.

Végleges és feltételes igazolás.

108. §. Az igazolási állandó bizottságnak jelentése alapján a Ház azon képviselőket, a kiknek megbizó-levele az igazolási állandó bizottság által a házszabályok 12. §. *b*) és *d*) pontja, ugy a 15. §. értelmében kifogás alá nem vétetett, — a mennyiben a megállapitott határidő lejárta folytán a választás ellen többé panasz vagy kérvény be nem adható, — végleg igazolt képviselőknek, ellenesetben pedig a panaszlási vagy kérvényezési jog fentartásával feltételesen igazolt képviselőknek jelenti ki.

Ugyanezen eljárás alkalmazandó az időközi választásokra, mely a házszabályok 24. §. második bekezdésében van szabályozva.

Nem kifogástalan megbizó-levelek igazolása.

109. §. Az igazolási állandó bizottság által a házszabályok 12-ik §. *b*) és *d*) pontja, ugy a 15. §. szerint kifogás alá vett megbizó-levelek, valamint a panaszszal megtámadott időközi választásokra vonatkozó megbizó-levelek, a 39-ik §-ban megállapitott sorsolás utján, a biráló bizottságok valamelyikéhez utasittatnak.

Ezen megbizó levelekre vonatkozó igazolási eljárásra, a jelen szabályok intézkedései megfelelően, mindazonáltal azon eltéréssel alkalmazandók, hogy a biráló bizottsági tagok netaláni érdekeltség eseteiben (38. §.) az e tárgybeli kifogás az igazolási állandó bizottság elnökének azon napot követő három nap alatt adandó be, a mely napon a megbizó-levél sorsolás utján a képviselőház ülésében valamelyik biráló bizottsághoz utasittatott.

HETEDIK CZIM.

A kérvénynyel megtámadott megbizó-levelekre vonatkozó igazolási eljárásról.

Curia által el nem birált választás elleni panaszok.

110. §. Ha a Curia a kérvényben foglalt valamely érvénytelenségi ok felett a biráskodást hatáskörébe nem tartozónak mondotta ki: az ily érvénytelenségi ok feletti biráskodást az illető biráló bizottság gyakorolja.

A Curia erre vonatkozó határozatának a Házban történt bejelentésétől számitandó 15 nap alatt panasz adható be, de csak azon tényállásra nézve, mely a Curiához benyujtott kérvényben mint érvénytelenitési ok felhozatott.

A biráló bizottság az ilyen panaszt abból az okból, hogy az hatásköréhez nem tartozik, el nem utasithatja.

Érvénytelenitett választások.

111. §. Ha a Curia itéletében a választást érvénytelennek mondotta ki. ezen itélet a Ház elnöke által a Háznak bejelentetik, a Ház uj választást rendel 's annak eszközlésére az elnököt utasitja.

Ugyanezen választásra nézve panasz vagy kifogás folytán a biráló bizottság előtt netán folyamatban levő eljárás megszüntetendő.

Ha azonban a választás vesztegetés vagy etetés-itatás okából semmisittetett meg, az uj választás el nem rendelendő, hanem a házszabályok VIII. czimében foglalt eljárásnak van helye.

Curia által megválasztottnak kijelentett képviselő igazolása.

112. §. Ha a Curia itéletében megállapitotta, hogy nem a képviselő, hanem más jelölt nyerte el az érvényes szavazatok általános többségét vagy más jelöltet kellett volna a törvény szerint megválasztott képviselőnek kijelenteni: ez esetben a Ház a curiai itélet értelmében megválasztottnak kijelentett képviselőt 15 napi panaszlási határidő fentartásával — föltételesen igazolt képviselőnek jelenti ki (1899: XV. t.-cz. 135. §-a).

Igazolás módja.

113. §. A fenti 15 napi határidő elteltével, a menynyiben panasz be nem adatott, a Ház, elnökének erre vonatkozó bejelentése alapján, az illető képviselőt végleg igazolt képviselőnek jelenti ki.

Egyuttal elrendeli, miszerint a Ház igazolási határozata (1899: XV. t.-cz. 134. §.) az általános választási jegyzőkönyvnek két hatósági példányára, valamint a Curia itéletének hiteles kiadványára rávezettessék.

Az igazolási határozattal ellátott curiai itélet hiteles másolata az illető igazolt képviselőnek kézbesitendő.

Eljárás folytatása, ha a Curia a kérvénynek helyet nem adott.

114. §. Ha a Curia a kérvényt elutasitotta, végleg visszautasitotta, vagy eljárását megszüntette — a biráló bizottság, a mennyiben a választás ellen panasz van beadva, vagy kifogás emeltetett — eljárását meginditja, illetőleg folytatja.

Ha az illető választás ellen panasz benyujtva nincs — vagy kifogás a házszabályok 12. §. vagy a 15. §. alapján nem tétetett — a képviselő a végleg igazolt képviselők jegyzékébe beiktatandó.

NYOLCZADIK CZIM.

Eljárás a választókerület képviselőküldési jogának felfüggesztése tárgyában.

Nagymérvü vesztegetés. Etetés-itatás.

115. §. Azon esetben, ha akár a Curia itélete, akár a biráló bizottság jelentése folytán a képviselőháznak tudomására jutott, hogy valamely érvénytelennek kimondott választás alkalmával a választó-kerületben nagymérvü vesztegetés, vagy etetés-itatás gyakoroltatott: a Ház elnöke a Curia itéletét, illetve a biráló bizottság jelentését hivatalból adja ki az igazolási állandó bizottságnak a végből, hogy ez véleményes jelentését 8 nap alatt előterjessze az iránt, vajjon az 1899: XV. t.-cz. 135. §-a alapján a vizsgálat elrendelendő-e?

A véleményes jelentés beérkezése után a vizsgálat elrendelése fölött a képviselőház, az előadó és ha kisebbségi vélemény nyujtatott be, ennek meghallgatása és legfeljebb négy szónok felszólalása után határoz.

Vesztegetés megvizsgálására három tagu bizottság.

116. §. A vizsgálat teljesitésére a képviselőház három tagu bizottságot küld ki, mely bizottság saját kebeléből elnököt és jegyzőt választ.

A bizottság megválasztatását követő nyolcz nap alatt a vizsgálatot meginditani tartozik.

Ha a vizsgálat 30 nap alatt be nem fejeztetik, a vizsgáló bizottság a fenforgó akadályokról havonként jelentést tenni köteles.

Vizsgálat módja.

117. §. A vizsgálat az 1899: XV. t.-cz. negyedik czìmében foglalt határozmányok értelmében, a házszabályok 82—95. §-a szerint teljesitendő.

Vizsgálóbizottság esküje.

118. §. A kiküldött bizottság tagjai a házszabályok 81. §-ában megszabott esküt teszik le.

A bizottsági tagok utiköltsége és 30 korona napidija a képviselőház pénztárából fedeztetik.

Vesztegetés felülbirálatára 11 tagu bizottság.

119. §. A befejezett vizsgálatról szóló iratok, jelentés kapcsán a Ház elnökének nyujtandó be.

A Ház elnöke a biráló bizottságok tagjai közül a Ház nyilt ülésében 11 tagot kisorsol, kik a Ház elnökének elnöklete alatt külön biráló bizottsággá alakulnak, jegyzőt (előadót) választanak.

Az ekként megalakult bizottságban határozathozatalra az elnökön kivül hét tag jelenléte szükséges.

A jelenlevők általános többsége határoz.

Az elnök csak a szavazatok egyenlő megoszlása esetén szavaz.

A 11 tagu bizottság tárgyalásának módja.

120. §. A tárgyalás a vizsgálatra kiküldött bizottság jelentésének felolvasásával kezdődik.

Azután előterjeszti az előadó a vizsgálat során kideritett tényállást s az arra vonatkozó bizonyitékokat, végül javaslatot tesz a választókerület képviselőküldési jogának felfüggesztése vagy fentartása iránt.

Egyebekben ugy a tanácskozásra, mint a határozat hozatalára nézve e bizottság a biráló bizottságokra vonatkozó szabályok szerint jár el.

Képviselőküldési jog felfüggesztése.

121. §. A Házhoz benyujtandó véleményes jelentésben megokolt inditvány teendő az illető választókerület képviselőküldési jogának, a folyó országgyülés tartamára való felfüggesztése vagy fentartása iránt.

Képviselőküldési jog felfüggesztésének közhirré tétele.

122. §. A képviselőház határozata, melylyel a képviselőküldési jogot felfüggesztette, a hivatalos lapban közzéteendő s a választókerület községeiben hirdetmény utján közhirré teendő.

E hirdetmény 60 napon át függesztendő ki.

A Ház elnöke e határozat végrehajtására a belügyministert megkeresi, ki a Háznak a határozat végrehajtásáról jelentést tesz.

Uj választás.

123. §. Ha a Ház a vizsgálatot nem rendelte el, vagy a képviselőküldés jogát nem függesztette fel, — az uj választás elrendelendő.

Hatályba lépés.

124. §. Ezen házszabályoknak az 1—123. §-aiban foglalt rendelkezései, az 1896—1901. időszakra összehivott országgyülés berekesztését követő napon lépnek hatályba.

HARMADIK RÉSZ.

A Ház szervezetéről.

ELSŐ CZIM.

Bizottságok.

I. FEJEZET.

Általános határozatok.

Tanácskozás előkészitése.

125. §. A tanácskozás tárgyainak előkészitése bizottságokban történik.

Ülésszakonkint választandó bizottságok.

126. §. A Ház megalakulása után egy-egy ülésszakra megválasztja a következő tizenhat bizottságot, ugymint:

1. földmivelésügyi,
2. gazdasági,
3. igazságügyi,
4. kérvényi,
5. könyvtári,
6. közgazdasági,
7. közigazgatási,
8. közlekedésügyi,
9. közoktatásügyi,
10. mentelmi,
11. munkásügyi,
12. naplóbiráló,
13. pénzügyi,
14. számvizsgáló,
15. véderő és
16. zárszámadás-vizsgáló bizottságot.

A 2-ik, 5-ik, 14-ik és 15-ik bizottság legalább 9, a 12-ik 25, a többi legalább 15 tagból áll.

Ezeken kivül a Ház egyes ügyekre, vagy az ügyek egyes nemeire más bizottságot is alakithat.

Bizottságok alakulása.

127. §. A bizottságok, az összeférhetlenségi bizottság kivételével (141. §.), általános többséggel rendes elnököt és jegyzőt választanak a maguk kebeléből. Ezen választásnál összes tagjaik általános többségének jelenléte szükséges. Elnököt és jegyzőt egyes ülésekre helyettesithetnek.

Inditványok benyujtása a bizottságokhoz.

128. §. Azon törvényjavaslatokra vonatkozólag, melyek előkészitő tárgyalás végett bizottsághoz utasittattak, minden képviselő, habár nem tagja is a bizottságnak, nyujthat be az ülés megkezdése előtt irásban inditványt vagy módositást az illető bizottság elnökénél. Az ekként benyujtott inditványok és módositások felolvasása és az illető képviselő meghallgatása iránt a bizottság vita nélkül határoz.

Azon képviselőnek, kinek inditványa vagy törvényjavaslata a Ház által utasittatott valamely bizottsághoz, joga van annak tárgyalásában részt venni, habár nem tagja is a bizottságnk, szavazata azonban nincs.

Kormány törvényjavaslatai.

129. §. A ministerium által előterjesztett törvényjavaslatoktól a bizottsági tárgyalást megtagadni nem lehet.

Bizottságok ujraválasztása.

130. §. Az állandó bizottságok minden ülésszak elején választás utján ujra alakittatnak.

Bizottsági jelentés előterjesztése.

131. §. A bizottság a hozzá előkészités végett utalt tárgyra vonatkozó jelentését illetőleg javaslatát irásba foglalva előadója utján terjeszti elő.

Különvélemények.

A bizottság kisebbsége vagy bármely tagja különvéleményét ugyanakkor irásban terjesztheti elő.

Határozathozatal módja.

132. §. A bizottságoknál érvényes határozathozatalra a bizottsági tagok harmadrészének jelenléte szükséges s a jelenlevők általános többsége határoz; a bizottság elnöke azonban csak a szavazatok egyenlősége esetén szavaz.

Határozatképtelenség következményei.

Ha valamely bizottság a tagok kellő számának meg nem jelenése miatt készer egymásután ülést nem tarthatott, az illető elnök ezt, a meg nem jelent bizottsági tagok megnevezésével, a Háznak bejelenti, mely ha szükségét látja, azon bizottsági tagok helyét uj választás utján tölti be.

Bizottsági jelentések napirendre tüzése.

133. §. A bizottságok jelentései, illetőleg javaslatai a különvéleményekkel együtt kinyomatván, rendszerint legalább 3 nap közbevetésével tüzetnek napirendre.

Három nap közbevetése nélkül.

Rendkivüli esetekben a bizottság vagy a kormány inditványára a Ház vita nélkül a napirendre tüzésre rövidebb határidőt is állapithat meg.

Ministerek és megbizottjaik a biz. ülésekben.

134. §. A ministerek vagy megbizottjaik, ez utóbbiak a felvilágositások adása végett a bizottságok üléseiben részt vehetnek, illetőleg azokba a bizottságok őket meghivhatják. Az ülések idejéről, helyéről és tárgyáról az illető ministerek a bizottsági elnökök által értesitendők.

Bárki meghivható a biz. ülésekre.

135. §. A bizottságok bárkit meghivhatnak a végből, hogy a tárgyalásuk alatt lévő ügy iránt meghallgathassák.

Hallgatóság a biz. ülésekben.

136. §. A bizottságok ülései, a mentelmi bizottság üléseinek kivételével, a Ház tagjaira nézve nyilvánosak.

Eljárás biz. irományaival.

A bizottságok irományai a képviselőház tagjai által leendő megtekinthetés végett, a Ház irattárába tétetnek.

Azoknak kinyomatását és tagjai között kiosztását a Ház elrendelheti.

E kérdésben a Ház legfeljebb két szónok meghallgatása után dönt.

Biz. elnök hatásköre.

137. §. A bizottság elnöke vezeti a tárgyalást, gondoskodik a rend és csend fentartásáról, valamint arról, hogy a bizottság a reá bizott feladatnak kellő időben megfelelhessen. E czélból a bizottsági ülésben a Ház elnökét a tanácskozás vezetése körül megillető jogokat gyakorolja és kötelességeket teljesiti. Karhatalom kirendelésének szüksége esetében a Ház elnökének tesz jelentést, a ki saját hatáskörében intézkedik és tett intézkedéséről a Ház legközelebbi ülésén teszi meg az előterjesztését. Rendkivüli intézkedéseknek szüksége esetében a bizottsági elnök előterjesztésére a Ház elnöke a Háznak tesz javaslatot, mely felett a Ház vita nélkül dönt.

II. FEJEZET.

Az összeférhetlenségi bizottságok és azok eljárása.

Összeférhetlenségi eset bejelentése.

138. §. Összeférhetlenségi esetet bejelenthet bármely képviselő, akár irásban a Ház elnökénél, akár élő szóval a Ház nyilt ülésén.

Ezenkivül joga van minden állampolgárnak bármely képviselő összeférhetlenségi esetét irásban a Ház elnökénél bejelenteni.

Akár a Ház ülésén élő szóval, akár irásban történjék a bejelentés, abban a bejelentett összeférhetlenségi eset a törvény illető szakaszára és pontjára való hivatkozással tüzetesen megjelölendő.

Több képviselőre nézve a bejelentés egybe nem foglalható.

Az irásbeli bejelentés az állam hivatalos nyelvén szerkesztendő, a bejelentésen a bejelentő fél lakása pontosan megjelölendő és a bejelentő vagy bejelentők aláirása magán a beadványon közjegyzőileg vagy biróilag hitelesitendő.

Az aláirás hitelesitése nem szükséges az oly bejelentésnél, melyben a képviselő saját összeférhetlenségi esetét jelenti be.

Hiányos bejelentés.

A megszabott kellékeket nélkülöző irásbeli bejelentést a Ház elnöke elutasitja s a Ház irattárában elhelyezi, s ez intézkedését a Ház legközelebbi ülésén bejelenti.

E felett vitának s határozathozatalnak helye nincs.

Biráskodás szervei.

139. §. Összeférhetlenségi ügyekben a biráskodást gyakorolják:

a) az összeférhetlenségi állandó bizottság;

b) az összeférhetlenségi itélő-bizottság.

Biráskodási hatáskör megosztása.

140. §. Az összeférhetlenségi állandó bizottság biráskodik:

a) az összeférhetlenségi törvény 1., 2., 3., 4. és 12. §-ainak eseteiben;

b) az 1876: XXXIX. t.-cz. 5. §. esetében;

c) a házszabályok 152. §-a esetében.

Ezenfelül tartozik az összeférhetlenségi törvény 5—11. §-ainak alapján bejelentett ügyet itélethozatalra előkésziteni és a házszabályok 179. és 180. §-ai esetében eljárni.

Az összeférhetlenségi itélő-bizottság biráskodik az összeférhetlenségi törvény 5—11. §-ai alapján bejelentett összeférhetlenségi ügyekben.

Eskü.

141. §. Az összeférhetlenségi állandó bizottság tagjainak száma 11.

A bizottság elnökét, helyettes elnökét és többi tagjait a Ház egy-egy ülésszakra választja.

Az elnök és helyettes elnök általános többséggel választandó.

A bizottságba beválasztott képviselők a Ház nyilt ülésén a terem közepén — az elnöki szék előtt állva — a következő esküt teszik le:

„Én . . . . . esküszöm, hogy az előttem tárgyalandó képviselői összeférhetlenségi ügyekben, a törvényt és a kép-

viselőház házszabályait megtartom, megbizatásom körében részrehajlás és mellékes tekintetek nélkül járok el, minden igyekezetemet az igazság felderitésére forditom és szavazatomat meggyőződésem és lelkiismeretem szerint adandom. Isten engem ugy segéljen!“

Alakulás.

142. §. A bizottság jegyzőt és esetről-esetre előadót saját kebeléből titkos szavazással választ, a kik szükség esetén hasonló módon helyettesithetők.

Határozathozatal módja.

Érvényes határozathozatalra az elnökön kivül legalább öt tag jelenléte szükséges s a jelenlevők általános többsége határoz; a bizottság elnöke azonban csak a szavazatok egyenlősége esetén szavaz.

A bizottság tárgyalásairól jegyzőkönyvet vezet.

Tagok kötelezettsége.

143. §. Az öszeférhetlenségi állandó bizottságba beválasztott minden képviselő megbizatását elfogadni és abban eljárni tartozik.

Informálni tilos.

144. §. Az összeférhetlenségi állandó és itélő-bizottság tagjainak eljárását összeférhetlenségi ügyekben bármi módon befolyásolni, vagy náluk közbenjárni (informálni) tilos.

A bizottságok tagjai közbenjárást (informatiót) senkitől el nem fogadhatnak, minden befolyási kisérletet visszautasitani kötelesek s adandó szavazatukra nézve igéretet, vagy nyilatkozatot nem tehetnek.

Biráskodást gátló okok.

145. §. A bizottság egyik tagja sem vehet részt azon képviselő összeférhetlenségi ügyének tárgyalásában:

a) a ki vagy a kinek ellenjelöltje a képviselőnek — vagy a bejelentőnek fel- vagy lemenő ágban rokona vagy sógora, testvére, unokatestvére vagy még közelebbi rokona, házastársának testvére, vagy testvérének házastársa;

b) a kinek a választásnál ellenjelöltje volt, vagy

c) a kinek választásába tényleg befolyt,

d) a ki ellen a bejelentést tette.

Összeférhetlenségi ügyek bizottsághoz juttatása.

146. §. A Ház elnöke a hozzá érkezett összeférhetlenségi bejelentést, ha a 138. §. értelmében visszautasitásnak esete nem forog fenn, ugyszintén az összeférhetlenségi törvény 12. §-ának eseteiben hozzá érkezett birósági, illetőleg hatósági határozatot a nélkül, hogy a képviselőháznak előzetesen tudomására hozná, közvetlenül átteszi az összeférhetlenségi állandó bizottsághoz.

Ugyanezen eljárás követendő akkor is, ha a képviselő az összeférhetlenségi törvény 21. és 22. § ai eseteiben a részéről bejelentett összeférhetlenségi helyzetnek a törvényben engedélyezett határidő alatt történt megszüntetését be nem jelenti vagy ha a határidő letelte előtt az ügynek a bizottsághoz való áttételét a Ház elnökétől irásban kéri.

Nyilt ülésben történt bejelentés.

Ha a Háznak valamely tagja nyilt ülésben jelent be összeférhetlenségi esetet, a bejelentést a Ház elnöke vita és határozathozatal nélkül az összeférhetlenségi állandó bizottsághoz utasitja.

Megvizsgálás keretei.

147. §. Az eljárás mindig csak a bizottsághoz utasitott összeférhetlenségi eset megvizsgálására és eldöntésére terjedhet ki.

A bejelentésben a törvény illető szakasza és pontjára való hivatkozás téves volta, — az ügy megvizsgálását és eldöntését nem gátolja.

Első határnap.

148. §. Az összeférhetlenségi törvény 1., 2., 3., 4. és 12. §-ainak eseteiben az összeférhetlenségi állandó bizottság az összeférhetlenségi eset tárgyalására annak közlésétől számitott 8 napon belül 15 napnál nem rövidebb és 30 napnál nem hosszabb időközzel határnapot tüz és annak ideje és helyéről a képviselőt a bejelentés, illetőleg birósági vagy hatósági határozat másolatának közlésével és a bejelentőt is legalább 8 nappal a tárgyalás előtt értesiti.

Az értesités a képviselőnek ugy budapesti, mint vidéki bejelentett lakására megküldendő.

Értesitések tértivevénynyel.

Az eljárás során minden értesités postai uton tértivevény mellett eszközlendő. Ezenfelül a kitüzött tárgyalás ideje és helye a képviselőház hirdetményi táblájára a tárgy megjelölése mellett legalább 3 nappal a tárgyalás előtt kifüggesztendő hirdetménynyel is közzéteendő.

Első határnap közhirré tétele.

Az első tárgyalási határnap a Ház elnökének is bejelentendő, ki ezt a Háznak tudomására hozza s ha ülések nincsenek, a hirlapok utján közzététeti.

Tárgyalás elhalasztás körülményei.

149. §. Az a körülmény, hogy az értesitést az érdekeltek meg nem kapták — a tárgyalás megtartását nem gátolja, és a bizottság csak abban az esetben tüz az ügy tárgyalására ujabbi határnapot, ha az értesités közlésének, az előző szakaszban foglalt szabályai meg nem tartattak.

A kitüzött határnapon mind a képviselő, mind pedig a bejelentő meghallgatandók.

Előterjesztések és bizonyitékok.

A képviselő és a bejelentő mindaddig, a mig a bizottság a tárgyalást befejezettnek nem nyilvánitja, irásbeli előterjesztéseket is tehetnek és bizonyitékaikat bemutathatják.

Ha a képviselő beteg, vagy engedélylyel van távol, irásbeli előterjesztések megtételére és bizonyitékai bemutatására meghatalmazottat bizhat meg.

Ugyanezen jog illeti a bejelentőt is betegsége esetére.

Hivatalból beszerzendő adatok.

150. §. Az öszeférhetlenségi állandó bizottság a vele közölt összeférhetlenségi eset tényállásának tisztába hozataláról és e végből a szükséges adatok beszerzéséről hivatalból is tartozik gondoskodni.

Mandátum be nem adás következményei.

151. §. Ha valamely képviselő megbizó-levelét a Ház elnöke által az 1876: XXXIX. törvényczikk 4-ik §-a alapján hozzá intézett felhivás daczára sem nyujtja be, a Ház az

ügyet megvizsgálás és határozat hozatala végett az összeférhetlenségi állandó bizottsághoz utasitja.

A bizottság a ténykörülmények megvizsgálására a Ház határozatának közlésétől számitott 8 napon belül ülést tart s a hivatalból beszerzendő adatok alapján az 1876: XXXIX. t.-cz. 5. § a értelmében határoz.

Több kerületben megválasztottak feletti határozás.

152. §. Ha azon képviselő, a ki több választókerületben választatott meg, a házszabályok 21. és 107-ik §§. értelmében kitüzött határidő alatt nem nyilatkozik, a Ház elnöke az ügyet az összeférhetlenségi állandó bizottsághoz utasitja, mely az elnök értesitésének vételétől számitott 8 napon belül tartandó ülésében határoz a fölött, hogy az illető melyik kerületet fogja képviselni és kijelenti, hogy ennek folytán mely kerület, illetőleg kerületek maradnak képviselet nélkül.

Ha a kérdéses kerületekben a választás nem egy napon történt, a bizottság az illetőt azon kerület képviselőjének mondja ki, melyben a választás korábban ejtetett meg, ha pedig a választások egy napon történtek, nyilt ülésben eszközölt sorshuzás utján dönt felette.

A bizottság ezen eljárásáról a Háznak jelentést tesz, a mely ennek alapján az ujabban elrendelendő választások iránt intézkedik.

Határozat megállapitása.

153. §. A bizottság bevégezvén tárgyalását, az elnök a határozat megállapitására szolgáló tanácskozás és határozathozatal idejére mindazokat, kik a bizottságnak nem tagjai, távozásra szólitja fel.

Határozat kihirdetése.

A bizottság elnöke a határozatot nyilt ajtóknál, az indokokkal együtt élő szóval kihirdeti, irásban pedig a Ház elnökének jelentés kapcsán bemutatja.

Határozat bejelentése a Házban.

A Ház elnöke a határozatot a képviselőháznak bejelenti, s azt indokaival együtt felolvastatja.

E bejelentés felett vitának és határozathozatalnak nincs helye.

Itélethozatalra előkészités.

154. §. Az összeférhetlenségi törvény 5—11. §-ai alapján bejelentett összeférhetlenségi ügyet az összeférhetlenségi állandó bizottság az itélethozatalra előkésziti.

A házszabályok 148., 149. és 150. §-ai az előkészitő eljárásban is alkalmazandók.

Tanukihallgatás.

155. §. Az előkészitő eljárás során kihallgatandók azok a tanuk, a kiket az érdekeltek valamelyike az előkészitő eljárás befejeztéig lakhelyük és polgári állásuk megjelölése mellett valamely az összeférhetlenségi esetre nézve döntő tény bizonyitása végett megnevezett.

Az első tárgyalási határnaptól számitott 30 nap letelte után uj tanu megnevezésének helye nincs.

Ha a tanu külföldön tartózkodik, vagy ha megidéztetésére vonatkozó kézbesitői jelentés be nem érkezett, a bizottság a tanu előállitására 30 napos zárhatáridőt tüz ki. A tanu, ki ezen idő alatt elő nem állittatik, mellőzendő.

A bizottság hivatalból is elrendelheti az oly tanunak kihallgatását, kitől az ügy felderitése vagy kétes ténykörülmények bizonyitása várható.

A bizottság szakértők kihallgatását is elrendelheti.

Tanukihallgatás biróság utján.

156. §. A bizottság a tanuk, valamint a szakértők kihallgatását az illetékes járásbiróság utján is eszközölheti.

Saját ügyében kihallgatott képviselő.

157. §. A bizottság a képviselőt, a ki ellen összeférhetlenségi eset be lett jelentve, tanukép kihallgathatja. Ily kihallgatás megkeresés utján nem eszközölhető.

Tanuskodást gátló okok.

158. §. A tanuskodást megtagadhatják:

1. a megtámadott képviselőnek és ellenjelöltjének fel-, vagy lemenő ágbeli rokona és sógora, házastársa, testvére, unokatestvére és ennél még közelebbi rokona, házastársának testvére, testvérének házastársa, gyámja és gyámoltja;

2. a lelkészek oly ténykörülményekre nézve, melyek

velük gyónás közben vagy egyébként egyházi titoktartás alatt közöltettek;

3. a köztisztviselő oly körülményre nézve, mely hivatalos titkot képez, ha a titoktartás kötelezettsége alól az illetékes feljebbvaló hatóság fel nem menti. E fölmentés csak közérdekből tagadható meg;

4. az ügyvédek az 1874: XXXIV. t.-cz. 49. §-ának és a közjegyzők az 1874: XXXV. törvényczikk 57. §-ának korlátai között.

Hivatalból intézendő kérdések.

159. §. A kihallgatandó tanuhoz hivatalból a házszabályok 87. §-ának megfelelő általános kérdéseket kell intézni. Az általános kérdőpontokra adott felelet után a tanuhoz a különös kérdések intézendők, a melyek a vizsgálat tárgyát képező döntő ténykörülmények felderitése végett szükségeseknek mutatkoznak.

Külön kérdések.

Ennek megtörténte után az érdekeltek, a mennyiben jelen vannak, a tanuhoz még pótlólag intézendő kérdéseket inditványozhatnak. A fölött, hogy a tanuk ezen kérdésekre is kihallgattassanak, a bizottság, illetőleg a kihallgatást teljesitő biróság dönt. Az elutasitó határozatot indokolni s indokaival jegyzőkönyvbe kell venni.

Meghiteltetés.

A tanuk és szakértők hit alatt hallgatandók ki. A tanuk és szakértők az eskü szentségére és a hamis eskü következményeire előzetesen figyelmeztetendők.

Tanuk illetményei.

160. .§ A tanuk és szakértők illetményeit az állandó összeférhetlenségi bizottság, illetőleg a kihallgatást teljesitő biróság állapitja meg.

A tanuk és szakértők kihallgatásának költsége a Ház elnökének utalványára a Ház pénztárából előlegezendő.

Akadályok az előkészitő eljárásnál.

161. §. Az összeférhetlenségi állandó bizottság az előkészitő eljárást addig folytatja, a mig az ügy érdemleges eldöntésre alkalmassá válik.

Ha az összeférhetlenségi állandó bizottság az előkészitő eljárást az első tárgyalástól számitott 60 nap alatt be nem fejezi, a bizottság elnöke erről az okok tüzetes előadásával a Háznak jelentést tenni köteles.

Ha pedig az előkészitő eljárás befejezését az a körülmény gátolja, hogy a bizottság által megkeresett hatóság az összeférhetlenségi törvény 17. §-ában megszabott kötelességének eleget nem tett, vagy a megkeresés teljesitésében késedelmeskedik: a bizottság elnöke haladéktalanul köteles erről a Háznak jelentést tenni.

Jegyzőkönyv tartalma.

162. §. Az állandó összeférhetlenségi bizottság az előkészitő eljárásról jegyzőkönyvet vezet, a melybe a bizottság eljárásának menete és az ügy tényállása felveendő.

A jegyzőkönyvbe felveendők különösen:

1. az érdekelteknek az ügy eldöntésére nézve lényeges tényállásai a felajánlott bizonyitékokra való hivatkozással, valamint az ellenfélnek a tényállásra és a bizonyitékokra nézve tett nyilatkozatai;

2. a kihallgatott tanuk vallomása és a szakértők véleménye, megesketésük kiemelésével, valamint az érdekelteknek ezekre vonatkozó észrevételei;

3. a bizottságnak határozatai azok indokolásával együtt és annak megjegyzésével, hogy a határozat egyhangulag vagy a szavazatok mily többségével hozatott;

4. az előkészitő eljárásban felmerült s a bizottság, illetve a biróság által megállapitott költségek összege, valamint az, hogy ebből a Ház pénztára mennyit előlegezett;

5. az itélő-bizottság tárgyalásához előadóként kiküldött bizottsági tag neve.

Jegyzőkönyv mellékletei.

A jegyzőkönyvhöz mellékelendők különösen az érdekelteknek irásbeli előterjesztései, az érdekeltek által bemutatott, valamint a bizottság által beszerzett okiratok eredetben, vagy hiteles másolatban, esetleg kivonatban, idegen nyelvü okiratok egyszersmind hiteles forditásban is; továbbá a bizottság egyes tagjai által a bizottság határozata vagy a bizottság eljárása ellen bejelentett és irásba foglalt különvélemény.

Előkészités befejezése.

163. §. Az előkészitő eljárás befejezése után a bizottság elnöke jelentést tesz a Ház elnökének.

Itélő jury kisorsolásának előkészitése.

164. §. A Ház elnöke a jelentést a Ház legközelebbi ülésén előterjeszti, s az itélő-bizottság kisorsolását a 8 nap letelte után tartandó s naptárilag megjelölendő ülés napirendjére tüzi ki; egyuttal kijelenti, hogy az ügy tárgyalása az itélő-bizottság kisorsolása után azonnal meg fog tartatni.

A kisorsolás és tárgyalás napjáról a Ház irodája a bejelentőt és az illető képviselőt, ugy a névjegyzékbe foglalt képviselőket külön meghivókkal posta utján térti-vevény mellett haladéktalanul értesiti.

Itélő jury nyolczvanas jegyzéke.

165. §. A képviselőház elnöke minden ülésszak elején a bizottságok megválasztása után az igazolt képviselők sorából névjegyzéket állit össze, mely 80 képviselő nevet tartalmazza és e névjegyzéket a Háznak tudomására hozza. A Ház elnöke a névjegyzék összeállitására nézve, csak a Ház külön határozata folytán — helyettesithető.

Ezen helyettesitésnek azonban csakis akkor van helye, ha az elnök a névjegyzék összeállitásában elháritatlan akadály által gátolva van.

A ministerek, államtitkárok, a Ház alelnökei és az összeférhetlenségi állandó bizottság tagjai a jegyzékbe föl nem vehetők.

A kisorsolásra kitüzött ülésben e névjegyzékben foglalt képviselők közül az elnök az itélő-bizottság 12 rendes és 3 póttagját kisorsolja.

Kisorsolás a nyolczvanas jegyzékből.

A kisorsolás akként történik, hogy a névjegyzékbe foglalt 80 képviselő nevét tartalmazó szekrényből az elnök a neveket egyenként a Ház nyilt ülésén kisorsolja s ezeket külön-külön felolvasva, a Ház jegyzőjének a nevek följegyzése végett átadja.

Ezután pedig a Ház jegyzője kihuzza és fölolvassa a szekrényben visszamaradt neveket.

Ha a kisorsolt képviselők közül valamelyik nincs je-

len, a sorsolás addig folytatandó, mig a 12 rendes és 3 póttag a jelenlevőkből kikerül.

Biráskodást gátló okok bejelentése.

A kisorsolt képviselő azt a körülményt, hogy reá nézve a házszabályok 145. §-ában jelzett kizárási okok valamelyike fenforog, nevének kisorsolásánál nyomban bejelenteni tartozik.

Jelenléti kötelezettség.

166. §. A névejgyzékben foglalt képviselők a kisorsolás alkalmakor jelen lenni tartoznak.

A kisorsolt képviselő a megbizást elfogadni s abban eljárni köteles.

Távollét következményei.

A kisorsolt képviselő elmaradását irásban igazolni köteles. Az igazolás okául csak elháríthatlan akadály fogadható el.

A ki elmaradását nem igazolja, a legközelebbi ¼ évre képviselői tiszteletdiját elveszti.

Az értesités kézhez nem vételével magát senki sem mentheti.

Távollevők igazolása.

Az igazolás kérdésében az összeférhetlenségi állandó bizottság végérvényesen határoz.

A határozat kihirdetendő s a Ház elnökének bemutatandó.

Jury esküje.

167. §. Az itélő-bizottság tagjai a 141. §-ban megszabott esküt kisorsolásuk után nyomban leteszik.

Juryalakulás.

168. §. Az eskü letétele után az itélő-bizottság a Ház elnöke által kijelölt tanácsteremben azonnal titkos szavazás utján megválasztja elnökét és jegyzőjét.

Jury határozatképessége.

169. §. Határozathozatalra 12 tag jelenléte szükséges. — Ha a rendes tagok valamelyike az eljárásban elhárithat-

lan akadály miatt részt nem vehet, vgy ha az érdekeltek valamely kizárási okot igazolnak: a póttagok a sorsolás sorrendjében hivandók be.

Biráskodást gátló okok.

170. §. A házszabályok 145. §-ának rendelekzései az itélő-bizottság tagjaira is alkalmazandók.

A jury permanencziája.

171. §. Az itélő-bizottság tagjai (ideértve a póttagokat is), valamint az előadó az üléstermet és az ehhez tartozóknak kijelölt helyiségeket mindaddig el nem hagyhatják, mig a bizottság az ügy érdeme fölött nem döntött.

Informálási tilalom.

Ezen idő alatt a bizottság tagjai és az előadó az előttük folyó eljárásban résztvevőkön kivül mással nem érintkezhetnek.

A tárgyalás el nem halasztható.

Nyilvánosság.

172. §. A tárgyalás és szavazás nyilvános ülésben történik. Az ülésről jegyzőkönyv vezetendő.

Jury tárgyalásmódja.

173. §. Az érdekeltek az itélő-bizottság valamely tagja ellen netán felmerült kizárási okot a tárgyalás megkezdése előtt terjeszthetnek elő, mely felett a bizottság nyomban határoz.

A tárgyalás a bejelentésnek s a képviselő esetleges irásbeli nyilatkozatának felolvasásával kezdődik.

Az előadó erre előterjeszti a tényállást s bemutatja a bizonyitékokat.

Azután meghallgatandók az érdekeltek, ha nyilatkozni kivánnak.

Az itélő-bizottság előtt bizonyitás felvételének helye nincs. Oly bizonyitékok, melyek az előkészitő eljárásban fel nem hozattak — figyelembe nem vehetők.

Az itélő-bizottság minden tagja az előadótól felvilágositást kivánhat, az ügyiratokat megtekintheti és bármely tag kivánatára az egyes ügyiratok, vagy az összes iratok felolvasandók.

A bizottság tagjai az érdekeltekhez kérdéseket intézhetnek.

Mihelyt a bizottság tagjai közül senki többé felvilágositást nem kiván, a tárgyalás berekesztendő.

Kérdés feltevés.

174. §. A tárgyalás berekesztése után az elnök a következő kérdést intézi az itélő-bizottsághoz:

fenforog-e az összeférhetlenség esete a képviselőre nézve a bejelentett ügyben?

Ha a bizottság többsége erre a kérdésre igennel felelt és az összeférhetlenségi törvény 24. §-ának alkalmazása válik szükségessé: az elnök még a következő kérdést intézi a bizottsághoz:

terheli-e a képviselőt az összeférhetlenségi törvény 21., 22., illetve 23. §-ában megszabott kötelezettség elmulasztása miatt nyilvánvaló rosszhiszemüség?

Szavazás.

175. §. A feltett kérdésekre minden bizottsági tag (ideértve az elnököt is) egyszerü „igen“-nel vagy „nem“-mel köteles szavazni. A szavazás nyomtatott szavazó-lappal titkosan történik.

A szavazás megkezdése előtt az elnök az itélő bizottság minden tagjának egy „igen“ és egy „nem“ szóval ellátott nyomtatott szavazó-lapot ad át.

A szavazás olykép történik, hogy az elnök által feltett kérdésre a bizottság tagjai egyenkint az elnök előtt levő szavazó-szekrénybe adják be összehajtott szavazó-lapjaikat.

Ezután beadja minden bizottsági tag a visszamaradt szavazó-lapot egy ellenőrző-szekrénybe, mely szintén az elnök előtt áll.

A szavazó-lapon előforduló törlés vagy megjegyzés figyelembe nem vétetik.

Szavazás eredménye.

176. §. Az elnök a bizottság előtt ugy a szavazatokat, mint az ellenőrző szekrénybe helyezett szavazó-lapokat nyomban külön-külön számba veszi, a szavazás eredményét megállapitja és jegyzőkönyvbe vételi.

A szavazás eredménye kihirdetendő; ugy a szavazatok, mint a visszamaradt szavazó-lapok a bizottság előtt lepecsé-

telendők s a Ház elnökéhez teendő jelentéshez csatolva beterjesztendők.

Jury-itélet tartalma.

177. §. Az itélet a feltett kérdésekre beadott szavazatok többsége alapján mondandó ki.

A szavazatok egyenlő megoszlása esetén az itéletben kimondandó, hogy összeférhetlenség, illetve rosszhiszemüség esete nem forog fenn.

Az itéletbe a feltett kérdések és a szavazás eredménye is felveendő.

Ha az összeférhetlenség esete megállapittatik és kimondatik, hogy a képviselőt az összeférhetlenségi törvény 21., 22., illetve 23. §-aiban foglalt kötelezettségének elmulasztása miatt nyilvánvaló rosszhiszemüség terheli: az itélő-bizottság a képviselő megbizását itéletében megszüntnek nyilvánitja.

Ha pedig nyilvánvaló rosszhiszemüség nem forog fenn, az itéletben felhivás intézendő a képviselőhöz, hogy az itéletnek a képviselőházban történt bejelentését követő 8 nap alatt vagy az összeférhetlenség esetét magára nézve szüntesse meg, vagy a képviselői megbizásról mondjon le.

Ha az összeférhetlenség fenforgása az összeférhetlenségi törvény 11. §-a alapján mondatott ki, a képviselő megbizása megszüntnek nyilvánitandó s egyuttal az itéletben az is kimondandó, hogy az illető képviselő a folyó országgyülés tartamára ujból meg nem választható.

Az itéletbe felveendő az előkészitő bizottság, illetve a biróság által megállapitott költség. Ha az összeférhetlenség megállapittatik, a költségben a képviselő, ellenkező esetben a bejelentő marasztalandó.

A Ház pénztárából előlegezett költség a Ház pénztárának itélendő meg.

Az itélet jegyzőkönyvbe foglalandó s a bizottság elnöke által kihirdetendő.

Jury-itélet bemutatása.

178. §. Az itéletet a bizottság elnöke a Ház elnökének bemutatja. A Ház elnöke az itéletet a képviselőháznak bejelenti s azt felolvastatja. E bejelentés felett vitának és határozathozatalnak nincs helye.

Jury-itélet utáni intézkedések.

179. §. Ha az itélő-bizottság itéletében a képviselőhöz

a házszabályok 177. §-ában foglalt felhivást intézte, az összeférhetlenségi állandó bizottság elnöke az itélet bejelentését követő 8 nap leteltével mielőbb ülést hiv össze, melynek ideje és helye legalább 3 nappal a határnap előtt a tárgy megjelölésével a Ház hirdetményi tábláján közzéteendő.

Az összeférhetlenségi állandó bizottság megállapitja, hogy a képviselő a törvényben megszabott határidő alatt az összeférhetlenségi esetet megszüntette-e vagy sem; s ha nem szüntette meg, kimondja, hogy a képviselői megbizás a törvény értelmében megszünt.

Az itélet hozatalára, kihirdetésére és bejelentésére a házszabályok 159. § a alkalmazandó.

Ha a képviselő időközben megbizásáról lemondott, az összeférhetlenségi állandó bizottság annak megállapitásával az eljárást megszünteti s erről a Háznak jelentést tesz.

Jury-itélet utáni intézkedések.

180. §. Az előző §. rendelkezései abban az esetben is megfelelően alkalmazandók, ha az összeférhetlenségi törvény 1—4. §-ai eseteiben az összeférhetlenségi állandó bizottság mondja ki az összeférhetlenség fenforgását, s az összeférhetlenségi törvény 24. §-ában foglalt felhivást intézi a képviselőhöz.

Hatályba lépés.

181. §. A házszabályok 138—180. §-ai az összeférhetlenségi törvénynyel egy időben lépnek hatályba.

III. FEJEZET.

Mentelmi bizottság.

Hivatalos megkeresések.

182. §. A mentelmi ügyekben beérkező hivatalos megkereséseket a Ház elnöke a nélkül, hogy azokat a képviselőháznak előzetesen bejelentené, közvetlenül átteszi a mentelmi bizottsághoz.

Nyilt ülésben mentelmi bejelentés.

Ha a mentelmi jogba ütköző cselekmény a Háznak valamely tagja által nyilt ülésben bejelentetik, vagy ha a Ház elnöke ily cselekményről bármi uton értesül, az ügy a Ház tudomására hozatván, az minden vita nélkül a mentelmi bizottsághoz utasitandó, mely esetben a Ház a mentelmi bizottság jelentéstételére záros határidőt tüzhet ki.

Tárgyalás módja.

183. §. A mentelmi jog felfüggesztése iránti hivatalos megkeresések eseteiben a mentelmi bizottság, tekintettel az eset sürgősségére, annak megvizsgálására határnapot tüz ki s tárgyalásának idejéről és helyéről az érdekelt képviselőt értesiti, kit ha megjelen és meghallgatását kivánja, az ügy tárgyalásának felvétele előtt meghallgatni tartozik.

Zárt tanácskozás.

184. §. A mentelmi bizottság tárgyalásai nem nyilvánosak, tárgyalásairól azonban jegyzőkönyvet vezettet, mely véleményes jelentésével együtt a Házhoz beterjesztetik.

Közvetlen napirendre tüzés.

185. §. A mentelmi bizottság jelentései rendkivüli esetben a 133. §. rendelkezéseitől eltérőleg, közvetlenül is tárgyalhatók.

IV. FEJEZET.

Naplóbiráló bizottság.

Általános rendelkezések.

186. §. A naplóbiráló bizottság tagjainak száma huszonöt; megválasztását és alakulását illetőleg a 126., 127. és 130-ik §§. érvényesek.

Működés módja.

187. §. Megalakulása után azonnal ülést tart, melyben feladatának gyorsabb és czélszerübb megoldására czélzó eljárási ügyrendjét megállapitja s ebben ugy intézkedik, hogy tagjai közül a szolgálati sorban következő kettő a Ház napi ülésein jelen legyen, kik a gyorsiroda által összeállitott országgyülési naplót a szerkesztőtől átvevén, azt három nap alatt megbirálják s további eljárás végett az orsz. napló szerkesztőjéhez haladék nélkül visszaküldik.

Ügyrend bemutatás.

188. §. A megállapitott ügyrendet tudomás végett a Háznak bemutatja.

MÁSODIK CZIM.

A tanácskozási rendről.

I. FEJEZET.

Tanácskozás.

Jegyzőkönyvhitelesités.

189. §. A jegyzőkönyv rendszerint ugyanazon ülés végén hitelesittetik. A mennyiben ez bármi okból meg nem történt volna, a hitelesités a legközelebbi ülés elején eszközlendő.

A jegyzőkönyv hitelesitéséhez legfeljebb négy szónok szólhat.

Elnöki bejelentések.

190. §. A Házhoz érkezett irományokat az elnök veszi át, s tárgyuknak, valamint kérvényeknél a benyujtó képviselő nevének is megemlitésével, belátása szerint a napirend tárgyalása előtt vagy az erre megállapitott idő eltelte után jelenti be.

E bejelentések felszólalás tárgyává nem tehetők. A mennyiben az elnök a Ház külön intézkedésének szükségét látná, javaslatot tesz s e javaslat, valamint az elnöknek nem a képviselőház törvényalkotási hatáskörébe eső ügyek érdemére vonatkozó egyéb előterjesztései és javaslatai felett a Ház legfeljebb négy szónok meghallgatása után dönt.

Kormányelőterjesztések. — Záros határidő. — Több bizottsághoz utasitás.

191. §. A kormány törvényjavaslatait és más előterjesztéseit az illető minister a Ház nyilt ülésében nyujtja be s azok előzetes tárgyalása iránt a Ház legfeljebb két szónok meghallgatása után dönt; ugyanazon határozatában a Ház a bizottságnak jelentése beadására záros határidőt tüzhet ki és a mennyiben a javaslatot több bizottsághoz utasitaná, elrendelheti, hogy ezen bizottságok a javaslatot együttesen tárgyalják.

A kormány előterjesztéseitől a bizottsági tárgyalást megtagadni nem lehet.

Bizottsági jelentések benyujtása.

A bizottsági jelentéseket a bizottsági előadó a Ház

nyilt ülésében nyujtja be; azok kinyomatása és szétosztása iránt a Ház vita nélkül dönt.

Önálló inditványok.

Minden más önálló inditványt a Ház elnökének irásba foglalva kell átadni s az inditványozó nevének s az inditvány tárgyának megjelölésével az inditványkönyvbe iktatni.

Inditványkönyv felolvasása.

192. §. Az inditványkönyvbe történt bejegyzés a legközelebbi ülés végén a következő ülés napirendjének megállapitása előtt felolvasandó s a Ház az elnök javaslatára legfeljebb két szónok meghallgatása után határoz a felett, hogy az inditvány indokolását megengedi-e?

Inditványok indokolása.

193. §. Az inditvány indokolására kitüzött napon az inditványozó kifejti inditványát s a Ház vita nélkül elhatározza, ha vajjon az inditvány tárgyalás alá vétessék-e vagy sem?

Ha az érdemleges tárgyalás elrendeltetik, az inditványt ki kell nyomatni és szétosztani s a Ház annak további tárgyalása iránt a napirend megállapitása alkalmával intézkedik.

Közvetlen tárgyalás.

194. §. Oly inditványok, melyek nem törvény alkotását czélozzák, a bizottságok mellőzésével, a Ház által közvetlenül is tárgyalhatók.

Törvény alkotását czélzó inditvány. — Bizottsághoz utasitás.

195. §. Ha az inditvány törvény alkotását czélozza, azt törvényjavaslatképen szerkesztve kell a bejelentéskor benyujtani. Az ily törvényjavaslat a tagok között kinyomva szétosztandó s ha a Ház tárgyalni kivánja, mindenesetre bizottsági tárgyalásra utasitandó.

Napirend megállapitása.

196. §. A napirend megállapitására vonatkozó elnöki előterjesztés vagy inditvány felett a Ház legfeljebb négy szónok meghallgatása után határoz.

Az ülés, határozatképtelenség esetét kivéve, el nem oszlatható, mig a legközelebbi ülés napirendje megállapitva nincs.

A mennyiben a következő ülés napirendjét határozatképtelenség miatt nem lehetett megállapitani, az ülés a következő köznapon tartandó meg és annak napirendjét a további teendők megállapitása képezi.

Napirendre szánt idő.

197. §. A napirend tárgyalására szánt időt, valamint az interpellatiók, az ezekre adott válaszok és a kérvények tárgyalásának idejét minden ülésszak elején az elnök inditványára legfeljebb két szónok meghallgatása után a Ház állapitja meg.

Napirendi idő megváltoztatása.

Ezen határozat megváltoztatását czélzó minden inditvány a Ház elnökénél irásban nyujtandó be, általa a Háznak azonnal bejelentendő és a bejelentést követő ülés végén vita nélkül döntendő el.

Interpellatiók bejegyzése.

198. §. Az interpellatió, a Ház asztalára helyezett interpellatiós könyvbe, az interpelláló képviselő nevének, az interpellatió tárgyának rövid jelzésével s a ministereknek — kikhez intéztetik — megjelölésével vezettetik be.

Interpellálás ideje.

Az interpellatiók megtételére megállapitott napot megelőző ülésen a napirend tárgyalására szánt idő letelte után az interpellatiós könyv felolvastatik s az interpellatió a 197. §. értelmében megállapitott időben irásba foglalva terjesztetik elő.

Sürgős interpellatió.

Ha azonban valaki ettől eltérőleg rendkivül sürgős esetekben kiván interpellatiót előterjeszteni, tartozik azt a Ház elnökénél bejelenteni, aki, ha annak előterjesztését megengedhetőnek nem találja, az illető képviselőnek kivánatára a napirend tárgyalására szánt idő eltelte után kérdést intéz a Házhoz ez iránt. E kérdés felett a Ház vita nélkül dönt.

Válasz ideje.

A minister az előterjesztett interpellatióra rögtön is válaszolhat. Egyébként 30 napon belül nyilatkozni tartozik és midőn a hozzá intézett valamely interpellatióra felelni kiván, azirânt a Házat maga, vagy a Ház elnöke által — legalább egy nappal előbb — értesiti.

Válasz és viszonválasz.

A minister nyilatkozatára az illető képviselőnek, ha jelen van, joga van válaszolni s ezután a Ház további vita nélkül határoz a felett, vajjon a minister nyilatkozatát tudomásul veszi-e, vagy tárgyalás végett napirendre tüzi.

Ha azonban a minister szükségét látná a másodszori felszólalásnak, ez esetben az interpelláló szintén élhet az ujból való felszólalás jogával.

Napirend előtti felszólalás.

200. §. A ki valamely kérdésben napirend előtt kiván felszólalni, tartozik erre nézve az ülés megkezdése előtt az elnök engedélyét kikérni. Az elnök, ha a felszólalást megengedhetőnek nem találja, ez iránt az illető képviselő kivánatára a Házhoz intéz kérdést, mely e felett vita nélkül dönt. A mennyiben az elnök többeknek tagadta volna meg a napirend előtti felszólalásra az engedélyt, javaslatára a Ház az összes megtagadások kérdésében vita nélkül együttesen határoz.

A napirend előtti felszólalás keretében felvetett kérdés vita és határozathozatal tárgyát nem képezheti.

Tanácskozás félbeszakitása.

201. §. A napirendre kitüzött tárgy feletti tanácskozás megkezdetvén, azt megszakitani, félbenhagyni és más kérdés tárgyalására átmenni, csak az elnök javaslatára lehet.

E javaslat felett a Ház vita nélkül dönt.

Általános vita.

202. §. Minden törvényjavaslat, valamint a költségvetés felett, előbb az általános vita kezdődik és csak ennek befejeztével térhet át a Ház az alapul már elfogadott javaslatnak részletes tárgyalására.

Részletes vita.

A részletes tárgyalás rendszerint szakaszonként történik. Az elnök javaslatára legfeljebb négy szónok meghallgatása után a Ház több, egymással kapcsolatban álló szakasznak együttes tárgyalását határozhatja el.

Vita kezdete.

203. §. Az első szó illeti a bizottsági előadót, vagy bizottságilag nem tárgyalt ügyeknél az inditványozót, utána a kisebbségi előadónak vagy a különvélemény, illetőleg az elleninditvány beadójának van joga szólani.

Szólásra előjegyzés.

204. §. A többi képviselők szólás végett az ezzel megbizott jegyzőknél iratkoznak fel. Szólásra előjegyzésnek azonban csak az illető tárgynak a napirendre történt kitüzése után a Ház nyilt üléseiben van helye. Az előjegyzés a szólók jegyzésére kirendelt napi jegyzők által eszközlendő a jelentkezés sorrendjében.

Szólás sorrendje.

A tárgyaláskor a feljegyzés sorrendjében hivatnak fel az illetők szólásra, azonban mindaddig, mig a tanácskozás tárgyát képező javaslat mellett és ellen szólani kivánók vannak feljegyezve, azok felváltva hivatnak fel a szólásra. Ha kisebbségi vélemény nincs bejelentve, az előadó után első sorban az inditvány ellen feljegyzett első szónokot, ha pedig kisebbségi vélemény is van, a kisebbségi előadó után az inditvány mellett feljegyzett első szónokot illeti, a szó.

Egyszerszólás joga.

205. §. Ugy az általános vitában, mint a részletes tárgyaláskor, az egyes szakaszoknál — a 202. §. korlátai között — az alább irt kivételekkel, mindenki csak egyszer szólhat.

Beszéd megkezdése és bevégzése. — Utolsó negyedóra.

206. §. A megkezdett beszédet az ülés folyama alatt kell bevégezni s azt a következő ülésben folytatni nem szabad. A szólásra felirottak közül azon képviselő, kire a napirend tárgyalására megállapitott időnek letelte előtt legfeljebb egy óranegyeddel kerül a sor, kérheti a Házat, hogy

vagy a napirend tárgyalására szánt időt beszédének befejeztéig hosszabbitsa meg, vagy a tárgyalást félbeszakitva, beszédjének más napra halasztására adjon engedélyt.

E kérelem felett a Ház vita nélkül dönt.

Vita bezárása.

207. §. Ha szólásra többé senki sincs feljegyezve, az elnök kérdést intéz a Házhoz az iránt, hogy kíván-e még valaki szólani és ha felhivására senki sem jelentkeznék, a vitát bezárja. Az általános vita bezárása után szavazás előtt még egyszer szólhatnak:

Zárszók.

a) bizottsági jelentések tárgyalásánál: a bizottsági előadó s a kisebbségi vagy különvélemény előadója;

b) bizottságilag nem tárgyalt ügyeknél az inditványozó s az elleninditvány beadója, ha az elleninditványt kivüle még harminczan aláirták.

Más inditvány beadóját a zárszó joga nem illeti meg.

Zárszók a részletes tárgyalásnál.

A részletes tárgyalás alkalmával a vita bezárása után csak a bizottsági előadónak van joga szólni, a mennyiben a vita során beadott inditványokra nyilatkozni kiván.

Ministerek és megbizottjuk.

208. §. A ministerek az 1848: III. t.-cz. 28-ik §-a alapján bármikor felszólalhatnak.

A ministerek megbizottai, kik a Háznak előre bejelentendők, a szükséges felvilágositások adása végett a tárgyalás folyamán és a kérdés feltevése előtt szintén szót kérhetnek, nemkülönben a bizottsági előadó is, a hozzá intézett kérdésekre vagy a vita alatt felmerült kételyekre nézve.

Szem. kérdés.

209. §. A vita folyamán szót kérhetnek azok is, kik:

a) személyes megtámadás visszautasitása,

Félreértett szavak.

b) félreértett szavaik valódi értelmének helyreállitása, valamint

Házszabályok.

c) a házszabályok valamely rendelkezésének a fenforgó

esetre való alkalmazása érdekében röviden felszólalni kívánnak, mely alkalommal azonban semmi egyéb tárgyra ki nem terjeszkedhetnek.

Tanácskozás megakasztása.

Ezen kérelem felett a Ház vita nélkül dönt. Ha az elnök azt látja, hogy ilyen kérelmek oly nagy számban terjesztetnek elő, hogy ez által a Ház tanácskozása megakasztatik, felhatalmazást kérhet a Háztól az iránt, hogy azon ülés tartama alatt az ezen czimeken való felszólalást csakis a napirend tárgyalására meghatározott idő eltelte után engedje meg. E kérdésben a Ház vita nélkül dönt.

Irásba foglalandók az inditványok.

210. §. A vita során inditványt, ellenindítványt és módositványt mindig irásba foglalva kell beadni, s azok netaláni kinyomatása iránt a Ház vita nélkül határoz.

Inditvány visszavonása.

211. §. Az inditványozónak mindig jogában áll inditványát visszavonni; ha azonban más valaki azt magáévá teszi, az első inditványozó jogaiba lép s a netalán már megkezdett tárgyalás tovább folyik.

E rendelkezés a kormány által benyujtott törvényjavaslatra ki nem terjed.

Visszaküldés a bizottságokhoz.

212. §. A Ház a tárgyat a bizottsághoz vissza- vagy külön bizottságokhoz utasithatja s végleges elhatározását felfüggesztheti.

Ha ez a javaslatnak csak egy részére, vagy valamely módositványra nézve történik, a többi szakasz tárgyalását a Ház tovább folytathatja.

Mesterséges beszédnyujtás.

213. §. Beszédet olvasni, vagy idézetek felolvasásával mesterségesen nyujtani tilos.

Tárgytól eltérések. — Sértő kifejezések.

214. §. A szónoknak a napirenden lévő tárgytól eltérni nem szabad, s a Ház méltóságát, a közerkölcsiséget és

parlamenti illemet sértő, valamint ugy egyesek mint társadalmi osztályok, nemzetiségek és hitfelekezetek ellen sértést tartalmazó, vagy gyülöletre izgató nyilatkozatoktól tartózkodnia kell.

Közbeszólás. Rendzavarás.

215. §. A szónokot beszédében félbeszakitani, vagy közbeszólásokkal zavarni nem szabad s bárminő oly cselekmény, mely a Ház méltóságát, a parlamenti illemet s a tanácskozás rendjét és csendjét sértené, szigoruan tilos.

Zárt ülés.

216. §. Az elnöknek vagy a ministerek valamelyikének kivánságára a Ház zárt üléssé alakul át.

Zárt ülés elrendelését kérheti az elnökhöz irásban beadott inditványnyal ötven jelenlevő képviselő is, mely inditvány felett a Ház vita nélkül dönt. Ugyanazon ülés alatt ilyen inditvány nem ismételhető.

Az, a kinek kivánatára, illetőleg azoknak egyike, a kiknek inditványára a zárt ülés elrendeltetett, előterjeszti a tárgyat, melynek zárt ülésben való megvitatását czélszerünek látja. Ennek meghallgatása után, vagy bármikor a megindult eszmecsere folyama alatt bárki inditványozhatja a zárt ülés berekesztését, mely inditvány felett a Ház vita nélkül dönt.

Más határozat zárt ülésben nem hozathatván, jegyzőkönyvet vezetni nem kell.

II. FEJEZET.

Szavazás.

Tanácskozás befejezése.

217. §. A tárgyalás végeztével az elnök a tanácskozást befejezettnek nyilvánitja s szavazásra felteszi a kérdést.

Kérdésfeltevése.

218. §. A kérdést mindig ugy kell feltenni, hogy arra mindenki igennel vagy nemmel felelhessen. Ha a szavazással eldöntendő tárgy több részből áll, a kérdés az egyes részekre külön tehető fel.

Inditványok ujra felolvasása.

219. §. A szavazás megkezdése előtt bármelyik képviselő kivánhatja az inditványok és módositványok ujra felolvasását, a mennyiben azok ki nem nyomattak volna. E kérdésben a Ház vita nélkül dönt.

Határozatképesség.

220. §. Határozat hozatalához hatvan képviselő jelenléte szükséges.

Egyszerü szavazás.

A Ház a feltett kérdés felett rendszerint egyszerü szavazással dönt.

Az egyszerü szavazás felállás és ülvemaradás által történik.

Ha az eredmény kétséges, ellenpróba tétetik.

Fejenkinti megszámlálás.

Ha az elnök szükségesnek találja, vagy harmincz jelenlevő képviselő kivánja, a jegyzők a szavazatokat fejenkint összeszámlálják.

Névszerinti szavazás.

221. §. A képviselőház törvényalkotási hatáskörébe tartozó ügyek érdemére vonatkozó szavazásoknál ötven jelenlevő képviselőnek a kérdés feltevése előtt irásban beadott kivánságára névszerinti felhivás mellett történik meg a szavazás.

Amennyiben egy vita végén több szavazás válnék szükségessé, csak egy névszerinti szavazásnak van helye, s ha egy kérdést névszerinti szavazással döntetett el, a Ház a többi kérdések felett egyszerü szavazással határoz.

A névszerinti szavazás ötven jelenlevő képviselőnek irásban beadott kivánatára a következő ülésre halasztandó.

Minden más kérdés egyszerü szavazással döntendő el, mely a következő ülésre nem halasztható el.

Névszerinti szavazás módja.

222. §. Minden névszerinti szavazás elrendelése után az elnök kihuzza azon névbetüt, melynél a névszerinti szavazás kezdődik.

Szavazási kötelezettség.

Megkezdetvén a szavazás, a jelenlevők igennel vagy nemmel szavazni kötelesek.

Szavazás megzavarása.

223. §. Szavazás közben beszédet tartani vagy a szavazatot indokolni nem szabad.

Titkos szavazás.

224. §. A választások mindig titkos szavazással történnek.

A titkos szavazás összehajtott szavazólapokkal történik.

Sorrend a szavazásnál.

225. §. Rendszerint legelőször a bizottsági javaslat s ha ilyen nincs, vagy az el nem fogadtatott, az alapul szolgáló javaslat vagy inditvány jön szavazás alá; azután sorban vétetnek elő a hozzá közelebb álló módositványok, végre az elleninditvány s ennek netaláni módositványai.

A tárgyalás alatt álló szöveg eldöntése után kerülnek a vita során beadott s a szöveget magát nem érintő határozati javaslatok szavazás alá.

Eredeti szöveg feletti szavazás.

A mennyiben oly inditványt adatott volna be, a mely szerint a Ház a határozathozatal tárgyát képező javaslatot az összes elleninditványok, módositványok és határozati javaslatok mellőzésével fogadja el, elsősorban ez teendő fel szavazásra s ennek elfogadása esetén az összes többi inditványok, módositványok s határozati javaslatok mellőzöttek-nek tekintendők.

Pénzajánlatok feletti szavazás.

226. §. Pénzajánlatnál előbb a legnagyobb összeg jön szavazás alá, azután az összeg nagyságának sorrendjében a javaslatba hozott kisebb összegek.

Óvás.

227. §. A Ház határozataival szemben semmiféle óvásnak vagy ellenmondásnak nincs helye.

Harmadszori olvasás.

228. §. Törvényjavaslatnál a szakaszonkénti tárgyalás befejezése után az egészre nézve harmadszori olvasásnak s megszavazásnak van helye, mely a részletes tárgyalás befejezését követő valamely ülésben vita nélkül foganatositandó.

Ellenmondások kiküszöbölése.

A mennyiben a részletes tárgyalás során a javaslatba ellenmondások csusztak volna be, az elnök az illető bizottság összehivása iránt intézkedik, a mely a felmerült ellenmondások kiegyenlitése s a javaslat egyes szakaszainak egymással összhangba hozatala iránt javaslatot tenni tartozik. E javaslat felett a Ház közvetlenül a harmadszori felolvasás előtt a bizottság előadónak s a netaláni kisebbségi vélemény előadójának meghallgatása után további vita nélkül dönt.

Felolvastatván azután az egész törvényjavaslat, azt a Ház szavazás utján elfogadja vagy elveti.

Függőben levő inditványok és interpellatiók.

229. §. Az elnök minden hónap első ülésében mindazon inditványok és interpellatiók jegyzékét bemutatja, melyekre nézve a Ház még nem határozott, illetőleg melyekre felelet még nem adatott.

III. FEJEZET.

Külön rendelkezések a költségvetés tárgyalására.

Tárgyalási idő.

230. §. A költségvetésnek és minden olyan felhatalmazási törvényjavaslatnak tárgyalása alatt, a mely a közterheknek viseléséről és az állami kiadásoknak fedezéséről egész évre, vagy az év egy részére intézkedik, a napirend tárgyalására szánt időt legalább napi nyolcz órában kell megállapitani.

Vita bezárása költségvetésnél.

231. §. Ha az évi költségvetés tárgyalása 20 ülésnapot vett igénybe, az elnök a 20-ik ülés utolsó órájában a költségvetés fölött folyamatban levő vitát, tekintet nélkül a még jelentkező szónokokra, bezárja s a költségvetésnek tárgyalás alatt álló részét az ahhoz tartozó módositásokkal együtt szavazás alá bocsátja. A következő ülések napirendjére a még hátralévő tárczák költségvetése tüzendő ki oly módon, hogy azok közül a belügyi, pénzügyi, kereskedelmi, földmivelésügyi, közoktatásügyi igazságügyi és honvédelmi tárczák mindegyike külön-külön legfeljebb két ülésben, a többi ministeri tárcza külön-külön legfeljebb egy ülésben, a költ-

ségvetés többi része pedig együttesen legfeljebb egy ülésben intéztessék el.

Felhatalmazási javaslatok vitája.

232. §. Azon felhatalmazási törvényjavaslat általános és részletes tárgyalása, a mely a közterhek viseléséről és az állami kiadások fedezéséről az egész évre, vagy az év egy részére intézkedik, négy ülésnél többet nem vehet igénybe.

Félórai beszédidő. — Határozathozatal kötelezettsége.

233. §. Azon ülésekben, a melyekben a 231. és 232. §-ok értelmében a határozat meghozandó, a jelentkező szónokok fél óránál hosszabb ideig nem beszélhetnek. A tárgyalásra megállapitott idő eltelte után további tanácskozásnak vagy bárminő kérdés közbevetésének helye nincsen; az összes határozatok vita nélkül, egyszerü szavazással hozatnak meg és az ülés addig el nem oszlatható, a mig az azon napon elintézendő összes tárgyakban határozat nem hozatott.

IV. FEJEZET.

Kérvények.

Benyujtás módja.

234. §. Kérvényt a Házhoz benyujtani csak a Ház valamelyik tagjának közvetitésével lehet.

Képviselő felelőssége.

Az elnöknek bemutatás végett átadandó kérvényre az illető képviselő mindig sajátkezüleg irja fel nevét, mely tény a benyujtó képviselőnek felelősségét jelzi azért, hogy a kérvény az alkotmányt, törvényt, a Ház tekintélyét vagy a közerkölcsiséget sértő kifejezéseket nem tartalmaz.

Feliratok.

A törvényhatóságok feliratai közvetlenül a Ház elnökéhez intézendők és a jelen fejezetnek rendelkezései szerint intéztetnek el.

Küldöttségek.

235. §. Kérvényeket nem képviselőknek vagy küldöttségeknek az országház épületébe vinni vagy élőszóval előadni nem szabad.

Előkészités tárgyalás alá.

236. §. Az elnök által a Háznak bemutatott kérvény felolvasatlanul rendszerint a kérvényi bizottságnak adatik ki.

Elnök javaslatára a Ház a kérvényt vita nélkül előzetes tárgyalás végett más bizottsághoz utasithatja vagy a Ház asztalára teheti le. A mennyiben a Ház az elnök javaslatát nem fogadja el, a kérvény a kérvényi bizottságnak adatik ki.

Kérvények sorjegyzéke.

237. §. A kérvények előzetes tárgyalására a Ház által választott bizottság (126. §.) időnkint véleményes jelentést terjeszt a Ház elé.

Közszemlére tétel.

238. §. A tárgyalandó kérvények sorjegyzéke előlegesen kinyomatván és a Ház tagjai közt kiosztatván, maguk a kérvények a tárgyalást megelőző három napon át a Ház irodájában kitétetnek és azokat minden képviselő megtekintheti.

Tárgyalás ideje.

239. §. A kérvények a kérvényi bizottság jelentésének alapján a 197. §. értelmében megállapitott időben tárgyalandók.

Elintézett tárgyakra vonatkozó kérvények.

240. §. Olyan tárgyra vonatkozó kérvény, mely felett a Ház akár valamely törvényjavaslat vagy inditvány tárgyalása alkalmával, akár előbb benyujtott kérvény folytán már határozott, azon ülésszakban többé nem tárgyalható s a bizottság által ezen egyszerü megjegyzéssel jelentetik be a Háznak tudomás végett.

Határozatok közlése.

241. §. A kérvényre hozott határozatot az érdekelt fél a Ház jegyzője által aláirandó hiteles kivonatban kikérheti.

Kérvények a Ház tagjai ellen vagy érdekében.

242. Ha a ház valamely tagja mint folyamodó fél által vagy érdekében adatik be kérvény, az annak tárgyalása alatt sem a bizottságban, sem az ülésben jelen nem lehet.

De ha ellene adatott be kérvény, az iratok vele előlegesen közöltetnek, s védelmét mind a bizottságban, mind a Ház előtt, szóval vagy irásban előzőleg előadhatja; azonban a bekövetkező tanácskozásban és szavazásban részt nem vehet.

HARMADIK CZIM.

A Ház tisztviselőiről.

I. FEJEZET.

Általános rendelkezések.

Időközi választások.

243. §. A Ház tisztviselőinek megválasztását, valamint azok müködésének időtartamát a házszabályok Első Része állapitja meg. Ennek rendelkezései időközi választásokra is megfelelően alkalmazandók.

Választási kötelezettség.

244. §. Azon ülés, melynek napirendjére választás tüzetett ki, addig el nem oszlatható, mig a választás be nem fejeztetett.

Kivételnek csak az elnök javaslatára van helye, a mely felett a Ház vita nélkül dönt.

II. FEJEZET.

Az elnök és alelnökök.

Rendes teendők.

245. §. Az elnök megnyitja és eloszlatja az ülést, kitüzi a napirendet s azt a Házban kifüggeszteti.

Előadja a beadványokat, a szabályok értelmében vezeti a tanácskozásokat, felteszi a kérdést és kimondja a határozatot.

A hitelesitett jegyzőkönyvet aláirja.

A Ház üléseit egy órát meg nem haladó időre bármikor felfüggesztheti.

Döntvényalkotás.

246. §. Ha az elnök azt tapasztalja, hogy a házszabály valamely előre nem látott esetre nézve kétségtelen rendelkezést nem tartalmaz, javaslatot tehet a Háznak az iránt, hogy a felmerült esetben milyen eljárás követtessék. A Ház e javaslat felett legfeljebb négy szónok meghallgatása után dönt, s ezen döntés többé vita és felszólalás tárgyává nem tehető.

Üléshirdetés.

247. §. Az elnök az ülés idejét az országház kapuján és Budapest több részében kifügesztendő falragaszok által kihirdetteti s ülés végén a Háznak a legközelebbi ülés idejére és napirendjére vonatkozó határozatát kijelenti.

Az ülés idejéről a ministereket is értesiti.

Üléshirdetés képviselők kivánságára.

248. §. 1. A mikor a Ház saját határozatával függeszti fel ülésezését: 60 képviselő kivánatára az elnök ülést hirdetni köteles.

A kivánat szóval vagy irásban nyilvánitandó.

A szóval kifejezett kivánat az elnöknek mind a 60 képviselő által személyesen ugyanazon napon jelentendő be.

Az irásbeli kivánat az indokok előadása mellett nyilatkozatba foglalandó.

A felhozott indokok okából a kivánat vissza nem utasitható.

E nyilatkozatra mindegyik képviselő nevét és aláirása keltét (hely, év, hó és nap) sajátkezüleg irja reá.

A kiállitott nyilatkozatot a legrégibb aláirás keltét követő 14 nap alatt az aláirók sorából és nevében négy képviselő személyesen nyujtja át az elnöknek.

A benyujtók e minőségükben neveiket sajátkezüleg a nyilatkozatra reáirják.

2. A mikor a Ház ülésezése felfüggesztésekor egyszersmind a határnapot is meghatározza, melynek bekövetkeztéig

érdemleges ülést nem fog tartani, az elnök az ülés napját ugy köteles kitüzni, hogy a kivánat szóbeli kijelentésének vagy az irott nyilatkozat átnyujtásának napját követő 10 nap valamelyikén az ülés megtartassék.

Az ülésezés felfüggesztésének a Ház által elrendelt minden más eseteiben, az ülés az irott nyilatkozat átnyujtásának vagy a kivánat szóbeli kijelentésének napjára következő négy nap valamelyikére tüzendő ki.

Elnök szólásjoga.

249. §. Az elnök a tanácskozási rend érdekében mindig szólhat, sőt ha a képviselők attól eltérnének, köteles szólani, őt ezen beleszólásában gátolni nem szabad. De ha a tárgy érdeme mellett vagy ellene akar szólani, az elnöki széket egyik alelnöknek engedi át és azon tárgy bevégeztéig nem foglalhatja el azt ismét.

Ha azonban az elnök vagy alelnökök az államköltségvetés feletti általános vitában részt vesznek, vagy a ministeri tárczák valamelyikének egyes részletéhez hozzászólnak, ez nem zárja ki, hogy az ezek feletti határozat kimondása után az egyes ministeri költségvetéseknek, valamint azon ministeri költségvetés többi részletének tárgyalása alatt az elnöki széket elfoglalhassák.

Elnök szavazati joga.

250. §. Az elnök csak a szavazatok egyenlősége esetén szavaz.

Tanácskozási rend. — Közbiztonság.

251. §. Az elnök őrködik a tanácskozás méltósága és rendje felett, gondoskodik a tanácskozási rend és csend, valamint a közbiztonság fentartásáról s a házszabályok szigoru végrehajtásáról és megteszi a képviselőház és a bizottságok tanácskozásainak biztositására szükséges intézkedéseket.

Rendreutasitás. — Szómegvonás.

Ha a Ház valamely tagja a 213., 214. és 215. §-ok rendelkezései ellen vét, az elnök őt figyelmeztetni, ismétlés esetében, vagy ha a vétség sulyosabb természetü, névszerint rendreutasitani s a 213. és 214. §-ok esetében ujabb ismétlés esetén tőle a szót megvonni tartozik.

Az elnök ezen eljárása ellen felszólalni, azt visszautasitani vagy vita tárgyává tenni nem szabad.

Engedetlenség.

Ha ezt az elkövetett vétség sulyossága indokolja, továbbá a rendzavarás folytatása, valamint az elnök vagy a Ház határozata elleni engedetlenség egyéb esetiben is, a Ház az elnök kérdésére vita nélkül utasithatja a mentelmi bizottságot, hogy a Ház további intézkedése iránt legfeljebb 24 óra alatt javaslatot tegyen.

Megkövetés. — Megrovás. — Kizárás.

E javaslat a Háznak ünnepélyes megkövetésére, vagy jegyzőkönyvi megrovásra s ennek az illető képviselő választókerületében falragaszok utján való közhirré tételére, vagy az illető képviselőnek az ülésekből határozott időtartamra való időleges kizárására terjedhet ki; azt a Ház benyujtása alkalmával azonnal tárgyalás alá veszi s az eladónak és a netaláni kisebbségi vélemény előadójának meghallgatása után további vita nélkül dönt.

Karhatalom.

252. §. Az elnök a képviselőház oly határozatának, a melylyel valamelyik tagját az ülésekből időlegesen kizárja, szükség esetében karhatalom alkalmazásával is foganatot szerez.

Kivezetés. — Távoltartás.

253. §. Az elnök azt a képviselőt, a ki a rendet és csendet a tanácskozást teljesen meghiusitó módon tartósan zavarja ugy, hogy rögtöni eltávolitása nélkül az ülés egyáltalában nem folytatható, karhatalom alkalmazásával is kivezetteti és a képviselőháznak vagy bizottságnak erről az üléséről távoltartja. Erre vonatkozó intézkedését az elnök köteles a képviselő eltávolitása után azonnal jóváhagyás végett a képviselőház elé terjeszteni, mely a felett vita nélkül egyszerü szavazással határoz. E szavazásnál az ekként eltávolitott, vagy a képviselőház határozatával időlegesen kizárt képviselőt ugy kell tekinteni, mintha a jóváhagyás ellen szavazott volna s a jóváhagyás csak akkor tekinthető megadottnak, ha az a szavazatok többségét az eltávolitott és az időlegesen kizárt képviselők számbavételének daczára is megnyerte.

Az elnök intézkedése, ha azt az előbbi bekezdés értelmében a képviselőház jóvá nem hagyta, hatályát veszti, s az eltávolitott képviselőnek joga van az ülésen ujra megjelenni.

Pénzbüntetés.

254. §. A 251. §. szerinti jegyzőkönyvi megrovás minden egyes esetében az illető képviselőnek tiszteletdijából 100 koronát vissza kell tartani.

A Ház üléseiből a 251. §. szerint határozott időtartamra időlegesen kizárt képviselőnek tiszteletdijából a kizárás tartamára naponként 20 korona visszatartandó.

Az időlegesen kizárt képviselő a kizárás tartama alatt az országház épületébe be nem léphet; ha e tilalmat áthágná, onnan eltávolitandó, tiszteletdijából pedig esetről-esetre 500 korona visszatartandó s ez eljárása is mint ujabb engedetlenség a 251. §. két utolsó bekezdésének rendelkezései alá esik.

A képviselő tiszteletdijából a visszatartás olykép történik, hogy az elnök az illető képviselők illetményeiből a legközelebbi évnegyedre a megfelelő összeggel kevesebbet utalványoz ki.

Hallgatóság feletti jogok.

255. §. Az elnök őrködik a nyilvánosság felett. Gondoskodik a képviselőházban a hallgatók teljes hallgatagságban tartásáról; a képviselőház tanácskozását háborgató egyes hallgatót vagy egész hallgatóságot, ha egyszerü figyelmeztetésnek sikere nincs, eltávozásra szólithatja fel és szükség eetében karhatalom alkalmazásával is eltávolithatja.

Képviselőházi őrség.

Az elnök a 251., 252., 253., 254. és 255. §-ok rendelkezéseinek érvényt szerezni tartozik és e hatáskörében az 1912. évi LXVII. törvényczikk értelmében jár el.

Képviselők nyilvántartása.

257. §. Az elnök a Háznak tagjait nyilvántartja; jegyzéket vezet azokról, kik engedély mellett, a Ház kiküldése folytán vagy bejelentett betegség miatt távol vannak.

Távozási engedélyek. — Jelentkezési kötelezettség.

Eltávozásra 15 napig tartó engedélyt adhat; hosszabb időre engedély a Háztól kérendő, a mely e kérdésben az elnök felhivására vita nélkül dönt. Az engedélylyel távollevők viszszaérkeztükkel az elnöknél személyesen tartoznak jelentkezni.

Az elnök felügyel az országgyülés egész tartama alatt a választókerületek országgyülési képviseltetésére.

Határozatképtelenség. — Névsorolvasás.

258. §. Ha a Ház tagjai kellő számmal nem jelentek meg s ezért határozat nem hozható, az elnök az ülést bizonyos időre, mely egy óránál hosszabb nem lehet, felfüggeszti, és ha a Ház tagjai ezután sem lennének jelen határozatképes számban, a képviselők névsorát felolvastatja s erről a távollevők jegyzékének bemutatása mellett a Háznak a legközelebbi ülésben jelentést tesz.

Az elnök javaslatára a Ház mindannyiszor, valahányszor jónak látja, vita nélkül hozott határozatával felolvastathatja takjainak névsorát s a távollevőknek jegyzékét jegyzőkönyvbe iktatja.

A távollevők névsorának jegyzőkönyvbe vételénél azok, kik a Háztól vett kiküldetés vagy betegség miatt vagy engedély mellett vannak távol, külön rovatban emlittetnek meg.

Távollevők behivása és igazolása.

A képviselők névsorának felolvasása következtében a Ház elhatározhatja, hogy a távollevők az elnök által bizonyos napra hivassanak be s távollétük okát az elnök előtt igazolják.

Tiszteletdijak.

259. §. Az elnök és az alelnökök évi tiszteletdiját a Ház határozza meg.

260. §. A képviselők tiszteletdiját az elnök utalványozza ki.

Tiszteletdij visszatartása.

Azon képviselőknek tiszteletdijából, kik a 258. §. értelmében elrendelt névsor felolvasásánál a Házban jelen nem voltak, naponkint 20 korona visszatartandó mindaddig, mig a Házban meg nem jelentek, kivévén, ha elmaradásukat az elnök előtt megfelelően igazolják.

Ezen szabály nem alkalmazható azokra, kik a 258. §. harmadik pontjának értelmében kiveendők.

A képviselő tiszteletdijából a visszatartás olykép történik, hogy az elnök az illető képviselők illetményeiből a legközelebbi évnegyedre a megfelelő összeggel kevesebbet utalványoz ki.

Elnök működése szünetek alatt.

261. §. Az elnöknek hivatalos működése a szünetek ideje alatt is tart, a beérkező iratokat átveszi s a hatáskörébe tartozó dolgokról szükséghez képest intézkedik.

Alelnökök hatásköre.

262. §. Az elnök teendőit akadályoztatása esetén az alelnökök valamelyike végzi.

Felügyeleti jogok.

263. §. Az elnök őrködik a képviselőház ügyekezlésének rendes menete felett, felügyel a Ház összes választott és kinevezett tisztviselőinek, valamint egyéb személyzetének működésére.

Kinevezési jogok.

Ő nevezi ki a Ház összes kinevezett tisztviselőit.

III. FEJEZET.

A jegyzők.

Jegyzők teendői.

264. §. A jegyzők szerkesztik és irják alá a Ház jegyzőkönyvét, olvassák fel az iratokat, jegyzik és hivják fel sorban a szólásra jelentkezőket és számitják össze a szavazatokat.

Jegyzőkönyv tartalma.

265. §. A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell:
a) a szavazás alá került kérdést;
b) a szavazás eredményét;
c) a hozott határozatot.

Interpellatiók a jegyzőkönyvben.

266. §. Interpellatióknál a jegyzőkögyvbe rendszerint csak az interpellatió tárgya, továbbá az, hogy adatott-e válasz vagy sem és az erre netán keletkezett határozat iktattatik.

Kifogás a jegyzőkönyv ellen.

267. §. Ha a jegyzőkönyv tartalma vagy szerkezete ellen kifogás tétetik, az a 189. §. rendelkezéseinek figyelembevételével a Ház határozatához képest azonnal kijavittatik s ujra felolvastatván, hitelesittetik.

Jegyzőkönyvek közzététele.

268. §. A jegyzőkönyvek haladéktalanul kinyomatnak s ugy ezekből, mint a Ház minden nyomtatványából, a tagoknak egy-egy példány kiadandó.

IV. FEJEZET.

A háznagy.

Hatáskör általában.

269. §. A háznagy a képviselőház épületére, helyiségeire, ingóságaira és minden anyagi dolgaira felügyel.

Hatáskör ünnepélyeknél.

270. §. A Ház tagjainak hivatalos ünnepélyek alkalmával leendő elhelyezéséről gondoskodik, lakásaikat mindig nyilvántartja.

Felügyelet.

271. §. A Ház s a bizottsági ülések helyiségeiről és felszereléséről gondoskodik, valamint a Ház üléseinek kihirdetését ellenőrzi.

Karhatalmi teendők.

272. §. Az elnöknek, a rend és csend fentartására s a nyilvánosságnak és a tanácskozások szabadságának megóvására tett intézkedéseiben, illetőleg a karhatalom alkalmazásánál végrehajtó közege a háznagy.

Rendelkezési jogok.

273. §. Saját hivatali személyzete felett közvetlenül rendelkezik; kinevezési jogkörét a hivatalok szervezeti szabályzata állapitja meg.

Karzat feletti jogok.

274. §. A háznagy feladatához tartozik a karzatokra való felügyelés s a belépti jegyek kiosztása.

Felügyelet nyomtatványokra.

275. §. A hivatalos iratoknak és nyomtatványoknak a Ház tagjai közt leendő kiosztásáról a háznagy gondoskodik. Magániratokat vagy hirdetményeket az ő engedelme nélkül a Házban szétosztani nem szabad.

Országgyülés feloszlatása utáni jogok.

276. §. A háznagy hivatalos müködése felelősség mellett a szünetek ideje alatt és az országgyülés feloszlása, következőleg a háznagy képviselői minőségének megszünése után is tart s a reá bizottakról az ismét összeülendő, vagy az uj képviselőháznak számot adni tartozik.

Belügyminister és háznagy.

277. §. Az országgyülés feloszlása után az ujnak öszszejöveteléig a háznagy a belügyminister felügyelete alatt áll.

V. FEJEZET.

A Ház hivatalairól.

Ügykezelés.

278. §. A képviselőház ügyekezlésének lebonyolitása a képviselőház hivatalaiban történik, a melyekben a hivatali teendőket a képviselőház elnöke által kinevezett tisztviselők látják el. A hivatalok szervezetére és a kinevezett tisztviselők és más alkalmazottak jogaira és kötelességeire vonatkozó részletes szabályokat a képviselőház állapitja meg.

Ugyancsak a képviselőház állapitja meg az egész személyzetre vonatkozólag a fegyelmi szabályokat és a fegyelmi eljárás részleteit.

Az országgyülés feloszlatásától az ujnak összejöveteléig a kinevezett tisztviselők és az alkalmazottak a háznagy közvetlen rendelkezése és a belügyminister felügyelete alá tartoznak és ezen idő alatt a képviselőház által megállapitott fegyelmi szabályokat rájuk nézve a képviselőház elnöke helyett a belügyminister alkalmazza.

NEGYEDIK CZIM.

A nyilvánosságról.

Nyilvánosság.

279. §. A Ház ülései nyilvánosak.

Külön helyek. — Ellenőrzés.

280. §. A gyorsiróknak és a napló szerkesztőjének külön hely rendelendő: más helyen csak az elnök rendeletére teljesithetik feladatukat; müködésüket a Ház naplóbiráló bizottsága ellenőrzi.

Hirlapirók.

281. §. A hirlapok tudósitóinak számára külön hely rendelendő.

Hallgatóság.

282. §. Hallgatóság csak a karzaton foglalhat helyet.

Csendben maradás kötelezettsége.

283. §. A hallgatóságnak teljesen csendben kell maradnia, tetszést vagy nem tetszést nyilvánitani tilos.

Csendzavarás.

284. §. Ha valaki a rendet vagy csendet megzavarja, az elnök a 255. §. értelmében jár el.

Kiürités. — Nyilvánosság megóvása.

285. §. Ha az összes karzatok kiürittettek, a tanácskozás, a Háznak az elnök javaslatára legfeljebb két szónok meghallgatása után hozott határozata szerint vagy még azon nap, vagy máskor, de ismét hallgatóság bebocsátásával nyilvánosan folytattatik.

Közzététel.

286. §. Az e fejezetben foglalt szabályok minden bejárásnál és minden karzat osztályban kifüggesztetnek.

ÖTÖDIK CZIM.

A képviselőház pénzügyéről.

Önálló budgetjog.

287. §. A képviselőház saját pénztáráról és mindennemü kiadásairól önállólag rendelkezik.

288. §. A gazdasági bizottságnak elnöke a képviselőház elnöke.

289. §. A gazdasági bizottság:

Költségvetése.

a) a Ház költségvetését elkésziti és az állami költségvetésbe való beillesztés végett a kormányhoz juttatja;

Zárszámadás.

b) a Ház zárszámadását elkésziti és az állami számszék elnökéhez juttatja;

Kiadások.

c) a Ház kiadásait részint közvetlenül intézi, részint mindezeket, mind a Ház gazdasági, szerződési, épitkezési és más rokonügyeit folytonosan ellenőrzi.

Kiadások rendes módja.

290. §. A folyó kiadásokon kivül a gazdasági bizottság tudomása és előleges hozzájárulása nélkül semminemü költségek és pénztári kiadások nem eszközöltethetnek.

Sürgős kiadások.

Ezen szabály alól egyedül a rendkivüli és haladékot nem szenvedhető esetek vétethetnek ki, melyekre nézve az elnök a bizottsághoz teendő utólagos bejelentés mellett intézkedik.

Pénztár ellenőrzés.

291. §. A számvizsgáló-bizottság az általa teljesitett vizsgálat eredményéről félévenkint a Háznak jelentést tesz.

Pénztár ellenőrzés feloszlatás alatt.

292. §. Ezen számvizsgáló-bizottság az országgyülés feloszlásának esetében is teljsiti és bevégzi munkálkodását és annak eredményéről szóló jelentését egyelőre a belügyministernek adja be.

A belügyminister pedig, a ki ez esetben a Ház pénztára fölött időközileg rendelkezik, az emlitett jelentést határozathozatal végett, a közelebb egybegyülendő képviselőházhoz teszi át.

HATODIK CZIM.

A Ház könyvtáráról.

Könyvtárkezelés.

293. §. A könyvtár kezelése, a könyvtári bizottság vezetése és felügyelete alatt áll.

A könyvtári bizottságnak elnöke a képviselőház elnöke.

Könyvtárellenőrzés.

294. §. A könyvtári bizottság minden ülésszak végével a képviselőháznak jelentést tesz az ülésszak folyamán eszközölt beszerzésekről s a könyvtár használatáról.

Háznagy hatásköre.

295. §. Az országgyülés feloszlása után, az uj Ház könyvtári bizottságának alakulásáig a képviselőház könyvtára a háznagy felügyelete alatt áll.

HETEDIK CZIM.

Az országgyülés két Házának érintkezéséről.

Üzenetváltás.

296. §. A két Ház határozatait egymással akként közli, hogy az egyik Ház elnöke átirat kiséretében küldi meg a Ház határozatát a másik Ház elnökéhez.

Ezen átküldés kézbesitési könyv mellett eszközlendő. A kézbesités lehetőleg az elnök, vagy az alelnök saját kezeihez, minden esetre azonban legalább is a hivatalos elnöki irodá-

ban ezzel megbizott tisztviselőnél teljesitendő.

Az átvett üzenetet az illető elnök, a mennyiben az üzenetet az ülés folyamán veszi, még ezen ülés alatt, különben pedig a legközelebbi ülésben jelenti és mutatja be a Háznak. Egyebekben az elnök az illető Ház házszabályai szerint jár el.

Oly üzenetek közlése alkalmával, melyek törvényjavaslatokat tárgyalnak, nemcsak az illető Háznak ezekre vonatkozó határozatai közlendők, hanem a törvényjavaslat indokolása és esetleg a vele foglalkozott bizottság vagy bizottságok jelentései is.

Üzenetismétlés nem szükséges.

297. §. Az egyik Ház által egy ülésszakban hozott és a másik Házzal közölt határozatok és megállapodások — akár törvényjavaslatokra vonatkozzanak azok, akár más tárgyra — a másik Ház által ugyanazon országgyülés következő ülésszakában is tárgyalhatók, minden ujabb üzenetváltás nélkül.

Együttes ülések.

298. §. A törvény által előirt azon esetekben, midőn az országgyülés mindkét Háza választásra és ennek következtében együttes ülésekre hivatik fel, ezen együttes ülések megtartásának módozatai a következőleg szabályoztatnak:

a) Együttes ülések a két Ház elnöke által egyetértőleg meghatározandó helyiségben tartatnak.

b) Ily üléseken mind a két Ház elnöke (esetleg akadályoztatás esetén alelnöke) együttesen elnököl akként, hogy az gyik elnök nyitja meg, a másik rekeszti be az ülést.

Hasonlóan együttesen müködik mindkét Házból egy-egy jegyző.

Az elnökök és jegyzők teendőinek az ülés folyama alatti megosztásáról szintén az elnökök intézkednek.

c) Érvényes határozat hozatalára legalább összesen annyi tag jelenléte szükséges, a mennyit a főrendiház és képviselőház házszabályai mindkét Házra nézve külön-külön meghatároznak.

d) Az ülés megnyittatván, a királyi leirat felbontatik és felolvastatik. A választás előtt elnök az ülést 10 perczre felfüggeszti.

Ha ezen idő alatt legalább összesen annyi tag, a hányat a névszerinti szavazás kérésére a két Ház házszabályai különkülön megszabnak, névszerinti szavazást kér, ugy az elrendelendő.

Ellenkező esetben az elnökség a választást felkiáltás

utján eszközölteti s ennek alapján mondja ki annak eredményét.

e) Névszerinti szavazás esetén sorshuzás dönti el, hogy először a főrendiház vagy a képviselőház névsora olvastassék-e fel.

f) A választáshoz általános többség szükséges. Ha az első szavazás eredményhez nem vezetne, a legtöbb szavazatot nyert jelöltek közt a szavazás ismétlendő.

Ha két vagy több jelölt egyenlő szavazatot nyer, az egyenlő szavazatot nyertek között ujabb választás dönt.

g) A szavazás titkosan, szavazójegyek beadásával történik.

h) A választás eredménye még ugyanazon ülésen hirdetendő ki.

i) Az együttes ülés jegyzőkönyve ugyanazon ülés végével hitelesittetik.

Országos bizottságok.

299. §. A két Ház tagjaiból alakitott országos bizottságokat illetőleg a következők határoztatnak:

a) Minden oly országos bizottságnál, a melynél a törvény eleve meg nem határozza a főrendiházból és a képviselőházból külön-külön választandó tagok számát, ezen számarány rendszerint ugy alakitandó össze, hogy a főrendiház tagjai a bizottság egy harmadrészét, a képviselőház tagjai annak két harmadrészét képezzék.

b) Az országos bizottság tagjai a két Ház által megválasztatván, a két Ház elnöke egyetértőleg állapitja meg az országos bizottság alakulásának helyét és idejét.

Ezen alakuló ülésen leendő megjelenésre a Házak elnökei hivják fel az illető bizottsági tagokat.

c) Az országos bizottságok müködésének eredményéről szóló bizottsági jelentést, a mennyiben valamely törvény másként nem intézkedik, az országos bizottság elnöke közli mindkét Ház elnökével. (A kézbesitést illetőleg a 296. §. alatt mondottak irányadók.)

Egyeztető bizottság.

300. §. A házszabályokhoz az 1872/5-iki országgyülés mindkét Háza által hozott határozat alapján csatolt függelék hatályon kivül helyeztetvén, ennek helyébe a következő határozat iktattatik:

Minden törvényjavaslat, mely már a főrendiház hozzájárulását is megnyerte, annak szentesités alá terjesztése

előtt egy bizottság által vizsgálandó át azon czélból: vajjon a törvényjavaslat szövege megfelel-e az országgyülés mindkét Háza által elfogadott megállapodásoknak?

Ezen bizottság tagjai lesznek felváltva a főrendiház elnökének, illetőleg alelnökének, vagy a képviselőház elnökének, illetőleg alelnökei egyikének elnöklete alatt:

a) a főrendiház azon jegyzője, ki a törvényjavaslat részletes tárgyalása alkalmával napi jegyző volt;

b) a képviselőház azon jegyzője, ki a törvényjavaslat részletes tárgyalásáról a jegyzőkönyvet vezette;

c) az illető törvényjavaslatra nézve a képviselőház tárgyalása alkalmával müködött állandó vagy időszerinti bizottság előadója;

d) a mennyiben a főrendiházban az illető törvényjavaslat szintén külön előadó előadása mellett tárgyaltatott, ezen főrendiházi bizottsági előadó.

Az összeegyeztető bizottság tanácskozásaiban részt vesz a törvényjavaslatot benyujtó szakminister vagy megbizottja is.

NYOLCZADIK CZIM.

Záróhatározatok.

Közzététel.

301. §. A házszabályok I. és II. Részében foglalt szabályokat a belügyminister a törvényhatóságoknak köztudomásra hozatal végett megküldi.

Hatálybalépés.

302. §. Az I. és II. Részben foglalt szabályok az országgyülés egész tartamára kiterjedő hatálylyal birnak és ezeknek a Ház által bármely ülésszakban elhatározott megváltoztatása vagy módositása csak a következő országgyülésen léphet hatályba.

Módositás.

303. §. A szabályoknak a Ház szervezetét s a szorosabb értelmében vett tanácskozási rendet illető része, csak az évi ülések (ülésszak) végével s csak a törvényjavaslatok tárgyalásának bevégzése után fog módosittathatni.

A Közjogi kötet 662. lapján a Közigazgatási biróság cziméhez feljegyzendő:

A közigazgatási biróság ujabbi hatáskörét megállapitó törvényi és egyéb rendelkezéseket a pótkötetnek alábbi helyén: Közigazgatási biróság c. a. közöljük.

A Közjogi kötet 696. lapján „A birói hatalom" czim alatt közölt anyag kiegészitendő a következőkkel (az 1869: IV. t.-cz. 16. §-a után):

1912: VII. t.-cz. 9. §. A fegyelmi biróság, ha az igazságszolgáltatás érdekében szükségesnek találja, fegyelmi vétség megállapitása nélkül is elrendelheti, a fegyelmi eljárás szabályainak teljes betartása mellett, hogy az itélőbiró székhelyéről addigi állásának megfelelő birói állásra az igazságügyminister által kijelölendő más birósághoz áthelyeztessék.

A fegyelmi biróság jogerős határozata alapján az itélőbirót az igazságügyminister helyezi át. Az igazságügyminister az áthelyezést a jogerős határozatnak az igazságügyministerrel közlésétől hat hónap alatt foganatositja.

Az átköltözés költségét fegyelmi vétség megállapitása esetében a biró viseli.

1912: VII. t.-cz. 10. §. A kir. Kuria itélőbirája és az e birákkal egyenlő vagy náluk magasabbrangu itélőbiró és ügyészségi tag 70. évének (1892: XXX. t.-cz.), más biró és ügyészségi tag pedig 65. évének (1885: XI. t.-cz. 20. §. *b*) pontja és 64. §-a) betöltése előtt hivatalból az 1871: IX. t.-cz. 7. és következő §-aiban foglalt rendelkezések szem előtt tartásával csak akkor nyugdijazható, ha testi vagy elmebeli fogyatkozás miatt hivatalos kötelességének teljesitésére véglegesen, vagy legalább tartósan képtelenné válik, vagy ha állását a törvény megszüntette. (1869: IV. t.-cz. 17. §.)

Az 1871: IX. t.-cz. 6. §-a hatályát veszti.

Az 1912: VII. t.-cz. e §-ainak hatálybalépéséről: 1912. évi 9100. I. M. rend. (R. T. 95.)

1912: LIV. t.-cz. 83. §. A kir. törvényszéknél vagy kir. járásbiróságnál alkalmazott itélőbiró a polgári perrendtartás életbelépését megelőző és követő egy-egy, összesen tehát két évi időtartamon belül más birósághoz áthelyezhető. A biró köteles áthelyezésének a hivatalos hirlapban közzétételtől számitott tizenöt nap alatt nyilatkozni, ha az áthelyezést nem fogadja el. Aki az áthelyezést nem fogadja el, állásáról lemondottnak tekintendő, de ez a rendelkezés az 1885: XI. törvényczikknek a nyugdijazásra illetőleg a végkielégitésre vonatkozó rendelkezését nem érinti.

Az áthelyezés kérdésében az illető itélőbiró valamennyi felügyeleti hatóságát meg kell hallgatni.

Ugyanazt az itélőbirót e §. alapján csak egyszer szabad áthelyezni.

Az e §. alapján áthelyezett itélőbirónak szabályszerü költözködési költségét meg kell téríteni.

A cs. és kir. osztrák-magyar konzuli hivatalok jelenlegi (1913, január 1.) állományának és kerületi beosztásának átnézete.*)

A vezető konzulátusok hivatali kerülete tágabb értelemben magában foglalja az alárendelt hivataloknak kerületeit is. A betöltetlen hivatalok teendőit rendszerint a felettes hivatal végzi. Az eltérések e szabálytól a megfelelő helyeken vannak feltüntetve. — A csillaggal jelölt cs. és kir. konzuli hivatalok élén valóságos államhivatalnok áll. A két kereszttel jelölt konzuli hivatalok teljes, az egy kereszttel jelöltek korlátolt joghatósággal birnak. — Az idegen államokban és ezek tengerentuli birtokain szervezett cs. és kir. konzuli hivatalok rendszerint az ezen államokban levő cs. és kir. diplomácziai követségek fővezetése alatt állanak. Az eltérések e szabálytól az illető helyeken vannak feltüntetve.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
	Abisszinia.[1]	
Konzulatus Addis Abebaban.	Schwimmer Károly, konzul.	Abisszinia.
	Amerika. (Egyesült Államok.)[2]	
*Főkonzulátus Chicagoban	Silvestri Hugó, konzul, ügyvivő.	Illinois, Iowa, Nebraska, Indiana és Wisconsin államok, kivéve ez utóbbi államnak a st.-pauli konzulátus hivatali kerületébe tartozó grófságait.
	A chicagoi főkonzulátus alárendelt hivatalai:	
Konzulátus Galvestonban.	Reymershoffer János, konzul.	Texas állam.
Konzulátus Milwaukeeben.	Betöltetlen.	A chicagoi főkonzulátus hivatali kerületébe bekebelezve.
Konzulátus New-Orleansban.[3]	Hindermann Ferenc, konzul.	Louisiana és Mississippi államok.
Konzulátus St.-Louisban.	Diehm Ferdinánd, konzul.	Missouri, Arkansas, Kansas és Oklahoma államok.

*) A cs. és kir. közös külügyministerium évenkint közzéteszi a cs. és kir. konzuli hivatalok állományának és területi beosztásának kimutatását. Az itt közölt kimutatás a Budapesti Közlöny 1913. évi február 1-én megjelent 26. számában lett közzétéve.

[1]) Az addis abebai konzulátus közvetlenül a külügyministerium alá tartozik.

[2]) Columbia kongresszusi kerület a Washingtonban székelő cs. és kir. követség alá tartozik.

[3]) A new-orleansi konzulátus az Alabama államban ellátandó teendőit illetőleg a new-yorki főkonzulátusnak van alárendelve.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
*Főkonzulátus New-Yorkban.	Perekedi Nuber Sándor, I. eszt. főkonzul.	New-York, Connecticut, Rhode-Island államok, továbbá New-Jersey azon grófságai, amelyek nem tartoznak a philadelphiai konzulátus hivatali kerületébe.

A new-yorki főkonzulátus alárendelt hivatalai:

Konzulátus Bostonban.	Kunhardt Oszwald, konzul.	Massachussets, Maine és New-Hampshire államok.
Konzulátus Mobileben	Betöltetlen (A hivatali teendőket a new-orleansi konzulátus látja el.)	Alabama állam.
Konzulátus Richmondban.	Borchers Kristóf Lajos Detrik, konzul.	Virginia állam, azon grófságok kivételével, amelyek a charlestoni alkonzulátus hivatali kerületébe tartoznak és Észak-Carolina állam.
Alkonzulátus Pensacolaban.	Cafiero Babtista, alkonzul.	Florida állam.
Alkonzulátus Savannahban.	Busch Lajos, ideigl. ügyvivő.	Georgia és Dél-Carolina államok.
Konzuli ügynökség Proctorban (Vermont).	Betöltetlen. (A hivatali teendőket a bostoni konzulátus látja el.)	Vermont állam.
*Konzulátus Philadelphiában.	Lovag Grivicic György konzul.	Pennsylvania állam azon grófságai, amelyek nem tartoznak a pittsburgi konzulátus hivatali kerületébe; továbbá New-Jersey állam Atlantic, Burlington, Camden, Cumberland, Gloucester, May, Oceán és Salom grófságai, végül Delaware állam.

A philadelphiai konzulátus alárendelt hivatala:

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Konzulátus Baltimoreban.	Hester Lajos, konzul.	Maryland állam.
*Konzulátus Pittsburgban.	Ipolynyéki Haydin Albert, alkonzul, ideigl. ügyvivő.	Nyugat-Virginia állam Brooke, Hancock, Marshall és Ohio grófságai, és Pennsylvania állam következő grófságai: Allegheny, Armstrong, Beaver, Bedford, Blair, Butler, Cambria, Cameron, Centre, Clarion, Clearfield, Clinton, Crawford, Elk, Erie, Fayette, Forest, Fulton, Greene, Huntingdon, Indiana, Jefferson, Lawrence, Mac Kean, Mercer, Miffin, Potter, Somerset, Venango, Warren, Washington, Westmoreland.
*Konzulátus Clevelandban.	Ludwig Ernő, konzul.	Ohio állam és Michigan állam azon grófságai, melyek nem tartoznak a st.-pauli konzulátus hivatali kerületébe.

A clevelandi konzulátus alárendelt hivatala:

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Konzulátus Cincinnatiban.	Betöltetlen.	Hivatali kerülete a clevelandi konzulátusába van bevonva.
*Konzulátus Denverben.	Lovag Straszewski Mihály, jogtudor, konzul.	Colorado, Utah, Wyoming, Montana, Idaho New-Mexico és Arizona államok.
Konzulátus Honoluban.	Schaefer F. A., olasz kir. konzul, ideiglenes ügyvivő.	Az összes Havaii szigetek.
Konzulátus Manilában.	Ziegler Károly, konzul.	A Philippinák szigetcsoportja.
*Konzulátus San-Franciscoban.	Goricar József, jogtudor, konzul.	California, Nevada, Oregon és Washington államok, továbbá Alaska terület.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Konzulátus St.-Juanban.	Stubbe János D., konzul.	Puerto-Rico sziget. 57b. oldal.
*Konzulátus St.-Paulban.	Prochnik Edgar, alkonzul.	Minnesota, Észak- és Dél-Dakota államok valamint Michigan állam Gobebic, Ontonagon, Houghton, Keweenaw, Iron, Baraga, Dickinson, MarOuette, Menominec, Delta, Alger, Schoolcraft, Luce, Mackinac és Chippewa grófságai és Wisconsin.
*Alkonzulátus Charlestonban. (Nyugat-Virginia).	Winter Károly, jogtudor, alkonzul.	Virginia állam Bland, Buchanan, Carroll, Cray, Dickenson, Floyd, Giles, Grayson, Lee, Montgomery, Pulaski, Russell, Scott, Smyth, Tazewell, Washington, Wise és Wythe grófságai, továbbá Nyugat-Virginia állam Brooke, Hancock, Marshall és Ohio grófságok kivetelével, végül Kentucky és Tennesee államok.

Argentina.

*Főkonzulátus Buenos-Airesben.	Kobr Miloslav, konzul.	Argentina köztársaság, kivéve Córdoba, Entre Rios, Santa Fé és Corrientes tartományokat, továbbá Formosa, Chaco és Missiones területeket és Buenos-Aires tartománynak a bahia blancai alkonzulátus hivatali kerületébe tartozó kerületeit.

A buenos-airesi konzulátus alárendelt hivatalai :

Alkonzulátus Córdobában.	Wolf Jakab, orvostudor, alkonzul,	Córdoba tartomány, Rio Cuarto kerület kivételével.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Alkonzulátus Posadasban.	Blosset Rajmond Róbert, alkonzul.	Missiones terület.
Konzuli ügynökség Corrientesben.	Mihovilcevic János, konzuli ügynök.	Corrientes tartomány, továbbá Formosa és Chaco területek.
Konzuli ügynökség Mendozaban.	Kohn Ármin, konzuli ügynök.	Mendoza és St. Juan tartományok.
Konzuli ügynökség Ri Cuartoabn.	Biasi José, konzuli ügynök.	Rio Cuarto kerület.
Konzulátus Rosario de Santa-Fé-ben.	Bohm Miksa, F., konzul.	Santa-Fé tartomány.
Alkonzulátus Bahia Blancaban.	Croft József Olivér, alkonzul.	Buenos-Aires argentiniai tartománynak Bahia Blanca, Las Sierras, Coronel Dorrego, Tres Arroyos, Juarez, Laprida, Pringles, General Lamadrid, Coronel Suarez, Guamini, Adolfo Alsina, Saavedra, Puan, Villarino és Patagones kerületei.
Alkonzulátus Paranaban.	Marangunich Albert, alkonzul.	Entres Rios tartomány

Baden.

(Lásd a Német Birodalmat.)

Bajorország.

(Lásd a Német Birodalmat.)

Belgium.

*Konzulátus Antverpenben.	ns. Spóner Ferenc, I. oszt. főkonzul.	Antwerpen tartomány
Konzulátus Brüsszelben.	Bauer Rafael lovag, tiszt. főkonzul ad personam.	Brabant, Namur és Hennegau tartományok
Konzulátus Gentben.	Maertens Albert, konzul.	Helet- és Nyugot-Flandria tartományok.
Konzulátus Lüttichben.	Begasse József, tiszteletbeli főkonzul ad personam.	Lüttich, Limburg és Luxemburg tartományok. (Nem cserélendő össze Luxemburg nagyherczegséggel).

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
	Bolivia.[1]	
Alkonzulátus Oruróban.	Sabioncello Jakab alkonzul (lemondott). Pavisich Márk, ideigl. konzul (lemondott).	Bolivia köztársaság egész területe.
	Brazilia.	
*Főkonzulátus Rio de Janeiróban.	Bertoni Károly, jogtudor, konzul, ügyvivő.	Rio de Janeiro, Matto Grosso és Goyaz államok.
	A rio de janeirói főkonzulátus alárendelt hivatalai:	
Konzulátus Bahiában.	Machado Emánuel József, konzul.	Bahia állam.
Konzulátus Bello Horizonteban.	Ns. Jaegher Frigyes, konzul.	Minas Geraesállam.
Konzulátus Pernambucoban.	Barza Konstantin, konzul.	Pernambuco, Parahyba, Rio Grande do Norte államok.
Konzulátus Victoriában	Hegner Antal, konzul	Espirito Santo állam, az alfredo chavesi és santa therezai konzuli ügynökségek hivatali kerületébetartozó területek kivételével.
	A victoriai konzulátus alárendelt hivatalai:	
Konzuli ügynökség Alfredo Chavesban,	Bertoldi Carlos, konzuli ügynök.	Espirito Santo állam Alfredo Chaves, Benevente, Rio hovo és Itapimirim városai.
Konzuli ügynökség Santa Therezaban.	Avanzini Carlos, konzuli ügynök.	Espirito Santa állam Santa Thereza, Cachoeiro de S.- Leopoldina, Pao Gigante, Collatina és Affonso Claudio városai.
Alkonzulátus Belemdo Parában.	Steiner Péter, alkonzul.	Pará állam.

[1]) Az oruroi konzuli hivatal a santiagói követségnek van alárendelv

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Alkonzulátus Fortalezában (Ceará).	Barrozon Joaquim, alkonzul.	Ceara és Piauhy államok.
Alkonzulátus Maceióban.	Tavares da Costa Joae, alkonzul.	Alagoas és Sergipe államok.
Alkonzulátus S.-Luiz de Maranhaóban.	Friedheim Adolf, al konzul.	Maranhao állam.
Konzuli ügynökség Manaosban.	Scholz Károly, tiszteletbeli alkonzul ad personam.	Amazonas állam.
*Konzulátus Curitbybában.	Potucek János, alkonzul, ügyvivő.	Paraná állam, a paranaguai konzuli ügynökség hivatali kerü letébe eső területek kivételével.

A curitybai konzulátus alárendelt hivatalai:

Konzulátus Florianopolisban.	Vahl Ernő, konzul.	Santa Catharina állam a blumenaui és joinvillei konzuli ügynökségek hivatali kerületébe tartozó területek kivételével.
Alkonzulátus Rosario de Santa Fé-ben.	Bohn Miksa B., konzul.	Santa-Fé tartomány.
Konzuli ügynökség Blumenauban.	Höschl Lipót, konzuli ügynök.	Santa Catharina állam Blumenau, étajehy és Brusque területei.
Konzuli ügynökség Joinvilleben.	Mayerle Zéter, konzuli ügynök.	Santa Catharina állam Joinville, Sao Bento, Campo Allegre és Sao Francisco területei.
Konzuli ügynökség Paranaguában.	Da Silva Correia Ceciliano, konzuli ügynök.	Paraná államnak Paranaguá, Antonina, Morretes, Porto da Cima Guaratuba, Guarakesava területei.
Konzulátus Porto Alegre-ben.	Kostanjevic József, irodai tanácsos, vezető (valóságos államhivatalnok).	Rio Grande du Sol államnak a 31. szélességi foktól északra és a mostardasi területnek a 31. szélességi foktól délre fekvő része, a garibaldii konzuli ügynökség szükebb hivatali kerületéhez tartozó területek kivételével.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület

A porto alegrei konzulátus alárendelt hivatala:

Konzuli ügynökség Garibaldiban (Conde díEu).	Don Fronchetti János, konzuli ügynök.	Rio Grande do Sul államnak Garibaldi, Caxias és Bento Goncalves területei.
* Konzulátus Sao Paolo-ban.	Szilassi Rémy-Berzencovich Károly, konzul.	Sao Paolo állam, a santosi konzuli kerület kivételével.

A sao paoloi konzulátus alárendelt hivatala:

Konzulátus Santosban	Jauckens Károly, konzul.	Sao Paolo állam santosi, parahybunai. ubatubai, sao sebastiaoi és iguapei törvényszéki kerületei,
Alkonzulátus Rio Grande de Sul-ban.	Meissner Keresztély, alkonzul.	Rio Grande do Sul állam a 31. szélességi foktól délre, kivéve a mostardasi területnek ezen zónába eső részét.

Bulgária.

* Konzulátus Philippopolban.	Lovag Schultz Henrik, konzul.	Philippopolis és Stara Zagora kerültek.

A philippopolisi konzulátus alárendelt hivatala:

*Alkonzulátus Burgaszban.	Stevens Jahn, irodai tanácsos, ügyvivő.	Burgasz kerület.
*Konzuláts Ruszcsukban.	Weissenbergi és Rotehnsteini Probizer Sebestyén, konzul.	Ruszcsuk, Plevna és Tirnovo kerületek.
*Konzulátus Szófiában.	Pósfi Virgil, konzul.	Szófia és Küsztendi[1] kerületek.
*Konzulátus Várnában.	Gróf Kielmansegg Károly, konzul.	Várna és Sumla kerületek.
*Konzulátus Viddinben.	ns. Bodnár Béla irodai tanácsos, ügyvivő.	Viddin és Vracza kerületek.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
	Chile.	
Főkonzulátus Valparaisoban.	Böősi Flesch Alajos, főkonzul.	Aconcagua, Valparaiso Santiago, O'Higgins, Colchagua, Curico, Talca, Maule Linares, Nuble, Concepcion, Bio-Bio és Coquimbo tartományok.
	A valparaisoi főkonzulátus alárendelt hivatalai:	
Konzulátus Antofagastában.	Antonzich Antal, konzul.	Antofagasta és Atacama tartományok.
Konzulátus Iquiqueben.	Mitrovich Pál, konzul lemondott; Vodnizza János ideigl. ügyvivő.	Tarapaca tartomány.
Konzulátus Punta Arenasban.	Pasinovich József, konzul.	Magallanes terület.
Konzulátus Tacna-Aricában.	Gaasbecki Visscher Gusztáv, konzul.	Tacna tartomány.
Konzulátus Vladiviában.	Schmidt Károly, konzul.	Arauco, Malleco, Cautin, Valdivia, Llanquihue tartományok és Chiloe sziget.
	China.	
*.. Főkonzulátus Shanghaiban.	Bernauer Károly, jogtudor, II. o. főkonzul.	A chinai birodalom, a Tientsin és Chefoo hivatali kerületekhez tartozó részeinek kivételével.
*.. Konzulátus Tientsinben.	Schumpeter Hugó, alkonzul, ügyvivő.	Chili, Houan, Shansi Shensi, Kansuh és Kiriu tartományok, valamint Mongol és Mandzsuországok Chinának adózó területei, az utóbbi Kuang-tung bérelt terület kivételéve

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
A tientsini konzulátus alárendelt hivatala :		
Alkonzulátus Chefoo-ban.	báró Babo Miksa, alkonzul.	Shantung tartomány.
Columbia.[1]		
Konzulátus Barranquillában.	Fuhrhop Frigyes, vonzul.	Atlantico, Magdalena és Bolivar kerületek.
Konzulátus Bogotában	Betöltetlen. (A hivatali teendőket a német csász. ministerrezidens látja el.)	Columbia köztársaság egész területe (a bogotai főkerület beszámitásával), Atlantico, Magdalena és Bolivar kerületek kivételével.
Costa Rica.[1]		
Konzulátus San-Joséban.	Wahle Károly W., konzul.	Costa Rica.
Cuba.[1]		
Főkonzulátus Havanában.	Berndes J. F., főkonzul.	Havana, Pinar del Rio és Matanzas tartományok.
A havannai főkonzulátus alárendelt hivatalai :		
Alkonzulátus Cienfuegosban.	Vieta Garcia Faustino, alkonzul.	Santa Clara tartomány
Alkonzulátus St. Jago de Cubában.	Milhaelsen Hermann, alkonzul.	Puerto Principe és Santiago de Cuba tartományok.
Dánia.		
Főkonzulátus Kopenhágában.	Ifj. Hansen János, főkonzul.	Egész Dánia, kivéve Jütlandot és Dánia nyugotindiai birtokait.
Konzulátus Aaalborgban.	Wessel Ármin, konzul.	Jütland.

[1]) A columbiai, costa ricai és cubai konzuli hivatalok a washingtoni nagykövetségnek vannak alárendelve.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület

Dánia tengerentuli birtokai :

Konzulátus St.-Thomasban.	Thorsen Waldemár, konzul.	A dán Antilla-szigetek : St.-Thomas, St.-Croix és St.-Jean

Ecuador.[1])

Konzulátus Guaya-Quilban.	Rickert Henry, konzul.	Ecuador.

Egyptom.

(Lásd az Ozmán birodalmat.)

Francziaország.

*Főkonzulátus Marseilleben.	Pisko Gyula, II. o. főkonzul.	Bouches du Rhone, Gard, Vaucluse, Aveyran, Lozére, Ardéche, Cantal, Haute Loire és Drome departementok.

A marseillei főkonzulátus alárendelt hivatalai :

Konzulátus Ajaccioban.	Donzella Emil, konzul.	Corsica sziget.
Konzulátus Cetteben.	Scheydt Károly, konzul.	Hérault, Aude, Tarn, Haute Garonne, Ariége és Pyrénées Orientales departementok.
Konzulátus Lyonban.	Morin-Pons Pál, konzul.	Puy de Dome, Allier, Saone et Loire, Loire Rhone, Isére, Ain, Savoie, Haute Savoie, Doubs és Jura departementok.
Alkonzulátus Toulonban.	Jouve Benjámin. Ambrus, alkonzul.	Du Var departement és a Hyéres szigetek.
Konzuli ügynökség Port de Boucban.	Giraud Lajos, konzuli ügynök.	Port de Bouc és Port St. Louis városok és kikötőik területe.

[1]) A guayaquli konzulátus a santiagói követségnek van alárendelve.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Konzuli ügynökség Port Vendresban.	Pams József, konzuli ügynök.	Port Vendres város és kikötő területe.
*Főkonzulátus Párisban.	Fürth Richárd, konzul, ügyvivő.	A következő departementok: Seine, Seine et Oise, Seine et Marne, Oise, Aisne, Marne, Meuse, Ardennes, Meurthe et Moselle, Vosges, Haute Marne, Haute Saone, Coté dior, Aube, Yonne, Loiret, Eure et Loire, Orne, Mayenne, Sarthe, Loire et Cher, Niévre, Cher, Indre et Loire, Indre, Creuse, Vienne, Deux Sévres és Vendée.

A párisi főkonzulátus alárendelt hivatalai:

Konzulátus Bordeauxban.	Petit Nándor, konzul.	Gironde, Charente, Charente Inférieure, Dordogne, Haute Vienne, Corréze, Lot Tarn et Garonne, Lot et Garonne és Gers et Landes departementok.
Konzulátus Dunkerqueben.	Vanhamme Desiré, konzul.	Du Nord departement.
Konzulátus Havre de Gráceban.	Grosos André, konzul.	Cotes du Nord, Ille et Villaine, Manche, Calvados, Eure, Seine Inférieure és Somme departementok.
Konzulátus Nantesban	Mahot Ágoston, konzul.	Loire Inférieure. Maine et Loire és Morbihan departementok.
Alkonzulátus Bazonneban.	Gommés Armand, alkonzul.	Hautes pyrénées és Basses Pyrénées departementok.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Alkonzulátus Bologne sur Merben.	Adam Achilles, alkonzul.	Boulogne arrondisement (kivéve Calais és Guines cantonokat); továbbá Pas de Calais departementnak Montreui, St. Po és Airas arrondissementjai.
Alkonzulátus Brestens	Lhermitte Desiré, alkonzul.	Finisterre departement
Alkonzulátus Calaiban	Vendroux Jakab, alkonzul.	Calais és Guines cantonok, valamint Pas de Calais departementnak Saint Omer és Bethune arrondissementjai.
Konzuli ügynökség Caenben.	Hettier Károly, konzuli ügynök.	Caen város területe.
Konzuli ügynökség Cherbourgban.	Langlois Sándor Mária konzuli ügynök.	Cherbourg város és kikötő területe.
Konzuli ügynökség Fécampban.	Ifj. Leborgne Ágoston, konzuli ügynök.	Fécamp város és kikötő területe.
Konzuli ügynökség Rouenban.	Duchemin Raoul, konzuli ügynök.	Rouen város területe.
*Konzulátus Nizzában	ürményi Ürményi József, II. o. főkonzul.	Hautes Alpes, Basses Alpes, Alpes Maritimes departementek.

A nizzai konzulátus alárendelt hivatala :

A konzulátus Mentoneban.	Rayneri Károly, alkonzul.	Menton város és kikötő területe.

Francziaország tengerentuli birtokai :

*Főkonzulátus Algirban.	ns. Gáspárdy Béla, I. oszt. főkonzul.	Algir tartomány.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Az algiri főkonzulátus alárendelt hivatalai :		
A konzulátus Bonában	Lemarié Raoul, alkonzul.	Constantine tartomány, Bougie és Philippeville városok és kikötőik területének kivételével.
A konzulátus Oranban	Bessler Szilárd, tiszteletbeli konzul ad personam.	Oran tartomány.
Konzuli ügynökség Bougieban.	Lando Barthélémy, konzuli ügynök.	Bougie város és kikötő területe.
Konzuli ügynökség Philippevilleben.	Chiarelli Adolf, konzuli ügynök.	Philippeville város és kikötő területe.
Konzu átus Pointe á Pitreben.	Papin-Beaufond Louis Tomy, konzul.	Guadeloupe sziget.
Konzu átus Saigonban	Zeltmann Henrik, konzul.	Egész Francia-Cochinchina.
Görögország.		
*Konzulátus Corfuban	Hermanstädteni lovag Rohm József, I. o. főkonzul, a konzulátus vezetője.	Corfu nomarchia, Levkas eparchia kivételével.
A corfui konzulátus alárendelt hivatalai :		
A konzulátus Zantében.	Moretti Rudolf dr., alkonzul.	Zante nomarchia.
Konzuli ügynökség Cephalóniában.	Toole János, tiszt. alkonzul ad personam	Cephalóniában.
Konzuli ügynökség Sta Maurában.	Macherá György, konzuli ügynök.	Corfu nomarchia Levkas eparchiája és Arta nomarchia.
*Konzulátus Patrasban.	Glanst.tteni br. Alber Lambert, II. o. főkonzul, a konzulátus vezetője.	A következő nomarchiák : Achaia-Elis (Eleia eparchia kivételével), Arkadia, Lakonia (Itylonal) eparchia kivételéve, továbbá Phtiotis-Phokis nomarchia Doris eparchiája.

A patrasi konzulátus alárendelt hivatalai:

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Alkonzulátus Calamatában.	Karayanni N., jogtudós, alkonzul.	Messénia nomarchia, Olympia és Triphilia eparchiák kivételével, továbbá Lakonia nomarchia Itylon eparchiája.
Alkonzulátus Pyrgosban.	Plessa Péter, tiszteletbeli konzul ad personam.	Achaia-Elis nomarchia Eleia eparchiája és Messénia nomarchia Olympia és Triphilia eparchiái.
Konzuli ügynökség Missolunghiban.	Petropoulos C. konzuli ügynök.	Atolia-Akarnia nomarchia.
*Konzulátus Piraeurs és Athén számára-	herwalti lovag Princig Walter, I. oszt. főkonzul.	A következő nomarchiák: Attika-Bőotia, Euböa és Phtiotis-Phokis, utóbbi Doris eparchia kivételével.

A pireaus-athéni konzulátus alárendelt hivatalai:

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Alkonzulátus Naupliáhan.	Jatros János, tiszt. konzul ad personam.	Argolis-Korinthus nomarchia.
Alkonzulátus Syrában.	Brazzafolli János, alkonzul.	A Cykladok nomarchiája, Thira eparchia kivételével.
Alkonzulátus Voloban.	Nikolaides Alkibiades, jogtudor, alkonzul.	Trikkala és Larissa nomarchiák.
Konzuli ügynökség Santorinoban.	Delenda P. N., ügyvivő.	A Cykladok nomarchiájának Thira eparchiája.

Guatemala.[1])

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Konzulátus Guatemalában.	Linse Frigyes Károly, konzul.	Guatemala, kivéve a quezaltenangoi alkonzulátus hivatali kerületébe tartozó departementokat.

[1]) A guatemalai konzuli hivatal a washingtoni nagykövetségnek van alárendelve.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület

A guatemalai konzulátus alárendelt hivatala:

Alkonzulátus Quezaltenangoban.	Prochászka József, alkonzul.	A del Occidente departamentosok és pedig Retalhulen departamentos Champercoi kikötővel, San Marcos departamentos Ocos kikötővel, vala mint Suchitepequez, uezaltenango, Totonicapan és Huehueteango departamentosok.

Haiti.[2])

Konzulátus Cap Haitiben.	Leisner Hugó, konzul, lemondott (az ügyeket a part au princei konzulátus látja el).	Artibonite departement s az északi és észak-nyugoti departement.
Konzulátus Port au Princeben.	Gerlach Róbert, konzul.	A keleti és déli departement.

Hanzavárosok (Hamburg, Bréma, Lübeck).

(Lásd a Német Birodalmat.)

Honduras.[2])

Konzulátus Amapalában.	Drechsel János Detre, konzul.	Honduras.

Japán.

*Konzulátus Jokohamában.	Darvastói Szentirmay Béla, konzul, II. o. főkoznuli cimmel és jelleggel.	Egész Japán, a kobei konzulátus hivatali kerületébe eső rész kivételével.

---

[2]) A haitii és hondurasi konzuli hivatalok a washingtoni nagykövetségnek vannak alárendelve.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
A jokohamai konzulátus alárendelt hivatala :		
Konzulátus Kobeben.	Crevatin Egon, konzul.	Kobe, Kyoto és Gsaka városoknak, továbbá Toyama, Ishikawa, Fukin, Shiga, Mije, Nara, Wakayama, Hiogo, Tottori, Okayama, Shimane, Kagawa, Tokushinma, Kochi és Ehime prefekturáknak területe.
Kolumbia. (Lásd Columbia.)		
Kuba. (Lásd Cuba.)		
Luxemburg.[1])		
Konzulátus Luxemburgban.	Würth-Weiler József, jogtudor, konzul.	Luxemburg nagyhercegség.
Marokkó.		
* Főkonzulátus Tangerben.	Ns. Callenberg Lajos, rendkivüli követ és meghatalmazott minister, a főkonzulátus vezetője.	Egész Marokkó.
A tangeri főkonzulátus alárendelt hivatalai :		
Konzulátus Casablancában.	Brandt Frigyes, konzul.	
Konzulátus Fezben.	Löhr György, konzul.	Fez és Mequinez vidéde, Marokkó keleti és délkeleti része, továbbá Riff, Udjda, Tazza, Figuig, Colomb Béchár és Tafilalet.

[1]) A luxemburgi konzuli hivatal a hágai követségnek van alárendelve

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Konzuli ügynökség Arzilában.	Ben Sheton Izsák L., konzuli ügynök.	
Konzuli ügynökség Laracheban.	Kell József, konzuli ügynök.	
Konzuli ügynökség Marrakeschben.	Dietrich Hermann, konzuli ügynök.	Marrakesch környéke és Rehamna Srdna, Demmot, Nlifa, Glaua, Msfiva és Tamslocht tartományok.
Konzuli ügynökség Mazaganban.	Danneberg Ernő Gusztáv, konzuli ügynök.	
Konzuli ügynökség Mogadorban.	Reutemann János, konzuli ügynök.	
Konzuli ügynökség Rabotban.	Rudo Károly konzuli ügynök.	
Konzuli ügynökség Saffyban.	Kramm Walter, konzuli ügynök.	
Konzuli ügynökség Tetuanban.	Betöltetlen.	

Mexikó.

Konzulátus Mérida-Progresoban.	Korte Henrik, konzul.	Yukatan és Campéche államok, valamint Quintana Roo területe.
Konzulátus Mexikóban.	Lorenz Vilmos, konzul.	Mexikó, Hidalgo, Morelos és Guerréro tartományok.
Konzulátus Monterreyben.	Reichmann János, konzul.	Nuevo Leon, Coghuila és San Luis Potosi államok.
Konzulátus Tampicoban.	Heynen Károly, konzul.	Tamaulipas állam.
Konzulátus Veracruzban.	Eckart Károly, konzul.	Veracruz állam.

Monaco.[1]

Konzulátus Monacóban.	Jellinek-Mercédés Emil, tiszteletbeli főkonzul ad personam.	Monaco fejedelemség.

[1]) A monacói konzuli hivatal a Párisban székelő cs. és kir. nagykövetségnek van alárendelve.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Montenegró.		
*A konzulátus Antiváriban.	Ledinegg Gyula, irodai titkár, ügyvivő.	Antivári és Dulcignó kerületek.
Nagybritannia.		
*Főkonzuátlus Liverpoolban.	Gróf Folliot de Crenneville-Poutet Henrik, konzul, II. o. főkonzuli cimmel és jelleggel.	Lancaster grófság, Manchester város területének kivételével, továbbá Cumberland, Westmoreland, Chester, Shrop Shropshire,Stafford, Anglesey, Carnarvon, Denbigh, Flint, Merioneth, Montgommery grófságok és Man szigete.
A liverpooli főkonzulátus alárendelt hivatalai:		
Konzulátus Cardiffban	Proctor Mátyás, konzul.	Glamorgan grófság, ki) véve Swansea városi és kikötőjének területét, Neath és Aberavon városokat valamint Swansea, Gower, Pontardawe és Neath pvidéki kerületeket, továbbá Radnor és Brecknock grófságok.
A konzulátus Belfastban.	Burke János, tiszteletbeli konzul ad pers.	Antrim, Down, Armagh és Monaghan grófságokg.
A konzulátus Bradfordban.	Lassen Albert W., tiszteletbeli konzul ad pres.	York grófságban levő West-Riding, Sheffield városi területének kivételével, továbbá ugyanezen grófságban levé North-Riding.
A konzulátus Corkueenstownban.	Horne Andrew Coutts, alkonzul.	Cork, Clare, Limerick, Kerry, Tipperary és Waterford grófságok.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
A konzu átus Dub inban.	Solomons Móricz E., konzul.	Longford, Westmeath, Mcath, Louth, Dublin, King, ueen, Kildare és Wicklow, Kilkenny, Carlow, Wexford, Mayo, Sligo, Leitrim, Roscommon és Galvay grófságok.
Alkonzulátus Edinburgh-Leithban.	Plathen Emil, alkonzul.	Nairn, Elgin, Banff Aberdeen, Klinkardine Forfar, Linlithgow, Edinburgh, Haddington, Berwick, Peeble, Selkirk és Roxburgh grófságok és az Orkney-szigetek.
Alkonzulátus Glasgowban.	Burell Vilmos, konzul.	Caithness, Sutherland, Cromarty, Ross, Inverness, Argyll, Perth, Clackmannan Stirling, Dumbarton, Renfrew, Lanark, Bute, Ayr, Dumfries, Kirkundbright és Wigtown grófságok, a Shetland-szigetek és a Nebridák.
Alkonzulátus Manchesterben,	Oppenheim Zsigmond, tiszteletbeli konzul ad personam.	Manchester városi területe.
Alkonzulátus Newportban, (Mon.)	Beynon J. W., alkonzul.	Monmouth és Hereford grófságok.
Alkonzulátus Northshields-Newcastleban.	Brightman C. R., konzul ad pers.	Northumberland és Durham grófságok.
Alkonzulátus Sheffieldben.	Tlach Viktor, tiszteletbeli konzul ad pers.	Sheffield városi területe, valamint Derby és Nottingham gróf ságok
Alkonzulátus Swanseaben.	Cook Tamás Péter, alkonzul.	Swansea város és kikötőjének területe, valamint Neath és Aberavon városok, továbbá Swansea, Gower, Pontardawc és Neath pvidéki kerületek Glamorgan grófságban, végül Carmarthen és Cardigan grófságok.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Konzuli ügynökség Londonderryben.	Mac Devette János, konzuli ügynök.	Donegal, Londonderry Tyrone, Fermanagh és Cavan grófságok.
Konzuli ügynökség Methilben.	Renström Siegwart, konzuli ügynök·	Fife és Kinross grófságok.
Konzuli ügynökség Milfordban.	Kelwey György Stuart, konzuli ügynök.	PPembroke grófság.
*Főkonzulátus Londonban.	Rothschild Alférd báró, tisztbeleteli főkonzul. Ngyvezető: Sizzo-Noris Gusztáv gr., konzul, főkonzul-helyettes.	London, Middlesex, Hertford, Cambridge, Bedford, Buck Buckingham, Berkshire, Surrey, Sussex, Esex, Suffolk grófságok, kivéve Dover, Folkestone, New-Romney, Hythe, Deal, Ramsgate, Margate és Sandwich városi és kikötői területeket.

A londoni főkonzulátus alárendelt hivatalai:

Konzulátus Birminghamban.	Field Henry, konzul.	Worcester, Warwick Leisester, Rutland, Huntingdon, Northampton és Oxford grófságok.
Alkonzulátus Bristolban.	Baker Benjámin Alfréd, alkonzul.	Sommerset, Wilts és Gloucester grófságok.
Alkonzulátus Falmouthban.	Broad Cecil Róbert, tiszteletbeli konzul ad personam.	Cornwall grófság Penzance városi és kikötője területének és a Scilly szigetek kivételével.
Alkonzulátus Hullban.	Atkinson Artur József alkonzul.	,York grófságban levő East-Riding és Lincoln grófság.
Alkonzulátus Jerseyben.	Guiton Péter Fülöp, tiszteletbeli konzul ad pers.	Jersey, Guernsey, Alderney, Sark és Herm szigetek.
Alkonzulátus Plymouthban.	Davis Orlando J. H., tiszteletbeli konzul ad pers.	Devon grófság Dartmouth város és kikötője területének kivételével.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Alkonzulátus Portsmouth-Southamptonban.	Beale Rikhárd, tiszteletbeli konzul ad pers	Hampshire grófság és Wight sziget.
Alkonzulátus Weymouth-Portlandban.	Betöltetlen.	Dorsetgrófság.
Konzuli ügynökség Dartmouthban.	Bartlett Frigyes György tiszteletbeli alkonzul ad pers.	Dartmouth város és kikötőjének területe.
Konzuli ügynökség Doverben.	Grant Vilmos, konzuli ügynök.	Dover, Folkestone. New-Romney, Hythe, Deal, Ramsgate, Margate, Sandwich városi és kikötői területek.
Konzuli ügynökség Great Yarmouthban.	Brown Károly, konzul ügynök.	Norfelk grófság, Kings Lynn piaci területének és Docking, Freebridge Lynn, Marshland és Dowham vidéki kerületeknek kivételével.
Konzuli ügynökség King,is-Lynnben.	Taylor H. A., tiszteletbeli alkonzul ad pers.	Kings Lynn piaci területe, valamint Doc Docking, Freebridge Lynn, Marshland és Downhamvidékikerületek Norfolk grófságban.
Konzul ügynökség Penzanceben.	Banfield Jónos, itszt. alkonzul ad personam.	Penzance városi és kikötőjének területée és a Scilly-szigetek.

Nagybritannia tengerentuli birtoka:

*Főkonzulátus Calcuttában.	Freyesleben Nándor, jogtudor, II. oszt. főkonzul.	Bengália elnökség, valamint Brit-Indiánakmindazonrészei, melyek az ott levő cs. és kir. konzuli hivatalok egyikéhez sem tartoznak.

A calcuttai főkonzulátus alárendelt hivatalai:

*Konzulátus Bombayban.	Gróf Thurn és Valsassina Egen, konzul.	Bombay elnökség Sind kivételével.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
A bombayi konzulátustól függő hivatal:		
Alkonzulátus Adenben.	Kappelhof Lajos, a német császári konzulátus vezetője, idiglenes ügyvivő	Aden félsziget, Perim és Kamareh szigetekkel.
Konzulátus Colombóban.	Freudenberg Winfried, konzul.	Ceylon sziget; kivéve Point de Galle várost és a hozzá tartozó kerületet.
Konzulátus Karachiben.	Nicholas W. U., konzul	Bombay elnökség Sind tartománya.
Konzulátus Madrasban.	Steiner Ernő, konzul.	Madras elnökség.
Konzulátus Rangoonban.	Smit K., ideiglenes ügyvivő.	Brit-Burmah.
Konzuli ügynökség Point de Galelban (Ceylon).	Hayley Károly, Pickering, konzuli ügynök.	Point de Galle város, a hozzá tartozó kerülettel.
*Főkonzulátus Capsstadtban.	ns. Lieder d'Ellevaux Ottó, II. oszt. főkonzul.	A Cap-gyarmat nyugati tartománya, Nyugat-Griquaföld kivételével és Szt-Ilona szigete.
A capstadti főkonzulátus alárendelt hivatal:		
Konzulátus Durbanban.	Schwarz Károly, konzul.	Natal-gyarmat.
*Konzulátus Johannesburgban.	Báró Ramberg Egon, konzul.	Transvaal és az Oranje River Colony területe.
KonzulátusKimberleyben.	Betöltetlen.	Nyugat-Griquaföld.
Konzulátus Port-Elizabethben.	Chabaud János Antal, konzul.	Port Elizabeth város és hasonló nevü kerület.
*Főkonzulátus Montrealban.	Hannenheimi Hann V Ármin, II. oszt. főkonzul.	Quebec, Ontario tartományok, utóbbi Kenora és Rainy River kerületek kivételével; Prince Edwards szigetek tartománya, a Dominion of Canada Ungara nevü területe, továbbá Newfundland.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület

A montreali főkonzulátus alárendelt hivatala :

Konzulátus Halifaxban.	Chipman H. L., konzul	Nova Scotia tartomány, kivéve Cape Breton szigetet.

A halifaxi konzulátustól függő hivatal :

Konzuli ügynökség Sydneyben (Cape Breton).	Mac Lennan Sándor Neil, konzuli ügynök.	Cape Breton szigete.
Konzulátus uebecben.	Betöltetlen.	E konzulátus kerülete a montreali főkonzulátus kerületébe van beolvasztva.
*Konzulátus St.-Johnban.	Thomson Percy Walter, tiszteletbeli konzul ad personam.	Uj-Brunswick tartomány.
*Konzulátus Winnipegben.	Lovag Jurytowski Miklós, konzul.	Manitoba, Saskacsevan, Alberta és Brit-Columbia tartományok, Kenora és Rainy River kerületek Ontario tartományban ; továbbá Keewatin, Mac Kenzie és Yukon területek Canadában.
*Főkonzulátus Sydneyben.	Jehlitschka Henrik, II. oszt. főkonzul.	Egész Ausztrália, Ujzeeland és a szigetek.

A sydneyi főkonzulátus alárendelt hivatalai :

Konzulátus Adelaideben.	ns, Drehnen Ottó, konzul.	Dél-Ausztrália gyarmat.
Konzulátus Aucklandban.	Langguth E., konzul.	Uj-Seeland szigetek, Cook, Nine, Palmerston, Penrhyn, Manihiki, Rakaanga és Suwarow szigetcsoportok.
Konzulátus Brisbaneban (Queensland).	Wareman Ede Bull, konzul.	Queensland gyarmat.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Konzulátus Melbourneban.	Stöving György, konzul.	Viktória és Tasmania gyarmatok.
Konzulátus Perth Freemantleben (Nyugat-Ausztrália).	Morgans Alfréd Ede, konzul.	Nyugat-Ausztrália gyarmat.
Alkonzulátus Newcastleban (New-South-Wales).	Rankin Archibald Alajos, alkonzul.	New-Castle város és területe.
Konzulátus Belizeben.	Krug Ármin, konzul.	Brit-Honduras.
Konzulátus Bridgetownban.	Crawford James, konzul.	A következő szigetek: Barbados, Santa-Lucia, Dominica, Montserrat, Antigua (Barbudaval és Redondaval), St. Kitts-Nevis (Anguillaval), a Virgin Islands a dán és spanyol birtokok kivételével.
Konzulátus Gibraltárban.	Schott Horácz, tiszteletbeli főkonzul.	Gibraltár, a hozzátartozó területtel.
*Konzulátus Hongkongban.	Lovag Wiser Konrád, konzul.	Hongkong gyarmat, valamint időlegesen Macao portugál gyarmat.
Konzulátus Kingstonban.	Otto Rudolf H., konzul.	Jamaika sziget, valamint a Turks és Caicos szigetek.
Konzulátus Maltában.	Hohenlandi Kohen Arthur lovag, tiszt. főkonzul ad personam.	Malta szigete.
Konzulátus Penangban.	Suhl Alfréd, konzul.	Penangs szigete, Welesley tartomány és Malakka terület.
Konzulátus Port Luisban.	Blyth Henrik Montague, konzul.	Mauritius sziget, a hozzá tartozó szigetcsoporttal.
Konzulátus Port of Spainben.	Holler Ágost, konzul.	Trinidad és Tobago szigetek, Grenada, St.-Vincent és az ezek közt fekvő Grenadines szigetek, továbbá Brit-Guyana.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
*Konzulátus Singaporeban.	Lovag Zach Ervin, bölcsészettudor, konzul.	Singapore settlement (Labuannal), a szövetkezett maláji államok, a johore-i szultánság, British North Borneo gyarmat és a brit védnökség alatt álló Sarawak és Brunei szultánságok.
Alkonzulátus Lagosban. (Southern Nigeria, Nyugat-Afrika).	Jäckel Ernő, alkonzul.	Seuthern Nigeria, pierra Leone és Gold Coast brit gyarmatok.
Alkonzulátus Mombasában.	Markus Ottó, alkonzul.	Brit-Keletafrika és Uganda.

Németalföld.

*Konzulátus Amsterdamban.	Szathmári Király Domokos, I. oszt. főkonzul.	Északi Holland, s az attól északra fekvő szigetcsoport; továbbá Gelderland, Utrecht, Friesland, Groningen, Drenthe és Overyssel tartományok.

Az amsterdami konzulátus alárendelt hivatala:

Konzulátus Rotterdamban.	Dobbelmann József, tiszteletbeli konzul.	Déli Holland, Seeland, Észak-Brabant és Limburg tartományok.

Németalföld tengerentuli birtokai:

Konzulátus Batáviában.	Ouellhorst Ede, konzul.	Borneo szigete a körülfekvő kis szigetekkel együtt; továbbá Jáva szigetnek következő rezidensségei: Bantam, Batávia, Kravang, Preang, Cheribon, Banjoemas, Tagal, Pekalongan, Bagelen, Kadoe, Samarang, Djoekja-karta, Soerakarta, Japara, Madioen, Rembang és Kediri.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület

A batáviai konzulátus alárendelt hivatalai :

Tlkonzulátus Padangban.	Schild János tiszteletbeli konzul ad pers.	Sumatra szigete.
Alkonzulátus Soerabayában.	Wolf Sámuel, ideigl. ügyvivő.	Jáva szgetének következő rezidensségei: Soerabaya, Madoera Passoeran, Probolinggo, Bezoeki és Banjoevangi ; továbbá Celebes, Bali, Lambok, Soembawa, Soemba, Flores és Timor szigetek, az odatartozó kisebb szigetekkel ; ugyszintén a Molukokok szigetcsoportja.
Konzulátus Curacaoban.	Maduro Eleazar H. L., konzul.	Curacao kormányzóság.

Német birodalom.

I. Báden.[1])

Konzulátus Karlsruheban.	Bielefeld Ernő, konzul.	Constanz, Freiburg és Carlsruhe badeni országos biztosi kerületek.
Konzulátus Mannheimban.	Smreker Oszkár, konzul.	Monnheim badeni országos biztosi kerüet és a bajor Rheinpfa z.

II. Bajorország.[2])

Konzulátus Münchenben.	Bruckmann Alfonz, tiszteletbeli főkonzul ad persoanm.	Oberbaiern, Niederbaiern, Schwaben és Neuburg.
Konzulátus Nürnbergen.	Schrag Károly, konzul	Oberpfalz és Regensburg, Oberfranken Mitte franken, Unterfranken és Asschaffenburg.

[1]) A bádeni konzuli hivatalok a stuttgarti követségnek vannak alárendelve.

[2]) A bajorországi konzuli hivatalok a müncheni követségnek vannak alárendelve.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület

III. Bréma.

*Főkonzulátus Brémában.	Trojan Gusztáv, II. o. főkonzul.	Bréma szabad Hanza város és területe; Hannover porosz tartomány, Aurich, Hannover, Hildesheim és Osnabrück kormányzati kerületei, továbbá Stade kormányzati kerületének Achim, Blumenthal, Geestemünde, Lehe, Osterholz, Rotenburg és Verden kerületei, végül Oldenburg nagyhercegség, Birkenfeld és Lübeck fejedelemségek kivételével.

A brémai konzulátus alárendelt hivatala:

Konzuli ügynökség Geestemundeben	Claussen György W., tiszteletbeli gIkonzul ad personam.	Geestemünde város és kikötő területe.

IV. Hamburg.

*Főkonzulátus Hamburgban.	Post Miklós, konzul, II. o. főkonzuli cimmel, ügyvivő.	Hamburg szabad Hanza város és területe; Schleswig-Holstein porosz tartománynak Tondern, Husum, Eiderstedt, Norder Dithmarschen, Süder Ditmarschen, Steinburg, Stormarn és Pinneberg kerületei; végül Lauenburg.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
	A hamburgi főkonzulátus alárendelt hivatalai :	
Konzulátus Kielben.	Mumm János Keresztély, konzul.	Schlezwig-Holstein porosz tartomány következő kerületei : Hadersleben, Apenrade, Sonderburg, Flensburg város, Flensburg vidéke, Schleswig, Eckernförde, Oldenburg, Plön, Kiel város és vidéke, Neumünster város, Rendsburg és Segeberg.
Konzulátus Lübeckben.	Suckau J., konzul.	Lübeck szabad Hanza város és területe ; az oldenburgi Lübeck hercegség s Mecklenburg-Schwerin és Mecklenburg-Strelitz nagyhercegségek.
Alkonzulátus Altonában.	Kahler Arnold, konzul, ideiglenes ügyvivő.	Altona város és kikötő területe.
Alkonzulátus Harburgban.	Thörl Frigyes, tiszteletbeli konzul ad personam.	Harburg város és kikötő területe, valamint Stade kormányzati kerületének Bremervörde, Hadeln, Jork, Kehdingen, Neuhaus a. d. Oste, Stade és Zeven kerületei, továbbáHannover porosz t rtmány Lüneburg kormányzási kerülete.
Konzuli ügynökség Cuxhavenben.	Grüter Sándor, konzuli ügynök.	Ritzebüttel hamburgi birtok.
	V. Poroszország	
* Főkonzulátus Berlinben.	Alppeshafeni br. Baum Szilárd, I. oszt. főkonzul.	Brandenburg, Sachsen porosz tartományok és Braunschweig hercegség.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Főkonzulátus M-m. Frankfurtban.	Báró Goldschmidt-Rothschild Miksa, főkonzul. Ollenburgi Günther Ottó, jogtudor, ügyvezető.	Hessen-Nassau porosz tartomány valamint Hessen nagyhercegség és Oberhessen.
*Főkonzulátus Kölnben.	ns. Borhek Viktorin, I. oszt. főkonzul. (IV. rangosztály.)	Rheinland és Westfalen porosz tartományok, valamint az oldenburgi enclave : Birkenfeld.
*Konzulátus Boroszlóban.	Báró Pitner Siegfried, konzul.	Szilézia és Posen porosz tartományok.
Konzulátus Danzigban	Gelhorn Erich, konzul.	Westpreussen tartomány.
Konzulátus Königsbergben.	Meyer Ottó, tiszteletbeli főkonzul ad personam.	Ostpreussen tartomány.
Konzulátus Stettinben	Wächter János, konzul.	Pomeránia porosz tartomány.
*Alkonzulátus Dortmundban.	Lovag Frankeneck Rezső, konzul	Westfalen porosz tartomány, valamint Waldeck, Lippe-Detmold és Schaumburg-Lippe fedelemségek.

VI. Szászország.[1])

Konzulátus Drezdában.	Klemenaui Klemperer Gusztáv, tiszteletb. főknozul ad pers.	A szász királyság drezdai és bautzeni kerületi kapitányságai.
Konzulátus Lipcsében.	Petersmann J. Mátyás bölcsészettudor, konzul.	A szász királyság lipcsei kerületi kapitánysága, továbbá Szász-Weimar nagyhercegség ; Coburg-Gotha, Weiningen és Altenburg szász hercegségek ; Anhalt hercegség ; a schwarzburg-rudolstadti, schwarzburg-sondershauseni, valamint az öregebb és ifjabb ági Reuss fejedelemségek.

[1]) A szászországi konzuli hivatalok a drezdai követségnek vannak alárendelve.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Alkonzulátus Chemnitzben.	Weissenberger Ottó, alkonzul.	A szász királyság chemnitzi és zwickaui kerületi kapitányságai.

VII. Württemberg.[1])

Konzulátus Stuttgartban.	Federer Alfréd, konzul	Württemberg királyság, a Hohenzollerd-tartományokkal.

Nicaragua.[2])

Konzulátus Managuában.	Giebler Ármin, konzul	Nicaragua.

Norvégia.[2])

Főkonzulátus Christiániaában.	Soelfeld Péter, főkonzul.	Christiania és Hamar-Stift.

A christiániai főkonzulátus alárendelt hivatalai :

Konzulátus Bergenben	Ifj. Kroepelien Jakab, konzul.	Bergen-Stift.
Konzulátus Tromsöben.	Aagarad A. Z., konzul.	Tromsö-Stift, Norland és Finnmarkensamt.
Konzuli ügynökség Christiansandban.	Johnsen Károly, tiszteletbeli glkonzul ad personam.	Christiansand-Stift a Stavangearmt kivételével.
Konzuli ügynökség Dronthe.mban.	Sommershield Lajos, konzuli ügynök.	Drontheim-Stift.
Konzul ügynökség Stavangerben.	Isachsen J. S., tiszt. alkonzul ad pers.	Christiansand-Stift-ből Stavangeramt.

[2]) A stuttgarti konzulátus az ugyanottani követségnek van alárendelve.
[3]) A managuai konzulátus a washingtoni nagykövetségnek van alárendelve.
[4]) A norvégiai konzuli hivatalok a kopenhágai követségnek vannak alárendelve.

A hivatal székhelye és ragja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület

Olaszország.

A hivatal székhelye és ragja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
*Főkonzulátus Genuában.	Magyar-Csesztvei Miske József báró, I. oszt. főkonzul.	A genuai tartomány (Alessio, Bordighera, San Remo, Savona és Spezia kerületek kivételével), továbbá Porto Maurizio, Cuneo és Alessandria tartományok.

A genuai főkonzulátus alárendelt hivatalai:

A hivatal székhelye és ragja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Konzulátus Cagliariban.	Sulis Henrik, konzul.	Cagliari és Sassari tartományok.
Konzulátus Turinban.	Beisswänger Ernő, konzul.	Turin tartomány.
Alkonzulátus San Remoban.	Dr. med. Czirfusz Dezső, tiszteletbeli konzul ad personam.	San Remo, Bordighera és Alessio kerületek.
Alkonzulátus Savonában.	Becchi József, alkonzul.	Genua tartománynak Savonna nevü kerülete.
Alkonzulátus Speziában.	De Nobili Marcell alkonzul.	Genua tartománynak Spezia nevü kerülete és Massa Carrara tartomány.
Konzuli ügynökség Carloforteban .	De Plaisant-Carbonelli Ferenc, konzuli ügynök.	Carloforte szigete.
Főkonzulátus Nápolyban.	Krebs Gusztáv, főkonzul.	Nápoly tartomány, Castellamare di Stabia kerülte kivételével ; továbbá Caserta, Campobasso, Benevento, Avelino, Salerno, Potenza, Cosenza és Catanzaro tartományok.

A nápolyi főkonzulátus alárendelt hivatala:

A hivatal székhelye és ragja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Alkonzulátus Castellaare di Stabiában.	Starace Catello, alkonzul.	Nápoly tartománynak Castellamare di Stabia nevü kerülete.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Főkonzulátus Palermóban.	Spadafora Duca di Bissana Mihály, jogtudr, főkonzul.	Palermo tartomány, valamint Trapani tartománynak Alcamo nevü kerülete, kivéve Castellamare del Golfo város és kikötő területét.

A palermói főkonzulátus alárendelt hivatalai:

Alkonzulátus Catániában	Bertuccio Nicotra Salvatos, jogtudor, alkonzul.	Catánia tartomány.
Alkonzulátus Girgentiben (Porto Empedocle).	Barresi Jenő, alkonzul	Girgenti tartomány.
Alkonzulátus Messinában.	Ilardi Péter, alkonzul.	Messina tartomány, a Lipari szigetek kivételével.
Alkonzulátus Reggio di Calabriában.	Nesci di S. Agata Domenica jogtudor, alkonzul.	Reggio di Calabria tartomány.
Alkonzulátus Syracusában.	Boccadifuoco János, alkonzul.	Syracusa tartomány.
Alkonzulátus Terranovában.	Gioffré Santi,alkonzul.	Caltanistetta tartomány.
Alkonzulátus Trapaniban.	ns. Ali Decio, alkonzul.	Trapani tartomány, Al Alcamo kerület kivételével.
Konzuli ügynökség Lipariban.	Pajno Nándor lovag, konzuli ügynök.	A Lipari szigetek.
Konzuli ügynökség Milazzóban.	Zirilli Vazul Antal, konzuli ügynök.	Milazzo város és kikötő területe.
*Főkonzulátus Velenczében.	Lovag Puscariu Junius jogtudor II. o. főkonzul.	Velencze, Verona, Vicenza, Padua, Rovigo, Belluno, Trevviso és Udine tartományok.
*Konzulátus Anconában.	Lovag Milkowski Szaniszló, jogtudor,konzul.	Ancona, Pesaro, Macerata, Teramo,Aquila Chieti és Ascoli Piceno tartományok; ugyszintén San Marinc köztársaság területe.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
*Konzulátus Bariban.	ns. Alth Valdemár, konzul.	Bari tartomány, Barletta kerület kivételével.

A barii konzulátus alárendelt hivatalai:

Alkonzulátus Barlettában.	Patargo Pasvál, alkonzul lemondott, a hivatali teendőket, a barii konzulátus látja el.	Bari tartománynak Barlatta nevü kerülete, kivéve Bisceglie város és kikötő területét; továbbá Foggia tartomány.
Alkonzulátus Brindisiben.	Citterich Humbert, irodai titkár, ügyvivő, (valóságos álamhivatalnok).	Lecce tartomány.
Alkonzulátus Molfettában.	Roth Nándor, alkonzul.	Bisceglie és Molfetta városok és kikötők területei.
Konzuliügynökség Tarantóban.	Roncagli Ágoston, tiszt. alkonzul ad personam.	Taranto város és kikötő területe.
Konzulátus Bolognában.	Szarvasy Frigyes, jogtudor, konzul-. konzulátusvezetője.	Ferrara, Bologna, Modena, Reggio, Parma, Forli és Ravenna tartományok.
Konzulátus Civitavecchiában.	Aliburandi Tamás, konzul.	Grosseto tartomány és Róma tartománynak Viterbo és Civitavecchianevükerületei.
Konzulátus Florenczben.	Nordenstrahli Pelka Arthur, konzul.	Florencz, Siena, Arezzo és Perugia tartományok.
Konzulátus Lipornóban.	Krüger Pál, tiszteletbeli főkonzul ad pers.	Livorno tartomány; Elba sziget kivételével; továbbá Lucca és Pisa tartományok.

A livornói konzulátus alárendelt hivatala:

Alkonzulátus Porto Ferrajóban.	Reiter Albert, alkonzul.	Elba szigete.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
*Konzulátus Milanóban.	Györgyey László, II. osztályu főkonzul, a konzulátus vezetője.	Milano, Pavia, Cremona, Como, Bergamo, Brescia, Sondrio, Mantua, Piacenza és Novrara tartományok.
*Konzulátus Rómában.	ns. Kwiatkowski Rémi, jogtudor,II.oszt. főkonzul (valóságos államtisztviselő).	Róma város és a római tartománynak Velletri és Frosinnone nevü kerületei.

Olasz birtokok:

Konzulátus Tripoliszban.	ns. Kwiatkowski Ernő dr., konzul (valóságos államhivatalnok	Lybia.

A tripoliszi konzulátus alárendelt hivatala:

Alkonzulátus Bengaziban.	Lecontour, franczia II. o. alkonzul, ideiglesgns ügyvivő.	Bengazi vilajet.

Oroszország.

*Főkonzulátus Moszkvában.	Wippern János, II. osztályu főkonzul.	Moszkva város és kormányzóság; azután Perm, Wjatka, Kostroma, Jaroslaw, Tver, Smolensk, Kaluga, Tula, Rjasan, Wladimir, Nisni-Nowgoród, Kazán, Pensa, Tambov, Worones kormányzóságok.

A moszkvai főkonzulátus alárendelt hivatala:

Konzulátus Szamarában.	Lovag Wellhoi Vacano Waldemar, konzul.	Samara, Saratav, Simbirsk, Ufa és Orenburg kormányzóságok, továbbá az Ural vidéke, az Ural-folyó mindkét partján.
Alkonzulátus Asztrachánban.	Wiblinger Ottó, alkonzul.	Astrachán kormányzóság.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Főkonzulátus Odesszöban.	Paumgartner János II. o. főkonzul.	Odessa városkavpitányság ; továbbá Bessarábia, Cherzon és Tauria kormányzóságok, kivéve I-mail,Berdiansk, Mariupol, Nikolajeff és Novosielica konzuli kerületeket.

Az odesszai főkonzulátus alárendelt hivatalai :

Alkonzulátus Izmailban.	Betöltetlen.	Izmail város és kerülete.
Konzuli ügynökség Berdianszkban.	Tubino Romulo, konzuli ügynök.	Berdiansk város és kerülete.
Konzuli ügynökség Mariupolban.	di Pollone, olasz királyi konzuli ügynök, ideiglenes ügyvivő.	Mariupol város és kerülete.
Konzuli ügynökség Nikolajeffben.	Windscheid Gusztáv teletbeli alkonzuli cimmel.	Nikolajeffvárosésvkerülete. Cherson város és kerülete és az odessai kerületnek harmadik járása.
*Konzuli ügynökség Novoszieliczában.	Kertsch Emil, irodai tanácsos, ügyvivő.	Novoszielicza város és kerülete.
*Főkonzulátus Szt.-Pétervárott.	Lovag Hoffinger Miksa, alkonzul, ideiglenes ügyvivő.	Szt.-Pétervár város és kormányzóság (Kronstadt város és kikötőjének kivételével) ; továbbá Novgoród, Vologda, Olonecz, Pskov, Vitebszk, Mohilev és Minszk kormányzóiságok.

A szentpétervári főkonzulátus alárendelt hivatalai :

Konzulátus Helsingforsban.	Otto C. M., tiszteletbeli főkonzul ad personanm.	Finnország.
Konzulátus Libauban.	Kundt, német császári konzul, ideigl. ügyvivő.	Kurland.
Konzulátus Revalban.	Luther Keresztély, konzul.	Esthland.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Konzulátus Rigában.	Lübeck Móricz, tiszteletbeli főkonzul ad personam.	Livland.
Alkonzulatus Kronststadtban.	Classen-Smith Miklós, alkonzul.	Kronstadt város és kikötő.
*Főkonzulátus Varsóban.	Br. Andrian-Werburg Lipót, jogtudor, I. o. követs. titkár, II. o. követs. tanácsosi cimmel.	Egész Orosz-Lengyelország, Lithvánia, valamint Kovno, Grodno és Vilna kormányozóságok.
*Konzulátus Kievben.	Kraus Frigyes, konzul.	Kiev, Podólia, Volhynia, Csernigov. Kurszk, Poltava és Orel kormányzóságok.

A kiewi konzulátus alárendelt hivatala :

Alkonzulátus Charkowban.	Wolters Emil, alkonzul.	Charkow város és kormányzóság és Jekaterinoszlaw kormjnymányzóság ; az utóbbi a mariupoli konzuli ügynökség kerületének kivételével.
*Alkonzulátus Rostowban.	Deitl Ferenc, jogtudor, konzul, az alkonzulátus vezetője.	Adoni kozákok földje, Terek és Kubán területei, továbbá Stawropol és Novorossisk kormányzóságok.

A rostowi alkonzulátus alárendelt hivatalai :

Alkonzulátus Taganrogban.	Herdallo Jenő, alkonzul.	Taganrog városi és kikötője területe.
Konzuli ügynökség Novorossyskban.	Pollák L,Emilian, konzuli ügynök.	Novorossysk. városi és kikötője területe.
*Konzulátus Tiflisben	Urbas Emánuel, konzul.	A következő kormányzóságok : Tiflis, Kutais (kivéve a batumi konzuli kerületet), Baku (a bakui konzuli kerület kivételével), Elisabetpol és Ervian ; továbbá Kars és Dagestan területei és a zakatali kerület.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
A tiflisi konzulátusnak alárendelt hivatalok :		
*Alkonzulátus Batumban.	Muthsam Emil, alkonzuli cimmel felruházott irodatitkár, ügyvivő.	Batum város és a hozzátartozó kerület.
Alkonzulátus Bakuban	Goldlust Emil, alkonzul.	Baku város és a hozzá tartozó kerület.
Ozmán birodalom.		
I. Törökország.		
* Főkonzulátus Skutariban.	Lovag Zambaur Adolf konzul, II. o. főkonzuli cimmel, ügyvivő (létszám felett).	Skutari szandzsák.
A skutarii főkonzulátus alárendelt hivatala :		
* Konzulátus Durazzóban.	Divékujfalui és rudnói Rudnay Lajos, jogtudor, alkonzul.	Durazzo szandzsák.
*††Konzulátus Mitrovicában.	Tahvári és Tarkeői Tahy László, alkonzul, ügyvivő.	Taschlidja és Sjenica szandzsák ; Pristina szandzsák, Presco-evo és Gilan kazák kivételével és Ipek szandzsák Trgoviste és Berane kazái.
*††Konzulátus Prizrenben.	Prochaska Oszkár, konzul.	Prizren szandzsák, Kalkandelen és Gostivar kazák kivételével ; Ipek szandzsák, Trgoviste és Berane kazák kivételével.
*††Konzulátus Uszkübben.	Hessfeldi Heimroth Marian, jogtudor, konzuli.	Uszküb szandzsák, Prisztina szandzsáknak Preschovo és Gilen kazái, továbbá Prizren szandzsáknak Kalkandelen és Gostviar nevü kazája.
*††Konzulátus Monasztirban.	HaallKároly,konzul.	Monasztir vilajet.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
*††Főkonzulátus Janinában.	Biliuski Szilárd, követségi titkári cimmel felruházott konzul, ügyvivő.	Janina vilajet—Berat és Preveza szandzsákok kivételével.

A janinai főkonzulátus alárendelt hivatalai:

*††Konzulátus Valonában (Avlona).	Lejhanec Vencel, konzul.	Berat szandzsák.
Alkonzulátus Prevezában.	Zaccaria A., ügyvivő.	Preveza szandzsák.
*††Főkonzulátus Szalonikiban.	Kral Ágost, II. oszt. főkonzul.	Szaloniki szandzsák.

A szaloniki főkonzulátus alárendelt hivatalai:

Alkonzulátus Serresben.	Zlatko György K., alkonzul.	Serres szandzsák.
Konzul' ügynökség Cavallában.	Zsolnai Zsolnay Adolf, tiszteletbeli alkonzul ad personam.	Drama szandzsák.
*††Konzulátus Drinápolyban.	Lovag Herzfeld Miksa, jogtudor, konzul.	Drinápoly szandzsák.

A drinápolyi konzulátus alárendelt hivatalai:

Konzuli ügynökség Dedeagacsban (Enosz).	Berguglian Jenő, konzuli ügynök.	Dedeagacs szandzsák.
Konzuli ügynökség Gallipoliban.	Siderides Themistokles, ideiglenes ügyvivő.	Gallipoli szandzsák.
Konzuli ügynökség Kirkklisszében.	Dodopulos D. Konstantin, konzuli ügynök.	Kriklissze szandzsák.
Konzuli ügynökség Porto Lagosban (Xanti).	Berguglian, ideigl. ügyvivő (lásd Dedeagacs).	Gümüldzsina szandzsák.
Konzuli ügynökség Rodostóban.	Aslan Péter, konzuli ügynök.	Rodosto szandzsák.
*††Konzulátus Konstantinápolyban.	Csurcsin György, konzul.	Konstantinápoly, Kasztamuni és Angora vilajetek, továbbá Iszmid szandzsák.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
A konstantinápolyi konzulátus alárendelt hivatalai :		
Alkonzulátus a Dardanellákon.	Xanthopulo Szilárd, tiszteletbeli konzul ad personam.	Dardanella szandzsák (Kalé i Sultanié) és Karassi szandzsák Aivali, Kemer és Edremit kazái kivételével, amely utóbbiak a smyrnai főkonzulátus hivatali kerületébe tartoznak.
Alkonzulátus Dseddában.	ns. Toncic Dusan, orvostudor, tiszt. konzul ad personam.	Hedsasz és Jeman vilajetek.
*Konzuli ügynökség Bruszszában.	Jauker József, irodai tanácsos, ügyvivő.	Houdavendighiar vilajet, a karassi szandzsák kivételével.
Konzuli ügynökség Tenedoszban.	Gersaglia Antal, konzuli ügynök.	Archipelagusz vilajetnek Lemnosz nevü szandzsákja.
Főkonzulátus Szmyrnában.	Merle Adalbert, II. e. főkonzul.	Aidin vilajet, továbbá Konia vilajet és Karassi szandzsáknak Aivali, Kemer és Edremit kazái.
A szmyrnai főkonzulátus alárendelt hivatalai :		
Alkonzulátus Chioszban.	Brazzafolli Ferenc, alkonzul.	Alrchipelagusz vilajet Chiosz szandzsákja.
Alkonzulátus Rhodusz ban.	Barmann Antal, ideiglenes ügyvivő.	Archipelagusz vilajet Rhodusz nevü szandzsákja, Symi sziget kivételével.
Alkonzulátus Számoszban.	Missir Oszkár, alkonzul.	Számosz sziget.
Konzuli ügynökség Metelinben.	Bargigli Natale, konzuli ügynök.	Archipelagusz vilajetnek Metelin nevü szándzsákja.
*††Konzulátus Kaneában.	Wein Jakab, II. oszt. főkonzul, a konzulátus vezetője.	Kréta vilajet, Kandia és Rettimo szandzsákok * kivételével.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
A kaneai konzulátus alárendelt hivatalai:		
Konzuli ügynökség Kandiában.	Terenzio Viktor, tiszteletbeli alkonzul ad personam.	Kandia szandzsák.
Konzuli ügynökség Rettimóban.	Trifilli Tivadar. tiszt. alkonzul ad personam.	Rettimo szandzsák.
*††Főkonzulátus Trapezuntban.	Técsői Móricz Péter, II. oszt. főkonzul.	Trapezunt vilajet (Csanik szandzsák és Keraszunt kaza kivételével).
A trapezunti főkonzulátus alárendelt hivatalai:		
Alkonzulátus Szamszunban.	Del Torre A., ideiglenes ügyvivő.	Csanik szándzsák.
Konzuli ügynökség Erzerumban.	Betöltetlen.	Erzerum vilajet.
Konzuli ügynökség Keraszuntban.	Algazdi G., ideiglenes ügyvivő.	Keraszunt kaza.
*††Konzulátus Aleppoban.	Conte Dandini de Sylva Alajos, alkonzul, konzuli cimmel és jelleggel.	Aleppo vilajet.
Az aleppoi konzulátus alárendelt hivatalai:		
Alkonzulátus Adanaban.	Stöckel Richárd.	Adana vilajet Adana, Kozan és Djebeli-Bereket szandzsákjai.
Konzuli ügynökség Alessandrettában.[1]	Levante Emil konzuli ügynök, tiszteletbeli alkonzuli cimmel.	Alessandretta kaza.
Alkonzulátus Mersinában.[1]	Lombardo Henrik, alkonzul.	Adana vilajetnek Itchili és Mersiné szandzsákjai.

[1]) Az alessandrettai, mersinai és jaffai konzuli hivatalok tengerészeti ügyekben a beiruti főkonzulátus alá tartozik.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
*††Főkonzulátus Beirutban.	Pinter Gyula, I. oszt. főkonzul.	Beirut város területe (Merkez i vilajet) az alája tartozó Merdjoun kazával, továbbá Libanon szandzsák.

A beiruti főkonzulátus alárendelt hivatalai:

Alkonzulátus Larnaccában.[*])	Dr. Rossos Miklós, tiszt. konzul ad personam.	Cziprus sziget.
Konzuli ügynökség Acri-Caiffában.	Dück Ábrahám, tiszteletbeli alkonzul ad personam.	St. Jean díAcre szandzsák (Nazareth, Szaffed és Tiberias kazák kivételével), továbbá Nablousz szandzsák.
Konzuli ügynökség Latachiában.	Vitali Theodosus, konzuli ügynök.	Latachia szandzsák.
Konzuli ügynökség Szaffed-Tiberiasban.	Miklasiewicz Károly László, konzuli ügynök.	St. Jean díAcre szandzsáknak Szaffed és Tiberiász nevü kazái.
Konzuli ügynökség Szaidában.	Catafago Albert, tiszteletbeli alkonzul ad personam.	Beirut, Merkez i vilajet alá tartozó Saida és Sur nevü kazák.
Konzuli ügynökség Tripoli di Soriában.	Catziflis Rezső, konzuli ügynök.	Tripoli szandzsák.
*Konzulátns Damaszkuszban.	Ranzi Károly, jogtudor, II. o. főkonzul.	Sziria vilajet.
*†† Konzulátus Jeruzsálemben.	ns. Franceschi Rezső konzul.	Jeruzsálem szandzsák, a Jaffa nevü kaza kivételével és Nazraeth kaza.

A jeruzsálemi konzulátus alárendelt hivatala:

*Alkonzulátus Jaffában.[1])	Zitterer Ferenc irodai tanácsos, ügyvivő.	Jaffa kaza.

[*]) A larnaccai alkonzulátus a londoni nagykövetség alá tartozik, ép ugy a felettes beiruti főkonzulátus a larnaccai ügyek tekintetében.

[1]) Az alexandriai, mersinai és jaffai konzuli hivatalok tengerészeti ügyekben a beiruti főkonzulátus alá tartoznak.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
*††Konzulátus Baddadban.	Xanthopulo Alkibiadesz, irogaigazgató ügyvivő.	Bagdad vilajet.

II. Egyyptom.

*Főkonzulátus Kairoban.	Sárvári és Felsővidéki gróf Széchényi Lajos jogtudor, rendkivüli követ és meghatalmazott minister, megbizva a főkonzulátus vezetésével.	Egész Egyptom.

A kairói főkonzulátus alárendelt hivatalai:

*††Konzulátus Alexandriában.	Petrovic Arisztotelesz, II. o. főkonzul, a konzulátus vezetője.	Alexandria kormányzóság; továbbá Behera, Menufiéh és Garbieh mudirsegek

Az alexandriai konzulátustól függő hivatal:

Alkonzulátus Manszurában.	Daoud Alfréd, ideiglenes ügyvivő.	Dachalieh éé Sarkieh mudriségek.
*††Konzulátus Kairóban.	Hochsteden-Hohenhofl Hofstättner Walter, jogtud. konzul.	Kairó és Szuakin kormányzóságok; továbbá Ghize, Galiubie, Fajum és Beni Szuef mudirségek; valamint a katonai határ-kerület Aszszuannal és Wadi-Halfával.

A kairói konzulátustól függő hivatalok:

Konzuli ügynökség Ghirghében.	Butros Kalil, konzuli ügynök.	Ghirghe mudirség.
Konzuli ügynökség Kennehben.	Ebeid Sedra Hanna, konzuli ügynök.	Kenneh mudirség.
Konzuli ügynökség Luxorban.	Scenude Makár, konzuli üygnök.	Luxor, Eszneh mudirséggel.
Konzuli ügynökség Miniehben.	Basilios Skandar, konzuli ügynök.	Minieh mudirség.
Konzuli ügynökség Sziutban.	Bisciai Sidhom Illés, konzuli ügynök.	Sziut mudirség.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
††Konzulátus Chartumban.	Betöltetlen.	A Szudán.
*††Konzulátus Port-Szaidban.	Weissenberg-rothensteini Probitzer Sándor, jogtudor, alkonzul, ügyvivő.	Port-Szaid és El-Aris kormányzóságok, valamint Szinai félsziget.

A port-szaidi konzulátustól függő hivatalok:

Alkonzulátus Szuezben.	Pacho Ágost, ügyvivő.	Szuez és Koseir kormányzóságok.
Konzuli ügynökség Iszmailliában.	Kozierowski Szaniszló, konzuli ügynök.	Iszmailia kormányzóság.

Panama.[2])

Konzulátus Colenban.	Ullrich Berencz, konzul.	Panama köztársaság.
Konzulátus Panamában.	Betöltetlen.	

Paraguay.[3])

Konzulátus Asuncionnab.	Heisecke Keresztély, tiszteletbeli főkonzul ad personam.	Paraguay köztársaság

Peru.[3])

Főkonzulátus Limában.	Justus Valter főkonzul.	Lima, Piura, Ica, Huancaevlica, Ayacucho, La Libertad, Cajamarca, Lambayeque, Amazonas, Loreto és San Martin departementok.

[2]) A panamai konzulátus a washingtoni nagykövetségnek van alárendelve.

[3]) Az asuncioni cs. és kir. konzulátus a buenos-airesi követségnek van alárendelve.

[4]) A perui és. és kir. konzuli hivatalok a santiagói követség alatt állanak.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület

A limai főkonzulátus alárendelt hivatalai:

Konzulátus Arequipa-Islayban.	Herschmann Ferdinánd, konzul.	Arequipa, Cuzco, Mo quegua és Puno departementok.
Alkonzulátus Callaoban.	Betöltetlen.	Callao területe.
Konzuli ügynökség Huarazban.	Handabaka Ferenc, konzuli ügynök.	Ancachs departement
Konzuli ügynökség Cerro de Pascoban.	Biasevich Antal, ideigl. ügyvivő.	Junin és Huanuco departementok.

Perzsia.

Konzulátus Täbrisben.	Nicolas francia konzul, ideiglenes ügyvivő	Azerbeidsen tartom.
††Konzulátus Teheránban.[1]	Betöltetlen.	Perzsia, Azerbeidsán tartomány kivételével.

Poroszország.

(Lásd a Német Birodalmat.)

Portugália.

Főkonzulátus Lisszabonban.	Wimmer János, fő konzul.	Estremadura. Alem tejo, Biera, Alta Biera Baixa és Algarbia tartományok

A lisszaboni főkonzulátus alárendelt hivatalai:

Konzulátus Opertóban	Gilbert Károly, konzul.	Oporto, Vianna di Castello és Braga kormányzósági kerületek és Traz os Montes tartomány, St.-Miguel és Fayal szigete. (Azorák).
Alkonzulátus Ponta Delgadában.	ns. Abreu e Lima János Bernát, alkonzul.	
Konzuli ügynökség Angrában.	ns. Casro Henrik konzüli ügynök.	Terceira szigete.

[1]) A konzuli joghatóságot a teheráni követség gyakorolja.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Konzuli ügynökség Lágoszban.	Novak György, konzuli ügynök.	Lángosz város és kikötő területe.
Konzuli ügynökség Sao-Vincenteben (Cabo-Verde).	Ferro József Ágost, orvostudor, konzuli ügynök.	Sao-Vincente és S.-Thiago szigetek.
Konzulátus Funchalban.	Jansen Keresztély, konzul.	Madeira sziget és a hozzá tartozó szigetcsoport.

Portugália tengerentuli birtokai :

Főkonzulátus Macaoban.	Betöltetlen. (A hivatal ügyeit a kongkongi konzulátus végzi.)	Macao portugal gyarmat területe.
Konzulátus Laurenco-Marquezben.	Simpson Colin Ivor, konzul.	Az egész Mocambique tartomány.

Rumánia.

*††Konzulátus Brailában.	Hakman Miklós, jogtudor, konzul.	Braila és Jalomnicze kerületek.

A brailai konzulátus alárendelt hivatala :

Alkonzulátus Foksánban.	Zagórski Illés, tiszteletbeli konzul ad personam.	Putna, Rimnik-Szara. és Tekucs kerületket
*††Konzulátus Bukarestben.	Báró Bornemisza Gyula, konzul.	Ilfov kerület.

A bukaresti konzulátus alárendelt hivatalai :

*††Alkonzulátus Krajovában.	Lovag Okecki László, konzul, az alkonzulátus vezetője.	Dolju, Romanati, Valcea, Olt, Arges és Muscel kerületek.
*Alkonzulátus Gyurgyevóban.	Jaworowski Epiphamus, irodaigazgató ügyvivő.	Vlasca és Teleorman kerületek.
*Alkonzulátus Plojestben.	Sedlaczek Ede József, irodaigazgató, ügyvivő.	Prahova, Buzeu és Dimbovicza kerületek.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
*Alkonzulátus Turn-Szeverinben.	Corossacz Ágost Humbert, jogtudor, konzul.	Mehedinti és Gorju kerületek.
*††Konzulátus Galaczban.	Felner von der Arl Alfonz, I. oszt. főkonzul.	Covurlui kerület.

A galaczi konzulátus alárendelt hivatalai:

Alkonzulátus Berladban.	Mayer Zsigmond, alkonzul.	Tutova kerület.
*††Alkonzulátus Szulinában.	Jovanovics György, irodai tanácsos, ügyvivő.	Szulina közig. járás és a Kigyó-sziget.
Konzuli ügynökség Tulcsában.	Junghaus Rezső, ideiglenes ügyvivő.	Tulcsa város és kerülete Szulina közig. járás kivételével.
*††Konzulátus Jassyb n.	Götz Frigyes, II. o. főkonzul. e	Jassy, Vaslui, Falciu, Dorohoi és Bottusán kerületek.

A jassyi konzulátus alárendelt hivatalai:

Alkonzulátus Folticzéniben.	Betöltetlen.	Szucsava és Neamtu kerületek.
Alkonzulátus Piatra-Neamtban.	Schiller Miksa, alkonzul.	Piatra-Neamt és Bakau kerületek.
Alkonzulátus Románban.	Betöltetlen.	Román és Bakau kerü etek.
*††Konzulátus Constanzában.	Helf Richárd irodaigazgató, ügyvivő.	Constanza kerület.

Salvador.[1])

Konzulátus San Salvadorban.	Drews Frigyes, konzul	San-Salvador főváros.

San Domingo.[2])

Konzulátus Puerto Platában.	Heinsen W., ideiglenes ügyvivő.	San Domingo köztársaság.

[1]) és [2]) A san salvadori és puerto platai konzulátus a washingtoni nagykövetségnek van alárendelve.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület

Spanyolország.

*Főkonzulátus Barcelonában.	Szentmiklósi Szentmiklósy Jenő, jogtudor. II. oszt. főkonzul.	Barcelona, Lerida, Huesca, Zaragzoa és Teruel tartományok

A barcelonai főkonzulátus alárendelt hivatalai:

Konzulátus Cadixban.	Latteroth Rezső, konzul.	Cadix és Huelva tartomány.

A cadixi konzulátustól függő hivatalok:

Konzuli ügynökség Algecirasban.	Don Bianchi y Santacana José, konzuli ügynök.	Algeciras város és kikötő területe.
Konzuli ügynökség Huelvában.	Riehl Ernő, tiszteletbeli alkonzul ad personam.	Huelva város és kikötő területe.
Konzuli ügynökség Sanlúcar de Barramedában.	Don del Castillo y Jimenez José, konzuli ügynök.	Sanlúcar de Barraméda város és kikötő területe.
Konzulátus Corunában.	Rodriguez y Pastor Rikárd, konzul.	Coruna, Pontevedra, Orense, Lugo, Leon, Oviedo és Zamora tartományok.

A corunnai konzulátustól függő hivatalok:

Konzuli ügynökség Ferrolban.	Perez Nicasio, tiszteletbeli alkonzul ad personam.	Ferrol város és kikötő területe.
Konzuli ügynökség Gijonban.	Don de Jove y Corrales Jan, konzuli ügynök.	Gijon város és kikötő területe.
Konzuli ügynökség Vigóban.	Don Posada y Garcia Barros Manuel, konzuli ügynök.	Vigo város és kikötő területe.
Konzulátus Kalagában	Garret Rodrigo, konzul.	Malaga, Jaen és Granada tartományok, Ceuta város és kikötő területe, valamint a Prosidios menores.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Konzulátus Sevillában	Alsó- ésfelsőruttkai Ruttkay Udo, konzul.	Sevilla, Cordova és Badajoz tartományok.
Alkonzulátus Bilbaóban.	Alber József, alkonzul.	Bilbao, Santander, San Sebastian, Vitoria, Pamplona és Logrono tartományok.

A bilbaoi alkonzulátustól függő hivatalok :

Konzuli ügynökség Irunban.	Miota Viktor, konzuli ügynök.	Irun város területe.
Konzuli ügynökség Santanderben.	Wünsch-Cortiguera Alfredo, konzuli ügynök.	Santander város és kikötő területe.
Alkonzulátus Cartagenában.	Aznar y Butigieg Justo, tiszteletbeli konzul ad personam.	Murcia, Albacete és Almeria tartományok.

A cartagénai alkonzulátustól függő hivatalok :

Konzuli ügynöks. Almeriában.	Lussnig Rezső, konzuli ügynök.	Almeria város és kikötő területe.
Konzuli ügynökség Garruchában.	Moldenhauer Ferdinánd, bölcsészettudor, tiszteletbeli alkonzul ad personam	Garrucha város és kikötő területe.
Alkonzulátus Las Palmasban	Chazal Timót, alkonzul.	Gran Canaria, Lanzarote, Fuerteventura szigetek.
Alkonzulátus Palmában.	Bonet de los Herreros Péter, alkonzul.	Mallorca szigete.

A palmai alkonzulátustól függő hivatalok :

Konzuli ügynökség Ibizában.	Don Cardona y Tur János, konzuli ügynök.	A Pithiuzok szigetcsoportja.
Konzuli ügynökség Mahonban.	Taltavull y Galens János F., tiszteletbeli alkonzul ad personam.	Menorca szigete.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Alkonzulátus Santa Cruz de Tenerifeben.	Lovag Galatti György, alkonzul (a maresilli konzulátushoz beosztva). Ahlers Jakab, német csász. konzul, ideigl. ügyvivő.	Tenerife, Palma és Gomera szigetek.
Alkonzulátus Tarragonában.	Ns. Müller József, tiszteletbeli konzul ad personam.	Tarragona tartomány.
Alkonzulátus Valenciában.	Görlich Ferenc, alkonzul.	Valencia, Castellon, Cuenca és Alicante tartományok.

A valenciai alkonzulátustól függő hivatalok:

Konzuli ügynökség Alicantében.	Don Bono Luque Ramon, konzuli ügynök.	Alicante város és kikötő területe.
Konzuli ügynökség Torre Viejában.	Mora Mortinez József, konzuli ügynök	Torre Vieja város és kikötő területe.
Alkonzulátus San-Sebastianban.	Oelbermann Miksa, alkonzul.	San-Sebastian város és kikötő területe.
Konzuli ügynökség San Feliu de Guixixolsban.	Greiner Adolf, konzuli ügynök.	Gerona tartomány.
Konzulátus Madridban.	Mittelmann Norbert, irodatanácsos (valóságos államhivatalnok), ideigl. ügyvivő	Palencia, Burgas, Valladolid, Segovia, Avila, Salamanca, Caceres, Madrid, Toledo, Guadalajara, Ciudad Real és Soria tartományok.

Svájc.[1])

Főkonzulátus Zürichben.	Lovag Sarnfeldi Maurig Ernő, I. o. főkonzul.	Zürich, Aargau, Zug, Shwyz, Uri, mindkét Unterwalden, Luzern, Solothurn, Glarus és Tessin kantonok.

[1]) Bern kanton a berni követség hatáskörébe tartozik.

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület

A zürichi főkonzulátus alárendelt hivatala :

Konzulátus Davosban.	Lovag Soest Oszkár, konzul.	Graubündten Kanton.
*Konzulátus Bázelben.	Kis Jeszeni és Fokusfalvi Jeszenszky Lajos, jogtudor, konzul.	Bázel városa, Bázel vidéke és Schaffhausen kantonok.
Konzulátus Genfben.	Koller Hermann, II.o. főkonzul (valóságos állami tisztviselő), ügyvivő.	Genf, Wallis, Waadt, Freiburg és Neuenburg kantonok.
Konzulátus St.-Gallenben.	Ns. Pflügl Egon, II. o. főkonzul (valóságos állami tisztviselő), ügyvivő.	St.-Gallen, mindkét Appenzell és Thurgau kantonok.

Svédország.

Főkonzulátus Stockholmban.	Däumichen Miksa, főkonzul.	Vesterbotten, Lappland, Jemtland, Angermanland, Herjedalen, Medelpad, Helsingland, Dalarna, Gestrikland, Vestmanland, Upland, Nerike, Södermanland, Góthland tartományok es Kalmar Län Smaland tartományban.
Konzulátus Gothenburgban.	Levisson Márton, konzul.	Vermland, Dalland, Vr.-Götland, Bohus Län, Halland tartományok, azután Jönköpings Län és Kronbergs Län Smaland tartományban.
Konzulátus Malmöben.	Sederholm Bertil, konzul.	Schonen és Blekinge tartományok.
Alkonzulátus Norrköpingban.	Akerman Ottó, alkonzul.	Or-Götland Län.

Szászország.

(Lásd a Német Birodalmat.)

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Szerbia.		
*Konzulátus Belgrádban.	Wildner Henrik, konzul.	Belgrád, Kragujevac, Krusevac, Morava Rudnik és Uzice kerületek.
A belgrádi konzulátus alárendelt hivatalai:		
*Alkonzulátus Nisben.	Hoflehner Henrik, irodatitkár, ügyvivő.	Nis, Pirot, Toplicza Vranja kerületek.
Konzuli ügynökség Negotinban (Radujevácz).	Kadic Ferenc, irodatitár (valóságos államhivatalnok), ügyvivő.	Krajina és Timok kerületek.
Konzuli ügynökség Sabáczban	Tesry Simon, irodatitkár (valóságos államhivatalnok), ügyvivő.	Podrinja és Valjevo kerületek.
Konzuli ügynökség Szemendriában.	Érffy Béla, konzuli ügynök.	Pozarevac és Semendria kerületek.
Siam.[1]		
Konzulátus Bangkokban.	Betöltetlen.	Siam.
Tunisz.		
*Főkonzulátus Tuniszban.	Lovag Cischini Ernő, I. oszt. főkonzul.	Az egész tuniszi régensség.
A tuniszi főkonzulátus alárendelt hivatalai:		
Konzuli ügynökség Gerbában.	Staloi Máté, konzuli ügynök.	Gerbi szigete.
Konzuli ügynökség Golettában.	Dí'Amico Diego, konzuli ügynök	Goletta város és kikötő területe.
Konzuli ügynökség Mediában.	Novák Miklós, konzuli ügynök, tiszteletbeli alkonzul cimmel.	Media város és kikötő területe.

[1]) A bangkoki konzulátus a tokiói nagykövetségnek van alárendelve

A hivatal székhelye és rangja	A főnök neve és rangja	Hivatali kerület
Konzuli ügynökség Monasztirban.	Fenek A. József, konzuli ügynök tb. alkonzuli címmel.	Monasztir város és kikötő területe.
Konzuli ügynökség Szfaxban.	Chatel Achill., tiszteletbeli alkonzul ad personam (lemondott). Novák Domenico, ideigl. ügyvivő.	Szfax város és kikötő területe.
Konzuli ügynökség Szuszában.	Guillemard Róbert, tiszteletbeli alkonzul ad personam.	Szusza város és kikötő területe.

Uruguay.[1])

Konzulátus Montevideóban.	Sievers Günther ideigl. ügyvivő.	Urugnay köztársaság.

Venezuela.[2])

Konzulátus Garacasban.	Vollmer Gusztáv, tisztletbeli főkonzul ad personam.	A szövetségi kerület Guzman Blanco, Bermudez és Bolivar államok ; továbbá Goajira, Amazonas, Alto Orinoco és Juruari területek.
Konzulátus Maracaibóban.	Kreuzhage Károly, konzul.	Falcon-Zulia és de los Andes államok.
Konzulátus Puerto Cabellóban.	Bassch Adolf, konzul.	Carabobo, Lara és Zamora államok.

Württemberg.

(Lásd a Német Birodalmat.)

Zanzibar.[3])

Konzulátus Zanzibárban.	Mau Albert, konzul.	Zanzibar szultánság területe. (Német Kelet-Afrika).

[1]) A montevideoi cs. és kir. konzulátus a buenos-airesi követségnek van alárendelve.
[2]) A venezuelai cs. és kir. konzuli hivatalok a washingtoni cs. és kir. nagykövetségnek vannak alárendelve.
[3]) A zanzibári cs. és kir. konzulátus a londoni cs. és kir. nagykövetségnek van alárendelve.

A Közjogi kötet 819. lapján az 1867: XII. t.-cz. 8. §-ához beillesztendő:

1912. szept. 19. 5520/eln. 912. sz. B. M. rend. a cs. és kir. osztrák-magyar külképviseleti hatóságokhoz intézett táviratok czimzéséről.[1]

A császári és királyi osztrák-magyar külképviseleti hatóságokkal való távirati érintkezések czimzésénél ezideig rendszerint az illető külképviseleti hatóságok teljes cime használtatott, ami által különösen kábelsürgönyöknél elkerülhető nagyobb költségek — a táviratok kézbesitésénél pedig nyelvi nehézségek is — merültek fel, ennek következtében a kézbesités is többnyire kelletlen késedelmet szenvedett.

Ezen hátrányok kiküszöbölése céljából a teljes czimzés helyett alábbi röviditett sürgöny-czimzés állapittatott meg és jegyeztetett be az illető külügyi képviseleti hatóság székhelyén:

I. „Austung" czimzés.

a) Császári és királyi külügyministerium Wien, továbbá

b) a következő helyeken székelő császári és királyi követségeknél:

ugymint: Athen, Belgrád, Berlin, Bern, Buenos-Aires, Bukarest (nyári évszakban Sinaia), Cetinje, Dresden Konstantinopel, Kopenhagen Lissabon, Madrid (nyári évszakban San Sebastian), Mexikó, München, Paris, Peking, Rio de Janeiro (sürgönyczim: Austung Petropolis), Rom (az olasz királyi udvarnál székelő követség), St.-Petersburg, Santiago de Chile, Sofia Stuttgart, Tanger, Teheran, Tokio és Washington; valamint

c) a következő helyeken székelő cs. és kir. konzuli hivataloknál: Alexandria Antivari Antodagasta Arequina-Islay, Baltimore (Maryland) Branquilla Bogota, Bombay, Boston, Bridgetown (Barbados), Cairo (diplomácziai ügynökség és főkonzulátus), Calcutta, Charleston (Westvirginia), Chefoo, Chicago, Cleeveland (Ohio), Colombo, Colon (Panama), Curityba, Denver (Colorado), Galveston, Gibraltar, Guayaquil Havana, Hongkong, Honolulu, Huaraz, Iquique, Johannesburg, Junin (Cerro de Pasco, Peru), Fokföld, Kingston (Jamaika), Lima, Malta, Managua (Nicaragua), Manila, Milwaukee, Mobile (Alabama), Monterrey (Nuevo Leon), Montevideo, Montreal, New-Orleans, New-York, Penang, Pensacola, Philadelphia, Pittsburg (Pennsylvania), Port-Louis (Mauritius), Port of Spain, Port-Said, Punta Arenas, Richmond (Virginia), San-Francisco, San-Juan (Puertorico), Santiago de Cuba, Sao Paulo, St.-Paul (Minnesotta), Savannah, Shanghai Singapore, St.-Louis (Missouri) Sydney, Tacna_Arica, Tampico (Tamaulipas), Tanger (az ottani cs. és kir. követ vezetése alatt), Tientsin, Tripidad (Cuba), Tunis, Vablitia (Chile), Valparaiso, Veracruz, Winnipeg, Yokohama és Zanzibar.

II **„Konaustung"** sürgönyczim be a Rio de Janeiroban székelő császári és királyi főkonzulátus, valamint a Buenos-Aires-ban és Mexikóban székelő császári és királyi konzulátusok röviditett czimzéseül; míg a londoni császári és királyi főkonzulátus sürgöny cziméül: **„Conaustung Cannon London"** szó állapittatott meg.

III. „Austung Knights London" czimzés használandó a londoni császári és királyi nagykövetségnek küldendő táviratok röviditett czimzésénél.

IV. „Palvenezia" a pápai szentszéknél székelő császári és királyi követségek röviditett sürgönyczime.

Felhivom czimet, hogy a jövőben ezen felsorolt külügyi hatóságokkal való távirati érintkezésnél a közölt röviditett sürgönyczim használatára különös figyelemmel legyen.

---

[1]) Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

A Közjogi kötet 822. *és* 823. *lapján megjegyzendő*:

A véderőről szóló 1889 : VI. t.-cz. és a honvédségről szóló 1890: V. t.-cz. itt idézett rendelkezései az uj véderő (1912 : XXX. t.-cz. és a honvédségi (1912 : XXX.I. t.-cz. törvények következtében hatályukat vesztették. (L. e törvényeket egész terjedelmükben a hadügyi pótkötetben.)

A Közjogi kötet 825. *lapján az* 1867: *XII. t.-cz.* 11. *és* 12. *§-aihoz beillesztendő*:

1912. márczius 30-án kelt lf. kir. kézirat gróf Khuen-Héderváry miniszterelnökhöz:

Mély sajnálattal észleltem törvényadta fejedelmi jogaim tartalmára vonatkozó azt a nézeteltérést, mely Önt és minisztertársait lemondásuk benyujtására inditotta volt.

Kormányzatomnak az alkotmányos élet áldásos helyreállitását követett egész ideje alatt gondosan őrködtem a törvény és az alkotmányos rend épségben tartása felett.

Zavartalan birtokában van a nemzet összes alkotmányos jogainak, ezek között az ujoncmegajánlási jognak is, és mi sem áll Tőlem távolabb, mint ennek érintése vagy csorbitása.

Másrészről azonban ragaszkodnom kell azon, az 1888. évi XVIII. törvényczikkben Reám ruházott fejedelmi jogaimhoz is, melyek értelmében behivhatom vagy benntarthatom az ezen törvényben megjelölt tartalékosokat és póttartalékosokat, amidőn ezt különös körülmények szükségessé teszik.

Amilyen határozott akaratom, tiszteletben tartani a nemzet alkotmányos jogait, éppen olyan határozottsággal kell alkotmányos fejedelmi jogaimat is sértetlenül fenntartanom, és uralkodói feladataimnak csak akkor felelhetek meg, ha együttesen tölthetem be ezen kettős hivatásomat.

Bizalommal hivom fel a nemzetet, könnyitse meg ezen feladatomnak lelkiismeretemmel összeegyeztethető módon való teljesitését és ezzel biztositsa a király és a nemzet egyetértésén alapuló alkotmányos munka folytatását.

Ferencz József sk.
Gróf Khuen-Héderváry Károly sk.

(A Budapesti Közlöny 1912. márczius 31-én kiadott 74. számában.)

A Közjogi kötet 825. *lapján az* 1867: *XII. t.-cz.* 11. *és* 12. *§-ához megjegyzendő*:

Az 1911. évi 10192/I. M. E. sz. kijelentés szerint a hadügyminiszter vezetése alatt álló miniszterium ezentul a „cs. és kir. hadniszter vezetése alatt álló minisztérium ezentul a cs. és kir. hadügyminisztérium" megjelölést fogja viselni és levelezésében használni.

A Közjogi kötet 825. *lapján a hadügyi jogszabályokhoz folytatólag beillesztendő*:

1912: LXIII. törvényczikk a háboru esetére szóló kivételes intézkedésekről.

(Szentesitést nyert 1912. évi december hó 21-én. Kihirdettetett az „Országos Törvénytár" 1912. évi deczember hó 31-én kiadott 18. számában.)

I. FEJEZET.

Kivételes hatalom.

1. §. Háboru idején, sőt ha szükséges, már a háboru fenyegető veszélyének okából elrendelt katonai előkészületek esetében is, a ministerium a ministerium valamennyi tagjának felelőssége mellett, az ebben a törvényben meghatározott kivételes hatalmat a szükség mértékéhez képest igénybe veheti.

A kivételes hatalom a háboru befejezésével megszünik. Ugyanakkor hatályon kivül kell helyezni a kivételes hatalom alapján tett intézkedéseket, ha hatályukat a ministerium már előbb nem szüntette meg.

Ha a háboru a kivételes hatalom alapján tett első intézkedéstől számitott négy hónapon belül nem tört ki, a kivételes hatalom alapján tett intézkedéseket hatályon kivül kell helyezni, ha csak fentartásukhoz az országgyülés hozzá nem járul.

A hozzájárulás kérdésében az országgyülés mindkét háza vita nélkül határoz, ha a kormány, hivatkozással az államérdekre, a vita mellőzését kivánja.

Ha a háboru fenyegető veszélye megszünt, a kivételes hatalom alapján tett intézkedéseket a katonai előkészületek megszünésével hatályon kivül kell helyezni.

V. ö. 13. §.

2. §. A kivételes hatalomból folyó intézkedések körét, hatályuk területét és hatályba lépésük időpontját a ministerium állapitja meg.

Erre vonatkozó rendeleteit köteles a ministerium az állam hivatalos lapjában közzétenni és minden községben, a melyre a tett intézkedések hatálya kiterjed, az ott szokásos módon kihirdetni. Ugyanigy kell eljárnia, ha intézkedéseit kiterjeszti, korlátolja vagy hatályukat megszünteti.

A kivételes hatalom igénybevételét, valamint azt, hogy a kivételes hatalomból folyó intézkedések mely területre terjednek ki, az országgyülésnek a legközelebbi ülésben be kell jelenteni.

3. §. Az e törvény alapján tett kivételes intézkedések hatályának megszünésével a már folyamatban levő ügyekre nézve is azonnal a rendes törvényes állapot áll helyre.

4. §. Az ezen a törvényen alapuló közigazgatási feladatok végrehajtására a ministerium kormánybiztosokat nevezhet ki, akik csak magyar honos polgári egyének lehetnek. A

kormánybiztosok a ministeriumnak alárendelvék, és működésük megkezdése előtt a ministerelnök kezébe esküt tesznek.

Hivatásuk az is, hogy szükség esetén a közrend és a közbiztonság fenntartásáról gondoskodjanak és hogy azokat a rendes közigazgatási intézkedéseket is megtegyék, amelyek a hadviselés sikere érdekében szükségesek.

A kormánybiztosok az illető katonai parancsnokok szándékaival összhangban kötelesek eljárni.

Az állandó székhelylyel kinevezett kormánybiztosok hatásköre egy vagy több törvényhatóság (megye, város) területére terjedhet ki. Annak a kormánybiztosnak a hatásköre pedig, aki a magyar szent korona országai területén vezénylő valamelyik katonai parancsnok mellé, ennek közvetlen támogatására van kinevezve, felölelheti az illető parancsnok egész parancsnoklási területét.

A kormánybiztosok ebben a kivételes hatáskörükben a megyei, városi és községi alkalmazottakkal és közegekkel, valamint a csendőrség, az államrendőrség, a határrendőrség és a pénzügyőrség alkalmazottaival és közegeivel, valamint az állami erdészet személyzetével közvetlenül rendelkezhetnek és hozzájuk közvetlenül intézhetnek rendeleteket. A csendőrség, államrendőrség és határrendőrség alkalmazottai és közegei a belügyministernek, a pénzügyőrség alkalmazottai és közegei a pénzügyministernek, végül az állami erdészet személyzete a földmivelésügyi ministernek engedélyével oly területen és oly szolgálatra is igénybe vehetők, amely rendes működési körükön kivül esik.

Az előbbi bekezdésben felsorolt alkalmazottak és közegek a kormánybiztosnak e törvény alapján tett rendelkezéseit haladék nélkül és feltétlenül kötelesek végrehajtani, és e miatt fölöttes hatóságaik részéről felelősségre nem vonhatók.

A késlekedő vagy nem engedelmeskedő alkalmazottakat és közegeket a kormánybiztos hivataluktól vagy állásuktól fegyelmi eljárás nélkül felfüggesztheti és másokkal helyettesitheti.

A felfüggesztett alkalmazott vagy közeg ellen a törvényszerü fegyelmi eljárást hivatalból folyamatba kell tenni. A fegyelmi hatóság itélete azonban a felfüggesztés hatályát nem érinti.

Azt az alkalmazottat, akit a kormánybiztos a reá bizandó feladat teljesitésére nem tart megfelelőnek, rendelkezési állapotba helyezheti és mással helyettesitheti.

A felfüggesztés, a rendelkezési állapotba helyezés és a helyettesités tartama legfeljebb az e törvény alapján igénybevett kivételes hatalom megszünéséig terjedhet.

A kormánybiztosnak e törvény alapján tett rendelkezései ellen tizenöt nap alatt, birtokon kivül felebbezésnek van helye az illetékes ministerhez, aki a kérdésben végérvényesen határoz.

Horvát-Szlavonországok területén ez országok önkormányzatának körébe tartozó ügyekben a kormánybiztosi jogkör betöltése iránt a bán intézkedik.

5. §. A ministerium felhatalmazhatja a belügyministert, hogy városok területén a csendőrség igénybevételét elrendelje.

A ministerium elrendelheti, hogy az önkormányzati testületek szabályrendeleteinek rendőri természetü rendelkezései ideiglenesen hatályon kivül helyeztessenek és helyükbe a belügyministernek, illetőleg a kormánybiztosnak a rendelkezései lépjenek.

A belügyminister a törvényhatósági bizottságnak vagy a községi (rendezett tanácsu városi) képviselőtestületnek minden oly határozatát, amely a hadviselés érdekének sérelmével jár, vagy a közrend és a közbiztonság fenntartását veszélyezteti, hivatalból megsemmisitheti, s amennyiben a fenti szempontból intézkedésre szükség van, ezt saját hatáskörében megteheti.

Az e törvény alapján tett rendelkezések és intézkedések ellen nincs helye felirásnak a kormányhoz, sem pedig panasznak a közigazgatási bírósághoz.

6. §. A ministerium az utlevélkiállitás jogát az állam egész területén vagy egy részén az 1903: V. t.-cz. 6. §-ában megállapitott hatóságok hatásköréből kiveheti és a belügyministernek, Horvát-Szlavonországokban a bánnak a hatáskörébe utalhatja.

A ministerium megfelelően kiterjesztheti az 1903: V. t.-cz. 2., 8., 11., 12., 14. és 15. §-ainak rendelkezéseit azokra a magyar állampolgárokra is, akik oly városban, nagy vagy kis községben, vagy ezekhez közigazgatásilag csatolt oly lakott helyen szállnak meg, amely nem állandó lakhelyük.

Kiterjeszthetők ezek a rendelkezések azokra a községbeliekre is, akik az e §. alapján kiadandó rendelet hatálya előtt, de három hónapnál nem régebben szálltak meg.

Az előbbi két bekezdés rendelkezései az 1903: V. t.-cz. 10. §-ára is állnak, amelyet akként kell alkalmazni, hogy az az egyén, akinek illetőségi községe nem fekszik az illető törvényhatóság területén, ennek egész területéről kitiltható, ha ott tartózkodása az állam érdekeire vagy a közrendre és a közbiztonságra aggályos

Ha ez az aggályosság olyan egyénre nézve forog fenn, akinek illetőségi községe ugyanabban a törvényhatóságban van, őt arra lehet kötelezni, hogy illetőségi községét az e §. alapján kiadott rendelet hatálya alatt hatósági engedély nélkül el ne hagyja.

A ministerium felhatalmazást adhat annak elrendelésére, hogy a hadifelszerelést felvett, illetőleg hadiállapotba helyezett erődített helyekről a lakosságnak az a része, melynek jelenléte a hadviselés szempontjából hátrányos, eltávolitható legyen.

Aki az e §. alapján kiadott rendelkezéseket megszegi, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

7. §. A ministerium korlátolhatja, sőt egészen eltilthatja oly tárgyak tartását, használatát és forgalomba hozatalát, amelyek a hadviselés érdekeinek vagy a közrendnek és a közbiztonságnak veszélyeztetésére használhatók (fegyverek, lőszer, lőpor, robbantó anyagok, stb.) és az ily tárgyak beszolgáltatását elrendelheti.

Ha az a gyanu merül fel, hogy valaki ily tárgyat jogosulatlanul tart birtokában, ennek megállapitasa végett nála személymotozás és házkutatás tartható.

A jogosulatlanul birtokolt tárgyakat el kell kobozni.

Ahol attól lehet tartani, hogy a fogyasztási czikkek árai a nem tényleges állományu legénységnek nagyobb számban történő bevonulása következtében aránytalanul és pedig nem indokolt mértékben fel fognak szökni, elrendelheti a ministerium, hogy ott a legszükségesebb élelmezési czikkekért követelhető legmagasabb árakat a közigazgatási hatóság megállapitsa.

Ha a katonai előkészületek vagy a háboru következtében a fogyasztási czikkek árainak nem indokolt mértékben aránytalanul való drágulása a katonaság elvonulása után, vagy más vidékeken jelentkezik, a közigazgatási hatóság javaslatára a ministerium elrendelheti, hogy a legszükségesebb élelmezési czikkekért követelhető legmagasabb árakat a közigazgatási hatóság arra az időre és ott is megállapitsa.

Mindkét esetben ezeket a czikkeket az ekként hatóságilag megállapitott áraknál drágábban árusitani tilos. A hatóságilag megállapitott ár ellen a végrehajtási rendeletben megállapitandó módon birtokon kivül felebbezésnek van helye.

Aki az első, negyedik és ötödik bekezdés alapján kibocsátott rendelkezéseket megszegi, kihágást követ el és két

hónapig terjedhető elzárással, valamint hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

V. ö. 27. §.

8. §. A ministerium, a nemzetközi egyezmények korlátai közt megteheti mindazokat az intézkedéseket, amelyek szükségesek avégből, hogy a postai, távirdai és távbeszélő forgalom és érintkezés a hadviselés érdekeinek megóvása czéljából ellenőrzés alá vétessék.

Aki az e §-on alapuló ellenőrzés során valamely postaküldemény, távirat vagy távbeszélgetés tartalmáról tudomást szerez, arra nézve ez a tudomás hivatalos titok és közlése vagy közzététele, amennyiben sulyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, az 1878: V. t.-cz. 479. §-a szerint, Horvát-Szlavonországokban pedig az ott fennálló törvényes rendelkezések szerint, büntetendő.

9. §. A ministerium oly törvényhatóság (megye, város) területén, ahol az állam biztonsága szempontjából szükséges:

1. uj egyesületeknek vagy fiókegyesületeknek alakitását megtilthatja;

2. a már meglevő egyesületek vagy fiókegyesületek gyülését ellenőriztetheti, müködését korlátolhatja vagy felfüggesztheti;

3. elrendelheti, hogy a kereskedelmi társaságok, vagy külön törvények alapján létesült oly társulatok, pénztárak stb., amelyek közigazgatási hatósági ellenőrzés alatt nem állanak, rendőrhatósági ellenőrzés alá vonassanak, ha az a gyanu merül fel, hogy müködésük törvénybe, rendeletbe vagy alapszabályaikba ütközik, avagy államellenes irányzatot vesz. A gyanu beigazolása esetén gyüléseik betilthatók, vagy feloszlathatók, jogellenes határozataik végrehajtása pedig megtiltható.

Sürgős esetben a kormánybiztos is jogosult a 2. pontban meghatározott intézkedés megtételére.

Aki e §. alapján tett valamely rendelkezést megszeg, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

10. §. Oly törvényhatóságokban, ahol az állam biztonsága érdekében szükséges, a ministerium politikai jellegü népgyülések, felvonulások, körmenetek stb. tartását megtilthatja és — a közigazgatási hatóságok gyüléseinek kivételével — egyéb gyülések tartását hatósági engedélytől teheti függővé, tekintet nélkül arra, hogy bejelentésük rendes körülmények közt kötelező-e vagy sem.

Sürgős esetben a kormánybiztos is jogosult az előbbi bekezdésben meghatározott intézkedések megtételére.

Aki tilalom ellenére vagy engedély nélkül gyülést (népgyülést stb.) összehiv, rendez, rendezésénél vagy megtartásánál közremüködik, valamint aki az ily gyülésben tilalom ellenére vagy az engedély hiányát tudva részt vesz, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

11. §. A ministerium elrendelheti, hogy az időszaki lapoknak és más sajtótermékeknek a sajtóügyi közvádlóhoz benyujtandó sajtórendészeti köteles példányait a szétküldés előtt kell a legközelebbi kir. ügyészségnek, illetőleg rendőrhatóságnak kézbesiteni, és hogy a szétküldés, amennyiben a kir. ügyészség vagy a rendőrhatóság korábban meg nem engedi, időszaki lapoknál csak a sajtórendészeti köteles példány kézbesitésétől számitott három óra mulva, más sajtótermékeknél a kézbesités napjától számitott egy hét mulva veheti kezdetét.

Ha az első bekezdés értelmében kijelölt kir. ügyészség vagy rendőrhatóság arról győződik meg, hogy valamely sajtótermékkel oly bűncselekmény követtetnék el, amely a hadviselés érdekeit érinti, a sajtóterméknek szétküldését megtilthatja. Köteles azonban a kir. ügyészség vagy a rendőrhatóság a tilalommal együtt a tilalom megszegésének a 25. §-ban megállapitott következményeit a sajtótermék előállitójával (nyomdászszal stb.) közölni és őt arra figyelmeztetni.

A jelen §-ban meghatározott ellenőrzés gyakorlásával a kir. ügyészségnek vagy a rendőrhatóságoknak egyes kirendelt tagjai is megbizhatók.

A ministerium intézkedhetik, hogy egyes belföldi időszaki lapoknak, amennyiben közleményeik a hadviselés érdekeit veszélyeztetik, megjelenése és terjesztése eltiltassék.

A ministerium intézkedhetik, hogy a külföldről érkező sajtótermékek rendeltetési helyükre juttatás előtt, ellenőrzés alá vétessenek és amennyiben tartalmuk a hadviselés érdekeire veszélyes, lefoglaltassanak. Külföldi időszaki lapoknak behozatala és terjesztése egészen is eltiltható.

Aki az első bekezdés alapján kibocsátott rendelet megszegésével a sajtórendészeti köteles példányt beszolgáltatását elmulasztja vagy a sajtótermék szétküldését a megállapitott idő előtt megkezdi, valamint az, aki a negyedik és ötödik bekezdés alapján eltiltott időszaki lapot kiad, terjeszt, vagy behoz, amennyiben cselekménye sulyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és két hónapig ter-

jedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

V. ö. 25. §.

12. §. A ministerium:

1. a kir. törvényszékek hatáskörébe utalhatja a főtárgyalást az 1897: XXXIV. t.-cz. 15. §-a szerint az esküdtbiróságok hatáskörébe tartozó mindazokra a büncselekményekre nézve, amelyek a hadviselés érdekeit érintik;

2. oly helyeken, ahol az igazságszolgáltatás érdekében szükségesnek tartja, az esküdtbiróságok müködését egészen is felfüggesztheti és az esküdtbiróságokhoz tartozó ügyekben a főtárgyalás megtartását a kir. törvényszékek hatáskörébe utalhatja;

3. a hadviselés érdekeit érintő, vagy a közrendet és a közbiztonságot veszélyeztető egyes büncselekmények tekintetében az eljárást és itélethozást a fennálló törvények szerint arra hivatott biróságokról kivételesen az 1. és 2. pont esetein kivül is más polgári büntetőbiróságokra ruházhatja át;

4. elrendelheti, hogy a hadviselés érdekeit érintő büncselekményekre, amennyiben az 1912: XXXIII. t.-cz. 14. §-a és az 1912: XXXII. t.-cz. 14. §-a értelmében katonai büntetőbiráskodás alá nem esnek (32. §.) a polgári büntetőbiróságoknál a gyorsitott bünvádi eljárásnak a 31. §. értelmében kibocsátott szabályai nyerjenek alkalmazást. E szabályok keretében a hütlenségre, a lázadásra, a gyilkosságra, a szándékos emberölésre, a közegészség ellen halál okozásával elkövetett büntettre, a rablásra, a gyujtogatásra, a vizáradás okozásának büntettére, vaspályákon, távirdákon (távbeszélőn) vagy hajókon elkövetett közveszélyü cselekmények büntettére kivételesen a rögtönbiráskodás, valamint az 1912: XXXII. t.-cz. 444. §-ában és az 1912: XXXIII. t.-cz. 444. §-ában meghatározott büntetés megállapitható arra az esetre, ha az utóbb idézett két törvényczikk 435. §-ának második bekezdésében emlitett feltételek fennforognak.

V. ö. 31. §.

13. §. A ministerium az 1. §. korlátai között megállapitja azt az időt, amelyet a 18—27. §-ok szempontjából háboru idejének kell tekinteni.

14. §. A ministerium azokat a hadi czikkekre fel nem esketett, tényleges szolgálatban álló katonai egyéneket, akik a fegyveres erő mozgósitás alatt álló vagy már mozgósitott részének állományába, avagy valamely hadifelszerelést felvett, illetőleg hadi állapotba helyezett erőditett helynek védőőrségéhez tartoznak, hivatásbeli kötelességeik megszegése miatt ugyanazok alá a büntetőjogi rendelkezések alá helyez-

heti, amelyek a hadi czikkekre felesketett katonai egyénekre nézve, szolgálati kötelességeik megszegése tekintetében mértékadók.

15. §. A belügyminister rendelettel kihágássá minősitheti kormánybiztosok olyan rendelkezéseinek a megszegését, amelyeket megbizatásuk körében tesznek.

Az ezen a törvényen alapuló, valamint az előbbi bekezdés alapján a belügyminister által megállapitandó kihágások elbirálása annak a közigazgatási hatóságnak hatáskörébe tartozik, amely a törvény értelmében kihágási ügyekben a rendőri büntetőbiráskodást gyakorolja. A székesfővárosi m. kir. államrendőrség müködési területén elsőfokon az illetékes kerületi kapitány jár el.

16. §. A ministerium a magánjogi követelések érvényesitése tekintetében — ideértve a váltókövetelések érvényesitését is — továbbá a polgári peres és nem peres eljárás és általában a polgári igazságszolgáltatás, végül a jegybank ügyvitele tekintetében rendkivüli intézkedéseket tehet és evégből a fennálló törvényektől eltérő rendelkezéseket is állapithat meg.

17. §. A ministerium felhatalmaztatik, hogy a hadi szükségletek fedezésére szükséges összegeket addig, amig azok a törvényhozás utján meg nem állapittatnak, az elkerülhetetlen szükség mérvéig előlegezhesse és azok megszerzése iránt hitelmüvelet utján intézkedhessék.

II. FEJEZET.

A büntetőtörvénykönyvek módositása és kiegészitése.

18. §. Az 1878: V. t.-cz. 144. §-ának rendelkezése alá esik az a magyar honos, aki az 1878: V. t.-cz. 455. §-ában meghatározott intézkedéseket, tárgyakat háboru idején abból a szándékból kémleli ki, hogy azokról az ellenséget értesitse. Az 1878: V. t.-cz. 145. §-a ebben az esetben is alkalmazandó.

V. ö. 13., 28. §§.

19. §. Aki az 1878: V. t.-cz. 172. §-ában meghatározott cselekményt háboru idején követi el, öt évig terjedhető börtönnel büntetendő.

V. ö. 13., 28. §§.

20. §. Aki az 1878: V. t.-cz. 177. §-ában meghatározott cselekményt háboru idején követi el, három évig terjedhető börtönnel büntetendő.

Aki háboru idején a hadviselés megnehezitése vagy meghiusitása végett munkásokat a munka közös beszüntetésére, munkaadókat munkásoknak vagy munkásokat munkaadóknak kizárására reábir, vagy a munka közös beszüntetésére, munkások vagy munkaadók kizárására az 1878: V. t.-cz. 171. §-ának első bekezdésében meghatározott módon felhiv, öt évig terjedhető fegyházzal és nyolczezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyane büntetés alá esnek azok is, akik az előbbi bekezdésben meghatározott czélból az 1878: V. t.-cz. 177. §-ának második bekezdésében meghatározott csoportosulással a munka megkezdését vagy folytatását megakadályozzák.

Aki háboru idején, tudva, hogy a munka közös beszüntetésének, a munkások vagy a munkaadók kizárásának czélja a hadviselés megnehezitése vagy meghiusitása, a munka közös beszüntetésében részt vesz, munkásokat vagy munkaadókat kizár, vétséget követ el és három évig terjedhető fogházzal, valamint négyezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyane büntetés alá esik az, aki a jelen §. második és harmadik bekezdésében meghatározott cselekményt, bár nem a negyedik bekezdésében meghatározott czélból követi el, ha cselekmény a hadviselés érdekeit érinti.

V. ö. 13., 28., 30. §§.

21. §. Aki az 1878: V. t.-cz. 439. §-ában (1888: XXXI. t.-cz. 12. §.) meghatározott cselekményeket háboru idején követi el, öt évig terjedhető börtönnel és négyezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő; aki pedig az 1878: V. t.-cz. 441. §-ában meghatározott cselekményt követi el háboru idején, két évig terjedhető fogházzal és kétezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

V. ö. 13., 28., 30. §§.

22. §. Aki háboru idején a fegyveres erő vagy a csendőrség tagját oly katonai büntettre csábitja, vagy neki oly katonai büntett elkövetéséhez nyujt segélyt, amely katonai büntett nem tartozik az 1878: V. t.-cz. 453. §-ában emlitett szökésnek, vagy a katonai behivási parancs iránt tanusitott engedetlenségnek (1890: XXI. t.-cz. 1., 3. és 4. §.) esetei közé, az, amennyiben cselekménye sulyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, öt évig terjedhető börtönnel és négyezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

V. ö. 13. 28. §§.

23. §. Az 1878: V. t.-cz. 456. §-ában meghatározott büntetéssel büntetendő az is, aki az idézett §-ban meghatá-

rozott cselekményt valamely szövetséges állam haderejére vonatkozólag követi el.

V. ö. 13., 25., 28. §§.

24. §. Az 1878: V. t.-cz. 481. §-ában megállapitott büntetéssel büntetendő a hivatali kötelesség megtagadása, vagy a hivatali kötelesség szándékos elmulasztása, ha az háboru idején az Ő Felsége uralkodása alatt álló államok vagy valamely szövetséges állam haderejével szemben vagy a hadi védelemből kifolyólag teljesitendő hivatali kötelességre vonatkozik.

V. ö. 13. 28. §§.

25. §. Aki az e törvény 11. §-a értelmében kibocsátott tilalmat ismerve, e tilalom megszegésével a sajtóterméket szétküldi, vagy szétküldését szándékos mulasztásával lehetővé teszi, az, amennyiben a sajtótermék tartalma olyan, amelynek terjesztésére az 1878: V. t.-cz. büntetést állapit meg, e büntetéssel büntetendő; ha a sajtótermék tartalma az 1878: V. t.-cz. 144. §-ában, 146. §. első bekezdésében vagy 147. §-ában meghatározott büntettek valamelyikének tényálladékát foglalja magában, három évtől öt évig terjedhető fegyházzal, ha pedig a 146. §-ának második bekezdésében vagy 456. §-ában vagy a jelen törvény 23. és 26. §-ában meghatározott bűncselekmények valamelyikének tényálladékát foglalja magában, három évig terjedhető államfogházzal és négyezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Az előbbi bekezdés értelmében büntetendő a sajtótermék előállitója (nyomdász stb.) akkor is, ha a sajtóterméknek az e törvény 11. §-ának első bekezdése alapján elrendelt beszolgáltatását szándékosan elmulasztotta, vagy szétküldését a megállapitott idő előtt megkezdette és tudta, hogy a sajtótermék tartalma az előbbi bekezdésben meghatározott bűncselekménynek tényálladékát alkotja.

Az előbbi két bekezdésben meghatározott bűncselekmények elkövetőinek felelősségére az 1848: XVIII. t.-cz. 13. és 33. §-ában foglalt szabályok nem nyernek alkalmazást.

V. ö. 11., 13., 28., 30. §§.

26. §. Az 1879: XL. t.-cz. 39. §-ában meghatározott cselekmények háboru idején elkövetése vétség, mely két évig terjedhető fogházzal és kétezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

V. ö. 13., 25., 28., 30. §§.

27. §. Aki az 1879: XL. t.-cz. 34. §-ában meghatározott cselekményeket háboru idején követi el, az, amennyiben cselekménye nem esik a jelen törvény 7. §-a alá, valamint az, aki a fennálló törvények alapján az 1879: XL. t.-cz. 34. §-ában

nem emlitett egyes hadiszükségletekre háboru idején kiadott kiviteli, átviteli, behozatali tilalmakat vagy egyéb forgalmi korlátozásokat megszegi, hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

V. ö. 13. 28. §§.

28. §. A 18—27. §-okban meghatározott cselekményeket háboru idején elkövetetteknek kell tekinteni akkor is, ha azt háboru fenyegető veszélyének okából elrendelt katonai előkészületek esetében a 13. §. szerint meghatározott időben követték el.

29. §. A közös haderő vagy a honvédség kötelékébe tartozó nem tényleges állományu egyén, aki oly időben, midőn az 1903: VI. t.-cz. 2. §-a alapján a ministerium által kiadott rendelet értelmében a fegyveres erő kötelékébe tartozó egyének részére utlevél kiadása tilos, a magyar állam területét oly czélból hagyja el, hogy katonai szolgálatra való esetleges behivatását meghiusitsa, vétséget követ el és öt évig terjedhető fogházzal büntetendő.

Ha az előbbi bekezdésben meghatározott cselekményt népfelkelésre kötelezett egyén oly czélból követi el, hogy a népfelkelési szolgálatra való esetleges behivatását meghiusitsa, cselekménye vétség, mely két évig terjedhető fogházzal büntetendő.

30. §. A jelen fejezetbe ütköző vétségek kisérlete büntetendő.

III. FEJEZET.

Zárórendelkezések.

31. §. Az igazságügyminister felhatalmaztatik, hogy a gyorsitott bünvádi eljárásnak a 12. §-ban emlitett szabályait, a rögtönbiráskodási szabályokat is ideértve, az 1896: XXXIII. törvényczikkben foglalt rendelkezések módositásával és kiegészitésével és az 1912. évi XXXII. és XXXIII. t.-cz. elveinek szem előtt tartásával rendeleti uton megállapithassa.

32. §. A jelen törvény kihirdetése napján lép életbe, és végrehajtásával a ministerium és az illető szakministerek, amennyiben pedig hatálya Horvát-Szlavonországokra is kiterjed s végrehajtása nem a központi kormányt illeti, a bán bizatnak meg. Horvát-Szlavonországokban az önkormányzati törvényhozásnak körébe tartozó ügyekre nézve az ottani törvények irányadók.

E törvénynyel egyidejüleg lép életbe az 1912: XXXII. t.-cz. 14. §-a és az 1912: XXXIII. t.-cz. 14. §-a.

E t.-cikkeket l. a Hadügyi pótkötetben.

1912: LXVIII. törvényczikk a hadiszolgáltatásokról.

(Szentesitést nyert 1912. évi december 29-én. Kihirdettetett az Országos Törvénytár 1912. évi december 31-én kiadott 18. számában.)

1. §. Mozgósitás, valamint hadi állományra való kiegészités esetében a fegyveres erő mozgósitott (hadi állományra kiegészitett), hadilag felszerelt vagy utba inditott részeinek szükségleteire, valamint a hadviselés érdekében szükséges védelmi intézkedésekhez az e törvényben meghatározott hadi szolgáltatások vehetők igénybe, amennyiben a fegyveres erő ebbeli szükségletei a rendes uton, vagyis a béke idején alkalmazott módozatok szerint idejekorán nem, vagy csak aránytalanul nagyobb költségen volnának kielégithetők.

A hadi szolgáltatásokat a csendőrségnek, a fegyveres erőhöz csatlakozó pénzügyőrségnek és állami erdészeti személyzetnek (1886. évi XX. t.-cz. 2. §.), továbbá a fegyveres erőt követő vagy ahhoz tartozó egyéb polgári személyeknek és a hadi foglyoknak, végül valamely szövetséges állam fegyveres erejének szükségleteire is igénybe lehet venni.

V. ö. 18., 21., 22., 24. §§.

2. §. Azt az időpontot, amelylyel a hadi szolgáltatások iránti kötelezettség kezdődik, valamint azt az időpontot, amelylyel ez a kötelezettség megszünik, a honvédelmi miniszter köztudomásra hozza.

V. ö. 6., 33. §§.

3. §. A hadiszolgáltatások igénylését a föltétlen szükség mértékére kell szoritani; a kötelezettség minden esetben csak a szolgáltatási képesség mérvéig terjedhet. A hadiszolgáltatásokért — amennyiben e törvény nem állapitja meg kifejezetten az ellenkezőjét — megfelelő térités jár. (33. §.)

4. §. Hadi czélokra szükséges személyes szolgáltatások teljesitésére, ha a szükséglet a rendelkezésre álló önkéntes munkásokból vagy népfölkelő kötelezettekből, illetőleg a védtörvény 7. §-a alapján alkalmazható hadkötelesekből nem fedezhető, — minden munkaképes, a férfinemhez tartozó polgári egyén kötelezhető, aki életének 50-ik évét be nem töltötte.

A fiatalabbak az idősebbek előtt és a lehetőségig oly egyének veendők igénybe, akik rendes foglalkozásuknál fogva az illető munkák elvégzésére alkalmasak.

V. ö. 6., 10. §§.

5. §. A személyes szolgáltatások alól feltétlenül mentesek:

a) a szellemileg vagy testileg ezekre alkalmatlanok;

b) az állami és egyéb köztisztviselők, a községi elöljárók, továbbá a védtörvény 57. szakaszában fölemlitett egyének, valamint azok, kik oly állásokat töltenek be, melyek a népfölkelési szolgálat alóli felmentést az 1886. évi XX. t.-cz. 2. §-a értelmében indokolják;

c) a lelkészi szolgálatot teljesitők;

d) azok, kik nemzetközi szerződéssel kifejezetten vagy nemzetközi szokással mentesitve vannak.

A tartózkodási községen kivül hosszabban tartó munkák és szolgálatok teljesitése alól mentesek:

1. önálló mezei gazdák, gyár- és ipartelepek birtokosai;

2. azok, kik különös tekintetbe vételt érdemlő családi viszonyaiknál fogva, családtagjaik élelfentartásának veszélyeztetése nélkül nem maradhatnak távol.

V. ö. 6., 10. §§.

6. §. Azok az egyének, akik az e törvény alapján igénybe vett szállitási vagy közlekedési eszköznek, ipar- vagy egyéb üzemtelepnek stb. személyzetéhez tartoznak és személyes szolgálatokra bevonhatók (4. és 5. §.), kötelesek a vállalat igénybevételének idejére eddigi szolgálati vagy munkaviszonyukban megmaradni, amig csak az általános vagy személyes hadszolgáltatási kötelezettség meg nem szünik (2. és 4. §.), vagy pedig egyéni mentességi jogczim nem áll be (5. §.).

Az e személyzethez tartozó egyéb egyének, szolgálati vagy munkaviszonyuk jogszerü megszüntetése esetében a vállalatnál további szolgálatra nem kötelezhetők.

V. ö. 11., 17., 18. §§.

7. §. A személyes szolgálatokért a teljesitett szolgálat, illetőleg munka nemének megfelelő térités jár, mely rendeleti uton fog szabályoztatni.

A munkások a szükséges és magukkal hozott szerszámok elhasználásáért és megrongálásáért kárpótlást nyernek.

Az e törvény alapján szolgálattételre bevont egyéneknek, ha a szolgálat ideje alatt megbetegednek, katonai egészségügyi intézetben való ingyenes gyógykezelésre van igényük.

8. §. Az e törvény alapján személyes szolgálatra bevont, valamint az önkéntes szolgálatokra vagy munkákra alkalmazott egyének, saját és hátramaradottjainak esetleges ellátási igényeit illetőleg, amennyiben a fennálló törvények vagy megállapodások szerint ellátásra igényük nem volna, ugyanazon elbánás alá esnek, mint a katonai személyek, ha a keresetképtelenségüket (szolgálatképtelenségüket) okozó

fogyatkozás vagy a halál bebizonyithatólag e szolgálat következtében állott be.

Ezt az ellátást külön rendelet szabályozza.

Az e törvény alapján szolgálattételre bevont egyének gyámolitásra szoruló családjainak ugyanolyan segélyezésre van igényük, mint a mozgósitáskor behivott, nem tényleges állományu katonai személyek családjainak.

V. ö. 33. §§.

9. §. Azok a polgári személyek, kik a fegyveres erő mozgósitott vagy hadi állományra kiegészitett csapatainak (parancsnokságainak, hatóságainak, intézeteinek) kiséretéhez, vagy egy szolgálatba helyezett hadihajónak vagy mozgósitás, illetőleg háboru esetére időlegesen a haditengerészetbe bekebelezett járómüvek személyzetéhez tartoznak, e viszony tartama alatt elkövetett büntetendő cselekmények miatt a katonai büntetőbiráskodás és a katonai fegyelmi fenyitő hatalom alatt állanak.

Ama közlekedési vállalatok személyzete, amely vállalatok hadi létszámra való emelés vagy mozgósitás esetén, e törvény értelmében katonai vezetés alatt hadi szolgáltatásokat teljesitenek, ebbeli szolgálati kötelességeinek e viszony tartama alatt történt megszegése miatt a katonai büntetőbiráskodás és a katonai fegyelmi fenyitő hatalom alatt áll.

Azok a polgári személyek, kik nem tartoznak ugyan az előző két bekezdésben felsorolt személyekhez, de hadi létszámra való emelés vagy mozgósitás esetén e törvény értelmében katonai közegek vezetése alatt valamely munka végzésére alkalmaztatnak, ez alkalmaztatásuk tartama alatt, az illető katonai közegek által e munkák vezetésére vonatkozólag kiadott parancsoknak feltétlenül engedelmeskedni kötelesek és e kötelessség megszegése miatt a katonai büntetőbiráskodás és a katonai fegyelmi fenyitő hatalom alatt állanak.

A polgári személyeknek tudtára kell adni azt, hogy a katonai büntetőbiráskodásnak és a katonai fegyelmi fenyitő hatalomnak alá vannak rendelve és pedig mily terjedelemben.

10. §. Minden fogatos jármü vagy személy-, illetőleg teherszállitásra alkalmas állat birtokosa kötelezhető, hogy azt megfelelően felszerelve, fuvarozásra (teherhordásra) átengedje.

Ha a birtokos személyes szolgálatra köteles (4. és 5. §.), a fuvarozást (állatvezetést) személyesen köteles teljesi-

teni; de jogában áll maga helyett alkalmas helyettest állitani.

Ha pedig a birtokos helyettest nem állithat és személyes szolgálatra sem kötelezhető, a fuvarost (állatvezetőt) a község rendeli ki a személyes szolgálatokra kötelezettek sorából.

Az igénybevételért rendeletileg megállapitandó térités jár.

V. ö. 10. §.

11. §. Minden közuti szállitásra alkalmas, gépi jármü birtokosa kötelezhető, hogy jármüvét annak vezetőjével (chauffeurjével) (6. §.) együtt a fegyveres erő czéljaira, a menetképességre fölszerelve átengedje.

Az igénybevételért rendeletileg megállapitandó térités jár.

V. ö. 10. §.

12. §. Vizi- és légijármüvek birtokosai kötelezhetők, hogy jármüveiket használatra átengedjék. Ilyen jármüvek végleges átengedése is követelhető.

E jármüveket akár személyzetükkel (6. §.) és felszerelésükkel együtt, akár anélkül lehet igénybe venni.

Az igénybe vett jármüvekért járó térités, külön megállapodás hiányában, szakértői becslés alapján állapittatik meg.

A vizi és légi jármüvek forgalma beszüntethető, egészben vagy részben katonai czélokra felhasználható.

A forgalom beszüntetéseért térités nem jár.

A légjármüvek előállitását és tartását beszüntetni, vagy pedig csak korlátozni is lehet.

V. ö. 10. §.

13. §. A 10., 11. és 12. §-ok alapján követelhető hadiszolgáltatások alól mentesek azok a jármüvek, lovak és teherhordó állatok, amelyek:

a) Ő Felsége és a királyi ház tagjainak udvartartásához tartoznak;

b) a közhivatalnokok szolgálatának teljesitésére feltétlenül szükségesek;

c) a nemzetközi jog értelmében területenkivüliséget élvező személyek használatára szolgálnak;

d) a posta szállitásához, egészségügyi czélokra, valamint a tüzoltók részére feltétlenül szükségesek;

e) a lelkipásztorok, orvosok és állatorvosok részére (kiknek hivatási körlete több községre, tanyára stb. terjed ki) hivatásuk teljesitésére szükségesek, de legfeljebb egy gép-

jármü, vagy egy fogatos jármü, vagy egy hátas vagy hámos ló;

f) az udvari és állami ménesekhez, mén- és csikótelepekhez tartoznak; — végül

g) a magánménesekben tenyésztésre állandóan használt ménekʼ és kanczák, a tenyésztésre alkalmasaknak nyilvántartott mének, —a vemhes és szoptatós kanczák négy hónapi szoptatás idejéig — ugyszintén a kizárólag és tartósan versenyczélokra tartott lovak.

Ha a 10., 11. és 12. §-ok alapján igénybe vett jármüvek és állatok az igénybevétel tartama alatt teljesen használhatatlanná válnak, megrongálódnak, vagy értékük rendkivüli mértékben csökken, a birtokosnak csak abban az esetben van igénye kártéritésre, ha a kár az ő hibáján kivül, vagy amennyiben a személyzetet (kocsis, málhásállatvezető, chauffeur stb.) ő bocsátotta rendelkezésre, azok hibáján kivül keletkezett.

A szállitási eszközök rendes kopásáért nem jár térités.

A kártérités kiszabásánál az átvétel alkalmával bizottságilag megállapitott becsértéket kell alapul venni.

14. §. Hirszolgálatra alkalmas állatokat, különösen galambokat, rendeletileg megállapitandó térités ellenében, be lehet vonni.

Ily állatok tartását, valamint az általuk közvetitett forgalmat be lehet szüntetni, vagy pedig csak korlátozni.

15. §. Minden, akár magántulajdonban is levő ut és közlekedési czélokat szolgáló mütárgy (hidak, áteresztek stb.) térités nélkül szabadon használható.

Ugy a közhasználatu, mint a magánhasználatra szolgáló átkelési eszközöket (kompokat, réveket, hajóhidakat stb.) a fegyveres erő és az azt követő személyzet szabadon használhatja. Az átkelési eszközök forgalma katonai tekintetekből egészen beszüntethető. A közhasználatu átkelési eszközök használatáért, a szolgáltatásnak vegyes bizottságilag megállapitandó közönséges értéke szerinti térités jár, tekintet nélkül az átkelési eszköz tulajdonosát az engedélyokirat alapján esetleg terhelő kötelezettségekre.

A forgalom beszüntetéseért térités nem jár.

Magánhasználatra szolgáló átkelési eszköznek használatáért térités nem jár. Az átkelési eszközökön, valamint a magántulajdonban levő mütárgyakon a használattal okozott kárért térités jár.

16. §. A vasutak használatára nézve a fennálló szabályok vagy az illető vállalatokkal esetleg kötött egyezmények irányadók.

Ha katonai tekintetek megkivánják, a vasuti forgalom az egyes vagy az összes vonalakon beszüntethető, valamint teljesen vagy részben katonai czélokra felhasználható.

A forgalom beszüntetéseért, — amennyiben törvényes rendelkezések, engedélyek vagy megállapodások máskép nem intézkednek — térités nem jár.

17. §. Vasuti távirdákat, magántulajdonban levő távirda- és távbeszélővonalakat személyzetükkel (6. §.) és felszerelésükkel együtt, részben vagy egészben igénybe lehet venni, vagy üzemüket be lehet szüntetni.

Vasuti és magántulajdonban levő távirda- és távbeszélővonalak használatáért, az állami távirda és távbeszélő használatára érvényes dijszabás szerinti térités jár.

Ha azonban a magántávirda vagy távbeszélődijszabás alacsonyabb, ugy a térités ezen alacsonyabb dijszabás szerint fizettetik.

A használat által okozott kárt meg kell tériteni.

Az üzem beszüntetéseért térités nem jár.

18. §. Üzem- és ipartelepek birtokosai kötelezhetők, hogy az 1. §-ban meghatározott célokra, az igénylőnek választása szerint, üzemüket folytassák vagy a személyzettel együtt (6. §.) használatra átengedjék.

Üzemben levő, keresetre alapitott telepek használatáért az átlagos jövedelem alapul vétele mellett történő bizottsági becslés szerint jár térités; az üzem kiterjesztése vagy megszoritása, valamint az esetleg a katonai igazgatás részéről kirendelt személyzetnek alkalmazása, kellőleg figyelembe veendő.

19. §. Minden ingatlan birtokosa köteles a birtokában levő ingatlanokat erőditési müvek, valamint más katonai épitmények (mütárgyak) előállitására, az erődített helyek hadi felszerelésére, hidak, utak, vasutak épitésére, vagy egyébként a hadi müveletek közvetett vagy közvetlen előmozditására és biztositására, a szükséglet tartamára használatul rendelkezésre bocsátani.

Az ingatlan használatáért elvileg kártalanitás jár, melyet bizottság határoz meg. Nem jár kártalanitás üresen álló, hasznot nem hajtó épületek, szünetelő ipartelepek, szabad terek, legelőterületek, erdők és megmunkálatlan földek használatáért, utóbbiakért azonban csak a szokásos megmunkáltatás idejéig.

A használatra átengedett ingatlant abban az állapotban kell visszaadni, amelyben azt átvették. Ha azonban a használat folytán az állag kárt szenvedett, azért megfelelő

kártalanitást kell adni. E czélból az átvételkor az ingatlanok állapotát és értékét, a visszaadáskor pedig az esetleg szenvedett kárt, bizottságilag kell megállapitani.

Ha a birtokos a bizottság megállapitásával nincs megelégedve, szabadságában áll igényeit a 33. §. értelmében érvényesitenie.

Az e §. értelmében használatul átengedett ingatlanok tulajdonosa kisajátitás utján megszerezhető. A kisajátitási eljárásra az 1881: XLI. t.-czikk rendelkezései érvényesek.

V. ö. 20., 21. §.

20. §. A 19. §-ban emlitett czélokra, az ott megállapitott használatra való átengedésen kivül, az épületeknél a szabad rendelkezésre bocsátás is követelhető. A szabad rendelkezés magában foglalja az épület lerombolására és lényeges átalakitására való jogot is.

A szükséghez képest a kisajátitás is igénybe vehető.

A rendes használatért a 19. §. szerinti térités jár.

Ha az átengedett épületet lerombolták, vagy lényegesen átalakitották, az okozott kár megtéritendő. A kártéritést az épület becsára alapján kell megállapitani.

A tulajdonos a kisajátitás utján való tulajdonmegváltást is követelheti.

A becsár az épületek elfoglalása vagy lebontása előtt bizottságilag állapittatik meg. Ugyanez határozza meg a lerombolással vagy a lényeges átalakitással okozott kárt is.

Ha a bizottság megállapitásával a tulajdonos nincs megelégedve, szabadságában áll igényét a 33. §. értelmében érvényesitenie.

A kisajátitási eljárásra az 1881: XLI. t.-czikk rendelkezései érvényesek.

21. §. A beszállásolás tekintetében általában az ideiglenes beszállásolásra nézve a békében fennálló törvényes rendelkezések irányadók; ezek kiterjednek az 1. §-ban fölsorolt összes egyénekre, valamint az egész állatállományra.

A térités a fentebb emlitett törvényes rendelkezések szerint, — és a mire ezek nem terjednek ki — rendeletileg megállapitandó mértékben fizettetik.

Szükség esetében olyan helyiségek is igénybevehetők, melyek béke idején a beszállásolás alól föl vannak mentve. Azonban kivételt képeznek: az Ő Felsége és a királyi ház tagjainak udvartartásaihoz tartozó épületek, a nemzetközi jog értelmében területenkivüliséget élvező személyek használatára szolgáló épületek, azután a közvetlenül állami czélokra szolgáló nélkülözhetetlen épületek vagy épületrészek,

továbbá a nyilvános muzeumok, műcsarnokok, levéltárak és könyvtárak, a női zárdák belső elzárás által elkülönitett s a valódi szükségletnek megfelelő helyiségei, végül azok a vasuti épületek, amelyek a katonai czélokra szükséges üzemhez nélkülözhetetlenek.

A csapatok táborzására, a hadianyag és készletek felállitására szükséges szabad terek, — ilyenek hiányában alkalmas telkek, — a birtokosaik által rendelkezésre bocsátandók. Hasonlóképen mindennemü készlet elhelyezésére szükséges helyiségek is rendelkezésre bocsátandók. A térités tekintetében a 19. §. második bekezdésében foglalt rendelkezések érvényesek.

A beszállásolási törvényt l. a Hadügyi kötetben.

22. §. A háztartással biró lakosok kötelezhetők, hogy az 1. §-ban megjelölt egyéneknek természetbeli élelmet nyujtsanak.

Az élelem mértéke rendeletileg lesz megállapitva.

Élelmi czikkek (vágómarhák) birtokosai kötelesek azokat követelésre átengedni.

A követelés a község utján történhetik, amely a rendeltetési helyre való szállitásra kötelezhető.

Tenyész- és tejelőállatok átengedése csak kivételesen követelhető.

A természetbeli élelmezésért s az élelmiczikkekért a rendeletileg megállapitandó térités jár, amelynél az előző évi október, november és deczember hónapokra megállapitott piaczi átlagárakat, ez áraknak egy harmadáig terjedhető összeg hozzászámitásával kell alapul venni.*)

Amennyiben a hadiszolgáltatások tartama alatt a piaczi árak lényeges emelkedése vagy csökkenése állapittatnék meg, ez alapon a téritési tételek ujabban állapittatnak meg, azonban pótlék hozzászámitása nélkül.*)

*) V. ö. 23. §.

23. §. Aki takarmánynak van birtokában, köteles a szükséges takarmányt szolgáltatni. A takarmány kaszálása és gyüjtése, valamint szállitása a községtől követelhető.

Az állatállomány részére legelőket is igénybe lehet venni.

A szükséges takarmányért a 22. §. két utolsó bekezdése szerint megállapitandó térités jár. Az állatok etetésére átengedett füfélékért vagy mezei terményekért és a legelésre rendelkezésre bocsátott rétekért (kivételesen bevetett földekért) szakértői becslés alapján azon közönséges becsérték szerint fizettetik a térités, melylyel a termény a kaszálás

vagy az aratás idején birt volna; a tulajdonképeni legelőkért a helyben szokásos legelőpénz jár.

24. §. Az 1. §-ban meghatározott czélokra szükséges egyéb hadi segédeszközök is követelhetők birtokosaiktól ideiglenes használatra vagy végleges átengedésre.

Ilyen tárgyak igénybevételéért térités, megrongálásukért kártérités jár, és pedig a szakértők által megállapitandó közönséges értékükhöz mérten.

Terménykészletek birtokosainak a katonai igazgatással kötött szállitási szerződései a hadi szolgáltatás teljesitésének kötelezettsége alól nem mentesitenek.

25. §. A községek kötelesek megbetegedett személyeket és beteg, de ragálymentes állatokat, akiket, illetőleg amelyeket katonai vagy polgári gyógyintézetbe szállitani nem lehet, ápolás végett átvenni.

A községek arra is kötelezhetők, hogy a már meglevő kórházaikat rendelkezésre bocsássák, vagy szükségkórházakat rendezzenek be és bocsássanak rendelkezésre. A községek kötelesek a kórházi épületek és a berendezés fentartásáról gondoskodni, a betegek számára szükséges élelmiszereket, italokat, orvosi és kórházi szereket, a felügyelő- és ápolószemélyzet számára az élelmezést és végül a tüzelő és világitó anyagot is szolgáltatni.

Beteg személyek és állatok ellátása és ápolása körül felmerült költségeket, a béke idején fennálló elvek szerint kell megtériteni.

26. §. A községek kötelesek a katonai közigazgatás által gondozás céljából átadott javakat átvenni. A gondozás körül a községre hárulnak mindazok a jogok és kötelességek, melyek az idegen vagyon feletti gondnogsággal egybe vannak kötve.

Az állami javak gondozásáért térités nem jár, kivéve az elkerülhetetlen készkiadásokat.

A közigazgatási hatóság intézkedhetik, hogy a gondozásba átvett javak, ha gondozásuk aránytalan nagy költséggel volna egybekötve, vagy romlásnak volnának kitéve, eladassanak. A befolyt eladási ár a legközelebbi katonai hatóságnak szolgáltatandó át.

27. §. Azt, hogy milyen terjedelemben, mikor és hol áll be a hadi szolgáltatások teljesitésének kötelezettsége, elvileg a honvédelmi miniszter állapitja meg.

Sürgős esetekben a katonai parancsnokságok (hatóságok) a megkeresést közvetlenül a közigazgatási hatóságok-

hoz, rendkivüli esetekben közvetlenül a községhez intézhetik, amidőn a közigazgatási hatóságok, illetőleg a községek rendelkeznek a hadi szolgáltatások kiállitása iránt.

Végszükség esetében a feltétlenül szükséges szolgáltatást közvetlenül magától a szolgálatra kötelezettől lehet követelni.

28. §. Az igénybevételre kerülő hadi szolgáltatásokat a honvédelmi miniszter a törvényhatóságokra, a törvényhatóság első tisztviselője a járásokra (városokra) és a főszolgabiró (járásfőnök) a községekre veti ki.

Az igénybevételre kerülő hadiszolgáltatásokat, — amennyiben az a katonai érdekeket nem veszélyezteti és számottevő költségtöbblet okozása nélkül lehetséges, — megfelelő nagy területre kell kivetni s a törvényhatóságok, járások (városok) és községek szolgáltatási képességéhez mérten, lehetőleg egyenlő mértékben, figyelemmel az egyes szolgáltatásra kötelezettek létfeltételeire, felosztani.

29. §. A községek a hadiszolgáltatást akár az arra kötelezettek által, akár felfogadott vállalkozókkal teljesittethetik.

30. §. A közigazgatási hatóságok és községi elöljáróságok vonakodás vagy mulasztás esetében a hadiszolgáltatást kényszereszközök alkalmazásával is teljesittethetik és e végből szükség esetében katonai karhatalmat is igénybe vehetnek.

Amennyiben a követelményeknek nem idejében vagy nem a követelt mértékben tétetnék eleg, és ha a közigazgatási hatóságok vagy községek közreműködésének igénybevétele teljesen lehetetlen volna, ugy a szolgáltatás azoknak közreműködése nélkül, közvetlenül a katonaság által követelhető s vonakodás vagy ellenszegülés esetén az illető katonai parancsnok felelősségére kikényszerithető vagy a tulajdonos távollétében el is vehető; ez esetben köteles a parancsnok a lehetőség szerint bizalmi férfiakat meghivni.

31. §. A kötelezettségek tekintetében vitás esetekben vagy esetleges panasz esetén, a közigazgatási hatóságok, legfelsőbb fokban a honvédelmi miniszter, határoznak.

A felebbezésnek halasztó hatálya nincsen.

32. §. Az e törvény alapján teljesitett szolgáltatásokért járó téritést és a szenvedett károkért járó kártéritést, amennyire lehet, készpénzben kell kifizetni. Amennyiben az azonnal való fizetés nem volna lehetséges, a hadi szolgáltatás teljesitését irásban nyugtatványozni kell. E nyugtat-

vány alapján a hadi szolgáltatást teljesitő, amennyiben a kifizetés már előbb nem történt volna meg, igényét a 33. §. értelmében érvényesitheti.

V. ö. 33. §.

33. §. Amennyiben valamely hadiszolgáltatásért járó téritės vagy valamely okozott kárért járó kártérités a 32. §. értelmében ki nem fizettetett, vagy amennyiben a megitélt téritéssel vagy kártéritéssel a szolgáltatást teljesitő megelégedve nincs, jogában áll igényét az illetékes községi elöljáróságnál irásban vagy szóval bejelenteni hat hónap alatt attól a naptól kezdve, amelyen a hadi szolgáltatások iránti kötelezettség megszünése a 2. §. értelmében közhirré tétetett.

A 8. §. alapján támasztott ellátási igények bejelentésére vagy igazolására, továbbá a bejelentések megvizsgálására és az ezekre vonatkozó döntésre nézve ugyanazt az eljárást kell követni.

A bejelentett igényeket elsősorban a községenként e czélból megalkotott bizottságok veszik vizsgálat alá és állapitják meg. E bizottságok megállapitásait a katonai területi parancsnokság két kiküldöttjével kiegészitett törvényhatósági közigazgatási bizottság — Horvát-Szlavonországokban az országos bizottság — vizsgálja felül s terjeszti fel a honvédelmi miniszterhez.

Végérvényesen a belügyminiszternek — Horvát-Szlavonországokban a bánnak — továbbá a pénzügyminiszternek, a honvédelmi miniszternek és a hadügyminiszternek, valamint esetenkint az érdekelt minisztereknek két-két képviselőjéből alakult bizottság határoz.

A községenkint alkotott bizottságok kis- és nagyközségekben a főszolgabiró (járási főnök), városokban a polgármester elnöklete alatt a község egy tisztviselőjéből, a képviselőtestület 3 tagjából és a katonai hatóság kiküldötteiből állanak.

V. ö. 3., 19., 20., 32. §§.

34. §. A hadiszolgáltatásokért járó téritės és az okozott károkért járó kártérités, továbbá a személyes szolgálatokra bevont egyének ellátási igényeiből eredő kiadások a közös hadügyi tárczát terhelik.

A személyes szolgálatra bevont egyének hátramaradottainak ellátási igényeiből, valamint a bevont egyének gyámolitására szoruló családjainak segélyezéséből eredő kiadások a hadmentességi dijalapot terhelik.

35. §. A hadiszolgáltatásokra és az azokból származó

igényekre vonatkozó beadványok, jegyzőkönyvek, mellékletek és egyéb okmányok bélyeg- és illetékmentesek.

36. §. Ez a törvény kihirdetése napján lép hatályba. Végrehajtásával a honvédelmi miniszter bizatik meg, aki az érdekelt miniszterekkel és a hadügyminiszterrel, Horvát-Szlavonországokban pedig a Horvát-Szlavon- és Dalmátországok bánjával is egyetértőleg jár el.

A Közjogi kötet 915. lapjára folytatólag beillesztendő:

1912: XX. törvényczikk egyes pénzforgalmi eszközök szaporitásáról.

(Szentesiétst nyert 1912. évi márczius hó 8-án. — (Kihirdettetett az „Országos Törvénytár"-ban 1912. évi márczius hó 12-én.)

1. §. Az egy-koronás és öt-koronás érméken kivül két-koronás ezüst érmék is veretendők.

2. §. A két-koronások 835 ezredrész ezüstöt és 165 ezredrész rezet tartalmazó ötvözetből veretnek.

Egy kilogramm ötvözött ezüstből 100 darab két-koronás veretik. A két-koronás sulya tehát 10 gramm lesz.

A két-koronások veretésénél a törvényszabta suly és finomsági tartalom megtartandó. Amennyiben az egyes érménél teljes pontosság nem érhető el, megengedtetik oly eltérés fölfelé vagy lefelé, amely a finomságban három ezredrészt, a sulyban tiz ezredrészt nem halad meg.

3. §. A két-koronások képlapjára Ő Felsége mellképe jő az 1892. évi XVII. törvényczikk 5. §-ában foglalt körirattal, a hátlapra lebegő angyalok által tartva a magyar korona, a korona alá koszoruba foglalva az értékjelzés: „2 korona" és a veretés évszáma.

A két-koronások karimája sima és rajta mélyitett betükkel e szavak lesznek: „Bizalmam az ősi erényben."

A két-koronások átmérője 27 milliméter lesz.

4. §. A két-koronások kizárólag az állam számlájára veretnek.

Egyelőre mindössze 15,000.000 korona névértékü két-koronás veretendő.

A veretésre és forgalombahozatalra vonatkozó határidők rendeleti uton állapittatnak meg.

5. §. Egyebekben az egy-koronásokra vonatkozó törvényes rendelkezések a két-koronásokra is alkalmazandók.

6. §. Az 1892. évi XVII. törvényczikk 14. §-a alapján vert 60,000.000 korona egy-koronás ezüst érmén felül további 30,000.000 korona egy-koronás ezüst érme veretendő.

Az idézett törvénynek az egy-koronásokra vonatkozó határozatai az egy-koronás ezüst érmék fölemelt mennyiségére is változatlanul érvényesek.

7. §. A magyar szent korona országainak egész területén a kereskedők és iparosok a közönséggel szemben csak a koronaértékben való számitást használhatják.

Tilos ennélfogva más, mint a koronaértékben való számitás használata ajánlatokban, számlákban, jegyzékekben, számadásokban, árjegyzékekben, hirdetésekben és a nyilvánosságnak szánt egyéb közleményekben, továbbá kirakatokban, üzlethelyiségekben, kiállitásokon, vásárokon és hasonló alkalmakkor.

Aki a tilalom ellen vét, kihágást követ el és az illetékes kir. járásbiróság által 200 K-ig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

8. §. Jelen törvény kihirdetése napján lép életbe; az 1—6. §-okban foglalt rendelkezések azonban az érme- és pénzrendszerre vonatkozó és az 1892. évi XVIII. törvényczikkel az ország törvényei közé iktatott, az 1911. évi XVIII. törvényczikk 8. §-a alapján meghosszabbitott szerződés hatályának tartama alatt csak amellett a feltétel mellett léptethetők életbe, ha a két-koronás ezüst érmék veretése és az egy-koronás ezüst érmék további veretése iránt a magyar szent korona országainak kormánya a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok kormányával megfelelő szerződést köt.

A törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

A Közjogi kötet 926. lapján az 1907: XLVIII. t.-cz. után beillesztendő:

1912: XXI. törvényczikk az 1892. évi XVIII. törvényczikk alapján az érme- és pénzrendszerre vonatkozólag kötött és az 1911. évi XVIII. törvényczikk 8. §-a alapján meghosszabbitott szerződést kiegészitő ujabb pótszerződésről.

(Szentesitést nyert 1912. évi márczius hó 8-án. — Kihirdettetett az „Országos Törvénytárban"-ban 1912. évi márczius hó 12-én.)

1. §. Felhatalmaztatik a kormány, hogy a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok kormányával az érme- és pénzrendszerre vonatkozó szerződést kiegészitő következő pótszerződést köthesse:

I. Czikk. Az egy-koronás és öt-koronás érméken kivül két-koronás ezüst érmék is veretendők.

A két-koronások 835 ezredrész ezüstöt és 165 ezredrész rezet tartalmazó ötvözetből veretnek.

Egy kilogramm ötvözött ezüstből 100 darab kétkoronás veretik. A két-koronás sulya tehát 10 gramm.

A két-koronás veretésénél a törvényszabta suly és finomsági tartalom megtartandó. Amennyiben az egyes érménél teljes pontosság el nem érhető, megengedtetik oly eltérés fölfelé vagy lefelé, amely a finomságban 3 ezredrészt, a sulyban 10 ezredrészt nem halad meg.

A két-koronások átmérője 27 milliméter lesz.

II. Czikk. A két-koronások mindkét államban csakis az állam számlájára veretnek.

Ezekből az érmékből mindkét államban egyelőre mindössze 50,000.000 korona veretendő, amely összegből a magyar szent korona országai 15,000.000 koronát, a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok 35,000.000 koronát veretnek.

Az érmék forgalomba hozatalának idejét a két pénzügyminister egyetértőleg rendeleti uton fogja megállapitani.

III. Czikk. A fönnebb megjelölt összegü két-koronások veretése czéljából a két pénzügyminister az Osztrák-magyar banktól, az ellenértéknek törvényes fizetési eszközökben való lefizetése mellett, együtt 50,000.000 korona ezüst egy-forintost fog átvenni és pedig a m. kir. pénzügyminister 15,000.000 koronát, a cs. kir. ausztriai pénzügyminister 35,000.000 koronát.

A két pénzügyminister által beszerzett ezüst egy-forintosok az illető pénzverdékhez azonnal verdeanyagként átutalandók.

IV. Czikk. Az érme- és pénzrendszerre vonatkozó szerződés 1892. évi XVIII. törvényczikk, illetőleg az 1892. évi augusztus 2-án kelt ausztriai törvény R. G. Bl. 127. sz.) XI., XV., XVI. és XX. czikkeiben az egy-koronásokra vonatkozólag foglalt rendelkezések, valamint ugyanezen szerződés IV. czikkének ötödik bekezdésében a koronaérték érméinek külső kiállitására vonatkozólag foglalt rendelkezések a két-koronásokra is érvényesek.

V. Czikk. A már vert 200,000.000 korona egy-koronáson felül, ezekből az érmékből mindkét államban további 100,000.000 korona veretendő, és pedig a magyar szent korona országaiban 30,000.000 korona, a birodalmi tanácsban képviselt királyságok- és országokban 70,000.000 korona.

Az egy-koronások előbb emlitett mennyiségének veretése czéljából a két pénzügyminiszter az Osztrák-magyar

banktól, az ellenértéknek törvényes fizetési eszközökben való lefizetése mellett, együtt 100,000.000 korona ezüst egy-forintost fog átvenni és pedig a m. kir. pénzügyminister 30,000.000 koronát, a cs. kir. ausztriai pénzügyminister 70,000.000 koronát.

A két pénzügyminister által beszerzett ezüst egy-forintosok az illető pénzverdékhez azonnal verdeanyagként át utalandók.

Egyebekben az érme- és pénzrendszerre vonatkozó szerződésnek (1892. évi XVIII. törvényczikk, illetőleg az 1892. évi augusztus 2-án kelt ausztriai törvény R. G. Bl. 127. sz.) az egy-koronásokra vonatkozó határozatai az egy-koronások fölemelt mennyiségére is változatlanul érvényesek.

2. §. Jelen törvény kihirdetése napján lép életbe és végrehajtásával a ministerium bizatik meg.

1912. évi máj. 7. 49.337. sz. P. M. rend.
a koronaértékre szélé két-koronás ezüst érmék forgalomba hozataláról.

A cs. kir. ausztriai pénzügyminiszter urral létesitett megállapodás értelmében a koronaértékre szóló két-koronás ezüst érmék kiadása folyó évi május 20-ával megkezdődik.

A két-koronás érmék, és pedig ugy a magyar, mint az osztrák veretüek, az 1912 : XXI. t.-cz. 1. §. IV. czikke értelmében mindazon fizetéseknél, amelyek koronaértékben teljesitendők, névértékben fogadandók el.

A magánforgalomban azonban senki sincs kötelezve kétkoronásokat 50 korona összegen tul fizetésképp elfogadni, mig az állami és többi közpénztárak a két-koronásokat fizetésképp korlátlanul elfogadn tartoznak.

A két-koronásokat az Osztrák-magyar bank budapesti főintézete, valamint az összes fiók-intézetek pénztárai más törvényes fizetési eszközökre bármily összeg erejéig átváltják.

A két-koronások kiadását az Osztrák-magyar bank budapesti főintézetének és összes fiókintézeteinek pénztárai, egyelőre azonban a rendelkezésre álló készlet erejéig eszközlik.

A 49.337/1912. P. Ü. M. számhoz.

HIRDETMÉNY.

A koronaértékre szóló két-koronás ezüst érmék ismertetése tárgyában.

Az 1912 : XX. törvényczikk alapján veretendő két-koronás ezüst érme képlapján Ő császári és Apostoli királyi Felsége mellképe a következő köriratttal: „Ferencz József I. K. A. Cs. és M. H. S. D. O. Ap. Kir." azaz „Isten Kegyelméből Ausztriai Császár és Magyar-, Horvát-Szlavon-Dalmátországok Apostoli Királya", Ő Felsége mellképe alatt a körmöczbányai pénzverde jegye „K. B." látható; a hátlapon lebegő angyalok által tartva a magyar szent korona van, a korona alatt buzakalászból és cserfalombból font, felfelé nyitott koszoruba foglalva az értékjelzés: „2 korona" és a veretés évszáma.

A két-koronások karimája sima és rajta mélyitett betükkel e szavak olvashatók: „Bizalmam az ősi erényben."

A lapok pereme mindkét oldalon emelkedett és sima és azon belül gyöngysor vonul körül.

A két-koronások átmérője 27 milliméter.

Tekintettel az 1892 : XVIII. törvényczikknek az 1912 : XXI. törvényczikkel a két-koronásokra vonatkozólag is kiterjesztett ama határozataira, amelyek a koronaértékre szóló ausztriai veretü érméknek Magyarországon ugyanazt a forgalomképességet biztositják, amelylyel a

magyar veretü ily érmék birnak, ezennel közzététetnek az ausztriai veretü két-koronás érme rajzai is a következő leirás kiséretében:

A birodalmi tanácsban képviselt királyságokban és országokban vert két-koronás érme ötvözete, sulya és átmérője ugyanaz, mint a magyar veretü érméé.

Külalakja a következő:

A képlapon Ő Felségének mellképe látható a következő körirattal: „Franc. Jos. I. D. G. Imp. Austr. Rex. Boh. Gal. III. Etc. Et Ap. Rex Hung."

A hátlapon a császári sas látható és e felett köriratként az értékjelzés „2 Coronae" és a veretés évszáma római számjegyekben; a császári sas alatt az értékjelzés: „2.-Cor." és a veretés évszáma arab számjegyekben.

Az érme sima karimáján mélyitett betükkel e szabak olvashatók: „Viribus Unitis."

A lapok pereme mindkét oldalon emelkedett és sima és azon belül gyöngysor (gyöngy gyöngyöt érintve) vonul körül.

Az 1912 : XX. törvényczikk 5. §-a értelmében egyebekben az egykoronásokra vonatkozó törvényes rendelkezések a két-koronásokra is alkalmazandók.

Ugyanez érvényes az 1912 : XXI. törvényczikk 1. §. IV. czikk értelmében az ausztriai veretü két-koronásokra is.

A Közjogi Kötet 933. *lapján az Osztrák-magyar bank czime alatt feljegyzendő:*

V. ö. 1910. aug. 11. 73738. P. M. sz. rend. az osztrák-magyar bank 1902. évi január 2-áról keltezett 100 koronára szóló bankjegyeinek bevonása és 1910. évi január 2-áról keltezett 100 koronára szóló bankjegyeknek kibocsátása tárgyában. (R. T. 596.)

A Közjogi Kötet 941. *lapján az* 1899: *XXXVI. t.-cz. után folytatólag beillesztendő:*

1911: *XVIII. törvényczikk*
az Osztrák magyar bank szabadalmának és az érme- és pénzrendszerre vonatkozó szerződésnek meghosszabbitásáról, valamint az ezekkel kapcsolatos ügyek rendezéséről.

(Szentesitést nyert 1911. évi augsztus hó 8-án. — Kihirdettetett az „Országos Törvénytár"-ban 1911. év. augusztus hó 13.)

I. FEJEZET.

1. §. Az osztrák-magyar monarchia mindkét államát önálló jegybankok felállitása tekintetében megillető, kölcsönösen elismert jog, a mai szabadalom lejárta után az 1917. év végéig igénybe nem vétetvén, az Osztrák-magyar banknak 1910. deczember 31-én lejáró szabadalma az 1911. évi január 1-től 1917. évi deczember 31-éig terjedő időre ismét meghosszabbitatik.

Az Osztrák-magyar bank alapszabályainak 1., 82., 83., 84., 93., 102., 105. és 111. czikkei helyébe az idemellékelt s e törvény kiegészitő részét képező czikkekben foglalt határozatok lépnek hatályba; az alapszabályok 104. czikkében a 111. czikk helyett a 84. czikkre és a 107. czikk V. pontjában a 105. és 83. czikkek mellett a 111. czikkre is hivatkozni kell; a 109., 110., 112., 113. és 114. czikkek határozatai pedig egyuttal hatályon kivül helyeztetnek.

Az Osztrák-magyar bank alapszabályainak egyéb határozatai, ideértve a bank jelzálog-hitelosztálya alapszabályait is, változatlanul érvényben maradnak.

2. §. Az Osztrák-magyar bank meghosszabbitott szabadalmának tartama alatt is fel van hatalmazva, hogy közraktárak által kiállitott, koronaértékre szóló zálogjegyeket (warrant) az 1890. évi XX. törvényczikk rendelkezéseihez képest leszámitolhasson és az idézett törvényczikk rendelkezéseinek megfelelő ilyen zálogjegyeket (warrant) az alapszabályok 76. és 77. czikkeinek megfelelően a forgatmány- (giro-) üzletben átvehessen.

3. §. A pénzügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok pénzügyminiszterével együttesen uj fiókok felállitása, valamint a bank ingatlanainak és szerelvényeinek mérlegszerü értékelése tárgyában az alább következő s e törvény kiegészitő részét képező két egyezményt az Osztrák-magyar bankkal megköthesse; továbbá, hogy az 1887. évi XXVI. törvényczikk 2. §-a alapján az Osztrák-magyar bank szabadalmának és müködésének Boszniára és Herczegovinára leendő kiterjesztése tárgyában kötött és 1910 deczember 31-éig érvényben tartott egyezményt az Osztrák-magyar bank meghosszabbitott szabadalmának tartamára megujithassa.

4. §. Az Osztrák-magyar bank szabadalmának meghosszabbitásáról szóló 1899. évi XXXVII. törvényczikk 6. és 7. §-ai, valamint az Osztrák-magyar bank által az alapszabályoknak megfelelően kibocsátott záloglevelek és azok szelvényei részére az 1889. évi XXX. törvényczikk 10. §-ában biztositott mentességek, továbbá az értékpapir forgalmi adóról szóló 1900. évi XI. törvényczikk 30. és 31. §-ai az Osztrák-magyar bank ujonnan meghosszabbitott szabadalmának tartama alatt is érvényben maradnak.

II. FEJEZET.

5. §. Abban az esetben, ha az Osztrák-magyar bank módositott alapszabályainak 111. czikke alapján javaslatba hozza, hogy a bankalapszabályok 83. czikkének felfüggesztése megszüntettessék, a magyar szent korona országainak kormánya köteles a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok kormányával haladéktalanul tárgyalásba bocsátkozni, a tárgyalást lehetőleg sürgősen lebonyolitani és megegyezés létrejöttével a cs. és kir. ausztriai kormánynyal egyetértőleg megállapitott napon az országgyülésnek előterjesztést tenni az iránt, hogy az Osztrák-magyar bank alapszabályai 83. czikke felfüggesztésének azonnali megszüntetésére vonatkozó javaslat jóváhagyassék.

E javaslat jóváhagyása az országgyülés mindkét házának hozzájáruló határozatával történik a két ház egyikének is elutasitó határozata a javaslat jóváhagyásának megtagadását vonja maga után. Ha az előterjesztés benyujtásának időpontjától kezdődő és csak az országgyülés együttlétének ideje alatt számitandó négy heti időtartam alatt az országgyülés egyik háza vagy mindkét háza a javaslat felett nem határoz, a javaslat az országgyülés illető háza, illetőleg mindkét háza által jóváhagyottnak tekintendő.

Ha a javaslat a fennebbi rendelkezések értelmében jóváhagyatott és ha a birodalmi tanácsban képviselt királyságokban és országokban lényegben hasonló törvényes rendelkezések alapján a cs. kir. ausztriai kormány azonos előterjesztése szintén jóváhagyatott, a kormány a fent jelzett előfeltételek bekövetkeztétől számitandó három nap alatt a bankalapszabályok 83. czikke jelenleg felfüggesztett határozatainak hatályba léptét közhirré tenni tartozik.

III. FEJEZET.

6. §. Felhatalmaztatik a kormány, hogy a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok kormányával a következő egyezményt megköthesse:

I. A m. kir. pénzügyminiszterium és a cs. kir. ausztriai pénzügyminiszterium az Osztrák-magyar bankkal a következő határozatokat tartalmazó megállapodásokat fogják létesiteni, amelyek 1911 január 1-ére visszahatólag lépnek hatályba.

A tizkoronás bankjegyek kibocsátása tárgyában 1899. november 1-én létesitett megállapodások hatályon kivül helyeztetnek.

Azok a korlátozások, amelyek aranyérméknek az Osztrák-magyar banknál való lefizetése tárgyában 1899. évi november 1-én kötött egyezményben ezeknek az érméknek a bank érczkészletébe való beszámitására vonatkozólag megállapittattak, hatályukat vesztik.

Az utóbb emlitett egyezmény egyéb határozatai érvényben maradnak és a tizkoronás bankjegyek kibocsátása tárgyában 1899. évi november 1-én létesitett megállapodások III. czikke 1. pontja alapján lefizetett 160 millió korona aranyérmékre is kiterjesztetnek.

II. A behivott, de beváltásra nem került azok a tiz koronás bankjegyek, amelyek a bankalapszabályok 83. czikkének hatályba léptét megelőző időbe eső kibocsátásokból származnak, a forgalomban levő összegnek 160 millió koronát meg nem haladó része erejéig a két állam javára olyképen évülnek el, hogy azokból 30% a m. kir. államkincs-

tárt, 70% pedig a cs. kir. ausztriai államkincstárt illeti meg; egyebekben a tizkoronás bankjegyekre is a bankalapszabályok 89. czikkének határozatai nyernek alkalmazást.

III. Ha a két állam kormányai az Osztrák-magyar bank alapszabályai 107. czikkében kikötött jogukkal, amely szerint a szabadalom tárgyát képező egész banküzletet a jelzáloghitelosztály elkülönitése mellett, amely a banktársaságnak megmarad, a mérleg szerinti álladékban és a mérleg szerinti értékben átvehetik, élnének: a banknak felosztás alá kerülő mérleg szerinti érczkészletéből az az összeg, amely a m. kir. kormány és a cs. kir. ausztriai kormány által államjegyek beváltása czéljából az Osztrák-magyar banknál teljesitett összesen 542,656.000 K-át tevő arany lefizetéseknek megfelel, amennyiben ezek a visszakövetelési jog gyakorlása folytán netán már korábban vissza nem térittettek volna, a két kormány között a bank felosztandó vagyonában való részesedésük terhére, mindenekelőtt aranyérmékben a lefizetés arányában, vagyis olyképen osztandó meg, hogy 30% a m. kir. államkincstárt, 70% pedig a cs. kir. államkincstárt illesse meg.

Az érczkészlet maradványa és pedig annak egyes nemei szerint elkülönitve, a m. kir. államkincstár és a cs. kir. ausztriai államkincstár között a szerint a kulcs szerint fog megosztani, amely az Osztrák-magyar bank összes ingó és ingatlan vagyonának megosztására nézve a jelzáloghitelüzlethez tartozó vagyonrészek kivételével, meg fog állapittatni és amely ekként arra az arányra alkalmazandó lesz, amelyben a két államkincstár az Osztrák-magyar bank részvényesei részére kifizetendő összeget viselni tartozik.

Ha ez az eset oly időben áll be, amidőn még az alapszabályok ama határozatai, amelyek a bankjegyeknek törvényes érczpénz ellenében való beváltására vonatkoznak (83. czikk), hatályba nem helyeztettek, a szab. osztrák nemzeti bank által átengedett, eredetileg 80 millió a. é. forintot tevő kölcsön részleges törlesztéseképen 1899. évi deczember 31-én a koronaérték aranyérmeiben az Osztrák-magyar banknál lefizetett 60 millió korona a cs. kir. ausztriai pénzügyminiszteriumnak kivánságára és a bank mérleg szerint meglevő aranykészlete mérvéhez képest a koronaérték aranyérméiben ugyanilyen összegnek ezüst értékpénzben vagy bankjegyekben való lefizetése ellenében visszatéritendő.

A cs. kir. ausztriai pénzügyministerium ezen jogával azonban csak annyiban fog élni, amennyiben az Osztrák-magyar bank mérleg szerint meglévő aranykészlete az első bekezdés értelmében igénybe nem vétetik.

IV. FEJEZET.

7. §. A kormány felhatalmaztatik, hogy az Osztrák-magyar bankot cselekvőleg illető, eredetileg 80 millió a. é. forintot tevő államadósságra vonatkozólag a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok kormányával a következő egyezményt köthesse:

I. Az 1863. évi január 3-án az akkori cs. kir. pénzügyministerium és a szab. osztrák nemzeti bank között kötött egyezmény értelmében a szab. osztrák nemzeti bank által adott, eredetileg 80 millió a. é. forintot tevő kölcsönnek még törlesztetlen 60 millió koronát tevő maradványára az Osztrák-magyar bank meghosszabbitott szabadalmának tartama alatt törlesztés nem történik.

A fenti megállapodás végrehajtására szükséges egyezményt az Osztrák-magyar bankkal a cs. kir. ausztriai pénzügyminister köti meg.

II. Az adósság 60 millió korona törlesztetlen maradványára nézve az 1878. évi XXVI. törvényczikkben foglalt egyezmény II. czikkének foganatositása az Osztrák-magyar bank meghosszabbitott szabadalmának lejártáig elhalasztatik, és ennek folytán a fenmaradó tartozás törlesztésére szolgáló és az idézett czikkben kikötött részletfizetések a szabadalom megszüntét követő nappal veendik kezdetüket.

V. FEJEZET.

8. §. Felhatalmaztatik a kormány, hogy a magyar szent korona országai és a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok között az érme- és pénzrendszerre vonatkozólag az 1892. évi XVIII. törvényczikk alapján megkötött és a két kormány által 1910. év végére felmondott szerződést az ahhoz tartozó és az 1899. évi XXXIII. törvényczikk, az 1907. évi XI. törvényczikk és az 1907. évi XLVIII. törvényczikk alapján kötött pótszerződésekkel együtt azzal a módositással megujithassa, hogy az érme- és pénzrendszerre vonatkozó szerződés egyébként változatlanul érvényben maradó XX. czikkének első bekezdése helyébe a következő határozat lép:

„Jelen szerződés hatálya bezárólag 1917 végéig tart.“

VI. FEJEZET.

9. §. Ez a törvény 1911. évi január 1-től kezdődő hatálylyal kihirdetése napján lép életbe s egyszersmind jóváhagyatnak a kormánynak mindazon intézkedései, melyek a jelen törvényben szabályozott ügyekre vonatkozó tényleges

állapotoknak 1911. évi január 1-jétől való fentartása érdekében tétettek.

E törvény végrehajtásával a ministerium bizatik meg.

I. melléklet az I. fejezethez.
Módositott czikkek
az Osztrák-magyar bank alapszabályaihoz.

1. czikk. Az Osztrák-magyar bank részvénytársaság, mely alapszabályszerü müködését a magyar szent korona országaiban és a birodalmi tanácsban képviselt királyságok- és országokban gyakorolja.

Alapszabályszerü müködésénél az Osztrák-magyar banknak a monarchia mindkét államában egyaránt képezi feladatát a pénzforgalom szabályozásáról, a fizetések kiegyenlitésének megkönnyitéséről, a kereskedelmi, nagy és kisipari és a mezőgazdasági hitelszükségletek kielégitéséről gondoskodni, mindenekelőtt azonban a törvényhozás intézkedése folytán felvett készfizetések (111. czikk) föntartását biztositani.

Az Osztrák-magyar bank köteles minden rendelkezésére álló eszközzel gondoskodni arról, hogy jegyeinek a külföldi váltók árfolyamában kifejezésre jutó értéke a koronaérték törvényes pénzlába paritásának megfelelően állandóan biztositva maradjon.

Az Osztrák-magyar bank czége magyarul: „Osztrák-magyar bank“, németül „Oesterreichisch- ungarische Bank.“

Pecsétjében a magyar szent korona országainak czimerét és az ausztriai császári sast egymás mellett, összeköttetés nélkül s köriratkép magyar és német czégét használja.

82. czikk. Az Osztrák-magyar bank szabadalmának idejére az osztrák-magyar monarchia mindkét államában kizárólagos joggal bir a 84. czikk által megszabott határokon belül önmagára szóló utalványokat, melyek kamatot nem hoznak s a bemutatónak kivánatára kifizetendők, kiállitani és forgalomba bocsátani.

Azt az összeget, amelyről ezek az utalványok (bankjegyek) szólnak, az Osztrák-magyar bank állapitja meg. Az ötven koronánál kisebb összegről szóló bankjegyek azonban csak 20 K-ás és 10 K-ás czimletekben és csak a magyar királyi és cs. kir. ausztriai pénzügyminiszterek által egyetértőleg megállapitandó legmagasabb összeg erejéig adhatók ki.

A bankjegyek egyik oldalon magyar szöveggel és a magyar szent korona országainak czimerével, a másik oldalon német azonos tartalmu szöveggel és az ausztriai császári sassal vannak ellátva. A bankjegyeken a bank alapszbályszerü czégjegyzése (38. czikk) alkalmazandó.

83. czikk. Az Osztrák-magyar bank köteles az általa kibocsátott jegyeket budapesti és bécsi főintézeteinél kivánatra azonnal magyar vagy ausztriai veretü törvényes érczpénzzel beváltani. Az ebbeli igéret a bankjegyek szövegébe felveendő.

Ha e kötelezettség a budapesti vagy bécsi főintézetnél legfeljebb huszonnégy óra alatt a bemutatástól számitva nem tel-

jesittetik, ez, kivéve a jegybeváltásnak a monarchia mindkét államában törvényes uton egyidejüleg történt ideiglenes felfüggesztésének esetét, a szabadalom elvesztését vonja maga után, hacsak erőhatalom (vis major) által előidézett s mindkét kormány által elismert közvetlen akadályoztatás esete nem forog fenn.

A bank köteles jegyeit fiókjainál is, amennyeben ezek készlete és pénzszükséglete megengedi, magyar vagy asztriai veretü törvényes érczpénzzel beváltani.

84. czikk. A főtanács tartozik arról gondoskodni, hogy az érczalap a bankjegy forgalomhoz oly arányban legyen, mely a 83. czikkben foglalt kötelezettség tökéletes teljesitését biztositani alkalmas.

Mindenesetre azonban a forgalomban levő bankjegyek teljes összegének legalább két ötödrészében névértékével számitott magyar, vagy ausztriai veretü törvényes érczpénzzel, vagy suly szerint a koronaértékbeli törvényes pénzlábnak megfelelően és a verdedij levonása mellett számitott belföldi kereskedelmi aranyérmekkel, külföldi aranyérmekkel, aranyrudakkal, a bankjegyforgalom maradékának pedig, hozzászámitva az összes azonnal lejáró tartozásokat, bankszerüleg fedezve kell lennie.

A bank jogositva van a birtokában levő külföldi piaczokra szóló váltókat és külföldi jegyeket, ha azok aranyban vagy aranynyal egyenértékü valóságos érczértékben fizetendők, legfeljebb hatvanmillió korona erejéig érczkészletébe beszámitani.

Hogy minő valóságos érczértékek tekintendők ebben az értelemben aranynyal egyenértéküeknek, azt a főtanács a magyar királyi pénzügyminiszteriummal és a cs. kir. ausztriai pénzügyminiszteriummal egyetértőleg fogja időnkint megállapitani.

Külföldi piaczokra szóló váltók csak az esetben számithatók be az érczkészletbe, ha legfeljebb három hó alatt fizetendők és legalább két fizetésképesnek ismert kötelezett aláirásával vannak ellátva.

Bankszerü fedezetül szolgálhatnak:

a) az alapszabályok szerint leszámitolt váltók és értékpapirok;

b) az alapszabályok szerint zálogul elfogadott nemes érczek, értékpapirok és váltók;

c) az alapszabályszerüleg beváltott lejárt értékpapirok és szelvények;

d) külföldi piaczokra szóló váltók, melyek lejárat és a kötelezettek tekintetében a 60. és 65. czikkek határozatainak megfelelnek, és külföldi jegyek.

Ha a forgalomban levő bankjegyek összege az érczkészletet **hatszázmillió** koronán tulmenő összeggel haladja meg, a bank ezen **hatszázmillió** koronát meghaladó többlet után évenkinti öt századéknyi adót tartozik a két államnak, és pedig ugyanabban az arányban és időpontban fizetni, amelyben a két állam mindegyikének a bank tiszta jövedelmében való részesedése kifizetendö. (102. czikk.)

A bankjegykibocsátás czimén fizetendő adó megállapitása céljából a bank igazgatása a bank érczkészletének és forgalom-

ban lévő jegyeinek összegét minden hó 7., 15., 23. és utolsó napján megállapitani, s a jelzett határnapok mindegyikén megállapitott összegek kimutatását az év végével mindkét pénzügyi kormánynak benyujtani tartozik.

Ezen kimutatások alapján a bank által fizetendő bankjegyadó olyképen állapittatik meg, hogy a bankjegyforgalomnak azon összegei után, amelyek e határnapokon adóköteles többletként mutatkoznak, $^{5}/_{8}$ százalék vettetik ki adótartozás gyanánt. Ezen az egyes határnapok után adótartozás gyanánt kivetett összegek sommája képezi a bank által fizetendő adót.

93. czikk. A bank minden könyvei és előjegyzései, valamint az Osztrák-magyar bank vagy annak czégvezetőközegei (38. czikk) által kiállitott minden okmány **mindkét államban** bélyeg- és illetékmentesek.

Az Osztrák-magyar bank további teljes portómentességet élvez oly bankjegy-, papir-, pénz- és vertpénzküldeményeire nézve, amelyek az illető bankintézetek között, továbbá egyrészről a magyar szent korona országaiban levő bankintézetek, másrészről a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országokban lévő bankintézetek között, végül az illető államban levő állami és központi pénztárakkal és hivatalokkal való forgalomban váltatnak.

102. czikk. A bank üzleteinek és vagyonának évi jövedelméből az összes költségek levonása után a részvényeseket legelőbb is a befizetett részvénytőkének négy százaléka illeti meg. A még fenmaradó tiszta évi jövedelemből tiz százalék a tartalék alap és két százalék a nyugdijalap javára helyeztetik el.

A tiszta nyereség azután fenmaradó részének fele addig, amig a részvényesek összes osztaléka a befizetett részvénytőke hat százalékát meg nem haladja, a részvényeseket megillető osztalékhoz számittatik, a másik fele a két állam javára esik.

A tiszta nyereség még ezután fenmaradó részének egy harmada **addig, mig a részvényesek összes osztaléka a befizetett részvénytőke hét százalékát meg nem haladja,** a részvényeseket megillető osztalékhoz számittatik, a másik kétharmad a két állam javára esik.

A tiszta nyereség még ezután fenmaradó részének egynegyede a részvényeseket megillető osztalékhoz számitandó, a többi háromnegyede pedig a két állam javára esik.

A tiszta nyereségből a két államot megillető rész a m. kir. államkormánynak és a cs. kir. ausztriai államkormánynak legkésőbb mindig a következő év február havában megtartandó rendes évi közgyülés után, és pedig ugyanabban a felosztási arányban fizetendő ki, amely arányban az Osztrák-magyar banknak a 92. czikk szerint adókötelejövedelme, e jövedelemnek a jelzálog hitelüzletből eredő részében és az adóköteles jövedelemnek a bank többi üzletágaiból eredő részében, az Osztrák-magyar bank szabadalmának meghosszabbitásáról szóló törvény 4. §-a, illetőleg a vonatkozó ausztriai törvény IV. czikke értelmében az illető üzletévben a monarchia mindegyik államában adóköteles volt.

Az első félév tiszta jövedelméből, amennyiben az a fennebbi határozatok szerint a részvényesek között kiosztható, minden év julius havában részletfizetésképen a befizetett részvénytőke két százaléka szolgáltatik ki a részvényeseknek.

Ami a tiszta évi jövedelemből ezután marad, az a közgyülésnek legkésőbben a következő év február havában tartandó rendes évi ülése után fizettetik ki.

Azon esetre, ha a tiszta jövedelem a befizetett részvénytőke után számitandó négy százalékos osztalék fedezésére elégtelen lenne, a hiány a tartalékalapból pótolható, amennyiben ez által a tartalékalapa befizetett részvénytőke tiz százalékánál alább nem száll.

105. czikk. Az Osztrák-magyar bank szabadalma **1917. évi deczember 31-ig** tart.

A szabadalom lejárta előtt három évvel a közgyülés afelett fog tanácskozni és határozni, vajjon kérje-e a szabadalom megujitását.

Az esetben, ha az Osztrák-magyar bank a szabadalom további meghosszabbitását kérni szándékozik, tartozik ebbeli kérelmét legalább két évvel a szabadalom lejárta előtt a két állam kormányaihoz benyujtani.

111. czikk. Az Osztrák-magyar bank alapszabályainak azon határozatai, amelyek a bank jegyeinek magyar vagy ausztriai veretü törvényes érczpénzzel való beváltására vonatkoznak (83. czikk), fel vannak és maradnak függesztve **mindaddig, mig azok az Osztrák-magyar bank szabadalmának meghosszabbitásáról szóló törvény 5. §-a, illetőleg a vonatkozó ausztriai törvény V. czikke értelmében hatályba nem lépnek, vagy a két állam törvényhozásai által hatályba nem helyeztetnek.**

Ha az Osztrák-magyar bank ebben az időközben nem felelne meg annak a kötelezettségének, mely szerint tartozik minden rendelkezésére álló eszközzel gondoskodni arról, hogy jegyeinek a külföldi váltók árfolyamában kifejezésre jutó értéke a koronaérték törvényes pénzlába paritásának megfelelően állandóan biztositva maradjon (1. czikk), ez, kivéve az emlitett kötelezettségnek a monarchia mindkét államában törvényes uton egyidejüleg történt ideiglenes felfüggesztésének esetét, a szabadalom elvesztését vonja maga után, hacsak erőhatalom (vis major) által előidézett s mindkét kormány által elismert közvetlen akadályoztatás esete nem forog fenn.

Amig az Osztrák-magyar bank alapszabályainak ama határozatai, amelyek a bank jegyeinek törvényes érczpénzzel való beváltására vonatkoznak, hatályba nem lépnek, köteles az Osztrák-magyar bank a külfölddel való fizetési forgalom lebonyolitásánál tett tapasztalatairól a két kormánynak jelentést tenni; jogositva van továbbá e tapasztalatok alapján a megitélése szerint alkalmas időpontban a bankalapszabályok 83. czikke felfüggesztésének megszüntetését a két kormánynál javaslatba hozni. (25. czikk.) A főtanács erre vonatkozó határozata nem képezi tárgyát a két kormánybiztos felszólalásának az állami érdek czimén. (52. czikk.)

A 83. czikk felfüggesztése által a banknak az a joga, hogy időközben is fizetéseket törvényes érczpénzben teljesithessen, vagy belátása szerint bakjegyeket törvényes érczpénzzel beválthasson, nem érintetik.

Alapszabályszerü üzletei gyakorlásánál a bank jogositva van és marad meghatározott érmenemeket vagy készpénzt valamely külföldi értékhez tartozó jegyekben vagy érmékben azzal a kötelezettséggel elfogadni, hogy a visszafizetést az illető meghatározott érme- vagy pénznemben teljesiti.

II. melléklet az I. fejezethez.

mely egyrészről a magyar királyi pénzügyminiszter és a császári királyi ausztriai pénzügyminiszter, másrészről az Osztrák-magyar bank között uj fiókok felállitása tárgyában köttetett.

Az 1911. évi XVIII. törvényczikk 3. §-a és az 1911. évi augusztus 8-án kelt ausztriai törvény (R.-G.-Bl. 157. sz.) III. czikke alapján egyrészről a m. kir. pénzügyminiszter és a cs. kir. ausztriai pénzügyminiszter, másrészről az Osztrák-magyar bank között következő egyezmény köttetik:

I. czikk. A magyar szent korona országaiban az Osztrák-magyar bank lehetőleg sürgősen legalább tiz uj fiókot fog felállitani a m. kir. pénzügyminiszter által kijelölendő helyeken.

II. czikk. A birodalmi tanácsban képviselt királyságokban és országokban az Osztrák-magyar bank lehetőleg sürgősen legalább tiz uj fiókot fog felállitani a cs. kir. ausztriai pénzügyminiszter által kijelölendő helyeken.

III. melléklet az I. fejezethez.

mely egyrészről a magyar királyi pénzügyminiszter és a császári királyi ausztriai pénzügyminiszter, és másrészről az Osztrák-magyar bank között a bank ingatlanainak és szerelvényeinek mérlegszerü értékelése tárgyában megköttetett.

Az 1911. évi XVIII. törvényczikk 3. §-a és az 1911. évi augusztus 8-án kelt ausztriai törvény (R.-G.-Bl. 157. sz.) IIII. czikke alapján egyrészről a m. kir. pénzügyminiszter és a cs. kir. ausztriai pénzügyminiszter, és másrészről az Osztrák-magyar bank között a következő egyezmény köttetik:

I. czikk. Az Osztrák-magyar bank kötelezi magát, hogy a meghosszabbitott szabadalma hatályának kezdetével birtokában lévő ingatlanokat, valamint szerelvényeket (fundus instructus) ezeknek jelenlegi értékénél, a szabadalom tartama alatt ujonnan szerzett ingatlanokat és szerelvényeinek ujonnan beszerzett alkatrészeit pedig a beszerzési értéknél magasabb értékkel mérlegébe beállitani nem fogja.

A bank ingatlanainak és szerelvényeinek ez a mérleg szerinti értéke a meghosszabbitott szabadalom tartama alatt, valamint az Osztrák-magyar bank alapszabályai 107. czikkének I. és V. pontja értelmében a két miniszterium és az Osztrák-magyar bank között megejtendő leszámolás folyamata alatt a ma-

gyar királyi miniszterium és a cs. kir. ausztriai miniszterium beleegyezése nélkül semmiféle czimen sem emelhető fel.

II. czikk. Ha a két állam kormányai a bank alapszabályainak 107. czikkében kikötött jogukkal, amelyszerint a szabadalom tárgyát képező egész banküzletet, a jelzáloghitel osztály elkülönitése mellett, amely a banktársaságnak megmarad, a mérleg szerinti álladékban és a mérleg szerinti értékben átvehetik, érnének, az Osztrák-magyar bank amiatt, hogy az akkor birtokában levő ingatlanainak és szerelvényeinek értéke azoknak mérleg szerinti értékét meghaladja, a két miniszteriummal szemben igényeket nem támaszthat.

A két miniszterium és az Osztrák-magyar bank kifejezetten lemondanak arról, hogy az átvétel alkalmából a feléntuli sérelem czimén kártalanitást követelhessenek.

A közjogi kötet 942—965. lapjain az Osztrák-magyar bank alapszabályainál feljegyzendő:

az alapszabályok 1., 82., 83, 84., 93., 102., 105., 111. cikkéhez: E czikk helyébe lépett az 1912 : XVIII. t.-cz.-hez mellékelt uj 1., 82., 83., 84., 93., 102., 105., 111. czikk;

az alapszabályok 104. czikkéhez: E czikkben a 111. czikk helyett a 84. czikkre kell hivatkozni;

az alapszabályok 107. czikkéhez: E czikk V. pontjában a 105. és 83. czikkek mellett a 111. czikkre is hivatkozni kell. (1911 : XVIII. t.-cz. 1. §.)

az alapszabályok 109., 110., 112., 113., 114. czikkéhez: E czikk határozatait hatályon kivül helyezi az 1907 : XVIII. t.-cz. 1. §.

A Közjogi kötet 968. lapján Konzuli biráskodás cz. 1. jegyzetéhez megjegyzendő:

A cs. és kir. közös külügyminiszternek 1905. évi január hó 29-én 6461/7. szám alatt kelt rendeletével tett rendelkezések, amelyek az Egyptomban levő cs. és kir. konzuli hivatalok biráskodásának korlátozásáról és e biráskodás egy részének az ott fennálló vegyes biróságokra való átruházásáról szólnak, további öt éven át, vagyis 1915. évi február hó 1-éig hatályban maradnak.

(Közös külügymin 1910. szept. 14.; I. M. 1910. szept. 15. 20.899.)

A Közjogi kötet 971. lapján az 1891:XXXI. t.-cz. 2. §-ához feljegyzendő:

A damaszkusi cs. és kir. konzulátus teljes birói hatáskörrel ruháztatott fel: 1912. máj. 15. 2885/M. E. sz. rend. (R. T. 455.)

Az osztrák-magyar konzuloknak Tripolis és Benghazi egykori török vilajetekben eddig gyakorolt biráskodása véglegesen megszüntettetett. (1913. márc. 27. 11089. I. M. sz. Ig. Közl. XXII. 154. l.)

V. ö. a cs. és kir. konsuli biróságok előtt kétes tényálladéku büntettel terhelt magyar állampolgároknak hazaszállitása körül követendő eljárás szabályozásáról: 1912. szept. 13. 39.861. I. M. sz. rend. (R. T. 1034.)

A Közjogi kötet 977. lapján az 1907:LVII. t.-czikk után feljegyzendő:

Ennek a cikknek, illetőleg a konsuli biráskodásról szóló 1891: XXXI. t.-cz.-nek a hatályát az 1912 : VI. t.-czikk 1913. deczember 31-éig meghosszabbitotta. Ausztriában az 1911. decz. 27-én kelt tcz. (R. G. Bl. 40. sz.) ugyanigy rendelkezett (1912. febr. 28. 1292. M. E. sz. rend. R.T. 3).

A közigazgatási biróság.

A közigazgatási biróság hatáskörét megállapitják:

a lelkészi jövedelem kiegészitéséről szóló 1898: XIV. t.-cz. módositását tárgyazó 1909: XIII. t.-cz. 5. §-a:

az állami elemi népiskolai tanitók illetményeinek rendezéséről szóló 1913: XVI. t.-cz. 27. §-a;

a vizjogi törvény módositásáról szóló 1913: XVIII. t.-cz. 28. §-a (l. alább a Földmivelésügyi részben);

az állami, vármegyei és államvasuti alkalmazottak családi pótlékáról és egyes egyéb intézkedésekről szóló 1912 : XXXVI. t.-cz. 18. §-a;

a vármegyei alkalmazottak illetményeinek szabályozásáról szóló 1904 : X. t.-cz. módositását tárgyazó 1912 : LVII. t.-cz. 34., 35. §-ai;

a városok fejlesztéséről szóló 1912 : LVIII. t.-cz. 8., 12. §-ai;

az állami alkalmazottak, valamint azok özvegyeinek és árváinak ellátásáról szóló 1912 : LXV. t.-cz. 120. §-a.

A B. M. 1912. jun. 14-én hozott minisztertanácsi határozat alapján a F. M.-el egyetértve 1912. jun. 28. 100.002. sz. rendeletével rendelte: A közigazgatási bizottságnak azon határozata ellen melylyel a vármegyei előadónak az egyes adófizetőkre való kivetése tárgyában előterjesztett felebbezéseket elintézi, a közigazgatási biróság előtti eljárásnak van helye:

Ez a rendelet feljegyzendő a 4. lapon a 16. §-hoz is.

A Közigazgatási biróságról szóló rész 6. lapján az 1896: XXVI. t.-cz. II. fejezetéhez feljegyzendő:

A 12. lapon az 1896: XXVI. t.-cz. 34. §-a után beillesztendő:

1912: *LVIII. t.-cz.* (*a városok fejlesztéséről*) 12. §. Azok a használati dijak és járulékok, amelyeket a városok egyes közintézményeik (üzemeik) igénybevételeért szabályrendeletileg megállapitanak, nem tartoznak az 1886: XXI. t.-cz. 15. §-a és az 1886: XXII. t.-cz. 132. §-a alapján behozható közszolgáltatások közé.

A szabályrendelet alapján jogerősen kivetett ilyen dijakat és járulékokat közigazgatási uton közadók módjára kell behajtani.

A kivetés és behajtás ügyében felmerülő vitás kérdésekben elsőfokon a városi tanács, másodfokon a közigazgatási bizottság határoz. Ennek határozata ellen a m. kir. közigazgatási bírósághoz panasznak van helye.

A 15. lapon az 1896: XXVI. t.-cz. 45. §-ának 1. pontja után beillesztendő:

1912: *LVII. t.-cz.* (*a vármegyei alkalmazottak illetményeiről stb.*) 34. §. Ha az előléptetést vagy a szolgálati

pótlékban részesitést kimondó törvényhatósági bizottsági vagy főispáni határozatban az esedékes illetmény összege is meg van állapitva, a határozat ezen része ellen az érdekelt tisztviselőt fellebbezési jog illeti meg a belügyministerhez.

A határozatnak az illetmény összegét megállapitó részét a belügyminister a jóváhagyás során hivatalból is felülvizsgálja.

A belügyminister határozatának az illetmény összegére vonatkozó része ellen az érdekelt tisztviselő panaszszal fordulhat a m. kir. közigazgatási birósághoz.

1912: *LVII. t.-cz.* 35. §. Az utalványozásra illetékes hatóságnak az ellen a rendelkezése ellen, amelylyel oly illetménynek az utalványozását tagadta meg, amelyre a törvényes igény megnyilt, vagy amelylyel az illetmény öszegét helytelenül állapitotta meg, az érdekelt tisztviselő fellebbezéssel élhet a belügyministerhez és a belügyminister sérelmesnek vélt határozata ellen panaszszal a m. kir. közigazgatási birósághoz.

1912: *LVII. t.-cz.* 36. §. A magasabb fizetési osztályba való előléptetést vagy a szolgálati pótlékban részesitést megtagadó törvényhatósági bizottsági határozat ellen az érdekelt tisztviselő vagy a tiszti főügyész a belügyministerhez csak azon a czimen élhet fellebbezéssel, illetőleg a főispán felterjesztéssel, hogy a határozat szabályellenesen jött létre.

Ebben a kérdésben a belügyminister végérvényesen határoz.

A 19. *lapon az* 1896: *XXVI. t.-cz.* 49. §*-a illetőleg az* 1898: *XIV. t.-cz.* 9. §*-a után feljegyzendő*:

Ezt a panaszjogot az 1909: XIII. t.-cz. 5. §-a a kongrua-elvonásnak az e §-ban meghatározott eseteire is kiterjeszti.

A 21. *lapon az* 1896: *XXVI. t.-cz.* 53. §*-ához feljegyzendő*:

1913: *XV. t.-cz.* 27. §. Azokra a kérdésekre nézve, amelyek a tanitókat a jelen törvény alapján megillető illetményekre való igényből erednek, valamint az ebből az igényből folyólag az államkincstárral szemben támasztott követelésekre nézve a határozat hozatalára — minden más eljárás kizárásával — a vallás- és közoktatásügyi minister illetékes.

A hozott határozat ellen a m. kir. közigazgatási biróság előtti eljárásnak van helye.

A községi és hitfelekezeti elemi iskolai tanitók illetményeinek rendezéséről szóló 1913: XVI. t.-cz. 38. §-a e kérdésekre a közigazgatási bizottságot mondja illetékesnek, amelynek határozata a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez fellebbezhető.

A 43. lapon az 1896: XXVI. t.-cz. 83. §-ának 1. pontja után beillesztendő:

1912: *XXXV. t.-cz.* (*a családi pótlékról*) 18. §. Azokra a kérdésekre nézve, amelyek a jelen törvény alapján járó családi pótlékra való igényből erednek, valamint az ebből az igényből folyólag az államkincstárral szemben támasztott követelésekre nézve a határozat hozatalára — minden más eljárás kizárásával — az alkalmazott járandóságainak utalványozására hivatott közigazgatási hatóság s másodfokon a minister (állami számvevőszék elnöke) illetékes.

A minister (állami számvevőszék elnöke) határozata ellen, kivéve az alább felemlitetteket, a közigazgatási biróság előtti eljárásnak van helye.

Nincs helye a közigazgatási biróság előtti eljárásnak olyan határozatok ellen, amelyek a 8. vagy a 9. szakasz alapján a minister (állami számveőszék elnöke) által engedélyezhető családi pótléknak engedélyezésére vagy az engedélyezésre irányuló kérelem megtagadására vonatkoznak, továbbá olyan határozatok ellen, amelyek a m. kir. államvasuti, az állami vasgyári és az állami kőszénbányászati alkalmazottakat megillető családi pótlékra vonatkoznak.

A 43. lapon az 1896: XXVI. t.-cz. 83. §-a után beillesztendő:

1912: *LXV. t.-cz.* (*nyugdijtörvény*) 120. §. Azokra a kérdésekre nézve, amelyek az ellátásra igényjogosultakat a jelen törvény alapján a minister (állami számvevőszék elnöke) által engedélyez, ebből az igényből folyólag az államkincstárral szemben támasztott követelésekre nézve, továbbá azokra a kérdésekre nézve, amelyek a tisztviselő, altiszt vagy szolga által fizetendő nyugdijjárulék megállapitására vonatkoznak, a határozat hozatalára — minden más eljárás kizárásával — az ellátás megállapitására hivatott közigazgatási hatóság s végső fokban a minister (állami számvevőszék elnöke) illetékes.

A minister (állami számvevőszék elnöke) határozata ellen, kivéve az alább felsoroltakat, a közigazgatási biróság előtti eljárásnak van helye.

Nincsen helye a közigazgatási biróság előtti eljárásnak sem a kérelemnek helyt adó, sem a kérelmet megtagadó határozat ellen a következő esetekben:

a) minister (állami számvevőszék elnöke) által az elsőfoku fegyelmi hatóság javaslatára a 7., 45. és 60. szakaszok alapján engedélyezhető ellátások engedélyezésének kérdésében;

b) a 42. szakasznak első négy bekezdése, az 55. szakasz,

a 62. szakasznak második és harmadik bekezdései, valamint a 104. és 109. szakaszok alapján engedélyezhető kedvezményes nyugdijak, özvegyi nyugdijak és nevelési járulékok engedélyezésének kérdésében;

c) a tizenhatodik életévét betöltött gyermek részére a 68. vagy a 111. szakasz alapján meghagyható, ujból folyósitható vagy engedélyezhető nevelési járulék meghagyásának, ujból folyósitásának vagy engedélyezésének kérdésében;

d) a 76. szakasz alapján engedélyezhető életjáradék engedélyezésének kérdésében;

e) a nyugdij kegyelem utján való felemelésének, a megszakitás miatt be nem számitható szolgálati időnek kegyelem utján való beszámitásának, vagy ellátásoknak kegyelem utján való engedélyezésének kérdésében;

f) a jelen törvény alapján járó ellátások végrehajtás alá vételének, valamint állami követeléseknek a jelen törvény alapján járó ellátásokra történt érvényesitésének kérdésében;

g) abban a kérdésben, hogy beállottak-e már vagy megszüntek-e már a nyugalomba helyezésnek, a végkielégitésnek vagy a szabályszerü elbánás alá vonásnak a 31. szakasz harmadik és negyedik bekezdéseiben, a 32. szakasz első bekezdésében, illetőleg a 35. vagy a 101. szakaszban meghatározott előfeltételei vagy sem.

Az 53. lapon az 1896: XXVI. t.-cz. 114. §-a után beillesztendő:

1912: *LV. t.-cz.* 7. §. A m. kir. közigazgatási biróságról szóló 1896: XXVI. t.-cz. 114. §-a olykép módosittatik, hogy az abban idézett „a sommás eljárásról szóló 1893: XVIII. t.-cz. 82—83 §-ai" helyett a polgári perrendtartás 287., 289—291. és 294—314. §-ai, „az idézett törvény 94. §-a" helyett pedig a polgári perrendtartás 350—367. §-ai értendők (a polgári perrendtartás életbeléptével).

A 102. lapon az 1907: LX. t.-czikk után beillesztendő:

1912: *LVIII. t.-cz.* (*a városok fejlesztéséről.*) 8. §. Ha a belügyminister az *A*) melléklet szerint biztositott, vagy a 4. §. alapján megállapitott államsegélyt nem utalványozza ki, vagy az utalványozást az 5. §. esetének kivételével beszünteti, az érdekelt város az 1907: LX. t.-czikkben megállapitott módon panaszszal fordulhat a közigazgatási birósághoz.

Rendezett tanácsu városokban az idézett törvény al-

kalmazásánál a törvényhatóság első tisztviselője helyett a rendezett tanácsu város polgármesterét, a törvényhatósági bizottság helyett a városi képviselőtestületet kell érteni.

A közigazgatási biróság hatásköréről egyes esetekben l. alább Hatásköri biróság cz. a.

A hatásköri biróság.

Az alábbi jegyzék a hatásköri biróság által fennállásától kezdve az 1912. év végéig hozott határozatoknak lényeges tartalmát tárgyak szerint csoportositva feldolgozza. A hatásköri biróság minden határozatát egész terjedelmében rendszeresen közli a m. kir. igazságügyminiszter megbizásából dr. Térfi Gyulától szerkesztett: Hatásköri jogszabályok és hatásköri határozatok tára, czimü munka. Az alábbi jegyzékben zárjelben lévő betüjelzés a hatásköri biróságot, a kelet a határozat keltét, az utánakövetkező szám a határozat ügyszámát, a római szám az emlitett gyüjtemény kötetét, az ez utáni első szám a kötet sorszámát, a másik szám lapszámát jelenti; amelyik szám előtt római szám nincs, az az emlitett gyüjtemény V. kötetének a sorszáma és lapszáma.

1907: LXI. t.-cz. 1. §. Mely hatóságok közötti összeütközés tartozik a hatásköri biróság elé? Az 1907: LXI. t.-cz. a hatásköri összeütközések eseteit az eljáró hatóságok alanyi jellege szerint állapitja meg. (Hb. 1908 nov. 16. 42. II. 41. 77.)

Az 1907: LXI. t.-cz. a közigazgatási hatóság fogalma alá vonja mindazt a hatóságot, — még ha biráskodást gyakorol is — amely hatóság a rendes és a közigazgatási biróság szervezetén belül áll. (Hb. 1912 junius 17-én Hb. sz. 87. 180.)

Közigazgatási hatóság fogalma alá tartozik mindaz a hatóság, — még ha biráskodást gyakorol is — mely hatóság a biróság szervezetétől akkép külön áll, hogy a rendes vagy a közigazgatási birósággal való hatásköri összeütközésének eldöntésére hivatott biróság nincs a hatásköri biróságon kivül. (Hb. 1909 okt. 4. II. II 93. 173.)

A kir. Kuria akkor sem tekinthető közigazgatási hatóságnak, ha fegyelmi biróságként jár el, következéskép a járásbiróság és a Kuria ügyvédi tanácsa mint ügyvédi fegyelmi biróság között ügyvéd részéről a biróság ellen használt sértő kifejezések miatt inditott ügyben a hatásköri biróság elé tartozó összeütközés esete nem merült fel. (Hb. 1909 okt. 11. 43. II. 118. 222. 223.)

A rendes biróság és a munkásbiztositási választott biróság között felmerült összeütközés, a hatásköri biróság elé tartozik. (Hb. 1909 okt. 4. 11. II. 93. 178.)

A rendes biróság és az orsz. betegsegélyző és balesetbiztositó pénztár között felmerült hatásköri összeütközés a hatásköri biróság elé tartozik. (Hb. 1910 jun. 13. 17. III. 63. 133.)

A munkásbiztositási választott biróság az 1907: LXI. t.-cz. szempontjából közigazgatási hatóság, mihez képest a kerületi munkásbiztositási választott biróság és az országos munkás-betegsegélyző és balesetbiztositáspénztár között felmerült hatásköri összeütközés nem esik az 1907: LXI. t.-cz. és igy a hatásköri biróság döntése alá. Az 1907: LXI. t.-cz. közigazgatási biróság alatt csak a m. kir. közigazgatási biróságot érti. (Hb. 1912 junius 17. Hb. 38. sz. 87. 180.)

A községi biróság és a rendes biróság közti összeütközés közti összeütközés elintézése a hatásköri biróság elé tartozik. (Hb. 1908 nov. 16. 42. II. 41. 78.; 1911 decz. 15. 10. 5. sz. IV. 121. 250.)

Királyi ügyészség és főszolgabiró között felmerült összeütközés nem tartozik a hatásköri biróság elé. (Hb. 1908 decz. 14. 15. II. 14. 24.; 41. II. 40. 75.; 1909 jun. 14. 31. II. 108. 205.; nov. 29. 51. II. 126. 241.; decz. 20. II. 115. 213.; 1911. feb. 20. 1910. 126. sz. 23. 50.; 1911. decz. 18. 49. sz. IV. 98. 195.; 1912 május 13. 431. sz. 76. 81. 160. 168.. szept. 23. 71. sz. 106. 227.)

Közigazgatási hatóságok (főszolgabiró és árvaszék, rendőrkapitány és polgármester, városi iparhatóság és főszolgabiró, alispán és főszolgabiró) között felmerült összeütközés nem tartozik a hatás-

köri biróság elé. (Hb. 1908 okt. 5. 36. II. 35. 66.; 1909 nov. 29. 23. II. 105. 201.; 115. II. 173. 328.; 1912 szept. 30. 81. sz. 112. 241.)

Közigazgatási hatóságok (két főszolgabiró) között felmerült illetékességi összeütközés nem tartozik a hatásköri biróság elé. (Hb. 1912 nov. 18-án 106. sz. 131. 284.)

A közigazgatási biráskodás hatóságai, nevezetesen a közigazgatási biróság és a közigazgatási bizottság határozata között levő ellentét a hatásköri biróság elé tartozó összeütközést nem létesit. (Hb. 1910 nov. 28. 84. III. 79. 163.)

Elsőfoku és legfelsőbb foku közigazgatási hatóság közötti összeütközés a hatásköri biróság elé tartozó hatásköri összeütközést nem létesit (Hb. 1909 dec. 13. 89. II. 160. 305.)

A belügyminiszter oly határozata ellen, hogy a husnak magasabb áron kimérése miatt az 1879: XL. t.-cz. 138. §-a alapján a rendőrkapitány illetékes eljárni, a tanács, mint iparhatóság nem fordulhat a hatásköri birósághoz. (Hb. 1909 decz. 13. 89. II. 160. 805.)

A községi biróság elé utalt kisebb polgári peres ügy annak következtében, hogy a fél az ügyet a járásbiróság elé viszi, rendes üggyé alakul át és az ily ügyben a főszolgabiróval szemben felmerült hatásköri összeütközés elintézése a hatásköri biróság elé tartozik. (Hb. 1912 jan. 15. 1911. 118. 123. sz. 17. 19. 35.)

Nincs helye a hatásköri biróság döntésének, ha a hatáskör kérdése nem a törvényben szembeállitott hatóságok, hanem egyfelől szolgabiró és alispán, másfelől pedig posta- és távirdaigazgatóság, mint feljelentő fél között vitás. (Hb. 1911 márcz. 29. 1910 100. IV. 10. 18.)

Horvát-Szlavon-Dalmátországok autonom hatóságával szemben panaszolt hatásköri összeütközés nem tartozik a hatásköri biróság elé; az erre irányuló kérelem a belügyminiszterhez teendő át. (Hb. 1910 jan. 17. 61. IV. 2. 5.)

1. §. A hatásköri biróság hivatása. Nem tartozik a hatásköri biróság elé oly kérelem, hogy a folyamodó ellen meginditott bünvádi ügyben az eljárás felfüggesztése és annak az ügynek a folyamodó elleni más üggyel egyesitése rendeltessék el. (Hb. 1909 okt. 11. 38. II. 113. 213.)

A 7. § hatásköri összeütközések felmerülésének eseteit kimeritően sorolja fel. (Hb. 1908 nov. 23. 29. II. 28. 52.)

A hatásköri biróságtól a hatásköri kérdés eldöntése csak akkor kérhető, ha az ügyben az 1907: LXI. t.-cz. 1. §-ában szembeállitott hatóságok már eljártak vagy az eljárást megtagadták; miniszteri határozat ellen azon az alapon, hogy a miniszternek az ügyre nem volt hatásköre, hatásköri birósági eljárásnak nincs helye. (Hb. 1909 decz. 13. 122. II. 174. 328.)

Ha a panaszos által emelt kártéritési igény tekintetében sem a közigazgatási hatóság, sem a rendes biróság nem határozott, ebben a vonatkozásban hatásköri összeütközés esete nem merül fel. (Hb. 1911 okt. 9. 54. sz. IV. 72. 146.)

Hatásköri összeütközés felmerülésének anyagi feltételei utkérdésben. (Hb. 1909 jun. 21. 1908. 72. II. 67. 123. 724.)

7. §. Mely hatóságok határozata idéz elő összeütközést? Nincs hatásköri összeütközés annak következtében, hogy az ügyet mind a közigazgatási biróság, mind a belügyminiszter elutasitotta magától, ha az ügy voltaképen egyikőknek a hatáskörébe sem, hanem harmadik fórumnak (a vallás- és közoktatásügyi miniszternek) a hatáskörébe tartozik (Hb. 1909 okt. 4. 49. II. 124. 234.)

Nincs az 1907: LXI. t.-cz. által első összeütközés, ha olyan hatóságok (főszolgabiró és járásbiróság) tagadják meg az eljárást, amelyek hatáskörébe az ügy (törvényszéki ügy) nem is tartozhatik. (Hb. 1908 decz. 21. 32. II. 31. 58.)

Nincs összeütközés, ha mind a közigazgatási biróság, mind a rendes biróság a közigazgatási hatóság által érdemileg elintézett olyan ügyben tagadta meg az eljárást, amely sem a rendes, sem a közigazgatási biróság hatáskörébe nem tartozik. (Hb. 1909 ápr. 26. 1908. 73. II. 68. 128.)

Hatásköri összeütközés nem merült fel, ha a vitás kérdés eldöntése sem a rendes biróságnak, sem a közigazgatási biróságnak, melyek közt hatásköri összeütközést a fél bejelentett, hanem a miniszternek a hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 ápr. 15. 12. sz. 61. 127.)

Ha mind a rendes, mind a közigazgatási biróság jogerősen ki-

mondja, hogy az eljárás hatáskörébe nem tartozik, hatásköri összeütközés csak ugy merül fel, ha az eljárás egyiküknek a hatáskörébe tartozik, tehát nincs összeütközés akkor, ha az eljárás közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. A miniszternek az őt megillető felügyeleti jogkörében hozott határozata nem jelentkezik az államnak, mint magánjogi alanynak cselekedeteként, hanem olyan közigazgatási hatósági intézkedés, amelybe a rendes biróság különleges törvényi rendelkezés hiányában nem avatkozhatik. (Hb. 1910 okt. 24. 52. III. 94. 192.)

Hatásköri összeütközés akkor is beáll, ha olyan hatóságok (kir. járásbiróság és főszolgabiró) tagadták meg az eljárást, amelyek egyikének a hatáskörébe sem, hanem egy harmadiknak (kir. törvényszéknek) a hatáskörébe tartozik az eljárás. (Hb. 1911 nov. 20. 35. IV. 96. 190.)

Felmerült az összeütközés, ha mind a két hatóság, amelyek közül egyiknek hatáskörébe tartozik az eljárás, megtagadja a saját hatáskörét és nem szükséges az, hogy a saját hatáskörét megtagadó birói vagy közigazgatási hatóság az ügyet kifejezetten egy másik hatóságnak vagy épen az összeütközésben résztvett másik hatóságnak a hatáskörébe utalja. (Hb. 1910 ápr. 25. 12. III. 58. 122.)

Felmerült az összeütközés, ha a közigazgatási biróság azért utasitotta vissza a panaszt, mert szerinte a miniszteri intézkedés ellen nincs közigazgatási birósági panasznak helye, a rendes biróság pedig azért szüntette meg a pert, mert a vitás kérdés megbirálása nem tartozik rendes birói utra (Hb. 1910 ápr. 25. 12. III. 58. 123.)

Nincs összeütközés az ügynek abban a részében, amelyet csak az egyik hatóság utasitott el hatásköréből, a másik ellenben érdemben eldöntött. (Hb. 1910 febr. 14. 1909. 136. III. 31. 66.)

Olyan esetben, amikor több közigazgatási hatóság járt el és egyikük hatáskörét megállapitotta vagy az ügy érdemében döntött, nem merül fel hatásköri összeütközés azon az alapon, hogy ugyanarra az ügyre nézve egy másik közigazgatási hatóság és a rendes biróság jogerősen kimondja, hogy az eljárás hatáskörébe nem tartozik. (Hb. 1912 márczius 18. 2. sz. 59. 121.)

Nincs összeütközés, ha a biróság anélkül, hogy a hatáskör kérdésében indokolt határozatot hozott és annak jogerejét bevárta volna, a birói eljárást felfüggesztette s a közigazgatási hatóság határozatával szemben hatásköri összeütközés esetét látván fennforogni, az ügyet a hatásköri birósághoz felterjesztette(Hb. 1910 szept. 19. 72. III. 112. 227.)

Nincs összeütközés. ha csak egy hatóság hozott a hatáskör kérdésében határozatot. (Hb. 1909 febr. 22. 1908. 65. II. 62. 113.)

7. §. Mily határozatok idézik elő az összeütközést? Más hasonló tárgyu ügyben hozott határozat az összeütközést nem állapitja meg. (Hb. 1908 nov. 23. 29. II. 28. 52.)

Hatásköri összeütközést létesit a rendes biróságnak hatáskört meg nem állapitó olyan végzése is, amelyet nem a felperesnek hozzá beadott keresetére, hanem a közigazgatási hatóság részéről áttett iratok alapján hozott. (Hb. 1912 ápr. 22. 29. sz. 70. 147.)

Nincs összeütközés, ha az egyik hatóság ugyanabban az ügyben nem határozott, hanem más ügyben hozott elvi jelentőségü határozatot. (Hb) 1909 május 27. 34. II. 110. 210.)

A birói hatáskört kimondó határozattal szemben nem létesit összeütközést a városi képviselő-testületnek oly határozata, amely nem a vitás jogviszony hatósági eldöntése, hanem csak a város mint jogi személy magánjogi képviseletére hivatott képviselő-testületnek a város vagyonát, gazdászatát érdeklő kérdésben egyoldaluan tett nyilatkozatát, akaratelhatározását jelenti. (Hb. 1909 szept. 20. 53. II. 128. 243.)

Összeütközés nincs, ha mind a két hatóság csak azt mondta ki, hogy az eljárás nem az ő, hanem egy másik, ugyanolyan nemü hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1909 jun. 14. 31. II. 108. 205.)

Ha a biróság nem tett más intézkedést, mint azt, hogy a feljelentést az ügyészséghez áttette és az ügyet közigazgatási utra a kir. ügyészség tette át, nincs olyan rendes birósági határozat, mely a közigazgatási hatóságok határozatával szemben kimondta volna, hogy az ügy nem tartozik a rendes biróságok hatásköréhez, következésképp hatásköri összeütközés nem merül fel. (Hb. 1912 deczember 16-án 102. sz. 52. 134.)

Nem esik a hatásköri biróság eldöntése alá az ügy, ha csak a biróság tagadta meg a birói eljárást és az iparhatóság és a békéltetőbizottság között csak az a vitás, hogy melyiküknek van hatásköre az eljárásra. (Hb. 1909 május 10. 1908. 48. II. 47. 87.)

Nincs összeütközés, ha hatáskörét csak az egyik hatóság tagadta meg, a másik ellenben érdemileg intézkedvén, hatáskörét elismerte. (Hb. 1908 nov. 23. 29. II. 28. 52.)

Nincs összeütközés, ha a közigazgatási hatóság érdemben rendelkezett, a rendes biróság pedig az eljárást hatáskör hiánya miatt megszüntette. (Hb. 1911 decz. 11. 27. IV. 110. 224.)

Nem merül fel pozitiv hatásköri összeütközés annak következtében, hogy az iparhatóság a fél kérelmére megszüntető határozatot hozott olyan ügyben, melyben a biróság is eljár. (Hb. 1911 nov. 27. 79. sz. IV. 114. 211.)

Nincs összeütközés, ha a közigazgatási hatóság hatáskörét megállapitotta (hitfelekezeti adóügyben érdemben határozott), a közigazgatási biróság pedig hatáskörét nem állapitotta meg. (Hb. 1909 nov. 22. 54. II. 129. 246.)

Nincs összeütközés, ha a biróság a kérelmet érdemi okból utasitja el, bár határozatát végzésnek nevezi. (Hb. 1909 szept. 20. 47. II. 122. 230.)

Nincs összeütközés, ha a rendes biróság hatáskörét nem állapitotta meg, a közigazgatási hatóság (a pénzügyminiszter) pedig a községnek adóvégrehajtási eljárását érdemi okokból helyezte hatályon kivül. (Hb. 1909 márcz. 29. 1908. 70. II. 65. 120.)

Nincs összeütközés, ha a közigazgatási hatáskört kimondó határozattal szemben a biróság az eljárást nem hatáskör hiányából, hanem a Bp. 428. §-a I-ső bekezdése alapján azért tagadta meg, mert a vádemelésre jogositott ügyészségi megbizott az eljárás meginditását nem kivánta. (Hb. 1909 szept. 13. 67. II. 141. 270.)

Nem merül fel hatásköri összeütközés, ha a rendes biróság olyan ügyben, amelyet a közigazgatási hatóság a maga hatáskörébe nem tartozónak mondott ki és a rendes birósághoz áttett, az eljárást abból az okból szüntette meg mert a feljelentett cselekményben a büntető törvény által tiltott valamely cselekmény tényálladéka nem állapitható meg. (Hb. 1912 febr. 5. 1911. 90. 6. 10.)

Hatásköri összeütközés forog fenn, ha a közigazgatási hatóság a vádlottat jogerősen elitélte és büntetését végre is hajtotta, a biróság pedig ugyanarra a cselekményre nézve főtárgyalást tüzött ki. (Hb. 1909 szept. 27. 70. II. 144. 273.)

Nincs összeütközés, ha a községi biróság a tárgyalás elmulasztása miatti igazolási kérelmet elutasitja, a járásbiróság pedig az ügyet visszaküldi, mert a fél nem felebbezéssel, hanem igazolással élt. (Hb. 1908 nov. 16, 42. II. 41. 77.)

A közigazgatási hatóság határozatának az a rendelkezése, amely szerint a panaszost követelésével el-, illetve a törvény rendes utjára utasitotta, a hatáskör megtagadásával egyértelmü és ennek a joghatályán nem változtat az, hogy az indokolás nem vonatkozik a hatáskör kérdésére, hanem tévesen az ügy érdemét tárgyalja. (Hb. 1901 decz. 19. 106. III. 135. 269.)

A közigazgatási hatóság véghatározatának az a rendelkezése, amely szerint a panaszost panaszával azzal utasitja el, hogy azt a rendes biróságnál érvényesitse, a hatáskör megtagadásával egyértelmü; e rendelkezés joghatályán nem változtat az, hogy az indokolás nem vonatkozik a hatáskör kérdésére, hanem tévesen az ügy érdemét tárgyazza. (Hb. 1912 márczius 4. 1911. 156. sz. 46. 90.)

Megállapitja a hatásköri összeütközést a közigazgatási hatóságnak olyan határozata, amelynek rendelkező részében csak az ügynek a hatásköri birósághoz felterjesztését rendeli el, de indokolásában hatáskörének hiányát megállapitja és végzését minden érdekeltnek kézbesitteti. (Hb. 1912 május 13-án. 18. sz. 79. 164.)

Közigazgatási hatóságnak (főszolgabirónak) oly határozata, melylyel a panaszost panaszával a polgári perutra utasitotta, a hatáskör megtagadásával egyértelmü és igy a hatásköri összeütközést létesiti akkor is, ha az indokolás nem vonatkozik a hatáskör kérdésére, hanem az ügy érdemét tárgyazza. (Hb. 1912 április 29. 28. sz. 69. 145.)

A hatósági határozatnak nem az indokolása, hanem a rendelkező része irányadó, mihezképest nem az ügy érdemét eldöntő, ha-

nem a hatásköri összeütközésre alkalmat adó határozatnak kell tekinteni a főszolgabirónak azt a határozatát, amelylyel a feleket polgári per utjára utasitja és az ügyet a járásbirósághoz átteszi, habár határozatának indokolásában tévesen az eljárási szabályoknak az eljárás meginditása megtagadásáról szóló §-ára hivatkozik. (Hb. 1912 márczius 11. 1911. 114. sz. 39. 74.)

A biróságnak a pert hatáskör hiánya miatt megszüntető határozatával szemben hatásköri összeütközést létesit a közigazgatási hatóságnak oly határozata, amelylyel a panaszost nem érdemi okból, hanem azért utasitja el, mert cselédszolgálati viszony nem volt. (Hb. 1912 november 25. 80. sz. 137. 298.)

Ha a rendes biróság azért, mert szerinte szándékosság hiányában büncselekmény nem forog fenn, az eljárás meginditását megtagadta ugyan, de egyidejüleg a Bp. 527. §-ának második bekezdésére hivatkozva a feljelentést a főszolgabiróhoz áttette, voltaképen hatáskör kérdésében határozott s a közigazgatási hatóság határozatával szembenálló ez a határozata a hatásköri összeütközés felmerülését létesiti. (Hb. 1911 nov. 20. 48. IV. 27. 192.)

Hatásköri összeütközés nincs, ha a közigazgatási hatóság érdemben határozott, a biróság ellenben sem hatáskörét kifejezetten külön határozattal nem állapitotta meg, sem az ügyet érdemben nem birálta el. (Hb. 1910 szept. 26. 44. IV. III. 90. 183.)

Nem bir a rendes birói hatáskört megállapitó végleges határozat jellegével a járásbirónak az a végzése, amelylyel az ügyet a törvényszékhez teszi át, mint annak a hatáskörébe tartozót. (Hb. 1911 decz. 18. 49. IV. 28. 195.)

A hatásköri összeütközés esetét nem állapitja meg egymagában az a vitatható kérdés, hogy az iparhatóság oly határozata, mely a hatáskört nem érinti, oly megfelelő határozat-e, amelynek meghozatala után a rendes biróság az ügy érdemében eljárni hivatott. (Hb. 1911 nov. 27. 79. IV. 104. 211.)

Ha ugyanabban az ügyben a fél a közigazgatási hatóság és a biróság előtt több kérelmet terjesztett elő, (negativ) hatásköri összeütközés csak arra a kérelemre nézve merül fel, amelyre nézve mind a rendes biróság, mind a közigazgatási hatóság a saját hatáskörét mégtagadta. (Hb. 1911. okt. 9. 65. IV. 18. 158.)

Nincs összeütközés, ha az egyik hatóság: a rendes biróság anélkül, hogy a pergátló kifogásra végzéssel határozott volna, az ügyet azon az alapon, hogy az nem tartozik hatáskörébe, a hatásköri birósághoz felterjesztette. (Hb. 1910 ápr 9. 13. III. 59. 126.)

Hatásköri összeütközés nem merül fel akkor, ha az egyik hatóság (a biróság) a hatáskör kérdésében jogerősen nem határozott, hanem azt, hogy a biróság nem jogositott eljárni, a hozzá áttett iratokat a főszolgabirónak visszaküldő átiratának indokolására hozta fel. (Hb. 1910 okt. 24. 79. III. 118. 238.)

A hatáskör megtagadásával nem egyértelm, következéskép hatásköri összeütközést nem létesit a közigazgatási hatóságnak és a büntető biróságnak az a határozata, mellyel az eljárást a másik hatóság előtt folyó büntető, illetőleg fegyelmi ügy befejezéséig felfüggesztette, mert az eldöntése alá tartozó ügyre nézve a másik hatóság által elbirálandó kérdést előzetes kérdésnek tekintette. (Hb. 1910 november 14. 55. III. 97. 196.)

A hatóságnak az iratoknak a hatásköri birósághoz felterjesztése és a miniszteri nyilatkozatnak megtétele után hozott és a hatásköri birósághoz pótlólag felterjesztett oly végzése, melyben előbbi végzésének hiányosságát pótolva, hatáskörét leszállitja, a hatásköri ügy eldöntésében figyelembe veendő. (Hb. 1910 november 28. 95. III. 129. 258.)

Nincs összeütközés, ha a közigazgatási hatóságnak a zárgondnok részére karhatalmat kirendelő határozata még nem emelkedett jogerőre, a biróság pedig, melynél a zárgondnok a közigazgatási hatóságnál előterjesztett kérelmével azonos kérelmet nem is terjesztett elő, nem hozott hatáskört eldöntő határozatot, hanem a főszolgabiró megkeresésére a fél tudta nélkül adott válaszában nyilvánitotta azt a véleményét, hogy a zárgondnok csak birósági intézkedésre vehet igénybe karhatalmat. (Hb. 1910 február 14. 10. III. 57. 120.)

Nincs hatásköri összeütközés, ha az érdemi döntést a belügyminiszter hatáskör hiánya miatt, a közigazgatási biróság pedig azért

tagadta meg, mert az előtte megtámadott alsóbbfoku határozat ellen a jogorvoslat ki van zárva. (Hb. 1910 január 17. 1909. 61. III. 2. 5.)

Nem merült fel összeütközés, ha a főszolgabirónak az eljárást megtagadó határozatát a felettes hatóság megváltoztatva, a főszolgabiró hatáskörét megállapitotta. (Hb. 1910 junius 13. 1909. 134. III. 29. 57.)

Ha a közigazgatási biróság az eljárást panaszszal eléje vitt ügyben közigazgatási hatóság elé utalta, a rendes biróság pedig jogerősen kimondta, hogy az eljárás a rendes biróság hatáskörébe tartozik, a hatásköri összeütközés a közigazgatási hatóság és a rendes biróság között merül fel. (Hb. 1911 deczember 11. 1910. 82. IV. 192. 182.)

Nincs hatásköri összeütközés, ha a rendes biróság a birói hatáskör hiánya miatt, a közigazgatási hatóság pedig a miatt tagadja meg az eljárást, mert nem a fél által igénybevett, hanem más közigazgatási hatóság illetékes az eljárásra. (Hb. 1912 november 25. 70. sz. 132. 285.)

7. §. **Az ügyazonosság.** Hatásköri összeütközés csak az ügynek azonossága mellett állhat be. (Hb. 1908 okt. 5. II. 65. 7.)

A hatásköri összeütközés minden esetében az ügyazonosság olyan kellék, amelynek hiányában hatásköri összeütközés nincs. (Hb. 1911 nov. 27. 84. IV. 108. 220.)

A hatásköri összeütközés feltételét tevő ügyazonosságot az adja meg, hogy ugyanazon személyek között ugyanarra a tárgyra nézve ugyanaz a jog legyen vitás. (Hb. 1911 jnuius 19. 33. IV. 47. 97.; 1911 nov. 27. 84. IV. 108. 220.)

Nincs ügyazonosság, következéskép nincs hatásköri összeütközés, ha a két hatóság előtt folyó ügynek a tárgya különböző, nevezetesen a közigazgatási hatóság előtt folyó ügynek a tárgya az 1894 : XII. 94. §-a d) és f) pontjaiba ütköző kihágás, a biróság előtt folyó ügyé pedig a magánjogi cimen vitatott tulajdonjog kérdése. (Hb. 1912 október 21. 43. szám. 117. 250.)

Ha a rendes biróság hatáskörét a keresoti egész követelés tekintetében megállapitotta s ugyanazon követelés egy részére nézve a miniszter érdemben határozott: ezzel a hatáskör kérdése az egész követelésre kiterjedő elvi vonatkozásban a biróság és a miniszter között, az egységes alapon nyugvó egész követelésre nézve vitássá vált, mihezképest az ügyazonosság és a hatásköri összeütközés az egész követelésre nézve fennáll. (Hb. 1912 decz. 9-én. 1911. 38. sz. 153. 336.)

Ha a két hatóság előtt folyamatban levő ügyben nem mind ugyanazok a személyek és nem ugyanabban a vonatkozásban állanak egymással szemben, nincs ügyazonosság és ezért nincs hatásköri öszszeütközés akkor sem, ha az eldöntendő alapvető kérdés mind a két ügyben ugyanaz. (Hb. 1911 jun. 19. 29. IV. 46. 94.)

A panaszlott személyek azonosságának hiányában nincs ügyazonosság. (Hb. 1908 okt. 26. 14. II. 13. 23.)

Ha a rendes biróság előtt csakis a nagyatya lépett fel keresettel ellenben az atya perben nem állott, a hatásköri összeütközés a nagyatya ellen való eljárás kérdésében merült fel. (Hb. 1912 április 29. 22. sz. 140.)

Ügyazonosság hiányában nincs hatásköri összeütközés, ha a vasuti alkalmazott sérült a munkásbiztositó pénztárnál a pénztár ellen az 1907 : XIX. t.-cz. alapján támasztott követelést, a rendes biróság előtt inditott perben pedig a vasut ellen az 1874 : XVII. t.-cz. alapján támasztott követelés érvényesit. (Hb. 1912 nov. 18. 64. sz. 122. 265.)

Az ügyazononsságot a felek személyazonosságával kapcsolatban az ügy tárgyi azonossága vagyis az állapitja meg, hogy ugyanazon felek közt felmerült jogesetet a hatóságok ugyanabban a vonatkozásban tették légyen megbirálásuk tárgyává. (Hb. 1910 jun. 13. 1909. 143. III. 38. 80.)

Az ügyazonosság a tárgyi azonosságon felül az ügyfelek személyazonosságát is szükségképen feltételezi; nincs ügyazonosság, ha a közigazgatási hatóság a számvevő kiküldetési dijainak az urbéresek elleni megállapitásáról és behajtásáról határozott, a biróság előtt pedig az urbéresek a vármegye közönségét vonták perbe. (Hb. 1909 nov. 15. 63. II. 137. 259.)

Ha a két hatósági eljárás nem ugyanazon személy ellen és nem ugyanazon tényállás alapján folyik, az eljárás a Bp. 19. és 20. §-a alapján birói hatáskörbe nem utalható. (Hb. 1908 okt. 12. 7. II. 6. 9.)

Bár a közigazgatási hatósághoz intézett beadványban a fél nem nevezi meg azt, aki ellen fegyelmi eljárást és kártéritést kiván, az ügyazonosság megvan, ha az eljárásból kitünik, hogy ugyanannak a marasztalását kivánja, aki ellen pert inditott. (Hb. 1909 deczeber 13. 82. II. 155. 293.)

Az ügyazonosság feltétele a személyi és tárgyi azonosságon kivül a vitás jog azonossága; ez nincs meg, ha a közigazgatási hatóság előtt dülő ut elszántása miatt az ut megnyitása érdekében emelnek panaszt, a biróságnál pedig az egyik érdekelt birtokából a közigazgatási hatóság által a megnyitott uthoz elcsatolt ingatlan tulajdonjogának érvényesitése iránt indit ez az érdekelt keresetet, amikor mind a két hatóság a maga hatáskörében jár el. (Hb. 1909 nov. 22. 65. II. 139. 265.)

Az ugyanazonosság fogalmát a személyi és tárgyi azonosságon kivül az határozza meg, hogy ugyanazon vitás jog felett döntsön mind a két hatóság (Hb. 1909 márczius 29. 1908. 74. II. 69. 133.)

Nincs összeütközés, ha a közigazgatási hatóság utrendészeti szempontból a nyitva volt utca visszaállitása, a rendes biróság pedig a magánjog alapján vitássá tett tulajdonjog kérdésében határozott. (Hb. 1909. márcz. 29. 1908. 74. II. 69. 133.)

Nincs ügyazonosság, ha a közigazgatási hatóság csak a közdülő ut kijelölése és kihasitása kérdésében, a biróság pedig csak a város által a tulajdonostól ut czéljára elfoglalt terület elvesztése miatt szenvedett kár megtéritése kérdésében határozott. (Hb. 1910 márczius 7. 1909. 135. III. 30. 62.)

Az ügyazonosságot a személyi és tárgyi azonosságon felül az határozza meg, hogy az ügy ugyanazon jogi vonatkozásban vitessék mind a két hatóság elé, vagyis hogy az érvényesitendő igény megitélése mindkét hatóság előtt ugyanazon jogi alapra helyezve kéretett légyen. (Hb. 1909 okt. 4. 50. II. 125. 237.)

Nincs meg az ügyazonosság, ha a rendes biróság sommás visszahelyezési perben az erdőtulajdonost eltiltotta attól, hogy az erdejében szénégetést gyakorlót a szénégetésben megháboritsa, a közigazgatási hatóság pedig a szénégetést, amelyben a korábbi birtoklás megnyilvánult, a jogszerüség szempontjából vizsgálván, e miatt erdei kihágást állapitott meg. Ügyazonosság hiányában pedig hatásköri összeütközés esete nem merült fel. (Hb. 1911 nov. 13. 78. IV. 86. 170.)

Nincs ügyazonosság, ha a közigazgatási hatóságnál a bérlő a bérbeadóját a bérlemény zavartalan használhatósága érdekében őt terhelő kötelezettség alapján, a rendes biróság előtt pedig a szomszéd a szomszédját (az előbb emlitett bérbeadót) a szomszédjog alapján kéri kerités helyreállitására kötelezni. (Hb. 1911 nov. 27. 84. IV. 108. 220.)

Fennforog az összeütközés, ha a biróság a kerités felállitása iránti keresetet csak egyéb jogforrás alapján döntötte el érdemileg, mig a törvényhatósági szabályrendelet alapján való döntést mind a két hatóság megtagadta. (Hb. 1909 febr. 8. 1908. 50. II. 49. 90.)

Felmerült a hatásköri összeütközés esete, ha a főszolgabiró hatáskörét nem az épitési engedélynek köztekintetekből megadása kérdésében, hanem abban a kérdésben tagadta meg, hogy az épitkezés a szomszédmagánjogát sérti és a rendes biróság ugyanennek a kérdésnek a megbirálása tekintetében hatáskörét szintén megtagadta. (Hb. 1912 márcz. 4. 1911. 134. sz. 42. 81.)

Nincs összeütközés, ha mind a két hatóság saját hatáskörében, nevezetesen a biróság az ablaknyitás kérdésében a szomszédjogból folyó arra a magánjogi igényre nézve határozott, hogy a szomszéd köteles-e türni az ő telkére néző ablak nyitását, a közigazgatási hatóság pedig mint épitésügyi hatóság az ablaknak közegészségi és épitésrendőri szempontból befalazását rendelte el. (Hb. 1909 okt. 4. 50. II. 125. 237.)

Az a kérdés, hogy a szomszéd köteles-e házát szomszédjáétól elválasztó tüzfalat emelni, nemcsak rendészeti, hanem szomszédjogi, magánjogi kérdés is, következésképp fennforog az összeütközés, ha a tüzfalemelés iránti kérelmet a biróság azért utasitja el, mert azt tisztán rendészeti kérdésnek tekinti, a közigazgatási hatóság pedig azért, mert az épitési szabályrendelet egyazon ház szomszédos résztulajdonosait tüzfal állitására nem kötelezi. (Hb. 1909 szeptember 20. 47. II. 122. 230.)

Nincs ügyazonosság, ha a lelkészi illetmény a két hatóság előtt nem egy időre követeltetik és a határozatok nem ellentétesek. (Hb. 1908 nov. 23. II. 28. 52.)

Ha a felperes mind a rendes biróság, mind a közigazgatási hatóság előtt ugyanazt az összeget cselédbér czimén követeli, az ügy azonosságát nem szünteti meg az, hogy a rendes biróság házasságon kivüli együttélést, a közigazgatási hatóság pedig cselédviszonyt állapitott meg. (Hb. 1910 decz. 19. 89. III. 120. 242.)

Az ügyazonosság akkor is fennáll, ha mind a két hatósági eljárásban ugyanabban a kérdésben más-más összegről volt szó. (Hb. 1910 jun. 13. 1909. 134. III. 29. 57.)

Nincs összeütközés, ha rendes biróság végrehajtási ügyben a tulajdonjog bekebelezésének kérdésében, a közigazgatási biróság pedig illetéktörlési ügyben határozott, bár ugyanarra az ingatlanra vonatkozólag. (Hb. 1909 okt. 4. 22. II. 104. 198.)

Nincs ügyazonosság, ha a közigazgatási biróság a jogügyletet adásvételi jogügyletnek minősitve, az illeték jogossága és mértéke kérdésében ezen az alapon határozott, a rendes biróság pedig az illetékköteles felet károsító szándék hiánya miatt a jövedéki kihágás vádja alól felmentette, habár a jogügyletet a kir. közigazgatási birósággal ellentétben meghatalmazásnak minősitette; mihezképest hatásköri összeütközés esete nem merült fel. (Hb. 1911 ápr. 24. 17. IV. 39. 77.)

Nincs ügyazonosság, ha a biróság a törvényes gyermek tartása iránti keresetet vonta hatáskörébe, az árvaszék pedig e keresetet illetően sem a hatáskör kérdésében, sem érdemben nem határozott. (Hb. 1910 jun. 13. 1909. 143. III. 38. 80.)

Nincs összeütközés, ha a gyámhatóság a végrendeleti végrehajtónak az örökhagyó ellen megállapitott követelés fizetésére szóló utasitása kérdésében, a biróság pedig a gyámhatósági határozat alapján elrendelt végrehajtás megszüntetése iránti perre mondta ki hatáskörének hiányát. (Hb. 1908 okt. 5. 6. II. 5. 8.)

Nincs ügyazonosság, ha a per a községi jegyző részére utalványozott fizetésnek az engedményes jogát sértő utalványozása ellen irányul, a közigazgatási hatóság pedig határozatában pusztán mint utalványozó hatóság, tehát a fizetést a jegyző részére teljesitő fél jelentkezik. (Hb. 1909 okt. 18. 46. II. 121. 227.)

7. §. A határozatok jogerőssége. Jogerőre nem emelkedett határozat hatásköri összeütközést nem idéz elő. (Hb. 1909 decz. 20. 95. II. 166. 315.)

Nem terjesztendők fel az iratok, ha az összeütközést előidéző határozatot a felsőbiróság megváltoztatta. (Hb. 1909 április 26. 45. II. 120. 226.)

A panaszlottal nem közölt és igy nem jogerős végzés hatásköri összeütközést nem létesit, közlés és jogerő bevárása végett az ügy visszaküldendő a felterjesztő hatósághoz. (Hb. 1910 november 28. III. 129. 258.)

Habár a rendes biróság hatáskört meg nem állapitó végzését a felekkel nem közölte, ez a végzés a hatásköri összeütközést létesiti akkor, ha a végzésnek a főszolgabiró által történt közlését a felek tudomásul vették, a panaszlott a közigazgatási hatóság hatásköre ellen kifogást nem tett, és a panaszlónak abban a kérelmében, hogy az ügy a hatásköri biróság elé terjesztessék, szintén benne van az, hogy a járásbiróság közölt végzését felfolyamodással megtámadni nem kivánja. (Hb. 1912 ápr. 22. 7. sz. 60. 125.

7 §. 3., 4. p. Az érdemi határozatokkal előidézett összeütközés akkor is fennforog, ha a közigazgatási határozat ellen ujrafelvételt rendelnek el. (Hb. 1909. junius 21. 1908. 72. II. 67. 124.)

Hatásköri bejelentés az 1907 : LXI. t.-cz. 7. §-ának 4. p. alapján. (Hb. 1910 márcz. 7. 1909. 135. III. 30. 62.)

7. §. utolsóelőtti bekezdése. A biróság érdemi határozata addig jogerőre nem emelkedhetik és a per tárgya itélt dologgá nem válik, mig a hatásköri biróság az ügyet a biróság hatáskörébe tartozónak nem nyilvánitotta. (Hb. 1908. jan. 7. 19. II. 18. 32.)

Hatásköri összeütközés esete áll be, ha mind a rendes biróság, mind a közigazgatási hatóság az ügy érdemében nem jogerősen határozott. Ha ennek ellenére a biróság az eljárást folytatná, az ügy érdemében hozott itélete — bár a perjogi szabályok szerint megtá-

madhatatlan — jogerőre nem emelkedik és a hatásköri összeütközés kérdésében való eljárást nem zárja ki. (Hb. 1911 november 27. 105. IV. 128. 260.)

Tulajdonjogi bekebelezés irá it peren kivül előterjesztett kérelemre hozott birói határozat azt, hogy a tulajdonjog kit illet, itélt dologgá nem teszi, következésképen annak jogerőre emelkedése a közigazgatási hatáskör megállapitását az 1907 : LXI. t.-cz. 7. §-ának utolsóelőtti bekezdése alapján nem zárja ki. (Hb. 1911 október 30. 32. IV. 63. 126.)

A büntető biróságnak a büntethetőséget kizáró okra alapitott határozata érdemi határozat és e.mek a jogerőre emelkedése a közigazgatási hatósággal szemben hatásköri összeütközés felmerülhetését kizárja. (Hb. 1911 jun. 12. 18. IV. 40. 81.)

Azok az esetek, amelyekben a hatásköri összeütközések a biróság érdemi határozatának meghozatala vagy a közönséges perjogi szabályok szerint jogerőre emelkedése előtt merültek fel, a 7. §. utolsóelőtti bekezdése alá nem vonhatók, hanem a 10. §. alá esnek. (Hb. 1909 ja.uár 7. 1908. 19. II. 18. 32.)

Ha a rendes biróság az ügyet érdemben jogerősen elbirálta, ez a határozat a közigazgatási hatósággal szemben hatásköri összeütközés felmerültét kizárja és a közigazgatási hatóság az ügyet saját hatáskörébe nem vonhatja. (Hb. 1910 decz. 18. 89. III. 120. 242. F. M. 1912. évi 61,905. sz. 204. 404.)

7. §. utolsó bekezdése. Nincs a hatásköri biróság elé tartozó összeütközés, ha az 1896 : XXVI. t.-cz. 100., 101. és 131. §-aiban irt eljárás még nem folytattatott le. (Hb. 1909. máj. 7. II. 89. 170.)

8. §. Az összeütközés bejelentésére hivatott hatóság. Visszautasitandó a hivatalból tett hatásköri összeütközési bejelentés, ha nem az a hatóság tette azt a felterjesztést, amelynek határozata következtében az összeütközés felmerült. (Hb. 1910 jun. 20. 1909. 151. III. 95. 95.)

A hatáskör elbirálására nincs befolyása annak, hogy a biróság célszerüségi szempontból több ügyet egy felterjesztésbe foglalva terjesztett fel a hatásköri birósághoz. (Hb. 1912 május 13. 25. sz. 80. 166.)

Az iratoknak a hatásköri birósághoz felterjesztése. (B. 1910 nov. 2. S. 371. 37. sz. 172. 366.)

10. §. Az elájrás felfüggesztése. Az 1907 : LXI. t.-cz. 10. §-ának az eljárást felfüggesztő rendelkezése negativ hatásköri összeütközés esetére nem alkalmazható. (Hb. 1912. nov. 22. 105. sz. 30. 283.)

19. §. A határozat tartalma. Hogy törvényszék vagy járásbiróság van-e hivatva az eljárásra, a hatásköri biróság határozatának körén kivül esik. (Hb. 1909 május 24. 33. II. 109. 208.)

A hatásköri biróság nem terjeszkedhetik ki arra, hogy a közigazgatási hatóságok közül az iparhatóságnak vagy az ipartestület békéltető bizottságának kell-e eljárnia. (Hb. 1909 nov. 8. 64. II. 138. 263.)

Hogy közigazgatási uton mely hatóságnak kell eljárnia, azt a hatásköri biróság nem dönti el. (Hb. 1911 okt. 30. 58. IV. 75. 152.)

A hatásköri biróság határozata nem lehet akadálya annak, hogy a feljelentett cselekmény az ügy fejleményeihez képest másként minősittessék. (Hb. 1911 nov. 20. 35. IV. 96. 190.)

23. §. Az eljárás költsége. Csak a hatásköri biróság előtti eljárásból felmerült költség viselése felőli határozat tartozik a hatásköri birósághoz. Nem állapitható meg az a költség, amely nincs részletezve s amelyre az ellenfél adott okot. (Hb. 1908. nov. 16. II. 32. 59.)

Felszámitás hiányában a hatásköri biróság előtti eljárás költségében való marasztalás iránti kérelem tárgytalan. (Hb. 1910 január 17. 1909. 61. III. 2. 5.)

Az eljárás költségét a hatásköri biróság nem állapitja meg, ha a fél nem mutatja ki, hogy az 1907 : LXI. t.-cz. 23. §-a alapján megállapitható költsége merült fel.

Ügyvédi képviselettel a hatásköri biróság előtt felmerült költségben az ellenfél nem marasztalható. (Hb. 1912 okt. 21. 63. sz. 121. 262.)

25. §. A hatásköri összeütközés bejelentése. Ügyvédi ellenjegyzéssel és meghatalmazással el nem látott vagy ellenjegyzéssel ellátott de szabályosan kiállitott meghatalmazással fel nem szerelt összeütközési bejelentés visszautasitandó. (Hb. 1909 febr. 15. 1908. 93. II. 84. 162.; 1909 márcz. 22. 36. II. 112. 212.; 1911 jan. 20. 6. 31. 64.; május 17. 52. 53. 107.; szept 13. 110. 89. 180.; 1911 nov. 22. 136. IV. 90. 180.)

Az ügyvéd nevének és lakásának gépi uton történt rányomása az ellenjegyzést nem helyettesiti. (Hb. 1910 nov. 22. 113. III. 138. 254.)

A hatásköri összeütközési bejelentést a hatásköri biróság visszautasitja, ha a bejelentő volt birósági jegyző, aki a kérvényt, mint birói oklevéllel biró adta be, kérvényében nem igazolja hitelesen azt, hogy birói hivatalra minősitő oklevele van. (Hb. 1912 január 17. 1911. 151. sz. 33. 61.)

26 §. **Az összeütközés elintézésének elmaradása.** Megszünik a hatásköri összeütközés, ha a hatóság, amely hatáskörét nem állapitotta meg, utóbb, mikor az ügy már a hatásköri biróság elé bocsáttatott, az ügyet érdemben elbirálta. (Hb. 1909 febr. 15. 1908. 3. II. 2 2.)

Vételár eltitkolása ügyben elmarad az összeütközés elintézése, ha a pénzügyigazgatóság a hatásköri bírósághoz intézett felterjesztést visszavonja. (Hb. 1908 nov. 20. 45. II. 44. 83.)

A hatásköri összeütközés megszünik, ha a hatásköri biróság a hozzá felterjesztett iratokat alakszerü határozat hozatala és jogerő bevárása végett visszaküldvén, a rendes biróság ezután — előbbi álláspontjával ellentétesen — az ügyben tárgyalást tartott és ezzel hatáskörét elfogadta. (Hb. 1910 nov. 14. 58. III. 103. 206.)

A félnek az alsófoku hatósághoz cimzett és az 1907 : LXI. t.-cz. 29. §-a feltételeinek meg nem felelő oly kérvényre, amelyben panaszát visszavonja s az ügy beszüntetését kéri, a hatásköri összeütközést nem szünteti meg, mihezképest annak az elintézését a hatásköri biróság a kijelölendő hatóságnak tartja fenn. (Hb. 1911 febr. 20. 1910. 71. IV. 3. 6.)

Birói hatáskör és közigazgatási hatáskör polgári ügyekben.

A hatáskörre vonatkozó általános jogszabályok. A hatáskör kérdésében a kereset vagy panasz mellett, esetleg ezekkel szemben is a tárgyalás eredménye is irányadó. (Hb. 1909. decz. 6. 90. II. 161. 306.)

Általános és különleges szabályok találkozása esetében a különleges szabályt kel alkalmazni. (Hb. 1912. május 13. II. sz. 78. 163.)

Hatásköri szabáyt a felek nem változtathatnak meg közös megállapodással sem. (Hb. 1909 decz. 13. 69. II. 143. 272.)

A törvénynek a hatáskört kötelezően megállapitó szabályával szemben akkor sincs eltérésnek helye ha a felek — bár közjegyzői okiratban — a törvény szerint közigazgatási utra tartozó ügyben a rendes biróság hatáskörében állapodtak meg. (Hb. 1911 márcz. 27. 9. IV. 34. 67.)

A kereset jogalapját nem a felek által abban használt jogi kifejezések, hanem az abban előadott tényállás helyes jogi minősitése szerint kell elbirálni. (Hb. 1911 jun. 19. 14. 36. 71.; 1910 febr. 14. 1909 136. III. 31. 66.; nov. 14. 1909 104. III. 8. 9. márcz. 14. 1909 143. III. 50. 106.; 1908 nov. 9. 23. II. 22. 42. 1909 máj. 24. 29. II. 102. 195.; 1912 nov. 18. 82. sz. 138. 302.)

A hatáskör a kereset alapján állapitandó meg és a kereset felett itélni hivatott hatóság dönt a kereset követelés érdemi megbirálásánál abban a kérdésben is, hogy azt a beszámittatni kért ellenkövetelés részben vagy egészben megszüntette-e vagy nem. (Hb 1910 nov. 28. 87. III. 123. 247.) L. alább Cselédügyek a. is.

A kereset szerint eljárásra hivatott hatóság hivatott a kereseti igény jogosultságának elbirálásánál eldöntésre váró előzetes kérdés megoldására is. (Hb. 1910 jun. 13. 36. III. 75. 55.)

Az a kérdés, hogy a községi biróság előtt használt igazolási kérelem az 1877:XXII. t.-cz. 25. §-a szerint perorvoslatnak tekinthet-e vagy sem, nem hatásköri, hanem a peres eljárás menetére vonatkozó vitás kérdés. (Hb. 1908 nov. 16. 42. II. 41. 77.)

A biróság általános hatásköre. Magánjog körében felmerült jogviták eldöntése rendes biróság hatáskörébe tartozik, kivéve, ha ilyen kérdést tételes jogszabály a közigazgatási hatóság hatáskörébe utal. (Hb. 1909 febr. 22. 1908 84. II. 76. 150.; jun. 7. 42. II. 117. 219.; 1909 nov. 8. 57. III. 132. 251.; decz. 13. 69. II. 143. 270.)

Magánjogi viszonyból eredő követelés rendes birói utra tartozik, ha azt a törvény vagy törvényerejü szabályrendelet más utra nem utasitja. (Hb. 1909 nov. 15. 86. II. 158. 301.)

A rendes biróságok, ha a törvény kivételt nem tesz, csak a magánjogi igények feletti döntésre hivatvák, ellenben a közjogi természetü

igények felett a közigazgatási hatóságok döntenek. (Hb. 1911 október 30. IV. 63. 126. 32. sz.)

A közjogi kötelezettségekből származó követelések érvényesitése — hacsak bizonyos esetekre törvény másként nem rendelkezik — a közigazgatási hatóságok előtt való eljárásra tartozik, mert általános hatásköri szabály az, hogy a rendes biróság védelme alatt rendszerint csak a magánjogok állanak. (Hb. 1912 deczember 9. 1911 38. sz. 153. 336.)

A jogvitának közigazgatási jellegét nem változtatja meg az, hogy a kereset határozatlan fizetésre és jogtalan gazdagodásra van alapitva. (Hb. 1912 deczember 9. 1911. 38. sz. 153. 336.)

Törvényhatóság a rendes birói hatáskört megszoritó szabályrendeletet alkotni nincs jogositva. (Hb. 1909 nov. 12. 86. II. 158. 301.)

A miniszternek felügyeleti jogkörben hozott határozata nem az állam magánjogi cselekménye és biróság elé nem tartozik. (Hb. 1910 okt. 24. 52. III. 94. 192.)

Ha maga a jog tárgyánál fogva nem tartozik a rendes biróság elé, e jog birtokának védelme sem tartozik oda. (Hb. 1909 febr. 22. 1908. 68. II. 64. 116.)

Nem lehet helye rendes biróság előtti eljárásnak abból a czélból, hogy a közigazgatási hatóság hatáskörében hozott határozatának végrehajtásával létesült helyzettel szemben az előbbi állapot visszaállittassék. (Hb. 1912 jan. 19. 1911. 22. sz. I. 1.)

A közigazgatási biróság elé utalt ügyek a közigazgatási biróság előtti eljárás megnyilta előtt szükségképen a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartoznak. (Hb. 1911 decz. 11. 1919. 82. sz. IV. 92. 183.)

Adó- és egyéb közszolgáltatási ügyek. A rendes biróságnak a közadók fennállása vagy fenn nem állása tekintetében biráskodásra nincs hatásköre. Közadó-tartozás biztositására bekebelezett zálogjog érvényességének vagy a tartozás megszünésének kérdése birói utra nem tartozik. (Hb. 1908 nov. 9. 17. II. 16. 28.)

Az államkincstár ellen tartozatlanul fizetett adó visszatéritése cimén emelt követelés megbirálása közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 dec. 4. 97. sz. IV. 115. 237.)

Az 1899: XXVIII. t.-cz. 8. §-ának 1. a) pontja nemcsak arra az esetre szól, ha adótárgy egyáltalában hiányzik, hanem arra az esetre is, ha hiányzik annál az adóalanynál, akit adózás alá vontak. (Hb. 1911 decz. 4. 97. sz. IV. 115. 238.)

Alapitványi ügyek. Családi alapitványnyal szemben fennálló jogigény tekintetében vélt jogsérelem orvoslása a közigazgatási biróság hatáskörébe nem tartozik. (Hb. 1909 ápr. 26. 1908. 73. II. 68. 128.)

A közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik annak eldöntése, hogy családi alapitványkezelője feladatának megfelelt-e. (Hb. 1909 apr. 26. 1908. 73. II. 68. 128.)

Alapitványból kifolyóan abban a magánjogi kérdésben felmerülhető vitának az eldöntése, hogy az alapitvány jövedelme kit illet meg, akár a már esedékes kamatra, akár jogviszonyt megállapitó itéletben általában jövőre nézve is, a biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 márcz. 13. 1910. 118. IV. 18. 33.)

A biróságot annak a megbirálása alól, hogy az alapitó vagy az alapitványt módositó ügyletnek van-e magánjogi érvénye, nem mentesiti az, hogy a felügyelet gyakorlása tárgyában az alapitványra való jogosultság kérdésében kormányhatósági intézkedés keletkezett. (Hb. 1911 márcz. 13. 1910. 118. sz. IV. 18. 33.)

Betegápolási költségügyek. A nyilvános betegápolás költségeinek viselése s a magánosokat terhelő ilynemü igények érvényesitése körül felmerülő vitás kérdések ezek közt az 1907: XIX. t.-cz. értelmében igényjogosult pénztári tagok vagy hozzátartozóik után felmerült kórházi ápolási költségek behajtására vonatkozó vitás eseteknek az elbirálása közigazgatási utra s végső fokban a közigazgatási biróság hatáskörébe tartozik. A kereshetőségi jog kérdésének a vizsgálata a hatásköri biróság feladatának körén kivül esik. (Hb. 1912 junius 3. 1911. 150. sz. 74. 154.)

Nyilvánossági jelleggel fel nem ruházott magánkórházban felmerült ápolási költség behajtása a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 ápr. 15. 1911. 135. sz. 57. 116.)

Betegsegélyezési balesetbiztositási ügyek l. Ipari munkások biztositása alatt.

Bérleti ügyek. Bérleti viszonyból felmerülő 40 koronát meg nem

haladó értékü pénzkövetelésre irányuló kereset megbirálása a községi biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 decz. 15. 105. IV. 121. 250.)

Családjogi ügyek. Annak a jogvitának az eldöntése, hogy a férj köteles-e megengedni hogy nejének sirboltba helyezett teteme az elhalt anyja által épitett sirboltba vitessék, mint a családi kötelékből származó és a magánjog körébe tartozó családjogi vitának eldöntése birói utra tartozik. (Hb. 1909. jun. 7. 42. II. 117. 219.)

Cselédügyek. Házi cseléd. A cselédkönyv magában véve a cseléd minőséget nem állapitja meg. (Hb. 1909 szept. 20. 48. II. 23. 233.)

Cselédkönyv hiánya, a használt elnevezés és a szerelmi viszony a szolgálat cselédminőségén nem változtat. (Hb. 1909 jan. 18. 1908. 53. II. 51. 95.; 1908 nov. 16. 30. II. 29. 54.)

Házassági igéret a cselédminőséget nem szünteti meg. (Hb. 1908 nov. 9. 21. II. 20. 39.)

A panasz szerint bonne minőségben teljesitett szolgálat dijazása iránti követelés közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik, ha a birói eljárásban tényként megállapittatott, hogy a panaszos szerződéssel havi bér mellett háztartási személyes és folytonos szolgálatoknak teljesitésére kötelezte magát. (Hb. 1912. okt. 21. 60. sz. 120. 260.)

Szállodai szobaasszony nem cseléd, hanem ipari alkalmazott. (Hb. 1909 nov. 8. 64. II. 128. 263.)

Háztartásban végzett, magasabb müveltséget nem igénylő gazdaasszonyi szolgálat akkor is cselédszolgálat, ha a házvezetés teendőit is ellátja. (Hb. 1908 nov. 16. 30. II. 29. 54.)

Gazdasszony nem cseléd. (P. 1910 okt. 31. H. 8. sz. a. 189. 383.)

A szolgálat jogi minősitésére nem a felek által használt egyes kifejezések irányadók. „Gazdasszony" elnevezés magában véve a szolgálati szerződést cselédszerződéssé nem teszi. Vidéken nagyobb összeggel (havi 60 koronával) dijazott a cselédi solgálat és megbizás körén tulmenő bizalommal és munkakörben szolgáló gazdasszony nem cseléd és hosszu éveken át visszatartott dijazásának kiadása iránti keresete rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 nov. 25. 80. sz. 137. 298.)

Takaritónő szolgálata nem cselédszolgálat. (Hb. 1911. nov. 27. 68. sz. IV. 101. 205.)

A viceházmesternek a szolgálata, aki sem a háztulajdonosnak, sem az őt felfogadó házmesternek a háztartásában, gazdaságában vagy családtagjai részére személyes és folytonos szolgálatot nem teljesit, nem cselédszolgálat, mihezképest az arra alapitott bérkövetelésének megbirálása a rendes biróság körébe tartozik. (Hb. 1911 nov. 27. 96. sz. IV. 114. 236.)

Nem cselédszerződés az oly szerződés, amely meghatározott számu évek, hónapok, hetek vagy napok számában ki nem fejezhető, tehát bizonytalan időre köttetett, amely szerződés még felmondási idővel sem volt korlátozva és amelyben a szolgálatért nem valamely bizonyos és szabatosan meghatározható időhöz viszonyitott bér köteleztetett, mihezképest az arra alapitott bérkövetelés érvényesitése a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 nov. 25. 83. sz. 139. 305.)

Cselédviszonyt nem létesit az olyan szolgálati szerződés, amely a szolgálatba álló házasságra lépésének még nem ismert időpontjáig terjedő, tehát bizonytalan időtartamra köttetett; mihezképest az arra alapitott bérkövetelés érvényesitése a rendes biróság elé tartozik. (Hb. 1912 ápr. 22. 16. sz. 63. 133.)

Bizonytalan időtartamra felmondási idővel való korlátozás nélkül, meg nem határozható bér biztositásával kötött szerződés cselédviszonyt nem létesit. (Hb. 1910 ápr. 25. 7. III. 54. 114.)

A munkaadó haláláig terjedő időn át teljesitendő gazdasszonyi szolgálat fejében ingó és ingatlan vagyonnak átadása iránti megállapodásra és végrendelkezési igéretre alapitott követelés a rendes biróság előtt érvényesitendő akkor is, ha a felperes az igért, de át nem adott vagyontárgyak helyett általa megfelelőnek vélt havi bér arányában számitja ki keresetbe vett követelését. (Hb. 1910 decz. 5. 99. III. 131. 260.)

Szénkiaknázáson felül az 1884: XVII. t.-cz. alá tartozó, ipart nem üző részvénytársaság által cselédkönyvvel felfogadott kocsis cseléd. (Hb. 1909 decz. 6. 90. II. 161. 306.)

Szolgálati idővel viszonyba nem állitott jutalom nem cselédbér. (Hb. 1909 szept. 20. 1908. 79. II. 72. 141.)

Nem cselédszerződés az oly szerződés, amely szerint a szolgálat-

nak a cseléd nősüléséig vagy a gazda haláláig kell tartania. (Hb. 1909 szept. 20. 48. II. 123. 232. 233.)

Nem cselédbér-követelés és nem tartozik közigazgatási utra cselédnek arr . alapitott követelése, hogy bérének egy részét gazdájának megőr. és és gyümölcsőztetés végett átadta, a gazda pedig az átvett pénzt nem adja vissza. (Hb. 1911 nov. 27. 68. IV. 101. 205.)

A munkaadó haláláig teljesitendő házvezetői munkáért a munkaadó halála után egy összegben és csak arra az esetre kikötött díjazás, hogy a házvezető gazdasszony a szolgálatból korábban nem távozik, birói uton követelhető. (Hb. 1909 jan. 18. 1908 53. II. 51. 94. 95.)

A közigazgatási hatóságnak cselédbér-követelésére vonatkozó hatáskörén nem változtat az, hogy a panaszlott beszámitásul kártéritési követelést kiván érvényesiteni. (Hb. 1910. nov 28. 87. III. 123. 247.)

Gazdasági cseléd. Gazdasági cseléd az aki szerződéssel arra kötelezi magát, hogy valamely gazdaságban személyes és folytonos szolgálatot legalább egy hónapon át bérért teljesit. Hb. 1911 dec. 4. 70. 102. 207.)

A cseléd akkor is gazdasági cseléd, ha a gazdaságon felül a háztartásban is teljesit szolgálatot. (Hb. 1912 január 15. 1911. 106. sz. 10. 191. 124. sz. 20. 35.)

Az 1907: XLV. t.-cz. rendelkezései irányadók akkor is, ha a cseléd mind a háztartás körüli, mind a külső gazdasági tennivalóra van alkalmazva. (Hb. 1912 január 15. 119. sz. 18. 32.)

Gazda és cseléd közötti viszonyt létesit meghatározott tartamban megszabott gazdasági szolgálatnak személyes és folytonos teljesitésére irányuló lekötelezés akkor is, ha ellenértékül a gazda által szolgáltatandó ingatlan van kikötve. (Hb. 1912 január 12. 119. sz. 18. 32.)

A gazdasági cselédminőséget kizárja a szolgálatot teljesitő részére kijelölt munkakör és a szolgálatnak magasabb miveltséget feltételező jellege. (Hb. 1908. nov. 9. 23. II. 22. 42.)

Nem folytonos gazdasági munkának teljesitésére szegődött, hanem a szőlőbeli munkát a szükséghez képest végző s munkaerejét másutt is értékesitő alkalmazottnak bérkövetelése a rendes biróság hatáskörébe tartozik akkor, ha munkaadójához való viszonyát nem az 1898: II. t.-cz. határozmányai szerint megkötött szerződés rendezi. (Hb. 1911 jun. 19. 27 sz. IV. 44. 90.)

Hogy a cseléd napszámba is eljárhat, hogy szolgálatba fogadása nem szabályszerü szerződés alapján és a kiskoruakra nézve törvényellenesen történt a gazdasági cseléd viszony kérdését nem érinti. (Hb. 1910 jun. 20. 38. III. 76. 157.)

Cselédkönyv hiánya közömbös. (Hb. 1908 nov. 9. 23. II. 22. 42.)

Uradalmi kovács gazdasági cseléd. (Hb. 1910 jun. 13. 74. III. 3. 9.)

Vincellér gazdasági cseléd. (Hb. 1910. szept. 19. 56. III. 98. 203. 1909. febr. 8. 1908. 61. II. 59 109.)

Tanyás libaápoló, kondás, gulyás, akik a tanyára felügyelnek és gazdaságbeli egyéb szolgálatokat ellátnak, gazdasági cselédek. (Hb. 1910 márc. 7. 1909. 144. III. 39. 83.)

Uradalmi gépész gazdasági cseléd. (Gy. 1910 febr. 1. H. I. 2. sz. a. IV. 156. 293.)

A gazdaságban alkalmazott okleveles gépész nem cseléd, következéskép a hátralékos bérkövetelése feletti biráskodás a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 junius 17. 45. sz. 90. 193.)

A mezőőr gazdasági cseléd és szolgálati bérkövetelése — összegére tekintet nélkül — közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 január 15. 1911. 108. sz. 12. 24.; 118. sz. 17. 30.; 123. sz. 19. 35.)

Mezőgazdasági épületek felügyeletére és rendbentartására alkalmazott kulcsár gazdasági cseléd és szolgálati bérkövetelése közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 jan. 15. 1911. 106. sz. 10. 19.)

Nem gazdasági cseléd az a szőlőmunkás aki nem folytonos gazdasági munka teljesitésére szegődött, hanem a szőlőbeli munkát szükséghez képest időszakonkint végezte és saját gazdaságában lakva, munkaerejét a saját gazdaságában is értékesitette. (Hb. 1912 január 29. 1911. 130. sz. 24. 45.)

Ha a szlőlkapás nem személyes és folytonos munka teljesitésére szegődött, hanem a szőlőben a munkát feleségével együtt végezte, aratáskor mint részes ment dolgozni és akkor napszámos helyettesitette, ez a viszonya nem cselédviszony és ha ez a viszonya az 1898: II. t.-cz. szerint megkötött szerződéssel sem rendeztetett: az abból eredő minden vi-

tás kérdés a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 márcz. 4. 1911. 113. sz. 38. 71.)

A libapásztori szolgálat a gazdasági cselédszolgálattal rokon természetü, mihezképest libapásztori bér követelése összegére tekintet nélkül a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 ápr. 24. 104. sz. IV. 12. 20.)

A város lakósainak gazdaságához tartozó állatok legeltetésének és őrizetének több mint egy hónapon át bérért teljesitésére alkalmazott pásztor gazdasági cseléd, még pedig akkor is, ha pásztori minőségben szabályrendeleti intézkedés alapján esküt tett; mihezképest felmondási időre járó illetményének kiadása iránti panasza közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 márcz. 27. 10. sz. IV. 35. 60.)

Gazdaságban éjjeli őr vagy mezőőr kazdasági cseléd. (Hb. 1909. szept. 6. 83. II. 156. 296.)

Mezőőr bérkövetelése közigazgatási utra tartozik, tekintet nélkül alkalmaztatásának községi vagy magánjellegére. (Hb. 1909 máj. 10. 1908. 71. II. 66. 182.)

A mezőőr akkor is gazdasági cseléd, ha hatóságilag fel van esketve. (Hb. 1910 szept. 19. 62. III. 104. 212.)

Erdőőr gazdasági cseléd; hátralékos bérkövetelésének érvényesitése közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 jun. 19. 34. sz. IV. 48. 99.)

Magánegyén gazdaságában alkalmazott erdőőr gazdasági cseléd akkor is ha fel van esketve. (Hb. 1911 márcz. 15. 125. sz. 22. 48. 1910 okt. 24. 70. III. 225.)

Volt urbéres birtokosságnál alkalmazott erdőszolga vagy erdőőr gazdasági cseléd és igy bérkövetelése iránt inditott keresete akkor is a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik, ha az erdőőri szakvizsgát és esküt letette és ezen a hatáskörön az erdőőrnek közbiztonsági közeg minősége sem változtat. (Hb. 1910 decz. 5. 92. 93. III. 127. 128. 253. 225.)

A község által felfogadott hegyőrnek illetménykövetelése közigazgatási utra tartozik akkor is, ha felesketése el is maradt volna. (Hb. 1910. febr. 21. 1909. 128. III. 23. 47.)

Földbirtokos marháinak őrzésére felfogadott egyén gazdasági cseléd; hátralékos bérkövetelésének érvényesitése összegre tekintet nélkül közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 junius 10. 50. sz. a. 95. 205.)

Halőr akkor is mezőgazdasági cseléd, ha bérének egy része a haszonban vagy jövedelemben részesedésből és büntetéspénzekből áll. (Hb. 1910 okt. 24. 67. III. 108. 219.)

Kertészet gondozására felfogadott egyén, akinek munkaköre természeténél fogva nem tételez fel magasabb müveltséget gazdasági cseléd, és bérkövetelése közigazgatási utra tartozik. (Hb. 1912 január 15. 1911. 124. sz. 20. 35.)

Gazdasági cselédnek szolgálatból jogtalan elbocsátása miatt a hátralevő szolgálati időre járó bérkövetelése nem kártéritési követelés és tekintet nélkül nagyságára közigazgatási utra tartozik. (Hb. 1911 nov. 13. 88. sz. IV. 87. 174.; 1910 jan. 17. 1909. 121. III. 18. 38.; 1910 febr. 14.; 1909. 136. III. 31. 66.; 1910 nov. 14. 3. III. 50. 106.; 1909 febr. 8. 1908. 61. II. 59. 106.; 1909 márcz. 29. II. 85. 162.; 1909 máj. 24. 20. II. 102. 195.; B. 1910 jun. 15. H. 26. sz. IV. 152. 291.; 1912 ápr. 22. 7. sz. 60. 125.; 19. sz. 64. 136.; 29. sz. 70. 147.)

A szolgálat jogos elhagyása alapján gazdasági cselédnek hátralékos bér iránti követelése nem kártéritési hanem bérkövetelés és összegére tekintet nélkül közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 deczember 9. 98. sz. 49. 329.)

Kerülő, tehát gazdasági cseléd részéről cselédbér iránt támasztott igény a követelés összegére tekintet nélkül akkor is a közigazgatási utra tartozik, ha azt tulajdonváltozás esetében az uj tulajdonos ellen átvállalás alapján érvényesitik. (Hb. 1910 okt. 24. 85. III. 121. 244.)

Gazdasági cselédnek (csősznek) cselédtársa és az ennek cselekményében résztvevő vele szolgálati viszonyban nem álló harmadik személy ellen jogtalanul beszedett és visszatartott csőszbér kiadása iránti követelés nem a szolgálati viszonyból származik és a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1910 jun. 20. 23. III. 67. 141.)

Ha a cseléd ingatlannak a már teljesitett szolgálat idejére eső pénzbeli értéket követeli, ez a követelése közigazgatási hatóság hatáskörébe, de ha cselédbére fejében első sorban az ingatlant veszi keresetbe,

ez a követelése a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 január 15. 119. sz. 18. 32.)

A cselédtartó gazda a gazdasági cselédje baleseti betegségéből felmerült kórházi ápolási költségeket a kórháznak nemcsak 30 napra terjedőleg hanem a cseléd teljes felgyógyulásáig tartozik megfizetni, a kifizetett összeg megtérítését azonban — ha a baleset nem az ő hibájából következett be — és a gazdasági munkás- és cselédsegélypénztárral szemben törvényszabta kötelezettségeinek eleget tett, ettől a pénztártól követelheti. Az utóbbi jogviszonyból felmerülő jogviták eldöntése a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 jun. 7. 7188/910. K. 18. XV. 25. IV. 171. 311.)

1876. évtől 1902. évig fennállott szolgálati szerződés alapján az 1907: XLV. t.-cz. életbeléptetése után beadott keresetre vonatkozó annak a kérdésnek a megbirálására, létesült-e cselédszerződés, az 1876: XIII. t.-cz. irányadó. (Hb. 1912 ápr. 22. 16. sz. 63. 133.)

Az 1907: XLV. t.-cz. életbelépése előtt kötött és e t.-cz. életbelépésekor már fenn nem állott szerződésre alapitott cselédbérkövetelésre vonatkozó hatáskörre az 1876: XIII. t.-cz. irányadó. (Hb. 1912 november 25. 83. szám. 139. 304.)

Dologjogi és hasonló ügyek. (L. egyházi, épitési kegyuri, utügyek, vizjogi ügyek a. is.)

Közbirtokosság ellen ki nem használt legeltetés és a legeltetéstől eltiltás cimén követelt kárpótlás iránti kereset birói utra tartozik. (Hb. 1908 decz. 8. 39. II. 38. 72.)

Temető terméshozadékára magánjogi cimen támasztott igény megbirálása a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1910 jun. 20. 21. III. 66. 139.)

Közigazgatási hatóság hatáskörébe a temetkezés és a holttest elvitelének kérdése csakis a közegészségügyi rendészet tekintetéből tartozik, az a kérdés ellenben, hogy a kifogásolt helyen történt temetés másnak a magánjogát sérti-e, a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 okt. 9. 65. sz. IV. 78. 158.)

Egyházi ügyek (L. Lelkészi illetmény a is.)

Izraelita imaegyesületi pénztárnok által másik tagtárs helyett kifizetett hitközségi tagdij behajtása rendes birói utra tartozik. (Hb. 1909. évi jan. 18. 1908. 10. II. 9. 16.)

Egyházi vagyon hovátartozóságának kérdése közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 okt. 30. 32. sz. 63. 126.)

Épitési ügyek. Annak, mint magánjogi kérdésnek eldöntése, hogy a szomszéd köteles-e tüzfalat emelni, birói utra tartozik. (Hb. 1909. évi szept. 20. 47. II. 122. 230.)

Annak a vitás kérdésnek az eldöntése, hogy az épités másnak a magánjogában ütközik-e, a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 márcz. 4. 1911. 134. sz. 42. 81.)

Gazdatiszti ügyek. Gazdatiszti oklevél hiánya a gazdasági szolgálatot szelédszolgálattá nem minősiti. (Hb. 1908 nov. 9. 23. II. 22. 42.)

Gazdasági irnok bérkövetelése akkor is birói utra tartozik, ha nem irodai munkával, hanem gazdasági munka felügyeletével van megbizva. (Hb. 1908 nov. 23. II. 22. 42.)

Gyámsági és gondnoksági ügyek. (L. letétti, örökösödési, tartási, végrehajtási ügyek a. is) Gyámhatósághoz küldött, ismeretlen helyen tartózkodót illető pénz őrzése birói utra tartozik, ha a jogosult gyámság vagy gondnokság alatt nem áll. (Hb. 1908 okt. 19. 12. II. 19.)

Magánkötvény (adóslevél) őrzése, melyet nagykoruságra jutott kiskoru árvaszéki felhivás ellenére nem vett át, birói utra tartozik. (Hb. 1910 jun. 13. 1909. III. III. 12. 26.)

Hagyatéki követelés behajtása iránt ha kiskoru van érdekelve, az átadó végzés jogerőre emelkedése után ügygondnok rendelése a gyámhatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1909 máj. 24. 18. II. 100. 192.)

Végrendeletben létesitett elidegenitési és terhelési tilalom foganatositása végett elrendelt zárgondnokságból származó kérdések, az elhalt zárgondnok helyettesitése (kiskoru vagy gondnokolt érdekeltsége nélkül) nem a gyámhatósághoz, hanem birói utra tartoznak. (Hb. 1909 decz. 13. 69. II. 143. 272.)

Kiskoruak tulajdonában és anyjuk haszonélvezetében álló ingatlan vagyonnak az anya ellen intézett végrehajtás folyamán kezelése és gondnok rendelése iránt intézkedni nem a gyámhatóság, hanem a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 márcz. 4. 1911. 148. 43. 84.)

Határjelzési, kerítésügyek. Szomszédok között közrendészeti szempontból nem szükséges kerítés felállításának kérdése birói utra tartozik akkor is, ha a beltelkek közötti kerités felállitásáról szabályrendelet intézkedik. (Hb. 1908 okt. 12. 2. I. 1.; 1909 febr. 8.; 1908. 50. II. 49. 91.; febr. 22.; 1908. 31. II. 30. 56.; nov. 8. 57. II. 132. 251.; decz. 6. 73. II. 197. 280.)

A szomszédos beltelkek között kerités felállitása iránt a szomszédok között felmerült jogvitának eldöntése — közrendészeti szempont hiján — akkor is a rendes biróság hatáskörébe tartozik, ha a keritésállitás kötelezettségét törvényhatósági szabályrendelet szabályozza. E magánjogi igény érvényesitésénél és a hatáskör eldöntésénél közömbös az, hogy a kerités felálitásának elmulasztását a szabályrendelet kihágásának nyilvánitja. (Hb. 1912 nov. 25. 86. sz. 141. 312.)

Szomszédok ellen a telkeiket elválasztó kerités felállitása iránti kereset a rendes biróság hatáskörébe tartozik ha a rendőri hatóság közrendészeti érdekből a hivatalos beavatkozást szükségesnek nem találta. (Hb. 1909 febr. 22. 1908. 84. II. 76. 150.)

A közigazgatási hatóság jogerős határozata irányadó abban a kérdésben hogy közrendészeti szempontból szükséges-e keritést állitani. (Hb. 1908 okt. 12. 2. II. I. 1.; 1909 febr. 8. 1908. 50. II. 49. 91.)

Iparos és segéd közötti viszony (1884 : XVII. t.-cz. 176. §.). Iparos, kereskedő, iparossegéd, kereskedősegéd meghatározása. Szolgálati viszonyban áll az, aki tevékenységét meghatározott fizetés ellenében köteles a munkaadó javára forditani, ha kötelessége nem egyes esetekre, hanem a szerződésben meghatározott ügykörre tartósan vonatkozik. (Hb. 1908 okt. 26. 37. II. 36. 66.)

Fizetés mellett való szerződés, állandó jellegü alkalmazás szolgálati viszonyt létesit. (Hb. 1911 decz. 11. 86. IV. 109. 223.)

Az iparhatóság hatáskörébe tartozó munkaszerződésnek (locatio conductio operarum) az a lényeges alkotó eleme, hogy a munka vállalója amellett hogy egész tevékenységét vagy legalább annak bizonyos munkaidőhöz kötött részét állandóan a főnök részére kötötte le, a főnökkel szemben alárendeltségi viszonyba kerüljön. (Hb. 1911 márcz. 6. 1910 65. IV. 2. 3.)

Bőrgyárban bőrkezelési eljárás bemutatása és megtanitása iránt alárendeltségi viszony létesitése nélkül kötött szerződés vállalkozási szerződés (locatio conductio operis), mihezképest az azzal kötelezett kötbér érvényesitése minden előzetes eljárás nélkül a rendes biróság hatáskörébe tartozik. Hb. 1911 márcz. 6. 1910. 65. IV. 2. 3.)

Az a kereskedelmi meghatalmazott, aki a kereskedőhöz, mint főnökhöz szolgálati viszonyban áll, kereskedő-segéd. (Hb. 1908 okt. 26. 37. II. 36. 66.)

Azok, akiket az iparos az általa üzött iparág folytatásához tartozó teendőkre szolgálati viszonyt létesitő módon alkalmaz — beleértve a fontosabb teendőkkel megbizottakat is — iparossegédek. (Hb. 1910 decz. 19. 108. III. 137. 271.)

Kereskedősegéd mindaz, aki a kereskedőhöz, mint főnökhöz, szolgálati viszonyban áll és a főnök üzletében kereskedelmi természetü tevékenységet folytat. (Hb. 1911 decz. 11. 86. sz. IV. 109. 223. 1910. jan. 17. 1909. 87. III. 4. 11.)

Kereskedelmi segédszemélyzet alatt mindazok a személyek értendők, akik valamely kereskedőhöz mint főnökhöz szolgálati viszonyban állanak és annak üzletében állandóan alkalmazva, tevékenységüket annak szentelik. (Hb. 1912 nov. 18. 68. sz. 124. 271.)

Aki nem egész tevékenységét, vagy annak legalább bizonyos munkaidőre eső részét állandóan és kizárólag bocsátja a kereskedő rendelkezésére, hanem csak alkalomszerüen kisegitő munkát végez az üzletben, nem kereskedősegéd és munkabérkövetelése a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 nov. 18. 93. sz. 127. 278.)

Nem tartozik az ipari segédszemélyzet körébe az aki tevékenységét nem köti le, hanem — mások irányában is létesitett hasonló vállalkozás mellett — bizonyos munkára vállalkozik és erre is nem kizárólag személyesen. (Hb. 1910 márc. 7. 1909. 146. III. 41. 87.)

Kereskedő részéről más kereskedővel kereskedelmi ügyletek közvetitése végett a kereskedői önállóság fenntartásával kötött szerződés alkalmazotti viszonyt nem létesit és az abból származó követelés birói uton érvényesitendő. (Hb. 1910 szept. 19. 35. III. 86. 176.)

Nem minősithető iparos és segéd közötti viszonynak korcsmaüz-

let tekintetében kötött oly tartalmu szerződés alapján létesült viszony, hogy az egyik fél átveszi a másiktól a korcsmaüzletet és korcsmáltatási jogot, amely után külön bért nem fizet, de a korcsmát köteles saját költségén itallal ellátni. (Hb. 1912. jan. 29. 1911. 36. sz. 3. 4.)

Az ebből a viszonyból származó kereset előzetes iparhatósági eljárás nélkül a rendes biróság hatáskörébe tartozik akkor is, ha az átvevő az italmérési engedélyben, mint üzletvezető volt feltüntetve. (Hb. 1912 jan. 29. 1911. 36. sz. 3. 4.)

Az iparos és alkalmazottja közötti szolgálati viszony jogi minősitésére a munkakönyv hiányának nincs befolyása. (Hb(1910 decz. 16. 105. III. 134. 267.)

Nem háztartásban vagy mezőgazdaságban, hanem gyár vagy iparüzem érdekében végzett kisegitő munka nem cselédi, hanem iparossegédi jogviszonyt állapit meg. (Hb. 1911 okt. 9. 47. sz. IV. 69. 138.)

Épittetésnél elvállalt kutfalazás nem ipari sem nem napszami munka; mihezképest ellenértéke — bárha napibér alakjában volt is kötelezve — mint közönséges magánjogi követelés, a rendes biróság előtt érvényesitendő. (Hb. 1910 márcz. 7. 1909. 148. III. 43. 92.)

Fogtechnikus segédje iparossegéd. (Hb. 1909 márcz. 8. 1908. 60. II. 58. 106.)

Fogyasztási és értékesitő szövetkezet és felelősség és fizetés mellett alkalmazott boltkezelője közötti viszonyból számadási hiányra alapitott követelés érvényesitése elsősorban az iparhatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 jun. 3-án 32. és 33. sz. 82. 83. 170. 173.)

Földbirtokosnak saját termékei feldolgozására tartott cséplőgépe körül alkalmazott gépésznek bére akkor sem tartozik az iparhatóság el, ha a birtokos a cséplőgépet kivételesen másoknak átengedte. (Hb. 1909 márc. 8. 1908. 82. II. 74. 147.)

Cséplések elvállalaásával iparszerüleg foglalkozónak ebben az iparában alkalmazott gépészsegéd bérkövetelése első sorban iparhatóság előtt érvényesitendő (Hb. 1910 jun. 13. 26. III. 68. 143. 1912 ápr. 29. 20. sz. 65. 137. jun. 10. 32. és 84. sz. 175. nov. 18. 94. sz. a. 128. 280.)

Heti fizetéssel alkalmazott gyári müvezetőnek szolgálati bér iránti követelése első sorban az iparhatóság elé tartozik. (Hb. 1912 febr. 22. 1911. 139. sz. 29. 54.)

Gyógyfürdő mint vállalat, az ipartörvény alá esik, következésképp pénztárosi alkalmazottjának bérkövetelése iparhatósági hatáskörbe tartozik. (Hb. 1909 okt. 15. 66. II. 140. 268.)

Kereskedelmi társaságnál havi fizetéssel alkalmazott levelező és utazó felmondási időre járó bérkövetelése közigazgatási utra tartozik. (Hb. 1910 jan. 17. 1909. 87. III. 4. 22.)

Malomban mázsálás teljesitésére és sütőüzletben sütemény széthordására havi bérrel alkalmazott iparossegéd és ebből a jogviszonyából származó követelése első sorban a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1910 decz. 19. 105. III. 134. 267.)

Mézesbábos üzlet vezetőjének munkabérkövetelése első sorban iparhatóság elé tartozik. (Hb. 1910. decz. 19. 108. III. 137. 272.)

Mozgófénykép-szinház (sátor), mint mutatványokkal szórakoztató vállalat, iparvállalatnak és az ahhoz szerződtetett segédek iparossegédnek nem tekinthető. (Hb. 1909 máj. 10. 13. II. 95. 182.)

Kereskedelmi cég üzletében meghatározott fizetés ellenében meghatározott ügykörben tartósan alkalmazott pénztáros vagy pénztári ellenőr kereskedősegéd és szolgálati követelésének érvényesitése a birói eljárást megelőzőleg a közigazgatási hatóság (1884: XVII. t.-cz. 176. §.) hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 jun. 19. 43. sz. IV. 50. 102.)

Részvénytársasági igazgató lefoglalt járandóságának behajtása iránt az 1881: LX. t.-cz. 124. §-a alapján kirendelt ügygondnok részéről inditott eljárás közigazgatási hatóság (1884: XVII. t.-cz. 176. §.) hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 ápr. 22. 30. sz. 71. 149.)

Erdőipar részvénytársaság erdőkezelője kereskedősegéd és munbérkövetelése elsősorban iparhatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912. nov. 18. 68. sz. 24. 271.)

Részvénytársaság áruosztálya vezetőjének külön szerződésen alapuló fizetési követelése akkor is közigazgatási utra tartozik ha egyuttal igazgatósági tag. (Hb. 1908 okt. 26. 37. II. 36. 66.)

Részvénytársaság fióktelepének üzletvezetője kereskedősegéd, mihezképest őt alkalmaztatása idejére megillető és neki a felmondási időre

járó fizetése iránti követelése tárgyában az eljárás első sorban az iparhatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 decz. 11. 92. sz. IV. III. 227.)

Szállodai szobaasszonynak szerződés ellenére nem alkalmazása miatt három hóra igényelt bér iránti követelése iparhatóság elé tartozik. (Hb. 1909 nov. 8. 64. II. 138. 263.)

Téglavetést és égetést eladás czéljából üzletszerűen gyakorló téglagyáros iparos munkavezetője iparossegéd kinek a munkaviszony megszünése alapján hátralékos bér iránt támasztott követelése első sorban az iparhatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 márcz. 24. 9. sz. IV. 14. 66.)

Kereskedelmi társaság üzleti körében alkalmazott utazónak (üzletszerzőnek) tevékenysége kereskedelmi természetü. (Hb. 1911 decz. 11. 86. sz. IV. 109. 223.)

A közvetitett ügyletek után esetenként dijazott ügynök nem kereskedősegéd. (Hb. 1909 febr. 8. 1908. 59. II. 57. 104.)

Kereskedelmi üzlet vezetője kereskedősegéd és munkaadója ellen óvadék visszaadása, továbbá hátralékos fizetés és forgalmi jutalék iránti követelése elsősorban iparhatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 szept 30. 57. sz. 110. 234.)

Nem iparossegédi alkalmazás, hanem vállalkozási szerződés alapján támasztott követelés elbirálása a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1909 nov. 15. 1908. 52. II. 50. 93.)

Nem iparos varrónővel leányoknak varrásra tanitása iránt létrejött szerződés ipari képesitést czélzó tanviszonyt nem létesit, az tehát a közönséges magánjogi szabályok alá eső olyan szerződés, amelyből származott dijkövetelés iparhatósági előzetes eljárás nélkül a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 márcz. 27. 5. sz. IV. 30. 62.)

Mely követelések tartoznak az iparhatóság hatáskörébe?

Iparossegéd bérkövetelése közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik, tekintet nélkül arra, hogy volt-e az iparosnak iparigazolványa. (Hb. 1910 febr. 21. 1909. 138. III. 33. 71.)

A főnök ellen arra alapitott kártéritési követelés, hogy a főnök hibás kerékpárt adott alkalmazottjának, aki leesvén, testi sértést szenvedett, nem tartozik iparhatóság elé. (Hb. 1909 febr. 8. 1908. 59. II. 57. 104.)

A követelés jogi természetén nem változtat az, hogy az iparossegéd a követelését nem ő maga, hanem végrehajtási letiltás alapján az ő jogán a követelés behajtására kirendelt ügygondnok érvényesiti. (Hb. 1911. nov. 27. 94. sz. IV. 113. 234.; 1910 jun. 20. 29. III. 70. 146.; nov. 19. 98. III. 130. 259. 1909 márcz. 8. 1908. 60. II. 28. 108.)

Az iparhatósági hatáskörre nincs befolyása annak, hogy e követelést az engedményes érvényesiti. (Hb. 1910 márcz. 7. 1909. 146. III. 41. 87.)

Tanonczszerződésre alapitott követelés érvényesitése közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik akkor is, ha a szerződést az ipartörvényben meghatározott alakszerüségek nélkül nevezetesen nem az elsőfoku iparhatóság közbenjöttével kötötték. (Hb. 1912 febr. 12. 1911. 112. sz. 16. 28.)

Az iparhatóság előzetes eljárása. (1884: XVII. t.-cz 176. §.) A rendes birói perut igénybevételét az iparhatóság olyan határozatának kell megelőznie, amely a vitás kérdés érdemében döntött. (Hb. 1911 nov. 27. 94. sz. 113. 234. 1910 jun. 20. 29. III. 70. 146.; 1912 ápr. 22. 30. sz. 32. sz. 33. sz. 71. 82. 83. 149. 170. 173.)

Az iparhatóság hatásköri határozata az 1893: XVIII. t.-cz. 27. §-ának 7. pontjában kivánt előzetes eljárást nem pótolja. (Hb. 1911 márcz. 27. 9. sz. IV. 34. 67.)

A 176. §-ban irt követelés birói hatáskörbe tartozik akkor is, ha előbb oly ügyben járt el az ipartestület békéltető bizottsága, amelyben az iparhatóságnak kellett volna eljárnia azért, mert a felek nem tartoznak az ipartestület kötelékébe. (Hb. 1909 márcz. 8. 1908. 81. II. 73. 144.)

Az 1884: XVII. t.-cz. 176. §-ában irt előzetes eljárást nem pótolja az iparhatóságnak az illetéktelenség kimondására szoritkozó határozata. (Hb. 1909 márcz. 8. 1908. 60. II. 58. 106.)

Az 1884: XVII. t.-cz. 176. §-a alá eső ügyekben a biróság nem vizsgálhatja elül a közigazgatási eljárás szabályszerüségét tehát azt sem, hogy az eljárásra a közigazgatási hatóság vagy az ipartestület békéltető birósága volt-e hivatott. (Hb. 1909 márcz. 8. 1908. 81. II. 73. 143., 144.)

Ipari ügyek. Ipartársulati tagdij behajtása rendes biróság elé tartozik. (Hb. 1909 máj. 24. 1908. 78. II. 71. 139.)

Ipari munkásbiztositás. Az 1874: XVIII. t.-cz. alapján a vasut ellen inditott kártéritési kereset az 1907: XIX. t.-cz. után is a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1910 jun. 13. 17. III. 63. 133.)

Iparossegédnek baleset következtében szenvedett kár iránt a munkaadó ellen azon azon az alapon emelt követelése, hogy őt a munkaadó az 1907: XIX. t.-cz. 3. §-a ellenére baleset ellen nem biztositotta, nem származik a munkaviszony megszünéséből és ezért az 1884: XVII. t.-cz. 176. §-a értelmében közigazgatási hatóság hatáskörébe nem tartozik. (Hb. 1911 jun. 19. 24. IV. 43. 88.)

Nem a pénztár, hanem a munkaadó ellen a munkával szerzett betegség alapján tartásdij iránt támasztott igény rendes birói utra tartozik. (Hb. 1909 okt. 4. 11. II. 93. 178.)

Katonai gyakorlat alkalmával okozott bármely kár megtéritesének követelése minden korlátozás nélkül közigazgatási utra tartozik. (Hb. 1910 nov. 14. 1909. 152. III. 46. 98.) L. Kártéritési ügyek a. is.

Katonai lőgyakorlatok által okozott kár cimén szerződésben előre meghatározott kártalanitási átalányösszeg iránt támasztott kereset rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 decz. 9-én 90. sz. a. 145. 319.)

A közigazgatási hatóságnak az 1895: XXXIX. t.-cz. §-ában meghatározott hatásköre a magánjogi követelésekre elvileg megállapitott birósági hatáskörrel szemben kivételes s mint ilyen szorosan magyarázandó. (Hb. 1912 decz. 9-én 90. szám 145. 319.)

Kártéritési ügyek. Magáninditványára üldözendő mezőrendőri kihágásból származó kárkövetelés iránt a közigazgatási hatóság csak akkor határozhat ha az inditványra jogosult büntetésre irányuló inditványát előterjesztette, minthogy e nélkül vagy a vád elejtése esetén a közigazgatási hatóság nem juthat abba a helyzetbe, hogy a kihágásra vonatkozóan érdemleges határozatot hozzon; ha azonban az eljárás tárgyát képező és magáninditványra üldözendő mezőrendőri kihágás miatt a panasz előterjesztetett és a vád utóbb is a vádlottak csak egynémelyikével szemben vonatott vissza, minthogy ehhez képest az az ok, melynél fogva a közigazgatási hatóság a kárkövetelés tárgyában a fent kifejtettek szerint nem határozhatna, a jelen esetben nem forog fenn, az eljárás a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 nov. 11. 76. sz. a. 126. 275.)

Mezőrendőri kihágásból eredő kárkövetelés akkor is közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik, ha a kárt előzetesen nem becsülték fel. (Hb. 1910 febr. 28. 1909. 133. III. 28. 56.)

Bélyegjegyzék közlésének elmulasztásából eredő kár megtéritésére a mulasztó biró közigazgatási uton nem kötelezhető. (Hb. 1912 jan. 24. 14173/911. P. sz. a. 199. 401.)

Katonai gyakorlat alkalmával okozott kár megtéritése iránti követelés minden korlátozás és megkülönböztetés nélkül közigazgatási utra tartozik; mihezképest itt érvényesitendő a vadállomány szétüzésével okozott kár iránti követelés is. (Hb. 1910 márcz. 14. 1909. 152. III. 46. 98.) L. Katonai ügyek a. is.

Községi elöljáróság tagja elleni kártéritési követelés birói utra tartozik anélkül, hogy a fegyelmi felelősséget előzetesen a közigazgatási fegyelmi hatóságnak meg kellene állapitania. (Hb. 1909 decz. 13. 82. II. 155. 293.)

Kisajátitási ügyek. Annak a kérdésnek eldöntése, hogy a vasut a tüztávlatban levő épületet kisajátitani vagy tüzbiztossá tenni köteles-e, közigazgatási utra tartozik. (Hb. 1909 decz. 13. 76. II. 149. 284.)

Községi ügyek. L. Tisztviselői illetmény ügyek a. is. Községi szülésznő fizetése iránti ügy közigzgatási hatóság hatáskörébe tartozik. Hogy a községi szülésznővé történt választás vitás, a hatáskör kérdésében nem döntő, mert a hatáskör elbirálásánál a kereset tárgya irányadó. (Hb. 1911 okt. 30. 41. sz. IV. 62. 131.)

Községi elöljáró (községi biró) illetményének a község ellen érvényesitése közigazgatási utra tartozik. (Hb. 1911 ápr. 24. 16. IV. 38. 78.)

A község által felfogadott hegyőr illetménykövetelése közigazgatási utra tartozik akkor is, ha nem lett felesketve. (Hb. 1911 márcz. 13. 1910. III. sz. 14. 23. 1910 febr. 21. 1909. 128. III. 23. 47.)

Községi kisbirónak szolgálati bérkövetelése közigazgatási utra tartozik. (Hb. 1910 okt. 24. 53. III. 95. 196.)

A községi alkalmazott illetményének jogossága és összege kér-

désében fennálló közigazgatási hatósági hatáskör magában foglalja a jogosnak itélt összegben való marasztalásra szóló hatáskört is. (Hb. 1911 decz. 11. 82. IV. 92. 183.)

Az a kérdés, hogy volt községi pénztárnok számadásának eredményeképen tartozik-e a községnek számadási téritménynyel vagy nem, községi számadási kérdés és mint ilyen — fegyelmi eljárástól függetlenül — közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 május 6. 1910. 128. sz. IV. 25. 53.)

Közellátásra szoruló szegények ellátása nem magánjogi, hanem közjogi kötelezettség, következésképen közigazgatási utra tartozik az a kérdés, hogy ily szegények eltartásának költségét az állam vagy a törvényhatóság viselje-e. (Hb. 1912 decz. 9-én 1911. 38. szám 153. 336.)

A birtokos helyett a község részéről teljesitett hernyóirtás költségének behajtása a kihágási eljárásnak a birtokos halála miatt megszüntetése esetében és az örökösök ellen is közigazgatási utra tartozik, ha az örökösök ebbeli minősége és felelőssége már kétségen felül áll. (Hb. 1910 nov. 28. 75. III. 114. 229.)

Községi birósági ügyek. L. Végrehajtási ügyek a.

Lelkészi, szerzetesi illetményügyek. (L. egyházi ügyek a. is) Ha a párbér a dologi terhi minősége vagy személyes viszonyon alapuló kötelezettsége nem vált vitássá, behajtása közigazgatási utra tartozik. (Hb. 1909 febr. 1. 1908. 46. II. 45. 83.)

Lelkészi párbér behajtása iránt folyamatba tett eljárás akkor tartozik a rendes biróság hatáskörébe, ha a párbérkötelezettségnek alapja abból a magánjogi szempontból birálandó el, hogy az az ingatlan birtokhoz kötött dologi teher vagy személyes viszonyokon alapuló kötelezettség-e. (Hb. 1912 decz. 16-án 100. sz. 150. 331.)

Ha a kötelezettség jogalapja nem vitás (mert jogerős birói itélettel már meg lett állapitva), a behajtás iránti intézkedés közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 decz. 16-án 100. szám 150. 331.)

Lelkészi párbér behajtása iránti intézkedés, ha a kötelezettség jogalapja nem vitás, akkor is a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozk ha párbérkövetelést az örökhagyó jogutóda: özvegye érvényesiti, feltéve, hogy a jogutódlás nem vitás. (Hb. 1912 jun. 10-én, 1911. 152. sz. 75. 157.)

Gör. kath. lelkész javadalmazásának az egyházközséggel szemben érvényesitése, anélkül, hogy a kötelezettség alapja magánjogi szempontból vitássá vált volna — közigazgatási hatáskörbe tartozik. (Hb. 1910 nov. 28. 88. III. 124. 248.)

Izraelita rabbihelyettesnek hitközségi hitoktatói dija iránti követelése akkor is a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik, ha a dijat a felmondási idő letelte után folytatott és elfogadott müködésért követeli. (Hb. 1910 decz. 5. 76. III. 115. 232.)

Letéti ügyek. (L. Gyámsági és gondnoksági ügyek a. is.) Azért, mert a jogosult az átvételben kilétének vagy tartozkodási helyének ismeretlen volta miatt gátolva van, hatósági kezelésbe adott érték őrzése birói hatáskörbe tartozik. (Hb. 1909 máj. 24. 33. II. 109. 208.)

A letét birói letéti minőségén nem változtat az, hogy a pénzt közigazgatási tisztviselő tette letétbe. (Hb. 1909 máj. 24. 33. II. 109. 209.)

Birói hatáskörbe tartozik olyan érték hatósági őrzése és felosztása, melyre nézve kétséges, hogy ki mily mértékben jogosult magánjogi viszonyok alapján az átvételre. (Hb. 1910 jan. 17. 1909. 37. III. 1. 1.)

Munkadij-ügyek. Vitássá tett kéményseprői dij behajtása birói utra tartozik. (Hb. 1909 nov. 12. 86. II. 158. 301.)

Munkás- és napszámosügyek. Másnak gazdaságában elvállalt munkára nézve a jegyző és irnoka mint tanuk előttemezésével kötött szerződésen alapuló követelés rendes birói utra tartozik. (Hb. 1909 jun. 7. 30. II. 107. 20.)

Nem az 1898: II. t.-cz. 8. §-ában meghatározott alakszerüségek megtartásával létesült gazdasági munkaszerződésből származó követelés közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 marczius 27. 15. sz. IV. 37. 74.)

A községi elöljáróság részéről az 1898: II. t.-cz. 13. és 14. §-a értelmében a szerződésre vezetett záradéknak a kelte egyuttal magának a szerződés megkötésének a kelte is; azon az alapon tehát, hogy a keltezés a felek aláriása előtt hiányzik, nem lehet azt vitatni, hogy a munkaszerződés keltezve nincs és ezért az 1898: II. t.-cz. 8. §-ában meghatározott alakszerüség hiányzik, mihezképest az ily szerződésből felme-

rült bérkövetelés megbirálása közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 jan. 29. 1911. 133. sz. 26. 49.)

Kenderaratási munkára nem cselédi minőségben szerződött munkásoknak törvényes alakszerüségek megtartásával kötött szerződésre alapitott jogtalan elbocsátás cimén holdak szerint biztositott munkabérre irányuló követelése nem kártéritési, hanem bérkövetelés és ezért összegére tekintet nélkül közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 nov. 18. 82. szám 138. 302.)

A munkások és munkaadók által két tanu előttemezésével aláirt cséplési szerződésen alapuló munkabérkövetelés közigazgatási utra tartozik; az, hogy a szerződésben 17 részes munkásról van szó és csak 11 irta alá a szerződést, e hatáskörön nem változtat, ha a követelő munkások a szerződést aláirták. (Hb. 1909 ápr. 26. 5. II. 64. 167.)

Cséplőgép etetőjének bérkövetelése, ha a szerződés szóval és tanuk nélkül köttetett, birói utra tartozik. (Hb. 1909 máj. 10. 12. II. 94. 180.)

Cséplőgéptulajdonos és cséplésre vállalkozó között tanuk alkalmazása nélkül létesült szóbeli szerződésből eredő minden vitás kérdés biró utra tartozik. (Hb. 1910 febr. 14. 1909. III. 24. 48.)

Ha a mezőgazdasági munkásszerződés nem az előljáróság előtt köttetett és az előljáróság által láttamozva nincs az arra alapitott követelés a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 deczember 4 70. sz. IV. 112. 206.)

Az aki részért vállal gazdasági munkát vagy mint szakmányos vállalkozik vincelléri teendőkre nem cseléd minőségben szerződik, ebből a szerződésből származó bérkövetelése tehát az 1898: II. t.-cz. alapján birálandó el. (Hb. 1911 decz. 4. 70. sz. IV. 112. 206.)

Csak a törvényben megszabott alakszerüség hiánya vonja el a szerződést a közigazgatási hatóság hatásköréből, de az, hogy a szerződésnek az 1900. évi XXVIII. t.-cz. 3. §-ában megszabott valamelyik tartalmi kelléke hiányzik, nem ok arra, hogy a szerződésre alapitott követelést a közigazgatási hatóság meg ne birálja. (Hb. 1912 decz. 9-én 95. sz. 147. 325.)

Az 1900: XXVIII. t.-cz. alapján adható előlegnek és szállitási költségnek a szolgáltatás nem teljesitése indokából igényelt visszatéritése fogalmilag nem kártéritési, hanem a jogalap nélküli gazdagodás egyik esetének (causa data causa non secuta) tekintete alá eső követelésként jelentkezik, mihezképest az annak visszatéritését tárgyazó követelésre nézve az eljárás a követelés összegére tekintet nélkül közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 decz. 9-én 95. sz. 147. 325.)

Rendes biróság hatáskörébe tartozik a dohány-kertésznek olyan szerződésre alapitott keresete, amelynek a végén levő záradékot a községi jegyző és előljáró társa nem irta alá és igy a felolvasást és megmagyarázást nem tanusitotta, hanem csak előttemező tanuk gyanánt a szerződő felek neve mellé irták a nevüket. (Hb. 1912. márcz. 11. 1911. 125. sz. 40. 76.)

Dohánykertészeti járandóság iránt törvényes alakszerüségnek megfelelő szerződésre alapitott követelés összegére tekintet nélkül közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 márcz. 11. 1911. 127. 41. 79.

Ha a vizimunkálatoknál, az ut- és vasutépitésnél alkalmazott munkásoknak az 1898: II. t.-cz.-ben körülirt munkás-igazolványuk nincs (1899: XLI. t.-cz. 1. §.), a szerződésből származtatott jogaik érvényesitésének megbirálása a rendes biróság elé tartozik. (Hb. 1911 jun. 19. 14. sz. IV. 316.)

Erdőmunkás (Hb. 1908 decz. 5. 38. II. 37. 69.)

Munkásigazolványnyal nem biró mezei napszámosnak e viszonyára alapitott keresete, ugyszintén irásbeli szerződést nem kötött mezei munkásnak szerződése nem a közigazgatási hatóság, hanem a rendes biróság elött érvényesithető. (Hb. 1912 ápr. 22. 23. sz. 68. 143.)

Munkásbiztositási ügyek l. Ipari munkásbiztositási ügyek.

Örökösödési ügyek. A hagyatéki eljárás során felmerült minden költségnek tehát távollevő részére a gyámhatóság által ügygondnokul kirendelt közgyám ügygondnoki dijának megálapitása kérdésében is a határozás a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1910. jun. 13. 9. III. 19. 118.)

A közjegyző részéről a kiskoru gyámjával fennálló érdekellentét miatt a gyámhatóság jóváhagyásától feltételezetten kirendelt ügygondnok

díjkövetelésének érvényesitése a hagyatéki biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1910. jan. 24. 1909. 103. III. 7. 17.)

Tanitói, tanári illetmények. Hitfelekezeti tanitónak visszatartott illetményei iránt az iskolafenntartó ellen támasztott keresete közigazgatási utra tartozik. (Hb. 1908. nov. 16. 33. II. 32. 59.)

Az 1907: XXVII. t.-cz. életbeléptéig jogerősen le nem tárgyalt tanitói járandóság iránti keresetre az uj törvény alkalmazandó. (Hb. 1908 nov. 16. 33. II. 32. 59.)

Tanitói javadalmazás fejében átadott földről kivágott fa értékének megtéritése iránt a haszonélvezeti jog megsértése alapján inditott kereset a rendes biróság hatáskörébe tartozik és ez hivatott a vitássá tett annak az előzetes kérdésnek a megbirálására is, hogy a terület, ahonnan a fákat kivágták valóban a járandóságként kiadott kántorföldhöz tartozik-e. (Hb. 1910 jun. 13. 36. III. 75. 155.)

kötelezeő megjelenés dijai fejében igényelt illetmény az állami tanitók összességét illetően nem törvényszerü illetmény, hanem államsegély, mihezképest ez az illetmény végső fokban nem a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 nov. 25. 85. szám: 140. 307.)

Tartási ügyek. Törvényes születésü kiskoru gyermek tartása iránt a szülő ellen a házassági perrel való kapcsolat nélkül vagy a nagyszülő ellen a törvényes kötelezettség alapján támasztott követelés ügyében az eljárás a rendes biróság hatáskörébe tartozik akkor, ha nem csupán a tartási összeg vitás, hanem az is, hogy fennforognak-e az eltartás és neveltetés iránt való törvényes kötelezettség előfeltételei. (Hb. 1911 ápr. 29. 1910. 114. sz. határozat; teljesülési 1. sz. megállapodás IV. 16. 29.)

A tartási összeg megállapitásának joga nem foglalja szükségképen magában a tartási kötelezettség felett való döntés jogát. (Hb. 1911 ápr. 29. 1910. 114. sz. határozat; teljesülési 1. sz. megállapodás. IV. 16. 29.)

Házassági perben álló szülők között a kiskoru gyermekük tartási költségének viselése kérdésében támadt vitának addig hatályos eldöntése, mig a házassági perben hozott itélet jogerőre emelkedik, az 1877: XX. t.-cz. 13. §-ának harmadik bekezdése alapján a gyámhatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 szept. 30. 1911. 153. sz. 108. 229.)

Rendes biróság hatáskörébe tartozik az eljárás a törvényes születésü kiskoru gyermek tartása iránt a szülő ellen a házassági perrel való kapcsolat nélkül, vagy a nagyszülő ellen a törvényes kötelezettség alapján támasztott követelés ügyében akkor, ha nem csupán a tartási összeg vitás, hanem az is, hogy fennforognak-e az eltartás és neveltetés iránt való törvényes kötelezettség előfeltételei. (Hb. 1912 okt 21. 63. sz. 121. 262.)

Ha a tartási kötelezettség előfeltételeinek fennforgása nem vitás, a törvényes gyermek tartásának ügye ideiglenesen közigazgatási hatóság hatáskörében tartozik. (Hbq. 1912 ápr. 29. 21. sz. 66. 139.)

Ha nem csupán a tartás összege, hanem a tartási kötelezettség előfeltételeinek a fennállása is vitás, abban a kérdésben, hogy a nagyszülő köteles-e unokáját eltartani, a rendes biróság hatáskörébe tartozik a határozás. (Hb. 1912 ápr. 29. 22. sz. 67. 140.)

Nagyszülők ellen a kiskoru unoka eltartása iránt támasztott követelés a rendes biróság hatáskörébe tartozik, ha nem csupán a tartási összeg vitás, hanem az is, hogy fennforognak-e az eltartás és neveltetés iránti törvényes kötelezettség előfeltételei. (Hb. 1912 szept. 30. 44. sz. 109. 232.)

Birói utra tartozik a harmadik személy részéről arra alapitott követelés, hogy a tartást az apa igérete alapján a gyermek részére a követelést érvényesitő fél teljesitette. (Hb. 1909 okt. 15. 56. II. 131. 249.)

Tartása lelkésznek, szerzetesnek l. Lelkészi illetményügyek és Egyházi ügyek alatt.

Örökbefogadott gyermek vitássá tett tartási kötelezettségének megbirálására az 1877: XX. t.-cz. 14. §-a nem alkalmazható, hanem az a 11. §. utolsó bekezdése alapján rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1910 ápr. 25. 5. III. 52. 109.)

Temetkezési ügyek. l. Családjogi ügyek és Dologjogi ügyek

Tisztviselői illetményügyek és a szolgálati viszonyból származó egyéb ügyek. (L. községi ügyek a. is.)

Községi tisztviselők illetményei kérdésében általában s igy

arról is, vajjon a községi tisztviselőt valamely hivatalos müködéséért külön dijazás megilleti-e, a közigazgatási hatóság van hivatva dönteni. (Hb. 1912 febr. 12. 1911. 91. sz. 7. 12.)

Annak a kérdésnek az eldöntése, hogy az állásáról lemondott állami alkalmazottól visszakövetelhető-e az által az 1893: IV. t.-cz. alapján még szolgálatban léte alatt előre felvett fizetési és lakpénzilletmény, nem a rendes biróság, hanem a közigazgatási hatóság (a miniszter) hatáskörébe tartozik, amely hatóság határozata ellen a közigazgatási birósághoz van helye panasznak (Hb. 1911 decz. 11. 98. IV. 116. 239.)

A visszatéritendő hivatali tulélvezmény behajtása iránt rendes birói utnak nincs helye. (Hb. 1911 decz. 11. 98. IV. 116. 239.)

Utügyek. Közhasználatra szolgáló közlekedés fenntartása (1890: I. t.-cz. és 1894: XII. t.-cz.) közigazgatási utra tartozik és a hatósági határozat végrehajtásával létesült helyzettel szemben előbbi állapot visszaállitására irányuló rendes birósági eljárásnak nincs helye. (Hb. 1909 jun. 21. 1908. 72. II. 67. 123., 124.)

A tagositáskor községi dülőutnak kihasitott, magánosok által elfoglalt területnek a község birtokába bocsátása és közös közlekedési czélra visszaállitása iránti kérelem tárgyában az eljárás közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 nov. 18. 74. sz. 133. 286.)

Ha a tényleges birtokállapot a vitás terület közuti minősége mellett bizonyit, az ut megnyitása, illetőleg az elzárás elleni védelme a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik és a közigazgatási hatóság határozatával meg nem elégedő érdekelt fél magánjogi védelmét a rendes biróság előtt keresheti. (Hb. 1912 nov. 18. 77. sz. 134. 290.)

Mezei közös dülőuton a közlekedés fenntartása és a tényleges állapot védelme a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik; következésképp nincs helye a rendes biróság előtt való eljárásnak a hatóság ellen abból a czélból, hogy a hatóság határozatának végrehajtásával létesült helyzettel szemben az előbbi állapot visszaállittassék. (Hb. 1912 márcz. 4. 1911. 62. sz. 36. 65.)

A rendes biróság a békés birtoklásra alapitott visszahelyezési kérelem megbirálását nem tagadhatja meg abból a jogi okból, hogy a békésen birt terület jogi minősitése szerint közterület; a birtokvédelmet hatáskör hiányából csak akkor tagadhatja meg, ha az a birtoklási viszonyok alapján is közterület, ha tehát azt a háboritásig közterületnek használták. (Hb. 1912 junius 17-én. Hb. 53. sz. 97. 207.)

Ha a magánfél a közigazgatási hatóságnak az ut megnyitása tárgyában hozott határozata következtében sérelmet szenved, jogában áll igényét a közigazgatási eljárás befejezésével a rendes biróságnál érvényesiteni. (Hb. 1912 nov. 18. 74. 133. 206.)

Vasuti pályatesten átvezető ut megnyitása vagy megszüntetése kizárólag a közigazgatási hatóság elé tartozik. (Hb. 1912 jan. 19. 1911. 22. sz. 1. 1.)

Ut visszaállitásának kérése közigazgatási utra tartozik s csak az utnyitással netán megtámadott magánjog védelme tartozik birói utra. (Hb. 1909 nov. 22., 41. II. 116. 216., 117.)

Utterületre addig, mig a közigazgatási hatóság meg nem állapitja, hogy az az 1890: I. és az 1894: XII. t.-cz. alá eső utak közé nem tartozik, az 1881: LIX. t.-cz. 6. §-a és az 1893: XVIII. t.-cz. 1. §. 2. pontja alkalmazható. (Hb. 1909 nov. 22. 41. II. 116. 216., 217.)

Községi közlekedési ut költségéhez hozzájárulásra kötelezett érdekeltekre kivetett hozzájárulási arány alapján eső teljesitmények kiszabása az uti bizottság hatáskörébe van utasitva, következésképp mind az a kérdés, hogy a fél érdekeltsége alapján milyen arányban tartozik hozzájárulni községi közlekedési ut fenntartásához és kezeléséhez, mind pedig az a kérdés, hogy a hozzájárulási arány alapján milyen teljesitmények követelhetők tőle: a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 november 13. 53. sz. IV. 71. 143.)

A terület közuti minőségét nem szünteti meg az, hogy az a község tulajdonaként telekkönyveztetett. (Hb. 1909 nov. 22., 41. II. 116. 217.)

Magántulajdonban lévő ut használata tekintetében felmerült vitás kérdés elintézése a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 november 27., 105. sz. IV. 128. 260.)

Szolgalomszerüleg gyakorolt uthasználatba visszahelyezés birói utra tartozik; de egyedül a peres felek jogviszonyának elbirálása az 1890: I., illetőleg az 1894: XII. t.-cz. alapján felmerülhető vitás kér-

désekre vonatkozó közigazgatási hatáskört nem érinti. (Hb. 1909 jan. 7. 19. II. 18. 32.)

Vásári ügyek. Helypénz megtagadása okából áruczikk elvételének kérdése, mint a helypénzszedés körébe tartozó kérdés, közigazgatási utra tartozik. (Hb. 1909 márcz. 22. 1908. 57. II. 55. 102.)

Piaci (vásári) helypénz szedése körül felmerülő minden vitás kérdés a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik; még pedig nemcsak az igény megállapitása, hanem a követelés érvényesitése szempontjából is. (Hb. 1911 október 30. 58. sz. IV. 75. 151.)

A községi állatorvosnak a község, mint vásártartó ellen vásáron teljesitett szakértői közremüködés dija iránt támasztott követelése közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 február 12. 1911. 91. sz. 7. 12.)

Végrehajtási ügyek. Közigazgatási hatóság határozatát a közigazgatási hatóság hajtja végre, ha törvény máskép❯ nem rendelkezik. (Hb. 1909. decz. 13. 76. II. 149. 284.)

Gyámhatósági határozat végrehajtásának elrendelése ingóra nézve közigazgatási hatóság, ingatlanra nézve rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 április 22. 15. sz. 162. 131.)

A közigazgatási hatóság által a közigazgatási hatóság határozatának végrehajtására irányuló eljárásban okozott sérelem orvoslása közigazgatási utra tartozik. (Hb. 1909 junius 11. 1908. 72. II. 67. 123., 124.)

Ha az apa hitelezői nem a kiskoru ingatlanának jövedelemfeleslegére, hanem az apára öröklés czimén szállott haszonélvezeti jövedelemre intéznek foglalást, a zárgondnok kirendelése nem a gyámhatóságnak, hanem a rendes biróságnak a hatáskörébe tartozik akkor is, ha a haszonélvezeti jövedelemből a kiskorut telekkönyvileg is biztositható hányad illeti. (Hb. 1911 okt. 9. 1910. 46. sz. IV. 58. 118.)

Fizetési meghagyásból keletkezett sommás perben hozott itéletnek a községi biróság részéről foganatositott végrehajtásával felmerült költség megállapitása a végrehajtás foganatositására megkeresett biróságnak, tehát a községi biróságnak a hatáskörébe tartozik. (Hb. 1910. 28. 91. III. 126. 251.)

A rendes biróság itéletének végrehajtása czéljából szükséges csendőrségi segédlet igénybevétele iránti gondoskodás a rendes biróság hatáskörébe tartozik akkor is, ha a rendes biróság az itélet végrehajtását a községi jegyzőre bizta. (Hb. 1911 ápr. 24. 2. sz. IV. 27. 57.)

Vizjogi ügyek. A felek birtokán kivül fakadó és a felek kertjein is keresztül folyó forrás vizének használata körül fölmerült vita közigazgatási utra tartozik. (Hb. 1909 febr. 22. 1908. 68. II. 64. 116.)

A közigazgatási hatáskört (1885: XXIII. 256., 157. §§.) nem zárja ki az, hogy a vizhasználati munkálat engedély nélkül létesült. (Hb. 1909 febr. 22. 1908. 68. II. 64. 116.)

Vizszabályozási társulatra az 1885: XXIII. t.-cz. 63. §-a alapján rárótt hidépitési kötelezettség kérdésében az eljárás a közigazgatási biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 nov. 25. 79. sz. 136. 294.)

Ha a község a patakmederbe magánfél által emelt kerités eltávolitását nem a vizhasználat akadályozottsága alapján közérdekből, hanem mint az elfoglalt terület tulajdonosa a terület visszabocsátásával együtt kérte, keresete tulajdonjogra alapitott magánjogi igény, amely rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1910. junius 13. 20. III. 65. 137.)

A m. kir. közigazgatási biróság hatásköre. (1896: XXVI t.-cz., 1907: LX. t.-cz.)

Általános határozatok. A közigazgatási biróság hatáskörének főelve a positiv taxatio; csak az tartozik oda, amit a törvény világosan kijelöl. (Hb. 1908 okt. 4. II. 3. 3.)

A hatáskör szempontjából a suly azon van, hogy a kérdés tárgyánál fogva van-e a közigazg. birósághoz utalva. (Hb. 1907. nov. 8. 14,225/907. II. 248. 300.)

A közigazgatási biróság hatásköre szempontjából az az irányadó, hogy a panasz tágyává tett kérdés olyan-e, amelyet a törvény a biróság hatáskörébe utal; hogy a megtámadott határozatot mely hatóság hozta, az nem irányadó. (Hb. 1911 márcz. 6. 19010. 121. sz. IV. 19. 39.)

A közigazgatási biróság hatáskörének kérdését nem aszerint

kell eldönteni, hogy az ügyben mily hatóságok hoztak határozatot, hanem aszerint, hogy a kérdéses ügy tárgyánál fogva o.yan-e, amelynek végső fokban való elbirálása ennek a biróságnak a haıáskörébe tartozik, avagy kell, hogy tartozzék. (Hb. 1911 május 11. 4950. P. sz. a. 198. 394.)

A közigazgatási biróságról szóló törvény hatásköri §-aiban foglalt zárjel közötti felsorolás a hatáskörre irányadó. (Hb. 1910. febr. 14. 1906. 130. III. 25. 51.)

A hatáskör szempontjából nem irányadó, hogy ki támadta meg a jelzett minőséggel biró ıörvényhatósági bizottsági határozatot s hogy ez a jogositott vagy kötelezett felebbezése fo.ytán, vagy a felügyeleti hatáskörben hivatalból hozatott-e. (Hb. 1910 január 24. 1909. 100. III. 5. 13.)

A panaszjog érvényesitésének időpontja a hatáskör kérdését nem érinti. (1910 febr. 14. 1909. 130. III. 25. 51.)

16. §. Szabályrendeleten alapuló vitás kérdés elibrálására a közigazgatósági biróság hatáskörét csak minisztertanácsi felhatalmazás alapján kiadott miniszteri rendelet utján lehet kiterjeszteni. (Hb. 1912 szept. 30. 58. sz. III. 237.)

17. §. Állami alkalmazottnak szolgálatába visszahelyezése és illetményvitája nincs a fő- és mellékkérdés kapcsolatában. (Hb. 1909 ápr. 5. 10. 92. 174.. jun. 7. 17. 99. 188.; nov. 8. 96. II. 161. 317.)

Költségfizetés felől végérvényesen az a hatóság határoz, amely az ügy főtárgyában végérvényesen határozni hivatott. (Hb. 1909 aug. 24. 3219/1909. K. sz. II. 243. 394.)

18 §. Közigazgatási birói eljárás befejezése után nem lehet a törvény rendes utján orvoslást keresni. (Hb. 1908 nov. 9. 17. II. 16. 28. B. 1909 febr. 1. H. 6571/908. II. 199. 358.)

Olyan ügyben, amely ügy panasszal a közigazgatási biróság elé vihető, a rendes biróság előtt való eljárás ki van zárva. (Hb. 1911 decz. 11. 1910. 82. sz. IV. 95. 183.)

19. §. Jog- és törvényhasonlatosság elvének alkalmazásával nem lehet a közigazgatási biróság hatáskörét kiterjeszteni. (Hb. 1910 ápr. 5. 362. K. sz. IV. 203. 360.; 1910 aug. 30. 132. K. 204. 361. 1908 okt. 5. 4. 3. 3.; 1908 szept. 26. 1908. 73. II. 68. 128.)

A közigazgatási biróság hatáskörének kiterjesztését a törvény még a jog- és törvényhasonlatosság elvének alkalmazásával is kifejezetten tiltja. (Kb. 1912 jan. 11. 22497/1911. P. sz. a. 201. 403.)

Községi ügyek. 27—35. §. Nem tartozik a közigazgatási biróság hatáskörébe az a vitás kérdés, hogy községi alkalmazottnak (községi bábának) meghatározott fizetését egészen a község viselje-e, vagy ahhoz az államkincstár is hozzájáruljon. (Hb. 1911 decz. 4. 101. sz. IV. 108. 244.)

Az a vitás kérdés hogy a községi bábának meghatározott legkisebb fizetését egészen a község viselje-e vagy ahhoz az államkincstár is tartozzék hozzájárulni, szervezeti kérdés, amelynek végérvényes eldöntése nem a közigazgatási biróság, hanem a közigazgatási hatóság (a miniszter) hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 decz. 4. 102. sz. IV. 119. 246.)

Rendezett tanácsu városi alkalmazott szolgálatképtelensége bekövetkezésének és nyugdijazása elrendelésének kérdése közigazgatási biróság elé nem tartozik. (Hb. 1909 márcz. 15. 3. II. 86. 164.)

Az a kérdés, hogy községi tanintézeti alkalmazott a községi nyugdij-intézetbe felvételét a fennálló szabályok értelmében jogosan igényelheti-e, nem szervezeti, hanem nyugdijjogosultsági kérdés és ezért a közigazgatási biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 október 30. 89. sz. 88. 175.)

Hogy a községi szülésznő szülési eset alkalmával magánegyénektől követelhet-e látogatási dijat, a közigazgatási biróság hatáskörébe nem tartozik. (Hb. 1909 febr. 9. 5319/908. K. sz. II. 241. 390.)

Fogyasztási adóbeszedési jutaléknak a kezelők között a községi szabályrendelettől eltérően történt felosztása, illetőleg a kezelőktől a szabályrendelet ellenére, a község javára elvonása kérdésében az 1896. évi XXVI. t.-cz. 27. §. 1. pontja alapján közigazgatási birósági panasznak van helye. (Hb. 1909. decz. 6. 85. II. 157. 298.)

A törvényhatósági bizottságnak az ellen a határozata ellen, mely szerint a fegyelmi uton felfüggesztett, de hivatalába visszahelyezett körjegyzőt a felfüggesztése tartama alatt visszatartott, de

visszahelyezésekor neki a község által kiadott illetményrészlet nem illeti meg, a község részéről beadott panasznak megbirálása a közigazgatási biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1910 jan. 24. 1909. 100. III. 5. 13.)

A kereskedelemügyi miniszternek, mint harmadfoku iparügyi hatóságnak az ellen a határozata ellen, amelylyel a r. t. várost kéményseprési szabályrendeletének módositására utasitotta, közigazgatási birósági eljárásnak nincs helye. (Hb. 1911 márcz. 6. 1910. 121. sz. IV. 19. 39.)

Oly határozat, mely abban a kérdésben dönt, hogy a közhasználatu apaállatok a község vagy a közbirtokosság által szerzendők-e be és tartandók el, a közigazgatási biróság hatáskörébe nem tartozik. (Hb. 1911. évi 3430. sz. a. IV. 174. 315.)

A községi zárszámadások során felmerült illetményügyekben a közigazgatási biróság hatásköre csak annak megállapitására terjed ki, hogy az illető községi alkalmazottat a vitássá tett esetben menynyi illeti meg. (Kb. 1910 nov. 16. 4115/K. IV. 170. 309.)

Abban a kérdésben, hogy a felelős számadók a téves utalványozás és kifizetés folytán felmerült tulélvezményt kötelesek-e megtériteni vagy sem, nem a biróság, hanem a magy. kir. belügyminiszter van hivatva dönteni. (Kb. 1910 nov. 16. 4115/K. IV. 170. 309.)

Vármegyei ebadóügyek kivetése elleni jogorvoslatok végső fokon a m. kir. közigazgatási biróság hatáskörébe tartoznak. (B. M. 1912. évi 100603. sz. a. rend. 206. 405.)

Városi jövedelemcsonkitás miatt kiszabott birságot tárgyazó vitás kérdése nem a közigazgatási biróság, hanem a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 szept. 30. 58. sz. III. 237.)

Törvényhatósági ügyek. 42. §. A főispán, mint a törvényhatósági bizottsági közgyülés elnöke érdekeltségének kérdése mint önálló kérdés a közigazgatási biróság hatáskörébe nem tartozik. (Kb. 1908 jul. 21. 3592. K. sz. II. 238. 387.)

Felfüggesztett vármegyei alispán helyettesének megválasztása tárgyában beadott panasz megbirálása a közigazgatási biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 jun. 17-én. Hb. 49. sz. 94. 203.)

45. §. Az a kérdés, hogy a városi alkalmazottnak a várossal való szolgálati viszonya alapján van-e és mily összegü napidijra és fuvarköltségre jogos igénye, a közigazgatási biróság hatáskörébe (1896: XXVI. t.-cz. 45. §. 1. p.) tartozik. (Hb. 1911 decz. 4. 82. sz. IV. 107. 217.)

Az a körülmény, hogy különleges rendelkezés szerint az illetmény a város helyett az államkincstárt terheli és hogy ez alapon az illetmény kiutalásáról a miniszter határozott, nem a kötelemben, hanem a kötelezett fél személyében okoz változást, ami a törvényben biztositott birói jogvédelmet nem csorbithatja. (Hb. 1911 decz. 4. 82. sz. IV. 107. 217.)

Az a vitás kérdés, hogy a törvényhatósági tisztviselő szolgálatképtelenné vált-e s ez alapon nyugdijazása elrendelhető-e, a közigazgatási biróság hatáskörébe nem tartozik. (Kb. 1. 1908 febr. 17. 70. 136.; 1909 márcz. 16. 4717/908. K. sz. II. 240. 389.)

Az a kérdés, hogy az utrendőri kihágási ügyben felmerült kiszállási költséget ki viseli, nem tartozik a közigazgatási biróság hatáskörébe. (Kb. 1909 aug. 24. 3219/908. K. sz. II. 243. 394.)

Közegészségi ügyek. 46. §. Nem tartozik a közigazgatási biróság hatáskörébe az a kérdés, hogy az elhagyottá nyilvánitott s a gyermekmenhely kötelékébe felvett gyermek nagyanyja köteles-e és mily mértékben a gyermek tartási költségéhez hozzájárulni. (Kb. 1907. máj. 7. 3515/906. K. sz. II. 235. 385.)

Az a kérdés, hogy ipari alkalmazott kórházi ápolási költségével terhelhető-e volt munkaadója azon az alapon, mert őt az 1891: XIV. t.-cz. 26. §-a ellenére a betegsegélyző pénztárnál be nem jelentette, a közigazgatási birósághoz nem tartozik. (Hb. 1911 jun. 19. 23. sz. 42. 85. 1908 okt. 19. 9., II. 8. 13.)

Az 1907: XIX. t.-cz. értelmében biztositásra kötelezett egyénnek kórházi ápolása esetén a közigazgatási biróság a kórház által a munkásbiztositó pénztár ellen támasztott követelés felett dönt; abban a kérdésben azonban, hogy tartozik-e a munkaadó a pénztár által a kórháznak kifizetett költségeket a pénztárnak megtériteni, a közigazgatási biróságnak nincs hatásköre. (Kb. 1910 jun. 22. 2606. K. sz. a. III. 206. 303. Kb. 1910 máj. 11. 2154. K. sz. a. III. 207. 365.)

Vallási és népoktatási ügyek. 53 §. Az a kérdés, hogy az elhalt tanitónő után a férjet illető temetkezési járulék egészben kiadandó-e vagy abból az elhaltat terhelő nyudijintézeti járulék levonandó-e, a közigazgatási biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1908 okt. 26. 13. II. 12. 20.)

Tanitói nyugdij- és gyámintézeti járulék behajtása iránti ügy nem tartozik a közigazgatási biróság hatáskörébe. (Hb. 1909 okt. 4. 49. II. 124. 234.)

A plébános és a hitfelekezeti tanitó járandóságai között felsorolt munkák teljesitésére, illetve pénzbeli egyenértékük megtéritésére vonatkozó vitás ügyek a közigazgatási biróság hatáskörébe nem tartoznak. (Kb. 1908 márcz. 10. 3397/907. K. sz. II. 237. 386.)

A felekezeti tanitók terményjárandóságai körül felmerülő vitás kérdések csak akkor tartoznak a biróság hatáskörébe, ha az értékmegállapitás válik vitássá. (Kb. 1910 aug. 30. 1323. K. sz. a. III. 204. 360.)

A közigazgatási bizottságnak a tanitói fizetés részét képező termények beszedése és kiszolgáltatása tárgyában tett intézkedése ellen csupán abban az esetben van panaszjogorvoslatnak helye a közigazfatási biróság előtt, ha ez intézkedésben az értékmegállapitás sérelmes. (Hb. 1910 aug. 30. 1323. K. sz. IV. 169. 308.)

A közigazgatási biróság hatáskörébe tartozik róm. kath. hitfelekezeti tanitó terménybeli járandóságának a keretében mind az értékmegállapitás, mind a beszedés és kiszolgáltatás kérdése és nevezetesen az a kérdés is, hogy a tanitó a terménybeli szolgáltatást kitől: a hitfelekezettől vagy a politikai községtől jogosult követelni. (Hb. 1912 junius 3. Hb. 41. sz. 88. 185.)

Közigazgatási birósági eljárásnak van helye a vallás- és közoktatásügyi miniszternek az ellen a határozata ellen, amelylyel az állami és községi népiskolai tanitóknak (tanitónőknek, nevelőknek, óvóknak) járó illetményekre való igényéből eredő kérdések, valamint ezen igényből kifolyólag az államkincstárral vagy községgel szemben támasztott követelések felett dönt. (C. 1912 márcz. 15. 4259/911. P. sz. a. VI. p. t. 157. 345.)

Abban a kérdésben határozni, vajjon a lalkész jogositva van-e a haszonélvezetben levő földek adóját a községre átháritani, a közigazgatási biróság hatásköréhez nem tartozik. (Kb. 1912 márcz. 7. 4995. P. sz. a. 200. 401.)

Közigazgatási birósági eljárásnak van helye a miniszternek az ellen az intézkedése ellen, amelylyel a tanitói özvegyi ellátásnak külföldön élvezésére vonatkozó előbbi engedélyt visszavonva, az ellátást beszüntette. (Hb. 1910 febr. 14. 1909. 130. III. 25. 51.)

Abban a kérdésben, hogy az özvegyi ellátás vagy árvagyámpénz a monarchia határain kivül élvezhető-e, a miniszter hatáskörébe tartozik a határozás, a miniszternek ily határozatát a közigazgatási biróság megbirálás alá nem veheti. (Kb. 1910 jun. 15. 2952. K. sz. a. III. 208. 366.)

Vizjogi ügyek. 54. §. Partvédő mü fenntarthatása vagy eltávolitása körül támadt vitás kérdések eldöntése a m. kir. közigazgatási biróság hatáskörébe tartozik. (F. M. 1911. évi 117. sz. a. IV. 186. 322.)

Ha belvizeknek az 1876: XIV. t.-cz. 159. §. b) pontja értelmében elrendelt lecsapolása czéljából szorosabb értelemben vett vizimunkálatok foganatositása válik szükségessé, ezeknek a munkálatoknak a keresztülvitelére az 1885: XXIII. t.-cz. határozmányai irányadók. (Hb. 1912 ápr. 15. 1910. 115. sz. 55. 106.; 1910. 116. sz. 56. 112.)

Az 1885: XXIII. t.-cz. alá eső vizimunkálatok létesitésének és fenntartásának költségéhez való hozzájárulási kötelezettség és arány megállapitásának kérdése a közigazgatási biróság hatáskörébe tartozik, tekintet nélkül arra, hogy a munkálatokat mily czélból rendelték el, hogy kinek és mily tekintetben (gazdasági, egészségügyi stb.) válnak hasznára. (Hb. 1912 ápr. 15.; 1910. 115. sz. 55. 106.; 1910. Hb. 116. sz. 56. 112.)

Vámügyek. 62., 66. §. A közigazgatási bizottságnak az 890: I. t.-cz. 94. §-ában, valamint a közigazgatási biróságnak az 1896: XXVI. t.-cz. 62. §-ának 2. bekezdésében körülirt hatásköre nemcsak a vámszedési jog elévülése, hanem annak egy év alatt gyakorlatba nem vétele folytán bekövetkező megszünése kérdésének elbirálására is kiterjed. (Kb. 1910 nov. 16. 2263. K. sz. a. IV. 172. 312.)

Vámmentességi igazolványok visszavonása ügyében végső fokon a kir. közigazgatási biróság dönt. (K. M. 1907. évi 22,683. sz. II. 262. 415.)

Vasuti ügyek. A 63 §. rendelkezései csak közforgalmi vasutakra vonatkozván, a magánvasutak ellen az üzletrendtartás 85. §-án alapuló intézkedések a közigazgatási biróság hatáskörébe nem tartoznak. (Hb. 1908 okt. 5. 4. II. 3. 3.)

Az a kérdés, hogy a felmerült költség a helyi érdekü vasutak jövedelméből vagy tartaléktőkéjéből fedezhető-e, nem tartozik a közigazgatási biróság hatáskörébe. (Hb. 1910 okt. 24. 52. III. 94. 192.)

Az 1896: XXVI. t.-cz. 67. §-a csak a szorosabb értelemben vett rendészeti kérdésekben ad közigazgatási birósági panaszjogot. (Hb. 1911 jun. 26. 59. sz. IV. 56. 112. IV. 57. 115.)

Magán-, illetve helyi érdekü vasutak közt fennálló csatlakozási szerződésből felmerülő vitás kérdések eldöntése a közigazgatási biróság hatáskörébe nem tartozik. (Kb. 1911 jan. 24. 3387/1910. K. sz. a. IV. 173. 313.)

Az a kérdés, hogy tüztávlaton belül történő épités engedélyének megadásához a vasuti üzlet felett főfelügyeletre hivatott hatóság és a közigazgatási hatóság együttes engedélye szükséges-e, nem tartozik a közigazgatási biróság hatáskörébe. (Hb. 1911 jun. 26. 59. sz. 56. 112. 57. 115.)

Erdészeti ügyek. 1898: XIX t.-cz. Közbirtokossági takarékpénztár gazdasági ügyvitelében a közbirtokosokat megillető szavazati jog aránya fölötti döntés nem tartozik a közigazgatási biróság hatáskörébe. (Kb. 1907 aug. 28. 4129/907. K. sz. II. 236. 386.)

Vadászati (határőrvidéki) ügyek. 75. §. A volt határőrvidék ugynevezett vagyonközségi erdőterületein gyakorolható vadászati jog bérbeadásának kérdése a közigazgatási biróság hatáskörébe nem tartozik. (Kb. 1908 okt. 27. 5043/908. sz. II. 239. 388.)

Adó- és illetékügyek. 81., 82. §§. Adóbehajtási illeték jogossága és helyessége ellen irányuló panasz a közigazgatási biróság hatáskörébe tartozik. (Kb. 1907 nov. 8. 14,325/907. P. sz. II. 248. 400.)

A bélyeg- és illetékszabályok 117. és 118. §-aiban tárgyalt rendbirságok elleni panasz a közigazgatási biróság hatáskörébe nem tartozik. (Kb. 1908 okt. 21. 13,628/908. B. sz. II. 244. 395.)

Az illetéki szabályok 138. §-ának (1881: XXXIV. t.-cz. 19. §.) második bekezdésében előirt bejelentés elmulasztása miatt kirótt birságok ellen irányuló panasz a közigazgatási biróság hatáskörébe nem tartozik. (Kb. 1908 okt. 23. 12,225/908. P. sz. II. 846. 398.)

A közigazgatási biróságnak a földadó egyénenkint való megszabása ügyére vonatkozó hatáskörébe tartozik az a kérdés, hogy adott esetben a korábbi vagy az ujabb jogszabályban megállapitott földadókulcsot kell-e alkalmazni, következésképen ebbe a hatáskörbe tartozik annak a megbirálása is, hogy a közigazgatási hatóság azt az adókulcsot alkalmazta-e, amelyet a fennálló törvényes rendelkezések szerint az adott esetben alkalmazni kell és hogy igy az adót a törvényszerü összegben szabta-e meg. (Hb. 1912 márcz. 18. 8. sz. 49. 97.)

Egyes okiratok bélyegmentességének előzetes kimondása iránti panasz a közigazgatási biróság hatáskörébe nem tartozik. (Kb. 1907 nov. 29. 20,705/907. P. sz. II. 249. 405.)

Vadászcselédek részére kiállitott fegyveradó (vadőri) igazolványok bevonása vagy meghagyása iránti panasz a közigazgatási biróság hatáskörébe nem tartozik. (Kb. 1907 jan. 17. 8834/906. P. sz. II. 247. 399.)

A 82. §. csak közadókról és illetékekről rendelkezik, de közadók módjára behajtandó más tartozásokról nem. (Hb. 1909 okt. 4. 49. II. 124. 234.)

Tartozatlanul fizetett állami adó visszatéritése legfelsőbb fokban akkor is a kir. közigazgatási biróság hatáskörébe tartozik, ha a kataszteri birtokiv kiigazitásával van összekapcsolva. (Kb. 1910. évi 1109. P. sz. a. 197. 392.)

Ha a községi elöljáróság az állami költségvetési törvényen kivüli (ex-lexnek nevezett) állapot ideje alatt önként befizetett adókat nem szállitotta be a kir. adóhivatalba, hanem takarékpénztárba helyezte el, az a kérdés, hogy a község köteles-e a takarékpénztári betét kamatát az államkincstár részére beszolgáltatni, a közigazgatási biróság hatáskörébe nem tartozik. (Kb. 1909 szept. 15. 22,495/909. P. sz. II. 250. 406.)

Postadij behajtása iránti ügyre a közigazgatási biróság hatásköre nem terjed ki. (Kb. 1908 máj. 29. 6702/908. P. sz. II. 245. 396.)

Annak a kérdésnek az eldöntése, hogy a fióküzlet társulati adójának 80 százalékát a fióküzlet székhelyén kell-e előirni, nem tartozik a közigazgatási biróság hatáskörébe. (Kb. 1909 nov. 26. 25,521. P. sz. a. III. 209. 367.)

Az a kérdés, hogy valamely községet (várost) a házadó szempontjából jogosan osztották-e kerületekre és hogy az egyes kerületekben a házadónak milyen nemét vagy fokozatát kell alkalmazni, nem tartozik a közigazgatási biróság hatáskörébe. (Kb. 1911 jan. 13. 21,460/910. P. sz. a. IV. 177. 316.)

A városok belső területének és közigazgatási kerületeinek a házadó szempontjából megállapitása a közigazgatási biróság hatáskörébe nem tartozik. (Kb. 1910. évi 19,298. P. sz. a. IV. 176. 316.)

Állami közeg ellen a sorrendi tárgyaláson való megjelenés elmulasztása miatt támasztott kártéritési ügy a m. kir. közigazgatási biróság hatáskörébe nem tartozik. (Kb. 1909. évi 29,498. sz. a. IV. 175. 315.)

Községi közegek által az adó könyvelése körül elkövetett mulasztásból az államkincstárra háramlott kár megtéritése tárgyában határozni nem tartozik a közigazgatási biróság hatáskörébe. (Kb. 1901 márcz. 24. 3718/1911. P. sz. a. IV. 178. 317.)

Községi biró terhére az adóvégrehajtás körül tanusitott mulasztás miatt kiszabott birság tárgyában határozni: a közigazgatási biróság hatáskörébe nem tartozik. (Kb. 1912. évi 23,719. P. sz. a. 203. 403.)

Az adóbeszállitási nap elmulasztása miatt a községi közegekre kiszabott birság jogossága tárgyában határozni a közigazgatási biróság hatáskörébe nem tartozik. (Kb. 1912 január 11. 22,497/1911. P. sz. a. 201. 402.)

1% adóbehajtási jutalom megtagadása ellen irányuló jogorvoslat nem tartozik a közigazgatási biróság hatáskörébe(Kb. 1910. évi 23,156. P. sz. a. 203. 103.)

Adó- és illetékügyben elrendelt bizonyitási eljárás során felmerült szakértői dijak helyessége és jogossága tárgyában határozni a közigazgatási biróság hatáskörébe tartozik. (Kb. 1911 május 11. 4950. P. sz. a. 198. 394.)

Állami tisztviselők illetmény- és nyugdijügyei. Állami tisztviselő ideiglenes nyugalomba helyezése megszüntetésének kérdése és szolgálatba való visszahelyezése a közigazgatási biróság hatáskörébe nem tartozik. (Hb. 1909 ápr. 5. 10. II. 92. 174.; 1909 jun. 7. 17. II. 99. 188.; 1909 nov. 8. 96. II. 167. 317.; 1912 ápr. 15. 12. sz. 61. 127.)

A 83. §. 1. pontjában megállapitott hatáskör csak a tényleges szolgálatban álló alkalmazottakra terjed ki. (Hb. 1909 ápr. 5. 10. II. 92. 174.; 1909 jun. 7. 17. II. 99. 188.)

Az a kérdés, hogy az állami alkalmazottnak van-e jogos igénye nyugdijra, a közigazgatási biróság hatáskörébe tartozik akkor is, ha már fegyelmi uton elbocsáttatott alkalmazott nyugdijáról van szó. (Hb. 1911 okt. 30. 56. sz. VI. 74. 150.)

Az a kérdés, hogy nyugdijazott állami alkalmazott fizetési előleghátralékát nyugdijából le lehet-e vonni vagy nem, nem tartozik a nyugdijilletmény jogosságának és helyességének fogalmi körébe. Fizetési előleg levonása felett a közigazgatási biróság azon az alapon sem bíráskodhatik, hogy a fizetési előleg behajtása az illető hátralékos nyugdija ellen érvényesittetett. (Hb. 1911 jun. 26.. 39. sz. IV. 54. 107.)

A közigazgatási biróság hatáskörébe tartozik annak a kérdésnek az eldöntése, hogy a miniszter, illetőleg az állami számvevőszék elnöke szem előtt tartotta-e intézkedésének megtételénél azokat a törvényes rendelkezéseket, amelyek az állami alkalmazottaknak az illetményekhez való igényét szabályozzák, s hogy ennélfogva az illetmény kérdését törvényszerüen döntötte-e el. (Hb. 1912 ápr. 15. 1911. 155. sz. 58. 118.)

Abban a kérdésben, hogy a minisztert a személyi pótlék megtagadásának a szolgálat kifogásolt voltára alapitott joga megilleti-e és hogy a szolgálat kifogástalansága alapján magasabb illetmény utalványoztassék-e, az eljárás a közigazgatási biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 ápr. 15. 1911. 155. sz. 58. 118.)

Az a kérdés, hogy birósági hivatalszolgának magasabb illetményre való jogosultsága a szolgálat kifogásolttá válta előtt vagy után következett-e be, a közigazgatási biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1909 nov. 8. 75. II. 148. 281.)

Közigazgatási biróság hatáskörébe tartozik az a kérdés, hogy az állami tisztviselő köteles-e a neki kijelölt természetbeni lakást elfogadni vagy készpénzbeni lakásilletményt követelhet. (Hb. 1910 ápr. 25. 12. III. 50. 123.)

A közigazgatási biróság hatáskörébe tartozik az a kérdés, hogy a fegyelmi uton hivatalvesztésre itélt állami alkalmazottnak a fegyelmi felfüggesztés tartamára meghagyott lakpénze és fél fizetése nem idő előtt lettée beszüntetve. (Hb. 1911 márcz. 6. 1910. 112. sz. IV. 15. 26.)

Joggyakornokot csak az 1885: XI. t.-cz. 28. §-a értelmében járó végellátás illeti meg. Nincs jogosultsága azon felfogásnak, hogy a gyakornok csak az 1893: IV. t.-cz. szempontjából tekintendő fizetéssel biró állami alkalmazottnak, de nem egyuttal az 1885: XI. t.-cz. szempontjából is. E kérdésben is közigazgatási biróság hatáskörébe tartozik az eljárás. (Kb. 1910. márcz. 16. 1468. K. sz. a. III. 205. 361.)

A képviselőházi alkalmazottak illetményei körül felmerülő jogviták nem tartoznak a közigazgatási biróság hatáskörébe. (Kb. 1910 ápr. 5. 362. sz. a. III. 203. 359.)

Hatáskör vizsgálata. A 131. §-on alapuló hatáskörvizsgálati jog és kötelesség terjedelme. (Kb. 1907 november 8. 14,225/P. sz. II. 248. 400.)

A miniszternek az ügy érdemében intézkedő határozata hatásköri intezkedésnek is tekintendő s ehhez képest alapjául szolgál annak, hogy a közigazgatási biróság hatáskörét külön megállapitsa akkor is, ha a felterjesztő hatóság hatásköri kifogást nem támasztott. (Hb. 1911 május 11. 4950. P. sz. a. 198. 394.)

Átmeneti rendelkezések 152. §. Az 1896: XXVI. t.-cz, hatálybalépte előtt keletkezett közigazgatási intézkedések és határozatok ellen közigazgatási biróság előtt panasznak nincs helye; az ekként megtagadott panaszjogot a fél nem szerezheti meg magának azzal, hogy a törvény hatálybalépte előtt elintézett kérését a törvény hatálybalépte után a korábbi jogállapot fenforgása mellett megismétli. (Hb. 1911 jun. 26.; 44. sz. IV. 55. 109.)

Arra nézve, hogy a közigazgatási biróság eljárhasson, nem az az irányadó, hogy a vitás igény mely időből származik, hanem az, hogy a határozat keletkezett legyen a törvény hatálybaléptének napja után, amely határozat ellen a jogorvoslás kerestetik. (Hb. 1911 április 24. 16. sz. IV. 38. 76.)

Az 1911 márczius 1-e előtt Fiuméban felmerült, alkalmazottért fizetendő kórházi ápolási költségügyre nem az 1907: XIX. t.-cz., hanem az 1891: XIV. t.-cz. irányadó. (Hb. 1911 junius 19. 23. sz. IV. 42. 85.)

1907: LX. t.-cz Nem helyes az a felfogás hogy közigazgatási birósági panaszjogra az 1907: LX. t.-cz. 1. §-a csak annyiban nyujt alapot, amennyire az egyéb törvények taxatix felsorolása megengedi. (Kb. 1909 márcz. 24. 1025.; 1909. 21. 88. II. 242. 381.)

A közigazgatási birósági hatáskör kizárása az 1907: LX. t.-cz. szempontjából csak akkor lehet helyén való, amikor már eleve teljes bizonyossággal megállapitható, hogy ki van zárva az, mikép a kormányhatósági intézkedés a törvényhatóság önkormányzatát sérthetné. (Hb. 1911 decz. 4.; 93. sz. 112. 229.)

Ha kisajátitási ügyben rendezett tanácsu város és magánfél mint magánjogi alany áll egymással szemben és a köztük fennforgó vitás kérdésnek az anyagi jog szempontjából eldöntése a törvényhatóságot sem mint az alkotmány által létesitett „közjogi korporációt", sem a törvényhatóság egész közönségét, — sem érdekében, sem a törvényhatóság vagy szervei és közegei hatáskörében, sem a törvényhatóság hatósági jogaiban és törvényszabta feladataiban egyáltalán nem érinti, ezt az ügyet az 1907: LX. t.-cz. alapján a közigazgatási biróság elé vinni nem lehet. (Kb. 1909 márcz. 23. 1025/909. K. sz. II. 242. 361.)

Önkormányzati szerv intézkedése ellen az 1907: CX. t.-cz. alapján birósági panasznak nincs helye. (Kb. 1912. febr. 28. 28,203. K. sz. a. 196. 392.)

Az 1. §. egyfelől az e törvény szerint való panaszszal a kormányzás és közigazgatás egész területén (kivéve a rendes biróság hatáskörébe utalt, valamint a törvény 4. §-ában felsorolt ügyeket és eseteket) a közigazgatási biróság előtt való eljárás tárgyává tehető és igy a közigazgatási biróságok hatáskörébe eső kérdéseket meghatározza, másfelől pedig a törvényhatósági bizottság vagy a bizottság tagjainak legalább egy fele által tehető panaszt az illető törvényhatóság érdekeltségi körére korlátolja. (Hb. 1912 jun. 10. 47. 198.)

A közigazgatási biróság a hatáskörébe tartozó ügyben vizsgálja — és csakis ott vizsgálhatja — hogy a panaszt tevő törvényhatóságnak megengedhető-e a panasz abból a tekintetből, hogy a törvényhatóságra sérelmes-e az intézkedés, vagyis, hogy a törvényhatóság érdekelt-e az ügyben. (Hb. 1912 jun. 10. 47. sz. 92. 198.)

A közigazgatási biróság hatáskörébe tartozik a miniszternek iparigazolványnak magánfél részére kiadását elrendelő határozata ellen azon az alapon emelt panasz elbirálása, hogy a miniszteri rendelet az ipartörvényt és az annak alapján alkotott szabályrendeletet sérti. (Hb. 1912 jun. 10. 47. sz. 92. 198.)

Birói hatáskör és közigazgatási hatáskör büntető ügyekben.

A hatáskörre vonatkozó általános jogszabályok. A sértett részéről a feljelentésben megjelölt minősités a hatáskör szempontjából közömbös. (Hb. 1910 ápr. 2. 1909. 131. III. 26. 53.)

Törvényhatósági szabályrendeletben megállapitott kihágások a közigazgatási hatóságok hatásköréhez tartoznak. (Hb. 1912 jan. 22. 1911. 83. sz. 5. 9.)

Kisebb hatáskörü hatósághoz áttételnek csak tárgyalás előtt van helye, mihez képest a biróság, ha már tárgyalást tartott, az ügy érdemében akkor is köteles eljárni, ha a cselekményt kisebb hatáskörü hatósághoz tartozónak ismerné fel. (Hb. 1911 szept. 25. 40. sz. IV. 64. 130. okt. 23. 1910. 74. sz. IV. 59. 121.)

Ha a rendes biróság mar tárgyalást tartott, sőt itéletet is hozott, már nincs helye annak, hogy a biróság az ügyet hatáskör cimén a közigazgatási hatósághoz áttegye, hanem a rendes biróság köteles az ügyet kihágásként is megbirálni. (Hb. 1911 márcz. 20. 1910. 123. sz. IV. 70. 44.)

Érdemi tárgyalás után akkor is a biróság birálja meg szélesebb hatáskörében a vádbeli cselekményt, ha azt a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozó kihágásnak minősitené is. (Hb. 1909. jan. 18. 16/908. II. 15. 26.; 1908 november 30. 27. II. 26. 48.; 1909 október 25. 35/908. II. 34. 65.; 1909 deczember 21. 43. II. 42. 79.; szeptember 13. 44. II. 119. 224.; 1909 január 25. 64/908. II. 61. 112.; 1909 április 19. 14. II. 96. 185.; junius 7. 17. II. 99. 188.; október 25. 35. II. 111. 211.; 1912 február 5. 1911 107. 141. sz. II. 31. 22. 57; márczius 11. 1911. 11., 85., 154. sz. 35. 37. 45.; 63., 69., 89.; május 13., 36., 37. sz. 85. 86. 177., 179; szeptember 23. 40. 102. 216.; november 11. 1911. 145. sz. 317. 115. 246. 73. sz. 125. 273.; deczember 16. 72. sz. 144.)

A bűncselekmények összefüggésénél fogva a különben közigazgatási utra tartozó kihágás tárgyában is a biróság jár el. (Hb. 1909 márcz. 7. 40. 39. 74.; márcz. 22. 62/908. II. 60. 110.)

Az összefüggés alapján nem utasitható az eljárás birói utra, ha a járásbiróság a becsületsértés miatti ügyet érdemi okból jogerőses megszüntette és csak a kéménytisztitás elmulasztása miatt a Kbtk. 141. §-ába ütköző kihágás vár elbirálásra. (Hb. 1909 junius 17. 29. II. 106. 202.)

A Bp. 22. §-a szerint a kir. biróságnak a kisebb hatáskörü hatóság elé tartozó bűncselekmény tárgyában az ügyek összefüggése alapján keletkezett hatásköre megszünik az esetben, ha az illetékességét megállapitó bűncselekmény tekintetében az eljárást a tárgyalás elrendelése előtt szüntette meg; következéskép közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozó az eljárás akkor, ha e megszüntetés után az elbirálás tárgyaként csak olyan bűncselekmény marad, amelyet a törvény a közigazgatási hatóság hatáskörébe utal. (Hb. 1912 május 13. 1911. Hb. 144. sz. 73.153.)

A közigazgatási hatáskör megállapitása nem zárja ki az ügynek a tárgyalás eredményéhez képest birói utra áttételét. (Hb. 1909 márczius 22. 1908. 62. II. 60. 110.)

Ha a biróság a bünvádi eljárást csalás vétségére vonatkozóan jogosult vád hiánya okából tagadta meg és ez a határozata jogerőre emelkedett, ennek a határozatnak, valamint a vád hiányára való fektetett rendelkezésnek a joghatályát a hatásköri kérdés eldöntésében akkor is további megvitatás alá nem vonható alapnak kell elfogadni, ha az emlitett indok az ügy adataival ellentétben áll. (Hb. 1912 nov. 11. 54. sz. 19. 258.)

A büntető ügy jogerős befejezése után előadott oly kérelem, hogy a nyomozás során főszolgabirói kihallgatáskor felszámitott, de ki nem fizetett tanudij megállapittassék és fizetésére a vádlott köteleztessék, a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1908 november 30. 26. II. 25. 47.)

Állam elleni kihágások. 1879 : XL. t.-cz. 34., 36. §. Nem forog fenn az 1879 : XL. t.-cz. 36. §-ának az esete, ha nincs kibocsátva oly miniszteri rendelet, amely valamely zászló, cimer stb. használatát stb. abból az okból tiltja, mertaz az állam és intézményei iránt ellenséges irányzat jelzésére szolgál. (Hb. 1909 jun. 14. 1908. 66. II. 63. 114.)

A 26,559/74. és 62,693/85. sz. BM. rendeletek nem tekinthetők a Kbtk. 36. §-ában emlitett rendeletnek. (Hb. 1909 junius 14. 1908. 66. II. 63. 114.)

Román nemzetiszinü szalag nyilvános viselése miatt nem a Kbtk. 36. §-a alapján birói utra, hanem a 62,693/85. sz. BM. rendelet alapján közigazgatási utra tartozik az eljárás. (Hb. 1909. junius 14. 1908. 66. II. 63. 114.; május 3. 67. II. 75. 76.; jun. 14. 80. II. 63. 116.)

A Kbtk. 34. §-ának 2. pontja meghatározott nemü fegyverek tartásának államérdekből megállapitott általános tilalmáról szól; ilynemü tilalom sem forgópisztilyra, sem tőrbotra nincs; következésképp ily fegyvernek tartását a fegyverek és lőszerek forgalma tárgyában alkotott törvényhatósági szabályrendelet szempontjából közigazgatási hatóságnak kell megbirálnia. (Hb. 1912. jan. 22. 1911. 83. sz. 5. 9.)

Hatóságok és közcsend elleni kihágások. 1879 : XL. t.-cz. 41 §. Ember után kődobálás a Kbtk. 41. §-ába ütköző és birói hatáskörbe tartozó közcsend elleni kihágás tényálladékának megállapitására lehet alkalmas. (Hb. 1909 szeptember 27. 68. II. 142. 271.)

46. §. A kbtk. 46. §-ában körülirt hatóság elleni kihágás tényálladéka akkor létesül, ha valaki a hatósági hivatalnokot vagy közeget hivatalos eljárásában sértő, vagyis olyan kifejezésekkel illeti, melyek durvaságok, vagy illetlenségek, de nem becsületbe vágók; ellenben, ha a használt kifejezések az illető irányában a megvetésnek vagy a kisebbitésnek kifejezésére, tehát meggyalázására alkalmasak, ebben az esetben a cselekmény nem a Kbtk. 46. §-ába ütköző hatóság elleni kihágásnak, hanem a Btk. 261. §-a alá eső becsületsértés vétségének ismérveit tünteti fel. (Hb. 1910 április 18. 1909. 116. III. 14. 29.)

Ha a használt kifejezés nemcsak sértő, hanem meggyalázó is és a sértett magáninditványt tett, a Btk. 261. §-át kell alkalmazni. Annak eldöntése, hogy a használt kifejezés meggyalázó-e s ennélfogva a vád alapjául szolgáló tett megállapitja-e a Btk. 261. §-ában meghatározott becsületsértés vétségének tényálladékát, rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 deczember 16. 92. 97. sz. 146. 148. 323. 328.)

Ha a sértő kifejezést a közigazgatási hatóság kiküldöttei távollétében használták, a cselekménynek, mint becsületsértésnek elbirálása a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 május 13. 5. sz. 77 161

Községi biró irányában az ő távollétében használt „szamár, marha“ kifejezés nem a Kbtk. 46. §-a, hanem a Btk 261. §-a szempontjából a rendes biróság részéről birálandó meg. (Hb. 1908 október 18. 11. II. 10. 17.)

Hatósági intézkedés elleni kifakadás, amely az intézkedést megakadályozza, nem állapitja meg hatóság elleni erőszak büntettét és ezért miatta az eljárás közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik, ha a terhelt a hatóság intézkedésének megakadályozása végett erőszakot vagy veszélyes fenyegetést nem alkalmazott. (Hb. 1912 nov. 11. 96. sz. 129. 281.)

Rendőrbiztos ellen pénzbüntetés behajtása közben használt „semmirevaló, gazember, tekergő, flaszterkoptató“ kifejezés becsületsértés. (Hb. 1908 deczember 30. 18. II. 17. 31.)

Ha a csendőrőrsvezető ellen használt sértő kifejezés („nyald ki a s . . . . . t") miatt sem feljelentés nem tétetett, sem magánindítvány elő nemterjesztetett és az eljárásnak csupán borányos verekedés a tárgya, a közigazgatási hatóságnak van hatásköre. (Hb. 1909 szeptember 13. 52. II. 127. 242.)

Ha a csendőr ellen használt durva és sértő kifejezés nem foglalja magában olyan véleménv nyilvánitását, amely a sértettet akár emberi méltóságában, akár pilgári tisztességében lealacsonyitaná: az mint becsületsértés nem, hanem csak a Kbtk. 46. §-a szempontjából esik elbirálás alá. (Hb. 1908 nov. 30. 34. II. 33. 63.)

Csendőr ellen „szemtelen", „gazember", kifejezés használata becsületsértés és emiatt az eljárás birói utra tartozik. (Hb. 1910 ápr. 18. 1909. 116. III. 14. 29.)

Hivatalos eljárásban levő csendőr ellen használt sértő kifejezés miatt az eljárás a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1910 deczember 12. 72. III. 113. 228.)

Csendőr hivatalos eljárásban van akkor is, amidőn bünügyben nyomozás végett a községházán megjelenvén, a kihallgatandók megjelenésére várakozik. (Hb. 1910 április 18. 1909. 116. III. 14. 29.)

Ha a használt trágár kifejezésben („b . . . . m az istenit, b . . . . a meg az anyját") a becsületsértés tényálladéka megvan, annak az elbirálása, hogy a kifejezés a csendőrrel szemben meggyalázó-e, a becsületsértés érdemében határozó járásbiróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 deczember 18. 67. sz. IV. 100. 202.)

Feljelentés és magáninditvány, továbbá rágalmazásra vagy becsületsértésre irányuló vád hiányában városi rendőr ellen szolgálat közben elkövetett sértés megbirálása a Kbtk. 46. §-a szempontjából a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1910 szeptember 26. 63. III. 105. 214.)

Községi rendőrnek szolgálat közben tettleges bántalmazása miatti eljárás birói utra tartozik. (Hb. 1909 szept. 27. 70. II. 144. 275.)

Lefoglalt zálogtárgy elszállitása végett megjelent községi végrehajtónak és rendőrnek kapával fenyegetése és a hatósági meghagyás végrehajtásának ily akadályozása a hatóság elleni erőszak jelenségeit tünteti fel és a kir. törvényszék hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 november 20. 35. sz. IV. 96. 190.)

Az a cselekmény, hogy a felesketett meőzőrt, midőn a tilosban legeltetőket emiatt kérdőre vonja, megöklözik és földhöz vágják, a hatóság elleni erőszak büntettének ismérveit látszik magában foglalni, mihez képest emiatt az eljárás a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1991 okt. 3. 45. sz. IV. 67. 135.)

Járásbirósági kézbesitő nem közigazgatási, hanem birósági közeg, mihez képest az ellene elkövetett hatóság elleni kihágás (1879 : XL. t.-cz. 46. §.) elbirálása a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 nov. 20. 26. sz. IV. 95. 189.)

Körorvossal szemben nem hivatalos eljárásban hasznélt ez a kifejezés: „zsidóval, czigánnyal én nem fogok kezet", a Kbtk. 46. §-a alá nem esik és a Btk. 261. §-a szempontjából birálandó meg. (Hb. 1908. november 30. 271. II. 26. 48.)

Görög katholikus egyház presbytériumának tagjaival szemben egyházi ügyben használt ily kifejezés „sz . . . om a jegyzőkönyvre" nem becsületsértés és a Kbtk. 46. §-a alapján közigazgatási utra tartozik, érdemre tartozván az, hogy a hatósági alkotó elem peisbytériumot illetőleg fennforog-e. (Hb. 1909 junius 14. 1908. 91. II. 82. 159.)

Lelkésznek szóval megtámadása és a lélekharangnak tilalma ellenére meghuzása birói hatáskörbe tartozó büncselekményt nem létesit, hanem közrend elleni kihágás szempontjából a közigazgatási hatóság részéről birálandó meg. (Hb. 1910 decz. 12. 77. III. 116. 235.)

Községi biróval szemben főszolgabiróhoz intézett beadványban használt sértő kifejezés nem használtatván a biró hivatalos eljárásában, nem esik a Kbtk. 46. §-a alá, hanem becsületsértésként birálandó meg. (Hb. 1909 deczember 20. 43. II. 312. 364.)

Államvasuti hivatalnok közigazgatási hatóság. (Hb. 1911 decz. 18. 80. sz. 105. 214.)

A vasuti állomásfőnök rendészeti hatáskörében az állam közigazgatás közege, miért is az ellene elkövetett, az 1879 : XL. t.-cz. 46. §-a alá eső kihágás miatt közigazgatási utra tartozik az eljárás. (Hb. 1910 április 18. 1909. 145. III. 40. 86.)

Vasuti állomási elöljáró ellen nemcsak sértő, hanem meggyalázó kifejezés használata miatt rendes biróság előtt történik az eljárás. (Hb. 1910 április 2. 1909. 131. III. 26. 53.)

Államvasuti állomás személyzetének meg nem határozott tagja ellen elkövetett sértés — az ismeretlen sértett személytől eredő magáninditvány hiányában — csakis abban az irányban lehet az eljárás tárgya, hogy megállapitja-e a Kbtk. 46. §-ában meghatározott kihágás tényálladékát és ez az eljárás közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 deczember 18. 80. sz. IV. 105. 214.)

Szolgálatban levő vasuti pénztárnok megsértése miatt, magáninditvány hiányában, az eljárás a Kbtk. 46. §-a szempontjából közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 január 22. 1911 66. sz. 4. 7.)

Vallás elleni kihágások. 1879 : XL. t.-cz. 51. §. Részeg állapotban istenkáromlás birói utra tartozik. (Hb. 1909 márcz. 1. 1908. 40. II. 39. 74.)

Istenkáromló kifejezéseknek közbotrányt okozó nyilvános használata a Kbtk. 51. §-ába ütköző vallás elleni kihágás és elbirálása a rendes biróság hatáskörébe tartozik, amelynek hatásköre a különben nek hatásköre a különben kisebb hatáskörü (közigazgatási) hatóság kisebb hatáskörü (közigazgatási) hatóság hatáskörébe tartozik, amelyhatáskörébe tartozó botrányos részegségre vonatkozó eljárásra is kiterjed. (Hb. 1911 november 20. 13. IV. 94. 188.)

Meggyalázó jellegü, istenkáromló kifejezéseknek ittas állapotban a lármára összecsődült néptömeg előtt használata a Kbtk. 51. §-ába ütköző vallás elleni kihágás alkatelemeit tünteti fel és amiatt az eljárás a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 november 20. 12. sz. IV. 93. 186.)

Nyilvános helyen (piacztéren) részeg állapotban megjelenés, az azonjáró közönségnek Istent káromló szavakkal szidalmazása és ez által a közönség vallási érzületének sértése vallás elleni kihágás és miatta az eljárás rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 márczius 11. 1911 11. sz. 35. 63.)

Ha a temetőben a temulomkertben történt legeltetés miatt feljelentést tevő lelkész a szándékosságot vitatja és panaszlottakat a mezőrendőri kihágáson felül „a felszentelt helynek bemocskolása miatt is" kéri megbüntetni, akkor azt a kérdést, hogy a cselekmény szándékos és igy a Btk. 420. §-ának vagy a Kbtk. 51. vagy a kár öszszegéhez képest 127. §-ának minden alkotó elemét kimeriti-e, csak az eljárás eredményéhez képest az ügy érdemében határozó az a hatóság oldhatja meg, amelyhez a cselekménynek az elbirálását a törvény utasitja; ennélfogva a feljelentett cselekmény miatt az eljárás a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 szept. 12. 40. sz. 102. 216.)

52. §. Földmives részéről a maga használatára szénának vasárnap hazaszállitása a Kbtk. 52. §-a szempontjából birói utra tartozik. (Hb. 1909 február 15 1908. 87. II. 79. 154.)

Szent István király napján végzett háztapasztás, fa- és trágyahordás és gabonacséplés miatt az eljárás a Kbtk. 52. §-a szempontjából birói utra tartozik. (Hb. 1909 május 3. 1908. 89. II. 81. 157.)

Mezei munkának szent István napján végzése miatt birói utra tozik az eljárás. (C. 1910 márczius 1. 1412. I. III. 202. 357.)

Közrend elleni kihágások. 1879 : XL. t.-cz. 75., 76., 84. §§. Verekedés a 75. §. alá esik, ha a testi sértést csak egy olyanember: katona követte el, aki felett polgári biróság nem járhat el. (Hb. 1909 október 25. 1908. II. 75. 140.)

Verekedés közben okozott testi sértés esetében közigazgatási utra tartozik az eljárás, ha a biróság eljárását a tettes ismeretlen volta miatt megszüntette. (Hb. 1909 márcz. 22. 1908. 62. II. 60. 110.)

Ha a járásbiróság az eljárást abból az érdemi okból tagadta meg, hogy a testi sértés orvosi látlelet hiányában bizonyitva nincs, a becsületsértés büntethetőségének feltétele, a sértett magáninditványa pedig hiányzik: a cselekmény csak a Kbtk. 75. §-ába ütköző kihágás szempontjából lehet az eljárás tárgya, az eljárás tehát a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 szept. 23. 1911 121. sz. 98. 209.)

Ha a rendes biróság orvosi látleletet és magáninditvány hiánya miatt tagadta meg a testi sértés, becsületsértés és ingó vagyon rongálása tárgyában az eljárást, az utczai verekedés csakis abban az

irányban lehet eljárás tárgya, vajjon az megállapitja-e a Kbtk. 75. §-ába ütköző kihágás tényálladékát, ennek a kihágásnak a megbirálása pedig a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 november 11. 1911 122. sz. 113. 242.)

A községi elöljáróság tilalma ellenére korcsmahelyiségben zenével egybekötött tánczmulatság tartása a Kbtk. 76. §-ába ütköző kihágás és miatta az eljárás a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 junius 12. 8. sz. IV. 33. 66.)

Községi biró részéről nem hivatalos eljárásban és a hivatalos minőség és hatalom felhasználása nélkül elkövetett rendháboritás (botrányos részegség és a korcsmából el nem távozás) miatt az eljárás a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1910 szeptember 26. 28. III. 84. 172.)

Közegészségi és testi épség elleni kihágások. 1879 : XL. t.-cz. 92., 108., 111., 212., 115. §§. Gyógyszerkülönlegességének gyógyszertártulajdonos részéről engedély nélkül forgalombahozatala nem a Kbtk. 92. §-ának második bekezdése vagy 108. §-a, hanem a 90,000/903. BM. sz. rend. 23. /-a alá esik és ezért amiatt közigazgatási utra tartozik az eljárás. (Hb. 1910 január 31. 1909. 110. III. 11. 25.) árulása a Kbtk. 92. §-a alá esvén, az amiatti eljárás birói utra tartozik. (Hb. 1910 április 2. 1909 113. III. 13. 28.)

Gazdaságban használt gőzcséplőgépnél első segélynyujtáshoz szükséges szerek készenlétben tartásának elmulasztása miatt az 1879 : XL. t.-cz. 111. §-a alapján a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik az eljárás. (Hb. 1911 junius 12. 19. sz. IV. 41. 83.)

Gőzmalom kazánjának kezelőjéül törvényes minősitéssel nem biró gépész alkalmazása miatt az eljárás a 22,790/86. sz. K. K. M. rend. 17. §-ának a) pontja és a Kbtk. 111. §-a alapján rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 márczius 20. 1910. 90. sz. IV. 7. 13.)

Fürdő gőzkazánjának kezelőjéül törvényes minősitéssel nem biró gépész alkalmazása miatt az eljárás a 22,790/86. sz. K. K. M. rend. 17. §-ának a) pontja és a Kbtk. 111. §-a alapján rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 márczius 20. 1910. 81. sz. IV. 5. 10.)

A Kbtk. 112. §-a csak arra alkalmazható, aki a vaspályán vagy ahhoz tartozó épületekben a biztonság szempontjából kiadott valamely alkalmi rendeletet vagy intézkedést szeg meg, aki pedig a vaspályákra vonatkozó, az életbiztonság s az egészség oltalma végett kiadott általános rendeletet szegi meg, annak cselekménye a Kbtk. 111. §-a alá esik. (Hb. 1911 október 23. 71—76. sz. 80—85. 163—169.; 1909 április 19.; 1908. 86. II. 78. 153.; 1912 február 5. 1911 137. sz. 27. 50.)

Vasuti pályatesten átjárás s állatok átvezetése az 1879 : XL. t.-czikk 111. §-a alá és a rendes birói hatáskörbe tartozik. (Hb. 1909 november 29. 81. II. 154. 292.)

Vasut mentén levő mérnöki határjelző betoncövek megrongálása nem mezőrendőri kihágás, hanem a Kbtk. 111. §-ában meghatározott kihágás, esetleg lopás vagy vagyonrongálás ismérveit tartalmazhatja, mihez képest emiatt az eljárás a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 deczember 18. 1910. 11. sz. IV. 91. 181.)

Vasut tilos oldalán leszállás a 111. §. alá esik. (Hb. 1909 okt. 25. 1908. 35. II. 34. 65.; 1909 okt. 15. 35. II. 111. 221.)

A vonat elindulása után a vonat lépcsőjén állvamaradás a vaspályákra vonatkozó, az életbiztonság oltalma végett kiadott általános rendelet megszegése s a Kbtk. 111. §-ában meghatározott kihágás ismérveit tünteti fel, mihez képest miatta az eljárás rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 deczember 16. 72. sz. 144. 318.)

Kőolajnak, tehát közveszélyes anyagnak vasuti személykocsiban vitele a vaspályákra vonatkozólag az életbiztonság és az egészség oltalma végett megállapitott szabályok megsértése és miatta az eljárás rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 május 13. 11. sz.; 78. 163.)

Mozgásban lévő vonat zárfékjére felugrás a 111. §. alá esik. (Hb. 1909 április 19.; 1908. 86. II. 78. 153.)

Döglött macskának postán küldése becsületsértésként esik megbirálás alá. (Hb. 1909 április 19.; 1908. 58. II. 56. 104.)

Gondatlanság által okozott könnyü testi sértés a Kbtk. 120. §-ában meghatározott testi épség elleni kihágás és miatta az eljárás a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 junius 12. 3. sz. IV. 28. 59. 1912 szeptember 23. 1911 147. sz. 99. 211.)

Gondatlanságból elkövetett testi sértés nem alkot rendes biróság hatáskörébe tartozó büncselekményt, mihez képest kerékpárral történt elütés, ha nyolcz napot meg nem haladó idő alatt gyógyult testi sértést okozott is, testi épség ellen kihágás és miatta az eljárás közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 deczember 16. 101. sz. 151. 333.)

Harapós kutyának emberre eresztése miatt az eljárás az 1879 : XL. t.-cz. 122. §-ában meghatározott közrend elleni kihágás szempontjából közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 jun. 12. 1910. 117. sz. IV. 17. 32.)

Tulajdon elleni kihágás. 1879 : XL. t.-cz. 136. §. A mérleg sulyát tartó deszkának lánez helyett zsineggel megkötése és a vásárlóknak ekként megröviditése, mint csalás miatt az eljárás biról hatáskörbe tartozik. (Hb. 1910 április 2. 1909. 120. III. 17. 37.)

Vásári eladásnál hamis mérleg használata s ezzel a vevőknek kár okozása a Bn. 50. §-ában meghatározott csalás ismérveit tünteti fel és amiatt az eljárás rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 deczember 16. 59. sz. 142. 314.)

Anyakönyvi kihágások. Születésnek a bába részéről a 95.000—902. számu BM. r. 7. §-a ellenére késedelmes bejelentése miatt az eljárás birói utra tartozik. (Hb. 1909 márczius 1.; 1908. 20. II. 19. 38.)

Állategészségügyi kihágások. Hatósági állatorvos ellen amiatt tett feljelentés, hogy a feljelentő tehenének ellésénél az orvosi közreműködést megtagadta, az 1888 : VII. t.-cz. 158. §-a alá tartozik. (Hb. 1909. márczius 22.; 1908. 92. II. 83. 161.)

Ebzárlati szabályok meg nem tartása miatt közigazgatási utra tartozik az eljárás, ha a biróság a kutya által okozott ruharongálás miatt tett feljelentés tárgyában azért tagadta meg az eljárást, mert vagyonrongálás vétségét csak szándékosan lehet elkövetni. (Hb. 1910 február 28. 1909. 129. IV. 22. 45.)

Husnak külföldről átcsempészése az 1888 : VII. t.-cz. 152. §-ának a pontjában meghatározott kihágás ismérveit tünteti fel, amelynek a megbirálása a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 szeptember 25. 42. sz. IV. 66. 133.)

Marhalevél jogellenes használata miatt inditott ügyben felmerült azt a vitás kérdést, hogy a jogsérelem vagy lehetősége a közokirathamisitás tényálladéki elemeihez tartozik-e és hogy a jogsérelem vagy lehetősége a cselekményben megvan-e, csak a közokirathamisitás elbirálására hivatott, az ügy érdemében határozó hatóság oldhatja meg, mihezképest az eljárás a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 junius 12. 49. IV. 51. 104.)

Lónak marhalevél nélkül vétele és tovább eladása az 1888 : VII. t.-cz. 154. §-ának a) pontjában körülirt állategészségügyi kihágás ismérveivel bir és miatta az eljárás közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 november II. 54. sz. 119. 258.)

Szarvasmarhának Romániából az ezidő szerint hatályban levő tilalom megszegésével behozatala szándékosság esetében sem állapitja meg az 1888 : VII. t.-cz. 146. §-ában meghatározott állategészségügyi vétség tényálladékát, minélfogva amiatt az eljárás nem a biróság, hanem az 1888 : VII. t.-cz. 152. §-ának a) pontja alá eső állategészségügyi kihágás szempontjából a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 november 11. 52. sz. 118. 253.)

Erdei kihágások. 1879 : XXXI. t.-cz. 69—164. §§. Ha a feljelentés szerint az erdőből eltulajdonitott fa értéke — a külön megtéritendő kár beszámitása nélkül — hatvan koronát nem halad meg, a cselekmény elbirálása közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 november 20. 100. sz. IV. 117. 243.; deczember 18. 115—116. sz. IV. 117. 243. IV. 124. 254.)

Az erdei kihágás minősitése szempontjából az érvényesitett (1879 : XXXI. t.-cz. 102. §.) kárösszeg irányadó, ha kárfelvétel nem foganatosittatott. (Hb. 1909 április 19. 9. II. 91. 173.)

Birói hatáskörbe tartozik az erdei kárositás, ha akár a közvetlen kár, akár az 1879 : XXXI. t.-cz. 100. és 102. §-a (erdei érték- és árszabályzat) alapján követelt kártéritési összeg haladja meg a 60 koronát. (Hb. 1909 szeptember 27. 56. II. 134. 254.)

Ha az erdőgondnokság rovatos kimutatása szerint kár 60 K-t meghalad, vagy ha a pénzbüntetés felénél kisebb összegben meg nem

határozható kár 60 K-nál több, az eljárás birói utra tartozik. (Hb. 1908 deczember 21. 43. II. 42. 79.)

A közigazgatási hatóság hatáskörén nem változtat az, hogy a kiszabandó pénzbüntetés átváltoztatása tiz napnál hosszabb elzárást eredményezne. (Hb. 1911 deczember 18. 116. sz. IV. 124. 254.)

Ha a panaszos a feljelentésben az elvitt erdei fa értékét nem számitotta fel, erre nézve a felek nem nyilatkoztak és az elsőfoku közigazgatási hatóság itéletében elfogadott értékbecslést nem tették vitássá, a másodfoku erdei kihágási biróságnak adattal nem támogatott az a kijelentése, hogy a kárösszeg a szolgabiróság hatáskörét meghaladja, nem irányadó és ha az elsőfoku itéletben meghatározott érték 60 koronát nem halad meg, az eljárás a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 szeptember 25. 50. sz. IV. 70. 141.)

Tüzifának elkészitett száraz bükkfatőkének erdőből elvitele közönséges lopás és elbirálása a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 október 23. 20. sz. IV. 61. 133.)

Kész állapitban levő tölgyfahasábnak, azaz „kész faanyagnak“ erdőből eltulajdonitása nem erdei kihágásnak, hanem közönséges lopásnak ismérveit látszik magában foglalni, következéskép e cselekmény miatt a rendes biróság hatáskörébe tartozik az eljárás. (Hb. 1911 szeptember 25. 63. sz. IV. 77. 156.)

Réten felhalmozott negyven koronát érő száraz ölfának vagyis már feldolgozott fának jogtalan eltulajdonitása nem erdei kihágás, hanem a Btk. 3333. és a Bn. 48. §-a alá eső lopás, amelynek elbirálása a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (1911 november 20. 110. sz. IV. 122. 252.)

Hasábokra feldarabolt fa eladásra már feldolgozott fa, mihez képest annak erdőből elvitele miatt az eljárás rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 május 13. 18. sz. 79. 164.)

Községi erdőben árverésen megvett, ledöntött és legalyazott tölgy eladásra már előkészitett törzsének eltulajdonitása, mint közönséges lopás vétsége miatt az eljárás a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 november 11. 73. sz. 125. 273.)

Urbéresek közös erdejében kitisztitás folytán összehordott és a jogosultak részére a tulajdon arányában felosztandó, csomókba rakott, elszállitásra már összegyüjtött fából 20 koronát érő rakás elvétele lopás. (Hb. 1909 november 29. 80. II. 153. 290.)

A cselekmények erdei kihágássá minősitését nem befolyásolja az, hogy az erdő, melyből a fát ellopták, nem a sértett tulajdona. (Hb. 1910 április 18. 1909. 152. III. 47. 100.)

Erdei kihágássá minősités szempontjából a terület tulajdonának vitássága közömbös : érdemre tartozik. (Hb. 1909 november 29. 97. II. 168. 319.)

A közigazgatási hatóságnak erdei kihágási hatáskörét nem érinti az, hogy a terhelt azt a területet, amelyen a kárositást elkövette, a maga tulajdonának állitja. (Hb. 1912 márczius 11. 1911 114. sz. 39. 74.)

A feljelentés szerint 80 korona kárt okozó erdei legeltetés a közigazgatási hatóság hatáskörébe utalt erdei kihágás fogalma alá nem vonható. (Hb. 1909 január 18. 1908. 16. II. 15. 26.)

Erdei lopást csak erdőben lévő fán lehet elkövetni. (Hb. 1910 november 14. 60. III. 102. 209.)

Fürdő sétatere nem erdő: ott lévő diszfenyőfának kivágása és ellopása tehát nem erdei lopás, hanem a rendes biróság elbirálása alá tartozó lopás vétsége vagy büntette. (Hb. 1911 deczember 18. 77. IV. 103. 209.)

A cselekményeknek egy feljelentésbe foglalása a rendes biróság hatáskörének a közigazgatási hatóság hátáskörébe tartozó cselekményekre kiterjesztését indokoló összefüggést nem állapit meg. (Hb. 1910 november 14. 61. III. 103. 210.)

Utasitás ellenére tilos legeltetéssel elkövetett egységes cselekménynyel okozott kár a Btk. 421. §-a szempontjából birálandó meg akkor is, ha a 60 K-t meghaladó kár nem a tényleges becsü, hanem az 1879 : XXXI. t.-cz. 100. §., illetve 102. §. 2. tétele alapján követeltetik. (Hb. 1909. április 19. 14. II. 96. 186.)

Több tettes által külön időben erdei legeltetéssel okozott kár összege a cselekmény minősitése szempontjából össze nem számitható (Hb. 1909 május 17. 8. II. 90. 172.)

Több terhelt által közös elhatározással, együttes közremüködéssel erdőből fának elvitele többek által közösen elkövetett egy lopás, mihez képest, ha az egységes cselekménnyel ellopott dolgok értéke 60 koronát meghalad, az eljárás rendes biróság hatáskörébe tarnem gátolhatja a rendes biróságot abban, hogy a további fejleményeihez képest erdei kihágást állapitson meg, s azt a közigazgatási hatóságnál szélesebb hatáskörben elbirálás tárgyává tegye. (Hb. 1912 deczember 16. 67. sz. 143. 315.)

Közigazgatási utra tartozik az erdei lopás, ha nem a feljelentettek által együtt avagy közösen elkövetett cselekményről, hanem mindegyikük által külön elkövetett cselekményről van szó és ha a külön cselekmények egyike sem haladja meg a 60 koronát. (Hb. 1909 szeptember 27. 55. II. 130. 248.)

Hogy a 60 koronát meghaladó kártétel megállapitja-e büntett vagy vétség tényálladékát, birói utra tartozik. (Hb. 1909 szeptember 13. 60. II. 135. 256.)

Több egyén által elkövetett erdei vagy mezei lopás minősitése. (Hb. 1910 február 28. 1909. 123. III. 19. 39.)

Nem közösen, hanem a feljelentettek mindegyike által különkülön elkövetett cselekménnyel okozott kár külön-külön 60 koronát nem haladván meg, a cselekmény erdei kihágás. (Hb. 1910 november 14. 61. III. 103. 210.)

Ha több tettes nem együtt vagy közösen, hanem külön más időben követte el az erdei lopást és a tettesek mindegyike által eltulajdonitott fa értéke — a külön megtéritendő kár beszámitása nélkül — 60 koronát nem halad meg, a külön cselekmények elbirálása a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 deczember 18. 77. IV. 103. 209.)

Ha az erdei kihágás miatt feljelentettek egyike részéről levágott fa értéke hatvan koronát meghalad és ha az ő ügye a vele együtt feljelentett és egyformán védekező többi terhelt ügyével lényegesen összefügg, a rendes biróságnak az egyik terhelt cselekménye tekintetében kétségtelen hatásköre a többi terheltek kisebb hatáskörü hatóság elé tartozó büncselekményeinek elbirálására is kiterjed. (Hb. 1911 márczius 20. 1910. 109. IV. 13. 22.)

Ha a terheltet előbb nem büntett vagy vétség, hanem csak kihágás miatt büntették meg, az a cselekménye, hogy az erdőből hatvan koronát meg nem haladó értékü tölgyfaépületfát kivágott, nem lopás büntette, hanem erdei kihágás, amelynek megbirálása közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 márczius 11. 1911. 149. sz. 44. 88.)

Az 1879: XXXI. t.-cz. 73. §-ának második bekezdése csak vétségekre és büntettekre vonatkozik és feltételezi, hogy a többi erdei lopás közül legalább egy olyan legyen, amelynek a tárgya 60 koronát meghalad. (Hb. 1911 jun. 12. 28. sz. IV. 45. 92.)

Több külön alkalommal elkövetett erdei lopás külön-külön erdei kihágás akkor, ha közöttük egy sincs olyan, amelynek tárgya 60 korona értéket meghalad; az érték összeszámitásának nincs helye. (Hb. 1910 ápr. 18. 141. III. 36. 76.)

Ha ugyanazon tettes által elkövetett több erdei kihágás kerül is egyszerre elbirálás alá, az ellopott dolgok értéke vagy az okozott kár egy összegbe egybe nem foglalható, hanem mindegyik eset külön-külön erdei kihágásnak minősitendő és ha az ilyen kihágásokkal okozott kár külön-külön 60 koronát nem halad meg, mindegyik kihágás miatt közigazgatási hatósági hatáskörbe tartozik az eljárás. (Hb. 1911 jun. 12. 28. sz. IV. 45. 92.)

Szénégetés közben erdei diófa megpörkölése nem valamely tárgy felgyujtása (Btk. 422., 423., 425. §§.), mihezképest csakis mint erdei kihágás lehet eljárás tárgya, amely eljárás közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 szept. 23. 1911. 26. sz. 100. 212.)

Erdei élőfának tüzrakással elpusztitása nem valamely tárgy felgyujtása (Btk. 422., 423. §§.), mihezképest csakis mint erdei kihágás lehet eljárás tárgya, amely eljárás a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 szept. 23. 27. sz. 101. 214.)

Erdei vizmosásban, tehát véderdőnek minősitendő erdőrészben gondatlanságból tüzeset okozása, ha abból kár származott, a Btk. 425. §-ában meghatározott vétség és megbirálása a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 márcz. 11. 1911. 85. sz. 37. 69.)

Ipari munka szünetelése. 1891 : XIII. t.-cz. Káposztaszállító által vasárnap délután nyilvános helyen káposztának árulása az 1891: XIII. t.-cz. 6. §-a alapján közigazgatási utra tartozik. (Hb. 1909 febr. 15.; 1908. 5. I. 4. 6.)

Zsindelynek nem fuvarozásként, hanem saját használatra szekéren hazaszállitása nem ipari munka, mihezképest ennek a cselekménynek vallás elleni kihágás szempontjából megbirálása a rendes biróságnak hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 szept. 25. 1910. 129. IV. 60. 123.)

Iparügyi kihágások. Ha a munkás sérülését nem munkaadójának vagy másnak a mulasztása, hanem kizárólag saját vigyázatlansága okozta, a Btk. alá eső cselekmény hiányában csak a miatt lehet eljárásnak helye, hogy a munkaadó a munkásnak a betegsegélyző pénztárnál való bejelentését elmulasztotta; ez az eljárás a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 okt 9. 54. sz. IV. 72. 146.)

Mezőrendőri kihágások. 1894 : XII. t.-cz. 93—101. §§ Az 1894: XII. t.-cz. 93. §-a a) pontjának első esete akkor is fennáll, ha az ellopott termény a földtől el volt választva. (Hb. 1909 márczius 1.. 1908. 55. II. 53. 99.)

A 93. §. a) pontjának első mondatában meghatározott kihágás akkor is fennforog, ha a lopás idejében a gazdasági termény le volt takaritva. (Hb. 1909 ápr. 19.. 1908. 47. II. 46. 85.)

Az 1894: XII. t.-cz. 93. §-a a) pontjának első mondatában meghatározott kihágásnak nem tényálladéki eleme a terménynek a földtől el nem választott volta. (Hb. 1910 ápr. 2. 1909. 140. III. 35. 74.)

Tiz korona értékü fenyernek mezőről ellopása mezőrendőri kihágás, tekintet nélkül arra, hogy a földtől el volt-e választva vagy nem. (Hb. 1910 ápr. 18. 1909. 139. III. 34. 73.)

A gazdasági termény fogalma alá a természeti erő által teremtett mindaz a szaporulat tartozik, amely akár mint növedék, akár mint gyümölcs vagy termés a föld tulajdonosának vagyonát növeli. (F. M. 1909. évi 109. 130/909. sz. III. 213. 370.)

Virág gazdasági termény. (Hb. 1912 febr. 5. 1911. 138. sz. 28. 52.)

Mezőn (fás legelőn, kaszálón) termett fa mezőgazdasági termény; a mezőről eltulajdonitása tehát — ha értéke hatvan koronát nem halad meg és büntetté minősitő körülmény nincs — közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozó mezőgazdasági kihágás. (Hb. 1912 márcz. 11. 3. sz. 47. 93.)

A viz által a telekhez hordott fövény (homok) oly terméknek tekintendő, melynek jogtalan kiásása, elvitele az 1894: XII. t.-cz. 93. §-ának a) pontjába ütköző mezőrendőri kihágás. (F. M. 1909. évi 109., 130/907. sz. III. 213. 270.)

Réten álló füzfa s annak lehullott vagy levágott gallya gazdasági termény, mihezképest annak a rétről elvitele — egyéb feltételek meglétе esetében — akkor is közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozó mezőrendőri kihágás, ha a fa vagy a galy az elvitel idejében a földtől már el volt választva. (Hb. 1911 febr. 20. 97. sz. IV. 9. 16.)

Kicsépelt és kazalba rakott árpaszalma mezőgazdasági termény minőségét a kicséplésnél és a kazalba rakásnál fogva nem veszti el. (Hb. 1911 febr. 20. 1910. 71. sz. IV. 3. 6.)

Szőlőben levő gödörben elhelyezett, hatvan koronát meg nem haladó értékü füzfavessző ellopása mezőrendőri kihágás és e miatt az eljárás közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 decz. 18. 120. sz. IV. 136. 257.)

Szőlőből 10 K-át érő már kivágott almafának eltulajdonitása mezőrendőri kihágás, akár gazdasági terménynek, akár fütőanyagnak vétetik a levágott fa. (Hb. 1909 márcz. 22.; 1908. 24. II. 23. 44.)

Bekeritetlen kaszálóról széna ellopása mezőrendőri kihágás. (Hb. 1909 szept. 7. 1. II. 145. 277.)

60 koronát érő sarjunak mezőn levő bekeritetlen szénatelepről ellopása mezőrendőri kihágás. (Hb. 1909 ápr. 19.; 1908. 47. II. 46. 85.)

Majorsági szérü vagy szérüskert, mint a mezőn kizárólag a mezőgazdaság czéljára szolgáló terület, az 1894: XII. t.-cz. 93. §-ának a) pontja alá esik. (Hb. 1909 nov. 29.; 1908. 25. II. 24. 45.)

60 koronát meg nem haladó értékü szénának a tanya belterületén kivül eső helyről ellopása mezőrendőri kihágás. (Hb. 1909 máj. 3.; 1908. 8. II. 7. 12.)

Lakóház falára felkuszott vadszőlő letépése az elkövetés he-

lyére tekintettel nem az 1894: XII. t.-cz. 93., hanem a Btk. 421., esetleg a Kbtk. 127. §-ában meghatározott cselekmény ismérveit tünteti fel és ezért amiatt az eljárás a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911. decz. 18. 117. sz. IV. 125. 256.)

Törvényhatósági uton levágott és a fák alatt összehalmozott galyak eltulajdonitása sem nem utrendőri, sem nem mezőrendőri kihágás, hanem a Btk. 333. §-ába ütköző és a Bn. 48. §-a szerint minősülő lopát vétsége, mihez képest elbirálásra a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 nov. 20. 64. sz. 99. 201.)

A cselekmény sulyosabb minősitésére nem szolgálhat alapul az, hogy az ellopott füzfavessző nem abban a szőlőben termett, ahonnan elolpták. (Hb. 1911 decz. 18. 120. sz. IV. 126. 257.)

Bár nem a termelő területről, de szabadban a mezőgazdaság czéljaira rendelt területnek megfelelő helyről mezőgazdasági termény elvitele mezőrendőri kihágás. (Hb. 1911 febr. 20. 1910. 71. sz. IV. 3. 6.)

A szabadban elhelyezett, hatvan koronát nem neg haladó értékü kivágott fának legelőről elvitele mezőrendőri kihágás; mihezképest az elvitel miatt az eljárás közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 márcz. 20. 1910. 103. sz. 11. 19.)

Az 1894: XII. t.-cz. a büntetőtörvényekben meghatározott cselekmények közül csak azokat minősiti egyéb feltételek mellett mezőrendőri kihágásoknak, amelyeket a mezőgazdaság czéljára szolgáló területen vagy helyen követnek el. (Hb. 1910 szept. 26. 37. III. 87. 179.)

Temető nem a mezőgazdaság czéljára szolgáló terület, következékép temetőbeli sirról virág ellopása nem mezőrendőri kihágás, hanem birói hatáskörbe tartozó lopás. (Hb. 1910 szept. 26. 37. III. 87. 179.)

Nem mezőgazdaság czéljára szolgáló temetőből fának eltulajdonitása rendes biróság hatáskörébe tartozó lopás. (Hb. 1909 május 3. 15. II. 97. 185.)

Vasuthoz tartozó területeket és ennek a megállapitására vagy védelmére szolgáló határjelt vagy tilalmi táblát nem lehet a mezőgazdaság czéljaira rendeltnek tekinteni; ezért vasuti határkaró eltávolitása vagy rongálása nem mezőrendőri kihágás, hanem a Btk. XXXIX. fejezetében, 333., 407., 421. §-aiban vagy a Kbtk. 127. §-ában meghatározott cselekmények szempontjából a rendes biróság eljárása alá tartozik. (Hb. 1911 febr. 20. 1910. 66. sz. IV. 4. 8.)

Mezőn garmadába rakott, 50 koronát érő kukorica ellopása mezőrendőri kihágás. (Hb. 1909 márcz. 1. 55. II. 53. 99.)

60 koronát meg nem haladó értékü gyümölcsnek bekeritett gyümölcsöskertből bemászással elkövetett ellopása akkor is mezőrendőri kihágás, ha a kert a község belterületén van. (Hb. 1909 decz. 20. 98. II. 169. 321.)

Már betakaritott ióherének és tengerikórónak belsőségéhez tartozó kertből, tehát a község belterületéről ellopása ha az érték hatvan koronát nem halad meg, mezőrendőri kihágás és moatta az eljárás közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 január 22. 1911 126. 21. 40.)

Lakás körül elterülő bekeritett gyümölcsös- és konyhakertből hatvan koronát meg nem haladó értékü dinnyének ellopása — a lopást bűntetté minősitő körülmény hiányában — mezőrendőri kihágás és miatta az eljárás közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 márcz. 11. 6. sz. 48. 95.)

Hatvan korona értéket meg nem haladó gazdasági terménynek, bekeritett gyümölcsöskertből bemászás által elkövetett ellopaása akkor is a közigazgatási hatóság hatáskörébez tartozó mezőrendőri kihágás, ha a gyümölcsöskert a község belterületén fekszik. (Hb. 1912 febr. 5. 1911. 138. sz. 28. 52.)

A mezőrendőri kihágs minősitésén nem változtat az hogy a cselekményt bekeritett helyen bemászással követték el. (Hb. 1909. okt. 25. 78. II. 151. 287.)

Kert nevü mezőrészről vagyis a külterületről boglyába rakott sarju ellopása akkor is mezőrendőri kihágás, ha a lopást bemászással követték el. (Hb. 1909 okt. 25. 87. II. 150. 286.)

Kőfallal körülvett szénáskertben levő nyitott takarmanyos pajtából bükköny-csomagok ellopása nem mezőrendőri kihágás. (Hb. 1909 okt, 25. 78. II. 151. 287.)

Udvaron levő körtefáról körtének ledobálása miatt az eljárás, ha egyuttal a ház tetejének rádobott göröngygyel megrongaiasat és testi bántalmazást is panaszolnak, a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 nov. 11. 39. sz. 116. 248.)

Község külterületén lévő nyilt szérüsker.ben kazalba rakott, 30 K-t érő buza, szalma, törek és pelyva ellopása mezőrendőri kihágás és közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1910 november 14. 86. III. 122. 246.)

60 koronát meg nem haladó értékü répának a mezőről ellopása mezőrendőri kihágás, ha a répát földdel betemetett kazalból vették el és ha a tettes a lopásért már kétszer büntetve volt. (Hb. 1910 nov. 14. 22. III. 81. 167.)

Mezőn lévő szérüskertből 60 koronát meg nem haladó értékü gazdasági termény ellopása mezőrendőri kihágás. (Hb. 1910 febr. 28. 1909 106. III. 9. 21.)

A terület bekeritett vagy be nem keritett volta közömbös. (Hb 1910 febr. 28. 1909. 106. III. 9. 21.)

60 koronát meg nem haladó értékü gazdasági terménynek mező ről ellopása büntetté minősitő körülmény hiányában mezőrendőri kihágás. (Hb. 1910 jan. 31. 1909. 125. III. 21. 46.)

Rendes biróság hatáskörébe tartobik a mezei kár miatti büntető eljárás, ha az elsőfoku közigazgatási hatóság 60 koronát meghaladó kártéritést itélt meg és a károsult fél erre vonatkozó igényét nem szállitotta le. (Hb. 1910 jun. 25. 15. III. 61. 130.)

A közigazgatási hatóságnak mezőrendőri kihágási hatáskörét nem befolyásolja az hogy vitás annak a területnek tulajdonjoga, ahol a kihágást elkövették. (Hb. 1910 jun. 25. 16. III. 62. 131.; 1912 márcz. 11. 3. sz. 47. 93.)

Legelőterületen levő fának lefürészelése és ellopása mezőrendőri kihágás. (Hb. 1910 jun. 25. 1909. 149. III. 44. 94.)

A rendes biróság hatáskörébe tartozik az eljárás, ha a mezőrendőri kihágás esetében kár czimén valóságos kár helyett hatvan koronát meghaladó kárdijat követelnek. (Hb. 1911 jun. 12. 4. sz. IV. 29. 60.)

A kárdij a valóságos kárt helyettesiti; mihezképest, ha az állatok után kiszámitott kárdij alapján érvényesitett kárigényt hatvan koronát meghalad, az eljárás a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 febr. 5. 1911. 141. sz. 31. 53.; 1912 máj. 13. 25. sz. 80. 166.; szept. 23 62 sz 105 224.)

Ha a mezőrendőri kihágás alapján követelt kárdij hatvan koronát meghalad, a kihágási eljárás birói utra tartozik (Hb. 1910 nov. 14. 18. III. 80. 166.)

Ha a károsult kárdij fejében követelt is hatvan koronát meghaladó összeget, az eljárás birói utra tartozik. (Hb. 1910 decz. 12. 24. 25.: III. 82. 83. 169. 171.)

Ha a kár helyett a károsult a kárdijjal megelégszik, a hatáskör meghatározásában a kárdij összege irányadó. (Hb. 1908 decz. 14. 44. II. 43. 81.)

Ha a panaszló a lopott gazdasági termény értékét hatvan koronát meghaladó összegre teszi és a nyomozat adatai nem zárják ki feltétlenül annak a lehetőségét hogy a további eljárás folyamán a nagyobb értékü terménymennyiség ellopása bizonyitható lesz: a cselekmény megbirálása a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 márcz. 11. 10. sz. 50. 99.)

Az értékmegállapitás szempontjából a nyomozás adatait is figyelembe kell venni, de ha a nyomozás nem tartalmaz oly határozott adatot, amely a sértett értékelő adatait nyilvánvalóan megczáfolná, annak az eldöntése, hogy ezek az adatok a valóságnak megfelelnek-e, az ügy érdemi elbirálására tartozik. (Hb. 1912 febr. 5. 1911. 107. sz. II. 22.)

A cselekmény elkövetése előtt lopásért kétszeri büntetés a cselekmény mezőrendőri minősitésén nem változtat. (Hb. 1910 november 14. 22. III. 81. 167.)

Földnek lopás czéljából eltávolitása nem esik a feltörés fogalma alá. (Hb. 1910 nov. 14. 22. III. 81. 167.)

Hatvan koronát meg nem haladó értékü dolognak mezőről ellopás csak akkor büntett, ha a lopást a Btk. 336. §-ában felsorolt körülmények között követték el kivéve a bemászást; a mezőrendőri kihágásnak ez a minősége azonban független a Btk.-nek azoktól a többi határozmányaitól, amelyek a lopást értékre tekintet nélkül büntetté minősitik. (Hb. 1912 nov. 11. 1911. 142. sz. 114. 244.)

Hatvan koronát meg nem haladó értékü almának gyümölcsöskertből ellopása akkor is mezőrendőri kihágás, ha a lopást fegyveresen követték el. (Hb. 1912 nov. 11. 1911. 142. sz. 114. 244.)

Rétnek lovaglással használhatatlanná tétele miatt tett büntető feljelentés a Btk. 421. §-ába ütköző vagyonrongálás vétségének büntető uton megtorlását czélozza s ezért elbirálása a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 nov. 20. 48. sz. IV. 97. 192.)

A 92. §. m) pontjában emlitett kihágás főismérve: állatok felügyelet nélkül hagyása. (Hb. 1908. decz. 21. 22. II. 21. 40.)

Megbizásból leszedett gazdasági termény eltulajdonitása nem mezei lopás, hanem sikkasztás. (Hb. 1909 nov. 29. 94. II. 165. 313.)

Ha a mezőn kazalba rakott szalmát nem társaságban, hanem többen külön lopták el és az egyesek okozta kár 60 koronánál nem több, mezőrendőri kihágás az elbirálás tárgya. (Hb. 1909 deczember 20. 101. II. 171. 324.)

Társtetesség hiányában többek által elkövetett mezei lopás, ha a panaszlottak egyike által elvett mennyiség sem haladja meg a 60 koronát, mint mezőrendőri kihágás, közigazgatási utra tartozik. (Hb. 1908 máj. 17. 6. II. 88. 168.)

Ha a panaszlottak a kárt okozó marhákat együtt legeltették és a panaszosok kára 60 koronát meghalad, a cselekmény nem mezőrendőri kihágás. (Hb. 1909 szept 27. 72. II. 146. 278.)

Több tulajdonos állatait együtt legeltető pásztor legeltetésével elkövetett károsito cselekmény nem mint a kárban talált birkák tulajdonosainak több kihágása hanem mint az egész nyájat együtt legeltető pásztor egységes tette birálandó el. (Hb. 1912 febr. 5. 1911. 141. sz. 31. 57.)

Több rendbeli mezőrendőri kihágással okozott károk értékének összeszámitását a cselekmények minősitése vagy a hatáskör megállapitása szempontjából a törvény nem engedi meg s a cselekmények mindegyike mint külön cselekmény birálandó el, különösen ha a feljelentésből az tünik ki, hogy a terheltek a cselekményeket külön-külön hajtották végre. (Hb. 1912 febr. 5. 1911. 95. sz. 8. 15.)

Ha több tulajdonosnak több pásztor által őrzött állatai kozoták a kárt és a tényállás nem nyujt alapot annak a megállapitására hogy a feljelentett cselekmény egy büncselekménynek tekintessék a mindegyik tulajdonostól követelt kárdij pedig külön-külön 60 koronát meghalad a cselekmények miatt az eljárás elsősorban a rendes biróság hatáskörébe tartozik abból a szempontból, hogy a cselekmények a Btk. 421. §-ában meghatározott vétség alkotó elemeit és ezek között a szándékosságot is kimentik-e. (Hb. 1912 szept 23. 62. sz. 105. 224.)

A legeltető felelős pásztor egységes tettével okozott kár nem az állattulajdonosok több külön kihágásaként, hanem a pásztor egységes cselekményeként a B.k. 421. §-a szempontjából birálandó meg. (Hb. 1909. szept. 13. 44. II. 119. 224.)

Ha a feljelentett több cselekmény nem mint a tilosban talált állatok tulajdonosainak több külön cselekménye, hanem mint a legeltető felelős pásztor egységes tette birálandó meg és a 100. §. alapján kiszámitott károkhoz a cselekménynél a 60 koronát meghaladja, a cselekmény miatt az eljárás a B.k. 421. §-a szempontjából a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 szept. 23. 55. sz. 103. 104. 218. 221.)

Öt különböző tulajdonosnak négy pásztor által külön őrzött szarvasmarhái legeltetése okából követelt kárdijak össze nem számithatók. (Hb. 1909. jun. 14.; 1908. 54. II. 52. 97.)

Ha több alkalommal egy folytatólagos mezei lopást követtek el, a cselekmény a többi alkalommal ellopott tárgyak összesitett értéke alapján minősül és az eljárás a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1910 jun. 25. 41. III. 77. 159.)

Több helyen több egyén kárára ugyanazon tettes által elkövetett cselekmények különálló cselekmények; mihez képest az okozott kár összeszámitásának nincs helye és ha a többi cselekmény mindegyike külön-külön az illető károsultaknak 60 koronánál kevesebb kárt okozott, a cselekmények mezőrendőri kihágások és miattuk az eljárás a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 szept. 25., 55. IV. 73. 149.)

Ha az erdőből vagy a mezőről ellopott dolgok értéke hatvan koronát meghalad, habár a gyanusitottak számára figyelemmel nem tekinthető ugyan valószinütlennek, hogy további eljárás eredményéhez képest több külön oly lopás fennforgása lesz megállapitandó, amelyek egyikénél

sem haladja meg a lopott dolog értéke a hatvan koronát, nincs kellő alap az ügynek a birói hatáskörből elvonására akkor, ha az ügy állása szerint nincs kizárva, hogy a gyanusitottak a lopást közös elhatározással együtt követték el, vagy több külön lopás fennforgása esetén az, hogy a cselekmények valamelyikénél a lopott dolog értéke hatvan K-t meghalad; miért is az eljárás a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 nov. 11. 1911. 145. sz. 115. 246.)

Ha az egyes cselekményekkel okozott kár hatvan koronát nem halad meg és a cselekmények sem tárgyi, sem alanyi összefüggésben nincsenek egymással: akkor a rendes biróság szélesebb hatáskörénél fogva sem járhat el azon az alapon a hatvan koronát meg nem haladó kártokozó cselekmények tekintetében, hogy az egyik cselekmény a hatvan koronát meghaladó kárösszegre tekintettel rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1912 febr. 5. 95. sz. 8. 15.)

Kártéritési igényre nézve jogközösségben nem álló több károsult kárára elkövetett bűncselekmény mindegyik károsulttal szemben különkülön bűncselekmény, mely önállóan birálandó el, mihez képest közigazgatási hatáskörbe tartozik az eljárás akkor, ha az egyes károsultaknak okozott kár hatvan koronát nem halad meg. (Hb. 1911 február 20. 1910. 83. sz. IV. 6. 11.)

Ingó dolognak ugyanazon tulajdonos birtokából vagy birlalásából ugyanazon helyről jogtalan eltulajdonitási czélból többek által együtt vagy közösen történt elvitele nem a tettesek száma szerint megállapitandó külön cselekmény, hanem egy egységes cselekmény, mihezképest a rendes biróság hatáskörébe tartozik az eljárás, ha a tettesek által együtt és közösen elvett szima értéke hatvan koronát meghalad. (Hb. 1911 febr. hó 20. 1910. 50. IV. 1. 1.)

Több tettes részéről összebeszéléssel és együttes tevékenységgel elkövetett mezei sáslopás, amely lopással okozott kár hatvan koronát meghalad, nem mezőrendőri kihágás, hanem a Btk. 333. §-ába ütköző s a Bn. 48. §-a szerint minősülő lopás vétsége, melynek elbirálása a rendes biróság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1911 november 20., 1910. 122. szám IV. 127. 249.)

Ha a több egyén szekerezésével okozott kár hatvan koronát meghalad és a feljelentés adatai nem nyujtanak megfelelő alapot annak a megállapitására, hogy a feljelentett tilos szekerezés a feljelentettek mindegyikével szemben a többiek tevékenységétől külön elbirálandó, külön önálló cselekmény: a cselekmény nem mezőrendőri kihágás, hanem vagyonrongálás ismérveit látszik feltüntetni, mihezképest amiatt az eljárás a rendes biróság az érdemleges tárgyalás során azt találja, hogy a feljelentett tilos szekerezés mindegyik feljelentettel vagy egikkel szemben többiek tevékenységétől függetlenül elbirálandó, külön önálló cselekmény, ugy szélsebb hatáskörénél fogva a cselekményt mezőrendőri kihágásnak is minősitheti és mint olyat el is birálhatja. (Hb. 1911 október 23. 69. sz. IV. 79. 161.)

Több tettes mezei legeltetésével okozott, 60 K-t meghaladó kár miatt birói utra tartozik az eljárás akkor, ha nincs alap annak a megállapitására, hogy a tilos legeltetés mindegyik feljelentettel szemben a többiek tevékenységétől függetlenül elbirálandó külön önálló cselekmény. (Hb. 1910 január 31. 1909. 117. III. 15. 32.)

Különböző helyeken különböző egyének kárára elkövetett mezei lopás annyi különálló cselekmény, ahányan vannak a jogközösségben nem álló károsultak; ha a kár külön-külön nem halad meg 60 koronát, a cselekmény mezőrendőri kihágás. (Hb. 1910 szeptember 26. 48. III. 92. 188.)

Sajtóügyi kihágások. Nyomdatulajdonosnak az a mulasztása hogy lakását és sajtói helyét be nem jelenti, közigazgatási utra tartozó kihágás a 414/91. sz. BM. rendelet alapján. (Hb. 1909 május 17. 16. II. 98. 186.)

Statisztikai kihágás. Iskolába be nem irotkozott tankötelesek összeirása nemcsak iskoláztatás, hanem statisztikai adatgyüjtés czéljából is történik, mihezképest ily tankötelesnek az összeirás alkalmával eltitkolása miatt az 1897 : XXXV. t.-cz. 13. -s 16. §-a alapján a rendes biróság hatáskörébe tartozik az eljárás. (Hb. 1912 május 13. 36. 37. sz. 85. 86. 177. 179.)

Távirda stb. megrongálása. A Btk. 439. és 440. §-a csak közczélra berendezett távbeszélő megrongálására, de nem kizárólag magánczélra berendezett távbeszélő megrongálására alkalmazható. (Hb. 1910 november 14. 69. III. 110. 222.)

Utrendőri kihágások. 1890 : I. t.-cz. 107., 125., 129. §§. A közu ak

körzskönyvezésénél használt karók kidobása utrendőri kihágás. (BK. M. 1908. évi 36178. sz. h. III. 226. 392.)

Szándékosság vagy nyolcz napon tul tartó testi sértés hiányában országuton kocsiruddal történt elütés csak utrendőri kihágásként a közigazgatási hatóság által birálható el. (Hb. 1910 szeptember 26. 28. III. 109. 221.)

Ut fedőanyagául szállitott, de ilyenül át nem vett kő elvétele nem utrendőri kihágás (1890 : I. t.-cz. 129. §. a) p.), hanem birói hatáskörbe tartozó lopás. (Hb. 1910 szept. 26. 40. III. 88. 181.)

Vadászati kihágások. 1883 : XX. t.-cz. 26—32. §§. Szabadon élő mezei nyul uratlan jószág, mihez képest annak más kertjében kézzel elfogása nem vagyon elleni büncselekmény s elbirálása rendes biróság elé nem tartozik, hanem vadászati kihágás szempontjából a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1910 decz. 12. 59. III. 101. 207.)

Másnak vadászterületén őznek kutyákkal elfogása mint vadászati kihágás miatt az eljárás közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. márczius hó 20. 1910. 94. sz. IV. 8. 14.)

Sebzett vadnak idegen vadászterületen fegyverrel kézben üzése a vadászati törvény 26. §-ába ütköző kihágás (BM. 1908. évi 5369. sz. II. 254. 209.)

Annak a cselekménye, aki a vadászati kihágás utján birtokba vett vadat vagy egy részét megszerzi, nem minősithető a Kbtk. 129. §-a szerint és nem meriti ki a rendes biróság hatáskörébe utalt más büncselekmény alkotó elemeit sem, mihez képest a megszerzés csak az 1883 : XX. t.-cz. 31. §-a vagy a 92632/95. sz. B. M. rendelet szempontjából eshetik megbirálás alá és ebből a szempontból az eljárás a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik (Hb. 1911 junius 12. 37. sz. IV. 49. 100.)

Vizrendőri kihágás. 1885 : XXIII. t.-cz. 188. §. Horgonyzástól eltiltott területen leeresztett horgonnyal történt vontatás és a folyam fenekén magánczélra lefektetett távbeszélő berendezésnek ekkén használhatatlanná tétele szándékosság hiányában a Btk. 418. §-a alá vagyonrongálásnak nem minősül és csak mint vizrendőri kihágás megtorlása kerülhet szóba és igy a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (Hb. 1910 nov. 10. 69. III. 110. 222.)

Országos levéltár.

A 189. lapon a 7622/75. sz. rend., mint hatályvesztett törlendő s helyébe beillesztendő a következő rendelet:

1911. április 13. 37439. B. M. rend. az Országos Levéltár ügykezeléséről.

A m. kir. belügyminister az országos főlevéltárnok előterjesztésére, a magyar és az erdélyi udvari kanczelláriai, a m. kir. helytartótanácsi, az 1848/49-iki magyar miniszteriumi a cs. kir. helytartósági, a fiumei kormányzósági, az erdélyi főkormányszéki, a m. kir. udvari kamarai és cs. kir. országos pénzügyigazgatósági, a nádori és régi országos levéltárakból, továbbá a m. kir. Curia, a marosvásárhelyi kir. itélőtábla s a magyarországi kerületi táblák, az erdélyi királyi ügyigazgatóság (fiscalatus) és kincstartóság (thesaurariatus), valamint a gyulafehérvári káptalan és kolozsmonostori konvent levéltáraiból egyesitett m. kir. országos levéltár ügykezelésére az 1911. évi május 1-től a következő szabályokat léptette életbe:

1. Hatóságoknak s a következő tudományos intézeteknek, u. m. a magyar tudományos akadémia, a magyar nemzeti muzeum, a budapesti és a kolozsvári tudomány egyetemek könyvtárai, a budapesti és a kolozsvári tudomány egyetemek könyvtárai, a budapesti kir. József-müegyetem, a magyarországi jogakadémiák, a m. kir. honvéd Ludovika Akadémia, a cs. és kir. házi, udvari és állami levéltár, a cs. és kir. hadi levéltár, a cs. és kir. közös pénzügyi levéltár (Wien), a horvát-szlavon-dalmát országos levéltár (Zágráb) s a szász egyetem levéltára (Nagyszeben), az országos levéltárban őrzött irományok hivatalos, illetőleg tudományos czélu használat végett az országos levéltárhoz vagy az orsz. főlevéltárnokhoz intézett irásbeli megkeresésre adatnak ki.

2. Eredeti törvényczikkek és eredeti királyi hitlevelek az országos levéltáron kivüli használatra egyáltalában nem egyéb eredeti királyi kéziratok, leiratok és elhatározások pedig hatóságoknak s az 1. pontban felsorolt tudományos intézeteknek is csak a belügyminister különös rendeletére, illetőleg engedélyével adhatók ki. Kivételt képeznek e részben a ministerelnökség, valamint az egyes szakministeriumok, melyeknek a 17.972/1909. sz. b. ü. min. rendelet értelmében a saját ügykörükbe tartozó eredeti királyi kéziratok és leg-

felső elhatározásokat tartalmazó iratok külön engedély nélkül is kiadhatók. A hatóságok és magánosok által az országos levéltárban letétképen elhelyezett iratok a levéltárból csak a letét tulajdonosának engedélyével adhatók ki s a levéltárban is csak annyiban használhatók, amennyiben a letevő használatukat nem korlátozta.

3. Magánfeleknek az országos levéltárban irományok megtekintése vagy lemásolása, avagy másolatok kiszolgáltatása rendszerint csak az országos levéltárhoz, vagy az orsz. főlevéltárnokhoz benyujtott szabályszerü kérvény alapján engedhető meg, kétségtelenül tudományos czélu kutatásokra azonban s kivételképen más indokolt esetekben az országos főlevéltárnok az engedélyt szóbeli kérelemre is megadhatja, az engedély megadása azonban ily esetekben is irásbeli végzés utján történik. Ha valamely kérelem elutasittatik, az érdekelt fél a belügyministerhez viheti feljebb ügyét, ki az országos főlevéltárnok meghallgatása után dönt.

4. Arra, hogy magánfelek az országos levéltárban őrzött, bármiféle iratokat a levéltár helyiségein kivül használhassanak, hogy az 1848/49-iki magyar kormány megszünte utáni korból származó irományok s azoknak iktatókönyvei, név- és tárgymutatói, repertoriumai stb. magánfelekkel közöltessenek, a belügyminister engedélye szükséges, amit az országos főlevéltárnok más esetekben is, ha saját felelősségére intézkedni nem kiván, kikérhet. Általában felhatalmaztatik az országos főlevéltárnok, hogy az 1848/49-iki határidőt megelőző korszakból is oly oklevelek és iratok kiadását, melyeknek közlése bármely okból aggályosnak mutatkozik, vagy amelyek az állam vagyoni jogait és gazdasági érdekeit veszélyeztetik, vagy kiváló történeti becscsel birnak s ritkaságuknál avagy rongált állapotuknál fogva nagyobb gondosságot és elővigyázatot kivánnak, bármikor megtagadhassa. Ebből folyólag az egyes levéltári osztályok vezetőinek kötelességévé tétetik, hogy minden oly esetben, ha a fentebb érintett okok valamelyike miatt a kivánt iratok kiadása előttük aggályosnak mutatkoznék, az iratokat előbb az orsz. főlevéltárnoknak mutassák be, aki a fenti szempontok által indokolt gyanu esetében azt is elrendelheti, hogy az illető kutató által kivánt, vagy valamely meghatározott tárgyra vonatkozó összes iratok kiadás előtt neki bemutattassanak. Az iratok kiadhatása iránt az orsz. főlevéltárnok határoz; megtagadó határozata ellen az érdekelt fél a belügyministerhez való feljebbvitel jogával élhet.

5. Az országos levéltár saját hatáskörén belül a hatóságokkal közvetlenül érintkezik s ezen érintkezésnél, vala-

mint általában hivatalos kiadványainál saját pecsétjét használja.

6. Az országos levéltár ügykörére vonatkozólag a főlevéltárnok rendes iktató és kiadó könyvet vezettet és szabályszerü irattári kezelésről gondoskodik.

A jelen szabályzat életbeléptével az 1875. évi február 18-án 7.622. szám alatt kibocsátott szabályzat hatályát veszti.

Az állami közigazgatás szervezete.

Az állami közigazgatás szervezetéről szóló rész 217. lapján az 1883: *I. t.-cz.* 7. §. *után beillesztendő*:

1912: *VII. t.-cz.* 1. §. Az 1874: XXIV. t.-cz. 3. §-a annyiban módosul, hogy a gyakorlati birói vizsgálatra bocsátáshoz a jogtudori oklevél megszerzése és ez után eltöltött három évi joggyakorlat szükséges. Azokra, akik a jogtudományi államvizsgálatot vagy a jogtudományi első szigorlatot jelen törvény életbelépése előtt vagy életbelépésének napjától számitott hat hónap alatt letették, az eddigi jogszabályok irányadók.

Birói és ügyészi hivatalra csak az nevezhető ki, aki az általános itélőbirói (ügyészi) képesitési kellékeken felül kimutatja, hogy a gyakorlati birói vizsgálat vagy az ügyvédi vizsga letételétől legalább két évig az igazságügyminiszteriumban, biróságnál vagy kir. ügyészségnél, a kir. kincstár vagy a közalapitványok perbeli képviseletére rendelt hivatalnál fogalmazási szakban szolgált, vagy pedig a jog- és államtudományi szakban mint egyetemi nyilvános vagy magántanár, vagy mint jogakadémiai tanár müködött, vagy végül ügyvédnél vagy közjegyzőnél gyakorlatot folytatott. Azokra, akik a gyakorlati birói vizsgálatot a jelen törvény életbelépése előtt vagy életbelépésének napjától számitott másfél év alatt letették, az eddigi jogszabályok irányadók.

Az e §-ban meghatározott hat hónap és másfél évi határidő folyása a jelen törvény életbelépése után teljesitett tényleges katonai szolgálat alatt szünetel.

Az állami közigazgatási szervezetéről szóló rész 227. lapján az 52117/92. *P. M. rend. törlendő s helyébe illesztendő*:

Az 1912. évi 71.640. P. M. rendelettel módositott és kiegészitett szabályzat az államszámviteltanból tartandó állami vizsgálatokról.

1. §. Az államszámviteltani állami vizsgálatok a pénzügyi, valamint a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterek

egyetértő határozata szerint: a Budapesten vagy Kolozsvárott működő bizottságok előtt teendők le.

2. §. Vizsgálatra bocsáthatók azok:

a) akik legalább középiskolát vagy ezzel egyenrendü tanintézetet végeztek s az érettségi vagy a megfelelő záróvizsgálatot letették, vagy

b) akiktől törvény, törvényhatósági vagy községi rendelet, illetőleg szabály ezen vizsgálat letételét megkivánja, vagy legalább is ennek letétele esetében számukra valamely közszolgálati előnyt biztosit,

c) az érettségi, vagy megfelelő záró vizsgálatot tett, valamint a 4 középiskolai osztályt, vagy annak megfelelő — a nők kiképzésére szolgáló egyéb tanintézetek sikeres elvégzését igazoló azok a nők, kik a tudományegyetemek jog- és államtudományi karán, illetve a jogakadémiákon tartatni szokott államszámviteltani tanfolyamokra rendkivüli hallgatókként a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek esetről-esetre adott előzetes engedélye alapján felvétetvén, azt végighallgatták és az ezen szakasz b) pontjának megfelelően hitelt érdemlőleg beigazolják, hogy a vizsga letétele részükre közszolgálati előnyt biztosit.

Ha azonban az illetők oly helyen szolgálnak, vagy csak laknak, ahol az államszámviteltan nyilvános tanintézetben, tudományegyetemen, (jogakadémiában, joglyceumban) előadatik, ezen vizsgálatra csak akkor bocsáthatók, ha az ebbeli tanfolyamot végighallgatták és ezt megfelelő bizonyitvánnyal igazolják.

Azok ellenben, akiknek szolgálati állomásán avagy lakóhelyén az államszámviteltanból nyilvános előadások nem tartatnak, a vizsgálatra csak akkor bocsáthatók, ha

A) igazolják, hogy állami, törvényhatósági vagy községi vagyonkezelő vagy számtartó (számvivő, számadó, számvevő) hivatalnál legalább egy éven át sikeresen működtek, vagy

B) a m. kir. pénzügyminiszter által ezen gyakorlat igazolásának kötelezettsége alól egészben vagy részben felmentettek.

Azok, akik az emlitett hatóságoknál vagy hivataloknál egy évig gyakorlatilag működtek ugyan, de jelentkezésük idejében már nem működnek, igazolni kötelesek, hogy állásukat önhibájukon kivül hagyták el.

Méltánylást érdemlő kivételes esetekben a m. kir. pénzügy miniszter különös engedélye mellett vizsgálatra bocsáthatók olyanok is, akik a jelen szakasz a) pontjában emlitett előképzettséggel nem birnak.

3. §. Az államszámviteltanból tartandó nyilvános előadásoknak, illetőleg az államszámviteltani állami vizsgálatnak tárgyai:

a) a köz- és államgazdaságtan alapfogalmai;

b) a magyar állam közigazgatási szervezete;

c) a közszámvitel általános elmélete;

d) az állami és törvényhatósági költségvetés s az állami zárszámadás;

e) az előzetes és utólagos állami számvitel és az ellenőrzés;

f) a könyvvitelnek különféle rendszere, ezeknek szabályai és alakzatai;

g) a vagyonnak kezelése és számontartására nézve (a pénztáraknál, raktáraknál stb.) a magyar állami gazdaságban érvényes általános szabályrendeletek és utasitások;

h) a számadások birálatának általános alapelvei;

i) a számviteltan irodalmi története és összehasonlitása az európai államok különböző számviteli rendszereinek.

Csak a vizsgálatnak képezi tárgyát: a közönséges számtan gazdasági alkalmazása (pl. a kamat, az összetett kamat, az értékpapirok, a biztositás, a leszámitolás, a törlesztés, a tér- és köbmérték, az elegyités stb. számolásának módja).

4. §. A vizsgáló bizottság elnökből, továbbá megfelelő számu vizsgáló tagokból áll, akiket a m. kir. pénzügyminiszter nevez ki.

Az elnököt — akadályoztatása esetében — a bizottság valamelyik tagja helyettesiti. Az elnökhelyettest a m. kir. pénzügyminiszter jelöli ki.

A vizsgáló bizottság egyik tagja a tantárgyat a tudományegyetemen előadó tanár. Akadályoztatása esetében őt a bizottság valamelyik tagja helyettesiti. A helyettesités iránt az elnök intézkedik.

Magától értetik, hogy a vizsgálóbizottság tagja a jelöltnek magánórákat nem adhat.

A vizsgáló-bizottság jegyzőjét az elnök nevezi ki s annak működési körét az elnök határozza meg.

A jegyzőnek szavazati joga nincs.

5. §. A vizsgálati dij 36 korona.

A vizsgálati dijat a vizsgára való bocsátás iránt benyujtott kérvénnyel egyidejüleg kell beküldeni, vagy a vizsgáló bizottság jegyzőjénél lefizetni. Mig a vizsga dija lefizetve nincs, a kérvény el nem intézhető.

Ha a jelölt a kitüzött határnapra a vizsga letétele végett meg nem jelenik és elmaradását betegséggel, vagy más elháríthatatlan akadállyal elfogadhatóan nem igazolja, a befizetett vizsgadijat elveszti. A betegséget hatósági orvosi bizonyitvánnyal, más elhárithatatlan akadályt egyéb hitelt érdemlő módon kell igazolni.

A képességi bizonyitványra szükséges 2 korona értékü bélyegjegy a sikerrel letett vizsga kihirdetése után adandó át a bizottság jegyzőjének.

Ha a jelölt akár a szóbeli, akár az irásbeli vizsgálat megkezdése után bármily okból visszalép, vagy ha a vizsgálat befejeztével képesitettnek nem találtatott, a vizsgálati dij visszatérítésére igényt nem tarthat.

A visszavetett jelölt uj vizsgálat esetében a vizsgálati dijat ujra lefizetni tartozik.

6. §. Azok a jelöltek, akik az államszámviteli tanfolyamot a budapesti kir. tudományegyetemen, vagy valamely jogakadémián vagy joglyceumon hallgatták, valamint a magántanulók is, a vizsgálatot kivétel nélkül a Budapesten müködő vizsgáló bizottság előtt kötelesek letenni. Azok ellenben, akik a tanfolyamot a kolozsvári Ferencz József tudományegyetemen hallgatták, a vizsgálat letételére az ottani, vagy pedig a budapesti vizsgáló bizottságnál jelentkezhetnek.

7. §. A vizsgálatra bocsáttatás kellően bélyegzett irásbeli folyamodvánnyal kérelmezendő s a folyamodvány a 2. §-ban követelt igazolási iratokkal együtt, még pedig az állami, törvényhatósági vagy községi szolgálatban álló egyének által a felettes hatóság vagy hivatal, egyéb esetekben pedig az illetékes közigazgatási hatóság utján a vizsgáló bizottság elnökéhez küldendő.

8. §. A vizsgáló-bizottság elnöke a folyamodványt és ennek csatolmányát tüzetesen átnézi, ha azokat szabályszerüeknek találja, a meghivót megküldi és ebben a vizsgálat helyét, napját és óráját a jelöltnek tudtára adja.

A vizsgálatra jelentkező jelölt személyének azonosságáról az elnök magának kellő meggyőződést szerezni tartozik.

9. §. A jelölt által elhárítható csekélyebb akadályoknál a vizsgáló bizottság elnöke utbaigazitólag jár el, kétes esetekben azonban a vizsgálatra bocsáttatás a vizsgáló-bizottság által tanácskozás alá veendő és a végzés a jelen szabályok határozataihoz képest szavazattöbbség szerint hozandó, esetleg a m. kir. pénzügyminiszter határozata kikérendő.

A bizottság elutasitó határozata mindig indokolandó. Az elutasitó határozat ellen az illető a határozat kézbesitésétől számitandó 15 nap alatt a m. kir. pénzügyminiszterhez fellebbezhet.

10. §. A vizsgáló-bizottság tagjainak jogukban áll arról meggyőződni, vajjon a jelöltek a 2. §. szerint bemutatott okmányok alapján a vizsgálatra bocsáthatók-e vagy nem?

11. §. Vizsgálat a szükséghez képest minden hónapban egyszer tartatik.

Ha a meghivott jelölt a kitüzött napon és órában a vizsgálatról igazolás nélkül elmarad, csak szabályszerüen bélyegzett ujabb kérvény alapján bocsátható vizsgálatra.

12. §. A vizsgálat magyar nyelven tartatik. Senkisem képesithető, aki magyarul beszélni és irni nem tud.

Kivételes esetben a m. kir. pénzügyminiszter határoz.

13. §. A vizsgálatnak két fokozata van. Az elsőt irásbeli dolgozat készitése, a másodikat a szóbeli kikérdezés képezi.

14. §. Az irásbeli vizsgálat a jelöltek által kidolgozandó három feladványból áll. E feladványokat a bizottság a 3. §-ban felsorolt részekből választja oly módon, hogy egy példa valamely számviteli eljárásnak vagy müveletnek kidolgozásából, egy a gazdasági számtanból, egy pedig a kettős könyvvitelből álljon.

Az irásbeli feladványokat a vizsgálatban résztvevő bizott-

sági tagok tervezik, akik a vizsgázóknak esetről-esetre, valamely segédkönyv használatát megengedhetik.

Az iróeszközöket, irópapirt s a netalán szükséges nyomtatványokat a vizsgáló-bizotság szolgáltatja.

A vizsgálatra bocsátottaknak nagyobb száma esetében lehetőleg többféle példa adandó fel s szem előtt tartandó, hogy egymás mellett olyanok üljenek, akik mindegyikének más-más feladat jutott.

A feladványok kidolgozása az el czélra kijelölendő zárt helyiségekben a vizsgálatra meghivott bizottsági tag jelenlétében és folytonos felügyelete alat teljesitendő.

A vizsgálati helyiségnek azon részében, ahol az irásbeli vizsgálat tartatik, ennek folyama alatt a felügyeletre meghivott bizottsági tagon, a jelölteken s az ott esetleg szolgálatot tevő egyénen kivül más nem jelenhet meg.

Az irásbeli feladványok kidolgozására négy órai idő engedtetik. Ez a határidő indokolt esetben egy órával meghosszabbitható. Csakis oly feladványok kidolgozása követelendő, amelyre ez az időtartam elégséges.

Az irásbeli feladványok kidolgozása közben a jelölteknek egymással vagy bárkivel érintkezniök szigoruan tiltva van, amely szabályra a jelöltek az irásbeli vizsgálat megkezdésekor komolyan figyelmeztetendők. Ha valaki mégis a szabály ellen vétene, a felügyelő bizottsági tag által nyomban felfüggesztendő s csakis vizsgáló-bizottságtól nyert engedély alapján bocsátható ujból vizsgálatra. Ebben az esetben az illetőnek irásbeli vizsgálata legalább egy hónapra, avagy a bizottság határozatához képest még későbbre elhalasztandó.

Az irásbeli feladványok egyenkint külön iven fejtendők meg. Amint a jelölt valamely kérdést megfejtett, azt a felügyeletet teljesitő bizottsági tagnak adja át, aki a dolgozarra a kiosztás és az átvétel időpontját, s a megillető érdemjegyet rávezeti és az ekkép záradékolt dolgozatokat együttesen az elnöknek átnyujtja, ki azt a vizsgáló-bizottságnak bemutatja.

A kiosztott irásbeli feladványok kidolgozására engedett záros határidő elteltével a dolgozatot mindenki még akkor is átadni tartozik, ha azokat teljesen be nem fejezte volna.

15. §. A szóbeli vizsgálat nyilvánosan s a vizsgáló-bizottság elnökének és általa meghivott két tagjának jelenlétében történik(

A vizsgálatnak czélja az, hogy meggyőződés szereztessék, vajjon a jelölt bir-e szám vevőségi, ellenőrzési vagy számadói hivatal, illetőleg állomás kellő ellátására megkivántató szakismeretekkel s tudja-e azokat gyakorlatilag érvényesiteni.

A vizsgáló-bizottság részéről szem előtt tartandó:

a) hogy a jelölthöz intézendő kérdések ugy tétessenek, hogy a feleletből a jelöltnek felfogását, itélő tehetségét, maradandó ismereteit és képzettségét meg lehessen birálni;

b) hogy a jelen szabályzat 3. §-ában felsoroltaktól annyi kérdés és oly módon teendő fel, hogy a feleletekből alapos birá-

lat legyen hozható, vajjon a jelölt a vizsgálatnak tárgyát képező tananyagból kimeritő és alapos ismereteket szerzett-e?

c) hogy ha a jelölt elfogultság következtében zavarba jön, idő engedtessék neki arra, hogy gondolatmenete kerékvágásba jöjjön.

A szóbeli vizsgálat alkalmával minden egyes jelölthöz a vizgásló-bizottság nemhivott tagjai 40 kérdést intézzenek. Az elnök utoljára szintén intézhet kérdéseket a jelölthöz, különösen akkor, ha a jelöltnek megelőző feleletei alapján képességéről kellőkép meg nem győződött.

16. §. A szóbeli vizsgálatokról a bizottság jegyzője rendes jegyzőkönyvet vezet s abba a vizsgálat idejét, a résztvevő bizottsági tagok nevét, továbbá a jelölt nevét, annak születési és lakóhelyét, szolgálati minőségét, illetőleg állását s a hozzá intézett kérdéseket beiktatja.

A jegyzőkönyvben minden egyes kérdés mellé a felelet minőségét e szavakkal:

„kitünő“
„jó“
„elégséges“
„elégtelen“

vagy „nem felelt“ a kérdésttevő jegyzi be.

Az irásbeli dolgozatok megbirálásánál az előbbi négyféle érdemjegy, vagy a „nem oldotta meg“ jelzés használandó.

A jelöltnek irásbeli dolgozatai a jegyzőkönyv kiegészitő részét képezik.

Ha a jelölt az irásbeli feladványokat a kidolgozásra engedett záros határidő elteltéig egyáltalában nem oldotta meg, vagy mind a hármat elégtelenül dolgozta ki, a vizsgáló-bizottság elnöke a jelöltet irásbeli javitóvizsgálatra utasitja, amely esetben ennek letételére ujabb határidőt tüz ki.

Az irásbeli javitóvizsgálaton a jelölt részére más feladvány tüzendő ki.

17. §. A vizsgálat befejeztével a vizsgálóbizottság visszavonul s az irásbeli dolgozatok, valamint a szóbeli feleletek alapján határoz az eredmény fölött.

A határozat azonnal a jegyzőkönyvbe iktatandó s az elnök, valamint a vizsgálatban résztvett bizottsági tagok által aláirandó.

A jegyzőkönyv az irásbeli dolgozatokkal együtt a vizsgálóbizottság irattárában megőrzendő.

A vizsgálat eredményéhez képest a bizonyitványokban kiteendő képességi fokozatok a következők:

„kitünően képesitett“,
„jól képesitett“,
„kielégitően képesitett“.

A jelölt kitünően képesitettnek akkor igazoltatik, ha a szóbeli feleleteknek és irásbeli feladványoknak $4/5$ része „kitünő“, $1/5$ része pedig „jó“; jól képesitettnek akkor igazoltatik, ha a szóbeli feleleteknek és irásbeli feladványoknak együttvéve $4/5$ része legalább „jó“, $1/5$ része pedig „elégséges“; kielégitően képesitet-

nek pedig akkor igazoltatik, ha a szóbeli feleleteknek és irásbeli feladványoknak együttvéve (ideértve a 16. §. értelmében esetleg tett irásbeli javitóvizsgálatnál kapot feladványokat is) $^{4}/_{5}$ része legalább „elégséges".

A szóbeli és irásbeli vizsgálat eredményét az elnök azok befejezése után a bizottság jelenlétében kihirdeti s ennek megtörténtéről a sikerrel vizsgázott részére a bizonyitványt megküldi.

Aki a vizsgálaton képesitettnek nem találtatott, a képzettség hiányainak megjelölésével ismétlő vizsgálatra utasitandó. Az ismétlő vizsgálat két-hat hónap mulva tartandó meg; ha pedig az illető az ismétlő vizsgálaton sem találtatik képesitettnek, de a 20. §-ban foglaltakhoz képest harmadizben is vizsgálatra volna bocsátható, legalább tiz hónapra vetendő vissza.

A befejezett vizsgálateredmény felett hozott határozat ellen felfolyamodásnak vagy bárminemü jogorvoslatnak helye nincs.

18. §. A vizsgálat eredményéről hozott végzés minden tanévre külön készitendő jegyzékbe iktatandó s az elnök által aláirandó.

A vizsgálatról szóló bizonyitvány az elnök s a vizsgálatban résztvett bizottsági tagok aláirásával és a bizottság pecsétjével ellátva adatik ki.

A bizottság hivatalos pecsétül Magyarország czimerét használja a következő körirattal: „Államszámviteltani állami vizsgáló-bizottság Budapesten, illetőleg Kolozsvárt".

A nem képesitettnek bizonyitvány nem adatik.

19. §. A sikertelenség miatt ismétlendő vizsgálat ugyanazon vizsgálóbizottság előtt teendő le, amelynél az első (nem sikerült) vizsgálat történt.

A vizsgáló-bizottságok elnökei kötelesek a vizsgálatokon visszautasitott egyének neveit nyilvántartás végett egymással kölcsönösen közölni.

20. §. Ha a jelölt a vizsgáló-bizottság által már két izben visszavettetett, ujabb vizsgálatra nem bocsátható, kivévén, ha a vizsgáló-bizottság a másodszor megtartott vizsgálat alkalmával egyhangulag odanyilatkozott volna, hogy az illetőnél tapasztalt képesség mellett még lehet remény arra, miszerint a vizsgálatot harmadizben sikeresen leteendi s a vizsgáló-bizottság ebbeli véleménye alapján a m. kir. pénzügyminiszter a vizsgálat letételére a kivételes engedélyt megadja.

Ennélfogva arra a jelöltre nézve, aki a vizsgálatokon két izben megbukott, a másodszor történt visszavetés alkalmából a bizottság a vizsgálati jegyzőkönyvben véleményezőleg nyilatkozik: vajjon a jelölt ujabb jelentkezése esetében bocsátható-e harmadszor is vizsgálatra? S ha a jelölt az iránt ujból folyamodik, a bizottság igenlő véleménye esetében a bizottság elnöke a m. kir. pénzügyminiszternek jelentést tesz és a hozandó határozat értelmében intézkedik.

21. §. Minden tanév végével a vizsgáló-bizottság ülést tart

s a lefolyt időszakban szerzet tapasztalatait és ebből folyólag netalán inditványait jegyzőkönyvbe foglalja.

Ez a jegyzőkönyv, valamint a 18. §-ban emlitett jegyzék másolata egy-egy példányban a pénzügyi s a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felterjesztendő, mely alkalommal a bizottság elnöke a tudomány előadása és ennek eredménye tekintetében a vizsgálatoknál szerzett tapasztalatairól szintén jelentést tesz.

Az állami közigazgatás szervezetéről szóló rész 237. lapján az 1883: I. t.-cz. 29. §-a után beillesztendő:

A m. kir. belügyminisztar által 1913. máj. 16. 3400/1913. B. M. eln. szám alatt kiadott szabályrendelet a belügyi kezelői vizsgáról.

Az 1883: I. t.-cz. 29. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a belügyminiszteriumban, valamint az alája rendelt állami hivataloknál és intézeteknél a kezelőtiszti állások elnyerését kezelői vizsga letételétől teszem függővé.

A belügyi kezelői vizsga szabályozásául a következő rendeletet léptetem életbe:

1. §. A m. kir. belügyminiszteriumhoz és az alája rendelt következő állami hivatalokhoz és intézetekhez, u. m.

1. a székesfővárosi államrendőrséghez,
2. a m. kir. határrendőrséghez,
3. a kivándorlási biztosi hivatalhoz,
4. az állami kórházakhoz és elmegyógyintézetekhez,
5. az állami gyermekmenhelyek országos felügyelőségéhez és az állami gyermekmenhelyekhez, végül
6. az 1894: XXXIII. t.-cz. 8. §-ának utolsó bekezdése alapján felállitott állami anyakönyvi hivatalokhoz

kezelőtisztviselővé végleges minőségben csak azt lehet kinevezni, aki az 1883: I. t.-cz. 1. §-ában megszabott általános minősitésen és 19. §-ának második bekezdésében megszabott képzettségén felül azt is igazolja, hogy a belügyi kezelői vizsgát letette.

2. §. Az igazolványos altisztek részére fenntartott és betöltés alá kerülő kezelőtisztviselői állásokra ideiglenes minőségben a kezelői vizsga letételének feltétele mellett ki kell nevezni a hivatalnoki állásra jogositó igazolványnyal az 1873: II. t.-cz. értelmében ellátott azokat az altiszteket, akik az 1883: I. t.-cz. 1. §-ában megszabott általános minősitést s 19. §-ának második bekezdésében megszabott képzettséget igazolják.

Az az igazolványos altiszt, aki az előbbi bekezdés értelmében ideiglenes minőségben van kezelőtisztviselővé kinevezve, a kezelői vizsgát a kinevezésétől számitott egy éven belül letenni köteles és véglegesen csak a vizsga letétele után neveztetik ki. Ezt az ideiglenes kinevezésről szóló okmányban meg kell emliteni.

Az egy évi határidőt arra nézve, aki a kezelői vizsgát ez alatt önhibáján kivül nem tehette le, a belügyminiszter egy izben legfeljebb három hónappal meghosszabbithatja.

Ha az ideiglenes minőségben kezelőtisztviselővé kinevezett igazolványos altiszt a kezelői vizsgát az előbbi bekezdésben em-

litett határidőn belül sikerrel le nem teszi, állásától a határidő leteltével minden kárpótlás nélkül felmentendő.

3. §. A kezelői vizsgát a belügyminiszteriumban müködő vizsgabizottság előtt kell letenni.

A vizsgabizottság elnökét és elnökhelyettesét a belügyminiszter a belügyminiszterium osztályfőnökei, illetőleg osztályvezetői sorából nevezi ki. A jegyzői tennivalókat a belügyminiszterium elnöki osztályának a bizottság elnöke megbizott tagja látja el.

A belügyminiszter a belügyminiszterium fogalmazó- és kezelőszemélyzetéből hat tisztviselőt, az ezen rendelet 1. §-ában emlitett többi állami hivatalok és intézetek fogalmazó- és kezelőszemélyzetéből pedig összesen tizenkét tisztviselőt jelöl ki arra, hogy a kezelői vizsgabizottságban tagokul müködjenek.

A kijelölés három évre szól.

A bizottságot a vizsgabizottság elnöke állitja össze.

A vizsgabizottság tagjai: a belügyminiszterium fogalmazó- és kezelőszemélyzetének egy-egy tagja; ha pedig a jelölt nem a belügyminiszteriumban, hanem az e rendelet 1. §-ában emlitett többi hivatalok és intézetek valamelyikénél szolgál, még ugyane vagy más azonos jellegü hivatal vagy intézet fogalmazó- és kezelőszemélyzetének egy-egy tagja.

4. §. A kezelői vizsga irásbeli és szóbeli.

Az irásbeli vizsga rendeltetése mindama irásbeli tennivalók ismeretének a megállapitása, amelyek a kezelőhivatalok ügykörében előfordulnak, valamint a magyar helyesirásban, a jól olvasható irásban és a gépirásban való teljes jártasság megállapitása.

A szóbeli vizsga rendeltetése:

1. A segédhivatali kezelés minden ágában való jártasságnak, 2. a közjogi és közigazgatási nélkülözhetetlen alapfogalmaknak és 3. a beadványok illetékkötelezettségére és illetékmentességére vonatkozó szabályok ismeretének megállapitása.

A budapesti m. kir. államrendőrségnél, valamint a m. kir. határrendőrségnél kezelőtisztté való kinevezéséhez megkivántatik az ilyen álláshoz szükséges különleges ismeretek igazolása is.

Ezeknek az ismereteknek az igazolását a bizonyitványban (10. §.) külön meg kell emliteni.

5. §. A kezelői vizsgára kell bocsátani:

a) az 1873: II. t.-cz. értelmében igazolványnyal ellátott vagy tényleges szolgálatban álló, de polgári próbaszolgálat teljesitése végett szabadságolt azt az altisztet, aki az 1883: I. t.-cz. 1. §-ában megszabott általános minősitést és 19. §-ának második bekezdésében megszabott képzettséget igazolja és a belügyminiszteriumban, vagy az ezen rendelet 1. §-ában emlitett többi hivatalok és intézetek valamelyikénél ideiglenes minőségben kinevezett kezelőtisztviselőként vagy próbaszolgálatban legalább hat hónapot töltött;

b) a belügyminiszteriumban, vagy az ezen rendelet 1. §-ában emlitett többi hivatalok és intézetek valamelyikénél alkal-

mazott azt a dijnokot, aki az 1883: I. t.-cz. 1. §-ában megszabott általános minősitést és 19. §-ának második bekezdésében megszabott képzettséget igazolja, az 1897: XXIV. t.-cz. 1. §-ában megállapitott „Értesités"-sel el van látva és ennek kiállitása után legalább hat hónapon át a belügyminiszteriumban, vagy az ezen rendelet 1. §-ban emlitett többi hivatalok és intézetek valamelyikénél dijnokként szolgál.

A belügyminiszter a b) pontban foglalt egyéb feltételek mellett kivételesen megengedheti annak a vizsgára bocsátását is, aki a megkivánt gyakorlatot vagy ennek egy részét nem a belügyminiszteriumban, vagy az 1. §-ban emlitett többi hivatalok és intézetek valamelyikénél, hanem más közigazgatási hatóságnál töltötte.

6. §. A kezelői vizsgára bocsátásért kellően felszerelt és sajátkezüleg irt kérvényben kell a belügyminiszterhez fordulni.

Azok, akik a belügyminiszteriumban vannak alkalmazásban, a kérvényt közvetlenül a vizsgabizottság elnökénél, az ezen rendelet 1. §-ában emlitett többi hivatalok vagy intézeteknél alkalmazásban levők pedig hivatalfőnöküknél nyujtják be.

A hivatalfőnök a kérvényt és mellékleteit a vizsgabizottság elnökének küldi meg s egyuttal tanusitja az 5. §-ban foglalt feltételek közül azt, aminek tanusitása az ő hatáskörébe tartozik.

Tényleges katonai szolgálatban állók és polgári próbaszolgálat végett szabadságolt altisztek felettes katonai hatóságuk utján adják be a kérvényt.

Ha a kérvény az 5. §-ban megszabott követelményeknek nem felel meg, az elnök azt visszautasitja, ha pedig a hiányok pótolhatók, a folyamodót pótlásokra hivja fel.

Ha a kérvény az 5. §-ban megszabott követelményeknek megfelel, az elnök a vizsga határidejét a beérkezett kérvények sorrendjében kitüzi és erről a folyamodót a vizsga határnapja előtt kellő időben értesiti.

A kezelőtisztviselővé ideiglenes minőségben kinevezett altiszt részére, amennyiben a kérvény beadásának időpontja ezt ki nem zárja, a vizsga határidejét olyan időben kell kitüzni, hogy a vizsga — szükség esetében — az ideiglenes kinevezéstől számitott egy éven belül ismételhető legyen.

7. §. Azt, hogy a kezelői vizsga hányszor és minő időközökben tartassék, a vizsgabizottság elnöke a szükséghez képest állapitja meg.

8. §. Az irásbeli kezelői vizsga a vizsgabizottság egy tagjának felügyelete alatt zárt helyen megy végbe és egyfolytában legfeljebb öt órahosszáig tart.

Az irásbeli vizsga eredményét a szóbeli vizsgát megelőzőleg ki kell hirdetni.

Aki az irásbeli vizsga követelményeinek nem felelt meg, szóbeli vizsgára nem bocsátható.

9. §. A szóbeli kezelői vizsga nyilvános. A vizsga egy-egy jelöltre nézve rendszerint egy óráig tart.

A kezelői vizsgán a 4. §. harmadik bekezdésének 2. pontjában emlitett tárgyat a vizsgabizottságnak a fogalmazószemélyzethez tartozó tagja kérdezi; a többi ismeretek megvizsgálásában a bizottság tagjai az elnök intézkedése szerint vesznek részt.

Az elnök a vizsga egész anyagából intézhet kérdéseket.

A kezelői vizsga elsősorban gyakorlati jellegü. A bizottság gyakorlati kisérletek utján is megvizsgálhatja, hogy a vizsgázó az ügykezelés minden ágában teljesen jártas-e?

A bizottság a vizsga eredményéről zárt ülésben szótöbbséggel határoz. Az elnök a szavazásban csak akkor vesz részt, ha a szavazatok száma egyenlő.

A képesitésnek két fokozata van: egyszerü és jeles. Jeles képesitést a vizsgázó csak egyhangu határozat alapján nyerhet.

A jeles képesitést a vizsgabizonyitványban meg kell jelölni. A bizottság határozatát az elnök azonnal kihirdeti.

10. §. A vizsgát az ehhez a rendelethez mellékelt minta szerint szerkesztett jegyzékbe be kell vezetni.

A képesitett számára bizonyitványt kell kiállitani, amelynek a szövege a következő:

„A m. kir. belügyminiszteriumban szervezett kezelői vizsgabizottság tanusitja, hogy . . . . a belügyi kezelői vizsgát 19 . . . évi . . . . hó . . . napján . . . . letette.

Kelt . . . .“

A bizonyitványt el kell látni a vizsgabizottság pecsétjével és az elnök és a jegyző aláirásával.

A vizsgabizottság pecsétje köralaku nedves bélyegző, középen Magyarország külön czimerével és a czimer körül a következő felirattal: „A m. kir. belügyminiszteriumban szervezett kezelői vizsgabizottság“.

A sikerrel letett vizsga eredményét azokra a vizsgázókra nézve, akiknek személyi (minősitési) táblázatuk van, ebben a táblázatba is be kell vezetni.

Evégből akkor, ha a vizsgázó nem a belügyminiszteriumban szolgál, a vizsga eredményét közölni kell a személyi táblázatot vezető hivatalfőnökkel is.

Az 5. §. a) pontjában emlitett altisztek vizsgájának eredményéről a honvédelmi minisztert is értesiteni kell.

11. §. Visszautasitás esetében csak az egész vizsga ismétlésének van helye.

A vizsgabizottság megállapitja azt az időt, amelynek elteltével a visszautasitott ujabb vizsgára jelentkezhetik.

Három hónapnál rövidebb és hat hónapnál hosszabb határidőt nem lehet szabni.

Az, akinek vizsgáját másodszor utasitották vissza, vizsgára többé nem bocsátható.

12. §. A kezelői vizsga dijmentes.

A vizsgabizottság elnöke, tagjai és jegyzője vizsganaponként a hivatali állásukra nézve megállapitott napidijnak megfelelő dijazásban részesülnek.

13. §. A próbaszolgálatra szabadságolt altiszteknek, ha az 1883: I. t.-cz. 1. §-ában megszabott általános minősítést és 19. §-ának második bekezdésében megszabott képzettséget igazolják, igényük van arra, hogy a belügyminiszteriumhoz és az e rendetet 1. §-ában emlitett többi hivatalokhoz és intézetekhez próbaszolgálatra osztassanak be. Ez a szolgálat dijazással nem jár.

14. §. Abban az esetben, ha a betöltés alá kerülő kezelő tisztviselői állásokra a 2. §. értelmében igényjogosult igazolványos altisztek nem pályáznak, az e rendelet hatálybalépte napján a belügyminiszteriumban, vagy e rendelet 1. §-ában emlitett többi hivatalok és intézetek valamelyikénél a kezelői szakban alkalmazott fizetésnélküli irodasegédtisztek és kezelőgyakornokok fizetéses kezelőtisztviselővé ideiglenes minőségben kezelői vizsga nélkül is kinevezhetők, kötelesek azonban ezt a vizsgát a kinevezésüktől számitott egy éven belül letenni.

Az egy évi határidő arra nézve, aki a kezelői vizsgát ez alatt önhibáján kivül nem tehette le, a belügyminiszter egy izben legfeljebb három hónappal meghosszabbithatja. Ha az illető e határidőn belül a vizsgát sikerrel le nem teszi, az ideiglenes kinevezés hatálya megszünik.

Az előbbi bekezdés rendelkezése kiterjed azokra a dijnokokra is, akik „Értesités"-sel el vannak látva és ennek elnyerése után a belügyminiszteriumban, vagy az ezen rendelet 1. §-ában emlitett több hivatalok és intézetek valamelyikénél legalább hat hónap óta teljesitettek szolgálatot.

15. §. Azokat, akik e rendelet hatálybalépte napján a belügyminiszteriumban, vagy az ezen rendelet 1. §-ában emlitett többi hivatalok s intézetek valamelyikénél a kezelői szakban a X. és XI. fizetési osztályba sorozott állást töltenek be, a kezelői vizsgára kell bocsátani, ha arra önként jelentkeznek.

Ugyanezektől a tisztviselőktől a belügyminiszter egyes esetekben az előléptetésre való érdemesség igazolása végett a kezelői vizsga letételét meg is kivánhatja.

16. §. Ez a szabályrendelet azonnal hatályba lép.

Minta a 3.400 1913. B. M elnöki számu rendelethez.

1. Folyó szám.
2. A vizsgázó neve és állása.
3. A vizsga eredménye (jelesen, egyszerüen képesittetett, a vizsga ismétlésére utasittatott)
4. Az elnök és jegyző aláirása.
5. Jegyzet.

Jegyzet. Ez a rendelet a Budapest székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányának, a kivándorlási biztositó hivatalnak az állami gyermekmenhelyek országos felügyelőjének, valamennyi m. kir. határrendőrkapitányságnak, valamennyi állami kórház és elmegyógyintézet igazgatójának, valamennyi állami gyermekmenhelynek s végül a fiumei, pozsonyi és szabadkai állami anyakönyvi hivatalnak adatik ki.

Az 1912. évi április 17. 2832. sz. K. M. rend. a kereskedelemügyi m. kir. miniszteriumban alkalmazott kezelési tisztviselők és gyakornokok szakvizsgájáról.

A vezetésem alatt álló miniszteriumban alkalmazott kezelési tisztviselők és kezelési gyakornokok részére szakvizsgát rendszeresitek, amelyet a következőkép szabályozok:

1. §. Minden kezelési tisztviselő és gyakornok a kinevezésétől számitott egy év, de legkésőbb a második év leforgása alatt köteles az e végből kirendelt bizottság előtt a kezelési szakvizsgát letenni és a czélból a jelzett határidőben a bizottság elnökénél irásbelileg jelentkezni.

A kezelési tisztviselő mindaddig, mig a szakvizsgát le nem teszi, ideiglenes minőségü alkalmazottnak tekintendő, ezen minősége alatt magasabb állásra ki nem nevezhető, és ha a kinevezésétől számitott két év alatt a szakvizsgát le nem teszi, állásából minden kárpótlásra való igény nélkül elmozditható.

Az a gyakornok, aki kineveztetésétől számitott egy év leforgása alatt a vizsgát eredménnyel le nem teszi, irodasegédtiszti kineveztetésre nem számithat, ha pedig alkalmaztatása második évének sem teszi le a vizsgát, állásától minden kárpótlás nélkül elmozditható.

2. §. A kezelési szakvizsga irásbeli és szóbeli.

Az irásbeli vizsga egy a kezelési szolgálat köréből a vizsgáló-bizottság elnöke által kijelölendő tárgynak irásbeli kidolgozásából áll. Ezen kidolgozás a vizsgáló-bizottság egy tagjának felügyelete alatt, zárt helyiségben és az elnök által meghatározandó idő alatt eszközlendő. Ha ezen irásbeli dolgozat a vizsgáló-bizottság által elfogadhatónak itéltetik, a jelölt szóbeli vizsgálatra bocsáttatik, ellenkező esetben a vizsgáló-bizotság elnöke által meghatározandó időben ujabb irásbeli vizsgálatra jelentkezhetik.

a) az érvényben levő ügybeosztás;

b) az ügyiratok kezelésére vonatkozólag 1889. évi 456/eln. szám alatt kiadott utasitás;

c) a bélyeg- és illetékszabályok kiegészitő részét képező dijjegyzéknek a beadványok és okiratok illetékkötelezettségére, valamint a bélyegmentes beadványo és okiratokra vonatkozó tételei;

d) a kezelési gyakorlati ismeretek.

3. §. A kezelési vizsga eredményéről, ha az sikeres, a vizsgázott részére a bizottság elnöke által aláirt bizonyitvány állittatik ki és abban kitüntetendő, hogy a bizottság határozata egyhangulag vagy szótöbbséggel hozatott-e?

A vizsga eredménye a vizsgázott szolgálati táblázatában feljegyzendő s e czélból előterjesztendő.

4. §. A kezelési vizsga-bizottság tagjai: az elnöki osztály egy tagja mint elnök, továbbá a segédhivatali főigazgató és az elnöki iroda vezetője.

Ez utóbbi a jegyzői teendőket is teljesiti.

A bizottság öszes tagjai szavazati joggal birnak.

A segédhivatali közegek esetleges helyettesitésére egy póttag rendelendő ki.

5. §. A kezelési vizsgákért dij nem jár.

6. §. A szakvizsgákról rendszeres napló vezetendő, mely évenkint kezdődő folyó számokkal látandó el, abban a vizsgázott neve, a vizsga ideje, eredménye és a vizsgáló-bizottság tagjainak neve és az a körülmény is feltüntetendő, hogy a vizsgázott a vizsgát első izben vagy megismételt jelentkezés után tette-e le?

7. §. A kezelési szakvizsga letételére a kereskedelmi miniszteriumban alkalmazott dijnokok is jelentkezhetnek, ha a kellő alaki képzettséggel birnak, a kezelési szakvizsga sikeres letétele által azonban a dijnokok semmiféle előnyre vagy kedvezményre igényt nem szereznek.

8. §. A jelen rendelet azonnal hatályba lép, az abban foglalt rendelkezések azonban a más alkalmazásban lévő kezelési tisztviselőkre nézve visszaható erővel nem birnak.

1912. évi szeptember 9. 4508. eln. sz. K. M. rendelet a m. kir. szabadalmi hivatalnál alkalmazott kezelési tisztviselők és gyakornokok szakvizsgájáról.

A m. kir. szabadalmi hivatalnál alkalmazott kezelési tisztviselők és kezelési gyakornokok részére szakvizsgát rendszeresitek, amelyet következőkép szabályozok:

1. §. Minden m. kir. szabadalmi hivatalhoz kinevezett kezelési tisztviselő és kezelési gyakornok kinevezésétől számitott másfél év alatt köteles az alább rendszeresitett szakvizsgát letenni és ezen célból az erre illetékes vizsgáló-bizottság elnökénél irásban jelentkezni.

A kezelési tisztviselő mindaddig, mig a szakvizsgát le nem teszi, ideiglenes minőségü alkalmazottnak tekintendő, ezen minősége alatt magasabb állásra ki nem nevezhető, és ha a kinevezésétől számitott két év alatt a szakvizsgát le nem teszi, állásából minden kárpótlásra való igény nélkül elmozditható.

Az a gyakornok, aki kinevezésétől számitott másfél év alatt e szakvizsgát eredménnyel le nem teszi, tiszti állásra való kinevezésre igényt nem tarthat, és az, aki e vizsgát két év alatt le nem teszi, állásától elmozditható.

2. §. A vizsga tárgyai: 1. A szabadalmi törvénynek, a védjegytörvényeknek és az ipari minták oltalmát szabályozó kereskedelemügyi miniszteri rendeleteknek az ügykezelésre vonatkozó rendelkezései;

2. a szabadalmi hivatal és szabadalmi tanács ügyviteli szabályzata;

3. a központi védjegylajstromozásra, a központi mintalajstrom vezetésére, a szerzői jogi beiktatásokra szolgáló lajstrom vezetésére vonatkozólag kiadott rendeletek;

4. a szabadalmi törvény végrehajtása tárgyában kiadott miniszteri rendeletnek a kezelési szakra vonatkozó rendelkezései;

5. a birói ügyviteli szabályoknak a pertár kezelésére vonatkozó része;

6. a bélyeg- és illetékszabályok kiegészitő részét képező dijjegyzéknek a szabadalmi ügyet illető része. (Beadványok, okiratok, mellékletek bélyegkötelezettsége, illetve bélyegmentességek.)

3. §. A vizsgát megelőzőleg a kezelési gyakornok, illetve kezelési tisztviselő a m. kir. szabadalmi hivatal szabadalomügyi iktatójában és irattárában, a kiadóban, a szabadalmi levéltárban és a védjegy s mintaügyi-segédhivatalban a szükséghez mért ideig gyakorlatot köteles teljesiteni.

4. §. A kezelői vizsga nyilvános és szóbeli és ez kiterjed a 2. §-ban felsorolt tárgyakra. Mindenik jelöltre legalább fél óráig s legfeljebb egy óráig tart.

A kezelői vizsgán a kérdéseket a bizottság tagjai teszik fel. A bizottság elnöke is kérdezhet főleg azokból a tárgyakból, amelyekből a vizsgáló-bizottság tagjai nem kérdeztek.

A vizsga gyakorlati jellegénél fogva a bizottságnak szemléleti uton kisérletek által meggyőződést kell szerezni arról, hogy a vizsgázó az ügykezelés minden ágában jártas, hogy a szabályokat nemcsak ismeri, de azokat a gyakorlatban alkalmazni is tudja.

A vizsga eredményéről a bizottság szótöbbséggel határoz. A bizottság minden tagja köteles véleményt nyilvánitani. Az elnök utoljára nyilatkozik. A határozatot az elnök azonnal kihirdeti.

5. §. A vizsga eredményéről a vizsgázott részére a bizottság elnöke által aláirt bizonyitvány állittatik ki. Az eredmény kitünő vagy egyszerü képesités.

Kitünő képesités csak egyhangu határozattal nyerhető.

Ha a vizsgát a bizottság el nem fogadta, a jelölt azt az elnök által meghatározandó időben megismételheti.

Az elfogadott vizsga eredményét a szolgálati táblázatba be kell jegyezni és arról a kereskedelemügyi m. kir. miniszterhez is jelentés teendő.

6. §. A vizsgáló-bizottság áll: a szabadalmi hivatal elnökéből vagy helyetteséből, a segédhivatali főigazgatóból, a szabadalmi levéltár vagy a védjegy-osztály vezetőjéből.

A bizottság jegyzőjét az elnök jelöli ki. A segédhivatali vezetőtagok helyettesitéséről az elnök gondoskodik.

7. §. A kezelési szakvizsgáért dij nem fizetendő.

8. §. A szakvizsgákról a szabadalmi hivatal rendszeres naplót vezet, amelyet 1-től folyó szám alatt bevezetendő a vizsgázó neve, állása, a vizsga letételének ideje, eredménye, a vizsgáló-bizottság tagjainak neve és az a körülmény is, hogy a vizsgát az illető ismételt jelentkezésre tette le.

9. §. A kezelési szakvizsgára a m. kir. szabadalmi hivatalnál alkalmazott férfi napidijasok is jelentkezhetnek, ha legalább a polgári iskola negyedik osztályának sikeres bevégzését igazolják. A vizsga letételével azonban a napidijasok a többi napidijassal szemben semmiféle előnyt nem nyernek.

10. §. A jelen rendelet azonnal hatályba lép, az abban foglalt rendelkezések azonban a m. kir. szabadalmi hivatalnál már alkalmazásban levő kezelési tisztviselőkre nézve visszaható erővel nem birnak.

1911. évi szeptember 22. 43.600. I. M. rendelet az igazságügyi kezelői tanfolyam és kezelői vizsga szabályozásáról.

I. A kezelői tanfolyam.

A kezelői tanfolyam ideje. 1. §. Mindegyik kir. itélőtábla székhelyén évenkint egyszer, szükség esetében kétszer a m. kir.

igazságügyminiszter által előre meghatározott időben hat-hat heti kezelői tanfolyamot kell tartani.

A tanfolyam a kir. itélőtábla elnökének felügyelete alatt áll.

A kezelői tanfolyamon a hivatalos órák után délután vagy este kell előadásokat tartani.

A kezelői tanfolyam előadói és tananyaga. 2. §. A kezelői tanfolyam előadói a kir. itélőtábla elnöke részéről egy tanfolyam tartamára kijelölt következő tisztviselők:

1. a m. kir. itélőtáblának vagy a kir. itélőtábla székhelyén levő elsőfolyamodásu biróságoknak egyik itélőbirája;
2. a kir. itélőtáblai elnöki titkár;
3. a kir. itélőtábla székhelyén levő biróságnál müködő magasabb kezelő vagy telekkönyvi tisztviselő;
4. a kir. főügyésszel egyetértve a kir. főügyészség székhelyén müködők sorából kijelölt ügyész vagy egyészségi magasabb kezelő tisztviselő.

A szükséges helyettesitésről a kir. itélőtábla elnöke, szükség esetében a főügyésszel egyetértve gondoskodik.

A budapesti kir. itélőtábla elnöke az 1—4. pontokban felsorolt tisztviselők helyett a m. kir. igazságügyminiszter jóváhagyásával az igazságügyminiszterium személyzetének tagjai közül is jelölhet ki előadót.

A kezelői tanfolyam tananyaga a polgári peres és perenkivüli eljárásnak, továbbá a bünvádi eljárásnak a kezelői működés szempontjából fontos szabályai, a birósági és ügyészségi ügyvitel szabályai, a gazdasági és a pénzkezelési szabályok, a fogházfelügyelői ügykezelés, a statisztikai adatgyüjtések, valamint a bélyegszabályok. A tananyag terjedelmét és egyéb részleteit az igazságügyminiszter külön állapitja meg.

A tanfolyam tartama alatt mindegyik előadó köteles legalább 36 órán át előadást tartani.

A tananyagnak az előadók közötti megosztásáról és az előadások berendezéséről a kir. itélőtábla elnöke intézkedik.

A kezelői tanfolyam eredménye. 3. §. A kezelői tanfolyam befejezésekor a tanfolyam hallgatóiról a csatolt minta szerint betürendes jegyzéket kell késziteni, amelyben az előadók minden egyes hallgató szorgalmáról és magatartásáról nyilatkoznak. Ezt a jegyzéket a vizsgáló-bizottság elnökének kell átadni, aki azt használat után a kir. itélőtábla elnökének szolgáltatja be.

A tanfolyamra és a vizsgára vonatkozó iratokat a kir. itélőtábla elnöki iratai közt kell megőrizni.

A kezelői tanfolyamra bocsátás feltételei. 4. §. Kezelői tanfolyamra lehet bocsátani az 1883: I. t.-cz. 1. §-ában megjelölt minősitésen felül az ugyanezen törvényczikk 19. §-ának második bekezdésében foglalt képzettség igazolása esetében: a hivatalnoki állásra jogositó igazolvánnyal az 1873: II. t.-cz. értelmében ellátott azt az altisztet, ugyszintén tényleges katonai szolgálatban álló, de a polgári próbaszolgálat teljesitése végett szabadságolt azt az altisztet, aki bármely igazságügyi hatóságnál hat hónapi időtartamon át előkészitő szolgálatot teljesitett.

Ebbe az időtartamba a kezelői tanfolyamnak és a vizsgának időtartamát is be kell számitani.

5. §. Kezelői tanfolyamra lehet bocsátani igazságügyi hatóságnál alkalmazott azt a dijnokot (irodagyakornokot), aki az 1883: I. t.-cz. 1. §-ában megjelölt általános minősitésen felül ugyanezen t.-cz. 19. §-ának második bekezdéséhez képest gimnázium, reáliskola, polgári iskola vagy ezekkel egyenrangunak nyilvánitott más iskola négy osztályát elvégezte és az 1897: XXIV. t.-cz. 1. §-ában emlitett „Értesités" elnyerése után legalább hat hónapon át igazságügyi kezelői szolgálatot teljesitett.

A gyakorlati időtartamba a betegség, a szabadság vagy a katonai szolgálat teljesitése miatt a hivataltól távol töltött időt nem szabad beszámitani.

Kezelői tanfolyamra lehet bocsátani az igazságügyi hatóságnál hivatali alkalmazásban álló kezelő tisztviselőket és telekkönyvvezetőket is.

Aki nincs igazságügyi alkalmazásban, azt a jelen §-ban meghatározott feltételek mellett csak akkor lehet kezelői tanfolyamra bocsátani, ha igazságügyi szolgálatának befejezésétől a tanfolyamra bocsátás iránti kérvény beadásáig egy év még nem telt el.

A tanfolyamra bocsátás iránti kérvény. 6. §. Az igazságügyi hatóságnál alkalmazottak csak a felettes kir. itélőtábla székhelyén tartott tanfolyamra, a 4. §-ban emlitett altisztek pedig, valamint az igazságügyi alkalmazásban nem álló más jelentkezők bármelyik kir. itélőtábla székhelyén tartott tanfolyamra bocsátásukat kérhetik.

A kezelői tanfolyamra bocsátás végett a tanfolyam megkezdése előtt legalább 15 nappal a közvetlen hivatalfőnöknél szóval kell jelentkezni.

Igazságügyi alkalmazásban nem álló jelentkezőknek a tanfolyamra bocsátás végett irásbeli kérvényt kell a tanfolyamot tartó kir. itélőtábla elnökénél beadniok. Tényleges katonai szolgálatban állók ezt a kérvényt felettes hatóságuk utján adják be.

7. §. Igazságügyi hatóságoknál alkalmazottaknak a tanfolyamra jelentkezéséről a hivatalfőnök szolgálati uton együttes jelentést tesz, még pedig a birósági hivatalfőnök a kir. itélőtábla elnökéhez, az ügyészségi hivatalfőnök a kir. főügyészhez. A hivatalfőnök — ha a tanfolyamra jelentkezők nem a kir. itélőtábla székhelyén működnek — jelentésében nyilatkozik arról is, hogy a jelentkezőknek a tanfolyamra távozása esetében helyettesitésükre lesz-e szükség és mily mértékben. A hivatalfőnöknek a rendelkezésére álló munkaerők fokozott kihasználásával és a 11. §. második bekezdésében emlitett intézkedés kikérésével arra kell törekednie, hogy helyettesitésre ne legyen szükség.

A kir. ügyészségnél vagy a kir. főügyészségnél alkalmazottak jelentkezéséről a kir. itélőtábla elnökét a kir. főügyész értesiti.

A 4. §-ban és az 5. §-ban megszabott előfeltételeket a hivatalfőnök tanusitja, az igazságügyi alkalmazásban nem álló jelentkezőnek pedig a kérvény mellett kell azokat igazolnia.

8. §. A kir. itélőtábla elnöke határozza meg, hogy a hirdetett tanfolyamra a jelentkezők közül kik bocsáttassanak.

Annak a kérvényét, aki a 4. §. és az 5. §. előfeltételeit nem igazolta, el kell utasitani.

A többi jelentkező tanfolyamra bocsátása kérdésében a kir. itélőtábla elnöke az alkalmazhatóság és a szolgálati idő figyelembevételével belátása szerint határoz. E mellett általában az az irányadó, hogy a biróságok és az ügyészségek rendes ügymenete a tanfolyam ideje alatt se akadjon meg.

Egy tanfolyamra legfeljebb 60 jelentkezőt lehet bocsátani.

Ha a körülmények megkivánják, párhuzamosan egyidejüleg több tanfolyamot is lehet tartani.

Ha a kihirdetett tanfolyamra 15 alkalmas egyén sem jelentkezett, a tanfolyamot megtartani nem lehet. Az igazságügyminiszter a jelentkezőket a kir. itélőtábla elnökének jelentése alapján valamelyik szomszédos kir. itélőtáblánál tartott tanfolyamra utalhatja.

9. §. A tanfolyamból, ha a 4. §-ban vagy az 5. §-ban megszabott előfeltételeket igazolja, nem lehet kirekeszteni:

1. a 4. §-ban emlitett altiszteket;

2. azt a jelentkezőt, aki vizsgájának visszautasitása miatt uj tanfolyamra utasittatott;

3. azt a jelentkezőt, aki a középiskola nyolcz osztályát elvégezte, vagy érettségi vizsgát tett, vagy ennél is magasabb elméleti képesitéssel bir.

10. §. A tanfolyamra bocsátott ügyészségi alkalmazottak jegyzékét, a kir. itélőtábla elnöke a netalán szükséges helyettesités iránti intézkedések végett (11. §.) a kir. főügyésszel közli.

A tanfolyamra bocsátott jelentkezőnek szolgálati viszonya.

11. §. A tanfolyamon résztvevőknek netalán szükséges helyettesitéséről a kir. itélőtábla elnöke, illetőleg a kir. főügyész gondoskodik. Ideiglenes munkaerő felfogadásának csak kivételképen van helye.

A kir. itélőtábla elnöke vagy a kir. főügyész oly irányu intézkedést tehet, hogy azok a kir. biróságok vagy kir. ügyészségek, amelyektől kezelési munkaerő elvonatott, nagyobb terjedelmü másolási munkáikat a lemásolás teljesitése végett a tanfolyam székhelyére küldjék.

12. §. A tanfolyamra bocsátott igazságügyi alkalmazott a tanfolyam alatt megmarad illetményeinek élvezetében. Köteles azonban a kir. itélőtábla elnökének vagy a kir. főügyésznek rendelkezéséhez képest a tanfolyam székhelyén levő bármely igazságügyi hatóságnál napi 4 órán át kezelői munkát végezni.

Ez a kötelesség a tanfolyamon résztvevő, a 4. §-ban emlitett altisztekre is kiterjed.

A kir. ügyészségi és a fogházkezelési tenivalók elsajátitása végett a tanfolyam hallgatóit felváltva a kir. ügysézségnél kell alkalmazni.

Utiköltség, napidij vagy más költség megtéritésére a tanfolyamra bocsátottnak igénye nincsen.

A tanfolyam hallgatóját, ha három előadásról igazolatlanul elmarad, a kir. ítélőtábla elnöke a tanfolyamról kizárhatja.

II. A kezelői vizsga.

Kezelői vizsgáló-bizottság. 13. §. A kezelői tanfolyamot kezelői vizsga fejezi be.

A kezelői vizsgát bizottság előtt kell letenni.

A bizottság tagjai: az igazságügyminiszter kiküldöttjének elnöklete alatt az igazságügyminiszter részéről kiküldött számvevőségi közeg, és a tanfolyam előadói közül a kir. ítélőtábla elnöke által kijelölt három tag.

A vizsgáló-bizottság összehivásáról és a tanfolyam előadói közül kijelölt három bizottsági tag előforduló helyettesitéséről a kir. itélőtábla elnöke, szükség esetében a kir. főügyészszel egyetértve gondoskodik.

A kezelői vizsga menete. 14. §. A kezelői vizsga nyilvános.

A kezelői vizsga egyidejüleg legföljebb négy vizsgatevővel tartható meg. A vizsga mindegyik jelöltre nézve legalább félóráig és legfeljebb egy óráig tart.

A kezelői vizsgán a vizsgáló-bizottságnak az a tagja, aki a tanfolyamon előadó volt, az általa előadott tárgyakból, a kiküldött számvevőségi közeg pedig a birósági, ügyészségi, fogházi és gazdasági számvitelből, a pénz- és letétkezelési és esetleg a bélyegszabályokból intéz kérdéseket.

A bizottság elnöke a tárgyak bármelyikéből intézhet kérdéseket. Kérdéseket kell intéznie főleg azokból a tárgyakból, amelyekből a vizsgáló-bizottság tagjai nem kérdeztek.

A kezelői vizsga gyakorlati jellegénél fogva a bizottságnak szemléleti uton és kisérletek utján is meggyőződést kell szereznie arról, hogy a vizsgázó az ügykezelés minden ágában jártas és hogy a szabályokat nemcsak ismeri, hanem azokat a gyakorlatban alkalmazni is tudja.

A vizsga befejezése után a bizottság a vizsga eredményéről szótöbbséggel határoz. A vizsga eredményéről a bizottság mindegyik tagja köteles véleményt nyilvánitani. Az elnök utoljára nyilatkozik.

A képesitésnek két fokozata van: kitünő és megjelölés nélküli egyszerü képesités. Kitünő képesitést a vizsgatevő csak a bizottság egyhangu határozatával nyerhet.

A bizottság határozatát a bizottság elnöke azonnal kihirdeti.

15. §. A kezelői vizsga eredményét a csatolt minta szerint szerkesztett jegyzékben a vizsgatevő neve mellett fel kell jegyezni. A feljegyzést a vizsgáló-bizottság elnöke aláirja.

A képesitettnek itélt részére bizonyitványt kell kiállitani, melynek szövege a következő:

„A . . . . i kir. itélőtáblán az 1911. évi 43.600. I. M. számu rendelet alapján alakult kezelői vizsgáló-bizottság bizonyságot tesz arról, hogy . . . . az igazságügyi

kezelői vizsgát 191 . . . évi . . . . hó . . . . . napján . . . . letette."

„Kelt . . . . "

A bizonyitványt a vizsgáló-bizottság pecsétjével kell ellátni és azt a vizsgáló-bizotság elnöke és egyik tagja mint jegyző aláirják.

A sikerrel letett vizsga eredményét a vizsgatevő személyi táblázatába vagy törzskönyvébe bejegyzés végett közölni kell azzal a hivatalfőnökkel, aki a személyi táblázatot vagy a törzskönyvet őrzi. A sikerrel vizsgázottak névsorát meg kell küldeni az igazságügyi miniszternek is.

A 4. §-ban emlitett altisztek vizsgájának eredményéről a honvédelmi miniszterhez jelentést kell tenni.

A kezelői vizsga ismétlése. 16. §. Ha a vizsgáló-bizottság a vizsgát visszautasitja, egyuttal megállapitja, hogy a visszautasitott a vizsga ismétlése előtt hallgasson-e ujra tanfolyamot, és meghatározza a bizottság az igazságügyi kezelői szolgálatban eltöltendő azt a további időtartamot is, amelynek eltelte előtt a visszautasitott nem jelentkezhetik ujabb vizsgára. Ez az időtartam egy évnél hosszabb nem lehet.

Pótvizsgára utasitásnak helye nincs.

Másodszori visszautasitás esetében további ismétlésnek csak az igazságügyminiszter engedelme alapján a második sikertelen vizsgától számitott egy évi gyakorlat és ujabb tanfolyam hallgatása után lehet helye.

Olyan jelölt visszautasitásáról, aki a 6. §. értelmében bármelyik kir. itélőtáblánál jelentkezhetik tanfolyamra, a többi kir. itélőtáblát az ujabb vizsgáig megszabott időtartam közlésével értesiteni kell.

Kezelői vizsgára bocsátás tanfolyam hallgatása nélkül. 17. §. Kezelői tanfolyam hallgatása nélkül bocsáthatók kezelői vizsgára:

1. a hivatalnoki állásra jogositó igazolvánnyal az 1873: II. törvényczikk értelmében ellátott azok az altisztek, akik próbaszolgálatukat a jelen rendelet hatálybalépte előtt már sikeresen elvégezték.

Továbbá kivételesen hivatalfőnökük ajánlatára:

2. a jelen rendelet hatálybaléptekor már kezelő tisztviselői állásra kinevezettek;

3. akik a telekkönyvi vizsgát már előbb sikerrel kiállották;

4. akik a középiskola nyolcz osztályát elvégezték, vagy érettségi vizsgát tettek, vagy ennél is magasabb elméleti képesitéssel birnak.

A tanfolyam nélkül vizsgára bocsátás iránti kérelmet a 6. §-ban megállapitott módon a vizsga megkezdése előtt legalább 15 nappal kell előterjeszteni. A kérelemről a kir. itélőtábla elnöke határoz.

III. A tanfolyam és a vizsga dijmentessége

18. §. A kezelői tanfolyam és vizsga dijmentes.

A tanfolyamra jelentkezők a bizonyitványra illesztendő törvényszerü bélyeg árát a tanfolyamra vagy vizsgára jelentkezéskor a kir. itélőtábla segédhivatali igazgatójánál fizetik le.

Az előadók tiszteletdija egyenkint és tanfolyamonkint 200 korona. Ebben az összegben a vizsgáló-bizottsági müködés dija is bele van foglalva.

IV. Vegyes rendelkezések.

19. §. Ez a rendelet 1912. évi január hó 1. napján lép életbe.

A telekkönyvi vizsgára vonatkozólag fennálló rendelkezéseket jelen rendelet csak annyiban érinti, hogy 1914. évi január hó 1-től kezdve telekkönyvi vizsgára csak az bocsátható, aki a telekkönyvi vizsgához megkivánt egyéb feltételek mellett a kezelői vizsgát sikerrel letette.

20. §. Az 1914. évi január hó 1-étől fogva irnokká csak oly pályázó fog kineveztetni, aki az 1883: I. t.-cz. 1. §-ban megszabott minősitésen és ugyanezen törvényczikk 19. §-ának második bekezdésében megszabott kellékeken fölül a jelen rendelettel szabályozott igazságügyi kezelői vizsgát letette.

Ugyanezen időponttól kezdve magasabb állásra csak az a kezelő tisztviselő fog kineveztetni, aki az igazságügyi kezelői vizsgát letette. Ez utóbbi szabály alól helyi előléptetéseknél, a kir. itélőtábla elnökének indokolt javaslatára, az igazságügyminiszter kivételesen felmentést adhat.

Az állami közigazgatás szervezetéről szóló rész 269. lapján a Fizetés czime alá beillesztendő:

1910. évi november 20. 26.100. I. M. és P. M. számu rend. a közpénztárnál fizetendő követelések önkéntes elzálogositása körüli eljárás szabályozásáról.

A végrehajtási eljárásról szóló 1881: LX. t.-cz. módositását és kiegészitését tárgyazó 1908: XLI. t.-cz. 30. §-ának második bekezdésében nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeljük:

1. §. Ha az 1908: XLI. t.-cz. 6. és 7. §-ában megjelölt járandóságnak végrehajtás alá vonható részét a jogositott elzálogositja, a hitelező vagy az adós a követelésről és a zálogba adásról együtt, vagy külön kiállitott okiratnak bemutatásával a járandóságot utalványozó hatóságnál kérheti az elzálogositás feljegyzését. Ha az adós az okiratban kijelenti, hogy az elzálogositás alapján a megfelelő összeg a hitelező részére ki is fizetendő, az engedményezés feljegyzése kérhető.

Az engedményezés feljegyzése az elzálogositás feljegyzése után is kérhető az erről szóló okirat bemutatásával.

Ha a hitelező vagy az adós az 1908: XLI. t.-cz. 6. §-ának második bekezdése értelmében leköthető lakpénz elzálogositásának vagy engedményezésének feljegyzését kéri, közokiratot kelil

a követelésről és a zálogbaadásról, illetőleg az engedményezésről bemutatnia.

A kérvényben a követelés összegét és járulékait pontosan elő kell adni. A kérvényt irásban egy példányban kell beadni, és ahhoz az előbbi bekezdésekben emlitett okiratot eredetiben és egyszerü másolatban is csatolni kell.

2. §. Ha a kérvény nem felel meg az 1. §-ban megjelölt kellékeknek, vagy ha a bemutatott okirat külső hiányai vagy rendellenességei következtében aggályos, vagy az elzálogositás, illetőleg az engedményezés alapjául szolgáló jogügylet az okirat tartalma szerint érvénytelennek mutatkozik, vagy ha az adósnak nincs oly járandósága, amely a hitelező követelésének kielégitése végett végrehajtás alá vonható: a járandóságot utalványozó hatóság a feljegyzés iránti kérelmet visszautasitja, és erről a kérelmezőt és visszautasitás okának közlésével s a kérvények és mellékleteinek visszaadásával értesiti.

Ha nincs ok a kérelem visszautasitására, a járandságot utalványozó hatóság az elzálogositás vagy az engedményezés feljegyzését elrendeli és a kérelem, valamint a bemutatott okirat (1. §.) tartalmához képest utasitja az iratok közlésével a számfejtő hivatalt (3. §.), hogy a számfejtést oly értelemben teljesitse, hogy a közpénztár az adós járandóságának végrehajtás alá vonható részéből — mások előbb szerzett jogainak érintetlenül hagyéséval — elzálogositás esetében megfelelő összeget további rendelkezésig tartsan vissza, engedményezés esetében pedig a záloghitelező kezéhez követelése és járulékai erejéig fizetéseket teljesitsen.

3. §. A jelen rendeletben számfejtő hivatal alatt abban az esetben, ha a számfejtést maga a közpénztár teljesiti, a közpénztárt, más esetben az utalványozó hatóság mellé rendelt számvevőséget (számvevő közeget) kell érteni.

A számfejtő hivatal, mihelyt az utalványozó hatóságnak az elzálogositás vagy az engedményezés feljegyzését elrendelő határozata hozzá megérkezik, azt nyomban feljegyzi. A feljegyzés után a számfejtő hivatal az iratokat visszaküldi az utalványozó hatósághoz.

Az utalványozó hatóság az 1. §. első, második és harmadik bekezdésében emlitett eredeti okiratot a kérelmezőnek visszaadja és egyszersmind a feleket saját rendelkezésének tartalmáról, valamint a feljegyzésnek foganatositásáról értesiti. A kérvény és az 1. §. utolsó bekezdésében emlitett másolat az utalványozó hatóságnál marad.

4. §. Az elzálogositás vagy az engedményezés feljegyzése a záloghitelezőnek követelésére és járulékaira nézve a feljegyzést elrendelő határozatnak a számfejtő hivatalhoz való megérkezésétől (2. §. második bekezdése) kezdődő joghatállyal elsőbbséget ad azokkal a hitelezőkkel szemben, akik a járandóságra később eszközöltetik ki a jelen rendelet értelmében feljegyzést, vagy később szereztek végrehajtás utján zálogjokot.

Az elzálogositás vagy az engedményezés feljegyzése nem

akadályozza az oly hitelezők javára kiadott fizetési utalványok foganatositását, akik a feljegyzést elrendelő határozatnak a számfejtő hivatalhoz való megérkezte előtt eszközöltek ki a járandóságra a jelen rendelet értelmében feljegyzést, vagy az emlitett időpont előtt szereztek végrehajtás utján zálogjogot.

A közpénztár a feljegyzés alapján a hitelezőnek teljesitett fizetéseket a követeléséről kiállitott eredeti okiratra feljegyzi, amelyet e czélból a fizetés alkalmával a közpénztárnál be kell mutatni.

5. §. Ha az utalványozó hatóság a 2. §. első bekezdésében megjelölt valamely akadály daczára a feljegyzést elrendelte, vagy ha a követelés egyébként alaptalan, mind az adós, mind pedig az a hitelező, aki a járandóságra később eszközölt ki a jelen rendelet értelmében feljegyzést, vagy később szerzett végrehajtás utján zálogjogot, az utalványozó hatóság határozata ellen a feljegyzéstől számitott 30 nap alatt felszólalhat annál a járásbiróságnál, amelynek területén a fizetést teljesitő közpénztár van.

A felszólalást egy példányban irásban kell beadni.

A járásbiróság a felszólalás következtében az iratokat az utalványozó hatóságtól hivatalból beszerzi, és az érdekelt felek szóbeli meghallgatása után a kérelem fölött végzéssel határoz. A végzés ellen a polgári perrendtartás általános szabályai szerint felfolyamodásnak van helye.

Ha a felszólalás alaposnak mutatkozik, a járásbiróság már az eljárás folyamán végzéssel hivatalból is elrendelheti az utalványozó hatóság megkeresését oly intézkedésre, hogy a közpénztár a biróság további rendelkezéséig azt az összeget, amelyet a feljegyzés értelmében a hitelező részére ki kellene fizetnie, ne fizesse ki, hanem az adósnak végrehajtás alá vonható járandóságából — az előbb szerzett jogok sérelme nélkül — tartsa vissza. A biróságnak ebben a kérdésben hozott végzése ellen felfolyamodásnak nincs helye.

Ha a biróság a feljekyzés kitörlését rendeli el, végzését jogerőre emelkedése után az utalványozó hatósággal, a számfejtő hivatallal és a közpénztárral közli.

A hitelező követelésének keresettel vagy kifogással való megtámadására egyébként fennálló jogot ez az eljárás nem érinti.

6. §. Ha ugyanazon a napon, ugyanarra a járandóságra több hitelező eszközölt ki a jelen rendelet értelmében feljegyzést, vagy szerzett végrehajtás utján zálogjogot, az utalványozó hatóság a feljegyzés után elrendeli, hogy a közpénztár további rendelkezésig a járandóságnak végrehajtás alá vonható részéből senki részére se teljesitsen fizetést, és erről a számfejtő hivatalt értesiti.

A közpénztár, valamint a számvevőség (számvevő közeg) e részben az utalványozó hatóság utasitását kérheti, és az utalványozó hatóság rendelkezéséig maga is felfüggesztheti a fizetést.

Az utalványozó hatóság az első és a második bekezdés esetében az iratokat ahhoz a járásbirósághoz teszi át, amelynek területén a közpénztár van, és ez a járásbiróság a szükséghez képest

a felek szóbeli meghallgatása után vékzéssel határoz az elsöbbség kérdésében.

Egyebekben az ily végzésre az 1881: LX. t.-cz. 119. §-nak rendelkezései nyernek alkalmazást.

7. §. Az utalványozó hatóság, ha előtte hitelt érdemlő módon igazolást nyer az, hogy a hitelezőnek a járandóságra a jelen rendelet értelmében feljegyzett joga megszünt, vagy egyébként fenn nem áll a 2. §. értelmében elrendelt feljegyzés törlését kérelemre elrendeli és erről a feleket, valamint a törlés feljekyzése végett a számfejtő hivatalt értesiti.

8. §. Ez a rendelet 1911. évi január hó 1. napján lép életbe.

Az állami közigazgatás szervezetéről szóló rész 274. lapján az 1893: IV. t.-cz. 6. §-ához beillesztendő:

1911: *XIV. t.-cz.* (*az 1911. évi állami költségvetésből*) 9. §. A harmadik ötödéves korpótlék élvezetébe jutásuk után az V. fizetési osztályba kinevezett tudomány- és müegyetemi nyilvános rendes tanároknak az V. fizetési osztályban eltöltött szolgálati idejük ötödéves korpótlékra nem jogosit, — a kinevezés időpontjában élvezett ötödéves korpótlékaik a fizetésben és az azt kiegészitő személyi pótlékokban nyert többlet erejéig beszüntettenek, azonban az élvezett tandijkárpótlásból, tandijjutalékból vagy leczkepénzből 2000 K-nál nagyobb összeg nem szüntethető be.

Amennyiben az V. fizetési osztályba kinevezett tanárnak a kinevezést követő valamely időponttól kezdve, korábbi (VI-ik) fizetési osztályban fizetés, személyi pótlék és ötödéves korpótlékok czimén együttvéve magasabb összegü illetményekre lett volna igénye, a különbözet részére ugyanattól az időponttól kezdve korpótlék czimén kiutalványozandó, azonban ez a korpótlék az V. fizetési osztályra nézve megállapitott személyi pótléknak emelkedése esetén beszüntetendő.

10. §. A tudomány- és müegyetemekhez, valamint a budapesti állatorvosi főiskolához a jelenleg érvényben álló tandijszabályzat és rendelkezések hatálybalépte után kinevezett nyilvános rendes és rendkivüli tanároknak tandijjutalékra, vagy leczkepénzre igényük nincsen.

1912: *LXVI. t.-cz.* (*az 1913. évi állami költségvetésről*) 10. §. Az 1911. évi XIV. t.-cz.. 11. §-a alapján a korpótlékaik beszüntetése mellett a VI. fizetési osztályba kinevezett azoknál a középiskolai igazgatóknál, — akiknek a VI. fizetési osztályban bekövetkező nyugdijazásuk idejében élvezett nyugdijba beszámitható javadalmazásuk kisebb, mint amily összegü beszámitható java-

dalmazást a VII. fizetési osztályban való megmaradásuk esetében a még esedékessé váló magasabb személyi és korpótlékaik folytán elértek volna: az általuk élvezett évi 600 K müködési pótlékból olyan összeg, amely a fentiek szerint mutatkozó különbözetnek megfelel, nyugdijba beszámitható javadalmazást képez.

1911: *XIV. t.-cz.* 11. §. A középiskoláknak (gymnasiumok és reáliskolák). felsőbb leányiskoláknak, elemi iskolai tanitó- és tanitónőképző-intézeteknek, kisdedóvónőképzőintézeteknek és felső kereskedelmi iskoláknak azok az igazgatói, akik a VI. fizetési osztályba neveztetnek ki, ötödéves pótlékra (korpótlékra) nem tarthatnak igényt, és a VI. fizetési osztályba való kinevezés folytán már élvezett ötödéves pótlékaikat (korpótlékaikat) is elvesztik.

1911: *XIV. t.-cz.* 12. §. Az állami polgári és felső népiskolai igazgató-tanitók, valamint az állami gyógypedagógiai intézetek igazgatói részére engedélyezett évi 600 K igazgatói pótlék az igazgatói minőségben már megerősitett tanitók és tanitónők részére fizetés természetével bir; e pótlék élvezete azonban az igazgatói minőségnek (megbizatásnak) rendszeres vizsgálat alapján való megvonása, vagy arról történt lemondás esetén megszünik és ebben az esetben a nyugdij megállapitásánál sem veendő figyelembe.

Az állami közigazgatás szervezetéről szóló rész 297. *lapján a* 4600/*M. E.* sz. rendelet 11. §*-a után beillesztendő*:

Az 1904. I. t.-czikkben nyert felhatalmazás és az 1906. évi állami költségvetésről szóló 1906. évi IX. törvényczikk alapján 1906. év szeptember hó 22-én 4600. M. E. szám alatt kibocsátott rendeletnek 11. szakasza a következőkkel egészittetik ki:

Az az összeg, amelyre a 10. szakasz alá tartozó állami altisztek és szolgák fizetése és fizetés természetével biró bármilyen czimen élvezett esetleges személyi pótléka együttvéve a 10. szakasz értelmében kiegészitendő:

a kincstári fém- és sóbányászatnál (fém- és sóbányászat, fémkohászat, pénzverés és fémbeváltás, fémjelzés és bányásziskolák) művezetői minőségben alkalmazott azoknál az altiszteknél, akik művezetői minőségben kifogástalanul

5 évnél rövidebb ideig szolgáltak évi . . . . 2000 K,

5 érvné hosszabb, de 10 évnél rövidebb ideig szolgáltak évi . . . . 2200 K,

10 évnél hosszabb ideig szolgáltak évi . . . 2500 K-val állapittatik meg.

(1912. évi szept. 16. 5402/M. E. sz.)

Ugyanott a 12. §. *törlendő s helyébe beillesztendő*:

Az 1908. évi állami költségvetésről szóló 1908 : XXVII. törvényczikk alapján 1908. évi julius hó 6-án kibocsátott s a Pénzügyi Közlöny

1908. évi folyamának 17. számában közzétett 26.923. számu pénzügyminiszteri körrendelettel a m. kir. **pénzügyőrség legénységének illetményei** olykép szabályoztattak, hogy az addigi napi zsoldok, zsoldpótlékok és tizedéves pótlékok helyett a pénzügyőrségi legénység részére negyedévenként emelkedő évi zsoldok állapittattak meg.

Ennek következtében a m. kir. minisztérium az 1904 : I., illetőleg az 1906 : IX. törvényczikk alapján 1906. évi szeptember hó 22-én kibocsátott 4600. M. E. számu rendeletnek [1]) a pénzügyőrség legénységére vonatkozó 12. §-át, valamint e rendelet egyéb szakaszainak a pénzügyőrségi legénységre vonatkozó rendelkezéseit hatályon kivül helyezi. (1910. évi febr. 15. 290. sz. M. E. rend.)

Az állami közigazgatás szervezetéről szóló rész 320. lapján beillesztendő:

Az eddig a lakpénzekre nézve megállapitott osztályok egyikébe sem sorozott, de ez idő szerint már állami (és vármegyei) tisztviselők, altisztek és szolgák állomáshelyét képező Kispest nagyközség a harmadik osztályba soroztatik.

Az ott állomásozó állani (és vármegyei) tisztviselők, altisztek és szolgák az uj osztályra nézve megállapitott magasabb lakpénzekre attól a naptól fogva tarthatnak igényt, amely napon első izben részesültek Kispesten lakpénzben. (1912. évi márczius 13. 1.662. M. E. sz. rend.)

A m. kir. miniszterium 1911. évi márcz. 17 2926. márcz. 17. M. E. 1911 számu rendelete az állami (és vármegyei) tisztviselők, altisztek és szolgák állomáshelyeit képező városoknak és községeknek a lakpénzekre nézve megállapított uj osztályokba való besorozásáról szóló 1903. évi 5830 M. E számu rendelet módositása és kiegészitése tárgyában.

Az állami (és vármegyei) tisztviselők, altisztek és szolgák állomáshelyeit képező városoknak és községeknek, az 1908. évi állami költségvetésről szóló 1908. évi XXVII. törvényczikk alapján, az 1908. év negyedik lakbérnegyedétől kezdődő hatálylyal tiz évre eszközölt, s az 1908. évi deczember 21-én kelt 5830/M. E. számu rendelettel közzétett osztályba sorozását a m. kir. miniszterium helyesbitendőnek találván azokra a községekre és városokra nézve, amelyekre nézve az érdekeltek által benyujtott panaszok folytán megejtett vizsgálatok alapján megállapittatott az, hogy az eredeti osztályba sorozás téves alapokon történt, ezt az osztálybasorozást az 1911. év harmadik lakbérnegyedétől kezdődő hatálylyal a következőkép helyesbiti:

A IV. osztályba sorozott: Eperjes, Máramarossziget, Nyitra, Szatmárnémeti, Székesfehérvár és Ujvidék városok, valamint az V. osztályba sorozott Ujpest város a harmadik,

az V. osztályba sorozott: Bród, Esztergom, Gyula, Jászberény, Lugos, Nagykanizsa, Pancsova és Veszprém városok, valamint a VI. osztályba sorozott Rózsahegy város a negyedik,

a VI. osztályba sorozott: Léva, Nagykikinda, Szászrégen, Szászsebes és Zenta városok, továbbá Gödöllő és Szerencs községek, valamint a VII. osztályba sorozott: Balatonfüredi fürdőtelep, Kőszeg város és Temeskubin község az ötödik,

a VII. osztályba sorozott: Hajduböszörmény és Visakna városok, valamint Alsjára, Bánffyhunyad, Battonya, Békés, Belényes, Bonyhád, Csikszentmárton, Dunavecse, Felsővisó, Gálszécs, Glina, Hernádzsadány, Héthárs, Kiskörös, Nagyatád, Naszód Párkány, Perlak, Putnok, Rahó, Sümeg, Székelykeresztur, Szinérváralja, Titel, Tokaj, Trsztena ,Zalatna és Zircz községek a hatodik osztályba soroztatnak.

Az eddig a lakpénzekre nézve megállapitott osztályok egyikébe sem sorozott, de ezidőszerint már állami (és vármegyei) tisztviselők, altisztek és szolgák állomáshelyeit képező:

Erzsébetfalva község és Predeáltelep a negyedik,

Ruttka község a hatodik és
Breáza, Gyékényes és Ratkó községekben állomásozó állami (és vármegyei) alkalmazottak továbbra is eddigi lakpénzük élvezetében maradnak, az Erzsébetfalva és Ruttka községekben, valamint a Predeál telepen állomásozó állami (és vármegyei) tisztviselők, altisztek és szolgák pedig a fentemlitett uj osztályra nézve megállapitott magasabb lakpénzekre attól a naptól fogva tarthatnak igényt, amely napon elsőizben részesültek az illető állomáshelyen akpénzben.

Az eemi iskolai tanitók lakpénzeinek megállapitására az összes fentemlitett állomáshelyeknek uj osztálybasorozása kihatással nincs.

Az állami közigazgatás szervezetéről szóló rész 322. lapján a c/p. elé beillesztendő:

1912: *XXXV. törvényczikk*
az állami, vármegyei és államvasuti alkalmazottak családi pótlékáról és egyes egyéb intézkedésekről.

(Szentesitést nyert 1912. évi julius hó 7-én. — Kihirdettetett az „Országos Törvénytár"-ban 1912. évi julius hó 11-én.)

1. §. A tényleges szolgálatban álló alább felsorolt alkalmazottaknak, a jelen törvényben megjelölt módon és korlátok között, családi pótlék jár, amely ugy az állandó, mint az egyszersmindenkorra szóló ellátások megállapitásánál számitáson kivül marad.

2. §. A családi pótlék szempontjából az alkalmazottak két csoportba soroztatnak:

Az első csoportba soroztatnak:

1. az V—XI. fizetési osztályba tartozó állami és vármegyei tisztviselők;

2. a m. kir. államvasuti alkalmazottak *A.* táblázatának II—IX. fizetési osztályába tartozó államvasuti tisztviselők;

3. az államvasuti rendszerü II—IX. fizetési osztályba tartozó állami vasgyári és állami kőszénbányászati tisztviselők;

4. a posta-, távirda- és távbeszélő-alkalmazottak *A.* táblázatának államvasuti rendszerü V—IX. fizetési osztályába tartozó tisztviselők;

5. a posta-, távirda- és távbeszélő-alkalmazottak *B.* táblázatába tartozó üzemi kezelési alkalmazottak;

6. a m. kir. állami rendőrségnél és a határrendőrségnél alkalmazott polgári biztosok;

7. az állami gazdasági szaktanitók és szaktanitónők;

8. az állami elemi népiskoláknál alkalmazott tanitók és tanitónők, valamint a m. kir. államvasutak által fentartott iskoláknál alkalmazott tanitók és tanitónők;

9. a pénzügyi és a földmivelésügyi ministerium által fentartott vagy segélyezett kincstári elemi iskoláknál alkalmazott tanitók és tanitónők;

10. a vármegyei közkórházaknál rendszeres fizetéssel alkalmazott tisztviselők, valamint a rendszeres fizetést élvező vármegyei utbiztosok;

11. a m. kir. államvasutaknál, az állami vasgyáraknál és az állami kőszénbányászatnál állandóan alkalmazott havidijas tisztviselők és havidijas tisztviselőgyakornokok;

12. az állami középiskoláknál évi segélydij élvezetében álló helyettes tanárok, az állami ipariskoláknál évi ösztöndij élvezetében álló tanárjelöltek, valamint az évi segélydij élvezetében álló állami és vármegyei gyakornokok.

A második csoportba soroztatnak:

1. az állami kisdedóvónők;

2. az állami hivatalokban, intézeteknél és vállalatoknál, továbbá a vármegyéknél, a m. kir. államvasutaknál, az állami vasgyáraknál és az állami kőszénbányászatnál állandóan alkalmazott dijnokok;

3. az állami és vármegyei altisztek és szolgák;

4. a m. kir. államvasuti alkalmazottak *B.* táblázatába tartozó összes alkalmazottak;

5. az állami vasgyáraknál és az állami kőszénbányászatnál alkalmazott altisztek és szolgák;

6. a posta-, távirda- és távbeszélő alkalmazottak *C.* táblázatába tartozó összes alkalmazottak;

7. a m. kir. állami rendőrség és a m. kir. határrendőrség őrszemélyzetének, továbbá a m. kir. pénzügyőrség és a m. kir. csendőrség legénységének tagjai, valamint a m. kir. csendőrségnek rangosztályba nem sorozott havidijasai;

8. az állami hivatalokban, intézeteknél és vállalatoknál, továbbá a vármegyéknél, a m. kir. államvasutaknál, az állami vasgyáraknál és az állami kőszénbányászatnál havibér vagy napibér mellett állandóan alkalmazott kezelőnők, müvezető-jelöltek, altisztek és hivatalszolgák;

9. az állami és vármegyei utkaparók.

3. §. Családi pótlékra igénye van a 2. szakaszban felsorolt olyan alkalmazottnak, akinek legalább egy, az alább megkivánt feltételeknek megfelelő, törvényes vagy törvényesitett édes vagy mostoha gyermeke van. A királyi kegyelem utján törvényesitett gyermeket ebből a szempontból az anyával szemben is törvényesitett gyermeknek kell tekinteni.

Családi pótlék csak ellátatlan s az alább meghatározott életkort még el nem ért gyermek után jár.

Az életkor, melynek betöltéséig a gyermek szülőjének családi pótlékra van igénye, az első csoportba tartozó alkalmazottak gyermekeinél a huszonnegyedik, a második cso-

portba tartozó alkalmazottak gyermekeinél a tizenhatodik életévben állapittatik meg.

Azt, hogy a családi pótlék szempontjából mit kell ellátásnak tekinteni, valamint hogy ilyen ellátás élvezésének esetében mikor kell a családi pótlékot véglegesen, és mikor csak időlegesen beszüntetni, a ministerium rendeleti uton állapitja meg.

E rendeleteket alább közöljük.

4. §. Nőalkalmazott a jelen törvényben megkivánt előfeltételek mellett is csak akkor tarthat igényt családi pótlékra:

1. ha a gyermek apja meghalt vagy holttá nyilvánittatott, vagy
2. ha a gyermek apja teljesen keresetképtelen és semmiféle állandó ellátása vagy jövedelme nincsen, vagy
3. ha a nőalkalmazott a gyermek apjától különválva él és igazolja, hogy a gyermek az ő gondviselése alatt áll, és hogy eltartásáról ő gondoskodik.

A nőalkalmazottat megillető családi pótlékhoz való igényt a nőalkalmazottnak ujabb férjhezmenetele nem szünteti meg. Háromnál több gyermek után azonban a nőalkalmazott akkor sem tarthat igényt családi pótlékra, ha a gyermekek a nőalkalmazottnak különböző házasságából származnak.

A jelen szakasz 3. pontja alatt emlitett esetben a nőalkalmazott nem tarthat igényt családi pótlékra akkor, ha a gyermek apja is a 2. szakasz alá eső alkalmazott. Ilyen esetben a családi pótlék az apát illeti meg, a nőalkalmazott azonban kivánhatja, hogy az ő gondviselése alatt álló gyermek után járó családi pótlék az ő kezéhez folyósittassék. Ha több olyan gyermek van, akik után az apának családi pótlék jár és a gyermekek részben az apa, részben a nőalkalmazott gondviselése alatt állanak, a családi pótlékot az apa és a nőalkalmazott gondviselése alatt álló gyermekek számának arányában megosztva kell az apa és a nőalkalmazott kezéhez folyósitani.

5. §. Családi pótlékra igényt egyáltalán nem tarthatnak a 2. szakaszban fel nem sorolt alkalmazottak, nevezetesen: a fizetéstelen vagy tiszteletbeli minőségben alkalmazottak, azok az alkalmazottak, akik csak tiszteletdijat élveznek, vagy akik kifejezetten csak bizonyos meghatározott időre, vagy csak átmeneti szolgálattételre, illetőleg valamely munkálatnak befejezéseig vétettek alkalmazásba, továbbá azok az alkalmazottak, akiknek illetményei külön szerződésekkel állapittattak meg, valamint a cselédek, nap-

számosok, munkások, munkásnők és az ezekhez hasonló minőségben alkalmazottak.

A második csoport 2. pontjában emlitett alkalmazottak családi pótlékra csak akkor tarthatnak igényt, ha az 1897. évi törvényczikk 2. szakaszában körülirt kedvezményekre igényt nyertek illetőleg — amennyiben nem tartoznak az 1897. évi XXIV. törvényczikk határozmányai alá — ha legalább egy évi szolgálatuk van, és ha napidijukon felül nem élveznek állami, vármegyei vagy államvasuti pénztárból, a családi pótlék mértékét elérő vagy meghaladó nyugellátást vagy kegyelmi ellátást. Amennyiben ilyen alkalmazott a családi pótlék mértékét el nem érő nyugellátást vagy kegyelmi ellátást élvez, részére csak az ellátás és a családi pótlék összege közötti különbözetet lehet családi pótlék czimén folyósitani.

A második csoport 8. pontjában emlitett alkalmazottak családi pótlékra csak egy évi jó szolgálat után tarthatnak igényt.

A jelen törvény alapján élvezett családi pótlék erejéig be kell szüntetni a családos elemi népiskolai tanitók és tanitónők müködési pótlékát.

6. §. A családi pótlék — a fizetési osztályra, valamint az élvezett javadalmazásra való tekintet nélkül — a következőkép állapittatik meg:

a) az első csoportba tartozó alkalmazottaknál, a 3. szakaszban megkivánt feltételeknek megfelelő

egy gyermek után évi 200 K,
két gyermek után évi 400 K,
három vagy ennél több gyermek után évi 600 K;

b) a második csoportba tartozó alkalmazottaknál, a 3. szakaszban megkivánt feltételeknek megfelelő

egy gyermek után évi 100 K,
két gyermek után évi 200 K,
három vagy ennél több gyermek után évi 300 K.

7. §. Ha a második csoportba tartozó alkalmazott az első csoportba tartozó alkalmazott lesz, az első csoportba tartozó állásra való alkalmazásról szóló rendelvénynek keltét követő naptári évnegyedtől kezdve a magasabb összegü családi pótlékra van igénye.

Az a körülmény, hogy a második csoportba tartozó alkalmazott az első csoportba tartozó alkalmazott állásának czimével és jellegével felruháztatott, vagy hogy ilyen állásra — addigi járandóságainak meghagyása mellett — fizetéstelen minőségben kineveztetett, nem ad igényt a magasabb összegü családi pótlékra.

Ha az alkalmazottnak családi viszonyaiban olyan változás áll be, amely az általa élvezett s a gyermek vagy gyermekek után járó családi pótlék összegének felemelésére ad igényt, az alkalmazottnak a beállott változás napját követő naptári évnegyedtől kezdve, gyermek születése esetén azonban már attól a naptári évnegyedtől kezdve, amelyben a gyermek született, a magasabb összegü családi pótlékra van igénye.

Ha az alkalmazottnak alkalmazásában, vagy családi viszonyaiban olyan változás áll be, amely az általa élvezett családi pótlék összegének leszállitását vonja maga után, az alkalmazott a beállott változás napját követő naptári évnegyedtől kezdve már csak az alacsonyabb összegü családi pótlékra tarthat igényt.

Ha az első bekezdésben emlitett rendelvény keltének napja valamely naptári évnegyed első hónapjának első napjára esik, vagy ha a harmadik bekezdésben emlitett változás valamely naptári évnegyed első hónapjának első napján áll be, az alkalmazottnak a magasabb összegü családi pótlékra már ettől a naptári évnegyedtől kezdve van igénye.

8. §. Ha a második csoportba tartozó alkalmazottnak gyermeke még a tizenhatodik életév betöltése után is folytat kiváló eredménynyel tanulmányokat, a minister (állami számvevőszék elnöke) az ilyen gyermek után is engedélyezhet családi pótlékot, illetőleg a már folyósitott családi pótlékot továbbra is engedélyezheti.

Ilyen esetekben a családi pótlék csak addig jár, amig a gyermek tanulmányait befejezi, legfeljebb azonban addig, amig huszonnégy éves korát betölti.

Azt, hogy a fenti határozmányok alapján minő tanulmányok folytatása esetén engedélyezhető családi pótlék, a ministerium rendeleti uton állapitja meg.

9. §. Méltánylást érdemlő körülmények fenforgása esetén és ha azt a vagyoni viszonyok is indokolják, a minister (állami számvevőszék elnöke) — a pénzügyminister előzetes hozzájárulásával — családi pótlékot engedélyezhet olyan alkalmazott részére is, akinek ugyan nincsen a 3. szakaszban megkivánt feltételeknek megfelelő gyermeke, aki azonban legalább két, vele közös háztartásban élő és saját jövedelemmel nem biró családtagot tart el keresményéből.

Ilyen esetekben két családtag után olyan összegü családi pótlékot lehet engedélyezni, mint egy gyermek után, három családtag után olyan összegüt, mint két gyer-

mek után, és négy vagy ennél több családtag után olyan összegüt, mint három vagy ennél több gyermek után.

A fentebb emlitett családi pótlékot, méltánylást érdemlő körülmények fenforgása esetén és ha azt a vagyoni viszonyok indokolják, a minister (állami számvevőszék elnöke) — a pénzügyminiszter előzetes hozzájárulásával — olyan alkalmazott részére is engedélyezheti, aki a 3. szakaszban megkivánt feltételeknek megfelelő egy vagy két gyermeke után már élvez családi pótlékot, s aki ezeken a gyermekeken kivül még legalább két, vele közös háztartásban élő és saját jövedelemmel nem biró családtagot tart el keresményéből.

A családi pótlékot ilyen esetekben is a második bekezdés értelmében kell megállapitani, azonban ez a családi pótlék, a gyermek vagy a gyermekek után járó családi pótlékkal együtt nem lehet több, mint a három vagy ennél több gyermek után járó családi pótlék.

10. §. A családi pótlék a gyermekek után annak a naptári évnegyednek a kezdetétől jár, amelyben a gyermek született.

Első izben való alkalmazás esetén a már meglévő gyermek után a családi pótlék a szolgálat tényleges megkezdésének napját követő naptári évnegyedtől kezdve jár.

A második csoport 2. pontjában emlitett alkalmazottaknál a már meglévő gyermek után a családi pótlék azt a napot követő naptári évnegyedtől kezdve jár, amely nappal az illető az 1897. évi XXIV. törvényczikk 2. szakaszában körüirt kedvezményekre igényt nyert, illetőleg — amennyiben nem tartozik az 1897. évi XXIV. törvényczikk határozmányai alá — amely napon az illető egy évi jó szolgálatát betöltötte.

A második csoport 8. pontjában emlitett alkalmazottaknál a már meglévő gyermek után a családi pótlék azt a napot követő naptári évnegyedtől kezdve jár, amely napon az illető egy évi jó szolgálatát betöltötte.

A tényleges szolgálat kötelékébe visszavett nyugdijas vagy végkielégitett alkalmazott részére a már meglévő gyermek után a családi pótlék a tényleges szolgálat ujból való megkezdésének napját követő naptári évnegyedtől kezdve jár.

A nőalkalmazottat a 4. szakasz alapján megillető családi pótlék azt a napot követő naptári évnegyedtől kezdve jár, amely napon bekövetkezett az a feltétel, amelynek alapján a 4. szakasz értelmében a nőalkalmazottnak családi pótlékra igénye van.

A gyermek után már folyósitva volt s bármely okból beszüntetett családi pótlék, ha arra az alkalmazottnak ujból igénye van, azt a napot követő naptári évnegyedtől kezdve jár, amely napon megszünt az az ok, amely miatt a családi pótlék beszüntettetett.

A 8. szakasz alapján ujból engedélyezett, valamint a 9. szakasz alapján engedélyezett családi pótlék, az engedélyező ministeri (állami számvevőszéki elnöki) határozat keltét követő naptári évnegyedtől kezdve jár.

Ha a jelen szakasz szerint megkivánt feltétel valamely naptári évnegyed első hónapjának első napján áll be, a családi pótlék már ettől a naptári évnegyedtől kezdve jár.

11. §. A családi pótlékot: az első csoportba tartozó összes alkalmazottaknál, valamint a második csoportnak 1., 3., 4., 5., 6. és 7. pontjai alatt felsorolt alkalmazottaknál előzetes negyedévi részletekben; a második csoportnak 2., 8. és 9. pontjai alatt felsorolt alkalmazottaknál pedig utólagos negyedévi részletekben kell folyósitani.

Akinek az alkalmazásában beállott változás következtében igénye van arra, hogy az addig utólagos negyedévi részletekben folyósitott családi pótléka a jövőben előzetes negyedévi részletekben folyósittassék, annak családi pótlékát abban a naptári évnegyedben, amelyben a változás beállott, még utólagos, a következő naptári évnegyedtől kezdve pedig előzetes negyedévi részletekben kell folyósitani.

Az addig előzetes negyedévi részletekben folyósitott olyan családi pótlékot pedig, amelyet az alkalmazott alkalmazásában beállott változás következtében a jövőben csak utólagos negyedévi részletekben lehet folyósitani, az alkalmazásban beállott változás napját követő naptári évnegyedtől kezdve kell utólagos negyedévi részletekben folyósitani.

12. §. A családi pótlék élvezete megszünik a jelen törvényben megállapitott előfeltételek valamelyikének megszüntével.

Nevezetesen ugy a gyermek, mint a családtag után élvezett családi pótlék megszünik, ha az alkalmazott

1. illetménynek élvezete nélkül szabadságoltatik;

2. nyugalomba helyeztetik vagy végkielégittetik;

3. a tényleges szolgálat köteléke alól felmentetik anélkül, hogy részére ellátás megállapittatott volna;

4. rendes állandó javadalmazása bármely okból teljesen beszüntettetik;

5. a szolgálat kötelékéből jogerős fegyelmi itélet alapján elbocsáttatik;

6. jogerős birói itélettel hivatalvesztésre vagy viselt hivatalának elvesztésére itéltetik, illetőleg olyan büntetendő

cselekmény miatt itéltetik el jogerősen szabadságvesztés-büntetésre, amelylyel a közhivatalnak vagy szolgálatnak elvesztése, mint törvény szerint következő hatály van egybekötve;

7. meghalt.

A fent emlitett eseteken kivül a gyermek után élvezett családi pótlék akkor is megszünik:

a) ha a gyermek a 3. szakaszban meghatározott életkort eléri;

b) ha a gyermek a családi pótlék megszünését maga után vonó ellátás élvezetébe jut;

c) ha a fiugyermek megnősül vagy a leánygyermek férjhez megy;

d) ha a gyermek meghal;

a családtag után engedélyezett családi pótlék pedig akkor is megszünik:

e) ha a családtag ellátásra, saját jövedelemre vagy vagyonra tesz szert;

f) ha a családtag megszünik az alkalmazottal közös háztartásban élni;

g) ha a családtag meghal;

h) ha megszünik az az ok, amely miatt a családi pótlék engedélyeztetett.

13. §. Az előzetes negyedévi részletekben folyósitott családi pótlékot annak a naptári évnegyednek a végével kell beszüntetni, amelyben a jogczim a családi pótlékra a 12. szakasz értelmében megszünt.

Az utólagos negyedévi részletekben folyósitott családi pótlékot a jogczim megszünése esetén azonnal be kell szüntetni s a családi pótléknak csak bezárólag addig a napig terjedő időre eső arányIagos részét lehet kifizetni, amely napon a jogczim a családi pótlékra megszünt.

14. §. Az állásától felfüggesztett alkalmazott a családi pótlék élvezetében megmarad.

15. §. A gyermek után járó családi pótlékra való igényét (3. és 4. szakasz), valamint a 8. és 9. szakasz alapján engedélyezhető családi pótlékban való részesitésére irányuló kérését az alkalmazott közvetlen hivatali főnökének tartozik bejelenteni, aki vagyoni felelősség terhe mellett köteles meggyőződést szerezni arról, hogy a bejelentett adatok és körülmények a valóságnak megfelelnek.

Az alkalmazásban, vagy a családi viszonyokban beállott minden olyan változást, amely az addig élvezett családi pótlék összegének leszállitását vagy felemelését, illetőleg a családi pótlék teljes megszünését vonja maga után, az al-

kalmazott azonnal köteles bejelenteni közvetlen hivatali főnökének, aki a családi pótlék összegének leszállitása vagy felemelése, illetőleg a családi pótlék beszüntetése iránt a szükséges intézkedéseket haladék nélkül megtenni tartozik.

Fegyelmi uton megtorolható vétséget követ el az az alkalmazott, ki hamis adatok bejelentése által közvetlen hivatali főnökét félrevezeti vagy a félrevezetést megkisérli, továbbá aki a családi pótlék összegének leszállitását vagy a családi pótlék teljes megszünését maga után vonó változást nem jelenti be, vagy pedig annyira késedelmesen, hogy abból az államkincstárra anyagi kár hárulhat.

Ha pedig az alkalmazott a gyermek után járó családi pótlékra való igényét, vagy a gyermek után járó családi pótlék összegének felemelését maga után vonó változást jelenti be késedelmesen, a családi pótlék, illetőleg a magasabb összegü családi pótlék — a 10. szakasz határozmányaitól eltérően — csak a bejelentés napját követő naptári évnegyedtől kezdve jár.

16. §. Azok az alkalmazottak, akik a családi pótlékot utólagos negyedévi részletekben kapják, a családi pótlék élvezésének alapjául szolgáló feltételek fenforgását — tekintet nélkül arra, hogy állott-e be időközben e feltételekben változás vagy sem — minden egyes negyedévi részletnek felvétele előtt közvetlen hivatali főnöküknél igazolni tartoznak.

A tizenhatodik életévét betöltött gyermek után a 8. szakasz alapján engedélyezett családi pótlék minden egyes negyedévi részletének felvétele előtt az alkalmazott igazolni tartozik, hogy gyermeke tanulmányait kiváló eredménynyel folytatja.

17. §. A jelen törvény alapján járó vagy engedélyezett családi pótlékok minden állami, törvényhatósági és községi adó alól mentesek, tehát az 1909. évi X. törvényczikk szerint fizetendő jövedelmi adó alá sem esnek.

A családi pótlékra való igényt nem lehet átruházni és nem lehet elzálogositani.

A jelen törvény alapján járó vagy engedélyezett családi pótlékot sem magán, sem állami követelések vagy köztartozások fejében lefoglalni nem lehet.

A gyermek után élvezett családi pótlék azonban a gyermek tartása végett a reá eső aránylagos összeg erejéig végrehajtás alá vonható.

A 15. szakasz alapján teendő mindennemü bejelentés bélyegmentes.

18. §. Azokra a kérdésekre nézve, amelyek a jelen

törvény alapján járó családi pótlékra való igényből erednek, valamint az ebből az igényből folyólag az államkincstárral szemben támasztott követelésekre nézve, a határozat hozatalára — minden más eljárás kizárásával — az alkalmazott járandóságainak utalványozására hivatott közigazgatási hatóság s másodfokon a minister (állami számvevőszék elnöke) illetékes.

A minister (állami számvevőszék elnöke) határozata ellen, kivéve az alább felemlitetteket, a közigazgatási biróság előtti eljárásnak van helye.

Nincs helye a közigazgatási biróság előtti eljárásnak olyan határozatok ellen, amelyek a 8. vagy a 9. szakasz alapján a minister (állami számvevőszék elnöke) által engedélyezhető családi pótléknak engedélyezésére vagy az engedélyezésre irányuló kérelem megtagadására vonatkoznak, továbbá olyan határozatok ellen, amelyek a m. kir. államvasuti, az állami vasgyári és az állami kőszénbányászati alkalmazottakat megillető családi pótlékra vonatkoznak.

19. §. Az egyes költségvetési fejezeteknél, illetőleg czimeknél, a személyi járandóságoknál, „Családi pótlékok" czimü uj alrovat nyitandó s az ezen az alrovaton előirányzott átalányösszeg terhére kell elszámolni a jelen törvény alapján utalványozott családi pótlékokat, még pedig annál a költségvetési czimnél, amelynek terhére az alkalmazott rendes illetményét élvezi.

A családi pótlékok czimü alrovat és a személyi járandóságoknak egyéb alrovatai között — eltérően az állami számvitelről szóló 1897. évi XX. törvényczikk 22. szakaszának határozmányától — átruházásnak helye nincsen.

Az 1912. évi kezelést terhelő családi pótlékokat az 1912. ávi állami zárszámadásban, az első bekezdés határozmányainak megfelelően, az egyes költségvetési fejezeteknél, illetőleg czimeknél, a személyi járandóságoknál, külön alrovaton „Családi pótlékok" czim alatt a pénztári készletek terhére kell elszámolni.

20. §. Ha az állami, vármegyei vagy államvasuti alkalmazottak bármilyen illetménye tévedésből alacsonyabb összeggel állapittatott meg, mint amennyi neki az érvényben álló törvény, illetményrendszer, vagy szabályzat szerint járna, az alkalmazottnak, illetőleg özvegyének vagy árvájának ez iránt benyujtandó bélyegmentes kérvénye alapján a különbözetet meg kell téríteni annyiban, amennyiben a tévesen megállapitott illetmény esedékessé válta s a kérvény benyujtása között három évnél hosszabb idő nem telt el.

Ha az állami, vármegyei vagy államvasuti alkalma-

zottnak bármilyen illetménye tévedésből magasabb összeggel állapittatott meg, mint amennyi neki az érvényben álló törvény illetményrendszer vagy szabályzat szerint járna, a téves megállapitást, amint arról az illetékes hatóság tudomást szerez, azonnal helyesbiteni kell, de az államkincstár, illetőleg a vármegye törvényhatósága a jóhiszemüleg felvett többlet megtéritését a multra nézve nem követelheti.

A fenti határozmányok a jelen törvény alapján járó családi pótlékra az érvényesek.

21. §. Jelen törvény a kihirdetés napján lép hatályba.

A törvény hatálybalépésének időpontjában már alkalmazásban álló mindazoknál az alkalmazottaknál azonban, akikre nézve a törvényben megkivánt előfeltételek már a törvény hatálybalépése előtt is megvoltak, a gyermek után járó családi pótlékot ugy kell folyósitani, mintha a törvény 1912. évi január hó elsején lépett volna hatályba.

A törvény hatálybalépésének időpontjában már alkalmazásban álló azokra az alkalmazottakra nézve pedig, akik a 8. és 9. szakasz alapján engedélyezhető családi pótlékban való részesitésükre irányuló kérésüket legkésőbb a jelen törvény hatálybalépésétől számitott három hónap alatt bejelentik, a 10. szakasz utolsóelőtti bekezdésében foglalt határozmány alól kivételnek van helye, amennyiben ezeknél az alkalmazottaknál a 8. vagy 9. szakasz alapján engedélyezett családi pótlékot ugy kell folyósitani, mintha az engedélyező ministeri (állami számvevőszéki elnöki) határozat az 1912. év január hó elsejét, illetőleg ha az az ok, amely miatt családi pótléknak engedélyezése kéretett, csak később állott be, az 1912. évi április vagy julius hó elsejét megelőző időben hozatott volna.

22. §. Jelen törvény végrehajtásával a ministerium bizatik meg.

A m. kir. miniszteriumnak az állami, vármegyei s államvasuti alkalmazottak családi pótlékáról és egyes egyéb intézkedésekről szóló 1912. évi XXXV. törvényczikk 3. §-a alapján, 1912. aug. 1., 4596/M. E. 1912. szám alatt kibocsátott rendelete a családi pótlék szempontjából figyelembe jövő ellátás megállapitása tárgyában.

Az állami, vármegyei és államvasuti alkalmazottak családi pótlékáról és egyes egyéb intézkedésekről szóló 1912. évi XXXV. törvényczikk 3. §-a a miniszteriumra bizta annak rendeleti uton való megállapitását, hogy a családi pótlék szempontjából mit kell ellátásnak tekinteni és hogy ilyen ellátás élvezé-

sének esetében mikor kell a családi pótlékot véglegesen és mikor csak idölegesen beszüntetni.

A törvény e határozmánya alapján a m. kir. minisztérium a következöket rendeli:

„I. Az állami, vármegyei és államvasuti alkalmazottak családi pótlékáról és egyes egyéb intézkedésekről szóló 1912. évi XXXV. törvényczikk alapján a gyermek után járó családi ptlék szempontjábl ellátásnak kell tekinteni:

1. ha a gyermek a közszolgálat bármely ágában vagy a magánszolgálatban pénzbeli vagy természetbeni javadalmazással egybekötött alkalmazást nyert, de csak abban az esetben, ha ennek a pénzbeli javadalmazásnak az összege, illetőleg a természetbeni javadalmazásnak az értéke évi 600 koronát elér vagy meghalad,

2. ha a gyermek kolostorba vagy zárdába ünnepélyes fogadalmat tett szerzetesül, avgy ünnepélyes fogadalmat tett apáczádalmat tett szerzetesül, avgy ünnepélyes fogadalmat tett apáczául belép,

3. ha a gyermek nyilvános polgári tanintézetben, katonai tanintézetben, vagy bármilyen ellátási vagy nevelőintézetben olyan ingyenes helyre helyeztetik el, amelynek értéke az 1. pontban emlitett összeget eléri vagy meghaladja,

4. ha a gyermek olyan alapitványi helyre helyeztetik el, amelynek értéke az 1. pontban emlitett összeget eléri vagy meghaladja,

5. ha a gyermek iskolai vagy tanulmányi olyan ösztöndij élvezetébe jut, melynek összege évi 600 koronát elér vagy meghalad,

6. ha a gyermek kereskedelmi, ipari vagy más vállalatnál, illetőleg kereskedőnél, iparosnál vagy művésznél növendék, tanonc vagy inas minőségben alkalmaztatik, de csak abban az esetben, ha a tanonc, illetve alkalmazott összes fenntartási szükségleteit a munkaadó fedezi ellenszolgáltatás nélkül.

7. ha a gyermek önálló ipari vagy más foglalkozást folytat, de csak akkor, ha az ebből a foglalkozásból eredő jövedelem az 1. pontban emlitett összeget eléri vagy meghaladja,

8. ha a gyermek a hadseregbe, a haditengerészethez, vagy a honvédséghez havidij vagy zsold élvezete mellett, tényleges szolgálatba belép, de csak abban az esetben, ha illetményeinek egy évre eső összege az 1. pontban emlitett összeget eléri vagy meghaladja,

9. ha a fiugyermek megnősül, vagy leánygyermek férjhez megy.

Amennyiben a 3. pont alatt emlitett ingyenes hely, a 4. pont alatt emlitett alapitvány vagy alapitványi hely, s az 5. pont alatt emlitett ösztöndij családi természetü, az ily ingyenes vagy alapitványi helyen történt elhelyezés, illetőleg az ily alapitvány vagy ösztöndij élvezete bármily értéket képviseljen, illetőleg bármily összegü legyen is, az nem tekintetik ellátásnak.

II. Az I. 1—9. pontok alatt emlitett valamely ellátás él-

vezetében álló gyermek után családi pótlékot nem lehet megállapitani, a már folyósitott családi pótlékot, illetőleg annak az ellátást élvező gyermekre eső részét az I. 1., 3., 4., 5., 6., 7. és 8. pontokban foglalt esetek bekövetkeztével idölegesen, az I. 2. és 9. pontokban foglalt esetek bekövetkeztével pedig véglegesen be kell szüntetni.

Az ideiglenesen beszüntetett családi pótlékot ujból folyósitani kell, ha az élvezett ellátás az első csoportba tartozó alkalmazotak gyermekeinél a huszonegyedik, a második csoportba tartozó alkalmazottak gyermekeinél a tizenhatodik életév betöltése előtt teljesen megszünik, vagy pedig ha az élvezett ellátásnak összege, illetőleg értéke a gyermek huszonnegyedik, illetőleg tizenhatodik életévének betöltése előtt az I. 1. pontban emlitett öszszegnél csekélyebb összegre száll alá.

III. Ha a gyermek az I. 1—9. pontok alatt emlitett valamely ellátásnak élvezetébe jut, az alkalmazott köteles ezt a körülményt közvetlen hivatali főnökének a törvény 15. §-ában foglaltak terhe alatt azonnal bejelenteni."

A m. kir. miniszteriumnak az állami, vármegyei és államvasuti alkalmazottak családi pótlékáról és egyes egyéb intézkedésekről szóló 1912. évi XXXV. törvényczikk 8. §-a alapján 1912. aug. 1. 4597/M. E. 1912. szám alatt kibocsátott rendelete, a törvény 2. §-ában emlitett második csoportba tartozó alkalmazottaknak tizenhatodik életévüket betöltött gyermekei után engedélyezhető családi pótlék tárgyában.

Az állami, vármegyei és államvasuti alkalmazottak családi pótlékáról és egyes egyéb intézkedésekről szóló 1912. évi XXXV. törvényczikk 8. §-a a miniszteriumra bizta annak rendeleti uton való megállapitását, hogy a törvény 2. §-ában emlitett második csoportba tartozó alkalmazottnak olyan gyermeke után, aki tizenhatodik életévét már betöltötte, minő tanulmányok folytatása esetén lehet családi pótlékot engedélyezni.

A törvény e határozmánya alapján a m. kir. miniszterium a következőket rendeli:

Az állami, vármegyei és államvasuti alkalmazottak családi pótlékáról és egyes egyéb intézkedésekről szóló 1912. évi XXXV. törvényczikk 2. §-ában emlitett második csoportba tartozó alkalmazottak olyan gyermeke után, aki tizenhatodik életévét már betöltötte, családi pótlékot — a tanulmányoknak kiváló eredménynyel való folytatása esetén — csak akkor lehet engedélyezni:

1. ha a gyermek valamely nyilvános polgári tanintézetnek, vagy valamely katonai tanintézetnek rendes tanulója,

2. ha a gyermek valamely hazai nyilvános tanintézetbe beiratkozott magántanuló,

3. ha a gyermek olyan hazai nyilvános tanfolyamot látogat, amely évente egyfolytában legalább 8 hónapig tart, s amely művészi pályára vagy kenyérkereső foglalkozásra készit elő,

4. ha a gyermek a tanulmányok folytatásának előfeltételét képező gyógyszertári gyakorlatot folytat.

Az 1. pont alatt emlitett esetben az a körülmény, hogy a gyermek tanulmányait a magyar szent korona országain kivül eső helyen folytatja a családi pótlék engedélyezését nem gátolja.

A tanulmányoknak kiváló eredménynyel való folytatása a tanintézet, illetőleg a tanfolyam vezetősége által esetről-esetre kiállitott külön bizonyitványokkal igazolandó.

Ha az 1., 2. és 3. pontok alatt emlitett esetekben az alkalmazott nem tud eleget tenni a törvény 16. §-ában megállapitott ama kötelezettségének, hogy a 8. §. alapján engedélyezett családi pótlék minden egyes negyedévi részletének felvétele előtt igazolja azt, hogy gyermeke tanulmányait kiváló eredménynyel folytatja s caldái pótlék kifizetését az iskolai tanév, illetőleg a tanfolyam befejeztéig függőben kell tartani és a családi pótléknak esedékes részleteit csak akkor lehet kfizetni, ha az alkalmazott az iskolai tanév, illetőleg a tanfolyam befejeztével hitelt érdemlőleg beigazolja, hogy gyermeke a tanulmányokban kiváló eredményt ért el.

A 4. pont alatt emlitett esetben azt a körülményt kell a családi pótlék minden egyes negyedévi részletének felvétele előtt hitelt érdemlőleg beigazolni, hogy a gyermek a gyógyszertári gyakorlat folytatása alatt kiváló magaviseletet és kiváló szorgalmat tanusit.

Amennyiben a gyermek az 1., 2., 3. és 4. pontok alatt emlitett esetekben egyidejüleg olyan ellátás élvezetében áll, amely ellátás az 1912. évi XXXV. törvényczikk értelmében a családi pótlék beszüntetését vonja maga után, családi pótlék engedélyezésének nem lehet helye.

Önként értetik, hogy ha a gyermek a családi pótlék engedélyezése után jut ilyen ellátás élvezetébe, az engedélyezett családi pótlék szabályszerüen beszüntetendő.

A m. kir. minisztériumnak 1913. jun. 3. 3441/M. E. számu rendelete a családi pótlék szempontjából figyelembe jövő ellátás megállapitása tárgyában kibocsátott 4.596/M. E. 1912. számu rendelet kiegészitése iránt.

Az állami, vármegyei és államvasuti alkalmazottak családi pótlékáról és egyes egyéb intézkedésekről szóló 1912. évi XXXV. törvényczikk 3. §-a alapján a családi pótlék szempontjából figyelembe jövő ellátás megállapitása tárgyában kibocsátott 1912. évi 4.596/M. E. számu rendelet kiegészitéseül a m. kir. minisztérium a következőket rendeli:

Az állami, vármegyei és államvasuti alkalmazottak családi pótlékáról és egyes egyéb intézkedésekről szóló 1912. évi XXXV. törvényczikk alapján a gyermek után járó családi pótlék szempontjából ellátásnak kell tekinteni azt is:

a) ha az alkalmazottnak mostoha gyermeke vagy a nőalkalmazottnak atyátlan gyermeke elhalt édesatyjának a közszolgálat bármely ágában viselt alkalmaztatása után olyan ne-

velési járulékot élvez, amelynek összege évi 600 koronát elér vagy meghalad;

b) ha a fennti a) pontban, illetőleg az 1912. évi 4.596/M. E. számu rendelet I. 1., 3., 4., 5., 7. és 8. pontjaiban emlitett forrásokból eredő jövedelem külön-külön évi 600 koronán alul marad ugyan, de egy ugyanazon gyermekre názve egyébként a felsorolt pontok alá eső esetek közül egyidejüleg kettő vagy több áll be s ha az ezekből eredő jövedelem értéke vagy összege együttvéve az évi 600 koronát már eléri vagy meghaladja.

Az állami közigazgatás szervezetéről szóló rész 336. lapján az 1245/78. sz. rendelet ott közölt szövege helyébe beillesztendő:

1878. jul. 18. 1245/M. E sz. a . kiadott szabályrendelet a hadköteles állami és megyei tisztviselők és szolgák személyi és szolgálati viszonyainak hadkötelezettségük lerovása tekintetéből való ideiglenes szabályozásáról.

A hadsereg egy részének mozgósitása alkalmából a hadköteles és tényleges katonai szolgálatra behivott állomi és megyei polgári tisztviselők és a szolgaszemélyzet irányában, ezen katonai szolgálatuk tartama alatt, ugy személyi, mint szolgálati viszonyaik tekintetében követendő eljárásra nézve addig is, mig a törvényhozás e részben intézkednék, a magyar kir. minisztertanácsnak folyó évi julius hó 17-én kelt határozata alapján következő rendeltetnek:

1. Az állam vagy megye szolgálatában álló polgári tisztviselő vagy a szolga a mozgósitás folytán teljesitendő tényleges katonai szolgálat tartama alatt hivatalát és állását megtartja, e szolgálat sem a magasabb állásra való kinevezést vagy megválasztatást, sem az ezzel járó illetmény élvezetét nem akadályozza, sem a magasabb fizetési fokozatba jutásra nézve meghatározott szolgálati időt nem szakitja meg.

2. Mozgósitás esetében tényleges katonai szolgálatra behivott állami és megyei polgári tisztviselők vagy szolgák mindaddig, mig a legénység állományához tartoznak, összes — a nyugdijazás vagy ellátásnál számitásba vehető illetményeik, — a gyakornokok pedig teljes segélydijaik élvezetében meghagyatnak.

Kinek neje vagy gyermeke van s háztartást visz, minden nem terhes illetményeit is huzza; — ellenben családja a katonai illetékszabályzat nyujtotta ellátásra igénynyel nem bir.

E kedvezményekben egyedül azok nem részesülnek, kik a tövényes egy évi vagy ennél hosszabb időtartamu tényleges katonai szolgálatukat ki nem töltötték

3. Ha az állam vagy megye szolgálatában álló egyén katonai minőségében a havidijasok sorába tartozik, — mozgósitás esetében teljesitendő tényleges katonai szolgálata alatt.

a) a nyugdijazás vagy ellátásánál számitásba eső illetményeinek vagy segélydijának harmadrészét **minden** körülmény között huzza;

b) ha a katonai havidij évi öszege a mellékilletmények s az előző a) pont alatt emlitett harmadrész beszámitása nélkül a polgári illetménynél kisebb, a különbözet ez utóbbiból egészitendő ki.

Ha a katonai havidij évi összege a polgári illetmény évi összegével egyenlő vagy ennél magasabb, ez esetben az utóbbiból csak az a) pont alatt mindenesetre biztositott harmadrész fizetendő ki.

c) kinek neje vagy törvényes gyermeke van, s háztartást visz, a lakbér és a természetben járó illetmények élvezetében meghagyandó; ellenben családja a katonai illetékszabáyzat nyujtotta ellátásra igénynyel nem bir.

Ily egyének fizetése, bére vagy segélydijából a b) pont alatti levonás csak az esetben rendelhető el, ha polgári illetményük a katonai havidij évi összegével együttvéve 1200 forintot meghalad.

4. A harmadik pontban emlitett polgári illetmény-kiszabás érintetlenül marad az esetben is, ha az illető — a megszakitás nélkül töltött sorába tényleges katonai szolgálat ideje alatt, — mint már a katonai havi dijasok sorába tartozó lépett a magasabb katonai illetmények élvezetébe,

A hadkötelezettségük teljesitése végett bevonuló állami tisztviselők, altisztek és szolgák szolgálati viszonyainak rendezése tárgyában 1890. illetőleg 1891. évben megállapitott szabályzatnak az a határozmánya, mely szerint a nyolcz heti katonai kiképeztetés végett bevonulás idejére is az illetmények beszüntetendő, sok esetben méltánytalanok, sőt a gyakorlatban részben kivihetetlennek is találtatván: a m. kir. minisztertanács folyó évi november hó 16-án tartott ülésében előterjesztésemre elhatározta, hogy a hadkötelezettségük teljesitése végett bevonuló állami tisztviselők, altisztek és szolgák szolgálati viszonyainak rendezése tárgyában 1891. évi október hó 27-én 3690/M. E. szám alatt és 1892. évi junius hó 18-án 1324/M. E. szám alatt (R. T. 1891 évf., 193. sz. és 1892. évf., 131. sz.) kelt miniszterelnöki körrendeletekkel megállapitott szabályzat akképen módosittassék, hogy a nyolcz heti katonai kiképeztetés czéljából bevonuló póttartalékos állami tisztviselők, altisztek és szolgák, ezen nyolcz heti időtartamra fizetéseik élvezetében meghagyatnak s e kedvezmény kiterjesztetik az egy éves önkéntesi, valamint a három évi közös hadseregbeli, két évi honvédségi és négy évi hadi tengerészeti tényleges szolgálatba bevonuló állami alkalmazásban álló hadkötelezetteknek nyolcz heti kiképeztetési idejére is.

Azonban az egy évi önkéntesi, három évi közös hadseregbeli, két évi honvédségi vagy négy évi hadi tengerészeti tényleges szolgálatra bevonuló állami alkalmazottak által elfoglalt polgári állások azon nyolcz heti időtartamon belül, a meyre az illető állami alkalmazásban állott hadkötelezettek fizetéseiket még élvezik, be nem tölthetők, általában pedig a miniszteriumoknál és egyéb hatóságoknál rendszeresitett állásokra lehetőleg olyan egyének alkalmazandók, akik hadkötelezettségüknek már eleget tettek.

(M. E. 1898. deczember 15. 17.016.)

A m. kir. miniszterelnök urnak 1898. évi deczember hó 15-én 17.016. M. E. szám alatt kelt átirata alapján a hadkötelezettség teljesitésére bevonult állami tisztviselők altisztek és szolgák szolgálati viszonyainak rendezése tárgyában 1891. évi november hó 12-én 40.061. I. M. szám alatt kiadott rendelettel közölt szabályok 1. pontja illetve az ezen pont módositása tárgyában 1892. évi junius hó 27-én 23.624. szám alatt kiadott I. M rendelet az ujabban történt megállapodás szerint akkép módosittatott, hogy nyolcz heti katonai kiképeztetés czéljából bevonuló póttartalékos állami tisztviselők, altisztek és szolgák ezen nyolcz heti időtartamra fizetéseik élvezetében meghagyatnak s e kedvezmény kiterjesztetik az egy évi önkéntesi, valamint a három év közös hadseregbeli, két évi honvédségi és négy évi haditengerészeti tényleges szolgálatra bevonuló, állami alkalmazásban álló hadkötelezetteknek nyolcz heti kiképeztetési idejére is.

Az egy évi önkéntesi, három évi közös hadseregbeli, két évi honvédségi, vagy négy évi haditengerészeti tényleges szolgálatra bevonuló állami alkalmazottak által elfoglalt polgári állások azon nyolcz heti időtartamon belül, amelyre az illető állami alkalmazásban állott hadkötelezettek fizetéseiket nem élvezik, be nem tölthetők, általában pedig rendszeresitett állásokra lehetőleg olyan egyének alkalmazandók, akik hadkötelezettségüknek már eleget tettek.

(I. M. 1899. január 11. 75.556/98.)

Azon állami tisztviselők és gyakornokok szolgálati viszonyai tekintetében kik hadkötelezettségüknek még eleget nem tettek és ennek teljesitése végett bevonulnak, vagy mint cs. és kir., vagy magy. kir. honvéd tartalékos tisztek tényleges.és czéljából próbaszolgálattételre behivatnak, valamennyi közszolgálati ágra nézve általános érvénynyel jövőre a következő szabályok követendők.

Tekintettel az általános védkötelezettség, különösen pedig a véderőről szóló 1889. évi VI. törvényczikk következtében megváltozott viszonyokra, az az eddigi szabály, mely szerint hadkötelezettségük lerovása végett bevonuló állami tisztviselőknek és szolgáknak, a hivatalból tényleg bekövetkezett eltávozásuk napjától számitva még három havi szabályszerü fizetés kiszolgáltatott, hatályon kivül helyeztetik s e helyett szabályul szolgál:

1 Ha a hadkötelezettségben álló állami tisztviselők (ideértve a gyakornokokat is), továbbá altisztek és szolgák, hadszolgálati kötelezettségük lerovása végett akár a rendes három év tényleges szolgálatra, akár mint egy évi önkéntesek beszólittatnak: rangjuknak és hivatali

minöségüknek megtartása mellett, számfelettiekké válnak és állomásuk betölthető; eltávozásuk napjától illetményeik azonnal beszüntetendők és a már felvett illetményeken felül egyéb javadalmazásban vagy segélyben nem részesithetők.

Tényleges katonai szolgálati idejük leteltével, — mely szolgálati idő a polgári államszolgálatba ily esetekben beszámitandó, — a tartalékba történt áthelyeztetésükre, vagy szabadságoltatásukra vonatkozó okmányaik felmutatásával, 30 nap alatt különbeni hivatalvesztés terhe alatt, volt elöljáró hatóságuknál jelentkezni tartoznak; mely hatóság az elhelyezés czéljából hatáskörén belül intézkedik, esetleg jelentést tesz az illetékes miniszterhez és saját költségükön ujból leenndő elhelyeztetésökig, előbbi illetményeik utalványozása mellett felettük rendelkezik.

Hasonló elbánás alá esnek az államszolgálatban álló és ténylegessités czéljából próbaszolgálatra bevonuló cs. és kir., valamint magy kir. honvéd tartalékos tisztek is.

2. Állami szolgálatban álló azon cs. és kir., valamint magy. kir. honvéd tartalékos tisztek, kik az előléptetési jog megszerzése czéljából, de mindenkor előzetesen nyert szabdaság alapján vonulnak be tényleges szolgálattételre, szabadságuk idejének tartama alatt is illetményeik élvezetében maradnak.

Ugyanily elbánásban részesülnek a többi még hadkötelezettségben álló állami tisztviselők, altisztek és szolgák is, midőn az időleges fegyvergyakorlatokra behivatnak.

3. A mozgósitás esetében behivott tartalékosokra nézve az 1878. évi julius hó 18-én 1245/M. E. szám alatt kiadott miniszteri szabályrendelet (Magy. Rend. Tára" 1878. évf. 84. sz.) irányadó.

(M. E. 1891. október 27. 3690. sz. a.)

A m. kir. miniszterelnök urnak folyó évi január hó 18-án 1324. szám alatt kelt átirata alapján tudomásvétel végett értesitem Méltóságodat, hogy a hadkötelezettség teljesitésére bevonult állami tisztviselők és szolgák szolgálati viszonyainak szabályozása tárgyában mult évi november hó 10-én 40.061. szám alatt kelt rendeletemmel közölt szabályok 1. pontja, az ujabban történt megállapodás szerint akként módosittatott, hogy a hadszolgálati kötelezettség teljesitése végett való bevonulás alatt nemcsak a három évi hadseregbeli és egy évi önkéntesi, hanem a négy évi hadi tengerészeti és két évi honvédségi tényleges szolgálatra, valamint a nyolcz heti katonai kiképeztetésre történt bevonulás is értendő.

Ennélfogva a hadkötelezettségben álló állami tisztviselők, gyakornokok és szolgák a fentebb emlitett szabályzat 1. pontjában részletezett elbánás alá esnek akkor is, ha a négy évi haditengerészeti vagy két évi honvédségi tényleges szolgálatra, avagy (esetleg mint póttartalékosok) nyolcz heti katonai kiképeztetésre vonulnak be.

(I. M. 1892. julius 27. 23.654/92. sz.)

Az 1891 évi november hó 10-én 40.061. I. M. és 1892. évi junius 27-én 23.654. I. M. számok alatt kiadott körrendeletek azon rendelkezése, mely szerint a tényleges katonai szolgálatra (kiképeztetésre) bevonuló tisztviselők (ideértve a gyokrnokokat is), altisztek és szolgák illetményei eltávozásuk napjától kezdve azonnal beszüntetendők, gyakran egyáltalán nem, vagy csak nehézséggel volt foganatositható, mert az illető tisztviselő bevonulásáról elkésetten, illetve oly időben tétetett jelentés, midőn illetményeik nem a bevonulás napjával, hanem csak az illető hó, esetleg évnegyed végével voltak megszüntethetők.

Hasonló esetek elkerülése végett rendelem, hogy mindazon tisztviselők (gyakornokok), altisztek és szolgák, kik akár a 3 évi hadseregbeli, 4 évi haditengerészeti, vagy 2 évi honvédségi, akár az egyévi önkéntesi szolgálatra, akár pedig nyolcz heti póttartalékosi kiképeztetésre beszólittatnak: behivójegyüket annak vételétől számitott három nap alatt közvetlen felettes hatóságuknál mulhatlanul bemutassák, a hatóságok pedig ezen behivójegyeket a rendes szolgálati uton haladéktalanul hozzám terjeszszék fel.

Oly esetekben midőn a hadkötelezettségének lerovása végett bevonuló tisztviselő (gyakornok) altiszt vagy szolga behivásának napját ezen rendeletem ellenére, elkésetten vagy oly időben hozná felettes hatóságának tudomására, amidőn illetményei a rendes ut betartása mellett távozásának napjával már megszüntethetők nem volnának: felhatalmazom a felettes hatóságokat, hogy az illető tisztviselő illetményeinek kiszol-

gáltatására rendelt adópénztárt a kérdéses illetményeknek tőlem veendő további rendeletik leendő visszatartása iránt megkeressék.

Az ily tárgyu intézkedésnek megtörténte a hozzám felterjesztendő jelentésben mindenkor külön megemlitendő.

(I. M. 1895. deczember 4. 51.968. sz.)

A pénzügyminisz'erium ügykörére vanatkozó szolgálati szabályok 91. §-ának kiegészitése tárgyában, 1898. évi deczember hó 23-án 3424/P. M. szám alatt kiadott és a Pénzügyi Közlöny ugyanazon évfolyamának 35. számában megjelent körrendele'emmel kapcsolatban értesitem a pénzügyi hatóságokat és hivatalokat, hogy a minisztertanácsnak 1898. november 16-án hozott és a fenti körrendeletemben emlitett az a határozata, mely szerint a katonai kötelezet'ségeik teljesitése végett bevonuló póttartalékos állami tisztviseölk, altizstek és szolgák, valamint az egyéves önkéntesi, három évi közös hadseregbeli, két évi honvédségi és négy évi tengerészeti tényleges szolgálatra bevonu'ó állami alkalmazottak is, nyolcz heti idő artamra „illetmányeik" élvezetében megmaradnak, nemcsak a szorosan vett „fizetésre", hanem a „lakpénzre is kiterjed.

Ezen járandóságok kifizetése, illetve az e körül netén felmerülö zavar elkerülése végett meghagyom, hogy:

1 . az illetmény (tehát a fizetés és lakpénz) a katonai szolgálatra bevonuló álami tisztviselők, altisz'ek és szolgák részére a nyolcz heti idő'artamra, vagyis 2 hóra fizettessék ki.

2. minthogy az illetmények vagyis ugy a fizetés, mint a lakpénz, a fenti rendelkezés szerint 8 hétre 2 hóra adandó meg, ebből kifolyólag világos, hogy az illetőt a lakpénz is csak erre az időre illeti meg pl. olyanoknál, akiknek lakpénze október hó 1-én esedékes, — az október és november havi havi, vagyis 2 hóra eső lakpénz, —akiknek lakpénze pedig november hó 1-én esedékes, csakis az egy havi vagyis a november hóra járó lakpénz fizetendő ki.

3. katonai szolgálatra bevonulók fent körülirt illetményei mindig a hó 1-én vagyis az eddigi esedékesség napján havonként — tehát nem egyszerre — fizetendők ki rendesen számfejtett nyugtákra és fizetési könyvre,

4. Olyanoknál, akiknek lakpénze október hó 1-én esedékes, a lakpénz esedékességének természetére való tekintettel az október és novemberre járó, tehát 2 havi lakpénz egyszerre fizetendő ki.

5. a természetbeni lakással biró tisztviselő a fenti esetben lakpénzre a dolog természetéből kifolyólag igényt nem tarthatnak.

6. azon tisztviselők, akik a fizetés és lakpénzeiken kivül egyéb illetményekben is részesülnek, u. m.: személyi-, müködési-, pótlék-, munka-, ruhaátalány; só fa, föld etc. etc. járaddóság ezek nekik a 2 hóra az eddigi módon szintén kiszolgáltatandók.

Utasitom a pénzügyi hatóságokat, hogy jelen rendeletemet a folyó évi október hó 1-én katonai szolgálatra bevonuló állami tisztviselők, altisztek és szolgákkal szemben már alkalmazzák.

(P. M 1899. szeptember 19. 2409. sz.)

Az állami közigazgatás szervezetéről szóló rész 352. lapján a Vasuti Kedvezmények c. alá beillesztendő:

A m. kir. államvasutak vonalain féláru menetjegy váltására jogositó arcképes igazolványok kiállitásáért járó dij felemeléséről.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter ur arról értesitett, hogy tekintettel azon körülményre, miszerint a féláru vasuti menetjegyek váltására jogositó arczképes igazolványok kiállitási dija gyanánt megállapitott 1 korona illeték eddig sem fedezte az államvasutak e részbeni kiadásait, e kiadások pedig a féláru jegy kedvezményének ujabban a rendezett tanácsu városok tisztviselőire, valamint a felekezeti és községi tanintézetek tanszemélyzete részére történt kiterjesztése folytán még tetemesen emelkedni fognak, a minisztertanács folyó évi április hó 16-án tartott ülésében megadta a felhatalmazást arra, hogy a vasuti arczképes

*) Jelen rendeletnek hatályban tartásáról az 1891. évi 3690. M. E. szám alatt kiadott miniszterelnöki rendelet (1891. R. T. 1587. lap) 3. pontja szól.

igazolványokért fizetendő 1 korona kiállítási illeték 2 koronára emeltessék fel.

Ezzel kapcsolatban az elvesztett, vagy bármely okból használhatlanná vált igazolványok helyébe kiszolgáltatott ujabb igazolványok kiállitásáért eddig fizetett 2 korona kiállitási illeték is 3 koronára emeltetett fel. (1910. máj. 27. 4933. I. M. E. sz. 95.795. B. M. sz.)

A 414. lapon az 1885: XI. t.-cz. törlendő s helyébe beillesztendő:

1912. évi LXV. törvényczikk az állami alkalmazottak, valamint azok özvegyeinek és árváinak ellátásáról.

(Szentesitést nyert 1912. évi december hó 28-án. — Kihirdettetett az „Országos Törvénytár"-ban 1912. évi deczember hó 31-én.)

I. FEJEZET.

Általános határozmányok.

1. §. A jelen törvényben megkivánt feltételek fenforgása esetén, az itt szabályozott ellátásokra tarthatnak igényt:

a) a törvény értelmében rendszeresitett állásokra, állandó évi fizetés (évi bér, év zsold) mellett alkalmazott állami tisztviselők, altisztek és szolgák;

b) a nem rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) mellett állandóan alkalmazott állami altisztek és szolgák s az ezekkel egy tekintet alá eső egyéb alkalmazottak;

c) az állami hivataloknál, intézeteknél és vállalatoknál állandóan akalmazva volt napszámosok és munkások s az ezekkel egy tekintet alá eső egyéb alkalmazottak, feltéve, hogy magyar állampolgárok;

d) az *a*) *és b*) pontok alá tartozó alkalmazottaknak özvegyei és árvái.

Azt, hogy milyen alkalmazottak tartoznak a *b*) és *c*) pontok alatt emlitett egyéb alkalmazottak közé, a ministerium rendeleti uton állapitja meg.

Az alkalmazásnak számfeletti minősége az ellátásra való igényt nem érinti.

Ez a szakasz, amely meghatározza azt, hogy kik tarthatnak igényt ellátásra, lényegében megfelel az 1885. évi XI. törvényczikk 1. §-ának.

Az a) pont alatt vannak felsorolva a tisztviselőkön kivül a rendszeres évi fizetést, illetőleg évi bért vagy évi zsoldot élvező altisztek és szolgák is. Ilyeneknek csak azokat az altiszteket és szolgákat lehet tekinteni, akiknek álása a költségvetés részletezésében egyénenkint fel van sorolva, s akik évi bért vagy évi zsoldot s ezenfelül lakáspénzt vagy lakást természetben — a laktanyaszerü lakást is ideértve — kapnak.

A többi altiszt és szolga a nem rendszeres évi fizetés, il-

letőleg évi bér vagy évi zsold mellett alkalmazottak csoportjába tartozik (b) pont). Ilyenek például: a napibér mellett alkalmazott kapusok, hivatalszolgák, háziszolgák, segédszolgák, konyhaszolgák és iskolaszolgák.

Külön c) pont alat soroltattak fel az állami hivataloknál, intézeteknél és vállalatoknál állandóan alkalmazva volt napszámosok és munkások.

A b) pont alatt említett altiszteken és szolgákon és a c) pont alatt említett napszámosokon és munkásokon kivül még olyan egyének is állanak az állam szolgálatában, akiknek állása nincsen rendszeresitve, akik tulajdonképen sem altisztek, sem szolgák, sem napszámosok, sem munkások, akiknek alkalmazása azonban vagy az altisztek és szolgák, vagy a napszámosok és munkások alkalmazásával tekinthető egyenlőnek. Ilyenek például: a havi, heti vagy napi bér vagy zsold mellett alkalmazott gépészek, gépkocsivezetők, felvonógépkezelők, fütők, főápolók, főápolónők, ápolók, ápolónők, betegápolók, beteglátogatók, betegvezetők, fürdősök, erdőlegények, erdőőrök, segéderdőőrök, partőrök, kormányosok, ladikvezetők, raktárnokok, müszerészek, könyomósegédek, utkaparók, házmesterek, hidfelügyelők, hidőrök, hidseprők, vámolók, éjjeli őrök, tüzoltók, őrök, egyházfiak, kézmüvesek, udvarosok, kőmüvesek, bádogosok, kovácsok, kocsisok, felügyelőnők, gazdasszonyok, ruhatárosnők, ruhakezelőnők, gyermegkondozónők, szülésznők, motozónk, stb. Hogy ezek közül az alkalmazottak közül kik tartoznak a b) pont alatt említett altisztek és szolgák közé és kik a c) pont alatt említett napszámosok és munkások közé, a miniszterium rendeleti uton állapitja meg.

A c) pont alatt említettek alkalmazásának nem képezvén előfeltételét a magyar állampolgárság, kimondatott, hogy ezek az alkalmazottak csak akkor tarthatnak a jelen törvény alapján ellátásra igényt, ha magyar állampolgárok. A 126. §-ban foglaltakból következik továbbá, hogy nincsen igényük ellátásra az ilyen alkalmazottaknak, ha valamely állami kezelés alatt álló bányászati vagy erdészeti társláda, vagy a m. kir. állami vasutak nyugdijintézetének vagy nyugbérpénztárának kötelékébe tartoznak, vagy ha cseléd, gazdasági cseléd vagy ehhez hasonló minőségben vannak alkalmazva.

A c) pont alat felsoroltaknál az igényt az ellátásra nem maga az alkalmazás, hanem az a körülmény adja, hogy ők hosszabb ideig ilyen minőségben alkalmazva voltak. Ezeknél az alkalmazottaknál tehát csak az alkalmazás megszünésével lehet elbirálni azt, hogy van-e igényük ellátásra vagy sem.

A d) pont alatt — mint ellátásra igényjogosultak — csak az a) és b) pontok alá tartozó alkalmazottaknak özvegyei és árvái vannak felsorolva, amiből következik, hogy a c) pont alá tartozó alkalmazottaknak özvegyei és árvái ellátásra igényt egyáltalában nem tarthatnak.

Az utolsó bekezdés megfelel az 1885. évi XI. törvényczikk 3. §-ában foglaltaknak.

2. §. A jelen törvény határozmányai szempontjából az állami tisztviselőkkel egyenlők;

1. az országgyülés mindkét házánál alkalmazott tisztviselők;

2. a Budapest székesfővárosi közmunkák tanácsánál alkalmazott tisztviselők;

3. a kormány kezelése alatt álló közalapoknál és közalapitványoknál alkalmazott tisztviselők;

4. az állami intézeteknél, valamint a kormány kezelése alatt álló közalapokból és közalapitványokból fentartott intézeteknél alkalmazott tanitószemélyzetnek tagjai, amennyiben ellátás szempontjából nem tartoznak az 1875. évi XXXII. törvényczikkel alkotott országos tanitói nyugdij- és gyámintézet kötelékébe, amely nyugdij- és gyámintézet kötelékéből az állami felső nép- és polgári iskoláknál, valamint az állami gyógypedagógiai intézeteknél alkalmazott tanitószeméyzetnek tagjai a jelen törvény hatálybalépésének napjával kivétetnek.

Az állami tanitók közül az 1875. évi XXXII. törvényczikkel alkotott országos tanitói nyugdij- és gyámintézet kötelékébe tartoznak ezidőszerint: az állami felső nép- és polgári iskoláknál, a gyógypaedagógiai intézeteknél, az állami gazdasági népiskoláknál, az állami elemi népiskoláknál, a balatonfüredi „Erzsébet" szeretetháznál és a pénzügyi vagy a földmivelésügyi miniszterium által fenntartott vagy segélyezett kincstári elemi iskoláknál — az alábbi kivétellel — alkalmazott igazgatók, tanitók, szaktanitók és családtanitók, (férfiak és nők), valamint az állami kisdedóvóintézeteknél alkalmazott kisdedóvónők; viszont azonban nem tartoznak az emlitett nyugdij- és gyámintézet kötelékébe: az állami középiskoláknál alkalmazott tanitók és tanitónők, továbbá az öszszes ipari szakiskolai tanitók, valamint azok az elemi iskolai tanitók és tanitónők, akik állami, kincstári, közalapitványi, fegyintézeti vagy ménesbirtoki iskolánál már 1877. évi junius hó 11-e előtt véglegesen kinevezet tanitók (tanitónők) voltak. Ezek közül azonban az eredeti javaslaton a pénzügyi bizottság által eszközölt módositás szerint az elfogadott törvényszöveg az állami felső népés polgári iskolai, valamint az állami gyógypaedagógiai intézeti tanitókra a törvény határozmányait kiterjeszti.

3. §. A jelen törvény határozmányai szempontjából az állami altisztekkel, szolgákkal, napszámosokkal és munkásokkal egyenlők:

1. az országgyülés mindkét házánál,

2. a Budapest székesfővárosi közmunkák tanácsánál,

3. a kormány kezelése alatt álló közalapoknál és közalapitványoknál,

4. a kormány kezelése alatt álló közalapokból és közalapitványokból fentartott intézeteknél

alkalmazott altisztek, szolgák, napszámosok és munkások,

5. a m. kir. csendőrségnek rangosztályba nem sorozott havidijasai és legénységének tagjai.

A jelen szakasz 5. pontja szerint az állami altisztekkel és szolgákkal egyenlők a m. kir. csendőrségnek rangosztályba nem sorozott havidijasai és legénységének tagjai is. A 125. §-a értelmében ezekre az alkalmazottakra ugyanis a jelen törvény határozmányait kell alkalmazni, ennélfogva kimondatott, hogy ezek az alkalmazottak az állami altisztekkel és szolgákkal egyenlők.

4. §. A fizetéstelen vagy tiszteletbeli minőségben alkalmazott tisztviselő, altiszt és szolga, az évi segélydij élvezetében nem álló gyakornok, továbbá a valamely állásnak czimével és jellegével vagy csak czimével felruházott olyan tisztviselő, altiszt és szolga, aki egyidejüleg nem tölt be beszámitható javadalmazás élvezetével egybekötött állást, ellátásra ugy maga, mint özvegye vagy árvái részére csak akkor tarthat igényt, ha a fentebb emlitett alkalmazását közvetlenül megelőzőleg, beszámitható javadalmazás élvezetével egybekötött olyan álláson volt alkalmazva, amely után a jelen törvény ellátást biztosit.

Az évi segélydij élvezetében álló gyakornok a jelen törvény határozmányai szempontjából az ideiglenes minőségben alkalmazott tisztviselővel esik egy tekintet alá.

A gyakornokok eddig egyáltalán nem tarthattak igény ellátásra, azonban ez nem volt törvényben kimondva. A jelen szakasz a gyakornokokra nézve az eddiginél kedvezőbb helyzetet teremt, amennyiben kimondja, hogy csak az évi segélydij élvezetében nem álló gyakornokok nem tarthatnak igényt ellátásra és hogy az évi segélydij élvezetében álló gyakornok a jelen törvény határozmányai szempontjából az ideiglenes minőségben alkalmazott tisztviselővel esik egy tekintet alá. A fizetéstelen vagy tiszteletbeli minőségben alkalmazott tisztviselők, altisztek és szolgák ellátására igényt szintén nem tarthatnak; előfordulnak azonban olyan esetek, amidőn a gyakornoki, illetőleg a fizetéstelen vagy tiszteletbeli minőségben történt alkalmazást közvetlenül megelőzőleg, az illető olyan — beszámitható javadalmazás élvezetével egybekötött — álláson volt alkalmazva, amely állás után a jelen törvény ellátást biztosit. Ilyen esetekben a fizetéstelen vagy tiszteletbeli minőségben alkalmazott tisztviselőnek, altisztnek és szolgának, illetőleg az évi segélydij élvezetében nem álló gyakornoknak is van igénye ellátásra. Ezekben az esetekben a korábbi alkalmazásban töltött szolgálati időhöz az évi segélydij élvezete nélkül gyakornoki, illetőleg a fizetéstelen vagy tiszteletbeli minőségben töltött időt is hozzá kell számitani, az ellátást pedig a szolgálatban utoljára, vagyis a gyakornoki, illetőleg a fizetéstelen vagy tiszteletbeli alkalmazást közvetlenül megelőző alkalmazásban

élvezett beszámitható javadalmazás alapul vétele mellett kell megállapitani.

A fizetéstelen vagy tiszteletbeli minőségben alkalmazott tisztviselőkkel, altisztekkel és szolgákkal egy tekintet alá esnek továbbá a valamely állásnak czimével és jellegével vagy csak czimével felruházott azok a tisztviselők, altisztek és szolgák is, akik egyidejüleg nem töltenek be beszámitható javadalmazás élvezetével egybekötött állást.

5. §. A felmondás feltétele mellett alkalmazott olyan egyén, aki nem tartozik az 1. szakasz *c*) pontja alá, továbbá az az egyén, aki kifejezetten csak bizonyos meghatározott időre, vagy csak átmeneti szolgálattételre, vagy csak valamely munkálatnak befejezéséig nyert alkalmazást, valamint az olyan alkalmazott, akinek illetményei külön szerződéssel állapittattak meg, ez után az alkalmazása után sem maga, sem özvegye vagy árvái részére a jelen törvénnyel szbályozott ellátásokra igényt nem tarthat.

Az 1. szakasz *b*) vagy *c*) pontja alá tartozó olyan alkalmazott, aki tagja valamely szerzetes rendnek, ellátásra igényt egyáltalán nem tarthat.

Az első bekezdés az ellátási igényből való kizárás alól kiveszi azokat a felmondás feltétele mellett alkalmazottakat, akik a jelen törvény §-ának c) pontja alá tartoznak. Ezek a napszámosokkal és munkásokkal egy tekintet alá es: ugynevezett szegődményes alkalmazottak, akik az 1885. évi XI. törvényczikk 3. §-a értelmében felmondás feltétele mellett alkalmazottaknak voltak tekintendők, s mint ilyenek ki voltak zárva az ellátásból.

Az állami gyógyintézeteknél, a m. kir. rendőrségnél az egyetemi klinikákon és a honvéd kórházaknál vannak nagyobb számban alkalmazva irgalmas testvérek és apáczák ápolónői minőségben. Minthogy ezek a szerzetes rend részéről teljes ellátásban részesülnek, a törvény ezeknek állami elátást nem biztosit. Ez a határozmány nem vonatkozik az 1. §. a) pontja alá tartozó tisztviselőkre, altisztekre és szolgákra, akik a törvény értelmében rendszeresitett állásokra állandó évi fizetéssel (évi bér, évi zsold) mellett alkalmaztattak és igy ezek ezen törvény értelmében ellátásra tarthatnak igényt, még ha szerzetesek is.

6. §. Ellátásra igényt nem tarthat az olyan alkalmazott:

1. aki magyar állampolgárságát elvesztette,

2. aki a ministernek (állami számvevőszéki elnökének) előzetes engedélye nélkül idegen hatalom szolgálatába lépett,

3. aki állásáról irásbeli nyilatkozatban önként lemondott,

4. aki állását önként elhagyva, arra felhivás daczára, a felhivásban megszabott határidő alatt nem tért vissza,

5. akit a biróság jogerős itélettel hivatalvesztésre, vagy viselt hivatalának vagy állásának elvesztésére itélt, illetőleg akit a biróság olyan büntetendő cselekmény miatt itélt el jogerősen szabadságvesztés-büntetésre, amelylyel a közhivatalnak vagy szolgálatnak elvesztése, mint törvény szerint következő hatály van egybekötve,

6. aki jogerős fegyelmi határozat alapján a szolgálat kötelékéből elbocsáttatott,

7. aki olyan cselekményt követett el, amely alapul szolgálhatott volna arra, hogy a szolgálat kötelékéből elbocsáttassék, akit azonban e cselekményért megszökés miatt vagy bármely más okból bünvádi vagy fegyelmi eljárás után felelősségre vonni nem lehet.

Nem tarthat igényt ellátásra az 1—3. és 5—7. pontok alatt, továbbá — amennyiben nem eltünt tisztviselőről, altisztről vagy szolgáról van szó — a 4. pont alatt felsorolt, valamint az olyan tisztviselőnek, altisztnek és szolgának özvegye vagy árvája sem, aki nyugdiját a 43. szakasz értelmében megváltotta.

Lemondásnak nem lehet tekinteni az olyan nyilatkozatot, amelyben a tisztviselő, altiszt vagy szolga az állásától való felmentését az ellátás megállapithatása végett vagy pedig olyan más állásra történt átlépése folytán kéri, amely álláson töltött szolgálati idő a jelen törvény értelmében az ellátások megállapitásánál beszámitható.

A 7. pontban emlitett esetben az ellátásra való igénynek elvesztését a fegyelmi hatóság a fegyelmi eljárás megfelelő alkalmazása mellett mondja ki.

Ez a szakasz megállapitja, hogy ki nem tarthat igényt ellátásra. E szakasznak határozmányai az összes alkalmazottakra, tehát a napszámosokra és munkásokra is kiterjednek. A 2., 3., 4., 5., 6. és 7. pontok alatt, valamint az utolsó bekezdésben foglalt határozmányok ugyanazok, mint az 1885. évi XI. törvényczikk 5. §-ának 3., 1., 2., 4., 5. és 6. pontjaiban foglalt határozmányok.

Az 5. pontban foglalt határozmányra nézve a következőket kell megjegyezni: Az 1878. évi V. törvényczikk (büntetőtörvény) 55. §-ának 1. pontja szerint: a hivatalvesztésre, vagy viselt hivatalának, vagy állásának elvesztésére itélt egyén elveszti kinevezés vagy választás utján nyert közhivatalát, vagy szolgálatát, ugyszintén hatósági megerősités folytán viselt hivatalát, szolgálatát vagy állását s az ezek után járó nyugdijigényeit, nyug- vagy kegydiját. E határozmánynak felel meg a jelen szakasz 5. pontjába felvett általános szabály. Az 1878. évi V. törvényczikknek hatálya Horvát-Szlavonországokra nem terjedvén ki, a fenti általá-

nos szabály kiegészittetett azzal, hogy ellátásra az sem tarthat igényt, akit a biróság olyan büntetendő cselekmény miatt itélt el jogerősen szabadságvesztés-büntetésre, amelylyel a közhivatalnak vagy szolgálatnak elvesztése, mint törvény szerint következő hatály van egybekötve.

A második bekezdés szövegezéséből kitünik, hogy az olyan tisztviselő, altiszt vagy szolga neje és gyermekei részére, aki állását önként elhagyta, ara felhivás daczára, a felhivásban megszabott határidő alatt nem tért vissza, az özvegyeket és árvákat a jelen törvény határozmányai alapján megillető ellátások — a 74. §. értelmében — ideiglenesen utalványozhatók abban az esetben, ha az állásnak önkéntes elhagyását eltünésnek lehet minősiteni. Ennek esetről-esetre való elbirálására az administrativ hatóságok illetékesek.

7. §. A 6. szakasznak 5., 6. és 7. pontjaiban emlitett esetekben — méltánylást érdemlő körülmények fenforgása esetén és ha azt a vagyoni viszonyok is indokolják, — a miniszter (állami számvevőszék elnöke) — annak az elsőfoku fegyelmi hatóságnak a javaslatára, amelynek illetékessége alá a tisztviselő, altiszt vagy szolga a tényleges szolgálatban utoljára tartozott s a pénzügyminister előzetes hozzájárulásával, — a tisztviselő, altiszt vagy szolga, illetőleg annak özvegye és árvái részére ellátást engedélyezhet. Ez az ellátás annak az ellátásnak megfelelő hányadában, vagy egész kivételesen annak egészében állapitandó meg, amely a tisztviselőt, altisztet vagy szolgát, illetőleg annak özvegyét és árváit a jelen törvény értelmében megilletné abban az esetben, ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga, szolgálatának a 6. szakasz 5., 6. és 7. pontjaiban emlitett okokból való megszünésekor szolgálatképtelenné vált volna.

A 6. szakasz 5. pontjában emlitett esetben, ha a biróság itéletben szabadságvesztés-büntetést is megállapit s ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga nőtelen és gyermektelen, vagy ha nejének és gyermekének a jelen törvény értelmében egyébként sincsen igénye állandó ellátásra, a minister (állami számvevőszék elnöke) által a fentiek szerint engedélyezett állandó ellátást csak a szabadságvesztésbüntetés végrehajtásának befejezését követő hó elsejétől kezdve lehet folyósitani; ha azonban a tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának állandó ellátásra egyébként igénynyel biró neje vagy gyermeke van, a részére engedélyezett állandó ellátást a szabadság-vesztés büntetés végrehajtásának tartama alatt a nő vagy a gyermek, illetőleg annak gyámja vagy gondnoka kezeihez kell folyósitani.

A jelen szakasz alapján engedélyezett állandó ellátás a 43. és 57. szakaszokban szabályozott megváltás tárgya nem lehet.

A jelen szakasznak határozmányai a napszámosokra és a munkásokra nem terjednek ki.

A 7. szakasz lehetővé teszi, hogy méltánylást érdemlő körülmények fennforgása esetén az a tisztviselő, altiszt vagy szolga, illetőleg az olyan tisztviselőnek, altisztnek és szolgának özvegye és árvája is részesülhessen ellátásban, aki ellátásra való igényét a 6. §-nak 5., 6. vagy 7. pontja értelmében, birósági itélet vagy fegyelmi határozat következtében elvesztette vagy elveszthette volna.

A birósági itélettel vagy fegyelmi határozattal hivatalvesztésre vagy a szolgálati kötelékből való elbocsátásra itélt alkalmazottnak tehát nincsen törvényes igénye a különben őt megillető nyugdijának felére, hanem ha méltánylást érdemlő körülmények egyáltalában fennforognak és a kivételes elbánást a vagyoni viszonyok is indokolják — a tisztviselő, altiszt vagy szolga, illetőleg annak özvegye és árvái részére ellátást lehet engedélyezni. Ez az ellátás teljesen ugyanolyan természetü ellátás (végkielégités, nyugdij, özvegyi nyugdij vagy nevelési járulék), mint amilyen a tisztviselőt, altisztet vagy szolgát illetőleg annak özvegyét és árváit egyébként megilletné, az ellátás mértéke azonban esetről-esetre, — még pedig a fennforgó méltányossági körülmények figyelembevételével, — annak az ellátásnak megfelelő hányadában, vagy egész kivételesen annak egészében megállapitható, amely a tisztviselőt, altisztet vagy szolgát, illetőleg annak özvegyét és árváit a jelen törvény értelmében megilletné abban az esetben, ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga, szolgálatának a 6. §. 5., 6. és 7. pontjában emlitett okokból való megszünésekor szolgálatképtelenné vált volna.

Annak az elbirálásával, hogy forognak-e fenn egyáltalán méltánylást érdemlő körülmények, ugy a birósági itélettel hivatalvesztásre, mint a fegyelmi határozattal a szolgálat kötelékéből való elbocsátásra itélt tisztviselőnél, altisztnél és szolgánál első sorban a fegyelmi hatóságot bizza meg a törvény, mig az ellátás engedélyezésének jogát, valamint az engedélyezendő elátás összegének megállapitását a miniszternek (állami számvevőszék) elnökének) fenntartotta.

Az ellátás engedélyezhetése nem köttetett a teljes vagyontalansághoz, hanem csak ahhoz a feltételhez, hogy az engedélyezést a vagyoni viszonyok is indokolttá tegyék.

Abból a körülményből azonban, hogy a tisztviselő, altiszt vagy szolga részére a jelen szakasz alapján ellátás engedélyeztessék, még nem következik az, hogy elhalálozása esetén özvegyének és árváinak bármilyen ellátásra igénye lenne, vagyis ilyen esetekben teljesen uj — még pedig ismét a fentebb emlitett első foku fegyelmi hatóság javaslatától feltételezett — engedélyezés tárgyát képezi az özvegynek és árváknak engedélyezhető ellátás.

A 6. §-nak 5. pontjában emlitett esetekben, ha a biróság itéletében szabadságvesztés-büntetést is megállapit, a jelen szakasz alapján engedélyezett állandó ellátást az elitélt tisztviselő,

altiszt vagy szolga részére, a szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának tartamára nem lehet folyósitani, mert az 1878. évi V. törvényczikk 59. §-ának második bekezdése kimondja, hogy a szabadságvesztés-büntetés elitéltnél, az 1878. évi V. törvényczikk 55. §-ában felsorolt hivatalok, állások és szolgálatok, valamint a rendek és diszjelek után járó fizetések vagy más javadalmazások, továbbá a nyug- és kegydijak élvezete a szabadságvesztés-büntetés tartama alatt megszünik. Olyan esetekben azonban, amikor a tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának neje vagy ellátatlan gyermeke van és a férj vagy apa a szabadságvesztés-büntetést ki nem töltötte, a tisztviselő, altiszt vagy szolga részére engedélyezett állandó ellátást a szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának tartama alatt is, nejének vagy gyermekeinek, illetőleg a gyám vagy gondnok kezeihez kell folyósitani.

Az ebben a szakaszban foglalt rendelkezés a 124. §. szerint a 6. §. 6. és 7. pontja eseteiben azonban nem terjed ki az itélőbirákra és a kir. ügyészség tagjaira, valamint a közigazgatási biróság itélőbiráira, akikre nézve az 1912: VII. t.-czikk 8. §-a akként rendelkezik, hogy a fegyelmi biróság hivatalvesztést megállapitó határozatában különösen méltánylást érdemlő okból kimondhatja, hogy a hivatalvesztést a nyugdij-törvényben meghatározott ellátási igény tekintetében a hivatalvesztésre itéltre és hozzátartozóira, avagy csupán hozzátartozóira nem jár azzal a következménynyel, amelyet a törvény a szolgálat kötelékéből büntetésköp történt elbocsátáshoz füz (1885: XI. t.-cz. 5. §. 5. pontja). Ebben az esetben az ellátási igény a jogosultat ugy illeti meg, mintha a hivatalvesztésre itélt a szolgálat kötelékéből végleges szolgálatképtelenség alapján vált volna meg.

Azokban az esetekben tehát, melyekben a birót vagy ügyészt fegyelmi uton mozditja el a fegyelmi biróság hivatalától, maga a fegyelmi biróság mondja ki a nyugdijhoz való igény jogosultságot és pedig abban a mérvben, amelyben az elmozditott birót a törvény alapján megillette. A jelen szakasznak a rendelkezése, amely szerint az elsőfoku fegyelmi hatóság javaslatára a miniszter engedélyezhet elátást a birákra és az ügyészekre is, alkalmazandó lesz azokban az esetekben, amikor a 6. §. 5. pontja értelmében a birót vagy ügyészt a büntetőbiróság itéli hivatalvesztésre.

8. §. A jelen törvény alapján járó ellátások állandóak vagy egyszersmindekorra szólóak.

Állandó ellátás: a tisztviselőt, altisztet és szolgát megillető nyugdij és lakbérnyugdij, a napszámost és a munkást megillető nyugbér, az özvegyi nyugdij, a gyermekek nevelési járuléka és a 76. szakasz alapján engedélyezett életjáradék.

Egyszersmindenkorra szóló ellátás: a végkielégités és a temetési járulék.

Ez a szakasz megállapitja, hogy melyek az állandó s melyek az egyszersmindenkorra szóló ellátások és a szöveg módositásától eltekintve — megfelel az 1885. évi XI. törvényczikk 4. §-ának.

Eltérés annyiban van, hogy külön felemlittetett a lakbérnyugdij, a napszámosoknak és munkásoknak nyugbére és a 76. §. alapján engedélyezett életjáradék.

9. §. A tisztviselőt, altisztet és szolgát megillető állandó vagy egyszersmindenkorra szóló ellátás megállapitásánál a tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának beszámitható szolgálati ideje és, a tényleges szolgálatban utoljára élvezett beszámitható javadalmazás szolgál alapul.

Ez a szakasz határozza meg, hogy a tisztviselőket, altiszteket és szolgákat megillető elátásak megállapitásánál mit kell aalpul venni. A szakaszban foglaltak lényegükben megfelelnek az 1885. évi XI. törvényczikk 6. §-ában foglaltaknak.

10. §. Beszámitható szolgálati idő az az időtartam, amelyet a tisztviselő, altiszt vagy szolga az 1., 2. és 3. szakaszokban megjelölt hivataloknál és állásokban, a szolgálat tényleges megkezdésének napjától kezdve megszakitás nélkül egyhuzamban tényleges szolgálatban annak a hónapnak a végéig töltött, amely hónapban a szolgálat köteléke alól felmentetett.

Ha nem bizonyitható, hogy a tisztviselő, altiszt, vagy szolga a tényleges szolgálatot korábban kezdette meg, a szolgálat tényleges megkezdésének napjául az első hivatali eskü letételének napját kell tekinteni.

A régebbi időkben szokásban volt titoktartási eskü vagy hivatalos fogadalom a hivatali esküvel egy tekintet alá esik.

Ez a szakasz határozza meg, hogy mi az állami szolgálatban töltött beszámithat szolgálati idő. A beszámitható szolgálati idő kezdetéül nem az első hivatali eskü letételének napja, hanem a szolgálat tényleges megkezdésének napja állapittatott meg; a tényleges szolgálat végéül pedig nem az ellátási igény megállapitásának időpontja, hanem annak a hónapnak a vége állapittatott meg, amely hónapban a tisztviselő, altiszt vagy szolga a tényleges szolgálat köteléke alól felmentetett.

Valamely szolgálati idő beszámitásának kérdése előzetesen nem dönthető el, hanem csakis a nyugdijigény megnyiltja idejében birálható el (1.657/98. K. B. (121. fsz.) hat.)

11. §. A szolgálati idő tartamát a polgári időszámitás szerint kell meghatározni.

Annál a tisztviselőnél azonban, akinek tudományegyetemen, műegyetemen vagy jogakadémián szerzett főiskolai képzettsége van s aki főiskolai tanulmányait a jelen törvény értelmében beszámitható tényleges szolgálatba történt belépését megelőző időpontban fejezte be, az állami vagy a 2. szakasz szerint az államival egyenlőnek tekintendő, vagy

a 16. szakaszban emlitett törvényhatósági szolgálatban töltött időnek minden teljes hét hónapját nyolcz hónapnak kell számitani. Hasonló elbirálás alá esik az a tisztviselő, aki — az 1883. évi I. törvényczikk hatálybalépését megelőző időben — jogi tanulmányainak teljes befejezése előtt, de a jogi vagy államtudományi államvizsgák egyikének sikeres letétele után lépett a jelen törvény értelmében beszámitható tényleges szolgálatba; továbbá az a tisztviselő, akinek a selmeczbányai bányászati és erdészeti akadémián szerzett képzettsége van s aki akadémiai tanulmányait a jelen törvény értelmében beszámitható tényleges szolgálatba történt belépését megelőző időpontban fejezte be; valamint az a tisztviselő, akinek gazdasági akadémián szerzett képzettsége van s aki akár az akadémiai képzettség megszerzése előtt, akár azt követőleg, de még a jelen törvény értelmében beszámitható tényleges szolgálatba történt belépés előtt legalább egy évig állott gazdasági gyakorlati alkalmazásban.

A tudományegyetemen, műegyetemen vagy jogakadémián szerzett főiskolai képzettséggel egyenlőnek tekintendő a más főiskolán vagy akadémián szerzett képzettség abban az esetben, ha az illető főiskolára vagy akadémiára való felvételnek feltételét a középiskola nyolcz osztályának bevégzése után az érettségi vizsgának sikeres letétele képezte s ha a főiskolai vagy akadémiai tanulmányok szabályszerü befejezéséhez legalább négy évi tanulmány volt szükséges; de csak annál a tisztviselőnél, aki olyan állást tölt be, amely állásnak betöltéséhez az illető főiskolai vagy akadémiai képzettség kivántatik meg.

Ugyancsak nyolcz hónapnak kell számitani:

az eddig az 1885. évi XI. törvényczikk 23. szakaszának határozmányai alá tartozott tanári vagy tanitói álláson töltött időnek minden teljes hét hónapját azoknál a tanároknál és tanitóknál, akik szolgálati idejüknek a jelen szakasz második és harmadik bekezdései alapján való kedvezőbb számitására igényt nem tarthatnak; továbbá

a m. kir. állami rendőrségnél rendőrfőparancsnoki, főfelügyelői, felügyelő, detektiv-felügyelői, polgári biztosi és az őrszemélyzet körébe tartozó álláson,

a m. kir. határrendőrségnél detektiv-felügyelői, polgári biztosi és az őrszemélyzet körébe tartozó álláson,

a m. kir. csendőrségnél a rangosztályba nem sorozott havidijasok és a legénység körébe tartozó álláson,

a m. kir. pénzügyőrségnél a legénység körébe tartozó álláson, valamint

a birósági fogházaknál, az országos büntető és a kir.

javitó intézeteknél és az őrszemélyzet körébe tartozó álláson töltött időnek minden teljes hét hónapját.

A hét hónapon aluli részt csak egyszerüen lehet számitani.

A szolgálati időnek a jelen szakaszban emlitett kedvezőbb számitása csak a jelen törvény határozmányai alá tartozó tisztviselőknél és rendszeres évi fizetést (évi bért, évi zsoldot) élvező altiszteknél és szolgáknál és csak akkor foglalhat helyet, ha az illető a 31., 41. és 42. szakaszok értelmében már igényt szerzett állandó ellátásra.

A köteles szolgálati időt a törvény 37. szakasza negyven évben állapitja meg; ebben a szakaszban pedig szabja meg feltételeit annak, hogy kik és milyen alapon tarthatnak már 35 évi szolgálat után teljes javadalmazásuknak megfelelő nyugdijra igényt..

A köteles szolgálati időnek negyven évnél rövidebb időben való megállapitását a törvény előirja:

a) azoknál a tisztviselőknél, akiknek főiskolai képzettségük van, s akik főiskolai tanulmányaikat még a jelen javaslat értelmében beszámitható tényleges szolgálatba történt belépésüket megelőző időpontban fejezték be;

b) azoknál az alkalmazottaknál, akik a m. kir. állami rendőrségnél rendőrparancsnoki, főfelügyelői, felügyelői, detektivfelügyelői, polgári biztosi vagy őrszemélyzet körébe tartozó állásokon, a m. kir. határrendőrségnél az őrszemélyzet körébe tartozó állásokon, a m. kir. csendőrségnél a rangosztályba nem sorozott havidijasok vagy a legénység körébe tartozó állásokon, a m. kir. pénzügyőrségnél a legénység körébe tartozó állásokon, végül a birósági fogházaknál, az országos büntető és a kir. javitóintézeteknél az őrszemélyzet körébe tartozó álásokon teljesitettek szolgálatot.

A köteles szolgálati idő megröviditésének módjára nézve a nyugdijszázaléknak teljesen egyenlő mértékben való megállapitása mellett — az emlitett szolgálatokban töltött időnek kedvezőbb mértékben való számitása mondatott ki.

A kedvezőbb számitás mértéke ugy állapittatott meg, hogy a fentebb emlitett szolgálatokban töltött időnek minden teljes hét hónapját nyolcz hónapnak kell számitani.

A jelen szakasz első bekezdése mondja ki azt a határozmányt, hogy a sezolgálati idő tartamát a polgári időszámitás szerint kell meghatározni; mig a második, harmadik és negyedik bekezdések tartalmazzák az ez alól az álatalános határozmány alól kivételt képező s a szolgálati időnek kedvezőbb számitására vonatkozó határozmányokat.

A második és harmadik bekezdések rendelkeznek a főiskolai képzettséggel biró tisztviselőkről, még pedig a második bekezdés azokról a tisztviselőkről, akiknek tudományegyetemen, műegyetemen vagy jogakadémián, továbbá a selmeczbányai bányászati és erdészeti és valamely gazdasági akadémián szerzet főiskolai képzettségük van, a harmadik bekezdés pedig azokról a tiszt-

viselőkről, akiknek más főiskolán vagy akadémián szerzett képzettségük van.

A második bekezdés szerint a tudományegyetemen, müegyetemen vagy a jogakadémián, továbbá a selmeczbányai bányászati és erdészeti és valamely gazdasági akadémián szerzett főiskolai képzetséggel biró tisztviselőknél az állami vagy a 2. §. szerint az államival egyenlőnek tekintendő, vagy a 16. §-ban emlitet törvényhatósági szolgálanban töltött időnek minden teljes hét hónapját nyolcz hónapnak kell számitani. Ebből a szövegezésből kitünik, hogy az emlitett tisztviselőnek a szolgálati idő kedvezőbb számitására akkor is igényük van, ha nincsenek is főiskolai minősitéshez kötött álláson alkalmazva, vagyis hogy a kedvebőbb számitásra való igény ezeknél a tisztviselőknél nem a főiskolai minősitésü álláshoz, hanem a főiskolai képzettséghez köttetett. Ebből következik, hogy a főiskolai minősitéshez kötött állásra kinevezett olyan tisztviselő, akinek nincs meg a fent emlitett főiskolai képzettsége, a szolgálati időnek kedvezőbb számitására akor sem tarthat igény, ha kineveztétésekor a minősités (képzetség) hiánya kegyelemből el is engedtetett.

A harmadik bekezdés a szolgálati időnek kedvezőbb számitása szempontjából egyenlőnek minősiti a tudományegyetemen, müegyetemen vagy jogakadémián szerzett képzettséggel az olyan más főiskolán vagy jogakadémián szerzett képzettséget, ahol az illető főiskolára vagy akadémiára való felvételnek előföltételeit a középiskola nyolcz osztályának bevégzése után az érettségi vizsgának sikeres letétele képezte s ahol a főiskolai vagy akadémiai tanulmányok szabályszerü befejezéséhez legalább négy évi tanulmány volt szükséges. Ilyenek például: egyes hittani főiskolák és a budapesti állatorvosi főiskola 1899 óta. A harmadik bekezdésben emlitett főiskolán vagy akadémián szerzett képzettséggel biró tisztviselőnél azonban a szolgálati időnek kedvezőbb számitása még ahhoz a feltételhez is köttetett, hogy a tisztviselő olyan álláson legyen alkalmazva, amelynek betöltéséhez az a főiskolai vagy akadémiai képzettség kivántatik meg, amelylyel a tisztviselő bir. A kedvezőbb számitásra való igény tehát ezeknél a tisztviselőknél már nemcsak a f;iskolai képzettséghez, hanem az ugyanolyan főiskolai minősitésü álláshoz is köttetett. A harmadik bekezdés szövegéből kitünik, hogy a szolgálati időnek kedvezőbb számitását nem igényelheti az a tisztviselő, aki nem a tudomány- vagy müegyetem, jogakadémia, illetve a selmeczbányai bányászati és erdészeti főiskola vagy valamely gazdasági akadémiára, hanem más főiskolára, vagy akadémiára már a középiskola hat vagy hét osztályának bevégzése után, vagy érettségi vizsga nélkül vétetett fel, valamint az a tisztviselő sem, akinél az ot emlitett főiskolai vagy akadémiai tanulmányok szabályszerü befejezéséhez négy évnél kevesebb tanulmány volt szükséges.

A szolgálati időnek a második és harmadik bekezdések szerint való kedvezőbb beszámitása korlátoztatott azokra a tisztviselőkre, akik főiskolai tanulmányaikat még a jelen törvény értelmében beszémitható ténylege sszolgálatba történt lépésüket megelőző időpontban fejezték be, amiből következik, hogy azok a

tisztviselők, akik főiskolai tanulmányaikat csak a jelen törvény értelmében beszámitható tényleges szolgálatba történt belépésüket követő időpontban fejezték be, szolgálati idejüknek kedvezőbb számitására igényt nem tarthatnak. Ez a korlátozás azonban nem azt jelenti, hogy az illetőnek a tényleges szolgálatba történt belépését megelőzőleg már a teljes főiskolai képzettségnek kell birtokában lennie, hanem azt, hogy a tényleges szolgálatba való belépés előtt kell főiskolai tanulmányait befejeznie (absolutorium).

E korlátozás alól kiveszi a törvény továbbá azokat a tisztviselőket, akik jogi tanulmányaiknak teljes befejezése előtt, de a jogi vagy államtudományi állami vizsgák egyikének sikeres letétele után, még az 1883. évi I. törvényczikk haálybalépését megelőző időben léptek a jelen törvény értelmében beszámitható tényleges szolgálatba.

A második és harmadik bekezdésekben foglalt határozmányok a tanitószemélyzetnek tagjaira is kiterjednek, s ennélfogva azok az igazgatók, tanárok és tanitók, akik eddig már harmincz évi beszámitható javadalmazás teljes összegével felérő nyugdijra trthattk igényt, arra a jövőben — ép ugy mint a főiskolai képzettséggel biró egyéb tisztviselők — csak harminczöt évi szolgálat után fognak igényt tarthatni, ha főiskolai képzettségük van. Az 1885: XI. t.-cz. 23. §-a alá tartozó tanári vagy tanitói álláson töltött időnek minden 7 hónapját 8 hónapnak kell azonban akkor is számitani, ha nincs meg a főiskolai képzettségük.

A harmadik bekezdés határozmányai alá tartozó állások ezidőszerint a következők: A m. kir. állami rendőrségnél a polgári biztosok, a lovas őrmesterek, szakaszvezetők, tizedesek és rendőrök, továbbá a gyalog őrmesterek, ellenőrök, I. és II. osztályu rendőrök és a próbaidős rendőrök; a m. kir. határrendőrségnél a polgári biztosok, az őrmesterek, az örsvezetők és a közrendőrök; a m. kir. csendőrségnél a rangosztályba nem sorozott havidijasok és pedig a lovas és gyalog járásőrmesterek és a törzsőrmesterek, továbbá a lovas és gyalog őrmesterek, örsvezetők, csendőrök és próbacsendőrök, mint a legénység tagjai; a m. kir. pénzügyőrségnél a szemlészek, a fővigyázók, a vigyázók, a gépészek, a fütők és a hajófütők; a kir. ügyészségeknél és az állami letartóztatási intézeteknél (országos fegyintézek, kerületi börtönök, gyüjtőfogház, közvetitő intézet, állami fogházak) a fogházőrmesterek, a fogházőrök, a főfegyőrök, a fegyőrök, a börtönmesterek, a börtönőrök, a főápolók, az ápolók, a főfelvigyázók, a felvigyázók és a nőfelügyelők.

Az utolsó bekezdés szerint a szolgálati időnek a jelen szakaszban megállapitott kedvezőbb számitása csak a jelen törvény határozmányai alá tartozó tisztviselőknél és rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) élvezetében álló altiszteknél és szolgáknál, de ezeknél is csak akkor foglalhat helyet, ha az illető állandó ellátásra e törvénynek akár 31., akár 41. vagy 42., illetve a 127. §-a értelmében már igényt szerzett. Tehát például az ideiglenes minőségben alkalmazott, valamint az olyan tisztviselőnél, altisztnél és szolgánál, aki a jelen törvény alapján beszámitható szolgálati idejének kezdetekor negyvenedik életévét már betöltötte, ha

még nincsen tiz évi beszámitható szolgálati ideje, a fenti kedvezőbb számitásnak helye nincsen s ennélfogva a beszámitható javadalmazás két évi összegével felérő végkielégitésre az ilyen tisztviselő, altiszt és szolga csak akkor tarthat igényt, ha beszámitható szolgálati ideje az öt évet kedvezőbb számitás nélkül is meghaladja.

A jelen szakasznak határozmányait — eltekintve a második és harmadik bekezdések határozmányai alá eső tisztviselőktől — alkalmazni kell nemcsak azoknál az altiszteknél és szolgáknál, akik nyugalomba helyeztetésük időpontjában a negyedik bekezdésben emlitett állást töltenek be, hanem azoknál a tisztviselőknél, altiszteknél és szolgáknál is, akik nyugalomba helyeztetésük időpontjában már nincsenek a negyedik bekezdésben emlitett álláson alkalmazva, de szolgálatuk egy részét ilyen állásban töltötték. Ugy az ilyen esetekben, mint egyáltalán akkor, ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga szolgálati idejének egy részét a jelen szakasz határozmányai alá eső, más részét pedig a jelen szakasz határozmányai alá nem eső állásokon töltötte el, a szolgálati időnek a jelen szakasz határozmányai alá eső részét kedvezően, másik részét pedig egyszerüen kell számitani. Például olyan állami altisztnél, aki megszakitás nélkül 32 év és hó s 26 napig szolgált s ebből az időből 5 év 6 hó s 10 napot pénzügyőri vigyázói, 8 és 4 hó s napot hivatalszolgai, 8 év 2 hó s 8 napot csendőrörsvezetői, végül 10 év 5 hó s 5 napot állami altiszti minőségben töltött, a hivatalszolgai és az állami altiszti szolgálat egyszerüen, a pénzügyőri vigyázói és a csendőrörsvezetői szolgálatnak minden teljes hét hónapját pedig nyolcz hónapnak kell számitani. A pénzügyőri vigyázói minőségben töltött 5 év 6 hó s 10 napnak és a csendőrörsvezetői minőségben töltött 8 év 2 hó s 8 napnak, együtt tehát 13 év 8 hó s 18 napnak, illetőleg 164 hó és 18 napnak minden teljes hét hónapját nyolcz hónapnak számitva s a maradék hónapokat és napokat hozzáadva, kapunk 15 év 7 hó s 18 napi beszámitható szolgálati időt. Ehhez a kedvezően számitott időhöz hozzáadva a hivatalszolgai és állami altiszti minőségben töltött és csak egyszerüen számitható szolgálati időket, az illető altisztnek összesen 34 év 4 hó s 26 napi beszámitható szolgálati ideje lesz, s ennélfogva nyugdiját az utoljára élvezett beszámitható javadalmazának 88 százalékával kell megállapitani, holott tényleg e töltött szolgálati ideje alapján,32 évi szolgálatnak megfelelően csak 84 százalékra lenne igénye.

Hogy mennyi idő számitható be ezen kedvezőbb mértékben való számitás utján, legegyszerübben ugy lehet megállapitani, ha a tényleg szolgálatban töltött összes hónapok számát sorozzuk nyolczczal és az eredmény összegét osztjuk héttel. Ha tehát valaki mondjuk 20 évet töltött szolgálatban, akkor az annak megfelelő 240 hó szorozva nyolczczal eredmények 1920-at, ez osztva héttel eredményez 270 hónapot, vagyis a beszámitható szolgálati idő lesz 22 év 8 hónap, tehát a 20. §. rendelkezése szerint 23 év.

Azoknál az alkalmazottaknál, akik a szolgálati időnek kedvezőbb számitására a fentiek szerint igényt tarthatnak, a

harmadik bekezdésben emlitett állásokon töltött összes szolgálati időt kedvezően kell számitani, tekintet nélkül arra, hogy az állás rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) élvezetével volt-e egybekötve vagy sem. Kedvezően kell számitani továbbá azt a nem nyugdijképes állásban tényleg eltöltött időt is, melyet a 127. §. értelmében az illetőnek a jelen törvény alapján beszámitható szolgálati időhöz hozzászámitani lehet, illetve kell.

12. §. A tényleges szolgálati idő annak a hónapnak utolsó napjával ér véget, amely hónapban a tisztviselő, altiszt vagy szolga a szolgálat köteléke alól tényleg felmentetik.

Ez a felmentés abban az esetben, ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga nyugdijra vagy végkielégitésre már igényt szerzett, nem történhetik előbb, mielőtt a nyugdij vagy végkielégités meg nem állapittatott s az erről szóló értesités szabályszerüen nem kézbesittetett.

Azt a tisztviselőt, altisztet és szolgát, aki még ugyanabban a hónapban hal meg, amelyben a szolgálat köteléke alól felmentetett, a tényleges szolgálatban elhaltnak kell tekinteni még akkor is, ha nyugdija vagy végkielégitése már megállapittatott s ő erről szabályszerüen értesittetett.

Ez a szakasz egészen uj intézkedéseket tartalmaz. A törvény 72. §-a értelmében csak a tényleges szolgálatban elhalt tisztviselőnek szülőtlen vagy azokkal egyenlőknek tekintendő árvái, ha nincs még igényük a 62. és 66. §-ok értelmében nevelési járulékra, tarthatnak igényt végkielégitésre, ezért a jelen szakasz utolsó bekezdésében kimondott az az elv, hogy tényleges szolgálatban elhaltnak kell tekinteni azt a tisztviselőt is, aki még ugyanabban a hónapban hal meg, amelyben a szolgálat köteléke alól felmentve lett — igen fontos intézkedés.

13. §. A végleges minőségben való alkalmazást közvetlenül megelőzőleg ideiglenes minőségben, valamint az ideiglenes minőségben való alkalmazást közvetlenül megelőzőleg végleges minőségben eltöltött szolgálati időt be kell számitani.

A rendelkezési állapotban töltött időt be kell számitani akkor, ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga a rendelkezési állapot tartama alatt is tényleg szolgált. Be kell számitani továbbá a rendelkezési állapotban tényleges szolgálat nélkül, valamint az illetmények élvezete mellett vagy anélkül szabadságon töltött időt is, de csak akkor, ha az egyhuzamban egy évet meg nem halad. Az ilyen minőségben egyhuzamban töltött időnek egy évet meghaladó része beszámitás tárgya nem lehet.

A felfüggesztett állapotban töltött idő beszámitásának csak akkor van helye, ha az állásától felfüggesztett tisztvi-

selő, altiszt vagy szolga a felfüggesztés tartama alatt illetményeinek teljes élvezetében meghagyatott, vagy ha a felfüggesztés tartama alatt visszatartott illetmények részére utólag kiutalványoztattak.

A gyakornoki vagy gyakornokjelölti minőségben évi segélydij élvezete nélkül töltött időt csak akkor lehet beszámitani, ha az ilyen minőségben való alkalmazást közvetlenül olyan álláson való alkalmazás előzte meg vagy követte, amely beszámitható javadalmazás élvezetével volt egybekötve.

Az 1., 2. és 3. szakaszokban megjelölt hivataloknál és állásoknál fizetéstelen vagy tiszteletbeli minőségben töltött időt, valamint a valamely állás czimének és jellegének vagy csak czimének birtokában töltött időt csak akkor lehet beszámitani, ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga ez alatt az idő alatt ugyanolyan tényleges szolgálatot teljesitett, mint ha valóságos minőségben alkalmaztatott volna arra az állásra, amelyre fizetéstelen vagy tiszteletbeli minőségben alkalmaztatott, illetőleg, amely állásnak czimével és jellegével vagy csak czimével felruháztatott, és ha a fizetéstelen vagy tiszteletbeli minőségben való alkalmazást, illetőleg a valamely állásnak czimével és jellegével vagy csak czimével történt felruházást, közvetlenül olyan álláson való alkalmazás előzte meg vagy követte, amely beszámitható javadalmazás élvezetével volt egybekötve.

A kifejezetten csak bizonyos meghatározott időre, vagy csak átmeneti szolgálattételre, vagy csak valamely munkálatnak befejezéséig alkalmazott tisztviselőnek, altisztnek és szolgának, ebben az alkalmazásban töltött szolgálati idejét be kell számitani akkor, ha az emlitett minőségben való alkalmazását közvetlenül olyan álláson való alkalmazás követte, amely beszámitható javadalmazás élvezetével volt egybekötve.

Az 1883. évi XXX. t.-cz. 34. szakaszában emlitett rendes tanároknál, valamint az állami polgári iskolai tanitó- és tanitónőképző intézeteknél, az állami felsőbb leányiskoláknál, az állami felső kereskedelmi iskoláknál és az állami iparoktatási intézeteknél alkalmazott rendes tanároknál be kell számitani a közvetlenül megelőzőleg helyettes tanári, illetőleg ösztöndijas tanárjelölti minőségben eltöltött szolgálati időnek azt a részét, amely a középiskolai tanári oklevél, illetőleg a 11. szakasz második és harmadik bekezdéseiben emlitett főiskolai képzettség megszerzése utáni időre esik.

A konstantinápolyi konzuli főtörvényszéknél, valamint az egyptomi vegyes biráskodás körében alkalmazott olyan

magyar tisztviselőnél, altisztnél és szolgánál, aki magyar állami szolgálatát az ellátási igény fenntartásának biztositása mellett a kormány beleegyezésével hagyta abba, be kell számitani azt az időt is, amelyet az illető a konstantinápolyi konzuli főtörvényszéknél vagy az egyptomi vegyes biráskodás körében megszakitás nélkül tényleges szolgálatban töltött.

Olyan szolgálati időt, amely alatt a tisztviselő altiszt vagy szolga csak tiszteletdijat élvezett, csak akkor lehet beszámitani, ha ez a szolgálati idő a jelen szakasz negyedik vagy ötödik bekezdésében emlitett minőségben töltetett el és ha az ott megkivánt feltéelek megvannak.

A nyugdijazott állapotban töltött idő beszámitás tárgya nem lehet, azonban ha az ideiglenesen nyugalomba helyezett tisztviselő, altiszt vagy szolga a 34. szakasz értelmében tényleges szolgálattételre berendeltetett, ezt a tényleges szolgálatban töltött időt be kell számitani.

A szolgálat kötelékéből akár jogerős fegyelmi itélet alapján, akár anélkül bármely okból elbocsátott s később a tényleges szolgálat kötelékébe ismét visszavett alkalmazottnak a szolgálat kötelékéből történt elbocsátásáig töltött szolgálati ideje beszámitás tárgya nem lehet, kivéve azt az esetet, ha részére a 7. szakasz alapján az őt egyébként megillető ellátásnak teljes összegét kitevő kivételes ellátás engedélyeztetett, vagy ha elbocsátása az 1912. évi VII. t.-cz. 8. szakasza értelmében nem járt az ellátásra való igényének elvesztésével.

Az altiszteknél, szolgáknál napszámosoknál és munkásoknál a tizennyolcadik életév betöltése előtt eltöltött szolgálati idő beszámitás tárgya nem lehet.

Az altiszteknél és szolgáknál az ebben a minőségben való alkalmaztatásukat közvetlenül megelőzőleg napibéres hivatalszolgai, napszámosi vagy munkási minőségben megszakitás nélül töltött szolgálati időt be kell számitani.

Ha végkielégitett tisztviselő, altiszt vagy szolga az állami vagy a 2. és 3. szakaszok szerint az államival egyenlőnek tekintendő tényleges szolgálat kötelékébe ismét visszavétetik, a végkielégitést megelőzőleg eltöltött tényleges szolgálati időt be kell számitani, de csak akkor ha a végkielégitést megelőző tényleges szolgálat köteléke alól történt felmentés és az utóbbi alkalmazás között öt esztendő még nem telt el.

Ha olyan tisztviselő, altiszt vagy szolga, aki nyugdiját a 43. szakasz értelmében megváltotta, a tényleges szolgálat-

ban ujból alkalmaztatik, az a szolgálati idő, amely után nyugdiját megváltotta, beszámitás tárgya nem lehet.

Ebbe a szakaszba foglaltattak össze a szolgálati idő beszámitására vonatkozó különleges határozmányok.

Az első bekezdésben foglalt határozmány megfelel az 1885. évi XI. törvényczikk 8. §-ának utolsó bekezdésében foglaltaknak, de ki van egészitve még azza, hogy az ideiglenes minőségben való alkalmazást közvetlenül megelőzőleg végleges minőségben eltöltött szolgálati időt is be kell számitani.

A harmadik bekezdésben foglalt határozmány szerint a felfüggesztett állapotban töltött időt csak akkor nem lehet beszámitani, ha az illetmények a felfüggesztés tartama alatt részben vagy egészben visszatartattak és ha a visszatartott illetmények a felfüggesztett tisztviselő, altiszt vagy szolga részére utólag nem utalványoztattak ki; az érvényben álló zabályok értelmében pedig a visszatartott illetményeket utólag akkor is ki lehet utalványozni, ha a felfüggesztett tisztviselő, altiszt vagy szolga nem nyilvánittatott ártatlannak.

A gyakornoki szolgálatra nézve a beszámitás két esetben lehetséges és pedig, ha az ilyen gyakornoki alkalmazást közvetlenül, beszámitható javadalmazás élvezetével egybekötött álláson való alkalmazás előzte meg, vagy ha az ilyen gyakornoki alkalmazást közvetlenül, beszámitható javadalmazás élvezetével egybekötött álláson való alkalmazás követte. Ebben a bekezdésben fel kellett emliteni a korábban szokásban volt gyakornokjelölti alkalmazásban töltött időt is.

A fizetésben vagy tiszteletbeli minőségben, valamint a valamely állás czimének és jellegének, vagy csak czimének birtokában töltött időnek beszámitása is ugyanabban a két esetben lehetséges, mint a gyakornokra nézve szabályozott két esetben, a beszámitást azonban ezenfelül a törvény csak akkor engedi meg, ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga az emlitett minőségben töltött idő alatt ugyanolyan tényleges szolgálatot teljesitett, mintha valóságos minőségben alkalmaztatott volna arra za állásra, amelyre fizetéstelen vagy tiszteletbeli minőségben alkalmaztatott, illetőleg amely állásnak czimével és jellegével vagy csak czimével felruháztatott.

A kifejezetten csak bizonyos meghatározott időre, vagy csak átmeneti szolgálattételre, vagy csak valamely munkálatnak befejezéséig alkalmazott tisztviselőnek, altisztnek é szszolgának, ebben az alkalmazásban töltött szolgálati idejét be kell számitani, de csak akkor, ha z emlitett minőségben való alkalmazást közvetlenül, beszámitható javadalmazás élvezetével egybekötött álláson való alkalmazás követte.

A középiskolai rendes tanárok helyettes tanári minőségben töltött szolgálati idejének beszámitására felvétetett, hogy az állami felsőbb leányiskoláknál, az állami felsőbb kereskedelmi iskoláknál és az állami iparoktatási intézeteknél alkalmazott rendes tanároknál is be kell szmitani a követlenül megelőzőleg helyettes tanári, illetőleg ösztöndijas tanárjelölti minőségben eltöltött

szolgálati időt; a beszámithatás azonban ugy az emlitett, mint a középiskolai helyettes tanári szolgálatnak is csak arra a részére kiterjedőleg mondatott ki, amely a középiskolai tnári oklevél, illetőleg a 11. §. második és harmadik bekezdésében emlitett főiskolai képzettségnek megszerzése utáni időre esik.

Azok a magyar tisztviselők, altisztek és szolgák, akik a konstantinápolyi consuli főtörvényszéknél, vagy az egyptomi vegyes biráskodás körében alkalmaztatnak, magyar állami szolgálatukat — az ellátási igény fenntartásának biztositás mellett — a kormány beleegyezésével hagyják abba, magyar állami tisztviselői, altiszti vagy szolgai jellegüket továbbra is megtartják, de eddig élvezett járandóságaik helyett átalányösszegben megállapitott javadalmazásban részesülnek, ezért mondja ki a törvény, hogy az ott töltött szolgálati idejük a fenntartott ellátási igény érvényesitése alkalmával beszámittassék.

A szolgálat kötelékéből akár jogerős fegyelmi itélet alapján, akár anélkül bármely akból elbocsátott s később a tényleges szolgálat kötelékébe ismét visszavett alkalmazottak (ideértve a napszámosokat és munkásokat is) a szolgálat kötelékéből történt elbocsátásig töltött, vagyi korábbi szolgálati idejét nem lehet beszámitani. Ez alól az általános határozmány alól azonban méltányossági okokból kiveszi a törvény azokat a tisztviselőket, altiszteket és szolgákat, akik részére, daczára annak, hogy a szolgálat kötelékéből elbocsáttattak, a 7. §. alapján az őket egyébként megillető ellátásnak teljes összegét kitevő ellátás engedélyeztetett, valamint azt az esetet, ha a szolgálat kötelékéből való elbocsátás az itélőtáblákra nézve az 1912. évi VII. törvényczikk 8. §-a értelmében nem járt az ellátásra való igénynek elvesztésével. Ezeknél a tisztviselőknél, altiszteknél és szolgáknál tehát, ha később a tényleges szolgálat kötelékébe ismét visszavétetnek, a szolgálat kötelékéből történt elbocsátásáig töltött szolgálati időt is be kell számitani.

A pénzügyminiszterium ügykörére vonatkozó szolgálati szabályokban már eddig is volt mondva, hogy a végkielégités után ismét állami szolgálatba lépett egyénnek a végkielégitést megelőzőleg eltöltött tényleges szolgálati idejét be kell számitani. Az ilyen szolgálatnak beszámitását kötelezőleg irja most elő a törvény az összes alkalmazottakra, de korlátozta annyiban, hogy beszámitásnak már ne lehessen helye akkor, ha a végkielégités és z ujabbi alkalmazás között több mint öt esztendő telt el. A 16. §-ban foglaltakra való tekintettel, a szóban lévő határozmány az állami vagy a 2. és 3. §-ok szerint z államival egyenlőnek tekintendő tényleges szolgálat kötelékébe visszavett azokra a tisztviselőkre, altisztekre és szolgákra is alkalmazást nyer, akik a 16. §-ban emlitett törvényhatósági szolgálat után végkielégittettek.

Az utolsó bekezdésben foglalt határozmány, amely megfelel az 1885: XI. t.-cz. 31. §-ának utolsó bekezdésében foglaltaknak, természetes következménye a 43. §-ban kimondott ama határozmánynak, hogy a nyugdijnak megváltását csak akkor lehet engedélyezni, ha a nyugdijas minden további igényéről lemond.

14. §. Annál a tisztviselőnél, aki kineveztetését közvetlenül megelőzőleg az 1., 2. és 3. szakaszokban megjelölt hivataloknál, vagy a 16. szakaszban emlitett törvényhatóságoknál dijnoki minőségben volt alkalmazva, a dijnoki minőségben megszakitás nélkül töltött időt be kell számitani, még pedig ugy, hogy a dijnoki minőségben töltött időnek minden teljes két hónapja egy hónak számit, a két hónapon aluli rész pedig figyelmen kivül marad.

A dijnoki minőségben töltött időnek az 1898. év január hó elseje előtti időre eső részét akkor sem lehet öt évnél hosszabb szolgálati időnek számitani, ha a dijnoki minőségben töltött időnek ez a része a tiz évet meg is haladja.

A dijnoki minőségben töltött az az idő, amely alatt a dijnok az államkincstárból, illetőleg a kincstár vagy a kormány kezelése alatt álló közalapból, vagy törvényhatósági nyugdijalapból — a dijnoki alkalmazást megelőző alkalmazása után — évi 400 koronát meghaladó nyugellátást vagy kegyelmi ellátást élvezett, beszámitás tárgya nem lehet.

A jelen szakasz határozmányai nyernek alkalmazást a dijnoki minőségben töltött olyan idő beszámitása tekintetében is, amely alatt a dijnok fizetéstelen vagy tiszteletbeli tisztviselő volt, vagy amely alatt a dijnok valamely tisztviselői állásnak czimével és jellegével vagy csak czimével volt felruházva.

Ez a szakasz rendelkezik a dijnoki minőségben töltött időnek beszámitásáról.

A dijnoki minőségben töltött időnek beszámitását már az 1897. évi XXIV. törvényczikk is biztositotta, de csak azokra nézve, akik e törvény hatályba lépésének idejében, vagyis 1898. évi január hó 1-én dijnoki minőségben voltak alkalmazva és csak olyan mértékben, hogy az 1898. évi január hó 1-én után dijnoki minőségben töltött minden teljes két év egy évnek számit, hogy az 1898. évi január hó 1-je előtt dijnoki minőségben töltött minden teljes három év számit egy évnek, hogy a nem teljes dijnoki két, illetőleg három év figyelmen kivül marad és hogy az 1898. évi január hó 1-je előtt dijnoki minőségben töltött idő alapján legfeljebb öt évet lehet beszámitani.

A jelen szakasz határozmányai az eddigi állapotnál kedvezőbbek, amennyiben a tisztviselői kinevezést közvetlenül megelőzőleg az 1., 2. és 3. §-okban megjelölt hivataloknál, vagy a 16. §-ban emlitett törvényhatóságoknál dijnoki minőségben töltött időnek általában való beszámitását mondják ki, tehát e határozmány szerint azoknál a tisztviselőknél is helye lesz a beszámitásnak, akik 1898. évi január hó 1-én már nem voltak dijnokok. A beszámitás az egész dijnoki minőségben töltött időre nézve 1 arányban fog történni, de ugy, hogy a dijnoki minőségben töltött időnek minden teljes két hónapja számit egy hónak, tehát csak a két hónapnál rövidebb idő marad figyelmen kivül.

A dijnoki minőségben töltött időnek a jelen szakasz értelmében való beszámitása csak a tisztviselőknél foglalhat helyet, tehát az altisztek és szolgák az előzőleg dijnoki minőségben töltött időnek beszámitására igényt nem tarthatnak.

A harmadik bekezdés értelmében a dijnoki minőségben töltött az az idő, mely alatt a dijnok az államkincstárból, illetőleg a kincstár vagy a kormány kezelése alatt álló közalapból, vagy törvényhatósági nyugdijalapból — a dijnoki alkalmazást megelőző alkalmazása után — évi 400 koronát meghaladó nyugellátást vagy kegyelmi ellátást évezett, beszámitás tárgya nem lehet. Ha azonban a dijnoki minőségben történt alkalmazás alatt élvezett ellátás nem haladta meg az évi 400 koronát, a szolgálatnak beszámitása megengedhető. Ez a határozmány nem vonatkozik azokra a nődijnokokra, akik a dijnoki alkalmazás tartama alatt özvegyi nyugellátást vagy özvegyi kegyelmi ellátást élveztek.

A 95. §-a értelmében a dijnok az ilyen nyugellátás vagy kegyelmi ellátás évi 400 koronát meghaladó részének élvezéséről lemondhat, aminek az a következménye, hogy ebben az esetben a dijnoki minőségben töltött idő, minthogy az élvezett nyugellátás vagy kegyemi ellátás az évi 400 koronát nem haladta meg, be fog számittatni.

A 96. §. kimondja, hogy a jelen tövény határozmányai szempontjából a dijnoki alkalmazás minőségén mit sem változtat az a körülmény, ha a dijnok fizetéstelen vagy tiszteletbeli tisztviselővé kineveztetik, vagy ha valamely tisztviselői álásnak czimével és jellegével vagy csak czimével felruháztatik. Ennek a határozmánynak teljesen megfelel a jelen szakasz utolsó bekezdésébe felvett az a határozmány, hogy a tisztviselővé (valóságos minőségben) kinevezett dijnoknál az olyan dijnoki minőségben töltött időt is a jelen szakasz határozmányai szerint kell beszámitani, mely alatt a dijnok fizetéstelen vagy tiszteletbeli tisztviselő volt, vagy amely alatt a dijnok valamely tisztviselői állásnak czimével és jelegével vagy csak czimével volt felruházva.

15. §. Az 1., 2. és 3. szakaszokban megjelölt hivataloknál és állásokban töltött szolgálati idő folytonosságának számitásánál nem tekinthető megszakitásnak:

a) a két szolgálat közé eső, de tényleges szolgálatban nem töltött idő, ha az harmincz napot meg nem halad;

b) a nyugdijazott állapotban töltött idő tekintet nélkül arra, hogy a nyugalomba helyezés ideiglenesen vagy véglegesen történt;

c) a rendelkezési állapotban töltött idő;

d) az illetménynek élvezete mellett vagy anélkül szabadságon töltött idő, ha az egyhuzamban öt évet meg nem halad;

e) a felfüggesztett állapotban töltött idő;

f) a szolgálatnak olyan abbanhagyása, amelyre az ellátási igény fenntartásának biztositása mellett a kormány beleegyezése kieszközöltetett.

A *c*), *d*) és *e*) pontok alatt emlitett idő még akkor sem tekinthető megszakitásnak, ha az ilyen idő a 13. szakasz értelmében egészben vagy részben beszámitás tárgya nem is lehet.

Ez a szakasz — hasonlóan az 1885. évi XI. törvényczikk 9. §-ának első bekezdéséhez — megállapitja, hogy a szolgálati idő folytonosságának számitásánál mit nem lehet megszakitásnak tekinteni.

Lényeges eltérés az eddigi állapottal szemben az, hogy itt határozottan ki van mondva, hogy ez a szakasz csak a jelen törvény 1., 2. és 3. §-aiban megjelölt hivataloknál és állásokban töltött szolgálati időre vonatkozik.

Egészen uj az a) pontban foglalt rendelkezés, amely kimondja, hogy a két szolgálat közé eső s harmincz napot meg nem haladó, tényleges szolgálatban nem töltött idő nem képez megszakitást. Eddig, ha egy napi megszakitás volt is, a korábbi szolgálatot csak kegyelmi uton lehetett beszámitani.

A d) pontban foglalt határozmány az 1885. évi XI. törvényczikk 9. §-ának b) pontjában foglaltaktól annyiban tér el, hogy mig eddig a szabadságon töltött idő, bármilyen hosszu volt is az, egyáltalán nem tekintetett megszakitásnak, addig a d) pont szerint a jövőben már megszakitást fog képezni az, ha a szabad-

A jelen szakasz rendelkezései a törvényhatósági szolgálatra is alkalmazást nyernek azoknál az alkalmazottaknál, akik a 16. §-ban emlitett törvényhatósági szolgálatból állami, vagy a 2. és 3. §. szerint az államival egyenlőnek tekintendő szolgálatba lépnek át.

16. §. A törvényhatóságoknál az 1867. év julius hó elsejétől kezdve, rendszeresitett állásban, állandó évi vagy havi fizetés (bér, zsold) élvezetében, tényleges minőségben töltött szolgálati időt — a jelen törvény összes határozmányai szempontjából — az 1., 2. és 3. szakaszokban megjelölt hivataloknál és állásokban eltöltött szolgálati idővel teljesen egyenlőnek kell tekinteni.

A törvényhatóságoknál tiszteletbeli minőségben töltött azt az időt, amely alatt az illető tényleges szolgálatot nem teljesitett, egyáltalán nem, az 1867. év julius hó elsejét megelőzőleg töltött időt pedig csak akkor lehet beszámitani, ha ezt a törvényhatósági szolgálat közvetlenül és megszakitás nélkül végleges jellegü állami szolgálat előzte meg.

A törvényhatóságoknál töltött szolgálati időt akkor is a 11. szakasz határozmányainak megfelelően kell beszámitani, ha ez az idő vagy annak egy része az illető törvényhatóságoknál máskép számittatott volna be.

A törvényhatósági szolgálat beszámitására nézve az 1885. évi XI. törvényczikk 8. §-ában foglalt azt a korlátozást, hogy az 1867. évi julius hó 1-e óta törvényhatósági szolgálatban töltött

idejének beszámitására csak az alkalmazott tarthat igényt, akinek legalább 10 évi állami szolgálata van, már az állami és a törvényhatósági alkalmazottak nyugdijviszonosságának szabályozásáról szóló 1907. évi LIX. törvényczikk is elejtette. Ennél még tovább megy a jelen 16. §., amely első bekezdésében kimondja, hogy a törvényhatóságoknál az 1867. év julius hó elsejétől kezdve, rendszeresitett állásban, állandó évi vagy havi fizetés (bér,zsold) élvezetében, tényleges minőségben töltött szolgálati időt — a jelen törvény összes határozmányai szempontjából — az 1., 2. és 3. §-okban megjelölt hivataloknál és állásokban eltöltött szolgálati idővel teljesen egyenlőnek kell tekinteni.

Ez azonban nem azt jelenti, hogy a jelen törvény határozmányai kiterjednek a törvényhatósági nyugdijintézetek kötelékébe tartozó törvényhatósági alkalmazottakra is, hanem azt, hogy a törvényhatósági szolgálatból az állami vagy a 2. és 3. §-ok szerint az államival egyenlőnek tekintendő szolgálatba átlépett alkalmazottaknál, a fentebb emlitett feltételeknek megfelelő törvényhatósági szolgálati időt teljesen ugy kell tekinteni, mintha azt az időt állami szolgálatban töltötték volna.

A második bekezdésben foglalt korlátozás az 1885. évi XI. törvényczikk 8. §-a szerint eddig is fennállott.

Uj a második bekezdésnek az a rendelkezése, amely az általános korlátozás alól kivételt tesz s az 1867. év julius hó elsejét megelőzőleg törvényhatósági szolgálatban töltött időt is beszámithatónak mondja ki arra az esetre, ha ezt a törvényhatósági szolgálatot közvetlenül és megszakitás nélkül végleges jellegü állami szolgálat előzte meg. A harmadik bekezdés kimondja, hogy a törvényhatóságoknál töltött szolgálati időt mindig a 11. §. határozmányainak megfelelően kell beszámitani, még akkor is, ha ez az idő vagy annak egy része az illető törvényhatóságnál — az ott érvényben álló nyugdijszabályrendelet értelmében — másképp számittatott volna be. Ez a határozmány egyrészt azt jelenti, hogy — amint az már az 1907. évi LIX. törvényczikk 1. §-ának utolsó bekezdésében is kimondatott — a törvényhatóságoknál töltött időt mindig csak polgári időszámitás szerint lehet beszámitani. Vannak ugyanis egyes törvényhatóságok, amelyek nyugdijszabályrendeleteikben bizonyos éveknek, például az 1896-i milleniumi évnek, két vagy három év gyanánt való számitását mondották ki. Minthogy a 11. §. első bekezdése értelmében az állami szolgálati idő tartamát a polgárfi idősámitás szerint kell meghatározni, a törvényhatósági szolgálatban töltött időnek ilyen kedvezőbb számitása egyáltalán nem lenne indokolt. A harmadik bekezdésben foglalt határozmány azonban másrészt azt is jelenti, hogy a törvényhatósági szolgáltból az állami vagy a 2. §. szerint az államival egyenlőnek tekintendő szolgálatba átlépett tisztviselőkre a 11. §. második és harmadik bekezdéseiben foglalt határozmányok is kiterjednek, vagyis, hogy az ott körülirt főiskolai képzettséggel biró tisztviselőknél nemcsak az állami, vagy a 2. §. szerint az államival egyenlőnek tekintendő szolgálatban, hanem a jelen szakaszban emlitett törvényhatósági szolgálatban töltött időnek is minden teljes hét hónapját nyolcz hónapnak kell

számitani, tekintet nélkül arra, hogy az illető törvényhatósági nyugdijszabályrendelet értelmében van-e helye a törvényhatósági szolgálati idő kedvezőbb számitásának vagy sem.

17. §. A jelen törvény határozmányai alá tartozó tisztviselőnek, altisztnek és szolgának,

1. a kabineti irodánál,

2. a közös ministeriumoknál és a közös számvevőszéknél, valamint az ezek alá tartozó hatóságoknál és hivataloknál,

3. a közös hadseregnél, a haditengerészetnél, a m. kir. honvédségnél és a m. kir. csendőrségnél, valamint az ezekhez tartozó hatóságoknál és intézeteknél katonai vagy csendőrségi szolgálatban,

4. a horvát-szlavon autonom kormánynál, valamint az ez alá tartozó országos hatóságoknál és hivataloknál,

5. az állami kezelés alatt álló bányászati vagy erdészeti társládákhoz járuló állásban,

tényleges minőségben töltött mindazt a szolgálati idejét, amely az azokra nézve érvényben álló ellátási törvény vagy szabályzat szerint beszámitásra alkalmas, — mindaddig, amig a viszonosság fennáll — az 1., 2. és 3. szakaszokban megjelölt hivataloknál és állásokban eltöltött szolgálati időhöz hozzá kell számitani, tekintet nélkül arra, hogy az átlépés a tényleges szolgálatból, a rendelkezési állapotból vagy a nyugdijazott állapotból történt.

Ha az átlépés a nyugdijazott állapotból történt, a korábbi szolgálat után élvezett nyugdijat — hacsak az átlépőre nézve az átlépés időpontjában érvényben állott ellátási törvény vagy szabályzat más határozmányt nem tartalmaz — egész összegében és véglegesen be kell szüntetni s az átlépőnek csak az uj állása után, a jelen törvény határozmányai szerint járó nyugdijra van igénye.

A közös hadseregnél, a haditengerészetnél, a m. kir. honvédségnél és a m. kir. csendőrségnél, valamint az ezekhez tartozó hatóságoknál és intézeteknél, a várakozási illetékkel szabadságon vagy a rokkant állományban töltött idő egy tekintet alá esik a nyugdijazott állapotban töltött idővel. A minden illeték élvezete nélkül szabadságon, valamint egyáltalán a szabadságolt állományban, a szolgálaton kivüli viszonyban, a tartalékban vagy a póttartalékban töltött időt sem rendelkezési állpotban, sem nyugdijazott állapotban töltött időnek tekinteni nem lehet.

A két szolgálat közé eső, de tényleges szolgálatban nem töltött idő, ha az harmincz napot meg nem halad, a jelen szakasz alapján beszámitható szolgálati idő megállapitásánál sem tekinthető megszakitásnak.

A jelen szakaszban felsorolt hatóságoknál, hivataloknál és intézeteknél, illetőleg állásban eltöltött azt a szolgálati időt, amely után az átlépő végkielégitésben részesült, csak akkor lehet beszámitani, ha a végkielégitést megelőző tényleges szolgálat köteléke alól történt felmentés és az ujabbi alkalmazás között öt esztendő még nem telt el és ha a felvett végkielégités teljes összegében az államkincstárba befizettetik.

Annak a tisztviselőnek, altisztnek és szolgának, aki az 1., 2. és 3. szakaszokban megjelölt hivataloknál és állásokban 1885. év junius hó elsején már alkalmazásban állott, az osztrák állami szolgálatban eltöltött szolgálati idejét is be kell számitani, a jelen szakasz határozmányai szerint.

Ez a szakasz rendelkezik azoknak a szolgálati időknek a beszámitásáról, amelyeknek beszámitása tekintetében a viszonosság teljes. Ez alatt azt kell érteni, hogy beszámitásnak nem csak közvetlenül a tényleges szolgálatból való átlépés esetén, hanem akkor is helye van, ha az átlépés az állami vagy a 2. és 3. §-ok szerint az államival egyenlőnek tekintendő szolgálatba a rendelkezési állapotból vagy a nyugdijazott állapotból történt.

A jelen szakasz szerint az 1—5. pontok alatt felsorolt hatóságoknál, hivataloknál és intézeteknél, illetőleg állásban, tényleges minőségben töltött mindazt a szolgálati időt be kell számitani, amely az azokra nézve érvényben álló ellátási törvény vagy szabályzat szerint beszámitásra alkalmas. A beszámitás nemcsak a tényleges szolgálatból vagy a nyugdijazott állapotból, hanem a rendelkezési álapotból való átlépés esetére is helyt fog.

Megjegyzendő, hogy a Bosznia-Herczegovina-i országos kormánynak és az az alá tartozó hatóságoknak és hivataloknak külön felsorolását azért mellőzték, mert a Bosznia-Herczegovinai kormány, alárendelt hatóságaival és hivatalaival együtt, ezidőszerint a közös pénzügyminiszterium alá tartozik s ennélfogva az ott töltött szolgálati idő a 2. pont értelmében szintén beszámit.

A második bekezdés rendelkezik az abban az esetben követendő eljárásról, ha az állami vagy a 2. és 3. §-ok szerint az államival egyenlőnek tekintendő szolgálatba a jelen szakasz 1—5. pontjai alatt felsorolt hatóságoknál, hivataloknál és intézeteknél, illetőleg állomáson alkalmazva volt s ebben az állásban nyugalmazott egyén vétetett át. Abból, hogy a szóban levő hatóságoknál, hivataloknál és intézeteknél, illetőleg álláson töltött szolgálati időknek beszámitása tekintetében teljes viszonosság áll fenn, következik, hogy az átlépőnek összes ellátási igényeit az átlépés pillanatától kezdve csakis az ujabbi szolgálatra nézve érvényes ellátási szabályok alapján lehet elbirálni. Ennek az elvnek megfelelően vétetett fel a második bekezdésbe az a határozmány, hogy ha az átlépés a nyugdijazott állapotból történt, a korábbi szolgálat után élvezett nyugdijat — hacsak az átlépőre nézve az átlépés időpontjában érvényben állott ellátási törvény vagy szabályzat más határozmányt nem tartalmaz — egész összegében —és vég-

legesen be kell szüntetni, továbbá hogy ilyen esetben az átlépőnek csak az uj állás után, a jelen javaslat határozmányai szerint járó nyugdijra van igénye.

18. §. A jelen törvény határozmányai alá tartozó tisztviselőnek, altisztnek és szolgának,

1. a legfelső udvartartás köréhez tartozó, valamint a legmagasabb uralkodóhoz családi javait kezelő hivataloknál,

2. a m. kir. állami vasutak nyugdijintézetének vagy nyugbérpénztárának kötelékébe tartozó állásban,

3. az 1875. évi XXXII. törvényczikkel alkotott országos tanitói nyugdij- és gyámintézet kötelékébe tartozó állásban,

4. az 1894. évi XXVII. törvényczikkel alkotott országos tanári nyugdijintézet kötelékébe tartozó állásban,

tényleges minőségben töltött mindazt a szolgálati idejét, amely az azokra nézve érvényben álló ellátási törvény vagy szabályzat szerint beszámitásra alkalmas, — mindaddig, amig a viszonosság fennáll — az 1., 2. és 3. szakaszokban megjelölt hivataloknál és állásokban eltöltött szolgálati időhöz hozzá kell számitani, de csak akkor, ha az átlépés a tényleges szolgálatból közvetlenül történt, vagy ha a két szolgálat közé eső, de tényleges szolgálatban nem töltött idő harminc napot nem halad meg.

A jelen szakaszban felsorolt hivataloknál, illetőleg állásban eltöltött az a szolgálati idő, amely után az átlépő nyugellátásban, végkielégitésben vagy nyugdijjárulék visszatéritésében részesült, beszámitás tárgya nem lehet. Ennélfogva a szóban lévő hivataloknál, illetőleg állásban alkalmazva volt s ebből az állásából nyugalomba helyezett alkalmazott, nyugdijának élvezetében — hacsak a reá nézve az átlépés időpontjában érvényben állott ellátási törvény vagy szabályzat más határozmányt nem tartalmaz — akkor is megmarad, ha az 1., 2. és 3. szakaszokban megjelölt hivatalok és állások valamelyikére alkalmaztatik.

Ez a szakasz azokról a szolgálati időkről rendelkezik, amelyeknek beszámitása tekintetében nincs meg a teljes viszonosság, vagyis amelyeknél beszámitásnak csak akkor van helye, ha az átlépés a tényleges szolgálatból közvetlenül történt.

Az 1. pont alatt ugyanazok a hivatalok vannak felemlitve, mint az 1885. évi XI. törvényczikk 8. §-ának 1. pontja alatt.

A 2. pont annyiban tér el az 1885. évi XI. törvényczikk 8. §-ának 6. pontjától, hogy mig ott csak a m. kir. állami és az államositott vasutak vannak felemlitve, addig a jelen szakasz 2. pontja szerint az összes olyan állásban töltött szolgálati időt be kell számitani, amely állás a m. kir. állami vasutak nyugdij-

intézetének vagy nyugbérpénztárának kötelékébe tartozik. A m. kir. államvasutak és az államositott vasutak alkalmazottain kivül az emlitett nyugdijintézetnek vagy nyugbérpénztárnak kötelékébe tartoznak ezidőszerint az állami vasgyáraknak alkalmazottai is.

Az országos tanitói nyugdij- és gyámintézet kötelékébe tartozó állások tekintetében a viszonosságot az 1899. évi deczember hó 6-án hozott mnisztertanácsi határozat a 4. pont alatt emlitett országos tanári nyugdijintézet kötelékébe tartozó állások tekintetében pedig a viszonosságot az 1894. évi XXVII. törvényczikknek 13. §-a mondotta ki, ugy, hogy az emlitett állásoknak ebben a szakaszban való felsorolása megfelel a jelenlegi állapotnak.

A második bekezdés rendelkezik azokról az esetekről, amelyekben az 1—4. pontok alatt felsorolt hivataloknál, illetőleg álláson alkalmazva volt egyén ez után az alkalmazása után nyugellátásban, végkielékitésben vagy nyugdijjárulék tekintetében nincsen meg a teljes viszonosság, következik egyrészt, hogy az a szolgálati idő, amely után az átlépő nyugellátásban, végkielégitésben vagy nyugdijjárulék visszatéritésben részesült, beszámitás tárgya nem lehet, másrészt, hogy az emlitett hivataloknál, illetőleg álláson alkalmazva volt s ebből az állásból nyugalomba helyezett alkalmazottak, nyugdijuk élvezetében — hacsak a reájuk nézve az átlépés időpontjában érvényben állott ellátási törvény vagy szabályzat más határozmányt nem tartalmaz — akkor is megmaradnak, ha az 1., 2. és 3. §-okban megjelölt hivatalok és állások valamelyikére alkalmaztatnak. Önként értetődik, hogy a jelen szakasz határozmányai alá tartozó, s az állami vagy a 2. és 3. §-ok szerint az államival egyenlőnek tekintendő szolgálatba átlépett és korábbi nyugdijának élvezetében meghagyott alkalmazott, ennek a nyugdijnak élvezetében akkor is megmarad, ha állami szolgálata alapján is igényt szerzett állandó ellátásra.

Az esetben, ha az 1—4. pontok alatt felsorolt hivataloknál, illetőeg álláson alkalmazott egyén ebben az állásában végkielégittetett (nyugdijjárulékát visszakapta) vagy nyugalomba helyeztetett, de később ugyanott a tényleges szolgálatba ismét visszavétetett s aztán ebből a tényleges szolgálatból lép át közvetlenül vagy harminc napot meg nem haladott megszakitással állami vagy a 2. és 3. §-ok szerint az államival egyenlőnek tekintendő szolgálatba, — a korábbi szolgálati idejéből a tényleges szolgálatban töltött mindazt a szolgálati időt be kell számitani, amely a reá nézve érvényben állott ellátási törvény vagy szabályzat szerint beszámittatott volna, ha korábbi szolgálatában megmaradt volna.

19. §. A 17. és 18. szakaszok szerint beszámitandó szolgálati idő tartamát a polgári időszámitás szerint kell meghatározni s az ilyen szolgálati időnek a megállapitásánál a 11. szakasznak egyéb határozmányait alkalmazni nem lehet.

Abban az esetben azonban, ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga a 17. és 18. szakaszokban felsorolt hatóságoknál, hivataloknál és intézeteknél, illetőleg állásban eltöltött szolgálati ideje alapján már állandó ellátásra szerzett igényt, az ebben

az állásban eltöltött szolgálati idejét ugyanolyan mértékben kell számitani, mint amilyen mértékben ez a szolgálati idő az arra nézve az átlépés időpontjában érvényben állott ellátási törvény vagy szabályzat szerint — az állandó ellátás a 37. szakaszban meghatározottnál nagyobb százalékkal lett volna megállapitandó, az állandó ellátásnak az emlitett állásban eltöltött szolgálati időre eső részét ezzel a nagyobb százalékkal kell megállapitani.

Ilyen beszámitásnak csak akkor lehet helye, ha a tisztviselő, altiszt,, vagy szolga a 17. és 18. §-okban felsorolt hatóságoknál, hivataloknál és intézeteknél, illetőleg állásban eltöltött szolgálati ideje alapján már igényt szerzett állandó ellátásra. A második bekezdésnek emlitett határozmánya ugyanis a szóban lévő szolgálatokra vonatkozó ellátási törvények vagy szabályzatok szerint kedvezőbb mértékben való számitását az állami szolgálatba való átlépés esetére is biztositja, minthogy pedig a 11. §. utolsó bekezdése szerint az állami szolgálatnak kedvezőbb számitása ahoz a feltételhez köttetett, hogy az illetőnek már igénye legyen állandó elátásra, a szóban lévő szolgálati időknek kedvezőbb számitását is ugyanehez a feltételhez köti a törvény.

Ha az állandó ellátás a 17. és 18. §-okban felsorolt hatóságoknál, hivataloknál és intézeteknél, illetőleg állásban eltöltött szolgálati idő után — az arra nézve az átlépés időpontjában érvényben állott ellátási törvény vagy szabályzat szerint — nagyobb százalékkal lett volna megállapitandó, mint amilyen százalékkal azt a jelen törvény 37. §-a alapján lehet megállapitani, az állandó ellátásnak az emlitett állásban eltöltött szolgálati időre eső részét ezzel a nagyobb százalékkal kell megállapitani. A szövegezésből kitünik, hogy ez a határozmány is csak azokra vonatkozik, akik állandó ellátásra már a 17. és 18. §-okban felsorolt hatóságoknál, hivataloknál és intézeteknél, illetőleg állásban eltöltött szolgálati idjeük alapján szereztek igényt.

Magyarázatul szolgáljanak a következő példák: 1. Főé iskolai képzettséggel nem biró államvasuti tisztviselő, akinek összesen 18 év, 1 hó és 2 napi beszámitható államvasuti szolgálata van, átlép állami szolgálatba s itt szolgál még 12 év, 2 hó és 5 napig. Az államvasuti szolgálatban töltött, s 18 évet meghaladó idő alapján a nyugdijintézeti alapszabályok értelmében 60% nyugdijra, a 12 évet meghaladó állami szolgálat után pedig a jelen törvény szerint 24% nyugdijra, összesen tehát 84% nyugdijra lesz igénye, holott ha a 30 évet meghaladó egész szolgálata mint állami szolgálat számittatott volna, csak 80% nyugdijra tarthatna igényt, 2. 18 év, 3 hó és 1 napi államvasuti szolgálattal biró mozdonyvezető állami szolgáltba lép s itt még 8 év, 1 hó és 3 napig szolgál. A 18 évet meghaladó államvasuti mozdonyvezetői szolgálat után a nyugdijintézeti alapszabályok értelmében 82.5% nyugdijra, a 8 évet meghaladó állami szolgálat után pedig 16% nyugdijra, összesen tehát a 26 évet meghaladó szolgálata után 98.5% nyugdijra lesz igénye.

20. §. A beszámitható szolgálati idő megállapitásánál az egész éveken felül maradó és hat hónapot meghaladó évhányad egész évnek számit, a hat havi vagy az annál kisebb évhányad pedig figyelmen kivül marad.

Ez a szakasz egészen uj s az alkalmazottakra nézve kedvező azt a rendelkezést tartalmazza, hogy a beszámitható szolgálati idő megállapitásánál a hat hónapot meghaladó évhányad egész évnek számit. Az 1885. évi XI. törvényczikk értelmében a szolgálati idő megállapitásánál csak a teljesen betöltött éveket leeht figyelembe venni, s a nem teljes évet kitevő időhányad akkor is figyelmen kivül hagyatott, ha az 11 hónapra s 29 napra terjedt. Ennek a szakasznak a határozmányai az összes alkalmazottakra, tehát a napszámosokra és munkásokra is kiterjednek.

21. §. A hadjáratban részt vett, valamint a hadifogságba esett alkalmazott ellátásának megállapitásánál hadi év hozzászámitásának van helye, a katonai egyének ellátását szabályozó törvény erre vonatkozó határozmányainak megfelelő módon.

Ez a szakasz az 1885. évi XI. t.-cz.-nek hasonló határozmányokat magában foglaló 10. és 11. §-ától annyiban tér el, hogy mig ott részletesebben állapittatott meg, hogy mily esetekben van helye hadi év hozzászámitásának, addig a jelen szakaszban az mondatik ki, hogy a hadi év hozzászámitása a jelen törvény határozmányai alá tartozóknál is a katonai egyének nyugellátását szabályozó törvény erre vonatkozó határozmányainak megfelelő módon történjék.

22. §. A hadjárat alatt ugy a katonai, mint a polgári állami szolgálatra képtelenné vált tisztviselő, altiszt és szolga nyugdijának megállapitásánál vagy a katonai vagy a polgári ellátási szabályokat kell alkalmazni aszerint, hogy az illetőre nézve melyek az előnyösebbek; feltéve, hogy ugy a katonai, mint a polgári állami szolgálatra való képtelenséget a katonai ellátási szabályok rendelkezései értelmében alakitott felülvizsgáló bizottság állapitotta meg, amelyhez azonban ilyen esetekben a szolgálatképesség megvizsgálása végett a belügyminister által e czélra kirendelt polgári közhatósági orvost is meg kell hivni.

A fentiek szerint akár a katonai, akár a polgári ellátási szabályok alapján megállapitott nyugdijból katonai, illetőleg honvédelmi nyugdij gyanánt csak azt az összeget lehet elszámolni, amely a beszámitható katonai szolgálati idő és a katonai szolgálatban utoljára élvezett beszámitható javadalmazás alapján járó nyugdijnak felel meg, mig az ezenfelül, az összes beszámitható szolgálati idő alapul vétele mellett a polgári ellátási szabályok szerint esetleg járó többletet a polgári nyugdijak czimén kell elszámolni.

Ha a katonai szolgálatra a hadjárat alatt alkalmatlanná vált tisztviselő, altiszt vagy szolga a polgári állami szolgálatra még képesnek találtatik, a katonai ellátási szabályok alapján járó nyugdijra igényt nem tarthat s ellátási igényeit a polgári alkalmaztatásban később bekövetkező szolgálatképtelenség esetén is kizárólag a jelen törvény határozmányai szerint kell elbirálni. Ez a határozmány a katonai ellátási szabályok alapján járó sebesülési pótdijnak megállapitását nem gátolja.

Ez a szakasz rendelkezik az iránt, hogy a hadjárat alatt ugy katonai, mint polgári állami szolgálatra képtelenné vált tisztviselő, altiszt vagy szolga nyugdijának megállapitásánál milyen nyugellátás szabályokat kell alkalmazni. A szakaszban foglalt határozmányok megfelelnek az 1885. évi XI. törvényczikk 12. §-ában foglalt határozmányoknak.

23. §. Beszámitható javadalmazás:

a) a rendszeresitett fizetés, segélydij, bér és zsold;

b) a fizetés (bér vagy zsold) kiegészitő részét képező a fizetés (bér vagy zsold) természetével biró, törvényen, illetményszabályzaton vagy állami költségvetésen alapuló s nem kizárólag a hivatalos müködés tartamára engedélyezett pótlék (személy pótlék, segélydijpótlék, korpótlék, jogi pótlék, képesitési pótlék, szaktanulmányi pótlék);

c) a m. kir. csendőrségnél rendszeresitett szolgálati pótdij.

A m. kir. csendőrségnél rendszeresitett havidij a rendszeresitett fizetéssel egyenlő.

Utoljára élvezett beszámitható javadalmazás alatt a fentiek szerin beszámitható azt a javadalmazást kell érteni, amelynek felvételére a tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának a tényleges szolgálatban utoljára igénye volt.

A konstantinápolyi consuli főtörvényszéknél, valamint az egyptomi vegyes biráskodás körében alkalmazott olyan magyar tisztviselőnél, altisztnél és szolgánál, aki magyar állami szolgálatát az ellátási igény fenntartásának biztositása mellett a kormány beleegyezésével hagyta abba, beszámitható javadalmazásnak a fentiek szerint beszámitható azt a javadlmazást kell tekinteni, amelyre az illetőnek a tényleges szolgálat megszünésekor a magyar tisztviselői, altiszti vagy szolgai állása alapján igénye lenne, ha mindvégig magyar állami szolgálatban maradt volna.

Beszámitható javadalmazás lesz jövőben a gyakornokok segélydija és segélydijpótléka, továbbá a költségvetésileg rendszeresitett jogi vagy szaktanulmányi pótlék is, amely utóbbiak eddig a valamely állásra nézve előirt minősitésnél nagyobb minősités-

sel biró tisztviselők részére nyugdijba be nem számitható pótlék czimén engedélyeztettek, valamint a fizetéssel teljesen egyenlő értékü beszámitható javadalmazás lesz jövőben a csendőrségi szolgálati pótdij is.

Az utolsóelőtti bekezdésben foglalt uj határozmányból következik, hogy olyan esetekben, amidőn a tisztviselő, altiszt vagy szolga nyugalomba helyeztetésének, végkielégitésének, vagy halálának időpontjában kisebb összegü beszámitható javadalmazást élvezett, mint egy ezt az időpontot megelőző időben, beszámitható javadalmazásnak csak a tényleges szolgálatban utoljára élvezett, tehát a kisebb összegü javadalmazást lehet tekinteni. Következik továbbá ebből a határozmányból az is, hogy ha a tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának — akár kinevezés, akár előlépés vagy bizonyos számu szolgálati éveknek betöltése folytán — már megnyilt az igénye a magasabb összegü illetmények felvételére, vagyis ha a magasabb összegü illetmények már esedékessé váltak, utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnak ezt a magasabb összegü beszámitható illetményt kell tekinteni akkor is, ha az illető magasabb összegü illetményeknek tényleges élvezetébe, az utalványozás körüli eljárásnál előállott késedelem, vagy ebtegség, vagy bármely más okból, tényleg még nem is léphetett. Önként értetődik, hogy ebben az esetben a magasabb összegü illetményt kell beszámitható javadalmazásnak tekinteni nemcsak a tisztviselő, altiszt és szolga ellátásának a megállapitásánál is, amelyet a tisztviselő, altiszt vagy szolga által utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnak alapul vétele mellett kell megállapitani. Nem lehet azonban a magasabb összegü beszámitható illetményt utóljára élvezett beszámitahtó javadalmazásnak tekinteni olyan esetekben, amikor a tényleges szolgálat köteléke alól fölmentett tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának az igénye magasabb összegü illetmények felvételére csak a felmentés hónapját követő hó elsejével, vagyis már nem abban a hónapban nyilik meg, amely hónapban a szolgálat köteléke alól fölmentetett.

Olyan tisztviselőknél, altiszteknél és szolgáknál pedig, akik utoljára fizetéstelen vagy tiszteletbeli minőségben voltak alkalmazva, utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnak, a fizetéstelen vagy tiszteletbeli alkalmazást közvetlenül megelőző alkalmazásban utoljára élvezett beszámitható javadalmazást kell tekinteni.

24. §. Beszámitható javadalmazásnak nem tekinthetők mindazok az illetmények, amelyek a 23. szakaszban nincsenek felsorolva, mint például: a tiszteletdijak, a müködési, helyi, tiszti, családi vagy drágasági pótlékok, a lakáspénzek vagy a természetben élvezett lakásoknak értéke, a sebesülési pótdijak, a természetben kiszolgáltatott járandóságok, élelmezések és ellátások, a földek értéke, a fajárandóság, a sójárandóság, az utazási-, napidij-, lótartási, szolgatartási-, világitási-, irodai-, egyenruha- és kenyérátalányok, a tandijak leckepénzek, valamint általában mindazok az illetmények, amelyek

csak bizonyos teljesitések fejében vagy csak időről-időre engedélyeztettek, továbbá a jutalmak, az osztalékok, a jutalékok, az eladási vagy beszerzési járulékok és más hasonló illetmények, végül olyan járandóságok, amelyeket a tisztviselő, altiszt vagy szolga nem az államkincstárból vagy nem a kormány kezelése alatt álló közalapokból vagy közalapitványokból élvez.

Ez a szakasz sorolja fel azokat a járandóságokat, amelyek beszámitahtó javadalmazásnak nem tekinthetők, s amelyeket ennélfogva az ellátások megállapitásánál figyelmen kivül kell hagyni. Azokon kivül, amelyek már az 1885. évi XI. törvényczikk 14. §-ában is fel voltak sorolva, itt még felvétettek: a tiszteletdijak, a családi pótlékok, a sebesülési pótlékok, az arany vagy ezüst éremmel járó pótlékok, a természetben kiszolgáltatott járandóságok, a sójárandóság és a leckepénzek.

25. §. Ugy az állandó, mint az egyszersmindenkorra szóló ellátásokat mindig egész koronákban kell megállapitani; a megállapitásnál az ötven fillérig terjedő részösszeget el kell hagyni, az ötven fillérnél nagyobb részösszeget ellenben egész koronának kell venni.

Ez a szakasz — hasonlóan az 1885. évi XI. törvényczikk 15. §-ában foglaltakhoz — rendelkezik.

26. §. Az alkalmazottaknál ugy az állandó, mint az egyszersmindenkorra szóló ellátások folyósitására az igény azzal a nappal áll be, amelylyel az alkalmazott a tényleges szolgálat köteléke alól felmentetett.

A 36. szakaszban emlitett a tényleges szolgálatból ujból nem alkalmazot tisztviselőt, altisztet vagy szolgát megillető nyugdijnak folyósitására az igény a nyugdijat megállapitó ministeri (állami számvevőszéki elnöki) határozat keltének napjával áll be.

Özvegyeknél és árváknál az igény az ellátások folyósitására a tisztviselő, altiszt vagy szolga halálának vagy holttá nyilvánitásának napjával, utószülött árváknál pedig az árva születésének napjával áll be.

Eltünt és fel nem található tisztviselő, altiszt vagy szolga nejénél és gyermekeinél az igény az ellátások folyósitására a tisztviselő, altiszt, vagy szolga eltünésének napjával áll be.

Nőalkalmazottak árváinál az igény a nevelési járulék folyósitására, ha a gyermekek édes atyja a nőalkalmazottakat tuléli, az atya halálának vagy holttá nyilvánitásánk napjával áll be abban az esetben, ha a gyermekek édes atyja nem teljesen vagyontalan és keresetképtelen, ha pedig a gyerme-

kek édes atyja teljesen vagyontalan és keresetképtelen, az igény a nevelési járulék folyósitására a teljes vagyontalanságnak és keresetképtelenségnek bekövetkeztével áll be.

Szülőtlen vagy szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő árváknál az igény a magasabb összegü nevelési járulék folyósitására teljes árvaságra jutásuk napjával, illetőleg azzal az időponttal áll be, amelytől kezdve az özvegyi nyugdijra egyébként igénynyel biró édes anyjuknak özvegyi nyugdija beszüntettetett. Ha özvegyi nyugdij egyáltalán folyóvá sem tétetett, valamint a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő olyan árváknál, akik a tisztviselőknek, altisztnek vagy szolgának jogérvényesen felbontott házasságából származnak, az igény a magasabb összegü nevelési járulék folyósitására az atya halálának napjával áll be.

Ha az atyátlan árvák részére, a 73. szakasz határozmánya értelmében korlátozott összegben megállapitott nevelési járulékot, illetőleg a szülőtlen vagy a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő árvák részére a 67. szakasz alapján megállapitott nevelési járulékot azért kell felemelni, mert az árvák valamelyike a nevelési járulék élvezetéből kilépett, az igény a többi árvákat megillető magasabb összegü nevelési járulék folyósitására azzal a nappal áll be, amely napon az illető árva a nevelési járulék élvezetéből kilépett.

Ebben a szakaszban nem az ellátásra való igényről, hanem az ellátás folyósitására való igényről van szó.

Ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga a tényleges szolgálat kötelékéből nem a 31. §. a), b) vagy c) pontjában emlitett okból válik meg, tényleges szolgálata véget ér a nélkül, hogy részére egyidejüleg ellátás megállapittatott volna. Már most, ha az ilyen alkalmazott részére ellátási igényének fenntartása a 36. §. értelmében biztosittatott, s az illető a tényleges szolgálatban ujból alalkalmztatott, az igény az ellátás folyósitására — a jelen szakasz első bekezdése értelmében — azzal a nappal áll be, melylyel az ilető ebben az ujabb alkalmazásban a tényleges szolgálat köteléke alól fölmentetett. Ha azonban ujabb alkalmazás nem következett be, a tisztviselőnek, altisztnek és szolgának csak akkor van igénye ellátásra, ha a minister (állami számvevőszék elnöke) az ellátást tényleg meg is állapitja, tehát a körülmény, hogy az illető közhatósági orvosi bizonyitványnyal beigazolja, hogy tényleges szolgálat teljesitésére nem képes, egymagában véve még nem ad igényt ellátásra. Ilyen esetekben ellátásra azonban csak az a tisztviselő, altiszt és szolga tarthat igényt, akinek legalább öt évi beszámitható szolgálati ideje volt már akkor, amikor a tényleges szolgálat kötelékéből az ellátási igény fenntartásának biztositása mellett megvált, ugy, hogy ilyen esetekben csakis állandó ellátásról, azaz nyugdijról lehet szó.

A 62. §. hetedik bekezdése értelmében a nőalkalmazottnak

gyermeke elhalt anyja után csak akkor tarthat igényt nevelési járulékra, ha édes atyja már meghalt vagy holttá nyilvánittatott, vagy teljesen vagyontalan és keresetképtelen. Amennyiben tehát a nőalkalmazott elhalálozásának időpontjában a gyermekek édes atyja már nincsen életben vagy holttá nyilvánittatott, a gyermekeknek igényük van nevelési járulékra s az igény a nevelési járu-bekezdése értelmében — a nőalkalmazott halálának vagy holttá lék folyósitására ebben az esetben — a jelen szakasz harmadik nyilvánitásának napjával áll be. Ha azonban a gyermekek édes atyja a nőalkalmazottat tuléli. a gyermekek nevelési járulékra mindaddig nem tarthatnak igényt, amig édes atyjuk életben van és nem teljesen vagyontalan és keresetképtelen.

A 67. §. értelmében ugy a szülőtlen, mint a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő árvákat magasabb összegü nevelési járulék illeti meg, mint az atyátlan árvákat. Ha tehát nevelési járulék élvezetében álló atyátlan árvák később szülőtlen árvákká lesznek, az igény a magasabb összegü nevelési járulék folyósitására önként érthetőleg a másik szülő elhalálozásának, tehát a teljes árvaságra jutásnak napjával áll be. Ha pedig atyátlan árvák azért lesznek a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő árvákká, mert anyjuk özvegyi nyugdija valamely okból beszüntettetett, az igény a magasabb összegü nevelési járulék folyósitására, önként érthetőleg azzal az időponttal — a 27. §. szerint mindig valamely hónapnak az utolsó napjával — áll be, amelylyel az özvegyi nyugdij beszüntettetett. A tisztviselőnek, altisznek vagy szolgának jogérvényesen felbontott házasságából származott árvákat pedig a szülőtlen árvákkal egyenlőknek kell tekinteni akor, ha anyjuknak az 51. §. 5. pontja értelmében nincsen igénye özvegyi nyugdijra; ilyen esetekben tehát, valamint akkor is, ha özvegyi nyugdij egyáltalán folyóvá sem tétetett, az igény a magasabb összegü nevelési járulék folyósitására, az atyja halálának napjával áll be.

A 73. §. harmadik, negyedik és ötödik bekezdéseiben, továbbá a 112. §. második, harmadik és negyedik bekezdéseiben emlitett esetekben az árvák részére nem lehet a nevelési járulékot a jelen törvény értelmében egyébként járó teljes összeggel megállapitani, azonban ha az árvák valamelyike a nevelési járulék élvezetéből kilép, a többi árvának nevelési járulékát megfelelően fel kell emelni. A 67. §. hatodik bekezdése értelmében pedig a nevelési járuléknak másfélszeresét élvező árváknak nevelési járulékát a kétszeres összegre kell felemelni akkor, ha a szülőtlen vagy a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő árvák száma kettőre leszáll. Magától értetődik, hogy mindezekben az esetekben az igény a többi árvákat megillető magasabb összegü nevelési járulék folyósitására csak azzal a nappal állhat be, amely napon kilépett a nevelési járulékélvezetéből az árva, akinek a nevelési járulék élvezetéből való kilépése folytán a többi árvának nevelési járulékát fel kell emelni.

27. §. Az egyszersmindenkorra szóló ellátásokat egy összegben a megállapitás után azonnal, a 38. szakasz alapján járó lakbérnyugdijat az ellátás folyósitására való igény be-

álltának napját követő naptári évnegyed első hónapjának első napjától kezdve előzetes negyedévi, az egyéb állandó ellátásokat pedig az ellátás folyósitására való igény beálltának napját követő hó elsejétől kezdve előzetes havi részletekben kell folyósitani.

A lakbérnyugdijat annak a naptári évnegyednek a végével, az egyéb állandó ellátásokat pedig annak a hónapnak a végével kell beszüntetni, amelyben az ellátásra való igény a 44., 59. és 70. szakaszok értelmében megszünt.[1])

Ez a szakasz állapitja meg — hasonlóan az 1885. évi XI. törvényczikk 16. §-ában foglaltakhoz — azt, hogy az ellátásokat mely időponttól kezdve és milyen részletekben kell folyósitani és kifizetni, továbbá, hogy mely időponttal kell az ellátásokat beszüntetni. A lakbérnyugdij folyósitása és beszüntetése tekintetében meg kell jegyezni, hogy a lakbérnyugdij nem havi, hanem negyedévi előzetes részletekben fizettetik ki. Ennek megfelelően vétetett fel ebbe a szakaszba az a határozmány, hogy a lakbérnyugdijat az ellátás folyósitására való igény beálltának napját követő naptári évnegyed első hónapjának első napjától kezdve előzetes negyedévi részletekben kell folyósitani és kifizetni, s hogy a lakbérnyugdijat annak a naptári évnegyednek a végével kell beszüntetni, amelyben a jogczim az ellátásra a 44. §. értelmében megszünt.

[1]) Oly esetekben, midőn a nyugdijas a hó első napján meghal, vagy a női nyugdijas (özvegy vagy leányárva) e napon férjhez megy, az elhalt törvényes örökösének, illetőleg az ujból férjhez ment özvegynek vagy házasságra lépett leányárvának a nyugilletmény teljes havi részlete fizetendő ki, minthogy az 1885 : XI. t.-cz. 16. §-a értelmében az állandó ellátások teljes hónapokra járnak s azon hó végével szüntetendők meg, amely hónapban a megszünéshez kötött feltétel, vagyis az idézett törvényczikk 32. és 50. §-aiban megjelölt esetek egyike bekövetkezett.

Kivételnek csak akkor van helye, ha az utalványban a megszüntetés tekintetében határozott bizonyos nap van megjelölve, mint a kegydijaknál, amely esetekben a járandóság utolsó havi részlete az utalványon meghatározott napig terjed.

28. §. Az állandó ellátások élvezése a magyar szent korona országainak, továbbá a birodalmi tanácsban képviselt királyságoknak és országoknak, valamint Boszniának és Herczegovinának határain belül helyhez kötve nincsen; ezeknek az ellátásoknak másutt való élvezéséhez az illető miniszternek (állami számvevőszék elnökének) külön engedélye szükséges, amely engedélynek megtagadását nem kell indokolni.

Az engedélyt egyszerre legfeljebb három évre lehet megadni.

Az állandó ellátást kétféleképen lehet másutt élvezni és pedig vagy ugy, hogy az ellátás a közös külügyminiszter utján

valamely külföldi követségünk vagy consulátusunk pénztáránál tétetik folyóvá, vagy ugy, hogy az ellátást továbbra is magyarországi pénztár fizeti ki, s azt ennél a pénztárnál az igényjogosultnak meghatalmazottja veszi fel. A miniszteri (állami számvevőszéki elnöki) engedély mind a két esetben kell, s az engedélyt mind a két esetben egyszerre legfeljebb három évre lehet megadni.

29. §. Az állandó ellátások kifizetése az ahhoz való igény és a törvényszerü feltételek változatlan fennállásának igazolásához van kötve. Az igazolásnak a módját a ministerium rendeleti uton állapitja meg.

Ez a szakasz megfelel az 1885 : XI. t.-cz. 19. §-a első bekezdésében foglaltaknak.

30. §. A tényleges szolgálatban álló tisztviselő és rendszeres évi fizetést (évi bér, évi zsoldot) élvező altisztek és szolgák, tekintet nélkül alkalmaztatásuknak ideiglenes vagy végleges minőségére, a tényleges szolgálat tartama alatt, a 23. szakasz értelmében beszámitható javadalmazásuk után, nyugdijjárulékot kötelesek fizetni és pedig a tisztviselők egy és fél százalékot, az altisztek és szolgák egy százalékot.

Az illetményeknek szolgálati dijjal terhelt része után egy éven át nem kell nyugdijjárulékot fizetni.

A fizetéstelen vagy tiszteletbeli minőségben alkalmazott tisztviselők, altisztek és szolgák nyugdijjárulékot nem tartoznak fizetni.

A nyugdijjárulék fizetése szünetel az illetmények élvezete nélkül szabadságon töltött idő alatt, valamint a felfüggesztett állapotban töltött idő alatt abban az esetben, ha az állásától felfüggesztett tisztviselő, altiszt vagy szolga a felfüggeszett állapotban nem élvezte teljes illetményeit. Ez utóbbi esetben, ha a felfüggesztés tartama alatt visszatartott illetmények utólag kiutalványoztatnak, a megfelelő nyugdijjárulékot is meg kell utólag fizetni.

A nyugdijjárulékot a tényleges szolgálat köteléke alól való felmentéséig kell fizetni. A harminczötödik szolgálati év eltelte után azonban nyugdijjárulékot csak az a tisztviselő, altiszt vagy szolga tartozik fizetni, aki a beszámitható javadalmazással egyenlő összegü nyugdijra igényt adó szolgálati idejét már betöltötte.

A nyugdijjárulék havi részletekben hivatalból vonatik le, s a helyesen levont nyugdijjárulékot sem a tisztviselő, altiszt vagy szolga, sem özvegye vagy árvái részére visszatériteni nem lehet.

A nem rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) mel

lett alkalmazott altisztek és szolgák, valamint a napszámosok és a munkások a nyugdijjárulék fizetése alól mentesek.

A nyugdijjárulék a jövedelemadó alapjából levonandó.

A nyugdijjárulék czimén befolyó s a pénzügyminister által alapszerüleg kezelendő bevétel a jelen törvény határozmányai alá tartozó alkalmazottaknak megélhetését könnyitő, valamint gyermekeiknek nevelését előmozditó intézményeknek létesitésére, fejlesztésére és támogatására forditandó.

Az első bekezdés szövegezéséből kitünik, hogy a 11. §. második és harmadik bekezdései alá tartozó tisztviselők az egy és fél százalékos nyugdijjárulékot tényleges szolgálatuk egész tartama alatt, a 11. §. negyedik bekezdése alá tartozó tisztviselők, altisztek és szolgák ellenben a nyugdijjárulékot csak az alatt az idő alatt fogják fizetni, amig a 11. §. negyedik bekezdésében felsorolt állást töltenek be.

Az első bekezdés kimondja továbbá, hogy a nyugdijjárulékot az ott felsoroltak fizetni tartoznak tekintet nélkül arra, hogy ideiglenes vagy végleges minőségben alkalmazottak is kötelesek lesznek nyugdijjárulékot fizetni, következik abból, hogy ugy lakbérnyugdijra, mint a szolgálati időnek kedvezőbb számitására az ideiglenes minőségben alkalmazottak is igényt tarthatnak, feltéve természetesen, hogy már igényt szereztek állandó ellátásra

A második bekezdés szerint az illetményeknek szolgálati dijjal terhelt része után egy éven át nem kell nyugdijjárulékot fizetni. Ez a mentesség a nyugdijjárulék fizetése alól azonban csak arra az egy évre szólhat, amely alatt a tisztviselő, altiszt vagy szolga — az érvényben álló szabályok értelmében — a szolgálati dij tartozásnak egy évnél hosszabb idő alatt való törlesztés engedélyeztetettt, a tizenharmadik hónaptól kezdve a nyugdijjárulékot az illetményeknek a szolgálati dijjal még terhelt része után is meg kell fizetni.

A harmadik bekezdés szerint nem tartoznak nyugdijjárulékot fizetni a fizetéstelen vagy tiszteletbeli minőségben alkalmazott tisztviselők, altisztek és szolgák. E határozmány nem tesz különbséget a között, hogy követte, vagy megelőzte-e a fizetéstelen vagy tiszteletbeli minőségben való alkalmazást beszámitható javadalmazás élvezetével egybekötött alkalmazás vagy sem. Tehát a fizetéstelen vagy tiszteletbeli minőségben alkalmazott tisztviselők, altisztek és szolgák akkor sem tartoznak nyugdijjárulékot fizetni, ha a fizetéstelen vagy tiszteletbeli minőségben való alkalmazásukat megelőzőleg beszámitható javalamazás élvezetével egybekötött álláson voltak alkalmazva, valamint akkor sem, ha fizetéstelen vagy tiszteletbeli minőségben való alkalmazásukat beszámitható javadalmazás élvezetével egybekötött álláson való alkalmazás követi, daczára annak, hogy mindkét esetben a 13. §. ötödik bekezdése értelmében — a fizetéstelen vagy tiszteletbeli minőségben töltött idő is be fog számittatni. A negyedik bekezdés szerint a nyugdijjárulék fizetése szünetel azoknál a tisztviselőknél, altiszteknél és szolgáknál, akik illetményeik beszüntetése mel-

lett szabadságoltattak, valamint azoknál az állásuktól felfüggesztett tisztviselőknél, altiszteknél és szolgáknál is, akik a felfüggesztés tartama alatt nem élvezik teljes illetményeiket. Ez utóbbiak azonban a nyugdijjárulékot utólag tartoznak megfizetni akkor, ha a felfüggesztés tartama alatt viszatartott illetményeiket utólag megkapják.

Az ötödik bekezdés szerint a 35 évi szolgálat után teljes nyugdijra igény tartó tisztviselőnek a nyugdijjárulékot mindaddig kell fizetni, amig a tisztviselő, altszt vagy szolga tényleges szolgálatot teljesit, vagyis a nyugdijjárulékot azok is kötelesek lesznek nyugalomba helyeztetésükig fizetni, akik a beszámitható javadalmazással egyenlő összegü nyugdijra igényt adó szolgálati idejüket, vagyis a 35 évi szolgálatot már betöltötték. A csupán 40 évi szolgálat után teljes nyugdijra igényt tartók aonban a 36. szolgálati évtől kezdve már nem fizetnek nyugdijjárulékot. A szakasz emel rendelkezéséből következik, hogy a nyugdijjárulékot az is köteles megfizetni, aki a 35. §. értelmében 70. életévének betöltése után minisztertancsi felhatalmazás alapján tovább szolgál.

II. FEJEZET.

Az alkalmazottak ellátására vonatkozó határozmányok.

31. §. Az 1., 2. és 3. szakaszokban megjelölt hivataloknál és állásokban, az ott meghatározott minőségben véglegesen alkalmazott tisztviselő, valamint az ugyanigy alkalmazott és rendszeres évi fizetést (évi bért, évi zsoldot) élvező altiszt és szolga, feltéve, hogy a jelen törvény alapján beszámitható szolgálati idejének kezdetekor negyvenedik életévét még nem töltötte be, — az alább megkivánt feltételek valamelyikének bekövetkezése esetén, — nyugdijra tarthat igényt akkor, ha legaláb öt évi beszámitható szolgálati ideje van; mig az ideiglenes minőségben alkalmazott, valamint az a tisztviselő, altiszt és szolga egyáltalán — az alább megkivánt feltételek valamelyikének bekövetkezése esetén — csak akkor tarthat igényt nyugdijra, ha legalább tiz évi beszámitható szolgálati ideje van.

A törvény értelmében rendszeresitett álláson ideiglenes minőségben alkalmazott azt a tisztviselőt, altisztet és szolgát, aki az ideiglenes alkalmazást közvetlenül megelőzőleg állami, vagy a 2. és 3. szakaszok szerint az államival egyenlőnek tekintendő, vagy a 16. szakszban emlitett törvényhatósági szolgálatban végleges minőségben volt alkalmazva, a jelen törvény alapján járó összes ellátások szempontjából a végleges minőségben alkalmazottakkal egyenlőknek kell tekinteni.

A tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának kérelmére a nyugalomba helyezést el kell rendelni, ha az illető:

a) olyan testi vagy szellemi fogyatkozásban szenved, amely őt szolgálatának további ellátására véglegesen vagy legalább huzamosabb ideig képtelenné teszi, vagy

b) a beszámitható javadalmazással egyenlő összegü nyugdijra igényt adó szolgálati idejét betöltötte, vagy

c) hatvanadik életévét betöltötte.

A tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának nyugalomba helyezését hivatalból is el lehet rendelni, ha reá nézve a fenti *a)* és *b)* pontokban megkivánt feltételek valamelyike bekövetkezett, vagy ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga hatvanötödik életévét betöltötte vagy ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga betegség okából egyhuzamban több mint egy esztendő óta nem teljesitett tényleges szolgálatot. A tudományegyetemi vagy müegyetemi nyilvános rendes tanárok nyugalomba helyezését hivatalból csak akkor lehet elrendelni, ha reá nézve a fenti *a)* pontban megkivánt feltétel bekövetkezett, vagy ha hetvenedik életévét betöltötte.

Az állandóan alkalmazott napszámos és munkás csak teljes szolgálatképtelenség esetén tarthat igényt nyugbérre és csak akkor, ha megszakitás nélkül egyhuzamban legalább tiz éven át volt alkalmazva.

Büntetésből senki sem lehet nyugalomba helyezni.

A jelen szakaszban foglaltak az 1885. évi XI. törvényczikk 20. §-ában foglalt hasonló határozmányoktól több tekintetben térnek el. A leglényegesebb eltérés az, hogy a jelen szakasz már öt évi beszámitható szolgálati idő után is biztosit nyugdijat, mig eddig az igény a nyugdjra csak tz év beszámitható szolgálati idő betöltése után állott be.

Az első bekezdésben foglalt ama határozmány, hogy azok az alkalmazottak, akik a jelen törvény alapján beszámitható szolgálati idejük kezdetekor negyvenedik életévüket már betöltötték, nyugdijra csak legalább tiz évi beszámitható szolgálati idő uán tarthatnak gényt, megfelel az 1885. évi XI. törvényczikk 3. §-ának utolsóelőtti bekezdésében foglalt s a korengedély mellett alkalmazottakra vonatkozó határozmánynak.

A nyugalomba helyezés feltételei tekintetében különbség tétetett aszerint, hogy a nyugalomba helyezést a tisztviselő, altiszt vagy szolga kéri-e vagy pdig, hogy az hivatalból rendeltetik-e el.

Ha a nyugalomba helyezést a tisztviselő, altiszt vagy szolga kéri, a feltételek a harmadik bekezdés szerint a következők: a) a szolgálatképtelenség, b) a kitöltött szolgálati idő, c) a betöltött életkor.

Ha az a), b) és c) pontok alatt emlitett feltételek valamelyike bekövetkezett és ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga ennek alapján nyugalomba helyeztetését kéri, azt tőle megtagadni nem lehet és a nyugalomba helyezést el kell rendelni. Önként érte-

tődik, hogy a nyugalomba helyezéshez teljesen elég, ha az a), b) és c) pontok alatt emlitett feltételeknek csak egyike is beállott, vagyis a b) és c) pontok alatt emlitett esetekben a szolgálatképtelenség külön megállapitására nincsen szükség.

A negyedik bekezdés állapitja meg azokat a feltételeket, vagy szolgának nyugalomba helyezését hivatalból lehet elrendelni. Ezek között szerepel elsősorban az az eset, ha a tisztviselőre, altisztre vagy szolgára nézve a harmadik bekezdés a) és b) pontjaiban megkivánt feltételek valamelyike (szolgálatképtelenség vagy a kitöltött szolgálati idő) bekövetkezett.

Ezenfelül hivatalból még akkor lehet elrendelni a nyugalomba helyezést, ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga betöltötte hatvanötödik életévét. A törvény 124. §-a szerint a kir. curiai itélőbirájánál és a vele egyenlő vagy nála magasabb állást betöltő itélőbirónál vagy ügyészségi tagnál, továbbá a tudomány vagy müegyetemi nyilvános rendes tanárnál a nyugalomba helyezést hivatalból azonban csak akkor lehet elrendelni, ha az illető hetvenedik életévét betöltötte.

A negyedik bekezdés szövegezéséből kitünik, hogy ebben a bekezdésben felsorolt esetekben a nyugalomba helyezést csak lehet, de nem kell elrendelni. A miniszternek (állami számvevőszék elnökének) olyan határozata ellen, amelylyel a szóban lévő bekezdés alapján a nyugalomba helyezés hivatalból elrendeltetett, a 120. §-nak g) pontja értelmében nincsen helye a közigazgatási biróság előtti eljárásnak.

Az utolsóelőtti bekezdésben foglalt határozmány azt jelenti, hogy a napszámosok és munkások, valamint önként érthetőleg a velük egy tekintet alá eső egyéb alkalmazottak is, nyugbérre minden körülmények között csak teljes szolgálatképtelenség esetén tarthatnak igényt, tekintet nélkül életkorukra, valamint arra, hogy alkalmaztatásuk esetleg a negyven évet is meghaladja.

32. §. A testi vagy szellemi fogyatkozás által előidézett szolgálatképtelenséget vagy közhatósági orvosi bizonyitványnyal kell igazolni, vagy annak megállapitására az elsőfoku fegyelmi hatóság illetékes, amelynek határozata ellen a tisztviselő, altiszt vagy szolga tizenöt napon belül felebbezéssel élhet a ministerhez (állami számvevőszék elnökéhez.)

A nyugalomba helyezés elrendelésére illetékes hatóságnak jogában áll az orvosi bizonyitványban foglaltak valódiságáról orvosi felülvizsgálat utján meggyőződést szerezni.

A betegség okából tényleges szolgálatban nem töltött egy évnek megállapitásánál a közbeesőleg szabadságon töltött időt egyáltalában nem, a közbeesőleg tényleges szolgálatban töltött időt pedig csak akkor lehet a nem tényleges szolgálat megszakitásának tekinteni, ha ez a tényleges szolgálatban töltött idő az azt közvetlenül megelőzőleg nem tényleges szolgálatban töltött időnek felét eléri vagy meghaladja,

Az a körülmény, hogy a szolgálatképtelenséget öngyilkossági kisérlet folytán szerzett sérülés vagy betegség idézte elő, az ellátásra való igényekre befolyással nincsen.

A fegyelmi eljárás alá vont tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának nyugalomba helyezését, illetőleg végkielégittetését a fegyelmi eljárásnak jogerős határozattal történt befejezéséig függőben kell tartani.

Az első és második bekezdésben foglaltak lényegükben megfelelnek az 1885. év iXI. törvényczikk 21. §-ának második bekezdésében foglaltaknak, azonban a jelen szakasz első bekezdésébe még felvétetett a gyakorlatban már ezidőszerin tis fennállott az a határozmány, hogy a testi vagy lelki fogyatkozás által előidézett szolgálatképtelenséget az első foku fegyelmi hatóság is megállapithatja.

Előfordulhatnak olyan esetek, hogy az alkalmazott szolgálatának ellátására teljesen képtelen anélkül, hogy orvosilag megállapitható testi vagy szellemi fogyatkozásban szenvedne. A szolgálatnak csak hátrányára válnék, módot kell nyujtania arra, hogy az ilyen alkalmazott nyugalomba helyezhető. Ilyen esetekben a szolgálatképtelenség megállapitását a törvény az első foku fegyelmi hatóságra bizza, azonban egyuttal módot is nyujt arra, hogy a tisztviselő, altiszt vagy szolga a fegyelmi hatóság határozata ellen tizenöt napon belül felebbezéssel élhessen a miniszterhez (állami számvevőszék elnökéhez). A szolgálatképtelenségnek a fegyelmi hatóság által való megállapitása helyet foglalhat nemcsak akkor, ha a nyugalomba helyezés hivatalból rendeltetik el, hanem akkor is, ha a nyugalomba helyezést maga a tisztviselő, altiszt vagy szolga kéri. A 120. §-nak g) pontja értelmében a ministernek (állami számvevőszék elnökének) olyan határozata ellen sincsen helye a közigazgatási biróság előtti eljárásnak, amelylyel a nyugalomba helyezés azért rendeltetett el, mert az első foku fegyelmi hatóság megállapitotta a szolgálatképtelenséget.

A harmadik bekezdés magyarázatára szolgáljon a következő példa: Azt a tisztviselőt, altisztet vagy szolgát, aki 6 hónapig betegség okából nem teljesitett szolgálatot, utána közvetlenül 2 hónapot szabadságon töltött s ezután ismét több mint 4 hónapig beteg volt, hivatalból nyugalomba lehet helyezni, mert a szabadságon töltött időt nem lehet megszakitásnak tekinteni s igy ő több mint egy esztendő óta nem teljesitett tényleges szolgálatot. Vagy azt a tisztviselőt altisztet, vagy szolgát, aki 4 hónapig volt beteg, azután 2 hónapig tényleges szolgálatot teljesitett s után ismét 10 hónapig volt beteg, még nem lehet hivatalból nyugalomba helyezni, mert a 2 havi tényleges szolgálatban töltött idő, mint fele az azt megelőzőleg 4 hónapig nem tényleges szolgálatban töltött időnek, megszakitásnak tekinthető s ennélfogva az egy évet csak a két havi tényleges szolgálatnak megszünésétől lehet ismét számitani. Ha azonban a közbeesőleg tényleges szolgálatban töltött idő ebben az esetben csak 50 napra terjedne, akkor az már nem tekinthető megszakitásnak s az illetőt hivatalból nyugalomba lehet

helyezni akkor, ha ezt a tényleges szolgálatot követőleg betegség okából nem tényleges szolgálatban töltött idő a 6 hónapot és 1 napot meghaladja.

33. §. A tisztviselőnek, altisztnek és szolgának nyugalomba helyezése végleges, ha a nyugalomba helyezendő:

a) a beszámitható javadalmazással egyenlő összegü nyugdijra igényt adó szolgálati idejét betöltötte, vagy

b) hatvanadik életévét betöltötte;

minden más esetben a nyugalomba helyezés csak ideiglenesen történhetik.

Az ideiglenesen nyugalomba helyezett tisztviselő, altiszt vagy szolga köteles magát hivatalos felszólitásra bármikor közhatósági orvos által megvizsgáltatni, amely vizsgálatnál arra is figyelemmel kell lenni, hogy az ideiglenesen nyugalomba helyezett ez alatt az idő alatt mivel foglalkozott.

Ha e vizsgálat alkalmával kiderül, hogy az ideiglenesen nyugalomba helyezettnek szolgálatképessége helyreállott, őt a tényleges szolgálat kötelékébe vissza lehet venni, még pedig olyan vagy hasonló állásra, mint amilyent nyugalomba helyeztetése előtt betöltött.

Ha a tényleges szolgálat kötelékébe való visszalépésre irásban felhivott nyugdijas e felhivásnak a kitüzött záros határidő alatt elfogadható ok nélkül eleget nem tesz, nyugdiját azonnal be kell szüntetni s a nyugdijas nyugdijra való igényét saját személyére nézve végleg elveszti.

Az ideiglenesen nyugalomba helyezett azt a tisztviselőt, altisztet vagy szolgát, aki az ideiglenes nyugalomba helyezéstől számitott öt éven belül sem a tényleges szolgálat kötelékébe vissza nem vétetett, sem a 34. szakasz alapján szolgálattételre ideiglenesen be nem rendeltetett, saját kérelmére veglegesen nyugalomba kell helyezni.

Az ideiglenesen nyugalomba helyezett tisztviselőt, altisztet vagy szolgát, a hatvanadik életév betöltésével, vagy annak az időnek az elteltével, amely a nyugalomba helyezéskor beszámitott szolgálati időn felül még hiányzott ahhoz, hogy az illetőnek igénye legyen a beszámitható javadalmazással egyenlő összegü nyugdijra, véglegesen nyugalomba helyezettnek kell tekinteni.

A napszámosnak és a munkásnak nyugbérezése mindig véglegesen történik.

A nyugalomba helyezés mindig csak ideiglenesen történik, kivéve azt az esetet, ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga a beszámitható javadalmazással egyenlő összegü nyugdijra igényt adó szolgálati idejét vagy hatvanadik életévét betöltötte.

A nyugalomba helyezés tehát abban az esetben is véglege-

sen történik, ha a hatvanadik életévét betöltött, de hatvanöt évesnél, illetőleg hetven évesnél fiatalabb tisztviselő, altiszt vagy szolga, a 31. §. negyedik bekezdése alapján testi vagy szellemi fogyatkozás által előidézett szolgálatképtelenség miatt, hivatalból helyeztetik nyugalomba.

Az olyan tisztviselőnek, altisztnek és szolgának nyugalomba helyezése is csak ideiglenesen történhetik, aki a 35. §. alapján, tehát nem szolgálatképtelenség miatt helyeztetett nyugalomba, feltéve természetesen, hogy a beszámitható javadalmazással egyenlő összegü nyugdijra igényt adó szolgálati idejét vagy hatvanadik életévét még nem töltötte be.

Uj az a határozmány, hogy az orvosi vizsgálatnál arra is figyelemmel kell lenni, hogy az ideiglenesen nyugalomba helyezett ez alatt az idő alatt mivel foglalkozott. Nem ritka eset ugyanis az, hogy ideiglenesen nyugalomba helyezett tisztviselő, altiszt vagy szolga olyan más foglalkozást vállalt, amely tulajdonképen teljes szolgálatképességet tételez fel, visszaélések elkerülése végett tehát czélszerünek mutatkozott, hogy az orovosi vizsgálat erre a körülményre is kiterjeszkedjék.

A tényleges szolgálat kötelékébe való visszavétel nem imperative, hanem csak facultative mondatik ki a törvényben.

A negyedik bekezdéshez meg kell jegyezni, hogy a nyugdijas nyugdijra való igényét csak saját személyére nézve veszti el és hogy elfogadható oknak nem lehet tekinteni azt, ha az ideiglenesen nyugalomba helyezett valamely foglalkozást vállalt s ez akadályozná őt abban, hogy a tényleges szolgálat kötelékébe való visszalépésre szóló felhivásnak eleget tegyen.

Az eredetileg ideiglenesen nyugalomba helyezett olyan tisztviselőkre, altisztekre és szolgákra nézve, akik a jelen törvény hatálybalépéséig még nem helyeztettek végleggsen nyugalomba, a szükséges átmeneti határozmányt a 86. §. tartalmazza.

34. §. Az ideiglenesen nyugalomba helyezett tisztviselőt, altisztet vagy szolgát, ha azt fontos szolgálati érdekek kivánják, testi és szellemi képességének, valamint tiszti minőségének megfelelő szolgálattételre ideiglenesen be lehet rendelni. Aki a szolgálattételre történt berendelésnek a kitüzött záros határidő alatt elfogadható ok nélkül eleget nem tesz, annak a nyugdiját azonnal be kell szüntetni s a nyugdijas a nyugdijra való igényét saját személyére nézve végleg elveszti.

Az ideiglenes szolgálattételre berendelt nyugdijasnak, a berendezés tartamára, nyugdiján felül igénye van — havi előzetes részletekben folyósitandó — olyan összegü átalányra, amely nyugdiját kiegésziti arra az összegre, amelyre neki a nyugalomba helyezés időpontjában érvényben álló illetményrendszer alapján, fizetés és lakáspénz természetével biró illetmények fejében igénye lenne.

Az ideiglenes szolgálattételre berendelt nyugdijast a

jelen törvény határozmányai szempontjából tényleges szolgálatban állónak kell tekinteni.

Az ebben a szakaszban foglaltakhoz hasonló határozmányt már az 1885. évi XI. törvényczikk 22. §-ának második bekezdése is tartalmazott, azonban ott ennek a határozmánynak nem volt sanctiója. Szolgálati érdekből esetleg szükség lehet arra, hogy ideiglenesen nyugalomba helyezettek szolgálattételre ideiglenesen berendeltessenek. Ezt a berendelést ezen szakasz szerint a jövőben a nyugdijas csak akkor tagadhatja meg, ha arra alapos oka van, mert ellenkező esetben nemcsak hogy nyugdiját azonnal be kell szüntetni, hanem a nyugdijas —a nyugdijra való igényét is teljesen elveszti. Hogy ha az ideiglenesen nyugalomba helyezett tényleges szolglatot teljesiteni nem képes, s ezt közhatósági orvosi bizonyitványnyal igazolja, az a berendelés megtagadására elfogadható okot képez. Nem lehet azonban a berendelés megtagadására elfogadható oknak tekinteni azt, ha az ideiglenesen-nyugalomba helyezett valamely foglalkozást vállalt s ez akadályozná őt abban, hogy a berendelésre szóló felhivásnak eleget tegyen.

A második bekezdés megállapitja, hogy az ideiglenes szolgálattételre a jelen szakasz alapján berendelt nyugdijasnak, a berendelés tartamára, nyugdiján felül, igénye van havi előzetes részletekben folyósitandó átalányra, még pedig olyan összegü átalányra, amely a nyugdiját arra az összegre egésziti ki, amelyre a nyugdijasnak, a nyugalomba helyezés időpontjában elfoglalt állása után, de a berendelés időpontjábavn érvényben álló illetményrendszer alapján, fizetés és lakáspénz önként érthetőleg annak az állomáshelynek megfelelően veendő számitásba, ahová a nyugdijas ideiglenes szolgálattételre berendeltetett.

A jelen szakaszban foglalt határozmányok természetesen csak az ideiglenesen nyugalomba helyezett tisztviselőkre, altisztekre és szolgákra vonatkoznak.

35. §. Azt a tisztviselőt, altisztet és szolgát, akit elmebetegség, elmegyengeség, siketnémaság vagy tékozlás miatt jogerősen gondnokság alá helyeztek, vagy akinek kiskoruságát jogerősen meghosszabbitották, vagy aki ellen a csődöt jogerősen megnyitották, — hacsak az ellene e miatt esetleg meginditott fegyelmi eljárás során nem itéltetik a szolgálat kötelékéből való elbocsátásra — vagy azonnal, vagy az eset természetéhez képest legfeljebb egy évben megállapitandó határidő elteltével, szabályszerü elbánás alá kell vonni, feltéve, hogy a gondnokságot, a kiskoruság meghosszabbitását vagy a csődöt a megállapitott határidő alatt jogerősen meg nem szüntették.

Szabályszerü elbánás alá kell vonni továbbá a hivatalok vagy állások szervezése vagy azoknak megszüntetése miatt, vagy bármely más okból rendelkezési állapotba helyezett azt a tisztviselőt, altisztet és szolgát, akit a rendelkezési

állapotba való helyezéstől számitott egy éven belül megfelelő állásra elhelyezni nem lehetett.

Szabályszerü elbánás alá kell vonni végül azt a tisztviselőt, aki hetvenedik életévét betöltötte, hacsak a minisztertanács nem ad felhatalmazást arra, hogy az illető a tényleges szolgálat kötelékében továbbra is megtartassék. Ez a határozmány a 41. szakaszban felsoroltakra, valamint a főispánokra nem nyer alkalmazást.

Szabályszerü elbánás alatt a nyugalomba helyezést vagy végkielégitést, illetőleg ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga sem állandó, sem egyszersmindenkorra szóló ellátásra igényt meg nem szerzett, az állástól való felmentést kell érteni.

A jelen szakasz értelmében szabályszerü elbánás alá vont tisztviselő, altiszt vagy szolga részére a nyugdijat, illetőleg a végkielégitést — feltéve, hogy arra már igényt szerzett — akkor is meg kell állapitani, ha reá nézve a 31. szakasz *a*), *b*) *és c*) pontjaiban megkivánt feltételeknek még egyike sem állott be.

Ebbe a szakaszba foglaltattak össze azok a különleges határozmányok, melyek megállpitják, hogy mikor kell a tisztviselőt, altisztet vagy szolgát szabályszerü elbánás alá vonni.

Az első bekezdésben foglalt ahtározmány értemében az oyan tisztviseőnek, altisztnek és szolgának a tényleges szolgálat kötelékében való megtartása, akit elmebetegség, elmegyengeség siketnémaság vagy tékozlás miatt jogerősen gondonokság alá helyeztek vagy akinek kiskoruságát jogerősen mebhosszabbitották, vagy aki ellen a csődöt jogerősen megnyitották szabályszerü elbánás alá vonása akkor foghat helyt, ha az ilyen tisztviselő, altiszt és szolga ellen a fegyelmi eljárás bármely okból meg nem indittatott, vagy ha az emiatt meginditott fegyelmi eljárás során a tisztviselő, altiszt vagy szolga nem itéltetett a szolgálat kötelékéből való elbocsátásra.

A második bekezdés szerint szabályszerü elbánás alá kell vonni a hivatalok vagy állások szervezése vagy azoknak megszüntetése miatt vagy bármely más okból rendelkezési állapotba helyezett tisztviselőt, altisztet vagy szolgá is, ha a rendelkezési állapotba való helyezéstől számitott egy éven belül megfelelő állásra elhelyezni nem lehetett. Az érvényben álló szabályok értelmében a tisztviselőt, altisztet vagy szolgát rendelkezési állapotba kell helyezni, ha hivatalok vagy állások szervezése, illetőleg megszüntetése folytán az illetőt nem lehet azonnal elheyezni, vagy ha fegyelmi itélet alapján más állásra elhelyezendő tisztviselőt, altisztet vagy szolgát nem lehet azonnal a fegyelmi itéletben megjelölt állásra elhelyezni.

A harmadik bekezdés szerint a jövőben minden tisztviselőt — a birákat és a tanárokat is ideértve — szabályszerü elbánás alá kell vonni, amint hetvenedik életévét betöltötte, hacsak a mi-

nisztertanács nem ad felhatalmazást arra, hogy az illető tisztviselő a tényleges szolgálat kötelékében továbbra is megtartassék, illetve a birákat az igazságügyminister a további szolgálatra fel nem szólitja. Ez azt jelenti, hogy a hetvenedik életévüket betöltött tisztviselőket hivatalból kell nyugalomba helyezni vagy végkielégiteni, illetőleg állásuktól felmenteni, ha ellátásra igényt még nem szereztek, s hogy hetven évesnél idősebb tisztviselőt csak akkor lehet a tényleges szolgálat kötelékében megtartani, ha arra a ministertanács külön felhatalmazást ad. Nincs azonban kiterjesztve ez a határozmány a 41. §-ban felsoroltakra (miniszterek, államtitkárok, stb.), továbbá a főispánokra, valamint általában az altisztekre és szolgákra, akiket ennélfogva még a hetvenedik életév elérésével is csak lehet, de nem kell nyugalomba helyezni.

A negyedik bekezdés magyarázza meg, hogy tulajdonképen mit kell szabályszerü elbánás alatt érteni. E bekezdésben foglaltak szerint mindazoknál, akik a jelen javaslat határozmányai értelmében akár állandó, akár egyszersmindenkorra szóló ellátásra már igényt szereztek, a nyugalomba helyezést, illetőleg a végkielégitést, azoknál pedig, akik sem állandó, sem egyszersmindenkorra szóló ellátásra igényt nem szereztek, az állástól való felmentést kell a szabályszerü elbánás alatt érteni.

36. §. Ha a tisztviselő, altiszt és szolga, a tényleges szolgálat kötelékéből saját elhatározásából megválik anélkül, hogy reá nézve az ellátás folyósitásának feltételei (31. szakasz *a*), *b*) *vagy c*) pont) már beállottak volna, részére — figyelmet érdemlő esetekben — a minister (állami számvevőszék elnöke), a pénzügyminister előzetes hozzájárulásával, ellátási igényének fentartását biztosithatja.

A fentartott ellátási igényt, ha a tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának tiz évi beszámitható szolgálati ideje még nem volt, — az egyéb törvényes feltételek fenforgása esetén is — csak akkor lehet érvényesiteni, ha az illető az 1., 2. és 3. szakaszokban megjelölt hivatalok és állások valamelyikére ujból alkalmaztatik és ha ujabbi alkalmazásában legalább egy évig tényleg szalgál.

Az a tisztviselő, altiszt és szolga, akinek részére ellátási igényének fentartása legalább tiz évi beszámitható szolgálati idő után biztosittatott, fentartott ellátási igényét — az egyéb törvényes feltételek fenforgása esetén — akkor is érvényesitheti, ha az 1., 2. és 3. szakaszokban megjelölt hivatalok és állások valamelyikére ujból alkalmaztatván, ujabbi alkalmazásában egy évnél rövidebb időt töltött. Az ilyen tisztviselő, altiszt és szolga fentartott ellátási igényét még akkor is érvényesitheti, ha ujból nem is alkalmaztatott, de közhatósági orvosi bizonyitványnyal igazolja, hogy tényleges szolgálat teljesitésére nem képes.

Az ellátási igény fentartásának ujból alkalmazás ese-

tén az a hatása, hogy az ellátási igény fentartását megelőzőleg és az ujabb alkalmazásban tényleges szolgálatban töltött beszámitható idő együttesen számit. Ha pedig az ujból alkalmazás nem következett be, akkor a legalább tiz évi beszámitható szolgálati idővel biró tisztviselőnek, altisztnek és szolgának, valamint özvegyének és árváinak a jelen törvényben megállapitott ellátásokra van igényük, az ellátást azonban csak a minister (állami számvevőszék elnöke) állapithatja meg.

A 15. §-nak f) pontja szerint, a szolgálatnak olyan abbanhagyása, amelyre az ellátási igény fenntartásának biztositása mellett a kormány beleegyezése kieszközöltetett, a szolgálati idő folytonosságának biztositása mellett a kormány beleegyezése kieszközöltetett, a szolgálati idő folytonosságának számitásánál nem tekinthető megszakitásnak.

A jelen szakasz első bekezdése szerint az ellátási igénynek fenntartását a minister (állami számveszék elnöke) olyan tisztviselő, altiszt vagy szolga részére biztosithatja, —aki a tényleges szolgálat kötelékéből saját elhatározásából megválik anélkül, hogy reá nézve az ellátás folyósitásának feltételei (a 31. §. a), b) és c) pontja szerint: szolgálatképtelenség, vagy a beszámitható javadalmazással egyenlő összegü nyugdijra igényt adó szolgálati idő kitöltése, vagy a hatvanadik életév betöltése) már beállottak volna. Az ellátási igény fenntartására azonban a tisztviselőnek, altisztnek és szolgának nincs törvényben biztositott igénye, s a minister (állami számvevőszék elnöke) az ellátási igény fenntartását csak figyelmet érdemlő esetekben biztosithatja, tehát a biztositásra irányuló kérelmet meg is tagadhatja és az ellátási igény fenntartásának biztositásához, minden egyes esetben szükséges, hogy az előzetesen a pénzügyminister hozzájárulása kieszközöltessék.

A fenntartott ellátási igénynek érvényesitése, aszerint amint az illető tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának beszámitható szolgálati ideje akkor, amikor részére ellátási igényének fenntartása biztosittatott, tiz évnél kevesebb volt, vagy a tiz évet elérte vagy meghaladta, kétféleképen szabályoztatott. És pedig: ha a beszámitható szolgálati idő tiz évnél kevesebb volt, a fenntartott ellátási igény csak akkor lesz érvényesithető, ha az illető az 1., 2. és 3. szakaszokban megjelölt hivatalok és állások valamelyikére ujból alkalmaztatik és ha ujabbi alkalmazásában legalább egy évig tényleg szolgál. Ebből következik, hogy — tiz évnél kevesebb beszámitható szolgálati idő esetén — fenntartott ellátási Igényét elveszti az a tisztviselő, altiszt és szolga, aki a tényleges szolgálatban ujból egyáltalán nem alkalmaztatott s ez esetben sem neki, sem özvegyének és árváinak semmiféle ellátásra sem lesz igényük; valamint az a tisztviselő, altiszt, vagy szolga is, aki az 1., 2. és 3. szakaszokban megjelölt hivatalok és állások valamelyikére ugyan ujból alkalmaztatott, de akinek ujabbi alkalmazása nem terjedt egy évig, amely esetben a korábbi szolgálati idő beszámi-

tásának helye nem lenne s az esetleges ellátásra való igényt csak az ujabb alkalmazás után lehetne megállapitani.

Ha azonban a beszámitható —szolgálati időt, a tiz évet elérte vagy meghaladta, a fenntartott ellátási igény már akkor is érvényesithető lesz, ha az illető a tényleges szolgálatban ujből alkalmaztatván, az ujabbi alkalmazásban egy évnél rövidebb időt töltött; sőt akkor is, ha egyáltalán nem alkalmaztatott ujból a tényleges szolgálatban, de a közhatósági orvosi bizonyitványnyal igazolja, hogy tényleges szolgálat teljesitésére nem képes.

Annál a tisztviselőnél, altisztnél és szolgánál, akinek részére ellátási igényének fenntartása biztosittatott, s aki a tényleges szolgálatban ujból alkalmaztatott, az ellátási igény fenntartását megelőzőleg és az ujabb alkalmazásban tényleges szolgáatban töltött beszámitható idő együttesen számit; kivéve a tiz évi beszámitható szolgálati idővel még nem birt s az ujabbi alkalmazásban egy évet még nem töltött tisztviselőket, altiszteket és szolgákat, akiknél a korábbi szolgálati idő beszámitásának a fentiek szerint nem lesz helye.

Ha a legalább tiz évi beszámitható szolgálati idővel birt tisztviselő, altiszt vagy szolga a tényleges szolgálatban ujból nem is alkalmaztatott, azért ugy magának, mint özvegyének és árváinak igényük lesz a törvényben megállapitott ellátásokra. A tisztviselő, altiszt vagy szolga részére azonban ellátást csak a szolgálatképtelenségnek közhatósági orvos által történt beigazolása esetén lehet megállapitani, tehát az a körülmény, hogy ha az ilyen tisztviselő, altiszt vagy szolga időközben betöltötte hatvanadik, illetőleg hatvanötödik életévét, egymagában véve meg nem állapitja meg az ellátásra való igényét.

Abban az esetben, ha az ellátási igénynek fenntartása legalább tiz évi beszámitható szolgálati idő után biztosittatott, az özvegynek és árváknak — az egyéb törvényes feltételek fennforgása esetén — akkor is van igényük ellátásra, ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga meghal anélkül, hogy a tényleges szolgálatban ujból alkalmaztatott volna, vagy anélkül, hogy részére — beigazot szolglatképtelensége alapján — ellátás megállapittatott volna.

37. §. A tisztviselőknek és a rendszeres évi fizetést (évi bért, évi zsoldot) élvező altiszteknek és szolgáknak nyugdiját a tényleges szolgálatban utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnak alapul vétele mellett és pedig öt évi beszámitható szolgálat után bezárólag a tizedik beszámitható szolgálati évig az emlitett javadalmazásnak 40 százalékával, a tizedik éven tul bezárólag a negyvenedik beszámitható szolgálati évig minden év után az emlitett javadalmazásnak további 2 százalékával kell megállapitani.

A rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) élvezetében nem állott altiszteknek és szolgáknak nyugdiját a tényleges szolgálatban utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnak, vagyis a havi, heti vagy napi bér vagy zsold egy évre eső

összegének alapul vétele mellett és pedig legalább tiz évi beszámitható szolgálat után az emlitett javadalmazásnak 40 százalékával, a tizedik éven tul bezárólag a negyvenedik beszámitható szolgálati évig minden év után az emlitett javadalmazásnak további 2 százalékával kell megállapitani.

A fentebb emlitett beszámitható javadalmazás összegénél magasabb nyugdijban a tisztviselőt, altisztet és szolgát akkor sem lehet részesiteni. ha beszámitható szolgálati ideje a negyven évet meg is haladja.

A nyugdij a tisztviselőknél évi 800 koronánál kevesebb évi évi 16.000 koronánál több, a rendszeres évi fizetést (évi bért, évi zsoldot) élvező altiszteknél és szolgáknál évi 360 koronánál kevesebb és a rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) élvezetében nem állott altiszteknél és szolgáknál évi 300 koronánál kevesebb nem lehet.

[1]) A jelen szakasz állapitja meg a tisztviselőket, altiszteket és szolgákat megillető nyugdijaknak mértékét, a 39. §. pedig a napszámosokat és munkásokat, valamint a velük egy tekintet alá eső egyéb alkalmazotakat megillető nyugbéreknek mértékét.

A jelen szakasz első bekezdése zerint a tisztviselők és a rendszeres évi fizetést (évi bért, évi zsoldot) élvező altisztek és szolgák nyugdijnak megállapitásánál csak a 23. §. értelmében beszámitható javadalmazást lehet alapul venni, tehát a lakáspénz vagy anak egy része beszámitható javadalmazásnak nem tekinthető.

A 31. §. szerint véglegesen alkalmazott tisztviselő, valamint az ugyanigy alkalmazott és rendszeres évi fizetést (évi bért, évi zsoldot) élvező altiszt és szolga, — feltéve, hogy a jelen javaslat alapján beszmitható szolgálati idejének kezdetekor negyvenedeik életévét még nem töltötte be — már akkor is igénynyel bir nyugdijra, — ha legalább öt évi beszámitható szolgálati ideje van. Ennek megfelelően a nyugdij mértéke ugy a tisztviselőknél, mint a rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) élvezetében állott altiszteknél és szolgáknál, öt évi beszámitható szolgálat után bezárólag a tizedik beszámitható szolgálati évig a beszámitható javadalmazásnak 40%-ával, a tizedik éven tul bezárólag a negyvenedik beszámtható szolgálati évig pedig minden év után a beszámithat ójavadalmazásnak további 2%-ával állapittatott meg.

A tisztviselőknél és az 1885. évi XI. törvényczikk 24. §-ának határozmányai alá tartozott altiszteknél és szolgáknál tehát a nyugdij százalékának mértéke csak annyiban változott, hogy az öt évnél több, de tiz évnél kevesebb beszámitható szolgálati idő után is a beszámitható javadalmazásnak 40%-a állapittatott meg nyugdij fejében.

A tanároknál és az 1875. évi XXXII. törvényczikk hatlya alá nem eső tanitóknál a nyugdij százalékának mértéke ezenfelül még annyiban is változott, hogy mig az emlitett alkalmazottaknak nyugdiját — az 1885. évi XI. törvényczikk 24. §-a értelmé-

ben — eddig a tizedik éven tul bezárólag a harminczadik beszámitható szolgálati évig minden év után a beszámitható javadalmazásnak további 3 százalékával kellett megállapitani, addig a jelen törvény szerint — a tanárok és a tisztviselők között e tekintetben eddig fennállott különbség teljes megszüntetésével — a jövőben minden tisztviselőnek, tehát a tanároknak s az 1875. évi XXXII. törvényczikk hatálya alá nem eső tanitóknak nyugdiját is teljesen egyentlően, a tizedik éven tul bezárólag a negyvenedik beszámitható szolgálati évig minden év után a beszámitható javadalmazásnak további 2 százalékával kell megállapitani.

A második bekezdés az első bekezdésben foglaltakhoz hasonlóan álapitja meg a rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) élvezetében nem állott altisztek és szolgák nyugdijának mértékét. Eltérés csak annyiban van, hogy ezek az altisztek és szolgák — amint az már a 31. §. határozmányaiból is kitünik — csak legalább tiz évi beszámitható szolgálati idő után tarthatnak 40% nyugdijra igényt, továbbá, hogy beszámitható javadalmazásnak ezeknél az altiszteknél és szolgáknál az utoljára élvezett havi, heti, vagy napi bérnek vagy zsoldnak egy évre eső összegét kell tekinteni.

Az utolsó bekezdés megállapitja a minimális és a maximális összegü nyugdijakat. A minimális nyugdijak megállapitásának kihatása van az évi 2000 koronánál kevesebb beszámitható javadalmazás élvezetében állott tisztviselők, az évi 900 koronánál kevesebb rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) élvezetében állott altisztek és szolgák, valamint a rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) élvezetében nem állott altisztek és szolgák nyugdijának megállapitására.

38. §. A nyugdijra igénnyel biró tisztviselőknek és rendszeres évi fizetést (évi bért, évi zsoldot) élvező altiszteknek és szolgáknak a nyugdijon felül lakbérnyugdijra is van igénye.

A lakbérnyugdij a 37., illetőleg a 41. vagy 42. szakasz alapján megállapitott nyugdijnak alapul vétele mellett következőkép állapittatik meg:

ha a 37., illetőleg a 41. vagy 42. szakasz alapján megállapitott nyugdijnak összege:		akkor a lakbérnyugdij évi
nem több mint évi..	400 K	120 K
évi 400 K több, de nem több mint évi..	600 „	160 „
„ 600 „ „ „ „ „ „ „	800 „	200 „
„ 800 „ „ „ „ „ „ „	1.000 „	240 „
„ 1.000 „ „ „ „ „ „ „	1.200 „	280 „
„ 1.200 „ „ „ „ „ „ „	1.400 „	320 „
„ 1.400 „ „ „ „ „ „ „	1.600 „	360 „
„ 1.600 „ „ „ „ „ „ „	1.800 „	400 „
„ 1.800 „ „ „ „ „ „ „	2.000 „	440 „
„ 2.000 „ „ „ „ „ „ „	2.200 „	480 „
„ 2.200 „ „ „ „ „ „ „	2.400 „	520 „
„ 2.400 „ „ „ „ „ „ „	2.600 „	560 „
„ 2.600 „ „ „ „ „ „ „	2.800 „	600 „
„ 2.800 „ „ „ „ „ „ „	3.000 „	640 „
„ 3.000 „ „ „ „ „ „ „	3.400 „	680 „
„ 3.400 „ „ „ „ „ „ „	3.800 „	720 „
„ 3.800 „ „ „ „ „ „ „	4.200 „	760 „
„ 4.200 „ „ „ „ „ „ „	4.600 „	800 „
„ 4.600 „ „ „ „ „ „ „	5.000 „	840 „
„ 5.600 „ „ „ „ „ „ „	5.400 „	8 0 „
„ 5.400 „ „ „ „ „ „ „	5.800 „	920 „
„ 5.800 „ „ „ „ „ „ „	6.200 „	960 „
„ 6.200 „ „ „ „ „ „ „	6.600 „	1.000 „
„ 6.600 „ „ „ „ „ „ „	7.000 „	1.040 „
„ 7.000 „ „ „ „ „ „ „	8.000 „	1.120 „
„ 8.000 „ „ „ „ „ „ „	9.000 „	1.200 „
„ 9.000 „ „ „ „ „ „ „	10.000 „	1.280 „
„ 10.000 „ „ „ „ „ „ „	11.000 „	1.360 „
„ 11.000 „ „ „ „ „ „ „	12.000 „	1.440 „
„ 12.000 „ „ „ „ „ „ „	13.000 „	1.500 „
„ 13.000 koronánál több........................		1.60 „

Ha azonban a jelen törvény alapján járó nyugdij a lakbérnyugdijjal együtt, a tisztviselő, altiszt vagy szolga által a tényleges szolgálatban utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnak és lakáspénznek együttes összegét meghaladná, a lakbérnyugdijat csak a nyugdij és a beszámitható javadalmazásnak és lakáspénznek együttes összege között mutatkozó különbözet összegével lehet megállapitani.

A lakbérnyugdij az 1909. évi X. t.-cz. értelmében jövedelemadó alá eső, szolgálati viszonyból származó, járandóságnak tekintendő.

A gyakornok lakbérnyugdijra igényt nem tarthat.

A lakbérnyugdij a nyugdijasnak a nyugdiján felül járó külön ellátását képezi és azt a lakáspénzhez hasonlóan negyedévi előzetes részletekben kell folyósitani.

A lakbérnyugdijnak mértéke a törvény szerint járó nyugdijösszeghez igazodik. A lakbérnyugdijak fix összegekkel és nem a nyugdijnak valamely százalékával állapittatnak meg.

A lakbérnyugdijnak legkisebb összege a jelen szakasz szerint évi 120, vagyis negyedévi 30 koronával állapittatott meg, ezt kapják mindazok a nyugdijasok, akiknek nyugdija nem több mint 400 K. A lakbérnyugdijnak összege ezután 3000 K nyugdijig a nyugdijnak minden 200 koronával való emelkedésénél, 3001 K nyugdijtól 7000 K nyugdijig pedig a nyugdijnak minden 400 koronával való emelkedésénél évi 40, vagyis negyedévi 10 koronéval emelkedik s igy ér el évi 7000 K nyugdijnál évi 1040 koronát. Ezentul a nyugdijnak minden 1000 koronával való emelkedésnél a lakbérnyugdij évi 80 kororával emelkedik a maximális évi 1600 koronáig, amely összegü lakbérnyugdijat a 13.000 koronánál magasabb összegü nyugdijra igénynyel biró tisztviselők kapják. Ezek a lakbérnyugdijak bezárólag 800 K nyugdijig a nyugdijnak 25—30%-át, 801—3400 K nyugdijig a nyugdijnak 20—29.2%-át, 3401—7000 K nyugdijig a nyugdijnak 15—21%-át és 7001—16.000 K nyugdijig a nyugdijnak 10—15.9%-át teszik. Az utolsóelőtti bekezdés kimondja, hogy a lakbérnyugdij jövedelemadó alá eső járandóságnak tekintendő; az adótételek az 1909 : X. t.-czikk 24. §-ában vannak megállapitva, amelyekhez az idézett tlrvény 66. §-a szerint a 7000 K-án felüli nyugellátás után még külön jövedelemadó pótlék is jár.

39. §. Az állandóan alkalmazva volt napszámosok és munkások, valamint az ezekkel egy tekintet alá eső egyéb alkalmazottak nyugbére — a tényleges alkalmazásban élvezett járandóságokra való tekintet nélkül — legalább tiz évi megszakitás nélküli alkalmazás után évi 120 koronával, a megszakitás nélküli alkalmazásnak minden további éve után bezárólag az alkalmazás negyvenedik évéig további 6 koronával, tehát negyven évet elérő vagy meghaladó megszakitás nélküli alkalmazás után évi 300 koronával állapittatik meg.

A jelen szakasz szerint a szóban levő alkalmazottaknak nyugbére nem az élvezett járandóságoknak bizonyos hányadával, hanem fix összegekkel állapittatott meg. Megjegyzendő, hogy a 20. §-nak az a határozmánya, hogy a beszámitható szolgálati idő megállapitásánál az egész éveken felül maradó és hat hónapot meghaladó évhányad egész évnek számit, a jelen szakaszban emlitett alkalmazottakra is kiterjed.

40. §. Az az alkalmazott, aki tényleges szolgálata alatt vagy azt megelőzőleg pótdij élvezetével egybekötött vitézségi arany- vagy ezüstéremmel tüntettetett ki, ennek a pótdij-

nak teljes élvezetében nyugdijaztatása vagy nyugbéreztetése, illetőleg végkielégittetése után is megmarad.

41. §. A minister, az állami számvevőszék elnöke, az államtitkár, az állami számvevőszék alelnöke, Budapest székesfőváros főpolgármestere és a fiumei kormányzó, az ebben a minőségben utoljára élvezett beszámitható javadalmazásának alapul vétele mellett megállapitandó nyugdijra bir igénynyel akkor, ha összes beszámitható szolgálati ideje az öt évet eléri vagy meghaladja.

A jelen szakaszban felsoroltaknak azonban már akkor is van igényük nyugdijra, ha összes beszámitható szolgálati idejük öt évnél ugyan kevesebb, de a fent emlitett minőségekben együttvéve egyhuzamban legalább három évig szolgáltak. A nyugdijnak összege ebben az esetben a miniszter és az állami számvevőszék elnöke részére évi 8000 koronával, és az állami számvevőszék elnöke részére évi 8000 koronával, az államtitkár, az állami számvevőszék alelnöke, Budapest székesfőváros főpolgármestere és a fiumei kormányzó részére évi 4000 koronával állapittatik meg.

A jelen szakaszban felsoroltak nyugdijának megállapitására nem bir befolyással az a körülmény, hogy a jelen törvény alapján beszámitható szolgálati idejüknek kezdetekor negyvenedik életévüket már betöltötték.

A jelen szakaszban felsoroltakat saját kérelmükre nyugalomba kell helyezni, illetőleg — kivéve az állami számvevőszék elnökét és alelnökét, valamint azokat az államtitkárokat, akik nem voltak ebben a minőségükben országgyülési képviselők — hivatalból nyugalomba lehet helyezni, tekintet nélkül arra, hogy beállott-e reájuk nézve a 31. szakasz *a*), *b*) és *c*) pontjaiban megkivánt feltételek valamelyike vagy sem.

A jelen szakaszban felsoroltaknak nyugalomba helyezése mindig véglegesen történik, minélfogva az ideiglenes nyugalomba helyezettekre vonatkozó határozmányok reájuk nem terjednek ki.

A jelen szakasznak határozmányai a főispánokra azért nem terjesztettek ki, mert az 1886. évi XXI. törvényczikknek a főispánok kivételes ellátásáról rendelkező 59. §-a — a 123. §. szerint — továbbra is érvényben hagyatott. A jelen törvénynek egyéb határozmányai azonban — a 123. §. szerint — a főispánokra is kiterjednek. A szakasz rendelkezései a szövegezés szerint kiterjednek a nem politikai államtitkárokra is, ami a miniszteri indokolásban külön ki is van emelve.

42. §. Azt a tisztviselőt, altisztet és szolgát, aki a 31., illetőleg a 41. szakasz értelmében nyugdijra igényt adó legkisebb szolgálati idejét még nem töltötte be, akinek teljes

szolgálatképtelenségét azonban minden kétséget kizárólag a szolgálat teljesitése közben vagy a szolgálat teljesitéséből kifolyólag szenvedett baleset vagy más hirtelen, időbelileg pontosan meghatározható, viszonylagosan rövid időszakon belül beállott rendkivüli esemény idézte elő, olyannak lehet tekinteni, mint ha nyugdijra igényt adó legkisebb szolgálati idejét már betöltötte volna.

Azt a tisztviselőt, altisztet és szolgát pedig, aki a 31., illetőleg a 41. szakasz értelmében nyugdijra igényt adó legkisebb szolgálati idejét már betöltötte, az első bekezdésben emlitett esetben a jelen törvény alapján őt egyébként megillető nyugdijnál magasabb összegü nyugdijban lehet részesiteni. Ilyen esetben az engedélyezendő nyugdij összegét a miniszter (állami számvevőszék elnöke) esetről-esetre határozza meg, ez az összeg azonban nem haladhatja meg a nyugdij megállapitásánál alapul szolgáló beszámitható javadalmzásának összegét.

A fenti határozmányok az ideiglenes minőségben alkalmazott, valamint azokra a tisztviselőkre, altisztekre és szolgákra is kiterjednek, akik a jelen törvény alapján beszámitható szolgálati idejüknek kezdetekor negyvenedik életévüket már betöltötték volt.

Az első bekezdésben emlitett esetben az évi segélydij élvezetében állott gyakornok részére is lehet — a segélydij 80 százalékát meg nem haladó — nyugdijat engedélyezni.

A m. kir. állami rendőrségnél, a m. kir. határrendőrségnél, a m. kir. pénzügyőrségnél, a m. kir. csendőrségnél, a birósági fogházaknál, az országos büntető intézeteknél, az állami erdészetnél és a kincstári fém- és sóbányászatnál alkalmazott — s szolgálatot fegyver alatt teljesitő — olyan rangosztályba nem sorozott havidijast, altisztet, szolgát vagy őrt, aki minden kétséget kizárólag az ellenszegülőkkel folytatott harczban, vagy más a szolgálat teljesitése közben előállott viadalban, illetőleg szolgálat közben vagy amiatt ért orvtámadás folytán szerzett sérülése következtében vált mindennemü állami szolgálatra teljesen képtelenné, — szolgálati idejére, valamint arra való tekintet nélkül, hogy ideiglenes vagy végleges minőségben volt-e alkalmazva — a nyugdij megállapitásánál alapul szolgáló beszámitható javadalmazásnak teljes összegével felérő nyugdijban kell részesiteni. Ezt a határozmányt a ministeriumban rendeleti uton kiterjesztheti az alkalmazottaknak más, de felsoroltakéhoz hasonló szolgálatot teljesitő csoportjaira.

A fentebb emlitett összes kedvezményes nyugdijakat csak a pénzügyminister előzetes hozzájárulásával és csak

olyan esetkeben lehet engedélyezni, ha a szolgálatképtelenséget előidéző baleset, rendkivüli esemény vagy sérülés és a teljes szolgálatképtelenség megállapitása között három évnél hosszabb idő nem telt el.

Az összes fenti határozmányok a napszámosokra és a munkásokra nem terjednek ki.

A jelen törvény határozmányai alá tartozó összes állami alkalmazottak, akiknek az 1907. évi XIX. törvényczikk értelmében baleset esetére kártalanitásra van igényük, üzemi, vagy az 1907. évi XIX. törvényczikk 9. szakaszában emlitett baleset esetén, ugy maguk, mint hozzátartozóik részére, az 1907. évi XIX. törvényczikk VII. fejezetében megállapitott kártalanitásnak megfelelő ellátásra tarthatnak igényt abban az esetben, ha az alkalmazott, illetőleg hozzátartozói részére a jelen törvény egyéb határozmányai alapján járó ellátás az emlitett kártalanitás összegét el nem érné. Ilyen esetekben a jelen törvény alapján járó ellátás és az 1907. évi XIX. törvényczikk VII. fejezetében megállapitott kártalanitás közötti különbözetet a nyugdijak cziménél üzemi balesetből kifolyó kártalanitás czimén kell elszámolni.

Ebbe a szakaszba foglaltattak össze a kedvezményes nyugdijazásoknak esetei.

A teljes szolgálatképtelenségnek minden kétséget kizárólag a szolgálat teljesitése közben vagy a szolgálat teljesitéséből kifolyólag szenvedett baleset következtében kell beállnia. Baleset alatt tudományos szempontból az emberi testnek az a károsodását értjük, mely mechanikai, hő, vegyi vagy villamos hatásokra hirtelen áll be. Minthogy e meghatározás szerint a baleset kifejezés nem foglalja magában mindazokat az eseteket, amelyekben kedvezményes nyugdijnak engedélyezése indokoltnak látszik, az első bekezdésbe még a más hirtelen, időbelileg pontosan meghatározható, viszonylagosan rövid időszakon belül beállott rendkivüli esemény is felvétetett. Ilyen balesetek például: ha az árvizvédelmi munkára kiküldött alkalmazott meghül és szolgálatképtelen lesz, ha a szabadban teljesitendő munkához nem szokott alkalmazott napszurást kap, izületi csuzt szerez, keze vagy lába elfagy, stb. ilyen és ehhez hasonló esetekben a kedvezményes nyugdij engedélyezhető.

Az első bekezdés azokra a tisztviselőkre, altisztekre és szolgákra vonatkozik, akik a 31., illetőleg a 41. §. értelmében nyugdijra igényt adó legkisebb szolgálati idejüket még nem töltötték be, s ezekre nézve kimondja, hogy őket olyanoknak lehet tekinteni, mintha nyugdijra igényt adó legkisebb szolgálati idejüket már betöltötték volna, tehát az ilyen tisztviselő, altiszt vagy szolga részére a beszámitható javadalmazásnak 40%-át kitevő nyugdijat, illetőleg a 41. §-ban megállapitott összegü nyugdijat lehet engedélyezni. Az első bekezdésben foglalt határozmányok önként érthetőleg az olyan tisztviselőnél, altisztnél és szolgánál is

alkalmazhatók, akinek részére ellátási igényének fentartása a 36. §. értelmében tiz évnél kevesebb beszámitható szolgálati idő után biztosittatott, s aki ujból alkalmaztatván, ujabbi alkalmazásában még nem töltött egy évet.

A második bekezdés azokra a tisztviselőkre, altisztekre és szolgákra nézve, akik a 31., illetőleg a 41. §. értelmében nyugdijra igényt adó legkisebb szolgálati idejüket már betöltötték, kimondja, hogy részükre magasabb összegü nyugdijat lehet engedélyezni, mint amennyi nekik a jelen javaslat szerint egyébként járna. Az engedélyezendő nyugdijnak összegét ilyen esetekben a miniszter (állami számvevőszék elnöke) határozza meg, azonban önként érthetőleg ez a magasabb összegü nyugdij sem haladhatja meg a nyugdij megállapitásánál alapul szolgáló beszámitható javadalmazásnak összegét.

A harmadik bekezdés — hasonlóan az 1885. évi XI. törvényczikk 30. §-ában foglaltakhoz — kimondja, hogy az első két bekezdésnek határozmányai az ideiglenes minőségben alkalmazott, valamint azokra a tisztviselőkre, altisztekre és szolgákra is kiterjednek, akik a jelen javaslat alapján beszámitható szolgálati idejüknek kezdetekor negyvenedik életévüket már betöltötték volt.

A negyedik bekezdésben foglalt határozmány teljesen uj. Eddig a gyakornokok még akkor sem tarthattak igényt nyugdijra, ha teljes szolgálatképtelenségüket minden kétséget kizárólag a szolgálat teljesitése közben szenvedett sérülés idézte is elő. Abból az általános elvből, hogy ellátást csak az az alkalmazott kaphat, aki beszámitható javadalmazást élvezett, következik, hogy a jelen szakasz első bekezdésében emlitett esetben is csak azt a gyakornokot lehet nyugdijban részesiteni, aki segélydij élvezetében állott. A gyakornokok részére ilyen esetekben engedélyezhető nyugdijnak összege az élvezett segélydijnak 80 százalékát nem haladhatja meg. A fentiek szerint nyugdijjal ellátott gyakornokok lakbérnyugdijra igényt nem tarthatnak.

Az ötödik bekezdésben felsoroltakra, a szolgálat teljesitése közben vagy a szolgálat teljesitéséből kifolyólag szenvedett s nem az ötödik bekezdés szerint minősülő baleset vagy rendkivüli esemény által előidézett szolgálatképtelenség eseteiben, az első két bekezdésnek határozmányai nyernek alkalmazást.

A kedvezményes nyugdijat — amint az a szövegezésből kitünik — az első és második bekezdésben emlitett esetekben csak lehet, de nem kell engedélyezni, mig az ötödik bekezdésben emlitett esetben a beszámitható javadalmazásnak teljes összegével felérő nyugdijat kell engedélyezni, ha a megkivánt feltételek megvanank, s ha az engedélyezéshez előzetesen a pénzügyminiszter is hozzájárult. Ennek további kihatása, hogy az ötödik bekezdésben emlitett esetekben a miniszternek (állami számvevőszék elnökének) a kérelmet megtagadó határozata ellen helye van a közigazgatási biróság előtti eljárásnak, mig az első négy bekezdésben emlitett esetekben nincsen. (Lásd 120. §-nak b) pontját).

43. §. Ugy az ideiglenes, mint a véglegesen nyugalomba helyezett tisztviselő, altiszt vagy szolga kérelmére a mi

nister (állami számvevőszék elnöke) megengedheti a nyugdijnak egy összegben való megváltását abban az esetben, ha a nyugdijas minden további igényéről lemond és ha korához és egészségi állapotához mért valószinü élettartamát közhatósági orvosi bizonyitványnyal igazolja.

A nyugdijnak megváltását olyan nyugdijas, akinek neje van, csak nejének beleegyezésével, olyan nyugdijas pedig, akinek a 68. szakaszban meghatározott életkort még el nem ért gyermeke van, csak a gyámhatóság jóváhagyásával kérheti.

A nyugdijnak megváltását a minister (állami számvevőszék elnöke) csak figyelmet érdemlő esetekben engedélyezheti s a megváltási összeget esetről-esetre határozza meg.

A megváltási összeget a nyugdijnak — vagy ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga lakbérnyugdijat is élvez, a nyugdij és lakbérnyugdij együttes összegének — legfeljebb annyiszorosával lehet megállapitani, mint ahány évig a megváltást kérő nyugdijas a közhatósági orvosi bizonyitvány szerint még élélhet, azonban a megváltási összeg nem haladhatja meg a nyugdij megállapitásánál alapul szolgált beszámitható javadalmazás és az élvezett lakbérnyugdij együttes összegének kétszeresét.

A megváltott nyugdijat még akkor sem lehet ujból folyósitani, ha az illető hajlandó lenne a megváltási összeget visszatériteni.

A 7. szakasz alapján engedélyezett, továbbá a 45. szakasz alapján meghagyott vagy ujból engedélyezett nyugdij, valamint a napszámosnak és a munkásnak nyugbére megváltás tárgya nem lehet.

A nyugdijnak megváltása tekintetében ebbe a szakaszba felvett határozmányok lényegükben megfelelnek az 1885. évi XI. törvényczikk 31. §-ban foglaltaknak, a szöveg azonban némileg módosittatott.

Uj a második bekezrésben foglalt az a határozmány, hogy a nyugdijas nyugdijának megváltását csak a gyámhatóság jóváhagyásával kérheti abban az esetben, ha a 68. §-ban meghatározott életkort még el nem ért gyermeke van.

Uj határozmányt tartalmaz továbbá a negyedik bekezdés, amely kimondja, hogy ha a nyugdijának megváltását kérő tisztviselő, altiszt vagy szolga nyugdiján felül lakbérnyugdijat is élvez, a nyugdijjal együtt a lakbérnyugdijat is meg kell váltani. Ez a bekezdés szabályozza azt is, hogy ilyen esetekben mennyi lehet a megváltási összeg.

Végül uj az utolsó bekezdés is, amely kimondja, hogy megváltás tárgya nem lehet a 7. §. alapján engedélyezett nyugdij, továbbá a 45. §. alapján meghagyott vagy ujból engedélyezett nyugdij, valamint a napszámosnak és a munkásnak nyugbére.

44. §. A már folyósitott nyugdijat, lakbérnyugdijat és nyugbért be kell szüntetni a következő esetekben:

1. ha a nyugalomba helyezett magyar állampolgárságát elveszti;

2. ha a nyugalomba helyezett a ministernek állami számvevőszék elnökének) előzetes engedélye nélkül idegen hatalom szolgálatába lép;

3. ha a nyugalomba helyezettet a biróság jogerős itélettel hivatalvesztésre itéli, vagy ha olyan büntetendő cselekmény miatt itéli el jogerősen szabadságvesztésbüntetésre, amelylyel a közhivatalnak vagy szolgálatnak elvesztése, mint törvény szerint következő hatály van egybekötve;

4. ha a nyugalomba helyezettet a biróság jogerős itélettel szabadságvesztés-büntetésre itéli a hivatalvesztésnek kimondása nélkül;

5. ha a nyugalomba helyezett a ministernek (állami számvevőszék elnökének) előzetes engedélye nélkül állandóan a magyar szent korona országainak, a birodalmi tanácsban képviselt királyságoknak és országoknak, illetőleg Boszniának és Herczegovinának határain kivül tartózkodik;

6. ha a nyugalomba helyezés után kiderül, hogy a nyugalomba helyezett még tényleges szolgálata alatt olyan cselekményt követett el, amely alapul szolgálhatott volna arra, hogy a szolgálat kötelékéből elbocsáttassék. Ilyen esetekben a beszüntetést a fegyelmi hatóság a fegyelmi eljárás megfelelő alkalmazása mellett mondja ki, ezt az eljárást azonban nem lehet meginditani s a nyugellátást nem lehet beszüntetni akkor, ha a cselekmény elkövetése óta már három évnél hosszabb idő telt el;

7. ha a nyugalomba helyezés után már a nyugalomba helyezés időpontjában fennállott olyan körülmény derül ki, amelynek ismeretében nyugellátás nem lett volna megállapitható. Ilyen esetekben a beszüntetést a fegyelmi hatóság a fegyelmi eljárás megfelelő alkalmazása mellett mondja ki:

8. ha a nyugalomba helyezettre nézve a fegyelmi hatóság, a nyugalomba helyezés után elkövetett cselekmény miatt jogerős határozattal nyugellátásnak elvesztését mondja ki;

9. ha az ideiglenesen nyugalomba helyezett tisztviselő, altiszt vagy szolga, akinek szolgálatképessége helyreállott, a tényleges szolgálat kötelékébe való visszalépésre szóló hivatalos felhivásnak a kitüzött záros határidő alatt elfogadható ok nélkül eleget nem tesz;

10. ha az ideiglenesen nyugalomba helyezett tisztviselő, altiszt vagy szolga a szolgálattételre a 34. szakasz alapján

történt berendelésnek a kitüzött záros határidő alatt elfogadható ok nélkül eleget nem tesz;

11. ha a nyugalomba helyezett tisztviselő, altiszt vagy szolga nem napidijas vagy napibéres minőségben, a nyugalomba helyezett egyéb alkalmazott pedig bármilyen minőségben ujból állami, vagy a 2. és 3. szakaszok szerint az államival egyenlőnek tekintendő, vagy a 16. szakaszban emlitett törvényhatósági állandó tényleges szolgálatba lép;

12. ha a nyugalomba helyezett tisztviselő, altiszt vagy szolga nem napidijas vagy napibéres minőségben, a nyugalomba helyezett egyéb alkalmazott pedig bármilyen minőségben a 17. szakasz 1., 2., 3., 4. és 5. pontjai alatt felsorolt hatóságok, hivatalok, intézetek és állások valamelyikénél állandó tényleges szolgálatba lép;

13. ha a nyugalomba helyezett meghal.

A jelen szakasz 3., 6., 7., 8., 9., 10., 12. és 13. pontjaiban felsorolt esetekben, valamint a 11. pontban emlitett esetben akkor, ha nem tisztviselőről, altisztről vagy szolgáról van szó, a nyugellátást egész összegében és véglegesen kell beszüntetni. Az 1., 2. és 5. pontok alatt emlitett esetekben a nyugellátás csak időlegesen szüntetendő be s a nyugellátást ujból folyósitani lehet azt a hónapot követő hó elsejétől kezdve, amely hónapban megszünt az az ok, amely miatt a nyugellátás beszüntettetett; a multra nézve azonban a nyugellátást utólag sem lehet folyósitani. A 4. pont alatt emlitett esetben a nyugellátást csak a szabadságvesztés-büntetés tartamára kell beszüntetni. A 11. pont alatt emlitett esetben akkor, ha tisztviselőről, altisztről vagy szolgáról van szó, a 46. szakasznak határozmányai nyernek alkalmazást.

Ha a nyugalomba helyezett tisztviselő az 1., 2. és 3. szakaszokban megjelölt hivataloknál, vagy a 16. szakaszban emlitett törvényhatósági szolgálatban, nem rendszeresitett állásra, dijazás mellett alkalmaztatik, nyugdijából az évi 4000 koronát meghaladó összegnek a felét, az alkalmazás hetedik hónapjától kezdve az alkalmazás tartamára be kell szüntetni; a lekbérnyugdij azonban érintetlen marad.

Ha a nyugalomba helyezett tisztviselő olyan nem állami s a jelen törvény 16., 17. és 18. szakaszaiban nem emlitett állandó alkalmazásba lép, amelynek illetményei részben vagy egészben az államkincstárt terhelik, a nyugdijat és lakbérnyugdijat az alkalmazás tartamára be kell szüntetni annak az összegnek az erejéig, amelylyel az államkincstár járul az illetőnek uj illetményeihez.

A nyugellátás megszünéséig az 1., 2. és 3. pontok alatt felsorolt esetei a 6. §-ban is már felsoroltattak, de a 6. §. értelmé-

ben az ott felsorolt esetekben az ellátásra való igény vész el, ez a szakasz pedik a már folyósitott nyugellátásnak mely esetekben való beszüntetéséről rendelkezik.

Az első bekezdés, annak 1—8. és 11—13. pontjai és a második bekezdés nemcsak a tisztviselők, altisztek és szolgák nyugdijára és lakbérnyugdijára, hanem a napszámosok és munkások, valamint a velük egy tekintet alá eső egyéb alkalmazottak nyugbérére is vonatkoznak, mig az első bekezdésnek 9. és 10. pontjai csak a nyugalomba helyezett tisztviselőknél, altiszteknél és szolgáknál, a szakasznak utolsó két bekezdése pedig csak a nyugalomba helyezett tisztviselőknél nyer alkalmazást. A jelen szakaszban használt nyugellátás kifejezése alatt tehát a nyugdijat, a lakbérnyugdijat és a nyugbért kell érteni.

Ennél a szakasznál meg kell jegyezni, hogy az itélőbirákra és ügyészségi tagokra, valamint a közigazgatási biróság itélőbiráira nézve a 124. §. értelmében érvényben maradván az 1869. évi IV. t.-cz. 17. §-a, az 1871: IX. t.-cz. 7., 8., 9., 10., 12. és 13. §-a, az 1892: XXX. t.-cz., az 1896: XXVI. t.-cz. 6. és 10. §-a, valamint az 1912: VII. t.-cz. 8. és 10. §-a, ezekre nézve a már folyósitott nyugdijak, a lekbérnyugdijak is csak az idézett törvényekben idézett eljárás mellett szüntethetők be.

Az utolsóelőtti bekezdésnek felvétele azokat a gyakorlatban mindinkább előforduló eseteket czélozza korlátozni, hogy aránylag nagy nyugdijjal nyugalomba helyezett tisztviselők dijnoki alkalmazást vállalnak. Beszüntetendőnek azonban ilyen esetekben — a lakbérnyugdijnak teljesen érintetlenül hagyása mellett — csak a nyugdij évi 4000 koronát meghaladó összegének felét rendeli és csak az alkalmazás hetedik hónapjától kezdve. A nyugdij egy részének ez a beszüntetése azonban csak ideiglenes s az alkalmazás megszünésével a nyugdijat ismét teljes összegében kell folyósitani.

Az utolsó bekezdésben foglalt határozmány azokra — a 16. 17. és 18. §-aiban nem emlitett — alkalmazásokra vonatkozik, amelyeknek illetményei részben vagy egészben, közvetlenül vagy közvetve az államkincstárt terhelik. Például: községi és körorvosok, községi és körjegyzők, államsegélyt élvező községi és hitfelekezeti tanárok és tanitók stb.

45. §. A 44. szakasznak 3., 6., 7. és 8. pontjaiban emlitett esetekben — méltánylást érdemlő körülmények fenforgása esetén és ha azt a vagyoni viszonyok is indokolják — a miniszter (állami számvevőszék elnöke), — annak az elsőfoku fegyelmi hatóságnak a javaslatára, amelynek illetékessége alá a tisztviselő, altiszt vagy szolga a tényleges szolgálatban utoljára tartozott s a pénzügyminister előzetes hozzájárulásával, — a beszüntetendő nyugdijat és lakbérnyugdijat részben vagy egészben meghagyhatja, illetőleg a már beszüntetett nyugdijat és lakbérnyugdijat a beszüntetés időpontjától vagy esetleg egy későbbi időponttól kezdve ujból engedélyezheti,

A 44. szakasz 3. pontjában emlitett esetben, ha a biróság itéletében szabadságvesztés-büntetést is megállapit, s ha a nyugdijas nőtelen és gyermektelen, vagy ha nejének és gyermekének a jelen törvény értelmében nincsen igénye állandó ellátásra, a minister (állami számvevőszék elnöke) által a fentiek szerint meghagyott vagy ujból engedélyezett nyugdijat és lakbérnyugdijat csak a szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának befejezését követő hó elsejétől kezdve lehet folyósitani; ha azonban a nyugdijasnak állandó ellátásra igénynyel biró neje vagy gyermeke van, a meghagyott vagy ujból engedélyezett nyugdijat és lakbérnyugdijat a szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának tartama alatt a nő vagy a gyermek, illetőleg annak gyámja vagy gondnoka kezeihez kell folyósitani.

A 44. szakasz 4. pontjában emlitett esetben — méltánylást érdemlő körülmények fenforgása esetén és ha azt a vagyoni viszonyok is indokolják — a minister (állami számvevőszék elnöke) a pénzügyminister előzetes hozzájárulásával, a nyugdijat és a lakbérnyugdijat a nyugdijasnak állandó ellátásra igénynyel biró neje vagy gyermeke részére, a szabadságvesztés-büntetés tartama alatt is meghagyhatja.

A jelen szakasz alapján meghagyott vagy ujból engedélyezett nyugdij és lakbérnyugdij megváltás tárgya nem lehet.

A jelen szakasznak határozmányai a napszámosnak és a munkásnak nyugbérére nem terjednek ki.

Ez a szakasz lehetővé teszi, hogy méltánylást érdemlő körülmények fennforgása esetén és ha azt a vagyoni viszonyok is indokolják, a miniszter (állami számvevőszék elnöke) a 44. §. 3., 6., 7. és 8. pontjai értelmében beszüntetendő nyugdijat és lakbérnyugdijat — annak az első foku fegyelmi hatóságnak a javaslatára, amelynek illetékessége alá a tisztviselő, altiszt vagy szolga a tényleges szolgálatban utóljára tartozott s a pénzügyminiszter előzetes hozzájárulásával — részben vagy egészben meghagyhassa, illetőleg a 44. §. 3., 6., 7. és 8. pontjai értelmében már beszüntetett nyugdijat és lakbérnyugdijat — ugyancsak az emlitett első foku fegyelmi biróságnak javaslatára s a pénzügyminiszter előzetes hozzájárulásával — a beszüntetés időpontjától vagy esetleg egy későbbi időponttól kezdve ujból engedélyezhesse, és hogy a 44. §. 4. pontjában emlitett esetben (nyugellátásnak időleges beszüntetése a hivatalvesztés kimondása nélkül szabadságvesztés-büntetésre szóló jogerős birósági itélet alapján) a miniszter (állami számvevőszék elnöke) a nyugdijat és a lakbérnyugdijat a nyugdijasnak állandó ellátásra igénynyel biró neje vagy gyermeke részére, a szabadságvesztés-büntetés tartama alatt is meghagyhatja.

46. §. Ha a nyugalomba helyezett tisztviselő, altiszt vagy szolga az állami, vagy a 2. és 3. szakaszok szerint az államival egyenlőnek tekintendő, vagy a 16. szakaszban emlitett törvényhatósági tényleges szolgálat kötelékébe olyan állásra vétetik vissza, amely állással egybekötött összes állandó javadalmazása kisebb, mint a nyugalomba helyezés időpontjában élvezett összes állandó javadalmazása, a különbözetet, amely azonban az élvezett nyugdijnak és lakbérnyugdijnak együttes összegét meg nem haladhatja, — nyugdij czimén, annak az ágazatnak a terhére, amelynek terhére azt eddig is élvezte — mindaddig megtartja, amig az uj állással egybekötött összes állandó javadalmazása, a nyugalomba helyezés időpontjában élvezett összes állandó javadalmazásnak összegét el nem éri.

Az igy meghagyott nyugdijat az állandó javadalmazásnak előmenetel folytán bekövetkezett emelkedése esetén a többlet erejéig be kell szüntetni.

A jelen szakasz határozmányai a nyugalomba helyezett s később az állami, vagy a 2. szakasz szerint az államival egyenlőnek tekintendő, vagy a 16. szakaszban emlitett törvényhatósági tényleges szolgálat kötelékébe ismét visszalépett ministerre, állami számvevőszék elnökére, államtitkárra, állami számvevőszék alelnökére, Budapest-székesfőváros főpolgármesterére és fiumei kormányzóra nem terjednek ki, minélfogva nevezetteknek nyugdiját és lakbérnyugdiját ujabb állami, vagy a 2. szakasz szerint az államival egyenlőnek tekintendő, vagy a 16. szakaszban emlitett törvényhatósági tényleges szolgálatba lépés esetén egész összegében be kell szüntetni.

A tényleges szolgálat kötelékébe viszavett nyugdijasnak a jövőben arra a különbözetre lesz igénye, amely az uj állással egybekötött összes állandó javadalmazásának összegét kiegésziti a nyugalomba helyezés időpontjában élvezett összes állandó javadalmazásának összegére. Állandó javadalmazásnak lehet tekinteni a 23. §. szerint beszámitható javadalmazásokon felül: a működési, helyi, tiszti és drágasági pótlékokat, valamint a lakáspénzt vagy a természetben élvezett lakásnak értékét, ellenben a 24. §-ban felsorolt egyéb illetményeket már nem lehet állandó javadalmazásnak tekinteni.

A kétféle javadalmazás közötti külömbözetre való igény azokra a nyugdijasokra is kiterjesztetett, akik a 2. és 3. §-ok szerint az államival egyenlőnek tekintendő tényleges szolgálat kötelékébe vétetnek vissza.

Az első bekezdés azt a korlátozó határozmányt tartalmazza, hogy a kétféle javadalmazás közöt külömbözet az élvezett nyugdijnak és lakbérnyugdijnak együttes összegét meg nem haladhatja. Az első bekezdés szerint ugyanis a kétféle javadalmazás

közötti külömbözetet kell nyugdij czimén meghagyni, ez a külömbözet azonban esetleg nagyobb is lehet, mint az illető tisztviselő, altiszt vagy szolga által érvezett nyugdijnak és lakbérnyugdijnak együtt összege. Pélidául egy 8000 K fizetés, 20000 K lakáspénz és 400 K müködési pótlék, tehát összesen évi 10.000 K állandó javadalmazás élvezetében állott s 15 évi beszámitható szolgálati idővel biró tisztviselőnek a jelen javaslat értelmében évi 4000 K nyugdijra és évi 700 K lakbérnyugdijra van igénye; ha már most ez a nyugdijas tisztviselő például egy 2600 K fizetés, 1000 K lakáspénz és 600 K helyi pótlék, tehát összesen évi 4200 K állandó javadalmazással egybekötött állásra alkalmaztatik, a kétféle állandó javadalmazás közötti külömbözet évi 6200 koronát tenne ki, vagyis 1440 koronával haladná meg az illető által élvezett nyugdijnak és lakbérnyugdijnak együttes összegét.

A második bekezdés azt jelenti, hogy a nyugdijat a többlet erejéig nem kell beszüntetni akor, ha az állandó javadalmazás például: általános illetményrendezés, állomáshelycsere, az állomáshelynek magasabb lakáspénzosztályba való sorozása, vagy
lomáshelynek magasabb lakáspénzosztályba való sorozása, vagy
általános jellegü helyi vagy drágasági pótlék engedélyezése következtében emelkedik.

Az első és második bekezdésnek határozmányai azokra is kiterjesztvék, akik a jelen törvény hatálybalépése előtt helyeztettek nyugalomba, akik azonban a tényleges szolgálat kötelékébe a jelen javaslat hatálybalépését követő időpontban vétetnek vissza. A szükséges átmeneti határozmányt a 90. §-nak első bekezdése tartalmazza.

Az utolsó bekezdés kimondja, hogy a jelen szakasz határozmányai a miniszterekre, államtitkárokra, stb. nem terjednek ki, s hogy ennélfogva a nevezetteknek nyugdiját és lakbérnyugdiját a tényleges szolgálatba való visszalépés esetén egész összegében be kell szüntetni. Eddig ilyen korlátozás nem volt, ugy hogy gyakrabban fordult elő az az eset, hogy nyugdijazott miniszterek ismét állami tisztviselők lettek s mint ilyenek miniszteri fizetést élveztek, ami legkevésbbé sem mondható indokoltnak. Az ujból tényleges szolgálatot vállaló nyugdijas miniszterek, államtitkárok, stb. nyugdijuknak és lakbérnyugdijuknak teljes beszüntetése által azért még nem jutnak hátrányos helyzetbe, mert ujabbi nyugdijaztatásuk esetén a jelen törvény 47. §-a értelmében a korábbi magasabb összegü nyugdijra és lakbérnyugdijra van igényük. Ez a korlátozó határozmány azonban nem nyer alkalmazást azokra a volt napidijas miniszterekre, államtitkárokra, stb., akik a tényleges szolgálat kötelekébe még a jelen törvény hatálybalépése előtt vétettek vissza. Az ere vonatkozó átmeneti határozmányt a 90. §-nak második bekezdése tartalmazza.

47. §. Ha a nyugalomba helyezett s később az állami, vagy a 2. és 3. szakaszok szerint az államival egyenlőnek tekintendő, vagy a 16. szakaszban említett törvényhatósági

tényleges szolgálat kötelékébe ismét visszavett tisztviselőnek, altisztnek, vagy szolgának az ujabb alkalmazás után őt megillető nyugdija a lakbérnyugdijjal együtt kisebb lenne a korábban már élvezett nyugdij és lakbérnyugdij együttes összegénél, ujabb nyugdijazás esetén a korábbi magasabb összegü nyugdijra és lakbérnyugdijra tarthat igényt.

A magasabb összegü nyugdij és lakbérnyugdij abban az esetben, ha az ujabbi alkalmazás a 16. szakaszban emlitett törvényhatósági alkalmazás volt, azt az ágazatot terheli, amelynek terhére azt a tisztviselő, altiszt vagy szolga korábban is élvezte, minden más esetben pedig azt az ágazatot, amelynél a tisztviselő, altiszt vagy szolga utoljára állott alkalmazásban.

E szakasznak szövegezése szerint a korábbi alkalmazás után élvezett nyugdijnak és lakbérnyugdijnak együttes összégét kell összehasonlitani az ujabb alkalmazás után járó nyugdijnak és lakbérnyugdijnak együtt összegével s csak ha ez az utóbbi együttes összeg kisseb a korábbi alkalmazás után élvezett nyugdijnak és lakbérnyugdijnak együttes összegénél, akkor lehet a korábbi nyugdijat és lakbérnyugdijta folyósitani. Ha tehát a tisztviselő, altiszt vagy szolga korábbi alkalmaztatása után lakbérnyugdijat egyáltalán nem élvezet s az ez után az alkalmazác után járó nyugdija meg is haladja az ujabb alkalmazás után járó nyugdijának a lakbérnyugdij nélküli összegét, a korábban élvezett magasabb összegü nyugdijra csak akkor tarthat igényt, ha az az ujabbi alkalmazás után járó nyugdijnak és lakbérnyugdijnak együttes összegét is meghaladja. Ilyen esetben önként érthetőleg az illetőnek lakbérnyugdijra egyáltalán nincsen igénye, s részére csak a korábbi alkalmazás után élvezett magasabb összegü nyugdijat lehet folyósitani.

48. §. Az a tisztviselő, altiszt és szolga, aki a 31. szakasz értelmében nyugdijra igényt adó legkisebb szolgálati idejét még nem töltötte be, s akinek részére a 42. szakasz alapján sem engedélyeztetett nyugdij, végkielégitésre tarthat igényt akkor, ha reá nézve a 31. szakasz *a*) és *c*) pontjaiban megkivánt feltételek egyike beállott, vagy ha őt a 35. szakasz határozmányai alapján szabályszerü elbánás alá kell vonni.

A végkielégités nem történhetik büntetésből s azt a 31. szakasz *a*) és *c*) pontjaiban megkivánt feltételek valamelyikének bekövetkezése esetén a tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának kérelmére is el kell rendelni. A 31. szakasz negyedik bekezdésének, valamint a 32. szakasznak határozmányai a végkielégités megállapitásánál is megfelelő alkalmazást nyernek.

A végkielégités összegét a tényleges szolgálatban utol-

jára élvezett beszámitható javadalmazásnak alapul vétele mellett, és pedig bezárólag öt beszámitható szolgálati évig az emlitett javadalmazásnak egy évi összegével, öt évnél több, de tiz évnél kevesebb beszámitható szolgálati idő esetén pedig az emlitett javadalmazásnak két évi összegével kell megállapitani.

Az a tisztviselő, altiszt vagy szolga, aki a 31. szakasz értelmében nyugdijra igényt adó legkisebb szolgálati idejét már betöltötte, vagy akinek részére a 42. szakasz alapján nyugdij engedélyeztetett, végkielégitésre igényt nem tarthat.

A 41. szakaszban felsoroltak, valamint általában az ideiglenes minőségben alkalmazott tisztviselők, altisztek és szolgák végkielégitésre igényt nem tarthatnak.

A napszámosnak és a munkásnak nincsen igénye végkielégitésre, amennyiben tehát a jelen törvény értelmében nyugbérre igényt nem szereztek, őket állásuktól minden ellátásra való igény nélkül kell felmenteni.

A jelen szakasz értelmében jövőben a rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) élvezetében nem állott altiszteknek és szolgáknak, valamint azoknak a tisztviselőknek, altiszteknek és szolgáknak is igényük lesz végkielégitésre, akik a jelen törvény alapján beszámitható szolgálati idejüknek kezdetekor negyvenedik életévüket már betöltötték volt, s akiknek edig, ha állandó ellátásra igényt még nem szereztek, semmiféle ellátásra, tehát végkielégitésre sem volt igényük.

Az első bekezdés szerint végkielégitésre csak az a tisztviselő, altiszt vagy szolga tarthat igényt, aki olyan testi vagy lelki fogyatkozásban szenved, amely őt szolgálatának további ellátására véglegesen vagy legalább huzamosabb ideig képtelenné teszi (31. §. a) pont, vagy aki hatvanadik életévét betöltötte (31. §. c) pont), vagy akit a 35. §. határozmányai alapján kell szabályszerü elbánás alá vonni. Önként érthetőleg azok a tisztviselők, altisztek és szolgák, akik a 31. §. alapján már nyugdijra birnak igénynyel, vagy akik részére a 42. §. alapján nyugdijat lehet engedélyezni, végkielégitésre igénynyel nem birnak.

A harmadik bekezdés állapitja meg a végkielégités összegét; beszámitható javadalmazás alatt ép ugy, mint a nyugdij megálapitásánál, itt is csak a 23. §. értelmében beszámitható javadalmazást, illetőleg a rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) élvezetében nem állott altiszteknél és szolgáknál a havi, heti vagy napi bérnek vagy zsoldnak egy évre eső összegét lehet érteni, tehát a lakáspénzt vagy annak egy részét a végkielégités megállapitásánál sem lehet beszámitható javadalmazásnak tekinteni.

49. §. Ha a beszámitható javadalmazásnak egy évi öszszegével végkielégitett tisztviselő, altiszt vagy szolga az 1., 2. és 3. szakaszokban megjelölt hivatalok vagy állások valame-

lyikére ujból alkalmaztatik és ha a tényleges szolgálat köteléke alól történt felmentés és az ujabbi alkalmazás között még nem telt el egy esztendő, a felvett végkielégitésnek annyi tizenketted részét tartozik visszatériteni, ahány teljes hónapi ujabb alkalmazásban töltött tényleges szolgálat erre az egy évre esik.

Ha pedig a beszámitható javadalmazásnak két évi összegével végkielégitett tisztviselő, altiszt vagy szolga alkalmaztatik ujból az 1., 2. és 3. szakaszokban megjelölt hivatalok vagy állások valamelyikére és ha a tényleges szolgálat köteléke alól történt felmentés és az ujabbi alkalmazás között még nem telt két esztendő, a felvett végkielégitésnek annyi huszonnegyedrészét tartozik visszatériteni, ahány teljes hónapi ujabb alkalmazásban töltött tényleges szolgálat erre a két évre esik.

Ha a végkielégitett tisztviselő, altiszt vagy szolga egy, illetőleg két esztendőn belül a tényleges szolgálatban ujból alkalmaztatik, az ujabbi alkalmazásnak azokra a hónapjaira, amelyek ezen az egy, illetőleg két esztendőn belül esnek, kétszeres illetményeket, vagyis a végkielágitésnek ezekre a hónapokra eső részeit és az uj alkalmazással egybekötött javadalmazást is kapna. Nehogy ez az eset előfordulhasson, a törvény itt kimondja, hogy a tisztviselő, altiszt vagy szolga köteles visszatériteni a végkielégitésnek azokra a hónapokra eső részleteit, amely hónapokban ő már ujból tényleges szolgálatban volt alkalmazva. A szövegezésből kitünik, hogy ha az ujabb alkalmazás nem a hó elsejével kezdődött, a végkielégitésnek erre a csonka hónapra eső részét nem kell visszatériteni.

50. §. Az állami szolgálatban alkalmazott nőket saját személyükre vonatkozó ellátási igényeik szempontjából ugy a jogok, mint a kötelességek tekintetében a férfialkalmazottakkal egyenlőknek kell tekinteni.

A nőalkalmazot a saját alkalmaztatása után őt megillető nyugdijra, lakbérnyugdijra, nyugbérre vagy végkielégitésre abban az esetben is igényt tarthat, ha férje még életben van, vagy ha férje után ellátást élvez; a saját alkalmaztatása után járó nyugdijat, lakbérnyugdijat vagy nyugbért pedig akkor is megtartja, ha férje után csak később részesül ellátásban, vagy ha ujból férjhez megy.

Ez a szakasz rendelkezik a nőalkalmazottak ellátási igényeiről. Az első bekezdésben foglaltak megfelelnek az 1885. évi XI. törvényczikk 56. §-ának első bekezdésében, a második bekezdésben foglaltak az 1885. évi XI. törvényczikk 57. §-ában s a harmadik bekezdésben foglaltak az 1885. évi XI. törvényczikk 58. §-ában foglaltaknak.

Azok a határozmányok, amelyek a nőalkalmazottak hátra-

hagyottainak (özvegyen maradt férj és a gyermekek) esetleges ellátására való igényét állapitják meg, a jelen törvényben az özvegyekre és árvákra vonatkozó határozmányok közé vétettek fel.

III. FEJEZET.

Az özvegyek és árvák ellátására vonatkozó határozmányok.

51. §. A 31. szakasz értelmében nyugdijra igényt adó szolgálati idő betöltése után a tényleges szolgálatban elhalt, nem különben a nyugdijazott állapotban elhalt tisztviselő, altiszt és szolga özvegyének igénye van özvegyi nyugdijra:

a) ha férjével a tényleges szolgálat ideje alatt, vagy azt megelőzőleg lépett házasságra.

b) ha a házasság megkötésekor a férj még nem volt ötvenhét éves,

c) ha a házasság a férj halálát legalább három hónappal megelőzőleg köttetett és

d) ha az özvegy a férj halálakor férjével együtt élt.

A *b*) és *c*) pontokban meghatározott feltételek igazolását csak a jelen törvény hatálybalépése után kötött házasságoknál lehet megkivánni, mig a jelen törvény hatálybalépése előtt kötött házasságok tekintetében az 1885. évi XI. törvényczikknek határozmányai irányadók.

A fentebb felsorolt feltételek alól a következő kivételek állapittatnak meg:

1. Az a nő, aki nyugdijazott tisztviselőhöz, altiszthez vagy szolgához ment nőül, igényt tarthat özvegyi nyugdijra akkor, ha házasságuk által a tényleges szolgálat alatt született gyermek törvényesittetett, vagy pedig akkor, ha férje: a nyugalomba helyezés időpontjában még nem volt hatvan éves, a beszámitható javadalmazással egyenlő összegü nyugdijra igényt adó szolgálati idejét még nem töltötte be és a házasság megkötése után a tényleges szolgálatban ujból alkalmaztatván, legalább még három évig szolgált.

2. Az a nő, aki tényleges szolgálatban álló, de ötvenhét évesnél idősebb tisztviselőhöz, altiszthez vagy szolgához ment nőül, igényt tarthat özvegyi nyugdijra akkor, ha házasságukból gyermek származott, vagy ha férje a házasság megkötése után legalább még három évig tényleg szolgált.

3. Az a nő, akinek házassága a férj halálát három hónapnál rövidebb idővel megelőzőleg köttetett, igényt tarthat özvegyi nyugdijra akkor, ha házasságukból gyermek származott, vagy ha házasságuk által gyermekük törvényesittetett, vagy ha a férj halálát a házasság megkötése után keletkezett hevenybetegség okozta.

4. Az a nő, aki férje halálakor férjével nem élt együtt, igényt tarthat özvegyi nyugdijra akkor, ha erkölcs tekintetében kifogás alá nem esik és ha hitelt érdemlőleg beigazolja, hogy a különélés nem az ő hibájából következett be.

5. Az a nő, akinek a tisztviselővel, altiszttel vagy szolgával kötött házasságát a biróság jogerősen felbontotta, igényt tarthat özvegyi nyugdijra akkor: ha nem ment ujból férjhez, ha a házasság felbontását kimondó itéletből kétségtelenül kitünik, hogy a házasság kizárólag a férj hibájából bontatott fel és ha a férj tartásdij fizetésére volt kötelezve.

Az a körülmény, hogy a férj halála öngyilkosság következtében állott be, az özvegyi nyugdijra való igényre befolyással nincsen.

Jövőben csak az olyan tisztviselő, altiszt és szolga özvegyének lesz igénye özvegyi nyugdijra, aki a 31. §. értelmében nyugdijra igényt adó szolgálati idejét már betöltötte, vagyis aki már maga is igényt szerzett nyugdijra.

A b) pont alatti feltétel — az 1885. évi XI. törvényczikk 35. §-ának 3. pontjából következtethetőleg — eddig is megvolt, de nem volt határozottan kimondva. Eltérés van azonban annyiban, hogy a korhatár a hatvanadik életévről az ötvenhetedik életévre leszállittatott.

Uj a c) pont, amely az igényt az özvegyi nyugdijra ahhoz a feltételhez köti, hogy a házasság a férj halálát legalább három hónappal megelőzőleg köttetett legyen.

A b) és c) pontokban foglalt uj korlátozó határozmányok visszaható erővel nem birnak.

Kihagyatott az általános feltételek közül az 1885. évi XI. törvényczikk 34. §-ának c) pontjában megkivánt az a feltétel, hogy az özvegy erkölcsös életmódját is igazolja, s ennek az igazolása, — a jelen szakasz 4. pontja szerint — csak abban az esetben kivántatik meg, ha a nő a férj halálakor férjével nem élt együtt, de özvegyi nyugdijra mégis igényt tart azon az alapon, hogy a különélés állitólag nem az ő hibájából következett be.

A harmadik bekezdés s annak 1—5. pontjai tartalmazzák az olyan esetekre vonatkozó határozmányokat, amelyekben az első bekezdés a)—d) pontjai alatt felsorolt általános feltételek alól kivételnek van helye.

Az 1. pont szerint, amely lényegileg az 1885. évi XI. törvényczikk 35. §-ának 1. és 2. pontjaiban foglalt határozmányokat tartalmazza, annak a nőnek is van igénye özvegyi nyugdijra, aki nyugdijazott tisztviselőhöz, altiszthez vagy szolgához ment nőül, de csak két esetben és pedig: 1. ha házasságuk által a tényleges szolgálat alatt született gyermek törvényesittetett, vagy 2. ha a férj: a nyugalomba helyezés időpontjában még nem volt hatvan éves. A szövegezésből kitünőleg — a második esetben a nő csak akkor tarthat igényt özvegyi nyugdijra, ha az ott megkivánt mind a három feltételt be tudja igazolni.

Teljesen uj az 5. pontban foglalt határozmány. Az 5. pontban emlitet esetben özvegyi nyugdij megállapitásáról önként érthetőleg csak akkor lehet szó, ha az ott megkivánt mind a három feltétel beigazoltatik.

52. §. A 6. szakaszban felsorolt eseteken kivül özvegyi nyugdijra igényt nem tarthat:

a) az a nő, aki nem magyar állampolgár;

b) az a nő, akit a biróság jogerős itélettel hivatalvesztésre itélt, vagy akit a biróság olyan büntetendő cselekmény miatt itélt el jogerősen szabadságvesztés-büntetésre, amelylyel a közhivatalnak vagy szolgálatnak elvesztése, mint törvény szerint következő hatály van egybekötve;

c) az a nő, akinek férjéről a nyugalomba helyezés után kiderült, hogy még tényleges szolgálata alatt olyan cselekményt követett el, amely alapul szolgálhatott volna arra, hogy a szolgálat kötelékéből elbocsáttassék, s akinek férje ennélfogva nyugdiját a 44. szakasz 6. pontja értelmében fegyelmi határozat alapján elvesztette;

d) a végkielégitett s ujabb állami vagy a 2. és 3. szakaszok szerint az államival egyenlőnek tekintendő alkalmazást nem nyert tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának özvegye még akkor sem, ha a férjnek beszámitható szolgálati ideje az öt évet meghaladta;

e) a nőalkalmazottak özvegyen maradt férje;

f) a napszámosnak és a munkásnak özvegye.

Az 51. szakasz 5. pontjában emlitett esetben, ha a volt férj halálakor igényjogosult özvegyet nem hagyott hátra, a nőt a teljes összegü özvegyi nyugdij illeti meg; ha pedig a volt férj halálakor igényjogosult özvegyet is hagyott hátra, ez az özvegy és az 51. szakasz 5. pontjában emlitett nő vagy esetleg nők a törvényszerü özvegyi nyugdijban egyenlő mértékben osztoznak. Az 51. szakasz 5. pontjában emlitett nő részére megállapitandó özvegyi nyugdij azonban — tekintet nélkül arra, hogy maradt-e hátra igényjogosult özvegy vagy sem — nem haladhatja meg annak a tartásdijnak összegét, amelynek fizetésére a volt férj volt kötelezve. Ha a tartásdijnak az összege kisebb, mint az özvegyi nyugdijnak az 51. szakasz 5. pontjában emlitett nőt megillető hányada, a külömbözetet az igényjogosult özvegy részére kell kiadni.

Az a nő, aki olyan tisztviselőhöz, altiszthez vagy szolgához ment nőül, akinek korábbi házasságát a biróság jogerősen felbontotta, a teljes összegü özvegyi nyugdijra csak akkor tarthat igényt, ha férjének korábbi neje részére nem állapittatott meg az 51. szakasz 5. pontja alapján özvegyi nyugdij, vagy ha az e nő részére megállapitott özvegyi nyugdij bármely okból beszüntettetett.

Ez a szakasz, illetőleg annak első bekezdése állapitja meg, hogy a 6. §-ban felsorolt eseteken kivül még milyen esetekben nincs igénye a nőnek özvegyi nyugdijra.

A b) pont alatti határozmány már az 1885. évi XI. törvényczikk 35. §-ának 5. pontjában is ki volt mondva.

A c) pontban foglalt uj határozmány csak következménye a 44. §. 6. pontjában foglaltaknak, valamint a 6. §. első bekezdésének 7. pontjában, illetőleg második bekezdésében kimondott annak az elvnek, hogy a hátrahagyottaknak sincs igényük ellátásra akkor, ha az alkalmazott olyan cselekményt, követett el, amely előreláthatólag a szolgálat kötelékéből való elbocsáttatását vonta volna maga után.

A b) és c) pontban foglalt határozmányok szigorát különben enyhitik a 60. §-ban foglalt határozmányok, amelyek lehetővé teszik, hogy ilyen esetekben a miniszter (állami számvevőszék elnöke) engedélyezhessen az özvegy részére özvegyi nyugdijat.

A d) pont szerint nincs igénye nyugdijra annak az özvegynek, akinek férje végkielégitéssel vált meg az állami szolgálatból. A végkielégités alatt csak olyan, egyszersmindenkorra szóló részeltetést lehet érteni, amely által az illetőnek összes megszerzett igényei teljesen és végleg kielégitettnek, tehát kielégitést nyernek nemcsak a saját személyére, hanem a hátrahagyottaira nézve megszerzett igények is.

A második és harmadik bekezdések szabályozzák az olyan esetekben követendő eljárást, amikor az a nő, akinek a tisztviselővel, altiszttel vagy szolgával kötött házasságát a biróság jogerősen felbontotta, az 51. §. 5. pontja értelmében igényt tarthat özvegyi nyugdijra. Ha ilyen esetben a férj nem nősült meg ujból, vagy ha meg is nősült, de halálakor igényjogosult özvegyet nem hagyott hátra, a korábbi nejének — az egyéb feltételek fennforgása esetén — önként érthetőleg a teljes összegü özvegyi nyugdijra van igénye.

Előfordult azonban az az eset, hogy a tisztviselő, altiszt vagy szolga, akinek házasságát a biróság jogerősen felbontotta, ujból megnősül s halálakor nyugdijra igényjogosult özvegyet hagy hátra. Ilyen esetben a két (esetleg több) nő az özvegyi nyugdijban egyenlő mértékben osztozik.

A harmadik bekezdésben foglalt határozmány tulajdonképen következménye a második bekezdésben foglaltaknak, azonban itt még felvétetett az a határozmány is, hogy az igényjogosult özvegy özvegyi nyugdijának korlátozása csak addig tart, amig a tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának korábbi neje a részére megállapitott özvegyi nyugdijnak élvezetében áll. Ha tehát a tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának korábbi neje meghal, vagy ha a részére megállapitott özvegyi nyugdij bármely más okból (pl. ujból férjhezmenés) beszüntettetik, a későbbi nő részére, a következő hó elsejétől kezdve a teljes összegü özvegyi nyugdijat kell kiutalványozni.

53. §. A tisztviselő, valamint a rendszeres évi fizetés

(évi bér, évi zsold) élvezetében állott altiszt és szolga özvegyének nyugdija annak a beszámitható javadalmazásnak az alapul vétele mellett, amelyet a férj a tényleges szolgálatban utoljára élvezett, a következőkép állapittatik meg:

ha a beszámitható javadalmazás összege volt:		akkor az özvegyi nyugdij évi
nem több mint évi	700 K	390 K
évi 700 K több, de nem több mint évi	1.000 „	480 „
„ 1.000 „ „ „ „ „ „ „ „	1.200 „	600 „
„ 1.200 „ „ „ „ „ „ „ „	1.400 „	800 „
„ 1.400 „ „ „ „ „ „ „ „	1.800 „	1.000 „
„ 1.800 „ „ „ „ „ „ „ „	2.400 „	1.200 „
„ 2.400 „ „ „ „ „ „ „ „	3.000 „	1 400 „
„ 3.000 „ „ „ „ „ „ „ „	3.600 „	1.600 „
„ 3.600 „ „ „ „ „ „ „ „	4.200 „	1.800 „
„ 4.200 „ „ „ „ „ „ „ „	4.800 „	2.000 „
„ 4.800 „ „ „ „ „ „ „ „	5.400 „	2.200 „
„ 5.400 „ „ „ „ „ „ „ „	6.000 „	2.400 „
„ 6.000 „ „ „ „ „ „ „ „	6.600 „	2.600 „
„ 6.000 „ „ „ „ „ „ „ „	7.200 „	2.800 „
„ 7.200 „ „ „ „ „ „ „ „	8.000 „	3 000 „
„ 8.000 „ „ „ „ „ „ „ „	8.800 „	3 200 „
„ 8.800 „ „ „ „ „ „ „ „	9.600 „	3 400 „
„ 9.600 „ „ „ „ „ „ „ „	10.400 „	3.600 „
„ 10.400 „ „ „ „ „ „ „ „	12.000 „	4.500 „
„ 12.000 „ „ „ „ „ „ „ „	14.000 „	3.800 „
„ 14.000 „ „ „ „ „ „ „ „	16.000 „	5.400 „
„ 16.000 „ koronánnál több		6.000 „

Abban az esetben, ha a fentiek szerint járó özvegyi nyugdij kevesebb lenne, mint annak az összegnek a fele, amely a férjet nyugdij cimén megillette vagy megillette volna, az özvegy részére a külömbözetet is ki kell utalványozni özvegyi nyugdij szimén, azonban ezt a különbözetet sem az 55. szakasz alapján engedélyezhető kedvezményes özvegyi nyugdijnak, sem a gyermekek nevelési járulékának megállapitásánál nem lehet figyelembe venni. Az özvegyi nyugdij ezzel a külömbözettel együtt sem lehet több évi 8000 koronánál.

A rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) élvezetében nem állott altiszt és szolga özvegyének nyugdija annak a beszámitható javadalmazásnak egy harmad részével állapittatik meg, amelyet a férj a tényleges szolgálatban utol-

jára élvezett; az ekként megállapitott özvegyi nyugdij azonban évi 300 koronánál kevesebb nem lehet.

Abban az esetben, ha a férj, a házasság megkötésétől nyugalomba helyeztetéséig, illetőleg haláláig terjedő időben, a jelen törvény szerint beszámitható szolgálata után, a tényleges szolgálatban utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnál magasabb összegü beszámitható javadalmazást élvezett, az özvegyi nyugdij megállapitásánál ezt a magasabb összegü beszámitható javadalmazást kell alapul venni.

Ez a szakasz állapitja meg az özvegyi nyugdijak mértékét, még pedig a férj által élvezett beszámitható javadalmazáshoz alkalmazkodó összegekben.

Az első bekezdés szerint járó legmagasabb özvegyi nyugdij évi 6000 K.

A legkisebb özvegyi nyugdij a tisztviselők özvegyeinél évi 800 K, a rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) élvezetében állott altisztek és szolgák özvegyeinél pedig évi 360 K, vagyis ugyanannyi lesz, mint amennyivel a tisztviselőket, illetőleg a rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) élvezetében állott altiszteket és szolgákat megillető nyugdijnak legkisebb összege a 37. §. értelmében megállapittatott.

Az esetben, ha az első bekezdés szerint járó özvegyi nyugdij kevesebb lenne, mint anak az összegnek a fele, amely a férjet nyugdij czimén megillette vagy megillette volna, részére az első bekezdés szerint járó özvegyi nyugdij és a férjet megillető nyugdijnak fele között mutatkozó külömbözetet is ki kell utalványozni özvegyi nyugdij czimén, ami más szóval azt jelenti, hogy az özvegyi nyugdij soha sem lehet kevesebb, mint a férjet megillető nyugdijnak 50%-a, még pedig tekintet nélkül arra, hogy a férj a tényleges szolgálatban vagy a nyugdijazott állapotban halt-e meg.

A második bekezdés e határozmányának hatása csak a magasabb fizetésü és hosszabb beszámitható szolgálati idővel biró tisztviselők özvegyeinél mutatkozik és pedig azért, mert a kisebb fizetésü tisztviselők, valamint az altisztek és szolgák özvegyeinél már az első bekezdés szerint járó özvegyi nyugdij is meghaladja vagy legalább is eléri a beszámitható javadalmazásnak 50%-át.

A második bekezdés szerint járó különbözetet azonban a gyermekek nevelési járulékának megállapitásánál már nem lehet figyelembe venni, vagyis a nevelési járulék megállapitásánál — ahol az az özvegyi nyugdijhoz alkalmazkodik — mindig csak a jelen szakasz első bekezdése alapján járó özvegyi nyugdijat lehet alapul venni.

A második bekezdés alapján járó külömbözetet az első bekezdés alapján járóo özvegyi nyugdijjal egy összegben kell folyósitani.

Az első bekezdés alapján járó özvegyi nyugdij megállapitásánál alapul szolgáló beszámitható javadalmazás alatt önként

érthetőleg csak a 23. §. szerint beszámitható javadalmazást kell érteni, a 38. §. alapján járó lakbérnyugdijat tehát az özvegyi nyugdij megállapitásánál nem lehet figyelembe venni. De nem lehet önként érthetőleg a lakbérnyugdijat a második bekezdés alapján járó külömbözet megállapitásánál sem figyelembe venni, vagyis a férjet megillető nyugdij alatt csak a 37. §. szerint megállapitható nyugdijat — a lakbérnyugdij nélkül — lehet érteni.

54. §. A miniszternek, az állami számvevőszék elnökének, az államtitkárnak, az állami számvevőszék alelnökének, Budapest székesfőváros főpolgármesterének és a fiumei kormányzónak özvegye részére az özvegyi nyugdijat az 53. szakasz határozmányai szerint kell megállapitani akkor, ha a férjnek összes beszámitható szolgálati ideje az öt évet eléri vagy meghaladja.

A jelen szakaszban felsoroltaknak özvegyei azonban — az 51. szakasz *a*), *b*), *c*) *és d*), valamint 2., 3. és 4. pontjaiban meghatározott feltételek mellett — már akkor is igényt tarthatnak özvegyi nyugdijra, ha a férjnek összes beszámitható szolgálati ideje öt évnél ugyan kevesebb, de a férj a fentemlitett minőségekben együttvéve egyhuzamban legalább három évig szolgált. Az özvegyi nyugdijnak összege ebben az esetben a miniszternek és az állami számvevőszék elnökének özvegye részére évi 5000 koronával, az államtitkárnak, az állami számvevőszék alelnökének, Budapest székesfőváros főpolgármesterének és a fiumei kormányzónak özvegye részére évi 3000 koronával állapittatik meg.

A jelen szakaszban foglaltak lényegükben megfelelnek az 1885. évi XI. törvényczikk 37. §-ban foglaltaknak.

Az első bekezdés szövegezéséből kitünik, hogy ha a férjnek legalább öt évi beszámitható szolgálati ideje volt, a miniszter, államtitkár, stb. özvegyének nyugdiját a tényleges szolgálatban utoljára, tehát a miniszteri, államtitkári, stb. minőségben élvezett beszámitható javadalmazás alapul vétele mellett kell megállapitani, tekintet nélkül arra, hogy a férj mennyi időt töltött miniszteri, államtitkári, stb. minőségben.

A második bekezdés annyiban tér el az eddigi határozmányoktól, hogy a feltételek közé az 51. §-nak 2. pontja is felvétetett (a 3. pont eddig is meg volt), ami azt jelenti, hogy a hivatkozott pontban foglalt határozmány a jelen szakaszban felsoroltak özvegyeire is alkalmazást nyer.

55. §. Özvegyi nyugdijat lehet engedélyezni a 31., illetőleg a 41. szakasz értelmében nyugdijra igényt adó legkisebb szolgálati idő betöltése előtt a tényleges szolgálatban elhalt tisztviselő, altiszt és szolga özvegye részére is abban az esetben, ha a férj életét minden kétséget kizárólag a szolgálat teljesitése közben vagy a szolgálat teljesitéséből kifo-

lyólag szenvedett baleset vagy más hirtelen, időbelileg pontosan meghatározható, viszonylagosan rövid időszakon belül beállott rendkivüli esemény következtében vesztette el és ha az 51. szakasz *a*), *b*), *c*) és *d*) pontjaiban megkivánt feltételek megvannak.

Ez a határozmány az ideiglenes minőségben alkalmazott, valamint az olyan tisztviselők, altisztek és szolgák özvegyeire is kiterjed, akik a jelen törvény alapján beszámitható szolgálati idejüknek kezdetekor negyvenedik életévüket már betöltötték volt.

Az első bekezdésben emlitett körülmények között életét vesztett tisztviselőnek, altisztnek és szolgának özvegyét, ha a férj a 31. szakasz értelmében nyugdijra igényt adó legkisebb szolgálati idejét már betöltötte, az őt az 53. szakasz első bekezdése alapján egyébként megillető özvegyi nyugdijnak másfélszeres összegével megállapitandó özvegyi nyugdijban lehet részesiteni. Ilyen özvegy az 53. szakasz második bekezdése alapján járó különbözetre igényt nem tarthat s az özvegyi nyugdij évi 8000 koronát ebben az esetben sem haladhat meg.

Ha a m. kir. állami rendőrségnél, a m. kir. határrendőrségnél, a m. kir. pénzügyőrségnél, a m. kir. csendőrségnél, a birósági fogházaknál, az országos büntető intézeteknél, az állami erdészetnél és a kincstári fém- és sóbányászatnál alkalmazott — s szolgálatot fegyver alatt teljesitő — rangosztályba nem sorozott havidijas, altiszt, szolga vagy őr, valamint olyan egyéb alkalmazott, akire ezt a határozmányt a miniszterium a 42. szakasz értelmében rendeleti uton kiterjesztette, minden kétséget kizárólag az ellenszegülőkkel folytatott harcban, vagy más a szolgálat teljesitése közben előállott viadalban, illetőleg szolgálat közben vagy amiatt ért orvtámadás folytán szerzett sérülése következtében vesztette életét, — a szolgálati időre, valamint arra való tekintet nélkül, hogy ideiglenes vagy végleges minőségben volt-e alkalmazva — a hátrahagyott özvegy részére az elhalt férj által utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnak teljes összegével felérő özvegyi nyugdijat lehet engedélyezni.

A jelen szakaszban emlitett kedvezményes özvegyi nyugdijakat csak a pénzügyminiszter előzetes hozzájárulásával és csak olyan esetekben lehet engedélyezni, ha a halált okozó baleset, rendkivüli esemény vagy sérülés és a férj halálának napja között egy évnél hosszabb idő nem telt el.

Amikor a férj a szolgálat teljesitése közben vagy a szolgálat teljesitéséből kifolyólag szenvedett baleset vagy rendkivüli

esemény következtében jóval korábban hal el, az özvegy részére a törvényszerünél valamivel kedvezőbb ellátást biztosit ez a szakasz.

A kedvezőbb ellátás mértéke a harmadik bekezdésben említett esetben, az 53. §. első bekezdése alapján járó özvegyi nyugdijnak másfélszeresével van megállapitva, ugy hogy a harmadik bekezdés alapján engedélyezhető kedvezményes özvegyi nyugdij az 53. §. első bekezdése szerint járó özvegyi nyugdijnak összegét 50%-al fogja meghaladni s igy például a IV. fizetési osztályba tartozott tisztviselő özvegye a jelen szakasz harmadik bekezdése alapján évi 7200 K özvegyi nyugdijat kaphat.

A 42. §. ötödik bekezdésében felsorolt, valamint az olyan egyéb alkalmazottak özvegyei részére, akikre ezt a határozmányt a miniszterium a 42. §. értelmében rendeleti uton kiterjesztette, az elhalt férj által utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnak teljes összegével felérő özvegyi nyugdijat lehet engedélyezni abban az esetben, ha a férj minden kétséget kizárólag az ellenszegülőkkel folytatott harczban, vagy más a szolgálat teljesitése közben előállott viadalban, iletőleg szolgálat közben vagy amiatt ért orvtámadás folytán szerzett sérülése következtében vesztette életét. A 42. §. az alkalmazott részére, ha ilyen sérülés miatt mindennemű állami szolgálatra teljesen képtelenné vált, a beszámitható javadalmazásnak teljes összegével felérő nyugdijat biztosit. még pedig szolgálati idejére, valamint arra való tekintet nélkül, hogy ideiglenes vagy végleges minőségben volt-e alkalmazva. Abban az esetben, ha a férj ilyen sérülés miatt éiletét vesztette, ez a szakasz az özvegy részére ugyanolyan összegü, vagyis a férj által utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnak teljes összegével felérő özvegyi nyugdijat engedélyez, még pedig itt is az alkalmazottnak szolgálati idejére, valamint arra való tekintet nélkül, hogy ideiglenes vagy végleges minőségben volt-e alkalmazva. Azonban, hogy ha ilyen alkalmazott után gyermekek is maradtak, azok mindaddig, mig anyjuk — a jelen szakasz negyedik bekezdésében foglalt határozmány alapján — az elhalt férj által utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnak teljes összegével felérő özvegyi nyugdijat élvez, nevelési járulékra igényt nem tarthatnak, mert nevelési járulék megállapitása esetén az özvegy és az árvák ellátása együttvéve meghaladná az alkalmazott által utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnak összegét. Ez a korlátozó határozmány különben a 63. §-ba fel is vétetett.

56. §. Az özvegy az özvegyi nyugdijból és a gyermekek részére engedélyezett nevelési járulékokból nemcsak saját gyermekeit, hanem férjének korábbi házasságából származott gyermekeit is köteles a 68. szakaszban meghatározott életkor eléréséig eltartani és neveltetni.

Ha az özvegy ennek a kötelességének eleget nem tesz, vagy ha a gyermekek bármely okból nem élnek az özvegygyel közös háztartásban, a gyámhatóság elrendelheti, hogy a gyermekek nevelési járuléka, sőt esetleg az özvegyi nyug-

dijnak egy része is — azonban legfeljebb egy harmada — a gyámhatóság által kirendelt gyám vagy gondnok kezeihez szolgáltassék ki.

Ez a szakasz, illetőleg annak első bekezdése ugyanazt a határozmányt tartalmazza, mint az 1885. évi XI. törvényczikknek 38. §-a, azonban itt még kimondatott, hogy az özvegy a gyermekeket nemcsak a saját nyugdijából, hanem abból és a gyermekek részére engedélyezett nevelési járulékból köteles eltartani és neveltetni, s e kötelezettségre nézve határ gyanánt a 68. §-ban meghatározott életkor állapittatott meg.
A második bekezdés uj, de megfelel az e tekintetben már eddig is követett gyakorlatnak.

57. §. Az özvegy kérelmére a miniszter (állami számvevőszék elnöke) megengedheti az özvegyi nyugdijnak egy összegben való megváltását abban az esetben, ha a férj halálának napjától számitva legalább egy év már eltelt, ha az özvegy minden további igényéről lemond és ha az özvegy közhatósági orvosi bizonyitványnyal igazolja, hogy korához és egészségi állapotához képest előreláthatólag legalább még két évig élhet.

Olyan özvegy, akinek még nevelési járulék élvezetében álló vagy a 68. szakaszban meghatározott életkort még el nem ért gyermeke van, özvegyi nyugdijának megváltását csak a gyámhatóság jóváhagyásával kérheti.

Az özvegyi nyugdijnak megváltását a miniszter (állami számvevőszék elnöke) csak figyelmet érdemlő esetekben engedélyezheti s a megváltási összeget esetről-esetre határozza meg.

A megváltási összeg a megváltandó özvegyi nyugdijnak két évi összegénél nagyobb nem lehet.

A megváltott özvegyi nyugdijat még akkor sem lehet ujból folyósitani, ha az özvegy hajlandó lenne a megváltási összeget visszatériteni.

A 7. vagy a 60. szakasz alapján engedélyezett özvegyi nyugdij, az 51. szakasz 5. pontjában emlitett nő részére az 52. szakasz alapján megállapitott özvegyi nyugdij vagy résznyugdij, valamint a gyermekek nevelési járuléka megváltás tárgya nem lehet.

Az első bekezdésbe felvétetett az a korlátozás, hogy az özvegyi nyugdijnak megváltását csak a férj halálának napjától számitott egy év eltelte után lehet engedélyezni, még pedig azért, mert ha az özvegy a férj halálakor várandós állapotban volt, meg kell várni a gyermek megszületését s amennyiben a gyermek élve született, az özvegyi nyugdijnak megváltását csak a gyámhatóság jóváhagyásával lehet kérni.
A megváltási összeg a negyedik bekezdés szerint a meg-

váltandó özvegyi nyugdijnak két évi összegét meg nem haladhatja, amiből következik, hogy a megváltási összeget az özvegyi nyugdij két évi összegénél kisebb összeggel is meg lehet állapitani.

Az utolsó bekezdésben kimondatott, hogy a 7. vagy a 60. §. alapján — vagyis a miniszter (állami számvevőszék elnöke) által méltányosságból engedélyezett — özvegyi nyugdij, továbbá az 51. §. 4. pontjában (jogérvényesen felbontott házasság) emlitett nő részére az 52. §. alapján megállapitott özvegyi nyugdij vagy résznyugdij, valamint a gyermekek nevelési járuléka megváltás tárgyát nem képezheti.

58. §. Az ujból férjhez ment özvegy az ujból férjhezmenetel napjától számitott egy éven belül özvegyi nyugdijának megváltását kivánhatja. Ez a jog a 7. vagy a 60. szakasz alapján engedélyezett özvegyi nyugdijra, valamint az 51. szakasz 5. pontjában emlitett nő részére az 52. szakasz alapján megállapitott özvegyi nyugdijra vagy résznyugdijra is kiterjed.

Az ujból férjhezmenetel napjától számitott egy évi határidő eltelte után az özvegyi nyugdij megváltás tárgya nem lehet, hanem azt esetleges ujabbi özvegység esetére fenn kell tartani.

A megváltási összeget a megváltandó özvegyi nyugdijnak két évi összegével kell megállapitani.

A megváltott özvegyi nyugdijat ujabbi özvegység esetén még akkor sem lehet ujból folyósitani, ha az özvegy hajlandó lenne a megváltási összeget visszatériteni.

Ha az ujból férjhez ment özvegy, akinek első férje után járó özvegyi nyugdija fenntartatott, második férje után is özvegységre jut, vagy ha a második férjjel kötött házasságát a biróság jogerősen felbontotta vagy érvénytelennek nyilvánitotta, a fentartott özvegyi nyugdijat, ha arra a törvényes feltételek még mindig megvannak, a második férj halálának napját, illetőleg a házasság felbontását vagy érvénytelenné nyilvánitását kimondó határozat jogerőre emelkedésének napját követő hó elsejétől kezdve kell folyósitani.

A jelen törvény határozmányai alá tartozó tisztviselőhöz, altiszthez vagy szolgához nőül ment s második férje után is már nyugdijra igényt szerzett olyan özvegy, akinek első férje után járó özvegyi nyugdija fenntartatott, ujabb özvegység esetén csak az egyik, még pedig a magasabb összegü özvegyi nyugdijra tarthat igényt.

Az ujból férjhez ment özvegy nyugdijának megváltása annyiban külömbözik az özvegyi nyugdijnak az 57. §-ban szabályozott megváltásától, hogy itt, ha az özvegy az ujból férjhezmenetel napjától számitott egy évi határidőn belül kijelenti, hogy

nyugdiját meg akarja váltani, azt tőle megtagadni nem lehet, továbbá hogy sem egészségi állapotát, sem a gyámhatóság jóváhagyását igazolni nem tartozik, végül, hogy a megváltási összeget mindig a megváltandó özvegyi nyugdijnak két évi összegével kell megállapitani.

Ha az özvegy az ujból férjhezmenetel napjától számitott egy évi határidő alatt nem jelenti be azt, hogy nyugdiját meg akarja váltani, az özvegyi nyugdij minden további intézkedés nélkül, hivatalból fenntartatik esetleges ujabbi özvegysége esetére.

Egészen uj határozmányt tartalmaz az utolsó bekezdés, amely kimondja, hogy az özvegy az államkincstárból akkor is csak egyféle özvegyi nyugdijat kaphat, még pedig a magasabb összegüt, ha két izben is állami tisztviselő, altiszt vagy szolga volt a férje. Az 1885. évi XI. törvényczikk ilyen korlátozó határozmányt egyáltalán nem tartalmazott.

59. §. A már folyósitott özvegyi nyugdijat be kell szüntetni a következő esetekben:

1. ha az özvegy magyar állampolgárságát elveszti;

2. ha az özvegyet a biróság jogerős itélettel hivatalvesztésre itéli, vagy ha az özvegyet a biróság olyan büntetendő cselekmény miatt itéli el jogerősen szabadságvesztés-büntetésre, amelylyel a közhivatalnak vagy szolgálatnak elvesztése, mint törvény szerint következő hatály van egybekötve;

3. ha az özvegyet a biróság jogerős itélettel szabadságvesztés-büntetésre itéli a hivatalvesztés kimondása nélkül;

4. ha az özvegy a ministernek (állami számvevőszék elnökének) előzetes engedélye nélkül állandóan a magyar szent korona országainak, a birodalmi tanácsban képviselt királyságoknak és országoknak, illetőleg Boszniának és Herczegovinának határain kivül tartózkodik;

5. ha a férj halála után kiderül, hogy a férj még tényleges szolgálata alatt olyan cselekményt követett el, amely alapul szolgálhatott volna arra, hogy a szolgálat kötelékéből elbocsáttassék. Ilyen esetekben az özvegyi nyugdij beszüntetését a fegyelmi hatóság a fegyelmi eljárás megfelelő alkalmazása mellett mondja ki, ezt az eljárást azonban nem lehet meginditani s az özvegyi nyugdijat nem lehet beszüntetni akkor, ha a cselekmény elkövetése óta három évnél vagy a férj halála óta hat hónapnál hosszabb idő telt már el;

6. ha a férj halálától számitott három éven belül már a férj halálának időpontjában fennállott olyan körülmény derül ki, amelynek ismeretében az özvegyi nyugdij nem lett volna megállapitható. Ilyen esetekben az özvegyi nyugdij beszüntetését a fegyelmi hatóság a fegyelmi eljárás megfelelő alkalmazása mellett mondja ki;

7. ha az özvegy közmegbotránkozást okozó erkölcstelen életet él;

8. ha az özvegy ujból férjhez megy;

9. ha az özvegy nyugdiját az 57. szakasz értelmében megváltja;

10. ha az özvegy meghal.

A jelen szakasz 2., 5., 6., 9. és 10. pontjaiban felsorolt esetekben az özvegyi nyugdijat véglegesen kell beszüntetni. Az 1., 4. és 7. pontok alatt emlitett esetekben az özvegyi nyugdij csak időlegesen szüntetendő be s az özvegyi nyugdijat ujból folyósitani lehet azt a hónapot követő hó elsejétől kezdve, amely hónapban megszünt az az ok, amely miatt az özvegyi nyugdij beszüntettetett; a multra nézve azonban az özvegyi nyugdijat utólag sem lehet folyósitani. A 3. pont alatt emlitett esetben az özvegyi nyugdijat csak a szabadságvesztésbüntetés tartamára kell beszüntetni. A 8. pont alatt emlitett esetben az 58. szakasznak határozmányai nyernek alkalmazást.

Az özvegyi nyugdij beszüntetésének az 1., 2., 3. és 4. pontok alatt felsorolt esetei teljesen ugyanazok, mint a 44. §-nak 1., 3., 4. és 5. pontjai alatt a nyugalomba helyezett alkalmazott nyugellátásnak beszüntetése tekintetében felsorolt esetek.

Az 5. pontban foglalt határozmány megfelel a 44. §-nak 6. pontjában és 52. §-nak c) pontjában foglalt határozmányoknak.

Az 5. és 6. pontokban foglalt határozmányoknak szigorát enyhitik a 60. §-ban foglalt határozmányok, amelyek lehetővé teszik, hogy ilyen esetekben a miniszter (állami számvevőszék elnöke) engedélyezhessen az özvegy részére özvegyi nyugdijat.

Azokról az esetekről, amikor az özvegynek a 6. §. 5., 6. és 7. pontjaiban emlitett okból nincsen igénye özvegyi nyugdijra, illetőleg az ilyen esetekben a miniszter (állami számvevőszék elnöke) által engedélyezhető ellátásakról, a 7. §. rendelkezik.

Az utolsó bekezdés állapitja meg, hogy mikor kell az özvegyi nyugdijat véglegesen s mikor csak bizonyos időre beszüntetni. A nem végleges beszüntetés esetei a szabadságvesztés-büntetésre történt elitélés esete (3. pont), amikor a nyugdijat csak a szabadságvesztés-büntetés tartamára kell beszüntetni és az ujból férjhez menés esete (8. pont), amikor az 58. §-nak határozmányait kell alkalmazni. A 4. pont alatt emlitett esetre (állandóan külföldön tartózkodás előzetes engedély kieszközlése nélkül) vonatkozólag pedig ez a bekezdés is ugyanazt a határozmányt tartalmazza, mint a 44. §-nak második bekezdése. Egyéb esetekben az özvegyi nyugdijat mindig véglegesen kell beszüntetni.

60. §. Olyan özvegy részére, aki az 52. szakasz *b*) vagy *c*) pontjában emlitett okból özvegyi nyugdijra igényt nem tarthat, vagy akinek özvegyi nyugdija az 59. szakasz 5. v. 6. pontjában emlitett okból beszüntettetett, — méltánylást érdemlő körülmenyek fenforgása esetén és ha azt a vagyoni viszonyok is indokolják — a minister (állami számvevőszék el-

nöke), — annak az elsőfoku fegyelmi hatóságnak a javaslatára, amelynek illetékessége alá az özvegynek férje a tényleges szolgálatban utoljára tartozott s a pénzügyminister előzetes hozzájárulásával, — ugyanolyan vagy esetleg kisebb összegü özvegyi nyugdijat engedélyezhet, mint amilyen özvegyi nyugdijat az özvegy tényleg élvezett, vagy mint amilyenre egyébként igénye lenne.

A jelen szakasz alapján engedélyezett özvegyi nyugdij az 57. szakaszban szabályozott megváltás tárgya nem lehet.

Egészen uj, de a 7. és 45. §-ban foglaltakhoz hasonló határozmányokat tartalmaz ez a szakasz, amely lehetővé teszi, hogy méltánylást érdemlő körülmények fennforgása esetén és ha azt a vagyoni viszonyok is indokolják, a miniszter (állami számvevőszék elnöke) — annak az elsőfoku fegyelmi hatóságnak a javaslatára, amelynek illetékessége alá az özvegynek férje a tényleges szolgálatban utoljára tartozott s a pénzügyminiszter előzetes hozzájárulásával — özvegyi nyugdijat engedélyezhessen olyan özvegy részére, aki özvegyi nyugdijra az 52. §. b) és c) pontjában emlitett oknál fogva nem tarthat igényt (ha maga a nő itéltetik jogerős birói itélettel hivatalvesztésre, vagy ha a férjnek nyugdija a tényleges szolgálat alatt elkövetett, de csak a nyugalomba helyezés után kiderült cselekmény miatt fegyelmi itélet alapján beszüntettetett), vagy akinek özvegyi nyugdija az 59. §. 5. és 6. pontjában emlitett okból beszüntettetett (ha a férj halála után kiderült körülmény folytán, vagy a férj által még a tényleges szolgálat alatt elkövetett, de csak halála után kiderült cselekmény miatt az özvegyi nyugdij fegyelmi itélet alapján beszüntettetett.)

61. §. A jelen törvény értelmében ellátásra jogositó alkalmazásban állott s a tényleges szolgálatban elhalt tisztviselőnek, altisztnek és szolgának olyan özvegye, akinek özvegyi nyugdijra csak azért nincsen igénye, mert férje még nem töltötte be a 31., illetőleg a 41. szakasz értelmében nyugdijra igényt adó legkisebb szolgálati idejét, ha egyébként az 51. szakasz *a*), *b*), *c*) és *d*) pontjaiban megkivánt feltételeket beigazolja, a férj által a tényleges szolgálatban utoljára élvezett beszámitható javadalmazás egy évi összegének egy negyedévvel felérő végkielégitésre tarthat igényt.

Ugyanilyen összegü végkielégitésre tarthat igényt az 51. szakasz 1. és 2. pontjai alatt emlitett özvegy abban az esetben, ha özvegyi nyugdijra igénye még nincen, s ha egyébként az 51. szakasz *c*) és *d*) pontjaiban megkivánt feltételeket beigazolja.

Az ideiglenes minőségben alkalmazott tisztviselőnek, altisztnek és szolgának özvegye, valamint általában a nőalkalmazottaknak özvegyen maradt férje végkielégitésre igényt nem tarthat.

Ez a szakasz az özvegyeket némely esetben megillető végkielégitésre vonatkozó határozmányokat tartalmazza, amelyek lényegükben megfelelnek az 1885. évi XI. törvényczikk 48. §-ában foglaltaknak, azzal az eltéréssel, hogy mig az 1885. évi XI. törvényczikk értelmében a negyvenedik életévük betöltése után alkalmazásba lépett tisztviselők, altisztek és szolgák özvegyei végkielégitsre igényt egyáltalán nem tarthattak, addig a jelen szakasz alapján a jövőben az ilyen alkalmazottak özvegyeinek is lesz ignyük végkielégitésre.

Az első bekezdés csak a tényleges szolgálat tartama alatt elhalt tisztviselők, altisztek és szolgák özvegyeit emliti, minthogy a nyugdijas állapotban elhaltak özvegyei kivétel nélkül már nyugdijra birnak igénynyel.

A 41. §-ra való hivatkozás által a végkielégitésre való igény a 41. §-ban felsoroltak (miniszter, államtitkár, stb.) özvegyeire is kiterjesztetett, ami eddig határozottan kimondva nem volt.

Beszámitható javadalmazás alatt itt is csak a 23. §. szrint beszámitható javadalmazást lehet érteni, tehát a 38. §. alapján járó lakbérnyugdijat az özvegyi végkielégités megállapitásánál sem lehet figyelembe venni.

A jelen szakasz második bekezdésében foglalt határozmány felvétele folytán végkielégitésre lesz igénye a nyugdijazott tisztviselőhöz, altiszthez vagy szolgához nőül ment nőnek, valamint a tényleges szolgálatban álló, de ötvenhét évesnél idősebb tisztviselőhöz, altiszthez vagy szolgához nőül ment nőnek is, mindazokban az esetekben, amelyekben az özvegy az 51. §-nak 1. vagy 2. pontjában megkivánt feltételek alapján még nem szerzett igényt özvegyi nyugdijra; feltéve természetesen, hogy egyébként az 51. §. c) és d) pontjaiban megkivánt feltételeket beigazolja.

62. §. A 31. szakasz értelmében nyugdijra igényt adó szolgálati idő betöltése után a tényleges szolgálatban elhalt, nemkülönben a nyugdijazott állapotban elhalt tisztviselő, altiszt és szolga minden egyes törvényes, valamint utólagos házasság által vagy királyi kegyelem utján törvényesitett gyermekének, a 68. szakaszban meghatározott életkor eléréséig vagy korábban bekövetkezett ellátásáig, nevelési járulékra van igénye abban az esetben, ha a házasság, amelyből a gyermek származott, a tisztviselő, altiszt vagy szolga tényleges szolgálatának ideje alatt vagy azt megelőzőleg köttetett, illetőleg ha a törvényesités a tisztviselő, altiszt vagy szolga tényleges szolgálatának ideje alatt vagy azt megelőzőleg történt.

Nevelési járulékot lehet engedélyezni a 31., illetőleg a 41. szakasz értelmében nyugdijra igényt adó legkisebb szolgálati idő betöltése előtt a tényleges szolgálatban elhalt tisztviselő, altiszt és szolga törvényes, valamint utólagos házasság által vagy királyi kegyelem utján törvényesitett gyerme-

kének is abban az esetben, ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga életét, minden kétséget kizárólag a szolgálat teljesitése közben vagy a szolgálat teljesitéséből kifolyólag szenvedett baleset vagy más hirtelen, időbelileg pontosan meghatározható viszonylagosan rövid időszakon belül beállott rendkivüli esemény következtében vesztette el. Ez a határozmány az ideiglenes minőségben alkalmazott valamint az olyan tisztviselők, altisztek és szolgák gyermekeire is kiterjed, akik a jelen törvény alapján beszámitható szolgálati idejüknek kezdetekor negyvenedik életévüket már betöltötték volt.

A második bekezdésben emlitett esetbn a nevelési járulékot csak a pénzügyminister előzetes hozzájárulásával és csak olyan esetekben lehet engedélyezni, ha a halált okozó baleset vagy rendkivüli esemény és a tisztviselő, altiszt vagy szolga halálának napja között egy évnél hosszabb idő nem telt el.

A tisztviselőnek, altisztnek és szolgának olyan gyermeke, aki csak a nyugalomba helyezés után kötött házasság által, vagy királyi kegyelem utján csak a nyugalomba helyezés után törvényesittetett, igényt tarthat nevelési járulékra, de csak akkor, ha még a tényleges szolgálat alatt született; nevelési járulékra igényt tarthat továbbá a fentiek szerint törvényesitett olyan gyermek is, aki a tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának nyugalomba helyezése után született, valamint általában a nyugalomba helyezés után kötött házasságból származó gyermek is akkor, ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga: a nyugalomba helyezés időpontjában még nem volt hatvan éves, a beszámitható javadalmazással egyenlő összegü nyugdijra igényt adó szolgálati idejét még nem töltötte be és a házasság megkötése vagy gyermekének törvényesitése után a tényleges szolgálatban ujból alkalmaztatván, legalább még három évig szolgált.

Az a gyermek, aki a tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának olyan házasságából származik, amelyet a biróság utóbb jogerősen felbontott vagy érvénytelennek nyilvánitott, nevelési járulékra igénynyel bir, tekintet nélkül arra, hogy édes anyjának van-e igénye özvegyi nyugdijra vagy sem.

Nevelési járulékra igénye van a tisztviselő, altiszt és szolga olyan gyermekének is, aki a házasság megszünésének vagy érvénytelenné nyilvánitásának napjától számitott tiz hónapon belül születik.

A nőalkalmazottnak gyermeke elhalt anyja után csak akkor tarthat igényt nevelési járulékra, ha édes atyja már meghalt vagy holttá nyilvánittatott, vagy teljesen vagyontalan és keresetképtelen.

A királyi kegyelem utján törvényesitett gyermeket a jelen törvény határozmányai szempontjából az anyával szemben is törvényesitett gyermeknek kell tekinteni.

Az a körülmény, hogy a tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának halála öngyilkosság következtében állott be, valamint az a körülmény, hogy a gyermek a tényleges szolgálat tartama alatt, vagy a tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának nyugalomba helyezése után született, amennyiben a jelen szakasz határozmányaiból más nem következik, a nevelési járulékra való igényre befolyással nincsen.

A jelen szakaszban foglaltak az 1885. évi XI. törvényczikk határozmányaitól több tekintetben térnek el.

A leglényegesebb ujitás az, hogy a ttörvény szerint jövőben minden gyermeknek lesz igénye nevelési járulékra, mig eddig az atyátlan árvák után az özvegy csak akkor kaphatott nevelési járulékot, ha a férj elhalálozásakor legalább három anyai ellátásban álló gyermeke volt,, illetőleg legalább két gyermeke s a harmadikkal teherben volt.

Az első bekezdésnek eleje teljesen azonos szövegü az 51. §. első bekezdésének erejével, amiből nemcsak az következik, hogy az igényjogosult alkalmazott beszámitható szolgálati idejének szempontjából a feltételek az özvegyi nyugdijra és az árvák nevelési járulékaira ugyanazok, hanem következik az is, hogy az árvák is csak akkor tarthatnak igényt nevelési járulékra, ha magának az alkalmazottnak már igénye van nyugdijra, vagyis hogy az eddig e tekintetben fennállott külömbség megszünt. Az első bekezdés szövegéből kitünik továbbá, hogy a törvényesitett gyermekeket a törvényes gyermekekkel az ellátások szempontjából teljesen egyenlőknek kell tekinteni; az, hogy a törvényesités házassággal vagy esetleg királyi kegyelem utján történt, teljesen mindegy.

A nevelési járulékra való igény ahhoz az egyedüli feltételhez köttetett, hogy a házasság, amelyből a gyermekek származtak, a tisztviselő, altiszt vagy szolga tényleges szolgálatának ideje alatt vagy azt megelőzőleg köttetett legyen, illetőleg, hogy a törvényesités a tisztviselő, altiszt vagy sztlga tényleges szolgálatának ideje alatt vagy azt megelőzöleg történt legyen. Tehát a gyermekeknek akkor is van igényük nevelési járulékra, ha anyjuknak az 51. §. b), c) és d) pontjai értelmében özvegyi nyugdijra nincsen igénye, vagyis a gyermekek csak akkor nem tarthatnak igényt nevelési járulékra, ha a házasság, amelyből származtak, a tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának nyugalomba helyezése után köttetett avgy ha a törvényesités a nyugalomba helyezés után történt; de még ebben az esetben is vannak kivételek, amelyek a jelen szakasz negyedik bekezdésében vannak felsorolva.

A második bekezdés értelmében a gyermekeknek abban az esetben, ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga életét minden kétséget kizárólag a szolgálat teljesitése közben vagy a szolgálat teljesitéséből kifolyólag szenvedett baleset következtében vesztette el,

— akor is van igényük nevelési járulékra, ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga előbb hal el, mielőtt a 31., illetőleg 41. §. értelmében nyugdijra igényt adó szolgálati idejét betöltötte volna. Ez a határozmány teljesen megfelel az 55. §. első bekezdésében az özvegyekre vonatkozólag foglalt határozmányoknak, s hasonló határozmányt tartalmazott az 185. évi XI. törvényczíknek 47. §-a is.

A harmadik bekezdés szerint a második bekezdésnek határozmányai kiterjednek az ideiglenes minőségben alkalmazott, valamint az olyan tisztviselők, altisztek és szolgák gyermekeire is, akik a jelen javaslat alapján beszámitható szolgálati idejüknek kezdetekor negyvenedik életévüket már betöltötték volt. Ez a rendelkezése, amely teljesen azonos az 55. §. második bekezdésében az özvegyekre nézve foglalt határozmánynyal, eddig törvényben kimondva nem volt.

A negyedik bekezdés ugyanázokat a határozmányokat tartalmazza, mint az özvegyekre nézve az 55. §-nak utolsó bekezdése.

Az ötödik bekezdés kimondja, hogy az a gyermek, aki a tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának olyan házasságából származik, amelyet a biróság utóbb jogerősen felbontott vagy érvénytelennek nyilvánitott, nevelési járulékra akkor is igénynyel bir, ha édes anyjának nincsen is igénye özvegyi nyugdijra. Az 51. §-nak 5. pontja értelmében ugyanis ilyen esetben a nőnek csak akkor van igénye özvegyi nyugdijra, ha nem ment ujból férjhez, ha a házasság felbontását kimondó itéletből kétségtelenül kitünik, hogy a házasság kizárólag a férj hibájából bontatott fel és ha a férj tartásdij fizetésére volt kötelezve. Tehát özvegyi nyugdijra nincsen igénye a nőnek akor, ha ujból férjhez ment, vagy ha a házasság felbontásában ő is hibás volt, vagy ha a férj nem köteleztetett tartásdij fizetésére. A gyermekek azonban ilyen esetekben is kapnak nevelési járulékot.

A hetedik bekezdés rendelkezik a nőalkalmazottak gyermekeiről. Az 52. §-nak e) pontja értelmében a nőalkalmazottnak özvegyen maradt férje özvegyi nyugdijra igényt nem tarthat. A gyermekeknél azonban már nem lehet erre a szigoru álláspontra helyezkedni, s ennélfogva ebbe a bekezdésbe az a határozmány vetetett fel, hogy a nőalkalmazott gyermekének is van igénye elhalt anyja után nevelési járulékra, de csak akkor, ha a gyermeknek édes atyja, aki a gyermeknek neveltetéséről és eltartásáról gondoskodni tartozik, már meghalt vagy holttá nyilvánitottatott, vagy teljesen vagyontalan és keresetképtelen.

63. §. A 6. szakaszban felsorolt eseteken kivül nevelési járulékra igényt nem tarthat:

a) az a gyermek, aki nem magyar állampolgár;

b) az a gyermek, akit a biróság jogerős itélettel hivatalvesztésre itélt, vagy akit a biróság olyan büntetendő cselekmény miatt itélt el jogerősen szabadságvesztés-büntetésre, amelylyel a közhivatalnok vagy szolgálatnak elvesztése, mint törvény szerint következő hatály van egybekötve;

27*

c) a végkielégitett s ujabb állami vagy a 2. és 3. szakaszok szerint az államival egyenlőnek tekintendő alkalmazást nem nyert tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának gyermeke, még akkor sem, ha a végkielégitettnek beszámitható szolgálati ideje az öt évet meghaladta;

d) a napszámosnak és munkásnak gyermeke.

Az 55. szakasz harmadik és negyedik bekezdéseiben emlitett alkalmazottak gyermekeinek nevelési járulékra mindaddig nincsen igényük, amig anyjuk az alkalmazott által utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnak teljes összegével felérő özvegyi nyugdijat élvez.

A tisztviselő, altiszt és szolga által örökbefogadott gyermeknek nincsen igénye nevelési járulékra, viszont az a körülmény, hogy a tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának gyermekét harmadik személy örökbe fogadta, a nevelési járulékra való igényt nem szünteti meg.

A második bekezdésben foglalt az a korlátozó határozmány, hogy az 55. §. harmadik és negyedik bekezdéseiben emlitett alkalmazottak gyermekeinek mindadig nincsen igényük nevelési járulékra, amig anyjuk az alkalmazott által utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnak teljes összegével felérő özvegyi nyugdijat élvez, a 73. §-ban kifejezésre is juttatott abból az általános elvből következik, hogy a tényleges szolgálatban elhalt tisztviselőnek, altisztnek és szolgának özvegyét és gyermekeit megillető állandó ellátások összege együttvéve nem haladhatja meg az elhalt által a tényleges szolgálatban utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnak összegét. A nevelési járulékra való igény azonban önként érthetőleg ismét feléled abban az esetben, ha az özvegy részére már folyósitott ilyen özvegyi nyugdijat bármely okból be kell szüntetni Az 55. §. harmadik és negyedik bekezdésében emlitett körülmények között életét vesztett tisztviselő, altiszt vagy szolga szülőtlen árvái részére a törvényszerünél magasabb összegü nevelési járulék nincs biztositva.

64. §. A tisztviselő minden egyes gyermekének nevelési járuléka annak az összegnek egy ötödével állapittatik meg, amelyet a gyermeknek édes vagy mostoha anyja az 53. szakasz első bekezdése alapján özvegyi nyugdij czimén élvez, illetőleg ha az anya özvegyi nyugdijat nem élvez, vagy ha az anya az 53. szakasz második bekezdése vagy az 55. szakasz harmadik bekezdése alapján nagyobb özvegyi nyugdijat élvez, annak az összegnek egy ötödével, amely az anyát — a törvényes előfeltételek fenforgása esetén — az 53. szakasz első bekezdése alapján özvegyi nyugdij czimén megilletné.

Ha az özvegyi nyugdij az 52. szakasz értelmében több nő között oszlik meg, a nevelési járulék megállapitásánál az özvegyi nyugdijnak az 53 szakasz első bekezdése alapján járó egész összegét kell alapul venni.

A nőtisztviselő gyermekeit megillető nevelési járulékok megállapitásánál azt az összeget kell alapul venni, amely az ugyanolyan összegü beszámitható javadalmazás élvezetében állott férfitisztviselőnek özvegyét az 53. szakasz első bekezdése alapján özvegyi nyugdij czimén megillet.

Ez a szakasz csak a tisztviselők atyátlan árváit megillető nevelési járulékoknak mértékét állapitja meg, mig az altisztek és szolgák atyátlan árváinak nevelési járulékáról a következő 65. §. rendelkezik.

A nevelési járulék megállapitásánál akkor is csak az 53. §. első bekezdése alapján járó özvegyi nyugdijat lehet alapul venni, ha za anya az 53. §. második bekezdése alapján az 53. §. első bekezdése szerint járó özvegyi nyugdijnál magasabb összegü vagy pedig az 55. §. harmadik bekezdése alapján másfélszeres összegü özvegyi nyugdijat élvez.

Az eredeti tervezetben az a korlátozó intézkedés foglaltatott, hogy a „nevelési járulékok összege az özvegyi nyugdijnak összegét akkor sem haladhatja meg, ha a nevelési járulékra igénynyel biró gyermekek száma ötnél több lenne, amely esetben a nevelési járulékot minden egyes gyermekre nézve azzal az összeggel kell megállapitani, amelyet az özvegyi nyugdij összegének a gyermekek számával való elosztása eredményez". Minthogy az a korlátozás a törvény szövegébe fel nem vétetett, következik, hogy az atyátlan árvák nevelési járulékainak összege együttvéve meg is haladhatja az özvegyi nyugdijnak összegét, ugy hogy a jövőben akkor is minden atyátlan árva a teljes összegü nevelési járulékot fogja kapni, ha az árvák száma ötnél több is lenne; feltéve természetesen, hogy az özvegyi nyugdijnak és a nevelési járulékoknak összege együttvéve nem haladja meg a tényleges szolgálatban elhalt tisztviselő, altiszt vagy szolga által utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnak, illetőleg a nyugdijazott állapotban elhalt tisztviselő, altiszt vagy szolga által élvezett nyugellátásnak az összegét, amely esetben a 73. §-nak határozmányai nyernek alkalmazást.

65. §. A rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) élvezetében állott altiszt és szolga minden egyes gyermekének nevelési járuléka évi 72 koronával, a rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) élvezetében nem állott altiszt és szolga minden egyes gyermekének nevelési járuléka pedig évi 60 koronával állapittatik meg.

Az altisztek és szolgák árváit megillető nevxelési járulékok mértéke fix összeggel állapittatott meg, még pedig az özvegyi nyugdij összegére való tekintet nélkül ugyanazzal az összeggel az altisztek atyátlan árvái és a szolgák atyátlan árvái részére.

Az ebben a szakaszban megállapitott nevelési járulékra is az eredeti tervezetben az a korlátozás foglaltatott, hogy a nevelési járulékok összege azonban évi 360, illetőleg évi 300 koronát akkor sem haladhat meg, ha a nevelési járulékra igénynyel biró

gyermekek száma ötnél több lenne. Ez a korlátozás azonban a törvénybe fel nem vétetett.

66. §. A ministernek, az állami számvevőszék elnökének, az államtitkárnak, az állami számvevőszék alelnökének, Budapest székesfőváros főpolgármesterének és a fiumei kormányzónak gyermekei részére a nevelési járulékot a 64. szakasz határozmányai szerint megállapitani akkor, ha atyjuknak összes beszámitható szolgálati ideje az öt évet eléri vagy meghaladja.

A jelen szakaszban felsoroltaknak gyermekei azonban, — a 62. szakaszban meghatározott feltételek mellett — már akkor is igényt tarthatnak nevelési járulékra, ha atyjuknak összes beszámitható szolgálati ideje öt évnél ugyan kevesebb, de atyjuk a fentemlitett minőségekben együttvéve egyhuzamban legalább három évig szolgált. A nevelési járulék összege ebben az esetben a ministernek és az állami számvevőszék elnökének gyermekei részére fejenkint évi 1.000 koronával, az államtitkárnak, az állami számvevőszék alelnökének, Budapest székesfőváros főpolgármesterének és a fiumei kormányzónak gyermekei részére fejenkint évi 600 koronával állapittatik meg.

A 64. szakasz jegyzetében ismertetett korlátozás ennek a szakasznak tervezett szövegezésében is bennfoglaltatott, de a törvény szövegéből kihagyatott. Itt meg kell jegyezni, hogy ennek a szakasznak az intézkedései a főispánok gyermekeire nem terjednek ki.

67. §. Szülőtlen vagy a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő árvák fejenkint a 64., 65. és 66. szakaszok szerint egy gyermeket megillető nevelési járuléknak másfélszeres összegére tarthatnak igényt abban az esetben, ha az ilyen árvák száma kettőnél több; ha pedig csak egy vagy két szülőtlen vagy a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő árva marad hátra, azok fejenkint a 64., 65. és 66. szakaszok szerint egy gyermeket megillető nevelési járuléknak kétszeres összegére tarthatnak igényt.

A szülőtlen árvákkal egyenlőknek azokat az atyátlan árvákat kell tekinteni, akiknek anyja — azt az okot kivéve, hogy férje a 31., illetőleg a 41. szakasz értelmében nyugdijra igényt adó legkisebb szolgálati idejét még nem töltötte be — özvegyi nyugdijra bármely okból igényt nem tarthat, vagy özvegyi nyugdiját bármely okból elvesztette vagy azt megváltotta.

A szülőtlen árvákkal egyenlőknek kell tekinteni továbbá a nőalkalmazottnak anyátlan árváit akkor, ha az árváknak édes atyja teljesen vagyontalan és keresetképtelen.

Ha nevelési járulék élvezetében álló atyátlan árvák időközben szülőtlen vagy a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő árvákká lesznek, nevelési járulékukat az első bekezdés határozmányaihoz képest, az addig élvezett nevelési járuléknak másfélszeresére, illetőleg kétszeresére kell felemelni.

A szülőtlen árvákkal egyenlőknek tekintendő s a jelen szakasz értelmében a nevelési járuléknak másfélszeresét, illetőleg kétszeresét élvező árváknak nevelési járulékát ismét az egyszeres összegre kell leszállitani akkor, ha megszünik az az ok, amely miatt az illető árvák szülőtlen árváknak voltak tekintendők.

A jelen szakasz értelmében a nevelési járuléknak másfélszeresét élvező árváknak nevelési járulékát a kétszeres összegre kell felemelni akkor, ha a szülőtlen vagy a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő árvák száma kettőre leszáll.

Azok a szülőtlen árvák, akiknek atyja is, anyja is a jelen törvény határozmányai alá tartozó tisztviselő, altiszt vagy szolga volt, abban az esetben, ha nevelési járulékra már mind a két szülő után igényük lenne, nevelési járulékra csak az egyik szülő után tarthatnak igényt, még pedig arra a nevelési járulékra, amely reájuk nézve kedvezőbb.

A jelen szakasz első bekezdésében a szülőtlen árvák alatt a nőalkalmazottnak szülőtlen árváit is kell érteni.

A jelen szakasz második bekezdése határozza meg, hogy milyen atyátlan árvákat kell a szülőtlen árvákkal egyenlőknek tekinteni. E szerint minden atyátlan árvát, akinek a 62. vagy 66. §. értelmében már igénye van nevelési járulékra, a szülőtlen árvákkal egyenlőknek kell tekinteni akkor, ha anyja özvegyi nyugdijra igényt nem tarthat. Ha azonban az anyának azért nincsen igénye özvegyi nyugdijra, mert férje még nem töltötte be a 31., illetőleg 41. §. értelmében nyugdijra igényt tartó legkisebb szolgálati idejét, akkor az árváknak sincsen még igényük nevelési járulékra. A szülőtlen árvákal egyenlőnek kell tekinteni továbbá azt az atyátlan árvát is, akinek anyja özvegyi nyugdijat már élvezett, aki azonban ezt az özvegyi nyugdijat bármely okból elvesztette vagy azt megváltotta. A második bekezdés csak az atyátlan árvákra vonatkozik.

A harmadik bekezdés szerint a nőalkalmazottnak anyátlan árváit a szülőtlen árvákkal egyenlőknek kell tekinteni akkor, ha az árváknak édes atyja teljesen vagyontalan és keresetképtelen. Ebből, valamint a 62. §. hetedik bekezdésének ama határozmányából, hogy a nőalkalmazottnak árvája csak akkor tarthat igényt nevelési járulékra, ha édes atyja már meghalt vagy holttá nyilvánittatott, következik, hogy a nőalkalmazottak árvái mindig a szülőtlen árvákat megillető magasabb összegü nevelési járulékra tarthatnak igényt.

68. §. A nevelési járulék élvezete a tisztviselők gyermekeinél huszonnégy éves koruk betöltéséig vagy korábban bekövetkezett ellátásukig, az altisztek és szolgák gyermekeinél tizenhat éves koruk betöltéséig vagy korábban bekövetkezett ellátásukig tart.

Az altisztek és szolgák olyan gyermeke részére, aki tanulmányait kiváló eredménynyel még tizenhatodik életévének betöltése után is folytatja, a minister (állami számvevőszék elnöke) a nevelési járulékot a tanulmányok befejezéséig, legfeljebb azonban a gyemek huszonnégy éves korának betöltéséig meghagyhatja, illetőleg ujból folyósithatja, sőt az említett esetben nevelési járulékot engedélyezhet olyan gyermek részére is, aki tizenhatodik életévét az igényjogosult szülő halálakor már betöltötte volt.

Azt, hogy a fenti határozmányok alapján minő tanulmányok folytatása esetén lehet a nevelési járulékot meghagyni, ujból folyósitani vagy engedélyezni, a minisztérium rendeleti uton állapitja meg.

A nevelési járulékot a második bekezdésben emlitett esetekben nem havi előzetes, hanem a tanulmányoknak kiváló eredménynyel való folytatását igazoló bizonyitványok bemutatása után negyedévi, félévi vagy egész évi utólagos részletekben kell kifizetni.

A nevelési járulék élvezete a tisztviselők árváinál — a nemre való tekintet nélkül — a huszonnégy éves kor betöltéséig vagy korábban bekövetkezett ellátásig tart. Az altisztek és szolgák árváira nézve a korhatár — ugyancsak a nemre való tekintet nélkül — a betöltött tizenhatodik életévben állapittatott meg.

A második bekezdés szerint a miniszter (állami számvevőszék elnöke a nevelési járulékot a tanulmányok befejezéséig nemcsak meghagyhatja, hanem a már beszüntetett nevelési járulékot a tanulmányokat folytató gyermek részére ujból folyósithatja, sőt nevelési járulékot engedélyezhet a tanulmányait folytató olyan gyermek részére is, aki tizenhatodik életévét az igényjogosult szülő halálakor már betöltötte volt, s akinek emiatt nevelési járulékra tulajdonképen már nem lenne igénye. A nevelési járulék meghagyása, ujból folyósitása vagy engedélyezése nem köttetett ahhoz a feltételhez, hogy a gyermek hazai intézetben iskolába járjon, vagy hogy képzőművészetet tanuljon.

A nevelési járulék meghagyását, illetőleg ujból folyósitását vagy engedélyezését a törvény ahhoz a feltételhez köti, hogy a gyermek tanulmányait kiváló eredménynyel folytassa, olyan gyermekek tehát, akik tanulmányaikat csak nagy nehezen, közepes vagy elégséges eredménynyel birják folytatni, a nevelési járulék meghagyását nem igényelhetik.

69. §. A nevelési járulékot atyátlan árváknál az anya

kezeihez kell folyósitani abban az esetbtn, ha az anya özvegyi nyugdijat is élvez. Minden más esetben a nevelési járulékot a gyermekek gyámjának vagy gondnokának kezeihez kell folyósitani.

Kapcsolatban az 56. §-ban foglalt azza a határozmánynyal, hogy az özvegy az özvegyi nyugdijból és a gyermekek részére engedélyezett nevelési járulékból a gyermekeket eltartani és neveltetni köteles, a jelen szakaszban kimondatott, hogy minden olyan esetben, amikor a gyermekek anyja özvegyi nyugdijat is élvez, a nevelési járulékot az anya kezeihez kell folyósitani. Ha azonban a gyermekek szülötlen árvák, vagy ha a gyermekek anyja ugyan életben van, de özvegyi nyugdijat bármely okból nem élvez, a nevelési járulékot a gyermekek gyámjának vagy gondnokának kezeihez kell folyósitani. A gyermekek gyámja vagy gondnoka az anya is lehet s ez esetben a nevelési járulékot az ő ezeihez kell folyósitani.

70. §. A már folyósitott nevelési járulékot be kell szüntetni a következő esetekben:

1. ha az árva magyar állampolgárságát elveszti;
2. ha az árvát a biróság jogerős itélettel hivatalvesztésre itéli, vagy ha az árvát a biróság olyan büntetendő cselekmény miatt itéli el jogerősen szabadságvesztés-büntetésre, amelylyel a közhivatalnak vagy szolgálatnak elvesztése, mint törvény szerint következő hatály van egybekötve;
3. ha az árvát a biróság jogerős itélettel szabadságvesztés-büntetésre itéli a hivatalvesztés kimondása nélkül;
4. ha az árva a ministernek (állami számvevőszék elnökének) előzetes engedélye nélkül állandóan a magyar szent korona országainak, a birodalmi tanácsban képviselt királyságoknak és országoknak, illetőleg Boszniának és Herczegovinának határain kivül tartózkodik;
5. ha az árva a 68. szakaszban meghatározott életkort eléri;
6. ha az árvát a 68. szakaszban meghatározott életkor betöltése előtt nagykorusitják;
7. ha az árva olyan ellátásban részesül, amely a 71. szakasz értelmében a nevelési járulék beszüntetését vonja maga után;
8. ha az árva közmegbotránkozást okozó erkölcstelen életet él;
9. ha a fiárva megnősül, vagy ha a leányárva férjhez megy;
10. ha az árva meghal.

A jelen szakasz 2., 5., 6., 9. és 10. pontjaiban felsorolt esetekben a nevelési járulékot véglegesen kell beszüntetni. Az 1., 4. és 8. pontok alatt emlitett esetekben a nevelési já-

rulék csak időlegesen szüntetendő be s a nevelési járulékot ujból folyósitani lehet azt a hónapot követő hó elsejétől kezdve, amely hónapban megszünt az az ok, amely miatt a nevelési járulék beszüntettetett; a multra nézve azonban a nevelési járulékot utólag sem lehet folyósitani. A 3. pont alatt emlitett esetben a nevelési járulékot csak a szabadságvesztés-büntetés tartamára kell beszüntetni. A 7. pont alatt emlitett esében a 71. szakasznak határozmányai nyernek alkalmazást.

Hasonlóan, mint a jelen törvény 59. §-ában az özvegyi nyugdij beszüntetésének esetei, a nevelési járulékok beszüntetésének öszes esetei is a könnyebb áttekinthetés céljából ebbe az egy szakasza foglaltattak össze.

A jelen szakasznak 1., 2., 3. és 4. pontjai alatt felsorolt esetek teljesen ugyanazok, mint a 44. §-ának 1., 2., 3. és 4. pontjai, valamint az 59. §-nak 1., 2., 3. és 4. pontjai alatt felsorolt esetek.

Az 5., 6., 7., . és 9. pontok alatt felsorolt esetek bővebb indokolást nem igényelnek.

Az utolsóelőtti bekezdés állapitja meg, hogy mikor kell a nevelési járulékot véglegesen s mikor csak bizonyos időre beszüntetni. Nem szünik meg véglegesen a nevelési járulék a szabadságvesztés-büntetésre történt elitélés esetében (4. pont), amikor a nevelési járulékot csak a szabadságvesztés-büntetés tartamára kell beszüntetni. A 2. pont alatt emlitett esetre (állandóan külföldön tartózkodás előzetes engedély kieszközlése nélkül) vonatkozólag ez a bekezdés is ugyanazt a határozmányt tartalmazza, mint a 44. §-nak második és az 59. §-nak utolsó bekezdése. A 6. pont alatt emlitett esetre vonatkozó határozmányokat pedig az utolsó bekezdés tartalmazza. Minden egyéb esetben a nevelési járulékot véglegesen be kell szüntetni.

71. §. Ugy az atyátlan vagy anyátlan, mint a szülőtlen árvát ellátottnak kell tekinteni a következő esetekben:

1. ha az árva a közszolgálat bármely ágában vagy a magánszolgálatban pénzbeli vagy természetbeni javadalmazással egybekötött alkalmazást nyer, de csak abban az esetben, ha ennek a pénzbeli javadalmazásnak az összege vagy a természetbeni javadalmazásnak az értéke az évi 600 koronát, illetőleg h a nevelési járulék évi 600 koronánál nagyobb, a nevelési járuléknak az összegét eléri vagy meghaladja;

2. ha az árva kolostorba vagy zárdába ünnepélyes fogadalmat tett szerzetesül vagy ünnepélyes fogadalmat tett apácául belép;

3. ha az árva nyilvános polgári tanintézetben, katonai tanintézetben, vagy bármilyen ellátási vagy nevelőintézetben olyan ingyenes helyre helyeztetik el, amelynek értéke az 1. pontban emlitett összeget eléri vagy meghaladja;

5. ha az árva olyan iskolai vagy tanulmányi ösztöndij élvezetébe jut, amelynek összege az 1. pontban emlitett öszszeget eléri vagy meghaladja;

6. ha az árva kereskedelmi, ipari vagy más vállalatnál, illetőleg kereskedőnél, iparosnál vagy müvésznél növendék, tanoncz vagy inas minőségben alkalmazást nyer, de csak abban esetben, ha az árvának összes fentartási szükségleteit a munkaadó fedezi ellenszolgáltatás nélkül;

7. ha az árva önálló ipari vagy más foglalkozást folytat, de csak abban az esetben, ha az ebből a foglalkozásból eredő jövedelem az 1. pontban emlitett összeget eléri vagy meghaladja;

8. ha az árva a hadseregbe, a haditengerészethez vagy a honvédséghez, havidij vagy zsold élvezete mellett tényleges szolgálatba belép, de csak abban az esetben, ha illetményeinek egy évre eső összege az 1. pontban emlitett öszeget eléri vagy meghaladja.

Ha a 3. pont alatt emlitett ingyenes helye, a 4. pont alatt emlitett alapitvány vagy alapitványi hely, vagy az 5. pont alatt emlitett ösztöndij családi természetü, az ilyen ingyenes vagy alapitványi helyen történt elhelyezés, illetőleg az ilyen alapitványnak vagy ösztöndijnak élvezete akkor sem tekinthető ellátásnak, ha annak összege vagy értéke az 1. pontban emlitett összeget meg is haladja.

Az 1—8. pontok alatt emlitett valamely ellátás élvezetében álló árva részére nevelési járulékot nem lehet megállapitani, a már folyósitott nevelési járulékot pedig az 1., 3., 4., 5., 6., 7. és 8. pontok alatt emlitett esetekben időlegesen, a 2. pont alatt emlitett esetben ptdig véglegesen be kell szüntetni.

Az időlegesen beszüntetett nevelési járulékot ujból folyósitani kell, ha az élvezett ellátás a tisztviselők árváinál, valamint az altisztek és szolgák olyan árváinál, akik a 68. szakasz alapján tizenhatodik életévük betöltése után is részesülnek nevelési járulékban, a huszonnegyedik, egyéb árváknál a tizenhatodik életév betöltése előtt teljesen megszünik, vagy ha az élvezett ellátásnak öszsege vagy értéke az árva huszonnegyedik, illetőleg tizenhatodik életévének betöltése előtt az 1. pontban emlitett öszegnél kisebb összegre száll atá; még pedig azt a hónapot követő hó elsejétől kezdve, amely hónapban megszünt az az ok, amely miatt a nevelési járulék beszüntettetett.

Azt a körülményt, hogy az árva az 1—8. pontok alatt emlitett valamely ellátásnak élvezetébe jutott, az köteles haladék nélkül a kifizető pénztárnak bejelenteni, akinek kezei-

hez a nevelési járulékot a 69. szakasz értelmében folyósitani kell.

A 62. §. értelmében az árvák nevelési járuléka a 68. §-ban meghatározott életkor eléréséig vagy az árvának korábban bekövetkezett ellátásig jár. Hogy mikor kell az árvát — önként érthetőleg ugy az atyátlan vagy anyátlan, mint a szülőtlen árvát — ellátottnak tekinteni, az erre vonatkozó határozmányokat tartalmazza a jelen szakasz.

Az utolsó bekezdés állapitja meg, hogy ki köteles a nevelési járulékot kifizető pénztárnak haladék nélkül bejelenteni azt a körülményt, ha az árva a jelen szakasz 1—8. pontjai alatt emlitett valamely ellátásnak élvezetébe jutott. Ennek a kötelezettségnek elmulasztása azonban nincsen sanctioval ellátva s igy az nem jár semmi sujtó következménynyel.

72. §. A jelen törvény értelmében ellátásra jogositó alkalmazásban állott s a tényleges szolgálatban elhalt tisztviselőnek, altisztnek és szolgának szülőtlen vagy a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő árvái, ha nevelési járulékra a 62. vagy 66. szakasz értelmében igényük még nincsen és ha a 68. szakaszban meghatározott életkort még nem érték el, együttesen az atyjuk, illetőleg anyjuk által a tényleges szolgálatban utoljára élvezett beszámitható javadalmazás egy évi öszegének egy negyedével felérő végkielégitésre tarthatnak igényt, amely végkielégitést a gyermek gyámjának vagy gondnokának kezeihez kell folyósitani.

Azok a szülőtlen árvák, akiknek atyja is, anyja is a jelen törvény határozmányai alá tartozó tisztviselő, altiszt vagy szolga volt, a jelen szakaszban megállapitott végkielégitésre mind a két szülő után igényt tarthatnak akkor, ha az árváknak még pedig szülő után sincsen igényük nevelési járulékra; ha pedig az árváknak az egyik szülő után már nevelési járulékra van igényük, de a másik után még nincsen, ez utóbbi szülő után járó végkielégitésüket folyósitani kell, tekintet nélkül arra, hogy a másik szülő után nevelési járulékban részesülnek.

Az ideiglenes minőségben alkalmazott tisztviselőnek, altisztnek és szolgának szülőtlen vagy a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő árvái végkielégitésre igényt nem tarthatnak.

A jövőben végkielégitésre lesz igényük a negyvenedik életévüket betöltése után alkalmazásba lépett tisztviselők, altisztek és szolgák szülőtlen vagy a szülőtlenekkel egyenlőnek tekintendő árváinak is. A 66. §-ra való hivatkozás által pedig a végkielégitésre való igény a 66. §-ban felsoroltak (miniszter, államtitkár, stb.) szülőtlen vagy a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő árváira is kiterjesztetett.

A jelen szakasz második bekezdése értelmében az egyik szülő után nevelési járulékban részesülő árvák a másik szülő után végkielégitésre tarthatnak igényt, természetesen csak akkor, ha ezután a másik szülő után állandó ellátásra igényük még nincsen, mert ha a másik szülő után is már nevelési járulékra van igényük, a 67. §-nak utolsó bekezdése értelmében csak az egyik, még pedig a reájuk nézve kedvezőbb nevelési járulékot kaphatják, s ez esetben végkielégitésre igényt nem tarthatnak. Az 1885. évi XI. törvényczikk 59. §-ának második bekezdésében foglalt az a határozmány, hogy a nevelési járulékra még egyik szülő után sem igénynyel biró szülőtlen árvák mind a két szülő után igényt tarthatnak végkielégitésre, a jelen szakasz második bekezdésébe is felvétetett.

73. §. A tényleges szolgálatban elhalt tisztviselőnek, altisztnek és szolgának özvegyét és gyermekeit megillető özvegyi nyugdijnak és nevelési járulékoknak összege együttvéve nem haladhatja meg az elhalt által a tényleges szolgálatban utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnak összegét.

A nyugdijazott állapotban elhalt tisztviselőnek, valamint a rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) élvezetében állott s nyugdijazott állapotban elhalt altisztnek és szolgának özvegyét és gyermekeit megillető özvegyi nyugdijnak és nevelési járulékoknak összege pedig együttvéve nem haladhatja meg az elhalt által élvezett nyugellátásnak az összegét. Nyugellátás alatt azt az összeget kell érteni, amelyet az elhalt nyugdij és lakbérnyugdij czimén együttvéve élvezett.

Ha a jelen törvény alapján járó özvegyi nyugdijnak és nevelési járulékoknak összege együttvéve meghaladná a tényleges szolgálatban elhalt által utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnak, illetőleg a nyugdijazott állapotban elhalt által élvezett nyugellátásnak az összegét, akkor a gyermekek nevelési járulékát, az özvegyi nyugdij érintetlenül hagyása mellett, minden egyes gyermekre nézve azzal az összeggel kell megállapitani, amelyet az elhalt által utoljára élvezett beszámitható javadalmazás, illetőleg az elhalt által élvezett nyugellátás és az özvegyi nyugdij közötti különbözetnek a nevelési járulékra igénynyel biró gyermekek számával való elosztása eredményez.

Ha pedig a szülőtlen vagy a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő árvákat a jelen törvény alapján megillető nevelési járulékoknak összege együttvéve meghaladná a tényleges szolgálatban elhalt által utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnak az összeget, a nevelési járulékot minden egyes árvára nézve azzal az összeggel kell megállapitani, amelyet az elhalt által utoljára élvezett beszámitható javadalmazás

összegének a nevelési járulékra igénynyel biró árvák számával való elosztása redményez.

A harmadik és negyedik bekezdésekben emlitett esetekben, ha később a gyermekek valamelyike a nevelési járulék élvezetéből kilép, a többi gyermeknek nevelési járulékát megfelelően fel kell emelni mindaddig, amig egy-egy gyermeknek nevelési járuléka a 64., 65., 66. vagy 67. szakasz szerint járó nevelési járulék összegét el nem éri.

Ha a jelen törvény alapján járó özvegyi nyugdij már a nevelési járulékok nélkül is meghaladná a nyugdijazott állapotban elhalt által élvezett nyugellátásnak az összegét, az özvegyi nyugdijat ennek a nyugellátásnak az összegével kell megállapitani; az özvegyi nyugdij azonban: a tisztviselők özvegyeinél évi 800 koronánál és a rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) élvezetében állott altisztek és szolgák özvegyeinél évi 360 koronánál kevesebb ilyen esetben sem lehet. A jelen bekezdésben emlitett esetben a gyermekeknek nevelési járulékra egyáltalán nincsen igényük.

A nyugdijazott állapotban elhalt tisztviselők, altisztek és szolgák után maradt szülőtlen vagy a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő árvák nevelési járulékaira, valamint a rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) élvezetében nem állott s nyugdijazott állapotban elhalt altisztek és szolgák után maradt özvegyek nyugdijára és gyermekek nevelési járulékaira a jelen szakaszban foglalt korlátozó határozmányok nem nyernek alkalmazást.

Ha a tényleges szolgálatban elhalt tisztviselőnek, altisztnek, vagy szolgának özvegyét és gyermekeit megillető özvegyi nyugdijnak és nevelési járulékoknak, illetőleg a szülőtlen vagy a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő árvákat megillető nevelési járulékoknak összege együttvéve kevesebb, mint a tisztviselő, altiszt vagy szolga által a tényleges szolgálatban utoljára élvezett beszámitható javadalmazás, a tisztviselő, altiszt vagy szolga halálának napját követő három hónapra a két összeg közötti különbözetnek megfelelő havi részleteti is folyósitani kell az özvegy, illetőleg az árvák részére. Ez a különbözet az özvegyi nyugdijnak, illetőleg a nevelési járuléknak a természetével bir s azzal együtt az állami költségvetésben a nyugdijak fejezeténél számolandó el.

Ebbe a szakaszba vétettek fel azok a határozmányok, amelyek kimondják, hogy az özvegyet és árvákat megillető állandó ellátásoknak (özvegyi nyugdij és nevelési járulékok) összege együttvéve nem haladhatja meg az elhalt által a tényleges szolgálatban utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnak összegét abban az esetben, ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga a tényleges

szolgálatban halt el, illetőleg az elhalt által élvezett nyugellátásnak az összegét abban az esetben, ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga a nyugdijazott állapotban halt el; ide vétettek fel továbbá azok a határozmányok is, amelyek az ilyen esetekben követendő eljárást szabályozzák.

Az első bekezdésben foglaltatik az a korlátozó határozmány, hogy a tényleges szolgálatban elhalt tisztviselőnek, altisztnek és szolgának özvegyét és gyermekeit megillető özvegyi nyugdijnak és nevelési járulékoknak összege együttvéve nem haladhatja meg az elhalt által a tényleges szolgálatban utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnak az összegét.

A második bekezdés mondja ki azt, hogy a nyugdijazott állapotban elhaltak özvegyének és árváinak ellátása együttvéve nem haladhatja meg az elhalt által élvezett nyugellátásnak az összegét.

Olyan esetekben, amidőn a tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának nyugdija — valamely szolgálatnak kegyelemből való beszámitása folytán — felemeltetett, nyugdijnak ezt a felemelt nyugdijat kell tekinteni. A nyugdijon felül engedélyezett kegydijat, kegyelmi nyugdijat, személyi pótdijat, stb. azonban már nem lehet figyelembe venni.

A jelen szakasznak harmadik, negyedik és ötödik bekezdései szabályozzák — hasonlóan a 64. §-nak utolsó bekezdésében és 65. §-nak második bekezdésében foglaltakhoz — azt az eljráást, amelyet követni kell akkor, ha a hátrahagyottakat megillető ellátások összege meghaladja az elhalt által élvezett beszámitható javadalmazásnak, illetőleg nyugellátásnak összegét.

Az utolsóelőtti bekezdésnek első mondata pedig az abban az esetben követendő eljárást szabályozza, amikor az özvegyi nyugdij már magában is meghaladja az elhalt által élvezett nyugellátásnak összegét. Itt a beszámitható javadalmazás nem lett felemlitve, mert a jelen törvény alapján járó özvegyi nyugdij az elhalt férj által élvezett beszámitható javadalmazásnál nagyobb ugy sem lehet.

74. §. Eltünt és fel nem található tisztviselő, altiszt vagy szolga neje és gyermekei részére, — ha egyébként a törvényes feltételek megvannak és ha az ellátás megállapitása a 6. szakasz szerint sem ütközik akadályba — az özvegyeket és árvákat a jelen törvény határozmányai alapján megillető végkielégitést, özvegyi nyugdijat és nevelési járulékot ideiglenesen addig kell utalványozni, amig a férj, illetőleg atya elő nem kerül, vagy halála be nem bizonyul, vagy amig őt a biróság holttá nem nyilvánitja, hacsak az ellátást a jelen törvény határozmányai szerint már korábban nem kell beszüntetni.

A jelen szakasz alapján járó állandó ellátás megváltás tárgya nem lehet.

A jelen szakasz alapján ideiglenesen utalványozott el-

látás visszatéritését akkor sem lehet követelni, ha a férj vagy atya később elő is kerül.

Temetési járulékot az eltünt és fel nem található tisztviselő, altiszt vagy szolga után önként érthetőleg nem lehet megállapitani.

Előfordulhat, hogy az eltünt és fel nem található tisztviselő, altiszt vagy szolga hónapok vagy esetleg évek mulva élve előkerül, s akkor az eltüntnek neje és gyermekei részére ideiglenesen kiutalványozott s általuk fel is vett ellátások visszatéritését követelni nem lehet. Ha pedig az előkerült tisztviselő, altiszt vagy szolga részére ellátás állapittatnék meg, ezt az ellátást semmiesetre sem lehet arra az időre is folyósitani, amely alatt az illetőnek haltartózkodása ismeretlen volt.

A jelen szakasznak határozmányai önként érthetőleg az olyan eltünt és fel nem található tisztviselő, altiszt vagy szolga nejénél és gyermekeinél is alkalmazást nyerhetnek, aki nyugalomba helyeztetése után tünt el.

75. §. Az özvegyi nyugdijat, a nevelési járulékot, az özvegyeket és árvákat megillető végkielégitést, a 74. szakasz alapján utalványozható ellátásokat és a temetési járulékot csak az azok felvételére jogositottak kérelmére lehet megállapitani és folyósitani.

A kérelmet a 26. szakaszban meghatározott időponttól számitott egy éven belül kell előterjeszteni.

A később előterjesztett kérelmek alapján egyszersmindenkorra szóló ellátást egyáltalán nem lehet megállapitani, az állandó ellátást pedig csak a kérelem előterjesztésének napját követő hó elsejétől kezdve lehet folyósitani. Ez a határozmány nem nyer alkalmazást az árvákat megillető ellátások megállapitásánál abban az esetben, ha hitelt érdemlőleg beigazolható, hogy a kérelemnek elkésett előterjesztését a gyámnak vagy gondnoknak késedelmes kirendelése, illetőleg a gyámnak vagy gondnoknak mulasztása okozta.

Ezek az elévülési határozmányok csakis az özvegyekre és az árvák ellátási igényeire állapittattak meg, de magukra az alkalmazottakra nem terjesztettek ki, mert az alkalmazott nyugdijra vagy végkielégitésre csak akkor tarthat igényt, ha a tényleges szolgálat öteléke alól felmentetik. Az alkalmazottnál tehát elévülés esete elő nem fordulhat, mert az alkalmazott mindaddig, amig a tényleges szolgálat köteléke alól fel nem mentetik, tényleges szolgálatot teljesit. Egyetlenegy eset lehetséges, hogy a tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának tényleges szolgálata korábban ér véget, mint ahogy az igénye az ellátás folyósitására már beállott volna, s ez a 36. §. harmadik bekezdésében emlitett az az eset, ha a tisztviselő altiszt vagy szolga, akinek részére ellátási igényének fenntartása legalább tiz évi beszámitható szolgálati idő után biztosittatott, teljesen szolgálatképtelenné vált anélkül, hogy

a tényleges szolgálatban ujból alkalmaztatott volna. Erre az esetre pedig elévülési határidőt felállitani azért nem kellett, mert ilyen esetben a nyugdij — a 26. és 27. §-ok értelmében — csak a nyugdijat megállapitó miniszteri (állami számvevőszéki elnök) határozat keltét követő hó elsejétől kezdve jár.

76. §. A tisztviselőnek, altisztnek és szolgának a 68. szakaszban meghatározott életkort már elért olyan atyátlan vagy szülőtlen gyermeke részére, aki teljesen munka- és keresetképtelen s amellett nyomorék vagy költséges ápolást igénylő beteg, — és ha azt a vagyoni viszonyok is indokolják — a minister (állami számvevőszék elnöke) a pénzügyminister előzetes hozzájárulásával, arra az időre, amig a gyermekre nézve az emlitett feltételek fennállanak, életjáradékot engedélyezhet.

Az életjáradék összegét esetről-esetre kell megállapitani, de az nem haladhatja meg annak a nevelési járuléknak az összegét, amelyre a gyermeknek igénye lenne akkor, ha a 68. szakaszban meghatározott életkorát még nem töltötte volna be.

Az életjáradék megváltás tárgya nem lehet, s beszüntetésére nézve a jelen tlörvénynek a nevelési járulék beszüntetésére vonatkozó határozmányai irányadók.

Az életjáradék az 1909. évi X. t.-cz. értelmében jövedelemadó alá eső, szolgálati viszonyból származó, járandóságnak tekintendő.

Az ilyen egyének részére eddig kegyelmi uton engedélyeztettek ellátások (kegydijak), de mindig csak három év tartamára, amelynek elteltével a miniszter az illetőt, ha a viszonyok nem változtak, a kegyelmi ellátás élvezetében további három-három évre meghagyhatta. Azoknál, akiknek nevelési járuléka még a jelen törvény hatálybalépése előtt állapittatott meg, az engedélyezhető életjáradéknak összege akkor sem haladhatja meg az általuk tényleg élvezett nevelési járuléknak az összegét, ha a 68. §-ban meghatározott életkort csak a jelen törvény hatálybalépte után töltik be.

IV. FEJEZET.

A temetési járulékra vonatkozó határozmányok.

77. §. Minden — akár a tényleges szolgálatban, akár a nyugdijazott állapotban — elhalt tisztviselő, altiszt és szolga után temetési járulék jár azoknak, akik az elhaltnak gyógykezeltetéséről gondoskodtak, tekintet nélkül arra, hogy

a tisztviselő, altiszt vagy szolga mennyi időt töltött az állami szolgálatban.

Ha az elhaltnak gyógykezeltetéséről és eltemettetéséről két vagy több személy gondoskodott, a temetési járulékot részükre a gyógykezeltetésre és eltemettetésre tényleg forditott költségek arányában megosztva kell folyósitani.

A napszámos és munkás után temetési járulék nem jár.

Ez a szakasz állapitja meg, hogy kinek van igénye temetési járulékra.

Az ideiglenes minőségben alkalmazott, valamint az olyan tisztviselő, altiszt és szolga után is jár temetési járulék, aki a jelen törvény alapján beszámitható szolgálati idejének kezdetekor negyvenedik életévét már betöltötte volt.

A nőalkalmazott után is jár temetési járulék.

A temetési járulékra — tekintet nélkül arra, hogy maradtak-e hátra özvegy vagy gyermekek — mindig annak van igénye, aki az elhaltnak gyógykezeltetéséről és eltemetéséről gondoskodott, vagyis a hátramaradt özvegynek vagy gyermekeknek csak akkor van igényük temetési járulékra, ha az elhaltnak gyógykezeltetéséről és eltemetéséről tényleg ők gondoskodtak, még pedig tekintet nlkül arra, hogy egyéb ellátásra van-e igényük vagy sem.

Oliyan esetben, ha a férj és a feleség is állami tisztviselő, altiszt vagy szolga volt, temetési járulék mind a kettő után jár azoknak, akik az elhaltnak gyógykezeltetéséről és eltemettetéséről gondoskodtak.

Temetési járulék az olyan tisztviselö, altiszt és szolga után is jár, aki után egyéb ellátásra senkinek sincsen igénye, feltéve, hogy az illető a tényleges szolgálatban vagy a nuygdijazott állapotban halt el.

Temetési járulék nem jár az eltünt és fel nem található, valamint az olyan tisztviselő, altiszt és szolga után, aki az állami szolgálatból végkielégitéssel távozott, vagy aki nyugdiját a 43. §. értelmében megváltotta.

78. §. A temetési járulék ugy a tényleges szolgálatban, mint a nyugdijazott állapotban elhalt tisztviselő és rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) élvezetében állott altiszt és szolga után a tényleges szolgálatban utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnak alapul vétele mellett a következőkép állapittatik meg:

ha a beszámitható javadalmazás összege volt:	akkor a temetési járulék
nem több mint évi 800 K	200 K
évi 800 K több, de nem több mint évi 1.200 ,,	300 ,,
,, 1 200 ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, 1 600 ,,	400 ,,
,, 1.600 ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, 2 000 ,,	500 ,,
,, 2 000 ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, 3 000 ,,	600 ,,
,, 3.000 ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, 4.000 ,,	700 ,,
,, 4.000 ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, 5.000 ,,	800 ,,
,, 5.000 ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, 6 000 ,,	1.000 ,,
,, 6.000 ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, 8 000 ,,	1 200 ,,
,, 8.000 ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, 12.000 ,,	1.400 ,,
,, 12.000 koronánál több	1.600 ,,

A rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) élvezetében nem állott, akár a tényleges szolgálatban, akár a nyugdijazott állapotban elhalt altiszt és szolga után a temetési járulék, az élvezett javadalmazásra vagy nyugellátásra való tekintet nélkül, 200 koronával állapittatik meg.

Ha a tisztviselő, altiszt és szolga után állandó vagy egyszersmindenkorra szóló ellátásra igényjogosult özvegy vagy gyermek nem maradt hátra, vagy ha az elhalt tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának gyógykezeltetéséről és eltemettetéséről nem az elhaltnak ellátásra igényjogosult özvegye vagy gyermeke gondoskodott, az utalványozható temetési járulék a jelen szakaszban megállapitott kereteken belül sem haladhatja meg az elhaltnak gyógykezeltetésére és eltemettetésére tényleg forditott és részletes számlákkal igazolt költségeknek összegét.

A temetési járuléknak mértéke fix összeggel állapittatott meg. A temetési járulékot — akár a tényleges szolgálatban, akár a nyugdijazott állapotban elhalt tisztviselőről vagy rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) élvezetében állott altisztről és szolgáról van szó — mindig a tényleges szolgálatban utoljára élvezett beszámitható javadalmazásnak alapul vtele mellett kell megállapitani.

A temetési járuléknak legkisebb mértéke 200 korona, ez fog járni az olyan alkalmazottak után, akiknek beszámitható javadalmazása 800 K vagy annál kevesebb volt, tehát a kisebb javadalmazásu szolgák, valamint — a második bekezdés szerint — a beszámitható javadalmazásra való tekintet nélkül, a rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) élvezetében nem állott altisztek és szolgák után. A 801—2000 K beszámitható javadalmazásig a ja-

vadalmazásnak minden 400 koronával való emelkedésénél, 2001—5000 K beszámitható javadalmazásig pedig a javadalmazásnak minden 1000 koronával való emelkedésénél, a temetési járulék 100—100 koronával, azonfelül pedig még négy izben 200—200 koronával emelkedik, ugy, hogy a legmagasabb összegü temetési járulék a jövőben 1600 K lesz a mai 1200 koronával szemben. A fenti megállapitás szerint a tisztviselő után járó temetési járuléknak legkisebb összege 400 K lesz, de ez is csak az évi 1400 vagy 1600 K javadalmazás élvezetében állott tisztviselők után jár, mig ha a beszámitható javadalmazás az évi 1600 koronát meghaladta, a temetési járulék legalább 500 K lesz.

Az utolsó bekezdés azt a korlátozó határozmányt tartalmazza, hogy utalványozható temetési járulék a jelen szakaszban megállapitott kereteken belül sem haladhatja meg az elhaltnak gyógykezeltetésére és eltemettetésére tényleg forditott és részletes számlákkal igazolt költségeknek összegét abban az esetben, ha az elhalt tisztviselő, altiszt vagy szolga után állandó vagy egyszersmindenkorra szóló ellátásra igényjogosult özvegy vagy gyermek nem maradt hátra, vagy ha az elhalt tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának gyógykezeltetéséről és eltemettetéséről nem az elhaltnak ellátására igényjogosult özvegye vagy gyermeke gondoskodott.

V. FEJEZET.

Átmeneti határozmányok.

79. §. A jelen törvény határozmányai alá tartozó s a tényleges szolgálat köteléke alól a jelen törvény hatálybalépését követő időpontban felmentett tisztviselőnek, altisztnek, szolgának, napszámosnak és munkásnak ellátásaira, továbbá a jelen törvény hatálybalépését követő időpontban akár a tényleges szolgálatban, akár a nyugdijazott állapotban elhalt tisztviselő, altiszt és szolga özvegyének és árváinak ellátásaira, valamint a jelen törvény hatálybalépését követő időpontban akár a tényleges szolgálatban, akár a nyugdijazott állapotban elhalt tisztviselő, ltiszt és szolga után járó temetési járulékra nézve kizárólag a jelen törvény határozmányai irányadók.

A jelen törvényben foglalt határozmányok — kivéve a 80. és 81. szakaszokban szabályozott eseteket — nem nyerhetnek alkalmazást a törvény hatálybalépése előtt nyugalomba helyezett vagy végkielégitett tisztviselőre, altisztre, szolgára, napszámosra és munkásra, valamint a törvény hatálybalépése előtt elhalt tisztviselőnek, altisztnek és szolgának özvegyére és árváira még akkor sem, ha a részükre megállapitott állandó ellátások folyósitásának kezdőidőpontja összeesnék a törvény hatálybalépésének időpontjával.

Azonban a nyugdijaknak és az özvegyi nyugdijaknak megváltása a nevelési járulékok élvezésének időtartama, valamint a nyugdijaknak, özvegyi nyugdijaknak és nevelési járulékoknak beszüntetése tekintetében a jelen törvény határozmányait kell alkalmazni azokra az állandó ellátásokra is, amelyek a jelen törvény hatálybalépése előtt állapittattak meg.

Ha atyátlan árva, akinek atyja még a jelen törvény hatálybalépése előtt halt el, e törvény hatálybalépését követő időpontban válik szülőtlen vagy a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő árvává, a jelen törvény határozmányai szerint megállapitandó nevelési járulékra tarthat igényt s a nevelési járulék megállapitásánál az özvegyi nyugdijnak azt az összegét kell alapul venni, amely az árva anyját a jelen törvény 53. szakaszának első bekezdése szerint megillette volna. Ez a határozmány megfelelően alkalmazandó a nőalkalmazottnak olyan anyátlan árvájánál is, akinek édes atyja a jelen törvény hatálybalépését követő időpontban válik teljesen vagyontalanná és keresetképtelenné.

A tényleges szolgálat köteléke alól a törvény hatályba lépésének napján felmentett alkalmazottaknak ellátására nézve, valamint a törvény hatályba lépése napján elhalt tisztviselők, altisztek és szolgák után járó ellátásokra nézve is önként érthetőleg a jelen törvény határozmányai irányadók.

A második bekezdés mondja ki azt az általános elvet, hogy a törvény összes határozmányainak nincsen visszaható ereje, vagyis hogy a törvénynek összes határozmányai nem nyerhetnek alkalmazást a törvény hatálybalépése előtt nyugalomba helyezett vagy végkielégitett tisztviselőre, altisztre, szolgára, napszámosra és munkásra, valamint az az előtt elhalt tisztviselőnek, altisztnek és szolgának özvegyére és árváira sem. Nem esnek azonban ez alá az általános tiltó határozmány alá a következő 80. és 81. §-okban szabályozott esetek, amelyeknek az általános tiltó határozmány alól való kivétele ebben a bekezdésben ki is mondatott.

Az első három bekezdésben foglaltakból következik, hogy a törvényerőre emelkedés előtt megállapitott nevelési járulékokat a tisztviselők gyermekeinél — anélkül, hogy a nevelési járulékok összege változnék — huszonnégy éves koruk betöltéséig kell kifizetni, viszont olyan atyátlan árva részére, akinek atyja még a törvényerőre emelkedés előtt halt el, s aki — az 1885. évi XI. törvényczikk 39. §-a értelmében — eddig azért nem kaphatott nevelési járulékot, mert az atya halálakor nem maradt legalább három anyai ellátás alatt álló árva hátra, a jelen törvény alapján sem lehet nevelési járulékot megállapitani.

Ha a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő olyan árvákra nézve, akiknek atyja még a jelen törvény előtt halt el, később megszünik az az ok, amely miatt szülőtleneknek voltak tekinten-

dók, az őket mint atyátlan árváat megillető nevelési járulékot is a jelen törvény határozmányai szerint kell megállapitani abban az esetben, ha a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő árvákká a jelen javaslat törvényerőre emelkedését követő időpontban váltak. Ellenkező esetben, vagyis ha a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő árvákat megillető nevelési járulék részükre még a jelen törvény előtt állapittatott meg, az őket mint atyátlan árvákat megillető nevelési járulékot akkor is csak az eddigi határozmányok, tehát nem a jelen törvény határozmányai szerint lehet megállapitani, ha az az ok, amely miatt szülőtleneknek voltak tekintendők, a jelen törvény követő időpontban szünt meg.

80. §. A jelen törvénynek a szolgálati idő és az ellátások megállapitására vonatkozó határozmányai visszaható erővel birnak:

a) a tényleges szolgálat köteléke alól az 1912. évi január hó elsejétől a jelen törvény hatálybalépéséig terjedő időben felmentett s e törvény hatálybalépésének időpontjában még életben lévő tisztviselőre, altisztre és szolgára, kivéve azokat, akik az 1885. évi XI. t.-cz. alapján magasabb összegü ellátásban részesültek, mint amennyire nekik a jelen törvény alapján igényük lenne;

b) az 1912. évi január hó elsejétől a jelen törvény hatálybalépéséig terjedő időben akár a tényleges szolgálatban, akár a nyugdijazott állapotban elhalt tisztviselőnek, altisztnek és szolgának olyan özvegyére és árváira, akik a jelen törvény hatálybalépésének időpontjában még életben vannak.

A fentebb emlitett tisztviselők, altisztek és szolgák, valamint özvegyek és árvák részére már megállapitott ellátások helyesbitése iránt az eljárást hivatalból kell megindítani s az ellátásokat ugy kell ujból megállapitani, mint ha a jelen törvény az illetőkre nézve már 1912. évi január hó elsején lépett volna hatályba.

A jelen szakasz alapján ellátásban, illetőleg az eddigi törvényszerü ellátásnál nagyobb összegü ellátásban részesitett tisztviselő, altiszt, szolga, özvegy és árva részére a jelen törvény hatálybalépése előtt kegyelmi uton engedélyezett bármilyen ellátása, a jelen szakasz alapján megállapitandó ellátásba, illetőleg ellátási többletbe be kell számitani.

Ez a szakasz kimondja, hogy a törvénynek a szolgálati idő számitására és az ellátások megállapitására vonatkozó határozmányai 1912. évi január hó elsejétől számitott visszaható erővel birnak azokra a tisztviselőkre, altisztekre és szolgákra, akik az 1912. évi január hó elsejétől a törvény hatálybaléptéig terjedő időben mentettek fel a tényleges szolgálat köteléke alól, valamint az olyan tisztviselőknek, altiszteknek és szolgáknak özvegyeire

és árváira, akik az 1912. évi január hó elsejétől a törvény hatályba léptéig terjedő időben haltak meg, akár a tényleges szolgálatban, akár a nyugdijazott állapotban. Vagyis 1912. évi január hó elsejétől fog számitani a visszaható erő minden esetben. Az ezen szakasz tekintete alá eső tisztviselőknek nyugdijai, illetve azok özvegyeinek és árváinak özvegyi nyugdijra és nevelési járulékai ezen törvény alapján fognak megállapittatni még pedig ugy, hogy a már felvett ellátási összeg és az uj törvény alapján járó ellátási összeg közötti külömbözet minden ujabb kérelem nélkül hivatalból fog az illetőnek kiutalványoztatni.

81. §. Az 1912. évi január hó elseje előtt elhalt tisztviselők, altisztek és szolgák olyan özvegyeinek nyugdijai, a kik a jelen törvény hatálybalépésének időpontjában még életben vannak, a jelen törvény hatálybalépésének napjától kezdve husz százalékkal felemeltetnek.

A százalékos felemelés alapjául az özvegyi nyugdijnak csak az a erésze szolgálhat, amely megfelel az 1885. évi XI. t.-cz. alapján járó törvényszerü özvegyi nyugdijnak, illetőleg az 1885. évi XI. t.-cz. hatálybalépése előtt özvegységre jutott özvegyeknél a korábban érvényben állott ellátási szabályzat alapján járó szabályszerü özvegyi nyugdijnak.

Mindazoknál az özvegyeknél, akiknek özvegyi nyugdija — kellő időben előterjesztett kérelem folytán — a jelen szakasz alapján felemeltetik, az eddigi özvegyi nyugdijat a jelen törvény hatálybalépésének napját megelőző hó végével be kell szüntetni s a felemelt özvegyi nyugdijat a jelen törvény hatálybalépésének napjától kezdve egy összegben kell folyósitani.

A felemelt özvegyi nyugdij összegének megállapitásánál a tiz koronánál kisebb részöszeget tiz koronára kell kiegésziteni, azonban évi 5000 koronát a jelen szakasz alapján felemelt özvegyi nyugdij sem haladhat meg.

A jelen szakasz alapján járó felemelt özvegyi nyugdijat csak az özvegyi nyugdij felvételére jogositottnak kérelmére lehet megállapitani és folyósitani. A kérelmet a jelen törvény hatálybalépésétől számitott egy éven belül kell előterjeszteni. A később előterjesztett kérelmek alapján a felemelt özvegyi nyugdijat csak a kérelem előterjesztésének napját követő hó elsejétől kezdve lehet folyósitani.

Azok az özvegyek, akik özvegyi nyugdijukon felül kegyelmi ellátásban is részesülnek, ennek a kegyelmi ellátásnak az élvezetében özvegyi nyugdijuknak a jelen szakasz alapján történt felemelése daczára is megmaradnak.

Az özvegyi nyugdijnak a jelen szakasz alapján történt felemelése a nevelési járulékokra kihatással nincsen.

Ez a szakasz az 1912. évi január hó elseje előtt elhalt

tisztviselők, altisztek és szolgák özvegyei által élvezett özvegyi nyugdijaknak felemeléséről rendelkezik.

Az utolsóelőtti bekezdésbe az a határozmány vétetett fel, hogy az özvegyi nyugdijnak a jelen szakasz alapján történt felemelése nem vonja maga után az illető özvegy által özvegyi nyugdiján felül esetleg élvezett kegyelmi ellátásnak megfelelő beszüntetését.

Az utolsó bekezdés azt a határozmányt tartalmazza, hogy az özvegyi nyugdijnak a jelen szakasz alapján történt felemelése nincsen kihatással a nevelési járulékra, vagyis, hogy a jelen javaslat törvényerőre emelkedését közvetlenül megelőző január hó elseje előtt elhalt tisztviselők, altisztek és szolgák árváinak nevelési járulékai nem változnak.

Az ezen szakasz alapján igényelhető nyugdijtöbblet azonban csak az igényjogosult özvegy kérelmére lesz megállapitva, még pedig 1913. év január 1-től kezdőleg csak azoknak, akik ebbeli kérelmeiket 1913. évi deczember 31-ig előterjesztik.

82. §. Az 1900. évi XVII. t.-cz. alapján állami állatorvosokká kinevezett volt rendezett tanácsu városi, községi és kör állatorvosoknak az 1900. évi XVII. t.-cz. 34. szakaszában biztositott az az igényük, hogy rendezett tanácsu városi, községi és kör állatorvosi minőségben töltött szolgálati idejük az ellátások megállapitásánál beszámit, érintetlen marad.

Az idézett 1900: XVII. törvény 34. §-a azt a rendelkezést tartalmazza, hogy a m. kir. állatorvosokká kinevezett rendezett tanácsu városi, községi és körállatorvosok, akik e szolgálatukban nyugdijra vagy végkielégitési dijra való jogosultságot szereztek, az 1885: XI. t.-czikk (nyugdijtörvény) 8. §-ának 2. bekezdése azzal a módositással nyer alkalmazást, hogy a hatóságnál töltött szolgálatuk ideje nyugdijaztatásuk esetén beszámitandó, habár tiz évig állami szolgálatban nem is állottak. Ebben az utóbbi esetben, azonban nyugdijuk megállapitásánál, korábbi alkalmazásukban utoljára élvezett rendes fizetésük vétetik alapul.

83. §. A jelen törvény hatálybalépésének időpontjában már alkalmazásban állott olyan tisztviselőnél, aki a 11. szakasz második és harmadik bekezdésében emlitett főiskolai tanulmányait csak a jelen törvény értelmében beszámitható tényleges szolgálatba történt belépését követő időpontban fejezte be, a 11. szakasznak a szolgálati idő kedvezőbb számitására vonatkozó határozmányait — az alábbi megszoritással — alkalmazni kell abban az esetben, ha a szolgálati időnek az alábbiak szerint való számitása mellett az illető tisztviselőnek magasabb összegü nyugdijra lenne igénye, mint összes beszámitható szolgálati idejének egyszerüen való számitása mellett.

Ilyen tisztviselőnél csak a főiskolai tanulmányok be-

fejezésének napjától kezdve töltött szolgálati időt lehet kedvezően számitani, a főiskolai tanulmányok befejezésének napjáig töltött szolgálati időt pedig teljesen figyelmen kivül kell hagyni.

A m. kir. állami rendőrségnél, főiskolai képzettséghez kötött álláson, a jelen törvény hatálybalépésének időpontjában már alkalmazásban állott tisztviselőnél az állami, vagy a 2. szakasz szerint az államival egyenlőnek tekintendő, vagy a 16. szakaszban emlitett törvényhatósági szolgálatban töltött időnek minden teljes két hónapját nyolcz hónapnak kell számitani.

Annál a tisztviselőnél, aki a jelen törvény hatálybalépésének időpontjában dijnoki minőségben volt alkalmazva, a dijnoki minőségben töltött azt az időt is be lehet számitani a 14. szakasz határozmányai szerint, amely alatt az illető az államkincstárból, illetőleg a kincstár vagy a kormány kezelése alatt álló közalapból vagy törvényhatósági nyugdijalapból — a dijnoki alkalmazást megelőző alkalmazása után — évi 400 koronát meghaladó nyugellátást vagy kegyelmi ellátást élvezett, de csak akkor, ha a nyugellátás vagy kegyelmi ellátás évi 400 koronát meghaladó részének élvezéséről, a jelen törvény hatálybalépésének napjától számitott hat hónapon belül, hivatalos uton előterjesztett irásbeli nyilatkozatban lemondott.

A főiskolai képzettséggel biró tisztviselőknek biztositott az az előny, hogy a tényleges szolgálatban töltött hét hó nyolcz hónapnak számitásával már 35 évi szolgálat után teljes nyugdijra tarthatnak igényt, a jelen szakasz korlátai között azoknak a tisztviselőknek is biztosittatott, akik csak a beszámitható tényleges szolgálatba lépést követő időben fejezték be főiskolai tanulmányaikat, de ebben az esetben csakis a főiskolai tanulmányaik befejezése után töltött szolgálati időt lehet kedvezményesen számitani. Igy ha pl. valaki csak 5 évi szolgálat után fejezte be főiskolai tanulmányait és összesen 30 évet szolgált, akkor az öt év csak egyszerüen, a másik 25 év azonban 28 év és 4 hónappal lesz számitható, összesen tehát 33 év és 4 hónap beszámitható szolgálati ideje lesz.

A m. kir. állami rendőrségnél töltött szolgálat azonban a maga teljességében, tehát abban a részében is kedvezményesen számitandó, amelyet a főiskolai tanulmányok befejezése előtt töltött az államrendőrségnél.

Az utolsó bekezdéshez meg kell jegyezni a következőket:

A 14. §-nak utolsó bekezdése értelmében a tisztviselővé kinevezett dijnokoknál nem képezheti beszámitás tárgyát a dijnoki minőségben töltött az az idő, amely alatt az illető az államkincstárból, illetőleg a kincstár vagy a kormány kezelése alatt álló közalapból, vagy törvényhatósági nyugdijalapból — a dijnoki al-

kalmazást megelőző alkalmazása után — évi 400 koronát meghaladó nyugellátást vagy kegyelmi ellátást élvezett.

A jelen törvény 95. §-a értelmében ugyan a dijnok az ilyen nyugellátás vagy kegyelmi ellátás évi 400 koronát meghaladó részének élvezéséről lemondhat, aminek az a következménye, hogy ebben az esetben a dijnoki minőségben töltött idő is be fog számittatni azért, mert az élvezett nyugellátás vagy kegyelmi ellátás az évi 400 koronát nem haladja meg. De ez a lemondás a jelen törvény hatálybalépésének időpontjában dijnoki minőségben alkalmazottaknál csak hatálybalépésétől kezdve dijnoki minőségben töltött időre nézve lesz azzal a hatással, hogy az élvezett nyugellátás vagy kegyelmi ellátás az évi 400 koronát nem haladja meg.

A jelen szakaszba az az átmeneti határozmány vétetett fel, hogy azoknál a tisztviselőknél, akik a jelen javaslat hatálybalépésének időpontjában dijnoki minőségben voltak alkalmazva, abban az esetben, ha a nyugellátás vagy kegyelmi eluátás évi 400 koronát meghaladó részének élvezéséről a jelen javaslat hatálybalépésétől számitott hat hó alatt — hivatalos uton előterjesztett irásbeli nyilatkozatban — lemondanak, a dijnoki minősgben töltött azt az időt is be lehet számitani a 14. §. határozmányai szerint, amely alatt évi 400 koronát meghaladó nyugellátást vagy kegyelmi ellátást élveztek.

A dijnoki alkalmazás után járó ellátások tekintetében ehhez hasonló határozmányt tartalmaz a 92. §-nak második bekezdése is.

84. §. A jelen törvény hatálybalépésének időpontjában már alkalmazásban állott tisztviselőnél, altisztnél és szolgánál beszámitható javadalmazásnak kell tekinteni a fizetés, zsold vagy bér egy része gyanánt természetben kiszolgáltatott járandóságoknak (deputatumoknak) általános érvényü kormányrendelettel megállapitott általános és nem helyi értékét is, feltéve, hogy sem általános érvényü kormányrendelettel, sem az illető tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának kinevezési rendelvényében nem mondatott ki, hogy ezeket a természetben kiszolgáltatott járandóságokat nem lehet a nyugdijba beszámitani.

A földek értékét és a fajárandóságot azonban az ilyen tisztviselőnél, altisztnél és szolgánál sem lehet beszámitható javadalmazásnak tekinteni.

A 23. §. az 1885. évi XI. törvényczikk 13. §-ának e) pontjában foglalt határozmányt, amely beszámitható javadalmazásnak minősitette a fizetés, zsold vagy bér egy része gyanánt természetben kiszolgáltatott járandóságokat (deputatumokat), a jelen törvényben teljesen mellőzte. Minthogy azonban egyes tisztviselők, altisztek és szolgák a természetben kiszolgáltatott járandóságok beszámitására az 1885. évi XI. törvényczikk alapján már igényt szereztek, ennek az igénynek a biztositásául ki lett mondva, hogy a természetben kiszolgáltatott járandóságokat — önként

érthetőleg csak az 1885. évi XI. törvényczikk 13. §-ának e) pontjában biztositott mértékben s az ott megállapitott feltételek mellett — beszámitható javadalmazásnak kell tekinteni azoknál a tisztviselőknél, altiszteknél és szolgáknál, akik a jelen törvény hatálybalépésének időpontjában már alkalmazásban állottak.

85. §. Azok a tisztviselők és rendszeres évi fizetést (évi bért, évi zsoldot) élvező altisztek és szolgák, akik a jelen törvény hatálybalépésének időpontjában már alkalmazásban állanak, a 30. szakaszban megállapitott nyugdijjárulékot a jelen törvény hatálybalépésének napjától kezdve kötelesek fizetni.

Az ebben a szakaszban foglalt intézkedéshez képest a 30. §-ban megállapitott nyugdijjárulék-kötelezettség nem visszaható erejü, hanem csakis a törvény hatálybalépése napjával lép életbe, vagyis 1913. évi január hó 1-től kezdve. Ebből folyóan azok, akik már az 1912. év folyamán nyugdijba mentek, nyugdijjárulékot nem kötelesek utánfizetni annak dacára, hogy ők már ennek a törvénynek az előnyeiben részesülnek.

86. §. Az eredetileg ideiglenesen nyugalomba helyezett azt a tisztviselőt, altisztet és szolgát, aki a jelen törvény hatálybalépésekor hatvanadik életévét már betöltötte, vagy akire nézve a jelen törvény hatálybalépésekor már eltelt az az idő, amely a nyugalomba helyezésekor beszámitott szolgálati időn felül még hiányzott ahhoz, hogy az illetőnek igénye legyen a beszámitható javadalmazással egyenlő öszszegü nyugdijra, a jelen törvény hatálybalépésével véglegesen nyugalomba helyezettnek kell tekinteni.

Az 1885. évi XI. törvényczikk 21. §-a szerint eddig csak a hatvanötödik életévüket betöltött tisztviselőket, altiszteket és szolgákat kellett véglegesen nyugalomba helyezni. Az eredetileg ideiglenesen nyugalomba helyezettek eddig a legritkább esetben helyeztetik később véglegesen nyugalomba, ezért rendelkezik a törvény aziránt, hogy a jelen törvény hatálybalépésével — minden különleges intézkedés nélkül — véglegesen nyugalomba helyezetteknek tekintessenek, mindazok az ideiglenesen nyugalomba helyezett tisztviselők, akik a jelen törvény 33. §-a értelmében véglegesen nyugalomba helyezendők.

87. §. A 36. szakasznak az ellátási igény fentartásának biztositására, valamint a fentartott ellátási igénynek érvényesitésére vonatkozó határozmányai az olyan tisztviselőre, altisztre és szolgára is alkalmazást nyernek, akinek részére ellátási igényének fentartása még a jelen törvény hatálybalépése előtt biztosittatott s aki fentartott ellátási igényét a jelen törvény hatálybalépéséig nem érvényesitette.

Az ellátási igénynek fenntartását az 1885. évi XI. törvény-

czikk szerint is lehetett biztositani, de ez a törvényczikk sem a biztositásnak módjára, sem a fenntartott ellátási igénynek érvényesitésére nézve nem tartalmazott határozmányokat.

88. §. A jelen törvény határozmányai nem terjednek ki azokra a tanárokra és tanitókra, akik a jelen törvény hatálybalépésének időpontjában olyan állásban vannak alkalmazva, amely állás után az 1885. évi XI. t.-cz. 24. szakasza alapján igényt szereztek arra, hogy nyugdijuk a tiz évet meghaladó szolgálat után évenkint a beszámitható javadalmazásnak három százalékával emelkedjék; kivéve azokat a tanárokat és tanitókat, akik a jelen törvény hatálybalépésének napjától számitott hat hónapon belül a ministernek hivatalos uton előterjesztett irásbeli nyilatkozatban kijelentik, hogy ennek a törvénynek a határozmányai alá óhajtanának tartozni.

Az utóbb emlitett tanárokra és tanitókra a jelen törvénynek összes határozmányai kiterjednek, tehát a jelen törvény hatálybalépéséig eltöltött szolgálati időt is a jelen törvény határozmányai szerint kell számitani, mig azokra a tanárokra és tanitókra, akik a fentebb emlitett záros határidőig nem nyilatkoztak, az 1885. évi XI. törvényczikknek összes határozmányai továbbra is érvényben maradnak.

A jelen szakaszban emlitett tanárok és tanitók özvegyeinek és árváinak ellátásait minden esetben a jelen törvény határozmányai szerint kell megállapitani.

Az 1885. évi XI. törvényczikk 23. és 24. §-a szerint a tanárok és az 1875. évi XXXII. törvényczikk határozmányai alá nem eső tanitók harmincz évig, a tisztviselők pedig negyven évig voltak kötelesek szolgálni.

Ez a szakasz a tanárok és a tisztviselők között eddig fennállott ezt a külömbséget teljesen megszünteti, s a köteles szolgálati időt ugy a tanárokra, mint a tisztviselőkre nézve egyenlően ugy állapitja meg, hogy a beszámitható javadalmazás teljes összegével felérő nyugdijra csak az a tisztviselő, tanár vagy tanitó tarthat igényt, akinek beszámitható szolgálati ideje a negyven, illetve a 11. §. szerint 35. évet eléri vagy meghaladja.

A szóban lévő tanárok és tanitók köteles szolgálati idejének ez a felemelése azonban csak azokra a tanárokra és tanitókra fog aklalmazást nyerni, akik szolgálatukat a jelen törvény hatálybalépte után fogják megkezdeni; mig azoknak a tanároknak és tanitóknak, akik annak időpontjában már alkalmazásban állottak s akik ennélfogva az eddigi törvény alapján igényt szereztek arra, hogy nyugdijuk a tizenegyedik szolgálati évtől kezdve évenkint a beszámitható javadalmazásnak 2—3%-ával emelkedjék, s hogy harmincz évi beszámitható javadalmazás teljes összegével felérő nyugdijat kapjanak, ez a már megszerzett igénye biztositva marad.

Ez a szerzett igényt ugy van biztositva, hogy a szóban lévő tanároknak és tanitóknak választás engedtetett a között, hogy a jelen törvény határozmányai alá óhajtanak-e tartozni és a között, hogy továbbra is az 1885. évi XI. törvényczikknek határozmányai legyenek reájuk nézve irányadók.

Azokra a tanárokra és tanitókra, akik irásbeli nyilatkozatban kijelentik, hogy a jelen törvény határozmányai alá óhajtanak tartozni, kizárólag a jelen törvény határozmányait lehet és kell alkalmazni, még pedig annak összes határozmányait, ugy, hogy az ilyen tanároknál és tanitóknál nemcsak a törvény hatálybalépte után töltött, hanem annak törvényerőre emelkedéséig eltöltött szolgálati időt is a jelen törvény határozmányai szerint kell számitani. Ellenben azokra a tanárokra és tanitókra, akik a fentebb emlitett záros határidőig egyáltalán nem nyilatkoznak, vagy akik kijelentik, hogy nem óhajtanak a jelen törvény határozmányai alá tartozni, az 1885. évi XI. törvényczikknek összes határozmányai továbbra is érvényben maradnak. Az özvegyeikre és árváikra azonban minden esetben a jelen törvény határozmányát kell alkalmazni.

89. §. A 44. szakasz utolsóelőtti bekezdésében foglalt határozmány nem terjed ki a nyugalomba helyezett olyan tisztviselőre, aki az 1., 2. és 3. szakaszokban megjelölt hivataloknál, vagy a 16. szakaszban emlitett törvényhatósági szolgálatban nem rendszeresitett állásra, dijazás mellett még a jelen törvény hatálybalépése előtt alkalmaztatott.

A 44. szakaszban foglalt az a rendelkezés, hogy ha a nyugalomba helyezett tisztviselő nem állami s a 16., 17. és 18. §-okban nem emlitett állandó alkalmazásba lép, melynek illetményei egészben vagy részben az államkincstárt terhelik, akkor a nyugdijat be kell szüntetni annak az összegnek erejéig, amelylyel a kincstár az illetőnek uj illetményeihez járul, nem terjed ki az ezen törvény hatályba lépése előtt ilyen szolgálatba lépett nyugdijas tisztviselőkre.

90. §. A 46. szakasz első és második bekezdéseinek határozmányai a jelen törvény hatálybalépése előtt nyugalomba helyezett tisztviselőre, altisztre és szolgára is kiterjednek abban az esetben, ha az illető az állami, vagy a 2. és 3. szakaszok szerint az államival egyenlőnek tekintendő, vagy a 16. szakaszban emlitett törvényhatósági tényleges szolgálat kötelékébe a jelen törvény hatálybalépését követő időpontban vétetik vissza.

A 46. szakasz utolsó bekezdésében foglalt határozmány a jelen törvény hatálybalépése előtt nyugalomba helyezett ministerre, állami számvevőszék elnökére, államtitkárra, állami számvevőszék, alelnökére, Budapest székesfőváros főpolgármesterére és fiumei kormányzóra nem terjed ki akkor, ha az illető az állami, vagy a 2. szakasz szerint az államival

egyenlőnek tekintendő tényleges szolgálat kötelékébe még a jelen törvény hatálybalépése előtt vétetett vissza.

A 46. §. utolsó bekezdése értelmében a nyugalomba helyezett s később az állami, vagy a 2. §. szerint az államival egyenlőnek tekintendő, vagy a 16. §-ban emlitett törvényhatósági tényleges szolgálat kötelékébe visszavett minisztereknek, államtitkároknak, stb. nyugdiját és lakbérnyugdiját a jövőben az emlitett tényleges szolgálatba való visszavétel esetén egész összegében be kell szüntetni. Minthogy eddig nem ez volt az eljárás, hanem a nyugdijnak egy része meghagyatott akkor, ha az ujabb alkalmazással egybekötött javadalmazás, a nyugdijazásnál alapul szolgált javadalmazásnál kisebb volt, a szerzett jogok biztositása szempontjából ki lett mondva, hogy az emlitett határozmány nem nyerhet alkalmazást azoknál a nyugalomba helyezett minisztereknél, államtitkároknál stb., akik az állami vagy a 2. §. szerint az államivel egyenlőnek tekintendő ténlyleges szolgálat kötelékébe még a jelen javaslat törvényerőre emelkedése előtt vétettek vissza.

91. §. Az öt évet meghaladó beszámitható szolgálati idő alapján a beszámitható javadalmazásnak két évi összegével még a jelen törvény hatálybalépése előtt végkielégitett tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának özvegye és gyermekei részére; a jelen törvény hatálybalépése után mér nem lehet özvegyi nyugdijat és nevelési járulékot megállapitani, azonban az ilyen özvegyek és gyermekek részére még a jelen törvény hatálybalépése előtt megállapitott özvegyi nyugdijakat és nevelési járulékokat érintetlenül kell hagyni.

Eddig egyes esetekben özvegyi nyugdijak állapittattak meg olyan özvegyek részére, akiknek férje öt évnél több, de tiz évnél kevesebb beszámitható szolgálati idő alapján a tényleges szolgálatból végkielégitéssel távozott. A jelen törvény pedig arra az elvi álláspontra helyezkedik, hogy az állami szolgálatból végkielégitéssel távozott tisztviselőknek, altisztnek és szolgának özvegye és árvái semmiféle ellátásra sem birnak igénnyel, a jelen törvény törvényerőre emelkedése után özvegyi nyugdijat és nevelési járulékot már olyan tisztviselőnek, altisztnek és szolgának özvegye és gyermekei részére sem lehet megállapitani, aki még a jelen javaslat törvényerőre emelkedése előtt végkielégittetett.

A végkielégitett tisztviselők, altisztek és szolgák özvegyei és gyermekei részére még a jelen törvény előtt megállapitott özvegyi nyugdijakat és nevelési járulékokat azonban az illetőktől elvonni már nem lehet.

VI. FEJEZET.

A dijnokok, valamint azok özvegyeinek és árváinak ellátására vonatkozó határozmányok.

92. §. A jelen törvény határozmányai — az alábbi el-

térésekkel — kiterjednek az állami hivataloknál, intézeteknél és vállalatoknál alkalmazott azokra a dijnokokra, akik magyar állampolgárok és akik az 1897. évi XXIV. t.-cz. 2. szakaszában körülirt kedvezményekre igényt nyertek, valamint az ilyen dijnokoknak özvegyeire és árváira.

A jelen törvény 2. szakaszában felsorolt hatóságoknál, hivataloknál és intézeteknél alkalmazott dijnokok, amennyiben magyar állampolgárok és amennyiben szolgálati kötelességeiknek egy éven át jól megfeleltek, a jelen törvény határozmányai szempontjából egy tekintet alá esnek az állami hivataloknál, intézeteknél és vállalatoknál alkalmazott dijnokokkal.

Eddig a dijnokok, valamint özvegyeik és árváik ellátásáról részben az állami hivataloknál alkalmazott dijnokok szolgálati és anyagi helyzetének javitásáról szóló 1897. évi XXVI. törvényczikk, részben az 1898. évi állami költségvetésről szóló 1908. évi XVII. törvényczikknek 9. §-a rendelkeztek. Ezek a határozmányok azonban főképen csak az ellátások mértékét állapitották meg, ugy hogy egyéb tekintetben a dijnokok, valamint özvegyeik és árváik ellátásainál is az 1885. évi XI. törvényczikknek határozmányai nyertek megfelelő alkalmazást.

Az 1897. évi XXIV. törvényczikk 1. §-a szerint: az a dijnok, aki szolgálati kötelességeinek egy éven át jót megfelel, a 2. §-ban körülirt kedvezményekre (minimális napidij, tisztviselői állások betöltésénél elsőbbség, betegség esetén napidijának megtartása, szolgálatképtelenség esetén nyugellátás, stb.) nyer igényt és arról, hogy ezekre a kedvezményekre igénye van, az egy évi alkalmazás eltelte után, elöljáró hatóságától irásbeli értesitést kap. Ebből a szövegezésből kitünik, hogy az igényt a 2. §-ban körülirt kedvezményekre nem az irásbeli értesités, hanem az a körülmény adja meg, hogy a dijnok szolgálati kötelességeinek egy éven át jól megfelelt,s hogy ennélfogva nem lehet hátrányára a dijnoknak az, ha az irásbeli értesitést a hatóságok mulasztása folytán esetleg csak jóval az egy év eltelte után kapja meg. Erre való tekintettel az ellátásra való igényjogosultság a jelen szakaszban is nem az irásbeli értesités kiadásához, hanem ahhoz köttetett, hogy nyert-e már a dijnok igényt az 1897. évi XXIV. törvényczikk 2. §-ában körülirt kedvezményekre, vagyis hogy megvan-e az egy évi jó szolgálata.

Az olyan állami vállalatoknál (például a m. kir. államvasutaknál) alkalmazott dijnokokra, amelyeknek külön nyugdijintézetük vagy nyugbérpénztáruk van, a jelen törvény határozmányai önként érthetőleg nem terjednek ki.

A második bekezdésben emlitett hatóságok, hivatalok és intézetek: az országgyülés mindkét háza, Budapest székesfővárosi közmunkák tanácsa, a kormány kezelése alatt álló közalapok és közalapitványo és az állami intézetek, valamint a kormány kezelése alatt álló özalapokból és közalapitványokból fenntartott intézetek.

93. §. A 92. szakasz alá eső dijnok, valamint annak özvegye s árvája ellátásra csak akkor tarthat igényt, ha a dijnoknak a következő szakaszok szerint beszámitható alkalmazása a tiz évet eléri vagy meghaladja.

Az a dijnok, aki a 92. szakaszban megállapitott feltételeknek nem felel meg, valamint az ilyen dijnoknak özvegye és árvája ellátásra igényt egyáltalán nem tarthat.

Amig a tisztviselő a 31. §. értelmében már öt évi beszámitható szolgálati idő után igényt tarthat nyugdijra, addig a dijnokoknak csak legalább tiz évi beszámitható alkalmazás után lesz igényük nyugdijra.

Az első bekezdés azonban nemcsak a dijnokoknak, hanem azok özvegyeinek és árváinak ellátására való jogosultságát is ahhoz a feltételhez köti, hogy a dijnoknak beszámitható alkalmazása a tiz évet elérje vagy meghaladja. Az 1908. évi XXVII. törvényczikk 9. §-a alapján — olyan dijnokok özvegyei is igényt tarthattak özvegyi nyugdijra, akiknek beszámitható dijnoki alkalmazása a tiz évnél kevesebb volt, de az öt évet meghaladta. A törvény 116. §-a lehetővé teszi, hogy a tiz évi beszámitható alkalmazás betöltése előtt elhalt dijnokok özvegyei részére — méltánylást érdemlő körülmények fennforgása esetén — kegyelmi ellátás engedélyezése hozassék javaslatba.

94. §. A 92. szakasz alá eső dijnok, valamint annak özvegye és árvája, a 6. szakaszban felsorolt eseteken kivül akkor sem tarthat igényt ellátásra, ha a dijnok:

a) dijnoki alkalmazásából, az érvényben álló törvények és szabályok értelmében, büntetésből szabályszerüleg elbocsáttatott;

b) dijnoki alkalmazásából — szolgálatképtelenség esetét kivéve — bármely okból saját kérelmére bocsáttatott el.

A dijnoknak hivatalból való elbocsátása az 1897. évi XXIV. törvényczikk 2. §-ának 6. pontja értelmében — ha az elbocsátás nem a dijnok hibájából történik — egy havi felmondási időhöz van kötve és az elbocsátás csak alapos okból történhetik, büntetésből azonban a dijnokot minden felmondási idő bevárása nélkül azonnal el lehet bocsátani. A hivatalból, de nem büntetésből elbocsátott dijnok sem tarthat igényt ellátásra ,de ujból való alkalmazás esetén a korábbi dijnoki alkalmazásban töltött idő a 98. § értelmében bizonyos esetekben beszámit.

95. §. Az a dijnok, aki a dijnoki alkalmazás tartama alatt az államkincstárból, illetőleg a kincstár vagy a kormány kezelése alatt álló közalapból vagy törvényhatósági nyugdijalapból — a dijnoki alkalmazást meghaladó nyugellátást vagy kegyelmi ellátást élvez, valamint az ilyen dijnoknak özvegye és árvája ellátásra igényt nem tarthat.

Jogában áll azonban a dijnoknak a dijnoki alkalma-

mazás első hat hónapjában, hivatalos uton előterjesztett irásbeli nyilatkozatban, a nyugellátás vagy kegyelmi ellátás évi 400 koronát meghaladó, részének élvezéséről lemondani, amely esetben az ellátásnak ezt a részét a dijnoki alkalmazás hetedik hónapjától kezdve be kell szüntetni s akkor az igény a dijnoki alkalmazás után a jelen törvény alapján járó ellátásokra feléled.

Ha ilyen esetben a dijnoki alkalmazás megszünik, mielőtt a dijnok a dijnoki alkalmazás után ellátásra igényt szerzett volna, a lemondás hatályát veszti s a korábban élvezett nyugellátást vagy kegyelmi ellátást a dijnoki alkalmazás megszünését követő hó elsejétől kezdve ujból teljes összegében folyósitani kell, még pedig annak az ágazatnak a terhére, amelynek terhére azt a dijnok korábban is élvezte.

Ha pedig a dijnok, aki a nyugellátás vagy kegyelmi ellátás évi 400 koronát meghaladó részének élvezéséről lemondott, már a dijnoki alkalmazás után is igényt szerzett ellátásra, részére az ellátást csak akkor lehet megállapitani és folyósitani, ha korábban élvezett nyugellátásáról vagy kegyelmi ellátásáról véglegesen lemond, amely esetben ugy saját maga, mint özvegye és árvája is kizárólag a jelen törvénynyel megállapitott ellátásokra tarthat igényt.

Az első bekezdésben emlitett nyugellátás vagy kegyelmi ellátás élvezetében állott dijnoknak özvegye és árvája, a dijnoki alkalmazás után a jelen törvény alapján járó ellátásra — a jelen törvényben megkivánt egyéb feltételeknek fenforgása esetén is és tekintet nélkül arra, hogy a korábban élvezett nyugellátás vagy kegyelmi ellátás egy részének élvezéséről a dijnok lemondott-e vagy sem — csak akkor tarthat igényt, ha irásbeli nyilatkozatban lemond arról az ellátásról, amely őt férjének, illetőleg atyjának korábbi alkalmazása után esetleg megilletné.

A jelen törvény hatálybalépésének időpontjában már alkalmazásban álló dijnok az első bekezdésben emlitett nyugellátás vagy kegyelmi ellátás évi 400 koronát meghaladó részének élvezéséről a jelen törvény hatálybalépésének napjától számitott hat hónapon belül mondhat le.

Az államkincstárból kétféle tellátást senki sem élvezhet, s ennélfogva az első bekezdésben kimondatott, hogy az a dijnok, aki a dijnoki alkalmazás tartama alatt az államkincstárból, illetőleg a kincstár vagy a kormány kezelése alatt álló közalapból — a dijnoki alkalmazás megelőző alkalmazása után — nyugellátást vagy kegyelmi ellátást élvez, valamint az ilyen dijnoknak özvegye és árvája a dijnoki alkalmazás után a jelen törvény alapján járó ellátásra igényt nem tarthat. A dijnoki alkalmazás után a jelen törvény alapján járó ellátásokra feltétlenül igényjogosultak, azon-

ban azok a dijnokok, valamint özvegyeik és árváik is, akik a dijnoki alkalmazás tartama alatt nem az államkincstárból, illetőleg nem a kincstár vagy a kormány kezelése alatt álló közalapból vagy nem törvényhatósági nyugdijalapból élveznek bármilyen összegü nyugellátást vagy kegyelmi ellátást.

A szövegezésből kitünik, hogy az a nődijnok, aki mint állami alkalmazottnak az özvegye élvez özvegyi ellátást, ennek az ellátásnak az élvezetében a dijnoki alkalmazás tartama alatt is megmaradhat, anélkül hogy ezáltal a dijnoki alkalmazás után járó ellátásokra való igényét elvesztené. Ez különben megfelel a nőalkalmazottakra vonatkozólag a jelen törvény 50. §-ában foglaltaknak is.

Az első bekezdés értelmében azonban csak azok a dijnokok, valamint az olyan dijnokoknak hátrahagyottai nem tarthatnak igényt ellátásra, akiknek nyugellátása vagy kegyelmi ellátása az évi 400 koronát meghaladja. Tehát az évi 400 K, vagy annál kisebb összegü nyugellátást vagy kegyelmi ellátást élvező dijnokok, valamint hátrahagyottaik a jelen javaslat alapján a dijnoki alkalmazás után járó ellátásokra is igényjogosultak.

Előfordulhat, hogy a dijnoki alkalmazás után a jelen törvény alapján az illetőnek az általa már élvezettnél kedvezőbb ellátásra van kilátása, amiből az illetőt teljesen kizárni nem lenne méltányos. Ennélfogva a második bekezdésbe az a határozmány vétetett fel, hogy a dijnoknak jogában áll a nyugellátás vagy kegyelmi ellátás évi 400 koronát meghaladó részének élvezéséről lemondani, amely esetben az igény a dijnoki alkalmazás után a jelen törvény alapján járó ellátásokra feléled. A lemondásnak a dijnoki alkalmazás első hat hónapjában és pediig hivatalos uton előterjesztett irásbeli nyilatkozatban kell történnie, s lemondás esetén az ellátásnak évi 400 koronát meghaladó részét a dijnoki alkalmazás hetedik hónapjától kezdve kell beszüntetni. Tehát a dijnoki alkalmazás első hat hónapjában a nyugellátás vagy kegyelmi ellátás akkor is teljes összegében érintetlenül marad, ha a lemondás a dijnoki alkalmazásnak első hónapjában következett be, évi 400 K pedig a hetedik hónaptól kezdve is érintetlenül marad mindaddig, amig a dijnoki alkalmazás tart.

A dijnoknak özvegye vagy árvája is a jelen törvény alapján a dijnoki alkalmazás után járó ellátásra csak akkor tarthat igényt, ha az özvegy, illetőleg árva irásbeli nyilatkozatban lemond arról az ellátásról, amely őt férjének, illetőleg atyjának korábbi (nem dijnoki) alkalmazása után esetleg megilletné. Az olyan dijnok özvegyétől, illetőleg árvájától, aki a jelen szakasz első bekezdésében emlitett bármilyen összegü nyugellátást vagy kegyelmi ellátást élvezett, az emlitett lemondást követelni kell, tekintet nélkül arra, hogy az ellátás egy részének élvezéséről maga a dijnok lemondott-e vagy sem.

96. §. Dijnoki alkalmazásban töltött beszámitható idő az az időtartam, amelyet a dijnok állami hivataloknál, intézeteknél és vállalatoknál, vagy a 2. szakaszban felsorolt hatóságoknál, hivataloknál és intézeteknél, az alkalmazás tényleges megkezdésének napjától kezdve megszakitás nélkül

egyhuzamban dijnoki minőségben tényleges alkalmazásban annak a hónapnak a végéig töltött, amely hónapban a dijnoki alkalmazás megszünt.

Ha nem bizonyitható, hogy a dijnok korábban lépett alkalmazásba, az alkalmazás tényleges megkezdésének napjául a fogadalom letételének napját kell tekinteni.

A dijnoki alkalmazásban töltött idő megállapitásánál, az első bekezdésben foglaltaknak megfelelően dijnoki minőségben töltött azt az időt is figyelembe kell venni, amely alatt a dijnoknak a 92. szakasz értelmében még nem volt igénye ellátásra, feltéve azonban, hogy ez alatt az idő alatt is magyar állampolgár volt.

A jelen törvény határozmányai szempontjából a dijnoki alkalmazás minőségén nem változtat az a körülmény, ha a dijnok fizetéstelen vagy tiszteletbeli tisztviselővé kineveztetik, vagy ha valamely tisztviselői állásnak czimével és jellegével vagy csak czimével felruháztatik. Az ilyen dijnoknak, valamint özvegyének és árvájának ellátási tekintetében is a jelen törvény VI. fejezetének határozmányai irányadók.

Az első és második bekezdések teljesen hasonló határozmányokat tartalmaznak, mint a tisztviselőkre, altisztekre és szolgákra nézve a jelen törvény 10. §-ának első és második bekezdései.

A dijnoki alkalmazásban töltött idő megállapitásánál a 92. §. szerint az ellátásra való igény egyik feltételéül kikötött egy évi dijnoki minőségben töltött időt is figyelembe kell venni. Ez a szakasz a dijnoki alkalmazásban töltött időnek korlátozás nélküli beszámitását mondja ki, amiből köevtkezik, hogy a dijnoki alkalmazás után járó ellátások megállapitásánál — eltérően a 14. §-ban foglalt határozmányoktól — az 1897. évi XXIV. törvényczikk hatálybalépését megelőzőleg dijnoki alkalmazásban töltött időt is teljes mértékben kell számitásba venni.

A dijnokot a jelen törvény alapján járó ellátások szempontjából továbbra is dijnoknak kell tekinteni, daczára annak, hogy fizetéstelen vagy tiszteletbeli tisztviselővé kineveztetett, vagy hogy valamely tisztviselői állásnak czimével és jellegével vagy csak a czimével felruháztatott.

97. §. A dijnoki alkalmazásban töltött azt az időt, amely alatt a dijnok az államkincstárból, illetőleg a kincstár vagy a kormány kezelése alatt álló közalapból, vagy törvényhatósági nyugdijalapból — a dijnoki alkalmazást megelőző alkalmazása után — évi 400 koronát meghaladó nyugellátást vagy kegyelmi ellátást élvezett, nem lehet beszámitani; kivéve azt az esetet, ha a dijnok a nyugellátás vagy kegyelmi ellátás évi 400 koronát meghaladó részének élvezéséről lemondott, amely esetben a dijnoki alkalmazásban töltött az a hat hónap is beszámit, amely alatt évi 400 koronát meghaladó nyugellátást vagy kegyelmi ellátást élvezett.

A jelen törvény hatálybalépésének időpontjában már alkalmazásban álló olyan dijnoknál, aki az államkincstárból, illetőleg a kincstár vagy a kormány kezelése alatt álló közalapból, vagy a törvényhatósági nyugdijalapból élvezett nyugellátása vagy kegyelmi ellátása évi 400 koronát meghaladó részének élvezéséről, a jelen törvény hatálybalépésének napjától számitott hat hónapon belül lemond, a jelen törvény hatálybalépését megelőzőleg dijnoki alkalmazásban töltött időt is be kell számitani, daczára annak, hogy ez alatt az idő alatt évi 400 koronát meghaladó nyugellátást vagy kegyelmi ellátást élvezett.

Ennek a szakasznak az első bekezdésébe — a 95. §-ban foglaltakból következő — rendelkezés vétetett fel.

A második bekezdés pedig a jelen törvény hatálybalépésének időpontjában már alkalmazásban álló dijnokokra vonatkozó átmeneti határozmányt tartalmaz.

98. §. A dijnoki alkalmazásból elbocsátott s később ismét alkalmazásba vett dijnoknak az elbocsátásig dijnoki alkalmazásban töltött idejét — feltéve, hogy a két alkalmazás között előállott megszakitás három évet meg nem halad — be kell számitani akkor, ha az elbocsátás a dijnoki létszám apasztása következtében hivatalból, de nem büntetésből történt és ha az ujabbi dijnoki alkalmazásban töltött idő legalább annyira terjed, mint az elbocsátásig dijnoki alkalmazásban töltött idő.

A hivatalból, de nem büntetésből elbocsátott s később ismét alkalmazásba vett dijnokoknál a korábbi dijnoki alkalmazásban töltött idő bizonyos esetekben beszámit. Az erre vonatkozó határozmányt a jelen szakasz tartalmazza, amely azonban feltételül kiköti, hogy beszámitásnak csak akkor lehet helye: 1. ha a két dijnoki alkalmazás között előállott megszakitás három évet meg nem halad, 2. ha az elbocsátás a dijnoki létszám apasztása következtében történt és 3. ha az ujabbi dijnoki alkalmazásban töltött idő legalább annyira terjed, mint az elbocsátásig dijnoki alkalmazásban töltött idő.

Ha az emlitett három feltétel közül csak egy is hiányzik, vagy ha az elbocsátás hivatalból büntetésből, vagy bármely okból a dijnoknak saját kérelmére történt, a korábbi dijnoki alkalmazásban töltött idő beszámitásának helye nincsen.

99. §. A dijnoki alkalmazást megelőzőleg az 1., 2. és 3. szakaszokban megjelölt hivataloknál vagy a 16. szakaszban emlitett törvényhatóságoknál rendszeresitett tisztviselői, altiszti és szolgai minőségben tényleges szolgálatban töltött időt — feltéve, hogy az illető ez után az alkalmazása után sem állandó, sem egyszersmindenkorra szóló ellátásra igényt nem szerzett — a dijnoki alkalmazásban töltött időhöz hozzá kell számitani akkor, ha az átlépés az emlitett tényleges

szolgálatból a dijnoki alkalmazásba közvetlenül történt, vagy ha az emlitett szolgálat és a dijnoki alkalmazás közé eső, de tényleges alkalmazásban nem töltött idő harmincz napot meg nem halad.

Ha a dijnok az első bekezdésben emlitett alkalmazása után már igényt szerzett akár állandó, akár egyszersmindenkorra szóló ellátásra, az emlitett alkalmazásban tényleges szolgálatban töltött időt — az átlépés tekintetében megkivánt feltételek fennforgása esetén — csak akkor lehet a dijnoki alkalmazásban töltött időhöz hozzászámitani, ha a dijnoki alkalmazás első hónapjában, hivatalos uton előterjesztett irásbeli nyilatkozatban, erről az ellátásról véglegesen lemond.

A jelen törvény hatálybalépésének időpontjában már alkalmazásban álló olyan dijnoknál, aki az első bekezdésben emlitett alkalmazása után akár állandó, akár egyszersmindenkorra szóló ellátásban részesült, az emlitett alkalmazásban tényleges szolgálatban töltött időt akkor sem lehet a dijnoki alkalmazásban töltött időhöz hazzászámitani, ha a dijnok hajlandó lenne az emlitett alkalmazás után élvezett állandó ellátásáról lemondani vagy a már felvett egyszersmindenkorra szóló ellátást visszatériteni.

Ez a szakasz rendelkezik az állami vagy törvényhatósági szolgálatban, de nem dijnoki minőségben töltött időnek a dijnoki alkalmazásban töltött időhöz való hozzászámitásáról. Eddig a dijnoki alkalmazás után járó ellátás megállapitásánál csak a dijnoki minőségben töltött időt lehetett figyelembe venni.

100. §. A dijnoki alkalmazást megelőzőleg a 17. szakasz 1., 2., 3., 4. és 5. pontjai, valamint a 18. szakasz 1., 2., 3. és 4. pontjai alatt felsorolt hatóságoknál, hivataloknál és intézeteknél, illetőleg állásban tényleges minőségben töltött mindazt a szolgálati időt, amely az azokra nézve érvényben álló ellátási törvény vagy szabályzat szerint beszámitásra alkalmas, valamint az emlitett hatóságoknál, hivataloknál és intézeteknél dijnoki alkalmazásban töltött időt is, — feltéve, hogy az illető ez után az alkalmazása után sem állandó, sem egyszersmindenkorra szóló ellátásra igényt nem szerzett — az állami hivataloknál, intézeteknél és vállalatoknál dijnoki alkalmazásban töltött időhöz hozzá kell számitani akkor, ha az átlépés az emlitett tényleges alkalmazásból az állami dijnoki alkalmazásba közvetlenül történt, vagy ha az emlitett alkalmazás és az állami dijnoki alkalmazás közé eső, de tényleges alkalmazásban nem töltött idő harmincz napot meg nem halad.

Mig a 99. §. az állami vagy törvényhatósági szolgálatban, de nem dijnoki minőségben töltött időnek beszámitásáról ren-

delkezik, addig ez a szakasz kimondja, hogy az állami hivataloknál, intézeteknél és vállalatoknál dijnoki alkalmazásban töltött időhöz hozzá kell számitani: a dijnoki alkalmazást megelőzőleg a 17. §. 1., 2., 3. és 4. pontjai, valamint a 18. §. 1., 2., 3. és 4. pontjai alatt felsorolt hatóságoknál, hivatalokban és állásokban tényleges minőségben töltött mindazt a szolgálati időt, amely az azokra nézve érvényben álló ellátási törvény vagy szabályzat szerint beszámitásra alkalmas, valamint az emlitett hatóságoknál és hivataloknál dijnoki alkalmazásban töltött időt is.

A hozzászámitás — hasonlóan a 99. §-ban foglaltakhoz — itt is ahhoz a feltételhez köttetett, hogy az illető a jelen szakaszban emlitett alkalmazása után még nem szerzett igényt sem állandó, sem egyszersmindenkorra szóló ellátásra.

Azoknál a dijnokoknál, akik a jelen szakaszban emlitett alkalmazás után már igényt szereztek akár állandó, akár egyszersmindenkorra szóló ellátásra, sem az ellátásról való lemondásnaq, sem az ilyen alkalmazásban töltött idő hozzászámitásának helye egyáltalán nincsen. Az ellátásról való lemondást csak az állami, vagy a 2. és 3. §-ok szerint az államival egyenlőnek tekintendő, illetőleg a 16. §-ban emlitett törvényhatósági szolgálat után járó ellátásokra nézve szabályozza a jelen törvény.

101. §. A dijnoknak kérelmére a nyugalomba helyezést csak akkor lehet elrendelni, ha a dijnok olyan testi vagy szellemi fogyatkozásban szenved, amely őt szolgálatának további ellátására véglegesen vagy legalább huzamosabb ideig képtelenné teszi.

A dijnoknak nyugalomba helyezését hivatalból el lehet rendelni, ha a dijnok:

a) olyan testi vagy szellemi fogyatkozásban szenved, amely őt szolgálatának további ellátására véglegesen vagy legalább huzamosabb ideig képtelenné teszi, vagy

b) beszámitható alkalmazásának negyvenedik évét betöltötte, vagy

c) hatvanadik életévét betöltötte.

Ez a szakasz rendelkezik arról, hogy mikor lehet a dijnokot nyugalomba helyezni. Az erre vonatkozó határozmányok a tisztviselők, altisztek és szolgák nyugalomba helyezhetése tekintetében a 31. §-ba felvett határozmányoktól annyiban térnek el, hogy a dijnokot saját kérelmére akkor is csak szolgálatképtelenség esetén lehet nyugalomba helyezni, ha beszámitható alkalmazásának negyvenedik évét, vagy hatvanadik életévét be is töltötte, továbbá hogy a dijnoknak nyugalomba helyezését a miniszter (állami számvevőszék elnöke) hivatalból már akkor is elrendelheti, ha a dijnok hatvanadik életévét betöltötte, mig a 31. §-ban ez a korhatár a betöltött hatvanötödik életévben állapittatott meg.

102. §. A dijnoknak nyugalomba helyezése végleges, ha a nyugalomba helyezendő dijnok:

a) beszámitható alkalmazásának negyvenedik évét betöltötte, vagy

b) hatvanadik életévét betöltötte;

minden más esetben a nyugalomba helyezés csak ideiglenesen történhetik.

Ez a szakasz abban a tekintetben, hogy mikor lehet a dijnokot véglegesen és mikor csak ideiglenesen nyugalomba helyezni, — a szövegnek szükséges módositásától eltekintve — teljesen ugyanazokat a határozmányokat tartalmazza, mint a 33. §-nak első és második bekezdése a tisztviselők, altisztek és szolgák nyugalomba helyezése tekintetében.

103. §. A dijnoknak nyugdija — a tényleges alkalmazásban élvezett járandóságokra való tekintet nélkül — a következőkép állapittatik meg:

ha a beszámitható alkalmazás eléri vagy meghaladja a	akkor a nyugdij évi
10 évet	500 K
11 „	530 „
12 „	560 „
13 „	590 „
14 „	620 „
15 „	650 „
16 „	680 „
17 „	710 „
18 „	740 „
19 „	870 „
20 „	800 „
21 „	830 „
22 „	860 „
23 „	890 „
24 „	920 „
25 „	950 „
26 „	980 „
27 „	1 010 „
28 „	1.040 „
29 „	1 070 „
30 „	1 100 „
31 „	1.130 „
32 „	1.160 „
33 „	1.190 „
34 „	2.220 „
35 „	1.250 „
36 „	1.280 „
37 „	1.310 „
38 „	1 340 „
39 „	1 370 „
40 „	1.400 „

Ez a szakasz állapitja meg a dijnokok nyugdijának mértékét, még pedig — hasonlóan az 1908. évi XXXVII. törvényczikk 9. §-ában foglaltakhoz — a tényleges alkalmazásban élvezett járandóságokra való tekintet nélkül, a beszámitható alkalmazás idejéhez mér fix összegekkel.

A dijnokok eddig tiz évi kizárólag dijnoki alkalmazás után évi 100 K, s minden további év után tovább évi 20 K, tehát negyven évet meghaladó alkalmazás után évi 1000 K nyugdijra tarthattak igényt. A jelen szakasz szerint pedig a jövőben a dijnokok tiz évi beszámitható alkalmazás (tehát nem kizárólag dijnoki alkalmazás) után évi 500 K, a beszámitható alkalmazásnak 11—30. évéig pedig minden további év után további évi 30 K, tehát harmincz évi beszámitható alkalmazás után évi 1100 K nyugdijat fognak kapni. A harminczadik éven tul a nyugdij évenkint 30 koronával emelkedik, ugy hogy negyven évi beszámitható alkalmazás után a dijnokok évi 1400 K nyugdijat fognak kapni, a mai évi 1000 K helyett.

104. §. Olyan dijnok részére, akinek dijnoki alkalmazása nem éri el a tiz évet, akinek teljes szolgálatképtelenségét azonban minden kétséget kizárólag a szolgálat teljesitése közben vagy a szolgálat teljesitéséből kifolyólag szenvedett baleset vagy más hirtelen, időbelileg pontosan meghatározható, viszonylagosan rövid időszakon belül beállott rendkivüli esemény idézte elő, évi 500 K nyugdijat lehet engedélyezni.

Ez a határozmány az olyan dijnokra is kiterjed, akinek a 92. szakasz értelmében még nincsen igénye ellátásra, de csak akkor, ha magyar állampolgár.

A jelen szakaszban emlitett nyugdijat csak a pénzügyminister előzetes hozzájárulásával és csak olyan esetben lehet engedélyezni, ha a szolgálatképtelenséget előidéző baleset vagy rendkivüli esemény és a teljes szolgálatképtelenség megállapitása között három évnél hosszabb idő nem telt el.

E szakasz értelmében — hasonlóan a 42. §. első bekezdésében foglaltakhoz — nyugdijat lehet engedélyezni az olyan dijnok részére is, akinek dijnoki alkalmazása nem éri el a tiz évet.

Az első bekezdés teljesen hasonló határozmányt tartalmaz, mint a 42. §-nak első bekezdése. Az engedélyezhető nyugdijnak mértéke évi 500 koronával, vagyis ugyanazzal az összeggel állapittatott meg, mint amily összegü nyugdijra a 103. §. értelmében a dijnokok tiz évi beszámitható alkalmazás után tarthatnak igényt.

A második bekezdés — hasonlóan a 42. §. harmadik bekezdésében foglaltakhoz — kimondja, hogy az első bekezdésnek határozmánya kiterjed azokra a dijnokokra is, akik az 1897. évi XXIV. törvényczikk 2. §-ában körülirt kedvezményekre még nem nyerte igényt.

Az utolsó bekezdés teljesen ugyanazt a határozmányt tartalmazza, mint a jelen törvény 42. §-ának hatodik bekezdése.

105. §. A nyugalomba helyezett dijnok részére már folyósitott nyugdijat a 44. szakasz 3., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12. és 13. pontjai alatt felsorolt esetekben egész összegében és véglegesen kell beszüntetni.

A 44. szakasz 1., 2., 4. és 5. pontjai alatt, valamint a 44. szakasznak utolsó bekezdésében emlitett esetekben a 44. szakasznak második, illetőleg utolsó bekezdésében foglalt határozmányok nyernek alkalmazást.

Ez a szakasz állapitja meg, hogy mely esetekben kell a nyugdijazott dijnok részére már folyósitott nyugdijat beszüntetni.

A 44. §. szerint a már folyósitott nyugdijat (lakbérnyugdijat, nyugbért) a 44. §. 1.,.3., 5., 6., 7., 8., 9. 10., 12. és 13. pontjaiban felsorolt esetekben, valamint a 11. pontban emlitett esetben akkor, ha nem tisztviselőről, altisztről vagy szolgáról van szó, egésez összegében és véglegesen kell beszüntetni. Ebből következik, hogy a dijnok részére folyósitott nyugdijat a 44. §. 11. pontjában emlitett esetben, vagyis ha a dijnok bármilyen minőségben ujból állami, vagy a 2. és 3. §-ok szerint az államival egyenlőnek tekintendő, vagy a 16. §-ban emlitett törvényhatósági állandó tényleges szolgálatba lép, szintén egész összegében és véglegesen kell beszüntetni.

106. §. A dijnok végkielégitésre igényt egyáltalán nem tarthat.

Tehát azok a dijnokok, akiknek beszámitható alkalmazása a tiz évet nem éri el, s akik részére a 104. §. alapján sem lehet nyugdijat engedélyezni, semmiféle ellátásra nem tarthatnak igényt.

107. §. Ha az 1. és 2. szakaszokban emlitett tisztviselővé a jelen törvény hatálybalépése után kinevezett dijnok korábbi dijnoki alkalmazása után már a tisztviselői kinevezés időpontjában is magasabb összegü nyugdijra szerzett igényt, mint amilyen összegü ellátás őt a tisztviselői állása után — a dijnoki alkalmazásban töltött időnek a 14. szakaszban meghatározott beszámitása daczára — annak idején nyugdij és lakbérnyugdij czimén együttvéve megilletné, részére a korábbi dijnoki alkalmazás után járó nyugdijat kell megállapitani és folyósitani, még pedig annak az ágazatnak a terhére, amelynél legutoljára szolgált.

Ez a szakasz a tisztviselővé kinevezett dijnokokra vonatkozó különleges határozmányt tartalmaz.

Előfordulhat ugyanis az az eset, hogy a hosszabb dijnoki alkalmazás után tisztviselővé kinevezett dijnok a dijnoki alkalmazás után, már a tisztviselői kinevezés időpontjában is maga-

sabb összegü nyugdijra szerzett igényt, mint amilyen összegü ellátásra, nyugdij és lakbérnyugdij czimén együttvéve, tisztviselői állása után — a dijnoki alkalmazásban töltött időnek a 14. §-ban meghatározott beszámitása daczára — igényt tarthatna. Például: a harmincz évi dijnoki alkalmazás után a XI. fizetési osztályba évi 1400 K fizetés természetével biró illetményekkel kinevezett s három év mulva teljesen szolgálatképtelenné vált irodasegédtisztnek, a 30 évi dijnoki alkalmázást a 14. §. értelmében 2:1 arányban számitva, összesen 15 + 3 vagyis 18 évi beszámitható szolgálati ideje után a minimális évi 800 K nyugdijra és a 38. §. értelmében évi 200 K lakbérnyugdijra, összesen tehát évi 1000 K ellátásra lenne igénye, holott ő már a tisztviselői kinevezés időpontjában, 30 évi dijnoki alkalmazása után évi 1100 K nyugdijra szerzett igényt. Ennek a sérelemnek a kikerülését czélozza a jelen szakaszba felvett határozmány, amelynek értelmében ilyen esetekben azt a nyugdijat kell megállapitani és folyósitani, amelyre a tisztviselővé kinevezett dijnok, a tisztviselői kinevezés időpontjában, korábbi dijnoki alkalmazása után már igényt szerzett.

Abból a körülményből, hogy a korábbi dijnoki alkalmazás után már kiérdemelt nyugdijat akkor lehet folyósitani, ha az a tisztviselői állás után annak idején járó nyugdijnak és lakbérnyugdijnak együttes összegét meghaladja, következik, hogy ilyen esetekben, amikor a tisztviselő részére a korábbi dijnoki alkalmazás után már kiérdemelt nyugdij folyósittatott, az illető tisztviselő lakbérnyugdijra igényt nem tarthat.

A jelen szakasznak határozmányai — amint az a szövegezésből kitünik — csak a jelen törvény hatálybalépte után tisztviselővé kinevezett dijnokoknál fognak alkalmazást nyerni; a korábbi dijnoki alkalmazás után kiérdemelt nyugdijat pedig annak az ágazatnak a terhére kell folyósitani, amelynél a tisztviselővé kinevezett dijnok legutoljára szolgált, tehát nem annak az ágazatnak a terhére, amelynél mint dijnok állott alkalmazásban.

108. §. A legalább tiz évi beszámitható alkalmazás után elhalt dijnok özvegyének nyugdija — tekintet nélkül a férj által a tényleges alkalmazásban élvezett járandóságokra vagy a férj által élvezett nyugdijra — évi 500 koronával állapittatik meg.

A legalább tiz évi beszámitható alkalmazás után elhalt dijnok minden egyes gyermekének nevelési járuléka évi 100 koronával állapittatik meg.

Ez a szakasz állapitja meg a dijnok özvegyét megillető özvegyi nyugdijnak és a dijnok atyátlan gyermekeit megillető nevelési járuléknak mértékét.

A jelen törvény szerint a dijnokok özvegyei és árvái is csak akkor tarthatnak igényt ellátásra (özvegyi nyugdijra és nevelési járulékra), ha a dijnok beszámitható alkalmazása a tiz évet eléri vagy meghaladja.

A dijnokok özvegyének nyugdiját az első bekezdés — te-

kintet nélkül a férj által a tényleges alkalmazásban élvezett járandóságokra, valamint a férj beszámitható alkalmazásának idejére — minden dijnoki özvegyre nézve ugyanazzal az összeggel, vagyis évi 500 koronával állapitja meg.

Az özvegyi nyugdijnak ez a megállapitása az eddigi állapotnál jóval kedvezőbb, mert a dijnoki özvegyek eddig — az 1898. évi XXVII. törvényczikk 9. §-a értelmében — özvegyi nyugdij fejében csak 50%-át kaphatták annak az összegnek, amelyre a dijnoknak nyugdij czimén igénye lett volna. Minthogy pedig az idézett törvényszakasz értelmében a dijnok tiz évi dijnoki alkalmazás után évi 400 K, minden további év uton további évi 20 K s igy negyven évi dijnoki alkalmazás után évi 1000 K nyugdijra tarthatott igényt, a dijnoki özvegyek nyugdijának minimuma eddig évi 200 K s maximuma — negyven évi dijnoki alkalmazás után — évi 500 K volt.

A dijnokok atyátlan árváinak nevelési járulékát a második bekezdés minden egyes árvára nézve évi 100 koronával, vagyis — hasonlóan a 64. §. első bekezdésében foglaltakhoz — az özvegyi nyugdijnak egy ötödével állapitja meg. Eddig az atyátlan árvák fejenkint egy hatodát kapták az özvegyi nyugdijnak. Az eddig fennállott az a korlátozás pedig, hogy az atyátlan árvák nevelési járulékainak összege együttvéve nem haladhatja meg az özvegyi nyugdijnak összegét, itt mellőztetett.

Megjegyzendő, hogy a jelen törvénynek a szülőtlen árvákról rendelkező 67. §-ában foglalt határozmányok a dijnokok szülőtlen árváira is alkalmazást nyernek.

109. §. A tiz évi beszámitható alkalmazás betöltése előtt elhalt dijnok özvegye részére évi 500 K özvegyi nyugdijat, gyermekei részére pedig fejenkint évi 100 K nevelési járulékot lehet engedélyezni abban az esetben, ha a dijnok életét minden kétséget kizárólag a szolgálat teljesitése közben vagy a szolgálat teljesitéséből kifolyólag szenvedett baleset vagy más hirtelen, időbelileg pontosan meghatározható, viszonylagosan rövid időszakon belül beállott rendkivüli esemény következtében vesztette el és ha az özvegyre nézve az 51. szakasz *a*), *b*), *c*) *és d*) pontjaiban, a gyermekekre nézve pedig a 62. szakaszban megkivánt feltételek megvannak.

Ez a határozmány az olyan dijnoknak özvegyére és gyermekeire is kiterjed, akinek a 92. szakasz értelmében még nem volt igénye ellátásra, de csak akkor, ha a dijnok magyar állampolgár volt.

A jelen szakaszban emlitett özvegyi nyugdijat és nevelési járulékot csak a pénzügyminister előzetes hozzájárulásával és csak olyan esetben lehet engedélyezni, ha a halált okozó baleset vagy rendkivüli esemény és a dijnok halálának napja között egy évnél hosszabb idő nem telt el.

A tiz évi beszámitható alkalmazás betöltése előtt elhalt

dijnok özvegyének, illetőleg atyátlan árváinak tehát csak abban az esetben lehet nyugdijat, illetve nevelési járulékot engedélyezni, ha a dijnok életét minden kétséget kizárólag a szolgálat teljesitéséből kifolyólag szenvedett baleset vagy más hirtelen, időbelileg pontosan meghatározható, viszonylagosan rövid időszakon belül beállott rendkivüli esemény következtében vesztette el; és pedig akkor is, ha még nem volt meg a 92. §-ban feltételül kikötött egy évi jó szolgálata.

110. §. A dijnoknak özvegye, valamint szülőtlen vagy a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő árvái végkielégitésre igényt nem tarthatnak.

Olyan dijnoki özvegy, illetőleg olyan szülőtlen vagy a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő dijnoki árvák részére azonban, akiknek özvegyi nyugdijra, illetőleg nevelési járulékra csak azért nincsenek igényük, mert a dijnokok beszámitható alkalmazása még nem érte el a tiz évet, — méltánylást érdemlő körülmények fenforgása esetén és ha azt a vagyoni viszonyok is indokolják — a minister (állami számvevőszék elnöke) a pénzügyminister előzetes hozzájárulásával 500 K végkielégitést engedélyezhet.

Ezt a végkielégitést a szülőtlen vagy a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő dijnoki árvák együttesen kapják.

Ez a szakasz, illetőleg annak első bekezdése kimondja, hogy a dijnoknak özvegye, valamint szülőtlen, illetőleg a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő árvái — ép ugy, mint a 106. §. szerint maguk a dijnokok — végkielégitésre általában igényt nem tarthatnak.

A második bekezdés azonban ez alól az általános határozmány alól kivételt téve, lehetővé teszi, hogy a miniszter (állami számvevőszék elnöke) — a pénzügyminiszter előzetes hozzájárulásával és ha azt a vagyoni viszonyok is indokolják — végkielégitést engedélyezhessen olyan dijnoki özvegy részére, illetőleg olyan szülőtlen vagy a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő dijnoki árvák részére, akiknek özvegyi nyugdijra, illetőleg nevelési járulékra csak azért nincsen igényük, mert a dijnoknak beszámitható alkalmazása még nem érte el a tiz évet. E határozmány enyhiti a 93. §. szerint megkivánt azt a feltételt, hogy a dijnok özvegyének és árváinak is csak akkor van igényük ellátásra, ha a dijnoknak beszámitható alkalmazása a tiz évet eléri vagy meghaladja.

111. §. A nevelési járulék élvezete a dijnok gyermekeinél tizenhat éves koruk betöltéséig vagy korábban bekövetkezett ellátásukig tart.

A dijnoknak olyan gyermekénél, aki tanulmányait kiváló eredménynyel még tizenhatodik életévének betöltése után is folytatja, a 68. szakasz második, harmadik és negyedik bekezdéseinek határozmányai nyernek alkalmazást.

Ez a szakasz állapitja meg, hogy a nevelési járulék élvezete a dijnokok gyermekeinél meddig tart.

A dijnok gyermekeire a nevelési járulék élvezetének tartamát — hasonlóan az altisztek és szolgák gyermekeihez — a törvény a tizenhat éves kor betöltéséig vagy korábban bekövetkezhető ellátásig állapitotta meg.

A tanulmányaikat a tizenhatodik életév betöltése után is kiváló eredménynyel folytató gyermekekre nézve azonban a nevelési járulék további élvezését a második bekezdésbe foglalt az a határozmány teszi lehetővé, hogy ilyen esetekben a 68. §. második, harmadik és negyedik bekezdésében foglalt határozmányok nyernek alkalmazást.

112. §. Akár a tényleges alkalmazásban, akár a nyugdijazott állapotban elhalt dijnok özvegyét és gyermekeit megillető özvegyi nyugdijnak és nevelési járulékoknak öszszege együttvéve nem haladhat meg évi 1200 koronát, a nyugdijazott állapotban elhalt dijnoknak özvegyét és gyermekeit megillető özvegyi nyugdijnak és nevelési járulékoknak összege együttvéve pedig az elhalt által élvezett dijnoki nyugdijnak az összegét sem.

Ha a jelen törvény alapján járó özvegyi nyugdijnak és nevelési járulékoknak összege együttvéve meghaladná az évi 1200 koronát, vagy a nyugdijazott állapotban elhalt által élvezett s évi 1200 koronánál kisebb dijnoki nyugdijnak az összegét, akkor a gyermekek nevelési járulékát, az özvegyi nyugdij érintetlenül hagyása mellett, minden egyes gyermekre nézve azzal az összeggel kell megállapitani, amelyet az évi 1200 K, illetőleg az elhalt által élvezett dijnoki nyugdij és az özvegyi nyugdij közötti különbözetnek a nevelési járulékra igénynyel biró gyermekek számával való elosztása eredményez.

Ha pedig a szülőtlen vagy a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő árvákat a jelen törvény alapján megillető nevelési járulékoknak összege együttvéve meghaladná az évi 1200 koronát, a nevelési járulékot minden egyes árvára nézve azzal az összeggel kell megállapitani, amelyet 1200 koronának a nevelési járulékra igénynyel biró árvák számával való beosztása eredményez.

A második és harmadik bekezdésében emlitett esetekben, ha később a gyermekek valamelyike a nevelési járulék élvezetéből kilép, a többi gyermeknek nevelési járulékát megfelelően fel kell emelni mindaddig, amig egy-egy gyermeknek nevelési járuléka a 108. vagy 67. szakasz szerint járó nevelési járulék összegét el nem éri.

Az özvegyi nyugdijat akkor is évi 500 koronával kell megállapitani, ha az a nyugdijazott állapotban elhalt által élvezett dijnoki nyugdijnak az összegét meg is haladná.

Ebben az esetben a gyermekeknek nevelési járulékra egyáltalán nincsen igényük.

Ez a szakasz lényegileg ugyanazokat a határozmányokat tartalmazza a dijnokok özvegyeit és árváit megillető ellátásoknak némely esetben való korlátozása tekintetében, mint a 73. §. a tisztviselők, altisztek és szolgák özvegyeit és árváit megillető allátásoknak korlátozása tekintetében. Eltérés csak annyiban van, hogy itt korlát gyanánt anem a dijnok által a tényleges alkalmazásban utoljára élvezett — s nemcsak a dijnoknak hosszabb vagy rövidebb ideig tartott alkalmazása, hanem még a különféle állomáshelyek szerint is külömböző — járandóság, hanem évi 1200 K állapitottatott meg azért, mert tiz évi alkalmazás után a legkisebb napidijat élvező férfikijnoknak napidija 3 koroza 40, vagyis egy évben 1241 K.

Ez a korlátozás csak akkor érvényesül, ha a dijnok után özvegy és legalább nyolcz nevelési járulékra igénynyel biró atyátlan árva, vagy pedig nyolcznál több nevelési járulékra igénynyel biró szülőtlen vagy a szülőtlenekkel egyenlőknek tekintendő árva maradt hátra.

Az évi 1200 koronával megállapitott korlátozás vonatkozik ugy a tényleges alkalmazásban, mint a nyugdijazott állapotban elhalt dijnknak özvegyét ésa árváit megillető állandó ellátásokra, ezenfelül azonban — hasonlóan a 73. §. második bekezdésében foglaltakhoz — még kimondatott, hogy az özvegyi nyugdijnak és a nevelési járulékoknak összege együttvéve a nyugdijazott állapotban elhalt dijnok által élvezett nyugdijnak az összegét sem haladhatja meg. Ez azokra az esetekre vonatkozik, amikor a dijnok évi 1200 koronánál kisebb nyugdijat élvezett.

113. §. Minden, akár a tényleges alkalmazásban, akár a nyugdijazott állapotban elhalt dijnok után — feltéve, hogy a dijnok magyar állampolgár volt — temetési járulék jár azoknak, akik az elhaltnak gyógykezeltetéséről és eltemettetéséről gondoskodtak, tekintet nélkül arra, hogy a dijnok mennyi ideig állott alkalmazásban és hogy a 92 szakasz értelmében volt-e már igénye ellátásra.

Temetési járulék jár az olyan dijnok után is, aki a dijnoki alkalmazás tartama alatt az államkincstárból, illetőleg a kincstár vagy a kormány kezelése alatt álló közalapból, vagy törvényhatósági nyugdijalapból nyugellátást vagy kegyelmi ellátást élvezett, de csak abban az esetben, ha a hátrahagyottaknak egyéb temetési járulékra nincsen igényük.

A temetési járulék ugy a tényleges alkalmazásban, mint a nyugdijazott állapotban elhalt dijnok után — az élvezett járandóságokra vagy nyugdijra való tekintet nélkül — 200 koronával állapittatik meg.

Ez a szakasz rendelkezik a dijnokok után járó temetési járulékról.

Az első bekezdés teljesen ugyanazt a határozmányt tartalmazza, mint a 77. §-nak első bekezdése, azzal a kiegészitéssel, hogy az olyan dijnok után is jár temetési járulék, akinek a 92. §. értelmében még nem volt igénye ellátásra, vagyis akinek még nem volt meg a 92. §-ban feltételül kikötött egy évi jó szolgálata; továbbá, hogy az olyan dijnok után, aki nem volt magyar állampolgár, temetési járulék nem jár.

A második bekezdés szerint az olyan dijnok után is jár temetési járulék, aki a dijnoki alkalmazás tartama alatt az államkincstárból, illetőleg a kincstár vagy a kormány kezelése alatt álló közalapból, vagy törvényhatósági nyugdijalapból bármilyen összegü nyugellátást vagy kegyelmi ellátást élvezett. Az ilyen dijnok után az özvegynek és árváknak — a 95. §. értelmében — nincsen igényük ellátásra abban az esetben, ha a dijnoki alkalmazás tartama alatt élvezett ellátásnak összege az évi 400 koronát meghaladta, a temetési járulékot azonban még ebben az esetben is igényelhetik, de csak akkor, ha a dijnok háthagyottainak egyéb temetési járulékra nincsen igényük.

A temetési járuléknak összege az utolsó bekezdés szerint — az élvezett járandóságokra vagy nyugdijra való tekintet nélkül — 200 koronával állapitatott meg az eddigi 120 korona helyett.

114. §. Az 1., 2., 3., 4., 5., 7., 9., 10. és 11. szakaszokban, a 15. szakasz *f)* pontjában, a 17., 18., 19., 23., 24., 30. és 31. szakaszokban, a 33. szakasz első bekezdésében, a 34., 35., 36., 37., 38., 39. és 41. szakaszokban, a 42. szakaszban, — kivéve annak utolsó bekezdését — a 43., 45., 46., 47., 48., 49., 53., 54., 55., 57., 60. és 61. szakaszokban, a 62. szakasz második és harmadik bekezdéseiben a 64., 65. és 66. szakaszokban, a 68. szakasz első bekezdésében, a 72. és 73. szakaszokban, a 77. szakasz első bekezdésében, a 78. szakasz első és második bekezdéseiben, a 80., 81. és 82. szakaszokban, a 83. szakasz első, második és harmadik bekezdéseiben, valamint a 84, 85., 87., 88., 89., 90., 91., 123., 124., 125., 126. és 127. szakaszokban foglalt határozmányok a dijnokokra, valamint azoknak özvegyeire és árváira nem terjednek ki.

A jelen szakasz első bekezdésében fel nem sorolt szakaszoknak, illetőleg szakaszrészeknek határozmányait — amennyiben azok a jelen fejezetben foglalt határozmányokkal ellentétben nem állanak — a dijnokok, valamint azok özvegyeinek és árváinak ellátásai tekintetében megfelelően alkalmazni kell.

Ennek a szakasznak első bekezdése sorolja fel a jelen törvénynek — a dijnokok, valamint azok özvegyeinek és árváinak ellátására vonatkozó VI. fejezetébe nem tartozó — ama szakaszait, illetőleg szakaszrészeit, amelyeknek határozmányai a dij-

nokokra, valamint azoknak özvegyeire és árváira nem terjednek ki.

Ezek közül a 3., 39., 41., 54., 65., 66., 88., 123., 124 és 125. §-okban foglalt határozmányok, — mint más alkalmazottakról rendelkező különös határozmányok — a dijnokokra, valamint azoknak özvegyeire és árváira egyáltalán nem terjedhetnek ki.

Az alább felsorolt szakaszokban foglalt határozmányok azért nem terjednek ki a dijnokokra, valamint özvegyeikre és árvákra, mert ezekre nézve a VI. fejezet más határozmányokat tartalmaz. Az alábbiakból kitünik, hogy a felsorolt szakaszokban foglalt határozmányoknak megfelelő határozmányokat a dijnokok, valamint azok özvegyeinek és árváinak ellátására vonatkozó VI. fejezetnek melyik szakasza tartalmazza:

1. §. — 92. §.	48. §. — 106. §.
2. §. — 92. §.	49. §. — 106. §.
4. §. — 96. §.	53. §. — 108. §.
5. §. — 92. §.	55. §. — 109. §.
9. §. — 103. §.	61. §. — 110. §.
10. §. — 96. §.	62. §-nak második és harmadik bekezdései — 109. §.
17. §. — 100. §.	
18. §. — 100. §.	64. §. — 108. §.
19. §. — 100. §.	68. §-nak első bekezdése — 111. §.
23. §. — 103. §.	72. §. — 110. §.
24. §. — 103. §.	73. §. — 112. §.
31. §. — 93. és 101. §.	77. §-nak első bekezdése — 113. §.
33. §-nak első bekezdése — 102. §.	78. §-nak első és második bekezdései — 113. §.
37. §. — 103. §.	
42. §. — 103. §.	

VII. FEJEZET.

Záró határozmányok.

115. §. Ha az alkalmazottnak, illetőleg a tisztviselő, dijnok, altiszt és szolga özvegyének vagy gyermekének a jelen törvény alapján járó ellátása tévedésből alacsonyabb összeggel állapittatott meg, mint amennyi neki a jelen törvény szerint járna, az ellátásra igényjogosultnak ez iránt benyujtandó bélyegmentes kérvénye alapján részére a különbözetet meg kell téríteni annyiban, amennyiben a tévesen megállapitott ellátásnak esedékessé válta s a kérvény benyujtása között három évnél hosszabb idő nem telt el.

Ha az alkalmazottnak, illetőleg a tisztviselő, dijnok, altiszt és szolga özvegyének vagy gyermekének a jelen törvény alapján járó ellátása tévedésből magasabb összeggel állapittatott meg, mint amennyi neki a jelen törvény szerint járna, a téves megállapitást, amint arról az illetékes hatóság tudomást szerez, azonnal helyesbiteni kell, de az ál-

lamkincstár a jóhiszemüleg felvett többlet megtérítését a multra nézve nem követelheti.

Teljesen uj rendelkezéseket tartalmaz ez a szakasz, amely a jelen törvény szerint járó összegnél tévedésből akár alacsonyabb, akár magasabb összeggel megállapitott ellátásoknak helyesbitéséről rendelkezik.

E határozmányok megállapitásánál a törvény azt az elvet tartja szem előtt, hogy a tévesen megállapitott ellátást helyesbiteni kell, még pedig a jelen törvény szerint járó ellátás összegénél alacsonyabb összeggel megállapitott ellátást az ellátásra igényjogosultnak a kérelmére, a magasabb összeggel megállapitott ellátást pedig hivatalból.

Az első és második bekezdés tartalmazzák az erre vonatkozó határozmányokat, melyek annyiban térnek el egymástól, hogy mig az ellátásra igényjogosult a külömbözetet az alacsonyabb és magasabb összegü ellátás között a multra nézve is igényelhetiheti, addig az államkincstár a jóhiszemüleg felvett többletnek megtérítését a multra nézve nem követelheti.

Az első bekezdés szerint a külömbözetet csak az ellátásra igényjogosultnak ez iránt benyujtandó kérvénye alapján és csak annyiban lehet megtériteni, amennyiben a tévesen megállapitott ellátásnak esedékessé válta és a kérvény benyujtása között nem telt el három évnél hosszabb idő.

Az ellátásnak esedékessé válta alatt nem az első részletnek, hanem az állandó ellátás bármely havi vagy negyedévi részletének esedékessé váltát kell érteni. Ha tehát az állandó ellátás állapittatott meg tévesen, a különbözetet meg kell tériteni minden olyan esetben, mikor az ellátásra igényjogosult a helyesbités iránti kérvényét a tévesen megállapitott ellátás utolsó havi vagy negyedévi részletének esedékessé váltától számitott három esztendőn belül nyujtja be. A helyesbités azonban legfeljebb csak három esztendőre visszamenőleg történhetik, vagyis ha az ellátás tbb mint három éven át fizettetett is ki tévesen, a különbözet megtérítését az ellátásra igényjogosult csak a kérvény benyujtásától visszafelé számitott három esztendőre igényelheti.

A jelen szakasznak határozmányai a jelen törvény alapján járó összes ellátásokra, tehát a napszámosok és munkások nyugbéreire is kiterjednek.

116. §. Arra nézve, hogy a jelen törvény alapján járó ellátások mennyiben vehetők végrehajtás alá, a végrehajtási eljárás szabályai irányadók. Amennyiben e szabályok szerint a jelen törvény alapján járó ellátások végrehajtás alá vehetők, ezek az ellátások átruházás és önkéntes elzálogositás tárgyai is lehetnek.

Végrehajtás szempontjából a lakbérnyugdij a lakáspénzzel, a nyugdijmegváltás a végkielégitéssel és a 76. szakasz alapján engedélyezett életjáradék a nevelési járulékkal esik egy tekintet alá.

A temetési járulékot csak az elhalt alkalmazottnak gyógykezelési és temetési költségei fejében lehet végrehajtás alá vonni és pedig az összeg egyharmadának erejéig a gyógykezelési és kétharmadának erejéig a temetési költségek fejében.

Az alkalmazottnak tényleges szolgálatából eredő állami követeléseket az alkalmazottnak járó ellátásokra is lehet érvényesiteni. Az államot ezekre a követelésekre nézve — amennyiben azok az alkalmazottnak járó ellátás folyósitásának időpontjában közigazgatási vagy birói uton már meg voltak állapitva — más követelésekkel szemben kielégitési elsőbbség illeti meg. A fizetési előlegből származó követelésekre nézve azonban az államot ez a kielégitési elsőbbség nem illeti meg az olyan követelésekkel szemben, amelyeknek biztositására a hitelező a fizetési előleg kiutalványozása előtt szerzett zálogjogot.

Az özvegyek és árvák részére megállapitott özvegyi nyugdijakra, nyugdijmegváltásokra, nevelési járulékokra, végkielégitésekre és életjáradékokra ilyen állami követeléseket nem lehet érvényesiteni.

Ez a szakasz rendelkezik arról, hogy a jelen törvény alapján járó ellátások mennyiben vehetők végrehajtás alá, s e tekintetben az első bekezdés kimondja, hogy erre nézve a végrehajtási eljárás szabályai irányadók. Ebből következik az első bekezdésben kimondott az a további határozmány, hogy amennyiben a jelen törvény alapján járó ellátásokat a végrehajtási eljárás szabályai értelmében végrehajtás alá lehet vonni, ezek az ellátások átruházás és önkéntes elzálogositás tárgyai is lehetnek.

A második bekezdés félreértések elkerülése czéljából kimondja, hogy végrehajtás szempontjából a lakbérnyugdij a lakáspénzzel, a nyugdijmegváltás a végkielégitéssel és a 76. §. alapján engedélyezett életjárodék a nevelési járulékkal esik egy tekintet alá.

Az 1908:XVI. t.-czikk 7. §-a értelmében a nyugdijnak csak egy harmadrésze foglalható le és ez is csak ugy, hogy a végrehajtást szenvedő részére évi ezerkétszáz korona a foglaláson tul is érintetlen maradjon. Az özvegyi nyugdij és a nevelési járulék aezonban egy általában nem foglalható le. A lakáspénzzel egy tekintet alá eső lakbérnyugdij pedig csakis lakbérkövetelés fejében foglalható le. A végkielégitési összeg szintén nem foglalható le.

117. §. A jelen törvény alapján járó állandó ellátást, ha az több mint egy év óta nem vétetett fel, időlegesen be kell szüntetni s azt csak az igényjogosultnak kérelme alapján, az illető miniszter (állami számvevőszék elnökének) engedélyével lehet ujból folyósitani.

A több mint három év óta fel nem vett állandó ellátást, valamint a folyósitásról szóló értesités kézbesitésétől

számitott egy év alatt fel nem vett egyszersmindenkorra szóló ellátást véglegesen be kell szüntetni s azt sem a multra, sem a jövőre nézve ujból folyósitani nem lehet. Ez a határozmány a 44., 59., 70. és 105. szakaszok értelmében időlegesen beszüntetett állandó ellátásokra is vonatkozik.

Ez a szakasz rendelkezik a már folyósitott, de fel nem vett ellátások elévüléséről.

több mint egy év óta fel nem vett állandó ellátást időlegesen be kell szüntetni és csak miniszteri (állami számvevőszéki elnüki) engedély alapján lehet ujból folyósitani.

Véglegesen be kell szüntetni az állandó ellátást akkor, ha az több mint három év óta nem vétetett fel, az egyszersmindenkorra szóló ellátást pedig akkor, ha az a folyósitásról szóló értesités közbesitésétől számitott egy év alatt nem vétetett fel.

Az ellátások végleges beszüntetésére vonatkozó határozmány a 44., 59., 70. és 105. §-ok értelmében időlegesen beszüntetett állandó ellátásokra is vonatkoznak. Az időleges beszüntetésnek esetei: a 44. §-nak 1., 2. és 5. pontjai, az 59. §-nak 1., 4. és 7. pontjai és a 70. §-nak 1., 4. és 8. pontjai alatt felsorolt esetek.

118. §. A 115., 116. és 117. szakaszokban foglalt határozmányok a jelen törvény hatálybalépése előtt megállapitott ellátásokra is kiterjednek.

119. §. A nyugalomba helyezett s elmebetegség miatt állami gyógyintézetben, országos kórházban, közkórházban vagy nyilvános jellegü kórházban ápolt tisztviselő, dijnok, altiszt és szolga ápolási költségeinek fedezésére, — abban az esetben, ha az ilyen tisztviselőnek, dijnoknak, altisztnek vagy szolgának neje vagy gyermeke van — a nyugdij és lakbérnyugdij együttes összegéből csak annyit lehet visszatartani, amennyivel az meghaladja azt az összeget, amely a tisztviselő, dijnok, altiszt vagy szolga halála esetén özvegyét és gyermekeit özvegyi nyugdij és nevelési járulék fejében együttvéve megilletné.

A fentiek szerint vissza nem tartható összeget, valamint abban az esetben, ha az ápolási költség a nyugdij és lakbérnyugdij együttes összegéből a fentiek szerint visszatartható összegnél kevesebb lenne, a fennmaradó többletet is a tisztviselő, dijnok, altiszt vagy szolga nejének, vagy gyermeke gyámjának vagy gondnokának kezeihez kell kiszolgáltatni.

Vagyis ilyen esetekben meg kell állapitani, hogy a tisztviselőnek, dijnoknak, altisztnek vagy szolgának halála esetén özvegyét és gyermekeit özvegyi nyugdij és nevelési járulék czimén együttvéve a jelen törvény alapján — figyelembe véve természetesen a 73. §-nak korlátozó határozmányait is — milyen összegü

ellátás illetné meg s ezt az ellátást a tisztviselő, dijnok, altiszt vagy szolga nejének, vagy gyermeke gyámjának vagy gondnokának kezeihez kell folyósitani. Az e között az összeg között és a tisztviselőt, dijnokot, altisztet vagy szolgát nyugdij és lakbérnyugdij czimén együttvéve megillető összeg között mutatkozó különbözetet pedig az ápolási költségek fedezésére kell visszatartani. Ha azonban ez a visszatartható összeg nagyobb lenne, mint az ápolási költség, a fenmaradó többletet ugyancsak a tisztviselő, dijnok, altiszt vagy szolga nejének, vagy gyermeke gyámjának vagy gondnokának kezeihez kell folyósitani.

Ha a tisztviselőnek, dijnoknak, altisztnek vagy szolgának ellátásra igényjogosult neje vagy gyermeke nincsen, a nyugdij és lakbérnyugdij együttes összegéből az ápolási költségek levonása után fenmaradó rész önként érthetőleg a nyugalomba helyezettet illeti meg.

120. §. Azokra a kérdésekre nézve, amelyek az ellátásra igényjogosultakat a jelen törvény alapján megillető ellátásokra való igényből erednek, valamint az ebből az igényből folyólag az államkincstárral szemben támasztott követelésekre nézve, továbbá azokra a kérdésekre nézve, amelyek a tisztviselő, altiszt vagy szolga által fizetendő nyugdijjárulék megállapitására vonatkoznak, a határozat hozatalára — minden más eljárás kizárásával — az ellátás megállapitására hivatott közigazgatási hatóság s végső fokban a miniszter (állami számvevőszék elnöke) illetékes.

A miniszter (állami számvevőszék elnöke) határozata ellen, kivéve az alább felsoroltakat, a közigazgatási biróság előtti eljárásnak van helye.

Nincsen helye a közigazgatási biróság előtti eljárásnak sem a kérelemnek helyt adó, sem a kérelmet megtagadó határozat ellen a következő esetekben:

a) a miniszter (állami számvevőszék elnöke) által az első foku fegyelmi hatóság javaslatára a 7., 45. és 60. szakaszok alapján engedélyezhető ellátások engedélyezésének kérdésében;

b) a 42. szakasznak első négy bekezdése, az 55. szakasz, a 62. szakasznak második és harmadik bekezdései, valamint a 104. és 109. szakaszok alapján engedélyezhető kedvezményes nyugdijak, özvegyi nyugdijak és nevelési járulékok engedélyezésének kérdésében;

c) a tizenhatodik életévét betöltött gyermek részére a 68. vagy a 111. szakasz alapján meghagyható, ujból folyósitható vagy engedélyezhető nevelési járulék meghagyásának, ujból folyósitásának vagy engedélyezésének kérdésében;

d) a 76. szakasz alapján engedélyezhető életjáradék engedélyezésének kérdésében;

e) a nyugdij kegyelem utján való felemelésének, a megszakitás miatt be nem számitható szolgálati időnek kegyelem utján való beszámitásának, vagy ellátásoknak kegyelem utján való engedélyezésének kérdésében;

f) a jelen törvény alapján járó ellátások végrehajtás alá vételének, valamint állami követeléseknek a jelen törvény alapján járó ellátásokra történt érvényesitésének kérdésében;

g) abban a kérdésben, hogy beállottak-e már vagy megszüntek-e már a nyugalomba helyezésnek, a végkielégitésnek vagy a szabályszerü elbánás alá vonásnak a 31. szakasz harmadik és negyedik bekezdéseiben, a 32. szakasz első bekezdésében, illetőleg a 35. vagy a 101. szakaszban meghatározott előfeltételei vagy sem.

A második bekezdés — figyelemmel az 1896. évi XXVI. törvényczikk határozmányaira — kimondja, hogy a miniszternek (állami számvevőszék elnökének) határozata ellen a közigazgatási biróság előtti eljárásnak van helye.

A közigazgatási biróság előtti eljárás alól azonban a törvény kiveszi egyrészt mindazokat a kérdéseket, amelyeknek végleges elbirálására a kérdés természeténél fogva csak az illető miniszter (állami számvevőszék elnöke), illetőleg a polgári biróság lehet illetékes, másrészt azokat a tisztán az administraetiv hatóság elbirálása alá tartozó határozatokat, amelyek arra vonatkoznak, hogy az alkalmazottra nézve beállottak-e már a nyugalomba helyezésnek, a véglegesitésnek vagy a szabályszerü elbánás alá vonásnak a jelen javaslatban meghatározott előfeltételei vagy sam.

Ennek megfelelően a harmadik bekezdés kimondja, hogy nincsen helye a közigazgatási biróság előtti eljárásnak sem a kérelemnek helyt adó, sem a kérelmet megtagadó határozat ellen a következő esetekben:

a) a miniszter (állami számvevőszék elnöke) által — méltánylást érdemlő körülmények fenforgása esetén — engedélyezhető ellátások engedélyezésének kérdésében;

b) a minden kétséget kizárólag a szolgálat teljesitése közrendkivüli esemény vagy sérülés esetén — engedélyezhető kedvezményes nevelési járulékok engedélyezésének kérdésében;
ben vagy a szolgálat teljesitéséből kifolyólag szenvedett baleset,
vezményes nyugdijak, kedvezményes özvegyi nyugdijak és ked-

c) a tizenhatodik életévét betöltött gyermek részére a miniszter (állami számvevőszék elnöke) álta, a tanulmányoknak kiváló eredménynyel való folytatásae esetén meghagyható, ujból folyósitható vagy engedélyezhető nevelési járulék meghagyásának, ujból folyósitásának vagy engedélyezésének kérdésében;

d) a szabályszerü korukat már elért gyermekek részére a miniszter (állami számvevőszék elnöke) által bizonyos esetekben engedélyezhető életjáradék engedélyezésének kérdésében;

e) a nyugdij kegyelem utján való felemelésének, a meg-

szakitás miatt be nem számitható szolgálati idő kegyelem utján való beszámitásának, vagy ellátásoknak kegyelem utján való engedélyezésének kérdésében;

f) a jelen törvény alapján járó ellátások végrehajtás alá vételének, valamint állami követeléseknek a jelen jaevaslat alapján járó ellátásokra történt érvényesitésének kérdésében (116. §.);

g) abban a kérdésben, hogy beállottak-e már vagy megszüntek-e már a közhatósági orvosi bizonyitványnyal vagy fegyelmi hatóság által megállapitott szolgálatképtelenség, a beszámitható javadalmazással egyenlő összegü nyugdijra igényt adó szolgálati időnek vagy a beszámitható alkalmazás negyvenedik évének betöltése, a hatvanadik, illetőleg a hatvanötödik vagy hetvenedik életévnek betöltése, az egy évet meghaladó betegség, a gondnokság alá helyezés, a kiskoruság meghosszabbitásae, a csődnyitás és a rendelkezési állapotnak egy évnél hosszabb ideig tartása.

121. §. A jelen törvény határozmányaitól eltérő vagy nem szorosan véve azon alapuló nyugdijak és kegydijak, valamint nevelési járulékok és végkielégitések csakis a minisztertanács hozzájárulásával és az illető miniszter felelősségére kegyelmi uton engedélyezhetők.

A kegyelmi uton kivételesen engedélyezhető ellátásoknál azonban csakis a törvény által megkivánt, de hiányzó kellékek engedhetők el, s az engedélyezhető ellátás nem lehet nagyobb, mint amennyi a törvény szerint járna abban az esetben, ha a hiányzó kellékek is meglennének; vagyis a jelen szakasz alapján csakis volt állami alkalmazottak s ezeknek a törvény értelmében egyébként igényjogosult hozzátartozói részére hozható kegyelmi ellátás javaslatba, s a kegyelmi ellátás, a törvény alapján esetleg már eljáró ellátással együtt nem lehet nagyobb annál az ellátásnál, amely az illetőt a törvény által megkivánt összes feltételek fenforgása esetén megilletné. Az ilyen kegyelmi ellátásban részesülők nem tekinthetők a korona kegydijasainak.

Ez a szakasz szabályozza a jelen törvény határozmányaitól eltérő, vagy nem szorosan véve azon alapuló ellátások engedélyezésének eseteit és feltételeit lényegileg azon az alapon, mint az 1885. évi XI. törvényczikk 62. §-a.

A második bekezdésnek második részében foglalt az a magyarázó határozmány, hogy a jelen szakasz alapján csakis volt állami alkalmazottak s ezeknek a törvény értelmében egyébként igényjogosult hozzátartozói részére lehet kegyelmi ellátást javaslatba hozni, továbbá, hogy a kegyelmi ellátás — a törvény alapján esetleg már járó ellátással együtt — nem lehet nagyobb annál az ellátásnál, amely az illetőt a törvény által megkivánt összes feltételek fennforgása esetén megilletné, megfelel az eddigi gyakorlatnak.

A második bekezdés utolsó mondatára, amely szerint az ilyen kegyelmi ellátásban részesülők nem tekinthetők a korona kegydijasainak, az összeférhetlenségről szóló 1901. évi XXIV. törvényczikk 3. §-ában foglaltakra való tekintettel volt szükség, nehogy kételyek merülhessenek fel arra nézve, vajjon lehet-e országgyülési képviselő az, aki a jelen szakasz alapján élvez kegyelmi ellátást.

122. §. Az 1912. évi LVIII. törvényczikk 19. szakaszában megkivánt feltételek teljesitése esetén, a rendezett tanácsu városoknál tényleges minőségben töltött az a szolgálati idő, amely az illető város közigazgatási alkalmazottai részére létesitett nyugdijintézetre vonatkozó szabályrendelet értelmében az ellátások megállapitásánál beszámitható, a jelen törvény összes határozmányai szempontjából egy tekintet alá esik a 16. szakaszban emlitett törvényhatóságoknál töltött szolgálati idővel. Ez a határozmány nem nyer alkalmazást annál az alkalmazottnál, aki rendezett tanácsu városi szolgálatból állami, vagy a 2. és 3. szakaszok szerint az államival egyenlőnek tekintendő, vagy a 16. szakaszban emlitett törvényhatósági szolgálatba, akár a jelen törvény hatálybalépte előtt, akár a városi nyugdijintézetnek létesitése előtt lépett át.

A városok fejlesztéséről szóló 1912. évi LVIII. törvényczikk 19. §-a a következőket mondja ki:

„A rendezett tanácsu városok, amennyiben ez eddig meg nem történt, kötelesek az 1915. évi január hó 1-ig közigazgatási alkalmazottaeik részére nyugdijintézetet létesiteni.

A nyugdijintézet szervezéséről, a nyugdijalap létesitéséről és kezeléséről, valamint a nyugellátás feltételeiről az állammal, a vármegyei és városi törvényhatóságokkal és a többi rendezett tanácsu városokal való viszonosság alapján és az állami nyugdijtörvény alapelvei szerint szabályrendeletet kell alkotni.

A rendezett tanácsu városok alkalmazottaira fegyelmi uton kirótt pénzbirságok a rendezett tanácsu város nyugdijintézete javára esnek.

A rendezett tanácsu városok, ha az e §-ban megállapitott kötelezettségüknek eleget teetek, a nyugdijviszonosság szempontjából (1907 : LIX. t.-cz.) ugyanazon tekintet alá esnek, mint a törvényhatóságok. A viszonosság nem terjed ki azokra az alkalmazottakra, akiknek átlépése a nyugdijintézet létesitése előtt történt."

Az eben a törvényszakaszban foglaltakra való tekintettel mondatott ki a viszonosság a jelen szakaszban.

123. §. A jelen törvény határozmányai a főispánokra is kiterjednek azzal a kiegészitéssel, hogy az 1886. évi XXI. törvényczikk 59. szakaszának ama határozmányai, amelyek az ellátási igénynek vagy az ellátásnak elvesztésére vonat-

koznak, vagy amelyek a főispánokra nézve a jelen törvény határozmányinál kedvezőbbek, továbbra is érvényben maradnak.

A főispánok özvegyeinek és árváinak ellátásai tekintetében kizárólag a jelen törvény határozmányai irányadók.

A főispánoknak, valamint özvegyeiknek és árváiknak ellátásai tekintetében eddig az 1885. évi XI. törvényczikknek határozmányai voltak irányadók, ezenfelül azonban még az 1886. évi XXI. törvényczikknek 59. §-a is tartalmazott a főispánoknak kivé-teles ellátására vonatkozó különleges határozmányokat.

Ezek a különleges határozmányok azok, hogy az állami tisztviselőből kinevezett főispán, ha szolgálata öt évet sem tesz ki, egy, illetve két évi fizetésének megfelelő végkielégitésre tarthat igényt, mig az a főispán, aki előbb nem volt állami tisztviselő, ha 3 évet szolgált, egy évi fizetésének megfelelő végkielégitést igényelhetett, amely igényét azonban elveszti, ha önkéntes lemondását a belügyminiszter elfogadásra nem ajánlja.

A második bekezdés félreértések elkerülése czéljából kimondja, hogy a főispánok özvegyeinek és árváinak ellátásaei tekintetében kizárólag a jelen törvény határozmányai irányadók.

124. §. A jelen törvény határozmányai az itélőbirákra és a birósági hivatalnokokra, továbbá a királyi ügyészség tagjaira, valamint a m. kir. közigazgatási biróság itélőbiráira is kiterjednek azzal a kiegészitéssel, hogy reájuk nézve az 1869. évi IV. törvényczikknek 17. szakasza, az 1871. évi IX. törvényczikknek 7., 8., 9., 10., 12. és 13. szakaszai, az 1892. évi XXX. törvényczikk, az 1896. évi XXVI. törvényczikknek 6. és 10. szakaszai, az 1912. évi VII. törvényczikknek 8. és 10. szakaszai, valamint az 1912. évi LIV. törvényczikknek 83. szakasza továbbra is érvényben maradnak.

Az ebben a szakaszban foglaltak — a szöveg némi módositásától eltekintve — teljesen megfelelnek az 1885. évi XI. törvényczikk 64. §-ának első bekezdésében foglaltaknak.

Az 1869. évi IV. törvényczikknek 17. §-án, valamint az 1871. évi IX. törvényczikknek 7., 8., 9., 10., 12. és 13. §-aein kivül az 1912. évi VII. törvényczikknek 8. és 10. §-ai, valamint az 1912. évi LIV. törvényczikknek 83. §-ai is, a királyi itélőbiráknak a királyi ügyészség tagjainak és a birósági hivatalnokoknak ellátására vonatkozó különleges határozmányokat tartalmaznak. amelyek továbbra is érvényben hagyattak, még pedig a jelen törvény 35. §-ában foglalt azzal az eltérő rendelkezéssel ellentétben, hogy a 70 éven felüli tisztviselőt csak a minisztertanács felhatalmazása alapján lehet hivatalban megtartani, ugy, hogy az itélőbirót ezentul is csak az igazságügyminiszter határozata alapján lehet tovább alkalmazni.

125. §. A m. kir. csendőrségnek rangosztályba soro-

zott havidijasaira a jelen törvény határozmányai nem terjednek ki s ezekre nézve a m. kir. honvédség havidijasaira érvényes törvényes határozmányokat kell alkalmazni, azonban az ellátások megállapitásánál alapul szolgáló beszámitható javadalmazásnál a csendőrségi szolgálati pótdijat is számitásba kell venni.

A rangosztályba sorozott m. kir. csendőrségi havidijasok özvegyeinek és árváinak, valamint a rangosztályba nem sorozott csendőrségi havidijasoknak és a csendőrlegénységnek, nemkülönben ezek özvegyeinek és árváinak ellátásai tekintetében a jelen törvény határozmányai nyernek alkalmazást, azzal az eltéréssel, hogy a rangosztályba nem sorozott havidijasok és a legénység szolgálatképtelenségének (rokkantságának) megállapitásánál a m. kir. honvédség részére érvényben álló felülvizsgálati szabályokat kell alkalmazni s hogy a felülvizsgáló bizottság lelete és inditványa fölött, minden előforduló esetben, a honvédelmi miniszter határoz.

Eddig a m. kir .csendőrség havidijasainak ellátásai tekintetében — az 1881. évi LXXI. törvényczikk 1. §-a szerint — m. kir. honvédség havidijasaira nézve érvényes törvényes határozmányokat, a legénység ellátásai tekintetében az 1885. évi XI. törvényczikknek és az 1881. évi LXXI. törvényczikk 2—6. §-ainak határozmányait, a havidijasok és a legénység özvegyeinek és árváinak ellátásai tekintetében pedig — az 1881. évi LXXI. törvényczikk 7. §-a szerint — kizárólag ae polgári tisztviselő, altisztek és szolgák özvegyeire és árváira érvényes határozmányokat, 1885. év óta tehát az 185. évi XI. törvényczikknek határozmányait kellett alkalmazni.

A m. kir. csendőrség legénységének ellátásaei tekintetében a jövőben kizárólag a jelen törvény határozmányait kell alkalmazni, és a m. kir. csendőrség rangosztályba nem sorozott havidijasainak ellátásai tekintetében is. A m. kir. csendőrségnél vannak rangoszteályba sorozott havidijasok (a tisztek és a tisztviselők) és rangosztályba nem sorozott havidijasok (a lovas- és gyalog járásőrmesterek és a törzsőrmesterek).

126. §. Az állami felső nép- és polgári iskoláknál, valamint az állami gyógypedagógiai intézeteknél alkalmazott tanitó személyzetnek eddig az 1875. évi XXXII, törvényczikkel alkotott országos tanitói nyugdij- és gyámintézet kötelékébe tartozott ama tagjai, akik a jelen törvény hatálybalépésének időpontjában még tényleges szolgálatban állanak, ezzel az időponttal megszünnek az országos tanitói nyugdij- és gyámintézetnek tagjai lenni, reájuk, valamint özvegyeikre és árváikra a jelen törvény hatálybalépésétől kezdve a jelen törvénynek összes határozmányai kiterjednek s a jelen törvény hatálybalépéséig állami iskoláknál vagy

állami intézeteknél töltött szolgálati idejük ugyanolyan elbirálás alá esik, mintha az a jelen törvény hatálya alatt töltetett volna el.

Az első bekezdésben emlitettek által, valamint azok után az országos tanitói nyugdij- és gyámintézetbe a jelen törvény hatálybalépéséig befizetett járulékok az emlitett nyugdij- és gyámintézet tulajdona maradnak, a jelen törvény hatálybalépéséig esedékessé vált, de még be nem fizetett járulékok pedig az emlitett nyugdij- és gyámintézetbe befizetendők.

Az állami felső nép- és polgári iskoláknál, valamint az állami gyógypedagógiai intézeteknél alkalmazva volt tanitó személyzetnek ama tagjaira, akik a jelen törvény hatálybalépésének időpontjában már nem állottak tényleges szolgálatban, valamint ezeknek özvegyeire és árváira, akik a jelen törvény hatálybalépése előtt haltak el, a jelen törvény határozmányai nem terjednek ki s az őket megillető ellátásokat továbbra is az eddigi mértékben és határozmányok szerint az országos tanitói nyugdij- és gyámintézet terhére kell folyósitani.

Az első bekezdésben emlitetteknek szolgálati dij fizetési kötelezettsége a fizetés természetével biró illetményeknek csak a jelen törvény hatálybalépése után folyósitandó többleteire terjed ki.

Ennek a szakasznak a rendelkezése megfelel anna a szükségnek, amely annak folytán állott elő, hogy a 2. §-nál az állami felsőbb nép- és polgári iskolai, valamint az állami gyógypaeedagógiai tanitók a jelen törvény határozmányai alá helyeztettek.

127. §. Ha valaki tudományegyetemi vagy müegyetemi nyilvános rendes vagy rendkivüli tanárrá nem olyan állásból neveztetik ki, amely álláson töltött idő a jelen törvény értelmében beszámitható, a vallás- és közoktatásügyi minister — a pénzügyminister előzetes hozzájárulásával — az illető részére a kinevezéskor biztosithatja azt, hogy a főiskolai képzettség megszerzésétől a nyilvános rendes vagy rendkivüli tanárrá történt kineveztetésig eltelt idő, vagy annak egy meghatározott része, az ellátás megállapitásánál a jelen törvény értelmében beszámitható szolgálati időhöz hozzá fog számittatni.

Akik mint ügyvédek vagy királyi közjegyzők neveztetnek ki birákká vagy királyi ügyészekké, az igazságügyminister — a pénzügyminister előzetes hozzájárulásával — a kinevezéskor biztosithatja azt, hogy az önálló ügyvédi vagy királyi közjegyzői gyakorlatban eltöltött idő, vagy annak

egy meghatározott része, az ellátás megállapitásánál a jelen törvény értelmében beszámitható szolgálati időhöz hozzá fog számittatni.

A jelen szakasz alapján hozzászámitható időnek a tartamát a polgári időszámitás szerint kell meghatározni és az tizenöt évet meg nem haladhat.

Azoknál, akik tudományegyetemi vagy müegyetemi nyilvános rendes vagy rendkivüli tanárrá, illetőleg biróvá vagy királyi ügyészszé a jelen törvény hatálybalépése előtt neveztettek ki nem olyan állásból, amely álláson töltött idő a jelen törvény értelmében beszámitható, a jelen szakasz szerint hozzászámithatónak jelzett időből legfeljebb öt évet hozzá kell számitani a jelen törvény értelmében beszámitható szolgálati időhöz.

Ez a szakasz lehetővé teszi a jövőre nézve azt, hogy a tudomány- vagy müegyetemre rendes vagy rendkivülidíead è- domány- vagy műegyetemre nyilvános rendes vagy rendkivüli tanárnak illetőleg biráknak vagy ügyészeknek az illető miniszter jelesebb más téren működő szakerőket is megnyerhessen, akiknek a miniszter, a pénzügyminiszter előzetes hozzájárulásával, már a kinevezésnél biztositja azt, hogy a nem nyugdijképes állásban, illetve a közjegyzői vagy ügyvédi gyakorlatban tényleg eltöltött időből legfeljebb tizenöt év hozzá fog számittatni a jelen törvény alapján beszámitható időhöz. A törvénynek ebből a szövegezéséből, vagyis abból, hogy itt ki nem emeltetett az, hogy ilyen kedvezményre csak azok tarthatnak igényt, akik a 31. §. értelmében a végellátásra már igényt nyertek, következnék, hogy az ilyen kinevezettek nyugdijjogosultsággal fognak birni tekintet nélkül arra, hogy a jelen törvény alapján a nyugdijhoz való igényt már megszerezték-e, vagyis már akkor is, ha a beszámitható szolgálatban még öt évet nem töltöttek; ez a magyarázat azonban nem felelhet meg a törvényhozás intentióinak, és igy meg kel állapitani, hogy ezek is csak öt évi szolgálati idő betöltése után tarthatnak igényt a hozzászámitásra.

Az utolsó bekezdés szerint pedig a törvény hatálybalépte előtt kinevezetteknek szolgálati idejéhez a más állásban, illetve ügyvédi vagy közjegyzői gyakorlaton töltött időből legfeljebb öt évet mindenesetre hozzá kell számitani.

128. §. A jelen törvény határozmányai nem terjednek ki:

a) a legfelső udvartartás köréhez tartozó, valamint a legmagasabb uralkodóház családi javait kezelő hivataloknál alkalmazottakra;

b) a kabineti irodában alkalmazottakra;

c) a közös ministeriumoknál és a közös számvevőszéknél, valamint az ezek alá tartozó hatóságoknál és hivataloknál alkalmazottakra;

d) a közös hadsereg, a haditengerészet és a m. kir. honvédség kötelékébe tartozókra, valamint a közös hadsereghez, a haditengerészethez és a m. kir. honvédséghez tartozó hatóságoknál és intézeteknél alkalmazottakra;

e) a horvát-szlavon autonóm kormánynál, valamint az ez alá tartozó országos hatóságoknál és hivataloknál alkalmazottakra;

f) az 1875: évi XXXII. törvényczikkel alkotott országos tanitói nyugdij- és gyámintézet kötelékébe tartozókra;

g) az 1894. évi XXVII. törvényczikkel alkotott országos tanári nyugdijintézet kötelékébe tartozókra;

h) az állami kezelés alatt álló bányászati vagy erdészeti társládák tagjaira;

i) a m. kir. állami vasutak nyugdijintézetének vagy nyugbérpénztárának kötelékébe tartozókra;

k) a külön nyugdijintézet kötelékébe tartozó vizmesterekre;

l) az országos selyemtenyésztésnél alkalmazott olyan egyénekre, akiknek ellátását az államkincstár más módon biztositotta;

m) a jelen törvény szerint ellátásra nem igényjogosult, de az 1876. évi XIV. törvényczikk 86., 87. és 88. szakaszai szerint arra igénynyel biró egészségügyi személyzetre;

akiknek nyugdijazása és végkielégitése, valamint özvegyeiknek és árváiknak mindennemü ellátása tekintetében továbbra is a reájuk nézve érvényben álló külön törvényeknek és szabályoknak határozmányai irányadók.

Nem terjednek ki továbbá a jelen törvény határozmányai a cselédekre és a gazdasági cselédekre, valamint az ezekhez hasonló minőségben alkalmazottakra.

Végül nem terjednek ki a jelen törvény határozmányai a m. kir. dohányjövedéknél alkalmazott munkásokra sem, akiknek részére külön nyugbérszabályzat alkotandó.

Ez a szakasz sorolja fel, — hasonlóaen az 1885. évi XI. törvényczikk 64. §-ának harmadik bekezdéséhez — azokt az alkalmazottakat, akikre a jelen törvény határozmányai nem terjednek ki.

A b), c), d), e) és h) pontok alatt ugyanazok az alkalmazottak vannak felsorolva, mint a 17. §-nak 1., 2., 3., 4. és 5. pontjai alatt, akikre nézve azonban a szolgálati idő kölcsönös beszámitása tekintetében teljes viszonosság áll fenn. A m. kir. csendőrségnél alkalmazottakról a 125. §. rendelkezik.

Az a), f), g) és i) pontok alatet pedig ugyanazok az alkalmazottak vannak felsorolva, mint a 18. §-nak 1., 3., 4. és 2. pontjai alatt, akikre nézve a szolgálati idő kölcsönös beszámitása tekintetében szintén van, de nem teljes viszonosság.

A k) pont alatt soroltattak fel a vizmesterek, akik külön nyugdijintézet kötelékébe tartoznak, az l) pont alatt pedig az országos selyemtenyésztésnél alkalmazott azok az egyének, akiknek ellátását az államkincstár más módon ezidőszerint a köztisztviselők nyugdijpotló és segélyező egyesületénél biztositotta.

Az m) pont — hasonlóan az 1885. évi XI. törvényczikk 64. §-ának e) pontjához — a jelen törvény szerint ellátásra nem igényjogosult, de az 1876. évi törvényczikk 86., 87. és 88. §-ai szerint ellátásra igénnyel biró egészségügyi személyzetet (járvány ellen alkalmazott állami, törvényhatósági, községi és magánorvosokat, seborvosokat és betegápolókat) sorolja fel.

Az a)—m) pontok alatt felsorolt alkalmazottak nyugdijazása és végkielégitése, valamint özvegyeiknek és árváiknak mindennemü ellátása tekintetében továbbra is a reájuk nézve érvényben álló külön törvényeknek és szabályoknak határozmányai irányadók.

Az utolsóelőtti bekezdés kimondja továbbá, hogy a jelen javaslatnak határozmányai nem terjednek ki a cselédekre és a gazdasági cselédekre, valamint az ezekhez hasonló minőségben alkalmazottakra.I lyenek például: az állami gyógyintézeteknél, az állami gyermekmenhelyeknél az egyetemi klinikákon és a honvéd menháznál alkalmazott mészárosok, kertészek, kanászok, tehenesek, lóápolók, férfimosók, szakácsnők, főzőnők konyhacselédek, kórodai cselédek, férfi- és nőcselédek, konyhaleányok, mosónők, surolónők, takaritónők, dajkák, szoptatós dajkák és száraz dajkák, a kincstári birtokokon alkalmazott gazdasági és egyéb cselédek, stb.

129. §. A jelen törvény hatálybalépésének napjával hatályukat vesztik:

1. az 1881. évi LXXI. törvényczikk;

2. az 1885. évi XI. törvényczikk. kivéve a jelen törvény 51. szakaszának második bekezdésében, valamint 88. szakaszának második bekezdésében emlitett eseteket;

3. az 1897. évi XXIV. törvényczikk a dijnokok ellátásaira, valamint a dijnoki minőségben töltött idő beszámitására vonatkozó határozmányai;

4. az 1907. évi LIX. törvényczikknek a jelen törvény határozmányaival ellentétben álló határozmányai;

5. az 1908. évi XXVII. törvényczikknek 9. szakasza;

valamint egyáltalán a jelen törvény határozmányaival ellentétben álló törvényes határozmányok és rendelkezések.

Ebben a szakaszban vannak felsorolva azok a törvények, amelyek a jelen törvény hatályba lépésének napjával hatályukat vesztik.

Nevezetesen:

1. a magyar királyi csendőrség nyugdijigényeiről szóló 1881. évi LXXI. törvényczikk;

2. az állami tisztviselők, altisztek és szolgák nyugdijazásáról szóló 1885. évi XI. törvényczikk;

3. az állam hivataloknál alkalmazott dijnokok szolgálati és anyagi helyzetének javitásáról szóló 1897. évi XXIV. törvényczikknek ama határozmányai, amelyek a dijnakok ellátásaira, valamint a dijnoki minőségben töltött idő beszámitására vonatkoznak;

4. az állami és a törvényhatósági alkalmazottak nyugdijviszonosságának szabályozásáról szóló 1907. évi LIX. törvényczikknek ama határozmányai, amelyek a jelen javaslat határozmányaival ellentétben állanak;

5. az 1908. évi állami költségvetésről szóló 1908. évi XXVII. törvényczikknek a dijnakok, valamint azok özvegyeinek és árváinak ellátásairól rendelkező 9. §-a.

A jelen törvény 51. §-ának második bekezdésében emlitett esetben azonban az 1885. évi XI. törvényczikknek némely határozmánya, a 88. §-nak második bekezdésében emlitett esetben pedig az 1885. évi XI. törvényczikknek összes határozmányai továbbra is érvényben maradnak, minélfogva a jelen szakasz 2. pontjában kimondatott, hogy az 1885. évi XI. törvényczikk hatályát veszi, kivéve a jelen törvény 51. §-ának második bekezdésében, valamint 88. §-ának második bekezdésében emlitett eseteket. Kifejezetten nem lett ugyan hatályon kivül helyezve, de mivel a 124. §-ban nem soroltatott fel azok között, amelyek továbbra is érvényben maradnak, hatályon kivül helyeztetett az utolsó bekezdés rendelkezésében foglalt rendelkezés értelmében az 1907. évi XIX. t.-czikk 170. §-ának az a rendelkezése is, amely szerint az állami munkásbiztositási hivatal elnöke, másodelnöke és biztositási és birói osztályának tagjai hatvanöt éves életkorig nem nyugdjazhatók; és ezekre is kiterjed a 31. §. b) pontja, amely szerint nyugdijazhatók, ha a beszámitható javadalmazással egyenlő összegü nyugdijra igényt adó szolgálati idejét, tehát 35 vagy 40 évi szolgálatot már betöltött.

130. §. Jelen törvény a kihirdetés napját követő hó elsejével lép hatályba s végrehajtásával a ministerium bizatik meg.

1909. decz. 3. 20.356. I. M. sz. rendelete, a magyar állami pénztáraknál fölvehető osztrák állami nyugdijra vagy egyéb osztrák állami járandóságokra és viszont osztrák állami pénztáraknál fölvehető magyar állami nyugdijra vagy egyéb magyar állami járandóságokra vezetett végrehajtások tárgyában.

Általános nemzetközi jogi szabály, hogy a végrehajtást szenvedőt egy másik államban lakó adósával szemben megillető követelés lefoglalását és ennek alapján a további végrehajtási intézkedéseket oly végrehajtási cselekményeknek kell tekinteni, amelyeknek foganatositására annak az államnak biróságai vannak hivatva, amely állam területén a végrehajtást szenvedőnek adósa lakik. Azokra a járandóságokra tehát, amelyeket a végrehajtást szenvedő központi pénztárból vehet föl, a foglalást és a további végrehajtási intézkedéseket rendszerint szintén annak az

államnak biróságai utján kell foganatositani, amely állam területén a fizetést teljesitő központár van. Előfordulhat azonban, hogy valamely központár a fizetést csak valamely más állam megbizásából a megbizó másik állam illetékes hatóságától kiinduló megkeresés alapján teljesiti. Ily esetben a járandóságra vonatkozó követelés a végrehajtást szenvedőnek oly követelése, amely őt nem a fizetést teljesitő központár államával, hanem a megbizó másik állammal szemben illeti meg. Ily külföldi követelés lefoglalására és ennek alapján a további végrehajtási intézkedésekre tehát nem a fizetést teljesitő központár államában levő biróságok, hanem annak a másik államnak biróságai vannak hivatva, amelyet a járandóság végeredményben terhel. Ennek az államnak a törvényei irányadók azután a végrehajtás megengedhetőségére, valamint a végrehajtás foganatositása körül felmerülő kérdésekre.

Ezeket az elveket Ausztriával szemben alkalmazva, az osztrák cs. kir. igazságügyminiszteriummal létrejött megállapodás alapján és a magyar kir. pénzügyminiszter urral egyetértve, a következőket rendelem:

1. Ha a magyar állami pénztárnál felvehető osztrák állami nyugdijra vagy egyéb osztrák állami járandóságra Magyarországon kérnek végrehajtást, ebben az esetben a végrehajtást elrendelő magyar kir. biróság a végrehajtás foganatositása végett a bécsi cs. kir. végrehajtási járásbiróságot keresi meg, mint amelynek területén az osztrák cs. kir. végrehajtási járásbiróságnak ez alapon tett rendelkezéséhez képest az osztrák cs. kir. pénzügyminiszterium megkeresésére a magyar kir. pénzügyminiszterium a fizetést teljesitő magyar állami pénztárt megfelelő utasitással látja el.

Ha Ausztriában kérnek végrehajtást magyar állami pénztárnál fölvehető osztrák állami nyugdijra vagy egyéb osztrák állami járandóságra, ebben az esetben a végrehajtási eljárás a magyar kir. biróságok közremüködése nélkül folyik le.

2. Ha az osztrák állami pénztárnál fölvehető magyar állami nyugdijra vagy egyéb állami járandóságra Magyarországon kérnek végrehajtást, ebben az esetben maga a végrehajtást elrendelő magyar kir. biróság van hivatva arra, hogy a foglalás iránt, valamint a járandóság lefoglalt részének utalványozása iránt intézkedjék.

Ha pedig Ausztriában kérnek végrehajtást osztrák állami pénztárnál fölvehető magyar állami nyugdijra vagy egyéb magyar állami járandóságra, ebben az esetben az osztrák cs. kir. biróság megkeresésére a foglalás iránt, valamint a járandóság lefoglalt részének utalványozása iránt a budapesti I—III. kerületi kir. járásbiróság intézkedik, mint amely biróság területén a magyar kir. pénzügyminiszteriumnak székhelye van.

Az előbbi két bekezdés eseteiben az 1881 : LX. t.-cz. 83. §-a értelmében a foglalást tudató rendelvényt vagy az 1881 : LX. t.-cz. 84. §-a értelmében a foglalás iránt hozott végzést és a foglalás jogerőre emelkedése után az 1881 : LX. t.-cz. 133. §-a értelmében a járandóság lefoglalt részének utalványozása iránt hozott végzést három-három példányban a magyar kir. pénzügyminiszteriumhoz kell felterjeszteni, amelynek megkeresésére azután az osztrák cs. kir. pénzügyminisztérium a fizetést teljesitő osztrák állami pénztárt megfelelő utasitással látja el.

3. Az 1. és a 2. pont alatt emlitett járandóságokra vonatkozó foglalás feloldásánál is az 1. és 2. pontban meghatározott utat kell követni.

Az állami közigazgatás szervezetéről szóló rész 467. lapján a 10. §-hoz feljegyzendő:

A 10. §. szerint a dijnokok részére az 1897 : XXIV. törvényczikk 1. §-a alapján kiszolgáltatandó irásbeli „Értesités"-t jövőben a mellékelt mintának megfelelő szövegben kell kiállitani.

Egyebekben az 1908. évi augusztus hó 28-án 21.611. I. M. számu és az 1910. évi junius hó 19-én kelt 5581. I. M. E számu rendeletekben foglalt intézkedések tartandók szem előtt.

Értesités

N. N. született 18 . . (születés helye) . . . . a (hatóság vagy intézet megnevezése) . . . nál 19 . . óta mint dijnok

alkalmazásban van, és ezen idő alatt szorgalma és alkalmazhatósága által az 1897 : XXIV. törvényczikkben, valamint az 1908. évi állami költségvetésről szóló 1908 : XXVII. törvényczikk 9. §-ában biztositott kedvezményekre való igényt megszerezte.

(1910. jun. 19. 113.926/910. I. M. sz.)

(Aláírás)

A 471. lapon beillesztendő:

1. **A telekkönyvi betétek szerkesztésénél alkalmazott** szakdijnokok napidija 3 korona. Ez a napidij a szakdijnoki működés első három hónapjának elmultával ha a szakdijnok kellő képességet, szorgalmat és magaviseletet tanusitott, 3 korona 50 fillérre emelkedik és a szakdijnoki alkalmazás további tartama alatt — az egyes alkalmazottak képességére, szorgalmára és magaviseletére való tekintettel — fokozatosan 5 koronáig felemelhető.

A napidij minden felemelése az igazságügyminiszternek van fentartva.

Érintetlen marad azoknak a betétszerkesztő szakdijnokoknak a napidija, akik a jelen rendelet hatálybalépte előtt 3 koronánál nagyobb napidijjal nyertek alkalmazást. Ezek azonban már e rendeletnél fogva többé nem ideiglenes napidijpótlékban, hanem a napidijnak az ideiglenes napidijpótlék összegével való felemelésében részesülnek.

2. Az önálló működési körrel fel nem ruházott betétszerkesztő irnokok az illető telekkönyvi hatóság székhelyén kivül való kiküldetésük esetére a szabályszerü fuvarköltséget számithatják fel, és kiküldetésüknek tartama alatt 3 korona napidijat kapnak.

Ugyanily összegü napidijpótlékot kapnak kiküldetés esetén a betétszerkesztő szakdijnokok, akik a szabályszerü fuvarköltséget szintén felszámithatják.

Ugy az irnokok, mint a szakdijnokok ezenfelül az 1886 : XXIX. törvényczikk 72. §-ában meghatározott kedvezményekben is részesülnek.

3. Az 1889. évi deczember hó 23-án 47.026. szám alatt keut rendelet 8., valamint az 1891. évi julius hó 3-án 24.341. szám alatt kelt rendelet 4. pontját hatályon kivül helyezem.

4. Ez a rendelet 1910. évi november hó 1-én lép hatályba.

(1910. évi október hó 16-án. 22.500/I. M. sz. rend.

A telekkönyvek átalakitását és helyesbitését tárgyazó munkálatok gyorsitássa, továbbá az eljárási és ügyviteli szabályok kiegészitése és módositása tárgyában 1906. évi október hó 15-én 39.001. I. M. sz. alatt kiadott rendelet 8. §-át következőleg módositom:

1. **A telekkönyvi átalakitó dijnokok napidija** 3 korona.

Az önálló működési körrel felruházott átalakitó dijnokoknak e napidija ebbeli alkalmazásuk tartama alatt — az egyes alkalmazottak képességére, szorgalmára és magaviseletére vló tekintettel — fokozatosan 5 koronáig felemelhető.

A napidij minden felemelése az igazságügyminisztnreek van fentartva.

A jelen rendelet hatálybalépte előtt felfogadott átalakitó dijnokok többé nem ideiglenes napidijpótlékban, hanem már e rendeletnél fogva a napidijnak az ideiglenes napidijpótlék összegével való felemelésében részesülnek.

2. Jelen rendelet az 1910. évi november hó 1-én lép hatályba.

(1910. évi október hó 16-án. 22.501. I. M. sz. rend.)

A közigazgatási eljárás egyszerüsitése.

1. *A közigazgatási eljárás egyszerüsitéséről szóló rész 7. lapján az 1901: XX. t.-cz. 6. §-ához feljegyzendő:*

A közösséget érdeklő felsőbb hatósági határozatoknak kellő időben a községi képviselőtestület elé juttatásáról. Az elintézések rendes folyamán elém került ügyeknél ismételve tapasztaltam, hogy a községi (kör-) jegyző a felsőbb hatóságoknak községi ügyekben hozott határozatait, amelyek a község részére kézbesittetnek, és amelyeknek átvételére a K. Ü. Sz. 3. §-a a 104.746/1904. B. M. számu rendelet értelmében a községi (kör-) jegyző jogosult, nem terjeszti oly időben a községi képviselőtestület elé, hogy ez a fellebbviteli határidőn belül dönthessen a felett, vajjon felebbviteli jogát érvényesitse-e vagy sem?

Az ebből a községre háruló joghátrányok megelőzése érdekében a községi (kör-) jegyzőknek felelősség terhe alatt kötelességévé teszem, hogy mindazokat a nekik kézbesitett felsőbb hatósági határozatokat, amelyek a község egyetemét érdeklik, s amelyek ellenében a községetfellebbviteli jog illeti, oly időben terjeszszék a községi képviselőtestület elé, hogy az az 1901 : XX. t.-cz. 6. §-ában előirt s naptól számitandó fellebviteli határidőn (15 napon) belül a határozatot tárgyalás alá vehesse, s a fellebbviteli jog igénybevétele kérdésében kellő időben dönthessen.

Ha a fellebbviteli határidőn belül a községi képviselőtestület közgyülésre egyébként is összehiva nem lenne, a jegyző (körjegyző) az 1886 : XXII. t.-cz. 56. §-a alapján az iránt is köteles intézkedni, hogy a képviselőtestület rendkivüli közgyülésre összehivassék. (B. M. 1911 jan. 23. 4735. sz. körrend.)

3. *A kötet 55. lapján Kézbesitési utasitás.*

A községek teendői a postaszolgálat körül cz. a. feljegyzendő:

A községek czimére érkező közönséges és ajánlott levelek és irat-csomagok átvételére jogosultak aláirását és pecsétjét — a 104.746/1904. B. M. sz. körrendelet A) pontja szerint — a megállapitott szövegü értesitvénnyel kellett bemutatni.

A belügyminister a kereskedelemügyi ministerrel egyetértőleg elrendelte hogy a községi elöljáróság ezeket az értesitvényeket ezután az e czélra rendszeresitett postai nyomtatványokon állitsa ki.

A megfelelő nyomtatványkészletet az elöljáróság, az illetékes postahivatal közvetitésével, a posta- és távirdaigazgatóságtól a kicserélés szükségességének beálltával haladéktalanul beszerezni, s a kicserélt nyomtatott értesitvényt az esetben is, ha a kicserélés az illetékes postahivatal ez iránti megkeresésére történt volna is, 14 napon belül az illetékes postahivatalhoz juttatni köteles. (4330/1912. B. M., B. K. 1912. 26. o.)

4. Vármegyei Ügyviteli Szabályzat.

A 70. lapon a V. Ü Sz. 24. §-ához feljegyzendő: Kérdés merülvén fel az iránt, hogy a létszámkiegészités czéljából tényleges katonai szolgálatra már behivott valamint esetleg ezután behivandó vármegyei tisztviselők, altisztek és szolgák minő illetményekre tarthatnak igényt, a következőkről értesitem a Czimet:

I. Azokra a vármegyei tisztviselőkre, altisztekre és szolgákra, akik rendes hadkötelezettségük (egy évi önkéntesi, három évi közös hadseregbeli, két évi honvédségi vagy négy évi haditengerészeti tényleges katonai szolgálat) egy részének teljesitése után szabadságoltattak és most a tényleges katonai szolgálat hátralevő részének leszolgálására hivattak be, valamint azokra a vármegyei tisztviselőkre, akik, mint egyévi önkéntesek, tényleges katonai szolgálatuk teljesitésének elhalasztására nyertek engedélyt, és most a tényleges katonai szolgálat megkezdésére hivattak be, a V. Ü. Sz. 24. §-ának első bekezdésében foglalt rendelkezések nyernek alkalmazást.

A szóban levő vármegyei alkalmazottak tehát a tényleges katonai szolgálat első két hónapjára illetményeiknek (fizetésüknek és lakáspénzüknek) élvezetében megmaradnak.

Önként értetődik, hogy azok a vármegyei tisztviselők, altisztek és szolgák, akik rendes hadkötelezettségük teljesitése céljából első izben történt bevonulásuk alkalmával is már vármegyei vagy állami szolgálatban állottak, és akik ennélfogva a tényleges katonai szolgálatnak első két hónapjára (az ujonczkiképzés tartamára) illetményeiket már megkapták, a tényleges katonai szolgálat hátralevő részének leszolgálása czimén történt bevonulásuk első két hónapjára ezeket az illetményeket ujból nem igényelhetik.

II. Azok a vármegyei tisztviselők, altisztek és szolgák, akik rendes hadkötelezettségüknek már teljesen eleget tettek és most tényleges katonai szolgálatra behivattak, egyelőre a bevonulás napjától számitott két hónapon át, időszakos fegyvergyakorlatra behivottaknak tekintendők.

Ezek a vármegyei alkalmazottak tehát a V. Ü. Sz. 24. §-ának második bekezdése értelmében a fentebb emlitett két hónapon át, illetményeik élvezetében megmaradnak. (1913. febr. 1. 198.029/1912. B. M. Sz. körr., R. T. 1913. 11. o.)

Az 1913. évi február hó 1-én 198.029/1912. szám alatt kiadott itteni körrendelet kiegészitéseként értesitem a törvényhatóságot, hogy a körrendelet II. részében emlitett azok a vármegyei tisztviselők, altisztek és szolgák, akik rendes hadkötelezettségüknek teljes lerovása után hivattak be létszámkiegészités céljából tényleges katonai szolgálatra, illetményeik szempontjából a tényleges katonai szolgálatnak még két (harmadik és negyedik) hónapján át is időszakos fegyvergyakorlatra behivottaknak tekintendők.

Az idézett körrendelet I. részében emlitett vármegyei tisztviselőkre, altisztekre és szolgákra ezen rendelkezés nem vonatkozik. (1913. márcz. 1. 35.768/1913. B. M. Sz. körr., R. T. 1913. 23.o.)

A kötet 73. lapján a V. Ü. Sz. 26. §-ához feljegyzendő:

A V. Ü. Sz. 26. §-ának hetedik bekezdése kifejezetten csak tisztviselőkről szól, tehát az abban foglalt rendelkezések a törvényhatósági és a közigazgatási bizottság tagjaira nem terjednek ki, vagyis a közigazgatási-bizottság tagja kiküldetés esetében az ugyanazon a helyre kiküldött vármegyei tisztviselővel nem köteles egy kocsin utazni. (122.157/1909. B. M., B. K. 1909. 618. o.)

A fentebbi rendelkezés azonban a közigazgatási bizottságnak csak választott tagjaira vonatkozik, ellenben nem vonatkozik azokra, akik a közigazgatási bizottságnak hivatali állásuknál fogva tagjai. (148.392/1912. B. M., B. K. 1912. 414. o.)

A V. Ü. Sz. 26. és 27. §-ának módositásáról. A Vármegyei Ügyviteli Szabályzat nem tartalmaz intézkedést arra az esetre, midőn a vármegyei alkalmazott kiküldetési helyén meghálásra alkalmas szállást nem kaphat és igy a kiküldött a meghálásra alkalmas legközelebbi községbe utazni kénytelen.

Ennélfogva a V. Ü. Sz. 26. §-át e szakasz végpontjaként az alábbi rendelkezéssel egészitem ki:

„Ha a kiküldetés helyén meghálásra alkalmas szállás nem kapható, a kiküldött a meghálásra alkalmas legközelebbi községbe történt utazással járó költségek felszámitására jogosult."

Elrendelem továbbá, hogy az ily czimen felszámitott utazási költségek csak akkor érvényesithetők, ha az éjjeli meghálás czéljából tett utazások szükségességét a hivatalfőnök az utiszámlán igazolta. Mihez képest a V. Ü. Sz. 27. §. második bekezdésének a 81.534/1908. sz. itteni körrendelettel egy izben már módositott első mondatának szövege a következőkép módosul:

„A felszámitott napidijak és utazási költségek csak akkor utalványozhatók ki, ha az utiszámlán a kiküldetést, a távollét időtartamát, az esetleg használt gyorsvonat igénybe vételének és az éjjeli meghálás czéljából netalán tett utazásoknak szükségességét a hivatalfőnök igazolta és a számvevőség az utiszámlát érvényesitette."

Ezen rendeletem a „Belügyi Közlöny"-ben való megjelenésének napjától lép hatályba, de az ezen idő előtt érvényesités és utalványozás végett már bemutatott utiszámlákra nem vonatkozik. (B. M. 1911. aug. 24. 87933/91. sz. körrend.)

A 75. lapon a V. Ü. Sz. 28. §-ához (Uti számlák) feljegyzendő:

A vármegyei tisztviselők eredeti utiszámlái nem tarthatók vissza az ügyiratok mellett, hanem az utalványnyal, illetőleg a térítmény bevételezésére vonatkozó rendelettel együtt az állampénztárnak (kir. adóhivatalnak) kiadandók, amely azokat az illető naplótételhez köteles csatolni. (3948/1900. B. M., B. K. 1911. 236. o.)

A 76. lapon a V. Ü. Sz. 30. §-ához (Fzetési előleg) feljegyzendő:

A vármegyei tisztviselők fizetési előlegéről. A pénzügyministerium ügykörére vonatkozó s az állami közigazgatás összes ágazataiban érvénynyel biró szolgálati szabályok 234. §-ában foglalt rendelkezések szerint az ideiglenes minőségben szolgáló, valamint azok az állami alkalmazottak, akik katonai kötelezettségüknek még nem tettek eleget, fizetési előlegben nem részesithetők.

Ezt a rendelkezést az 1904 : X. t.-cz. 15. §-a alapján, a V. Ü. Sz. 30. §-ának, valamint a 151.459/1907. B. M. számu körrendeletnek kiegészitéseképen a vármegyei alkalmazottakra is megfelelően kiterjesztem.

Ezzel egyidejüleg a V. Ü. Sz. 30. §-ának utolsó bekezdésében foglalt ama rendelkezést, mely szerint az elhalálozáskor még hátralékos előlegek az özvegy vagy árva ellátásából nem hajthatók be, azzal egészitem ki, hogy a vagyon hátrahagyása nélkül elhalt vármegyei alkalmazott fizetési előlegét, ha a beszedésre kötelezett tisztviselőket nem terheli mulasztás, törölni kell.

E részben a következő eljárást rendelem:

Ha a fizetési előleggel hátralékos alkalmazott elhalálozása alkalmával a haláleset-felvételi jegyzőkönyv adatai szerint az elhalt után vagyon nem maradt: a behajtásra vonatkozó intézkedés mellőzésével és a vármegyei tiszti ügyész előzetes meghallgatásával az alispán a törlés iránt a közgyüléshez előterjesztést tesz.

Ha azonban az elhalt után vagyon maradt hátra: az alispán az adóhivatal (pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség) által hozzá beterjesztendő tartozási kivonatot, melyben kimutatandó, hogy mikor mely rendelet alapján fizettetett ki a fizetési előleg, ebből mikor és mennyi visszafizetés történt, a tiszti ügyésznek adja ki, aki a tartozást a hagyaték tárgyalására illetékes hatóságnak (biróságnak) bejelenti.

A fizetési előleg törlésének ebben az esetben csak akkor lehet helye, ha a behajtás a tiszti ügyész jelentése szerint lehetetlenné vált, és mulasztás a beszedésre kötelezett felelős tisztviselőket sem terheli.

A közgyülésnek a törlést elrendelő határozata kormányhatósági jóváhagyás végett ide felterjesztendő.

A kormányhatósági jóváhagyás kieszközlése után az alispán a fizetésielőleghátralék törlésére vonatkozó iratokat a szükséges pénztári fizetés előleghátralék törlésére vonatkozó iratokat a szükséges pénztári ség pedig az államszámviteli utasitás 131. §-ában és a 80.122/1908. számu pénzügyminiszteri körrendeletben szabályozott végleges elszámolás módozatainak megfelelő kiadási és bevételezési rendelettervezeteket elkészíti és kiadás, illetőleg további ellátás céljából az alispánnak bemutatja. (B. M. 1910. decz. 1. 109.689. sz. körrend.)

A 89. lapon a V. Ü. Sz. 58. §-ához feljegyezndő:

A vármegyei aljegyzőket, mint előadókat, az ügyiratokon többé nem római számokkal, hanem neveik kezdőbetüivel kell megjelölni. (29 508/1910. B. M., B. K. 1910. 65. o.)

5. *Ügyviteli szabályzat a községi és körjegyzők részére.*

VII. Fej. Magánmunkálatok.

A 212. lapon a K. Ü. Sz. 86. §-ához (Jegyzői magánmunkálatok) beillesztendők.

Kivándorlók utlevél-ügyben teljesitett községjegyzői magánmunkálatok után felszámitott dijak ellenőrzéséről.

Kivándorlók utlevél ügyében teljesitett községjegyzői magánmunkálatok után felszámitott dijak ellenőrzéséről. A kivándorlók utlevelének a kikötőben történő megvizsgálása alkalmával számos kivándorló emel panaszt a miatt, hogy az utlevelük megszerzése körül teljesitett munkákért az illető községi vagy körjegyző által tulságosan terhelve lett.

Tekintettel arra, hogy az ilyen panaszok mibenléte utólagosan az érdekelt kivándorlók eltávozása miatt alig állapitható meg eredményesen, s ha megállapitható is, a meg nem engedett, vagy a megengedettnél magasabb mérvben szedett és visszatériteni rendelt dijaknak a kivándorolt és nagyrészt ismeretlen helyen tartózkodó panaszosok részére való visszafizetése nehézségekbe ütközik, magának az ilyen panaszok okának megszüntetése céljából az alább következőket rendelem:

A jegyző minden oly esetben, midőn kivándorlási ügyben, vagy a kivándorlók utlevél-ügyében valamely kérvény megirásával, vagy az érdekelt fél által megszerzendő okmány kiállitásával vagy megszerzésével megbizatik, s az e célból teljesitendő magánmunkálatáért dijszedésre jogosult, a teljesitett összes magánmunkálatokat és a felszámitott dijakat az ide mellékelt*) mintáju jegyzékbe beirni, a jegyzéket aláirni s azt az illető fél utlevél-lapjához csatolva, a járásifőszolgabiróhoz beterjeszteni köteles. A jegyzékbe a tulajdonképeni magánmunkálatok után felszámitott dijakon kivül be kell még jegyezni azokat a pénzösszegeket is, amelyeket a kivándorolni szándékozó fél az utleveldij (70.000/1904. B. M. sz. Utasitás 30. §.) vagy bármely más költségek fedezésére (esetleg megszerzendő bélyegre, postadijra stb.) a jegyző kezéhez fizetett. Ez az intézkedésem természetesen nem érinti a községi és körjegyzők részére a 126.000/1902. B. M. számu rendelettel kiadott Ügyviteli Szabályzat 85. és 86. §-ainak rendelkezéseit, és a jegyző az itt tárgyalt magánmunkálatokat az előirt sorkönyvbe ezentul is bevezetni tartozik. A sorkönyvből a fél számára külön költségjegyzéket kiadni ez esetben felesleges.

A járási főszolgabiró köteles az utlevél-laphoz csatolt jegyzékben feltüntetett tételeket átvizsgálni, s amennyiben megállapitja, hogy egyes munkálatok után a megengedett dijnál több több lett felszámitva, vagy olyan munkák után számittatott dij, melyek dijmentesen

*) A mintát l. a B. K. 1910. évf. 377. oldalán.

teljesitendők, a fennforgó visszaélés megtorlása iránt az idézett Ügyviteli Szabályzat 95. §-a értelmében azonnal intézkedni és intézkedését a jegyzéken röviden feljegyezni tartozik.

Amennyiben a járási főszolgabiró intézkedésre okot nem talál, a jegyzéket láttamozza. Ha a jegyzék beterjesztve nem lett, pótlólag bekövetelendő. A jegyzék azután a fél utlavél lapjával és az ahhoz csatolva levő egyéb iratokkal együtt az alispánhoz terjesztendő be. (70.000/1904. B. M. sz. Utasitás 12. §.)

Az alispán a jegyzék tételeit vizsgálat és a járási főszolgabiró intézkedését birálat tárgyává teheti, s amennyiben annak szükségét látja, megfelelő intézkedések foganatositása iránt rendelkezik.

Egyben elrendelem azt is, hogy a jegyzék a kivándorló részére kiállitott utlevéllel vagy az utlevél iránti kérelmét elutasitó határozattal együtt a félnek kézbesi tessék.

A jegyzők, valamint a hatóságok tájékoztatása czéljából megemliteni kivánom, hogy a községi és körjegyzők által a kivándorlási és az utlevél-ügyekben teljesitendő magánmunkálatok után számitható dijaknak mérsékelten és lehetőleg egyöntetüen történő megállapitása érdemében más uton intézkedni fogok. Azt azonban általánosságban már ezuttal is kijelentem, hogy utlevél-ügyekben az utlevélügyről szoló 1903: VI. t.-cz. végrehajtása tárgyában kibocsátott 70.000/1904. B. M. sz. Utasitás, valamint a kivándorlásról szóló 1909 : II. t.-cz. végrehajtása tárgyában kibocsátott 57.000/1909. B. M. sz. Utasitás szerint szükséges helyhatósági (községi, vagyoni) bizonyitványok, tanusitványok, az érdekelt felek szóbeli nyilatkozatáról felveendő jegyzőkönyvek, az utlevél-lapok, nemkülönben külön hatósági rendelet folytán a kivándorlók figyelmeztetéséről, óvásáról szóló, vagy az utlevél-kiállitó hatóság tájékoztatására szolgáló jegyzőkönyvek, több helyen kiállitani szokott külön kérdőivek stb. dijmentesen állitandók ki, illetőleg dijmentesen veendők fel. (B. M. 1910. szept. 1. 111.736. sz. Körrend.)

104.897/1910. *B. M. sz. körrendelet valamennyi vármegyei törvényhatósághoz,*

a községi (kör-) jegyzők által utlevél- és kivándorlási ügyekben teljesitett magánmunkálatokért szedhető dijakról.

Az utlevél-ügyről szóló 1903: VI. t.-cz. életbelépte előtt kiadott 59,565/1902. B. M. számu belügyiminiszteri körrendelettel a községi (kör-) jegyzők eltiltattak attól, hogy utlevél-ügyben teljesitett munkáért dijat szedjenek.

A jegyzői magánmunkálatokról szóló vármegyei szabályrendeletek tárgyában 47,300/1904. B. M. szám alatt kiadott belügyminiszteri körrendelethez mellékelt minta szerint megalkotott vármegyei szabályrendeletek „Függeléké"-be a fent hivatkozott kormányrendelet tiltó rendelkezése szintén felvétetett.

A már idézett 59,565/1902. számu körrendelet azután az 1903: VI. t.-cz. életbeléptetése tárgyában kiadott 70,000/1904. B. M. számu körrendelettel — a fentebb jelzett részben — hatályon kivül helyeztetett, s a most hivatkozott 70,000/1904. számu körrendelet mellékletét képező végrehajtási utasitás 8. §-a már akkép rendelkezik, hogy az utlevél kiállitására irányuló kérelmet támogató okmányok és bizonyitványok rendszerint a kérelmezők által szerzendők be, vagyis a községi (kör-) jegyzők azokat az okmányokat és bizonyitványokat, amelyek nem hivatalból állitandók ki, nem kötelesek dijmentesen kiállitani.

Az, hogy a most jelzett okmányok és bizonyitványok

közül melyek állitandók ki hivatalból, és melyek magánfelek kérelmére, nem lévén az utasitásban közelebbről megjelölve, a dijmentesség és dijkötelezettség kérdésében a gyakorlatban többkevesebb bizonytalanság állt be, amelynek megszüntetése ugy az érdekelt magánfeleknek, mint maguknak a téves felszámitások miatt több esetben felelősségre vont községi jegyzőknek érdekében elengedhetlenül szükségesnek mutatkozik.

Ezt a czélt kivánta szolgálni a „kivándorlók utlevél-ügyeiben teljesitett községjegyzői magánmunkálatok után felszámitott dijak ellenőrzése" tárgyában 1910. évi szeptember hó 10-én 111.736/1910. B. M. szám alatt kibocsátott körrendeletem utolsó előtti bekezdésében foglalt figyelmeztetés is, amely a hivatalból, tehát dijmentesen végzendő munkákat felsorolta.

Minthogy azonban a dijköteles munkák sem ott, sem másutt taxative felsorolva nincsenek; minthogy továbbá, a most idézett 111.736/1910. számu körrendeletem szerint a községi (kör-) jegyzők által a kivándorlási és utlevélügyekben teljesitendő magánmunkálatok után számithtaó dijak mérsékelt és lehetőleg egyöntetü megállapitását is czélul tüztem ki, jelen rendeletemmel az imént megjelölt mindkét feladatot, t. i. ugy a dijas és dijmentes munkák taxativ felsorolását, valamint a felszámitható dijak mérsékelt és lehetőleg egyöntetü megállapitása iránti kezdeményezést megvalósitani kivánom.

E végből ujból is közzéteszem, hogy:

I. Dijmentesek:

az utlevélügyről szóló 1903: VI. t.-cz. végrehajtása tárgyában kibocsátott 70.000/1904. B. M. számu Utasitás, valamint a kivándorlásról szóló 1909: II. t.-cz. végrehajtása tárgyában kibocsátott 57.000/1909. B. M. számu Utasitás szerint szükséges helyhatósági (községi, vagyoni) bizonyitványok, tanusitványok, az érdekelt felek szóbeli nyilatkozatáról felveendő jegyzőkönyvek, az utlevél-lapok, nemkülönben a külön hatósági rendelet folytán a kivándorlók figyelmeztetése, óvása, vagy az utlevélkiállitó hatóság tájékoztatása czéljából felvett jegyzőkönyvek, a több hasonló kiállitani szokott külön kérdőivek.

Megállapitom továbbá, hogy:

II. Dijkötelesek:

1. A kiskoru részére szükséges atyai, vagy gyámi (törvényes képviselői) beleegyezés kiállitása. (U. U. 4. §. 3. pontja és K. U. 2. §. a) pontja).

2. Kivándorlás esetén az atyai, vagy gyámi beleegyezés hitelesitése K. U. 2. §. a) pontja).

3. A gyámság alatt álló kivándorolni szándékozó kiskoru egyén gyámja által adott beleegyezés jóváhagyása végett a gyámhatósághoz intézett kérvény megirása (K. U. 2. §. a) pontja).

4. A kivándorolni szándékozó kiskorunak rendeltetési helyén való elhelyezésének biztositására szolgáló okmányok

megszerzése czéljából végzett levélirás (K. U. 2. §. a) pontja).

5. A belügyminiszteri kivándorlási engedély elnyerésére irányuló kérvény megirása. (K. U. 2. §. b) pontja).

6. A belügyminiszteri kivándorlási engedély elnyeréseért beadott kérvényhez csatolandó vagyoni bizonyitvány kiállitása. (K. U. 2. §. b) pontja).

7. Amennyiben szükséges (lásd a Belügyi Közlöny 1910. évi 40. számában közölt 111.737/1910. B. M. számu körrendeletet) a kir. ügyészséghez, járásbirósághoz és a rendőri büntető birósághoz a büntető igazságszolgáltatás érdekében kivánt bizonyitványok kiállitására irányuló beadványok megirása. U. U. 4. §. 2., és K. U. 2. §. c) pontja).

8. A külföldről való hazaszállitás költségeire vonatkozó helyhatósági bizonyitvány megszerzése czéljából irt megkeresés, amennyiben arra szükség van. (K. U. 2. §. h) pontja).

9. Az utlevél kiállitása iránti kérelmet elutasitó elsőfoku határozat ellen irásban előterjeszteni szándékolt fellebbezés megirása. (U. U. 20. §.).

A dijak mértéke tekintetében eddigelé a 47.300/1904. B. M. számu belügyminiszteri körrendelet alapján megalkotott vármegyei szabályrendeletek szolgáltak alapul.

Minthogy azonban ezek a szabályrendeletek a kérvények- és okmányokra vonatkozó dijszabás megállapitásánál jelentékenyen nagyobb gondot és időt igénylő munkát tételeztek fel, mint amilyen munka az utlevél és kivándorlási ügyek körül a községi (kör-) jegyzőkre tényleg hárul; minthogy továbbá a kivándorlásról szóló 1909: II. t.-cz. és az annak végrehajtása tárgyában kibocsátott 57.000/1909. B. M. számu Utasitás 2. §-a annyiféle kérvény és okmány benyujtását irja elő, hogy előfordulhat eset, amelyben a munkadij a mai dijszabás szerint 30—40 koronát is kitesz: a magam részéről nem találom megokoltnak és fentarthatónak azt, hogy a községi (kör-) jegyzők az utlevél és kivándorlási ügyekben az ürlapok felhasználásával teljesithető tömegmunkákért továbbra is a jelzett szabályrendeletben a magánmunkákra megállapitott dijtételeket szmitsák fel.

Felhivom tehát a törvényhatóságot, hogy a községi (kör-) jegyzők által végezhető magánmunkálatokról a fentebb már idézett 47,300/1904. B. M. számu körrendelet alapján alkotott szabályrendeletét vegye átvizsgálás alá s a községi (kör-) jegyzők által az utlevél és kivándorlási ügyekben teljesitett munkákért felszámitható dijakat annak keretében külön szabályozza.

Utmutatásul megjegyzem, hogy részemről a fentebb 3., 5. és 9. pont alatt megjelölt beadványok megirásáért kettő (2) koronát elégségesnek tartok.

A 4. alatt megjelölt okmányok megszerzése czéljából irt levélnél a jegyzői magánmulatokról szóló szabályrendeletben a magánlevelek irásáért megszabott dijtétel lenne alkalmazandó.

A 7. és 8. pontok alatt emlitett beadványok, megkeresések tulajdonkép csupán tudakozódásoknak lévén tekinthetők, ezekért

szintén a magánlevelek irásáért megszabott dij, legfeljebb azonban 1 korona felszámitása lenne indokolt.

Az 1. és 6. pontok alatt megjelölt okmányok kiállitási dija egy (1) koronában, a 2. alatt emlitett hitelesités dija pedig ötven (50) fillérben volna megállapitandó.

Az átvizsgált és módositott szabályrendeletet jóváhagyás végett két példányban terjessze fel hozzám.

Budapesten, 1911. évi január hó 26-án.

Községi elöljáróság hivatása.

A földmivelésügyi miniszter urtól vett értesülés szerint a községi és körjegyzők több esetben oly magánbirtok-feldarabolásoknál közremüködtek, amely feldarabolások a községi gazdaközönség, mint vevő fél érdekei szempontjából károsaknak bizonyultak, — nem egy esetben pedig, amelyben a nevezett miniszter ur közgazdasági érdekekből a feldarabolásnál közrehatott s a feldarabolás közérdekü voltára tekintettel a becslést, felmérést s általában a szükséges munkálatokat ingyen végeztette, vagy a vevőket akár a hite müveletnél, akár más irányban támogatta, oly lanyhaságot, a községi közönség választásából elfoglalt bizalmi állással össze nem egyeztethető oly közömbösséget tanusitottak, amely a földarabolási müvelet sikeres keresztülvitelét éppen az üzletekre számitó közvetitők javára meghiusitotta.

Ezek a körülmények, tekintettel arra, hogy az ingatlan-feldarabolások ellenőrzése és irányitása állami feladat: szükségessé teszik, hogy a községi (kör-) jegyzőknek magánparczellázásoknál közremüködése szigorubb kormányhatósági ellenőrzés alá vétessék.

Ehhez képest elrendelem, hogy a községi (kör-) jegyzők a magánparczellázásoknál, a köteles hivatalos ténykedést meghaladó közremüködésre a földmivelésügyi miniszter ur engedélyét mindenkor előzetesen kikérjék s ily engedély nélkül a szóbanforgó birtokfeldarabolásoknál közre ne müködjenek.

Az engedélyt a vármegye alispánja utján kell kérni.

Felhivom, hogy a községi (kör-) jegyzőket ily értelemben utasitsa s egyuttal azt is tegye kötelességükké, hogy a földmivelésügyi miniszter urnak az ingatlan-feldarabolásoknál közérdekből eljáró szakközegeit ügybuzgó, lelkiismeretes támogatásban részesitsék (1913. márcz. 17. 183.081/1912. B. M. sz. körrend., B. K. 1913. 91. o.)

Törvényhatóságok.

3. *A törvényhatóságok közigazgatása.*

a) 1886: *XXI. törvényczikk a törvényhatóságokról.*

Érintkezés a külföldi hatóságokkal.

V. Érintkezés a külföldön székelő osztr.-magyar követségekkel és konzuli hivatalokkal.

A **307. lapon:** „A) Az érintkezés közvetlensége alatt fölveendő: A plojesti cs. és kir. alconsul megkeresett az iránt, hogy ezen ügyiratok, melyek eddig a közös külügyminiszterium közvetitésével küldettek — időveszteség elkerülése czéljából — ezentul közvetlenül küldessenek ezen consulatushoz.

Már hivatali elődöm adta ki utasitásul 1889. évi január hó 23-án 78.599/1888. sz. a. kiadott körrendeletében azt, hogy a külföldön székelő osztrák-magyar követségekhez és consuli hivatalokhoz, ugyszintén a külföldi hatóságokhoz intézett hivatalos levelek továbbitás végett csak akkor küldendők a közös külügyminiszter urhoz, ha ez azon helylyel, hová az illető levelek szólnak, nem a közönséges posta, hanem futár utján közlekedik.

Ezen, a fentemlitett körrendeletben felsorolt helyek között azonban, melyekhez — a közös külügyminiszter urnak 1913. évi január hó 16-án 89.530/2. sz. a. kelt átirata értelmében — ez idő szerint még Szt. Pétervár és Varsó tartozik, sem Plojest sem a Romániában fekvő egyéb cs. és kir. képviseleti hatóság székhelye nem szerepel.

Ujból felhivom tehát Czimedet, hogy az elől idézett számu körrendeletemnek megfelelőleg a Romániában levő cs. és kir. képviseleti hatósághoz intézett hivatalos küldeményeket szabályszerüen közvetlenül postán küldje me.

Megjegyzem, hogy a Romániában székelő osztrák-magyar követséghez vagy consuli hivatalokhoz intézett levelezések, postai küldemények a rendeltetési helyen portomentesen kézbesittetnek. (Lásd 43.451/1889. B. M. sz. körrendelet. (1913. márcz. 19. 829/1913. B. M. eln. sz. körr., B. K. 1913. 92. o.)

A **307. lapon:** „B.) Az érintkezés módja és portoköltsége" alatt fölveendő:

Ismételve előfordult, hogy a magyarországi hatóságok az osztrák-magyar monarchia külképviseleti hatóságaival való érintkezéseknél a hivatalos levelek és egyéb postai küldemények felbélyegzését rendszeresen mellőzik, illetőleg hogy ezeket a külföldre irányitott hivatalos leveleket is szabályszerü felbélyegzés helyett a „hivatalból portomentes" bélyegzővel látják el, s igy a portodij lerovása nélkül továbbitják.

Minthogy a magyarországi hatóságok hivatalos levelezései csak az osztrák-magyar monarchia határain belül élveznek portomentességet, azontul pedig portokötelesen továbbittatnak, felhivom czimedet, hogy jövőben az emlitett külképviseleti hatósághoz intézett levél- és postaküldeményeknek az előirt tarifa szerinti bélyeggel ellátva történő továbbitására szigoruan ügyeljen. (1913. jul. 11. 4819/1913. B. M. eln. sz. körr., B. K. 1913. 403. o.)

(Az 1886: XXI. t.-cz. (és 1886: XXII. t.-cz.) kéziratául a Közig. Törvénytár alapkiadásában egy nagyon elterjedt magán kiadásu törvénygyüjtemény nyomtatott szövege használtatott, amelyről csak a kötet kinyomatása után derült ki, hogy abban mindkét törvényczikk szövege hibával van tele. Ez okból az 1886 : XXI. t.-czikk leghibásabb §-ainak helyes szövegét az alábbiakban közöljük.)

A 319. lapon közölt szöveg következőképen helyesbitendő:

1886: *XXI. t.-cz.* 5. §. Határozat, mely:

a) a költségvetés megállapitására (vármegyékben az 1883: XV. t.-cz., városi törvényhatóságokban a községi törvény 110.[1]) és 113. §-ainak korlátai között);

b) ingatlan vagyon elidegenitésére vagy ingatlan vagyon szerzésére (városi törvényhatóságokban a községi törvény 110.[1] és 113. §-ainak korlátai között);

c) kölcsönvételekre;

d) a helybenhagyott költségvetésben elő nem forduló terhes szerződések kötésére vagy felbontására és közművek emelésére;

e) uj hivatalok rendszeresitésére vagy a fennállók megszüntetésére vonatkozik (vármegyékben az 1883: XV. t. cz. korlátai között) és általában minden határozat, melyre nézve

[1]) Lásd az 1912: LVIII. t.-cz. 10. §-át.

a törvény felsőbb megerősitést rendel, csak külön indokolt felterjesztés alapján kieszközölt ministeri jóváhagyás után hajtathatik végre.

Ha az illető minister a felterjesztéstől számitandó 40 nap alatt egyáltalában nem nyilatkozik, a felterjesztett határozat helybenhagyottnak tekintetetik és végrehajtható.

A 327. lapon közölt szöveg helyesbitendő:

1886: *XXI. t.-cz.* 23. §. Bizottsági tag általában nem lehet:

a) aki nem magyar állampolgár (1879: L. t.-cz.);

b) aki 24. évét még be nem töltötte, vagy akinek kiskorusága meghosszabbittatott;

c) aki gondnokság alatt áll;

d) aki irni és olvasni nem tud;

e) aki a törvényhatóság területén legalább 2 év óta nem bir, vagy ugyanannyi idő óta ott nem lakik és adót nem fizet;

f) aki nem bir azon szellemi vagy anyagi kellékekkel, melyek a képviselőválasztási állandó névjegyzékbe való felvételre jogositanak. Az adónak meg nem fizetése, vagy maga azon körülmény azonban, hogy a képviselőválasztási állandó névjegyzékből kimaradt, a bizottsági tagsági jog gyakorlatát nem akadályozza;

g) aki csőd alatt áll;

h) aki oly büntett vagy vétség miatt van jogerejüleg vád alá helyezve, amelyre a büntető törvénykönyv a hivatalvesztést vagy a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztését állapitja meg; továbbá aki fegyház-, börtön- vagy három hónapot meghaladó fogház- vagy államfogház-büntetésre, avagy a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztésére szóló itélet hatálya alatt áll; végre aki nyereségvágyból elkövetett büntett vagy vétség miatt jogerejüleg elitélve volt.

A 356. és a 357. lapon közölt szöveg helyesbitendő:

1886: *XXI. t.-cz.* 58. §. A főispán ezen hivatalánál fogva közvetlenül a ministernek van alárendelve; fizetése, a törvényhatóság kiterjedése és népessége arányához képest, a ministeri tanácsosi rangosztály két fokozata, — egyéb járandósága, és igy amennyiben természetben lakása nincs, szállásbére is ugyanezen rangosztály szerint állapittatik meg.

1886: *XXI. t.-cz.* 59. §. Ki már előbb államtisztviselő volt és ebbeli szolgálata alapján nyugdijigényt nyert, az ál-

[1]) Lásd: 1912: LXV. t.-cz. 123. § al.

tal, hogy főispán lesz, nemcsak el nem veszti szerzett nyugdijigényét, de a nyugdij kiszabásánál a főispáni hivatalban töltött szolgálati évei is beszámittatnak s reá nézve az 1885: XI. t.-cz. szabványai érvényesek.[1]) Ha azonban, mielőtt összes szolgálati évei nyugdijképessé tették volna, mentetik fel főispáni hivatalától, kivévén ha az állam szolgálatában előbbi és főispáni állásának megfelelő más alkalmazást nyert:

a) ha mint főispán már 5 éven át müködött, a nyugdij szempontjából ugy tekintetik, mintha összesen 10 évet szolgált volna;

b) ha pedig rövidebb ideig volt főispán, de összes szolgálati ideje az 5 évet meghaladja, fizetésének 20%-át nyeri nyugdijképen. Ha összes szolgálata 5 évet sem tesz ki: főispáni szolgálata által egy évi, vagy amennyire már főispánná lett kinevezése előtt egy évi végkielégitési igényt szerzett volna, két évi fizetésének megfelelő végkielégitésre nyer igényt.

Az, ki a fentebbiek szerint elfogadhatott más hivatalt visszautasitja, a különleges igényt elveszti, s reá nézve az 1885: XI. t.-cz. rendelkezései alkalmazandók.

Azon főispán, ki előbb nem volt állami tisztviselő, ha a belügyminister által elfogadásra ajánlott lemondás, vagy a belügyminister által hivatalból tett felterjesztés alapján mentetik fel állásától, az esetben, ha legalább 3 évet töltött a hivatalban, egy évi, — ha 3 éven tul, de nem egészen hat évet szolgált, két évi fizetésének megfelelő végkielégitést kap; ha pedig 6 éven felül szolgált, nyugdijazás szempontjából ugy fog tekintetni, mintha teljes 10 évet szolgált volna. Ha azonban a főispán önként mond le és lemondását akkor is fenntartaná, midőn azt a belügyminister elfogadásra nem ajánlja és őt hivatalának folytatására irásban felszólitja, kedvezményezett nyugdijigényét elveszti, s az 1885. évi XI. törvényczikkben szabályozott eljárás alá esik.

Ha pedig akármelyik főispán felmentését a belügyminister oly tény alapján ajánlja, mely az általános nyugdijtörvény szerint az ellátási igény elvesztését vonja maga után, a főispán ezen minőségben eltöltött szolgálati idő alapján sem tarthat jogot nyugdijra avagy végkielégitésre.

A fentebbiek kivételével a nyugdijazás, illetve végkielégitésre nézve a főispánnal, valamint özvegyével és árváival szemben az államtisztviselőkre nézve fennálló szabályok alkalmazandók.

A 382. lapon b/1. a. beillesztendő:

1912: *LVIII. t.-cz. a városok fejlesztéséről.*

I. A városok állami segélyezése.

1. §. A törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsu városok javára:

az 1913. évre	. . . .	5,000.000
„ 1914. „	. . . .	6,000.000
„ 1915. „	. . . .	7,000.000

az 1916. évtől kezdve pedig évenkint 8,000.000 koronát kell a belügyi tárcza költségvetésébe felvenni.

Ezekből az összegekből:

az 1913. évben	. . . .	1,000.000
„ 1914. „	. . . .	2,000.000
„ 1915. „	. . . .	3,000.000
„ 1916. évtől kezdve pedig évenkint	.	4,000.000

koronát elsősorban a városi rendőrségek fejlesztésére kell forditani. Megfelelő segélyben lehet részesiteni ezekből az összegekből olyan városokat is, amelyeknek rendőrsége egyelőre további fejlesztést nem igényel. A felosztásról az országgyüléshez évenkint jelentést kell tenni.

3,851.000 koronát — a törvény kiegészitő részét alkotó *A*) melléklet szerint — államsegély czimén a törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsu városok rendelkezésére kell bocsátani; a fennmaradó 149.000 korona pedig a városfejlesztéssel kapcsolatos czélokra szolgál és felette a belügyminister rendelkezik.

2. §. Az *A*) melléklet szerint egy-egy város részére biztositott évi államsegélyt a belügyminister az illetékes állampénztárnál (királyi adóhivatalnál) közvetlenül az állami költségvetésről szóló törvénynek, illetőleg a felhatalmazási törvénynek (indemnity) törvényerőre emelkedése után egy összegben utalványozza ki.

3. §. A város az államsegélyt költségvetésileg előirányozza és zárszámadásilag elszámolja.

4. §. Ha valamely község rendezett tanácsu várossá alakul át, igénye támad államsegélyre.

Az államsegély összegét, az 1. §. utolsó bekezdése szerint rendelkezésére álló fedezet terhére, az átalakulás engedélyezése alkalmával a belügyminister állapitja meg.

Ha rendezett tanácsu város törvényhatósági joggal ruháztatik fel, az államsegély kérdését a törvényhozás rendezi.

5. §. Az a rendezett tanácsu város, amely nagyközséggé alakul át, az államsegélyre való igényét elveszti.

Az államsegély folyósitását az átalakulás engedélyezésével egyidejüleg a belügyminister beszünteti. Az ily módon felszabadult összeg a városfejlesztéssel kapcsolatos czélokra szolgál és felette a belügyminister rendelkezik (1. §. utolsó bekezdése).

6. §. A városok részére az *A*) melléklet szerint biztositott, vagy a 4. §. alapján megállapitott államsegélyt a várostól megvonni, vagy összegében megváltoztatni csak törvényhozási uton lehet.

7. §. A belügyminister az 1. §. utolsó bekezdése alapján rendelkezésére álló fedezet terhére egyes városok részére rendkivüli államsegélyt engedélyezhet.

A rendkivüli államsegély csak egy évre engedélyezhető, de évről-évre megujitható.

8. §. Ha a belügyminister az *A*) melléklet szerint biztositott, vagy a 4. §. alapján megállapitott államsegélyt nem utalványozza ki, vagy az utalványozást az 5. §. esetének kivételével beszünteti, az érdekelt város az 1907: LX. t.-czikkben megállapitott módon panaszszal fordulhat a közigazgatási birósághoz.

Rendezett tanácsu városokban az idézett törvény alkalmazásánál a törvényhatóság első tisztviselője helyett a rendezett tanácsu város polgármesterét, a törvényhatósági bizottság helyett a városi képviselőtestületet kell érteni.

9. §. Ha a belügyminister az *A*) melléklet szerint biztositott, vagy a 4. §. alapján megállapitott államsegélyt az állami költségvetési törvény és felhatalmazási törvény (indemnity) hiánya miatt nem utalványozza ki, illetőleg szünteti be, jogositva vannak a városok az őket illető állami segélyösszegnek megfelelő havi részleteit a kezelésük alatt lévő alapokból — amennyiben az illető alap eredeti rendeltetésével nem ellenkezik — függő kölcsön gyanánt felvenni.

Az erre vonatkozó határozat felsőbb hatósági jóváhagyást nem igényel.

Az ily módon előlegezett összegeket az államsegély kiutalványozása után az illető alapnak vagy alapoknak haladéktalanul vissza kell téritení.

II. A városok egyes háztartási ügyeinek intézése.

10. §. A törzsvagyonra vonatkozó határozatok tekintetében az 1886: XXII. törvényczikk 110. §-ában megállapitott eljárást mind a törvényhatósági joggal felruházott,

mind a rendezett tanácsu városokban mellőzni kell, s a határozat meghozatalánál névszerinti szavazással a jelenlevők többsége dönt.

Olyan határozat, amely valamely ingatlannak vagy jognak megszerzésére, elidegenitésére, átalakitására, felosztására vagy elcserélésére vonatkozik, csak abban az esetben igényel felsőbb hatósági jóváhagyást, ha az eladási vagy vételár, illetőleg becsérték törvényhatósági joggal felruházott városban 50.000 koronát, rendezett tanácsu városban 10.000 koronát meghalad.

Az ilyen határozatot jogerőre emelkedése előtt nem lehet végrehajtani.

11. §. Olyan rendezett tanácsu városi határozat, mely a városi vagyonnak 12 évnél hosszabb időrfe, vagy az 1886: XXII. t. cz. 120. §-a alapján szabad kézből való bérbeadására vonatkozik, csak abban az esetben igényel felsőbb hatósági jóváhagyást, ha az évi bérösszeg 3.000 koronát meghalad, vagy az előző bérbeadás alkalmával elért bérösszegnél kisebb.

12. §. Azok a használati dijak és járulékok, amelyeket a városok egyes közintézményeik (üzemeik) igénybevételéért szabályrendeletileg megállapitanak, nem tartoznak az 1886: XXI. t.-cz. 15. §-a, és az 1886: XXII. t.-cz. 132. §-a alapján behozható közszolgáltatások közé.

A szabályrendelet alapján jogerősen kivetett ilyen dijakat és járulékokat közigazgatási uton közadók módjára kell behajtani.

A kivetés és behajtás ügyében felmerülő vitás kérdésekben elsőfokon a városi tanács, másodfokon a közigazgatási bizottság határoz. Ennek határozata ellen a m. kir. közigazgatási birósághoz panasznak van helye.

A belügyminister egyes városokat — a helyes sorrend és a város anyagi erejének számbavételével — a szükségesnek mutatkozó közegészségügyi közintézmények (üzemek) fokozatos létesitésére vagy fejlesztésére s e czélból megfelelő dijak vagy járulékok behozatalára kötelezhet.

Erről az intézkedésről a belügyminister az országgyülésnek jelentést tesz.

13. §. A belügyminister, amennyiben azt közegészségügyi közintézményeknek a 12. §. utolsóelőtti bekezdése értelmében való létesitése vagy fejlesztése, illetőleg a városi háztartás érdekében szükségesnek találja, a várost arra is kötelezheti, hogy a megfelelő közszolgáltatást az 1886: XXI. t.-cz. 15. §-a, illetőleg az 1886: XXII. t. cz. 132. §-a alapján hozza be.

Erről az intézkedésről a belügyminister az országgyülésnek jelentést tesz.

III. A városi közigazgatási tisztviselők illetményeinek és egyes szolgálati viszonyainak rendezése.

14. §. A városi közigazgatási tisztviselők (tiszti, segéd- és kezelő személyzet) fizetés és lakáspénz tekintetében az állami tisztviselőkre nézve megállapitott fizetési osztályokba soroztatnak, és pedig:

a) a törvényhatósági joggal felruházott városok közigazgatási tisztviselői a VI—XI. fizetési osztályokba, az e törvény kiegészitő részét alkotó *B*) melléklet szerint;

b) a 10.000-nél több lélekszámmal biró rendezett tanácsu városok közigazgatási tisztviselői a VII—XI. fizetési osztályokba, az e törvény kiegészitő részét alkotó *C*) melléklet szerint.

A 10.000-nél kevesebb lélekszámmal biró rendezett tanácsu városoknak jogukban áll, hogy a közigazgatási tisztviselők fizetését és lakáspénzét vagyoni erejükhöz képest e törvény kiegészitő részét alkotó *C*) vagy *D*) melléklet szerint határozatilag maguk állapithassák meg.

Mind a törvényhatósági, mind a rendezett tanácsu városoknak jogukban van, hogy az e törvény illető mellékletében foglaltnál nagyobb illetményeket is megállapithassanak, a tisztviselőket azonban magasabb fizetési osztályba nem sorozhatják. A magasabb illetményeket megállapitó határozat felsőbb hatósági jóváhagyást igényel.

15. §. Uj állások szervezése alkalmával a szervezés tárgyában hozott határozatban intézkedni kell az iránt, hogy az uj állás melyik fizetési osztályba soroztatik.

16. §. Az egyes fizetési osztályokon belül a fizetési fokozatokba a városi közigazgatási tisztviselők az állami tisztviselőkre érvényes szabályok szerint lépnek elő. Joga van azonban a városnak, hogy tisztviselőinek előlépési viszonyait szabályrendeletileg ennél kedvezőbben is megállapithassa.

Az erre vonatkozó határozat felsőbb hatósági jóváhagyást igényel.

17. §. A fizetést havi, a lakáspénzt negyedévi előleges részletekben kell utalványozni.

18. §. A városok azon tisztviselőik részére, akiknek fizetése és esetleges pótléka nem éri el az e törvény 14. §-ában megállapitott fizetésnek és az 1912: XXXV. törvényczikkben az állami stb. tisztviselők részére megállapitott családi pótléknak együttes összegét, kötelesek a különbözet erejéig, az

1912: XXXV. törvényczikk rendelkezéseinek egyébként megfelelően, családi pótlékot rendszeresiteni.

19. §. A rendezett tanácsu városok, amennyiben ez eddig meg nem történt, kötelesek az 1914. évi január hó 1-ig közigazgatási alkalmazottaik részére nyugdijintézetet létesiteni.

A nyugdijintézet szervezéséről, a nyugdijalap létesitéséről és kezeléséről, valamint a nyugellátás feltételeiről az állammal, a vármegyei és városi törvényhatóságokkal és a többi rendezett tanácsu városokkal való viszonosság alapján és az állami nyugdijtörvény alapelvei szerint szabályrendeletet kell alkotni.

A rendezett tanácsu városok alkalmazottaira fegyelmi uton kirótt pénzbirságok a rendezett tanácsu város nyugdijintézete javára esnek.

A rendezett tanácsu városok, ha az e §-ban megállapitott kötelezettségüknek eleget tettek, a nyugdijviszonosság szempontjából (1907: LIX. t.-cz.) ugyanazon tekintet alá esnek, mint a törvényhatóságok. A viszonosság nem terjed ki azokra az alkalmazottakra, akiknek átlépése a nyugdijintézet létesitése előtt történt.

20. §. A rendezett tanácsu városok az általuk létesitett nyugdijintézet életbeléptének évétől kezdve, azok a rendezett tanácsu városok pedig, amelyekben nyugdijintézet már van, az ennek a törvénynek hatálybaléptét követő évtől kezdve, a vármegyei nyugdijintézetek javára kivetett törvényhatósági pótadó fizetése alól felmentetnek.

21. §. Törvényhatósági joggal felruházott városban a jogi és közigazgatási tanácsnoki állásra csak azt lehet megválasztani, aki az 1883: I. t.-cz. 3. §-ában megállapitott elméleti képzettséggel bir.

A külön szakképzettséget igénylő tanácsnoki állásra meg lehet választani azt is, aki az illető állásra a szervezési szabályrendeletben megállapitott főiskolai szakképzettséget igazolja.

22. §. Rendezett tanácsu város tisztviselőjéül azt lehet alkalmazni, aki: *a*) magyar állampolgár, *b*) ugyanazzal az elméleti képzettséggel bir, amelyet a törvény a törvényhatósági joggal felruházott városok ugyanabban az állásban müködő tisztviselőire nézve megállapit, és *c*) az alkalmazhatóságból sem az 1883: I. t.-cz. 1. §-ának *b*) pontja, sem az 1886: XXII. t.-cz. 75. §-ának *b*) vagy *d*) pontja értelmében nincs kizárva.

23. §. Mind a törvényhatósági joggal felruházott,

mind a rendezett tanácsu városok egyes különös szakképzettséget igénylő állásokra nézve szervezési szabályrendeleteikben a törvényben megállapitott elméleti képzettségen felül egyéb elméleti vagy gyakorlati képesitést is megállapithatnak.

24. §. Városi tisztviselő magángyakorlatot vagy mellékfoglalkozást (ideértve a pénzintézetek, vállalatok stb. igazgatósági és bizottsági tagságát is) csak a törvényhatósági közgyülés vagy a képviselőtestület engedélyével és csak annyiban folytathat, amennyiben az hivatali állásának tekintélyével és kötelességeivel összefér.

IV. Vegyes és átmeneti intézkedések.

25. §. Az a városi közigazgatási tisztviselő, akinek fizetés természetével biró jelenlegi összjárandósága (rendes fizetés, személyi, müködési pótlék stb., valamint a természetben élvezett járandóságok pénzbeli értéke) az e törvény szerint részére járó fizetésnél nagyobb, a többletnek, mint pótléknak továbbra is élvezetében marad. Ez a pótlék ugyanolyan természetü lesz, mint az volt, amelynek helyébe lépett.

26. §. Minden rendezett tanácsu városban legalább két tanácsnoki állásnak kell lenni. Azokat a tancsülnöki állásokat, amelyekkel nincs állandó és rendszeres hivatali müködés egybekötve, és amelyek csak tiszteletdijjal vannak szervezve, meg kell szüntetni.

27. §. Ennek a törvénynek a tisztviselők minősitésére vonatkozó rendelkezései a jelenleg alkalmazásban lévő tisztviselőkre — kivéve a 26. §-ban emlitett tanácsülnököket — nem terjednek ki.

28. §. A városok kötelesek az e törvény által érintett szabályrendeleteiket egy éven belül megfelelően átalakitani. Ez alkalommal a mutatkozó szükséghez képest a tisztviselők létszámát ujból meg kell állapitani, és az egyes állások elnevezését a *B*), illetőleg *C*) és *D*) mellékletben használt elnezésnek megfelelően meg kell változtatni.

Felhatalmaztatik a belügyminister, hogy a városi altisztek és szolgák illetményeit a városi pénztár terhére az állami hasonló alkalmazottak minimális fizetésének megfelelőleg rendeletileg szabályozhassa.

29. §. A belügyminister a rendezett tanácsu városok közigazgatási eljárását, ügyvitelét és pénzkezelését kiküldött közegei által bármikor megvizsgáltathatja.

30. §. Utasittatik a belügyminister, hogy e törvény életbelépésétől számitott két éven belül a városok szervezetéről, közigazgatásáról és háztartásáról, ugyszintén a városi rendőrségek országos rendezéséről törvényjavaslatot terjeszszen elő.

31. §. Ennek a törvénynek a hatálya Budapest székesfővárosra, valamint Fiume szabad városra és kerületére nem terjed ki.

32. §. E törvény a kihirdetés napján lép életbe.

A 14., 16., 18. és 25. §-ok rendelkezései 1913. évi január hó 1-étől számitott joghatálylyal érvényesek.

Az ezen törvény hatályba léptéig eltöltött szolgálati időt az igények egyénenkinti megállapitásánál — amennyiben ez a törvény másként nem rendelkezik — ugy kell számba venni, mintha e törvény hatályának tartama alatt telt volna el.

A tiszteletbeli állásban eltöltött szolgálati idő a magasabb fizetési fokozatba való előlépés szempontjából figyelembe nem jön.

A törvényeknek ezzel a törvénynyel ellenkező rendelkezései e törvény életbelépésével hatályukat vesztik.

33. §. E törvény végrehajtásával a belügyminister bizatik meg.

A) melléklet.

Kimutatása

azoknak az összegeknek, melyek a törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsú városoknak az állampénztárból évenkint rendelkezésére bocsáttatnak.

I. Törvényhatósági joggal felruházott városok:

Sorszám	A város neve	korona	Sorszám	A város neve	korona
1	Arad	85.000	14	Pécs	80.000
2	Baja.	50.000	15	Pozsony	75.000
3	Debreczen	65.000	16	Selmecz és Bélabánya	50.000
4	Győr	80.000	17	Sopron.	82.000
5	Hódmezővásárhely	75.000	18	Szabadka	90.000
6	Kassa	77.000	19	Szatmár-Németi .	70.000
7	Kecskemét	76.000	20	Szeged	90.000
8	Kolozsvár	81.000	21	Székesfehérvár . .	74.000
9	Komárom	50.000	22	Temesvár	75.000
10	Marosvásárhely . .	66.000	23	Ujvédik	67.000
11	Miskolcz	72.000	24	Versecz	54.000
12	Nagy-Várad	75.000	25	Zombor	52.000
13	Pancsova	50.000		Összesen . . .	1,761.000

II. Rendezett tanácsú városok:

Sorszám	A város neve	korona	Sorszám	A város neve	korona
1	Abrudbánya	11.000	18	Erzsébetváros . . .	12.000
2	Bártfa	15.000	19	Esztergom	34.000
3	Bazin	14.000	20	Fehértemplom . . .	15.000
4	Beregszász	19.000	21	Felsőbánya	11.000
5	Besztercze.	20.000	22	Fogaras	16.000
6	Beszterczebánya .	22.000	23	Gölniczbánya . . .	11.000
7	Brassó	27.000	24	Gyergyószentmiklós	15.000
8	Breznóbánya	10.000	25	Gyöngyös	27.000
9	Csikszereda	13.000	26	Gyula	28.000
10	Czegléd	26.000	27	Gyulafehérvár . .	19.000
11	Dés	18.000	28	Hajduböszörmény	20.000
12	Déva	16.000	29	Hajdunánás	13.500
13	Dicsőszentmárton	24.000	30	Hajduszoboszló . .	14.500
14	Dobsina.	11.000	31	Hátszeg	14.000
15	Eger.	35.000	32	Igló	13.000
16	Eperjes	26.000	33	Jászberény	24.000
17	Érsekujvár	15.500	34	Jolsva	14.000

Sorszám	A város neve	korona	Sorszám	A város neve	korona
35	Kaposvár	26.000	75	Rimaszombat ...	20.500
36	Karánsebes	18.000	76	Rózsahegy	18.500
37	Karczag	17.000	77	Rozsnyó	14.000
38	Késmárk	22.000	78	Ruszt...........	11.000
39	Kézdivásárhely ..	14.500	79	Sátoraljaujhely ..	19.000
40	Kiskunfélegyháza	29.000	80	Segesvár	17.500
41	Kiskunhalas	25.000	81	Sepsiszentgyörgy	16.000
42	Kismarton	14.000	82	Szakolcza	15.500
43	Kisszeben	11.000	83	Szamosujvár.....	18.000
44	Kisujszállás	15.500	84	Szászrégen	17.000
45	Kolozs	13.000	85	Szászsebes.......	17.000
46	Korpona	14.000	86	Szászváros	17.000
47	Körmöczbánya ..	10.500	87	Székelyudvarhely	17.000
48	Kőszeg	18.000	88	Szekszárd	19.000
49	Leibicz	10.000	89	Szentendre	17.000
50	Léva	14.000	90	Szentes	35.000
51	Losoncz	18.500	91	Szentgyörgy	11.000
52	Lőcse	13.000	92	Szepesbéla	10.000
53	Lugos	20.000	93	Szepesolaszi	10.000
54	Magyarkanizsa ..	13.000	94	Szepesváralja ...	12.000
55	Makó	32.000	95	Szilágysomló	17.000
56	Máramarossziget .	20.000	96	Szolnok	34.000
57	Medgyes	20.000	97	Szombathely	30.000
58	Mezőtur.........	24.000	98	Torda	20.000
59	Modor	12.000	99	Trencsén	17.000
60	Munkács	19.000	100	Turkeve	14.500
61	Nagybánya	20.000	101	Ujbánya	12.000
62	Nagybecskerek...	27.000	102	Ujpest	22.000
63	Nagyenyed	16.000	103	Ungvár	24.000
64	Nagykanizsa.....	30.000	104	Vácz	18.500
65	Nagykároly	24.000	105	Vajdahunyad ...	13.500
66	Nagykikinda	27.000	106	Veszprém	20.000
67	Nagykőrös	21.000	107	Vizakna.........	13.000
68	Nagyrőcze.......	11.000	108	Zalaegerszeg	21.500
69	Nagyszeben	24.000	109	Zenta	35.000
70	Nagyszombat ...	19.000	110	Zilah	17.000
71	Nyiregyháza	33.000	111	Zólyom	17.000
72	Nyitra	24.000	112	Zsolna	12.000
73	Pápa	23.500		Összesen ...	2,090.000
74	Poprád	14.000			

I. Törvényhatósági joggal felruházott városoknak ..... 1,761.000 K.
II. Rendezett tanácsú városoknak .... 2,090.000 K.

Együtt ..... 3,851.000 K.

B) melléklet.

A törvényhatósági joggal felruházott városok tisztviselőinek illetménytáblázata.

Fizetési osztály	Fizetési fokozat	Fizetés koronákban	Lakáspénz koronákban a II.	III.	IV.	V.	VI. polgári lakáspénzosztályba sorozott állomáshelyeken	Az állás megnevezés
VI.	1	8.000						Polgármester
	2	7.200						
	3	6.400	1.800	1.600	1.400	1.200	1.000	
VII.	1	6.000						Polgármester-helyettes. Rendőrfőkapitány. Tanácsnok. Főjegyző. Árvaszéki elnök Főügyész. Főmérnök. Főszámvevő.
	2	5.400						
	3	4.800	1.440	1.280	1.120	960	800	
VIII.	1	4.400						Főorvos. I. oszt. rendőrkapitány. I. oszt. aljegyző. Árvaszéki ülnök Ügyész. I. oszt. mérnök. Erdőmester. Főlevéltárnok, ha a levéltári fogalmazási szakvizsgát letette. Főszámvevő-helyettes. Főpénztárnok.
	2	4.000						
	3	3.600	1.170	1.040	910	780	650	

Fizetési osztály	Fizetési fokozat	Fizetés koronákban	Lakáspénz koronákban a II. polgári lakáspénzosztályba sorozott állomáshelyeken	III.	IV.	V.	VI.	Az állás megnevezése
IX.	1	3.200						Orvos. II. oszt. rendőrkapitány. II. oszt. aljegyző. Árvaszéki jegyző. Alügyész. II. oszt. mérnök. Főlevéltárnok. I. oszt. erdőtiszt. I. oszt. állatorvos. Vágóhidi igazgató. Közgyám, ha árvaszéki előadói teendőket végez. Községi biró, ha jogi képzettséggel bir. Számvevő. Pénztárnok. Ellenőr. Irodaigazgató.
	2	2.900						
	3	2.600	900	800	700	600	500	
X.	1	2.400						III. oszt. aljegyző. I. oszt. közigazgatási fogalmazó. I. oszt. rendőrfogalmazó. Segédmérnök. Levéltárnok. II. oszt. erdőtiszt.
	2	2.200						
	3	2.000	810	720	630	540	450	

Fizetési osztály	Fizetési fokozat	Fizetés koronákban	Lakáspénz koronákban a II.	III.	IV.	V.	VI. polgári lakáspénzosztályba sorozott állomáshelyeken	Az állás megnevezése
X.	1	2.400						II. oszt állatorvos. Közgyám. Községi biró. Alszámvevő. I. oszt adótiszt. I. oszt. pénztári tiszt. Rendőrtiszt. Tűzoltóparancsnok. Műszaki tiszt. Iktató. Kiadó. Irattárnok. Irodatiszt. Nyilvántartó.
	2	2.200						
	3	2.000	810	720	630	540	450	
XI.	1	1.800						II. oszt. közigazgatási fogalmazó. II. oszt. rendőrfogalmazó. Segéderdőtiszt. Számtiszt. II. oszt. adótiszt. II. oszt. pénztári tiszt. Rendőrbiztos. Műszaki segédtiszt. Irodasegédtiszt. Segédnyilvántartó. Végrehajtó. Irnok. Városgazda.
	2	1.600						
	3	1.400	720	640	560	480	400	

C) melléklet.

A nagyobb rendezett tanácsú városok (14. §. b) pont) tisztviselőinek illetménytáblázata.

Fizetési osztály	Fizetési fokozat	Fizetés koronákban	Lakáspénz koronákban a II. polgári lakáspénzosztályba sorozott állomáshelyeken	III.	IV.	V.	VI.	VII.	Az állás megnevezése
VII.	1	6.000							Polgármester.
	2	5.400							
	3	4.800	1.440	1.280	1.120	960	800	640	
VIII.	1	4.400							Polgármester-helyettes. Rendőrkapitány. Tanácsnok. Főjegyző. Főügyész. Főmérnök. Főszámvevő.
	2	4.000							
	3	3.600	1.170	1.040	910	780	650	520	
IX.	1	3.200							Ügyvezető orvos. Alkapitány. I. oszt. aljegyző. Árvaszéki ülnök. Ügyész. Mérnök. Erdőmester. Számvevő. Pénztárnok.
	2	2.900							
	3	2.600	900	800	700	600	500	400	

Fizetési osztály	Fizetési fokozat	Fizetés koronákban	Lakáspénz koronákban a II. polgári lakáspénzosztályba sorozott állomáshelyeken	III.	IV.	V.	VI.	VII.	Az állás megnevezése.
	1	2.400							
X.	2	2.200							
	3	2.000	810	720	630	540	450	360	Orvos. II. oszt. aljegyző. Árvaszéki jegyző. I. oszt. közigazgatási fogalmazó. I. oszt. rendőrfogalmazó. Segédmérnök. Levéltárnok. I. oszt. erdőtiszt. Állatorvos. Vágóhidi igazgató. Közgyám, ha árvaszéki előadói teendőket végez. Községi biró, ha jogi képzettséggel bir. Alszámvevő. II. pénztárnok. Ellenőr. Rendőrtiszt. Tüzoltóparancsnok. Iktató. Kiadó. Irattárnok. Nyilvántartó.

Fizetési osztály	Fizetési fokozat	Fizetés koronákban	Lakáspénz koronákban a II. polgári lakáspénzosztályba sorozott állomáshelyeken	III.	IV.	V.	VI.	VII.	Az állás megnevezése
XI.	1	1.800							II. oszt. közigazgatási fogalmazó. II. oszt. rendőrfogalmazó. II. oszt. erdőtiszt. Közgyám. Községi biró. Műszaki tiszt. Számtiszt. Adótiszt. Pénztári tiszt. Rendőrbiztos. Segédnyilvántartó. Szállásmester. Végrehajtó. Irnok. Városgazda.
	2	1.600							
	3	1.400	720	640	560	480	400	320	

D) melléklet.

A kisebb rendezett tanácsú városok tisztviselőinek illetménytáblázata.

Fizetési osztály	Fizetési fokozat	Fizetés koronákban	Lakáspénz koronákban a II.	III.	IV	V.	VI.	VII. polgári lakáspénzosztályba sorozott állomáshelyeken	Az állás megnevezése
VIII.	1	4.400							Polgármester.
	2	4.000							
	3	3.600	1.170	1.040	910	780	650	520	
IX.	1	3.200							Polgármester-helyettes. Rendőrkapitány. Tanácsnok. Főjegyző. Árvaszéki ülnök. Főügyész. Főmérnök. Erdőmester. Főszámvevő.
	2	2.900							
	3	2.600	900	800	700	600	500	400	
X.	1	2.400							Orvos Alkapitány. I. oszt. aljegyző. Árvaszéki jegyző. Ugyész. Mérnök. Levéltárnok. Erdőtiszt. Állatorvos.
	2	2.200							
	3	2.000	810	720	630	540	450	360	

Fizetési osztály	Fizetési fokozat	Fizetés koronákban	Lakáspénz koronákban a II. polgári lakáspénzosztályba sorozott állomáshelyeken	III.	IV.	V.	VI.	VII.	Az állás megnevezése
X.	1	2.400							Közgyám, ha árvaszéki előadói teendőket végez. Községe biró, ha jogi képzettséggel bir. Számvevő. Pénztárnok. Ellenőr. Tűzoltóparancsnok. Iktató. Kiadó. Irattárnok. Nyilvántartó.
	2	2.200							
	3	2.000	810	720	630	540	460	360	
XI.	1	1.800							II. oszt. aljegyző. Közigazgatási fogalmazó. Rendőrfogalmazó. Közgyám. Községi biró. Számtiszt. Adótiszt. Pénztári tiszt. Rendőrtiszt. Segédnyilvántartó. Szállásmester. Végrehajtó. Irnok. Városgazda.
	2	1.600							
	3	1.400	720	640	560	480	400	320	

d) a vármegyei alkalmazottak illetményeinek szabályozása.

1. *Illetmények.*

A 401. lapon az 1904: X. t.-czikkhez feljegyzendő:

Az 1893 : IV. t.-cz. 15. §-ában foglalt és a törvényhatósági adó, valamint az utadó fizetése alól felmentésre vonatkozó kedvezmény kivétel nélkül az összes állami tisztviselőkre, altisztekre és szolgákra kiterjed. Ehhez képest a 99.141/1908. B. M. számu körrendelet hatálya is nemcsak az 1904 : X. t.-cz. rendelkezései alá tartozó, hanem a vármegyei törvényhatóságok részéről egyéb jövedelmeik vagy alapjaik terhére szabályszerüen rendszeresitett tisztviselői, altiszti vagy szolgai állást töltenek be. (Ilyen állások pl. a kórházalap és az utadóalap terhére szervezett állások.)

Ugyanezen kedvezmény megilleti a vármegye nyugdijasait is, mert az 1893: IV. t.-cz. 15. §-a az állami nyugdijasokra is vonatkozik.

A törvényhatóság dijnokai vagy bárminemü napidijasai azonban a törvényhatósági és az utadómentességben nem részesithetők, mert az 1893 : IV. t.-cz. 15. §-ának rendelkezései nem vonatkoznak az állami hivataloknál alkalmazott napidijasokra, és igy nincs jogalap arra, hogy a kedvezmény a vármegyei dijnokokra kiterjesztessék. (8465/1910. B. M., B. K. 1910. 35. o.)

A 917. laphoz beillesztendő:

c) 1912: LVII. t.-cz. a vármegyei alkalmazottak illetményeinek szabályozásáról szóló 1904: X. t.-czikk módositásáról.

1. §. Azok a szabályok, amelyek a vármegyei alkalmazottak illetményeire vonatkozólag érvényben állanak, az alábbiak szerint módosulnak.

I. Szervezeti rendelkezések.

2. §. Az I. osztályu aljegyzői állások — a VIII. fizetési osztályban való meghagyásuk mellett — minden vármegyében másodfőjegyzői állásokká szerveztetnek.

3. §. A vármegyei másodfőjegyző a VIII. fizetési osztályban eltöltött 10 évi szolgálat után a VII. fizetési osztályba előléptethető.

4. §. A IX. fizetési osztályba sorozott aljegyzők és árvaszéki jegyzők alkotják az elsőosztályu, a X. fizetési osztályba sorozott aljegyzők és árvaszéki jegyzők a másodosztályu aljegyzők karát. Az utóbbiak közé sorozandók a fogalmazók is.

5. §. A II. osztályu vármegyei aljegyző a X. fizetési osztályban eltöltött 6 évi szolgálat után a IX. fizetési osztályba előléptethető.

6. §. A vármegyei alügyész (árvaszéki ügyész) a IX. fizetési osztályban eltöltött 8 évi szolgálat után a VIII. fizetési osztályba előléptethető.

7. §. A vármegyei tiszti főorvos a VIII. fizetési osztályban eltöltött 10 évi szolgálat után a VII. fizetési osztályba előléptethető.

8. §. Olyan vármegyei árvaszéknél, ahol az ülnökök száma legalább négy, az a vármegyei árvaszéki ülnök, akit a törvényhatósági közgyülés az árvaszéki elnök helyetteséül kijelölt (1877: XX. t.-cz. 182. §.), ezen megbizatása tartamára évi 600 K müködési pótlékban részesül.

9. §. A vármegyei árvaszéki ülnök a VIII. fizetési osztályban eltöltött 10 évi szolgálat után a VII. fizetési osztályba előléptethető.

10. §. A vármegyei főelvéltáros, ha már kineveztetése idején főiskolai képesitéssel birt, évi 1000 korona képesitési pótlékban részesül.

A vármegyei allevéltáros, ha már kineveztetése idején főiskolai képesitéssel birt, évi 600 K képesitési pótlékban részesül.

Főiskolai képesitéssel birónak csak az tekinthető, aki a tudományegyetemi vagy jogakadémiai tanfolyam elvégzése után a megfelelő képesitő vagy záróvizsgát (államvizsgát, tanári vizsgát) is sikerrel letette, vagy a tudori fokozatot elnyerte.

11. §. Az a vármegyei főlevéltáros, aki az országos levéltári fogalmazói szakvizsgát letette, a VIII. fizetési osztályba előléptethető.

A VIII. fizetési osztályba előléptetett főlevéltáros képesitési pótlékát elveszti, illetőleg azt a VIII. fizetési osztálynak megfelelő illetmény többletébe be kell számitani.

12. §. A főszolgabiró a VIII. fizetési osztályban eltöltött 10 évi szolgálat után a VII. fizetési osztályba előléptethető.

13. §. A II. osztályu szolgabiró a X. fizetési osztályban eltöltött 6 évi szolgálat után a IX. fizetési osztályba előléptethető.

14. §. Aljegyzői és szolgabirói uj állások csak a X-ik fizetési osztályba szervezhetők.

IX. fizetési osztályba sorozott aljegyzői vagy szolgabirói állás megüresedése esetén is mindig csak X. fizetési osztályu aljegyzői vagy szolgabirói állás tölthető be, kivéve ha a megüresedett ily aljegyzői állásra IX. fizetési osztályu szolgabiró, vagy ugyanilyen szolgabirói állásra IX. fizetési osztályu aljegyző választatott meg.

15. §. Azokban a vármegyékben, amelyekben IX. fize-

tési osztályba sorozott irodaigazgatói állás nincs szervezve, egy-egy irodatiszti állást a X. fizetési osztályból a IX. fizetési osztályba irodaigazgatói állássá kell átszervezni. Az igy átszervezett állásra az irodaigazgatót a vármegye irodatisztjei köréből a főispán nevezi ki. (1886: XXI. t.-cz. 80. §.)

Minden vármegyében csak egy irodaigazgatói állás szervezhető. Ahol ma két ilyen állás van szervezve, megüresedés esetén az egyik állást X. fizetési osztályu irodatiszti állássá kell átszervezni.

16. §. Ebben a törvényben „irodatiszt“ alatt a vármegyei (központi és járási) kezelőszemélyzetnek X. fizetési osztályba, „irodasegédtiszt“ alatt pedig ugyanennek a személyzetnek XI. fizetési osztályba sorozott valamennyi tagját kell érteni.

II. Pótlékok.

17. §. Arad, Baranya, Bács-Bodrog, Békés, Bihar, Hunyad, Jász-Nagykun-Szolnok, Krassó-Szörény, Máramaros, Nyitra, Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Pozsony, Somogy, Szabolcs, Szatmár, Temes, Torontál, Trencsén, Vas, Zala és Zemplén vármegyék ezidőszerinti alispánjai a 42. §-ban körülirt időponttól, — a törvény életbelépte után választandók megválasztatásuktól kezdve szolgálati pótlékban részesülnek.

A többi vármegye alispánja alispáni minőségben eltöltött 10 évi, vagy — ha összes szolgálati ideje (29. §.) 30 évet meghalad, — alispáni minőségben eltöltött 5 évi szolgálat után szolgálati pótlékban részesül.

18. §. A vármegyei főjegyző, a tiszti főügyész, az árvaszéki elnök és a főszolgabiró a VII. fizetési osztályban eltöltött 10 évi szolgálat után szolgálati pótlékban részesithető.

Szolgálati pótlékban részesithetők a fentnevezettek a VII. fizetési osztályban eltöltött 5 évi szolgálat után is, ha összes szolgálati idejük (29. §.) a 25 évet meghaladja.

19. §. Az I. osztályu aljegyző, az I. osztályu szolgabiró, a VIII. és a IX. fizetési osztályba sorozott főlevéltáros az állásának megfelelő fizetési osztályban eltöltött 10 évi, az allevéltáros, az irodaigazgató, az irodatiszt és az irodasegédtiszt az állásának megfelelő fizetési osztályban eltöltött 12 évi szolgálat után szolgálati pótlékban részesithető.

20. §. Az alispán az első szolgálati pótlék esedékességétől számitott 5 év mulva második szolgálati pótlékban részesül.

Az a vármegyei tisztviselő, aki a 18. vagy 19. §. alapján

szolgálati pótlékban részesittetett, ha a pótlék esedékességétől (28. §.) számitva a VII—IX. fizetési osztályok valamelyikébe sorozott állásából 5 éven, a X. és XI. fizetési osztályok valamelyikébe sorozott állásából pedig 4 éven át nem lépett elő magasabb fizetési osztályu állásra, második, és hasonló feltétel alatt további 5, illetőleg 4 év után harmadik szolgálati pótlékban részesül.

21. §. Az első szolgálati pótlék összege a XI. fizetési osztályban évi 2000 K, a VII., VIII. és IX. fizetési osztályban évi 400 K, a X. és XI. fizetési osztályban évi 200 K.

A második és harmadik szolgálati pótlék összege a VI. tályban évi 2.000 K.

A második és harmadik szolgálati pótlék összege a VII. fizetési osztályban évi 800—800 K, a VIII. fizetési osztályban évi 600—600 K, a IX. fizetési osztályban évi 400—400 K, a X. fizetési osztályban évi 300—300 K, és a XI. fizetési osztályban évi 200—200 K.

22. §. A vármegyei alorvos és a járási orvos a X. fizetési osztályban eltöltött 24 évi szolgálat után egyszersmindenkorra évi 400 K szolgálati pótlékban részesithető.

23. §. Az e törvény alapján megállapitott szolgálati és képesitési pótlékok fizetés természetével birnak, és azok összegét a nyugdij megállapitásánál figyelembe kell venni.

Az árvaszéki elnökhelyettesek részére a 8. §-ban megállapitott müködési pótlék csak a megbizatás tartamára jár, és a nyugdijösszeg megállapitásánál nem jön figyelembe.

24. §. A müködési, szolgálati vagy képesitési pótlék nem érinti a fizetési osztály fokozataiba való szabályszerü előlépés jogát, sem a X. és XI. fizetési osztályu alkalmazottaknak a 16-ik és 20-ik szolgálati év betöltése után járó korpótlékra való igényét.

A IX. fizetési osztályba sorozott tisztviselők azonban csak akkor részesülnek a 16-ik és a 20-ik szolgálati év betöltése esetére a korábbi szabályok értelmében járó korpótlékban, ha e törvény alapján szolgálati pótlékban nem részesittettek. Ha utóbb szolgálati pótlékban részesittetnek, a 16-ik és esetleg 20-ik szolgálati évük betöltése után részükre utalványozott korpótlék a szolgálati pótlékba beszámitandó.

III. Vegyes rendelkezések.

25. §. E törvény alapján magasabb fizetési osztályba csak azok a tisztviselők léptethetők elő, és első szolgálati pótlékban csak azok részesithetők, akik hivatali kötelességeik-

nek kifogástalanul megfelelnek és egyébként sem esnek kifogás alá.

A választott tisztviselő előléptetése vagy első szolgálati pótlékban részesitése kérdésében a törvényhatósági közgyülés (31. §. 2. bek.) az érdekelt tisztviselő kérésére és az állandó választmány javaslata alapján határoz. Az állandó választmány javaslatát a tisztviselő müködésére vonatkozó részletes adatokra köteles alapitani.

26. §. E törvény alapján magasabb fizetési osztályba való előléptetésben, vagy szolgálati pótlékban nem részesülhet az a tisztviselő, aki fel van függesztve, vagy akit az utolsó egy éven belül fegyelmi uton jogerősen pénzbirságra itéltek, vagy akire az utolsó három éven belül két izben róttak ki jogerősen fegyelmi uton pénzbirságot.

Ha a felfüggesztett tisztviselőt utóbb jogerősen teljesen felmentették, jogosult a törvényhatósági bizottság, illetőleg a főispán az előléptetést vagy a szolgálati pótlékban részesitést a tisztviselő javára visszamenőleg megállapitani attól az időponttól, amelytől kezdve előléptetésben, illetőleg szolgálati pótlékban részesithető lett volna, ha felfüggesztve nem lett volna.

27. §. Magasabb fizetési osztályu állásra való megválasztatás vagy kineveztetés esetén a szolgálati pótlék összegét a magasabb állással egybekötött fizetési többletbe be kell számitani. A magasabb állás fizetési fokozataiba való előlépés szempontjából azonban az előbbi állásban a szolgálati pótlék engedélyezésétől kezdve eltöltött időt akként kell számitani, mintha az a magasabb fizetési osztályu állásban telt volna el.

28. §. A magasabb fizetési osztályba való előléptetésre és a szolgálati pótlékban részesitésre vonatkozó jogerős határozat alapján a megfelelő illetmények közül a fizetés és a szolgálati pótlék a törvényhatósági, illetőleg a főispáni határozat keltét követő hó 1-től, a lakpénz pedig a legközelebbi lakbérnegyedtől kezdve illeti meg a tisztviselőt.

A 17. §. alapján járó első szolgálati pótlék a választást, illetőleg az ott megkivánt szolgálati idő betöltését, a müködési pótlék (8. §.) a helyettesül történt kijelölést, a képesitési pótlék (10. §.) a kineveztetést, a második és a harmadik szolgálati pótlék a 20. §-ban megszabott szolgálati évek betöltését követő hó elsejétől illeti meg a tisztviselőt.

Annak a főlevéltárosnak, aki az országos levéltári fogalmazói szakvizsgát már e törvény hatályba lépte előtt le-

tette, ha a VIII. fizetési osztályba e törvény életbelépte után 6 hónapon belül előléptettetik (30. §. 2. bek.), az országos levéltári fogalmazói szakvizsga letétele tán eltöltött főlevéltárosi szolgálatát a VIII. fizetési osztály fokozataiba való beosztás szempontjából ugy kell számitani, mintha azt a VIII. fizetési osztályban töltötte volna el.

Ha a tisztviselő a második vagy harmadik szolgálati pótlék esedékessé váltakor állásától fel van függesztve, ugyanazok a szabályok nyernek alkalmazást, amelyek a fizetési fokozatokban való előlépésre nézve irányadók.

29. §. E törvény alapján „összes szolgálati idő" alatt a fennálló ellátási szabályok értelmében beszámitásra alkalmas állami vagy törvényhatósági (vármegyei és városi) szolgálatban tényleg eltöltött időt kell érteni, még ha annak egy része a nyugellátás megállapitásánál — megszakitás miatt — nem volna is számitásba vehető.

Az előlépésre és a szolgálati pótlékra való igény, valamint a fizetési fokozatokba való előlépés szempontjából együtt kell számitani azokat a szolgálati időket, amelyeket a tisztviselő akár állami, akár törvényhatósági szolgálatban az ugyanabba vagy magasabb fizetési osztályba sorozott különböző állásokban eltöltött.

Az összeszámitásnál nem vehető figyelembe az a szolgálati idő, amely a fizetési fokozatokba való előlépésnél a fennálló szabályok szerint nem számitható be.

30. §. Annak a tisztviselőnek a javára, aki az e törvény alapján magasabb fizetési osztályba való előlépésre vagy első szolgálati pótlékra igényt adó 30, illetőleg 25 évi össz-szolgálat mellett 5 évi (17. és 18. §§.), továbbá a 6, 8, 10, illetőleg 12 évi szolgálatot már a törvény hatályba lépte előtt betöltötte, a magasabb fizetési osztály megfelelő fokozatába való beosztás, illetőleg a második és a harmadik szolgálati pótlék esedékességének megállapitása szempontjából a 30, illetőleg 25 évi össz-szolgálat mellett 5 évi, továbbá a 6, 8, 10, illetőleg 12 évet meghaladó szolgálati időt ugy kell számitani, mintha az a magasabb fizetési osztályban, illetőleg szolgálati pótlék élvezetében telt volna el.

E törvény hatálybalépte előtt vagy végrehajtása során (30. §. 3. bek.) a VII. fizetési osztályba előléptetett főszolgabirónak 10 évet (12. §.) meghaladó főszolgabirói szolgálatát a VII. fizetési osztályban eltöltöttnek kell tekinteni.

Nem számitható be a 30, illetőleg 25 évi össz-szolgálat mellett 5 évi, továbbá a 6, 8, 10, illetőleg 12 évet meghaladó szolgálati idő annak a tisztviselőnek a javára, akit e tör-

vény életbelépte után hat hónapon belül nem léptettek elő, vagy szolgálati pótlékban nem részesitettek, illetőleg aki ez alatt az idő alatt nem volt előléptethető, vagy szolgálati pótlékban részesithető.

A szolgálati időnek ily kedvezményes számitása nem alkalmazható azokra a tisztviselőkre, akik az előléptetésre vagy a szolgálati pótlékban részesitésre megkivánt szolgálati időt a törvény életbelépte után töltik be.

Annál a tisztviselőnél, aki olyan állásból, amelyre nézve ez a törvény a magasabb fizetési osztályba való előléptethetést, vagy a magasabb fizetési osztálynak megfelelő szolgálati pótlékban való részesithetést megengedi, a magasabb fizetési osztályba sorozott valamely állásba már e törvény hatálybalépte előtt bejutott, a fizetési fokozatokba való besorozás szempontjából a korábbi állásban eltöltött azt az időt, amely a jelenlegi állásának megfelelő fizetési osztályba való előléptethetésére, vagy ilyen első szolgálati pótlékban való részesithetésére az e törvény által megkivánt időtartamot meghaladta, ugy kell számitani, mintha az jelenlegi állásában telt volna el.

A 17. §. első bekezdésében felsorolt vármegyék alispánjainak a második pótlékra való igénye szempontjából az e törvény hatályba lépte előtt alispáni állásban eltöltött szolgálati idejét ugy kell számitani, mintha az e törvény hatályban léte alatt telt volna el.

31. §. A működési (8. §.) és a képesitési pótlékot (10. §.), továbbá a 17. §-on alapuló első, valamint valamennyi második és harmadik szolgálati pótlékot (20. §.) a törvényes feltételek beálltával, külön határozat nélkül, hivatalból kell utalványozni.

E törvény alapján a magasabb fizetési osztályba való előléptetés vagy első szolgálati pótlékban részesités kérdésében a választott tisztviselőkre vonatkozólag a törvényhatósági bizottság közgyülése, a kinevezettekre a főispán határoz.

A szavazásban a vármegyei tisztviselők nem vehetnek részt.

32. §. Az előléptetést és a szolgálati pótlékban részesitést megállapitó határozat belügyministeri jóváhagyást igényel.

A belügyminister a jóváhagyást fellebbezés hiányában (33. §. 3. bek.) csak abból az indokból tagadhatja meg, hogy az előléptetésben, vagy a szolgálati pótlékban részesités a törvény rendelkezéseinek ellenére történt.

33. §. A törvényhatóságnak azon határozata ellen, amelylyel a tisztviselőt e törvény alapján előléptette, vagy szolgálati pótlékban részesitette, csak a tiszti főügyész és csak akkor fellebbezhet, ha az előléptetés vagy a szolgálati pótlékban részesités a törvény rendelkezései ellenére történt.

Ugyanily korlátok közt élhet a főispán is felterjesztéssel.

Ha azonban a törvényhatósági bizottság közgyülése a tisztviselőt az állandó választmány javaslata ellenére léptette elő vagy részesitette szolgálati pótlékban, és a leadott szavazatok kétharmad részénél kevesebb esett a tisztviselő javára, a határozat ellen a tiszti főügyész, valamint a szavazásban résztvett törvényhatósági bizottsági tagok bármelyike fellebbezhet, és a főispán is élhet felterjesztéssel a belügyministerhez.

Ennek az esetnek a kivételével az érdemesség kérdése sem felülvizsgálat, sem jogorvoslat tárgyává nem tehető.

Mind a törvényesség, mind az érdemesség kérdésében a belügyminister végérvényesen dönt.

A tisztviselőt előléptető vagy szolgálati pótlékban részesitő törvényhatósági bizottsági határozat ellen más esetben nincs helye jogorvoslatnak.

34. §. Ha az előléptetést vagy a szolgálati pótlékban részesitést kimondó törvényhatósági bizottsági vagy főispáni határozatban az esedékes illetmény összege is meg van állapitva, a határozat ezen része ellen az érdekelt tisztviselőt fellebezési jog illeti meg a belügyministerhez.

A határozatnak az illetmény összegét megállapitó részét a belügyminister a jóváhagyás során hivatalból is felülvizsgálja.

A belügyminister határozatának az illetmény összegére vonatkozó része ellen az érdekelt tisztviselő panaszszal fordulhat a m. kir. közigazgatási birósághoz.

35. §. Az utalványozásra illetékes hatóságnak az ellen a rendelkezése ellen, amelylyel oly illetménynek az utalványozását tagadta meg, amelyre a törvényes igény megnyilt, vagy amelylyel az illetmény összegét helytelenül állapitotta meg, az érdekelt tisztviselő fellebbezéssel élhet a belügyministerhez, és a belügyminister sérelmesnek vélt határozata ellen panaszszal a m. kir. közigazgatási birósághoz.

36. §. A magasabb fizetési osztályba való előléptetést vagy a szolgálati pótlékban részesitést megtagadó törvényhatósági bizottsági határozat ellen az érdekelt tisztviselő vagy a tiszti főügyész a belügyministerhez csak azon a czi-

men élhet fellebbezéssel, illetőleg a főispán felterjesztéssel, hogy a határozat szabályellenesen jött létre.

Ebben a kérdésben a belügyminister végérvényesen határoz.

37. §. Az e törvény alapján magasabb fiztési osztályba való előléptetéssel, valamint az engedélyezhető pótlékokkal járó költségek a belügyi tárcza terhére esnek.

38. §. Az a tisztviselő, akit általános tisztujitás alkalmával ugyanarra, vagy ugyanabba a fizetési osztályba sorozott más állásra választanak meg, mint amelyet közvetlenül megelőzőleg betöltött, nem részesithető kevesebb illetményben, mint amennyivel korábban is birt. A szolgálati pótlékkal ellátott főszolgabiró azonban, ha más állásra választatik meg, szolgálati pótlékát elveszti.

Ha a tisztviselőt a korábban viselt állásánál alacsonyabb fizetési osztályu állásra választják meg, a korábbi állásával egybekötve volt magasabb fizetési osztályba soroztatására vagy az illetmény-különbözetre nem tarthat igényt. Jogosult azonban a nyugdijjárulékot továbbra is a korábban élvezett magasabb illetmény alapján fizetni, amely esetben saját magának vagy nyugellátásra jogosult utódainak nyugellátási összege annak a magasabb illetményösszegnek az alapján állapitandó meg, amely után a nyugdijjárulékot fizette.

Az előző bekezdés rendelkezései irányadók azokra is, akik nem a választást közvetlenül megelőzőleg, hanem korábban állottak a törvényhatóság szolgálatában.

39. §. E törvény életbeléptével megszünnek mindazok a müködési, személyi, drágasági stb. pótlékok, melyeket a vármegye saját háztartása terhére akár az egyes tisztviselők, akár a tisztviselői állások részére engedélyezett.

Aki e törvény alapján nem részesül illetményemelkedésben, vagy akinek illetményemelkedése nem éri el megszünt pótlékának az összegét, azt a tisztviselőt a megszünt pótléknak, illetőleg a különbözetnek megfelelő összeg megilleti mindaddig, amig a megszünt pótlék megállapitva volt, vagy amig az e törvény alapján járó illetménytöbbletek a megszünt pótlék összegét el nem érték.

Ez az összeg ugyanolyan természetü lesz, mint aminő az a megszünt pótlék volt, amelynek helyébe lépett.

40. §. Az 1904: X. t.-cz. 10. §-ának utolsó bekezdése akként módosul, hogy e törvény hatálybalépte után a vármegye rendkivüli méltánylást érdemlő esetekben és belügyministeri jóváhagyás mellett csak egyes tisztviselők részére és

csak nyugdijba be nem számitható müködési pótlékot engedélyezhet, ha annak fedezetéről saját bevételeiből gondoskodik. Nem használhatók fel azonban fedezetül a határozott rendeltetéssel biró vármegyei alapok és jövedelmeik, a vármegye határozott rendeltetéssel biró más bevételei, és a gyámpénztári tartalékalapok és jövedelmeik.

41. §. A várnagyi állásokat megüresedés esetén meg kell szüntetni.

42. §. E törvény kihirdetése napján lép hatályba. Végrehajtásával a belügyminister és a pénzügyminister bizatik meg.

Azok az ileltmények, amelyek e törvény alapján ennek életbeléptetése után hat hónapon belül állapittatnak meg, 1912. évi január hó 1-től kezdve illetik meg a tisztviselőket, kivéve ha az igényjogosultság később következett be, amely esetben az utóbbi időpont az irányadó.

d) 1912. aug. 24. 132.000/1912. B. M. számu rendelet valamenynyi vármegyei törvényhatósághoz, a vármegyei alkalmazottak illetményeit szabályozó 1904: X. t.-cz. módositásáról szóló 1912: LVII. t.-cz. végrehajtásáról.

Az 1912: LVII. t.-cz. 42. §-ában nyert felhatalmazás alapján, a pénzügyminiszter urral egyetértőleg, a következőket rendelem.

Az 1904: X. t.-cz. 15. §-a elrendelte, hogy „az állami alkalmazottak illetményeire vonatkozó törvényeknek és rendeleteknek intézkedései a vármegyei alkalmazottakra megfelelően kiterjesztessenek“.

A vármegyei tisztviselői kar létszámának alacsony volta, e kis létszámu tisztikar egységességének hiánya, részben az alkalmazás módja, jelesül a választás esélyei egyaránt közrehatnak a tekintetben, hogy az állami tisztviselők státusrendezésére vonatkozó rendelkezések a vármegyei tisztviselők körében éppen nem alkalmasak arra, hogy az előmenetel egyenlővé tételét eredményezzék.

Amikor tehát a kormány az 1904: X. t.-cz. 15. §-a fentidézett rendelkezéseinek érvényt kivánt szerezni, kénytelen volt a törvényhozásnál oly rendelkezések megállapitását hozni javaslatba, amelyek az állami tisztviselők státusrendezésének eredményeit a vármegyei tisztviselők körében lehetőleg biztositják, és elejét veszik annak, hogy egyes érdemes tisztviselő saját hibáján kivül aránytalanul hosszu időn át essék el az előbbrehaladástól.

Ezeket a rendelkezéseket tartalmazza az 1812: LVII. t.-cz., amelynek alapgondolata, hogy a vármegyei tisztviselők hátrányosabb előhaladásukért — kisebb szervezeti változtatások mellett — részben a magasabb fizetési osztályba való előléptetés lehetővé tételével, részben pedig szolgálati pótlékban való részesi-

téssel, illetve az abban való részesülés lehetővé tételével anyagilag kárpótoltassanak.

A törvény a magasabb fizetési osztályba való előléptetés, illetőleg az első szolgálati pótlékban való részesités jogát, kormányhatósági jóváhagyástól feltételezetten, az illető tisztviselő alkalmazására illetékes hatóságnak, tehát választás utján betöltendő állásokra nézve a that. bizottság közgyülésének, kinevezés utján betöltendő állásokra nézve pedig a főispánnak hatáskörébe utalja (31. §.).

A törvényhatósági bizottság közgyülésére vár tehát az a feladat, hogy a választott tisztviselőknek előléptetésük, illetőleg első szolgálati pótlékban való részesitésük iránt benyujtott kérelmei felett, a törvény rendelkezéseinek figyelembe vételével, az állandó választmány javaslata alapján határozzon.

A törvény nem az automatikus előhaladás elvén, hanem kifejezetten azon az irányelven nyugszik, hogy az arra érdemes tisztviselőt anyagi kárpótlásban részesitse, ha előmenetele hibáján kivül késik. Ennélfogva a közgyülésnek az e törvényre alapitott minden egyes kérelem elbirálásánál különös gonddal kell mérlegelnie az érdemesség kérdését.

Ismerve a vármegyének a közszolgálat kivánalmai iránt mindenkor tanusitott helyes érzékét, bizom abban, hogy a törvényhozás által reáruházott ezt a fontos feladatkört a törvény czélzatának megfelelően fogja betölteni.

A törvény értelmében azokban a vármegyékben, amelyekben ezidőszerint irodaigazgatói állás szervezve nincsen, egy irodatiszti állást irodaigazgatói állássá kell átszervezni. Az illető vármegyékben tehát a that. bizottság közgyülésének kell — egy X. fizetési osztályba sorozott irodatiszti állás megszüntetése mellett — egy IX. fizetési osztályba sorozott irodaigazgatói állás szervezését határozatilag kimondania és idevágó véghatározatát hozzám — jóváhagyás végett — fölterjesztenie. Azokban a vármegyékben pedig, ahol jelenleg két irodaigazgatói állás van rendszeresitve, az állás megüresedése esetén annak idején ugyancsak a közgyülés lesz hivatva arra, hogy az egyik irodaigazgatói állásnak megszüntetésével egy X. fizetési osztályu irodatiszti állás szervezése iránt kormányhatósági jóváhagyás mellett határozzon.

Ahol várnagyi állás van rendszeresitve, ott szintén a közgyülésnek kell ezt az állást, megüresedése esetén, a törvény rendelkezésének megfelelőleg megszüntetnie.

A tisztviselők előléptetésére, illetőleg első szolgálati pótlékban való részesitésére vonatkozó jogerős határozatok végrehajtására a vármegye alispánja van hivatva. E hatáskörében az alispán teszi folyóvá az illető tisztviselők részére megállapitott magasabb fizetést, illetőleg szolgálati pótlékot.

Ugyancsak az alispán (illetőleg törvényszerinti helyettese) — mint utalványozó hatóság — illetékes a törvény 8., illetőleg 10. §-ában körülirt müködési, illetve képesitési pótléknak, a második és harmadik szolgálati pótléknak, továbbá a magasabb

fizetési fokozat szerinti fizetésnek, valamint a törvény 17. §-a szerint az alispánok részére járó első szolgálati pótléknak az utalványozására is.

Mindezekre az utalványozásokra kiterjed az alispán (illetőleg törvényszerü helyettesének) teljes felelőssége, valamint az a kötelessége is, hogy kétség esetén az utalványozás teljesitése előtt a belügyminiszter döntését kérje ki.

A törvény rendelkezései a végrehajtás során közremüködésre hivatott valamennyi tényező teendőire nézve kimeritő utmutatást nyujtanak. A végrehajtás pontosságának és szabatosságának biztositása czéljából mindamellett a következőket tartom szükségesnek a (Czim) figyelmébe ajánlani.

I. A szolgálati idő kiszámitása.

1. A törvény 29. §-ának rendelkezései szerint az „összes szolgálati idő" összeszámitásánál figyelembe kell venni az olyan szolgálati időt is, amelyet a szolgálat folytonosságában beállott megszakitás miatt a nyugellátás megállapitásánál vagy a magasabb fizetési fokozatba való előlépés szempontjából nem lehetne beszámitani. Ezt az esetet kivéve, az „összes szolgálati idő" számitásánál sem lehet figyelembe venni az olyan időtartamot, amely a fizetési fokozatban való előlépésnél a fennálló szabályok szerint az előlépésre igényt adó szolgálati időbe nem számitható be.

2. Eddig az illetményekre való igény szempontjából a vármegyei szolgálatot közvetlenül, illetve a folytonosság megszakitása nélkül megelőző állami és törvényhatósági városi szolgálat nem volt beszámitható a magasabb összegü fizetésre igényt adó szolgálati időbe.

A törvény 29. §-ának rendelkezése szerint azonban jövőre a szóbanforgó közszolgálatokat nemcsak az előléptetésre és a szolgálati pótlékra való igény, de az eddigi szabályoktól eltérőleg a fizetési fokozatokba való előlépés szempontjából is számitásba kell majd venni. Természetes, hogy a katonai szolgálat ebből a szempontból állami szolgálatnak nem tekinthető.

3. Szolgálati pótlékra kizárólag csak az ugyanabban vagy magasabb fizetési osztályban eltöltött szolgálati idő nyujthat jogczimet (29. §.). Az alacsonyabb fizetési osztályokban eltöltött szolgálati időt tehát a magasabb fizetési osztályu álláshoz kötött szolgálati pótlékra való igény elbirálásánál figyelembe venni nem lehet. Kivételt alkotnak ez alól a törvény hatályba lépte előtt, vagy annak végrehajtása során a VII. fizetési osztályba előléptetett főszolgabirák, akiknél a VIII. fizetési osztályban töltött főszolgabirói szolgálatnak 10 évet meghaladó részét nemcsak a magasabb fizetési fokozatba való előlépés, de a szolgálati pótlékra való igény szempontjából is ugy kell tekinteni, mintha azt a VII. fizetési osztályban töltötték volna el (30. §. második bekezdése).

4. Szükségesnek tartom a (Czim) figyelmét arra is felhivni, hogy a szolgálati időnek a törvény 30. §-a első bekezdése sze-

rint való kedvezményes számitása csakis azokra a tisztviselőkre alkalmazható, akik az előléptetésre vagy a szolgálati pótlékban való részesitésre megkivánt szolgálati időt már a törvény életbelépte előtt betöltötték, és akiket a törvény életbe lépte után 6 hónapon belül előléptettek, vagy szolgálati pótlékban részesitettek.

II. Az utalványozás főbb irányelvei.

A vármegye alispánjának (illetőleg törvényszerinti helyettesének), mint utalványozó hatóságnak, általában a következőket kell szem előtt tartania:

1. A magasabb fizetési osztályba előléptetett tisztviselők magasabb illetménye, illetőleg a törvény 18. és 19. §-aiban megnevezett tisztviselők első szolgálati pótlékai, ugyszintén a törvény 22. §-ában megállapitott szolgálati pótlékok csakis az előléptetést, illetőleg szolgálati pótlékban való részesitést kimondó határozat kormányhatósági jóváhagyása után tehetők folyóvá.

2. Ugy az előző pontban emlitett, valamint a törvény 31. §-ának első bekezdése értelmében hivatalból utalványozandó pótlékokat az esedékesség idejétől (28. §.) kezdve előleges havi, a magasabb lakáspénzt pedig a lakbérnegyedek szerint esedékes előleges évnegyedes részletekben kell folyóvá tenni.

3. A törvény 8. §-ában megállapitott müködési pótlék egyedül az árvaszéki elnök helyetteséül közgyülési határozattal kijelölt árvaszéki ülnököt illeti meg, de ezt is csak a nyert megbizatás tartama alatt és csupán abban az esetben, ha az illető árvaszéknél legalább négy ülnöki állás van szervezve.

4. A vármegyei főlevéltárosnak és allevéltárosnak a törvény 10. §-a szerint képesitési pótlékra csakis akkor lehet igénye, ha a főiskolai képesitést már kineveztetése előtt megszerezte. Azonban az az allevéltáros, aki a főiskolai képesitést már csak allevéltárosi szolgálata alatt szerezte meg, és e miatt ebben az állásában nem részesülhetett képesitési pótlékban, ha főlevéltárossá kinevezik: a képesitési pótlékban részesitendő.

5. Az utalványozásra hivatott alispánnak (illetőleg törvényszerinti helyettesének) különös gonddal kell lennie a törvény 11. és 27. §-ainak ama rendelkezéseire, amelyek szerint a VIII. fizetési osztályba előléptetett főlevéltáros képesitési pótlékát, valamint a magasabb fizetési osztályba sorolt állásba jutott többi tisztviselő szolgálati pótlékát a magasabb fizetési osztály szerint járó fizetési többletbe be kell számitani.

6. A törvény 38. §-a első bekezdésének második mondata szerint a szolgálati pótlékkal ellátott főszolgabiró, ha „más állásra" választatik meg: elveszti szolgálati pótlékát.

Egybevetve ezt a rendelkezést az idézett törvényszakasz ugyanezen bekezdésének első mondatában foglaltakkal, kétségtelen, hogy az ott emlitett „más állás" alatt is csak az ugyanabba a fizetési osztályba tartozó más állást lehet érteni. Mihez képest tehát figyelemmel arra, hogy a főszolgabirói állás a VIII. fizetési osztályba való sorozással van rendszeresitve, — amelyből a 10 évnél tovább szolgáló főszolgabirák csakis saját szemé-

lyökre nézve szerzett igény alapján léptethetők elő a VII. fizetési osztályba, — a főszolgabirónak szolgálati pótlékát a 38. §. első bekezdése első és második mondatának egymást szorosan kiegészitő rendelkezése és egymással egybevetett helyes értelme szerint csak akkor kell beszüntetni, ha a VIII. fizetési osztályba sorozott más állásra, vagyis ha másodjegyzői, vagy árvaszéki ülnöki állásra választatik meg. Arról ugyanis, hogy ha alacsonyabb állásra választatik meg a tisztviselő, a 38. §. második bekezdése rendelkezik; az pedig kétséget sem szenvedhet, hogy ha a tisztviselő magasabb fizetési osztályu állásra alkalmaztatik, nyugdijba beszámitható illetménye nem csorbulhat. Tehát a főszolgabiró sem vesztheti el szolgálati pótlékát, ha a VIII-iknál magasabb fizetési osztályba tartozó állásra, pl. alispánná, főjegyzővé, árvaszéki elnökké vagy tiszti főügyésszé választatik meg.

7. A vármegyei tisztviselőknek a magasabb fizetési fokozatokba való előlépésre, valamint a hivatalból utalványozandó szolgálati pótlékokra (17. és 20. §-ok) igényt adó szolgálati idejét a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség (számvevőségi kirendeltség) az állománykönyvekben nyilvántartani és a magasabb illetményre igényt adó szolgálati idő betöltéséről a vármegye alispánjához, a pénztári intézkedés tervezetének bemutatatása mellett, jelentést tenni köteles.

E czélra az állománykönyvnek a 78.935/1904. B. M. számu körrendelettel megállapitott mintáját külön rendelettel módositani fogom. Ennek bekövetkeztéig megfelelő uj rovatok nyitásával lehet az eddigi minta szerinti állománykönyvet a nyilvántartásra alkalmassá tenni.

Az alispán a számvevőség előterjesztésében foglalt adatokat a törzskönyvi lapok és nyilvántartás, esetleg a bekivánt igazoló iratok alapján felelősség terhe alatt ellenőrzi, és a magasabb fizetési fokozat szerinti fizetést, illetőleg a hivatalból utalványozandó szolgálati pótlékokat — különös figyelemmel arra, hogy nem forognak-e fenn kizáró okok (26. §., 28. §. utolsó bekezdés) — felelősségének teljes fenntartása mellett, minden olyan esetben utalványozza, amidőn az igényre és összegre nézve kétség nincsen.

Kétség esetén azonban az utalványozás előtt a belügyminiszter határozatát kell kikérni.

8. Az alispánnak utalványozásairól, az utalványozott járandóság jogcimére és összegére nézve befolyással biró adatok csatolása mellett, minden esetben jelentést kell tenni a belügyminiszterhez.

9. A magasabb fizetési osztályba való előlépés, valamint a képesitési és szolgálati pótlékok, nemkülönben a magasabb fizetési fokozat szerinti fizetés czimén utalványozott illetménytöbbletből a vármegyei nyugdijalap javára oly összeget kell levonni, amilyent a magasabb fizetés élvezetébe jutás esetére a vármegyei tiszti nyugdijszabályrendelet százalék szerint megállapit. A tisztviselői nyugdijalap javára szolgáló állandó járulék is oly

mértékben terheli ezeket az illetményeket, amint ez a nyugdijszabályrendeletben a mindenkori fizetés után meg van állapitva.

10. A szolgálati és képesitési pótlék mindenben a fizetés természetével birván, az élvezetükben levő tisztviselőnek hivatali állásától történő felfüggesztése esetén ugyanoly mértékben kell azokat visszatartani, amiként ezt az 1886: XXIII. t.-cz. 4. §-a a fizetésre nézve rendeli, és visszatartott részükben teljesen azonos elbánás alá esnek azok a fizetésnek visszatartott részével.

Ellenben a törvény 8. §-ában megállapitott müködési pótlékot, — mint nem a fizetés természetével biró, de külön megbizás utján nyert feladatkör tényleges ellátásáért járó illetményt — a felfüggesztés, tehát a megbizás szünetelésének idejére egészben be kell szüntetni. Erre az időre eső müködési pótlék azon a czimen, hogy a fegyelmi ügy felmentéssel nyert befejezést, utólag sem szolgáltatható ki.

11. Azoknak a vármegyei tisztviselőknek, akik az 1912. év folyamán még tényleges alkalmazásban voltak, de e törvény hatályba lépte előtt álásuktól felmentettek vagy nyugdijaztattak, a törvény alapján külön határozat nélkül esedékes, tehát hivatalból utalványozandó illetménytöbbletekre a tényleges szolgálat utolsó hónapjának végéig igényük van. Az emlitett illetményeknek a tényleges alkalmazás időszakára eső részére az 1912. év folyamán még tényleges szolgálatban állott, de a törvény hatálybalépte előtt elhalt vármegyei tisztviselők jogutódjai is igényt tarthatnak.

Azok a tisztviselők, akik 1912. évi január hó 1-én már nem állottak tényleges szolgálatban (illetőleg az ilyen tisztviselők jogutódjai), a törvény alapján semminemü igényt sem támaszthatnak.

A vármegye törvényhatósági közgyülésének a törvény által reá ruházott hatáskörében az lesz az első teendője, hogy a magasabb fizetési osztályba való előléptetésre, vagy első szolgálati pótlékban (18. és 19. §.) való részesitésre eddigi szolgálati idejük alapján már ez idő szerint igényt támasztó választott tisztviselők kérelmei felett határozzon. Különös tekintettel a törvény 30. §. 3. bekezdésének az átmeneti kedvezményt korlátozó rendelkezésére: az illető tisztviselők érdekében feltétlenül kivánatos, hogy a kielégitésre már ez idő szerint alkalmas igények felett a törvényhatósági bizottság mielőbb, és pedig lehetőleg legközelebbi közgyülésében döntsön.

E czélból kötelességévé teszem a vármegye alispánjának, hogy ugy a választott, mint a kinevezett tisztviselőket haladéktalanul figyelmeztesse ara, hogy kérelmeiket közvetlen hivatali főnöküknél (alispán, árvaszéki elnök, főszolgabiró) saját érdekükben mielőbb nyujtsák be.[1])

Egyben hivja fel az alispán a közvetlen hivatali főnöki

---

[1]) Ezek a kérvények bélyegkötelesek és ivenkint 1 koronás bélyeggel látandók el. (157.825/1912. B. M., B. K. 1912. 396. o.)

jogokat gyakorló tisztviselőket (árvaszéki elnök, főszolgabiró), hogy a náluk benyujtott kérelmeket — az illető tisztviselők közhivatali működésére nézve a törvény 25-ik §-ának első bekezdésében megjelölt szempontból teendő jelentésük kiséretében — az alispánhoz kéredelem nélkül terjesszék fel.

A beérkezett kérvényekhez az alispán a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőségtől beszerzi az illető tisztviselőkre vonatkozó hiteles állománykönyvi kivonatokat, és a kérvényeket az őrizete alatt álló törzskönyvi lapokkal (V. Ü. Sz. 13. §.) is felszerelteti.

Ez alkalommal a törzskönyvi lapokat, a 12. és 13. alatti rovatok adatainak helyessége szempontjából, gondosan át kell vizsgálni s a netalán előforduló hiányokat pótolni kell.

A törzskönyvi lapok pontos vezetése már e rendelkezések következtében is fokozott jelentőséget nyervén, e részben előirt teendőire az alispánnak a jövőben kiváló gondot kell forditania.

Az alispán a választott tisztviselőknek a fent előirt módon felszerelt kérvényeit az állandó választmány, a kinevezett tisztviselőkét pedig a főispán elé terjeszti. Kisérő jelentéseiben minden egyes tisztviselő kérelmére nézve külön-külön kell véleményt nyilvánitania és az illető tisztviselők egész közszolgálati működésére, valamint esetleg kifogás alá eső magánéletére is ki kell terjeszkednie, kölönösen pedig arra, hogy a törvény 26. §-ában körülirt kizárási okok nem forognak-e fenn, Ezenkivül ismertetnie kell az illető tisztviselők ellen netán folyamatban levő fegyelmi ügyek állását és mibenlétét.

A közgyülés a kérelmek felett az állandó választmány javaslata alapján határoz.

A közgyülés csak abban a kérdésben határoz, hogy az illető tisztviselőt előlépteti, illetőleg első szolgálati pótlékban részesiti-e vagy sem? Az előléptetés, illetőleg szolgálati pótlékban részesités esetére járó illetmények összegének a megállapitása az utalványozó hatóságnak (az alispánnak) a feladata, miután ez nem áll egyébből, mint a törvény idevonatkozó rendelkezésének az alkalmazásából.

A törvény 34. §-a arra a nem helyes, de mégis előfordulható esetre, amikor a közgyülési határozat az illetmények öszszegét is felöleli — nehogy az esetleges téves határozat jogerőre emelkedéséből visszásságok keletkezhessenek — megfelelő jogorvoslat biztositásáról gondoskodott ugyan, de a rendszerinti jogorvoslat az illetmények megállapitása kérdésében nem a közgyülés, hanem az utalványozó hatóság intézkedéseivel szemben van, a törvény 35. §-a szerint, az érdekeltek részére biztositva.

Olyan esetekben, amidőn a közgyülés a tisztviselőt az állandó választmány javaslata ellenére léptette elő, vagy részesitette szolgálati pótlékban: a törvény 33. §-ának harmadik bekezdése a fellebbvitel lehetőségét a szavazatok számarányához köti. Erre való tekintettel nyilvánvaló, hogy minden olyan kérelem felett, amelyben az állandó választmány elutasitó javaslatot terjeszt elő; a közgyülésnek — a szavazatok megoszlásának sza-

batos megállapithatása végett — névszerinti szavazással kell döntenie.

Az alispán gondoskodik arról, hogy a közgyülési határozatok az érdekelt tisztviselők részére szabályszerüen kézbesitessenek. Egyuttal pedig a határozatok alapján utalványozandó magasabb illetményekről a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőséggel (számvevőségi kirendeltséggel) az A) minta szerint két-két példányban egy összesitett kimutatást készitett, és annak e czélra szolgáló rovatai alá bevezetteti az általa saját hatáskörében a választott tisztviselők részére utalványozandó müködési és szolgálati pótlékok, valamint magasabb fizetési fokozatu illetménytöbbletek összegeit is.

Az A) minta szerinti kimutatás mindkét példányát a fellebbviteli határidő elteltével, a közgyölési véghatározat két példányával és a netalán benyujtott fellebbezésekkel együtt késedelem nélkül fel kell hozzám terjeszteni.

A kinevezett tisztviselőkre való vonatkozásban a vármegyei főispánokhoz intézett körrendeletemben egyidejüleg akként intézkedtem, hogy az előléptetést, illetőleg szolgálati pótlékban való részesitést megállapitó főispáni határozatok — amelyek ellen a törvény fellebbviteli jogot nem biztosit, — még az érdekelt tisztviselőkkel való közlés előtt terjesztendők fel hozzám jóváhagyás végett.

Ezeket a határozatokat tehát a főispán már kormányhatósági jóváhagyással ellátva juttatja az alispánhoz az érdekeltekkel való közlés, valamint a határozatok alapján kiutalandó illetménytöbbletek számszerü megállapitása czéljából. A főispáni határozatok alapján utalványozandó magasabb illetményekről az alispán a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőséggel a B) minta szerint két példányban külön kimutatást készittet, és a kimutatás e czélra szolgáló rovatai alá bevezetteti az általa saját hatáskörében a kinevezett tisztviselők részére utalványozandó képesitési és szolgálati pótlékok, valamint magasabb fizetési fokozatu illetménytöbbletek összegeit. Ennek megtörténte után a szóban forgó kimutatást, a főispáni határozatokkal és az azokra vonatkozó iratokkal együtt, hozzám terjeszti fel.

Az előléptetést, illetőleg szolgálati pótlékban való részesitést megállapitó közgyülési, illetőleg főispáni határozatokat a jövőben is a most megállapitott szabály szerint kell kezelni.

Az 1912. évre esedékes illetménytöbbletek fedezésére szükséges állami pótjavadalmazásnak a vármegye székhelyén levő adóhivatalnál való folyósitása iránt a határozatok és az azok alapján összeállitott szükségleti kimutatások (A és B minta) kormányhatósági felülvizsgálatával kapcsolatosan fogok intézkedni. Az alispán a kormányhatósági jóváhagyás után a megállapitott magasabb illetményeket, amennyiben visszamenőleg az 1912. évi január hó 1-től váltak esedékessé, az emlitett időponttól számitva egy összegben, ha pedig későbbi időponttól állapittattak meg, esedékességük idejétől utalványozza. Egyidejüleg intézkedik a törvény 39. §-a értelmében az esetleges pótlékok megszüntetése,

illetőleg a megmaradó pótlék összegének és természetének megállapitása iránt.

Az 1913. évtől kezdve a vármegye közigazgatási, árva és gyámhatósági kiadásaira adandó állami javadalmazást a törvényben megállapitott illetmények számbavételével fogom kiutalványozni. Ehhez képest az 1913. évre készitendő költségvetés szükségleti részének I/a. rovata alatt a tisztviselők illetményeit már a törvény alapján megállapitott összegekkel, valamint a hivatalból utalványozandó szolgálati pótlékokban és — amint ez már eddig is megtörtént — a fizetési fokozatokban előre megállapithatólag bekövetkező változások számbavételével kell előirányozni.

E czélból a költségvetési füzet I/a. rovata részletezésénél a müködési, képesitési és az első, második, harmadik szolgálati pótlékok feltüntetésére nézve uj hasábokat kell nyitni.

Az évközi előléptetések és az évközben engedélyezett pótlékok czimén előálló és az illető évi költségvetési összhitelben fedezetet nem találó többletekre szükséges állami pótjavadalmazást a jövőben, ez irányu előterjesztése alapján, mindenkor az év végével fogom a vármegye rendelkezésére bocsátani.

A magasabb fizetési osztályba leendő előléptetésre, illetőleg a szolgálati, müködési és képesitési pótlékokra való igényre vonatkozó szabályok tekintetében a C) és D) alatti táblázatok nyujtanak könnyebb áttekintést.

A törvény e rendelkezéseinek fennakadás nélkül való alkalmazását azzal is elősegiteni kivánom, hogy rendeletemhez az igények és az illetmények megállapitásánál tájékoztató példatárt mellékelek, a szükségleti kimutatásban pedig az illetmények összegét példák közlésével tüntetem fel.

Meg vagyok arról győződve, hogy a vármegye közönsége, méltányolva a törvényhozás részéről a vármegyei tisztviselők anyagi helyzetének javitása érdekében ezuttal is tanusitott áldozatkészséget: a törvény pontos és szabatos végrehajtása körül egyfelől a közszolgálat, másfelől a vármegyei tisztviselők érdekeit szem előtt tartó gondossággal fog eljárni.

e) 1912. jul. 22. 115.731/1912. B. M. sz. valamennyi vármegyei törvényhatósághoz, az állami, vármegyei és államvasuti alkalmazottak családi pótlékáról és egyes egyéb intézkedésekről szóló 1912: XXXV. t.-czikknek*) a vármegyei alkalmazottakra vonatkozó végrehajtásáról.

Az állami, vármegyei és államvasuti alkalmazottak családi pótlékáról és egyes egyéb intézkedésekről szóló 1912: XXXV. t.-czikknek végrehajtása tárgyában, — azokra a vármegyei alkalmazottakra vonatkozólag, akik illetményeiket a háztartási alapból élvezik, — a következőket rendelem:

*) Az 1912: XXXV. t.-czikket fentebb az Állami Közigazgatás Szervezete czim alatt közöljük.

I. A vármegye alispánja köteles az alkalmazottakat azonnal felhivni, hogy ugy a törvény 3. és 4. §-a alapján a gyermek vagy gyermekek után járó családi pótlékra való igényüket, mint a törvény 8. és 9. §-a alapján engedélyezhető családi pótlékban való részesitésükre irányuló kérésüket — a szükséges igazoló iratok bemutatása mellett — a jelen körrendelet közzététele után azonnal, a jövőben pedig, amint a törvényben megkivánt előfeltételek beállottak, haladék nélkül közvetlen hivatali főnöküknek jelentsék be.

A bejelentések a törvény 17. §-a értelmében bélyegmentesek.

A közvetlen hivatali főnök — az általa legalkalmasabbnak talált módon — köteles meggyőződést szerezni arról, hogy a bejelentett adatok és körülmények megfelelnek-e a valóságnak. A közvetlen hivatali főnököt e tekintetben a törvény 15. §-a szerint vagyoni felelősség terheli.

Az alkalmazottak figyelmeztetendők, hogy a törvény 15. §-a értelmében az alkalmazásban vagy a családi viszonyokban beállott minden olyan változást, amely az eddig élvezett családi pótlék összegének leszállitását vagy felemelését, illetőleg a családi pótlék összegének teljes megszünését vonja maga után, az alkalmazott köteles közvetlen hivatali főnökének bejelenteni, továbbá hogy fegyelmi uton megtorolható vétséget követ el az az alkalmazott, aki hamis adatok bejelentése által közvetlen hivatali főnökét félrevezeti vagy a félrevezetést megkisérli, valamint az az alkalmazott is, aki a családi pótlék összegének leszállitását vagy a családi pótlék teljes megszünését maga után vonó változást nem jelenti be, vagy pedig annyira késedelmesen jelenti be, hogy abból az államkincstárra anyagi kár hárulhat.

Közvetlen hivatali főnök a központi alkalmazottakra vonatkozólag az alispán, illetőleg az árvaszéki és az árvaszékhez beosztott alkalmazottakra vonatkozólag az árvaszéki elnök, a járási alkalmazottakra vonatkozólag pedig a járási főszolgabiró.

Az árvaszéki elnök és a járási főszolgabirák részére járó családi pótlék szempontjából a közvetlen hivatali főnök teendőit az alispán, az alispánra vonatkozólag pedig annak törvényszerinti helyettese látja el.

A törvény 3. és 4. §-a alapján igényelhető családi pótlékokra vonatkozó bejelentésekre az A) mintáju bejelentési ivek használandók. Ezeket a közvetlen hivatali főnökök, miután a bejelentett adatok és körülmények valóságáról meggyőződést szereztek, igazoló aláirásukkal ellátva a vármegye alispánjához terjesztik be.

Ha az alkalmazottnak háromnál több ellátatlan gyermeke van, ugy csak a három legfiatalabb ellátatlan gyermek jelentendő be.

II. Azoknak az alkalmazottaknak részére, akiknek a törvény 3. és 4. §-aiban megkivánt feltételeknek megfelelő törvényes vagy törvényesitett édes vagy mostoha ellátatlan gyermekük van, a vármegye alispánja köteles a törvény 6. §-ában meg-

határozott összegü családi pótlékot, — kivéve azokat, amelyek jelen rendelet III. pontja értelmében függőben tartandók, — minden további utasitás bevárása nélkül a vonatkozó bejelentési ivek beérkeztével a törvény határozmányainak megfelelően azonnal megállapitani és kiutalványozni; még pedig azoknál az alkalmazottaknál, akiknek a törvény hatálybalépésekor már igényük volt családi pótlékra, jelen rendeletem vétele után, akiknek igénye pedig csak később nyilik meg, esetről-esetre. Minden esetben azonban csak akkor, ha a bejelentett adatok és körülmények valóságát a közvetlen hivatali főnök igazolta.

A családi pótlékot a törvény 3. és 4. §-ában megkivánt feltételeknek megfelelő ellátatlan gyermek után akkor is ki kell utalványozni, ha ez a gyermek nem is él az alkalmazottal közös háztartásban, hanem például rokonhoz, ismerőshöz vagy esetleg idegenekhez ellátásba adatott, vagy tanintézetben vagy nevelőintézetben fizetéses helyre elhelyeztetett.

III. A törvény 3. §-a értelmében a miniszterium állapitja meg rendeleti uton azt, hogy a családi pótlék szempontjából mit kell ellátásnak tekinteni, és hogy ilyen ellátás élvezésének esetében mikor kell a családi pótlékot véglegesen, és mikor csak időlegesen beszüntetni.

Ez a rendelet rövid időn belül közzé fog tétetni; a rendelet közzétételéig minden, bármilyen csekély összegü ellátás élvezésének esetén (köz- vagy magánszolgálatban való alkalmazás, ellátási-, nevelő- vagy tanintézetben nem fizetéses helyre való elhelyezés, alapitványnak vagy alapitványi helynek elnyerése, kereskedőnél, iparosnál vagy müvésznél növendék, tanoncz vagy inas minőségben való alkalmazás, önálló foglalkozás folytatása, a hadseregbe, a hadi tengerészethez vagy a honvédséghez való belépés, a megnősülés és a férjhezmenés) jelen rendelet második pontjában emlitett családi pótléknak megállapitását és kifizetését függőben kell tartani.

A törvény 8. §-a értelmében a miniszterium rendeleti uton állapitja meg azt is, hogy minő tanulmányok folytatása esetén lehet a második csoportba tartozó alkalmazottnak olyan gyermeke után családi pótlékot engedélyezni, aki tizenhatodik életévét már betöltötte.

Ez a rendelet legközelebb szintén közzé fog tétetni s ez alkalommal fog szabályozást nyerni az ilyen esetekben követendő eljárás is. Az emlitett rendelet közzétételéig ilyen gyermekek után családi pótlék engedélyezésének javaslatba hozatalát függőben kell tartani.

IV. Azokról az alkalmazottakról, akik legalább két, velük közös háztartásban élő és saját jövedelemmel nem biró családtagot tartanak el keresményükből, és akik ennélfogva családi pótléknak engedélyezését a törvény 9. §-a alapján, a törvény hatálybalépése alkalmából kérik, a hivatali főnökök — a mellékelt B. minta szerint — Jegyzékeket tartoznak késziteni; ezek a Jegyzékek, amelyeken a bejelentett adatok és körülmények valóságát a hivatalfőnökök aláirásukkal tartoznak igazolni, a családi

pótlék engedélyezése czéljából az alispán utján hozzám azonnal felterjesztendők.

Ezekbe a jegyzékekbe a 9. §. alapján családi pótlékért folyamodó olyan alkalmazottat is fel kell venni, akinek a törvény 3. és 4. §-ában megkivánt feltételeknek megfelelő egy vagy két gyermeke van, s aki ezenfelül még legalább két, vele közös háztartásban élő és saját jövedelemmel nem biró családtagot tart el keresményéből, azonban ilyen esetben a Jegyzék-ben fel kell emliteni, hogy az alkalmazott részére a törvény 3. vagy 4. §-a alapján a megkivánt feltételeknek megfelelő gyermek vagy gyermekek után milyen összegü családi pótlék utalványoztatott már.

V. A jelen körrendelet IV. pontjában emlitett Jegyzék-be az alkalmazottat csak akkor lehet felvenni, ha az általa eltartott, vele közös háztartásban élő és saját jövedelemmel nem biró családtag:

az alkalmazottnak a törvény 3. §-ában meghatározott életkort már elért törvényes vagy törvényesitett édes vagy mostoha gyermeke,

az alkalmazottnak házastársa, testvére, szülője vagy nagyszülője,

az alkalmazott házastársának testvére vagy az alkalmazott testvérének házastársa,

az alkalmazott házastársának szülője,

az alkalmazottnak teljes árvaságra jutott, vagyis szülőtlen unokája,

az alkalmazott testvérének vagy az alkalmazott házastársa testvérének teljes árvaságra jutott, vagyis szülőtlen gyermeke,

az alkalmazott által örökbefogadott vagy nevelt gyermek,

az alkalmazottnak vagy házastársának törvénytelen gyermeke.

VI. Ha az alkalmazott olyan családtag után kér családi pótlékot, aki nem tartozik a jelen rendelet V. pontjában felsorolt családtagok közé, vagy ha a családtag nem él az alkalmazottal közös háztartásban, hanem például az alkalmazott költségére valamely gyógyintézetben ápoltatik, ugy az ilyen alkalmazottról vagy alkalmazottakról a IV. pontban megállapitott eljárás szerint az összes szükséges adatokat és a kivételes méltánylást érdemlő körülmények felsorolását magában foglaló külön jegyzék készitendő és terjesztendő hozzám fel.

VII. Ugyancsak külön-külön — s az összes szükséges adatokat magában foglaló jegyzékkel (B) minta) felszerelt — rövid jelentések terjesztendők fel hozzám mindazokról az alkalmazottakról, akik családi pótléknak engedélyezését a törvény 9. §-a alapján a jövőben kérik, vagyis akiknél csak a törvény hatálybalépése után áll be az az ok, amely miatt családi pótléknak engedélyezése kéretik.

Tekintettel arra, hogy a törvény 10. §-a értelmében ilyen esetekben a családi pótlék csak az engedélyező miniszteri határo-

zat keltét követő naptári évnegyedtől kezdve jár, különös gondot kell forditani arra, hogy az ilyen bejelentések soronkivül intéztessenek el, és hogy a jelentések hozzám sürgősen terjesztessenek fel, nehogy a késedelmes elintézés miatt az alkalmazott hátrányt szenvedjen.

VIII. A jegyzék egyes rovatainak pontos kitöltésére különös gondot kell forditani s a közvetlen hivatali főnök a jegyzékekben — minden egyes alkalmazottra nézve külön-külön — néváláirásával köteles igazolni, hogy meggyőződést szerzett arról, hogy a bejelentett adatok és körülmények a valóságnak megfelelnek.

IX. A hozzám felterjesztett jegyzékek alapján általam engedélyezett családi pótlékokat az erre vonatkozó rendelet vétele után azonnal ki kell utalványozni.

X. A törvény 5. §-ának első bekezdése állapitja meg, hogy kik azok, akik családi pótlékra igényt egyáltalán nem tarthatnak, ugyane szakasz második és harmadik bekezdése pedig kimondja, hogy a második csoport 2. pontjában emlitett alkalmazottak (dijnokok), valamint a második csoport 8. pontjában emlitett alkalmazottak (havi- vagy napibér mellett állandóan alkalmazott altisztek és szolgák) családi pótlékra csak egy évi szolgálat után tarthatnak igényt.

A dijnokokra nézve még azt a feltételt is kiköti a törvény 5. §-a, hogy családi pótlékra csak akkor van igényük, ha nem élveznek állami, vármegyei vagy államvasuti pénztárból, a családi pótlék mértékét elérő vagy meghaladó nyugellátást vagy kegyelmi ellátást.

Figyelmeztetem az alispánt, hogy dijnokok és havi vagy napibér mellett állandóan alkalmazott altisztek és szolgák részére családi pótlékot csak akkor állapitson meg, illetőleg családi pótléknak a törvény 9. §-a alapján való engedélyezését csak akkor hozza javaslatba, ha a törvény 5. §-ában megkivánt feltételek megvannak.

Figyelemmel a törvény 5. §-ának rendelkezésére, ugy a dijnokok, mint a havi vagy napibéres szolgák csak az esetben részesithetők családi pótlékban, ha költségvetésileg rendszeresitett állásokra vannak alkalmazva.

XI. Ugy a törvény hatálybalépése alkalmából, mint a jövőben utalványozandó családi pótlékokat — tekintet nélkül arra, hogy gyermek után járó, vagy a törvény 9. §-a alapján engedélyezett családi pótlékról van szó — minden alkalmazottra nézve a fizető pénztárnak külön kiadandó s a mellékelt mintáknak (C. és D.) megfelelő utalványrendelettel kell kiutalványozni.

Az utalványrendelet kiadására az alispán illetékes.

Az utalványozást az illető alkalmazottak állása szerint a háztartási költségvetés I/a, I/b és II. rovata terhére kell eszközölni.

Ha az alkalmazottnak háromnál több — a törvény 3. és 4. §-ában megkivánt feltételeknek megfelelő — gyermeke van, a fizető pénztárnak kiadandó utalványrendeletben csak a három

legfiatalabb gyermeket kell nészerint felsorolni. Ha az utalványrendeletben névszerint felsorolt valamelyik gyermek után járó pótlék a törvény határozmányai értelmében később megszünik, az alkalmazottnak családi pótlákát a változott viszonyokhoz képest ujból kell megállapitani és ujabb utalványrendelettel folyósitani.

XII. A törvény 11. §-a értelmében a 2. §. szerint megállapitott második csoport 2. és 8. pontjai alá tartozó alkalmazottaknak (dijnokok, havi vagy napi bér mellett állandóan alkalmazott altisztek és szolgák) családi pótlékát utólagos, az öszszes többi alkalmazottak családi pótlékát pedig előzetes negyedévi részletekben, még pedig mindig a naptári évnegyedeknek megfelelően kell folyósitani.

Azoknál az alkalmazottaknál, akik részére a családi pótlék utólagos negyedévi részletekben folyósittatott, a törvény 16. §-ában foglaltak értelmében a kifizető pénztár utasitandó, hogy a családi pótléknak egyes negyedévi részleteit csak akkor lehet kifizetni, ha a közvetlen hivatali főnök a családi pótlékról szóló nyugtára vezetett néváláirásával igazolja, hogy meggyőződést szerzett arról, hogy a családi pótlék élvezésének alapjául szolgáló feltételek fennforognak. Ezt a negyedévenkint való igazolást a szóban levő alkalmazottaknál nemcsak a törvény 9. §-a alapján engedélyezett, hanem a gyermek után járó családi pótlékoknál is követelni kell.

XIII. A törvény hatálybalépésének időpontjában már alkalmazásban álló alkalmazottak részére — a törvény 21., illetőleg 10. §-a értelmében — az 1912. évi január hó elseje előtt, valamint az 1912. évi január hó elsejétől márczius hó végéig terjedő időben született gyermekek után járó családi pótlékot 1912. évi január hó elsejétől kezdve, az 1912. évi április hó elsejétől junius hó végéig terjedő időben született gyermekek után járó családi pótlékot 1912. évi április hó elsejétől kezdve, az 1912. évi julius hó elsejétől szeptember hó végéig terjedő időben született gyermekek után járó családi pótlékot pedig 1912. évi julius hó elsejétől kezdve kell folyósitani.

A törvény hatálybalépésének időpontjában már alkalmazásban álló alkalmazottak részére a törvény 9. §-a alapján engedélyezett családi pótlékokat — feltéve, hogy a családi pótlékban való részesitésre irányuló kérés a közvetlen hivatali főnöknél a törvény hatálybalépésétől számitott három hónapon belül jelentetett be — a törvény 21. §-a értelmében 1912. évi január hó elsejétől kezdve kell folyósitani akkor, ha az az ok, amely miatt családi pótléknak engedélyezése kéretett, 1912. évi január hó elseje előtt állott be; ha pedig az emlitett ok az 1912. évi január hó elsejétől márczius hó végéig terjedő időben állott be, a családi pótlékot 1912. évi április hó elsejétől kezdve, és ha az emlitett ok az 1912. évi április hó elsejétől junius hó végéig terjedő időben állott be, a családi pótlékot 1912. évi julius hó elsejétől kezdve kell folyósitani.

A törvény hatálybalépésének időpontjában alkalmazásban álló olyan alkalmazottaknál, akiknek a fentiek szerint igényük volt arra, hogy részükre 1912. évi január, április vagy julius hó elsejétől kezdve családi pótlék folyósittassék, akiknek azonban ez az igényük a törvény 12. §-a értelmében időközben már meg is szünt, a családi pótléknak arra a negyedévre, illetőleg a törvény 13. §-ának második bekezdésében emlitett esetben azokra a napokra eső részleteit, amelyekre az alkalmazottnak a fentiek szerint igénye volt családi pótlékra, utólag ki kell utalványozni.

XIV. Az utalványozott családi pótlékot az igényjogosult alkalmazottnak számlakönyvi (számfejtőkönyvi) lapján kell előirni s mindazoknál az alkalmazottaknál, akik rendes illetményeiket fizetési könyvecske (fizetési iv) mellett veszik fel, a fizetési könyvecskében (fizetési iven) az utalványozott és a kifizetett családi pótlékokat is fel kell tüntetni.

A családi pótléknak 1912. évi január hó elsejétől szeptember hó végéig esedékes részleteiről az alkalmazottak külön nyugtákat tartoznak kiállitani, az 1912. évi október hó elsejétől kezdve esedékes részletek azonban a rendes illetményekkel együtt is nyugtázhatók.

Akár külön, akár együttes nyugta kiállitása esetén a nyugtákon ki kell tüntetni azoknak a gyermekeknek, illetőleg azoknak a családtagoknak a nevét, akik után az alkalmazott családi pótlékot élvez; együttes nyugta kiállitása esetén pedig külön ki kell tüntetni a nyugtázott családi pótléknak összegét is.

XV. A törvény 12. §-a szabályozza azt, hogy milyen esetekben szünik meg a családi pótlék élvezete, a 13. §. állapitja meg, hogy milyen időponttal kell a családi pótlékot a jogczim megszünése esetén beszüntetni, a 15. §. pedig kimondja, hogy a közvetlen hivatali főnök köteles — az alkalmazottnak erre vonatkozó bejelentése alapján — a családi pótlék összegének leszállitása vagy a családi pótlék beszüntetése iránt a szükséges intézkedéseket haladék nélkül megtenni.

A törvény eme határozmányaira különösen felhivom ugy a közvetlen hivatali főnököknek, mint az alispánoknak a figyelmét, nehogy a megszünt családi pótlékok késedelmes beszüntetéséből az államkincstárra kár háruljon.

XVI. Azok a volt alkalmazottak, akik a törvény hatálybalépésének időpontjában, vagyis 1912. évi julius hó 11-én már nem állottak tényleges szolgálatban, családi pótlékra igényt nem tarthatnak, mert a törvény — a 21. §. első bekezdése szerint — a kihirdetés napján lépett hatályba, továbbá mert a törvény 1. §-a szerint családi pótlék csak a tényleges szolgálatban álló alkalmazottaknak jár, és mert a 21. §-nak második és harmadik bekezdésében foglalt határozmányok csak a törvény hatálybalépésének időpontjában alkalmazásban álló alkalmazottakra vonatkoznak.

XVII. Az alispán a törvény 3. és 4. §-a alapján, jelen rendeletem vétele után, megállapitott és kiutalványozott családi pótlékokról (l. jelen rendeletem II. pontját) a pénzügyigazgatóság

mellé rendelt számvevőség által (számvevőségi kirendeltség) az E) minta szerint kimutatást készittet s azt a számvevőség főnökének (kirendeltség vezetőjének) aláirásával, valamint a saját aláirásával ellátva, két példányban hozzám felterjeszteni köteles.

Ezen kimutatás, valamint a törvény hatályba lépése alkalmából jelen rendelet IV. és VI. pontja szerint hozzám felterjesztett jegyzékek alapján az 1912. évre kiutalványozott, illetőleg részemről engedélyezett családi pótlékok végleges fedezésére szükséges állami javadalmazást (czim) rendelkezésére fogom bocsátani.

XVIII. Ugy az alispán által megállapitott, mint pedig a részemről engedélyezett családi pótlékokat a háztartási alap zárszámadásában annál a rovatnál, amelynek terhére az alkalmazott a rendes illetményeit élvezi, tehát I. a), I. b) és II. rovatainál „családi pótlékok“ czimen külön alrovat alatt kell elszámolni.

Ugyancsak külön alrovat alatt kell elszámolni, — a rendes bevételek „állami javadalmazás“ rovaton, — a családi pótlékok fedezése czéljából (czim) részére engedélyezett és a háztartási naplóba bevételezett állami javadalmazást.

XIX. Az 1913. évtől kezdve ugyanezen rovatbeosztás szerint és ugyancsak külön alrovatok alatt kell a tényleges állapotnak megfelelően, tehát csak a már megállapitott és engedélyezett családi pótlékokat és az azok fedezésére szükséges állami javadalmazást a háztartási alap évi költségvetéseiben előirányozni. Az előirányzott szükségleti összegek igazolásául, a vonatkozó alrovatok mellékleteiként, a költségvetéshez az F) mintának megfelelő részletes kimutatások csatolandók.

Amennyiben a törvény hatálybalépte alkalmából megállapitandó és engedélyezendő családi pótlékok összege a jövő 1913. évi háztartási költségvetés közgyülési tárgyalásáig megállapitható, és e miatt költségvetésileg előirányozható még nem lenne, ugy az F) mintáju szükségleti kimutatások utólag terjesztendők fel hozzám.

Ezen kimutatások alapján az 1913. évi háztartási költségvetésbe hivatalból fogom beállitani a családi pótlékok czimén felmerülő szükségleteket és az azok fedezésére szolgáló állami javadalmazást.

XX. Felhatalmazom a vármegye alispánját, hogy a törvény 3. és 4. §-ai alapján megállapitott, valamint a részemről engedélyezett családi pótlékokat jelen rendeletem végrehajtása alkalmából, nemkülönben a szükséghez képest, a jövőben is, a háztartási költségvetésben engedélyezett végösszegeken tulmenőleg is utalványozhassa.

XXI. Amennyiben a családi pótlékok fedezésére engedélyezett állami javadalmazás az évközi változások következtében elégtelen volna, ugy a szükséges póthitel engedélyezése czéljából az évközben megszünt és évközben megállapitott, illetőleg engedélyezett családi pótlékokról a számvevőség által készitett és a vármegye alispánja által is aláirt részletes kimutatás terjesztendő hozzám fel, minden év deczember hó 10-ig.

XXI. A „családi pótlék" czimén nyitandó alrovatok és a háztartási alap rovatai között hitelátruházásnak helye nincs.

A családi pótlékok fedezésére engedélyezett állami javadalmazásból az e czimen tényleg felmerült (előirt) kiadások levonása után az év végén esetleg fenmaradó összeg minden következő év január hó 20-ig az alispán által tárczám javára visszautalványozandó, amiről az alispán, a számvevőség által készitett és az évi bevételt (állami javadalmazás), és az évi kiadásokat rovatonkint végöszegeikben feltüntető főkönyvi kivonat kiséretében hozzám ugyanarra az időre jelentést tenni tartozik.

XXII. A kórházi alkalmazottak családi pótléka tekintetében külön fogok intézkedni.

Azokra az alkalmazottakra vonatkozólag, akik az utadóalapból élvezik illetményeiket, a m. kir. kereskedelmi miniszter ur intézkedik.

XXIII. Figyelmeztetem végül a vármegye alispánját, valamint a közvetlen hivatali főnököket, hogy a törvény határozmányaihoz, valamint e körrendelet rendelkezéseihez a legszigorubban alkalmazkodjanak.

Amennyiben valamely családi pótlék megállapitása, utalványozása vagy kifizetése tekintetében kételyek merülnének fel, ugy a vármegye alispánja tegyen hozzám esetről-esetre jelentést, melyhez a B) mintának megfelelő és az összes szükséges adatokat magában foglaló jegyzék csatolandó.

1. számu melléklet.

A) minta a 115,731/1912. B. M. számu körendelethez.

Bejelentési iv

az 1912: XXXV. t.-cz. 3. és 4. §-ai alapján igényelhető családi pótlékról.

. . . . N. N. . . . . , (állás megjelölése) . . . . az alább felsorolt törvényes vagy törvényesitett, édes vagy mostoha ellátatlan gyermekei után jelenti be az 1912: XXXV. t.-cz. . . . . . . §-a alapján őt megillető családi pótlékra való igényét:

az 19 . . . évi . . . . hónap . . .-n született . . . . (a gyermek neve)

az 19 . . . évi . . . . hónap . . .-n született . . . . (a gyermek neve)

az 19 . . . évi . . . . hónap . . .-n született . . . . (a gyermek neve)

Kelt . . . . 19 . . év . . . . . . hónap . . én.

A bejelentő aláírása:

Név: . . . .

Állás: . . . .

A bejelentett adatok valóságát személyesen szerzett meggyőződés alapján igazolom.

Kelt stb.

Név: . . . .

Állás: . . . .

hivatalfőnök.

A fenti adatok alapján . . . . K szóval: . . . . K családi pótlék megállapittatván, az . . . . . 19 . . . . számu alispáni rendelettel kiutalványoztatott.

Kelt . . . . 19 . . évi . . . . hónap . . -n:

(P. H.) . . . . (P. H.) . . . .

alispán. számvevőségi főnök (számvevőségi kirendeltség vezetöje.)

2. számu melléklet.

B) **minta a 115.731/1912. B. M. sz. körrendelethez.**

J e g y-

azokról az alkalmazottakról, akik részére az 1912 : XXXV. törvény-

1.	2.			3.		4.		
	Az alkalmazottnak			Az alkalmazott a törvény 2. §-ában meghatározott		Az alkalmazott keresményéből eltartott, vele közös háztartásban élő és saját jövedelemmel nem biró családtagoknak		
Sorszám	neve	állása	családi állapota (nőtlen, hajadon, nős, férjes, özvegy)	melyik csoportba tartozik	hányadik pont alá tartozik	neve	kora	az alkalmazotthoz való rokonsági viszonya
1.	Kiss Péter	fő-szolgabiró	nős	1.	1.	Kiss Péterné Kiss Jolán	26 22	neje nővére
2.	Kárády Sebestyén	vármegyei al-jegyző	nőtlen	1.	1.	Karády János Karády Jánosné	60 57	atyja anyja
3.	Nemes János	szolgabiró	özvegy	1.	1.	Nemes Jolán Kerekes Mária	26 58	leánya házastársának anyja
4.	Magyari Imre	irnok	nőtlen	1.	1.	Nagy János Nagy Péter Nagy Margit	12 10 7	nővérének szülőtlen gyermekei
5.	Parajdi Péter	dijnok	nős	2.	2.	Parajdi Péterné Parajdi Jolán Hámos János	58 26 80	neje leánya házastársának atyja
6.	Tömő Ferencz	hivatalszolga	özvegy	2.	3.	Futó Jolán Futó Károly	15 11	törvénytelen gyermekei
7.	Bencze Károly	havibéres szolga	nős	2.	8.	Bencze Károly Bencze Ferenc Fodros Margit Csató Gizella	36 82 32 10	neje nagyapja házastársának nővére fogadott gyermek

z é k

czikk 9. §-a alapján családi pótléknak engedélyezése javaslatba hozatik.

5.	6.	7.	8.	9.
Megjelölése annak az oknak, amely miatt a családtagokat az alkalmazott tartja el, valamint az egyéb méltánylást érdemlő körülményeknek	Az alkalmazott vagyoni viszonyainak rövid ismertetése	A javaslatba hozott családi pótléknak egy évi összege	Felemlitése annak, hogy az alkalmazott részére utalványoztatott-e a törvény 3. vagy 4. §-a alapján családi pótlék, és ha igen, mily összegben	A közvetlen hivatali főnök néváláirása, melylyel igazolja, hogy a 4., 5. és 6. rovatokban foglalt adatok valóságáról meggyőződött
saját jövedelme egyiknek sincs, a nővér okleveles tanitónő, de állása jelenleg nincs	az alkalmazottnak évi 120 K jövedelmet hajtó ingatlana van	200	—	Donáth s. k.
saját jövedelme egyiknek sincs	az alkalmazottnak az állása utáni járandóságokon kivül egyéb jövedelme nincs	200	—	Donáth s. k.
saját jövedelme egyiknek sincs	az alkalmazottnak 8.000 K értékü, de jövedelmet nem hajtó lakóháza van	200	—	Donáth s. k.
saját jövedelme egyiknek sincs	az alkalmazottnak 1.000 K értékü szöllő-földje van	400	—	Donáth s. k.
saját jövedelme egyiknek sincs	az alkalmazottnak az állása utáni járandóságokon kivül egyéb jövedelme nincs	200	—	Donáth s. k.
saját jövedelme egyiknek sincs	az alkalmazottnak vagyona nincsen, a helybeli takarékpénztár épületében házmester s ezért ingyen lakást kap	100	Egy gyermek, Tömő János után 100 K családi pótlék utalványoztatott	Donáth s. k.
saját jövedelme egyiknek sincs	az alkalmazottnak 4.000 K értékü, de jövedelmet nem hajtó lakóháza van	300	—	Donáth s. k.

3. számu melléklet.

C) minta a 115.731/1912. B. M. sz. körrendelethez.

Utalványrendelet-minta a gyermekek után járó családi pótlék folyósitására.

M. kir. adóhivatalnak

Zombor.

Baki Pál árvaszéki ülnök részére az 1912: XXXV. törvényczikk 6. §-a alapján három ellátatlan gyermeke után, és pedig:
az 1900. évi október hó 5-én született János,
az 1902. évi márczius hó 15-én született Béla és
az 1912. évi junius hó 20-án született József
után egyenkint évi 200 K, összesen tehát évi 600 K családi pótlék állapittatott meg.

Utasitom ennélfogva az adóhivatalt, hogy a fentemlitett évi hatszáz (600) korona családi pótlékból évi négyszáz (400) koronát 1912. évi január hó elsejétől kezdve, évi kettőszáz (200) koronát pedig 1912. évi április hó elsejétől kezdve (előzetes naptári negyedévi részletekben, bélyeggel szabályszerüen ellátott nyugtákra további rendelkezésemig, illetőleg mindaddig fizesse ki, amig a gyermekek valamelyike huszonnegyedik életévét el nem éri.)*)

A kifizetett összegeket a háztartási naplóban helyezze kiadásba s a háztartási alap 1912. évi költségvetésének (I/a., I/b. vagy II.) rovatán „családi pótlékok" czimen nyitott külön alrovat terhére számolja el.

Zombor, 1912. évi julius hó 20-án.

Alispán.

*) A törvény 2. §-a szerint megállapitott második csoport 2. és 8. pontjai alá tartozó alkalmazottak (dijnokok, havi vagy napibér mellett állandóan alkalmazott altisztek és szolgák) családi pótlékára vonatkozólag az utalvány (előzetes naptári negyedévi részletekben, bélyeggel szabályszerüen ellátott nyugtákra további rendelkezésemig, illetve mindaddig fizesse ki, amig a gyermekek valamelyike huszonnegyedik életévét el nem éri) része a következőleg módosul: „utólagos naptári negyedévi részletekben, szabályszerüen felbélyegzett és közvetlen hivatali főnök igazoló záradékával is ellátott nyugtákra további rendelkezésemig, illetőleg mindaddig fizesse ki, amik a gyermekek valamelyike tizenhatodik életévét el nem éri."

4. számu melléklet.

D) minta a 115,731/1912. B. M. sz. körrendelethez.

Utalványrendelet-minta a családtagok után engedélyezett családi pótlék folyósitására.

M. kir. adóhivatalnak

Kolozsvár.

A m. kir. belügyminiszter urnak 1912. évi szeptember hó 20-án kelt 88.736. számu rendelete szerint: Major Pál szolgabiró részére, az 1912: XXXV. törvényczikk 9. §-a alapján, a nevezettel közös háztartásban élő és saját jövedelemmel biró két családtag után, és pedig:

nővére Major Róza (született 1892. évi április hó 7-én) és
édes anyja Major Károlyné (született 1866. évi május hó 8-án)

után összesen évi 200 K családi pótlék engedélyeztetett.

Utasitom ennélfogva az adóhivatalt, hogy a fentemlitett évi kettőszáz (200) korona családi pótlékot 1912. évi október hó elsejétől kezdve (előzetes naptári negyedévi részletekben, bélyeggel szabályszerüen ellátott nyugtákra, további intézkedésig fizesse ki.)*)

A kifizetett összegeket a háztartási naplóban helyezze kiadásba, s a háztartási alap 1912. évi költségvetésének (I/a, I/b vagy II.) rovatán „családi pótlékok" czimén nyitott külön alrovat terhére számolja el.

Kolozsvár, 1912. évi julius hó 20-án.

Alispán.

---

*) A törvény 2. §-a szerint megállapitott második csoport 2. és 8. pontjai alá tartozó alkalmazottak (dijnokok, havi- vagy napibér mellett állandóan alkalmazott altisztek és szolgák) családi pótlékára vonatkozólag az utalvány (előzetes naptári negyedévi részletekben, bélyeggel szabályszerüen ellátott nyugtákra, további intézkedésig fizesse ki) része a következőleg módosul: „utólagos naptári negyedévi részletekben szabályszerüen felbélyegzett, a közvetlen hivatali főnök igazoló záradékával is ellátott nyugtákra további intézkedésik fizesse ki."

5. számu melléklet.

E) minta a 115.731/1912. B. M. sz. körrendelethez.

Kimutatás

a vármegyei alkalmazottak részére az 1912: XXXV. t.-c. 3. és 4. §-ai alapján az ....évre kiutalványozott családi pótlékról.

Sorszám	Az alkamazott					Mely csoportba tartozik	Törvényes vagy törvényesitett édes vagy mostoha ellátatlan gyermek				Megállapitott családi pótlék				A családi pótlékból az 1912. év végéig esedékes	Jegyzet
	neve	állása	mely időtől áll családi pótlékra igényt adó alkalmazásban				neve	születési ideje			évi összege	melyidőponttól				
			év	hó	nap			év	hó	nap	K	év	hó	nap	K	
1	N. N.	árvaszéki ülnök	1890	december	27	I.	N. N. N.	1896 1908 1912	junius október augusztus	23 18 8	*) 200 200	1912 1912	január julius	1 1	200 100	*) Megállapitás ellátás kérdése miatt függőben.
2	N. N.	dijnok	1906	október	13	II.	N. N.	1910 1912	február március	28 7	100 100	1912 1912	január január	1 1	100 100	
3	N. N.	dijnok	1911	március	1	II.	N.	1911	december	19	100	1912	április	1	75	
4	N. N.	altiszt v. szolga	1893	junius	1	II.	N. N.	1898 1901	szeptemb. julius	9 23	100 100	1912 1912	január január	1 1	100 100	
5	N. N.	havibéres hiv. szolga	1911	junius	1	II.	N.	1912	január	30	100	1912	julius	1	50	

....19......év..............................hó............-én.

(P. H.) (P. H.)

.... alispán.

.... számv. főnök.

6. számu melléklet.

Melléklet a házt alap 191 . . évi költségvetésének I/a rovat 1. alrovatához.*)

F) minta a 115.731/1912. B. M. sz. körrendelethez.

K i m u t a t á s

a háztartási alap 191...évi költségvetésében a..........rovat..........alrovatán előirányzott családi pótlékokról.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Sorszám	N é v	Állás	A törvény 3. vagy 4 §-a alapján megállapitott családi pótlék				A törvény 8. és 9. §-a alapján a belügyminiszter által engedélyezett családi pótlék				A 7. és 11. rovat összege	Megjegyzés
			az alispáni rendeletek száma	hány gyermek után	mely időtől kezdve	összeg	a min. rendelet száma	hány gyermek v. családtag után	mely időtől kezdve	összeg		

*) vagy: I. b. rovat 1. alrovatához, II. rovat 1. alrovatához.

d) 1912. *aug.* 8. 126.413/1912. *B. M. sz. körrendelet valamennyi vármegyei törvényhatósághoz,*

a m. kir. minisztérium által az 1912 : XXXV. t.-cz. 3. és 8. §-ai alapján 4596/1912. M. E. és 4597/1912. M. E. sz. a kiadott rendeletek*) megküldéséről.

Az állami, vármegyei és államvasuti alkalmazottak családi pótlékáról és egyes egyéb intézkedésekről szóló 1912: XXXV. t.-cz. 3. és 8. §-a értelmében a m. kir. minisztérium rendeletileg állapitja meg azt hogy a gyermekek után engedélyezendő családi pótlék szempontjából mit kell ellátásnak tekinteni, és hogy a törvény 2. §-ában emlitett 2-ik csoportba tartozó alkalmazottaknak 16-ik életévüket betöltött gyermekei után minő tanulmányok folytatása esetén engedélyezhető családi pótlék.

A m. kir. minisztérium a vonatkozó rendeleteket 4596/1912. M. E. és 4597/1912. M. E. sz. alatt kibocsátván, azokat — utalással a 115,731—1912. B. M. sz. itteni körrendelet 3. pontjában foglaltakra — tudomás és alkalmazkodás végett közlöm.

Külön is felhivom ez alkalomból a közvetlen hivatali főnökök figyelmét arra, hogy a gyermekek ellátatlan voltának igazolásául a 4596/1912. M. E. sz. rendelet határozmányainak szigoru szem előtt tartásával járjanak el. Amennyiben pedig az ellátás kérdésének szempontjából a legcsekélyebb aggály vagy kétely merülne fel, a vitás kérdés az alispán utján előzetes döntésem alá terjesztendő.

A törvény 8. §-a alapján engedélyezhető családi pótlékra vonatkozólag követelendő eljárást illetőleg értesitem (Czímet), hogy a beadott kérvények a 16-ik életévet megelőző időre engedélyezett családi pótlékra vonatkozó bejelentési ivvel és a tanulmányok kiváló eredménynyel való folytatását igazoló okmánynyal együtt lesznek az alispán által véleményes jelentése kiséretében hozzám esetről-esetre felterjesztendők.

*) E két rendeletet fentebb az Állami Közigazgatás szervezete czim alatt közöljük.

e) A közigazgatási bizottság.

A 420. lapon az I. Fej. A bizottság tagjai és általános intézkedések alá beillesztendő:

1912: *XXIII. t.-cz. a mezőgazdasági ügyeknek a tövrényhatóságoknál való elintézéséről.*

1. §. Vármegyei törvényhatóságokban a mezőgazdasági ügyekre nézve az előadói teendőket a vármegye területén müködő m. kir. gazdasági felügyelőség vezetője teljesiti, akinek váleményét más olyan közigazgatási ügyekben is meg kell hallgatni, amelyek mezőgazdasági érdekeket érintenek.

2. §. A m. kir. gazdasági felügyelőség vezetője, mint a vármegye előadója, szolgálati viszony tekintetében a törvényhatóságnak és első tisztviselőjének alá van rendelve, s a vármegye egyéb előadóira irányadó ügyviteli szabályok szerint, a vármegye által kijelölt hivatalos helyiségben müködik. A vármegyéket e müködés fejében — az irodai dologi szükségleteket kivéve — semmiféle anyagi kötelezettség nem terheli.

3. §. Olyan vármegyére nézve, melyben ez idő szerint nincs szervezve m. kir. gazdasági felügyelőség, az e törvé-

nyen alapuló feladatkör ellátásával a földmivelésügyi minister valamely szomszéd vármegye m. kir. gazdasági felügyelőségének vezetőjét bizza meg.

4. §. A m. kir. gazdasági felügyelőség vezetője a városi törvényhatóságoknak gazdasági tanácsadója, aki a törvényhatóság vagy első tisztviselőjének felhivására mezőgazdasági szakkérdésekben véleményét nyilvánitani köteles.

A városi törvényhatóságra nézve illetékes m. kir. gazdasági felügyelőség vezetőjét a földmivelésügyi minister jelöli ki.

5. §. A mezőgazdasági érdekek védelme és előmozditása céljából a m. kir. gazdasági felügyelőség vezetője mind vármegyei, mind városi törvényhatóságokban önálló előterjesztést és javaslatot is tehet, melyet a törvényhatóságnak tárgyalnia kell.

6. §. A m. kir. gazdasági felügyelőség vezetőjének ülési és szavazati joga van mindazon vármegyei és városi törvényhatóságok közgyülésén, amelyekre müködése kiterjed; ugyane törvényhatóságok közigazgatási bizottságának pedig tagja és mezőgazdasági szakelőadója.

7. §. A m. kir. gazdasági felügyelőség vezetőjére nézve az előadói minőségben elkövetett fegyelmi vétség esetében fegyelmi tekintetben elsőfokulag a közigazgatási bizottság jár el (1876: VI. t.-cz. 42. §.). Az elsőfoku határozat ellen a földmivelésügyi ministerhez lehet fellebbezni.

8. §. A m. kir. gazdasági felügyelőség vezetőjének ezen törvényen alapuló feladatkörét részletesen a földmivelésügyi és belügyi ministerek által kiadandó utasitás szabályozza.

9. §. Az állategészségügyek ellátására nézve az 1900: XVII. t.-cz. érintetlenül marad.

10. §. Az 1882. XX. t.-cz. hatálya és az általa rendszeresitett közgazdasági előadók megbizása e törvény hatályba léptével megszünik.

Azokban a vármegyékben, amelyekben külön gazdasági előadói állás van rendszeresitve, ennek az állásnak legközelebbi megüresedéséig a mezőgazdasági ügyekre nézve az előadói teendőket a mostani előadó teljesiti és a m. kir. gazdasági felügyelőség vezetője ezen idő alatt csak az e törvény 5. és 6. §-aiban megállapitott jogokat és kötelességeket gyakorolja.

Az e törvény életbe lépte után megüresedő ily állások többé be nem tölthetők.

11. §. Budapest székesfővárosra és Fiume városra és kerületére e törvény hatálya nem terjed ki.

12. §. E törvény életbe léptének napját a földmivelésügyi és a belügyi ministerek egyetértően rendeletben állapitják meg. A törvény végrehajtásával a földmivelésügyi és belügyi ministerek bizatnak meg.

1912. nov. 21. 12.200/1912. F. M. eln. számu rendelet, a mezőgazdasági ügyeknek a törvényhatóságnál való intézéséről szóló 1912. évi XXIII. törvényczikk életbeléptetése és végrehajtása tárgyában.

I. Valamennyi vármegyei törvényhatósághoz.

A mezőgazdasági ügyeknek a törvényhatóságoknál való intézéséről szóló 1912: XXIII. t.-cz. hatálybalépésének napját — az idézett t.-cz. 12. §-ában nyert felhatalmazás alapján — a. m. kir. belügyminiszterrel egyetértően az 1913. évi január hó 1-ében állapitom meg.

Ennek a törvényczikknek végrehajtása és a m. kir. gazdasági felügyelőség vezetőinek e törvényen alapuló feladatköre tárgyában a törvény 12., és illetőleg 8. §-ában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. belügyminiszterrel egyetértően az alábbiakat rendelem.

1. 1913. évi január hó 1-től kezdve a törvény 1. és 6. §-a értelmében a mezőgazdasági ügyekben az előadói teendőket a törvényhatósági közgyülésben is a vármegye területén müködő m. kir. gazdasági felügyelőség vezetője, illetőleg, ahol ezidőszerint m. kir. gazdasági felügyelőség nincs szervezve, annak a m. kir. gazdasági felügyelőségnek a vezetője teljesiti, akit ezzel a m. kir. földmivelésügyi miniszter megbiz.

Kivételt állapit meg a törvény 10. §-a azokra a vármegyékre, amelyekben külön gazdasági előadói állás van rendszeresitve. Ezekben ugyanis — a gazdasági előadói állás legközelebbi megüresedéséig — a mezőgazdasági ügyekre nézve az előadói teendőket ezután is a mostani előadó teljesiti.

Az előadói teendőkön kivül azonban az ilyen vármegyékben is gyakorolja a m. kir. gazdasági felügyelőség vezetője mindazokat a jogokat és teljesiti mindazokat a kötelességeket, amelyeket az 1912: XXIII. t.-cz. 5. és 6. §-a a m. kir. gazdasági felügyelőség vezetőjére ruház. Tehát a mezőgazdasági érdekek védelme és előmozditása czéljából jogosult önálló előterjesztéseket s javaslatokat tenni, amelyeket a törvényhatóság tárgyalni köteles (T. 5. §.), a törvényhatósági bizottsági közgyülésen ülési és szavazati joggal bir, a közigazgatási bizottságnak pedig tagja és mezőgazdasági szakelőadója. (T. 6. §.).

A rendszeresitett törvényhatósági gazdasági előadói állások a törvény 10. §-a értelmében legközelebbi megüresedésük után nem tölthetők be; és attól kezdve a m. kir. gazdasági felügyelőség vezetőjére önmagától átszáll az a teljes hatás- és feladatkör, amelyet az 1912: XXIII. t.-cz. megállapit.

2. A m. kir. gazdasági felügyelőség vezetője, mint törvényhatósági előadó, ebben a minőségben szolgálati viszony tekintetében a törvényhatóságnak és első tisztviselőjének, az alispánnak alá van rendelve és ezeknek ebben az ügykörben kiadott rendelkezéseit és utasitásait teljesiti.

Egyéb szolgálata tekintetében a m. kir. földmivelésügyi miniszter fennhatósága alatt áll.

Ha a m. kir. gazdasági felügyelőség vezetőjének e kétféle szolgálati körében egyidejüleg olyan feladatokat kellene teljesitenie, amelyek mindenikének egyszerre nem felelhet meg, a törvényhatósági feladatok teljesitését helyettesére bizhatja. Ha azonban ezek személyes közremüködését kivánják meg, a felmerült nehézségről az alispánnak azonnal jelentést tesz, a földmivelésügyi minisztertől pedig haladéktalanul utasitást kér.

A m. kir. gazdasági felügyelőség vezetőjére nézve az előadói minőségben elkövetett fegyelmi vétség esetében a fegyelmi eljárást a földmivelésügyi miniszter vagy a közigazgatási bizottság rendeli el, és abban I. fokon a közigazgatási bizottság, II. fokon a földmivelésügyi miniszter jár el.

A gazdasági felügyelőség vezetőjének 3 napnál nem hoszszabb szabadságidőt az alispán, három napot meghaladó szabadságot az alispán meghallgatásával a földmivelésügyi miniszter engedélyez.

Hivatali helyiségét a vármegye jelöli ki (T. 2. §.). Vármegyei előadói müködésére a 125.000/1902. B. M. szám alatt kiadott Vármegyei Ügyviteli szabályzat idevonatkozó rendelkezései, a közigazgatási bizottságban teljesitett szakelőadói müködése tekintetében pedig a 127.000/1902. B. M. szám alatt kiadott közigazgatási bizottsági ügyviteli szabályzat megfelelő rendelkezései irányadók.

Amely vármegyében az 1912: XXIII. t.-cz.-en alapuló feladatkört — a törvény 3. §-a értelmében — egy más vármegye m. kir. gazdasági felügyelőségének vezetője látja el, a hivatali müködésre vonatkozó és fentebb érintett szabályokat a dolog természetéből folyó eltérésekkel kell alkalmazni.

Az egyes vármegyékben rendszeresitve lévő külön gazdasági előadók (T. 10. §.) szolgálati müködése tekintetében a jelenlegi szabályok változatlanul maradnak.

3. A m. kir. gazdasági felügyelőség vezetőjének helyettesét a m. kir. földmivelésügyi miniszter jelöli ki.

A helyettesnek, amikor ebben a minőségben eljár, általában ugyanazok a jogai, és ugyanazok a kötelességei, mint a m. kir. gazdasági felügyelőség vezetőjének. Köteles tehát az előadói teendőket végezni, a törvényhatósági bizottság közgyülésén vagy a bizottság ülésein megjelenni, ha felhivják, az ügykörébe eső kérdésekre felelni és felvilágositásokat adni. A helyettesités tartama alatt jogosult a helyettes is önálló előterjesztéseket és javaslatokat tenni, a törvényhatóság pedig köteles ezeket is tárgyalni. A helyettest azonban helyettesi minőségében a törvényhatósági bizottság közgyülésén szavazati jog nem illeti meg. A

közigazgatási bizottságban a helyettesnek ebben a minőségben csak az általa előadott ügyekben és csak akkor van szavazati joga, ha m. kir. gazdasági felügyelőség vezetője nincs jelen az ülésben.

Az 1876: VI. t.-cz. 22-ik §-ában a közigazgatási ágak képviselői részére a közigazgatási bizottság első fokon hozott határozatai ellen biztositott fellebbezési jog a m. kir. gazdasági felügyelőség vezetőjét, és akadályoztatása esetén helyettesét is megilleti.

4. A m. kir. gazdasági felügyelőség vezetőjének előadói ügykörébe tartozik (az erdészeti, állategészségügyi és vizjogi ügyek kivételével) a földmivelésügyi igazgatás keretébe tartozó ügyek előadása. A m. kir. gazdasági felügyelőség vezetője azon ügyek körében is, amelyekre előadói tiszte kiterjed, csak a szakkérdések előadásával bizható meg; ellenben sem az állandó választmányban,sem a törvényhatósági, sem a közigazgatási bizottságban nem utalható hozzá olyan ügyek előadása, amelyek a földmivelésügyi igazgatás keretébe tartozó érdekekkel valaminő vonatkozásban vannak ugyan, de nem szakkérdések, pl. a mezőgazdaság körében alkalmazottak fegyelmi ügyei, a mezőgazdasági ügyekben felmerülő kihágások stb.

Ha kérdés merül fel, hogy bizonyos nemü ügyek előadása a gazdasági felügyelő előadói ügykörébe tartozik-e vagy sem: a földmivelésügyi miniszter határoz. A földmivelésügyi miniszter döntéséig a gazdasági felügyelő az egyes ügyek feldolgozását meg nem tagadhatja.

5. Az 1912: XXIII. t.-cz. 1. §-a értelmében a m. kir. gazdasági felügyelőség vezetőjének véleményét mindazokban a közigazgatási ügyekben meg kell kérdezni, amelyek a földmivelésügyi igazgatás keretébe tartozó érdeket érintenek. Ebből következik, hogy a m. kir. gazdasági felügyelőség vezetője megkérdezése esetén az emlitett ügyekben köteles véleményét nyilvánitani.

6. Ha a gazdasági felügyelőt külön helyszini kiszállásra a törvényhatóság, a közigazgatási bizottság vagy az alispán küldi ki, a kiszállásnak szabályszerüen megállapitott költségeit a törvényhatóság, illetőleg az érdekelt fél viseli.

7. A m. kir. gazdasági felügyelőség vezetője jogosult az 1912. évi XXIII. t.-cz. 5-ik §-a értelmében önálló előterjesztést és javaslatot is terjeszteni a törvényhatóság elé a mezőgazdasági érdekek védelme és előmozditása céljából, amelyeket a törvényhatóság tárgyalni köteles.

Amikor mindezeket Czimmel megfelelő alkalmazkodás végett közlöm, kifejezést adok annak a várakozásnak, hogy Czim teljes mértékben méltányolni fogja a törvényhozásnak azt a törekvését, hogy a mezőgazdasági szakkérdésekben a törvényhatóságnak szakképzett előadója, és mindezekben az ügyekben szaktanácsadója legyen.

II. Valamennyi városi törvényhatósághoz — Budapest székesfőváros és Fiume kivételével.

A mezőgazdasági ügyeknek a törvényhatóságoknál való

intézéséről szóló 1912: XXIII. t.-cz. hatálybalépésének napját az idézett törvényczikk 12. §-ában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. belügyminiszterrel egyetértőleg 1913. évi január hó 1-jében állapitom meg.

Ettől a naptól kezdve tehát a m. kir. gazdasági felügyelőség vezetője, akit a földmivelésügyi m. kir. miniszter az idézett törvényczikk 4. §-a alapján kijelölt vagy későbben kijelölni fog, a törvény 6. §-a értelmében a törvényhatósági bizottság közgyülésén üléssel és szavazati jogal bir. Felhivom ennélfogva a törvényhatóságot, hogy az illető m. kir. gazdasági felügyelőség vezetőjének a törvényhatósági bizottsági közgyülésekre leendő meghivása iránt annak idején intézkedjék.

Az 1913. évi január 1-től kezdve a m. kir. gazdasági felügyelőség vezetője szakelőadója a törvényhatóság közigazgatási bizottságának. Előadói ügykörébe tartoznak (az erdészeti, állategészségügyi és vizjogi ügyek kivételével) a földmivelésügyi igazgatás keretébe tartozó ügyek. Szakelőadói tiszte azonban csak a a szakkérdésekre terjed ki, és nem vonatkozik azokra az ügyekre, amelyek a földmivelésügyi igazgatás keretébe tartozó érdekekkel valaminő vonatkozásban állanak ugyan, de nem szakkérdések, pl. a mezőgazdasági ügykörben alkalmazottak fegyelmi ügyei, a mezőgazdasági ügyekben felmerülő kihágások stb.

A m. kir. gazdasági felügyelőség vezetője — a törvényhatóság első tisztviselőjének felhivására — köteles mezőgazdasági szakkérdésekben véleményét nyilvánitani (T. 4. §.), és jogosult a mezőgazdasági érdekek védelme és előmozditása czéljából önálló előterjesztéseket és javaslatokat tenni, amelyeket a törvényhatóság tárgyalni köteles. (T. 5. §.).

A kijelölt illetékes m. kir. gazdasági felügyelőség vezetőjének helyettesét szükség esetén szintén a földmivelésügyi m. kir. miniszter fogja kijelölni. A helyettest, amikor ebben a minőségben eljár, a m. kir. gazdasági felügyelőség vezetőjével teljesen azonos jogok illetik meg és kötelességek terhelik, azzal az eltéréssel, hogy a törvényhatósági bizottság közgyülésén helyettesi minőségéből kifolyólag szavazati jogot nem gyakorolhat; a közigazgatási bizottsági ülésben pedig csak az általa előadott ügyekben bir szavazati joggal és ezekben is csak akkor, ha a vezető, akit helyettesit, nincs jelen az ülésben.

Amidőn mindezeket a törvényhatósággal tudomás és megfelelő alkalmazkodás végett közlöm, kifejezést adok ama várakozásomnak, hogy a törvényhatóság méltányolni fogja a törvényhozás ama törekvését, amely oda irányult, hogy a törvényhatóságnak mezőgazdasági szakkérdésekben szakképzett tanácsadó álljon a renrelkezésére.

4. Törvényhatóságok háztartása.

A) A vármegyék háztartása.

A 491. lapon az 1883: XV. t.-cz. (9. és) 12. §-ához feljegyzendő.
A vármegyei pótadók kivetésénél és beszedésénél követett szabálytalan eljárás megszüntetéséről.

Tudomásomra jutott, hogy több vármegye az 1883XV. t.-czikkel

szabályozott vármegyei pótadó kivetése és beszedésénél szabálytalanul jár el. Az idézett törvény 9. és 13. §-ai értelmében ugyanis ez a pótadó egyénenkint vetendő ki. Több vármegye mégis ugy jár el, hogy az egyenes adók sommás kimutatása alapján az egyes községek lakosaira eső pótadót hozzávetőleg megállapitja, s azt az illető községtől egy öszszegben követeli, a községre bizva azt, hogy az erre szükséges öszszeget mikéht veti ki és szerzi be az egyes községi lakosoktól.

A község a legtöbb esetben a vármegyei pótadó beszolgáltatására szükséges összeget költségvetésébe, mint kiadási tételt állitja be, és azt saját pénztára javára községi adó alakjában veti ki és szedi be.

Miután a vármegyei pótadó az idézett törvény szerint az egyes adózókat fizetett állami adójuk arányában személyesen terheli, a község kötelezettsége pedig csak arra terjed, hogy a törvényhatóság által meghatározott százalékban kiveti, tőlük beszedi és a törvényhatóságnak beszolgáltatja: nyilvánvaló, hogy az egyes vármegyék által követett s most ismertetett gyakorlat törvénybe ütköző.

Felhivom ennélfogva a vármegye közönségét, hogy amennyiben ez a szabályellenes gyakorlat a vármegyében is követtetnek, ugy annak megszüntetése iránt haladéktalanul intézkedjék, s amennyiben ez az eljárás a pótadókra vonatkozó szabályrendelet törvényellenes rendelkezésén alapszik: ugy szabályrendeletét az 1883: XV. t.-cz. fentebb emlitett rendelkezéseinek megfelelően mielőbb módositsa, s azt jóváhagyás végett négy egyenlő példányban terjeszsze fel. (B. M. 1911. jan. 21. 86.617—910. sz. Körrend.)

A 487—491. *lapján az* 1883: *XV. t.-cz.* 9., 10. *és* 13. §*-ához beillesztendő*:

1912: *LIX. t.-cz. az* 1883: *XV. törvényczikk némely rendelkezéseinek és az* 1879: *XXXVI. t.-czikk* 5. §*-ának módositásáról.*

1. §. Azok a vármegyék, melyek az 1883: XV. t.-cz. 9. és 13. §-ai értelmében összesen 5% erejéig kivethető pótadók legmagasabb mértékét már kimeritették, kizárólag tisztviselői nyugdijintézetük javára, a belügyminister és a pénzügyminister jóváhagyása mellett, további legfeljebb 3% pótadót vethetnek ki.

2. §. A vármegyei nyugdijintézet javára korábban kivetett vármegyei pótadót az 1. §-ban emlitett kivételes pótadó igénybevétele után is a vármegyei nyugdijintézet czéljaira kell forditani.

3. §. Az 1883: XV. t.-cz. 10. §-ának harmadik bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

Pótadó kivetését megállapitó határozat érvényességéhez névszerinti szavazás és a szavazatok jegyzőkönyvbe vétele mellett a leadott szavazatok egyszerü többsége szükséges.

4. §. Az 1879: XXXVII. t.-cz. 5. §. második bekezdésének a pótadókivetés arányára vonatkozó rendelkezései hatályon kivül helyeztetnek, és az 1879. évi XXXVII. t.-cz. értelmében igénybe vehető pótadó az annak alapjául szolgáló folyó évi állami egyenes adók után egyenlő arányban vettetik ki.

3. §. E törvény 1. és 4. §-a 1913. évi január hó 1-én, többi rendelkezései pedig a törvény kihirdetése napján lépnek életbe.

Végrehajtásával a belügyminister és a pénzügyminister bizatnak meg.

1912: *XXIV. t.-cz. Bihar vármegyének 5%-ot meghaladó vármegyei pótadó kivetésére adandó felhatalmazásáról.*

1. §. Bihar vármegye közönsége felhatalmaztatik, hogy az 1883: XV. t.-cz. értelmében kivethető 5%-os vármegyei pótadón felül, a vármegyei közkórház kitelepitése czéljából és egyéb közegészségügyi czélokra megszavazott 1½%-os, és a vármegyei épitkezési alap czéljaira megszavazott 2½%-os további vármegyei pótadót legfeljebb 50 éven át kivesse.

2. §. E törvény kihirdetése napján lép életbe és végrehajtásával a belügyminister bizatik meg.

1912: *XXV. t.-cz. Fogaras vármegyének 5%-ot meghaladó vármegyei pótadó kivetésére adandó felhatalmazásról.*

1. §. Fogaras vármegye közönsége felhatalmaztatik, hogy az 1883: XV. t.-cz. értelmében 5% erejéig kivethető vármegyei pótadón felül, a vármegyei közkórház czéljára megszavazott 1%-os vármegyei pótadót legfeljebb 50 éven át kivesse.

2. §. E törvény kihirdetése napján lép életbe és végrehajtásával a belügyminister bizatik meg.

C) Utasitás a járási számvevők részére.

II. Fej. 1. czim. A járási számvevő teendői a főszolgabirói iroda közvetlen ügykörében.

Az 536. lapon a 12. §-hoz feljegyzendő:

A járási számvevőknek a pénzkezeléstől és a naplók vezetésétől való eltiltásáról.

A pénzügyminister urnak 7,485/1910. számu átirata szerint a kir. pénzügyigazgatóságok mellé rendelt számvevőségek, illetőleg a járási számvevők ügykezelésének, valamint a főszolgabirák pénzkezelésének a helyszinén történt megvizsgálása alkalmával több izben tapasztaltatott, hogy egyes főszolgabirák az általuk vezetendő átmeneti és kihágási pénzesnaplók vezetésével, vagy azok vezetésénél való közremüködéssel, sőt még ezen pénzek kezelésével is a melléjük beosztott járási számvevőt bizzák meg.

Tekintettel arra, hogy a járási számvevői utasitás 12. §-a a járási számvevőnek csak a kihágási büntetéspénzekről szóló nyilvántartás, valamint az elkobzott és gazdátlan jószágok nyilvántartásának a 127,000—1903. B. M. sz. szabályzatban előirt módon való vezetését teszi kötelességévé, mig az emlitett naplók vezetése a 127,000/1903. B. M. számu szabályzat 10. §-a és a 79.000/1904. B. M. számu szabályzat 5. §-a értelmében a főszolgabirák kötelessége, s a járási számvevőnek a 78.000/1904. B. M.

számu utasitás 12. §-a c) pontja értelmében csak a szóban forgó pénznaplóknak időközi hivatalvizsgálatok alkalmával, valamint az év végén való lezárása és felülvizsgá'atra való előkészitése képezi kötelességé:; minthogy továbbá a pénzügyminister ur által észrevételezett helytelen eljárás mellett a pénzesnap:ók vezetése és a nyilvántar áso:: vezetésének a járási számvevő kezében való egyesitése következtében a számvitel kellő ellenőrzése is meghiusittatik: felhivom alispán urat, hogy a járási főszolgabirákat szigoruan uta-itsa, hogy a melléjük beosz ott járási számvevőknek a szóban forgó pénzesnaplók vezetésével, valamint ezen pénzek kezelésével való megbizásától tartózkodjanak, s a pénznaplók vezetését és a szóban forgó pénzek kezelését maguk, illetőleg helyetteseik eszközöljék. (B. M. 1910. jun. 28. 45.750. sz. Körrend.)

2. czim. A járási számvevő munkaköre községi ügyekben.

Az 507. lapon a 13. §. b) pontjának első bekezdéséhez felveendő:

A 78.000/1904. B. M. (2000/1904. F. M.) számu Járási Számvevői Utasitás 13. §. b) pontjának első bekezdése után ennek megfelelő kiegészitéseként, a következő uj rendelkezés veendő fel: „A községek költségvetéseiről, számadásairól és azoknak elintézéséről a csatolt minta szerint nyilvántartást vezet. A számadások nyilvántartásával a községek, valamint az azok kezelése és felügyelete alatt álló alapok, alapitványok és intézetek ingatlan és ingó vagyonáról és a tartzásokról az adatokat a községek zárszámadásaival bemutatott és megvizsgált vagyonleltárakból jegyzi be.“ (177.916/1912. B. M. 3., B. K. 1912. 415. o.)

vevői Utasitás 9. §. j) pontjának hatályon kivül helyezése mellett,

F) Utasitás a m. kir. pénzügyigazgatóságok mellé rendelt számvevőségek . . . . számára.

II. Fej. 1. czim. A számvevőség munkaköre általában.

Az 541. lapon a 9. §-hoz feljegyzendő:

1912. *nov.* 21. 177.916/1912. *B. M. sz. körrendelet valamennyi vármegyei törvényhatósághoz,*

a r. t. városok s a kis- és nagyközségek költségvetéseinek és zárszámadásainak számvevőségi nyilvántartásáról.

A rendezett tanácsu városok s a kis- és nagyközségek költségvetéseinek és zárszámadásainak nyilvántartására vonatkozólag a pénzügyminiszter urral egyetér öleg a következőket rendelem el:

1. A 122.000/1902. B. M. (3.600/1902. P. M.) sz. Vármegyei Számvevői Utasitás*) 9. §. j) pontjának hatalyon kivül helyezése mellett, ezen pont szövegét következőleg állapitom meg: „megvizsgálja a rendezett tanácsu városok, valamint az azok kezelése és felügyelete alatt levő alapok és alapitványok költségvetéseit és zárszámadásait.“

2. Ugyanazon utasitás 9. §. l) 1. pontjának hatályon kivül helyezésével, helyébe a következő uj rendelkezés lép: „az általa megvizsgálandó költségvetésekről, zárszámadásokról és azoknak elintézéséről a csatolt minta szerint; a számadások nyilvántartásába a rendezett tanácsu városok, valamint az azok kezelése és felügyelete alatt álló alapok, alapitványok és intézetek ingatlan és ingó vagyonáról és a tartozásokról az adatokat a városok zárszámadásaival bemutatott és számvevőségileg megvizsgált vagyonleltárakból jegyzi be.“

3. A 78.000/1904. B. M. (2.800/1904. P. M.) számu Járási Számvevői Utasitás 13. §. b) pontjának első bekezdése után, ennek megfelelő kiegészitéseként, a következő uj rendelkezés veendő fel: „A községek költségvetéseiről, számadásairól és azoknak elintézéséről a csatolt minta szerint nyilvántartást vezet. A számadások nyilvántartásával a községek, valamint az azok kezelése és felügyelete alatt álló alapok alapitványok és intézetek ingatlan és ingó vagyonáról és a tartozásokról az adatokat a községek zárszámadásaival bemutatott és megvizsgált vagyonleltárakból jegyzi be.“

4. A 47.502/1907. B. M. szám alatt kiadott rendelet 21. §-át pedig a következőleg módositom: „A községeknek, valamint a községek kezelése és felügyelete alatt álló alapoknak és intézeteknek ingatlan és ingó vagyonáról és a tartozásokról szóló nyilvántartást az előirt módon a járási számvevő vezeti."

E rendeletemben foglaltakkal hasonló éremü utasitással látta el a pénzügyminiszter ur a kir. pénzügyigazgatóságok mellé rendelt számvevőségeket.

E pénzügyminiszteri rendeletet másolatban ide mellékelten közlöm.

Melléklet a 177.916/1912. B. M. számu körrendelethez.

1912. nov. 2. 83.270/1912. P. Ü. M. számu körrendelet.

A rendezett tanácsu városok és a községek költségvetéseinek és zárszámadásainak számvevőségi nyilvántartása tárgyában.

A m. kir. pénzügyigazgatóságok mellé rendelt számvevőségek, illetőleg számvevőségi kirendeltségek által ellátandó vármegyei központi számvevői szolgálat tárgyában 1902. évi 3.600/P. M. (122.000/B. M.) szám alatt kiadott utasitás 9. §-ának j) pontja a rendezett tanácsu városok és községek költségvetéseinek és zárszámadásainak, valamint az ezek kezelése és felügyelete alatt álló alapok és alapitványok évi számadásainak megvizsgálását, az idézett utasitás 9. §-ának l. 1. pontja pedig a beérkezett költségvetésekről, számadásokról és azoknak elintézéséről a nyilvántartás vezetését a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség kötelességévé teszi.

Az 1902: III. t.-cz. 2. §-a alapján szervezett járási számvevői intézmény életbeléptetése óta az 1904. évi 2.800/P. M. (78.000/B. M.) számu körrendelettel kiadott járási számvevői utasitás 13. §-ának b) pontja szerint a kis- és nagyközségek költségvetéseinek, számadásainak és vagyonleltárainak, valamint ezen községek kezelése és felügyelete alatt levő alapok, alapitványok, intézetek és vállalatok költségvetéseinek, számadásainak és vagyonleltárainak megvizsgálása a járási számvevők munkakörébe tartozik; elenben az idézett pontban nem foglaltatik utasitás arra nézve, hogy ezekről a költségvetésekről és számadásokról a nyilvántartást a járási számvevő volna köteles vezetni.

Ennek a nyilvántartásnak, amelyet a pénzügyigazgatóságok mellé rendelt számvevőségek ezidőszerint az idézett 9. §. l. 1. pontja alapján, a járási számvevők azonban nem mindenütt s nem rendszeresen vezetnek, az a czélja, hogy egyrészt feltüntesse a költségvetések és számadások beérkezését, másrészt az ezek megvizsgálása során tett intézkedéseket, végül a költségvetések és számadások főbb adataira vonatkozólag tájékozást nyujtson. Minthogy a községek költségvetéseiket és számadásaikat közvetlenül a főszolgabiróhoz terjesztik be, azokat a járási számvevő vizsgálja meg s a községek a törvényhatósági jóváhagyásról is a főszolgabiró utján nyernek értesülést: a nyilvántartás az említett céloknak csak akkor felelhet meg teljesen, ha azokat a járási számvevő vezeti. Ezért a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőséget (számvevőségi kirendeltséget) a kis- és nagyközségeknek a járási számvevő által megvizsgált költségvetéseiről és

számadásairól vezetett nyilvántartás további vezetése alól felmentem, s jövőben csakis a rendezett tanácsu városok költségvetéseinek és számadásainak nyilvántartására kötelezem.

A többször idézett 9. §. 1. 1. pontja a nyilvántartás vezetését elrendeli ugyan, annak mintáját azonban nem állapitja meg. Egységes mintáju nyilvántartás hiányában tehát a pénzügyigazgatóságok mellé rendelt számvevőségeknél (számvevőségi kirendeltségeknél) és a járási számvevőknél a kérdéses nyilvántartás alaki berendezése különböző s többnyire meg sem felel czéljának.

Eme hiányon segitendő, s hogy a nyilvántartás alaki berendezése tekintetében egyöntetü s a kivánt czélnak megfelelő legyen: a m. kir. belügyminiszter urral egyetértőleg megfelelő mintáju nyilvántartások kiadását határoztam el. Ezeket a nyilvántartásokat a fentiek szerint a rendezett tanácsu városok költségvetéseiről, számadásairól és azok elintézéséről a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség, — a községek (kis- és nagyközségek) költségvetéseiről, számadásairól és azoknak elintézéséről pedig a járási számvevő vezeti.

A költségvetések nyilvántartásába — amint az a mintából is kitünik — a költségelőirányzat megjelölésére, beérkezésére, az észrevételekre s a vármegye alispánjához való beterjesztésére vonatkozó adatokat (1—8. rovat) a költségvetés beérkezésekor, illetőleg annak megvizsgálása során, a többi adatot pedig (9—22. rovat) a vármegye törvényhatósági bizottságának vonatkozó jogerős véghatározata alapján kell bejegyezni.

A számadások nyilvántartása — amint annak mintája is mutatja — magában foglalja a m. kir. belügyminiszter ur 1907. évi 47.502/B. M. számu körrendeletével kiadott utasitás (B. K. 1907. évi 52. szám.) 21. §-a értelmében a vármegye területén levő rendezett tanácsu városok és községek vagyonáról ezidőszerint külön vezetendő nyilvántartást. Az egyesitett nyilvántartás vezetésének előnye, hogy a számadás összes adatait egy nyilvántartás tünteti föl. Ebbe a számadás megjelölésére, beérkezésére, az észrevételekre s a vármegye alispánjához való beterjesztésére vonatkozó adatokat (1—9. rovat), valamint a megvizsgált vagyonleltárakból az adatokat (19—26. rovat) a számadás beérkezésekor, illetőleg annak megvizsgálása során, a többi adatot pedig (10—16. rovat) a vármegye törvényhatósági bizottságának vonatkozó jogerős véghatározata alapján, illetőleg (a 17—18. rovatot) ennek végrehajtása során kell bejegyezni.

A nyilvántartások belső berendezését illetőleg (hogy t. i. egy községnek ugyanazon évre szóló összes költségvetései, illetőleg számadásai egy lapon legyenek-e feltüntetve, vagy pedig egy lapon csak egy alap költségvetései, illetőleg számadásai jegyeztessenek-e be több éven át), a czélszerüségi szempontok irányadók.

A nyilvántartások nyomtatványainak megrendelése az 1904. évi 3.490/P. M. számu körrendeletben (P. K. 1904. évi 30. sz.) foglalt határozmányok szem előtt tartásával a m. kir. állam nyomdánál lesz eszközlendő. A járási számvevőket ezekkel a nyomtatványokkal a pénzügyigazgatóság látja el.

Ezek szerint a m. kir. belügyminiszter urral egyetértőleg elrendelem:

a) az 1902. évi 3.600/P. M. (122.000/B. M.) számu utasitás 9. §. j) pontjának hatályon kivül helyezése mellett, a következő uj rendelkezés felvételét: „megvizsgálja a rendezett tanácsu városok, valamint az azok kezelése és felügyelete alatt lévő alapok és alapitványok költségvetéseit és zárszámadásait."

b) az 1. 1. pontnak ugyancsak hatályon kivül való helyezésével a következő uj rendelkezés felvételét: „az általa megvizsgálandó költségvetésekről, számadásokról és azoknak elintézéséről a csatolt minta szerint; a számadások nyilvántartásába a rendezett tanácsu városok, valamint az azok kezelése és felügyelete alatt álló alapok, alapitványok és intézetek ingatlan és ingó vagyonáról és a tartozásokról az adatokat a városok zárszámadásaival bemutatott és számvevőségileg megvizsgált vagyonleltárakból jegyzi be."

c) az 1904. évi 2.800/P. M. (78.000/B. M.) számu járási számvevői utasitás 13. §. b) pontjának első bekezdése után, ennek megfelelő kiegészitéseként a következő uj rendelkezés felvételét: „A községek költségvetéseiről, számadásairól és azoknak elintézéséről a csatolt minta szerint nyilvántartást vezet. A számadások nyilvántartásába a községek, valamint az azok kezelése és felügyelete alatt álló alapok, alapitványok és intézetek ingatlan és ingó vagyonáról és a tartozásokról az adatokat a községek zárszámadásaival bemutatott és megvizsgált vagyonleltárakból jegyzi be."

d) az 1907. évi 47.502/B. M. szám alatt kiadott rendelet 21. §-ának következő módositását: „A községeknek, valamint a községek kezelése és felügyelete alatt álló alapoknak és intézeteknek ingatlan és ingó vagyonáról és a tartozásokról szóló nyilvántartást az előirt módon a járási számvevő vezeti."

(A mintákat l. Magy. Rend. Tára 1912. évf. 1702—1705. o.)

Utasitás (47.502/1907. B. M.) a vármegye és a kezelése s felügyelete alatt álló alapok vagyonának, valamint a községi vagyonnak számvevőségi nyilvántartása tárgyában.

Az 547. lapon a 47.502 1907. B. M. sz. utasitás 21. §-ához.

A 47.502/1907. B. M. sz. a. kiadott rendelet 21. §-át a következőleg módositom: „A községeknek valamint a községek kezelése és felügyelete alatt álló alapoknak és intézeteknek ingatlan és ingó vagyonáról és a tartozásokról szóló nyilvántartást az előirt módon a járási számvevő vezeti." (177.916/1912. B. M. 1., B. K. 1912. 415. o.)

II. Fej. 2. czim. Vármegyei költségvetések.

Az 551. lapon a 122.000/1902. B. M. sz. utasitás 20. §-ához. 1911. aug. 5. 92.201/1911. B. M. sz. körrendelet valamennyi vármegyei törvényhatósághoz,

a vármegyei háztartási költségvetések összeállitásáról.

A vármegyei háztartási költségvetések felülvizsgálata so-

rán azt tapasztaltam, hogy a költségvetések összeállitása, a költségvetési füzet kitöltése, és az egyes előirányzatok indokolása nem történik azzal a gonddal és pontossággal, amely a fennálló rendelkezések értelmében az ügy érdekéből feltétlenül szükséges. Tapasztaltam továbbá, hogy egyes érvényben levő rendelkezések kiegészitésre, illetőleg módositásra szorulnak a végből, hogy az összeállitott és felülvizsgálat végett hozzám felterjesztett költségvetések minél könnyebben áttekinthetők, és igy a lehető gyorsasággal felülvizsgálhatók legyenek.

Ebben az érdekben tehát utalással a „Belügyi Közlöny" 1907. évi szeptember hó 22-én megjelent 39. számában 3299. szám alatt közzétett itteni körrendeletre, felhivom a czimet, hogy már az 1912. évi háztartási költségvetés összeállitásánál szigoruan legyen figyelemmel a következőkre:

1. A 3299/1907. számu körrendelet kimondja, hogy az egyes állások után járó illetmények egész évi összegükkel veendők fel, ugy, ahogy a költségvetés szerkesztésekor az illetmények utalványozva vannak, a később beálló változások ellenben figyelmen kivül hagyandók, mert a magasabb és alacsonyabb fizetési fokozatokban történő változások egymást többé-kevésbé ellensulyozzák. Az éveken át szerzett tapasztalat alapján ezen rendelkezés megváltoztatásával elrendelem, hogy a költségvetés szükségleti rész rendes kiadások Ia., Ib., és II. rovatain az állandó illetmények a költségvetési év folyamán felmerülő tényleges szükségletnek megfelelőleg irányzandók elő. Ehhez képest a szóban forgó illetmények előirányzásánál a 62,000/1904., 106,948/1906. és 72,228/1908. számu itteni rendeletek 28., 26. és 6. §-ai értelmében vezetendő állománykönyv adatai veendők alapul, s a költségvetésekben minden egyes alkalmazottra nézve oly összeg irányzandó elő, amekkora az illető alkalmazottat a költségvetési év folyamán az állománykönyv adatai szerint meg fogja illetni. Gondosan figyelembe veendők tehát a magasabb fizetési és napidij-fokozatokban történő előlépések, illetőleg az ezen előlépések következtében előálló többletek is. Az előlépés ideje a „jegyzet" rovatba bejegyzendő.

Az Ia., Ib. és II. rovatok részletes előirányzatában az egyes állások és a létszám pontosan megjelölendők. Az állásokat betöltő alkalmazottakat, az állomáshely és szolgálati idő feltüntetésével, névszerint kell felsorolni. A dijnokok, valamint az altisztek és szolgák a központban, az árvaszéknél és a járásokban rendszeresitett létszám szerint külön-külön csoportositandók.

2. Az időnkint változó tényleges szükséghez képest fedezendő dologi kiadások (irodaszerek, papir, nyomtatvány, fütés, világitás, rendszeres épületfentartási költség stb.) előirányzatára vonatkozólag felhivom a czimet, hogy a 3 évi átlag eredményét a költségvetésben pontosan mutassa ki. Pótlólag figyelmébe ajánlom, hogy a tapasztalati évek eredményeinek megállapitásánál a kompenzálandó téritményeket az utalványozott összegekből levonásba kell hozni. A legközelebbi 3 év ezen kezelési eredményei és az ez alapon kiszámitott átlagok a szóban forgó dologi kiadásokra és a vármegye saját bevételeire nézve a részletes előirányzat

indokolásaként — tehát nem az illető rovat főösszegében, hanem a rovat tételei szerint részletezve — mindenkor kimutatandók, még az esetben is, ha az előirányzat a mult évi hitellel szemben eltérést nem mutat.

Sulyt helyezek arra, hogy az átlag-számitás az előadottak szerint pontosan fel legyen tüntetve a költségvetésben.

3. Az „altiszti és szolgaszemélyzet ruházata és egyéb felszerelése" czimü rovat előirányzatára vonatkozólag a 3299/1907. számu rendeletben foglaltak kiegészitéseül elrendelem, hogy a részletes előirányzat a vonatkozó szabályrendelet s szerződés alapján pontosan kitöltessék. Az oly ruházatot és egyéb felszerelést illetőleg, melyeknek viselési időtartama több évre terjed, a részletes előirányzatnál mutatkozó több-kevesebb szükséglet indokolásaként meg kell jegyezni azt is, hogy a kérdéses ruhadarabb hány évre szolgál, legutóbb mikor szereztett be.

4. A részletes előirányzat azon tételeinél, melyek külön rendeleteken alapulnak, mindig hivatkozni kell azon rendeletek számára, melyekkel az illető kiadások vagy bevételek már engedélyezve lettek.

Oly kiadásoknál és bevételeknél, melyek több évre felosztva részletekben irányoztatnak elő, az előirányzat tárgy-hasábjában a kiadás, illetőleg bevétel egész összege évről-évre megemlitendő és az is kiteendő, hogy hány részletben állapittatott meg, és hogy a költségvetésbe felvett összeg hányadik részletnek felel meg.

5. Különös gondot kell forditani az előirányzatok indokolására, mert ha az indokolás nem kimeritő és nem ad kellő utbaigazitást, a felülvizsgálat rendkivüli nehézségekbe ütközik.

A költségvetésben egyszer már előirányzott tételek előirányzásánál általában elegendő az előirányzati öszegek közötti különbözet indokait ismertetni, ha egyébként a kiadás vagy bevétel rendeltetésében változás be nem állott. Ellenkező esetben az illető tételek részletesen indokolandók még akkor is, ha az előirányzati összegek végeredményükben ugyanazok maradtak volna.

Azon tételekre nézve, melyek először vétetnek fel az előirányzatba, az indokolásban részletesen elő kell adni mindazt, ami azok szükségét, rendeltetését és bárminemü lényeges körülményeit megvilágitani alkalmas.

6. A részletes előirányzat-tételek sommázata szerint mutatkozó összeg koronákra kikerekitendő, s e kikerekitett összeg veendő fel a rovat előirányzataként. Ennek megfelelően tehát ugy a rendes, mint a rendkivüli kezelésnél az 50 filléren aluli összegek elhagyandók, az 50 filléren felüli összegek pedig egész koronának veendők.

7. A 3.299/1907. számu rendeletnek megfelelő helyes értelmezéssel és gondos megkülönböztetéssel irányzandók elő az átmeneti kezelés bevételei és kiadásai is. Ezen kiadások is olykép indokolandók, hogy azok rendeltetése és engedélyezése teljesen tisztázva legyen. Fell kell tüntetni azt is, hogy mely kiadások

minő mértékben irányoztatnak elő az állami javadalmazás terhére, s hogy esetleg minő más jövedelemből fedeztetnek?

8. A függő adósságok (kölcsönök) törlesztése a rendkivüli kezelésben egy közös rovaton, a részletes előirányzatban tőketörlesztési részletek, kamatok és adósság nemenkint (czimenkint) külön-külön tétel gyanánt veendők fel. Az egyes tételek alatt felvett ebbeli szükségletek (összes tőketörlesztés és kamatok) főösszege teendő ki a rovat előirányzataként. A kölcsönök részletes előirányzatát akként kell szerkeszteni, hogy abból minden egyes kölcsön névértéke, rendeltetése, kamatlába (annuitása), törlesztési időtartama, felvételének ideje, a felvételt jóváhagyó kormányhatósági rendelet száma és az, hogy az előirányzott törlesztés hányadik részlet, kitünjék és ellenőrizhető legyen.

Felhivom czimet, hogy mindezek figyelembevételével, szem előtt tartva a 3,299/1907. számu körrendelet egyéb rendelkezéseit, igyekezzék a költségvetését a legnagyobb körültekintéssel és gondossággal összeállittatni.

III. Fej. Közigazgatási számfejtés.

Az 556. lapon a 122.000/1902. *B. M. sz. utasitás* 28. *§-ához.*
A vármegyei központi számvevői szolgálat tárgyában 122.000/902. *B. M.* (3.600/1902. *P. M.*) *sz. a. kiadott Utasitás* 28. *§-ának részbeni módositásáról.*

A m. kir. pénzügyigazgatóságok mellé rendelt számvevőségek, illetőleg számvevőségi kirendeltségek által ellátandó vármegyei központi számvevői szolgálatról szóló „Utasitás“ 28. §-ának részbeni módositása tárgyában a pénzügyminiszter ur által velem s az állami számvevőszék elnökével egyetértőleg 4,563/1910. P. M. szám alatt kiadott körrendeletet tudomás végett oly felhivással teszem közzé, hogy az idézett §-ban emlitett jogerős határozatok az illetékes számvevőséggel mindenkor közlendők. (B. M. 1910. febr. 21. 23.097. sz. Körrend.)

A vármegyei központi számvevői szolgálat tárgyában 3,600/1902. P. M. (122,000/1902. B. M.) sz. a. kiadott Utasitás 28. §-a szerint a számvevőség a közigazgatási hatóságok által a vármegyei alapok javára kirótt birságpénzekről és büntetéspénzekről szóló jogerős határozatokat nemcsak a főkönyvben jegyzi fel, hanem külön nyilvántartásba is veszi, melynek alapján a befizetés megtörténtét ellenőrzi, s ha az a kitüzött határidőben nem teljesittetik, ezt az alispánnak bejelenti.

Ennek a rendelkezésnek az a célja, hogy a jogerős határozatokkal kirótt birság- és büntetéspénzek, valamint azoknak pontos befizetése nyilvántartassék.

Ezt a célt, amint a pénzügyigazgatóságok mellé rendelt számvevőségek ügykezelésének helyszini megvizsgálására kiküldött közegeimnek, valamint a m. kir. állami számvevőszék kiküldöttjeinek a m. kir. állami számvevőszék elnöke által esetről-esetre hozzám áttett jelentéseiből értesültem, a számvevőség közvetlenül az illető vármegyei alapról vezetett főkönyv segélyével éri el, amelyben ugy az előirás — a jogerős határozat alapján, valamint a lerovás — a vármegyei alapra vonatkozó szaknapló alapján — könyveltetik, a külön nyilvántartásba pedig főképen a lerovásrra vonatkozó adatok már csakis a főkönyvből vehetők.

Tekintettel tehát arra, hogy a számvevőség a főkönyv szerint mutatkozó hátralékot köteles az alispánnak behajtása iránt való intézkedés megtétele végett kimutatni, a külön nyilvántartás vezetése olyan kettős munkát ró a számvevőségre, amely a figyelembe jövő érdekek veszélyeztetése nélkül mellőzhető.

Mindezek alapján a m. kir. belügyminiszter urral, valamint

a m. kir. állami számvevőszék elnökével egyetértőleg az idézett utasitás 28. §-ára nézve elrendelem, hogy az első bekezdésben foglalt „és nyilvántartás" szavak törlendők, a második bekezdést pedig a következőképpen módositom: „A számvevőség az ily határozatokat a főkönyvben feljegyzi, ennek alapján a befizetés megtörténtét ellenőrzi, s ha a befizetés a kitüzött határidőben nem teljesittetik, ezt az alispánnak a behajtás iránt való intézkedés megtétele végett bejelenti." (P. M. 1910. febr. 4. 4563. sz. Körrend.)

Az 560. lapon a 122.000/1902. *B. M. sz. Utasitás* 37. *§-ához. Elszámolásra adott előlegek elszámolásánál követendő eljárás szabályozásáról.*

Elszámolásra adott előlegek elszámolásánál követendő eljárás szabályozásáról. Több pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség ügykezelésének a pénzügyministerium közege által megtartott helyszini megvizsgálásánál szerzett tapasztalatok szerint egyes vármegyék alispánjai a 122.000/1902. B. M. számu utasitás 37. §-a alapján a kisebb beszerzések teljesitésével megbizott vármegyei alkalmazottak részére elszámolás kötelezettsége mellett utalványozott előlegek elszámolása körül azt a helytelen eljárást vették gyakorlatba, hogy oly célból, hogy az előleg annak eredeti összegére állandóan ki legyen egészitve, a számadó által ez előlegből fedezett, tehát az előlegről szóló számadás keretében együttesen elszámolandó kiadásokat, az azokról kiállitott s egyenkint bemutatott számadási okmányok alapján esetről-esetre külön utalványozzák.

Miután ezen szabálytalan eljárás ugy az utalványozó hatóságra, mint a számvevőségre éppen azt a felesleges munkát háritja, amit az utasitás az előleg engedélyezésére vonatkozó rendelkezésével elkerülni kivánt: ennélfogva elrendelem hogy az utalványozott előlegből kifizetett számláknak esetenkint utalványozás végett külön-külön való beterjesztésétől a számadó közegeket tiltsa el s azokat utasitsa, hogy a részükre elszámolás kötelezettsége mellett adott és évközben felhasznált előlegekről, mely az előleg teljes kimerülése előtt a pénzmaradványnak az állampénztárba való befizetése nélkül okmányolt elszámolási kimutatást terjeszszenek be, mely esetben az elszámolt öszszeg erejéig részükre ujabb előleg utalványozható, s ezzel a pénzmaradvány az először utalványozott előleg összegére kiegészithető.

A naptári év végével pedig az elszámolási kimutatás mulhatatlanul beterjesztendő s a vonatkozó pénzmaradvány, ha pedig az előleg az év végéig még részben sem lett volna felhasználva, annak teljes összege az előlegező alap javára az állampénztárba (kir. adóhivatalba) mindenkor befizetendő.

Az előleget tehát a következő évre átvinni nem szabad. (B. M. 1911. ápr. 4. 100.378. sz. Körrend.)

Az 562. lapon a 122.000/902. *B. M. sz. rendelet* 46. *§-a után beillesztendő:*

1911. *évi aug.* 23. 116.381. *B. M. sz. körrend. uj letéti főkönyvi nyomtatvány kiadásáról és a letéti főkönyv vezetésének szabályozásáról.*

A pénzügyminister urnak a fenti tárgyban kiadott körrendeletét miheztartás s megfelelő további intézkedés végett oly felhivással küldöm meg a vármegye közönségének, hogy intézkedjék annak a vármegyei alapnak kijelölése iránt, melynek javára a körrendelet III. 2. pontjában megjelölt közigazgatási készpénzletétek átutalhatók.

Az e tárgyban hozandó jogerős véghatározat a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőséggel (számvevőségi kirendeltséggel) közlendő.

Felhivom továbbá a vármegye közönségét, hogy amennyiben a közigazgatási készpénzletéteket ezidőszerint gyümölcsözőleg kezeli.

a pénzintézeti elhelyezést legkésőbb a folyó 1911. év végéig szüntesse be a jövő ben a körrendelet III. 3. pontjában foglaltak szerint járjon el.

Melléklet a 116.381/1911. B. M. számu körrendelethez.

70.443/1911. P. Ü. M. számu körrendelet uj letéti főkönyv-nyomtatvány kiadásáról, valamint a letéti főkönyvek vezetésének és lezárásának szabályozásáról.

A vármegyék pénztári és számvevőségi teendőinek ellátásáról szóló 1902: III. t.-cz. életbeléptetése óta a vármegyék pénztári és számvevőségi teendőinek a m. kir. állampénztárak, illetőleg a m. kir. pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőségek (számvevőségi kirendeltségek) által való ellátása folytán a letétek kezelésénél és elszámolásánál előállott gyakorlati követelmények, valamint az eddig használatban levő pénzügyi letéti főkönyvi nyomtatvány kibocsátása óta szükségesnek talált módositások elkerülhetetlenné tették a letétek főkönyvi följegyzésére és nyilvántartására szolgáló 109. rktsz. IV. Mediánnyomtatvány átdolgozását, illletőleg e helyett egy oly mintáju nyomtatvány kibocsátását és használatba vételét, amely nemcsak a pénzügyi, hanem a vármegyei közigazgatási és a gyámpénztári letétek főkönyvi följegyzésére és nyilvántartására is egyaránt alkalmas legyen.

Az uj nyomtatvány, amely mindezeknek a kivánalmaknak megf lel, 109. raktárszámmal és IV. Medián jelzéssel láttatott el, s annak megrendelése az 1904. évi november hó 5-én 3.490. P. M. szám alatt kiadott s a Pénzügyi Közlöny 1904. évi 30. számában közzétett körrendeletben a nyomtatványok megrendelése tekintetében foglalt határozmányok szem előtt tartása mellett a m. kir. államnyomdánál lesz eszközlendő.

Ugyancsak uj letéti nyugta-nyomtatvány is adatott ki, amely ugyanazon szabályok szerint rendelhető meg.

A letéti főkönyv-nyomtatvány használatba vételének időpontjául 1912. év január elsejét tüzöm ki.

A letéti főkönyvek vezetésére nézve a m. kir. állami számvevőszék elnökével, illetőleg a vármegyei közigazgatási és gyámpénztári letéti főkönyvek vezetésére nézve a m. kir. belügyminiszter urral is egyetértőleg a következőket rendelem:

I. Általában valamennyi (pénzügyi, vármegyei közigazgatási és gyámpénztári) letéti főkönyv vezetésére nézve:

1. A folyó tételszám a letéti főkönyvekben 1-gyel kezdendő s a számvevőségek (számvevőségi kirendeltségek) által ugyanazon év végéig, az állami pénztárak (adóhivatalok) által pedig a főkönyv lezárásáig, vagyis a használatra szánt legfeljebb négy év végéig szakadatlanul folytatandó.

Egy-egy tétel bevezetésére annyi vonalzott sor veendő igénybe, ahány sor a vonatkozó összes lényeges adatok bejegyzésére elegendő.

Amint a nyomtatvány berendezése is mutatja, a letéti főkönyvbe ez után a bevételi oldalon az előző évről (könyvből) átvezetett letéteknél törtalakban az előző főkönyvi lap (mint számláló) és tétel (mint nevező), a kiadási oldalon pedig a következő

évre, illetőleg könyvbe átvezetett letéteknél a következő főkönyvi lapnak (mint számlálónak) és tételnek (mint nevezőnek) a száma is föl lesz jegyzendő.

A bevételi oldalon a letevő lakóhelye és a letétbe helyezésre alapul szolgáló rendelet kelte és száma természetszerüen csakis ezen adatok ismeretében lesz bejegyezhető, a letéti napló kiadási tételszáma pedig csakis akkor, ha a letétbe vett összeg egészen vagy részben kiadatott. Ellenben a letevő neve, a letét tárgya és jogczime, a bevételezés ideje, a letéti napló bevételi tételszáma és a letétbe vett összeg értéknemének megfelelő hasáb mindenkor pontosan kitöltendő. Általában figyelem forditandó arra, hogy a letétek bevételi előirásának mindazokat az adatokat magában kell foglalnia, amelyekből a letét tulajdonosára, a letéteményezés tárgyára és czéljára, értéknemére, összegére s a letétbe vételnél tekintetbe jöhető feltételekre nézve teljes felvilágositás nyerhető.

Ha a letét tárgyát pénzintézeti betétértékpapir, adóslevél vagy értéktárgy (arany, ezüst, ékszer) képezi, a tárgyhasábba a pénzintézeti betétkönyveknél a pénzintézet megnevezése, a könyv száma, a jel vagy jelmondat, a betevő neve, a kamatozás százaléka; — értékpapiroknál ezeknek neme, sor- és sorozat, valamint darabszáma, a kamatozás százaléka, annak megemlitése, hogy szelvény-utalványnyal el van-e látva, a szelvények darabszáma, az első és utolsó szelvény esedékességének időpontja; adósleveleknél az adós neve, lakóhelye, az adóslevél kiállitásának helye és ideje, a kamatozás százaléka; értéktárgyaknál pedig ezek darabszáma és mindegyiknek részletes ismertető adata vezetendő be, a vonatkozó összeghasábba pedig a tiszta pénzintézeti betét, az értékpapir névértéke, az adóslevélben feltüntetett tartozási összeg s az értéktárgy feltüntetett vagy becsértéke jegyzendő be.

A jegyzetrovat általánosságban, az egyes rovatok alá be nem vezethető tudnivalók (igy pl. a főkönyv érték-hasábjainak kivételével a többi hasáb kitöltése mellett bevett értéknélküli tárgyak darabszámának s értéknélküli voltának, valamint az egy éven tul nyilvántartásban álló letét kiszolgáltatása, illetőleg elszámolása iránt a számvevőség (számvevőségi kirendeltség) által az illető hatósághoz teendő jelentés számának) följegyzésére szolgál.

Amint a főkönyv egy-egy bevételi (bal) oldala betelt, illetőleg az év végén, az haladéktalanul leösszegezendő, még pedig a nélkül, hogy az oldalösszeg a következő lapra átvitetnék, minden oldal külön-külön.

2. A kiadási oldalon a bevételi tételeknek megfelelő kiadási adatok könyvelendők. Itt a főkönyv bevételi tételszáma azonos a bevételi oldal folyó tételszámával. A tárgyhasábban a kiadásra való előirás föltétele és módozata abban az esetben tüntetendő fel, ha az az utalványrendeletből kitünik. Annak feltüntetésére, hogy mely értéknem és mily összegben iratott elő kiadásra, azért nyittattak a megfelelő hasábok, mert az ugyanazon folyó tételszám alatt bevett különböző értéknemekből egyes értéknemek is utalványozhatók, a kiadásra való előirásnak tehát pontosan ki

kell tüntetnie a letétből kiutalványozott összeg értéknemét is. Az értéknem röviditett alakban is bejegyezhető (Készpénz = Kp. Pénzintézeti betét = Pb. Értékpapir = Értp. Adóslevél = A. Értéktárgy = Ar.)

A számfejtés idejénél a számvevőségek (számvevőségi kirendeltségek) az év föltüntetését elhagyhatják; a hónap és nap, valamint a számfejtő aláirása (kézjegye) azonban a számvevőségek (kirendeltségek) által, valamint ezek és a számfejtés éve az állami pénztárak által bejegyzendő.

A kiadási oldal jegyzetrovata is általánosságban az egyes rovatok alá be nem vezethető tudnivalók följegyzésére, valamint a kiutalványozott, de a fél által egy év alatt föl nem vett letét elszámolása iránt az illető hatóság által tett intézkedések feltüntetésére szolgál.

3. A számvevőségnél (számvevőségi kirendeltségnél) a nagyobb letéti forgalommal biró pénztárak részére külön letéti főkönyvek rendezendők be; kisebb letéti forgalom mellett azonban a kerületbe tartozó több, esetleg valamennyi pénztár letéti kezelése egy letéti főkönyvbe foglalható össze. Ez esetben azonban minden egyes letéti kezeléssel biró pénztár részére megfelelő számu lap hagyandó, s a főkönyvben a pénztárak betüszerinti sorrendben osztandók be.

A letéti főkönyvek több, legfeljebb azonban négy évi kezelés befogadására is berendezhetők.

4. A letéti főkönyvhöz névmutató is vezetendő, hogy ennek alapján az egyes letétek minél gyorsabban feltalálhatók legyenek. Ezért a névmutatónak tartalmaznia kell betürendben a letétre jogosult fél nevét, valamint a letéti főkönyv lap- és tételszámát.

5.* A letétek nyilvántartására szolgáló főkönyvek a számvevőség (számvevőségi kirendeltség) által az állami számviteli utasitás 305. §-a, illetőleg a vármegyei központi számvevői szolgálat tárgyában kiadott 1902. évi 122.000. B. M. (3.600. P. M.) számu utasitás 46. §-a, és a gyámügyi számvitelt szabályozó 1902. évi 123.000. B. M. (3.600. P. M.) számu utasitás 54. §-a szerint minden naptári év végével zárandók le. Az adóhivatalok szolgálatára vonatkozó utasitások és szabályrendeletek gyüjteményének a letétek kezelését tárgyazó III. füzet 11. §-ának rendelkezése a letéti főkönyvek lezárását illetőleg érintetlenül marad.

A számvevőség (számvevőségi kirendeltség) a letéti főkönyvet évenkint március hó végéig a következőképen zárja le:

A deczember havi letéti naplók szigorlata és könyvelése után a letéti főkönyv kiadási (jobb) oldalának „kiadatott" hasábjai is leösszegezendők, s ugy ezen, mint az 1. pont utolsó bekezdésében emlitett oldalösszegek a főkönyv külön lapjaira (természetesen a főkönyvben szereplő adóhivatalonkint külön-külön lapokon) lapszámok szerint átvezetendők és összesitendők. A kiadási értékeredmények a bevételi értékeredményekkel egybevetendők, s ily módon az év végével mutatkozó letéti maradvány értéknemek szerint megállapitandó. A bevételek és kiadások végösszegeinek értéknemek szerint külön-külön egyezniök kell a könyve-

lés helyességének ellenőrzése czéljából az állami számviteli utasitás 304. §-a szerint vezetendő s havonkint lezárandó lerovási gyüjtőrovancs évi végösszegeivel, viszont a letéti főkönyv évi összesitése után értéknemek szerint mutatkozó maradványoknak egyezniök kell a deczember havi letéti napló értéknemek szerinti maradványaival és a székhelyen kivül levő állampénztárak (adóhivatalok) által az alábbi 6. pont szerint a számvevőséghez (számvevőségi kirendeltséghez) évenkint beküldendő leszámolási kimutatások értéknemek szerinti összegeivel.

A vármegyék (pénzügyigazgatóságok) székhelyén levő állampénztárak (adóhivatalok) letéti főkönyveket nem vezetvén, leszámolási kimutatásokat nem adhatnak. Ezeket a számvevőség (számvevőségi kirendeltség) által a letéti főkönyvekben a naptári év végével még előirásban levő, ki nem adott tételekről készitendő gyüjtő-kimutatások pótolják.

Amennyiben a letéti főkönyv eredménye és a leszámolási kimutatás (illetőleg gyüjtőkimutatás) között eltérés mutatkoznék, ez levelezés (illetőleg a könyvelés helyességének ismételt ellenőrzése) utján kideritendő és tisztázandó. Ha azonban a maradványok az emlitett föltételek mellett pontosan megállapittattak, a letéti főkönyv lezárandó, illetőleg a lezárás és összeegyeztetés eredménye a főkönyvbe a bevételeknek és kiadásoknak fentebb emlitett külön lapokon és adóhivatalonkint külön történt összesitése után záradék alakjában bevezetendő s ez a záradék keltezéssel ellátva, a lezárást teljesitő tisztviselő s az azt felülvizsgáló számvevőségi főnök (kirendeltségi vezető) által aláirandó. Ennek megtörténtével az összes, még előirásban levő, ki nem adott letétek uj főkönyvbe (vagy a több évre berendezett főkönyv következő lapjaira) az előirásra vonatkozó összes adatok felsorolása és a kölcsönös hivatkozás mellett az 1. pont harmadik bekezdése szerint átvezetendők; az egy éven tul nyilvántartásban álló letétek kiszolgáltatása, illetőleg elszámolása iránt pedig minden tételre kiterjedőleg vagy csoportonkint, vagy pedig a szükséghez képest elkülönitetten az illető hatósághoz jelentés teendő.

6. A vármegye (pénzügyigazgatóság) székhelyén kivül levő m. kir. állampénztár (adóhivatal) a letéti főkönyvek bevételi oldalait az 1. pont utolsó bekezdése szerint összegezi le, kiadási oldalait pedig, hacsak a bevételi oldalon előirt összes letét ki nem adatott, az adóhivatali utasitás III. füzet 11. §-ának 6. bekezdése szerint legfeljebb négy évenkint a fentebb 5. pontban foglaltak szerint összesiti és zárja le.

Ugy a számvevőségnél (számvevőségi kirendeltségnél), mint a m. kir. állampénztárnál (adóhivatalnál) vezetett letéti főkönyvek helyes zárlatának ellenőrzése végett a külső m. kir. állampénztár (adóhivatal) a naptári év végéig még előirásban levő, ki nem adott tételekről — letétenkint külön-külön (vagyis külön a pénzügyi, és külön a közigazgatási letétekről) — leszámolási kimutatásokat készit, amelyeknek értéknemek szerinti végösszege kell, hogy a letéti naplók deczember hó 31-iki zárlata szerint mutatkozó maradványokkal értéknemek szerint egyezzék. A leszámolási kimutatások tételenkint tartalmazzák a bevételi adatok

pontos feltüntetésével a naptári év végével ki nem adott letétek értéknemekinti összegeit, s minden év február hó 15-ik küldendők be a számvevőséghez (számvevőségi kirendeltséghez).

A leszámolási kimutatásokat, ha azok a számvevőség (számvevőségi kirendeltség) letéti főkönyveivel megegyeznek, s tehát levelezés szüksége nem merül fel, a számvevőség (számvevőségi kirendeltség) saját letéti főkönyveinek lezárása s annak a leszámolási kimutatásokra való feljegyzése után, hogy azok a letéti főkönyvekkel összehasonlittattak és megegyeznek, az illető állampénztár (adóhivatal) deczember havi letéti naplójához csatolja s a kiselejtezési határidőig ott őrzi.

II. A pénzügyi letéti főkönyv vezetésére nézve:

A m. kir. adóhivatalok szolgálatára vonatkozó utasitások és szabályrendeletek gyüjteményének a letétek kezelésére vonatkozó III. füzet 21. §-a akkép rendelkezik, hogy ha a fél a hivatalos nyugtatványt elvesztette, a letétek csak birói megsemmisitési végzés alapján lehet kiadni. A pénzügyi letétek kiutalványozásának megkönnyitése érdekében ezen §. kiegészitéseül s az 1894. évi márczius hó 7-én 58.134/1893. szám alatt kiadott (irott) körrendelet hatályon kivül helyezésével, a következőket rendelem.

1. A pénzügyi letétbe vett összegek mindig csak az eredeti letéti nyugta bevonásának feltételével utalványozhatók ki. Ha azonban a letevő fél a kiadott eredeti nyugtát elveszettnek állitja, és a letétbe vett összeg (érték) az egyezer (1000) koronát meg nem haladja, a letevő fél kérelmére jogositva lesz a pénzügyigazgatóság a kérdéses pénzügyi letétnek az eredeti nyugta bevonása nélkül és a birói megsemmisitési végzés követelésének mellőzésével saját hatáskörében való visszautasitására, köteles azonban előzetesen:

a) meggyőződést szerezni a m. r. számvevőségnél és az illető adóhivatalnál, hogy a letéti nyugta valóban kiállittatott (adóhiv. utasitás III. füzet 20. §-a), és hogy a pénzügyi letétre való igénynek, illetőleg a letéti nyugtának másra történt átruházása bejelentve nem lett-e?

b) közjegyzőileg hitelesitett oly nyilatkozatot bekivánni, amelyben a fél kijelenti, hogy a letett összegről kiállitott letéti nyugtának birtokában nincsen, a letéti nyugtát harmadik személyre soha át nem ruházta s ennélfogva kötelezi magát, hogy az elveszett eredeti nyugta alapján annak netáni előkerülése esetén a kincstár ellen a kérdéses letétre nézve semmiféle igényt nem támaszt, s bárki által a letéti nyugta alapján a kir. kincstár ellen bármikor támasztandó esetleges igény esetében a kir. kincstárral szemben szavatosságot és teljes kártéritési kötelezettséget vállal, szóval a nyugta elvesztéséből s a letétnek a nyugta bevonása nélkül való visszautalványozásából a kincstárra hárulható minden kárért a felelősséget magára vállalja.

Ötven (50) koronát meg nem haladó összegü (értékü) letét közjegyzőileg hitelesitett nyilatkozat nélkül kiutalványozható, köteles azonban a fél a b) pontban emlitetteket a kiutalt letétről adott nyugtájába felvenni.

A m. kir. pénzügyigazgatóság köteles az ezen föltételek pontos betartása mellett saját hatáskörében eszközölt utalványozás megtörténtét a pénzügyi letétekről az illető adóhivatalnál és a mellé rendelt számvevőségnél vezetett pénzügyi letéti főkönyvben följegyeztetni s intézkedni, hogy a fél által beadott nyilatkozat az utalványozás okmányolására a kiadási letétnapló mellett a magánjogi elévülési idő elteltéig gondosan megőriztessék.

2. Ha a pénzügyi letétbe vett összeg (érték) az egyezer (1000) koronát meghaladja, s az arról kiállitott letéti nyugta elveszettnek állittatik, a letét kifizetése a m. kir. állampénztár (adóhivatal) által feltétlenül megtagadandó, s az érdekelt fél a fentebb idézett utasitás 21. §-ára való hivatkozással a birói megsemmisitési eljárásra utasitandó, a pénzügyi letét kiutalványozására vonatkozó utalványrendelet pedig az arra vonatkozó elévülési idő után az utalványozó hatósághoz beterjesztendő.

3. A m. kir. állami pénztárak által vezetett állami letétnapló megszüntetése s az ezen hivataloknál őrzött pénzügyi letétek kezelése, elszámolása és tisztázása iránt követendő eljárás tárgyában 1883. évi november hó 26-án 66.702. sz. a. kiadott s a Pénzügyi Közlöny ugyanezen évi 48. számában közzétett körrendeletem, továbbá az adóhivatalok szolgálatára vonatkozólag kiadott utasitás III. füzet 34. és 60. §-a, s végül az ez utóbbi §-nak 1. és 2. bekezdését módositó, a kiutalt, de egy éven belül föl nem vett készpénzbeli birói letétek elszámolása tárgyában 1903. évi junius hó 18-án 53.033. sz. alatt kiadott s a Pénzügyi Közlöny ugyanezen évi 15. számában közzétett körrendeletem szerint az oly készpénzből álló letétek, amelyeknek rendeltetése ki nem puhatolható, vagy amelyeknek tulajdonosai ismeretlenek, vagy föl nem találhatók, valamint a kiutalványozott, de a felek által egy év alatt föl nem vett készpénzből álló letétek a hivatkozott utasitás, illetőleg körrendeletek határozmányainak betartása mellett a pénzügyi tárcza „Különféle bevételek" naplójában számolandók el bevételben, viszont a törvényes elévülési idő beálltáig jelentkező felek részére az ekkép elszámolt letétek a pénzügyi tárcza „Különféle kiadások" czim terhére utalványozandók s számolandók el. Hogy a letétek átszámolásának megtörténte s a felek törvényes igénye nyilvántartható és ellenőrizhető legyen, a számvevőség köteles a pénzügyi tárcza „Különféle bevételek" javára átszámolt ezekről a letétekről a mellékelt minta szerint házilag előállitandó s több évre szóló nyilvántartást vezetni.

4. Amennyiben a pénzügyi letét tárgyát pénzintézeti betét képezi, az abban elhelyezett tőke után esedékes kamat vagy tőkésitendő, mely esetben a kamat a letéti napló és a főkönyv külön tételszáma alatt „pénzintézeti betét és értékpapir" hasábja alatt számolandó el, illetőleg tartandó nyilván, hivatkozással a letéti főkönyv bevételi jegyzet-rovatában ennek arra a folyó tételszámára, amely alatt a tőke előiratott, ennél viszont a kamat előirását tartalmazó folyó tételszámra; vagy pedig, ha a fél az esedékes kamat fölvételére igényt tart, az készpénzben felveendő, mely esetben ugyanezen szabályok szerint a letéti napló és főkönyv készpénz-hasábja alatt számolandó el, illetőleg tartandó nyilván.

A letétben őrzött pénzintézeti betétkönyvekkel a tőkésitendő kamatok bejegyzése alkalmával követendő eljárást illetőleg utalok az e tárgyban 1904. évi augusztus hó 18-án 32.203. szám alatt kiadott s a Pénzügyi Közlöny ugyanezen évi 24. számában közzétett körrendeletemben foglaltakra.

III. A vármegyei közigazgatási letéti főkönyv vezetésére nézve:

1. A közigazgatási letétbe vett összegek szintén mindig csak az eredeti letéti nyugta bevonásának feltételével utalványozhatók ki. A nyugta elvesztése esetén a kiutalványozásra nézve a fentebb II. 1. a) és b) és 2. pontok alatt foglalt rendelkezések azzal a módosulással érvényesek, hogy az egyezer korona értéket meg nem haladó közigazgatási letétet az a) és b) pontban foglalt feltételek betartásával a vármegye alispánja saját hatáskörében utalványozza ki.

2. Az oly készpénzből álló közigazgatási letétek, amelyeknek rendeltetése ki nem puhatolható, vagy amelyeknek tulajdonosai ismeretlenek, vagy föl nem találhatók, valamint a kiutalványozott, de a felek által egy év alatt föl nem vett készpénzből álló letétek a jogosult fél igényének a törvényes magánjogi elévülési időn belül való fentartásával a vármegye alispánja által a törvényhatósági bizottság határozatával kijelölt valamely vármegyei alap (háztartási, szegényalap, vagy elhagyott gyermekek segélyalapja) javára utalványozhatók át. A törvényes magánjogi elévülési időn belül jelentkező jogosult fél részére a letét összege ugyanazon alapból utalványoztatik vissza. Az ilykép átszámolt közigazgatási letétekről a fentebb II. 3. pont alatt közölt külön nyilvántartás vezetendő ugyanazon szabályok szerint.

3. A közigazgatási letétben kezelt készpénzösszegek más vármegyei alapok készpénzkészletének módjára sem tételenkint, sem együttesen nem helyezhetők el takarékpénztárba gyümölcsözés végett. Kivételt képeznek ez alól a szabály alól a készpénzben letett óvadékok (biztositékok, bánatpénzek), amelyek a letevő félnek a vármegye alispánjához irásban beadott kivánságára, a vármegye törvényhatósági bizottsága által a vármegyei alapok gyümölcsöző elhelyezésére kijelölt s a letevő által megjelölendő pénzintézetbe a letevő javára, de egyszersmind kárára és veszélyére, gyümölcsözés végett elhelyezhetők. A letevő ilyen kivánsága nélkül készpénzben letétbe vett óvadék (biztositék, bánatpénz), valamint az ezenkivül még letét tárgyát képezhető, átmenetileg kezelt oly készpénzösszegek, amelyek továbbitás vagy kézbesités végett érkeztek, vagy pedig a vármegye egyes számadási ágazatai (alapjai) javára számolandók át, az érdekelt fél javára való kiutalványozásig, illetőleg kézbesitésig, vagy átszámolásig készpénzben kezelendők a letétben.

4. A közigazgatási letétben kezelt pénzintézeti betétek után esedékes kamatok elszámolására és nyilvántartására nézve a fentebb II. 4. pont alatt a pénzügyi letétre vonatkozó szabályok az irányadók.

IV. A gyámpénztári letéti főkönyv vezetésére nézve:

1. A gyámpénztári letétben kezelt készpénzösszegek a törvényhatósági bizottság által kijelölt pénzintézetekben 1902. évi 123.000. B. M. (3.600. P. M.) sz. vármegyei gyámpénztári utasitás 72. §-a szerint gyümölcsözőleg elhelyezhetők, ezeket azonban nem tételenkint külön-külön, hanem együttesen kell elhelyezni.

Azt a kamatot, melyet az 1902. évi 123.000. B. M. (3.600. P. M.) számu vármegyei gyámpénztári utasitás 55. §-a értelmében a készpénzletétek után fizetni, illetőleg a kiskoru vagy gondnokolt javára (a rendes) gyámpénztári naplóba áttenni kell, a gyámpénztári készpénzletétek együttes pénzintézeti elhelyezése folytán nyert kamatbevételből kell fedezni.

Az elszámolásnál az eljárás a következő:

Azt az összeget, mely a gyámpénztári letétek készpénzéből a pénzintézetnél gyümölcsözőleg elhelyeztetik, a gyámpénztári letéti napló és gyámpénztári letéti főkönyv készpénz-hasábja alatt kiadásba kell tenni, és az érte nyert pénzintézeti betét értékét a letéti napló és letéti főkönyv ugyanazon tételének „pénzintézeti betét és értékpapir" hasábja alatt kell bevételezni. A gyámpénztári letétek készpénzkészletéből ily módon gyümölcsözőleg elhelyezett összegek után a pénzintézettől nyert kamatot a gyámpénztári letéti napló készpénzhasábja alatt esetről-esetre (például félévenkint) be kell vételezni, és egyuttal a letéti főkönyvbe a készpénz-hasáb alatt bevételképen elő kell irni. Könnyebb áttekintés céljából a szóban lévő kamatbevételek a letéti főkönyvben csoportositva sorolandók fel. Az ily módon nyert kamatokból adatnak ki az egyesek részére kezelt gyámpénztári készpénzkészletek után a gyámpénztári utasitás 55. §-a értelmében kifizetendő kamatok.

Mig tehát magukat a letéti készpénzkiadásokat a gyámpénztári letéti főkönyv azon tételei alatt kell elszámolni, ahol annak idején bevételeztettek: a letéti kamatkiadás elszámolása a letéti főkönyv kamatbevételének terhére történik. Amennyiben az egyesek részére a számadási év folyamán kifizetett gyámpénztári letéti kamatok a számadási évben befolyt letéti kamatbevételt ki nem meritenék, a többletet a gyámpénztári letéti naplóban és letéti főkönyvben kiadásba és egyidejüleg a gyámpénztári (rendes) naplóban „kezelési fölösleg" czimen bevételbe kell tenni (1903. évi 84.558. B. M. sz. rend.)

2. A gyámppénztári letétbe vett összegek is mindig csak az eredeti letéti nyugta bevonásának feltételével utalványozhatók ki. A nyugta elvesztése esetén a kiutalványozásra nézve a fentebb II. 1. a) és b) és 2. pontok alatt foglalt rendelkezések azzal a módosulással érvényesek, hogy az egyezer korona értéket meg nem haladó gyámpénztári letétet az a) és b) pontban foglalt feltételek betartásával az árvaszék saját hatáskörében utalványozza ki.

V. A pénzügyi, közigazgatási és gyámpénztári letétekről a m. kir. állampénztárak (adóhivatalok) által a bevezető részben emlitett uj letéti nyugta-nyomtatványon állitandók ki a nyugták. Amennyiben pedig az ezen körrendelet II. 1., 2. pontjában fog-

lalt rendelkezések a m. kir. állampénztárak (adóhivatalok) kezelése alatt álló többi tárcaletétekre is ki fognak terjesztetni, az esetben az uj letéti nyugta azoknál a tárczaletéteknél is használatba lesz veendő.

VI. A letéti főkönyvek vezetésére nézve jelenleg érvényben lévő szabályok, utasitások és rendeletek, amennyiben ezen körrendeletem határozmányaival ellentétben nem állanak, továbbra is érvényben maradnak.

(A mintát l. Magy. Rend. Tára 1911. évf. 801. o.)

VII. Fej. A számvevőségek ügyvitele.

Az 570. *lapon a* 122.000/1902. *B. M. sz. Utasitás* 64. §*-ához felveendő*:

A számvevőségi tisztviselők kiküldetéséről. A 122.000/1902. B. M. (3,600/1902. P. M.) szám alatt kiadott Vármegyei Számvevőségi Utasitás 64. §-ának első bekezdése szerint abban az esetben: „ha a főispán, közgyülés, alispán, főszolgabiró által elrendelt vizsgálatoknál vagy más külszolgálati teendőknél számvevőségi szakközeg közremüködése szükségesnek mutatkozik, azok ilyen tisztviselőnek — a számvevőségi főnök előzetes meghallgatásával leendő — kirendelése iránt a kir. pénzügyigazgatóságot keresik meg.“

A számvevőségi közegek kiküldése körül követett eljárás egyszerüsitése czéljából az idézett §. első bekezdésében foglalt rendelkezést a pénzügyminister urral egyetértőleg következőképen módositom, illetőleg helyébe a következő rendelkezéseket léptetem:

„Amennyiben vármegyei közigazgatási ügyekben elrendelt vizsgálatoknál, vagy más külszolgálati teendőknél a kir. pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség (kirendeltség) szakközegének közremüködése szükségesnek mutatkozik, azt a számvevőségi főnök (kirendeltség vezetője) előzetes meghallgatásával és a pénzügyigazgatóságnak egyidejü értesitése mellett, az alispán a saját hatáskörében küldi ki, és erre vonatkozó rendeletét kiadás után a számvevőségi főnökkel (kirendeltség vezetőjével) közli.

A főispán és a vármegyei hatóságok által elrendelt vizsgálatoknál vagy más külszolgálati teendőknél esetleg igénybe veendő számvevőségi szakközegnek a fentjelzett módon való kirendelése iránt az alispán a nevezett hatóságoknak hozzá intézett felhivására, illetőleg előterjesztésére intézkedik.“

A kiküldetések elrendelésénél különös sulyt kell helyezni a 668—1898. P. M. számu körrendeletnek (Pénzügyi Közlöny, 1898. évf. 8. sz.) arra a határozmányára, hogy a számvevőségi főnök (kirendeltségi vezető) havonként 8 napnál hosszabb időre ki nem küldhető. Ebbe az időbe természetesen a számvevőségi (kirendeltségi vezetőnek) a szorosan vett pénzügyi ügyekben esetleg eltöltött, illetőleg eltöltendő külszolgálatai is beszámitandók.

Esetleges félreértéseknek elejét veendő, megjegyzem, hogy az alispán által kiküldött számvevőségi szakközeget az esetleg szükséges utielőleggel ezentul is a kir. pénzügyigazgatóság látja el, s részére az eddigi módon nem önálló vizsgálatoknál a vizsgálat, illetőleg a külfoglalkozás vezetője által — az utiszámlára feljegyzett adatok felhasználásával — záradékolt utiszámla alapján érvényesitendő uti járandóságokat továbbra is ugyanesak a pénzügyigazgatóság utalványozza. Végül megjegyzem, hogy a fentebbiek szerint életbeléptetett ujitás a költségeknek esetleg szükségessé váló megtéritetésére és elszámolására nézve érvényben levő eljárást nem érinti. (B. M. 1910. szept. 20. 104,566. sz. Körrend.)

Közszállitási szabályrendelet. (83.000/907. B. M.)

Az 581. lapon a 83.000/907. sz. rend. 11. §-ának 7. bekezdése helyébe felveendő:

1912. febr. 28. 24.219/1912. B. M. sz. körrendelet valamennyi törvényhatóságához, a 83.000/1907. B. M. sz. körrendelettel kiadott Közszállitási Szabályrendelet 11. §. 7-ik bekezdésének megváltoztatásáról.

A 83.000/1907. B. M. számu itteni körrendettel kibocsátott Közszállitási Szabályrendelet 11. §-ának 7-ik bekezdését — a kereskedelemügyi és földmivelésügyi miniszter urakkal egyetértőleg — következőképen változtatom meg:

Törvényhatósági vagy községi közcsatornára, vizvezetékre vagy kutfurásra vonatkozó kiirási müvelet, illetőleg szerződéstervezet müszaki szempontból leendő felülbirálás végett a belügyminiszterhez, — a többi vizi épitkezésekre, valamint a közvágóhidakra vonatkozó kiirási müvelet, illetőleg szerződés-tervezet a földmivelésügyi miniszterhez, egyéb különleges közmüvekre (közvilágitási berendezések, gázgyárak, jéggyárak stb.) vonatkozó kiirási müvelet, illetőleg szerződés-tervezet pedig müszaki és iparfejlesztési szempontból leendő felülbirálás végett a kereskedelemügyi miniszterhez terjesztendők fel még a kiirás közzétételét, illetőleg a szerződés megkötését megelőzőleg. Ezen határozmánytól kivétetik Budapest székesfőváros, melynél a müszaki felülbirálatot ily ügyekben — az 1870: X. t.-cz. korlátai között — a közmunkatanács teljesiti.

A 617. lapon a 83.000/907. B. M. sz. rend. 63. §-ához felveendő:

A törvényhatóságok és községek által a Közszállitási Szabályrendelet 63. §-ának második bekezdése értelmében a Kereskedelmi Muzeumnak beküldendő kimutatásokról. A 83.000/1907. B. M. számu „Közszállitási Szabályrendelet" 63. §-ának első bekezdése szerint az egyes (vármegyei, városi, községi) hivatalok, intézetek, intézmények, vállalatok, (üzemek) stb. az általuk teljesitett beszerzésekről az emlitett szabályrendelet 62. §-ának megfelelőleg készitett kimutatásokat, a közbeeső forumok kikerülésével, legkésőbb a következő év április hava végéig közvetlenül a m. kir. Kereskedelmi Muzeum igazgatóságához beküldeni tartoznak.

A kereskedelemügyi miniszter urnak 1910. évi április hó 18-án 23.799. szám alatt kelt átiratából arról értesültem, hogy a szóban forgó kimutatásoknak beküldésére a fentiek szerint kötelezett hatóságok tulnyomó része az 1908. évre vonatkozó kimutatásokat vagy egyáltalában nem, vagy csak hiányosan küldte be a Kereskedelmi Muzeum igazgatóságának.

Minthogy ezek a kimutatások a Közszállitási Szabályrendelet 64. §-a értelmében a Kereskedelmi Muzeum által készitendő összesitett kimutatások anyagát szolgáltatják, azok elmaradása vagy hiányos beküldése az összesitett kimutatások megfelelő egybeállitását lehetetlenné teszi, illetőleg az ilyen fogyatékos adatokból összeállitható kimutatás végadatai iparfejlesztési szempontból kellő értékkel nem birhatnak. Felhivom tehát a Czimet, hogy a Közszállitási Szabályrendeletnek a kimutatások kiállitására és beküldésére vonatkozó rendelkezéseit a jövőben szigoruan tartsa be.

A kimutatások összeállitásánál különösen szem előtt kell tartani a következőket:

1. A kimutatásba nemcsak a szorosan vett irószereket, hanem minden néven nevezendő egyéb irodai vagy hivatali szükségletet is fel kell venni.

2. A cikkeket a kereskedelemben használt nevükön (és nem gyüjtőnévvel) kell felsorolni, gyüjtőnevek használata nélkül.

3. Az értéket nem kerekszámokban, hanem a tényleges évi értéknek megfelelő számokkal kell felvenni, és pedig czikkenkint külön-külön.

4. A czikkeket szállitó kereskedő mellett külön fel kell tüntetni a czikket előállitó gyáros nevét és lakhelyét is.

5. A kimutatásokat a szabályrendelet értelmében a nagyközségek és körjegyzőségek is kötelesek kiállitani, csupán a kisközségek nem kötelesek külön kimutatást késziteni abban az esetben, ha az ugyanazon iparághoz tartozó beszerzéseik a 300 koronát meg nem haladják.

6. A községek és vármegye nevét olvashatóan kell irni. B. M 1910. máj. 1. 58.641. sz. r.)

5. *Egyes törvényhatóságokra vonatkozó különleges rendelkezések.*

1. *Budapest.*

A 693. lapon V. Budapest kölcsöneinek adomentessége czim alá beillesztendő:

1911: *XVI. t.-cz. a Budapest székesfőváros által kétszázhetvenmillió korona erejéig felveendő kölcsönről.*

1. §. Azok a kölcsönök, melyeket Budapest székesfőváros a területén létesitendő közhasznu beruházások költségeinek fedezésére, kormányhatósági jóváhagyás mellett, kötvények kibocsátása utján legfeljebb kétszázhetven millió korona erejéig felvesz, mind a tőkére, mind járulékaira nézve adó-, bélyeg- és illetékmentesnek nyilvánittatik.

A kölcsönök fejében kibocsátandó kötvények, amennyiben azok a budapesti tőzsdén állandóan jegyeztetnek, óvadékképeseknek és arra alkalmasaknak nyilvánittatnak, hogy azokba a községek, testületek, alapitványok, nyilvános felügyelet alatt álló intézetek, továbbá gyámoltak és gondnokoltak (1885: VI. t.-cz. 13. §-a) pénzei, ugyszintén a hitbizományi és letéti pénzek gyümölcsözőleg elhelyeztessenek, és végre, hogy szolgálati és üzleti biztositékokra forditassanak akkor, amikor a biztositékok az azok tekintetében fennálló szabályok szerint nem készpénzben teendők le.

A jelen §. előző bekezdéseiben foglalt rendelkezések hatálya kiterjed a Budapest székesfőváros által az emlitett kölcsönök első részleteként két millió font sterling, valamint második részleteként 100,000.000 korona = 105 000.000 frank névértékü, 4%-os kamatra szóló és 50 év alatt visszafizetendő kötvények kibocsátása utján már felvett kölcsönre is.

E törvény végrehajtásával a pénzügyminister és a belügyminister bizatnak meg.

A 693. lapon beillesztendő:

VI. Budapest fejlesztése és háztartásának rendezése.

1908: *XLVIII. t.-cz. Budapest székesfőváros fejlesztéséről s a háztartásának rendezése végett teendő állami intézkedésekről.*

1. §. A ministeriumnak az az intézkedése, hogy a székesfővárosi Attila körut és környékének szabályozási költségeire a fővárosi pénzalapnak 2,000.000 korona kamatmentes állami előleget adott, jóváhagyatik.

Ennek az előlegnek a szabályozás utján nyerendő telkek értékesitéséből befolyó része az államkincstárnak azonnal megtéritendő.

2. §. Felhatalmaztatik a ministerium, hogy a székesfőváros közönsége által az államkincstártól megvett Sárosfürdő vételára és kamatai fejében fizetett 1,050.795 K 23 fillérnyi összeget a székesfőváros közönségének visszatérithesse abban az esetben, ha a székesfőváros közönsége kötelezettséget vállal, hogy a korszerü egészségügyi és szépészeti követelményeknek megfelelőleg a Sárosfürdőt 1912., a Rudasfürdőt pedig 1915. év végéig fel-, illetőleg ujjáépiti.

3. §. Felhatalmaztatik a ministerium, hogy Budapest székesfővárosban a Hungária-körut és a III. kerület közt közuti Dunahidat épithessen, a hidhoz vezető feljárókat létesithesse, és az e végből szükséges városszabályozási és rendezési munkálatokat a közmunkák tanácsa utján végrehajthassa.

4. §. Felhatalmaztatik a ministerium, hogy a Budapest székesfővárosi Margitszigetet összes tartozékaival és felszereléseivel együtt József főherczeg ur Ő császári és királyi Fenségétől a következő 5., 6. és 7. §-okban foglal határozatok szerint megszerezhesse.

5. §. A Margitsziget, valamint összes tartozékainak és felszereléseinek 11 millió koronában megállapitott becsértéke ellenében a ministerium József főherczeg ur Ő cs. és kir. Fensége tulajdonába átengedi a Budapest székesfőváros pesti részének 1017., 1088., 1091., 1092., 1094., 17.117., 17.120., 17.121., 17.124. és 17.498. telekkönyvi betéteiben 1026., 1097., 1100/b., 1101/b. (1103. 1105),

1743., 1744/a., 1744/b., 1745—1748.,

2/a.

1743., 1744/a., 1744/b., 1745—1748.,

5.
1743., 1744/a., 1744/b., 1745—1748.,
6.
1743., 1744/a., 1744/b., 1745—1748.
9.
és 1743., 1744/a., 1744/b., 1745—1748.
2/b
helyrajzi számok alatt bejegyzett s a magyar államkincstár tulajdonát képező ingatlanokat, illetőleg az 1017. telekkönyvi betében 1026. helyrajzi szám alatt bejegyzett ingatlannak még szabad rendelkezésre álló részét 2,100.599 korona becsértékben; nemkülönben a Budapest székesfőváros pesti részének 1112., 1257. és 1261. telekkönyvi betéteiben 1121., 1237. és 1247. helyrajzi számok alatt bejegyzett s a fővárosi pénzalapnak tulajdonát képező ingatlanokat, s az 1262. betétben 1242. helyrajzi szám alatt fekvő s ugyancsak a fővárosi pénzalap tulajdonát képező telekből oly részt, hogy a fővárosi pénzalapnak tulajdonából átadandó telek értéke 3 millió 899.401 koronát tegyen.

Ezenkivül a fővárosi pénzalap öt millió koronát, 4%-os kamat alapul vétele mellett, 1908. évi január 1-től kezdve minden év január 1-én esedékes évi 210.000 korona járadék fizetésével törleszt.

Ez az évi járadék telekkönyvileg biztositandó.

fővárosi pénzalap tulajdonából átadandó telkek becsértéke a főherczeg Ő cs. és kir. Fenségének és a fővárosi közmunkák tanácsának megbizottai között kölcsönös egyetértéssel, ha pedig megegyezés nem jön létre, akként állapitandó meg, hogy a főherczeg Ő cs. és kir. Fensége és a fővárosi közmunkák tanácsa két-két megbizottat jelölnek, akik egy elnököt választanak, s az ekként megalakult bizottság állapitja meg a telkek becsértékét. Jogában áll a fővárosi közmunkák tanácsának a fővárosi pénzalap tulajdonából átbocsátott telkeket az átbocsátástól számitandó három hónap alatt a becsértéken átvenni s az ellenértéket 4%-os kamatozás mellett készpénzben törleszteni.

6. §. A Margitszigetnek és tartozékainak tulajdonjoga a fővárosi pénzalap javára kebelezendő be, ama 36.000 négyszög ölet tevő terület kivételével, amely a szigetnek a ministerium által kijelölendő középső részében a rajta lévő felépitményekkel együtt országos növénykert czéljaira kihasitandó, és amely területnek tulajdonjoga a magyar államkincstár javára kebelezendő be.

Ugy a fővárosi pénzalap, valamint az állam tulajdonába kerülő részek örök időkre nyilvános kertek gyanánt

tartandók fenn, s ez a korlátozás az ingatlanokra vonatkozó telekkönyvi betétek *A*) tulajdoni lapján a fővárosi alap tulajdonába jutó ingatlanokkal járó az a kötelezettség pedig, hogy a növénykert részére a margitszigeti vizvezetékből szükséges viz ingyen szolgáltatandó, ezen ingatlanok *C*) teherlapján telekkönyvileg is biztositandó és hivatalból bejegyzendő.

7. §. A jelen törvény alapján József főherczeg ur Ő cs. és kir. Fensége és az állam, illetőleg a fővárosi pénzalap közt létesülő vagyonátruházások és telekkönyvi bejegyzések, valamint a kiállitandó összes iratok bélyeg- és illetékmentesek.

8. §. Az 1894: XX. t.-cz. alapján létesitett laktanya értékesitési müveletből kifolyólag tiszta feleslegként rendelkezésre álló öszeg a 3. §-ban megállapitott munkálatok költségeinek fedezésére forditandó.

A költségeknek ezt meghaladó része a pénztári készletekből fedezendő, és a felmerülő szükségleteknek megfelelő részletekben a pénzügyi tárcza illető évi beruházásainál számolandó el.

9. §. Az a járulék, amelyet a székesfőváros a székesfővárosi rendőrség költégeinek fedezésére az 1881: XXI. t.-cz. 53. §-a szerint az államnak fizetni köteles, 1907. évi január 1-étől kezdődő hatállyal 800.000 K állandó évi átalánynyal állapittatik meg.

Az 1907. január 1-ig be nem fizetett járulékhátralékok befizetése alól a székesfőváros felmentetik.

10. §. Az állam a székesfővárosnak az 1907. évtől kezdve esedékesekké vált italmérési illeték (1899: XXV. t.-cz. 16. és 18. § a) czimén a székesfőváros területén évente tényleg beszedett összeget átengedi.

Ez a határozat a pénzügyi hatóság és a székesfőváros között elszámolási viszonyt nem állapit meg.

A pénzügyminister felhatalmaztatik, hogy a székesfővárosnak a fentebbiek szerint járó összegek terhére, azok valószinü mértékéhez képest, előlegeket adhasson.

11. §. Azok a házak, amelyek a székesfőváros IV. kerületének (belváros) egész területén, továbbá az V. kerületben:

a) a Rudolf-, illetőleg az Ujpesti-rakpartnak a Zoltán-utca és Zápolya-utca közötti szakaszán fekvő dunaszabályozási telkeken;

b) az Országház-térre, továbbá a Személynök-utcára és a Pozsonyi-utra homlokzattal biró telkeken;

c) a Nádor-utcának az Országház-tér és a Lipót-körut közötti szakaszán — mind a két oldalon — fekvő telkeken;

d) az Alkotmány-utcában fekvő telkeken;

e) a Nádor-utcza, Alkotmány-utcza, Koháry-utcza és Balaton-utcza által határolt területen; végül

f) a IX. kerületben a Közraktár, Lónyay- és Ráday-utczáknak a Kálvin-tértől, illetőleg a Vámház-köruttól kezdve a Bakács-térig, illetőleg Bakács-utczáig terjedő részén egészen ujonnan építtetnek, amennyiben legalább kétemeletesek (48 láb magasságuak) — ide értve a lerombolt házak ujbóli felépitését és a toldaléképitkezéseket — és 1907. évi julius hó 1-je után épittetvén, legalább 1918. évi november hó 1-ig lakható állapotba helyeztetnek, 18 évig adómentesek az állami házadótól; ezen 18 év letelte után pedig további 12 évig abban a kedvezményben részesülnek, hogy állami házadó fejében a tiszti házbérjövedelemnek 10%-át fizetik.

Azon esetre, ha a lakható állapotba való helyezést az épitkezésre szabott utolsó évben munkamegszüntetés: sztreik, illetve annak amerikázás, boykott, sabottage stb. néven előforduló válfajai akadályoznák, ezen akadálynak tartamával a lejárt záros határidő meghosszabbitása engedélyezendő.

A jelen törvény által reondkivüli adómentességben részesülő összes területeken szükségessé váló kisajátitásoknál, akár egész ingatlanoknak, akár ingatlanrészeknek (terjedékeknek) kisajátitásáról van szó, a kártalanitási árak megállapitásánál a rendkivüli adókedvezmény által okozott értékemelkedés nem vehető számitásba.

Az 1896: XXIII. t.-cz. 2. §-ának első bekezdése hatályon kivül helyeztetik.

12. §. Mindazok a lakóházak, amelyeket a székesfőváros a czélból épit, hogy azokat saját költségeinek megfelelő bér mellett bérbeadja, mindaddig mentesek az állami házadótól, amig a bérösszegek az önköltség mértékét tényleg meg nem haladják.

Az önköltséget alkotja: a telekbér, az épitkezési tőke törlesztése és kamata, az épület karbantartása és kezelési költsége.

Az önköltség mértékénck kiszámitásánál a telekbér az épitéskor felvett telekérték 4%-os, a többi költségek pedig együttesen az épitési tőke 6%-os maximális kamatait meg nem haladhatják.

13. §. Jelen törvény kihirdetése napján lép életbe. Végrehajtásával a ministerium bizatik meg.

2. *Fiume.*

A 770. lapon beillesztendő:

IV. Fiume kölcsönének adómentessége.

1911: *XVII. t.-cz. a Pozsony sz. kir. város, Fiume város és kerülete és Zágráb város által felvett kölcsönökről.*

1. §. Pozsony sz. kir. város és Fiume város és kerülete által egyenkint husz millió korona névérték erejéig, Zágráb város által tizenöt millió korona névérték erejéig hasznos beruházások létesitése, fennálló adósságaiknak convertálása, illetve függő kölcsöneik visszafizetése czéljából kormányhatósági engedély alapján kötvények kibocsátása utján felvett kölcsönök mind tőkéikre, mind járulékaikra nézve, és pedig a kölcsön felvételének időpontjától kezdődő joghatállyal, bélyeg-, illeték- és adómenteseknek nyilvánittatnak.

A kölcsönök kezelésére vonatkozó szolgálat kormányhatósági ellenőrzés alatt áll. A kezelés és ellenőrzés módozatainak megállapitása és az ellenőrzés gyakorlása tekintetében a pénzügyminiszter a belügyminiszterrel, illetve Zágráb város kölcsönére vonatkozólag a Horvát-, Szlavon- és Dalmátországok bánjával egyetértőleg jár el.

2. §. Ugyane kölcsönök részkötvényei — amennyiben azok a budapesti tőzsdén állandóan jegyeztetnek, — óvadékképeseknek és arra alkalmasaknak nyilvánittatnak, hogy azokba a községek, testületek, alapitványok, nyilvános felügyelet alatt álló intézetek, továbbá gyámoltak és gondnokoltak (1885. évi VI. t.-czikk 13. §-a) pénzei, gyszintén a hitbizományi és letéti pénzek gyümölcsözőleg elhelyeztessenek, és végre, hogy szolgálati és üzleti biztositékokra fordittassanak akkor, amikor a biztositékok az azok tekintetében fennálló szabályok szerint nem készpénzben teendők le.

3. §. E törvény végrehajtásával a pénzügy- és belügyministerek, illetőleg Zágráb városra vonatkozólag a pénzügyminister, ki e tekintetben Horvát-Szlavon- és Dalmátországok bánjával egyetértőleg jár el, bizatnak meg.

4. *Kecskemét.*

A törvényhatóságokról szóló rész 795. lapján beillesztendő:

1912: *LVI. t.-cz. a Kecskemét városban földrengés által okozott károk helyrepótlására szolgáló állami kedvezményekről.*

1. §. A kormánynak az az intézkedése, hogy a pénztári készletekből Kecskemét városának 200.000 K-t bocsátott

rendelkezésére oly czélból, hogy ez az összeg a földrengés által sujtott és inség veszélyének kitett lakosok segélyezésére fordittassék, helybenhagyatik.

2. §. Felhatalmaztatik a vallás- és közoktatásügyi minister, hogy a szigoruan véve a vallás gyakorlására szolgáló és a földrengés által megrongált épületek helyreállitásához való hozzájárulásként, a fentartó egyház, illetve hitközségek és szerzetesrendek között összesen 512.000 K-t meg nem haladó állami segélyeket oszthasson ki, amely állami segélyek a pénztári készletekből fedezendők.

3. §. Felhatalmaztatik a pénzügyminister, hogy a földrengés által okozott károk enyhitésére, a város közönsége által hozott határozat alapján a belügyministerrel egyetértőleg Kecskemét városának a pénztári készletekből 6,000.000 K-t meg nem haladható kölcsönt utalványozhasson ki, és a kitalványozott összeget az állami előlegek czime terhére számolhassa el.

4. §. A Kecskemét városának adandó kölcsön a következő czélokra forditandó:

a) legfeljebb 2,000.000 K erejéig a földrengés által megsérült városi középületeknek helyreállitására, a földrengés által szükségessé vált közmunkák költségeinek és az uj épitkezésekkel kapcsolatos városszabályozási munkálatok költségeinek fedezésére;

b) legalább 4,000.000 K erejéig a kárvallott háztulajdonosok részére a földrengés által megsérült házaiknak az előző állapotnak megfelelő helyreállitásához, illetve a fennálló épitési és szabályozási rendelet határozatainak megfelelő ujjáépitéséhez szükséges kölcsönök nyujtására;

c) amennyiben a jelen szakasz *b*) pontja alapján nyujtandó kölcsönök czéljaira az ugyanott megjelölt 4,000.000 K nyi összegnek teljes igénybevétele szükségessé nem válnék, a még rendelkezésre fennmaradó összeget a város akár az uj épitkezésekkel kapcsolatos városszabályozási munkálatoknak a jelen szakasz *a*) pontja alapján nem fedezett költségeinek fedezésére, akár a város tulajdonát képező és a földrengés által megsérült azoknak az épületeknek helyreállitására fordithatja, amelyek középületi rendeltetéssel nem birnak.

5. §. Az állami kölcsön után Kecskemét város közönsége évi egyszázalékos kamatokat tartozik megtériteni, és a kölcsöntőke törlesztése, valamint a kamatok fejében 35 éven át félévenkint utólagosan, és pedig minden évi január hó

1-én és julius hó 1-én lejáró egyenlő félévi kamat- és tőketörlesztési járadékokat tartozik fizetni.

1913. évi január hó 1-ig a város az addig kiutalványozott kölcsönrészletek után kamatot nem tartozik fizetni, és eme kölcsönrészletek után az első járadék 1913. évi julius hó 1-én fizetendő. Ha az állami kölcsön valamely részlete csak 1913. évi január hó 1-je után utalványoztatik ki a városnak, a város az illető kölcsönrészlet után a felvétel napjától a járadékok legközelebbi lejárati napjáig járó évi egy százalékos kamatokat külön fizeti, s az első bekezdésben meghatározott járadékok az illető kölcsönrészlet után a legközelebbi lejárati naptól számitandók.

Amennyiben valamely járadék esedékessége napján pontosan be nem fizettetnék, a késedelem egész tartamára a tényleges lerovás napjáig bezárólag öt százalék késedelmi kamat jár.

A város a kölcsön még törlesztetlen tőkemaradékát bármikor egy összegben is visszafizetheti.

6. §. Az állami kölcsönnek a 4. §-ban megjelölt czélokra szükséges összegei a tényleges szükségnek megfelelően teendők folyóvá. A szükséges összegek igazolásának és folyósitásának módozatait a pénzügyminister a belügyministerrel egyetértőleg rendeleti uton szabályozza.

A 4. §. *b)* pontja szerint a károsult háztulajdonosok részére a város által kiosztandó kölcsönökből a város 5 százalékot egy tartalékalap alkotására tart vissza. A visszatartott összegek a tartalékalapot illetik. A tartalékalapból elsősorban pótlandók azok a hiányok, amelyek a város által az 5. §. értelmében fizetendő járadékok fedezeténél, a 4. §. *b)* pontja értelmében kiosztott kölcsönök járadékainak késedelmes fizetése folytán állanak elő.

Ugyane tartalékalap gyarapitására forditandók a 4. §. *b)* pontja alapján kiosztott kölcsönökből befolyt járadékoknak az állami kölcsön járadékainak fedezésére igénybe nem vett öszegei, a beszedett késedelmi kamatok, valamint az eme kölcsönök rendkivüli törlesztéseiből befolyt összegek.

A tartalékalapot és annak kamatszaporulatát az állami kölcsön teljes törlesztéseig más czélra, mint az állami kölcsön járadékainak fedezésére, nem szabad forditani.

A tartalékalapban a kölcsön teljes törlesztése után netalán még fennmaradó vagyon hováforditása tekintetében a város közönsége a belügyminister jóváhagyásával határozhat.

7. §. A 4. §. *b)* pontja szerint a földrengés által károsult háztulajdonosok részére a város által kiosztandó köl-

csönök a következő korlátok között osztandók ki:

a) első sorban szegényebb sorsu kisebb háztulajdonosoknak 2000 koronát meg nem haladó kölcsönök adandók kamatmentesen 30 évi törlesztésre;

b) másodsorban olyan károsult háztulajdonosoknak, kik tényleges szolgálatban álló vagy nyugdijat élvező állami, törvényhatósági, községi, m. kir. államvasuti alkalmazottak, hitfelekezeti tanárok, tanitók vagy ilyenek özvegyei vagy kiskoru árvái — ha egyéb jelentékenyebb vagyonnal nem birnak — 10.000 koronát meg nem haladó, kamatmentes kölcsönök adandók 30 évi törlesztésre.

Az ez után még rendelkezésre álló összegekből:

c) olyan sem az *a*), sem a *b*) alá nem sorolható háztulajdonosoknak, kik házukon kivül egyéb jelentékenyebb vagyonnal vagy keresetforrással nem birnak, 30.000 koronát meg nem haladó kölcsönök adhatók legfeljebb 3 százalékos kamatra és 30 évi törlesztésre;

d) amennyiben a kölcsönök kiosztására alakitandó bizottság (12. §.) által kitüzött határidőig az *a*), *b*) és *c*) pontok alapján kérelmezett és engedélyezhetőnek talált kölcsönök a 4. §. *b*) pontjában meghatározott legmagasabb összeget el nem érik, a még rendelkezésre álló összeg erejéig kölcsönök adhatók más háztulajdonosoknak is. Az ily kölcsönöket legfeljebb 100.000 korona összegben szabad engedélyezni, legalább évi 4 százalék kamatra és 30 évi törlesztésre. E nagyobb kölcsönök azonban együttesen 2,000.000 koronát meg nem haladhatnak.

8. §. A város által károsult háztulajdonosok részére folyósitott kölcsönösszegek kizárólag a földrengés által sérült házak helyreállitásából vagy ujjáépitéséből eredő költségek fedezésére szolgálnak, és a folyósitott kölcsönösszegekre irányuló követelés más czélra sem nem engedményezhető, sem végrehajtás alá nem vonható.

9. §. Az állami kölcsönnek Kecsekmét városa által a 4. §. *a*) és esetleg *c*) pontja alapján igénybe veendő része a város tulajdonában levő és megfelelő fedezetet nyujtó ingatlanokon az állam javára jelzálogilag biztositandó.

A Kecskemét városa által egyes háztulajdonosoknak a 7. §. alapján nyujtott kölcsönök a város javára jelzálogilag biztositandók.

A 7. §. *d*) pontja alapján a város által adott kölcsönök — az esetleges előző telekkönyvi tehertételekkel együtt — a jelzálogul felajánlott ingatlan becsértékének (12. §.) 75%-át meg nem haladhatják.

10. §. A Kecskemét városa által az egyes háztulajdonosoknak adott kölcsön után félévenkint esedékes járadékok, fölmondás esetében pedig az egész hátralékos kölcsöntartozás a járulékokkal együtt az egyenes adók módjára szedetnek és hajtatnak be.

A város által kiállitott hátralékkimutatás a birói eljárásban is végrehajtható közokirat. Ez a rendelkezés a követelés és a biztositására bejegyzett jelzálog fennállása vagy igényelt elsőbbsége ellen emelt kifogásnak per utján való érvényesitését nem érinti (1881: LX. t.-cz. 197. §. 2. és 3. bekezdése), az ujjáépitett vagy helyreállitott és a követelés jelzálogául lekötött ház (háztelek) árverési vételárából való kifizetésére azonban a peres eljárásnak nincs halasztó hatálya.

A 4. §. *b*) pontja alapján nyujtott kölcsönök után Kecskemét városa javára szedendő, illetve behajtandó évi járadékok az állami kölcsön teljes törlesztéseig az állam követelésének biztositására szolgálnak.

A 4. §. *b*) pontja alapján nyujtott kölcsönből ujjáépitett vagy helyreállitott és a kölcsön biztositására jelzálogul lekötött háznak (házteleknek) végrehajtási árverésen eladása esetében a kölcsönnek a jogerőre emelkedett árverés napjától visszafelé számitott három éven belül esedékessé vált hátralékos járadékai, valamint 5%-os késedelmi kamatuk, ha pedig ezen a három éven belül felmondás folytán az egész kölcsön vált esedékessé, a három évi járadéknak és ez után az esedékesség napjától számitott 5%-os késedelmi kamatnak megfelelő összeg az árverési vételárból a telekkönyvi bejegyzés időrendjében sorakozó tehertételek előtt, de a valamely korábbi törvény szerint kiváltságos elsőbbséggel biró tehertételek után elégitendők ki, mig a kölcsöntartozás többi része a vételárból a városi kölcsön telekkönyvi bejegyzésének rangjában nyer kielégitést.

11. §. A városi kölcsönnek a 10. §-ban meghatározott kiváltságait a végből, hogy jóhiszemü harmadik személlyel szemben is érvényesithetők legyenek, az ujjáépitendő vagy helyreállitandó ház (háztelek) telekkönyvi betétében a teherlapon fel kell jegyezni. E czélra elég, ha a városi kölcsön jelzálogos bejegyzésének élén kitétetnek ezek a szavak: „kiváltságos kölcsön“, és e mellett zárjel között utalás történik a jelen törvény 10. §-ára.

Ha az ujjáépitendő vagy helyreállitandó ház (háztelek) egy vagy több olyan földrészlettel alkot egy telekkönyvi jószágtestet, amelyek az illető házas belsőséghez nem tartoznak: a városi kölcsön jelzálogos bejegyzésével egyidejüleg

a házas belsőséghez tartozó egy vagy több földrészletet lejegyzés utján, a netaláni összes terhek átvitelével vagy ugyanabban a telekkönyvi betétben külön telekkönyvi jószágtestté kell alakitani, vagy egy ujonnan nyitott betétbe kell önálló jószágtestként átvinni. Ehhez a lejegyzéshez a telekkönyvi hitelezők beleegyezése nem szükséges.

12. §. A §. *b*) pontja alapján engedélyezendő kölcsönök mérve és a jelzálogul felajánlott ingatlanok értékének megállapitsa iránt bizottság határoz, melynek elnökét, helyettes elnökét és két tagját, illetőleg két póttagját a pénzügyminister a belügyministerrel egyetértőleg nevezi ki, nyolcz tagját pedig Kecskemét város közönsége választja. A bizottság elnöke, helyettes elnöke és a pénzügyminister által kinevezett tagjai, s illetve póttagjai a bizottság bármely határozata ellen óvást emelhetnek, amely esetben az ügy a pénzügyministerhez terjesztendő fel a belügyministerrel egyetértőleg leendő döntés végett. Ha a pénzügyminister az ügy felterjesztésétől számitott 40 nap alatt nem dönt, a határozat végrehajtható.

13. §. A 4. §. *b*) pontja értelmében nyujtandó kölcsönök részletes feltételeit Kecskemét város közönsége állapitja meg, az erre vonatkozó határozat azonban csak a belügyminister és pénzügyminister egyetértő jóváhagyása után válik jogérvényessé.

14. §. Kecskemét városának belső és külső területén a házadó tekintetében a következő kedvezmények adatnak:

1. Azokra az épületekre, melyekre nézve az 1883. évi XLIV. t.-cz. 50. §-a szerint foganatositott kárfelvételi eljárás során megállapittatott, hogy a földrengés folytán csak megsérültek, az 1911. évi házadónak s az ezután kivetett általános jövedelmi pótadónak *fele* összege; azokra az épületekre nézve pedig, melyek a földrengés következtében használhatatlanná váltak vagy romba dőltek, az 1911. évi házadónak és az ezután kivetett általános jövedelmi pótadónak *egész* összege elengedtetik.

Ha az adóelengedésben részesitendő épület — a romba dőltek kivételével — ideiglenesen adómentes, az 1911. évi házadó törlése helyett az adómentesség tartama megfelelően félévvel, illetőleg egy egész évvel meghosszabbittatik.

2. Tizenkét évi adómentesség illeti meg azokat az épületeket vagy épületrészeket, melyek a földrengés által megrongált és a földszinéig lebontott, illetőleg a földrengés folytán megsemmisült épület vagy épületrész helyébe ó falak vagy falrészek felhasználása nélkül ujonnan emeltetnek,

és legkésőbb 1915. évi deczember hó 31-ig lakható állapotba helyeztetnek.

Ez az adómentesség Kecskemét városának külső területén akkor is változatlan marad, ha annak lejárta előtt a város belső területére az 1909. évi VI. törvényczikk 31. §-ának 1. pontja nyerne alkalmazást.

3. Ugyancsak tizenkét évi adómentesség illeti meg azokat az épületeket, amelyek a város által megállapitott uj szabályozási terv alapján nyitandó utczákon, utczarészeken vagy tereken az 1909. évi VI. törvényczikk 29. §-ának *a)*—*c)* pontjában elmondottak szerint épülnek, és legkésőbb 1917. évi deczember hó 31-ig lakható állapotba helyeztetnek.

15. §. A kölcsönök engedélyezéseért benyujtott kérvények és azok mellékletei, a kérvénnyel benyujtandó telekkönyvi kivonatok, továbbá a kölcsönökről kiállitott kötelezvények és a kölcsönök biztositására szolgáló telekkönyvi bejegyzések körüli egész eljárás bélyeg- és illetékmentesek.

16. §. E törvény kihirdetése napján lép életbe és végrehajtásával a pénzügyi, belügyi, igazságügyi, valamint a vallás- és közoktatásügyi ministerek bizatnak meg.

5. *Pozsony.*

1901: *XVII. t.-cz.* a város által felvett kölcsönről. (L. fentebb Fiuménál.)

III. Fej. A községek jogairól és teendőiről.

VI. Fej. A községi elöljáróságról.

A 855. lapon a 63. §-hoz felveendő:

A 824. lapon az 1886: XXII. t.-cz. 24. §-ához felveendő:

A községi épitkezések müszaki felülbirálatáról. Elrendelem, hogy ezentul a rendezett tanácsu városok és a községek mindazon esetekben, amelyekben oly épitkezés keresztülvitelét tervezik, — akár uj épitkezésről, akár átalakitási munkálatokról legyen szó, — amely az 1884: XVII. t.-cz. alapján 1884. évben a földmivelési, ipar- és kereskedelmi miniszter által 46.188. szám alatt kiadott rendelet 3. §-a szerint a kőmüvesmester önálló hatáskörét meghaladja, mielőtt az épitési tervet és költségvetést érdemi tárgyalás alá vennék és a munka kivitele iránt határoznának, az általuk magánszakértő, illetőleg ott, ahol van: a városi vagy községi müszaki hivatal által készittetett épitési tervet és költségvetést előzetes müszaki megvizsgálás végett a területileg illetékes kir. államépitészeti hivatalhoz terjesszék be. Az államépitészeti hivatalok müszaki birálása az épületek alaprajzának czélszerü és gazdaságos megoldására és az épületnek biztonsági és épitészeti szempontból helyes szerkesztésére, valamint az előirányzott munkák megfelelő körülirására terjed ki és a községekre semmiféle költséggel nem jár.

Felhivom a vármegye közönségét, hogy ezen rendeletemet tegye közzé és a jövőre a fent körülirt tekintetek alá eső épitkezések közül csak azokat vegye vagyonfelügyeleti szempontból az 1886: XXII. t.-cz. 24. §-a alapján érdemleges tárgyalás alá, amelyek a fennebbi rendelkezéseknek megfelelő előzetes müszaki elbirálásban részesültek. (B. M. 1911. aug. 8. 102.989. sz.)

Községek.

A) A községek közigazgatása és háztartása.

A községi és körállatorvosok községi elöljárósági tagságáról. Több izben vált vitássá, vajjon a községi és körállatorvos tagja-e a községi elöljáróságnak, és mint ilyen, bir-e a képviselőtestület üléseiben szavazati joggal?

Egyik hivatali elődöm 78.600/1892. számu rendeletében a községi és körállatorvos elöljárói minőségét megállapitotta ugyan, azonban az 1896: XXVI. t.-cz. 26. §-a a képviselőtestületi tagnak vagy elöljárónak a közgyülési tárgyalásokban való részvétele vagy szavazatjoga felett való döntést a m. kir. közigazgatási biróság hatáskörébe utalván, az elöljárói minőség kérdésében sem kivánok többé állást foglalni.

A nélkül tehát, hogy e kérdés érdemére nézve magam részéről nyilatkozni szándékoznám, annál a fontosságnál fogva, amelylyel a községi vagy körállatorvosnak a képviselőtestületi ülésekben való részvétele bir, tudomás és tájékozódás végett tudatni kivántam, hogy a m. kir. közigazgatási biróság a 355/1910. szám alatt hozott határozatában — korábbi álláspontjával megegyezően — kijelentette, hogy „jóllehet az 1886: XXII. t.-cz. 63. §-a a községi állatorvost a nagyközségek elöljárói közt fel nem sorolja, azonban az állategészségről alkotott 1888 : VII. t.-cz. 128. §-a az állatorvosokat községi tisztviselőknek állapitja meg, ugyane törvény 130. §-a pedig oly teendőket ruház az állatorvosokra, hogy a törvénynek a kétrendő intézkedéséből megállapitható, miként ezekkel az állatorvosok községi elöljárónak van minősitve:“
§-a pedig oly teendőket ruház az állatorvosokra, hogy a törvénynek a kétrendü intézkedéséből megállapitható, miként ezekkel az állatorvos is községi elöljárónak van minősitve.“

Megállapitotta továbbá a közigazgatási biróság a 295/1909. szám alatt hozott határozatában hogy a községi és körállatorvosok az 1886: XXII. t.-cz. 58. §.ának 2. bekezdésében emlitett azon elöljárók közé tartoznak, akik a közgyülésen csak akkor birnak szavazattal, ha a képviselőtestületnek különben is tagjai. Minthogy azonban a törvény a szavazati joggal nem biró elöljárók ülési és felszólalási jogát nem korlátozza, azok a közgyülésen annak egész folyama alatt jelen lehetnek, s az ügyrend korlátai közt a szőnyegen levő bármely tárgynál felszólalhatnak.

Felhivom ennélfogva a törvényhatóságot, hogy erről a hatósága alá tartozó r. t. városok és községek elöljáróságait megfelelő alkalmazkodás végett értesitse. (B. M. 1911. jan. 24. 50.870/90. sz. Körrend.)

A 858. lapon az 1886: XXII. t.-cz. 66. §-ához felveendő:

A községi és körjegyzők lakbérének, illetőleg a természetbeni lakás egyenértékének a nyugdij alapjául szolgáló javadalomba beszámitásáról.

Egyik vármegye közönsége a községjegyzői nyugdijintézetről alkotott szabályrendeletét módositván, többek között kimondotta azt is, hogy a nyugdij alapjául szolgáló javadalomba a „lakbér és átlagos mellékjövedelem“ czimén még külön 600 koronát beszámit.

Noha elvileg nemcsak kifogást nem emelek ez ellen, sőt a magam részéről is méltányosnak tartom azt, hogy a községi és körjegyzők lakbérét, illetőleg a természetbeni lakás egyenértékét a vármegyei törvényhatóságok közül azok, amelyekben ezt a jegyzői nyugdijalap anyagi ereje megengedi, illetőleg azok, amelyek a kérdéses beszámitás következtében előálló többszükségletből a jegyzők által nem fedezett részt biztositani képesek és hajlandók is, a nyugdij alapjául szolgáló javadalomba részben vagy

egészben beszámitsák: mégis, a fentemlitett esetben az illető vármegyei törvényhatóság határozatától a jóváhagyást meg kellett tagadnom.

A megtagadás egyik oka az volt, hogy a jegyzők mellékjövedelmét nem találtam azzal a jelleggel birónak, amely a kérdéses jövedelemnek a nyugdij alapjául szolgáló javadalom alkatrészei közé sorozását indokolttá és lehetővé tenné.

A jegyzők azon mellékjövedelmét ugyanis, amelyről itt szó lehet, főleg a magánmunkálatokból befolyó dijak képezik, ezek pedig esetleges, az egyéni bizalomtól, a munkaképességtől és munkakészségtől s a kereslet mértékétől függő bevételek, amelyek egyébként is oly munkák után járnak, amelyekkel a jegyzők csak annyiban foglalkozhatnak, amennyiben ez őket hivatalos kötelességeik teljesitésében nem akadályozza. (Közs. Ü. Sz. 84. §.).

A magánmunkálatok után járó dijak tehát rendes, állandó jövedelemnek nem tekinthetők, és ezenfelül átalányösszeggel a dolog természetéhez képest nem is mértékelhetők.

A másik ok, ami miatt a kérdéses szabályrendelet-módositástól a jóváhagyást a konkrét esetben megtagadtam, az volt, hogy a fentemlitett 600 korona beszámitása következtében jelentkező ujabb nyugdijteher fedezését az illető vármegyei törvényhatóság által e czélra kijelölt eszközökkel, nevezetesen a jegyzői nyugdijjárulékoknak 6%-ról 8%-ra felemelésével kellőképpen biztositva nem láttam.

Minthogy tudomásom szerint több törvényhatóság részéről is megnyilvánult a készség a jegyzői lakbér s a mellékjövedelemnek a nyugdij szempontjából a jegyzői javadalomba beszámitására, nehogy a vármegyei törvényhatóságok a községjegyzői kar iránt méltányosságtól indittatva, oly megállapodásokat létesitsenek, amelyekhez jóváhagyásommal, a legjobb akarat mellett sem járulhatnék, ami azután nemcsak a biztositani kivánt czél elodázását jelentené, de egyszersmind felesleges s különösen a vezetésem alatt álló belügyminiszteriumnál jelentékennyé emelkedő munkatöbblettel is járna: eleve közölni kivánom a törvényhatósággal azokat a követelményeket, amelyek a szóban levő kérdés tárgyalásánál szem előtt tartandók. Ezeket a következőkben foglalom össze:

1. Kiindulási pontul szolgáljon, hogy a lakbért, illetőleg a jegyzők részére az 1886: XXII. t.-cz. 66. §. értelmében természetben kijáró lakás egyenértékét legfeljebb 600 korona erejéig lehet beszámitani.

2. A végből, hogy a nyugdij alapjául szolgáló javadalom felemelése a nyugdijalapra nézve anyagi zavarok kutforrásává ne váljék, feltétlenül meg kell követelnem, hogy amennyiben a lakbérbeszámitás által okozott nagyobb nyugdijteher biztositásához szükséges költséget nem kizárólag maguk a jegyzők viselnék, a különbözet a nyugdijalap javára a vármegye, illetőleg a vármegyebeli községek által az előzetes, megbizható valószinüségi szakszámitások utján megállapitandó összegü tőkében, vagy

kellő annuitások alakjában megfelelő vármegyei pótadó utján eleve biztosittassék.

3. A teher egyenlékenyebb megoszlása szempontjából megkivánom annak a kimondását is, hogy az a nyugdijintézeti tag, aki a szóban levő lakbér-beszámitás életbeléptétől számitott 10 éven belül megy nyugdijba, köteles a lakbér czimén beszámitandó összeg után kiszabott járulékot 10 év tartamán át folytatólag fizetni. A fizetési kötelezettség az illető nyugdijintézeti tag, illetőleg özvegyének elhalálozásával természetesen megszünnék.

Felhivom egyébként a törvényhatóság figyelmét annak a körülménynek a mérlegelésére is, vajjon a kérdéses lakbérbeszámitás nem lenne-e a Köztisztviselők Nyugdijpótló és Segélyző Egyesületénél ugy a törvényhatóságra, mint az érdekelt községjegyzői karra nézve is a fentiekben tárgyalt módozatoknál esetleg előnyösebben kivihető.

B. M. 1911. feb. 3. 11.459/1911. sz. körrend.)

A 870. lapon az 1904: XI. t.-cz. 3. §-ához felveendő:

Rendszeresitett segédjegyzői állások üresedésben léte alatt alkalmazható munkaerő költségeiről. Az 1907. évi junius hó 20-án 65.497. B. M. szám alatt kiadott körrendeletnek a 13.800/1907. B. M. számu körrendelettel fenntartott II. részében foglalt rendelkezés szerint abban az esetben, ha a rendszeresitett segédjegyzői állás megfelelő pályázó hiányában be nem tölthető, ily pályázó jelentkezéséig az állás javadalma terhére ideiglenes kisegitő munkaerő alkalmazható. Ugyanez a rendelet egyszersmind azt a megszoritást is tartalmazza, hogy az állam az állami fizetéskiegészitésben részesitett, vagy államsegéllyel fenntartott segédjegyzői állásokon a kisegitő munkaerő költségeiben csak 60 korona havi dij arányában vesz részt. Vagyis abban az esetben, ha egy 1000 korona évi fizetéssel rendszeresitett segédjegyzői állás 500 korona állami fizetéskiegészitést vagy államsegélyt élvez, az állam a kisegitő munkaerő részére, a havi maximális 60 korona arányában, csak havi 39 koronát ad.

A havi 60 korona azonban, a mindinkább érezhető általános drágaság következtében, ma már a czél biztositására a legtöbb esetben nem elégséges, s a helyzet az általános tapasztalat szerint orvoslásra szorul.

E körülmény tudatában az idézett körrendeletnek a havidij mértékére vonatkozó rendelkezését megváltoztatom és megengedem, hogy jövőre a kisegitő munkaerő részére a szükséghez képest a segédjegyzői állás egész javadalma kiutalható legyen, illetőleg amennyiben az egész javadalom a kérdéses célra fordittatik, az állami fizetéskiegészités, illetőleg államsegély egész összege a kisegitő munkaerő dijazására felhasználható legyen, ha kisegitő munkaerő dijazá-

zására szükséges összeg az évi 1000 koronán, illetőleg az ennek megfelelő havi 83 korona 33 filléren alul maradna, ez esetben természetesen az állam csak a tényleges kiadás viselésében vesz részt azon összeg arányában, amely összeggel a segédjegyzői állás fenntartásához akár fizetéskiegészités, akár szervezési államsegély czimén járul.

Ujból is hangsulyozom azonban, hogy kisegitő munkaerő csak ideiglenesen, megfelelő pályázó jelentkezéséig és csak az esetben alkalmazható, ha a megüresedett segédjegyzői állásra, a kiirt és kellőkép közzétett pályázat alapján, törvényszerinti minősitéssel biró pályázó nem jelentkezett.

(B. M. 1912 május 19. 29467. sz. körrend.)

A 877. lapon az 1886: *XXII. t.-cz.* 67. §*-a után beillesztendő*:

Jegyzők szabadságideje.

1910. május 3. 62.300/1910. B. M. sz. körrendelet a községi, kör- és segédjegyzők szabadságidejéről és ezzel kapcsolatos helyettesitésükről.

A községekről szóló 1886: XXII. t.-cz. a községi jegyzők (körjegyzők, segédjegyzők) szabadságidejéről s ezzel kapcsolatos helyettesitésről nem intézkedik.

A törvénynek ezt a hiányát, különösen huzamos betegség esetén, amikor a helyettesités mellőzhetetlenné válik, a gyakorlati élet esetről-esetre pótolni kénytelen, a nélkül, hogy az eljárás egységes alapelvekre támaszkodhatnék.

Nemcsak a községjegyzői kar érdekei iránti méltányosság, de a jogrend követelményei szempontjából is kielégitésre váró szükségletül jelentkezik tehát, hogy a kérdés tételes jogszabály utján rendeztessék.

A rendezés legmegfelelőbb módja a törvény utján való szabályozás lenne. Ily szabályozás lehetőségére azonban a közel jövő kilátást nem nyujt.

Kormányhatósági szabályozásról, erre vonatkozó törvénybeli felhatalmazás hiányában s az önkormányzati jogokra tekintettel, szintén nem lehet szó.

Az az ut áll tehát csak nyitva, hogy a kérdést a törvényhatóságok oldják meg önkormányzati joguk alapján s keretében.

Egy-két törvényhatóság alkotott is ily tárgyu szabályrendeletet.

Ezekhez a szabályrendeletekhez azonban, minthogy azok részint az alapelvek kellő tisztázását nélkülözik, részint egyéb tekintetben hiányosak, részint egymástól igen eltérők, jóváhagyásommal nem járulhattam, illetőleg azokat a bemutatási záradékkal elláthatóknak nem találtam.

Minthogy pedig — amint azt már fentebb is jeleztem — a magam részéről is szükségesnek tartom, hogy a községi jegyzők (körjegyzők, segédjegyzők) szabadságidőügye s a helyettesités szabályzatilag rendeztessék, s a kivánatos egyöntetüség a

lehetőséghez képest biztosittassék, elhatároztam, hogy azokat az irányelveket, amelyeket a kérdéses szabályrendelet megalkotásánál követendőnek tartok, s amelyek betartása esetén az elém kerülő szabályrendeleteket a bemutatási záradékkal ellátni kész vagyok, szabályrendeleti minta alakjában a törvényhatóságok rendelkezésére bocsátom.

A szabályrendelet-minta elkészült; s midőn azt ezennel közlöm, egyuttal a szabályrendelet megalkotását a felsorolt okokból a törvényhatóságnak különös figyelmébe ajánlom.

A szabályrendelet-minta 15. §-ában foglalt azt a rendelkezést, hogy a „visszatéritendő összeget az egyes községekre egyrészt a törvényhatóság területén, s másrészt az illető községben (körjegyzőségben) a naptári éven belül felmerült helyettesitési költségek egymáshoz viszonyitott aránya szerint kell kivetni", a következő gyakorlati példával világositom meg:

X. vármegyében 1910. évben a jegyzői fizetési alapból öszszesen 4000 K helyettesitési költség fizettetett ki, az alap bevételi többlete azonban a jelzett évben csak 2000 K-t, tehát az öszszes felmerült költségeknek 50%-át teszi ki. Ennélfogva Y. község, amelyben a szabályrendelet 1. §-án alapuló helyettesités költségei 60 K-t tettek ki, a költségek 50%-át, vagyis 30 K-t az alapnak visszatériteni köteles.

Megjegyzem, hogy azokban a vármegyei törvényhatóságokban, amelyekben jegyzői fizetési alap nincs, a szabályrendeleti minta 15. §-át következőkép kellene szövegezni:

„15. §. Az évenkinti rendes szabadság vagy a betegség okából szükségessé vált helyettesités költségeit az a község, illetőleg azon körjegyzőség községei viselik, amelynek vagy amelyeknek jegyzője, illetőleg körjegyzője vagy segédjegyzője helyettesittetik.

A költségeket a főszolgabiró által megvizsgált és láttamozott számla alapján az érdekelt község (körjegyzői székhely) birája utlaványozza. Körjegyzőségben az utalványozott összeget a székhely fizeti ki, s a kérdéses összeg viselésében a kör többi községei oly arányban vesznek részt, amely arányban a körjegyzőt fizetik".

Felhivom végül a törvényhatóságot arra is, hogy ha a szabályrendeletet megalkotja s azt jóváhagyás végett hozzám bemutatja, kisérő jelenlétében — a felülvizsgálat megkönnyités érdekében — külön jelölje meg mindazt a rendelkezést vagy kitételt, amely a szabályrendelet-mintában foglaltaktól eltér.

Melléklet a 62.300/1910. B. M. számu körrendelethez.

Szabályrendelet-tervezet.

A községi, kör- és segédjegyzők szabadságidejéről s ezzel kapcsolatos helyettesitéséről.

I. Évenkinti rendes szabadság.

1. §.

A községi és körjegyző évenkint 4 heti, a rendszeresitett állásra

élethossziglan megválasztott segédjegyző évenkint 3 heti szabadságra tarthat igényt.

Amikor a jegyző, körjegyző vagy segédjegyző szabadságért folyamodik, köteles ezt egyidejüleg a képviselőtestületnek (képviselőtestületeknek) is bejelenteni.

A szabadság csak az esetben tagadható meg, ha a jegyző (körjegyző) helyettesitése — oklevéllel biró, megfelelő helyettes hiányában — akadályba ütközik, vagy a szabadságot kérő továbbmüködését rendkivüli közszolgálati érdekek követelik, vagy a szabadságot kérő oly hivatalos ügyekkel van jelentékeny hátralékban, amelyeknek ellátása halasztást nem tür.

A naptári éven belül ki nem vett szabadságot a másik évre fentartani rendszerint nem lehet. Ha a szabadság rendkivüli közszolgálati érdekből tagadtatott meg, a ki nem vett szabadságnak a következő évben részben vagy egészben igénybe vétele, amennyiben azt a közszolgálati érdekek lehetővé teszik, kivételesen megengedhető.

A szabadságon levő jegyző, körjegyző vagy segédjegyző rendkivüli szükség esetén közszolgálati érdekből visszarendelhető.

2. §.

Ott, ahol több önálló hatáskörü jegyzői állás van rendszeresitve, egyik jegyző a másikat a szabadságidő alatt hivatalból helyettesiteni köteles.

Ott, ahol csak egy jegyző van, de mellette rendszeresitett állásra élethossziglan megválasztott egy vagy több segédjegyző müködik, ez, illetőleg ezek a jegyzői teendőket a jegyző (körjegyző) szabadságideje alatt szintén hivatalból kötelesek ellátni.

3. §.

A 2. §. alá nem eső községekben (körjegyzőségekben) a jegyző (körjegyző) szabadságon léte alatt a helyettesitéssel rendszerint a szomszédos jegyző (körjegyző) vagy segédjegyző bizandó meg.

A helyettes jegyző (körjegyző) vagy segédjegyző kisebb községbe (körjegyzőségbe hetenkint rendszerint egyszer, nagyobb községbe (körjegyzőségbe) hetenkint kétszer rendelendő ki helyettesitésre. Kivételes esetekben a helyettesités iránt intézkedni hivatott hatóság (16. §.), az ok tüzetes megjelölése mellett, eltérőleg intézkedhetik.

A müködési napokat a kirendeléskor meg kell állapitani, s abban a községben (körjegyzőségben), ahol a helyettesités történik, eleve ki kell hirdetni.

A helyettest minden látogatási napra napi és fuvardij illeti meg. Napi és fuvardij annyi jár, amennyi a helyettest saját községe (községei) szervezési szabályrendelete szerint megilleti. Ily szabályrendeleti intézkedés hiányában a helyettes jegyző napi dija . . . . korona, fuvardija kilométerenkint . . . fillér, a segédjegyző napi dija . . . . korona, fuvardija kilométerenkint . . . . fillér.

A helyettesités a 11. §-nak megfelelő módon és községi tényleges szolgálatban nem álló okleveles jegyző kirendelésével is történhetik, ha ez anyagilag előnyösebb, vagy ha a szomszédos jegyző (körjegyző) vagy segédjegyző kirendelése akadályba ütközik.

4. §.

Segédjegyzők az 1. §. alapján igénybe vett szabadságidejük alatt nem helyettesitendők.

5. §.

A jegyző (körjegyző) és segédjegyző részére 3 napnál nem hosszabb szabadság, ha annak elkerülhetetlen szükségessége felmerül, esetről-esetre az 1. §-ban meghatározott 4, illetőleg 3 heti rendes szabadságon felül is engedélyezhető.

II. Szabadság betegség okából.

6. §.

A gyógykezelő orvos bizonyitványa szerint 4 hétnél előreláthatólag tovább nem tartó betegség esetén a helyettesitésre, amennyiben annak szükségessége fenforog, szintén a 2. és 3. §-ban foglalt szabályokat kell alkalmazni.

A segédjegyzők ily esetben sem helyettesitendők.

Az orvosi bizonyitvány indokolt esetben a járási orvossal felülvizsgáltatható, aki a felülvizsgálati leletet a beteg megvizsgálása alapján állitja ki.

7. §.

Ha a betegség előreláthatólag huzamos tartamu, — arra az időre, amennyi a gyógykezelő orvosnak a járási orvos által megerősitett bizonyitványa szerint a munkaképesség visszanyerésére valószinüleg szükséges — hosszabb szabadság engedélyezendő.

A szabadság három hónapnál tovább nem terjedhet. Indokolt esetben azonban a szabadság a járási orvos által felülvizsgált orvosi bizonyitvány alapján többször is, de legfeljebb egy év tartamára megujitható.

Egy éven tul a szabadság nem terjedhet, és egy teljes év szabadságon töltése után a reá következő évben sem lehet helye 4, illetőleg 3 hétnél hosszabb szabadság engedélyezésének.

Indokolt esetben a járási orvos magának a betegnek megvizsgálására is utasitható.

8. §.

A jegyző (körjegyző) és segédjegyző hosszabb szabadság esetén is megtartja személyes illetményeit és lakását, vagy esetleges lakbérét. Terhes átalányai beszüntetendők.

9. §.

Ha a jegyző (körjegyző) vagy segédjegyző egy évi szabadság alatt sem nyerte vissza munkaképességét, vagy a szabadságon töltött teljes évet követő naptári évben a hosszabb szabadság igénybevételére okul szolgált betegségbe visszaesik s ez okból ujabb szabadságot kér, a főszolgabirónak a járási orvos által foganatositott vizsgálat alapján nyomban intézkednie kell, hogy a nyugdijazás, esetleg végkielégités iránti eljárás megindittassék.

10. §.

Ott, ahol több önálló hatáskörü jegyzői állás van rendszeresitve, vagy amely községben (körjegyzőségben) a jegyző mellett rendszeresitett állásra segédjegyző (segédjegyzők) van (vannak) alkalmazva, a helyettesités iránt intézkedni hivatott hatóság (16. §.) — a képviselőtestület (képviselőtestületek) s az érdekelt jegyző (jegyzők), segédjegyző (segédjegyzők) meghallgatása mellett — hosszabb szabadság esetén is a 2. §-nak megfelelő módon intézkedhetik, illetőleg a segédjegyző helyettesitését mellőzheti, ha a községi közigazgatási ügymenet akadálytalan ellátása a rendelkezésre álló munkaerőkkel is biztositható.

Ily esetben a fokozottabb mérvben igénybe vett jegyző (körjegyző) vagy segédjegyző részére a helyettesités iránt intézkedni hivatott hatóság (16. §.) a képviselőtestület (képviselőtestületek) meghallgatásával mérsékelt külön munkadijat állapithat meg az érdekelt község (községek) terhére.

Azt a kérdést, hogy az esetleges terhes átalányok kiutaltassanak-e és mily mérvben a szabadságolt jegyző munkakörét betöltő jegyző (segédjegyző) részére, a munkadij megállapitásával kapcsolatban szintén rendezni kell.

Ha az ügymenet akadálytalan ellátása a helyi hivatalos erőkkel ekkép nem biztositható, a helyettesités a 11., illetőleg a 12. §-ban előirt módon történik.

11. §.

Ott, ahol csak egy önálló hatáskörü jegyzői állás van, segédjegyzői állás pedig nincs rendszeresitve, vagy üres és be nem tölthető, a jegyző (körjegyző) helyettesitésének hosszabb szabadság esetén rendszerint olykép kell történnie, hogy a helyettes jegyző helyben lakjék s tevékenysége kizárólag azon község (körjegyzőség) számára legyen lekötve, ahova helyettesitve van.

Helyettesül csak községjegyzői oklevéllel biró egyén rendelhető ki.

A helyettes részére a helyettesités iránt intézkedni hivatott hatóság (16. §.), a község (községek) terhére, a község (községek) képviselőtestületének meghallgatása mellett, fizetés természetével biró müködési átalányt állapit meg. Ez az átalány, amely havi előleges részletekben folyósitandó, s amelybe a hivatali dologi kiadások nem számithatók be, a jegyzői fizetés minimumának (évi 1600 K) a helyettesités időtartamára

eső hányadát meg nem haladhatja. A helyettes által esetleg más községben (körjegyzőségben) viselt állása után élvezett állami fizetéskiegészités a helyettesités alkalmával a helyettessel történt megállapodás alapján ideiglenesen beszüntethető. Ha az ily fizetéskiegészités a helyettesités alkalmával be nem szüntettetik, az a müködési átalány megállapitásánál beszámitandó (1907. évi 151.080. B. M. számu körrendelet 9. pontja. B. K. 1907. 420. o.)

A jegyző (körjegyző) terhes átalányai, amelyekhez a lakpénz nem számitható a helyettesités tartama alatt a helyettest illetik s közvetlenül annak kezeihez utalványozandók, a helyettesitett által már esetleg felvett terhes átalányokból a helyettest illető rész pedig az utóbbinak átszolgáltatandó.

Nagyközségben, kivételes esetben, ha az a községre anyagilag is előnyösebb, a helyettesités a 3. §-nak megfelelő módon is történhetik. Ez esetben napi és fuvardij helyett müködési átalány megállapitásának is lehet helye.

12. §.

Ha a segédjegyző helyettesitése válik szükségessé, a helyettesitésnek akkép kell történnie, hogy a helyettes segédjegyző helyben lakjék s tevékenysége kizárólag azon község (körjegyzőség) számára legyen lekötve, ahova helyettesitve van. Helyettesül rendszerint okleveles jegyző, ilyen hiányában napidijas alkalmazandó. A helyettes részére a helyettesités iránt intézkedni hivatott hatóság (16. §.) a község (községek) terhére fizetés természetével biró müködési átalányt állapit meg. Ez az átalány, ha okleveles jegyző a helyettes, a segédjegyzői fizetés minimumának (évi 1000 K) a helyettesités időtartamára eső hányadát meg nem haladhatja, ha pedig napidijas a helyettes, havi 60 koronánál több nem lehet, és azt havi előleges részletekben kell folyósitani.

A müködési átalány megállapitásánál a helyettest esetleg más községben viselt állása után illető, be nem szüntetett állami fizetéskiegészitést be kell számitani (1907. évi 130.800 B. M. számu körrendelet 9. pontja.)

Ha a segédjegyzői teendők ellátására napidijas van alkalmazva, arra a segédjegyzői jogkör nem száll át.

III. Vegyes intézkedések.

13. §.

Ha a jegyzőt (körjegyzőt) helyettesitő segédjegyző anyakönyvvezetői hatásköre korlátolt, s a helyettesités tartama alatt házasságkötésnél kellene közremüködnie, az A. U. 19. §-ának negyedik bekezdésében foglalt rendelkezés alkalmazandó.

Az önálló hatáskörü jegyzőt helyettesitő segédjegyző a helyettesités tartama alatt magánmunkálatok végzésére jogosult.

14. §.

A helyettes jegyzőt (körjegyzőt) és segédjegyzőt, az ezen megbizatás következtében reá háruló teendőkért ugyanolyan felelősség terheli, mint aminő terhelné azt, akinek helyetteskép eljár.

A hivatal átadásának és átvételének jegyzőkönyv felvétele mellett kell történnie. Ha a helyettesités a főszolgabirónak a helyszinén való közremüködésével történik, az átadás és átvétel iránt szintén a főszolgabiró intézkedik. Egyéb esetekben az átadást és átvételt a helyettesitett jegyző (körjegyző) s a helyettes egymás között intézik.

15. §.

Az évenkinti rendes szabadságolásból (1. §.) eredő helyettesités költségeit a jegyzői fizetési alap előlegezi és évenkinti bevételi többlete erejéig viseli is.

Az az összeg, amely a bevételi többlet felhasználása után a szóban forgó helyettesitési költségekből fedezetlenül marad, az érdekelt községeket terheli. Körjegyzőségekben a kérdéses összeg viselésében a körjegyzőség községei oly arányban vesznek részt, amily arányban a körjegyzőt fizetik.

A visszatéritendő összeget az egyes községekre egyrészt a törvényhatóság területén, másrészt az illető községben (körjegyzőségben) a naptári éven belül felmerült helyettesitési költségek egymáshoz viszonyitott aránya szerint kell kivetni.

A betegség okából szükségessé vált helyettesités költségeit az a község, illetőleg azon körjegyzőség községei viselik, melynek vagy amelyeknek jegyzője, illetőleg körjegyzője vagy segédjegyzője helyettesittetik. Ezket a költségeket a főszolgabiró által megvizsgált és láttamozott számla alapján havonkint az érdekelt község (körjegyzői székhely) birája utalványozza. Körjegyzőségben az utalványozott összeget a székhely fizeti ki, s a kérdéses összeg viselésében a kör többi községei oly arányban vesznek részt, amely arányban a körjegyzőt fizetik.

IV. Hatóságok.

16. §.

Ugy a szabadságolás, valamint az esetleges visszarendelés, nemkülönben a helyettesités iránt első fokban a főszolgabiró intézkedik.

Határozata ellen az alispánhoz, ennek az első fokutól eltérő határozata ellen a közigazgatási bizottsághoz felebbezésnek van helye.

Ugyanezek a hatóságok illetékesek intézkedni abban a kérdésben is, hogy ott, ahol több önálló hatáskörü jegyző vagy több segédjegyző van, ezek közül a jegyzőt (körjegyzőt) a 2. §. értelmében személy szerint ki helyettesitse.

Az I. fokuval érdemben egybehangzó II. foku határozat ellen az 1901: XX. t.-czikk értelmében további felebbezésnek nincs helye.

17. §.

A 15. §. értelmében a jegyzői fizetési alap javára visszatéritendő összeg megállapitása és beszedése iránt az alispán intézkedik. Határozata a törvényhatósági bizottsághoz felebbezhető.

IX. Fej. A községi háztartásról.

A 939. lapon az 1886: XXII. t.-cz. 130. §-ához felveendő: Puszták, havasok stb. féladókedvezménye.

A közszolgáltatások egyesitett kezeléséről szóló 1909: XII. t.-cz. 6. §-a megszünteti az önálló puszták, havasok és erdők részére az 1886: XXII. t.-cz. 130. §. ötödik bekezdésében a községi adózás terén biztositott féladókedvezményt, valamint az emlitett puszták, havasok és erdők tulajdonosainak az 1886: XXII. t.-cz. 137. §-a által nyujtott azt a jogát, hogy a községi adók és egyéb szolgálmányok megváltása végett átalányösszeg fizetése mellett a községgel 6 évről 6 évre terjedő egyességet köthessenek.

Az idézett törvény az 1910. évben viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról szóló 1910: III. t.-cz. 5. §-ának utolsó bekezdése szerint 1911. évi január hó 1-én életbe lép.*)

Miután a községi költségvetéseknek a községek képviselőtestületei által való tárgyalása s ehhez képest az 1911. évi községi pótadók megállapitása küszöbön van, az 1911. évi községi pótadók megállapitásánál pedig, tekintettel arra, hogy azok alapját az 1911. évi állami adók képezik, az 1909: XII. t.-cz. fentidézett rendelkezései figyelembe veendők, ennélfogva felhivom alispán urat, hogy a vármegye hivatalos lapjában közzéteendő körrendeletben intézkedjék az iránt, hogy a községek 1911. évi költségvetéseik összeállitásakor, a fentidézett törvény rendelkezéseire figyelemmel, a költségvetési hiányok fedezésére szolgáló községi pótadók alapjai-

*) L. a Pénzügyi kötetben.

nak megállapitásánál a községhez közigazgatásilag csatolt puszta, illetőleg havasok és rendszeres gazdasági terv szerint kezelt erdőtestek után 1911. évre kivetett állami adók egész összegeit vegyék számitásba.

Megjegyzem azonban, hogy az 1909: XII. t.-cz. 6. §-ának utolsó bekezdése értelmében a községi adók és egyéb szolgálmányok megváltása iránt 6 évre kötött egyességek, amennyiben azok 1907. év végéig jóváhagyattak, lejártukig érvényben maradnak, miért is ilyen esetekben a fent megjelölt területek állami adói a községi pótadó alapjául fel nem vehetők s az illető tulajdonosok az egyesség lejártáig csak az egyességben megállapitott szolgáltatásokra kötelezhetők. (B. M. 1910. szept. 22. 121.605. sz. körrend.)

A 946. lapon az 1886: XXII. t.-cz. 131. §-ához felveendő:

Helyiérdekü vasutak segélyezése.

H. é. vasutak segélyezésére vonatkozó községi határozatok törvényhatósági tárgyalásáról, kezeléséről és felterjesztéséről.

A helyi érdekü vasutak segélyezésére hozzájárulást megállapitó községi és az ezeket jóváhagyó vármegyei törvényhatósági bizottsági határozatok előkészitése s ezeknek az 1888: IV. t.-cz. 7. §-a által igényelt kormányhatósági jóváhagyás végett felterjesztése körül sürün ismétlődő hiányokat tapasztaltam, amelyek részint az ügyintézést késleltetik, részint pedig az egy-egy vasutra vonatkozó községi hozzájárulások teljes áttekintését és egységes mérlegelését hiusitják meg.

A szóbanforgó hátrányok megszüntetése érdekében a következőket rendelem:

Intézkedjék, hogy a helyi érdekü vasutak engedményesei által a segélyezés iránt a községekhez rendszerint egyidőben intézett kérelmet a községek szintén lehetőleg egyidőben tárgyalják és terjesszék fel a törvényhatósághoz, hogy a törvényhatósági bizottság ezen határozatokat szintén egyszerre, ugyanegy közgyülésben vehesse tárgyalás alá.

Intézkedjék továbbá, hogy a községi képviselőtestületi határozatok a község vagyonleltárával, törvényhatóságilag jóváhagyott legutolsó költségvetésével és a községi pótadó kivetésének alapjául szolgáló állami egyenes adó kimutatásával minden egyes esetben felszereltessenek, s az 1886: XXII. t.-cz. 131. §-ában előirt kellékeknek a községi határozatoknál történt betartása igazoltassék.

Végül intézkedjék, hogy az egy és ugyanazon helyi

érdekü vasut segélyezésére vonatkozó községi határozatokat jóváhagyó törvényhatósági határozatok községenkint külön-külön, de egyidőben, és pedig mindekor közvetlenül hozzám terjesztessenek fel kormányhatósági jóváhagyás végett.

A pénzügyi és kereskedelemügyi minister urakkal az 1888: IV. t.-cz. 7. §-a által megkivánt tárgyalás lefolytatása iránt magam intézkedem. (B. M. 1911. márcz. 18. 43.943. sz. körrend.)

A 956. lapon az 1886: XXII. t.-cz. 140. §-ához felveendő:

A községek részére érkezett pénz- és értékküldeményekre vonatkozólag postai kimutatások beszerzésénél követendő eljárásról.

A kereskedelemügyi minister ur hozzám intézett átirata szerint azt tapasztalta, hogy a főszolgabirák a községek részére érkező pénz- és értékküldeményekre vonatkozó adatok kiszolgáltatása iránt a 107.897/1905. szám alatt kelt körrendelet alapján a posta- és távirda-igazgatóságokhoz intézett megkereséseikben általában ritkán közlik azt a körülményt, amely a kivételes adatszolzáltatást indokolja.

Az illető főszolgabiráknak ez a mulasztása ismételt iratváltásokat tett szükségessé, ami az adatok beszerzését többször késleltette, és igy a községi pénzekezelés ellenőrzéséhez füződő fontos közérdekü szempontokat is veszélyeztethette.

Reá kell tehát mutatnom arra, hogy az emlitett pénzküldeményekre vonatkozó adatközlés a községi pénzkezelés ellenőrzésének nem rendszeres tényezője, hanem az imént hivatkozott itteni körrendelet, illetőleg az abban idézett 61.261/1905. számu kereskedelemügyi ministeri rendelet értelmében csakis azokra az esetekre szoritkozhatik, amelyekben a szóbanforgó adatok beszerzését kivételes körülmények, hütlen pénzkezelés gyanujának fenforgása, vagy rendkivüli vizsgálat szüksége teszi indokolttá.

Erre való tekintettel a kimutatások beszerzése iránt a posta- és távirda-igazgatóságokhoz intézett megkeresésekben a kivételes eljárás okának megemlitését mellőzni nem lehet.

Ennélfogva felhivom a Czimet, figyelmeztesse a hatósága alá tartozó főszolgabirákat, hogy az ilyen adatok kiszolgáltatása iránt a posta- és távirdaigazgatóságokhoz intézett megkereséseikben eljárásuk indokát minden esetben tüzetesen jelöljék meg. (B. M. 1911. szept. 15. 127.693 sz. körrend.)

X. Fej. Vegyes intézkedések.

A **966. és 968. lapon** az 1886 : XXII. t.-cz. 148. és 149. §-ához felveendő:

Utasittattak a törvényhatóságok, illetőleg a közig. bizottságok és az alispánok, hogy egyes területrészeknek más községekhez csatolásáról szóló határozataikban az átcsatolandó területet teljes szabatossággal, még pedig a telekkönyvezett részleteket (közut, folyó stb.) pedig más, de szintén olyan módon és határozottsággal jelöljék meg, hogy ezeknek azonosságához kétség ne férhessen. Utasittattak e végből, hogy a szükséges telekkönyvi adatokat már az előkészitő tárgyalás során szerezzék be, a határozatok meghozatala előtt pedig — az átcsatolt terület szabatos megjelölésének biztositása céljából — lépjenek mindenkor érintkezésbe a telekkönyvi hatósággal felruházott illetékes biróság vezetőjével. (1913. jul. 7. 66.237/1913. B. M. sz. körr., B. K. 1913. 404. o.)

Vallásügy.

A vallásügyi kötet 38. lapjára Felekezeti anyakönyvek cz. alá beillesztendő:

1919 julius 15. 69.136. sz. B. M. körrend.[1]) a felekezeti anyakönyvi kiigazitási ügyekben követendő eljárásról.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak hozzám intézett átiratából arról értesitem, hogy egyes törvényhatóságok a felekezeti anyakönyvi ügyekben oly helytelen intézkedéseket tesznek, amelyekből bonyodalmak, sőt hatásköri összeütközések is származnak.

Hasonló esetek ismétlődésének megakadályozása czéljából figyelmeztetem a törvényhatóságot, hogy az 1895. évi október hó 1-éig közhitelességgel vezetett felekezeti anyakönyvek kiigazitásánál, valamint az azokba eszközlendő utólagos bejegyzések elrendelésénél követendő eljárás tekintetében sem az állami anyakönyvi törvények, sem pedig az állami A. U. rendelkezései nem irányadók, hanem a szóban levő felekezeti anyakönyvekre vonatkozó eljárást külön törvények és miniszteri rendeletek szabályozzák.

Különösen figyelmeztetem a törvényhatóságot az izr. felekezeti anyakönyvi ügyeket szabályozó 1892. évi 6658. sz. a. kelt vallás- és közoktatásügyi miniszteri körrendelet szem előtt tartására, melynek értelmében az izr felekezeti anyakönyvi ügyekben I. fokon nem a főszolgabiró, hanem az alispán (városokban a polgármester) illetékes határozni, s a határozat ellen 15 nap alatt a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, nem pedig a kir. járásbirósághoz van helye felebbezésnek.

Felekezeti anyakönyvi ügyekben az 1868 : LIV. törvényczikk 22. §-a értelmében csak a születés és leszármazás törvényességének, valamint a házasságok érvényességének kérdésében vannak hivatva a biróságok dönteni. Minden egyéb kiigazitást és utólagos bejegyzést a 17.143/1893.[1]) és a 71.588/1895.[4]) sz. alatt kelt vallás- és közoktatásügyi miniszteri körrendeletek a magyar királyi vallás- és közoktatásügyi minisztériumnak tartanak fenn, kivételt csak azok az esetek képeznek, amelyek az 5912/1898.[3]) sz. alatt kelt vallás- és közoktatásügyi miniszteri körrendeletben .l. fent) vannak felsorolva.

1912. jun. 19. 84.561. sz. V. V. M. körrend. az izr. anyakönyvi ügy rendezése stb. tárgyában kiadott 6658/1892. V. M. számu körrendelet 4 pontjának kiegészitéséről.

Az izraeliták utóneveinek kiigazitása tárgyában az 1892. évi február hó 13-án 6658/1892. sz. a. kelt itteni körrendelet [1]) alapján hozott s az érdekeltek felebbezése folytán hozzám került elutasitó alispáni, illető-lami anyakönyvek szabályaival részben hatályát vesztvén, e helyütt nem tetik.)

---

[1]) Ez a körrendelet Fiumera is kiterjed.
[1]) Lásd: a vallásügyi kötet 39. lapján.
[4]) Lásd: Magy. Rend. Tára, 1895. évf., II. k.. 1686. o.
[3]) Lásd: a vallásügyi kötet 38. lapján.
[1]) Lásd: Magy. Rend. Tára, 1892. évf., 813. o. (E rendelet az ál-

leg thj. városi tanácsi határozatok felülvizsgálata kapcsán ismételten tapasztaltam, hogy az idézett körrendelet vonatkozó (4-dik) pontjában megjelölt azon körülmény, hogy az anyakönyvvezető rabbinak anyakönyvezés végett a névadáskor milyen utónevet mondottak be, hiteltérdemlőleg csak ritkán állapitható meg. A névadásokra vonatkozó eljárás alakiságai ugyanis nem lévén egyöntetüen szabályozva, a születési esetet s ennek kapcsán az ujszülött utónevét hol maga a szülő, hol csak egy megbizottja — többnyire a koma, vagy bába — jelentette be vagy közvetlenül az anyakönyvvezető rabbinak, esetleg helyettesének, vagy csupán a metszőnek s csak ennek közvetitésével az anyakönyvvezetőnek. Ily körülmények között évek, sőt néha évtizedek elmultával legtöbb esetben csaknem legyőzhetetlen akadályokba ütközik annak bebizonyitása, hogy a születési anyakönyvben szereplő utónév téves, illetve nem a szülők által az ujszülöttnek adott vagy adni szándékolt utónév iratott be a gyermek születési anyakönyvi tételébe.

Azokban az utónév-kiigazitási ügyekben, melyek másodfokon leendő elbirálás végett, a vezetésem alatt álló minisztérium elé terjesztettek, többször — ha nem is bizonyittatott, de valószinüsittetett, — hogy — különösen a megbizottak által eszközölt bejelentéseknél, — a szülők által adni szándékolt név helyett, jóhiszemü tévedésből, feledékenységből, de néha egészen önkényesen más néven anyakönyvezték a gyermeket. Igy előfordult, hogy az idegen anyanyelvü rabbi, félreértvén a szülők által magyarul bemondott utónevet, más nevet jegyzett be, vagy hogy a bemondott magyar utónév helyett az anyakönyvvezető rabbi valamely — nézete szerint — hasonló hangzásu héber utónevet irt be az anyakönyvbe, végül előfordult oly eset is, hogy az anyakönyvvezető rabbi — akár feledékenységből, akár szándékosan, — mellőzvén a tényleg bemondott magyar utónevet, azt a születési anyakönyvben a minden zsidó vallásu ujszülöttnek adni szokott héber utónévhez hangzásra némileg hasonló másik utónévvel helyettesitette, figyelmen kivül hagyva vagy nem tudva, hogy a héber utóneveknek semmiféle magyar utónév nem felel meg.

Az ilyen és ehhez hasonló hibák különösen azon körülmény folytán fordultak gyakrabban elő, hogy a névadás tényét, mely gyakran családi körben ünnepélyesen folyt le, nem követte azonnal az anyakönyvbe való bevezetés ténye, hanem — különösen olyankor, ha az anyakönyv nem a szülők lakóhelyén vezettetett, — sokszor csak napok mulva vezettetett be a születési eset a születési anyakönyvbe.

Minthogy pedig gyakran igazoltatott, hogy a születési anyakönyvi és a polgári életben használt utónév között a téves vagy hiányos bejegyzés folytán mutatkozó eltérés az érdekelteknek nehézségeket, sőt károkat okoz, az idézett 6658/1892. sz. a. kelt itteni körrendeletnek az utónevek kiigazitására vonatkozó részét (4-dik pont 2-dik bekezdése) a következőkkel egészitem ki:

Oly esetekben, mikor az érdekelt fél a személyazonosság kellő igazolása után közép- vagy felsőiskolai bizonyitványokkal, — valamely tanintézetben nyert oklevéllel, kinevezési okmánnyal vagy más, a kérelem támogatására alkalmas hitelt érdemlő okirattal igazolni vagy valószinüsiteni tudja, hogy a polgári életben ifju kora óta állandóan azt az utónevet használta, amelyre utónevét a születési anyakönyvben kiigazittatni kéri, az utónévre vonatkozó anyakönyvi bejegyzés téves volta igazoltnak tekintendő már akkor is, ha a szülők vagy azok egyike hit alatt vallja, hogy gyermekének azt a nevet kivánta adni, amely névre a kiigazitás kérelmeztetik s amelyet az illető a felmutatott okmányok tanusága szerint gyermekkora óta állandóan használt.

Oly esetekben, mikor a szülők már nincsenek életben, s igy tanuvallomást nem tehetnek, a folyamodó azonban — a személyazonosság kellő igazolása után — a fentebb megjelölt iratokkal valószinüsiteni tudja, hogy ifjukora óta állandóan azt az utónevet használja, amelyre utónevét a születési anyakönyvben kiigazittatni kéri, az utónévre vonatkozó anyakönyvi bejegyzés téves volta igazoltnak tekintendő akkor, ha két megbizható tanu hit alatti valomásával igazolja, hogy folyamodó gyermekkora óta, ugy a szülői házban, mint azon kivül, mindig azon a néven neveztetett, amelyre utónevét kiigazittatni kéri.

Minden más esetben az izraelita születési anyakönyvekbe bejegyzett utónevek anyakönyvi kiigazitására irányuló kérelmek ezután is a 6658/1892. sz. itteni körrendelet 4. pontjában foglaltak szem előtt tartásával birálandók el.

Végül megjegyzem, hogy ezen körrendeletem alapján utónévkiigazitási ügyük ujrafelvételét — ezen körrendeletnek a Rendeletek Tárában történt közzétételétől számitott egy éven belül — mindazok is kérelmezhetik, kik utónevüknek kiigazitására vonatkozó kérelmükkel előzőleg már a 6658/1892. sz. a. kelt körrendelet értelmében a vezetésem alatt álló ministerium részéről is elutasittattak.

Az ilyen ujrafelvett ügyekben hozott első foku határozatok azonban jóváhagyás végett ide minden esetben bemutatandók.

Utólagos bejegyzéssel kiegészitett felekezeti anyakönyvi kivonatok hitelessége. A vallás- és közoktatásügyi minister ur egy konkrét esetből kifolyólag 1911. évi 46.462. és 139.454. számu átirataiban kijelentette, hogy a felekezeti anyakönyvek „Jegyzet" rovatában olvasható mindazon bejegyzések, amelyek az 1893. évi május hó 26-án kelt 17.143. számu vallás- és közoktatásügyi ministeri körrendelet közzététele előtt történtek, szabályszerüeknek tekintendők. Ehhez képest az ily felekezeti anyakönyvi bejegyzésről kiállitott és az állami anyakönyvvezető előtt felmutatott szabályszerü anyakönyvi kivonat hitelessége csupán azért, mert a kivonat „Jegyzet" rovatában foglalt s az idézett rendelet közzétételét megelőző időből kelt utólagos bejegyzésből vagy kiigazitásból a vallás- és közoktatásügyi minister ur rendeletére való hivatkozás hiányzik, csorbát nem szenved. Amennyiben pedig az ilynemü bejegyzésről kiállitott kivonatot az állami anyakönyvvezető a fenforgó különleges körülmények miatt még sem tartaná elfogadhatónak, ily esetben a kifogások körülményes felsorolásával a rendes hivatalos uton a vallás- és közoktatásügyi minister urhoz kell előterjesztést tenni.

(B. M. 188.445/1911. sz.)

A vallásügyi rész 60. *lapján az* 1868: *IX. t.-cz.* 8. *§-ához feljegyzendő:*

E §-ra vonatkozik a polgári perrendtartás (1911: I. t.-cz.) életbeléptetéséről szóló **1912: LIV. t.-cz. 10. §-a:** A görög keleti vallásuak ügyében hozott 1868: IX. t.-cz. 8. §-ának, valamint a görög keleti hitközségekben a templomok, az azokhoz tartozó egyházi vagy alapitványi javak és iskolák iránt felmerülő vitás kérdések elintézéséről szóló 1881: XXV. t.-cz. 1. §-ának a kiküldött biróságra, az eljárás bélyeg- és illetékmentességére és a soron kivüli elintézésre vonatkozó rendelkezései hatályban maradnak. Egyebekben ezekre a perekre a polgári perrendtartás hatályosságának területén a polgári perrendtartásnak a törvényszéki eljárásra vonatkozó rendelkezéseit azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a perujitásnak a Pp. 563. §-ának 11. pontja alapján nincs helye.

A vallásügyi rész 60. *lapján az* 1881: *XXV. t.-cz* 1. *§-ához feljegyzendő:*

L. az 1912. LIV. t.-cz. 10. §-át fentebb az 1868 : IX. t.-cz. 8. §-a kapcsán.

A vallásügyi rész 94. *lapján az* 1881: *XXV. t.-cz után beillesztendő:*

Ő császári és apostoli királyi Felségének Bécsben 1912. évi julius 11-én kelt legfelső rendelete a görög-keleti szerb egyház autonomiájának rendezése tárgyában. (ad 4224/912. M. E. szám.)

Miután a görög-keleti szerb egyházi kongresszusok által az

1868:IX. törvényczikk életbe lépte után alkotott némely szabályzatok az ősidőktől fennállott és törvénybe iktatott legfelsőbb felügyeleti jogunk szempontjából téves és hátrányos magyarázatokra s ez által felségjogaink csorbitására vezettek; miután továbbá ezen szabályzatok az ország törvényeivel a görög-keleti vallásfelekezet részére egyházi, iskolai s ezekre vonatkozó alapitványi ügyeik tekintetében legfelsőbb felügyeleti jogunk teljes fenntartásával biztositott önkormányzati jognak a törvények, nevezetesen az 1868: IX. törvényczikk elvei szerint való végleges rendezését kellően nem biztositják: magyar minisztelnökünknek a minisztertanács hozzájárulásával tett előterjesztésére a görög-keleti szerb egyházmegyék, valamint a görög-keleti metropoliai egyházi és nemzeti iskolai tanács ideiglenes szervezéséről szóló, 1871. május hó 29-én jóváhagyott szabályzatokat, továbbá a kongreszszusi képviselők választási rendjéről szóló s ugyancsak 1871. évi május hó 29-én jóváhagyott szabályzatot, nemkülönben az 1875. évi május hó 14-én kelt királyi Rendeletünkbe foglalt kongreszszusi szervezeti szabályzatot, valamint az ezek magyarázata, módositása és kiegészitése tárgyában később keletkezett szabályzatokat és rendelkezéseket ezennel hatályon kivfll helyezzük s elrendeljük, hogy a most hatályon kivül helyezett szabályzatok helyébe az 1864/5. évi kongresszuson alkotott s az 1868. évi IX. törvényczikk végrehajtásaként 1868. augusztus hó 10-én kelt királyi Rendeletünkkel jóváhagyott s kibocsátott autonomiai szabályzatok IV. és V. fejezete s a régi, az 1868: IX. törvényczikk szellemének megfelelő választási rend, kormányunk által eszközlendő kellő módositásokkal ismét életbe lépjenek.

Egyben az 1875. évi szervezeti szabályok hatályon kivül helyezésének következményeként hatályon kivül helyezzük a görög-keleti szerb zárdajavak kezelésére vonatkozó s 1908. évi március hó 28-án kelt legfelsőbb elhatározásunkkal jóváhagyott szabályzatot is, rendelvén, hogy ennek helyébe is a megelőzőleg érvényben állott gyakorlat lépjen ismét életbe.

Ezen rendeletünk végrehajtásával s a további intézkedések foganatositásával magyar miniszterelnökünket megbizzuk, meghagyván, hogy az 1868: IX. törvényczikk értelmében a szerb görög-keleti egyházi kongresszus összehivása iránt annak idején intézkedjék, ezen kongresszusnak a törvény 7. §-a alapján legelső feladatává tévén a szervezeti szabályzatnak legfelső jóváhagyásunk mellett leendő megállapitását.

A vallásügyi rész 119. *lapján közölt* 1871. *évi máj.* 9-*iki lf. elhat.-hoz* (*egyházmegyék és iskolai tanács szervezéséről*) *feljegyzendő*:

Ezt a szabályzatot (119—124. l.) az 1912. jul. 11-én kelt lf. elhat. (l. fentebb) hatályon kivül helyezte.

A vallásügyi rész 130. *lapján közölt* 1871. *máj.* 29-*iki lf. elhat.-hoz* (*a congresszusi választási rendről*) *feljegyzendő*:

Ezt a szabályzatot (130—138. l.) az 1912 jul. 11-én kelt lf. elhat. (l. fentebb) hatályon kivül helyezte.

A vallásügyi rész 139. *lapján közölt* 1871. *máj.* 14. *lf. elhat.-hoz (a g.-kel. szerb nemzeti s egyházi congresszus szervezetéről.)*

Ezt a szabályzatot (139—145.) az 1912. jul. 11-én kelt lf. elhat. (l. fentebb) hatályon kivül helyezte.

A vallásügyi rész 147. *lapján közölt* 1908., *márcz.* 28-*iki lf. elhatározáshoz (a zárdajavak kezeléséről) feljegyzendő*:

Ezt a szabályzatot (147—151. l.) az 1912. jul. 11. kelt lf. elhat. (l. fentebb) hatályon kivül helyezte.

A vallásügyi rész 139. *lapján beillesztendő*:

Ő császári és apostoli királyi Felségének 1911. évi november hó 8-án kelt legfelső rendelete a karlóczai gör. kel. szerb metropolia püspöki zsinatának szervezeti szabályzata tárgyában.

A karlóczai görög-keleti szerb metropolia püspöki zsinata 1911. évi május hó 25-én/junius hó 7-én tartott üléséből legalázatosabb felirata kiséretében, legfelsőbb jóváhagyásunk megadása iránti hódolatteljes kérelmével magyar miniszterelnökünk utján a következő szabályzatot terjesztette Felségünk elé:

A karlóczai görög keleti szerb metropolia püspöki szent zsinatának szervezeti szabályzata.

Általános rendelkezések.

1. czikk. A karlóczai görög-keleti szerb metropolia püspöki szent zsinata, melyre ezen szervezeti szabályzat vonatkozik, egyházi lelki ügyekben legfelsőbb egyházi hatósága a karlóczai metropoliának, amely mint a keleti orthodox egyház organikus egyede, önjogu (autokefális) egyháztartományt képez.

II. czikk. A püspöki szent zsinat teendői végzésénél elválaszthatatlan kapcsolatban áll szabályszerüen megválasztott és megerősitett érsekmetropolita-patriarkájával, aki a zsinat elnöke és képviselője és aki nélkül szabályzatokat, vagy az egész metropoliára vonatkozó szabályrendeleteket és elvi határozatokat nem hozhat.

III. czikk. A püspöki szent zsinat teendőit maga, valamint alantas szervei utján intézi, amelyek közé tartoznak: a megyés püspökök, az egyházmegyei szentszékek, a metropolitai egyházi tanács és azon testületek és személyek, akiket az egyes egyházi szolgálatokra a zsinat alkalmaz.

IV. czikk. A püspöki szent zsinatot teendői körzetében a keleti orthodox szent egyház hitágazati tanai és sarkalatos kánoni rendelkezései, valamint saját szabályrendeletei és elvi határozatai vezérlik.

V. czikk. Az érsek-metropolitai szék megüresedvén, ezen körülményt a felszentelés szerint legidősebb megyés püspök jelenti be az államkormánynál, valamint a megyés püspököknél, ugyancsak ő helyettesiti ezen szabályzat értelmében az érsek-metropolitát.

VI. czikk. Az érsek-metropolitai szék üresedésének ideje alatt oly ügyeket, amelyek az egyház szervezetét érintik, sem kezdeményezni, sem véglegezni nem lehet.

VII. czikk. A püspöki szent zsinat müködése fölött az alkotmányos uton gyakorlandó legfőbb felügyeleti jog Ő császári és apostoli királyi Felségét illeti.

VIII. czikk. A püspöki szent zsinatot alkotják:

a) a karlóczai görög-keleti érsek és szerb metropolita-patriarka;

b) a metropolia görög-keleti szerb megyés püspökei, ezek pedig jelenleg: a bécsi, a budai, a verseczi, a károlyvárosi, a pakráczi és a temesvári püspökök;

c) az érsek-metropolita-patriarka mellett működő főegyházmegyei helynök, ki egyuttal zsinati kanczellár is, nemkülönben más püspöki helynökök is, akik az egyházi szolgálat szükségleteihez képest a megyés püspökök mellé kisegitőkül alkalmaztatnának;

d) a metropolia területén levő valamely megüresedett egyházmegyének szabályszerüen megválasztott és Ő Felsége által megerősitett, de még fel nem szentelt püspöke;

e) a megüresedett egyházmegyék ideiglenes kormányzói;

f) a püspöki szent zsinat tanácsosai, akiket a zsinat e méltóságra a metropolia papságának sorából különösen alkalmaz (XI. czikk k) pontja);

g) a metropolita-patriarkai titkár.

Az a) és b) alatt felsorolt tagok a zsinat üléseiben szavazati joggal, a c)—g) alatt felsorolt tagok pedig csak tanácskozási joggal birnak.

IX. czikk. A püspöki szent zsinat üléseibe, véleményadás céljából határozatilag meghivhat más papi, avagy a szükség szerint oly világi, de mindenesetre görög-keleti vallásu szakférfiakat is, akik hithüségükkel, tudományukkal és tisztes életmódjukkal kitüntek.

II. RÉSZ. **A püspöki szent zsinat hatásköre.**

A) **A törvényhozó hatáskör.**

X. czikk. A püspöki szent zsinat az egész metropolia területére érvényes szabályrendeleteket hoz azokban az egyházi ügyekben, amelyek az egyház tanitói hatalmára és a kegyosztói hatalomra vonatkoznak, továbbá azon lelki fegyelmi ügyekben, amelyek az egyházi fegyelemre és rendre vonatkoznak, és általában azon összes ügyekben, amelyek a lelki egyházi életre és szervezetre vonatkoznak. Nevezetesen a püspöki szent zsinat ügykörébe tartozik:

a) szervezi a szent zsinat szükséges organumait és szabályozza azok jogi és szolgálati viszonyait;

b) rendezi a bármily egyházi szolgálatra készülő jelöltek kiképzésére és nevelésére szánt intézeteket és intézményeket;

c) rendezi az iskolai hitoktatást minden irányban;

d) megalkotja a fegyelmi szabályzatokat az összes lelki birôságok részére;

e) megalkotja saját ügyviteli szabályzatát;

f) rendezi a zárdaszerzetesek életét és szervezetét, valamint a főpapi udvarokban élő szerzetesek külön állományát;

g) befolyást gyakorol a parochiák, esperességek és egyházmegyék számának és keretének megállapitására, valamint a kolostorok alapitására és megszüntetésére vonatkozó ügyekben.

B) **Igazgatási hatáskör.**

A metropolia egész lelki egyházi élete és szervezete fölött a kánoni felügyeletet a püspöki szent zsinat gyakorolja, ő adja ki a szükséges rendeleteket és határozatokat, és ő igazgatja azt közvetlenül, avagy szervei utján.

Nevezetesen a püspöki szent zsinat igazgatási hatáskörébe tartoznak a következők:

a) őrködik az összes többi orthodox autokefális egyházakkal fentartandó hitelvi és kánoni egység fölött;

b) ügyel arra, hogy a metropolia területén az egyházi lelki igazgatás és fegyelem egysége fentartassék;

c) az orthodox egyháznak a hitről és erkölcsről szóló keresztény tanitásának tisztaságát fenntartja és visszautasit minden téves tanitást, amely a metropolia területén jelentkeznék;

d) fentartja a liturgikus szertartási működések tisztaságát és egyöntetüségét az általános szabályok és a keleti orthodox egyház szellemében, nemkülönben saját metropoliájának különleges hagyományai szerint;

e) a metropoliában megüresedő püspöki székre, mely rendes körülmények között három hó alatt betöltendő, az érsek-metropolita patriarka hármas jelölése alapján a megyés püspököt megválasztja;

f) ugyanily módon, mint a megyés püspököket, választja a főegyházmegyei vikáriust (felszentelt püspököt), ki az érsek-metropolitai javadalmak jövedelméből évi 8000 korona javadalmazást élvez;

g) határoz a megyés püspökök mellé rendelendő egyházmegyei vikáriusok szükségessége felett, választja őket és megállapitja azok jogi és szolgálati viszonyait;

i) delegálja a metropolitai egyházi tanácsba a két megyéspüspöki tagot;

k) a szükség szerint és az egyes megyés püspökök indokolt előterjesztésére kinevez egyes papi személyeket a püspöki szent zsinat tanácsosaivá, amikor is figyelemmel kell lenni a szabályszerü hivatalos esküt tenni tartozó ezen személyek tiszta életére, theologiai, valamint administrativ szakképzettségére;

l) kinevezi a szent zsinat ügykörébe tartozó egyes teendők sikeres elvégzésére szükséges bizottságokat;

m) megállapitja és adományozza az összes hierarchikus fokozatokban működő egyházi alkalmazottak részére a különleges

egyházi kitüntetéseket és méltóságokat, és kinevezi az archimandritákat az egyes megyés püspökök indokolt előterjesztésére;

n) kinevezi a zsinati kancellárt, aki a zsinati ülések jegyzőkönyvét vezeti, a zsinati irodát igazgatja és az iratokat a zsinati határozatok meghozatalára előkésziti; kinevezi továbbá a zsinati levéltárnokot, aki egyuttal zsinati könyvtárnok is és a zsinati kanczellárnak az összes zsinati irodai teendőkben segédje;

o) határoz a zárdáknak archimandriákká, avagy hegumeniákká való átváltoztatása tárgyában, továbbá határoz a zárdák átcsatolása, valamint az egyes zárdákban élő zárdaszerzetesek száma tekintetében;

p) megállapitja saját szükségleteinek évi költségelőirányzatát és véglegezi évi zárszámadásait, szintugy megállapitja a theologiai szeminárium szükségleteinek évi költségelőirányzatát és véglegezi annak zárszámadásait.

C) **Birói hatáskör.**

XII. czikk. A püspöki szent zsinat:

1. mint elsőfoku alsóbb zsinati biróság, mely az érsek-metropolita-patriarkából, mint elnökből, és a püspöki szent zsinat azon két tagjából áll, akik a metropolitai egyházi tanácsnak is tagjai, itélkezik a püspöki szent zsinat összes püspöki tagjai, valamint egyéb közegei és alkalmazottai felett, azok összes egyházi szolgálati vétségei tekintetében, nemkülönben egymásközti vitás ügyeikben; a metropolita-patriarka fölött, vagy a metropolita-patriarka és a megyés püspökök között felmerülő vitás ügyekben pedig az összes megyés püspökökből álló szent zsinat itélkezik első és utolsó fokon;

2. mint lelkiekben legfelsőbb egyházi biróság, melyet az öszszes megyés püspökök képeznek, másod és utolsó fokon itélkezik azon összes ügyekben, amelyekben az alsóbb zsinati biróság első fokon határozott, és

3. mint lelkiekben legfelsőbb egyházi biróság, harmad és utolsó fokon itélkezik mindazon ügyekben, amelyekben a metropolitai egyházi tanács második fokon határozott.

III. RÉSZ. **A püspöki szent zsinat müködése.**

XIII. czikk. A püspöki szent zsinat rendesen évenkint kétszer, még pedig tavasszal és ősszel ül össze Karlóczán, rendkivülileg pedig ha azt sürgős és halaszthatatlan ügyek követelik, vagy ha azt három megyés püspök irásbelileg indokolva kivánja.

XIV. czikk. Az érsek-metropolita-patriarka, illetve törvényes helyettese a püspöki szent zsinat tagjait legalább 8 nappal előbb hivja meg a zsinati ülésbe azon ügyek jegyzékének közlése mellett, amelyek addig a zsinati tárgyalásra beérkeztek.

XV. czikk. A zsinatot az érsek-metropolita-patriarka nyitja meg és rekeszti be, ő elnököl a zsinaton és ő vezeti a tanácskozásokat, ő hirdeti ki és foganatositja annak határozatait.

XVI. czikk. Ha a metropolita-patriarka akadályozva lenne,

az ülésekben őt a püspöki fölszentelés szerint legidősebb jelenlévő megyés püspök helyettesiti, szintugy az érsek-metropolitai szék üresedése esetén a zsinatban a püspöki felszentelés szerint a legidősebb megyés püspök elnököl s ez végzi a elnök teendőit.

XVII. czikk. A szent zsinat tagjai kötelesek a zsinati ülésekbe való meghivásoknak mindenkor eleget tenni és e kötelesség alól kellő indokolt ok nélkül magukat ki nem vonhatják.

Ha valamely megyés püspök akadályozva volna abban, hogy az ülésben részt vehessen, ez esetben tartozik erről a zsinat elnökét idejekorán értesiteni és irásban felhatalmazhatja akár az érsek-metropolitát, akár valamelyik megyés püspököt, hogy őt szavazati joggal a zsinat tanácskozásainak és működésének minden ügyében, a biráskodási ügyeket kivéve (XIX. c.), helyettesitse. Ugyanezt teheti az érsek-metropolita-patriarka, avagy széküresedés esetén helyettese is, csakhogy ebben az esetben az elnöki jogok és kötelességek gyakorlása a püspöki felszentelés szerint legidősebb megyés püspökre hárul.

XVII. czikk. A püspöki szent zsinat maga állapitja meg napirendjét.

XIX. czikk. Saját ügyében nem itélkezhetik senki egyetlen biróságban sem.

Ha ekként maga az elnök volna akadályozva, ugy ez az elnöki tisztet a püspöki felszentelés szerinti legidősebb megyés püspöknek engedi át, a püspök helyébe pedig az alsóbb biróságba az érsek-metropolita a rangban következő másik püspököt hivja meg, mig a legmagasabb biróságban helyettesitésnek nincsen helye.

XX. czikk. Hogy a zsinat jogérvényes határozatot hozhasson, szükséges, hogy a szavazati joggal biró tagoknak több mint a fele legyen jelen, a határozatok pedig szótöbbséggel hozatnak.

Ha a szavazatok az elnök szavazatával együtt egyenlően oszlanak meg, annak a résznek a határozata dönt, amelyen az elnök szavazata van, kivéve a püspökválasztást. A püspök választásánál az abszolut szótöbbség határoz, ha pedig a szavazatok ugy oszlanának meg, hogy egy jelölt sem kapná meg az abszolut szótöbbséget, azonnal pótválasztás ejtetik meg azon két jelölt között, akik a legtöbb szavazatot kapták, hogy pedig azok közül, akik netán egyenlő szavazatokat kaptak, melyik jöjjön pótválasztás alá, a sors dönt, valamint a sors határoz azon esetben is, ha a szavazatok egyenlően oszlanak meg.

XXI. czikk. A püspöki szent zsinat ülései, kivéve a zsinat megnyitását, nem nyilvánosak.

XXII. czikk. A püspöki szent zsinat jogerősen és végérvényesen hozza meg határozatait azokban az ügyekben, amelyek a hitoktatás, a keresztény erkölcs és a lelki egyházi müvelődés kérdéseire vonatkoznak, szintugy azon ügyekben is, amelyek a lelki egyházi biráskodásra vonatkoznak; a püspökválasztás azonban csak Ő Felsége legfelsőbb megerősitése után válik jogerőssé.

XXIII. czikk. A püspöki szent zsinatnak és szerveinek tanácskozási és ügyviteli nyelve a cyril betükkel irt szerb nyelv.

XXIV. czikk. A püspöki szent zsinat saját pecsétjével bir, amelyen a metropolita-patriárka czimere körül (szerb nyelven) a következő körirat van: a karlóczai görög-keleti szerb metropoliának püspöki szent zsinata.

XXV. czikk. Az ezen szervezeti szabályzattal az érsek-patriárka részére biztositott jogok mellett érintetlenül hagyatnak azon jogai, melyek őt, mint a karlóczai görög-keleti szerb metropolita egyházfejét, megilletik, még pedig:

a) ő képviseli a metropoliát a többi keleti orthodox autokefális egyházakkal szemben;

b) ő képviseli a metropoliát nyilvános egyházi ünnepségeken és nyilvános alkalmakkor az államban;

c) ő felügyel a metropolia ügyeire és képviseli azt a legfőbb állami és országos hatóságokkal való hivatalos érintkezéseknél;

d) ő adja ki a határozatokat és rendeleteket a püspöki szent zsinat utólagos jóváhagyása mellett oly ügyekben, melyek halasztást nem türnek, de a szent zsinat hatáskörébe tartoznak;

e) ő gyakorolja szükség esetén a devolutionális jogot a metropolia kebelébe tartozó egyházmegyékben a püspöki szent zsinatnál való utólagos bejelentés mellett, s ő rendeli ki a metropolitai mandatáriust a megüresedett egyházmegye részére;

f) az egyházmegyében beállott püspöki széküresedés esetén ő kandidál a metropolita klérusából három papi személyt püspökké való választás végett;

g) kinevezi a zsinati irodában alkalmazandó irnoki személyzetet és gyakorolja felettük a felügyeletet.

XXVI. czikk. A püspöki szent zsinat egyházi szükségleteinek fedezésére azon alapokon kivül, melyek — mint a klerikális és az elidegenithetlen alap — már eredeti rendeltetésüknél fogva ezen szükségleteket fedezni kötelesek, még azon különös, ugynevezett zsinati alap szolgál, melyet 1909. évben Lucián érsek-metropolita-patriárka alapitott évi 50.000 K hozzájárulásokkal.

XXVII. czikk. Ezen szervezeti szabályzat Ő Felsége jóváhagyása után lép életbe.

A görög-keleti szerb püspöki szent zsinatnak Karlóczán 1911. évi május hó 25. (junius hó 7-én) tartott üléséből.

Midőn magyar miniszterelnökünk előterjesztésére ezen szabályzatot jóváhagyjuk és megerősitjük, a jövőre is kifejezetten fenntartjuk az 1779. évi Declaratorium Illyricum 20. pontjában a karlóczai görög-keleti szerb érsekség, valamint az egyes püspökségek adminisztrátorának kinevezésére vonatkozólag már fentartott jogunkat azzal, hogy az esetben, ha ezen jogunkkal élni kivánnánk, az érseki széküresedés esetére a felszentelés szerint legidősebb püspöknek ezen szabályzattal biztositott jogait az általunk legkegyelmesebben kinevezendő adminisztrátor fogja gyakorolni, a püspöki széküresedés esetében pedig a jelen szabályzat XXV. czikke e) pontjának az érseki mandatárius kiküldésére vonatkozó határozványai hatályukat vesztik.

A vallásügyi rész 126. lapján a 14. §-hoz feljegyzendő:

E javak közé nem tartoznak a patriárka javadalmazására szolgáló javak: 1912. jul 19. 4225. 4225. M. E. sz. rend. 1. §. (l. alább).

A vallásügyi rész 1211. lapján a 19. §. 4. és 5. pontjához feljegyzendő:

Az 1912. jul. 19. 4225. M. E. sz. rend. 1. §-a szerint e pontok a patriárka javadalmazására szolgáló javakra nem vonatkoznak.

A vallásügyi rész 143. lapján a 22. §. d) pontjához feljegyzendő:

Ez a pont nem vonatkozik a patriárka javadalmazásához tartozó javakra.

A vallásügyi rész 159. lapjára folytatólag beillesztendő:

Az 1912. évi julius 19. 4225. M. E. számu rendelet, melylyel az 1912. év julius hó 11-én kelt legfelső elhatározásban foglalt legkegyelmesebb engedély alapján a karlóczai görög keleti érsek, szerb metropolita-patriárka javadalmazásához tartozó hasznothajtó ingatlanok és jogok haszonvételéről és felügyeletéről szóló szabályzat közzététetik.

Szabályzat

a karlóczai gör. kel. érsek, szerb metropolita-pátriárka javadalmazásához tartozó hasznothajtó ingatlanok és jogok haszonvétele és felügyelete tárgyában.

1. §. A karlóczai gör. kel. érsek, szerb metropolita-patriárka javadalmazására szolgáló, hasznothajtó ingatlanok, jogok, továbbá a kamatozó tőkék nem tartoznak az 1868. augusztus hó 10-én kelt legfelső királyi Rendelet V. fejezetének 1. §-ában felsorolt görögkeleti szerb egyház-nemzeti javak közé, s ennek folytán ezen javadalmazásra sem a most hivatkozott királyi Rendelet V. fejezetének 14. §-a, sem az 1875. évi május hó 14-én kelt legfelső kir. Rendeletbe foglalt kongresszusi szervezeti szabályzat 19. §-ának 4. és 5. pontja, valamint 22. §-ának d) pontja nem vonatkozik.

2. §. A karlóczai gör. kel. érsek, szerb metropolita-patriárka a javadalmazására szolgáló s ezen szabályzat hatálya alá tartozó hasznothajtó ingatlanokat és jogokat a gör. kel. szerb nemzeti egyházi autonom szervek minden befolyása és felügyelete nélkül, legjobb belátása szerint, de ezen szabályzat által vont korlátok között, szabadon kezeli, valamint hogy ezen javadalom tekintetében széküresedés esetén sincs a most nevezett autonom szerveknek felügyeleti, igazgatási vagy rendelkezési joga.

3. §. Az érsek-metropolita-patriárka, mint a javadalomnak csakis időszerinti haszonvevője, sem magát a javadalmat, sem az időközi igazgatást, sem a javadalombeli utódot terhes kötelezettségek vagy szerződések vállalásával, sem más módon meg nem terhelheti, hanem köteles a javadalmazására szolgáló ingatlan és ingó törzsvagyont csorbitatlanul megőrizni s ugy fenntartani, hogy az utódnak bármikor teljes egészében, használhatóságában és hozadékképességében, teljes haszonvételre átadható legyen. Ennek folytán köteles az ingatlanok okszerü megmüvelésére, a javadalomhoz tartozó birtokon levő lakházaknak s az azokban levő beren-

dezéseknek, valamint a gazdasági épületeknek folytonos jókarban való tartására, az okszerü gazdálkodáshoz szükséges felszerelési tárgyaknak (élő és holt fundus instruktusnak) hiánytalan és használható állapotban való megőrzésére és fenntartására, az elhasználtak vagy hasznavehetlenek pótlására kiváló gondot forditani, egyszóval a gazdaságot oly állapotban tartani, amely annak állandó s az átvételnél fennállott állapottal szemben mi csökkenést sem okozó hozamképességét biztositsa.

4. §. Miután mindaz, amit a javadalmas a javadalomba lépte alkalmával átvesz, s amire nézve mindig pontos leltárak készitendők s azok egy példánya a m. kir. miniszterelnökhöz felterjesztendő — tehát ugy az ingatlanok, mint az azokhoz tartozó fundus instructus (felszerelési ingóságok, állatállomány s többi) jókarban tartandók és az utód részére is minden megtérités nélkül jókarban és hiánytalanul átadandók: a javadalmas a leltári tárgyakból semmit el nem idegenithet s el nem zálogosithat, illetve, ha a felszerelési tárgyak (élő és holt fundus instruktus) időközben használhatlanokká válnak, azokat, valamint a netán hiányzókat, vagy elidegenitetteket javadalmából pótolni s az összes felszerelést, tehát az állatállományt is rendszeresen felfrissiteni s állandóan a szükséges mennyiségben s használható állapotban tartani köteles. Az ujakkal pótolt régi felszerelési tárgyak a leltárbóli törlés után kiselejtezhetők s a javadalmas által saját javára értékesithetők.

5. §. Az érsek-metropolita-patriárka jogositva van a javadalmazásához tartozó azon ingatlanokat, amelyekre ezen szabályzat vonatkozik, nevezetesen a javadalomhoz tartozó szántóföldeket, réteket, legelőket, szőlőket, erdőket, továbbá az épületeket, a kő- és egyéb bányákat, nemkülönben a hasznothajtó jogokat, például a vadászatot, halászatot, az erdei gyümölcs-, makk- és gubacsszedést haszonbérbeadás utján is hasznositani, a haszonbérszerződések megkötésénél azonban figyelnie kell arra, hogy az esetleges utód a fenti 3. §-ban kimondott elv sérelmével kárt ne szenvedjen. A m. kir. miniszterelnök jóváhagyása nélkül sem a javadalmat, sem az időközi igazgatást, sem az utódot nem kötelezi az olyan haszonbéri szerződés:

1. amelyben a haszonbérlet tartama hat évet meghalad;

2. amelyben az évi haszonbérnek nem legfeljebb félévi előleges, az eladási árnak pedig nem a folyó kezelési évben történő fizetése van kikötve, tekintet nélkül a haszonbérlet tartamára;

3. amely a haszonbérlőnek a haszonbérbe beszámitás, vagy a javadalom részére való megváltás kötelezettsége ellenében épitkezést vagy más beruházást enged, tekintet nélkül a haszonbérlet tartamára.

Az 1., a 2., vagy 3. pontban megjelölt tartalmu szerződést megkötése után azonnal fel kell terjeszteni a m. kir. miniszterelnökhöz.

Ha a javadalmasnak a 3. §. szerinti épületfenntartási kötelezettsége haszonbérbeadás esetén a bérlőkre hárittatik, a javadalmas köteles arra ügyelni, hogy a bérlők a szerződésileg biztosi-

tandó ezen kötelezettségüknek, valamint a gazdaság okszerü művelésére vonatkozólag is mindenkor átvállalandó kötelezettségüknek pontosan eleget tegyenek; ezen kötelezettségek elmulasztása esetére a haszonbéri szerződésben hatályos kikötések érvényesitendők.

Ha a gazdaság állandó felszerelése (élő- és holt fundus instructus) az ingatlan haszonbérbeadása következtében eladásra kerül, a befolyó vételárt a javadalom nevére kötményezve, pénzintézetben kell gyümölcsöztetni, azzal a kizárólagos rendeltetéssel, hogy abból a saját gazdasági művelésbe való átvételnél uj fundus instructus legyen beszerezhető. Ha pedig ezt a javadalmasra nézve feleslegessé vált állandó felszerelést a bérlő átveszi, annak vagy a bérlő, vagy a javadalmas által a 4. §. értelmében leendő fenntartása, felfrissitése és pótlása iránt a bérszerződésben hatályos intézkedések teendők. Az előbbi bekezdésben emlitett felszerelést rendszerint nyilvános árverés utján kell eladni s az árverés idején nagyobb értékü felszerelés eladása esetében hirlapok utján, különben pedig megfelelő módon közhirré kell tenni.

6. §. A mindenkori javadalmas hagyatékával felel mindazokért a károkért, amelyeket a 3. és 4. §-ban kimondott elvek és megállapitott kötelezettségek megsértésével, avagy az 5. §. szerint saját hatáskörében kötött, nyilván hátrányos, vagy az ezen szakaszban foglalt határozmányokkal ellentétes szerződésekkel magának a javadalomnak, vagy a javadalombeli utódnak okozna; nemkülönben életében is beáll vagyoni felelőssége, amely iránt a vagyon megóvása a hiányok pótlása és az esetleges károk elhárítása érdekében intézkedéseket tenni a m. kir. miniszterelnök utján gyakorlandó legfelső felügyeleti jogkörhöz tartozik.

7. §. Mindaz, amit a javadalmas a gazdaság jobb hozadékképessége érdekében a már meglévőkön s a fenti szakaszok szerint fenntartandókon felül a gazdaságba felszerelésként befektet, nevezetesen az élő és holt fundus instructus, a javadalom tulajdonává válik s leltárba véve, annak idején az utódnak minden megtérités nélkül átadandó. Az ily módon eszközölt beszerzések azonban, — ha azok még a beszerző javadalmas haszonélvezeti ideje alatt válnak használhatlanokká — a javadalmas, vagy hagyatéka által nem pótlandók.

Szintigy minden megtérités nélkül a javadalom tulajdonává válnak s az utódnak is dijtalanul átadandók a mindenkori javadalmas által az ingatlanokon emelt épületek, valamint az általa életében tett egyéb beruházások, ameliorátiók stb.

8. §. Az érsek-metropolita-patriárka elhalálozása esetén, az elhunyt által élvezett mindennemü javadalomra vonatkozólag az illető pénztáraknál és számadóhivataloknál számadási könyvek az érsek-metropolita-patriárka elhunytának napjával lezárandók s a követelési, valamint szenvedő állapotról kimutatások készitendők.

9. §. A javadalmas elhalálozása esetén az ezen rendelettel szabályozott körzetben, vagyis a javadalomhoz tartozó összes hasznothajtó ingatlanok és jogok tekintetében mindenekelőtt a javadalmi törzsvagyon s hozzátartozó felszerelés elkülönzése, an-

nak kiegészitése, a rongálmányok, hiányok kinyomozása, felvétele, azok összegszerü megállapitása eszközlendő.

10. §. Az előző szakasz szerinti elkülönitést és uj leltározást — a hagyatéki birósági eljárástól függetlenül — a m. kir. miniszterelnök részéről kirendelt miniszteri biztos vezetésével kell foganatositani.

Kiváló figyelmet kell forditani:

a) a földbirtokra, hogy a korábbi müvelési ágak a jövedelmezőség hátrányára nem változtattak-e át; az erdőknél, hogy azok müvelése nem hanyagoltatott-e el, továbbá, hogy az erdészeti rendszabályok pontosan megtartattak-e és tulvágások nem történtek-e;

b) a gazdasági épületek, valamint az uradalmon lévő lakházak és berendezésük állapotára;

c) az állatállományra;

d) az egyéb állandó felszerelésre, valamint a berendezésekre.

Ezen leltározásnál a 6. §. szerinti felelősség érvényesithetése végett tüzetesen vizsgálandó, hogy az elhunyt javadalmas által történt átvételnél felvett leltárral szemben nem mutatkoznak-e hiányok s nincsenek-e oly rongálmányok, amelyekért az elhunyt javadalmas hagyatéka szintén felelősségre vonható.

A romlásnak, törésnek, kopásnak könnyen kitett kisebb értékü hasznavehetetlen felszerelési és berendezési ingóságok a leltárból törölhetők.

Az uj leltározásnál lehetőleg megtartandó azon leltárnak sorrendje, amellyel a javadalom az elhunytnak átadatott s egyben az uj leltárba felveendők mindazok a beszerzések, amelyek az elhunyt javadalmas által a 7. §. szerint eszközöltettek, de a pótleltárakba esetleg még fel nem vétettek. Az igy felvett uj leltárak egy példánya a m. kir. miniszterelnökhöz felterjesztendő.

11. §. Az érsek-metropolita-patriárka elhalálozása esetén, a halálozás napjától kezdve időközi (intercalaris) számadások nyitandók és vezetendők az érsek-metropolita-patriárkai szék szabályszerü betöltéséig.

12. §. A javadalomnak az ezen szabályzattal rendezett részére, vagyis a javadalomhoz tartozó összes hasznothajtó ingatlanok és jogokra vonatkozólag az időközi számadásokat a gazdaság tisztviselői vezetik (Decl. III. 14. d) pontja) az érsekség administratorának, vagy ha ilyen nem rendeltetnék ki, a püspöki zsinat által megnevezendő érsekségi kormányzónak rendelkezése, felügyelete alatt, kiket az érsek-metropolita-patriárkai javadalom kezelése és fenntartása teintetében ugyanazok a felelősségek és kötelezettségek terhelnek, mint amelyek az érsek-metropolita-patriárkára nézve megállapittattak.

13. §. Az intercalaris számadások vezetésének ideje alatt a gazdasági müvelés terjedelmén változtatni mitsem szabad (Decl. III. 14. d) pontja), hanem az elhunyt javadalmas saját müvelése alatt állott összes földbirtok továbbra is saját müvelés alatt tartandó s abból a széküresedés ideje alatt semmit haszonbérbe adni, vagy más módon hasznositani nem szabad.

14. §. Az intercalaris számadás keretébe tartozó vagyon jövedelméből fedezendők:

a) a javadalom ezen részeit terhelő időközi összes adók és egyéb közszolgáltatások, az intercalaris számadás megnyitásának napjától;

b) a javadalom ezen ingatlanainak rendszeres gazdasági tovább müveléséhez szükséges összes kiadások;

c) a gazdaságon levő lakházak és gazdasági épületek, a gazdasági állandó felszerelés (fundus instructus), valamint a házi felszerelés hiánytalan s használható állapotban való fenntartása, az időközben felmerülő hiányok pótlása;

d) az érseki udvar fenntartásának költségei;

e) az érseki udvarban, vagy a gazdaságban alkalmazott s a széküresedés ideje alatt is megtartandó gazdasági tisztviselők, valamint az érseki udvarban élő papi személyek illetményei;

f) a cselédség s a munkások bérei;

g) az uradalmat terhelő kegyuri kiadások és végül

h) az érsekség administratorának Ő cs. és ap. kir. Felsége által esetről-esetre legkegyelmesebben megállapitandó tiszteletdija.

15. §. Az intercalaris számadások jövedelméből fedezendő kiadások után fennmaradó feleslegek, ép ugy, mint az érsek-metropolita-patriárka javadalmazására szolgáló s ezen szabályzattal nem érintett egyéb jövedelmi forrásoknak a széküresedés idejére eső feleslegei a nemzeti-egyházi elidegenithetlen alapba szállitandó be.

16. §. Az intercalaris számadások az ezen szabályzattal rendezett vagyonkörzetre vonatkozólag naptári félévenkint, egyebekben pedig naptári évenkint lezárandók s az okmányolt számadások felülvizsgálat s a felmentvény megadása végett a m. kir. miniszterelnökhöz az érsekség adminisztratora, illetve kormányzója által felterjesztendők.

17. §. Mindaz, ami az elhunyt javadalmas által élvezett s ezen szabályzat körzetébe tartozó ingatlan és ingó törzsvagyonnak a 9. és 10. §§. szerinti elkülönitése, nevezetesen a javadalomhoz tartozó törzsvagyon és a leltárba felvett állandó felszerelés kihasitása, nemkülönben az elhunyt javadalmas által a 7. §. szerint beszerzett, de a leltárakban esetleg még nem szereplő vagyonság leltározása s az intercalaris számadás, illetve a javadalom javára történt átvétele, továbbá a leltárba felvett, használhatatlanokká vált, de az elhunyt javadalmas által nem pótolt, végül az esetleg tulélvezmények levonása, az adósságok kifizetése s a temetési költségek fedezése után pénzben, értékekben, terményekben, vagy követelésekben feleslegként mutatkozik, valamint az érsek-metropolita-patriárka javadalmazására szolgáló, de az ezen szabályzattal nem érintett egyéb jövedelmi forrásoknak a 8. §. szerinti számviteli lezárásnál mutatkozó feleslegei az elhunyt javadalmas érsek-metropolita-patriárka szerzeményét s azon hagyatékát képezik, amellyel, fenntartatván azonban a 6. §. szerinti felelőssége, a Declaratorium Illyricum 18. szakasza értelmében végrendelkezhetik.

18. §. Az ingatlanoknak haszonbérbeadás utján történt

hasznositása esetén figyelem forditandó az 5. §. határozmányaira, valamint a 6. §-ban megállapitott felelősségre, s a javadalom részére kötelezőkül csakis azok a szerződések fogadandók el, amelyek a most hivatkozott szakaszokban kimondott elveknek és szabálynak megfelelnek. A szerződésekből folyó és már lejárt teljesitések a hagyatékot illetik, azok a fizetések pedig, amelyek még le nem járt bérleti időszakra vonatkoznak, a hagyaték és az intercalaris számadás között arányosan osztandók meg, na ezen időszaknak egy része az elhunyt javadalmas életére esik.

19. §. Miután az időszerinti haszonvevő javadalmas az általa elvállalt kötelezettségek teljesitésével sem a javadalmat, sem az időközi igazgatást, sem a javadalomban való utódot felsőbb jóváhagyás nélkül nem terhelheti: a javadalmas akár nyugdij, akár kegydij, akár bármi néven nevezendő adományt bárki részére felsőbb jóváhagyás nélkül csakis tényleges élvezeti idejére és csak saját jövedelmei terhére engedélyezhet, ellenben a javadalom, az időköz (intercalare) vagy a javadalomban való utód terheltetésével járó minden ily adományozás érvénytelen. Szintigy, az esetleges avagy több évre terjedő visszafizetési részletekkel elvállalt kölcsönteher, a javadalmas előbb bekövetkezhető elhunyta után, a javadalmat, az intercalaret, vagy az utódot csak abban az esetben fogja kötelezőleg terhelni, ha erre nézve annak idején előzetesen felsőbb jóváhagyás eszközöltetett ki.

20. §. Az uj érsek-metropolita-patriárka legkegyelmesebb megerősitésének napjával az intercalaris számadások véglegesen lezárandók.

21. §. Az intercalaris számadások végleges lezárásánál a 17. §. határozmányai tartandók szem előtt. Mindaz, ami a 14. §. szerinti, s az érsek-petropolita-patriárkai szék betöltéséig számitandó kiadások, valamint a Declaratorium Illyricum 15. §. szerint az időközi javadalom terhére elszámolható beiktatási költségek fedezése után, az uj metropolita-patriárka legkegyelmesebb megerőstése napjával pénzben, terményekben, követelésekben feleslegként mutatkozik, a nemzeti egyházi elidegenithetlen alapot illeti meg s abba beszállitandó.

22. §. Ezen feleslegek megállapitásánál, illetve az intercalaris számadások végleges lezárásánál intercalaris jövedelemként számba veendők:

a) a pénztári állomány;

b) az uradalomban, vagy azon kivül elraktározott, vala mint a már kitermelt, learatott, leszüretelt termékek, ugymint fa, gabona, bor stb.;

c) a már kitermelt, learatott, leszüretelt s eladott termények után netán fennálló követelések;

d) a haszonbérbeadás utján hasznositott ingatlanrészek után már esedékesekké vált bérleti összegek, ha már lejárt időszakra vonatkoznak; ha pedig a 20. §-ban megállapitott nappal még le nem járt időszakra vonatkoznak, vagy pedig még nem váltak esedékesekké, azok a részösszegek veendők számba, ame-

lyek az ily bérösszegekből az intercalaris időszak tartamára esnek arányos számitással megállapitandók.

23. §. Az intercalaris számadásoknak végleges lezárásával azonban figyelembe nem veendők a kitermelésre, learatásra, vagy leszüretelésre készen álló, de az uj érsek-metropolita-patriárka legkegyelmesebb megerősitése napjáig tényleg még ki nem termelt, le nem aratott és le nem szüretelt termények. Ezek a termények már az uj érsek-metropolita-patriárkát illetik, aki azokért sem megmunkálás, sem vetőmag, sem bárminő más cimen megtéritésre nem kötelezhető. Nem veendők figyelembe, s az intercalaris számadás részére az uj javadalmazás által nem téritendők meg az intercaralis időszak alatt a gazdaság érdekében tett befektetések, ameliorátiók, valamint az ingatlanoknak a 13. §. szerinti köteles megmüveléséből felmerült, s az intercalaris számadás terhére eszközölt kiadások, felhasznált vetőmag stb.

24. §. A javadalom az uj javadalmasnak szabályszerü leltározás utján adandó át s ezen leltározásnál a 10. §-ban lefektetett elvek és szabály szerint kell eljárni. Mind az a felelősség, amely az elhunyt javadalmast a javadalommal, illetve az intercalaris számadással szemben ezen szabályzat szerint terheli, fennáll az időközi igazgatás, illetve az intercalaris számadás részéről az uj javadalmassal szemben is.

25. §. A javadalmat az uj javadalmasnak minden teher és megszoritás, vagy használati korlátozás nélkül kell átadni, valamint hogy az uj javadalmat az előző javadalmas által elvállalt kötelezettségek közül csak azok terhelhetik, amelyekre nézve annak idején a 19. §. szerinti felsőbb jóváhagyás kieszközöltetett, illetve ha a haszonbéri szerződések tekintetében az 5. §. határozmányai betartattak.

Ennek folytán a javadalom átadásánál az intercalaris számadások terhére számolandók el:

a) az uj javadalmas legfelsőbb megerősitésének napjáig esedékessé vált adók s egyéb közszolgáltatások, kegyuri terhek;

b) az alkalmazottak s a cselédség illetményei, a megerősités havának utolsó napjáig, illetve elbocsátás esetén a szabályszerü felmondási időre;

c) az ezen szabályzat 3., 4. és 5. §-aiban megállapitott s székürésedés esetén az intercalaris kezelést terhelő kötelezettségek elhanyagolásából a javadalomra származó károk, valamint az esetleges rongálmányok és leltári hiányok.

26. §. Az uj javadalmas a javadalomba való bevezetésének napjától kezdve, ezen szabályzat korlátai között, javadalmát a jelen szabályzat 2. §. elvének alapján teljesen függetlenül s szabadon kezeli s a javadalom időközi hozadékával szabadon rendelkezik.

27. §. A karlóczai gör. kel. érsek, szerb metropolita-patriárka javadalmazására, avagy használatára szolgáló, s a jelen szabályzat körzetébe fel nem vett egyéb ingatlan vagy ingó vagyonrészek, továbbá a kamatozó tőkék kezelése, igazgatása, nyilvántartása és elszámolása az eddigi gyakorlat szerint folytatandó.

Állami anyakönyvek.

Az anyakönyvi rész 548. lapján az 1894: XXXIII: t.-cz. 51. §-ához feljegyzendő:

Az 51. §-nak megfelelően kiállitott és a házasságkötéskor az anyakönyvvezető előtt felmutatott külföldi bizonyitvány a feleknek másolat ellenében kiadható. (B. M. 113.909/912. sz. r. l. az 1894 : XXXI. t -cz. 113. §-a kapcsán.

Az anyakönyvi rész 555. lapján az 1894: XXXIII. t.-cz. 77., 78. §-ai után beillesztendő:

A hagyatékok, a gyámság és a gondnokság, az okiratok kideritése és az anyakönyvek tekintetében Szerbiával az 1911 évi márczius 30/17. kötött és az 1912. II. t.-czikkel beczikkelyezett egyezménynek az anyakönyvi ügyre vonatkozó 13—15. §-ai:

13. czikk. A szerződő felek kötelezik magukat, hogy egymásnak kölcsönösen megküldik a születésekről, a házasságkötésekről és a halálesetekről, valamint a házasságon kivül született gyermekek törvényesitéséről kiállitott okiratoknak kellőképen hitelesitett kiadványait, ha ezek az okiratok a másik szerződő fél állampolgáraira vonatkoznak.

A születésekről, a házasságkötésekről, a halálesetekről és a törvényesitésekről kiállitott okiratok emlitett kiadványainak tartalmazniok kell az anyakönyvekbe bevezetett összes lényeges adatokat és hacsak lehet, fel kell tüntetniök az illető személyek illetőségi vagy születési helyét.

Az emlitett kiadványok kiállitása és közlése költségmentesen, az illető országban szokásos alakban történik. A közlés diplomácziai uton megy végbe.

Ha azonban az emlitett kiadványokat magánfelek érdekében kérik, a kiállitás és a közlés csak akkor történik költségmentesen, ha vagyontalan személyről van szó s a vagyontalanságról az illetékes helyi hatóság bizonyitványt állitott ki.

14. czikk. A diplomácziai és a konzuli tisztviselők jogositva vannak, hogy az őket kinevező szerződő fél állampolgárainak születését és halálesetét anyakönyvezzék, amennyiben erre az emlitett szerződő fél törvényei és rendeletei szerint felhatalmazvák.

Ez a kikötés nem érinti az érdekelt magánfeleknek a helyi törvényekben megszabott azt a kötelességét, hogy az ország hatóságainak a születési és a halálozási eseteket bejelentsék.

15. czikk. A Szerbiában müködő osztrák-magyar diplomácziai és konzuli tisztviselők, amennyiben erre őket a magyar törvények felhatalmazzák, jogositva vannak, hogy magyar állampolgároknak Szerbiában kötendő házasságainál közremüködjenek s e házasságokat az emlitett törvényekben és a vonatkozó rendeletekben foglalt szabályok szerint anyakönyvezzék.

Ez a rendelkezés nem alkalmazható a Szerbiában kötendő azoknál a házasságoknál, amelyeknél a házasulók egyike szerb állampolgár.

Az emlitett diplomáciai és konzuli tisztviselők kötelesek az előző rendelkezések szerint az ő közremüködésükkel kötött valamennyi házasságról az ország hatóságait utólagosan értesiteni.*)

Az 1912. jul. 15. 4217. M. E. sz. rend. az 1911. évi május hó 31. napján Bulgáriával kötött s az 1912 : XXVII., XXVIII. és XXIX. törvényczikkekbe iktatott konzuli, perjogi és kiadatási egyezményeknek, továbbá az ugyanakkor létesült anyakönyvi megállapodásnak hatályba lépéséről, valamint a most emlitett egyezményeknek és megállapodásoknak Bosznia és Herczegovinára kiterjedéséről.

II. Ugyancsak az 1912. évi augusztus hó 11. napján lép hatályba az a megállapodás is, amely egyrészről a magyar kir. kormány és az osztrák cs. kir kormány, másrészről a bulgár kir. kormány között az egymás állampolgáraira vonatkozó anyakönyvi okiratok hitelesitett kiadványainak kölcsönös kicserélése iránt 1911. évi május hó 31. napján Szófiában franczia nyelven diplomáciai jegyzékváltás alakjában jött létre.

E megállapodás a következő:

A mai napon kelt konzuli, kiadatási és perjogi egyezmények megkötése alkalmával egyrészről Ausztria kormánya és Magyarország kormánya, másrészről Bulgária kormánya a következő rendelkezésekben állapodtak meg :

Egyrészről Ausztria kormánya és Magyarország kormánya, másrészről Bulgária kormáénya kötelezik magukat, hogy egymásnak kölcsönösen megküldik a születésekről, a házasságkötésekről és a halálesetekről, valamint a házasságon kivül született gyermekek törvényesitéséről kiállitott okiratoknak kellőképen hitelesitett kiadványait, ha ezek az okiratok a másik szerződő fél állampolgáraira vonatkoznak.

A születésekről, házasságkötésekről, a halálesetekről és a törvényesitésekről kiállitott okiratok emlitett kiadványainak tartalmazniok kell az anyakönyvekbe bevezetett összes lényeges adatokat, és hacsak lehet, fel kell tüntetniök az illető személyek illetőségi vagy születési helyét.

Az emlitett kiadványok kiállitása és közlése költségmentesen, az illető országban szokásos alakban történik. A közlés diplomácziai uton megy végbe.

Ha azonban az emlitett kiadványokat magánfelek érdekében kérik, a kiállitás és a közlés csak akkor történik költségmentesen, ha vagyontalan személyről van szó s a vagyontalanságról az illetékes helyi hatóság bizonyitványt állitott ki.

A jelen megállapodás ugyanakkor lép hatályba, amikor a fent idézett egyezmények, és ugyanaddig marad hatályban, mint ezek az egyezmények.

III. 3. A jelen rendelet II. részében tárgyalt anyakönyvi megállapodásra nézve:

„Az emlitett megállapodás rendelkezései megfelelő alkalmazást fognak nyerni a Bosznia és Herczegovinában bulgár állampolgárok tekintetében kiállitott anyakönyvi okiratoknak megküldésére, és viszont a Bulgáriában bosnyák-herczegovinai tartományi illetőségüek tekintetében kiállitott anyakönyvi okiratoknak megküldésére."

Az anyakönyvi rész 565. *lapján az* 1904: *XXXVI. t.-cz.* 22. *§-ához feljegyzendő:*

Az anyakönyvi kivonati dijaknak rendeltetése. Tudomásomra jutott,, hogy több vármegyei törvényhatóság jóváhagyott oly községi képviselőtestületi határozatokat, amelyek az anyakönyvi kivonati dijakat egyszersmindenkorra, vagy meghatározatlan időre az anyakönyvvezető-jegyzőnek engedik át.

*) Az egyezmény 1912. február 1-én lépett hatályba és rendelkezései Bosznia és Hercegovina tekintetében megfelelő alkalmazást nyernek. (M. E. 1912. jan. 28. 602. sz. r. R. T. 1.)

Minthogy pedig az 1904 : XXXVI. t.-cz. 22. §-ának a törvény indokolásából kitetszőleg az volt a félre nem érthető czélzata, hogy az anyakönyvi kivonatokból befolyó jövedelemből a községek anyakönyvi dologi kiadásai fedeztessenek: a szóbanforgó határozatok nyilván törvénybe ütköznek s mint ilyenek meg nem állhatnak.

Feladatává teszem tehát a Cimnek, hogy amennyiben ily értelmü községi határozatokat a törvény czélzatával ellentétesen jóváhagyott volna, jóváhagyó rendelkezésének hatályon kivül helyezése iránt intézkedjék.

Más eset az, ha a kérdéses dijak egy-egy számadási év keretén belül részben vagy egészben jutalomképen engedtetnek át a községi vagy körjegyzőnek, mint anyakönyvvezetőnek.

A község erre, mint bármely más jutalmazásra, önkormányzati hatásköréből kifolyólag kétségkivül jogosult s a község ideirányuló elhatározásának érvényesitésénél csak az a követelmény vonja meg a tárgyilagos korlátot, hogy az anyakönyvi dologi kiadások a jutalmazásra szánt összeg levonása után is fedezve legyenek, illetőleg hogy a község oly vagyoni helyzetben legyen, hogy az átengedni kivánt meghatározott összeget közigazgatási közvetlen feladatainak sérelme nélkül nélkülözhesse, végül hogy a jutalmazás egyébként is indokolt legyen. (B. M. 1911. jul. 13. 102.400/1911. sz. B. K. 305.)

Az anyakönyvi rész 570. lapján az A. U. 4. §-ának 5. pontjához feljegyzendő:

A községnevek megváltoztatásának feljegyzése az állami anyakönyvekben. Azt tapasztaltam, hogy az 1898 : IV. t.-cz. rendelkezésein alapuló községnévváltozások, az A. U. 4. §. 5. pontja ellenére az állami anyakönyvekben helyenként fel nem jegyeztettek, továbbá, hogy az anyakönyvi kerületek elnevezésének a községnévváltozással kapcsolatos megváltozása következtében az uj anyakönyvi hivatalos pecsét az idézett §. 2 pontja rendelkezése ellenére be nem szereztetett.

Felhivom ehhez képest Alispán urat, hogy intézkedjék az iránt, miszerint azon anyakönyvi kerületekben, melyekben a kérdéses névváltozások az állami anyakönyvekben még fel nem jegyeztettek, a változások a vonatkozó állami anyakönyvekben, az A. U. 4. §. 5. pontja rendelkezéséhez képest az ezen §-hoz tartozó *) alatti jegyzet c) pontjában foglalt példa nyomán. (Állami anyakönyvvezetők hivatalos kézikönyve 82. és 83. oldal) haladéktalanul feljegyeztessenek.

Intézkedjék továbbá az iránt is, hogy amennyiben az meg nem történt volna, a községnévváltoztatásoknak megfelelően az uj anyakönyvi hivatalos pecsétek a községek részéről az A. U. 4. §. 2. pontjában foglalt rendelkezéshez képest beszereztessenek.

(B. M. 1910. nov. 14. 155.816/1910., B. K. 213.)

Az anyakönyvi rész 573. lapján az A. U. 5. §-a után feljegyzendő:

Községi vagy körjegyzői állásra helyettesitett egyéneknek ugyanazon minősitéssel kell birniok, mint amelyet a végleg megválasztottakra nézve az 1900 : XX. t.-cz. 3. §-a előir. A cs—i körjegyzői állásra P. F. cs—i lakos, végzett joghallgató helyettesitése tárgyában kelt jelentését tudomásul nem veszem és elrendelem, hogy a most nevezett helyettes állásától azonnal mentessék fel és a körjegyzői állásra — az esetben, ha az véglegesen betölthető még mindig nem lenne, — az 1900 : XX. t.-cz. 3. §-ában előirt képzettséggel biró egyén helyettesittessék. Mert: az 1900 : XX. t.cz. 3. §-a határozottan körülirja, hogy községi és körjegyzőül mily képzettségü egyének alkalmazhatók, P. F. pedig az ott felsorolt minősitésü egyének egyik csoportjába sem tartozik. Az, hogy a helyettesitett jegyzőnek a törvényben a jegyzőre nézve előirt képzettséggel kell birnia: a helyettesitések egész vonalán érvényesitett jogelvül tekinthető, amely jogelv az 1900 : XX. t.-cz. 3. §-ában a jegyzőkre közvetlen kifejezést is nyert az által, hogy a most idézett szakasz nem „választhatás"-ról, hanem „alkalmaz"-hatóságról szól, amibe a helyettesités utján való alkalmazhatás is beletartozik. (B. M. 118.032/1908. sz. B. K. 138909.)

Az anyakönyvi rész 573. lapján az A. U. 5. §-ához feljegyzendő:

Segédjegyzői álláson kisegitő munkaerő alkalmazása esetén az anyakönyvvezető-helyettesi teendők ellátása. A községi és körjegyzők, valamint segédjegyzők illetményeinek szabályozásáról szóló 1904 : XI. t.-cz. végrehajtása tárgyában kiadott 77.500/1904. B. M. sz. utasitás kiegészitését tartalmazó 130.800/1907. B. M. sz. körrendelet 12. pontja akkép rendelkezik, hogy azokban a községekben és körjegyzésegekben, amelyekben segédjegyzői állás van rendszeresitve, az állás azonban megfelelő törvényes minősitéssel biró pályázó hiányában be nem tölthető, megfelelő pályázó jelentkezéséig az állásra, az ott körülirt feltételek között, ideiglenes kisegitő munkaerő alkalmazható.

Ezen rendelkezésből kifolyólag kérdés tárgyává tétetett, vajjon az ily ideiglenes kisegitő munkaerő alkalmazásának ideje alatt az anyakönyvvezető-helyettesi teendőket ki lássa el.

A felmerült konkrét kérdést akkép oldottam meg, hogy amidőn a segédjegyzői állásnak kisegitő munkaerővel történt betöltése idejére anyakönyvvezető helyettes alkalmazásának szükségessége okvetlenül felmerül, a főispán a segédjegyzői állás betöltéséig anyakönyvvezető-helyettest kinevezhet.

Megjegyzem azonban, hogy amennyiben helyettesül, megfelelő minősitettség (A. M. T. 4. §.) birtokában, a segédjegyző helyett ideiglenesen alkalmazott kisegitő munkaerő neveztetnék ki, az ily helyettes részére az esetre, ha a kisegitő dijazásához az állam is hozzájárul, anyakönyvvezető-helyettesi külön tiszteletdijat nem engedélyezek.

Erről főispán urat a helyettesités kérdésében, a kisegitő ideiglenes munkaerő alkalmazhatására való feljogositást megelőző időben keletkezett s a fentebbiek szerint most módosulás alá eső 1907. évi 18.650. sz. elvi határozatra, nemkülönben a B K.-ben ezzel egyidejüleg közzétett 1910. évi 2077. sz. elvi határozatra is hivatkozva, tudomás és miheztartás végett értesitem. (B. M. 1910. febr. 18. 2077. sz., B. K. 70.)

Segédjegyzői álláson kisegitő munkaerő és ily esetben az anyakönyvvezető-helyettesi teendők ellátása körül követendő eljárás. A segédjegyzői állásnak kisegitő munkaerővel történt betöltése esetén, amennyiben anyakönyvvezető helyettes alkalmazásának szükségessége okvetlenül felmerül, ilyet a főispán arra az időre, mig a segédjegyzői állás be nem tölthető, kinevezhet. Amennyiben helyettesül, megfelelő minősitettség (A. M. T. 4. §-a) birtokában, a segédjegyző helyett ideiglenesen alkalmazott kisegitő munkaerő neveztetnék ki, az ily helyettes részére az esetre, ha a kisegitő dijazásához az állam is hozzájárul, anyakönyvvezető-helyettesi külön tiszteletdijat nem engedélyezek. (B. M. 2077/1910. sz., B. K. 71. l.)

Az anyakönyvi rész 584. lapján az A. U. 24. §-ához feljegyzendő:

Az anyakönyvi szükségleti kimutatások. Az 1906. évi 80.000. B. M. számu A. U. 24. §. 1. pontja értelmében a törvényhatóságok első tisztviselői évenkint deczember hó 1-ig a tiszteletdijjal alkalmazott anyakönyvvezetők és helyettesek jövő évi tiszteletdij-szükségletéről névszerinti kimutatást kötelesek közvetlenül a belügyminiszterium számvevőségéhez beküldeni.

E szükségleti kimutatások egyöntetüségének s a kimutatásban a számviteli szempontból jelentőséggel biró, minden mellékkörülmény szabatos feltüntetésének biztositása czéljából elrendelem, hogy a jövőben a szóban lévő kimutatások az idezárt minta szerint — az egyidejüleg leküldött nyomtatványkészlet felhasználásával — készittessenek.

Tüzetesebb utbaigazitásul a következőket jegyzem meg:

1. A kimutatás boritéklappal és a következő czimfelirattal látandó el:

Kimutatás

N. N. vármegye 19 . . évi anyakönyvi javadalmi szükségletéről.

2. A kimutatás 1. rovata alatt előbb a r. t. városok, azután a nagyközségek és körjegyzőségek, mint anyakönyvi kerületek betürendben sorolandók fel.

3. A kimutatás 2. rovata alatt az 1904 : XXXVI. t.-cz. 2. §-ában foglalt rendelkezésnek megfelelőleg — amely szerint községi anyakönyvi kerületekben mindenütt a községi (kör)jegyző az anyakönyvvezető — csak a r. t. városi anyakönyvvezetők vehetők fel.

4. Ha az anyakönyvvezetői vagy anyakönyvvezető-helyettesi állás rendezett tanácsu városokban, vagy ha a helyettesi állás oly községekben (körjegyzőségekben), amelyekben a főispán, az 1904 : XXXVI. t.-cz. 3. §-a alapján anyakönyvvezető-helyettes kinevezésére fel van jogositva, üresedésben van, ez a körülmény a 2. és 3. rova; alatt feltüntetendő a következőkép: „állás üresedésben".

A 8. b) rovat ez esetben is kitöltendő.

5. A 7. rovat és 8. a) rovat üresen hagyandók. Ezek a rovatok a vezetésem alatt álló belügyminiszteriumban nyilvántartott adatokkal töltetnek ki.

6. A 9. rovat alatt a rendezett tanácsu városok részére engedélyezett anyakönyvi államsegélyek, nemkülönben az egyes községek részére adott azok az anyakönyvi államsegélyek tüntetendők fel, amelyek az 1904 : XXXVI. t.-cz. életbelépte alkalmával valamely korábban anyakönyvi államsegélylyel szervezett községi irnoki állás részére az azt betöltő egyén alkalmaztatásának idejére, átmenetileg meghagyattak.

Tekintettel arra, hogy a főispán által kinevezett anyakönyvvezető-helyettesek részére a tiszteletdij oly községekben (körjegyzőségekben), amelyekben eddigelé anyakönyvvezető-helyettes alkalmazva nem volt, s amelyek ennek következtében a szükségleti kimutatásba felvéve nem lettek, egyes törvényhatóságokban a multban csak az esetben folyósittattak, ha a belügyminiszterium részéről a fedezetről megelőzőleg gondoskodás történt: a szóban forgó helytelen gyakorlat teljes kiküszöbölése czéljából ezt az alkalmat is felhasználom arra, hogy az alispán ur figyelmét ismételten felhivjam a 114.319/1907. B. M. számu elvi jelentőségü határozatra,*) amely szerint az ily tiszteletdijak, a kinevezés után az alispán ur által azonnal kiutalványozandók.

A jövő 1913. évi tiszteletdijszükségletek felől a jelen rendelet értelmében készülő kimutatások beterjesztésére — eltérőleg az A. U. 24. §-ában foglalt előljelzett rendelkezéstől — deczember hó 15-ig haladékot adok. (B. M. 1912. nov. 20. 180.674/1912. sz., B. K. 423.)

Az anyakönyvi rész 590. lapján az A. U. 34. §-ához feljegyzendő:

Az állami anyakönyvvezetők hivatalos kézikönyvében a „pótlékok" keresztülvezetése s ennek a felügyelő hatóságok által való ellenőrzése. A belügyminisztert illető anyakönyvi felsőbb foku felügyelet helyszini gyakorlásával megbizott miniszteri tisztviselők jelentéseiből arról értesültem, hogy az állami anyakönyvvezetők és az anyakönyvi közvetlen felügyelő hatóságok nagy része az „Állami anyakönyvvezetők hivatalos kézikönyvé"-nek birtokukban levő példányait az elrendelt „pótlékokkal" kiegésziteni egészben, vagy részben elmulasztotta.

Minthogy az anyakönyvvezetők és felügyelő hatóságok részéről a müködésükben állandó gyakorlati alkalmazásra kerülő jogszabályok egyedüli hivatalos gyüjtemény nek tekintendő fentjelzett kézikönyv az állami anyakönyvvezetést érdeklő jogrendszernek csak ugy lehet állandóan hü tükre, ha abban az egyes jogszabályok időnkint bekövetkező módositása és kiegészitése kellő helyen mindenkor feltüntettetik: kijelentem, hogy az „Állami anyakönyvvezetők hivatalos kézikönyvé"-nek az elrendelt pótlékokkal a „Belügyi Közlöny" alapján való lelkiismeretes és kifogástalan kiegészitésére s annak szigoru ellenőrzésére nagy sulyt helyezek s az e részben tapasztalandó mulasztások szigoru megtorlása iránt esetenkint intézkedni fogok.

Megjegyzem, hogy az 1., 2. és 3. számu pótlék az 1906. évi 131.416. B. M. sz. körrendeletben [1]), a 4. sz. pótlék az 1907. évi 116.304. B. M.

*) B. K. 1907. évf. 426. lapon.

[1]) B. K. 1906. évf. 558. lapon.

számu körrendeletben [2]), az 5. és 6. sz. pótlékok az 1907. évi 148.461. B. M. sz. körrendeletben, illetőleg az ahhoz lellékelt 46.420/1907. I. M. sz. rendeletben [3]), a 7. sz. pótlék az 1908. évi 1865. B. M. sz. körrendeletben [4]), a 8., 9. és 10. sz. pótlékok pedig az 1908. évi 34.117. B. M. sz. körrendeletben [5]), végül a 11. sz. pótlék a 101.779/1909. B. M. szám alatt kiadott rendeletemben, illetőleg az ezzel közöl t17.120/1909. I. M. számu körrendeletemben [6]) vannak megállapitva.

Felhivom Cimet, hogy az eddig elrendelt összes pótlékoknak „Az állami anyakönyvvezetők hivatalos kézikönyvé"-nek a törvényhatóság területén az anyakönyvvezetők és felügyelő hatóságok hivatalos használatában álló összes példányaiban leendő feljegyzése s ugy az eddigi, mint az ezután elrendelendő összes pótlékok keresztülvezetésének a közvetlen felügyelő hatóságok utján leendő ellenőrzése iránt intézkedjék. (B. M. 1909. augusztus 12. 112.442/909. sz. körr. B. K. 401/909.)

Mindezeket a pótlékokat a jelen gyüjtemény megfelelő helyén özöljük.

Az anyakönyvi rész 590. *lapján az A. U.* 34. §*-ához feljegyzendő*:

Az anyakönyvi közvetlen felügyelő hatóságok által gyakorolt ellenőrzés hatályosabbá tétele. Az állami anyakönyvek feletti legfőbb felügyeleti jogom helyszini gyakorlásával megbizott kiküldötteim jelentéséből s az általuk a vizsgálatok során felvett jegyzőkönyvekből azt tapasztaltam, hogy az anyakönyvi közvetlen felügyelő hatóságok az A. T. 14. §-a szerint tisztökben álló felügyeleti és ellenőrzési kötelességüket nem mindig és nem mindenütt gyakorolják a kellő erélylyel és buzgalommal. Nevezetesen, hogy a községjegyzői ügykezelés rendes helyszini vizsgálata alkalmával az anyakönyvek és az anyakönyvi ügyvitel megvizsgálására az A. U. M. §-ában adott utasitás ellenére a kellő részletességgel nem terjeszkednek ki, s hogy az anyakönyvi másodpéldányok átvizsgálását nem teljesitik azzal a beható gondossággal, amelyet e részben az A. U. 73. §-a megkövetel.

Minthogy az állami anyakönyvekhez kapcsolódó fontos érdekek az anyakönyvezés állandó és beható ellenőrzését elengedhetetlenül megkövetelik; minthogy továbbá kiküldötteimnek felügyeleti jogkörükben a helyszinen tett érdembevágó intézkedései csak ugy érhetik el a kivánt eredményt, ha ezen intézkedéseknek végrehajtása kellő időben és módon szintén ellenőriztetik; végül minthogy a helyszini vizsgálattal megbizott kiküldötteim létszámának leszállitása következtében egy-egy kiküdöttre a vizsgálat teljesitésénél ezentul jelentékenyen megnagyobbodott feladat vár, s kiküldötteim az egyes kerületek megvizsgálásánál rendelkezésükre álló időt mélyebbre ható szakszerü vizsgálatra csak az esetben fordithatják, ha őket a közvetlen felügyelő hatóságok az A. U. már idézett 34. §-ában tüzetesen körülirt felügyeleti teendők ellátásánál megfelelő támogatásban részesitik: szigoruan meg kell követelnem, hogy a közvetlen felügyelő hatóságok, ellenőrzési kötelezettségeiket behatóan, alaposan és pontosan teljesitsék.

A szóban forgó feladatok teljesitésére nyomatékosan utasitsa tehát alispán ur a közvetlen felügyelő hatóságokat azzal a hozzáadással, hogy az e részben esetleg előforduló mulasztásokat szigoruan meg fogom torolni.

Egyuttal pedig elvárom, hogy alispán ur az állami anyakönyvi közvetlen felügyelő hatóságok ellenőrző müködését szintén figyelemmel kisérje s az A. U. 34. §-a alapján beterjesztett hiányjegyzékek átvizsgálása alkalmából a mulasztások és szabálytalanságok pótlása, valamint ezeknek megtorlása iránt a szükséges intézkedéseket saját hatáskörében megtegye. (B. M. 1911. febr. 16. 19.359/1911. sz., B. K. 56.)

---

[2]) B. K. 1907. évf. 399. lapon.
[3]) B. K. 1908. évf. 23—25. lapon.
[4]) B. K. 1908. évf. 25—26. lapon.
[5]) B. K. 1908. évf. 183—184. lapon.
[6]) B. K. 1909. évf. 399—400. lapon

Az anyakönyvi rész 599. lapján az A. U. 47. §-ához 15. pont gyanánt felveendő:

15. A külföldi állampolgárság, illetőleg a horvát-szlavonországi községi illetőség megváltozásának és ezzel kapcsolatban a vallásnak feljegyzése a születési anyakönyvbe (83. §.). (B. M. 1911. szept. 7. 95.953. sz. r. 16. sz. pótlék; l. a rendeletet az A. U. 83. §-a kapcsán.)

Az anyakönyvi rész 619. lapján az A. U. 69. §-ának 7. pontjához beillesztendő:

Az Anyakönyvi Utasitás 69. és 129. §-ainak módositása. A házasság érvényességének előfeltételeire vonatkozó törvények összeütközéseinek kiegyenlitése végett az 1902. évi junius hó 12-én Hágában kelt s az 1911 : XXI. törvényczikkbe iktatott nemzetközi egyezmény 5. czikkének a házassági anyakönyvi kivonatok kölcsönös megküldésére vonatkozó rendelkezése Magyarországra nézve Belgium, Francziaország, Luxemburg, Németalföld, a Németbirodalom, Olaszország, Portugália, Románia, Svájcz és Svédországgal szemben, mint amely államok a kérdéses egyezményt már szintén megerősitették, 1911. évi november 22-én hatályba lépett. (Lásd a m. kir. miniszterium 1911. évi 6326. M. E. számu rendeletét fentebb).

Hatályba lépett továbbá az 1912. évi augusztus hó 11-én az a megállapodás is, amely egyrészről a magyar királyi kormány és az osztrák császári királyi kormány, másrészről a bulgár királyi kormány között az anyakönyvi kivonatok kölcsönös kicserélése iránt diplomáciai jegyzékváltás alakjában 1911. évi május hó 31. napján létrejött. (Lásd a m. kir. miniszterium 1912. évi 4217. M. E. számu rendeletét fentebb).

A nemzetközi megállapodások folytán és mert a Szerbiával fennállott s az 1882 : XXXIII. törvényczikkbe iktatott hagyatéki egyezménynek az anyakönyvi kivonatok kölcsönös kicseréléséről intézkedő 10. czikke helyébe 1912. évi február hó 1-ső napján az 1912 : II. törvényczikkbe iktatott uj hagyatéki egyezmény 13. czikke lépett (lásd a m. kir. miniszterium 1912. évi 602. M. E. számu rendeletét az 1912. évi Magyarországi Rendeletek Tára 1. lapján): ennélfogva felmerült a szükségessége annak, hogy az A. U. 69. §. 7. pontjához tartozó jegyzet és az A. U. 129. §-a az idézett nemzetközi megegyezések rendelkezéseinek megfelelően módosittassék és kiegészittessék.

Ehhez képest a következőket rendelem:

I. Az A. U. 69. §. 7. pontjához tartozó jegyzet („Az állami anyakönyvvezetők hivatalos kézikönyve" 116. lapján) törlendő s helyette „Az állami anyakönyvvezetők hivatalos kézikönyvé"-be ugyanott a következők jegyzendők be:

„Ezidőszerint a következő államokkal van az anykönyvi kivonatoknak hivatalból való kölcsönös kicserélése iránt nemzetközi megegyezésünk:

1. a svájczi köztársasággal (lásd az 1876: XVII. törvényczikkbe iktatott államszerződés VIII. czikkét s az 1911: XXI. törvényczikkbe iktatott hágai egyezmény 5. czikkét);

2. Szerbiával (lásd az 1912: II. törvényczikkbe iktatott egyezmény 13. czikkét);

3. Olaszországgal (lásd az 1884. évi Magyarországi Rendeletek Tárának 41. lapján közzétett kormánynyilatkozatot s az 1911: XXI. törvényczikkbe iktatott hágai egyezmény 5. czikkét);

4. Francziaországgal (lásd az 1893. évi Magyarországi Rendeletek Tárának 548. lapján közzétett kormánynyilatkozatot s az 1911: XXI. törvényczikkbe iktatott hágai egyezmény 5. czikkét);

5. Belgiummal (lásd az 1871. évi április hó 8-án létrejött kormánynyilatkozatot s az 1911: XXI. törvényczikkbe iktatott hágai egyezmény 5. czikkét);

6. a Németbirodalommal (lásd az 1876. évi Magyarországi Rendeletek Tárának 171. lapján közzétett vallás- és közoktatásügyi ministeri rendeletet és az 1911: XXI. törvényczikkbe iktatott hágai egyezmény 5. czikkét);

7. Luxemburggal (lásd az 1911: XXI. törvényczikkbe iktatott hágai egyezmény 5. czikkét);

8. Németalfölddel (lásd a 7. pontnál idézett egyezményczikket);

9. Portugáliával (lásd a 7. pontnál idézett egyezményczikket);

10. Romániával (lásd a 7. pontnál idézett egyezményczikket);

11. Svédországgal (lásd a 7. pontnál idézett egyezményczikket);

12. Bulgáriával (lásd az 1912. évi Magyarországi Rendeletek Tárának 713. lapján II. alatt közzétett kormánymegállapodást)".

II. Az A. U. 129. §-án a következő változtatás vezetendő keresztül (e változást a 129. §. kapcsán közöljük):

III. Felhivom a Czimet, hogy ezeket a módositásokat és kiegészitéseket mint 18. számu pótlékot „Az állami anyakönyvvezetők hivatalos kézikönyvének a saját birtokában levő, valamint a törvényhatóság területén működő (csak a vármegyei alispánoknak) közvetlen felügyelő hatóságok és (valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjének) állami anyakönyvvezetők birtokában levő példányaiba jegyeztesse be s annak megtörténtét a felügyeleti vizsgálatok keretében ellenőrizze, (csak a vármegyei alispánoknak) illetőleg a közvetlen felügyelő hatóságok által ellenőriztesse.

V. Végül felhivom a Czimet, hogy az anyakönyvvezetőket ezen rendeletem végrehajtásakor figyelmeztesse arra, hogy a hazai anyakönyvbe leendő bejegyzés végett innen megküldendő vagy a fél által ugyanabból a czélból felmutatandó s Szerbiából, Bulgáriából vagy Romániából származó anyakönyvi kivonatok bejegyzésénél abban az esetben, ha az egyes kivonatokban az idő az ó-naptár szerint volna megjelölve, ezt a körülményt a hazai anyakönyvben az „Aláirás előtti esetleges megjegyzések" rovatában tüntessék fel. (A U. 69. §. 2. pontja.) (B. M. 1913. máuj. 27. 74.623. sz. r. 18. sz. pótlék.)

Az anyakönyvi rész 630. *lapján az A. U.* 83. *§-ához feljegyzendő:*

Az 1906. évi 80.000. B. M. szám alatt kibocsátott „Anyakönyvi Utasitás" nem tartalmaz rendelkezést arra vonatkozólag, hogy milyen eljárást kell követni a Magyarország területén született s az itteni állami születési anyakönyvbe bejegyzett külföldi gyermek vallásának pótlólagos bejegyzésénél abban az esetben, ha a gyermek a bejegyzést követő időben honositás vagy utólagos

házasság által történt törvényesités következtében magyar állampolgárrá lett.

Ugyancsak rendezés szükségessé forog fenn azokra az esetekre nézve is, ha a Horvát-Szlavonországokban községi illetőséggel biró magyar állampolgár gyermeke időközben Magyarországon szerzett községi illetőséget.

Az „Anyakönyvi Utasitás“ megfelelő kiegészitése végett az igazságügyminiszter és a vallás- és közoktatásügyi miniszter urakkal egyetértőleg

I. az A. U. 47. §-át 15-ik pont gyanánt a következő szöveggel bővitem ki: (l. ott);

II. az A. U. 83. §-át pedig utolsó bekezdéskép a következőkkel egészitem ki: „Ha a külföldi, akinek születése a magyar állami anyakönyvbe be van vezetve, magyar állampolgárrá lett, vagy a magyar állami születési anyakönyvbe bevezetett horvát-szlavonországi községi illetőségü magyar állampolgár magyarországi községi illetőségüvé vált, az illetőnek vallása s a magyar állampolgárság, illetőleg a magyar községi illetőség megszerzése a születési anyakönyvben az utólagos bejegyzések és kiigazitások rovatába feljegyeztetik (47. §. 15. pont). A feljegyzést a belügyminiszter rendeli el. (B. M. 95953/1911. 16. sz. pótlék. B. K. 355.)

*) Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

Az anyakönyvi rész 638. lapján az A. U. 95. §-ához feljegyzendő:

A házasságon kivül született gyermekeknek a természetes atya által való elismerése. A törvénytelen gyermeknek a természetes atya által történt elismerése csak akkor felel meg az A. T. 41. §-ának s az állami anyakönyvbe csak akkor jegyezhető fel, illetőleg az utólagos házasság által történt törvényesités megállapitásánál csak akkor vehető figyelembe, ha az elismerés a gyermeknek a természetes atyától való vérszerinti leszármazására vonatkozik.

Ugyanilyen természetü elismerésnek kell lennie annak is, amely a felekezeti anyakönyvekben nyilvántartott gyermekek utólagos házasság által történt térvényesitésének anyakönyvi feljegyeztetése iránti kérelemről az A. U. 149. §. második bekezdése értelmében felveendő jegyzőkönyvbe befoglalható.

Az oly elismerés vagyis evlállalás tehát, amely a közéletben szintén törvényesitésnek szokott ugyan neveztetni, de amelynek jogkövetkezménye a leszármazáson alapuló vérségi kapcsolat hiányában — csak örökbefogadás vagy más magánjogi viszony lehet — a leszármazáson alapuló törvényesitésnek nem tekinthető, s az anyakönyvben az A. T. 41. §-ának, illetőleg az A. M. T. 9. és 19. §-ainak rendelkezései alapján fel nem jegyezhető sem az utólagos házasság által történt törvényesités anyakönyvi feljegyeztetése körüli eljárásban figyelembe nem vehető.

Mindezek tekintetbevételével, a törvénytelen gyermek elismerésére, de nem a leszármazásra vonatkozó nyilatkozatok félreértéséből származható hátrányos jogkövetkezmények megelőzése czéljából az igazságügyi és a vallás- és közoktatásügyi miniszter urakkal egyetértőleg a következőket rendelem:

Az állami anyakönyvvezetők a gyermek elismerésére vonatkozólag a természetes atya részéről tett nyilatkozatnak anyakönyvi feljegyzése, illetőleg az ily elismerő nyilatkozatnak az A. U. 95. §-a értelmében felveendő jegyzőkönyvbe foglalása előtt, nemkülönben ugy az állami anyakönyvvezetők, mint a H. T. 29. §-ában felsorolt többi polgári tisztviselők, az utólagos házasság által történt törvényesités megállapitása és anyakönyvi feljegyeztetése iránt előterjesztett kérelemről az A.

U. 96., 147. és 149. §-aiban és a H. U. 81. §-ában emlitett jegyzőkönyv felvételét megelőzőleg a vérségi leszármazás elismerése és az egyéb alapra helyezett elvállalás közötti különbség megmagyarázása mellett intézzenek határozott, minden félreértést kizáró kérdést a természetes atyaságot vállaló egyénhez az iránt, hogy elismerő nyilatkozata a gyermek tőle való vérszerinti leszármazására vonatkozik-e. S az elismerést, amelynél az, hogy a gyermek csakugyan az őt elismerő egyéntől származik-e, nem vizsgálható, sem a most érintett körülményre vonatkozólag eskü ki nem vehető, az anyakönyvvezetők csak akkor jegyezzék fel az anyakönyvbe, illetőleg az anyakönyvvezetők s más polgári tisztviselők csak akkor foglalják be az imént hivatkozott szakaszok értelmében felveendő jegyzőkönyvbe, ha kétségtelen, hogy az elismerés tényleg a vérségi leszármazásra vonatkozik.

Ha ellenben a magát természetes atyának valló egyén nem a gyermekhez való vérségi kapcsolatát kivánja elismerni, akkor az anyakönyvvezető az elismerés anyakönyvi feljegyzését tagadja meg, illetőleg a gyermek elvállalásának jegyzőkönyvbe foglalása esetén a polgári tisztviselő a jegyzőkönyvet oly értelemben vegye fel, hogy abból kitünjék, miszerint az elvállaló nyilatkozat nem a vérszerinti leszármazás elismerésének, hanem örökbefogadás, vagy más magánjogi viszony létesitésének czélzatával történt.

Az ebben az értelemben felvett jegyzőkönyvet az érdekelt fél megfelelő értesitése mellett további intézkedés végett, utalva az 1884. évi január hó 22-én 3546. I. M. szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendeletre (Rendeletek Tára 1884. évfolyam 90. oldal) az érdekelt kiskoru illetékes árvaszékéhez kell megküldeni, ha pedig nagykoru egyénről van szó, az illető fél kitanitandó, hogy a kérdéses elvállalt egyén örökbefogadása iránt kir. közjegyző közremüködése mellett szerződést köthet, amely szerződést kormányhatósági jóváhagyás végett a magyar királyi igazságügyi miniszter urhoz kell bemutatnia (B. M. 174.200/1912. sz. B. K. 443.)

Az anyakönyvi rész 649. lapján az I. fejezet cz. alatt feljegyzendő:

Anyakönyvi kivonat csak kézirással állitható ki. Az anyakönyvi kivonat az A. T. 28. §-a értelmében ép ugy, mint maga az anyakönyvi bejegyzés is, közokirat s mint ilyen az A. U. 49. §-ában foglalt rendelkezés alkalmazásával sem irógéppel, sem sokszorositott előállitásban, hanem bármily czélra szolgáljon is a kivonat, kizárólag csak kézirással állitható ki. (B. M. 194.186/1911. sz. B. K. 60/912.)

Az anyakönyvi rész 654. lapján az A. U. 120. §-ához feljegyzendő:

A törvényesités anyakönyvi feljegyzése iránti eljárásban bemutatott anyakönyvi kivonatok bélyegilletéke. Az utólagos házasság utján való törvényesitési eljárás során szükséges anyakönyvi kivonatokra, érvényben levő törvényeink és szabályaink a bélyegmentességet nem biztositják, törvényben nem biztositott bélyegmentességek pedig rendeletileg meg nem állapithatók. Figyelmeztetem egyuttal a Czimet, hogy mindazok az érdekeltek, akik a szóban forgó bélyegilleték lerovására vagyontalanságuk folytán valóban képtelenek, ha ezt a körülményt szabályszerü szegénységi bizonyitvány felmutatásával igazolják, az ill. dijj. 85. tét. 12. pontja alapján, mint azt a 80.000/1906. B. M. számu utasitás 120. §-a j) pontja is idézi, a kérdéses anyakönyvi kivonatoknak bélyegmentes kiállitását és kiadását igényelhetik. (B. M. 132.998/911. sz. r.) (B. K 1/913.)

J e g y z e t. Ezek a rendelkezések az utólagos házasság utján történt törvényesités anyakönyvi feljegyzése körüli eljárásnál szükséges anyakönyvi kivonatokra az esetben is vonatkoznak, ha azok az A. T. hatályosságának területén kivül müködő hatóságok megkeresésére állittatnak ki.

Az anyakönyvi rész 654. lapján az A. U. 121. §-ához feljegyzendő:

Az óvodai és elemi iskolai beiratás céljaira szolgáló tanusitvány. Fontos köz- és magánérdekek követelik, hogy a tankötelesekről vezetett iskolai naplók és az ezek alapján kiállitandó iskolai végbizonyitványok a tankötelesek főbb személyi adatai (családi és utónév, életkor, vallás stb.) tekintetében hiteles alapra helyezkedjenek.

Az iskolai hatóságok által ebből a czélból kivánt pontos adatszolgáltatásnak megkönnyitése érdekéből s a végből is, hogy a szülők az ingyenes népoktatásról szóló 1908: XLVI. törvényczikk czélzatához képest a szükséges anyakönyvi adatok beszerzése rendjén a költségektől lehetőleg mentesittessenek — a korábban 69,444/1904. B. M. szám alatt kibocsátott, de a 2741/1904. B. M. számu rendelettel[1]) hatályon kivül helyezett körrendeletben foglaltak felujitásával — az érdekelt miniszter urakkal egyetértőleg elrendelem, hogy az állami anyakönyvvezetők óvodai és elemi iskolai beiratási czélra, az ez iránt jelentkező szülők (gyám) kérelmére, a tankötelesek részére anyakönyvi kivonat helyett a mellékelt minta szerint „Tanusitvány"-t állitsanak ki.

E rendelkezésemnek megfelelőleg az A. U. 121. §-át, annak második bekezdéseképp a következőleg egészitem ki:

A tanusitvány-mintát a mellékletben közölt alakban állapitom meg.

A jelzett czélra szükséges kezelési nyomtatványoknak a belügyi tárcza terhére leendő előállitása iránt a „Körjegyzői nyomda" trencséni czégnél, mint az anyakönyvi kezelési nyomtatványok szerződéses szállitójánál közvetlenül intézkedtem.

A szóban forgó nyomtatványt (46. raktári szám) az A. U. 29. §-ában körülirt módon kell megrendelni.

A megrendelendő szükséglet mértékének megállapithatása végett tájékoztatásul megjegyzem, hogy a tanusitvány nyolczadrét alakban állittatik elő, egy nyomtatvány tehát nyolcz darab tanusitványt tartalmaz. (B. M. 1912. márcz. 3. 174425. sz. 17. sz. pótlék. B. K. 64. l.)

Melléklet a 174.425/1911. B. M. számu körrendelethez.

35. számu minta az A. U. 121. §-ához.

Tanusitvány.

(Kizárólag csak az óvodai és elemi iskolai beiratás céljára.)

A gyermek
- családi és utóneve . . . .
- neme, vallása . . . .
- születési helye (városi kerület megnevezése) . . . .
- születési ideje (év, hó, nap) . . . .

A szülő családi és utóneve . . . .

Kelt . . . .

P. H.

----
anyakönyvvezető.

[1]) B. K. 1904. évf. 31. lapon.

Az óvodai és elemi iskolai beiratás céljára szolgáló tanusitvány életbeléptetése tárgyában 174.425/1911. B. M. sz. a. kiadott körrendelet hetedik bekezdésében hivatkozott „48. raktári szám", „46. raktári szám"-ra helyesbittetik. Az anyakönyvi kezelési nyomtatványok közül az A) szükségleti kimutatás a 47., a B) szükségleti kimutatás pedig a 48. raktári számot nyerte. (47.613/1912. B. M. sz.)

Az anyakönyvi rész 655. lapján az A. U. 124. §-a törlendő s helyébe felveendő az alábbi rendelettel megállapitott uj szöveg[1]) (15. sz. *pótlék*).

A cs. és kir. közös hadügyminiszter és a m. kir. honvédelmi miniszter uraktól vett értesités szerint a katonai nyugdij és egyéb ellátási illetmények 1911. évi február hó 1. napjától az igényjogosultaknak a hadbiztosságok által közvetlenül posta utján küldetnek meg.

Ennek következtében a 80.000/1906. B. M. szám alatt kibocsátott „Anyakönyvi Utasitás"-ban az ideiglenesen szabadságolt, továbbá a nem tényleges állománybeli katonai egyének, katonai árvák és özvegyek s nyugdijazott polgári egyének halálesetéről adandó értesitésekre vonatkozó 124. §-ban foglalt rendelkezések megfelelő módositást igényelvén: a most idézett 124. §. eddigi szövegét az igazságügyi és honvédelmi miniszter urakkal egyetértőleg a következő uj szöveggel cserélem fel:

„124. §. Az anyakönyvvezető

a) a fegyveres erő (közös hadsereg, haditengerészet, honvérség, felhivott népfelkelés) és a csendőrség ideiglenesen szabadságolt egyéneinek,

b) a fegyveres erő és csendőrség nem tényleges állománybeli (tartósan szabadságolt, tartalékos, póttartalékos, vagy szolgálaton kivüli viszonyban levő) egyéneinek népfelkelési kötelezettségben álló egyéneknek,

c) a közös hadsereg (haditengerészet) vagy a m. kir. honvédség nyugdijat, várakozási illetményt, kegydijat, sebesülési vagy vitézségi érempótdijat élvező egyéneinek, valamint katonai (honvéd, csendőr) nyugdijban vagy bármi másnemü katonai ellátásban álló özvegyeknek és árváknak,

d) valamely közpénztárból nyugdijban vagy egyéb ellátási illetményben részesülő polgári egyéneknek,

elhalálozásáról az anyakönyvi bejegyzéssel egyidejüleg „Értesités"-t (18. és 19. sz. minta) köteles kiállitani.

Az értesités

az a) pontban jelzettekre nézve, ha az anyakönyvvezető székhelyén helyőrség (hadkiegészitési kerületi parancsnokság, honvédkiegészitő parancsnokság, katonai vagy csendőrállomás-parancsnokság) van, a helyőrség parancsnokságának, ha nincs helyőrség, a főszolgabirónak (városi tanácsnak),

a b) pontban jelzett egyénekre nézve mindig a főszolgabirónak (városi tanácsnak), amennyiben a közös hadsereg (haditengerészet) egyéneiről va szó, azon hadtestparancsnokság had-

[1]) Ez a rendelet Fiuméra is kiterjed.

biztosságnak, amennyiben pedig a m. kir. honvédség (csendőrség) egyéneiről van szó, azon honvédkerületi hadbiztosságának, amelynek területén az elhalálozás történt,

a c) pontban jelzett egyénekre nézve,

a d) pontban jelzett egyénekre nézve az illető központi pénztárnak (Budapesten a kerületi elöljáróságnak) azonnal megküldendő" (12198/1911. B. M. 1911. febr. 11. 15. sz. pótlék. B. K. 46. l.).

Az anyakönyvi rész 657. lapján az A. U. 126. §-ához feljegyzendő:

Az A. U. 126. §-ának értelmezése. A 65.814/907. B. M. számu körrendelet értelmében az utólagos házasság által törvényesitett gyermekek, habár az utóházasság megkötése által magánjogi szempontból rendszerint törvényesittettek is, a törvényes születésüekkel minden tekintetben csak akkor részesülnek egyenlő elbirálásban, ha a törvényesitésnek a születési anyakönyvbe való feljegyzése belügyminiszteri rendelet vagy birói itélet alapján tényleg meg is történt. Ennélfogva az anyakönyvvezető a 22. sz. mintáju értesitést csak az esetben küldheti el az árvaszékhez azzal a záradékkal, hogy „a gyermek . . . . törvényesittetett", ha a feljegyzés belügyminiszteri rendelet vagy birói itélet alapján megtörtént. Amennyiben az árvaszék helytelen, vagy fenti elvvel ellenkező gyakorlatot tapasztal, módjában áll az eljárt anyakönyvvezetőt saját hatáskörében figyelmeztetni vagy megfelelő intézkedés végett a vármegye alispánjához fordulni. Az anyakönyvvezetőnek az a kötelessége pedig, hogy pontos időben a megfelelő „Értesitést", igy a 22. sz. mintáját is az árvaszékhez terjeszsze be, az A. U. 126. §-ból világosan kitünik. (B. M. 29.496/1910. B. K. 355.)

Az anyakönyvi rész 658. lapján az A. U. 129. §-ához beillesztendő:

II. Az A. U. 129. §-án a következő változás vezetendő keresztül:

A szakasz első sorába a „németbirodalmi" szó után közbeékelendő a „bulgár" szó. Ugyanezen szakasz felülről számitott ötödik sorában pedig a „Magyarországon történő" szavak után a „halálesetéről" szó áthuzása mellett a következő szöveg iktatandó be: „házasságáról és halálesetéről, továbbá a luxemburgi, a németalföldi, a portugál, rumán és svéd állampolgároknak Magyarországon történő házasságáról."

IV. Egyuttal arra is felhivom a Czimet, hogy mivel a fentebb idézett 1911: XXI. törvényczikk az 1911. évi november hó 22. napján, — a Bulgáriával létesitett anyakönyvi megállapodás pedig az 1912. évi augusztus hó 11. napján lépett hatályba, utasitsa az állami anykönyvvezetőket, hogy z 1911. évi november hó 22-ike óta Magyarországon házasságot kötött luxemburgi, németalföldi, portugál, rumán és svéd állampolgárok házasságára vonatkozó, ugyszintén az 1912. évi augusztus hó 11-ike óta bulgár állampolgároknak Magyarországon történt születésére, házasságára és halálesetére vonatkozó s az A. U. 115. §. rendelkezéseihez képest szószerint vagy a bejegyzéssel tartalmilag egyező alakban kiállitandó anyakönyvi kivonatokat a folyó 1913. évi julius hó 15-éig az A. U. 129. §. utolsó bekezdésében körülirt eljárás végett a czimhez felterjesszék.

A Czimet pedig felhivom, hogy az igy beérkező anyakönyvi kivonatokat az anyakönyvvezetők aláirásának és hivatalos pecsétjének Czim részéről történő hitelesitése után minden egyes állam honosaira nézve külön-külön csomóba kötve ide haladéktalanul terjessze fel. (B. M. 1913. máj. 27. 74623. sz. r. 18. sz. pótlék. B. K. 216.) A rendelet bevezetését is az A. U. 69. §-ának módositására vonatkozó I., III. és V. pontját l. fentebb az A. U. 69. §-a Vegyes cim).

Az anyakönyvi rész 668. lapján az A. U. 156. §-ához feljegyzendő:

A semmis házasság fennállása alatt született s törvényesnek anyakönyvezett gyermekre vonatkozó anyakönyvi bejegyzés pusztán a semmiség iránt hozott itélet alapján ki nem igazitható, sem a leszármazásra vonatkozó utólagos bejegyzéssel el nem látható. A v.-i királyi törvényszék itéletével a S. János és K. Mária között J.-n kötött és ugyanott anyakönyvezett házasságot az 1894 : XXXI. t.-c. 45. §-a alapján semmisnek nyilvánitotta s itéletét a semmisnek nyilvánitott házasság tartama alatt született gyermek születési anyakönyvének kiigazitása céljából a cz.-i járás főszolgabirájához megküldeni rendelte. Minthogy azonban a semmisnek nyilvánitott szóbanforgó házasság tartama alatt született és törvényes származásunak anyakönyvezett gyermekre vonatkozó születési anyakönyvi bejegyzés az annak idején és helyén fennállott tényállásnak és a vonatkozó jogszabályoknak megfelel; minthogy továbbá a gyermek leszármazásának jogkérdésében sem a kir. ügyész hivatalból fel nem léphet, sem a királyi törvényszék hivatalból nem határozhat; minthogy végre ezek szerint a semmiségi perben hozott szóban forgó itélet alapján sem kiigazitásnak, sem a gyermek leszármazására vonatkozó utólagos bejegyzésnek helye nem lehet: a cz.-i járás főszolgabirája részéről ez ügyben minden további intézkedés mellőzendő. (B. M. ad 9235/1912. B. K. 61.)

Az anyakönyvi rész 669. lapján az A. U. 158. §-ához feljegyzendő:

Az anyakönyvi kiigazitás tárgyában hozott, de az érdekelt fél ismeretlen helyen való tartózkodása miatt kézbesithetetlen határozat körüli eljárás. Az A. U. 158. §. második bekezdése értelmében, amennyiben az anyakönyvi kiigazitás a felek érdekeit is érinti, a kiigazitás tárgyában hozott határozatot a felekkel közölni és őket felebbezési jogukra figyelmeztetni kell. E rendelkezésből nyilván következik, hogy a hivatalból inditott kiigazitási eljárás folyamán hozott határozatot, ha a kiigazitás az eset természeténél fogva a felek érdekeit nem érinti, a feleknek nem is kell kézbesiteni. Olyan esetekben pedig, amidőn az anyakönyvi bejegyzés kiigazitását elrendelő határozat az érdekelt félnek kézbesitendő lenne, de a fél ismeretlen helyen tartózkodása miatt nem kézbesithető s ezt a körülményt a kézbesitésre hivatott közeg a Kézbesitési Utasitás 19. §-ának megfelelőleg igazolja, a kiigazitás foganatositható. Ez az eljárás az érdekelt félre helyrehozhatatlan jogállapotot nem eredményezhet, mivel az A. U. 160. §-a módot nyujt arra, hogy a kiigazitás foganatositása által magát érdekeiben sértve érző fél bármikor ujabb eljárás folyamatba tételét kérhesse. (B. M. 188.432/1910. sz. B. K. 50/911.)

Az anyakönyvi rész 673. lapján az A. U. 173. §-ához feljegyzendő:

A más községben (körjegyzőségben) községi illetőséggel biró gyermekek illetőségére nézve az anyakönyvi betürendes névmutatóban feljegyzések engedélyezése. Czimed felterjesztette hozzám a . . . járási jegyzők egyesületének azt a javaslatát, mely szerint a véderő érdekében szükséges nyomozások megkönnyitése céljából engedtessék meg s arra körrendelettel az összes állami anyakönyvvezetők utasittassanak, hogy

az idegen községi illetőségü szülők gyermekeire vonatkozó születési anyakönyvi bejegyzésnél, a rovatokon kivül a lap szélén az anyakönyvvezetők feljegyezzék azt az iktató számot, amely szám alatt a gyermek községi illetősége a községi ügykezelésben esetleg tárgyaltatik. Értesitse a nevezett egyesület vezetőségét, hogy az anyakönyvekben a törvény által elő nem irt adatok feljegyzésére nemcsak kötelező rendelkezést nem tehetek, de még engedélyt sem adhatok. Az ellen azonban nincs észrevételem, hogy a gyermekek községi illetősége felől a születési anyakönyv betürendes névmutatójában, mint közokirati jelleggel nem biró segédkönyvben, az illető gyermek neve mellett a „Megjegyzés“ rovatban a szükséghez képest megfelelő tájékoztató feljegyzések tétessenek. (B. M. 125.647/1912. sz. B. K. 384.)

Házassági jog.

A házassági rész 743. lapján az 1894 : XXXI. t.-cz. 8. és 9. *§-ához beillesztendő:*

1913. márcz. 14. 29.029. sz. B. M. körrend. a kiskoruak házassági ügyében követendő gyámhatósági eljárásról.

A házassági jogról szóló 1894: XXXI. t.-cz. 8. §-a kimondja, hogy kiskoru nem köthet házasságot törvényes képviselőjének beleegyezése nélkül; kimondja továbbá ez a §. azt is, hogy husz éven aluli kiskoru házasságához még a jogosult szülő beleegyezése is szükséges, ha a kiskoru törvényes képviselője nem a jogosult szülő; ezenfelül az 1894: XXXI. t.-cz. 16. §-a akként rendelkezik, hogy tilos házasságot kötni a szülő beleegyezése nélkül annak a kiskorunak, aki huszadik évét meghaladta akkor is, ha törvényes képviselője beleegyezett.

E törvényes rendelkezések szerint tehát kiskoru házasságához két beleegyezés szükséges, u. m. a törvényes képviselői és a szülői beleegyezés, kivéve azt az esetet, ha törvényes képviselő egyszersmind a beleegyezésre jogosult szülő, vagyis ha ennek a két egymástól független és egymástól teljesen különálló beleegyezésnek a megadására egy és ugyanaz a személy jogosult.

Az 1894: XXXI. t.-cz. már tárgyánál fogva sem szabhatja meg, hogy ki a házasulónak törvényes képviselője, hanem 48. §-ában a törvényes képviselet szabályait rendeli alkalmazandóknak, vagyis azokat a szabályokat, melyeket az 1877: XX. t.-cz. állapit meg.

Azt a kérdést azonban, hogy ki a kiskorunak beleegyezésre jogosult szülője, az 1894: XXXI. t.-cz. 9. §-a meghatározza, midőn megállapitja, hogy beleegyezésre jogosult szülő az atya; ha atya nincs, vagy a gyermek törvénytelen, az anya; s kimeritően felsorolja azokat az eseteket, amelyekben a szülőt nem létezőnek kell tekinteni, oly esetekben, amelyekben az atya vagy az anya a törvényes képviselői beleegyezés meadásában távollét által tartósan gátolva van. Az illetékes hhatóságok, különösen a gyámhatóságok azonban, a 117.324/1911. B. M. számu elvi jelentőségü határozatban foglaltak daczára is, azt a gyakorlatot követik, hogy az 18941 XXXI. t.-cz. 9. §-át alkalmazzák a hiányzó törvényes képviselői beleegyezés pótlására, vagyis azt az eljárást terjesztik

ki a törvényes képviselő beleegyezésének a pótlására, amelyet a törvény a szülői beleegyezés pótlására szab meg. Ez a gyakorlat azonban helytelen, mert az idézett törvényczikk 9. §-a kizárólag a 8. §-nak második, és nem egyuttal annak első bekezdésére is vonatkozik, ebben a 9. §-ban tehát csak az olyan szülő szülői beleegyezésének a pótlásáról van szó, aki a kiskorunak nem törvényes képviselője, de nincs szó abban a törvényes képviselő hiányzó beleegyezésének a pótlásáról, és a törvény rendelkezését nem lehet kiterjeszteni olyan tárgyra, amiről az nem szól; következésképp, ha a gyámhatóság meg is állapította, hogy az atya vagy az anya távollét által tartósan gátolt, mégis az atya vagy az anya maradt a gyermek törvényes képviselője, mivel az atya jogilag az atyai hatalomnak, illetőleg az anya a természetes és törvényes gyámságnak gyakorlatában van, és mindaddig, mig az atyai hatalom, illetőleg a gyámság gyakorlata fennáll, senki más a törvényes képviselői beleegyezést meg nem adhatja, és ha már valaki ily beleegyezést adott, a házasság, mint a törvényes képviselő beleegyezése nélkül kötött házasság, az 1894: XXXI. t.-cz. 52. §-a alapján megtámadható.

Nehogy a kiskoruak részéről kötött házasságok érvényessége a törvényes képviselői beleegyezés hiánya miatt megtámadható legyen, a kiskoruak házassági ügyeiben eljáró árvaszékeket, — az igazságügyminiszter urral egyetértőleg — a következőkre kivánom figyelmeztetni:

A kiskoru házassági ügyében az 1894: XXXI. t.-cz. 8. és 9. §-a alapján eljáró árvaszék mindenekelőtt állapitsa meg, vajjon az illető kiskorunak atyja vagy anyja hatalomnak (1877: XX. t.-cz. 15. §.), illetőleg a természetes és törvényes gyámságnak (1877: XX. t.-cz. 35., 36. és 39. §.) jogilag gyakorlatában van-e? ha igen, szereztesse meg az árvaszék az illető szülőtől alkalmas módon a törvényes képviselői beleegyezést. Ha a szülő a törvényes képviselői beleegyezést azért nem adhatja meg, mert ismeretlen helyen távol van, az árvaszék az atyának atyai hatalmát az 1877: XX. t.-cz. 23. §-ának a) pontja alapján felfüggesztheti, esetleg a törvény 22. §-a alapján megszüntetheti, illetőleg az anyát az 1877: XX. t.-cz. 45. §-a alapján természetes és törvényes gyámi tisztétől felmentheti, esetleg a törvény 57. §-a alapján a természetes és törvényes gyámságtól elmozdithatja, feltéve, hogy az idézett törvényszakaszokban felsorolt feltételek megvannak. A határozatot az ismeretlen tartózkodásu szülő részére kirendelt eseti gondnoknak kell kézbesittetni. A határozat jogerőre emelkedése után, ha az atyának atyai hatalma megszüntetve lett, az árvaszék az 1877: XX. t.-cz. 70. §-ához képest az anyának a természetes és törvényes gyámságban megerősitése tárgyában határoz, ha pedig az anya már nem él, vagy az árvaszék az anyát mozditott el a gyámságtól, a kiskorunak gyámot rendel és minden esetben a törvényes képviselői beleegyezést illetőleg határoz.

A házassági jogról szóló rész 767. lapján az 1894: XXXI. t.-cz. 113. §-ához feljegyzendő:

A H. T. 113. és az A. T. 51. §-ának megfelelően kiállitott s a házasságkötéshez az anyakönyvvezető előtt felmutatott külföldi bizonyitvány a feleknek másolat ellenében kiadható. Czimed jelentésében az iránt kért utbaigazitást, hogy a külföldi honos házasuló által a H. U. 84. §-a értelmében felmutatandó külföldi hatósági bizonyitvány azok közé az iratok közé tartozik-e, amelyek a H. U. 22. §-a értelmében a fél kérelmére másolat visszatartása mellett a félnek kiadhatók, avagy azt a házassági iratoknál mindenesetre eredetiben visszatartani kell-e? Előterjesztésére az igazságügyminiszter urral egyetértőleg a következőkről értesitem Czimedet:

A H. U. 22. §-a általában megadja a feleknek azt a jogot, hogy visszatartott irataikat másolatok ellenében visszavehetik és e szabály alól csupán az A. T. 50. §-a értelmében házasságkötés czéljából bélyegmentesen kiállitott anyakönyvi kivonatokra állapit meg kivételt. Ezt a kivételt a H. T. 113. §-a és A. T. 51. §-ának megfelelően kiállitott külföldi bizonyitványokra kiterjeszteni nem lehet. De ez nem is szükséges, mert eltekintve attól, hogy a H. U. 22. §-ának első bekezdése szerint a házasulók különben sem tartoznak irataikat eredetiben felmutatni, nem látom indokoltnak azt a föltevést, hogy a kérdéses bizonyitványok a házasságkötés után a felek birtokában visszaélésekre szolgálhatnak eszközül, és mert az sincs kizárva, hogy ezekre a bizonyitványokra — habár azok házasságkötés okából kérettek és állittattak ki — az illető külföldieknek házasságkötés után is szükségük lehet, pl. házasságkötésük érvényének saját hazai hatóságaik elismertetése czéljából. Ezekhez képest a kérdéses külföldi bizonyitványok a H. U. 22. §-a értelmében másolatok ellenében a feleknek kiadhatók. (B. M. 113.909/1912. sz.)

A házassági jogról szóló rész 776. lapján az 1894: XXXI. t.-cz. 120. §-a után beillesztendő:

1911: XXI. törvényczikk

a házasság érvényességének előfeltételeire vonatkozó törvények összeütközéseinek kiegyenlitése végett az 1902. évi junius hó 12-én Hágában kötött nemzetközi egyezmény beczikkelyezése tárgyában.

(Szentesitést nyert 1911. évi október hó 19-én. — Az egyezményre vonatkozó megerősitő okiratok Hágában, 1911. évi szeptember hó 22-én (huszonkettedikén) tétettek le. — Kihirdettetett az „Országos Törvénytár“-ban 1911. évi október hó 31-én.

A házasság érvényességének előfeltételeire vonatkozó törvények összeütközéseinek kiegyenlitése végett az 1902. évi junius hó 12-én Hágában kötött nemzetközi egyezmény az ország törvényei közé iktattatik.

Egyezmény a házasságra vonatkozó törvények összeütközéseinek kiegyenlitése végett.

1. czikk. A házasság kötésének jogát a házasulók mindegyikének hazai törvénye szabályozza, kivéve, ha e törvény valamely rendelkezése kifejezetten más törvényre utal.

2. czikk. A házasságkötés helyének törvénye megtilthatja a külföldiek házasságát, ha az ellenkeznék jogszabályai közül azokkal, melye megállapitják:

1. a rokonságnak vagy a sógorságnak föltétlen házassági akadályul szolgáló fokait;

2. azt, hogy föltétlen házassági akadály van azok közt, kik oly házasságtörésben bűnösek, mely egyikük házasságának felbontására okot adott;

3. azt, hogy föltétlen házassági akadály van azok közt, kik el voltak itélve a miatt, mert egymással egyetértve egyikük házastársának élete ellen törtek.

A fentemlitett akadályok valamelyikének ellenére kötött házasság nem érvénytelen, föltéve, hogy az 1. czikkben jelzett törvény szerint érvényes.

Fentartva a jelen egyezmény 6. czikkének első bekezdésében foglalt rendelkezések alkalmazását, egyik szerződő állam sem kötelezi magát, hogy megköttet oly házasságot, mely korábbi házasság vagy vallási jellegü akadály miatt ellenkeznék törvényeivel. Ily természetü akadály megszegése nem vonhatja maga után a házasság érvénytelenségét más országokban, mint csak ott, ahol a házasságkötés végbement.

3. czikk. A házasságkötés helyének törvénye megengedheti, hogy külföldiek házasságot kössenek az 1. czikkben jelzett törvény akadályainak ellenére is, ha ezek az akadályok kizárólag vallási jellegü okokon alapszanak.

A többi államoknak joguk van az ilyen körülmények között kötött házasságot érvényesnek el nem ismerni.

A külföldiek, hogy házasságot köthessenek, igazolni tartoznak, hogy az 1. czikkben jelzett törvény szerint szükséges előfeltételek rájuk nézve fenforognak.

Ez az igazolás történhetik akár oly tanusitványnyal, melyet a házasulók hazai államától nyert felhatalmazás alapján diplomácziai vagy konzuli tisztviselők állitottak ki, akár pedig a bizonyitás bármely más módjának segitségével, föltéve, hogy a házasságkötés országának nemzetközi egyezményei vagy hatóságai az igazolást elegendőnek ismerik el.

5. czikk. Mindenütt érvényesnek kell elismerni alaki tekintetben azt a házasságot, melyet annak az országnak törvénye szerint kötöttek, ahol a házasság létrejött.

Mindazonáltal megegyezés áll fenn az iránt, hogy azok az országok, melyeknek törvényhozása egyházi házasságkötést kivánt, jogositva vannak a polgáraik által külföldön az utóbbi rendelkezés figyelmen kivül hagyásával kötött házasságokat érvényeseknek el nem ismerni.

A hazai törvénynek a házasság kihirdetésére vonatkozó rendelkezéseit meg kell tartani; de ennek a kihirdetésnek hiánya nem vonhatja maga után a házasság érvénytelenségét másutt, mint csak abban az országban, melynek törvénye sérelmet szenvedett.

A házassági anyakönyvi bejegyzésről hiteles másolatot kell átküldeni mindegyik házastárs hazájának hatóságaihoz.

6. czikk. Mindenütt érvényesnek kell elismerni alaki tekintetben azt a házasságot, melyet diplomácziai vagy konzuli tisztviselő előtt ennek törvényhozása értelmében kötöttek, ha a házasulók egyike sem polgára annak az államnak, ahol a házasságkötés végbement, és ha ez az állam nem ellenzi azt. Nem ellenezheti azonban, ha oly házasságról van szó, mely korábbi házasság vagy vallási jellegü akadály miatt ellenkeznék törvényeivel.

Az 5. czikk második bekezdésében foglalt fentartás a diplomácziai vagy konzuli tisztviselők előtt kötött házasságokra is alkalmazást nyer.

7. czikk. A házasságot, mely alaki tekintetben érvénytelen abban az országban, ahol megkötése végbement, érvényesnek lehet elismerni a többi országokban, ha az alakiságot, melyet a házasulók mindegyikének hazai törvénye megszab, megtartották.

8. czikk. A jelen egyezmény csak azokra a házasságokra nyer alkalmazást, melyeket a szerződő államok területén oly személyek kötöttek, kik közül legalább az egyik polgára a szerződő államok valamelyikének.

Egyik állam sem kötelezi magát a jelen egyezménynyel oly törvény alkalmazására, mely nem a szerződő államok valamelyikének törvénye.

9. czikk. A jelen egyezmény, mely a szerződő államoknak csak európai területeire nyer alkalmazást, meg fog erősittetni és a megerősitő okiratok Hágában le fognak tétetni, mihelyt a Magas szerződő Felek többsége abban a helyzetben lesz, hogy igy intézkedhessék.

Erről a letételről jegyzőkönyvet kell majd szerkeszteni, amelynek egy-egy hiteles másolata diplomácziai uton mindegyik szerződő állam részére meg fog küldetni.

10. czikk. Azoknak az államoknak, amelyek a jelen egyezményt alá nem irták, de a harmadik nemzetközi magánjogi konferenczián képviselve voltak, szabadságukban áll a jelen egyezményhez egyszerüen csatlakozni.

A csatlakozni kivánó állam ezt a szándékát legkésőbb az 1904. évi deczember hó 31-ikéig egy iratban közölni fogja, melyet Németalföld kormányának levéltárába kell majd elhelyezni. Ez a kormány az iratról egy-egy hiteles másolatot fog küldeni diplomácziai uton a szerződő államok mindegyikének.

11. czikk. A jelen egyezmény hatályba lép a hatvanadik napon a megerősitő okiratok letételétől vagy a csatlakozások közlésének keltétől számitva.

12. czikk. A jelen egyezmény tartama öt év a megerősitő okiratok letételének keltétől számitva.

Ez az időtartam az emlitett naptól kezdődik még azokra az államokra nézve is, amelyek a megerősitő okiratot e nap után tették le, vagy későbben csatlakoztak az egyezményhez.

Az egyezmény öt évről öt évre hallgatagon megujul, hacsak fel nem mondják.

A felmondást az előző bekezdésekben jelzett időtartam előtt legalább hat hónappal Németalföld kormányával kell közölni, mely arról értesiteni fogja az összes többi szerződő államokat.

A felmondás hatása csak arra az államra terjed ki, melytől származik. Az egyezmény a többi államokra nézve hatályban marad.

Ennek hiteléül az illető meghatalmazottak a jelen egyezményt aláirták és pecsétjeikkel ellátták.

Kel Hágában, az ezerkilenczszázkettedik évi junius hó tizenkettedikén, egyetlen példányban, mely a németalföldi kormány levéltárában fog letétetni és amelynek egy-egy hiteles másolata diplomácziai uton meg fog küldetni azon államok mindegyikének, melyek a hágai harmadik nemzetközi magánjogi értekezleten képviselve voltak.

1911: XXII. törvényczikk

a házasságok felbontására, valamint az ágytól és asztaltól való elválásra vonatkozó törvények és az ily tárgyu biráskodás terén támadható összeütközések kiegyenlitése végett az 1902. évi junius hó 12-én Hágában kötött nemzetközi egyezmény beczikkelyezése tárgyában.

A házasságok felbontására, valamint az ágytól és asztaltól való elválásra vonatkozó törvények és az ily tárgyu biráskodás terén támadható összeütközések kiegyenlitése végett az 1902. évi junius hó 12-én Hágában kötött nemzetközi egyezmény az ország törvényei közé iktattatik:

Egyezmény

a házasságok felbontására, valamint az ágytól és asztaltól való elválásra vonatkozó törvények és az ily irányu biráskodás terén támadható összeütközések kiegyenlitése végett.

1. czikk. A házastársak házasságuk felbontását csak akkor kérhetik, ha hazai törvényük és a kérelem helyének törvénye egyaránt megengedik a házasságok felbontását.

Ugyanez áll az ágytól és asztaltól való elválásra is.

2. czikk. A házasság felbontása csak akkor kérhető, ha abban az esetben, melyről szó van, a házasság felbontását ugy a házastársak hazai törvénye, mint a kérelem helyének törvénye — bár különböző okok alapján — megengedi.

Ugyanez áll az ágytól és asztaltól való elválásra is.

3. czikk. Az 1. és 2. czikk rendelkezései nem akadályozzák, hogy egyedül a hazai törvény nyerjen alkalmazást, ha ezt a kérelem helyének törvénye rendeli vagy megengedi.

4. czikk. Az előző czikkekben jelzett hazai törvényre nem

lehet támaszkodni oly czélból, hogy ez által bontó, vagy ágytól és asztaltól elválasztó ok jellegével ruháztassék fel oly tény, mely akkor történt, midőn a két házastárs, vagy egyikük más állam polgára volt.

5. czikk. A házasság felbontása, vagy az ágytól és asztaltól való elválás kérhető:

1. a házastársak hazai törvénye szerint illetékes hatóság előtt;

2. a házastársak lakóhelyének illetékes hatósága előtt. Ha a házastársaknak lakóhelye hazai törvényük szerint nem ugyanaz, az alperes lakóhelyének hatósága az illetékes. Elhagyás esetében és abban az esetben, ha a lakóhely megváltoztatása akkor történt, midőn már a házasság felbontásának vagy az ágytól és asztaltól való elválásnak oka fenforgott, a kérelmet az utolsó közös lakóhely illetékes hatóságánál is elő lehet terjeszteni. — Mindazonáltal fenn van tartva a hazai biráskodás annyiban, amennyiben ez a biráskodás a házasság felbontására, vagy az ágytól és asztaltól való elválásra vonatkozó kérelem tekintetében egyedül illetékes. A külföldi biráskodás illetékes marad, ha valamely házasságra nézve nincs helye az illetékes hazai hatóságnál kérelemnek az házasság felbontása, vagy ágytól és asztaltól való elválás végett.

6. czikk. Ha a házastársak nincsenek jogositva, hogy házasságuk felbontását, vagy ágytól és asztaltól való elválásukat abban az országban kérjék, ahol laknak, ilyen esetben mégis bármelyikük az utóbbi ország illetékes hatóságához fordulhat azoknak az ideiglenes intézkedéseknek kieszközlése végett, melyeket ennek az országnak törvényhozása a házassági életközösség megszüntetésének esetére megállapit. Ezek az intézkedések érvényben maradnak, ha egy év tartamán belül azokat a hazai hatóság megerősiti, de nem tarthatnak tovább, mint ameddig a lakóhely törvénye megengedi.

7. czikk. A házasság felbontását, vagy az ágytól és asztaltól való elválást, ha azt az 5. czikk értelmében illetékes biróság mondotta ki, mindenütt el kell ismerni, föltéve, hogy a jelen egyezmény kikötései megtartattak, és hogy — amennyiben a határozat meg nem jelenés folytán hozatott volna — az alperes megidézése azoknak a különleges szabályoknak megfelelően történt, melyektől az ő hazai törvénye a külföldi itéletek elismerését függővé teszi.

Hasonlóképen mindenütt el kell ismerni a házasság felbontását vagy az ágytól és asztaltól való elválást, ha azt közigazgatási hatóság mondotta ki, föltéve, hogy a házastársak mindegyikének törvénye elismeri a házasságnak ilyen felbontását, vagy az ágytól és asztaltól való ilyen elválást.

8. czikk. Ha a házastársak állampolgársága nem ugyanaz, utolsó közös törvényhozásukat kell az előző czikkek alkalmazásánál hazai törvényük gyanánt tekinteni.

9. czikk. A jelen egyezményt a házasság felbontása vagy az ágytól és asztaltól való elválás végett a szerződő államok

valamelyikében előterjesztett kérelemre kell csak alkalmazni és csupán akkor, ha a felek közül legalább az egyik a szerződő államok valamelyikének polgára.

Egyik állam sem kötelezi magát a jelen egyezménynyel oly törvény alkalmazására, mely nem a szerződő államok valamelyikének törvénye.

10. czikk. A jelen egyezmény, mely a szerződő államoknak csak európai területeire nyer alkalmazást, meg fog erősittetni és a megerősitő okiratok Hágában le fognak tétetni, mihelyt a Magas szerződő Felek többsége abban a helyzetben lesz, hogy igy intézkedhessék.

Erről a letételről jegyzőkönyvet kell majd szerkeszteni, melynek egy-egy hiteles másolata diplomácziai uton mindegyik szerződő állam részére meg fog küldetni.

11. czikk. Azoknak az államoknak, melyek a jelen egyezményt alá nem irták, de a harmadik nemzetközi magánjogi konferenczián képviselve voltak, szabadságukban áll a jelen egyezményhez egyszerüen csatlakozni.

A csatlakozni kivánó állam ezt a szándékát legkésőbb az 1904. évi deczember 31-ikéig egy iratban közölni fogja, melyet Németalföld kormányának levéltárába kell majd elhelyezni. Ez a kormány az iratról egy-egy hiteles másolatot fog küldeni diplomácziai uton a szerződő államok mindegyikének

12. czikk. A jelen egyezmény hatályba lép a hatvanadik napon a megerősitő okiratok letételétől vagy a csatlakozások közlésének keltétől számitva.

13. czikk. A jelen egyezmény tartama öt év a megerősitő okiratok letételének keltétől számitva.

Ez az időtartam az emlitett naptól kezdődik azokra az államokra nézve is, amelyek a megerősitő okiratot e nap után tették le, vagy későbben csatlakoztak az egyezményhez.

Az egyezmény öt évről öt évre hallgatagon megujul, hacsak fel nem mondják.

A felmondást az előző bekezdésekben jelzett időtartam letelte előtt legalább hat hónappal Németalföld kormányával közölni kell, mely arról értesiteni fogja az összes többi szerződő államokat.

A felmondás hatása csak arra az államra terjed ki, melytől származik. Az egyezmény a többi államokra nézve hatályban marad.

Ennek hiteléül az illető meghatalmazottak a jelen egyezményt aláirták és pecsétjeikkel ellátták.

Kelt Hágában, az ezerkilenczszázkettedik évi junius hó tizenkettedikén, egyetlen példányban, mely a németalföldi kormány levéltárában fog letétetni, és amelynek egy-egy hiteles másolata diplomácziai uton meg fog küldetni azon államok mindegyikének, melyek a hágai harmadik nemzetközi magánjogi értekezleten képviselve voltak.

1911. október 31. 6326/1911. M. E. számu rend. a házassági törvényekre és a kiskoruak gyámságára vonatkozólag az 1902. évi junius hó 12-én Hágában kelt s az 1911: XXI., XXII. és XXIII. törvényczikkbe iktatott három nemzetközi egyezmény hatálybalépése tárgyában.

A magyar királyi miniszterium a következőket hozza köztudomásra:

I. A házasság érvényességének előfeltételeire vonatkozó törvények összeütközéseinek kiegyenlitése végett, továbbá a házasság felbontására, valamint az ágytól és az asztaltól való elválásra vonatkozó törvények és az ily tárgyu biráskodás terén támadható összeütközések kiegyenlitése végett, végül a kiskoruak gyámságának szabályozása végett az 1902. évi junius hó 12-én Hágában kelt s az 1911 : XXI., XXII. és XXIII. törvényczikkbe iktatott három nemzetközi egyezményre vonatkozó megerősitő okiratokat Magyarország részéről Ő császári és apostoli királyi Felségének a németalföldi királyi udvarnál meghatalmazott követe az 1911. évi szeptember hó 22-én tette le Hágában.

Ennek következtében a most emlitett három nemzetközi egyezmény — még pedig a házasság érvényességére vonatkozó egyezmény a 11. cikk értelmében, a házasság felbontására, valamint az ágytól és az asztaltól való elválásra vonatkozó egyezmény a 12. czikk értelmében és a kiskoruak gyámságára vonatkozó egyezmény a 12. czikk értelmében — a magyar szent korona országaiban az 1911. évi november hó 22-én lép hatályba.

II. Ezenfelül eddigelé a következő aláiró államok tétették le megerősitő okirataikat:

1. az 1911 : XXI. és XXII. törvényczikkekbe iktatott két házassági egyezményre nézve:

1. az 1911 : XXI. és XXII. törvényczikkekbe iktatott két házassági egyezményre nézve:

az 1904. évi junius hó 1-én Belgium, Franciaország, Luxemburg, Németalföld, a Németbirodalom, Rumánia és Svédország;

az 1905. évi julius hó 17-én Olaszország és Svájlz;

az 1907. évi március hó 2-án Portugália;

2. az 1911 : XXIII. törvényczikkbe iktatott gyámsági egyezményre nézve:

az 1904. évi junius hó 1-én Belgium, Franlziaország, Luxemburg, Németalföld, a Németbirodalom, Rumánia és Svédország;

az 1904. évi junius hó 30-án Spanyolország;

az 1905. évi julius hó 17-én Olaszország és Svájcz;

az 1907. évi márczius hó 2-án Portugália.

Ellenben ezideig Ausztria részéről a kérdéses három nemzetközi egyezmény egyikét sem, Spanyolország részéről pedig a két házassági egyezményt nem erősitették meg.

III. Az I. és a II. pontban foglaltakhoz képest az 1911. évi november hó 22-étől kezdve a magyar szent korona országainak területén:

1. az 1911 : XXI. és XXII. törvényczikkekbe iktatott k t házassági egyezmény ha'ályba lép:

Belgium, Francziaország, Luxemburg, Németalföld, a Németbirodalom, Olaszország, Portugália, Rumánia, Svájcz és Svédország tekintetében;

2. az 1911 : XXIII. törvényczikkbe iktatott gyámsági egyezmény hatályba lép:

Belgium, Francziaország Luxemburg, Németalföld, a Németbirodalom, Olaszország, Portugália, Rumánia, Spenyolország, Svájcz és Svédország tekintetében.

A házasságjogi rész 782. lapján az 1894 : XXXI. t.-cz. 141. §-ához:

1912. LIV. t.-cz. (a polgári perrendtartás életbeléptetéséről.)

28. §. A házassági jogról szóló 1894: XXXI. t.-cz. 141. §-a alapján az ágytól és asztaltól elválasztó itéletnek felbontó itéletté változtatása iránt és az 1894: XXXI. t.-cz. 142. §-a alapján a felbontó itélet hatályának kiterjesztése iránt előterjesztett kérelemre a Pp.

683. §-át kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a keresetet a Pp. 639. §-a szerint illetékes biróságnál kell meginditani.

(Ez a §. a polgári perrendtartással együtt lép életbe.)

A házasságjogi rész 814. lapján a H. U. 48. §-ához feljegyzendő:

A Házassági Utasitás 48. és 63. §-ainak értelmezése. Az A. T. 55. §-ának az a rendelkezése, miszerint a házasságot csak a kihirdetés utolsó napjára következő három nap letelte után szabad megkötni, csak azokra a tervezett házasságkötésekre vonatkozik, amelyeknek kihirdetése egészben vagy részben foganatosittatott. A H. U. 63. §-ának második bekezdéséből ugyanis nemcsak az a világos, hogy az A. T. 55. §-ában megszabott 3 napi várakozási idő csupán arra az esetre vonatkozik, ha a házasság kihirdettetett, de természetszerüleg következik az is, hogy a 3 nap várakozási időnek csak akkor van értelme, ha a kihirdetés legalább részben foganatosittatott, és hogy ennélfogva a 48. §. értelmében nem is lehet oly formában felmentést adni, hogy a kihirdetés elengedésével csupán a 3 napi várakozási idő tartassék meg. Ha tehát a törvényhatóság első tisztviselője az A. T. 57. §-ában biztositott jogánál fogva a házasság kihirdetése alól teljes fölmentést adott, vagy ha a H. U. 63. §. második bekezdésében emlitett három nap betartását elengedte, avagy végre, ha a házasság a H. T. 36. §-ával egybeeső okból kihirdetés és felmentés nélkül megköthető: akkor az A. T. 55. §-ának a kihirdetést követő három nap bevárására vonatkozó rendelkezése nem alkalmazandó. (H. U. 48., 59., 60. és 63. §§.) A H. U. 63. §-ának első bekezdésében emlitett „teljes felmentés" alatt a kihirdetés alól adott az a felmentés értendő, amelynek megadása után a kihirdetés sem egészben, sem részben (H. U. 36., 40., 41. §§.) nem foganatositandó, tehát a felmentést megelőzőleg netalán megkezdett kihirdetési eljárás is egészen beszüntetendő. Ezzel szemben a H. U. 63. §-ának első bekezdésében emlitett „teljes felmentés" fogalma alá nem sorolható az a részleges felmentés, amely a H. U. 48. §-a értelmében a kihirdetésnek csak egyes részeire — pl. a hirlapi közzététel elengedésére — vonatkozik és amely felmentés után is a kihirdetés részben foganatositandó. Ezekben az esetekben az A. T. 55. §-ában kiszabott 3 nap letelte előtt a házasságot nem szabad megkötni. A kihirdetés alóli teljes felmentés esetén a H. U. 49. és 95. §-aihoz mellékelt 10., illetőleg 16. sz. minta változatlanul használandó, tekintet nélkül arra, hogy a felmentés előtt a kihirdetési eljárás meginditattott-e, és hogy a kihirdetés több helyen és esetleg hirlap utján foganatositandó lett volna-e. A kihirdetés alóli részleges felmentés esetén pedig az emlitett 10. illetőleg 16. számu mintának az a része, amely a felmentő hatóságnak a kihirdetés alóli felmentésre vonatkozó határozatát juttatja kifejezésre, a részleges felmentés terjedelmének megfelelően akképpen módositandó, hogy annak szövegekétségtelen utmutatásul szolgáljon a kihirdetésre hivatott anyakönyvvezetőnek arra nézve, hogy a kihirdetésalól mily mérvben adatott felmentés és hogy a kihirdetési eljárásnak milyen resze s milyen mértékben lesz még a felmentés után is foganatositandó. (B. M. 36.091/1909. sz.)

A házasságjogi rész 821. lapján a H. U. 63. §-ához feljegyzendő:

E t. értelmezéséről l. a 36.091/909. sz. B. M. rend. a H. U. 48. §-a kapcsán

A gyámság és a gondnokság.

A gyámügyi rész 509. lapján az 1877: XX. t. cz. 4. §-ához feljegyzendő:

1877 : XX. t.-cz. 4. §-ának értelmezése. Az 1877 : XX. t.-cz. 4. §-a a nagykorutitás tekintetében egyebek között ugy rendelkezik, hogy a „nagykorusitásnak akkor van helye, ha a kiskoru saját ügyeinek vitelére elegendő képességgel és érettséggel bir.“ E rendelkezéssel tehát a nagykorusitás kérdésében két sarkalatos és általános kellék domborodik ki: a képesség és érettség. A nagykorusitás általános kérdésben ennélfogva e két feltétel képezhet csak önálló és egyuttal törvényszerü indokot arra, hogy a nagykorusitás megadassék-e vagy pedig megtagadtassék? Kétségtelen ugyan, hogy e két feltétel a nagykorusitandó összes életviszonyainak figyelmbe vételével tehető csak birálat tárgyává és igy mindazon körülmények, melyek az érettségre és képességre okozati összefüggésüknél fogva befolyással lehetnek, a gyámhatóság részéről figyelembe veendők. Azonban a hasznosság, vagy a szükségesség, mint az érettséggel vagy képességgel okozati összefüggésben nem álló, tehát távolabbi feltételek a fentebb emlitett két törvényszerü feltétel mellett csak mint azokat támogató és megerősitő körülmények célszerüségi szempontból figyelembe vehetők ugyan és a törvényes kellékeken felül további indokul fel is használhatók, de mert a hasznosság és szükségesség önmagában véve önálló, törvényszerü indoknak az érettség és képesség fennállása mellett nem tekinthető, ennélfogva önmagában arra sem szolgálhat törvényszerü indokul, hogy ha a kiskoru ügyeinek vitelére egyébként elegendő képességgel és érettséggel bir, a nagykorusitás csupán ezen szempontból tagadtassék meg. A törvényes rendelkezés ilyen értelmezésének folyományaként nem látok tehát ellentétet a nagykorusitás kérdésében a 75.746/1911. számu és a 76.338/1891. számu itteni rendeletekben elfoglalt álláspontok között, mert az utóbb hivatkozott számu rendelet szerint is a hasznosság és szükségesség mint a képességet és érettséget kisérő és támogató célszerüségi kelléknek, de nem mint önálló indokul is felhasználható törvényszerü kelléknek mondatott ki. (B. M. 28.846/912., B. K. 1912. 210.)

A gyámügyi rész 536. lapján az 1877: XX. t.-cz. 10. §-ához beillesztendő:

1913: *VII. t.-cz. a fiatalkoruak biróságáról.* 12. §. Fiatalkoru bünügyében az eljárás meginditásáról értesiteni kell a fiatalkoru tartózkodóhelye szerint illetékes árvaszéket és ezzel az ügyben hozott véghatározatot is tudomás végett közölni kell.

Ha a gyermek vagy a fiatalkoru érdekében az atyai hatalom megszüntetése vagy felfüggesztése vagy a gyámnak elmozditása vagy más oly intézkedés mutatkozik szükséges-

nek, melynek megtétele a gyámhatóság hatáskörébe tartozik, a biróság az adatokat intézkedés végttt az árvaszékkel közli.

A fiatalkoruak biróságának eljárása büntető jogszabályba ütköző cselekményt elkövető gyermekek érdekében és a környezetükben erkölcsi romlásnak kitett vagy züllésnek indult, de büncselekmény elkövetésével nem gyanusitott kiskoruak ügyeiben.

1913: *VII. t.-cz.* 65. §. A gyermek érdekében, aki élete tizenkettedik évének betöltése előtt büntető jogszabályba ütköző cselekményt követett el, a fiatalkoruak birája a jelen örvény 15—18. §-ának megfelelően beszerzi a legszükségesebb tájékoztató adatokat és a tények megállapitása után a Bn. 15. §-a értelmében intézkedik.

1913: *VII. t.-cz.* 66. §. Ha gyermek vagy büncselekmény elkövetésével nem gyanusitott oly kiskoru egyén, aki élete tizennyolczadik évét még be nem töltötte, környezetében az erkölcsi romlás veszélyének van kitéve vagy züllésnek indult, a fiatalkoruak birósága sürgős esetekben a következő intézkedéseket teheti:

1. figyelmeztetheti a szülőt, a törvényes képviselőt vagy azt, akinek háztartásában a kiskoru él (gondviselő, hogy reá szigorubban ügyeljen és őt gondosabban nevelje;

2. utasithatja a szülőt, a törvényes képviselőt vagy a gondviselőt, hogy a kiskorut megfenyitse, iskolalátogatási kötelességének pontos teljesitésére kényszeritse, az erkölcsi fejlődésére veszélyes környezettől, foglalkozástól vagy életmódtól visszatartsa;

3. ha indokoltnak látja, a kiskoru nevelésének ellenőrzése és felügyelete végett ideiglenesen pártfogót rendelhet; ha pedig a kiskoru testi vagy erkölcsi állapota veszélynek van kitéve, őt környezetéből eltávolithatja és ideiglenesen az állami gyermekmenhelyen helyezheti el vagy gondozását mindaddig, amig ebben a kérdésben a gyámhatóság határoz, megbizható hozzátartozójára vagy más alkalmas személyre, vagy valamely gyermekvédő vagy patrinázs egyesületre bizhatja s ezeket az intézkedéseket akkor is megteheti, ha a kiskoruval szemben a házi és az iskolai fegyelem eszközei hatálytalanoknak bizonyultak.

Ha a biróság székhelyén vagy ennek közelében állami gyermekmenhely vagy ilyennek telepe van, a környezetéből eltávolitott oly kiskorut, aki az állami gyermekvédelmi szabályok szerint a gyermekmenhelybe felvehető, ott kell elhelyezni.

Ha a biróság a kiskoru lhelyezése iránt intézkedik, határozatát a székhelyére illetékes árvaszékkel haladéktalanul közli. A biróság intézkedése, ha előbb maga nem szünteti meg, a gyámhatóság jogerős határozatával hatályát veszti. Megszünik a birói intézkedés hatálya arra a kiskorura vonatkozólag is, aki életének tizennyolcadik évét betöltötte.

E §. értelmében intézkedhetik a biróság akkor is, ha a fiatalkóru ellen büncselekmény miatt folyamatba tett eljárást megszünteti vagy felmentő itélettel fejezi be.

1913: *VII. t.-cz.* 67. §. A fiatalkiruak birósága azt a szülőt, törvényes képviselőt vagy gondviselőt, aki az előbbi §. alapján kiadott utasitásának igazolatlanul eleget nem tesz, kihágás miatt száz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetheti.

Ugyanily büntetést alkalmazhat a biró a gyámhatóság megkeresésére az ellen a szülő, törvényes képviselő vagy gondviselő ellen is, aki a gyámhatóság által az előbbi §-nak megfelelően kiadott utasitásnak igazolatlanul nem tesz eleget.

A kihágás tárgyában a fiatalkoruak birósaga a terhelt meghallgatása után végzéssel határoz. A határozat ellen közlésétől nyolcz nap alatt fellebbezésnek van helye, mely felől a fiatalkoruak törvényszéki tanácsa végérvényesen határoz.

A gyámügyi rész 537. *és* 542. *lapján az* 1877: *XX. t.-cz.* 11. *és* 13. *§-ához beillesztendő*:

1912: LIV. t.-cz. (a polgári perrendtartás életbelépéséről). 21. §. A gyámsági és gondnoksági ügyek rendezéséről szóló 1877: XX. t.-cz. 11. §-ának utolsó és utolsóelőtti bekezdése hatályát veszti.

Az 1877: XX. t.-cz. 13. §-ának harmadik és negyedik bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

Ha a szülők között házassági per még nincs folyamatban, de különválva élnek, és arra nézve, hogy gyermeküket melyikük tartsa magánál, nem egyeztek meg vagy gyermekük eltartásáról kellően nem gondoskodtak: a gyermek elhelyezésének és tartásának kérdésében a legközelebbi rokonok meghallgatásával ideiglenesen a gyámhatóság határoz.

(Ez a §. a polgári perrendtartással együtt fog életbe lépni.)

A gyámügyi rész 541. *lapján az* 1877: *XX. t.-cz.* 11. §. 5. *bekezdéséhez feljegyzendő*:

B. M. 167.824/909. Elhalt gyermek részére teljesitett tartás költségének a gyermek atyjának örökbe fogadó atyjával szemben való érvényesitése a biróság hatáskörébe tartozik. (B. K. 910. 228.)

A gyámügyi rész 542. lapján az 1877: XX. t.-cz. 12. §-ához feljegyzendő:

29.529/912. B. M. A korlátozás gyámhatósági uton csak akkor foglalhat helyet, ha az örökhagyó ingatlanainak tulajdonjogába örökhagyó után, mint örökös, közvetlenül a kiskoru lép. (B. K. 1912. 372.)

A gyámügyi rész 543. lapján az 1877: XX. t.-cz. 13. §-ának 3. és 4. bekezdéséhez feljegyzendő:

Ismeretlen helyen egy évnél rövidebb idő óta távolevő egyénnel szemben a gyermektartási költségek megállapitása iránti gyámhatósági eljárás. Több esetben kérdés tárgyává tétetett, hogy a gyámhatóságok az 1877: XX. t.-cz. megfelelő rendelkezésének hiánya miatt mily eljárást kövessenek a kiskoruak után felmerülő tartási és nevelési költségek megállapitása tekintetében oly ismeretlen helyen távollevővel szemben, aki még nincs egy év óta távol és igy az 1877: XX. t.-cz. 28. §-ának d) pontja értelmében gondnokság alá még nem helyezhető.

Ily felterjesztésekre az szolgáltatott okot, hogy az árvaszékek sok esetben tapasztalták, hogy a kivándorolt egyének a hátrahagyott családtagok megélhetésére szolgáló ingatlanaikat külföldi tartózkodásuk ideje alatt megterhelték vagy eladták, minek következtében az itt hagyott kiskoru gyermekek is nélkülözéseknek vannak kitéve és mások segélyére szorulva, esetleg a község terhére esnek.

Igaz ugyan, hogy az 1877: XX. t.-cz. ily esetre világos és határozott rendelkezést nem tartalmaz, de a biróságoknak hasonló esetekben követendő eljárását szabályozó törvényes rendelkezésekből (1868: LIV. t.-cz. 268. §., 1911: I. t.-cz. 176. §.) vont joghasonlatosság alapján az igazságügyi minister urral egyetértőleg a kiskoruak érdekeit mégis megóvhatónak vélem akként, hogy ha az árvaszék ily esetben a távollevő részére a bekövetkezett elkerülhetlen szükségre való tekintetből is, és pedig esetleg az ügyész személyében ügygondnokot rendel és ennek közbejötte mellett az 1877: XX. t.-cz. 13. §-ának 3-ik bekezdésében előirt módon az idézett §. 4-ik bekezdéséhez képest jár el, mert a törvény 263. §-ának rendelkezése szerint a gyámoltak és gondnokoltak szellemi és anyagi érdekeinek megóvása és előmozditása a gyámhatóság legfőbb feladata lévén, nem lehet csupán a törvénynek hiányossága indokából elzárkózni a kiskoru gyermekek anyagi, sőt legtöbb esetben létérdekeinek, egyébként az 1877: XX. t.-cz.-ben lefektetett jogelvek szellemében való biztositása és megóvása elől különösen akkor, midőn az erre irányuló gyámhatósági eljárás sem törvényes rendelkezésekbe, sem pedig mások szerzett jogaiba nem ütközik. A marasztaló határozatban — a konkrét esethez képest — az is kijelenthető lenne, hogy az jogerőre emelkedés bevárása nélkül hajtandó végre. Az ekként megállapitott tartási és nevelési költségek telekkönyvi biztositása iránt ezután intézkedés tehető. (B. M. 1912 ápr. 13. 186.956/911. sz. körrend.)

A gyámügyi rész 553. lapján az 1877: XX. t.-cz. 25. §-hoz feljegyzendő:

42.546/911. B. M. Kiskoru gyámpénztárilag kezelt tőkéje után a kiskorut gondozó anya kezéhez kiutalt kamatok, ha igénybevehető jövedelemfelesleg nincs, az anya hitelezője részére az 1881: LX. t.-cz. 133. §-a esetén sem utalványozhatók. (B. K. 1911. 309.)

A gyámügyi rész 554. lapján az 1877: XX. t.-cz. 28. §. d) pontjához feljegyzendő:

Önjogosulttá vált, de ismeretlen helyen egy év óta távollevő egyén gyámhatóságilag kezelt vagyonára vonatkozó intézkedés. Felterjesztésében az alsófoku gyámhatóságok ellentétes határozatai folytán ingadozó gyakorlat megszüntetése és jövőben az egységes eljárás biztositása érdekében utbaigazitást kért, hogy — tekintettel az 1877: XX.

t.-cz. 28. §-ának d) pontja, továbbá e törvény 32. és 286. §-ainak rendelkezésére, — mily gyámhatósági intézkedés teendő oly esetekben, midőn a gyámolt önjogosulttá vált, azonban ismeretlen helyen egy év óta távol van és javára a gyámpénztárban pénz vagy pénzérték és esetleg a gyám kezén ingatlan vagyon is kezeltetik. E felterjesztésére értesitem az árvaszéket, hogy az 1877: XX. t.-cz. — 286. §-ának második bekezdésében — kifejezetten rendelkezik azirant, hogy a gyámpénztárban kezelt pénzek és pénzértékek mily esetben teendők át a birósághoz. Minthogy pedig a törvény különbséget nem tesz, a gyámpénztárilag kezelt pénzek és pénzértékek az esetben is birói kézbe teendők, ha a gyámhatóság alóli felszabadulásra vonatkozó határozat az illetőnek abból az okból nem kézbesithető, mert ismeretlen helyen tartózkodik. Ha ellenben az ily önjogosulttá vált egyénnek a gyámpénztárban kezelt pénzén és pénzértékén kivül ingatlan vagyona is, vagy egyáltalán csak ingatlan vagyona van és a gyámhatóság alóli felszabadulásra vonatkozó határozat az illetőnek az előbb jelzett okból nem kézbesithető, az 1877: XX. t.-cz. 28. §. d) pontjában előirt feltételek pedig fenforognak: a távollevő rokonainak, vagy a község elöljáróságának jelentkezésére az idézett törvényczikk 32. §-ának rendelkezése értelmében távollét miatt gondnokság alá helyezésnek van helye. Tekintettel pedig arra, hogy a távollevő ingatlan vagyonának biztositása és a vagyonkezeléssel kapcsolatos ügyek ellátása iránti törvényszerü intézkedés, vagyis az 1877: XX. t.-cz. 28. §-ának d) pontja alapján a távollevőnek gondnokság alá helyezése a gyámhatóság joga és kötelessége, és mert az ez alapon történt gondnokság alá helyezés joghatálya a vagyonkezelésre nézve a pénz és pénzérték, vagy az ingatlan vagyon szempontjából jogilag meg nem osztható és e részben a törvény sem tesz különbséget, és mert végül azáltak, hogy a gyámhatóság alól felszabadult, illetőleg önjogosulttá vált egyén távollét miatt gondnokság alá helyeztetik, ismét gyámhatóság alá kerül: ennélfogva reá nézve bár más czimen, de ugyancsak az 1877: XX. t.-cz. rendelkezései irányadók és igy ily esetekben e törvény 285. §-a értelmében pénz és penzétékei továbbra is rendszerint gyámpénztárilag kezelendők; ingatlan vagyonának kezelésével kapcsolatos ügyekre nézve pedig az 1877: XX. t.-cz. 87. §-a értelmében gondnoki képviseletnek van helye. (B. M. 3125/912. B. K. 1912. 95.)

A gyámügyi rész 574. lapján az 1877: XX. t.-cz. 57. §-ához feljegyzendő:

1415/910. B. M. Az ország területéről kivándorolt gyám vagy gondnok e tisztétől elmozditható. (B. K. 1910. 190.)

A gyámügyi rész 573. lapján az 1877: XX. t.-cz. 54. §-ához feljegyzendő:

A szülők utólagos házassága által törvényesitett kiskoru feletti gyámság megszüntetése.

A vármegye árvaszékének véghatározata szerint tudomásul vétetett, hogy kiskoru B. Anna szülőinek utólagos házassága által törvényesittetett és ennek folytán kimondatott, hogy a kiskoru atyjának: G. Tivadar k.-i lakosnak atyai hatalma alá került és ezzel felette a gyámság és Sz. Tivadar gyámi tiszte megszünt. Utasittatott azonban az atya, hogy kérelmét a megtörtént törvényesitésnek a gyermek születési anyakönyvében leendő feljegyzése iránt a 80,000/1906. B. M. számu rendelet 142. §-a értelmében az a.-i állami anyakönyvvezetőnél irásban vagy szóval terjessze elő. Az árvaszék ezen véghatározatát a

közigazgatási bizottság gyámügyi felebbviteli küldöttsége helybenhagyta. Ezen másodfoku véghatározatot a tiszti főügyész felebbezési következtében megvizsgálván: azt az árvaszék előidézett s érdemben egybehangzó elsőfoku véghatározatával együtt megsemmisitem és kijelentem, hogy a kiskoru feletti gyámság mindaddig meg nem szüntethető, mig a törvényesitésnek a születési anyakönyvbe való feljegyzése belügyministeri rendelet vagy birói itélet alapján tényleg meg nem történt. Az 1904: XXXVI. t.-cz. 19. §-a és a 65814/1907. B. M. sz., különösen pedig az A. U. 126. §-ának értelmezéseképen 29.496/1910. B. M. sz. alatt kibocsátott rendelet értelmében ugyanis az utólagos házasság által törvényesitett gyermekek a törvényes születésüekkel minden tekintetben csak akkor részesülnek egyenlő elbánásban, ha a gyermek törvényesitése belügyministeri rendelettel vagy birói itélettel kimondatván, ezen körülmény az anyakönyvbe tényleg be is jegyeztetett; mivel pedig a kiskoru törvényesitése az adott esetben törvényszerüen kiállitandó anyakönyvi kivonattal nem igazoltatott, ennélfogva a törvényes gyermek felett gyakorolható atyai hatalom védelmében kiskoru B. Anna részesithető, illetőleg gyámsága megszüntethető nem volt. Tájékozásul egyébként az igazságügyminister urral egyetértőleg megjegyezni kivánom, hogy az alsófoku gyámhatóságok által idézett osztrák polgári törvénykönyv 161. §-a Magyarországnak azon a területén sem nyer alkalmazást, amelyen az osztrák polgári törvénykönyv egyébként hatályban maradt, mert az utólagos házasság általi törvényesités körül a magyar jog és gyakorlat Magyarország egész területén a kánonjoggal egyezik meg. (164.837/1911. B. M. sz. B. K. 65/1912. l.)

A gyámügyi rész 594. és 595. lapján az 1877: XX. t.-cz. 124—126. §-aihoz feljegyzendő.

1912: LIV. (a polgári perrendtartás életbeléptetéséről). 22. §. Az 1877: XX. t.-cz. 124—126. §-ában emlitett felhivási kereset helyett a Pp. 130. §-ának második bekezdésében szabályozott keresetet kell érteni.

Ha a keresetre a gyám vagy a gondnok számadását a bíróságnak bemutatja: a biróság a pert végzéssel megszünteti, az alperest a per költségében marasztalja és a számadást a gyámhatósághoz átteszi.

(Ez a §. a polgári perrendtartással együtt fog életbelépni.)

A gyámügyi rész 589. lapján az 1877: XX. t.-cz. 113. §-ának 3. pintjához feljegyzendő:

Örökbefogadási szerződést felbontó szerződés gyámhatósági jóváhagyása: 172.822/911. sz. B. M. rend. l. az Örökbefogadási részben.

Ugyanott az 5. ponthoz feljegyzendő:

A kiskoruak házassági ügyeiben követendő eljárásra nézve l. a 29.029/913. sz. B. M. rend. alább az 1894 : XXXI. t.-cz. 8. és 9. §-a kapcsán.

A gyámügyi kötet 637. lapján az 1877. XX. t.-cz. 176. §-ához feljegyzendő:

151.497/912. B. M. Olyan esetekben, midőn az árvaszék áll perben, a perbeli jogalanyiság a törvényhatóságot illeti és a tvhatóság nevében fellépő t. ügyésznek az alispán meghatalmazására van szüksége. (B. K. 1913. 59.)

A gyámügyi rész 638. lapján az 1877: XX. t.-cz. 177. §-ához feljegyzendő:

Az árvaszéki elnöknek az 1876 : VI. t.-cz. 22. §-án alapuló s az 1901 : XX. t.-cz. 11. §-a szerint érintetlenül maradt felebbezési joga azokra a határozatokra nézve, amelyeket a közigazgatási bizottság az 1877 : XX. t.-cz. 214. és 215. §-aiban megszabott hatáskörében elsőfokulag hoz, kétségtelenül fennáll; ezt a jogot a Köz. Biz. Ügyv. Szabályzat nem szüntette meg s meg sem szüntethette, mert a felebbviteli jogosultság nem az ügyvitel körébe tartozó kérdés s igy az 1901 : XX. t.-cz. 32. §-ában az ügyvitel szabályozására nyert felhatalmazás alapján kiadott miniszteri rendelet e tekintetben a törvényt nem módosithatta. A gyámügyi felebbviteli küldöttség határozataira nézve azonban nem illeti meg a felebbezés joga az árvaszéki elnököt, mert a közigazgatási bizottság szakelőadóinak, az 1876 : VI. t.-cz. II. fejezete I. részében körülirt hatáskörben hozott, az általuk képviselt közigazgatási ágat érintő határozatok ellen van csupán felebbviteli joguk, de ez a jog a közigazgatási bizottságnak sem felebbviteli, sem fegyelmi hatáskörében hozott határozataira nem terjed ki. (B. M. 9444/909. sz. B. K. 909. 618.)

A gyámügyi kötet 639. lapján az 1877: XX. t.-cz. 179. §-ához feljegyzendő:

Tiszteletbeli tiszti ügyésznek a kiskoruak és gondnokoltak elleni peres és perenkivüli ügyekben, valamint bünügyekben magánfél részéről való megbizatása. A tiszti ügyész az 1877 : XX. t.-cz. 179. §-ának negyedik bekezdése értelmében a kiskoru, vagy gondnokolt érdekeinek képviseletére is hivatott lévén, ezekkel szemben magánfél részéről való megbizatása az idézett szakaszban körülirt ügyészi hivatásával hozná őt összeütközésbe és pedig a 128.000/1902. B. M. sz. Gy. Ü. Sz. 95. §-a értelmében is, mely szerint minden oly határozatot, mely a kiskoru, vagy gondnokolt érdekeit sérti, a tiszti ügyész felebbvitellel megtámadni köteles. Ehhez járul az idézett szabályzat 100. §-ának azon rendelkezése, hogy a tiszti ügyész a saját árvaszékének illetékessége alá tartozó kiskoru, vagy gondnokolt ellen pert nem folytathat és hogy magánmeghatalmazás alapján senkit sem képviselhet annak a gyámhatóságnak eljárása alá tartozó ügyekben, amely gyámhatóságnak ügyésze. Ez utóbbi szakasz, bár nem kifejezetten, de kétségtelenül azzal a czélzattal szól a magánügynököskődés szempontjából a tiszti ügyészekről, hogy azok magánmeghatalmazás alapján a kiskoru vagy gondnokolt érdekeivel szemben fel ne lépjenek. **Minthogy pedig a** 125.000/1902. B. M. sz. V. Ü. Sz. 34. és 263. §-a és a 128.000/1902. B. M. sz. Gy. Ü. Sz. 4. czime alatt foglaltak értelmében a tiszteletbeli tiszti ügyészek jogaik és kötelességeik szempontjából teljesen azonos elbirálás alá esnek, mint a tiszti ügyészek (l. B. K. 1910. évf. 490. l.), ennélfogva egyáltalán meg nem engedhető, hogy a tisztelebeli tiszti ügyészek a gondnokoltak, vagy kiskoruak ellen magánmeghatalmazás alapján akár perenkivül, akár peres, vagy bünügyekben eljárjanak. Midőn a tiszti ügyész az 1877: XX. t.-cz. 179. §. végpontja alapján a kiskoruak, vagy gondnokoltak ügyében személyesen nem járhat el, erre az árvaszék a tiszteletbeli ügyészeknek adhatja meg a közvetlen meghatalmazást. (B. M. 8684/912. sz. B. K. 1912. 167.)

Az 1877 : XX. t.-cz. 179. §-hoz. 151.497/912. B. M. A gyámolt és gondnokolt képviseletében a tiszti ügyész az árvaszék felhatalmazása alapján jogosult perbe lépni. (B. K. 1913. 59.)

A gyámügyi rész 642. lapján az 1877: XX. t.-cz. 191. §-ához feljegyzendő:

Az árvaszéki kiküldetésekről szóló 133.300/902. B. M. szabályzat 5. §-ában hivatkozott Vm. Ü. Sz. 26. és 27. §-ai a 78.933/911. B. M. Sz. körrendelettel módosittattak. (L. a törvényhatósági részben.) (B. K. 1911. 341.)

A gyámügyi rész 645. lapján az 1877: XX. t.-cz. 193 §-ához feljegyzendő:

Észrevétel tárgyává tétetett, hogy **egyes hazai gyámhatóságok hagyatéki ügyekben akkor, amidőn már valamely konzuli hivatalnak közbenjárását igénybe vették:** az illető ügyben közvetlenül a külföldön levő magánfelekkel is érintkezésbe lépnek.

Ily eljárás adott esetekben az illető ügy lebonyolitása érdekében eljáró cs. és kir. osztrák-magyar konzul tevékenységére bénitólag hat, sőt esetleg annak sikerét veszélyezteti. Figyelmeztetni kivánom az árvaszéket, hogy az előadott indokokból jövőben ily eljárástól tartózkodjék, sőt a hozzá forduló feleket is figyelmeztesse, hogy a hivatalos eljárás tárgyává tett ügyekbe maguktól önállóan többé bele ne avatkozzanak. (B. K. 1910. 358.)

6326/911. M. E. A kiskoruak gyámságának szabályozása végett Hágában kötött és az 1911: XXIII. t.-cz.-be iktatott nemzetközi egyezmény — annak 12. czikke értelmében — a magyar szent korona országaiban az 1911. évi november hó 22-én lépett hatályba. Belgium, Francziaország, Luxemburg, Németalföld, a Német Birodalom, Olaszország, Portugália, Rumánia, Spanyolország, Svájcz és Svédország tekintetében. (B. K. 1911: 415.)

Teljeskoruak gyámságára és hasonló védelmi intézkedésekre vonatkozólag az 1905. évi julius hó 17-én Hágában kelt s az 1912: LII. törvényczikkbe iktatott nemzetközi egyezmény hatálybalépése tárgyában.

A magyar királyi ministérium a következőket hozza köztudomásra: I. A teljeskoruak gyámságára és hasonló védelmi intézkedésekre vonatkozólag az 1905. évi julius hó 17-én Hágában kelt s az 1912: LII. törvényczikkbe iktatott nemzetközi egyezményre vonatkozó megerősitő okiratokat Magyarország részéről Ő császári és apostoli királyi Felségének a németalföldi királyi udvarnál meghatalmazott követe az 1912. évi junius hó 24-án tette le Hágában.

Ennek következtében a most emlitett nemzetközi egyezmény — a 18. czikk 1. bekezdése értelmében — a magyar szent korona országaiban az 1912. évi augusztus hó 24-én lép hatályba. II. Ugyancsak az 1912. évi junius hó 24-én még a következő aláiró államok tették le az 1912: LII. törvényczikkbe iktatott gyámsági egyezményre vonatkozó megerősitő okirataikat:

Francziaország, Németalföld, a Német Birodalom, Olaszország, Portugália és Románia.

Ellenben ezideig az emlitett nemzetközi egyezményt nem erősitették meg: Ausztria és Svédország. II. Az I. és a II. pontban foglaltakhoz képest az 1912: LII. törvényczikkbe iktatott gyámsági egyezmény a magyar szent korona országainak területén az 1912. évi augusztus hó 24-étől kezdve Francziaország, Németalföld, a Német Birodalom, Olaszország, Portugália és Románia tekintetében lép hatályba. (M. E. 1912 aug. 9. 4723. sz. rend.)

1911: XXIII. törvényczikk a kiskoruak gyámságának szabályozása végett az 1902. évi junius hó 12-én Hágában kötött nemzetközi egyezmény beczikkelyezése tárgyában.

(Szentesitést nyert 1911. évi október hó 19-én. — Az egyezményre vonatkozó megerősitő okiratok Hágában, 1911. évi szeptember hó 22-én (huszonkettedikén) tétettek le. — Kihirdettetett az „Országos Törvénytár“-ban 1911. évi október hó 31-én).

A kiskoruak gyámságának szabályozása végett az 1902. évi junius hó 12-én Hágában kötött nemzetközi egyezmény az ország törvényei közé iktattatik.

Szövege a következő:

(Forditás.)

Egyezmény a kiskoruak gyámságának szabályozása végett.

1. czikk.

A kiskoru gyámságát az ő hazai törvénye szabályozza.

2. czikk.

Amennyiben a hazai törvény nem szervez a kiskoru hazájában arra az esetre gyámságot, ha a kiskoru rendes tartózkodó helye külföldön van: arról a diplomácziai vagy konzuli tisztviselő gondoskodik a kiskoru hazai államától nyert felhatalmazás alapját az utóbb emlitett állam törvénye értelmében, föltéve, hogy a kiskoru rendes tartózkodó helyének állama azt nem ellenzi.

3. czikk.

Mindazonáltal a kiskorura nézve, kinek rendes tartózkodó helye külföldön van, a gyámságot a tartózkodó hely törvénye értelmében kell elrendelni és gyakorolni, ha a gyámság az 1. czikk vagy a 2. czikk rendelkezései értelmében nincsen szervezve, vagy nem szervezhető.

4. czikk.

A 3. czikk rendelkezései értelmében elrendelt gyámság létezése nem akadályozza az 1. czikk vagy a 2. czikk alkalmazásával uj gyámság szervezését.

Erről a tényről, mihelyt csak lehetséges, értesiteni kell annak az államnak kormányát, amely államban a gyámság előbb

szervezve volt. Ez a kormány ugyanarról értesiteni fogja akár azt a hatóságot, mely a gyámságot elrendelte volt, akár pedig — ha ilyen hatóság nem létezik — magát a gyámot.

Annak az államnak törvényhozása, amelyben a korábbi gyámság szervezve volt, határozza meg, hogy ez a gyámság a jelen czikk által szabályozott esetben mikor szünik meg.

5. czikk.

A gyámság minden esetben a kiskoru hazai törvénye által meghatározott időpontokban és okokból kezdődik és ér véget.

6. czikk.

A gyámsági ügyvitel kiterjed a kiskoru személyére és javainak összességére, bárhol feküdjenek is azok.

E szabály alól kivételnek lehet helye azokra az ingatlanokra, melyek fekvésük helyének törvénye szerint különleges birtokrendszer alá esnek.

7. czikk.

A gyámság szervezéseig, valamint minden sürgős esetben azokat az intézkedéseket, melyek a külföldi kiskoru személyének vagy érdekeinek védelme végett szükségesek, a helyi hatóságok tehetik meg.

8. czikk.

Annak az álamnak hatóságai, melynek területén oly külföldi kiskoru tartózkodik, akire nézve szükséges volna a gyámságot elrendelni, erről az esetről, mihelyt tudomásukra jut, értesiteni fogják a kiskoru hazai államának hatóságait.

Az igy értesitett hatóságok, mihelyt lehetséges, azokkal a hatóságokkal, melyektől az emlitett értesités érkezett, közölni fogják, vajjon a gyámság már el van-e rendelve vagy el fog-e rendeltetni.

9. czikk.

A jelen egyezmény csak akkor nyer alkalmazást, ha oly kiskoruak gyámságáról van szó, akik a szerződő államok valamelyikének polgárai és akiknek rendes tartózkodó helyük a szerződő államok valamelyikének területén van.

Mindazonáltal a jelen egyezmény 7. és 8. czikkeit alkalmazni kell mindazokra a kiskoruakra, kik a szerződő államok valamelyikének polgárai.

10. czikk.

A jelen egyezmény, mely a szerződő államoknak csak európai területeire nyer alkalmazást, meg fog erősittetni és a megerősitő okiratok Hágában le fognak tétetni, mihelyt a Magas szerződő Felek többsége abban a helyzetben lesz, hogy igy intézkedhessék.

Erről a letételről jegyzőkönyvet kell majd szerkeszteni,

melynek egy-egy hiteles másolata diplomácziai uton mindegyik szerződő állam részére meg fog küldetni.

11. czikk.

Azoknak az államoknak, melyek a jelen egyezményt alá nem irták, de a harmadik nemzetközi magánjogi konferenczián képviselve voltak, szabadságukban áll a jelen egyezményhez egyszerüen csatlakozni.

A csatlakozni kivánó állam ezt a szándékát legkésőbb az 1904. évi deczember hó 31-ikéig egy iratban közölni fogja, melyet Németalföld kormányának levéltárában kell majd elhelyezni. Ez a kormány az iratról egy-egy hiteles másolatot fog küldeni diplomácziai uton a szerződő államok mindegyikének.

12. czikk.

A jelen egyezmény hatályba lép a hatvanadik napon a megerősitő okiratok letételétől vagy a csatlakozások közlésének keltétől számitva.

13. czikk.

A jelen egyezmény tartama öt év a megerősitő okiratok letételének keltétől számitva.

Ez az időtartam az emlitett naptól kezdődik még azokra az államokra nézve is, amelyek a megerősitő okiratot e nap után tették le vagy későbben csatlakoztak az egyezményhez.

Az egyezmény öt évről öt évre hallgatagon megujul, hacsak fel nem mondják.

A felmondást az előző bekezdésekben jelzett időtartam letelte előtt legalább hat hónappal Németalföld kormányával közölni kell, mely arról értesiteni fogja az összes többi szerződő államokat.

A felmondás hatása csak arra az államra terjed ki, melytől származik. Az egyezmény a többi államokra nézve hatályban marad.

Ennek hiteléül az illető meghatalmazottak a jelen egyezményt aláirták és pecsétjeiggel ellátták.

Kelt Hágában, az ezerkilenczszázkettedik év junius hó tizenkettedikén, egyetlen példányban, mely a németalföldi kormány levéltárában fog letétetni és amelynek egy-egy hiteles másolata diplomácziai uton meg fog küldetni azon államok mindegyikének, melyek a hágai harmadik nemzetközi magánjogi értekezleten képviselve voltak.

1912: LII. törvényczikk a teljeskoruak gyámságára és hasonló védelmi intézkedésekre vonatkozólag az 1905. évi julius hó 17-én Hágában beczikkelyezése tárgyában.

(Szentesitett 1912. évi julius hó 27-én. — Kihirdettetett az „Országos Törvénytár"-ban 1912. évi augusztus hó 6-án. — Az egyezmény a megerősitő okirat Hágában 1912. évi julius hó 24-én tétetett le.)

A teljeskoruak gyámságára és hasonló védelmi intéz-

kedésekre vonatkozó egyezmény intézkedésekre vonatkozólag az 1905. évi julius hó 17-én Hágában kelt nemzetközi egyezmény az ország törvényei közé iktattatik.

Szövege a következő:

(Forditás.)

A teljeskoruak gyámságára és hasonló védelmi intézkedésekre vonatkozó egyezmény.

1. czikk.

A teljeskoru gyámságát a gyámság alá helyezendő személy hazai törvénye szabályozza, amennyiben e rendelkezés alól a következő czikkek kivételeket nem tartalmaznak.

2. czikk.

A teljeskorut csak annak az Államnak illetékes hatóságai helyezhetik gyámság alá, amelynek kötelékébe a gyámság alá helyezendő személy állampolgárságánál fogva tartozik és a gyámságot ennek az Államnak törvénye szerint kell szervezni, kivéve a következő czikkekben jelzett eseteket.

3. czikk.

Ha a szerződő Államok egyikében valamely más szerződő Államnak polgára oly viszonyok közt van, amelyek az ő hazai törvénye szerint teljeskoru gyámságot vonják maguk után, a helyi hatóságok személyének és vagyonának védelmére szükséges minden ideiglenes intézkedést megtehetnek.

Erről értesiteni kell annak az Államnak Kormányát, amelynek ő polgára.

Az ily intézkedések véget érnek, mihelyt a helyi hatóságok a hazai hatóságoktól értesülnek, hogy ezek ideiglenes intézkedéseket tettek, vagy hogy annak az egyénnek helyzete, akiről szó van, itélettel nyert rendezést.

4. czikk.

Annak az Államnak hatóságai, amelynek területén oly külföldi, akire nézve teljeskoru gyámságának esete állt be, rendes tartózkodó helylyel bir, értesiteni fogják erről a helyzetről, mihelyt tudomásukra jut, annak az Államnak hatóságait, amelynek kötelékébe a külföldi tartozik és egyuttal közlik a gyámság elrendelése végett netalán hozzájuk érkezett kérelmet, valamint a netalán tett ideiglenes intézkedéseket.

5. czikk.

A. 3. és a 4. czikkben emlitett értesitések diplomácziai uton történnek, hacsak a közvetlen érintkezés nincs megállapitva az illető hatóságok közt.

6. czikk.

A rendes tartózkodó hely országában minden végleges intézkedést el kell halasztani addig, amig a hazai hatóságok a 4. czikkben emlitett értesitésre nem válaszolnak. Ha a hazai hatóságok kijelentik, hogy nem kivánnak eljárni, vagy ha hat havi időtartamon belül nem válaszolnak, a rendes tartózkodó hely hatóságainak kel határozniok a teljeskoru gyámsága felől, figyelembe véve azokat az akadályokat, amelyek a hazai hatóságok válasza szerint a teljeskoru gyámságát az ő hazájában gátolnák.

7. czikk.

Ha az előző czikk értelmében a rendes tartózkodó hely hatóságai illetékesek, ebben az esetben a teljeskoru gyámságának elrendelése végett a kérelmet azok a személyek terjeszthetik elő, akiket, és azokból az okokból, amelyeket a külföldinek ugy hazai törvénye, mint tartózkodó helyének törvénye egyaránt megjelölnek.

8. czikk.

Ha a teljeskoru gyámságát a rendes tartózkodó hely hatóságai rendelték el, a gyámság alá helyezett teljeskoru személyére és vagyonára vonatkozó ügyvitelt a helyi törvény szerint kell szervezni és a teljeskoru gyámságának hatásaira ugyanez a törvény irányadó.

Ha azonban a gyámság alá helyezett teljeskorunak hazai törvénye akképen rendelkezik, hogy jog szerint a reá vonatkozó felügyelet meghatározott személyre bizandó, ezt a rendelkezést, amennyire csak lehet, figyelembe kell venni.

9. czikk.

Az előző rendelkezések értelmében illetékes hatóságok által valamely teljeskorura elrendelt gyámság hatályos lesz, ami a gyámság alá helyezett teljeskoru cselekvőképességét és a fölötte gyakorolt gyámságot illeti, az összes Szerződő Államokban anélkül, hogy végrehajtási engedélyre volna szükség.

Mindazonáltal a nyilvánosság érdekében álló azokat az intézkedéseket, melyeket a helyi törvény a helyi hatóságok által valamely teljeskorura elrendelt gyámság esetére megszab, ez a törvény kötelezőkké teheti vagy hasonló intézkedésekkel helyettesitheti arra a gyámságra nézve is, melyet teljeskorura külföldi hatóság rendelt el. A szerződő Államok kölcsönösen közölni fogják egymással a németalföldi Kormány utján azokat a rendelkezéseket, amelyeket e tekintetben netalán tettek.

10. czikk.

Valamely teljeskorura a 8. czikk értelmében szervezett gyámság létezése nem akadályozza a hazai törvénynek megfelelő uj gyámság szervezését.

Erről a tényről, mihelyt csak lehetséges, értesiteni kell an-

nak az Államnak hatóságait, ahol a teljeskoru gyámságát elrendelték volt.

Ennek az Államnak törvénye határozza meg, hogy a teljeskorunak ott szervezett gyámsága mikor szünik meg. Ettől az időponttól kezdve a külföldi hatóságok által elrendelt gyámság hatásaira a gyámság alá helyezett teljeskoru hazai törvénye lesz irányadó.

11. cikk.

A rendes tartózkodó hely hatóságai által valamely teljeskorura elrendelt gyámságot a hazai hatóságok saját törvényük értelmében megszüntethetik.

A helyi hatóságok, amelyek a teljeskoru gyámságát elrendelték, szintén megszüntethetik azt, még pedig akár a hazai törvényben, akár a helyi törvényben meghatározott bármely okból. A kérelmet mindazok előterjeszthetik, akiket arra e törvények közül akár az egyik, akár a másik feljogosit.

A teljeskoruak gyámságát megszüntető határozatok az összes szerződő Államokban maguktól hatályosak lesznek a nélkül, hogy végrehajtási engedélyre volna szükség.

12. cikk.

Az előző rendelkezések alkalmazást nyernek a nélkül, hogy a gyámság alá helyezett teljeskoru ingóságai és ingatlanai közt különbséget kellene tenni, kivéve azokat az ingatlanokat, amelyek fekvésük helyének törvénye szerint különleges birtokrendszer alá esnek.

13. cikk.

A jelen Egyezmény csak akkor nyer alkalmazást, ha oly teljeskoruak gyámságáról van szó, akik a szerződő Államok valamelyikének polgárai és akiknek rendes tartózkodó helyük a szerződő Államok valamelyikének területén van.

A jelen Egyezmény 3. cikkét azonban mindazokra alkalmazni kell, akik a szerződő Államok valamelyikének állampolgári kötelékébe tartoznak.

15. cikk.

A jelen Egyezmény meg fog erősittetni és a megerősitő okiratok Hágában le fognak tétetni, mihelyt a Magas szerződő Felek közül hatan abban a helyzetben lesznek, hogy igy intézkedhessenek.

A megerősitő okiratok minden letételéről jegyzőkönyvet kell majd szerkeszteni, amelynek egy-egy hiteles másolata diplomácziai uton mindegyik szerződő Állam részére meg fog küldetni.

16. cikk.

A jelen Egyezmény magától nyer alkalmazást a szerződő Államok európai területeire.

Ha valamelyik szerződő Állam azt kivánja hogy az Egyez

mény Európán kivül fekvő területein, birtokain vagy gyarmataiban vagy konzuli biráskodásának kerületeiben hatályba lépjen, közölni fogja ezt a szándékát egy iratban, melyet Németalföld kormányának levéltárába kell majd elhelyezni. Ez a Kormány az iratról egy-egy hiteles másolatot fog küldeni diplomácziai uton a szerződő Államok mindegyikének. Az Egyezmény hatályba fog lépni azoknak az Államoknak egymás közt való viszonyában, amelyek a fenti közlésre beleegyező nyilatkozatot tettek, és azokra az Európán kivül fekvő területekre, birtokokra, vagy gyarmatokra, valamint a konzuli biráskodásnak azokra a kerületeire nézve, amelyekre a közlés vonatkozott. A beleegyező nyilatkozatot szintén Németalföld Kormányának levéltárába kell majd elhelyezni, amely Kormány arról egy-egy hitelesitett másolatot fog küldeni diplomácziai uton a szerződő Államok mindegyikének.

17. czikk.

Azok az Államok, amelyek a negyedik nemzetközi magánjogi Konferenczián képviselve voltak, a jelen Egyezményt a megerősitő okiratoknak a 15. czikk 1. bekezdésében emlitett letételéig aláirhatják.

E letétel után még mindig szabadságukban áll az Egyezményhez egyszerüen csatlakozni. A csatlakozni kivánó Állam ezt a szándékát egy iratban fogja közölni, amelyet Németalföld Kormányának levéltárába kell majd elhelyezni. Ez a Kormány az iratról egy-egy hiteles másolatot fog küldeni diplomácziai uton a szerződő Államok mindegyikének.

18. czikk.

A jelen Egyezmény hatályba lép a hatvanadik napon a megerősitő okiratoknak a 15. czikk 1. bekezdésében emlitett letételétől számitva.

A 16. czikk 2. bekezdésének esetében az Egyezmény a beleegyező nyilatkozat kelte után négy hónap mulva, a 17. czikk 2. bekezdésének esetében pedig a csatlakozások közlésének keltétől számitott hatvanadik napon lép hatályba.

Megegyezés áll fenn arra nézve, hogy a 16. czikk 2. bekezdése értelmében közléseket csak akkor lehet tenni, miután már a jelen Egyezmény a jelen czikk 1. bekezdéséhez képest hatályba lépett.

19. czikk.

A jelen Egyezmény tartama öt év a 18. czikk 1. bekezdésében meghatározott naptól számitva.

Ez az időtartam az emlitett naptól kezdődik még azokra az Államokra nézve is, amelyek későbben csatlakoztak az Egyezményhez ugyszintén azokra a beleegyező nyilatkozatokra nézve, amelyek a 16. czikk 2. bekezdése történtek.

Az Egyezmény öt évről öt évre hallgatagon megujul, hacsak fel nem mondják.

A felmondást a 2. és 3. bekezdésben jelzett időtartam előtt

legalább hat hónappal Németalföld Kormányával kell közölni, amely arról értesiteni fogja az összes többi szerződő Államokat.

A felmondás csak az Európán kivül fekvő területekre, birtokokra vagy gyarmatokra, vagy pedig csak a konzuli biráskodás kerületeire szoritkozhatik, de a felmondásnak a 16. czikk 2. bekezdéséhez képest tett egy és ugyanazon közlés egész tartalmát fel kell ölelnie.

A felmondás hatása csak arra az Államra terjed ki, amelytől származik. Az Egyezmény a többi szerződő államokra nézve hatályban marad.

Ennek hiteléül az illető meghatalmazottak a jelen egyezményt aláirták és pecsétjeikkel ellátták.

Kelt Hágában, az ezerkilenczszázötödik évi julius hó 17-én, egyetlen példányban, amely a németalföldi Kormány levéltárában fog letétetni és amelynek egy-egy hitelesitett másolata diplomáciai uton meg fog küldetni azon Államok mindegyikének, amelyek a negyedik nemzetközi magánjogi értekezleten képviselve voltak.

L. továbbá Szerbiára nézve az 1912: II. t.-czikkel beczikkelyezett egyezmény 11. czikkét és Bulgáriára nézve az 1912: XXVII. t.-czikkel beczikkelyezett konzuli egyezmény XIV. czikkét.

A gyámügyi rész 647. lapján a Gy. Ü. Sz. 4. §-ához beillesztendő:

Községi gyámpénztárak megvizsgálása. Az árvaszéki küldetések szabályozása tárgyában 133.300/1902. B. M. sz. a. kiadott körrendelet 18. §-ának 3-ik bekezdésében foglalt ama tiltó rendelkezés, mely szerint „az árvaszékek részére kibocsátott Ügyviteli Szabályzat 4. §-a alapján a vármegyei árvaszéki elnök által teljesitendő vizsgálatoknál számvevő igénybe nem vehető", csupán a számvevőségnek központi alkalmazottjaira vonatkozik, de nem vonatkozik az az 1904. és 1905. években rendszeresitett járási számvevőkre, akiknek a helyszinén eszközölt községi vizsgálatoknál való közremüködését az árvaszéki elnök is — ha erre okvetlenül szükség van — a 78.000/1904. B. M. sz. Járási Számvevői Utasitáshoz képest igénybeveheti. A gyámpénztár tartására jogot nyert községek gyámpénztárainak időszaki megvizsgálásával az árvaszék az idézett körrendelet 18. §-ának 4-ik bekezdésében foglaltak alapján a járás főszolgabiráját, mint az árvaszék végrehajtó közegét is megbizhatja. A főszolgabirónak ily megbizással való ellátása annál is inkább indokolt, mert a községi gyámpénztárak megvizsgálása amugy is a főszolgabiró feladatai közé tartozik, aki ezt hivatalból uti átalánya terhére eszközölni köteles, és mert ily községi gyámpénztárnak rendszeres megvizsgálása az árvaszéki elnököt központi teendői rovására hosszabb ideig indokolatlanul a községekben foglalkoztatná. Megjegyzem, hogy az idézett körrendelet 18. §-ának 4-ik bekezdésében foglalt megbizás esetében is az árvaszéki elnöknek a 128.000/1902. B. M. sz. a. kibocsátott Á. U. Sz. 4. §-ában előirt hatásköre érintetlenül marad, vagyis az árvaszéki elnök a községi gyámpénztárakat, amennyiben azt elkerülhetetlenül szükségesnek találja, személyesen is megvizsgálhatja. Ami pedig az Á. U. Sz. 4. §-ának utolsó bekezdésében foglalt rendelkezéseket illeti: értesitem a vármegye árvaszékét, hogy az a községi gyámpénztárak megvizsgálása, esetében, a dolog természeténél fogva nem alkalmazható, vagyis ily esetben a vizsgálat megtartása idejének előzetes közhirré tétele mellőzhető. (B. M. 11.675/912. sz. B. K. 1912. 367.)

A gyámügyi rész 693. lapján a Gy. Ü. Sz. 166. §-ához felveendő:

Az árvaszéki alapszámos irattári rendszer fentartása. To-

rontál vármegye árvaszékének köriratilag való kezdeményezésére összesen 11 vármegye árvaszéke felterjesztést tett hivatali elődömhöz az iránt, hogy az árvaszékek iratkezelésénél a Gyámügyi Ügyviteli Szabályzattal megállapitott alapszámos irattári rendszer helyett az azelőtt életben volt u. n. irattári sorszámrendszer állitassék vissza.

Hivatali elődöm meg akarván győződni, hogy a felterjesztést tett árvaszékek által az alapszámos irattári rendszer ellen emelt panaszok amennyiben alaposak és hogy az annak megszüntetésére irányuló óhajok mennyiben jogosultak: 80.691/1908. sz. rendeletében a felterjesztést tett 11 vármegye árvaszék kivételével az ország összes többi árvaszékeit felhivta, hogy a szóban levő kérdésben eddigi tapasztalataik alapján véleményüket nyilvánitsák.

A régi rendszer hivei kérelmük indokolásaként főleg arra utaltak, hogy az alapszámos rendszer az árvaszéki ügyvitel körében — a gyámhatósági ügyek különleges természeténél fogva — nem eredményezte az irattáéri kezelés egyszerüsitését, sőt bonyolultabbá és nehézkesébbé tette azt. Nevezetesen a gyámhatósági ügyek — kevés kivétellel — nem nyernek néhány éven belül befejezést, hanem évek hosszabb során át maradnak folyamatban. S mivel a több évre nyuló ügyek évenkint uj alapszámot kapnak, a régibb években keletkezett ügyek keresésénél esetleg sok évi irattári sorkönyvet kell átnézni, mig feltalálható a legutóbbi alapszám, melynél az iratok feküsznek.

Ezzel szemben már hivatalos elődöm is jelezte idézett körrendeletében, hogy az alapszámos irattári rendszer számos előnyét nem lehet kétségbe vonni és fontosnak jelezte azt a körülményt, hogy egyfelől a gyámhatósági, másfelől a vármegyei központi irattárak jelenleg azonos rend szerinti kezelése kellő ok nélkül meg ne zavartassék.

Az alapszámos rendszernek legfőbb előnye az, hogy a régi, de még élő anyagot mintegy automatice kiválasztja a holt anyagból s azt mindig az irattárnak kezeügyébe juttatja. E nélkül — s ez a legfőbb hiánya a régi rendszernek — a levéltárnak az irattártól való elválasztása s az iratselejtezés nagy nehézségekbe ütköznék.

Ez volt a főoka annak hogy a régi rendszert akkor, amikor az 1901:XX. t.-cz. értelmében kiadott Ügyviteli Szabályzattal a vármegyéknél a levéltár az irattártól pontosan elválasztatott s a rendszeres és megbizható iratselejtezés iránt is valamennyi árvaszékre nézve rendelkezés tétetett, többé fentartani nem lehetett. Ezek az okok ma is ép ugy fennállanak, mint ahogy az Ügyviteli Szabályzat életbeléptekor fennállottak s a régi rendszernek visszaállitását még akkor is lehetetlenné tennék, ha az alapszámos rendszer valóban oly gyakorlatiatlan volna, mint amilyennek azt Torontál vármegye árvaszéke és a hasonló értelemben felterjesztést tett más árvaszékek állitották és ha ennek következtében azt más rendszerrel kellene felcserélni.

Azonban az ország összes árvaszékeinek hivatali elődöm körrendeletére történt megnyilatkozása bebizonyitotta, hogy az alapszámos rendszer ellen tett panaszok s az annak megszünteté-

sére irányuló óhajok a gyakorlatban sem bizonyultak alaposaknak. Az árvaszékek tulnyomó többsége ugyanis az alapszámos irattári rendszernek, mint az árvaszéki kezelésben bevált rendszernek további fentartását kivánja s az ellenkező irányban nyilatkozott árvaszékek közül is számosan, melyek a jelenlegi rendszert elég gyakorlatiasnak nem tartják, a régi rendszert visszaállithatatlannak jelentették ki vagy csak változtatásokkal kivánnák visszaállitani.

De nemcsak az alapszámos rendszer mellett nyilatkozott árvaszékek tulnyomó többségben léte, hanem az ellenkező irányban nyilatkozott árvaszékek mikénti megoszlása is azt mutatja, hogy ha az alapszámos rendszer alkalmazása itt-ott gyakorlatiatlannak találtatott, annak okát magában a rendszerben keresni nem lehet. Mert pl., ha Torontál vármegye árvaszéke az alapszámos rendszert annyira gyakorlatiatlannak s a régi rendszert ennél annyival tökéletesebbnek találta, hogy a régi rendszer visszaállitása érdekében országos mozgalmat inditott, ellenben a vele szomszédos s ugy területi, mint népességi s egyéb szempontokból is hasonló viszonyok közt levő Temes vármegye árvaszéke az alapszámos rendszert teljesen beváltnak jelentette ki és azt fentartani kivánja: a régi rendszer visszaállitására való törekvés okát csupán a megszokotthoz való merev ragaszkodásban találhatom.

Hasonló okokból fakadhat az, hogy Nyitra vármegye árvaszéke a régi rendszert mig a szomszédos Trencsén vármegye árvaszéke a jelenlegit, Turóc, a régit, mig Liptó a jelenlegit, Hont a régit, mig Nógrád a jelenlegit, Tolna a régit, mig Somogy a jelenlegit, Nagy-Küküllő a régit, mig Kis-Küküllő a jelenlegit kivánják alkalmazni.

Egyes árvaszékek határozottan állást foglalnak a torontáli árvaszék köriratában, illetőleg felterjesztésében foglaltakkal szemben. Pl. Békés vármegye árvaszéke akként nyilatkozik, hogy az „alapszámos és a régi sorszámrendszer közt lényeges különbség nincs s a mi van, az is az alapszámos rendszer javára esik“. Csongrád vármegye árvaszéke szerint „az alapszámos irattári kezelésnek elvitathatatlan sok előnye — ellenkezőleg Torontál vármegye árvaszéke és néhány más vármegye véleményével — épen az árvaszékeknél érvényesül.“ Somogy vármegye árvaszéke felhozza, hogy az uj rendszer lényegesen csökkentette az irattár munkáját, mert mig a régi rendszer fenállásakor 7 órai munkaidő mellett is a hivatalos órákat gyakran meg kellett hosszabbitani a hátralék eloszlatása végett, addig az uj rendszerben 6 órai munkaidő mellett ugyanaz a személyzet nem ismeri az irattári hátralékot. Ugyanezen árvaszék szerint a régi rendszer egyetlen előnye „abban merül ki, hogy az előiratokra, illetőleg arra a rejtekhelyre, ahonnét azt elő kell venni“, gyorsabban rátalálhatnak. De Kolozs vármegye árvaszéke, mely „az alapszámos irattári rendszer megszüntetését vagy módositását szükségesnek nem találja“, a régi rendszernek ezt az előnyét is kétségbe vonja s kijelenti, hogy a régi rendszernél is előfordult az, hogy több évi indexet kellett átvizsgálni. Máramaros vármegye árvaszéke szintén han-

goztatja, hogy az uj rendszer mellett az irattározás „hasonlithatatlanul kevesebb munkaerővel végezhető s a kezelőszemélyzet fizikai erejét sem veszi annyira igénybe“, mint amennyire a régi rendszer igénybevette.

Hasonló értelemben nyilatkozott a városi árvaszékek közül a legtöbb.

Debreczen árvaszéke ugyan kijelentette, hogy a régi rendszert a mostaninál czélszerübbnek tartja; de vele szemben pl. Szeged árvaszéke az uj rendszer fentartása érdekében azzal érvel, „amig a régi rendszernél egy-egy ülés után a tömegesen érkezett akták elhelyezése az egész irattár felforgatásával járt, addig a jelenlegi alapszámos rendszer mellett az semmi nehézséget nem okoz“.

Zombor árvaszéke is a régi rendszer hive, ellenben Szabadka árvaszéke szerint „a jelenleg érvényben levő alapszámos irattári rendszer legjobban megfelel az árvaszéki kezelésnek“.

Kassa árvaszéke szintén a régi rendszer mellett érvel, ellenben Miskolcz árvaszéke tévedésnek nyilvánitja Torontál vármegye árvaszékének felfogását és „igazolni kivánja, hogy az alapszámos rendszer az ügyforgalom gyorsabb lebonyolitását nagy mértékben előmozditotta“.

A r. t. városok közül pl. a Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyei Czegléd, Nagykőrös st. a régi rendszert kivánnák visszaállitani, ellenben az ugyanazon vármegyebeli Vácz és Szentendre a mostani rendszert a réginél jobbnak tartják.

Az alapszámos rendszer megszüntetését Hajduszoboszló és Hajdunánás árvaszékeinek gyakorlati tapasztalataira is alig alapithatnám megnyugvással akkor, amikor ugyanaz a rendszer Hajduböszörmény árvaszékénél „teljesen bevált“.

A bártfai árvaszéknek a régi rendszer mellett felhozott érveit Eperjes árvaszéke, a késmárki árvaszék kifogását Igló árvaszéke, Brassó város árvaszékének a revisió melletti érveit, Nagyszeben árvaszékének jelentése, a dési árvaszék érveit a szamosujvári árvaszék jelentése, a szekszárdi árvaszékét pedig Kaposvár árvaszéke stb. dönti meg.

A turkevei árvaszéknek a régi rendszer visszaállitása érdekében kifejtett érveit sem tekinthetem gyakorlati szempontból irányadóknak akkor, amikor pl. Jászberény árvaszéke szerint „a régi irattári kezelési rendszer nehézkes és fáradságos“ s amikor az uj rendszert ugyanazon vármegye összes többi városai is jobbnak tartják a réginél.

A fentebbiekből nyilvánvaló, hogy az alapszámos irattári rendszer megszüntetésére irányuló kivánságok nem voltak jogosultak, mert ot, ahol az ügyviteli szabályok rendelkezéseit pontosan végrehajtották, a gyakorlat az uj rendszert a réginél előnyösebbeknek bizonyitotta be.

Ezzel az árvaszéki irattári rendszer revisiójának kérdését elintézettnek kivánom tekinteni s az árvaszéki elnököknek teszem kötelességévé, hogy ott, ahol az irattári kezelésben való hátramaradást netalán a jövőben is a rendszer fogyatékosságának tulajdonitaná, személyesen győződjék meg, hogy az irattári sze-

mélyzet az ügyviteli szabályok rendelkezéseinek ismeretében kellő jártassággal bir-e s az irattári személyzetet az ügyviteli szabályok rendelkezéseinek pontos betartására szoritsa.

Egyes árvaszékek az alapszámos irattári rendszert a gyakorlatban általában szintén beváltnak és fentartandónak nyilvánitották ugyan, de emellett azt az óhajukat fejezték ki, hogy ez a rendszer egy vagy más formáju névjegyzékkel vagy több évre szóló sorkönyvvel egészittessék ki. Az ily értelmü felterjesztésekre válaszolva, megjegyzem, hogy az ügyviteli szabályokban előirt segédkönyveken és jegyzékeken kivül egyéb segédkönyvnek vagy jegyzéknek kötelező vezetését nem rendelhetem el, mert ilyeneknek vezetése valamennyi árvaszéknél szükségesnek nem találtatott. Mindazonáltal oly árvaszékeknél, melyeknek ügyforgalmi viszonyai miatt vagy a kezelés megkönnyitése végett ez szükségesnek látszik, az árvaszék elrendelheti vagy az irattárnok magától is megteheti, hogy az ügyviteli szabályok rendelkezéseinek pontos betartása mellett az azokban előirt könyveken és jegyzékeken felül esetleg olyanok is vezettessenek, melyeknek vezetése az Ügyviteli Szabályzatban kötelezővé téve nincsen. (B. M. 23813/910. B. K. 1910. 347.)

A gyámügyi rész 676. *lapján a* 100. *§-hoz feljegyzendő*:

Gy. Ü. Sz. 100. §-hoz. 46.777/909. B. M. A Gy. Ü. sz. 100. §-ának hatálya tiszteletbeli tiszti ügyészekre is kiterjed. Mert a V. Ü. Sz. 34. §-a értelmében a berendelt tb. tisztviselők a jogok és kötelességek szempontjából azonos elbirálás alá esnek az ugyanoly állásu valóságos tisztviselőkkel. tb. t. ügyészeknek adott megbizást pedig a berendeléssel egyenlő hatályunak kell tekinteni; mert továbbá az összeférhetetlenséget hasonló körülmények között okszerüen a berendelt, illetőleg megbizást nyert tiszteletbeli t. ügyészekkel szemben ép ugy létezőknek kell tekinteni, mint a valóságos tiszti ügyészekkel szemben; mert végül a Gy. Ü. Sz. idézett §-ában a tiszteletbeli t. ügyészekre nézve kivételt nem állapit meg. (B. K. 1910. 490.)

A gyámügyi kötet 737. *lapján az* 1877: *XX. t.-cz.* 213. *§-ához feljegyzendő*:

A vármegye területén levő r. t. városi árvaszékek gyámügyi közigazgatásának a vármegye közigazgatási bizottsági kiküldött általi való megvizsgálása. Konkrét esetben felebbezés tárgyává tétetett a közigazgatási bizottság azon határozata, mely szerint a vármegye területén levő rendezett tanácsu városok árvaszékeinek időnkinti megvizsgálását saját felügyeleti hatáskörében elrendelte s ennek eszközlésével a központi árvaszéki elnököt, esetleg pedig az általa kiküldendő árvaszéki ülnököt bizta meg. A közigazgatási bizottság ezen neheztelt határozatát felülbirálva, a felebbezés kapcsán ezen rendelkezés alapjaul hivatkozás történt az 1887. évi julius hó 26-án 49.276. B. M. szám alatt kelt itteni rendeletre, melylyel kimondatott, hogy az 1877: XX: t.-cz. II. r. V. fejezete értelmében a vármegyei árvaszék, valamint a törvényhatóság területén levő rendezett tanácsu városok, ugyszintén a gyámhatósági jog gyakorlásával felruházott községek árvaszékei a közigazgatási bizottság felügyelete alatt állván, a közigazgatási bizottság e felügyeleti kötelezettségéből kifolyólag jogositva van intézkedni az iránt, hogy az árvaszékek, megvizsgáltassanak, vajjon az ügyvitel, a gyámpénztári kezelés, valamint a gyámpénztári könyv- és számvitel az 1877: XX. t.-cz. és az ezen törvény 197. §-a alapján 1877. évi november hó 11-én 47.046. szám alatt kibocsátott ügyrend és a hivatkozott törvény 287. §-a folytán alkotott szabályrendeletnek megfelelőleg eszközöltetik-e? Tekintettel az 1901: XX. t.-cz. kapcsán

kiadott rendeletekre, melyek az idézett körrendelet alapját megdöntötték: a 49.276/1887. B. M. számu itteni körrendeletet ezennel hatályon kivül helyezem. (B. K. 98.389/911. sz. B. M. körr. 1911. 322.

A gyámügyi kötet 749. lapján az 1877: XX. t.-cz. 279. §-ához feljegyzendő:

Közjegyző mint meghatalmazott. Az 1877 : XX. t.-cz. értelmében a felek **a gyámhatóság előtti eljárásban meghatalmazott** által képviseltethetik magukat, erre azonban nem kényszerithetők és igy a meghatalmazott személyre nézve a képviseltetés perrendszerü feltételei fenn nem forogván, ezen törvény ugyan nem szolgálna akadályul, hogy a fél a gyámhatósági tárgyaláson kir. közjegyző által képviseltethesse magát, — mégis tekintettel az 1874 : XXXV. törvényczikk 55. §-ának azon rendelkezésére, mely szerint a közjegyző jogositva van a hatóságokhoz általában a biróságokhoz pedig nem peres ügyekben beadványokat intézni és tekintettel az ezen törvényt közvetlenül megelőző, egyidőben alkotott 1874 : XXXIV. törvényczikk 38. §-ának azon rendelkezésére, mely szerint az ügyvéd jogositva van az ország valamennyi birósága és hatósága előtt feleket képviselni: kétségtelenül megállapitható, hogy a közjegyző oly korlátlan képviseleti joggal, mint az ügyvéd, nincs felruházva, hanem a hatóságokhoz csupán beadványokat intézhet. Ez alapon az igazságügyminister urral egyetértőleg kijelentem, hogy a kir. közjegyző, illetőleg helyettese magánfeleknek gyámhatóság előtt való képviseletére jogosultsággal nem bir, mert joggal feltételezhető, hogy a törvényhozás a fentebb idézett s egyidőben készült két törvényczikk alkotásakor czéltudatosan járt el, amidőn a kir. közjegyzőt kifejezetten beadányok készitésére korlátolta, ellenben az ügyvédet a felek képviseletére jogosotta fel. (B. M. 110 443/910. B. K. 1911 .62.)

A gyámügyi rész 742. lapján az 1877: XX. t.-cz. 263. §-ához bejegyzendő:

1912 decz. 28. 181,606/1912. B. M. számu körrendelet.

Az 1898: XIX. t.-cz. hatálya alá tartozó birtokosságok vagyonkezelésének a kiskoruak és gondnokoltak érdekében való figyelemmel kisérése.

Az 1898: XIX. t.-cz. hatálya alá tartozó birtokosságok ügy- és vagyonkezelése tekintetében egyes árvaszékek a kiskoruak és gondnokoltak érdekei szempontjából hatáskörüket tullépve intézkedtek, sőt érdemi határozatokat is hoztak.

Hogy pedig ily helytelen gyakorlat gyökeret ne verhessen, de másrészt mert kivánatosnak tartom, hogy az árvaszékek a kiskoruak és gondnokoltak érdekében a szóban levő birtokosságok vagyonkezeléséről lehetőleg gyakran szerezzenek tájékozást s a vagyonkezelés körül tapasztaltakhoz képest teljesitsék törvényszerü kötelességüket, a földmivelésügyi minister uarral egyetértőleg az eljárásra nézve a következő utbaigazitást adom.

Az 1898: XIX. t.-cz. II. Czimének hatálya alá tartozó birtokosságok vagyonkezelése megvizsgálásának joga még abban az esetben is, ha a vagyonkezelésben kiskoruak és gondnokoltak vannak érdekelve, a hivatkozott törvény 61. §-a értelmében a birtokosságoknak vagyonfelügyeleti hatóságát, vagyis a közigazgatási bizottság erdészeti albizottsá-

gát illeti meg, mig viszont a birtokosságok ügy- és vagyonkezelése ellen emelt panaszok elbirálása a törvény 54. §-a értelmében a közigazgatási bizottság plénuma elé tartozik, amelynek határozatai ellen a magyar királyi közigazgatási birósághoz intézendő panasznak van helye és igy e részben az illetékes hatáskör törvényszerüen adva lévén, az árvaszék mint gyámhatóság a szóbanlevő birtokosságok vagyonkezelésének megvizsgálása jogát azért, mert a hatósága alatt állók is érdekelve vannak, törvény szerint nem igényelheti, még kevésbbé jogosult ily ügyekben a döntésre.

Tekintettel azonban arra, hogy a kiskoruak vagy gondnokoltak képviseletére az 1877: XX. t.-cz. 87. §-a értelmében és a 73. §-ban megállapitott felelősséggel a gyám vagy gondnok van hivatva, az árvaszék a vagyonkezelés ellenőrzését a hatósága alá tartozó jogosultakat megillető jog révén akként gyakorolhatja, hogy a birtokosság gyüléseire az érdekelt kiskoruak, vagy gondnokoltak törvényes képviselőjét kiküldi s ennek révén a birtokosság számadásaiba betekintést nyer és egyáltalán az egész ügy- és vagyonkezelést ez uton állandóan figyelemmel kisérheti abból a szempontból, hogy a kiskoruak és gondnokoltak érdekei kellőképen vannak-e megvédve s hogy az ügy- és vagyonkezelés a jóváhagyott erdőgazdasági ügyviteli szabályzat rendelkezéseinek megfelelően történik-e?

Amennyiben a kiskoruak és gondnokoltak törvényes képviselője azt tapasztalná, hogy a birtokosság ügy- és vagyonkezelése sérti a kiskoruak és gondnokoltak érdekeit, joga van a birtokosság gyülésén felszólalni és ha a gyülés határozatait sérelmeseknek tartja, azok ellen panasszal élhet a közigazgatási bizottság plenumához, ennek határozata ellen pedig a magyar királyi közigazgatási birósághoz, vagy pedig a közigazgatási bizottság erdészeti albizottságától, mint a birtokosság vagyonfelügyeleti hatóságától kérheti a birtokosság egész ügy- és vagyonkezelése megvizsgálásának elrendelését, amely e hatásköréből kifolyólag intézkedhetik az iránt, hogy a vagyonkezelés megvizsgálásával megbizott kiküldöttje a szükséghez képest a járási számvevő közremüködését is igénybe vehesse.

A kiküldött eljárása ellen az 1898: XIX. t.-cz. 54. §-a értelmében a törvényes képviselő szintén panasszal élhet.

A gyámügyi kötet 751. *lapján az* 1877: *XX. t.-cz.* 286. §-*ához feljegyzendő:*

Önjogosulttá vált, de ismeretlen helyen egy év óta távollevő egyén gyámhatóságilag kezelt vagyonára vonatkozó intézkedés: 3125/912. B. M. rend. (közölve az 1877: XX. t.-cz. 28. §-ának d) pontja kapcsán fentebb).

A gyámügyi rész 769. lapján a Vm. Gy. U. 4., 28., 34., 38., 42., 43., 48., 60. és 94. §-aihoz beillesztendő:

A vármegyei gyámpénztári nyomtatványminták megváltoztatása és a Gyámpénztári Utasitás némely §-ainak módositása és kiegészitése.

A vármegyei gyámpénztári nyomtatványminták megváltoztatása és a 123.000/1902. B. M. szám alatt kiadott Gyámpénztári Utasitás némely §-ainak módositása és kiegészitése tárgyában a pénzügyminister ur által velem egyetértőleg 131.421/1911. P. M. szám alatt kiadott körrendeletet tudomás végett oly felhivással közlöm, hogy az árvaszék a Gyámpénztári Utasitás 38. és 48. §-aiban megjelölt s az alábbi körrendelet 2., illetőleg 4 pontjai szerint kiegészitett adatokat minden esetben közölje a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőséggel (számvevőségi kirendeltséggel). (B. M. 1912. jan. 14. 189.649. sz. r.)

Melléklet a 189.649/911. B. M. sz.-hoz.

131.421/1911. P. M. számu körrendelet.

A vármegyei gyámpénztáraknak a kir. állampénztárban (adóhivatalokban) való kezeléséről, az árvapénzek gyümölcsöztetéséről és a gyámügyi számvitelről szóló 1912. évi 3600/P. M. (123,000/1902. B. M.) számu Utasitás 4. §-ához csatolt C. mintáju nyilvántartás, 28. §-ához csatolt I. és II. alatti főkönyvi kivonatok és G. minta szerinti számadási mérleg-mintájának a gyakorlati követelmények által megkivánt megváltoztatása és ezzel kapcsolatban ezen Utasitás némely §-ának módositása és kiegészitése válván szükségessé, a m. kir. belügyminiszter urral egyetértőleg a következőket rendelem:

1. Az Utasitás 4. §-ának 6. bekezdése szerint a gyámpénztárban levő pénzintézeti betétkönyvekről és értékpapirokról, valamint az ezekben bekövetkezett változásokról, a szelvények esedékességéről a kir. állampénztár (adóhivatal) pontos nyilvántartást vezet. A megállapitott s jelenleg használatban levő nyilvántartás mintája azonban nem felel meg teljesen az Utasitás rendelkezéseinek, amennyiben abban a pénzintézeti betétekben és érértékpapirokban bekövetkezett változások nyilvántartásáról gondoskodva nincs.

A gyámpénztár őrizetébe vett drágaságoknak (arany, ezüst, ékszerek) külön való nyilvántartására hiányzik az alkalmas minta. Az utasitás 3. §-a szerint ugyanis a drágaságok darabszámát, nemét, minőségét és értékét feltüntető jegyzéket, a drágaságokat tartalmazó csomaghoz kell mellékelni, e csomagot pedig le kell pecsételni. Arról azonban, hogy a lepecsételt csomagban mi van, az ellenőrzés céljaira szükséges nyilvántartást a m. kir. állampénztár (adóhivatal) nem vezet.

Eme hiányon segitendő és avégből, hogy a gyámpénztár őrizetébe vett drágaságok is megfelelően nyilvántartassanak, uj C. mintáju nyilvántartás kiadását határoztam el.

Ennek a nyilvántartásnak vezetésére nézve a következő rendelkezések az irányadók.

A gyámpénztár, illetőleg valamely kiskoru, vagy gondnokolt tulajdonát képező s gyámpénztári őrizetbe vett pénzintézeti betétkönyvek, értékpapirok és drágaságok tulajdonosonkint, de egyszersmind az érték jellemző rövid ismertetésének és számának, valamint a bevételezés időpontjának és a gyámpénztári napló

bevételi tételszámának feltüntetésével nemenkint csoportositva jegyzendők be a nyilvántartásba. Az uj bejegyzések számára az illető folyószám alatt megfelelő helyet kell hagyni s azokat a pénzintézeti betéteket, értékpapirokat és drágaságokat, amelyek folytatólag vétetnek gyámpénztári kezelésbe, a nyilvántartásban a megfelelő helyen folytatólag kell bejegyezni.

Viszont a gyámpénztári kezelésből kiadott értékek, illetőleg a kiadott részösszegek az eredeti bejegyzés olvasható áthuzásával, és a megmaradó összegnek a régi (áthuzott összeg) fölébe jegyzésével, valamint a kiadás időpontjának és a gyámpénztári napló kiadási tételszámának feltüntetésével lesznek kimutatandók.

Az értékpapirokhoz tartozó szelvények esedékességének ideje az erre vonatkozó hasábba azért is pontosan bejegyzendő, hogy az Utasitás 82. §-ának a kamat- és osztalékszelvények beváltására vonatkozó rendelkezései a nyilvántartás alapján betarthatók legyenek.

A nyilvántartásnak a gyámpénztári napló havi eredményével való összehasonlitása és az ezzel kapcsolatos teendők tekintetében az Adóhivatali Utasitás III-ik füzet 12. §-ának rendelkezései az irányadók.

Ezek szerint az Utasitás negyedik §-ának 6-ik bekezdése a következőképen módosul, illetőleg egészittetik ki:

„A gyámpénztárban levő pénzintézeti betétkönyvekről, értékpapirokról és drágaságokról, valamint az ezekben bekövetkezett változásokról, a szelvények esedékességéről a kir. állampénztár (adóhivatal) pontos nyilvántartást vezet."

2. A kiskoruak és gondnokoltak főkönyvének (E. mintáju főkönyvnek) uj mintája szerint felül közepén a kiskoru vagy gondnokolt nevét és lakhelyét, baloldalon a kiskoru születési idejét, 24. életéve elérésének időpontját és az Utasitás 42-ik §-ának rendelkezéséhez képest a betelt régi számalapról való áthozat megjelölését, jobb oldalon a főkönyv könnyebb kezelhetése végett a lapszámot, a gyám vagy gondnok nevét és lakóhelyét, valamint az igen gyakran egynevü kiskoru vagy gondnokolt személyazonosságának kétségtelen megállapitása érdekében a szülők nevét, még pedig az anyánál ennek családi nevét (tehát pl. nem Fekete Lajosné, hanem Kövér Anna), legalól pedig a 42. §. szerint az átvitelre vonatkozó adatokat kell bejegyezni.

A rovatokban az Utasitás 13-ik §-ának rendelkezéseihez képest a számfejtésre vonatkozó adatoknak, továbbá a kamatok kiszámitásának könnyebb ellenőrzése céljából a kiskoruak és gondnokoltak részére az Utasitás 80. §-a szerint megállapitandó tiszta átlagos kamatlábnak bejegyzésére szükséges uj hasábok vannak felvéve. Az eddig használatban volt nyomtatványnak adóslevél hasábja helyett külön „kamatozó" és külön „nem kamatozó magánkötvény" hasáb és az adósok főkönyvére való hivatkozásra szolgáló uj hasáb van a bal — követelés — oldalon beállitva.

A jobb — kifizetés — oldal ugyanezeket a hasábokat öleli

fel, kivéve a kamat és az adósok főkönyvére való hivatkozás hasábjait.

Az 1877: XX. t.-cz. megkülönböztetést tesz a 272. §-ban a leltározás alkalmával talált, vagy időközben a kiskoruak tulajdonába jutott értékpapirok és magánkötvények s a 288-ik §. szerint az összesitett pénzkezelési rendszernél törlesztés feltétele mellett adható kölcsönök, s tehát az ezekről kiállitott adóslevelek között.

Az előbbiek a Gyámpénztári Utasitás 60-ik §-a szerint még összesitett pénzkezelési rendszernél sem jutnak összesitett kezelés alá, tehát mindenkor a kiskoru tulajdonát képezik s az idézett törvény 256-ik §-a szerint a gyámolt, vagy gondnokolt nevére állitandók ki.

Az utóbbiak a gyámpénztár tulajdonát képezik s az Utasitás 59-ik §-a szerint a gyámpénztár nevére állitandók ki, mely viszont a kiskorunak, va yggondnokoltnak az adósa.

Hogy a törvényben és az Utasitásban a gyámpénztár által a kiskoruaknak vagy gondnokoltaknak összesitetten kezelt készpénzéből kölcsön adott tőkékről az odósok által a gyámpénztár, mint hitelező nevére kiállitott adóslevél és a hagyatékban talált, vagy már a kiskorunak vagy a gondnokoltnak gyámpénztári kezelésbe vett pénzéből a gyámhatóság által adott kölcsönről a kiskoru vagy gondnokolt nevére kiállitott magánkötvény között tett helyes megkülönböztetés a főkönyvben is kifejezésre jusson, ezért helyettesittetett a jelenlegi főkönyv adóslevél-rovata, amely az előbbiek szerint nem is fedi a kiskoru vagy gondnokolt tulajdonát képező magánkötvény fogalmát, az uj főkönyvben magánkötvény rovattal.

Tekintettel azonban arra, hogy a magánkötvényen alapuló követelés is aszerint, amint az magánadósoknak adatott még az örökhagyó, illetőleg a kiskoru vagyonát kezelő atya, vagy anya által kamatra kölcsön, vagy pedig a gyámhatóság által a törvény korlátai között az arra jogosultaknak kamat nélkül, — kamatozó és nem kamatozó lehet: a magánkötvény rovata is kétféle, t. i. kamatozó és nem kamatozó magánkötvényre választatott szét.

Ez a szétválasztás még azért is szükséges volt, mert a számadási mérleg is külön tünteti fel a kiskoruak és gondnokoltak ezen követeléseit, és mert az alábbi 4-ik pont szerinti adósok főkönyvével összeköttetésben álló ezen főkönyvben kivánatos az adósok főkönyvében magánkötvény cimén szereplő tartozásnak a kiskoruak és gondnokoltak főkönyvében magánkötvényen alapuló követeléssel való szoros összeköttetését szembetünően és kétséget kizáró módon kifejezésre juttatni.

Ez a magyarázata egyszersmind annak is, hogy mindkét főkönyvben a másik főkönyv adataira hivatkozás történik, amit egyébként az ellenőrzés szempontja is megkövetel.

Amint tehát a kiskoruak és gondnokoltnak másnemü értékkövetelését is tartalmazza az adósok főkönyvének az a kötet- és lapszáma, amelyen ez az érték nyilvántartatik, mindig feltüntetendő.

Ezek folytán az Utasitás 34. §-ának 3-ik és 60. §-ának 2.

bekezdésében használt (adóslevelek" kifejezés „magánkötvények" kifejezéssel helyettesittetik, a 38. §. pedig a következőkkel nyer folytatólagos kiegészitést: „a kiskoru 24. életéve elérésének időpontja", „a törvényes képviselő (gyám, vagy gondnok) neve és lakóhelye", „a kiskoru vagy gondnokolt szüleinek neve."

A 38. §-ban felsorolt s ekként kiegészitett adatokat természetesen az árvaszék közli a számvevőséggel (számvevőségi kirendeltséggel). A most hivatkozott §. szerinti adatok megfelelő kiegészitése iránt a számvevőség (számv. kirendeltség) a vármegye árvaszékéhez minden egyes kiskorura vagy gondoltra nézve külön előterjesztést tenni tatozik.

3. A kiskoruak és gondnokoltak főkönyvének kivonata a főkönyv értékhasábjait tartalmazza, mégis azzal a külömbséggel, hogy a pénzintézeti betét és értékpapir, valamint a kamatozó magánkötvény, tőke és kamat összegeit a kivonat külön-külön tünteti fel. Habár a főkönyvben a pénzintézeti betét és értékpapir, valamint a kamatozó magánkötvény kamatai a tőkével együtt, de külön folyó szám alatt a vonatkozó értékhasábban nyernek elszámolást, főkönyvi kivonatban a tőkének és a kamatnak különkülön való részletezése a kiirás megkönnyitésén kivül azért történik, mert a számadási mérleg is külön részletezi ezeknél az értékeknél a tőkét és a kamatot, a számadási mérleg pedig a főkönyvi kivonatokból és a december havi naplók adataiból készül.

Viszont a számadási mérlegtől eltérően a főkönyvi kivonatban a készpénznek tőke és kamat czimén való részletezése azért szükséges, mert a főkönyvi kivonat készitésénél a tőkét és kamatot külön-külön feltüntető főkönyvből a tőkének és kamatnak külön-külön való kiirása és egyeztetése számbavehető könnyitést okoz.

Ez azonban természetesen nem jelenti azt is, hogy a számadási mérlegbe a készpénztőkét és annak kamatait elkülönitve kell átvezetni.

4. Az adósok főkönyvének (F mintáju főkönyv) uj mintája szerint felül középen az adós nevét és lakóhelyét, baloldalon az ellenőrzés és nyilvántartás szempontjából, az adóslevél (magánkötvény) keltét és az annak zálogjogi bekebelezésére vonatkozó adatokat, valamint az Utasitás 42. §-ának rendelkezéséhez képest a betelt régi számlalapról avló áthozat megjelölését, jobb oldalon a főkönyv könnyebb kezelhetése végett a lapszámot, a jelzálogul szolgáló ingatlan telekkönyvi számát s ugyancsak a nyilvántartás és ellenőrzés szempontjából az ingatlan tüzkár elleni biztositására vonatkozó adatokat kell bejegyezni. Ez az utóbbi bejegyzés azonban nem érinti az ellenőrnek az Utasitás 4. §-ának 4-ik bekezdésében és a pénztárnak a 5-ik bekezdésében körülirt kötelességét s csakis a számvevőség nyilvántartására és ellenőrzésére vonatkozik.

Végül az emlitett minta szerint legalól a 42. §-nak megfelelően az átvételre vonatkozó adatok tüntetendők fel.

A rovatokban az Utasitás 13. §-ának rendelkezéseihez képest a számfejtésre vonatkozó adatoknak, továbbá a jelenlegi kamatozásra vonatkozó hasáb kettéválasztása folytán külön a ka-

matozás kezdetének és külön a kamatlábnak bejegyzésére szolgáló uj hasábok vannak felvéve. Az uj főkönyvi nyomtatványban ezenkivül a tőkének aszerint, amint az a gyámpénztár, vagy a kiskoru vagy gondnokolt követelését képezi: adóslevél, pénzintézeti betét, illetőleg értékpapir, s kamatozó és nem kamatozó magánkötvénynél külön a tőkének, kamatnak és késedelmi kamatnak, a pénzintézeti betétnél pedig, minthogy a pénzintézetnél a kamatok pontos előirása folytán nem fordulhat elő késedelmi kamat, csakis a tőkének és kamatnak részletezésére s végül a kiskoruak és gondnokoltak főkönyvére való hivatkozásra szolgáló uj hasábok vannak a jelenleg használatban levő mintától eltérően a bal — tartozás — oldalon beállitva.

A jobb — lefizetés — oldal, a kamatra vonatkozó adatok s a kiskoruak és gondnokoltak főkönyvére való hivatkozás bejegyzésére szolgáló hasábok kivételével, a most elsorolt többi hasábokra van osztva.

Amennyiben az értékpapirok kamat- és osztalékszelvényeit a 82. §. szerint a pénztár váltja be, a szelvények beváltásából befolyt öszeget a gyámpénztári naplóban kell bevételezni s annak, a tartalékalap javára eső jutalék (61. §.) levonása után fenmaradó részét az érdekelt kiskoru vagy gondnokolt készpénz követelése gyanánt kell a kiskoruak és gondnokoltak főkönyvében előirni.

Fentebb a 2. pontban foglaltaknak megfelelően mindazokban az esetekben, midőn az adós tartozása a kiskorut vagy gondnokoltat illeti meg (tehát az érték nem a gyámpénztár, hanem a kiskoru vagy gondnokolt tulajdona), a kiskoruak és gondnokoltak főkönyvének az a kötet- és lapszáma, amelyen ez az érték ott nyilvántartatik, az odósok főkönyvében mindig feltüntetendő.

Ezek folytán az Utasitás 48. §-a folytatólag a következőkkel egészittetik ki: „Az adóslevél (magánkötvény) kelte és zálogjogi bekebelezésére vonatkozó adat, valamint a jelzálogul szolgáló ingatlan tüzkár elleni biztositását illető valamennyi adat.“

A 48. §-ban felsorolt és ekként kiegészitett adatokat a kölcsön folyósitásakor az árvaszék közli a számvevőséggel (számv. kirendeltséggel).

5. Az adósok főkönyvi kivonata teljesen a főkönyv beosztását követi s mindazokat az adatokat tartalmazza, amelyeket a számadási mérleg magában foglal.

6. Az Utasitás 94. §-ához egyidejüleg kiadott uj számadási mérleg az eddigi mintának beosztását megtartja.

A főkönyvek hasábrendszerének megfelelően azonban szövegében annyiban módosul, hogy a követelési oldalon a 3. és 4. rovatban a kamatozó magánadóslevelek, illetőleg nem kamatozó adóslevelek megjelölés „kamatozó magánkötvények“, illetőleg „nem kamatozó magánkötvények“ megjelölésével, a fedezeti oldalon az 1. rovat pénzintézeti betétkönyvekben, értékpapirokban, gyámpénztári adóslevelekben és kamatozó magánkötvényekben szöveggel, a 2. rovatban pedig „Nem kamatozó magánkötvényekben“ megjelöléssel helyettesittetik.

A fedezeti oldalon alul az Utasitás 98. §-ában részletezett

mellékleteknek, illetőleg a 101. §-ban emlitett kimutatásnak csatolását kell jelezni.

Minthogy a számadási év második felében esedékes kamatok elszámolása körül különböző eljárás van gyakorlatban, az gyöntetüség és a helyes elszámolási mód szempontjából szükségesnek tartom a számvevőségeket (számvevőségi kirendeltségeket) a következőkre figyelmezteti.

A pénzintézeti betétek után a számadási év második felében esedékessé vált kamatokat az illető pénzintézetek vagy kifizetik, vagy — rendszerint — tőkésitik.

A kamatoknak deczember hó 31-én való kifizetését, vagy a tőkésitett kamatoknak a betéti könyvekbe való bejegyzését (Utasitás 73. §.) az árvaszék az illető pénzintézetek által nagyobb nehézség nélkül foganatosittathatja, és igy az illető öszegek naplózása sem ütközik akadályba. Ha pedig ez bármi okból még sem foganatosittatnék, azért a második félévre esedékessé vált kamatok a főkönyvben mégis előirandók és a számadási mérlegben kimutatandók. Vagyis a főkönyvekben mindig az egész számadási évben (két félévben) esedékes kamat előirandó s a számadási mérlegben is az egész számadási évre esedékes kamatot kell ugy a követelési, mint a fedezeti oldalon kimutatni, tekintet nélkül arra, hogy a kamat tényleg lerovatott s naplószerüleg elszámoltatott-e vagy sem.

7. Az Utasitás 43., illetőleg 48. §-a a kiskoruak és gondnokoltak illetőleg az adósok főkönyvének teljes lezárása esetén akkép rendelkezik, hogy a mikor a kiskoruak vagy gondnokoltak gyámpénztárilag kezelt pénzét vagy értékét végleg ki kell adni, illetőleg, ha az adós tartozását teljesen megfizette, a számla lapot lezárás után „Megszünt" jelzéssel kell ellátni.

Minthogy a kiskoruak és gondnokoltak követeléseinek vagy az adósok tartozásainak esetleges hibás megszüntetéséből eredő felelősség megállapitása a számlák ily módon való jelzése mellett évek multán alig lenne lehetséges: szükségesnek tartom a számlapok végleges lezárását és megszüntetését akkép szabályozni, hogy az ilyen megszünt számlalapokat az illető tisztviselő megszünt jelzéssel és kelettel lássa el és a lezárás és megszüntetés helyességét felülvizsgáló számvevőségi főnökkel (kirendeltségi vezetővel) együtt aláirásával is lássa el.

Ehhez képest az Utasitás 43. §-ának utolsó mondata és a 48. §-nak 3. bekezdése a következő rendelkezéssel egészittetik ki: „Ezt a jelzést a lezárást teljesitő tisztviselő keltezi s a számvevőségi főnökkel (kirendeltségi evzetőjével) együtt, ki a lezárás és megszüntetés helyességét felülvizsgálja, aláirásával is ellátja."

8. A főkönyvek egyforma terjedelmének és kezelésük megkönnyitésének érdekében az Utasitás 37. §-ának kiegészitéseül elrendelem, hogy egy-egy főkönyv 100 ivet (300 lapot) foglaljon magában.

Az ezen körrendeletnek közzététele után használatba veendő uj főkönyvek tehát egyenként 1500 ivvel lesznek bekötendők.

9. Tapasztalás szerint a kiskoruak és gondnokoltak követelései és az adósok tartozásai még mindig nagy számban tartat-

nak nyilván a használatba vett gyámpénztári főkönyvek beosztásától sokba elütő régi vármegyei árvakönyvekben, ami a kezelést nehézkessé teszi.

Ezeknek a régi vármegyei árvakönyveknek megszüntetését azzal rendelem el, hogy amenyiben a régi vármegyei árvakönyvekben nyilvántartott koskoruak és gondnokoltak, vagy adósok nagyobb számban (pl. 500) nincsenek, ezek a jelen körrendeletemmel kiadott uj mintáju főkönyvekbe átvezetendők akkép, hogy a régi számlalapok a folyó évi lezárás alkalmával megteltek gyanánt vétetvén, a bevételi és kiadási összegek az Utasitás 42. §-a szerinti eljárás mellett az uj főkönyvnek külön számlalapjaira vitessenek át.

10. A jelen körrendelet 1—6. pontjaiban emlitett nyomtatványoknak, (a kiskoruak és gondnokoltak főkönyve 5. rakt. sz. VI. Kis-Regál; az adósok főkönyve 10. rakt. sz. VI. Kis-Regál; a kiskoruak és gondnokoltak főkönyvének kivonata 53. rakt. sz. VI. Kis-Regál; a C) minta szerinti nyilvántartás a gyámpénztárban levő pénzintézeti betétekről, értékpapirokról és drágaságokról, 54. rakt. sz. VI. Kis-Regál; és végül a számadási mérleg 43. rakt. sz. VII. Nagy-Regál) a m. kir. államnyomdában való előállitása iránt intézkedtem.

Azok megrendelése tekintetében a Pénzügyi Közlöny 1904. évi 30. számában közzétett 1904. évi 3,400/P. M. számu körrendelet határozmányai az irányadók.

A Gyámpénztári Utasitás 4. §-ához csatolt A), B) minta szerinti sorsolási naptár, illetőleg nyilvántartás, valamint 94. §-hoz mellékelt III., VI. jelzésü minták házilag lesznek előállitandók, illetve a használatban levő megfelelő nyomtatványok felhasználásával töltendők ki.

Ezen körrendeletnek az uj mintáju főkönyvek használatba vételére ovnatkozó rendelkezései (2., 4. és 8. pont) a jelenleg vezetett főkönyvek utolsó kötetének beteltekor — a főkönyvi kivonatokra és a számadási mérlegre vonatkozó 3., 5. és 6. pontja az 1911. évi gyámpénztári számadás összeállitásakor — az 1. és 7. pontban foglalt intézkedések azonnal, a 9. pontban foglaltak pedig az ott megjelölt időpontban lépnek hatályba. (B. K. 1912. 19.)

A gyámügyi rész 780. *lapján a Vm. Gy. U.* 36. *§-ához feljegyzendő:*

115.503/910. B. M. A 36. §. csak a birságpénzeknek egyöntetü nyilvántartását szabályozza, de legkevésbé sem érinti a gyámhatóság jogkörét e pénzek kezelése körül, s nem lehet akadálya annak, hogy a birságpénzek rendeltetésük szerint fel ne használtassanak. E szerint tehát a birságpénzeknek a fentidézett törvényczikk keretén belül való novafordítása tárgyában, amennyiben ily irányban vármegyei szabályrendelet az eljárást elő nem irja: Cim a maga hatáskörében van hivatva eljárni és a birságpénzeket az elöljáróság utján osztatja ki az általa kijelölt vagyontalan árvák segélyezésére, vagy kiképzésére. Önként értetődik, hogy a községi elöljáróság is tehet előterjesztést az árvaszékhez a segélyezendőkre nézve, viszont ha szükséges, az árvaszék az elöljáróságot jelentéstételre felhivhatja. (B. K. 1911. 128.)

A gyámügyi kötet 828. lapján a Gy. U. 67. a V. Gy. U. 80. a K. Gy. N. 65. §-ához beillesztendő:

A törvényhatósági és rendezett tanácsu városok, valamint a községek gyámpénztáraiból engedélyezett kölcsönökre vonatkozó törlesztési könyvecskéknek a m. kir. államnyomdánál való beszerzése tárgyában.

A gyámpénztári kölcsönökre vonatkozó törlesztési könyvecskék kibocsátása és beszerzése tárgyában 1904. évi január hó 23-án 81.944/1903. szám alatt kiadott s a Pénzügyi Közlöny 1904. évi 3. számában közzétett körrendeletemben intézkedtem az iránt, hogy a vármegyei gyámpénztári kölcsönökre vonatkozó „Törlesztési könyvecske" (gyámpénztári adósok részére) a m. kir. államnyomda által kinyomattassék és annak előállitása fejében mindazon adóstól, akinek az kiszolgáltatva lesz, négy (4) fillér beszedessék.

Ezen körrendeletem csupán a vármegyei gyámpénztári kölcsönökre vonatkozó törlesztési könyvecskék beszerzési módjára nézve intézkedvén, a m. kir. belügyminister ur által 1909. évi november hó 12-én 110.153. sz. a. velem egyetértőleg kiadott, a Belügyi Közlöny 1909. évi 51. számában közzétett s az alábbi lenyomatban itt is közölt körrendeletével értesitette a vármegyék alispánját, és a törvényhatósági városok polgármestereit, hogy a kérdéses törlesztési könyvecskéket ezentul a városok és önálló gyámpénztárral biró községek is a m. kir. államnyomdánál szerezhetik be darabonkint négy fillér árban.

Nem a pénzügyi ágazathoz tartozó állami hatóság vagy hivatal, vagy magánfél nyomtatvány-megrendelését illetőleg az 1904. évi november hó 5-én 3490. sz. a. kiadott s a Pénzügyi Közlöny ugyanezen évi 30. számában közzétett körrendeletem 19. pontjában foglalt rendelkezés az irányadó.

Az emlitett törlesztési könyvecskék beszerzésének megkönnyitése céljából az eljárást azonban a következőleg szabályozom.

A törvényhatósági és rendezett tanácsu városok, valamint a községek gyámpénztáraik részére szükséges 4. rkt. sz. Kis-Medián jelzéssel kezelt „Törlesztési könyvecske" darabonkinti négy (4) fillér árát a megrendelést megelőzőleg a kerületekre nézve illetékes m. kir. adóhivatalnál fizetik be.

Az adóhivataltól erről nyert hivatalos nyugtát vagy ennek hivatalos másolatát, melynek a hátoldalára vezetendő a megrendelés (a nyomtatványok megrendelése, mennyisége és a megrendelő aláirása s hivatalos pecsétje) minden kisérő irat nélkül beküldetik a m. kir. államnyomda igazgatóságának. (Budapest, I. ker., Vár.)

A befizetett vételár szabályszerü számfejtés után a pénzügyi tárcza „Különféle bevételek" rovata alatt számolandó el.

Az emlitett törlesztési könyvecskékből még rendelkezésre álló készlet elfogytával a nyomtatvány annyiban fog változás alá esni, hogy a cimlapon levő jelenlegi felirás elmarad s azt a kiállitó hatóság vagy hivatal a könyvecske kiállitásakor bélyegző-lenyomatával fogja pótolni. (P. M. 129.455/1910. sz. r. B. K. 1910. 42.)

Örökösödési eljárás.

Az örökösödési eljárásról szóló rész 852; lapján az 1894 ; XVI. t.-cz. 8. §-a után feljegyzendő ;

V. ö. a Szerbiával kötött egyezményt a hagyatékok stb. tárgyában: 1912 : II. t.-cz. 1—10. czikkeit; — a Bulgáriával kötött konzuli egyezménynek a hagyatékokra vonatkozó részét: 1912 : XXVII. t.-cz. 15—22. czikkeit életbeléptető rendelet Szerbiára nézve (1912. febr. 1.) 602/912. M. E., mely az egyezményeket Boszniára és Herczegovinára is kiterjeszti (R. T. 1.); u. igy Bulgáriára nézve (1912. aug. 11.) 4217/912. M. E. (R. T. 713.).

Az örökösödési eljárásról szóló rész 866. lapján a 42. §. második bekezdése, mint hatályát vesztett, törlendő s helyébe beillesztendő:

1912. *LIV. t.-cz.* 27. §. Az örökösödési eljárásról szóló 1894: XVI. t.-cz. 42. §-a második bekezdésének helyébe a következő rendelkezés lép:

Ha az érdekeltek becslést nem kivánnak, ingatlan értékét hatósági adó és becslési bizonyitványnyal igazolt becsérték alapján kell megállapitani.

Ez a §. a polgári perrendtartással együtt fog életbelépni.

Az örökösödési eljárásról szóló rész 872. lapján az 1894: XVI. t.-cz. 54. §-ához.

Távollevő örökös részére kirendelt gondnok az örökösök által önként osztály alá bocsátott dolgokra is kiterjedő osztályos egyezséget köthet. Dr. K. Antal sz-i király közjegyző előterjesztéssel élt az alsóbb foku gyámhatóságoknak az 1894 : XVI. t.-cz. téves magyarázatából keletkezett azon eljárása ellen, mely szerint az esetre, ha a hagyatékban ügygondnok által képviselt távollevő örökös is van érdekelve, az örökösök között létesült, a hagyatéki vagyonon tulterjedő osztályegyezségtől a gyámhatósági jóváhagyás azon indokból tagadtatik meg, mert a távollevő részére az 1894 : XVI. t.-cz. 54. §-a alapján kirendelt ügygondnok csupán a hagyatéki tárgyaláshoz lévén a távollevő képviseletére kirendelve csakis az örökösi nyilatkozat bejelentésére jogosult. A felmerült kérdésre nézve az igazságügyminiszter ur meghallgatása után, további eljárás végett értesitem a közigazgatási bizottságot, hogy a távollevő örökös részére az 1894 : XVI. t.-cz. 54. §-a alapján kirendelt gondnok az örökösök által önként osztály alá bocsátott dolgokra is kiterjedő osztályos egyezséget köthet, és nincs törvényes akadálya annak, hogy a gyámhatóság az ilyen egyezséget, ha azt a gondnokolt érdekében állónak tartja, gyámhatóságilag jóváhagyja. Az 1877 : XX. t.-cz. 87. §-ának második bekezdésében foglaltak szerint a gondnoki képviselet ugyan csupán a vagyonkezeléssel kapcsolatos ügyekre vonatkozik, ez a rendelkezés azonban csakis a távollét miatt már gondnokság alá helyezett egyén gondnokának hatáskörét szoritja meg, de nem érintheti a gondnokság alá nem helyezett távollevő részére az örökösödési eljárás során kirendelt ügygondnok feladatát és képviseleti jogkörét. Sőt az ily ügy-

gondnok-rendelésnek az 1894 : XVI. t.-cz. 64. §-a értelmében az a czélja. hogy a távollevő örökösnek öröködösödési igénye a gyámhatóság által kinevezett gondnok képviselete mellett ugy a gyámhatóság jóváhagyásától függő egyezséggel, mint per uton is elintézhető legyen. Hogy a hagyatéki ügyekben a gyámhatóság által kirendelt gondnok ugyanolyan jogkörrel eljárni jogosult, mint az általa képviselt távollevő gondnokolt, azt, az 1894 : XVI. t.-cz. 58. §-ának második bekezdése és az 55. §. 6. pontja is támogatja, mely az érdekelt örökösök között öröködösödési jogaikra nézve, tekintet nélkül arra, vajjon azok között oly távollevők vannak-e, akik a gyámhatóság által kirendelt gondnok által képviseltetnek, különbséget nem tesz. Ha tehát az idézett törvény szakaszainak az egyenlő elbánás elvére alapitott rendelkezéseivel ellentétben a távollevő gondnoka csupán az öröklési nyilatkozat bejelentésére lenne jogosult tekintve, hogy az öröködösödési eljárásról szóló törvényben ily korlátozás elő sem fordul, a távollevő örökös elesnék mindazon jogoktól és előnyöktől, amelyeket az 1894 : XVI. t.-cz. részére egyébként biztosit. De a fentebb kifejtett álláspontot látszik megerősiteni a m. kir. Curiának 1908. évi április hó 23-án 4437/1907. szám alatt kelt döntése is (l. Grill Döntvénytár XV. k. 611. lap), mely szerint a távollevő örökös részére kirendelt ügygondnok egyezség kötésére jogosult. (B. M. 1912. évi 161,913. sz. r.)

Az öröködösödési eljárásról szóló rész 883. *lapján az* 1894: *XVI. t.-cz.* 71. *§-ának elejére beillesztendő*:

1912: *VII. t.-cz.* 29. §. Az 1894: XVI. t.-cz. 71. §-a a következő rendelkezést tartalmazó első bekezdéssel egészittetik ki:

Ha az örökösök között — ideértve a gyámhatóság alatt álló személyek törvényes képviselőjét is — az osztály létrejön, a kir. közjegyző az osztályt akképen veszi jegyzőkönyvbe, hogy a hagyaték-átadó végzésnek az 1894: XVI. t.-cz. hetedik fejezetében megszabott kellékeit tartalmazza; a közjegyző a jegyzőkönyvből az osztályt tartalmazó szószerinti kivonatot készit annyi példányban, ahány példányban az átadó végzést az érdekelteknek és a hatóságoknak kézbesiteni kell és a kivonatokat az iratokkal együtt bemutatja.

A közjegyző által elkészitett példányokért, ha a hagyaték értéke 200 koronát meghalad (1894: XVI. t.-cz. 117. §. első bekezdés), az 1880: LI. t.-cz. 16. §éában meghatározott irásdij jár.

Ugyane rész 889. *lapján a* 72. *§-hoz beillesztendő*:

1912: *VII. t.-cz.* 30. §. Az 1894: XVI. t.-cz. 72. §-a a következő rendelkezéssel egészittetik ki:

A biróság a közjegyző részéről bemutatott tárgyalási jegyzőkönyvet és kivonatokat megvizsgálja és ha azokat megfelelőknek találja, átadó végzését oly alakban hozza meg, hogy a kir. közjegyző részéről bemutatott hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyvnek és az osztályt tartalmazó jegyzőkönyvi kivonatnak (29. §.) példányaira oly tartalmu záradékot vezet, amely szerint a kir. járásbiróság a hagyatékot az osztály értelmében átadja. A záradék szövege az eset körülményeihez képest szükséges egyéb birói intézkedéssel kiegészithető.

Ha a közjegyző részéről bemutatott kivonatok nem megfelelőek, az átadó végzés fogalmazványát és kiadványait a biróság késziti el. Ebben az esetben a közjegyzőnek az előbbi §. utolsó bekezdésében meghatározott irásdij nem jár.

Az örökösödési eljárásról szóló rész 902. *lapján az* 1894: *XVI, t.-cz,* 94. *§-ában beillesztendő:*

1912. decz. 28. 174.815. B. M. sz. korrend. A hagyatékot képező ingatlanoknak az örökösödési eljárás folyama alatt eladása esetén követendő gyámhatósági eljárás, tekintettel az 1894: XVI. t.-cz. 94. §-ának rendelkezésére.

A királyi biróságok mint hagyatéki biróságok abban az esetben, ha a hagyatékhoz tartozó valamely ingatlan az örökösödési eljárás során az összes örökösök megegyezéséhez képest eladatik, az érdekeltek kérelmére, de a rendszerinti gyakorlat szerint is a hagyatékot átadó végzésben az adás-vétel tárgyát képező ily ingatlan tulajdonjogának közvetlenül a vevő nevére leendő bekebelezése iránt is intézkednek és jogerőre emelkedése után a hagyatékátadóvégzést az adás-vételi szerződés kapcsán, telekkönyvi foganatositás végett átteszik a telekkönyvi hatósághoz az 1894: XVI. t.-cz. 94. §-ának rendelkezése értelmében oly czélból, hogy ez az illeték kiszabásnál is mérvadó legyen.

Az idézett törvényszakasz szerint pedig a beleegyezés abba, hogy az ingatlan az örökhagyó nevéről közvetlenül a vevő tulajdonául kebeleztessék be, a hagyatéki biróság által megadandó, ha — egyebek között — a gyámhatóság a szerződő felek között szereplő kiskoruak, vagy gondnokság alatt állók képviselője által kötött jogügyletet jóváhagyta, avagy pedig a képviselő által meg nem adott hozzájárulást saját hozzájárulásával pótolta.

Ily hagyatéki ügyek gyámhatósági ellátása körül már több izben panasz tárgyává is tétetett azonban az árvaszékek egynémelyikének az az eljárása, hogy a hagyatéki iratok kapcsán bemutatott adás-vételi szerződésnek, valamint a hagyatékot illető egyezségnek és a tárgyalás során létrejött megállapodásoknak gyámhatósági jóváhagyását a vételár teljes befizetésétől teszi az árvaszék függővé, vagy pedig a hagyatéki megállapodásokat és az adás-vételi szerződést gyámhatóságilag jóváhagyja ugyan, de az adásvételi szerződést a jóváhagyási záradékkal nem látja el mindaddig, amig az eladott ingatlanból a gyámhatóság alatt állóra eső vételárat a vevő a gyámpénztárba be nem fizette.

Az árvaszék ily eljárásnak pedig az a következménye, hogy egyfelől a hagyaték, az örökösödési eljárás keretébe szorosan nem tartozó kérdés gyámhatósági rendezéséig, biróilag átadható nem lévén, az abban érdekelt önjoguak igen gyakran jelentékeny joghátrányt szenvedhetnek, amennyiben teljes bizonytalanságban mindaddig várni kénytelenek, amig ez az ügy az árvaszéknél a kiskoruakra, vagy gondnokoltakra nézve rendeztetik, másfelől az adás-vételi ügyletet illetőleg, szükség nélkül és indokolatlanul meghiusittatik az 1894: XVI. t.-cz. 94. §-ában foglalt rendelkezésnek foganatositása is, mert a biróságnak, mint telekkönyvi ható-

ságnak joga lévén az okirat alaki kellékeit vizsgálat tárgyává tenni, a tulajdonjognak közvetlenül a vevőre leendő átirását a nevezett hatóság nem is eszközöltetheti.

Már pedig a gyámhatóság a hagyatéki ügyekben a törvény rendelkezésének megfelelően akkor jár el, ha nemcsak a hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyvben foglalt megállapodások, hanem az örökösödési eljárás során létrejött adásvételi szerződések gyámhatósági ellátása kérdésében is lehetőleg sürgősen dönt, nehogy késedelmes elintézésével az érdekelt feleknek kárt okozzon.

Igaz ugyan, hogy az 1877: XX. t.-cz. 263. §-ának rendelkezéséből az következik, hogy az örökösödési eljárás során is az árvaszék elhatározásánál a kiskoruak és gondnokoltak érdekének első sorban kell előtérbe lépnie, de ez természetesen nem zárhatja ki azt, hogy az esetleg közösen érdekelt önjoguak jogos igényei is figyelembe vétessenek, illetőleg hogy a károsodástól ezek is lehetőleg megkiméltessenek.

Ez azonban oly esetekben, amidőn a vételár a gyámpénztárba be nem fizettetett, vagy pedig amidőn a vételárhátraléknak jelzálogjogi törvényszerü biztositása a szerződésben adva nincs, ugy a kiskoruak, mint az önjoguak érdekeit figyelembe véve, — csakis oly eljárással érhető el, ha a gyámhatóság — amennyiben az adás-vételi jogügylet előnyösségéről, vagy az egyébként felajánlott dologi biztositás elfogadhatóságáról már meggyőződést szerzett, — a vevőt a vételárnak, s esetleg az 1877: XX. t.-cz. 267. §-a rendelkezéséhez képest a vételár kétharmadának a gyámpénztárba való befizetésére, vagy a megfelelő dologi biztositéknak telekkönyvi bekebelezésre alkalmas módon való benyujtására záros (8—15 napi) határidő alatt felhivja.

Mert ha a vevő ezen felszólitásnak a kitüzött határidőben eleget tesz, a szerződés gyámhatósági jóváhagyásának, — amenynyiben egyéb törvényszerü akadály fenn nem forog, — mi sem áll utjában, ellenkező esetben pedig az adás-vételi szerződéstől a gyámhatósági jóváhagyás megtagadtatván, a szerződés mint ezidőszerint tárgytalan a hagyatéki iratokkal együtt a hagyatéki birósághoz tétetik át.

Ez az eljárás minden más eljárásnál rövidebb, de az egyedüli is, amely a törvény rendelkezéseinek és a kiskoruak, vagy gondnokoltak érdekeinek is megfelel amellett, hogy az örökösödési eljárásnak a nagykoruakra nézve is kivánatos mielőbbi befejezését a biróságnál sem hátráltatja, mert épen a nagykoruaknak és a vevőnek sokszor panaszolt érdekében áll mindenekelőtt, hogy a gyámhatósági jóváhagyás minél előbb megadassék illetőleg az adásvételi szerződés ennek megfelelően záradékoltassék.

Ha komoly és anyagilag kifogástalan a vevő, akkor ez magától értődő dolog, ha pedig nem az: elfogadása a gyámhatóság részéről sem a kiskoruak vagy gondnokoltak érdekei szempontjából, sem pedig az árvaszéknek saját személyi (fegyelmi) és kártéritési felelősségére való tekintetből sem kivánatos.

A szóban levő kérdésben is az árvaszékek részéről követett ingadozó eljárás megszüntetése mellett a jogegység megóvá-

sával a jogbiztonságot előmozditani kivánom, midőn a magyar királyi igazságügyi miniszter urral egyetértőleg és pedig a szerződő felek magánjogi érdekeinek és ezzel kapcsolatban az árvaszék felelősségének figyelembevételével is, nyomatékosan figyelmeztetem az árvaszéket, hogy mint azt fentebb kifejtettem, oly hagyatéki ügyek gyámhatósági ellátása körül, amidőn az örökösödési eljárás során a hagyatékhoz tartozó valamely ingatlan eladatik, de a vételár a gyámpénztárba be nem fizettetett, vagy a megfelelő dologi biztosíték még nem adatott, a gyámhatóság akkor jár el a törvény rendelkezéseinek és a kiskoruak és gondnokoltak, de az önjogu szerződő felek érdekeinek is megfelelően, ha a vevőt záros határidő (8—15 nap) alatt a kiskoruakra, vagy a gondnokoltakra eső vételárnak a gyámpénztárba való befizetésére, vagy megfelelő zálogjogi biztositásra felhivja azzal, hogy a befizetés, vagy a biztosíték nyujtásának elmaradása esetén az adás-vételi jogügyletet a hagyaték során létrejött megállapodásoknak elbirálása kapcsán nem fogja jóváhagyni és ehhez képest az adás-vételi szerződést mint ezidőszerint tárgytalant, jóváhagyási záradékolás mellőzésével fogja a hagyatéki iratokkal együtt a hagyatéki birósághoz áttenni, mely esetben pedig az 1894: XVI. t.-cz. 94. §-a a rendelkezéseinek alkalmazása teljesen elesik.

Természetszerüleg az ingatlan vételárának esetleges hátralékára a törvényes korlátok között (1877: XX. t.-cz. 267. §.) maga az eladott ingatlan is biztositékul szolgálhat, s ily esetben a vételárhátralék a vevő részéről már a szerződésben adható bekebelezési engedély alapján telekkönyvileg biztositandó.

Ez az eljárás annál kevésbbé adhat aggályra okot, mert, ha a vevő a hátralékos 1/3 vételárat le nem fizeti s a biztositékul szolgáló ingatlant el kell árverezni, az ingatlan az 1908: XLI. t.-cz. 26. §-ának rendelkezése értelmében minőségéhez képest a kikiáltási ár ½, illetőleg 2/3-án alul el nem adható, ez az érték pedig a kiskorunak vagy gondnokoltnak a vételár 1/3 részét kitevő követelését és annak járulékait mindenkor meghaladja.

Az árvaszék a szerződést ily esetben is, azonnal jóváhagyhatja, és pedig annál inkább, mert az árvaszék már azon előzetes eljárás keretében, mellyel magának az adásvételi ügyletek elfogadhatóságáról szerez meggyőződést, egyuttal arról is tájékozódást szerezhet, hogy az ingatlan a vételárhátralék törvényszerü fedezetéül szolgálhat-e?

Mindez pedig nem érinti az árvaszéknek az 1877: XX. t.-cz. 190. §-ában biztositott azt a függetlenségét, hogy az árvaszék az illetékessége alá tartozó ügyekben saját felelőssége mellett önállóan müködik, de különösen nem érintheti a 116,228/1904. B. M. sz. alatt kiadott körrendeletet azon részében sem, hogy ha a vevő elég biztositékot, illetőleg az ingatlan kell fedezetet nyujt, ez esetben az árvaszék az adás-vételi szerződést, a vételár befizetésére való tekintet nélkül azonnal jóváhagyhassa és az iratokat a hagyatéki birósághoz haladéktalanul áttehesse, a még be nem folyt vételár biztositása iránt zálogjogi bekebelezés által intézkedhessék. (Telekkönyvi rendtartás 130. §. c) pont.)

Az örökösödési eljárásról szóló rész 912. lapján az 1894: XVI. t.-cz. 113. §-ához feljegyzendő:

L. az 1894 : XVI. t.-cz. 8. §-ához tett jegyzetet fentebb.

Az örökösödési eljárásról szóló rész 920. lapján az 1894: XVI. t.-cz. 124. §-ába hatodik bekezdésül bejegyzendő:

A közjegyzői dij és költség lefizetését rendelő végzés ellen beadott felfolyamodásnak nincs halasztó hatálya a behajtás és a kielégitési végrehajtás elrendelésére és foganatositására.

Ugyane §. hetedik bekezdése, mint hatályát vesztett, törlendő s helyébe beillesztendő:

1912: *LIV. t.-cz.* 27. §. az 1894: XVI. t.-cz. 124. §-a hetedik bekezdésének helyébe a jövetkező rendelkezés lép:

A felfolyamodás felett másodfokban a kir. törvényszék, harmadfokban a kir. Curia határoz. (Ez a bekezdés a polgári perrendtartással együtt fog életbelépni.)

Az örökösödési eljárásról szóló rész 922. lapján az 1894 : XVI. t.-cz. 126. §-ához beillesztendő:

A m. kir. igazságügyminiszter 1/1913. I. M. számu rendelete, az örökösödési eljárásról szóló 1894. évi XVI. törvényczikknek és az 1912. évi VII. t.-cz. VI. fejezetének életbeléptetéséről Fiume városában és kerületében.

Az örökösödési eljárásról szóló 1894. évi XVI. t.-cz. 126. §-ának második bekezdésében és az egyes igazságügyi szervezeti és eljárási szabályok módositásáról szóló 1912. évi VII. t.-cz. 37. és 38. §-ában kapott felhatalmazás alapján a m. kir. belügyminiszterrel egyetértve a következőket rendelem:

1. §. Az örökösödési eljárásról szóló 1894. évi XVI. t.-cz., valamint az egyes igazságügyi szervezeti és eljárási szabályok módositásáról szóló 1912. évi VII. t.-cz. VI. fejezete (29. és 30. §-a) Fiume városában és kerületében a jelen rendelet 2—21. §-aiban foglalt módositásokkal 1913. évi október hó 1-ső napján lépnek életbe.

2. §. Járásbiróság alatt addig, mig Fiume városára és kerületére kir. járásbiróságot nem szerveznek, a fiumei egyesbiróságot kell érteni.

Községi elöljáróság alatt a fiumei városi tanácsot,

közgyám alatt a fiumei városi tanácsot, vagy kiküldöttjét,

egyéb községi közegek (községi jegyző, körjegyző, halottkém) alatt a megfelelő fiumei városi közegeket.

a község területe alatt Fiume városának és kerületének

3. §. Ahol az 1894. évi XVI. t.-cz. általánosságban, a szakasz külön idézése nélkül, a polgári törvénykezési rendtartásra vagy az 1881. évi LIX. t.-czikkre hivatkozik, addig, mig Fiume városában és kerületében a magyar polgári perrendtartás életbe nem lép, az ott érvényes polgári törvénykezési eljárási szabályokat alkalmazni.

A végrehajtási eljárásról szóló 1881. évi LX. t.-czikknek

azokat a §-ait, amelyekre az 1894. évi XVI. t.-cz. hivatkozik, a végrehajtási eljárásra vonatkozó törvényeket Fiume városában és kerületében életbeléptető 1913. évi március 25-én 3. I. M. szám alatt kelt rendeletnek megfelelő értelemben kell alkalmazni.

4. §. Az 1877. évi XX. t.-cz. 28. §-a és e §. egyes pontjai helyett, amelyeket az 1894. évi XVI. t.-cz.2. §-ának 1. pontja, 15. §-ának 2. pontja, valamint 36. §-ának utolsóelőtti és utolsó bekezdése idéznek. Fiume városában és kerületében az osztrák polgári törvénykönyv 273., 275., 276. és 279. §-ainak megfelelő rendelkezését kell alkalmazni.

Az 1877. évi XX. t.-cz. 258. §-a, amelyet az 1894. évi XVI. t.-cz. 15. §-ának 3. pontja idéz, de továbbra is fenmarad Fiume városában és kerületében az a gyakorlat, hogy elmebetegek részére gondnokság alá helyezésükig és a végleges gondnok kirendeléséig a gyámhatóság ideiglenes gondnokot rendel.

5. §. Ügyvéd vagy kir. közjegyző elhalálozásának esetében az 1894. évi XVI. t.-cz. 17. §-ában megszabott értesitést a fiumei kir. törvényszék elnökéhez kell intézni.

6. §. Az 1874. évi XXXV. t.-cz. 85. §-a helyett, amelyet az 1894. évi XVI. t.-cz. 29. §- nak utolsóelőtti bekezdése idéz, az 1889. évi deczember hó 27. napján 47.220. szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet (1889. R. T. 2271. lap) 83. §-át kell alkalmazni.

7. §. Az 1877. évi XX. t.-cz. 17. és 102. §-a helyett, amelyeket az 1894. évi XVI. t.-cz. 49. §-ának első bekezdése idéz, Fiume városában és kerületében az osztrák polgári törvénykönyv 230. §-át kell alkalmazni.

8. §. Az 1894. évi XVI. t.-cz. 52. §-ának első és második bekezdését a következő szövegben kell alkalmazni:

„A tárgyalás a körülményekhez képest a közjegyző székhelyén vagy a helyszinén tartandó meg.

Ha azonban valamely körülmény következtében szükséges, hogy egyes adatokat, amelyeknek a hagyatéki tárgyalásra befolyásuk van, a helyszinén szerezzenek be, a tárgyalás minden esetre a helyszinén tartandó meg."

Az 1886. évi VII. t.-cz. 34. §-a helyett, amelyet az 1894. évi XVI. t.-cz. 52. §-ának harmadik bekezdése idéz, az 1889. évi deczember hó 27-én 47.220. szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 126. §1át kell alkalmazni.

9. §. Az 1894. évi XVI. t.-cz. 54. §-ának második, a 83. §-ának második és 100. §-ának második bekezdése olykép módosul, hogy az ott emlitett hirdetményt nemcsak az állam hivatalos lapjában, hanem Fiume városának és kerületének hivatalos lapjában is egyszer közzé kell tenni.

10. §. Az 1894. évi XVI. t.-cz. 68. §-a további rendelkezésig Fiume városában és kerületében nem nyer alkalmazást; a 68. §-ra vonatkozó hivatkozások tehát az 1894. évi XVI. törvényczikknek Fiume városa és kerülete részére megállapitott 72., 76. és 116. §-ából kimaradnak.

11. §. Az 1894. évi XVI. t.-cz. 70. §-ának második és harmadik bekezdését a következő szövegben kell alkalmazni:

„Ha ez alapon — szükség esetében a gyámhatóság jóváhagyásával — a kérdés nem rendezhető és a tényleges birtoklás igazolva van, a hagyatéki biróság az igénylő harmadik személyt utasitja, hogy az e tárgybeli végzés kézbesitésétől számitandó 30 napi zárhatáridő alatt keresetet inditson az örökösök ellen az ingatlan tulajdoni joga iránt és a kereset megindítását a hagyatéki biróságnál a zárhatáridő lejártától számitott 8 nap alatt igazolja, mert különben az ingatlan át fog adatni az örökösöknek. Az e tárgyban hozott végzést az igénylő háznépének is lehet kézbesiteni, ha pedig háznépe nincsen, hirdetmény kibocsátása nélkül ügygondnok nevezendő részére és a végzés ennek kézbesitendő.

Ha az igénylő a zárhatáridő alatt a kereset megindítását nem igazolja, az ingatlan hivatalból adandó át az örökösöknek. Ha pedig a megindított per az igénylő jogerejü elutasitásával végződik, ennek a körülménynek igazolása esetén az átadás bármelyik érdekelt fél kérelmére rendelendő el."

12. §. Az 1912. évi VII. t.-cz. 29. §-a, amely az 1894. évi XVI. t.-cz. 71. §-át kiegésziti, olykép lép életbe, hogy 1880. évi LI. törvényczikknek ott idézett 16. §-a helyett az 1889. évi deczemben 27-én 47.222. szám alatt kiadott igazságügyminiszteri rendelet 210. §-át kell alkalmazni.

13. §. Az 1894. évi XVI. t.-cz. 71. §-ának eredeti második bekezdését az 1877. évi XX. t.-cz. 198. §-ára való hivatkozás mellőzésével kell alkalmazni.

Az 1894. évi XVI. t.-cz. 71. §-ának hátulról számitott harmadik bekezdését a következő szövegben kell alkalmazni:

„Ha a kiskoruak és gondnokság alatt állók személyére nézve illetékes gyámhatóságot a hagyatéki tárgyalás során nem lehetett kipuhatolni, vagy ha a kiskorunak vagy gondnokság alatt állónak illetékes gyámhatósága az országon kivül van, az iratok a fiumei számhatósághoz teendők át."

14. §. Az 1894. évi XVI. t.-cz. 81. §-a nem nyer alkalmazást. (1894. évi XVI. t.-cz. 129. §.) A 81. §-ra vonatkozó hivatkozás tehát az 1894. évi XVI. t.-cz.-nek Fiume városa és kerülete részére megállapitott 72. és 127. §-aiból kimarad.

15. §. Az 1894. évi XVI. t.-cz. 97. §-ának utolsóelőtti bekezdésében, valamint 102. §-ának második és harmadik bekezdésében az özvegyi jogra vonatkozólag foglalt intézkedések Fiume városában és kerületében nem nyernek alkalmazást és helyükbe e törvény 129. §-ának második bekezdésében foglalt rendelkezés lép.

16. §. Az 1894. évi XVI. t.-cz. 97. §-ának utolsóelőtti bekezdésében „végrehajtó" helyett a „hagyatéki biróság kiküldöttje" értendő; e §. utolsó bekezdése pedig nem nyer alkalmazást.

17. §. Az 1894. évi XVI. t.-cz. 117. §-ának I. részében meghatározott dij talány illeti meg a kir. közjegyzőt nemcsak abban az esetben, ha Fiume városában akkor is, ha az alközségekben tartják a hagyatéki tárgyalást. Az idézett §. II. részében meghatározott dijátalány egyáltalában nem nyer alkalmazást, de abban

az esetben, ha a tárgyalás a biróság rendeletére a helyszinén tartandó meg, a dijátalányon felül a kir. közjegyző részére kocsidijat is kell megállapitani.

Az 1894. évi XVI. t.-cz. 117. §-ából a II. rész kihagyása következtében elmaradnak az 1894. évi XVI. törvényczikknek Fiume városa és kerülete részére megállapitott 119. és 120. §-aiból a 117. §. II. részére vonatkozó hivatkozások.

16. §. Az 1880. évi LI. t.-cz. helyett, amelyet az 1894. évi XV. t.-cz. 119. §-a idéz, az 1889. évi deczember 27-én 47.220. szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet XV. fejezetét, az 1880. évi LI. t.-cz. 26. §-a helyett pedig a most idézett rendelet 218. §-át kell érteni.

19. §. Az 1894. XVI. t.-c. 128. §-a Fiume városában és kerületében nem nyer alkalmazást.

20. §. Az 1913. márczius 1-től kezdve hatályukat vesztik Fiume városában és kerületében mindazok a jogszabályok, amelyek a jelen rendelet értelmében ott életbeléptetett törvényekben szabályozott kérdésekre vonatkoznak.

Hatályukat vesztik különösen:

1. az 1854. évi augusztus hó 9-én kibocsátott nyilt parancscsal hatályba léptetett perenkivüli eljárásnak az örökösödési eljárásra vonatkozó rendelkezései, jelesül a hagyatékok tárgyalására vonatkozó 20—180. §-ai;

2. az 1853. évi február hó 16-án kibocsátott nyilt parancscsal hatályba léptetett birói illetékességi szabályoknak 75—80. §-ai;

3. a kir. közjegyzőkre vonatkozó 1874. évi XXXV., 1880. évi LI. és 1886. évi VII. t.-cz.-nek Fiuméban való hatályba léptetése tárgyában az 1889. évi deczember hó 27-én 47.220. szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 121. §-ának az örökösödési eljárásra vonatkozó rendelkezései, valamint 122., 123. és 216. §-ai. a

21. §. A gyámsági és gondnoksági ügyekre nézve Fiume városában és kerületében fennálló törvények és szabályok a törvényhozás további intézkedéséig érvényben maradnak azzal a kiegészitéssel, hogy:

1. gondnokságnak van helye a születendő végrendeleti utóhagyományos képviseletére is, és mindennek a gondnokságnak, mind a születendő végrendeleti utóörökös, mind pedig általában a méhmagzatt gondskságának elrendelése és a gondnok kirendedése is a gyámhatóság hatáskörébe tartozik;

2. a gyámhatóság a halálesetfelvétel beérkezte után a hatósága alá tartozó érdekeltek törvényes képviseletének kérdésében intézkedik és a törvényes képviselőt a szükséghez képest az örökösödés eljárásban reá váró tennivalók tekintetében a megfelelő utasitással látja el;

3. a gyámhatóság abban az esetben, ha a halálesetfelvétel kijavitását, vagy a más községben levő hagyatéki javak leltározását látja szükségesnek, ez iránt a hagyatéki bírósághoz fordul.

22. §. A fiumei kir. törvényszék felállitása s hatóságának ideiglenes szabályozása tárgyában 1871. évi szeptember hó 14-én 3870. M. E. szám alatt (1781. évi R. T. 274. l.) kibocsátott rendelet 9. §-ában a bíróküldésre, 10. §-ában az illetékességi összeütközések elintézésre megállapitott rendelkezéseket örökösödési ügyekben is alkalmazni kell.

Az örökösödési eljárásról szóló rész 973. lapján a 43194/95. sz. r. IX. fejezetéhez beillesztendő:

A m. kir. belügyi és igazságügyi miniszterek 1910. decz. 15. 24.658. I. M. számu rendelete

az örökösödési eljárásról szóló 1894 : XVI. törvényczikk végrehajtása iránt 43.194/1895. I. M szám alatt kiadott belügyi és igazságügyi miniszteri rendeleteknek a külföldiek hagyatékára vonatkozó kiegészitése tárgyában.

Az örökösödési eljárásról szóló 1894 : XVI. törvényczikk végrehajtása tárgyában 1895. évi 43.194. I. M szám alatt kiadott belügyi és igazságügyi miniszteri rendelet IX. fejezetében a külföldiek hagyatéka tekintetében foglalt különös intézkedésekre vonatkozó szabályok kiegészitéseül, a 94. §. után, a m. kir. pénzügyminiszterrel egyetértve, a következő uj rendelkezések vétetnek fel:

Oly külföldi hagyatéki ügyében, akinek ingó hagyatéka az 1894: XVI. törvényczikk 107. §-a értelmében a külföldi biróságnak vagy más hatóságnak kiadandó, a biróság az idézett törvény 108. §-ában jelzett hirdetmény kibocsátásával egyidejüleg a hagyatéki leltárnak s esetleg egyéb szükséges iratoknak másolatát megküldi a magyar királyi adóhivatalnak, Budapesten a magyar királyi központi dij- és illetékkiszabási hivatalnak s azt felhivja hogy az örökösödési illetéket 14 nap alatt szabja ki, a fizetési meghagyást pedig a bírósággal közölje.

A biróság a fizetési meghagyást az 1895. évi 43.194. I. M. számu rendelet 94. §-ában jelzett konzuli hatóságnak megküldi s azt értesiti, hogy a biróság csak az örökösödési illetéknek és járulékainak kielégitése vagy biztositása, vagy visszatartása után adhatja ki a hagyatékot. A biztositandó összeg készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban teendő le (1894 : XVI. t.-cz. 109. §.), vagy pedig, amennyiben a hagyatéki tárgyak közt készpénz vagy óvadékképes értékpapirok vannak, a biztositandó összeg a konzuli hatóság kivánatára a hagyatékból visszatartandó.

Az örökösödési illetéknek biztositásáról az illető magyar királyi központi dij- és illetékkiszabási hivatal, — az örökösödési illeték kifizetéséről pedig a biróság értesitendő.

Ezek a rendelkezések csak annyiban nyernek alkalmazást, amennyiben fennálló nemzetközi szerződés más intézkedést nem tartalmaz, vagy annak intézkedéséből, vagy a tényleg fennálló viszonosságból más nem következik.

Örökbefogadás.

Az örökbefogadásról szóló rész 839. lapján. Az örökbefogadás megszüntetése c. a. bejegyzendő.

Jogi szempontból nincs akadálya annak, hogy az örökbefogadási szerződés felbontása iránt kötött szerződés gyámhatóságilag jóváhagyathassék; mert az örökbefogadottat az örökbefogadókkal szemben esetleg tartási kötelezettség is terhelheti és igy az örökbefogadás felbontása viszteher nélküli joglemondásnak nem tekinthető (1877 : XX. t.-cz. 113. §.); az örökbefogadás által étesitett kapocs pedig elsősorban érzelmi, ugy hogy annak kényszerü fentartása az örökbefogadottnak sem feltétlenül érdeke. A felbontás gyámhatósági jóváhagyásának tehát nincs ugyan törvényes akadálya, azonban a gyámhatóságoknak e kérdés elbirálásánál, és pedig az 1877 : XX. t.-cz. 263. §-a értelmében is a kiskoru érdekeit nem lehet szem elől téveszteniök. (B. M. 1911. évi 172.822. sz. r. B. K. 209.)

Közegészségügy.

A Közegészségügyi I. kötet 5. lapján Eltiltott szerek közé bejegyzendő: Acetan nevü szer és egyáltalában a hangyasavnak élelmi és élvezeti szerek készitésére és eltarthatóbbá tételére (konzerválására) való használata. (B. M. 1913. február 13. 8249. sz. körrend.)

A közegészségügyi I. kötet 9. lapján Vöröskereszt czim alá beillesztendő:

1911: XX. törvényczikk a hadrakelt seregek sebesültjei és betegei sorsának javitása végett Genfben kötött egyezmények beczikkelyezéséről.

(Szentesitést nyert 1911. szept. 14. A nemzetközi egyezményre vonatkozó megerősitő okirat 1908. márcz. 27. Bernben tétetett le. Kihirdettetett 1911. szept. 8.)

1. §. A hadrakelt seregek sebesültjei és betegei sorsának javitása végett Genfben 1906. évi julius hó 6-án és 1864. évi augusztus hó 22-én kötött egyezmények az ország törvényei közé iktattatnak.

2. §. Az e törvény végrehajtása czéljából szükséges intézkedések megtételével a m. kir. ministerium bizatik meg.

3. §. Az 1906. évi julius hó 6-án Genfben kötött egyezmény szövege a következő.

ELSŐ FEJEZET.

Sebesültek és betegek.

1. czikk. A katonákat és hivatásuknál fogva a hadsereghez tartozó más személyeket, ha megsebesültek vagy megbetegedtek, annak a hadviselő félnek, amely őket hatalmában tartja, kimélnie és ápolnia kell, tekintet nélkül állampolgárságukra.

Még akkor is, ha a hadviselő fél kénytelen a betegeket vagy a sebesülteket ellenfelének átengedni, velük kell hagynia ápolásuknál való közremüködés végett egészségügyi személyzetének és felszerelésének egy részét, amennyire ezt a katonai szempontok megengedik.

2. czikk. Valamely hadseregnek a másik hadviselő fél hatalmába került sebesültjei vagy betegei — az előbbi czikk értelmében őket megillető ápolás fenntartása mellett — hadifoglyok és a nemzetközi jognak a foglyokra vonatkozó általános szabályait rájuk is alkalmazni kell.

Mindazonáltal szabadságukban áll a hadviselő feleknek, hogy egymás közt a sebesült vagy beteg foglyokra oly kivételes vagy kedvezményes kikötéseket állapítsanak meg, amilyeket czélszerünek tartanak; jogukban áll, nevezetesen, megegyezni abban:

Hogy ütközet után kölcsönösen kicserélik a csatamezőn hagyott sebesülteket;

hogy azokat a sebesülteket és betegeket, akiket foglyokként megtartani nem akarnak, hazájukba visszaküldik, miután őket elszállitható állapotba juttatták vagy a gyógyulás bekövetkezett;

hogy valamely semleges államnak szolgáltatják át, ha az ebbe beleegyezik, az ellenfél sebesültjeit és betegeit azzal a kötelezettséggel, hogy őket az ellenségeskedések befejeztéig saját határain belül kell tartania.

3. czikk. Minden ütközet után köteles a csatamezőt elfoglaló fél megtenni az intézkedéseket oly czélból, hogy a sebesülteket felkutassák és ugy ezek, valamint a halottak a fosztogatástól és a bántalmazástól megóvassanak.

Őrködnie kell a fölött, hogy a halottak eltemetését vagy elhamvasztását holttetemeiknek beható vizsgálata előzze meg.

4. czikk. Mindegyik hadviselő fél a halottaknál talált és személyazonosságuk megállapitására szolgáló jegyeket vagy iratokat, ugyszintén az összeszedett sebesültek vagy betegek létszámkimutatását átküldi, mihelyt lehetséges, azok hazájának vagy hadseregének hatóságaihoz.

A hadviselő felek kölcsönösen közlik egymással a hatalmukban levő sebesültek és betegek sorában előforduló internálásokat és változtatásokat, valamint a kórházakba való befogadásokat és elhalálozásokat. A személyes használatra szolgáló tárgyakat, értékeket, leveleket stb., amelyek a csatamezőn találtattak, vagy amelyeket az egészségügyi intézetekben vagy alakzatokban elhalt sebesültek vagy betegek hátrahagytak, a hadviselő felek össze fogják gyüjteni avégből, hogy azokat az érdekelt felek részére saját országuk hatóságai utján kiszolgáltassák.

5. czikk. A katonai hatóság a lakosságnak könyörületes buzgalmához fordulhat oly czélból, hogy ellenőrzése mellett a hadseregek sebesültjeit vagy betegeit összeszedjék és ápolják és azoknak a személyeknek, akik erre vállalkoznak, különös védelmet és bizonyos mentességeket nyujthat.

II. FEJEZET.

Az egészségügyi alakzatokról és intézetekről.

6. czikk. A hadviselő felek a mozgó egészségügyi alakzatokat (t. i. azokat, amelyek a hadrakelt sereget kisérni hivatvák), valamint az állandó egészségügyi intézeket kimélni és támogatni fogják.

7. czikk Az egészségügyi alakzatokat és intézeteket megillető támogatás megszünik, ha azokat az ellenségnek ártó müveletekre használják fel.

8. czikk. Nem tekinthető oly természetünek, hogy az egészségügyi alakzatot vagy intézetet a 6. czikkben biztositott támogatástól megfoszsza:

1. Az a tény, hogy az alakzat vagy intézet személyzete fel van fegyverezve és hogy fegyvereit saját védelmére vagy saját betegeinek és sebesültjeinek védelmére használja;

2. az a tény, hogy fegyveres betegápolók hiányában, az illető alakzatot vagy intézetet szabályszerü parancscsal ellátott őrkülönitmény vagy őrök őrzik;

3. az a tény, hogy az illető alakzatban vagy intézetben oly fegyverek vagy töltények találhatók, amelyeket a sebesültektől szedtek el és amelyek az illetékes szolgálati ágnak még nem adattak át.

III. FEJEZET.

A személyzetről.

9. czikk. A kizárólag a sebesültek és betegek felszedésére, elszállitására és gondozására, valamint az egészségügyi alakzatok és intézetek igazgatására rendelt személyzetet, továbbá a hadseregekben alkalmazott lelkészeket minden körülmények között kimélni és támogatni kell; ha ily személyek az ellenség kezeibe kerülnek, nem szabad velük ugy bánni, mint a hadifoglyokkal.

Ezeket a határozatokat az alakzatoknak és intézeteknek arra az őrségi személyzetére is alkalmazni kell, amelyről a 8. czikk 2. pontjában volt szó.

10. czikk. Az előbbi czikkben emlitett személyzettel egyenlő elbánás alá esik a saját kormányuk által kellőleg elismert és felhatalmazott önkéntes segitő egyesületeknek személyzete, amely a hadseregnek egészségügyi alakzataiban és intézeteiben alkalmazva van, feltéve, hogy a nevezett személyzet a katonai törvények és szabályzatok alatt áll.

Akár béke idején, akár az ellenségeskedések megkezdésekor vagy azok folyamata alatt, de mindenesetre a tényleges alkalmazás előtt mindegyik állam köteles közölni a másikkal azoknak az egyesületeknek nevét, amelyeket felhatalmazott arra, hogy saját felelősségére a hadseregek hivatásos egészségügyi közegeinek segédkezet nyujtsanak.

11. czikk. Valamely semleges országban elismert egyesület csak abban az esetben ajánlhatja fel valamelyik hadviselő fél részére személyzetének és alakzatainak segitségét, ha saját kormánya abba beleegyezik és arra magától a hadviselő féltől felhatalmazást nyer.

Az a hadviselő fél, amely ily segitséget elfogadott, köteles erről annak bárminemü alkalmazása előtt ellenfelét értesiteni.

12. czikk. A 9., a 10. és a 11. czikkben megjelölt személyek, ha az ellenség hatalmába kerültek, ennek vezetése alatt folytatják müködésüket.

Ha közremüködésük többé már nem nélkülözhetetlen, vissza kell őket küldeni hadseregükhöz vagy hazájukba oly időben és oly utvonalon, amikor és amerre a katonai követelményekkel összefér.

Ekkor elvihetik magukkal azokat a vagyontárgyakat, eszközöket, fegyvereket és lovakat, amelyek őket magántulajdonul megilletik.

13. czikk. Az ellenség a 9. czikkben megjelölt személyzetnek arra az időre, amig hatalmában van, ugyanazokat az illetményeket és ugyanazt a fizetést biztositja, amelyet saját hadseregében a hasonló rangu személyzetnek ad.

IV. FEJEZET.

A felszerelésről.

14. czikk. Ha a mozgó egészségügyi alakzatok az ellenség hatalmába kerülnek, megtartják felszerelésüket, ideértve a fogatokat is, bármilyen legyen is a szállitási eszköz és a vezető személyzet.

Az illetékes katonai hatóságnak azonban jogában áll, hogy ezeket a sebesültek és betegek gondozására felhasználhassa; a felszerelés visszaszolgáltatása ugyanazon feltételek mellett történik, amelyek az egészségügyi személyzetre vonatkozólag előirják és amennyiben lehetséges, ugyanazon időben is.

15. czikk. Az állandó intézetek épületeire és felszerelésére a háboru törvényei irányadók, de azokat rendeltetésüktől mindaddig nem lehet elvonni, amig a sebesültek és betegek részére szükségesek.

A hadmüveleteket végző csapatok parancsnokai azonban fontos katonai szükségből rendelkezhetnek velük, ha az ott elhelyezett sebesültek és betegek sorsát előre biztositották.

16. czikk. Azoknak a segitőegyesületeknek felszerelését, amelyekre az Egyezményben meghatározott feltételek mellett az Egyezmény kedvezményei alkalmazhatók, magántulajdonnak kell tekinteni és mint ilyent, minden körülmények között kimélni kell, kivéve, hogy a hadviselő feleket a háboru törvényei és szokásai szerint megillető katonai lefoglalás jogának szintén alá vannak vetve.

V. FEJEZET.

A betegszállitmányokról.

17. czikk. A betegszállitmányokkal ugy kell bánni, mint a mozgó egészségügyi alakzatokkal, kivéve a következő különös rendelkezéseket:

1. Ha a hadviselő fél hatalmába kerit ily szállitmányt, azt — ha a katonai szükség követeli — feloszlathatja, de gondoskodnia kell az odatartozó betegekről és sebesültekről.

2. Ebben az esetben az egészségügyi személyzet visszaküldésére vonatkozólag a 12. cikkben megállapitott kötelezettség kiterjed arra az egész katonai személyzetre, amely a szállitmány továbbitását vagy őrizetét végzi és e czélból szabályszerü parancscsal van ellátva.

A 14. czikkben az egészségügyi anyagszerek visszaszolgáltatására vonatkozólag megállapitott kötelezettséget alkalmazni kell azokra a vasuti vonatokra és belvizi hajókra, amelyek egyenesen betegszállitásra vannak berendezve, valamint az egészségügyi szolgálathoz tartozó rendes kocsik, vonatok és hajók berendezési tárgyaira.

A katonai szállitási eszközök, ha nem az egészségügyi szolgálathoz tartoznak, fogataikkal együtt lefoglalhatók.

Az ilyen lefoglalás esetében a polgári személyzetre és a különböző szállitási eszközökre, ideértve a vasutak felszerelését és a betegszállitásra használt hajókat, a nemzetközi jog általános szabályai irányadók.

VI. FEJEZET.

A megkülönböztető jelvényről.

18. czikk. Tiszteletből Svájc iránt, a szövetségi szinek felcserélésével a fehér alapon nyugvó vörös kereszt czimerképe lesz ezentul is a hadseregek egészségügyi csapatainak jelképe és megkülönböztető jelvénye.

19. czikk. Ez a jelkép szerepel a lobogókon, a karszalagokon, valamint minden olyan tárgyon, amely az illetékes katonai hatóság engedélyével az egészségügyi csapatok felszereléséhez tartozik.

20. czikk. A 9. czikk 1. bekezdése, továbbá a 10. és a 11. czikk értelmében védett személyzet a balkarján karszalagot visel, fehér alapon vörös kereszttel; ezt a karszalagot az illetékes katonai hatóság szolgáltatja ki és látja el bélyeggel, amely karszalaghoz azokat a személyeket illetőleg, akik a hadseregek egészségügyi csapataihoz vannak beosztva, de akiknek nincs katonai egyenruhájuk, személyazonossági bizonyitvány járul.

21. czikk. Az Egyezménynek megkülönböztető lobogóját a katonai hatóság engedélyével csakis azokra az egészségügyi alakzatokra és intézetekre szabad kitüzni, amelyeknek kiméléséről az Egyezmény rendelkezik. E lobogó mellé ki kell tüzni annak a hadviselő félnek nemzeti lobogóját is, amelyhez az illető alakzat vagy intézet tartozik.

Azonban az ellenség hatalmába került egészségügyi alakzatok mindaddig, amig ebben a helyzetben vannak, nem tüznek ki más lobogót mint a Vörös Kereszt lobogóját.

22. A semleges országoknak azok az egészségügyi alakzatai, amelyek a 11. czikkben meghatározott előfeltételek közt nyertek jogot a közreműködésre, az Egyezmény lobogója mellett annak a hadviselő félnek lobogóját tüzik ki, amely mellé állottak.

Az előbbi czikk második bekezdését reájuk is alkalmazni kell.

23. czikk. A fehér alapon nyugvó vörös kereszt jelképe és a Vörös Kereszt vagy Genfi Kereszt szavak sem béke, sem háboru idején nem használhatók másra, mint arra, hogy védelmezzék és megjelöljék azokat az egészségügyi alakzatokat és intézeteket, továbbá azt a személyzetet és azokat az anyagszereket, amelyek az Egyezmény védelme alá tartoznak.

VII. FEJEZET.

Az Egyezmény alkalmazásáról és végrehajtásáról.

24. czikk. A jelen Egyezmény határozatai csakis a szerződő Hatalmakra nézve kötelezők, ha közülök ketten vagy többen egymással háboruba keverednek. Megszünik ezeknek a határozatoknak kötelező ereje abban az esetben, ha a hadviselő hatalmak egyike nem szerepel az Egyezményt aláiró hatalmak között.

25. czikk. A hadviselő seregek főparancsnokai kötelesek a megelőző czikkek részletes végrehajtásáról gondoskodni, valamint az előre nem látott esetekben kormányaik utasitásai és a jelen Egyezmény általános szabályai értelmében eljárni.

26. czikk. Az aláiró kormányok megteszik a szükséges intézkedéseket oly czélból, hogy csapataik és különösen a védett személyzet a jelen Egyezmény határozmányait megismerje és hogy ezek a népességnek tudomására jussanak.

VIII. FEJEZET.

A visszaélések és büncselekmények megakadályozásáról.

27. czikk. Azok az aláiró kormányok, amelyeknek törvényei nem volnának már most is megfelelők, kötelezik magukat arra, hogy a szükséges intézkedéseket megteszik vagy törvényhozótestületeiknél javaslatba hozzák avégből, hogy mindenkor megakadályozhassák a Vörös Kereszt vagy a Genfi Kereszt jelképnek vagy elnevezésnek különösen kereskedelmi czélból gyári vagy kereskedelmi jegyeken, magánosok vagy oly más társulatok által való haszálatát, amelyeknek ere a jelen Egyezmény értelmében joguk nincsen.

A jelkép vagy elnevezés használatának tilalma attól az időtől kezdve nyer hatályt, amelyet e tekintetben az illető törvényhozás megállapit, de legkésőbb öt évvel a jelen Egyezmény hatályba lépte után. Ettől a joghatálytól kezdve nem lehet többé oly gyári vagy kereskedelmi jegyet szerezni, amely a tilalomba ütközik.

28. czikk. Az aláiró kormányok kötelezik magukat arra is, hogy katonai büntetőtörvényeik elégtelensége esetében a szükséges intézkedéseket megteszik vagy törvényhozó testületeiknél javaslatba hozzák avégből, hogy háboru idején megakadályozhas-

sák a hadseregek sebesültjeinek és betegeinek kifosztására és bántalmazására irányuló egyéni cselekedeteket, ugyszintén, hogy katonai jelvények jogtalan használata gyanánt büntethessék azt, ha Vörös Kereszt lobogóval és karszalaggal katonák vagy a jelen Egyezménynyel nem védett magánosok visszaélnek.

Közölni fogják egymással, a Svájczi Szövetségi Tanács közvetitésével, az ily visszaélések megakadályozására vonatkozó intézkedéseket, legkésőbb a jelen Egyezménynek megerősitésétől számitott öt esztendő alatt.

Általános rendelkezések.

29. A jelen Egyezmény, mihelyt csak lehet, meg fog erősittetni.

A megerősitő okiratok Bernben fognak letétetni.

Minden megerősitő okirat letételéről jegyzőkönyvet kell majd szerkeszteni, amelynek egy-egy hiteles diplomácziai uton mindegyik szerződő Hatalom részére meg fog küldetni.

30. czikk. A jelen Egyezmény mindegyik Hatalomra nézve a saját megerősitő okiratai letételének keltétől számitott hat hónap mulva lép hatályba.

31. czikk. A jelen Egyezmény, miután kellőleg megerősittetett, a szerződő államok közötti viszonylatokban az 1864. évi augusztus hó 22-én kelt Egyezmény helyébe lép.

Az 1864. évi egyezmény azok közt a felek közt marad érvényben, akik azt aláirták, de a jelen Egyezményt nem erősitik meg.

32. czikk. A jelen Egyezményt a folyó évi deczember hó 31-éig aláirhatják az 1906. évi junius hó 11-én megnyitott Értekezleten képviselt Hatalmak, valamint azok a Hatalmak is, amelyek ezen az értekezleten részt nem vettek, de az 1864. évi egyezményt aláirták.

E Hatalmak közül azoknak, amelyek 1906. évi deczember hó 31-én a jelen Egyezményt nem irták alá, szabadságukban áll ahhoz később csatlakozni. Csatlakozásukat a Svájczi Szövetségi tanácshoz intézett irásbeli értesitésben kell közölniök, amelyet ez az összes többi szerződő Hatalmak tudomására juttat.

A többi Hatalmak kérhetik azt, hogy ugyanily módon csatlakozhassanak, azonban ez a kérelmük csak akkor lesz hatályos, ha a Szövetségi tanácshoz intézett értesitéstől számitott egy év alatt a Szövetségi tanácshoz a Szerződő Hatalmak egyikétől sem érkezett be ellenvetés.

33. czikk. A Szerződő Felek mindegyikének jogában áll a jelen Egyezményt felmondani. Ez a felmondás a Svájczi Szövetségi tanácshoz intézett irásbeli értesitéstől számitott egy év mulva válik csak hatályossá; a Svájczi Szövetségi tanács az értesitést azonnal közli a többi szerződő Felekkel.

A felmondásnak csak arra a Hatalomra van kihatása, amelytől származik.

Minek Hiteléül a Meghatalmazottak a jelen Egyezményt aláirták és pecsétjeikkel ellátták.

Kelt Genfben, az ezerkilenczszázhatodik évi julius hó hatodikán, egyetlen példányban, aemly a Svájczi Szövetségtanács levéltárában marad letéve és amelynek hiteles másolatai a szerződő Hatalmaknak diplomácziai uton meg fognak küldetni.

4. §. Az 1864. évi augusztus hó 22-én kötött Genfi egyezmény szövege a következő:

(Hivatalos forditás.)

1. czikk. Az ambulancziák és a katonai kórházak semlegeseknek ismertetnek el és ilyeténképen azokat a hadviselő feleknek mindaddig oltalmazniok és kimélniök kell, amig bennük betegek vagy sebesültek tartózkodnak.

A semlegesség megszünnék, ha ezeket az ambulanciákat vagy kórházakat katonai erő venné őrizet alá.

2. czikk. A kórházak és ambulancziák személyzete — ideértve a felügyeletre, továbbá az egészségügyi, az igazgatási és sebesültszállitási szolgálatra hivatottakat — valamint a tábori lelkészek, müködésük ideje alatt és mindaddig részesülnek a semlegesség kedvezményében, amig összeszedésre és segélyre szoruló sebesültek vannak.

3. Az előbbi czikkben megjelölt személyeknek, ha azt a kórházat vagy ambulancziát, amelynél müködnek, az ellenség elfoglalta is, szabadságukban áll hivatásuk teljesitését folytatni vagy visszatérni ahhoz a csapattesthez, ahová tartoznak.

Ily esetben, ha ezek a személyek müködésüket beszüntetik, az elfoglaló hadseregnek gondoskodnia kell arról, hogy őket az ellenséges előörsökhöz átkisérjék.

4. czikk. Minthogy a kórházak felszerelésére a háboru szabályait kell alkalmazni, az ily kórházakban alkalmazott személyek visszavonulásuk esetében csakis azokat a tárgyakat vihetik el magukkal, amelyek őket magántulajdonul illetik meg.

Ellenben az ambulancziák megtarthatják hasonló esetben felszerelésüket.

5. czikk. Az országnak azok a lakosai, akik a betegeknek segélyt nyujtanak, kiméletben részesülnek és szabadlábon maradnak. A háborut viselő Hatalmak tábornokainak kötelességükben áll a lakosságot figyelmeztetni a szolgálatra, amelyet emberiességükkel tehetnek és az ebből javukra bekövetkező semlegességre.

Az a sebesült, akit valamely házba befogadtak és ott ápolnak, ezen háznak oltalmul szolgál. Az a lakos, aki magához sebesültet fogadott be, mentesitve van a csapatok beszállásolásától, valamint a kivetésre kerülő hadisarc egy részétől.

6. czikk. A sebesült vagy beteg katonákat össze kell szedni és ápolásban kell részesiteni, tekintet nélkül állampolgárságukra.

A főparancsnokoknak jogukban áll, hogy az ütközetben megsebesült katonákat azonnal átadassák az ellenséges előörsöknek, feltéve, hogy ezt a körülmények megengedik s ebbe mindkét fél beleegyezik.

Hazájukba kell visszaküldeni azokat, akik felgyógyulásuk után szolgálatra képteleneknek bizonyulnak.

A többieket szintén haza lehet küldeni azon feltétel alatt, hogy a háboru tartama alatt ujra fegyvert nem fognak.

A betegszállitmányokat és az azok vezetésére hivatott személyeket feltétlen semlegesség védi.

7. czikk. A kórházak, az ambulancziák és a betegszállitmányok részére megkülönböztető és egyforma lobogó állapittatik meg. E mellé minden körülmények között fel kell huzni a nemzeti lobogót.

Hasonlóképen meg van engedve, hogy a semlegesitett személyzet karszalagot viseljen, ennek kiszolgáltatása azonban a katonai hatóságot illeti.

A lobogón és a karszalagon fehér mezőben nyugvó vörös kereszt lesz.

8. czikk. A jelen Egyezmény végrehajtásának részleteit a hadviselő seregek főparancsnokai a kormánytól nyert utasitáshoz képest és a jelen Egyezményben kifejezésre juttatott alapelveknek megfelelően szabályozzák.

9. czikk. A magas szerződő Hatalmak megegyeztek abban, hogy a jelen Egyezményt közölni fogják azokkal a Kormányokkal, amelyek a genfi nemzetközi értekezletre meghatalmazottakat nem küldhettek s hogy ezeket a Kormányokat a csatlakozásra fel fogják hivni; a jegyzőkönyvet e czélból nyitva hagyják.

A magyar királyi miniszteriumnak 1911. október 25. 5765/1911. M. E. számu rendelete, a hadrakelt seregek sebesültjei és betegei sorsának javitása végett Genfben kötött s az 1911. évi XX. törvényczikkbe iktatott egyezmények tárgyában.

A magyar királyi miniszterium az eddig beérkezett hivatalos értesitések alapján az 1911. évi XX. törvényczikk 2. §-a értelmében köztudomásra hozza a következőket:

I.

Az 1906. évi julius 6-án Genfben kötött s az 1911. évi XX. törvényczikk 3. §-ába iktatott egyezményre vonatkozó megerősitő okiratok az egyezmény 29. czikke értelmében letétettek:

régebben az Amerikai Egyesült-Államok, Ausztria és Magyarország, Belgium, a Braziliai Egyesült-Államok, Chile, Congóállam, Dánország Japán, Kórea Luxemburg, a Mexikói Egyesült-Államok, Nagybritannia, Németalföld, a Német Birodalom, Norvégország Olaszország, Oroszország, Spanyolország, Svájcz, Svédország, Szerbia, Sziam részéről.

ujabban pedig Portugália részéről (1911. évi julius 18-án) és Rumánia részéről (1911. évi augusztus 3-án).

Ugyanehhez az 1906. évi genfi egyezményhez utólagosan csatlakoztak:

a) az egyezmény 32. czikkének 2. bekezdése értelmében Kolumbia, Nicaragua, Törökország, Venezuela,

b) az egyezmény 32. czikkének 3. bekezdése értelmében Costa-Rica, Kuba, Paraguay.

A fentemlitett 1906. évi genfi egyezményt aláirták, de eddig érkezett hivatalos értesitések szerint még nem erősitették meg az 1864. évi augusztus 22-én kelt s az 1911. évi XX. törvényczikk 4. §-ába iktatott genfi egyezményben részes következő államok:

Argentina, Bulgária, Francziaország, Görögország, Guatemala, Honduras, Kina, Montenegro, Peru, Perzsia, Uruguay.

Az 1906. évi genfi egyezményt nem irták alá, hanem pusztán az 1864. évi augusztus 22-én kelt s az 1911. évi XX. törvényczikk 4. §-ába iktatott genfi egyezményben részesek: Bolivia, Domingo, Ecuador, Haiti, Panama, Salvador.

Ennek következtében az 1911. évi XX. törvényczikkbe iktatott két genfi egyezmény hatályának területköre az 1906. évi egyezmény 30—32. czikkei értelmében a következő:

1. Az 1906. évi julius 6-án Genfben kötött s az 1911. évi XX. törvényczikk 3. §-ába iktatott egyezmény hatályba lépett és ezidőszerint hatályban van a következő államokat illetőleg:

az Amerikai Egyesült-Államok, Ausztria és Magyarország, Belgium (beleértve az időközben bekebelezett Belga-Congo gyarmatot), a Braziliai Egyesült-Államok. Chile, Costa-Rica, Dánország, Japán (beleértve az időközben bekebelezett Kóreát), Kolumbia, Kuba. Luxemburg. a Mexikói Egyesült-Államok, Nagybritannia, Németalföld, a Német Birodalom. Nicaragua, Norvégország, Olaszország. Oroszország. Paraguay, Spanyolország, Svájc, Svédország, Szerbia, Sziam, Törökország. Venezuela.

2. Ugyancsak az emlitett 1906. évi genfi egyezmény fog hatályba lépni az 1912. évi január 12-ik napjától kezdve Portugáliát illetőleg és az 1912. évi február 3-ik napjától kezdve Rumániát illetőleg.

Az 1864. évi augusztus 22-én kelt s az 1911. évi XX. törvényczikk 4. §-ába iktatott genfi egyezmény van ezidőszerint hatályban a fent 1. alatt felsorolt államoknak viszonyában az alább következő államokhoz és az alább következő államok viszonyában egymás között:

Argentina. Bolivia Bulgária, Domingo, Ecuador. Francziaország, Görögország, Guatemala, Haiti, Honduras, Kina, Montenegro, Panama, Peru, Perzsia, Salvador. Uruguay.

4. Ideiglenesen még az 1864. évi genfi egyezmény van hatályban:

az 1912. évi január 12-ik napjáig Portugáliát illetőleg és az 1912. évi február 3-ik napjáig Rumániát illetőleg.

II

Az 1906. évi julius 6-án Genfben kötött s az 1911. évi XX. törvényczikk 3. §-ába iktatott egyezmény aláirása alkalmával Ő császári és apostoli királyi Felségének meghatalmazottja részéről, továbbá a Mexicói Egyesült-Államok elnökének meghatalmazottja részéről használt „ad referendum" záradék utóbb visszavonatott.

Az 1906. évi julius hó 6-án Genfben kötött s az 1911 : XX. t.-cz. 3. §ába iktatott egyezményhez, az egyezmény 32. czikkének 2. bekezdése értelmében, utólagosan csatlakozott:

Salvador.

Ennek következtében az emlitett 1906. évi genfi egyezmény most már Salvadort illetőleg is hatályban van. (M. E. 1912. jan. 2. 7436/1911. R. T. 3.)

Az egyezményre vonatkozó megerősitő okirataikat ujabban Bulgária, Guatemala és Konduras isletették minek következtében az egyezmények ez államokat illetőleg is hatályban vannak. (M. E. 1912. aug. 17. 4682. sz. rend. R. T. 948.)

A m. kir. minisztériumnak 1913. évi ápr. 12. 2027. M. E. számu rendelete a vöröskereszt jelképének, továbbá a Vörös Kereszt vagy a Genfi Kereszt elnevezésének használatáról.

A magyar királyi minisztérium az 1911: XX. t.-cz. 2. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §. A hadrakelt seregek sebesültjei és betegei sorsának javitása végett Genfben 1906. évi julius 6-án kötött és a magyar szent korona országaira nézve 1908. évi szeptember 27-én hatályba lépett egyezmény 23. czikke szerint „a fehér alapon nyugvó vöröskereszt jelképe és a Vörös Kereszt vagy Genfi Kereszt szavak sem béke, sem háboru idején nem használhatók másra, mint arra, hogy védelmezzék és megjelöljék azokat az egészségügyi alakzatokat és intézeteket, továbbá azt a személyzetet és azokat az anyagszereket, amelyek az egyezmény védelme alá tartoznak."

Amennyiben tehát az egyezmény 18. és 27. czikkének figye-

lembevételével kibocsátott jelen rendelet kivételt meg nem állapit, a fehér alapon nyugvó, öt egyenlő vörös koczkából álló vörös kereszt jelképét vagy az ezzel összetéveszthető jelképet, továbbá a Vörös Kereszt vagy Genfi Kereszt elnevezést különösen kereskedelmi czélból gyári vagy kereskedelmi jegyeken magánosok vagy oly társulatok, amelyeknek erre az egyezmény ételmében joguk nincsen, az 1913. évi szeptember 27-ik napjától kezdve nem használhatják.

Ez a tilalom kiterjed a fehér alapon nyugvó vörös kereszt jelképének, továbbá a Vörös Kereszt és Genfi Kereszt elnevezésnek minden jogosulatlan használatára, akár gyári vagy kereskedelmi jegyeken (védjegyeken), akár egyébként gyári vagy más ipari czikkeken, árukon, üzleti helyiségen, czimtáblán, czimlapon (etiquette), üzleti nyomtatványon, zászlón vagy czégben fordulnak elő, akár pedig bármi más az egyezmény védelme alá nem tartozó czélból nyernek alkalmazást. A második bekezdés tilalma nemcsak iparosokra vagy kereskedőkre, hanem másokra is kiterjed.

2. §. Akinek az eddig fennálló szabályokon alapuló az a joga, hogy a vöröskereszt jelképét (1. §. második bekezdése), vagy pedig a Vörös Kereszt vagy Genfi Kereszt elnevezést védjegyen (1890: II. t.-cz. 1. §.) használhassa, még nem járt le, az jogát annak lejártáig minden ujabb engedély nélkül továbbra is gyakorolhatja, akár az 1913. évi szeptember 27. napja előtt, akár később jár az le.

Az ilyen fennálló jog alapján a védjegynek a lejáraton tul terjedő használata végett a megujitást a jogosult egy izben kérheti, de kérelmét, ha joga az 1913. évi szeptember 27. napja előtt jár le, csak a lejáratig, ha pedig joga az 1913. évi szeptember 26. napja után jár le, csak az 1913. évi szeptember 27. napjáig terjesztheti elő.

E megujitás következtében azok, akik a vöröskereszt jelképét (1. §. második bekezdése), vagy pedig a Vörös Kereszt vagy Genfi Kereszt elnevezést védjegyeiken már 1889. évi julius 1. napja előtt használták, ezt a jogukat tiz évi időre, mások pedig arra az időre tartják meg, amelynek rartamára a Magyar Szent korona Országai Vöröskereszt Egyletétől nyert mostani engedélyük szól.

A megujitásnak az előbbi bekezdésben meghatározott időtartamát a jelen rendelet kihirdetését követő lejárat napjától, ha pedig ez a lejárat az 1913. évi szeptember 26. napja után következnék be, az 1913. évi szeptember 27. napjától kell számitani.

A megujitásra egyébként ugyanazok a szabályok irányadók, mint a jog eredeti megszerzésére.

3. §. A vöröskereszt jelképével (1. §. második bekezdése) vagy pedig a Vörös Kereszt vagy Genfi Kereszt elnevezéssel ellátott áruk az 1913. évi szeptember 27. napjától kezdve csak ugy hozhatók forgalomba vagy tarthatók üzletben eladás végett készletben, ha azokat a jogosultnak kérelmére az elsőfoku iparhatóság lebélyegezte

A szükséges bélyegzőkkel az elsőfoku iparhatóságokat a harmadfoku iparhatóság látja el.

A lebélyegzés az 1913. évi szeptember 27. napja előtt a vöröskereszt jelképét (1. §. második bekezdése) vagy pedig a Vörös Kereszt vagy a Genfi Kereszt elnevezést eddig is feltüntető bárminő árukészletre, ellenben az 1913. évi szeptember 27. napjától kezdve csak oly árukra kérhető, amelyeken a 2. §. értelmében még fennálló védjegynek alakjában a vörös kereszt jelképe (1. §. második bekezdése), vagy pedig a Vörös Kereszt vagy Genfi Kereszt elnevezés feltüntetve.

A lebélyegzésért dij nem jár. Ha azonban az iparhatóság a lebélyegzést a hivatalos helyiségen kivül foganatositja, a kiszállás költségei, amennyiben felszámitásuknak helye van, a kérelmező felet terhelik.

4. §. Aki a vöröskereszt jelképét (1. §. második bekezdése) vagy pedig a Vörös Kereszt vagy Genfi Kereszt elnevezést az 1. §-ban foglalt tilalom ellenére anélkül használja, hogy erre a 2. §. értelmében joga volna, vagy aki az 1. §-ban foglalt tilalom ellenére a 3. §-ban meghatározott lebélyegzés nélkül árukat forgalomba hoz, vagy üzletében eladás végett készenlétben tart, kihágást követ el és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Aki az előbbi bekezdésben meghatározott kihágást háboru idejében vagy a háboru szinhelyén követi el, öt napig terjedhető elzárással és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Az eljárás, akár iparos a terhelt, akár nem, az ipari kihágások eseteiben eljáró hatóságok hatáskörébe tartozik.

Ugyanez a hatóság kihágás jogerős megállapitásának esetében a jogosulatlan megjelöléssel ellátott tárgyakat lefoglalja és azokról a jogosulatlan megjelöléseket a birtokos költségén eltávolittatja, ha pedig az eltávolitás nem lehetséges, a tárgyakat elkobozza.

5. §. Kihágást követ el és — amennyiben cselekménye nem esik a 4. §. sulyosabb rendelkezései alá — száz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, aki a Magyar Szentkorona Országai Vöröskereszt Egyletének nevét, jelvényeit, megkülönböztető jeleit vagy a szolgálatában müködő személyzet egyenruházatát jogosulatlanul vagy a nevezett egylet központi választmányának engedélye nélkül bármi módon használja vagy viseli.

Aki az előbbi bekezdésben meghatározott kihágást háoru idejében vagy háboru szinhelyén követi el, kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A 4. §. harmadik és negyedik bekezdése a jelen §-ban meghatározott kihágások eseteiben is irányadó azzal az eltéréssel, hogy a harmadfokon a biráskodást a belügyminiszter gyakorolja.

A jelen §-ban meghatározott büntetőjogi védelemben részesülnek azoknak az országoknak az 1864. évi augusztus 22-en vagy az 1906. évi junius 6-án Genfben kelt nemzetközi egyezmény alapján megalakult Vöröskereszt egyletei is, amely országok e ve-

delem tekintetében a magyar szent korona országai irányában viszonosságot gyakorolnak.

6. §. Horvát-Szlavonországokban az 5. §-nak megfelelő rendelkezés k kibocsátása iránt Horvát-Szlavon- és Dalmátországok bánja intézkedik. Egyebekben a jelen rendelet hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

7. §. A 2. §. és a 3. §-nak második, harmadik és negyedik bekezdése a jelen rendelet kihirdetésének napján, a jelen rendelet többi rendelkezései pedig 1913. évi szeptember 27. napján lépnek életbe

Az 1913. évi szeptember 27. napjával hatályukat vesztik a vöröskereszt jelképének (1. §. második bekezdés) a Vörös Kereszt vagy Genfi Kereszt elnevezésnek, ugyszintén a Magyar Szentkorona Országai Vöröskereszt Egylete nevének, czimerének, pecsétjének, jelvényeinek, megkülönöztető jeleinek és egyenruházatának oltalmára fennálló rendeletek és helyükbe a jelen rendelet szabályai lépnek.

1911. *április 27. 64610. a B. M. körrend. a köztisztaság fenntartásáról.**)

Annak veszélye, hogy a mult évben lefolyt kolerajárvány a melegebb évszak beálltával az országban ismét felléphet, indokolttá teszi, hogy a hatóság különösen a köztisztaság fentartása érdekében, már most olyan intézkedéseket foganatosítson, amelyek alkalmasak annak megakadályozására, nehogy a kolera hazánkban fellépjen és fellépése esetén továbbterjedése alkalmas talajra leljen. Ez okból a következőket rendelem:

1. Intézkedni kell az iránt, hogy a városok, illetőleg a községek területén az 1908: XXXVIII. t.-cz 2. §-ának végrehajtása és általában a köztisztaság megőrzése a legnagyobb szigorral eszközöltessék. E czélból városokban az I. foku egészségügyi hatóságok közegei, községekben a községi jegyző és biró, lehetőleg az illetékes hatósági orvos közbejöttével, helyszini vizsgálatot tartsanak mindazon helyeken, ahol ugy általában a közegészség megóvása, mint különösen a kolera elleni védekezés szempontjából a köztisztaság fentartására különös gondot kell forditani.

2. Meg kell vizsgálni az utcákat, utakat, tereket, kirándulóüdülőhelyeket és gondoskodni kell, hogy e helyeken, valamint az ott levő nyilvános vizelőkben és árnyékszékeken a tisztaság szigoruan fentartassék és a szükséges időszakos fertőtlenitések legpontosabban végrehajtassanak.

3. Gondosan meg kell szemlélni a közhelyeken készitett vagy lefektetett csatornákat, árkokat, folyókákat és haladéktalanul végre kell hajtani az esetleg szükséges javitásokat és tisztogatásokat avégből, hogy azokban a szennyvizek akadálytalan lefolyása biztositva legyen. Intézkedni kell, hogy az esetleg mégis pangásnak kitett szennyvizek megfelelően fertőtlenittessenek.

*) Fiuméra is kiterjed.

4. Megvizsgálandók az összes középületek, ahol sok ember fordul meg, továbbá a vendéglők, szállodák, kávéházak, czukrászdák, iskolák, óvodák, mühelyek, gyárak, ipartelepek a tisztaság fentartásának és az egészségügyi rendszabályok foganatositásának ellenőrzése végett.

5. Vizsgálatot kell tartani a köz- és magánépületek udvaraiban is, és a szükség szerint intézkedni kell, hogy különösen az árnyékszékek, a szemét- és trágyagödrök oly módon legyenek gondozva, hogy tartalmuk sem a talajt, sem a levegőt ne szennyezze.

6. Különös gonddal és szigorral kell ellenőrizni a tisztaság fentartását azokban a lakásokban, ahol a lakás tulajdonosa, illetőleg bérlője keresetszerüen több albérlőt vagy ágyrajárót fogad lakásába, továbbá a tömeglakásokban, munkás- és cselédlakásokban, keresetnélküliek és hajléktalanok menedékhelyein. E helyeken nem csupán a tisztaság fentartása, hanem a zsufoltság megakadályozása iránt is szigoruan intézkedni kell. Figyelemmel kell lenni e helyeken arra is, hogy elegendő, tisztántartott és megfelelően fertőtlenithető árnyékszékek álljanak rendelkezésre.

7. A kolera elleni védekezés szempontjából különösen nagy jelentősége van annak, hogy az ivóvizet szolgáltató források, kutak és berendezések mindennemü szennyeződéstől megóvassanak. Evégből gondoskodni kell arról, hogy az ivásra használt kutak városokban fedéllel legyenek ellátva. Falvakon a meritővedreket olyan keresztpánttal kell ellátni, amely megakadályozza, hogy a vizet meritő saját edényét a vederbe merithesse s ezzel a vedret esetleg megfertőztesse. A kutak környékét fel kell tölteni, nehogy az ellocsolt és beszennyeződött viz a kutba visszafolyhasson. Falvakon azon kutak közvetlen környékét, ahová itatásra marhákat hajtanak — nehogy az állatok a talajt sárrá tapossák — ki kell kavicsolni, avagy kővel, téglával burkolni kell. Szigoruan el kell tiltani, hogy ivásra használt kutak közelében ruhát vagy edényt mossanak. Ivásra alkalmatlan szennyezett vizek fogyasztását el kell tiltani.

8. Az ivóvizek tisztaságának megőrzésénél nem kevésbbé jelentős feladata a hatóságnak az áruba bocsátott élelmiszerek tisztaságának és romlatlan voltának ellenőrzése. Evégből a piaci rendőrséget az 1876: XIV. t.-cz. 8. §-ának és az ennek végrehajtását szabályozó 1876. évi julius hó 4-én 31.026. szám alatt kiadott belügyminiszteri szabályrendeletnek szigoru szemmel tartásával fokozott eréllyel kell gyakorolni. Különös figyelemmel legyen a hatóság arra, hogy a könnyen romló élelmiszereket árusitó üzletekben a tisztaság gondosan fentartassék. Evégből a mészárszékeket, hentesüzleteket, tejet és tejféléket árusitó üzleteket, a gyümölcs- és zöldségnemüeket árusitókat gyakori vizsgálatokkal ellenőrizni kell.

9. Gondosan vizsgálja meg a hatóság a vágóhidakat és intézkedjék ugy a vágóhid helyiségeinek gondos tisztántartása, mint az iránt is, hogy ott vér, trágya és egyéb hulladék a talajt ne szennyezhesse, és bomlásnak indulva, a levegőt meg ne rontsa.

Intézkedni kell az iránt is, hogy a végóhidakon a hidlás és a hidlás alja mésztejjel naponta fertőtlenittessék.

10. Meg kell vizsgálni a csont- és rongygyüjtőraktárakat, szemét- és hulladékgyüjtőtelepeket és intézkedni kell, hogy e helyeken ugy a tisztaság fentartása, mint a munkások egészségének megóvása érdekében a legmesszebbmenő intézkedések foganatosittassanak. Ha a községek belterületén netalán csont-, rongy- vagy hulladékgyüjtőtelep volna, intézkedni kell annak mielőbbi kitelepitése iránt.

11. Nyilvános helyeken, u. m. hivatalokban, iskolákban, vendéglőkben, kávéházakban, korcsmákban, vasuti indóházakban, hajóállomásokon stb., az árnyékszékeket naponta fertőtleniteni kell. A fertőtlenités módját a hatósági orvos véleménye alapján a hatóság jelölje meg.

12. Olyan házakban, ahol árnyékszék nincsen, a hatóság a háztulajdonost árnyékszék felállitására kötelezze. Ha erre a tulajdonos szegénysége miatt képes nem volna, arra kell kötelezni, hogy legalább egy agyaggal jól kivert gödröt csináltasson, hogy szükség esetén a fertőtleniteni való együtt legyen.

13. Falvakon figyelemmel kell lenni arra is, hogy a trágyát az utcán és nyilvános helyeken ne rakják le, az udvarokon pedig olyan helyen és a kutaktól olyan távolságban legyen lerakva, hogy a trágyalé a kutak vizét ne szennyezhesse.

14. A fentiekben elrendelt vizsgálatok folytán foganatositott intézkedésekre és a tapasztalt mulasztások megtorlására vonatkozó ügyeket soron kivül sürgősen kell elintézni.

15. Végül elrendelem, hogy a vizsgálatok végrehajtását és a foganatositott intézkedéseket a törvényhatóság tiszti főorvosával záros határidő alatt helyszinén ellenőriztesse. Megjegyzem, hogy részemről e rendelkezéseim végrehajtását közegészségi felügyelőimmel utólag én is ellenőriztetni fogom.

A Közegészségügyi I. kötet 16. *lapjára az* 1876: *XVI. t.-cz.* 10. §. *„Ivóviz" cz. alá beillesztendő:*

A községeknek egészséges vizzel való ellátásáról. Az ivásra és a háztartásczéljaira szolgáló viz az egészségre jelentős befolyást gyakorol. Némely fertőző betegségek (kolera, hasi tifusz stb.) hirtelen és tömeges jelentkezése főképpen az ivóviz fertőzöttségének tulajdonitható. A közegészséghez kapcsolódó nagy érdek szükségessé teszi tehát, hogy minden község gondoskodjék arról, hogy lakossága fertőzéstől óvott, egészséges ivóvizzel legyen ellátva. Felhivom a Czimet, hogy az egyes községek vizzel való ellátására szolgáló kutak, források, vizvezetékek jókarban tartása, nevezetesen fertőző anyagoktól való megóvása czéljából minden lehetőt megtegyen. Sürgősen gondoskodjék továbbá arról, hogy megfelelő ivóviz nélkül levő községeknek ez a szükséglete a régi kutak tisztitása, mélyitése és jókarba hozatala, uj kutak létesitése (ásás, furás) utján, vagy pedig ahol a viszonyok kedvezők, abessziniai csöveskutak (u. n. Norton-kutak) leverésével találjon kielégitést. (B. M. 1911. febr. 17. 1415. sz.)

Vizellátási, kutfurási s egyéb városi müszaki ügyekben közvetlenül a **belügyminiszterium müszaki osztályához** (Bpest, I., Tárnok-u. 8.) kell fordulni, amely szükség esetén dijtalanul ad szakszerü felvilágositást és szaktanácsadás czéljábólszükség esetén a helyszinére is kiszáll. (B. M. 1912. márcz. 18. 30.568. sz.)

A r. t. városok és községek vizvezetéki és csatornázási terveinek és költségvetéseinek, valamint az ily müvek kiépitésére és üzemben-

tartására vonatkozó szerződéseknek müszaki felülvizsgálatáról. A m. kir. országos vizépitési igazgatóság volt közegészségügyi mérnöki osztálya által eddig végzett teendőket 1911. évi október hó 1-je óta a belügyminiszterium müszaki osztálya látja el.

Az ügybeosztásnak ez a megváltozása szükségképen maga után vonja a vizépitési munkálatok müszaki felülvizsgálata tárgyában kiadott 107.975/1905. B. M. számu körrendelet megfelelő módositását.

Ehhez képest a Czimmel további eljárás végett a következőket tudatom:

A r. t. városi és a községi vizvezetéki és csatornázási müvek épitése, illetőleg az ily müvek kivitelének és üzemének vállalatba adása tárgyában hozott közgyülési határozatoknak az 1886 : XXII. t.-cz. 24. §-a e) pontja alapján a vármegyei törvényhatóság részéről történő felülvizsgálata alkalmával a létesiteni szándékolt müvek tervei és költségvetései, nemkülönben e müvek létesitése iránt kötött szerződés, üzemének átruházása esetén pedig az erre vonatkozó szerződés szakszempontból való véleményezés végett minden esetben a m. kir. belügyminiszterium müszaki osztályának Budapestre (I., Tárnok-utca 8.) küldendők fel..

A kapott szakvélemény alapján hozandó határozat a nevezett müszaki osztálylyal mindenkor közlendő.

Végül megjegyzem, hogy a m. kir. belügyminiszterium müszaki osztálya a vizvezetéki csatornázási és ártézi-kut ügyekben a törvényhatóságoknak, városoknak és községeknek mindig dijtalanul ad felvilágositást és közvetlenül az osztályhoz intézendő megkeresésekre szaktanácsadás czéljából szükség esetén a helyszinére is kiszáll. (B. M. 1911. okt. 19. 151.705. sz.)

A Közegészségügyi I. kötet 30. lapján az 1876: XIV. t.-cz. 14. §-ához „Italok" cz. alá beillesztendő:

Faszeszszel kevert italok, gyógyszerek és illatszerek készitésének és forgalomba hozatalának eltiltása. Utóbbi időben számos esetben sulyos egészségi zavarokat mutató tünetekkel járó, sőt gyakran halálosan végződő mérgezést tapasztaltak szeszes italok élvezete következtében. A vizsgálatok azt tanusitották, hogy a mérgező hatásu italok faszeszszel (methyl-alkohollal) voltak keverve. Minthogy a faszesz ujabb tapasztalatok szerint izgató, kábító sőt halálosan mérgező hatásu, a pénzügyi, kereskedelemügyi és földmivelésügyi miniszterekkel egyetértően faszesznek (methyl-alkoholnak) italok készitésére való használatát vagy annak bárminemü italhoz, gyógyszerhez, illatszerhez való keverését és ily italok, gyógyszerek, illatszerek forgalomba hozatalát vagy szétosztását eltiltom.

Aki e rendelet ellen vét és cselekménye vétséget vagy büntettet nem képez, az 1879. évi XL. t.-cz. 1. §-a értelmében kihágást követ el és 15 napig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. (B. M. 1911. márczius 7. 9681. sz.)

A Közegészségügyi I. kötet 55. lapján feljegyzendő:

A mesterséges édesitő szereket az 1912. : XXII. t.-cz. állami egyedárusság tárgyává tette és az e törvény végrehajtása tárgyában 1912. máj. 29-én 62.100. sz. a. kibocsátott P. M. rend. 7. §-ának u. e bek. a mesterséges édesitő szerek forgalmára vonatkozó eddigi rendeletek hatályát megszüntette. Ennek következtében az itt közölt 41.272/98., 32.125/98., 42.236/901. sz. rendeleteket mint hatályon kivül helyezetteket törölni kell.

Az 1912 : XXII. t.-czikket és rendeletét a pénzügyi pótkötetben az Állami jövedékek cz. a. közöljük.

A Közegészségügyi I. kötet 73. lapján az 1876: XIV. t.-cz. 15. §-ához feljegyzendő:

L. a fehér vagy sárga foszforral való gyujtógyártás eltiltásáról szóló 1911 : V. t.-czikket és az iparüzemekben alkalmazott nők éjjeli munkájának eltiltásáról szóló 1911 : XIV. t.-czikket. Ezeket a rájuk vonatkozó rendeletekkel együtt alább az Ipartörvény részében közöljük.

A Közegészségügyi I. kötet 76. lapján a gyufagyári munkásokról szóló 24.99/98. sz. rendelethez feljegyzendő:

A fehér vagy sárga foszforral való gyujtógyártás eltiltásáról szóló

1911 : V. t.-czikket, továbbá az iparüzemekben alkalmazott nők éjjeli munkájának eltiltásáról szóló 1911 : XIX. t.-czikket a vonatkozó rendeletekkel együtt alább az iparügyi részben közöljük.

A közegészségügyi I. kötet 84. lapján az 1876: XIV. t.-cz. 15. §-ához „Bányaegészségügy" czim alatt felveendők:

1909. szept. 9. 57323. P. M. sz. r. Bányarendőri szabályok, a szálló szénpor veszélye elleni védekezésről a feketeszén-bányákban.

1. §. Minden feketeszénbányában vizvezeték létesitendő, és állandóan használható állapotban tartandó, hogy ennek segélyével az összes előkészitési és fejtési munkahelyek, valamint a szállitásra, járásra és légvezetésre szolgáló összes vágatok a szénpor veszélye elleni hathatós védekezés czéljából, kellő módon megnedvesithetők legyenek.

Az ezen szakaszban foglalt kötelező rendelkezés végrehajtásáért a létesitéshez szükséges költség folyósitása tekintetében a bányabirtokos, egyebekben pedig, jelesül a létesitésért, a karbantartásért elsősorban az üzemvezető felelős.

2. §. Az öntözési vizvezeték berendezéséről és elhelyezéséről szóló műszaki rajz és leirás a bányakapitányságnak bemutatandó, és évről-évre az időközben történt változtatásokkal kiegészitendő.

3. §. Az öntözési vizvezeték létesitésétől és állandó fentartásától a bányakapitányság kérelemre, vagy az egész bányában, vagy annak egy részében eltekinthet, ha a bányamüveletek és vágatok különben is nedvesek, vagy ha a szén minőségénél és természeti tulajdonságainál fogva veszélyes szállópor képződésének lehetősége ki van zárva, vagy végül, ha a fenforgó sajátszerü üzemtechnikaviszonyok, pl. ha egy aránylag kis terjedelmü s messze fekvő bányarész öntözésére aránytalanul hosszu vizvezetéket kellene létesiteni, kivánják a kivétel megengedését.

Azon az alapon, hogy veszélyes szállópor képződésének lehetősége ki van zárva, csak akkor adható felmentés, ha a szénpor veszélytelensége megfelelő kisérleti uton is kimutattatott.

Ha az engedély különös üzemtechnika-körülményeken alapul, az engedélyokiratban meghatározandó, hogy mily eszközökkel és mily módon kell az illető bányában, vagy bányarészben a szénpor veszélye ellen védekezni, illetve a nedvesitést eszközölni.

Ha a bányamü belső viszonyaiban idő folytán oly változás áll be, hogy a felmentés oka megszüntnek tekintendő, a bányavállalat az öntözési vizvezeték létesitésére záros határidő kitüzése mellett (15. §.) legott kötelezendő.

4. §. A bányakapitányság egyes bányarészekben, illetve telepkörökben a nedvesités kötelezettsége alól kérelemre felmentést adhat:

a) ha a szerzett tapasztalás szerint a nedvesités annyira meglazitja a mellékközetet, hogy ennek folytán a szén és a közetomlás veszélye fokozottabb elővigyázat mellett is jelentékenyen és más uton el nem hárithatólag nagyobbodik; vagy

b) ha figyelmen kivül nem hagyható egészségügyi tekintetek, pl. vékony és lapos dőlésü széntelepek fejtőhelyein, ahol a munkások többnyire fekvő helyzetben kénytelenek dolgozni, követelik az öntözés mellőzését.

Az ily kivett helyek nedves zónák létesitése által minél szükebbre szoritandók, s gondoskodni kell arról, hogy a berakódott szénpor ily helyekről minden müszakváltáskor kiszállittassék.

5. §. Minden feketeszénbányában szükség esetén még ott is, hol az öntözési vizvezeték berendezése alól a bányabirtokos kérelemre felmentetett (3. §.), gondoskodni kell arról, hogy az egyes fejtési mezők, illetve bányarészek állandóan nedves, vagy megfelelő kiterjedésben folytonosan nedvesen tartandó vágatok által egymástól különválasztva legyenek.

Ezen nedves zónák fekvése és kiterjedése, amelyeknek öntözésére különös gond forditandó, térképileg kitüntetendő.

6. §. A bejárásra, szállitásra és légvezetésre szolgáló vágatok a siklókat és guritókat is ideértve, oly mértékben nedvesitendők, hogy a szénpor lerakodása ottan teljesen veszélytelenné váljék.

7. §. Az előkészitési és a fejtési üzem körében a főte, a talp, a homlok- és az oldalfalak, ugyszintén a kinyert szén annyira megnedvesitendők, hogy ezeken a helyeken és azok közelében szálló szénpor ne keletkezhessék, és hogy szénpor veszedelmes felverődése semmi körülmények között be ne következhessék.

A szállitásra, járásra és légvezetésre szolgáló vágatok öntözése, ugyszintén az előirt nedves zónák kellő fentartása külön e célra kirendelendő irni, olvasni tudó, s az öntözés megfelelő teljesitéseért felelős személyekre bizandó, akiket az üzemvezetőnek ebbeli teendőikre nézve tüzetes utasitással kell ellátnia.

Az utasitás a bányakapitányságnak bemutatandó.

Az öntözéssel megbizottak neve a rendelő helyiségben kifüggesztendő.

Az előkészitő és fejtő üzem körében a munkahelytől legalább 10 m. távolságra eszközlendő öntözésért a csapatvezető (előirott) felelős.

Az öntözésre hivatott csapatvezetőket is megfelelő irásbeli utasitással kell ellátni.

9. §. A nedvesités akként eszközlendő, hogy a szénpor kiszáradása az üzemi szünetek alatt (ünnep- és vasárnapokon, vagy pedig az éjszakákon át, ahol nincs éjjeli üzem) be ne következhessék.

Különös gond forditandó az elszigetelő zónák állandó nedves állapotban való tartására.

10. §. Ha az öntözési vizvezetékben, vagy annak valamely tartozékában valami hiba, vagy fogyatékosság áll be, az öntözés eszközlésére hivatott személyek kötelesek erről az ügyeletes aknásznak (bányafelőrnek), vagy a főaknásznak (bánya-

főfelőrnek), vagy az üzemvezetőnek haladéktalanul jelentést tenni.

11. §. Az üzemvezető, a főaknász és az aknász minden bányabejárás alkalmával tartoznak meggyőződést szerezni, hogy az öntözési szerkezetek rendben vannak-e, és hogy az öntözésre hivatot személyek ebbeli kötelességüket pontosan teljesitik-e? Kötelesek tovább nevezett alkalmazottak az öntözési szerkezetekben észlelt, vagy tudomásukra hozott hibák és fogyatékosságok haladéktalan megszüntetése iránt intézkedni.

Amennyiben az öntözési vizvezeték üzemképes állapotba való helyezése azonnal nem eszközölhető, a széntermelő munka az illető nem öntözhető üzemhelyeken a kiigazitásig beállitandó.

12. §. Az ügyeletes altiszt köteles gondoskodni, hogy a szállitásra, járásra és légvezetésre szolgáló vágatokból, a siklókat és guritókat is ideértve, az oda akár a vágat főtijéről, vagy oldalfalairól, akár pedig a csillékből lehulló szén és szénpor megfelelően nedves állapotban minél előbb s minél rövidebb időközökben etávolittassék. E vágatok falai, ácsolatai is szénportól mentes állapotban tartandók.

13. §. Vasutat szilárd szénalapzatra csak akkor szabad fektetni, ha a vágat talpa nem éghető anyagokkal gondosan kitöltetik.

14. §. E bányarendőri szabályok áthágása esetén — amenynyiben sulyosabb beszámitás nem forog fenn — a bányatulajdonossal szemben az általános bányatörvény 240. §-a azzal a kiegészitéssel alkalmazandó, hogy az öntözési vizvezeték berendezésénél tapasztalható mulasztás, vagy késedelem esetén a berendezések elkészültéig a széntermelés és szénszállitás az illető bányában, vagy bányarészben hatóságilag beállitandó.

Az üzemvezető (aknavezető) és a többi felelős alkalmazottak e rendelet áthágásáért 100 koronáig, ismétlés esetében 200 koronáig terjedhető pénzbirsággal büntetendők; ismételt visszaesés esetén az illető a szolgálatból elbocsátandó.

Az alkalmazottak felett a főaknásztól lefelé, a fegyelmi hatóságot első fokban az üzemvezető gyakorolja.

15. §. E bányarendőri szabályzat 1910. évi január hó 1-én lép életbe.

Ahol öntözési vizvezeték a rendelet hatálybaléptekor még nincsen, egy év alatt minden tartozékával együtt felszerelendő, s a szükségletnek megfelelő üzemképes állapotba helyezendő.

Méltánylást érdemlő esetekben a bányakapitányság kellő időben benyujtott kérelemre még hat hónapi haladékot adhat.

Addig is, mig az ezen rendeletnek megfelelő öntözési berendezés el nem készül, köteles a bányavállalat más ideiglenes öntözési módot alkalmazni.

A vizvezeték létesitésére vonatkozó kötelezettség alóli teljes, vagy részleges felmentés (3. §.), ugyszintén a nedvesités alóli felmentés (4. §.) iránti kérelmek legkésőbb a rendelet hatálybalépte utáni 30-ik napon nyujtandók be az illetékes bányakapitánysághoz.

16. §. E bányarendőri szabályzat a bányatelepeken a rendelő helyiségben — szükség esetén forditásban is — kifüggesztendő, tartalma és jelentősége a munkásoknak a szolgálatbalépés alkalmával s azontul is időnkint megmagyarázandó, az altiszteknek s az öntözésre hivatott személyeknek a szabályzat egy-egy példánya a 8. §-ban előirt utasitással együtt, elismervény mellett átadandó.

17. §. E rendelet hatálya a bányakapitányság által minden oly barnaszén-bányára is kiterjesztendő, amelyben fellépő szénpor veszélyesnek bizonyul.

1909. évi szeptember 19. 57.323. P. M. rendelettel kibocsátott bányarendőri szabályok, a lövőmesterek kötelező alkalmazásáról és a repesztési munkáról a feketeszén-bányákban.

1. §. Feketeszén-bányákban a robbantást csak e czélra külön kinevezett lövőmesterek végezhetik.

2. §. Lövőmesternek csak az nevezhető ki, aki

a) irni, olvasni tud,

b) feketeszén-bányáknál vájári minőségben legalább öt évet töltött, s ebből legalább két évet az illető bányaműnél,

c) józan életü, a bányarendőri szabályok áthágásáért büntetve nem volt, a repesztőszereket, azok tulajdonságait, hatását, az alkalmazásban lévő gyujtószerkezeteket s azok kezelési módját ismeri.

A kinevezendő egyént a gyakorlati képzettségre nézve az üzemvezető köteles megvizsgálni, és alkalmazhatóságáról tanusitványt kiállitani.

Lövőmesteri teendőkkel az illető bányaműnél legalább egy év óta működő altiszt is megbizható.

A lövőmesteri képesitéssel birókról minden bányaműnél nyilvántartás vezetendő.

3. §. A bányakapitányság kérelemre megengedheti, hogy a robbantást vizsgázott (2. §.) csapatvezető (előirott) eszközölje:

a) oly bányákban, vagy bányarészekben, ahol sem robbanó lég, sem szálló szénpor nem fejlődik,

b) egyes félreeső, nehezen megközelithető, elszigetelt üzempontokon.

4. §. A lövőmestereket, valamint a robbantással megbizott csapatvezetőket köteles az üzemvezető a repesztőanyagok átvétele, kezelése, elszámolása, a robbantás előkészitése és végrehajtása tekintetében tüzetes irásbeli utasitással ellátni.

Ez az utasitás jóváhagyása végett a bányakapitányságnak bemutatandó.

5. §. A lövőmesterek illetménye a működésük területén foglalkoztatott munkáscsapatok keresményétől függetlenül állapitandó meg.

6. §. A robbantás mindazon üzemi pontokon tilos, ahol bányagáz (methán = CH_4) jelenléte a biztositó lámpával megállapitható.

E tilalom az ugyanazon részáramban fekvő többi utána következő munkahelyekre is kiterjed.

7. §. Veszélyes szénpor képződése esetén a robbantás még ott is, ahol bányagáz elő nem fordul, csak akkor eszközölhető, ha a szénpor kellő nedvesités által a robbantás helyétől legalább 20 méternyire teljesen veszélytelenné tétetett.

8. §. Lőpor, vagy más hasonló lassan robbanó repesztőanyag használata feltétlenül tilos.

9. §. A bányakapitányság egyes bányákban, vagy bányarészekben a viszonyok és körülményekhez, nevezetesen a bánya veszélyességi fokához képest feltétlenül eltilthatja a szénben való robbantást, avagy pedig biztonsági repesztőanyagok alkalmazásától teheti azt függővé.

10. §. A töltés lefojtására csak tiszta nedves agyag, vagy más oly anyag használandó, mely szikrát nem ad.

Szénnel való fojtás szigoruan tilos.

A bányamű köteles gondoskodni arról, hogy megfelelő fojtóanyag mindenkor rendelkezésre álljon.

11. §. Le nem fojtott töltények elrobbantása szigoruan tilos.

12. §. Tilos a fojtást papirba, vagy más hasonló anyagba burkoltan tenni a furólyukba.

A repesztőtöltények csak akkor helyezhetők a furólyukba, miután az a furóportól gondosan kitisztittatott, s miután a furólyuk közvetlen környékéről is a furóliszt, szénpor stb. eltakarittatott.

13. §. A töltés megengedhető legnagyobb mértékét a használatban lévő repesztőanyagokra nézve a bányakapitányság állapitja meg; de a töltés a furólyuk félmélységénél tovább nem terjedhet, és a fojtás a töltés magasságánál kisebb nem lehet.

14. §. A szénben, vagy a szénnel közvetlen összefüggésben levő meddő kőzetben eszközlendő robbantásnál csak villamos elsütés, vagy más bevált és hatóságilag megengedett biztonsági gyujtásmód alkalmazható.

Egynél több furólyuk elrobbantása ily üzemi helyeken csak villamos gyujtás alkalmazása mellett együttesen történhetik.

15. §. A lövőmester, a robbantásra jogosult altiszt, vagy csapatvezető köteles a furólyuk elrobbantása előtt gondos vizsgálat utján még egyszer meggyőződést szerezni arról, hogy a robbantás helyétől 20 m. távolságban sem a biztositó lámpán felismerhető bányagáz, sem veszélyes szénpor elő nem fordul.

16. §. E bányarendőri szabályok áthágása esetén, amennyiben sulyosabb beszámitás nem forog fenn, a bányatulajdonossal szemben az ált. bányatörvény 240. §-a alkalmazandó.

A robbantási munkának lövőmesterek által való teljesitéseért (1. §.) az üzemvezető (aknavezető) is felelős.

A lövőmester, a lövőmesteri teendőkkel megbizott altiszt, vagy csapatvezető e bányarendőri szabályok és a hatóságilag jóváhagyott utasitás (4. §.) áthágásáért, amennyiben sulyosabb beszámitás nem forog fenn, 100 K-ig, ismétlés esetén 200 K-ig

terjedhető pénzbirsággal büntetendő, s utóbbi esetben a lövőmesteri megbizástól is megfosztandó.

Durva kötelességszegés megismétlése esetén az illető a szolgálatból is azonnal elbocsátható.

A harmadik bekezdésben megnevezett alkalmazottak felett a fegyelmi joghatóságot első fokban az üzemvezető gyakorolja.

17. §. E bányarendőri szabályzat 1910. évi január hó 1-én lép életbe.

Ahol a követelményeknek megfelelő (2. §.) lövőmesterek a szabályzat hatálybaléptekor alkalmazva nincsenek, a hatálybalépés után 2 hónap alatt a szükséges számban alkalmazandók.

Ennek megtörténtéről a bányakapitányságnak a fenti határidő lejárta után 15 nap alatt jelentés teendő.

Ugyanekor előterjesztendő jóváhagyás végett a lövőmesteri utasitás (4. §.) is.

A 3. §. szerint megengedett felmentésért is ezen határidőn belül kell folyamodni.

18. §. E bányarendőri szabályzat a bányatelepeken a rendelő helyiségben szükség esetén forditásban is kifüggesztendő; a lövőmestereknek s a lövőmesteri teendőkkel megbizott altiszteknek és csapatvezetőknek a szabályzat egy-egy példánya a 4. §-ban előirt utasitással együtt, elismervény mellett átadandó.

19. §. E rendelet hatálya a bányakapitányság által minden oly barnaszén-bányára is kiterjesztendő, mely állandóan sujtóléggel küzd, vagy ahol a fellépő szénpor veszélyesnek bizonyul.

Orvosi gyakorlat.

A Közegészségügyi I. kötet 199. *lapján az* 1876: *XIV. t.-cz.* 44. §*-a után beillesztendő*:

1912. évi aug. 14. 95.086. sz. B. M. körrendelet a külföldi orvosi oklevelekről szóló 60.982/1910. V. K. M. számu szabályrendelet közléséről.[1] A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter urnak a külföldi orvosi oklevelek honositása (nostrificatiója) tárgyában velem egyetértőleg 60.982/1910. V. K. M. szám alatt kiadott szabályrendeletét a törvényhatóságnak tudomás végett megküldve egyben értesitem, hogy az osztrák-magyar monarchia két államának egyetemein szerzett orvosdoktori oklevelek kölcsönös érvényességének megszüntetése tárgyában az 1898. évi 93.289. szám alatt kiadott itteni körrendelethez mellékelt szabályrendelet (l. alább) 1. §-ának második bekezdése ugy rendelkezik, hogy az első bekezdésben foglalt határozmány, amely szerint az Ausztriában és Magyarországban az 1899. évi január hó 1. előtt orvosi gyakorlatra jogositottaknak a gyakorlat akár egyik, akár a másik állam területén megengedtetik, azokra az orvosokra is érvényes, akik tanulmányaikat az 1897—98. tanév végével már befejezték, vagy legalább egy orvosi szigorlatot már letettek, doktori oklevelüket azonban csak az 1899. év január hó 1. napja után kapták meg.

Az utóbb emlitett orvosoknak az átmeneti időre való tekintettel biztositott ezen kedvezmény érvényességét az 1912. évi deczember hó 31-ével megszüntetem.

Ennélfogva az utóbb emlitett orvosok, akik tanulmányaikat ausztriai egyetemeken végezték, orvosi gyakorlatra Magyarországban a vallás- és közoktatásügyi minisztertől, illetőleg Horvát- és Szlavonországokban a horvát-szlavon-dalmát bántól csak azon esetben kaphatnak en-

[1]) Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

gedélyt, ha orvosdoktori oklevelüket legkésőbben az 1912. évi deczember hó 31-ig megszerzik.

A fentemlitett orvosszigorlók közül tehát azok, akik okleveleüket ezen határidőnél későbbi időben fogják egszerezni, a fenthivatkozott szabályrendeletben biztositott kedvezményes elbánásra igény tnem tarthatnak és az orvosi gyakorlatra csak orvosi oklevelük szabályszerü honositása (nostrifikálása) utján kaphatnak engedélyt.

A fentemlitett szabályrendeletnek a határzónákon és fürdőkben teljesithető orvosi gyakorlatra vonatkozó rendelkezései továbbra is érvényben maradnak.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister által 1910. *január* 9. 60.982/1910. *V. K. M. szám alatt kiadott szabályrendelet a külföldi orvosi oklevelek honositása (nostrificatio) tárgyában.*

1. §. Külföldön szerzett orvostudori okleveleket — ideértve a monarchia másik államának egyetemei által kiadott okleveleket is — a hazai tudomány-egyetemek csak abban az esetben honosithatnak, ha a külföldi oklevéllel megegyezőt maguk is kiállitanak.

2. §. Minden honositandó orvosdoktori oklevél jogszerü birtokosa igazolni tartozik, hogy oklevelét hasonló előtanulmányok (érettségi bizonyitvány, hasonló tanulmányi idő, tantárgyak és vizsgálatok) alapján szerezte, mint amelyeket a magyarországi tudomány-egyetemek orvosdoktor-jelöltjeiktől megkivánnak.

3. §. A hasonló előtanulmányok alapján szerzett külföldi orvostudori oklevél honositása a következő feltételek mellett eszközölhető:

A) Az oklevél honositását kérő folyamodványt valamelyik hazai tudomány-egyetem orvoskari tanártestületéhez cimezve az illető egyetem orvoskari dékánjánál kell benyujtani és a következő okmányokkal felszerelni: a) a születési bizonyitványnyal, b) az oklevél tulajdonosának állampolgárságát igazoló okmánynyal; illetve bizonyitványnyal, c) az előéletet igazoló hatósági erkölcsi bizonyitványnyal, d) az egyetemre felvétel jogosságát és a tanulmányokat igazoló okmányokkal (érettségi bizonyitvány, leckekönyv, szigorlati bizonyitványok), e) az eredeti külföldi orvosdoktori oklevéllel, f) magyar honos pedig, ki külföldön szerezte oklevelét, ezenkivül négy félévnek magyar egyetemen való hallgatását és magyar állampolgárságát igazoló okmányt, illetve bizonyitványt is tartozik folyamodványához csatolni.

B) Ha a folyamodvány felszerelése kifogástalan és az orvoskari tanári testület meggyőződött arról, hogy az oklevél megszerzése a magyarországiakkal azonos feltételek közt történt, a kar folyamodót annak bizonyitása czéljából, hogy az orvosi gyakorlat üzésének joga Magyarországon a honositással megadható-e, az Ő császári és apostoli királyi Felségének 1901. évi január 11-én Bécsben kel legfelső elhatározásával jóváhagyott uj orvosdoktori szigorlati szabályzatban előirt II. és III. orvosi szigorlat letevésére kötelezi.

C) A jelzett szigorlatok sikeres letevése után a kar folyamodó oklevelét honositandónak jelenti ki és erre vonatkozó hatá-

rozatát jóváhagyás végett a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felterjeszti. A miniszteri jóváhagyás megtörténte után a honositás tényének igazolásául az illető eredeti külföldi oklevél hátlapjára a következő záradék vezettetik reá: „Ezt a külföldi oklevelet szigoruan megvizsgálva s a bennünket kötelező honositó szabályzat szerint hiven eljárva ezennel honositjuk, saját egyetemes orvosdoktori oklevelünkkel teljesen egyenértékünek tartjuk, tulajdonosát N. N. urat, ki . . . . évben . . . . született, a reánk ruházott hatalomnál fogva mindazon jogokban és előnyökben részesitjük, amelyek a mi egyetemünk oklevelével egybekötve vannak."

Ez a záradék az illető egyetem rektora, orvoskari dékánja és kari jegyzőjének aláirásával és az egyetem kisebbik pecsétjével látandó el.

D) A honositáshoz előirt szigorlatok sikeres letétele után uj, Magyarországon érvényes orvosdoktori oklevéllel csak azon németországi orvosok látandók el, kik orvosdoktori czim nélkül államvizsga (Staatsprüfung) sikeres letétele alapján birnak orvosi gyakorlatra jogosultsággal. Az ilyen folyamodók a szigorlatok sikeres letevése után külön fel is avatandók orvosdoktorrá.

E) Azon külföldi orvosdoktori oklevél tulajdonosa, ki egyetemi tanulmányait a Magyarországon érvényes uj orvosi szigorlati szabályzat életbelépte óta — tehát az 1900/1901. tanévvel kezdődőleg végezte, külföldön, a magyarországi orvosdoktorokra előirt egy évi kötelező kórházi gyakorlat kitöltését is tartozik hitelesen igazolni, illetve, ha oly országból származik, hol az egy évi kórházi gyakorlat nem kötelező, ugy azt a honositási záradéknak az oklevélre rávezetése előtt Magyarországon pótolni tartozik. A külföldön töltött kórházi év igazolása gyanánt a németországi oklevelek tulajdonosainál az oklevél ugynevezett approbatiója is elfogadandó.

4. §. A külföldi orvosdoktori oklevél honositási dija 90 korona. Ebből a rektornak 20 korona, az orvoskari dékánnak és a kari jegyzőnek 15—15 korona, az egyetemi központi irodának (oklevélzáradékolás, pecsét, bélyeg) 20 korona jár és a maradék 20 korona a kari pénztárt illeti.

A 3. §. D) pontja esetében a felavatás teljes dija (108 korona) fizetendő.

A honositás alkalmával a II. és III. orvosi szigorlat letevéseért az ezen szigorlatok után előirt rendes dijak kétszeres öszszege fizetendő.

5. §. Ha az orvosi kar a folyamodás mellékleteiből arról győződnék meg, hogy a folyamodó orvosdoktori oklevelét kiállitó főiskolának tanulmányi tervezete a Magyarországon érvényes tanulmányi és szigorlati szabályzat követelményeitől eltér, jogában áll a karnak, hogy a honositás feltételéül nemcsak a 3. §. B) pontjában emlitett honositási szigorlatokat, hanem egyes tárgyak hallgatását, félévek pótlását, esetleg az I. orvosi szigorlat tárgyainak egyikéből való vizsgálatot is megállapitson. Ha a különbség még igy sem volna kiegyenlithető, a külföldi oklevél

a honositásból kizáratik és tulajdonosa magyar oklevél szerzésére utasittatik. Mindezekben az esetekben folyamodó az orvosi kar határozata ellen a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felebbezhet.

6. §. Valamely magyar egyetemi tanszékre való meghivás és kinevezés, a külföldi orvosdoktori oklevél érvényességének elismerésével egyértelmü; az ilyen külföldiek orvosi oklevelei ad honores honositási záradékkal látandók el. Ez annak az elvnek, hogy minden külföldi oklevelet honositani kell, szükségszerü következménye.

7. §. A szabályszerü honositási záradékkal ellátott külföldi orvosdoktori oklevél ugy a tiszti, mint a törvényszéki orvosi vizsgálat letevésére épugy jogosit, mint a hazai orvostudori oklevél.

A közegészségügyi I. kötet 231. *lapján Fogorvos és fogmüves cz. alá beillesztendő az alábbi rendelet, és feljegyzendő, hogy a* (21. §.) *a fogművesekre vonatkozó előbbi rendeleteket hatályon kivül helyezi, kivéve a* 114.530/96. és 54.423/905. *B. M. sz. rendeleteket.*

1911. október 2. 112 026. B. M. sz. körrendelet.

A fogmüvesek (fogtechnikusok) müködési köre.*)

Az 1876 : XIV. t.-cz. 43. és 44. §-ai értelmében Magyarországon orvosi gyakorlatot csak az idézett törvényszakaszok értelmében képesitett orvos folytathat. Ezzel szemben országszerte már évtizedek óta az a törvényellenes gyakorlat fejlödött ki, hogy a fogmüves (fogtechnikus)-iparosok szakmájuk terjedelmét tullépve, foghuzással, fogtöméssel s a fogászat körébe eső más müveletekkel üzletszerüen foglalkoztak és ma is foglalkoznak, jóllehet hivatali elődeim e tárgyban kiadott rendeletekben több izben is kijelentették, hogy a szájüregben voló mütétek az orvosi gyakorlat fogalma alá esnek s ennélfogva a fogmüves (fogtechnikus)-iparosok ezeknek végzésére jogositva nincsenek.

Ez a törvényellenes gyakorlat egyrészt azért fejlődhetett ki, mert az ellenőrzésre hivatott hatóságok egy része a fogmüves-ipar terjedelmét tévesen értelmezte, másrészt és főleg azért, mert a multban akár orvosok teljes hiánya, akár az, hogy az orvostudorok fogászattal csak igen csekély számban foglalkoztak, a közönséget szinte kényszeritette arra, hogy a fogászat körébe eső müveletekre a fogmüveseket vegye igénybe s ez arra a magyarázatra, vagy legalább mentségre adott alkalmat, hogy a fogmüvesek bizonyos hiányt pótoltak és — ha visszaélésképen is — oly közszükséglet szolgálatába szegődtek, amelynek törvényes és szakszerü ellátására elegendő orvos rendelkezésre nem állott.

Az utóbbi években azonban a viszonyok gyökeresen megváltoztak, amenonyiben az orvosok létszáma általában emelkedett, s ezzel párhuzamban lényegesen szaporodott azoknak az orvosoknak száma is, akik a fogászat müvelését müködésük körébe vonták, ugy, hogy a fogmüvesek szóban levő müködését illetőleg a hiány pótlására való hivatkozás, ha a multban volt is alapja, ez idő szerint többé jogosultsággal nem bir.

A megváltozott viszonyok következményének kell tehát tekinteni azt, hogy a hatóságok figyelme az utóbbi időben a fogorvosok és a közönség köréből emelt panaszokkal a fogmüvesekre egyre sürübben felhivatott, s a hatóságok a fogmüvesek törvényellenes müködésével szemben a törvény szigorát egyre sürübben alkalmazták.

Ezzel kapcsolatban hivatali elődeimhez és hozzám a fogmüvesek köréből számos kérvény érkezett az iránt, hogy megszokott gyakorlatukban meghagyassanak, illetőleg erre alapitott kenyérkeresetüktől meg ne fosztassanak, a fogorvosok testületei pedig beadott emlékirataikban törvényes jogaik védelmét és a fogmüvesek visszaéléseinek megszüntetését kérték.

*) Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

Mindezek alapján szükségesnek találtam, hogy a fogászatra vonatkozólag a törvényes jogrend végérvényesen helyreállittassék.

Ennek legegyszerübb módja kétségtelenül az volna, hogy a fogmüvesek — a törvény rendelkezései alapján — a fogászat körébe eső minden müvelettől azonnal eltiltassanak, s a tilalom ellen vétőkkel szemben a törvény megtorló intézkedései alkalmaztassanak.

Tekintettel azonban a fent emlitett körülményekre, amelyek bizonyos mértékben méltánylást érdemelnek, elhatároztam, hogy midőn egyrészt a törvénynek a jövőre nézve szigoruan érvényt szerezni kivánok, másrészt azoknak a fogmüveseknek, akik a fogászat körébe eső müveletekkel foglalkoztak és most is foglalkoznak, kizárólag saját személyükre nézve, továbbá bizonyos feltételek és korlátozások mellett, lehetővé teszem, hogy a szóban levő gyakorlat mindaddig, amig iparukat személyesen és önállóan üzik, továbbra is folytathassák.

Erre vonatkozólag a m. kir. miniszteriumnak 1911. évi szeptember hó 8-án tartott tanácsülésében kifejezett hozzájárulásával az alábbi szabályrendeletet bocsátom ki.

A szabályrenlelet tartalmára és végrehajtására vonatkozólag a következőket jegyzem meg:

A fent emlitett kivételes méltányosságra vonatkozó intézkedések csakis a jeleneg müködő fogmüvesekre vonakozván, ebből következik, hogy azok a fogmüvesek, akik iparigazolványt ennek a rendeletnek kelte után szereztek, a fogászat körébe eső müveletek végzésére a jövőben semmi körülmények között engedélyt nem nyerhetnek. Azoknak a fogmüveseknek névsora, akik a szabályrendelet 12. §-ában emlitett Tanusitványt elnyerték, annak idején a „Belügyi Közlöny"-ben közzé fog tétetni.

Ami a szabályrendelet 13. §-ának azt a rendelkezését illeti, amely szerint a fogmüvesek kérvényeiket a Czimhez kötelesek benyujtani, erre nézve szükségesnek tartom, hogy a Czim a kérvényeket a helyes felszerelés (14. §.) szempontjából vizsgálja meg s az esetleg szükséges kiegészitések iránt már saját hatáskörében intézkedjék, mert kivánatos, hogy a szóban levő ügyek elintézése a kérvényeknek részemről való kiegészittetésével késedelmet ne szenvedjen.

Miheztartás végett megjegyzem még, hogy azokra a fogmüvesekre (fogtechnikusokra), akiknek a fogorvosi gyakorlat folytatása a multban Ő Felségének legfelsőbb elhatározása alapján kegyelemből megengedtetett, a most kiadott szabályrendelet intézkedései nem vonatkoznak.

Felhivom a Czimet, hogy a szabályrendelet hivatalos másolatát a hatósága területén levő ipartestületnek (Budapesten a fogmüves ipartestületnek) küldje meg, továbbá hogy ugy a szabályrendeletre, mint erre a rendeletemre az elsőfoku közegészségügyi hatóságok figyelmét nyomatékosan hivja fel s különösen utasitsa a nevezett hatóságokat arra, hogy a fogmüvesek müködését a legszigorubban ellenőrizzék és azokkal szemben, akik a szabályrendelet ellen vétenek, panaszok bevárása nélkül hivatalból járjanak el.

Felhivom arra is, hogy a fogmüvesek által a Czimhez a szabályrendelet 13. §-a értelmében beadott kérvényeket hozzám a kitüzött határidő letelte után legkésőbb 14 nap alatt terjeszsze fel.

Végül megjegyzem, hogy a vizsgáló bizottság alakitására, valamint a vizsgálat terjedelmére és annak részleteire vonatkozó külön rendelet pótlólag fog kiadatni.

Szabályrendelet a fogművesek (fogtechnikusok) működési köréről.

A fogművesek (fogtechnikusok) müködési körére nézve a m. kir. miniszteriumnak az 1911. évi szeptember hó 8-án tartott tanácsülésében kifejezett hozzájárulásával a következőket rendelem:

1. §. A fogászat (a szájüregben való bármiféle fogmütétek végzése) az orvosi gyakorlat egyik ága. Ennek folytatására csak annak van joga, aki az 1876: XIV. t.-cz. 43. és 44. §-aiban körülirt képesitéssel bir.

2. §. A fogmüvesség (fogtechnika) az 1903. évi május hó 16-án 12.941. szám alatt kelt kereskedelemügyi miniszteri rendelet értelmében képesités igazolásához kötött mesterség s az 1884: XVII. t.-cz. rendelkezései alá esik.

3. §. A fogmüves (fogtechnikus) ipar mesterséges fogaknak vagy fogsoroknak kizárólag fogorvosok rendelésére, illetőleg a kereskedelmi forgalom czéljaira való elkészitésére terjed ki.

A fogmüves (fogtechnikus) tehát fogászattal nem foglalkozhatik, vagyis a szájüregben semmiféle orvosi gyógykezelést vagy műtétet nem végezhet, közvetlenül hozzáforduló magánfelek részére mesterséges fogakat vagy fogsorokat nem készithet s arra sincs jogositva, hogy evégből a szájban mintát vehessen, vagy az általa elkészitett (fogsorokat) a szájba beleilleszthesse.

4. §. A mesterséges fogak (fogsorok) készitésére a 2. §. értelmében jogositott iparos cégtábláin és hirdetésein müködési körének megjelölésére nem használhat olyan czimeket, amelyek alkalmasak arra, hogy ipari jogosultságának terjedelme tekintetében a közönség megtévesztessék. Az ilyen iparos tehát kizárólag csakis a „fogmüves“ vagy „fogtechnikus“, — helyiségének megjelölésére pedig a „fogmüvesi (vagy fogtechnikusi) terem“ — elnevezést használhatja.

Tilos azonban ennek az elnevezésnek olyan röviditése is (például: Dt. = dentist), amely félreértésekre, vagy megtévesztésre alkalmas. Tilos ugyancsak az emlitett okból a czégtáblákon az értekezési idő feltüntetése is.

Ezek a rendelkezések a tanusitványnyal (12. §.) ellátott fogmüvesekkel (fogtechnikusokkal) szemben is érvényesek.

5. §. Fogorvos (1. §.) iparigazolvány nélkül mesterséges fogakat (fogsorokat) csakis saját maga által kezelt fogbetegek részére készithet.

6. §. Azoknak a fogmüveseknek (fogtechnikusoknak), akik e rendelet kelte idején a fogmüves (fogtechnikus) ipart iparigazolvány alapján önállóan gyakorolták, amennyiben a kifejlődött gyakorlathoz képest a fogászat körébe eső müveleteket is végeztek, — méltányosságból — megengedtetik, hogy ezeket a müveleteket folytathassák mindaddig, amig a fogmüves ipart önállóan üzik, amennyiben az e szabályrendeletben felsorolt föltételeknek eleget tesznek, különösen pedig a 7. §-ban kötelezővé tett vizsgálatot sikerrel megállják.

7. §. Azok a fogmüvesek (fogtechnikusok), akik a 6. §-ban emlitett kivételes engedélyben részesülni kivánnak, a szóbanlevő müveletekben való jártasságukat és ügyességüket az e végből szervezett vizsgáló bizottságok (8. §.) előtt gyakorlatilag igazolni kötelesek.

L. a 101.295/912. sz. rend. alatt.

8. §. Budapesten és Kolozsvárott két-két három tagu vizsgáló bizottság alakittatik. Ezek elnökeit (elnökhelyetteseit) és tagjait — a vallás- és közoktatásügyi miniszter hozzájárulásával — a belügyminiszter nevezi ki.

9. §. A vizsgálat érvényességéhez az elnöknek (elnökhelyettesnek) és a két tagnak együttes jelenléte szükséges.

10. §. A vizsgálat anyaga — tudományos elméletek mellőzésével — a fogászati müveletekben (6. §.) való gyakorlati jártasság igazolására terjed ki. A vizsgálat terjedelmét és annak részleteit a belügyminiszter — a vallás- és közoktatásügyi miniszter hozzájárulásával — külön rendeletben állapitja meg.

L. a 101.295/912. sz. rend. alatt.

11. §. A vizsgálat dija 60 korona (hatvan korona), amely a vizsgáló bizottság elnökét és tagjait egyenlő arányban illeti meg.

A vizsgálat diját köteles a jelölt a vizsgálatra kitüzött határnap (16. §.) előtt az elnök kezeihez eljuttatni, ugy hogy az legkésőbb a vizsgálat határnapját megelőző napon odaérkezzék. A vizsgálati dij lefizetése előtt vizsgálatra senki sem bocsátható.

Ha a jelölt a vizsgálattól annak megkezdése előtt visszalép, a vizsgálati dij neki visszaadatik.

12. §. A vizsgálat sikeressége esetében a vizsgáló bizottság a jelölt részére Tanusitványt állit ki (A. minta), amelyet az elnök és a vizsgáló bizottság tagjai aláirnak.

E bekezdést hatályon kivül helyezi a 101.595/912. sz. rend. (l. alább).

A vizsgálat ismétlésének nincs helye.

Az öszes vizsgálatak befejezése után azok eredményéről a vizsgáló bizottság elnöke a belügyminiszterhez részletes kimutatást terjeszt fel. (B. minta).

13. §. A 7. §-ban emlitett vizsgálatra bocsátás iránt a fogmüvesek, (fogtechnikusok) a belügyminiszterhez intézett kérvényüket ennek a szabályrendeletnek keltétől számitott 60 nap alatt a törvényhatóság első tisztviselőjéhez kötelesek benyujtani, aki a kérvényeket az emlitett határidő leteltével jegyzék mellett s a folyamodó személyre és megbizhatóságára vonatkozó véleményes jelentés kiséretében fölterjeszti a belügyminiszterhez.

Az emlitett határidő eltelte után kérvény elfogadásának nincs helye.

Utólagos vizsgálat (17. §.) engedélyezése iránt a kérvény közvetlenül a belügyminiszterhez nyujtható be.

14. §. A kérvényhez mellékelni kell:

1. A születési anyakönyvi kivonatot.

2. A végzett tanulmányokról szóló bizonyitványokat, vagy ezeknek hiteles másolatait.

3. Az iparigazolványt, vagy ennek hiteles másolatát.

4. A folyamodó eddigi müködéséről szóló bizonyitványokat, vagy ezeknek hiteles másolatait.

5. A folyamodó büntetlen előéletét és erkölcsi feddhetlenségét tanusitó hatósági bizonyitványt.

A kérvényben a folyamodónak meg kell emlitenie azt is, hogy a budapesti, vagy a kolozsvári vizsgáló bizottság előtt kiván-e megjelenni.

A kérvények és mellékleteik a szabályszerü bélyegilletékek alá esnek.

15. §. A belügyminiszter a kérvényeket a 14. §-ban felsorolt kellékek tekintetében megbirálja s azokat, amelyek az emlitett szempontból kifogás alá esnek, elutasitja, esetleg záros határidőn belül való kiegészités végett visszaadja; azokat pedig, amelyek kifogás alá nem esnek, megküldi az illető vizsgálóbizottság elnökének.

16. §. A vizsgáló bizottság elnöke a neki megküldött kérvényeket jegyzékbe foglalja, a vizsgálati határidőket sürgősen kitüzi s a folyamodókat a vizsgálat idejéről értesiti.

A vizsgálatokat a szabályrendelet keltétől számitott legfeljebb fél év alatt be kell fejezni.

Módositás: 101.959/912. sz. rend. (l. alatt).

17. §. Amennyiben egyes folyamodók betegség miatt vagy más alapos okból a vizsgálaton való megjelenésben gátolva volnának, kérésükre a belügyminiszter megengedheti, hogy a vizsgáló bizottság elnöke részükre későbbi határnapot tüzhessen ki.

Ezeket az utólagos vizsgálatokat a rendes vizsgálatokra kitüzött félévi határidő (16. §.) lejártától számitott további három hónap alatt okvetlenül be kell fejezni. Ezen az időn tul utólagos vizsgálatra többé senki sem bocsátható.

18. §. A 12. §. értelmében kiadott Tanusitvány országos érvényü ugyan, de az abban megengedett müveletek mindenkor csakis azon a területen végezhetők, amelyre nézve az illető fogmüves (fogtechnikus) törvénysöerü iparigazolványt nyert.

19. §. Azok a fogmüvesek (fogtechnikusok), akik vizsgálatra nem jelentkeztek, ugyszintén azok is, akik jelentkeztek ugyan, de vizsgálatra nem bocsáttattak, vagy a vizsgálatot sikerrel meg nem állották, a fogmüves (fogtechnikus) ipar körén (3. §.) kivül eső bármiféle fogászati müveletet egyáltalában nem végezhetnek.

20. §. Aki e szabályrendelet egyes rendelkezéseit megszegi, az — amennyiben cselekménye a fennálló törvényekbe, különösen az 1879: XL. t.-cz. 92. §-ának 1. pontjába vagy 45. §-ába, vagy az 1884: XVII. t.-cz. 157. §-ának d) pontjába ütközik — az illető törvényben meghatározott büntetés alá esik.

Kiegészités: 101.959/912. sz. rend. (l. alatt).

21. §. Ezzel a szabályrendelettel a fogmüvesekre (fogtechnikusokra) vonatkozólag kiadott előbbi rendeletek hatályukat vesztik. A foghuzási engedélyek kiadásának korlátozása tárgyában 1897. évi január hó 11-én 114.530/1896. B. M. sz. rendelet (l. a Közeg. I. kötetben) továbbá is érvényben marad, a Tanusitványnyal (12. §.) ellátott fogmüvesekre (fogtechnikusokra) azonban alkalmazást nem nyer; érvényben marad továbbá fogtechnikusoknak a fogorvosi gyakorlat körébe tartozó müveletek végzésére adott legfelsőbb engedélyek magyarázásánól szóló 54.423/1905. B. M. sz. körrendelet (l. a Közeg. I. kötetben) is.

22. §. Ez a szabályrendelet azonnal életbe lép.

B. minta a 112,026/1911. B. M. sz. Szabályrendelet 12. §-ához.

Kimutatás a 112,026/1911. B. M. sz. Szabályrendelet alapján a budapesti, kolozsvári vizsgáló-bizottság előtt megtartott fogműves (fogtechnikus) vizsgálatok eredményéről: Folyószám, a fogműves (fogtechnikus) neve, születésének ideje, lakóhelye, a vizsgálat ideje, eredménye*), jegyzet**).

A közegészségügyi I. kötet 231. lapján a 112.026/911. sz. rendelet után beillesztendő:

1912. okt. 11. 101.595. sz. B. M. körrend. a fogmüvesek (fogtechnikusok) működési köréről szóló 112.026/1911. B. M. számu szabályrendelet végrehajtásáról és módositásáról.

A fogmüvesek (fogtechnikusok) müködési köre tárgyában 112.026/1911. B. M. szám alatt kiadott szabályrendelet 10. §-a szerint a szabályrendelet 7. §-ában előirt vizsgálat terjedelme és részletei külön rendeletben állapittatnak meg.

Ehhez képest — annak előrebocsátása mellett, hogy a szabályrendelet 6. §-ában emlitett müveletek közül a szájüregnek különösebb sebészi előkészitését feltétlenül kizártnak kell tekinteni — a vizsgálat anyagát a következőképen állapitom meg:

1. A száj megvizsgálása tükörel a fogpótlás lehetőségei

2. A természetes fogak szinének megállapitása.

3. Lenyomatvételre szolgáló anyagok sajátságai és az alkalmazásukhoz való előkészités módjai.

4. Óvóintékedések ismerete a lenyomatanyagokkal való fertőzések szempontjából, továbbá a szájbeli müveleteknél használt eszközöknek és a kezeknek egyszerübb fertőtlenitési módjai.

5. Az articulatio (fogzáródás) meghatározása.

6. A főbb fogpótlási (tömési) módszerek ismerete; előnyeiknek és hátrányaiknak összevetése.

7. A müfog megválasztásának módjai.

8. A fogmüvek rögzitési módjai a szájban és e módok értékének összehasonlitása.

9. A kész fogmüvek beillesztése a szájba; használhatóságának megitélése; a viselés közben esetleg felmerülő panaszok okának fölismerése és a szükséges javitások.

10. Utasitások a fogmüvek tisztántartására.

11. A 112.026/1911. B. M. számu szabályrendelet 21. §-ában idézett 114.530/1896. B. M. számu rendelettel szabályozott müveletre vonatkozó gyakorlati kérdések.

Ez alkalommal a 112.026/1911. B. M. számu szabályrendeletet a következőleg módositom:

*) Ebbe a rovatba az eredményt igy kell bejegyezni: „Tanusitványt nyert", vagy „Vizsgálata nem fogadtatott el."

**) Ebben a rovatban utalni kell az utólagos vizsgálatot megengedö belügyminiszteri rendelet számára, igy: „Utólagos vizsgálat a . . . . B. M. sz. rendelet alapján".

a) A szabályrendelet 12. §-ának első bekezdését, amely szerint a vizsgálat sikeressége esetében a vizsgálóbizottság a jelölt részére Tanusitványt állit ki, amelyet az elnök és a vizsgáló-bizottság tagjai aláirnak, hatályon kivül helyezem. E helyett a vizsgáló-bizottság elnöke által a szabályrendelet 12. §-ának utolsó bekezdése értelmében a belügyminiszterhez terjesztett kimutatás alapján intézkedni fogok az iránt, hogy azoknak a fogmüveseknek (fogtechnikusoknak) iparigazolványaira, akik a vizsgálatot sikerrel megállották, az illetékes elsőfoku iparhatóság záradékot vezessen, amelylyel igazoltatik, hogy az illető fogmüves (fogtechnikus) a szabályrendelet 7. §-ában foglalt rendelkezésnek eleget tett.

A szabályrendelet többi szakaszaiban ott, ahol Tanusitvány emlittetik, ehelyett a most jelzet záradékot kell érteni.

b) A szabályrendelet 20. §-át azzal egészitem ki, hogy a belügyminiszter a törvényhatóság első tisztviselőjének előterjesztésére a szabályrendelet értelmében adott kivételes engedélyt visszavonhatja, illetőleg az iparigazolványra vezetett záradék hatályát megszüntetheti, ha:

1. a szabályrendelet 14. §-ának 5. pontjában emlitett feltétel hiánya később állapittatik meg, vagy a fogmüves (fogtechnikus) az ebből a szempontból nyert kedvező minősitést bármikor elveszti;

2. müködésében elkövetett kihágás miatt birói uton jogerősen elitéltetett.

c) Tekintettel ara, hogy a szabályrendelet végrehajtására vonatkozólag folyamatba tett előkészitő tárgyalások huzamosabb időt vettek igénybe, a szabályrendelet 16. §-ának második bekezdését oda módositom, hogy az ott megállapitott félévi határidőt 1912. évi október hó 1-től kell számitani.

Végül minden esetleges félreértés kikerülése végett szükségesnek tartom ezuttal is kijelenteni, hogy az orvosi gyakorlatra való jogosultság tekintetében jövőre is az 1876: XIV. törvényczikk 43. §-ának kivételt kizáró és a szabályrendelet 1. §-ába is átvett rendelkezése irányadó, és hogy az ettől való bárminemü eltérésre a szabályrendeletbe felvett átmeneti intézkedések praecedensül nem szolgálhatnak.

Felhivom a Cimet, hogy ennek a rendeletnek hivatalos másolatát a hatósága területén levő ipartestületnek (Budapesten a fogmüves ipartestületnek) haladéktalanul küldje meg.

A Közegészségügyi I. kötet 275. lapján a forgalomból kitiltott szerek, eszközök stb. jegyzékébe felveendő:

Az éjjeli vizelet tarthatatlansága ellen gyártott és forgalomba hozott mindennemü mechanikai készülék. (B. M. 1910. okt. 1. 151.314/909. sz. r. R. T. 616.)

Kórházak és gyógyintézetek.

A Közegészségügyi I. kötet 284. lapján az állami kórházak és gyógyintézetek tiszti és szolgaszemélyzetének fegyelmi ügyéről szóló 50.301/76. sz. szabályrendelet, mint az alábbi rendelet hatályon kivül helyezett, törlendő:

Az állami kórházak és gyógyintézetek tiszti és szolgaszemélyzetére vonatkozó fegyelmi eljárásról A végből, hogy minden kétségnek eleje vétessék, az 50.301/76. B. M. sz. szabályrendeletet kifejezetten hatályon kivül helyezem és a m. kir. állami elmegyógyintézetekről szóló 125.500/902. B M. sz. szabályrendeletnek a fegyelmi eljárásról szóló rendelkezéseit az állami kórházak és gyógyintézetek tiszti és szolgaszemélyzetére is kiterjesztem.*) (B. M. 1911. szept. 20. 132.163. sz. R. T. 806.)

A közegészségügyi I. kötet 301. lapján a 35.000/902. B. M. sz. rend. 28. §-a után felveendő:

1910. *évi márczius* 23. 157.826/1909. *sz. B. M. körrendelet a közkórházak ingó vagyonának leltári elszámolásáról és kezeléséről.**)

Tapasztaltatott, hogy a közkórházakban levő különféle felszerelési czikkek leltározására vonatkozólag egyöntetü eljárás nincsen és egyes helyeken leltár egyáltalában nem, vagy oly hiányosan és különféle módon vezettetik, hogy az 1907. évi 140.000. számu körrendelet. 67. §-a értelmében a számvevőségekre rótt ellenőrzési teendők a megkivánt alapossággal és pontossággal nem gyakorolhatók.

Ezen hiány pótlásáról gondoskodni óhajtván, a kórházak tulajdonát képező ingóleltári vagyonról és az annak állományában bekövetkezett változásokról az idemellékelt A) minta szerinti leltár vezetését rendelem el. Miután a kórházak költségvetésének felszerelési czikkek czimü rovatán szükséges hitelösszegek a 35.000/1902. számu szabályrendelet 28. §. B) 1. pontja értelmében a leltári vagyonkészletre való figyelemmel állapitandók meg, a leltárcsoport rendszerét az emlitett szabályrendeletnek megfelelően három főcsoportban állapitom meg, u. m.:

I. Ruházat, ágyfelszerelés és vászonnemüek.
II. Butorok.
III. Házi eszközök.

Ezen főcsoportok a következő alcsoportokra osztandók fel:

*) E rendelkezéseket alább „Tébolydai ügy" c. a. közöljük.
*) Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

I. főcsoport.

a) Férfiruha (külön a posztó, csinvat stb.),
b) női ruha (külön a posztó, csinvat, perkál stb.),
c) egyenruha,
d) lábbeliek,
e) ágynemüek,
f) férfifehérnemü,
g) női fehérnemü,
h) asztalnemü,
i) egyéb.

II. főcsoport.

a) Festett butorok,
b) fényezett butorok,
c) vasbutorok,
d) egyéb butornemü.

III. főcsoport.

a) Bádogfélék,
b) réznemüek,
c) vasnemüek,
d) kefenemüek,
e) bőrnemüek,
f) kézmü-iparczikkek,
g) porczellánfélék,
h) üvegnemüek,
i) agyagnemüek,
j) gazdasági berendezés,
k) szerek, szerszámok,
l) különfélék.

A leltár vezetésére pedig a következőket rendelem:

Az egyes leltári tárgyak az illető alcsoportban betürendben veendők fel, és a netáni utánpótlásra minden csoportnál megfelelő számu hasáb üresen hagyandó.

A kórházba szabályszerü megrendelés alapján beszállitott, továbbá ajándékozás, valamint más hivataltól, intézettől való átadás stb. folytán nyert és szabályszerüen átvett leltári czikkek az átvétel után azonnal leltrba veendők.

A leltár bevételi részében a pénzszámadásnak az a naplótétele, amely alatt a beszerzés költsége, a leltár kiadási részében pedig a pénzszámadásnak az a naplótétele, amely alatt a leltári tárgy eladásából befolyt vételár elszámitoltatott, a leltárnak a pénznapló vonatkozó tételszáma elnevelzéssel nyitott hasábjában mindenkor feltüntetendő.

A leltári tárgyak a beszerzési árnak megfelelő értékkel veendők leltárba. Amennyiben a beszerzési ár ismeretlen és valamely oknál fogva ki nem puhatolható, a tárgy értéke becslés alapján állapitandó meg és az ilyképpen megállapitott értékkel leltározandó. A más hivataltól, intézettől stb. átvett tárgyak az átadó által megjelölt értékkel veendők leltárba. A számadási okmányokon, amelyek alapján a bevételezés, illetőleg apadásba hozatal történt, a leltárnak csoport- és lapszáma, amely alatt a beszerzett tárgy leltárba vétetett, illetőleg a leltárból leiratott, feljegyzendő. Házilagos munka folytán bekövetkezett szaporodás a kórházgondnoknak az igazgató által láttamozott beutaló jegyzéke alapján helyezendő bevételbe. Gyors elhasználásnak kitett oly ingóságok, amelyeknek értéke 2 koronát meg nem halád, leltári elszámolás alá nem tartoznak, hanem a fogyasztási anyag-számadásban vételezendők be.

Leltári tárgyak csakis bizottságilag végzett selejtezés alapján és a selejtezési müveletnek a kórház fenntartója részéről történt jóváhagyása után tehetők kiadásba; kivételt képeznek a betegek által teljesen megsemmisitett, vagy kezükön elveszett tárgyak (ami azonban mindenkor jegyzőkönyvileg igazolandó), továbbá oly elveszett tárgyak, amelyeknek árát gondozójuk vagy kezelőjük megtéritette. A megtéritésnél mindig a tárgy leltár szerinti értéke veendő alapul, amelyből a körülményekhez képest az igazgató koptatás czimén 5—25%-ig terjedhető leengedést engedélyezhet.

A rendes használat folytán hasznavehetetlenné vált tárgyak a forgalomból kivonandók és a bizottságilag teljesitendő selejtezés bekövetkeztéig külön raktárban, a raktári készlettől teljesen elkülönitve s pontos kimutatásba foglalva, zár és őrizet alatt tartandók. A selejtezések alkalmas időben évenkint legalább egyszer, a kórházi bizottság kiküldöttjének vezetése mellett, bizottságilag teljesitendők, s a bizottság határoz a forgalomból kivont tárgyak végleges kiselejtezése felett.

A kiselejtezendő vászon- és posztónemüekből a kórházi bélyeg kivágandó és elégetendő, a foltozásra használható részek, valamint egyéb házi czélokra használható darabok kiválasztandók és lemérés után visszatartandók. A porczellán- és üvegnemüek összezuzás megsemmisitendők, a fanemüek, kefe- és kosárnemüek összetörés után elégetendők, az értékesithető tárgyak a nyilvános árverés megtartásáig zár alatt őrizendők. A selejtezés megtörténte a kórház fentartójának haladéktalanul bejelentendő és egyuttal bemutatandó a selejtezés alkalmával felvett jegyzőkönyv, a kiselejtezett tárgyakról szóló jegyzék, amelyben a foltozásra és egyéb czélokra visszatartott foszlányok sulya feltüntetendő.

A kiselejtezett tárgyaknak a leltárból való leirása és a visszatartott foszlányok bevételezése csakis a kórház fenntartója engedélyének kieszközlése után történhetik.

A leltárban minden leltári tárgy azzal az értékkel hozandó apadásba, illetőleg helyezendő kiadásba, amely értékkel a leltárban bevételkép elszámoltatott.

A leltár a naptári év szerint vezetendő és minden év deczember hó végével lezárandó; a lezárás aképen történik, hogy az összes bevételből, aemlyben a számadási év kezdetén volt maradvány is bennfoglaltatik, levonandó az összes kiadás, és ily módon megállapittatik az év végén mutatkozó és a következő évre átviendő maradvány.

A fentiek szerint szabályszerüen lezárt leltárnak a tárgyévre vonatkozó és a számadó által aláirt teljes másolata a hozzátartozó összes eredeti okmányokkal felszerelten a következő év márczius 15-éig a többi számadás birálatára hivatott számvevőséghez beküldendő.

Az okmányok darabszámát a vonatkozó bevételi és kiadási tételeknél a tételszám alatt tört alakban kell bejegyezni. A lezárt leltárból az idemellékelt B) minta szerinti rendes ivnagyságu ki-

mutatás szerkesztendő, mely az évi költségvetési előirányzathoz leendő csatolás végett a kórház fenntartójához beküldendő.

A leltári számadás mellett helyi és külön leltárak is vezetendők, melyek egyik példánya az illető kezelőnél (ápoló vagy egyes alkalmazottnál), kinek kezelésébe, illetőleg gondozásába a tárgyak adattak, másik példánya pedig a gondnoknál, illetőleg az arra hivatott tisztviselőnél marad.

A tárgyak átadása, illetőleg átvétele aláírással kölcsönösen igazolandó.

A gondnokság köteles a helyi és a külön leltárak állományából és a tárgyak jókarban létéről időközönkint meggyőződni. Ilyen leltári felvétel teljesitendő mindenkor, amikor valamely kezelő a szolgálatból kilép.

A leltári tárgyak raktári készleteiről köteles a gondnokság akülön leltárt (raktárkönyvet) vezetni, amely ugy a készletekre, mint a selejtes raktár készleteire is kiterjed. A helyi és a külön leltárak, valamint a raktári könyv állományainak együttvéve a főleltár mindenkori zárlati eredményével egyeznie kell.

Az 1907. évi 83.000. B. M. számu körrendelettel (l. a Törvényhatósági kötetben) kiadott közszállitási szabályok 62. §-a értelmében szerkesztendő kimutatást a gondnokság köteles összeállitani.

Megjegyzem még, hogy a leltári elszámolásnak ezen kör rendeletben előirt módját a nyilvánossági jelleggel felruházot kórházak részére is ajánlatosnak s igy bevezetendőnek tartom.

Jelen rendeletem 1910. évi julius hó 1-én lép életbe.

A Közegészségügyi I. kötet 308. *lapján a* 35.000/902. *sz. rend.* 40. §*-ához felveendő*:

A kórházi fejlapok kezeléséről. Hunyad vármegye közigazgatási bizottságának azon felterjesztéséből kifolyólag, hogy a gyógydij-ügyek tárgyalási iratai közé az eredeti fejlapok helyett, melyek legtöbbnyire piszkosak s esetleg fertőző betegségek terjesztésére is alkalmat adhatnak, csak a fejlapok hiteles másolata csatoltassék, további eljárás és intézkedés végett a következőkről értesitem Czimet:

Azon előterjesztésnek, hogy a gyógydij-ügyek tárgyalására vonatkozó iratokhoz ne az eredeti fejlapok, hanem csak azok eredeti másolatai csatoltassanak, nem tehetek eleget, mert a fejlapok a gyógydijügyek tárgyalásánál és a gyógydijak számfejtésénél mint eredeti okmányok szerepelnek, s az 1902. évi 35.000. számu szabályrendelet 40. §-a értelmében fejlap minden betegről egy-egy ápoltatásra nézve csak egyszer állitható ki, s igy ezeknek eredetiben való csatolását továbbra is feltétlenül meg kell kivánnom.

Mivel azonban az emlitett szabályrendelet csak azt irja elő, hogy a fejlap a kórosztályon őrzendő mindaddig, mig a beteg ápolás alatt van, s a fejlapnak az ágy fölé való kifüggesztését kötelezőleg el nem rendeli, a fejlapoknak az elpiszkolódástól való megóvása czéljából utasitsa a vezetése alatt álló törvényhatóságban levő kórházak igazgatóit, hogy a fejlapokat ezentul ne függesztessék ki a beteg ágya fölé, hanem azokat az egyes kórosztályok vezetői az ápoltatás ideje alatt a kórosztályon ugyan, de külön e czélra fentartott szekrényben, vagy más alkalmas helyen tartsák őrizet alatt. (B. M. 1909. szept. 18. 139.384. sz.)

A kórházi fejlapok kezeléséről.*) Ama közvetlen veszélynek elháritása czéljából, amely a kórházi fejlapoknak a kórházi számadások

*) Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

mellékleteiként, avagy a kórházi költségek behajtása iránti intézkedéseknél az iratokhoz csatolásával származhatik különösen akkor, ha a beteg valamely fertőző betegségben ápoltatott, az 1902. évi 35.000., illetőleg 1907. évi 140.000. B. M. számu szabályrendeletek vonatkozó részeinek módositásával elrendelem: miszerint ezentul a kórházi eredeti fejlapok, az eredeti betegfelvételi jegyzőkönyvhöz csatolva, a kórház által őriztessenek meg.

A kórházi költségek felszámitása vagy behajtása alkalmával pedig, mivel az Értesitő tartalmazza azon adatok legnagyobb részét is, amelyek a fejlapon szerepelnek, jövőben az Értesitő első példányát megegyezően az eredeti kórházi fejlappal a kórosztályba felvétel napjának, az elbocsátás idejének és a betegség nemének (diagnosis) kitüntetésére szolgáló uj rovataiban az eredeti fejlapot kitöltött kórházi osztályos főorvos vagy kórházi igazgató töltse ki és aláirásával lássa el.

Az Értesitőnek ezen első példányán egyuttal fel kell tüntetni az összes ápolási napok számát, a napi ápolási dijat és az ápolási dijak összegét, ami azután külön számlának felterjesztését mellőzhetővé teszi. Ez a felszámitás természetesen a kórházi gondnok feladata.

Az Értesitők az idecsatolt uj alakban május hó 1-je után terjesztendők fel. Hogy az Értesitőkből eddig készletben levő példányok kárba ne vesszenek, a régi Értesitőkre az uj rovatok egyszerüen vagy pedig bélyegző alkalmazásával rávezethetők.

Felhivom, hogy jelen rendeletem pontos teljesitésére a területén levő összes törvényhatósági, városi, alapitványi és magánkórházak igazgatóit utasitsa. (B. M. 1910. márcz. 23. 42.700. sz.)

(A rendelethez csatolt mintákat l. 1910. évi R. T. 230—234. l.)

A kórházi ápolási dijaknak részletekben való felszámitásáról. A kórházi fejlapok kezelése iránt kiadott 42.700/1910. számu körrendeletemet a mutatkozó szükséghez képest a következőleg kell kiegészitenem:

1. Oly esetekben, amikor a kórház a hosszas időn át ápoltak ápolási dijait nem az elbocsátás után egyszerre hanem részletekben számitja fel, az első felszámitás alkalmával az ápolási dijak biztositására vonatkozólag szabályszerüen kitöltött értesitő, vagy ha a vagyoni viszonyok megálapitása több helyen vált szükségessé, ugy az „Értesitők“ csatolandók.

Ezen értesitő vagy értesitőknek az apadásra vonatkozó rovatában meg kell jelölni, hogy a beteg ápolás alatt maradt.

2. A folytatólagos felszámitásnál — bármilyen melléklet csatolása nélkül — csupán hivatkozni kell arra, hogy a közvetlenül megelőző felszámitás mely kimutatásban, annak mely tétele alatt történt.

3. Közköltségen ápolni engedélyezett elmebetegeknél a megelőző felszámitásra a 2. pont szerinti hivatkozáson felül a közköltségeni ápoltatást engedélyező rendelet számát is fel kell tüntetni.

4. Részletekben való felszámitás esetén a beteg fogyatékba jövetelének napjáig igényelt költségek utolsó felszámitásához a beteg fejlapjáról szerkesztett másodlat csatolandó, melyben a fogyatékba jövetel idejét, okát s a betegség nemét az osztályos főorvos vagy a kórházigazgató tölti ki s néváláirásával hitelesiti.

Az utolsó felszámitás alkalmával jelen rendeletem 2. és 3. pontjaiban foglalt rendelkezések természetesen szintén betartandók.

5. Ezen körrendeletem által a hasonló tárgyban 1911. évi szeptember hó 29-én 89.389/1911. szám alatt kiadott és a Magyarországi Rendeletek Tára 1911. évi évfolyamának 808. lapján közzétett körrendeletem érvényét veszti. (B. M. 1912. márcz. 8. 161.080/911. sz.)

A Közegészségügyi I. kötet 309. lapján a 35.000/904. sz. rend. 41. §-ához felveendő:

Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztositó pénztár, ugyszintén a kerületi munkásbiztositó pénztárak kórházban ápolt sérült tagjairól **a kártalanitás cézljaira kiállitott orvosi bizonyitvány diját** az egész országban egységesen 2 (kettő) koronában állapitom meg. Erről az érdekelt kórházak miheztartás végett értesitendők. (B. M. 1910. okt. 21. 159.659. sz.)

A közegészségügyi I. kötet 309. lapján a 35.000/902., illetőleg 140.000/907. sz. B. M. rend. 41., 42. és 43. §-aihoz felveendő:

1910. évi máj. 28. 61.057. sz. B. M körrend *) a kórházba felvett betegek családi és vagyoni, továbbá szolgálati és munkaviszonyainak kipuhatolásáról és megállapitásáról. Az 1898 : XXI. t.-cz. 13. §-a a nyilvános betegápolási költségek viselése körül felmerülő vitás kérdések eldöntését a közigazgatási biróság hatáskörébe utalja.

Annak, hogy a biróság törvényes feladatainak gyorsan, sikeresen és az igazságnak megfelelő módon megfelelhessen, egyik lényeges alapfeltétele az, hogy a középfoku hatóságok által panasz folytán felterjesztett ügyek tényállása lehetőleg tisztázva legyen, mert ellenkező esetben a biróság csak a hiányzó adatok beszerzése és gyakran csak hosszadalmas bizonyitási eljárás lefolytatása után tud dönteni.

Különösen áll ez a cselédek, valamint a munkásbiztositó pénztári tagok, illetőleg biztositására kötelezettek kórházi ápolásából felmerült ügyekre.

Ily ügyekben igen lényeges, hogy az ápoltak személyi és szolgálati viszonyai — az előirt betegfelvételi jegyzőkönyv adatainak megfelelően — már a kórházi ápolás tartama alatt pontosan és hitelt érdemlő módon megállapittassanak, mert igen gyakori eset, hogy ezek az adatok hézagosak és megbizhatatlanok, ami azután azt eredményezi, hogy akkor, amikor az ügy végső fokon való döntés végett a biróság elé kerül, a való tényállás már alig deríthető ki, amennyiben vagy maga az ápolt, vagy a fizetésköteles személyek ismeretlen helyre távoztak, vagy pedig a közigazgatási perben álló felek által megnevezett tanuk a rég történtekre már nem tehetnek megbizható vallomásokat, vagy végre a kórházi orvosok és alkalmazottak sem adhatnak felvilágositást vagy szakvéleményt oly körülményekre, melyek sokszor döntő jelentőségüek.

A 35.000/1902. B. M. sz. a. kiadott kórházi szabályrendelet némely részeinek módositása és kiegészitése tárgyában 140.000/1907. B. M. sz. a kiadott körrendelet 41., 42. és 43. §-ai kimeritő és határozott rendelkezéseket tartalmaznak az iránt, hogy a helyhatóságok hogyan kötelesek a szóban levő adatokat ellenőrizni, kipuhatolni és helyesbiteni.

Mindazonáltal a m. kir. közigazgatási biróságtól nyert értesülés szerint a biróság elé terjesztett ügyek jelentékeny része arról tanuskodik, hogy a hatóságok e kötelességüket csak lanyhán teljesitik, minek következtében legtöbb esetben elmarad az az eredmény, melyet a közszolgálat a körrendeleti rendelkezésektől kétségkivül várt, hogy tudniillik az esetleg felmerülő vitás eljárás czéljaira minden szükséges adat együtt legyen.

Mindezekre való tekintettel és a közszolgálat parancsoló érdekei által inditatva felhivom, hogy eredményesen intézkedjék az iránt, hogy a hatóságok a fenthivatkozott szakaszokban előirt kötelességüket pontosan és lelkiismeretesen teljesitsék, és az észlelt mulasztás legalább is rendbüntetés alkalmazásával sulyosabb esetekben fegyelmi uton toroltassék meg.

Kötelessége a kórház gondnokságának is oly esetekben, amidőn mulasztást tapasztal, az illetékes járási főszolgabiróhoz, illetőleg polgármesterhez fordulni a késedelem vagy mulasztás megtorlása iránt.

A községi elöljáróságoknak pedig annyival inkább ügyelni kell a kórházi értesitőknek a községi elöljáróság megjegyzéseire szolgáló rovatai pontos kitöltésére, s kivált a szolgálati és munkaviszonynak pontosan és a valósághoz hiven leendő megállapitására, mert egyidejüleg számvevőségemet utasitottam, hogy amennyiben a kórházi számadások vizsgálata alkalmával az ott mellékelt „Értesitő" valamely községi elöljáróságnak vagy kórházi biztosnak felületes vagy hanyag eljárásáról tanuskodnék, azt az „Értesitő"-t az illető közegek ellen megtorló intézkedés végett hozzám mutassa be.

*) Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

A Közegészségügyi I. kötet 318. lapján a 49. §. után felveendő:

A 140.000/1907. B. M. számu körrendelet 49. §-ának módositásáról. A m. kir. pénzügyminiszter ur az 1907. évi 140.000. számu körendelet 49. §-ának azon általános érvényü intézkedését, hogy a biztosi ásra kötelezett egyének kórházba való felvétele a pénztár előzetes hozzájárulásától, utalványától függővé nem tehető: a bánya-társládákra nézve, melyek nagy anyagi áldozatokkal maguk tartanak fenn kórházakat, sérelmesnek tartván az emlitett körrendelet ezen szakaszának megváltoztatását kérte. Minthogy a bányatársládák tagjai az 1907 : XIX. t.-cz. 154. §-a szerint a kerületi munkásbiztositó pénztárnak nem tagjai, s a társládák szervezete az idézett törvény 155. §-a szerint érintetlenül hagyatván, sem a kereskedelemügyi miniszternek, sem az állami munkásbiztositó hivatalnak ezen társpénztárak felett felügyeleti jogköre nincs, minthogy továbbá a pénzügyminiszter ur által sérelmesnek talált szakasz a társládák tagjainak felvételéről kifejezetten nem is intézkedik: az 1907. évi 140.000. számu körrendelet 49. szakaszának általános rendelkezését olyképen módositom, hogy a bányatársládák tagjai és családtagjaik — életveszély eseteit kivéve — kórházi kezelésbe csakis társpénztári utalvány bemutatásával vehetők fel. (B. M. 1910. márcz. 13. 15.616. sz. r.)

A Közegészségügyi I. kötet 325. lapján a 35.000/902. sz. B. M. rend. 59. §-a után beillesztendő:

1911 jun. 12. 56.893. sz. B. M. körrend a kórházi ápolási dijaknak a sérülés okozóival szemben leendő érvényesitéséről.

A m. kir. igazságügyminiszter ur a büntetendő cselekmény folytán sérültek kórházban történt ápolásának eseteiben a tárgyalás határnapjának és a büntető itéletnek az érdekelt kórházzal leendő közlése iránt valamennyi büntető hatáskörrel felruházott királyi törvényszékhez és királyi járásbirósághoz intézett, a másolatban csatolt 653/1911. számu rendelettel intézkedett.

E rendelet célja: megkönnyiteni azt, hogy a kórház követeléséhez jusson. E czél elérhetése végett elrendelem, hogy:

1. a tárgyalási hatánap kitüzéséről vett értesités után az ápolási költségek összegét, és amennyiben a költségek már kiegyenlitettek, azt, hogy ki teljesitette a fizetést, a biróságnak a tárgyalást megelőzőleg — a biróság ügyszámára hivatkozással — jelentse be, s

2. a büntető itélet közlése után az ápolási költségek megtéritéséhez való igényének érvényesitéséről, esetleg végrehajtási letiltás utján való biztositásáról idejekorán gondoskodjék.

Figyelmeztetem, hogy a birósági tárgyaláson megjelennie nem kell, hogy továbbá mulasztás észlelése esetén az ápolási dijat érvényesiteni nem fogom, s hogy végre a mulasztásból származott kárért a felelősség a mulasztót, illetőleg az igazgatót terheli.

1911. április 1. 653. I. M. rend. a büntetendő cselekmény folytán sérültek kórházban történt ápolásának eseteiben a tárgyalás határnapjának és a büntető itéletnek az érdekelt kórházzal való közléséről A büntetendő cselekmény által sérültek kórházi ápolása esetében az érdekelt kórházak a felmerült ápolási költségekhez, habár a büntető biróság azokat a bünvádi perrendtartás értelmében a sértett részére az elitélttel szemben megitéli és a sértett az elitélttől be is hajtja, igen gyakran nem juthatnak a miatt, mert az ügy tárgyalásáról és az itéletről nem szerezvén tudomást, az ápolási költségek megtéritéséhez való igényük érvényesitéséről, esetleg végrehajtási letiltás utján biztositásáról idejekorán nem gondoskodhatnak, és igy a sértettnek módja nyilik arra, hogy az elitélttől behajtott ápolási költségeket saját céljára fordithassa, ellenben a kórház a sértett vagyontalansága miatt kielégitéshez nem juthat.

A kórháznak a tárgyalás határnapjáról való előzetes értesitése abból a célból is kivánatos, hogy a kórház a felmerült ápolási költségek nagyságára és arra nézve, hogy a sértett vagy más azokat kifizette-e, a biróságnak adatokat szolgáltathasson, és ily módon a biróság a kórházi ápolási költségek czimén felszámitott kár valódiságára és össze-

gére nézve a sértett által szolgáltatott adatokat a kórház által közölt adatokkal ellenőrizhesse olyan esetekben, amidőn nincs igazolva, hogy a felmerült ápolási költségeket a sértett vagy más már kifizette volna.

Az előadottaknál fogva elrendelem, hogy minden oly bünügyben, amelyben a sértett a vád tárgyává tett büntetendő cselekmény folytán szenvedett sérülés miatt kórházi ápolásban részesült és a kórházi ápolási költségek kifizetése nyugtával vagy a kórház részéről történt értesitéssel nincs igazolva, a biróság az érdekelt kórházat a tárgyalás határnapjáról jelen rendeletemre hivatkozással s a sértett nevének megjelölésével oly felhivással értesitse, hogy a kórház az ápolási költségek összegét, és amennyiben e költségeket már kifizették volna, azt, hogy a fizetést kinek részéről teljesitették, a biróságnál a tárgyalást megelőzőleg jelentse be.

Az ily bünügyben hozott büntető itélet rendelkező részét az érdekelt kórházzal jogerő bevárása nélkül szintén közölni kell.

A m. kir. belügyminiszter ur a kórházakat egyidejüleg megfelelő utasitással látta el.

A Közegészségügyi I. kötet 365. lapján az 1898: *XXI. t.-cz.* 13. *§-ához felveendő:*

1910. nov. 9. 141.274. sz B. M. körrend. a betegség és baleset elleni biztositásra kötelezettek s hozzátartozóik után felmerült kórházi ápolási költségek viseléséről. Az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak betegség és baleset esetére való biztositásáról szóló 1907 : XIX. t.-cz. a biztositottak, illetőleg hozzátartozóik után felmerült kórházi ápolási költségek viselése tekintetében az azelőtt érvényben volt 1891 : XIV. t.-cz. határozmányaival szemben több lényeges ujitást tartalmazván, a m. kir. közigazgatási biróságnak a lefolyt időszak alatt alkalma volt, hogy az 1898 : XXI t.-cz. 13. §-ában körülirt hatáskörében az előlidézett törvény által létesitett uj jogviszonyok és az azok alapján felmerült vitás kérdések felett számos határozatot hozzon, ugy hogy most már a birói jogszolgáltatás ezen a téren teljesen kialakult és megállapodott.

Felesleges bővebben fejtegetnem, hogy az állami és önkormányzati közigazgatásnak mily elsőrangu érdeke, hány tisztviselő munkaereje kiméltetik, és mily nagyfontosságu szocziális szempontok nyerhetnek kielégitést az által, hogy a köztudatba kellőképen átmegy az, hogy a biróság bizonyos kérdésekben mily gyakorlatot követ.

A betegápolási ügyekben beadott, az elözönlésig nagyszámu panasz nagyrészt annak tulajdonitható, hogy az ily ügyekben eljáró és érdekelt közhatóságok, kórházak és munkásbiztositó pénztárak a biróság jogszolgáltatását alig ismerik.

Ezt a birói gyakorlatot a m. kir. közigazgatási biróság 824—829. számu elvi jelentőségü határozatai s 2409/1910., 3833/1910. és 4952/1910. számu itéletei tüntetik fel.

Ezeket mellékletként közölve felhivom, hogy a felügyelete alatt álló hatóságokat s kórházakat e határozatokra a legalkalmasabbnak mutatkozó módon figyelmeztesse.

Közig. birósági elvi jelentőségü határozatok.

824. szám. Az 1907 : XIX. törvényczikk értelmében biztositásra kötelezett egyénnek kórházi ápolása esetén a közigazgatási biróság a kórház által a munkásbiztositó pénztár ellen támasztott követelés felett dönt; abban a kérdésben azonban, hogy tartozik-e a munkaadó a pénztár által a kórháznak kifizetett költségeket a pénztárnak megtériteni, a közigazgatási biróságnak nincs hatásköre.

825. szám. Az 1907 : XIX. törvényczikk értelmében biztositásra kötelezett egyén már a biztositásra kötelező foglalkozásba való lépés puszta ténye által biztositottnak tekintendő, akár bejelentette őt a munkaadó a munkásbiztositó pénztárba, akár nem; s a pénztárnak a kórházi ápolási költségek viselése tekintetében fennálló kötelezettsége független attól, hogy a bejelentést elmulasztó munkaadóval szemben a pénztár az 1907 : XIX. törvényczikk 12. §-ának utolsó bekezdésében megadott visszkereseti jogát tudja-e érvényesiteni vagy nem.

826. szám. A munkásbiztositó pénztár az igényjogosult tagja után felmerült kórházi ápolási költséget feltétlenül csak 28 napra tartozik fizetni; ezen időn tul a kórház és ápolási költségeknek a tag részére házi ápolás esetén járó táppénz erejéig való megtéritését csak abban az eset-

ben követelheti, ha a pénztár az illetőt a kórházba utalta, illetőleg annak további kórházi ápolásához hozzájárult.

827. szám. A munkásbiztositó pénztárnál biztositottal egy háztartásban élő és keresettel nem biró, önként külön nem biztositott családtagok kórházi ápolásának költségeit a pénztár 28 napra terjedőleg akkor is köteles viselni, ha az illetőt előzetesen nem is utalta be a kórházba, de utólag beigazolást nyert, hogy a kórházi ápolásra feltétlenül szükség volt. Ilyen esetekben a kórházi ápolás feltétlen szükségének utólagos hatósági megállapitása pótolja a pénztár részéről való előzetes kórházba utalást.

828. szám. A munkásbiztositó pénztár igényjogosult tagjáért a kórházi ápolási költségeket 28 napra terjedőleg abban az esetben is köteles viselni, ha a tag betegségét szándékosan okozta.

829. szám. Az 1907 : XLV. törvényczikk 28. §-ának az a rendelkezése, hogy a gazda külső cselédjét 45 napig tartozik házilag gyógykezeltetni, és hogy e jogszabály a kórházi ápolásra vonatkozó törvények rendelkezéseit nem érinti, akként értelmezendő, hogy a gazdának ugy az idézett törvényen, mint az 1898 : XXI törvényczikken alapuló fizetési kötelezettsége együttvéve 45 napon tul nem terjed.

II. melléklet a 141.274/1910. B. M. számhoz.

A rimamurány-salgótarjáni részvénytársaság társláda-pénztára azon a czimen kéri felmentését B. Ágoston vasgyári munkás gyógydijának megfizetése alól, hogy a társpénztári alapszabályok 14. §-a szerint önhibából előidézett verekedés folytán előállott betegség esetén a társpénztár nem köteles gyógydijat fizetni, és hogy a sérült nem a társláda kórházát, hanem a Gömör és kis-Hont vármegyei közkórházat vette igénybe. Ami az első kifogást illeti, a panaszló társládapénztár csak állitja,, de mivel sem bizonyitja, hogy B. Ágoston a verekedést, melyben a kórházi ápolást igénylő sérülést kapta, önhibájából idézte elő. A közigazgatási bizottság által elrendelt bizonyitási eljárás során pedig U. község elöljárósága hivatalosan igazolta, hogy B. Ágoston a verekedést nem idézte elő és arra okokt sem szolgáltatott. Igy tehát a társláda első kifogása elesik. Ami pedig nem a társláda, hanem egy közkórház igénybevételét illeti, minthogy az 1876 : XIV. t-cz. 58. §-a értelmében a közkórházak, mig a fekhely nem hiányzik, minden jelentkező beteget kötelesek befogadni, minthogy továbbá a jelen esetben a sérülés s az ebből folyó sürgős szükség bármely kórház igénybevételét indokolttá tette volna, azért ez a kifogás sem fogadható el. Mivel továbbá a pénztár igényjogosult tagjáért az 1898 : XXI. t.-cz. 4. §-a értelmében 30 napig teljedőleg még abban az esetben is köteles a kórházi gyógyköltségeket megfizetni, ha a kórházi ápoláshoz utólag sem adja beleegyezését, azért törvényszerüen határozott B. vármegye közigazgatási bizottsága, midőn B. Ágoston 33 napi kórházi ápolása után felmerült gyógyköltségből 30 napra eső 49 K 80 fillér megfizetésére kötelezte a panaszkodó társládát. Végül az 1907 : XIX. t.-cz. 59. §-a a társládákra nem terjedvén ki, az 1898 : XXI. t.-cz. 4. §-a egész terjedelmében érvényben áll, s igy nem 28, hanem 30 napi gyógydijban kellett a társládát marasztalni. Mindezen okokra való tekintettel a társláda panaszának helyt adni nem lehetett. (Kb. 1910. aug. 2. 2499/K. sz.)

III. melléklet a 141.274/1910. B. M. számhoz.

A jelen esetben a Kerületi Munkásbiztositó Pénztár panasziratában nem azt vitatja, hogy K. József baja nem igényelt kórházi ápolást s ezért nem állitott ki számára utalványt, hanem azt, hogy nincs bebizonyitva, hogy a kórházi ápolt természetess fia G. József pénztári tagnak, s ha ez be is lenne bizonyitva, a természetes gyermek nem tekinthető az 1907 : XIX. t.-cz. 50. §-ának 5. pontja értelmében vett családtagnak. A pénztárnak sem ténybeli, sem jogi kifogása nem állhat meg. A betegfelvételi jegyzőkönyvnek hatóságilag megerősitett adataival ugyanis igazolva van, hogy K. József kórházi ápolt természetes atyjánál mint családtag eltartásban van. Az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztositó Pénztárnak az 1907 : XIX. t.-cz. 105. §-a alapján alkotott alapszabályai 33. §-a értelmében pedig a betegség esetére való biztositás szempontjából családtagok vagy hozzátartozóik alatt a biztositott tagnak ugy törvényes, mint törvénytelen gyermekét kell érteni, mely törvényben adott felhatalmazáson alapuló alapszabálybeli tételes rendelkezéssel szemben általános jogi elvekre való hivatkozásnak helye nem lehet, s

ennek következtében a törvénytelen gyermek az 1907 : XIX. t.-czikk értelmében való családtagnak tekintendő. Minderre való tekintettel a Munkásbiztositó Pénztár azon panaszbeli kérelmének, hogy mentessék fel a K. József után felmerült gyógydij viselése alól, helyt adni nem lehetett. (Kb. 1910. jun. 30. 3833/K. sz.)

IV. melléklet a 141.274/1910. B. M. számhoz.

A jelen esetben csupán az a jogi kérdés tárgya a vitának, hogy baleseti betegségnél a munkásbiztositó pénztár a felmerült egészkórházi ápolási költséget tartozik-e fizetni, vagy pedig az egész kórházi gyógydij a pénztárt csak 28 napra terheli s ez időn tul csak házi ápolás esetén járó táppénzt kell kifizetnie. Az 1907 : XIX. t.-cz. 79. §-a egész általánosságban kötelezi a kerületi munkásbiztositó pénztárt a balesetre biztositott sérült gyógykezelésének a teljes felgyógyulásáig való ellátására a nélkül, hogy házi gyógykezelés vagy kórházi ápolás közt különbséget tenne. Ugyanezen törvény 209. §-a alapján kibocsátott 140.000/1907. B. M. számu körrendelet 49. §-ának 7-ik bekezdése értelmében pedig oly esetekbentekben, midőn a sérült csak balesetre volt biztositva, a kórházi gyógyköltség a pénztárt tiz hét tartamára terheli, fenmaradván a pénztárnak az a joga, hogy a kifizetett összeget a balesetet szenvedettnek munkaadójától követelje, miből következik, hogy akkor, ha a sérült nemcsak balesetre, hanem betegség esetére is biztositva van, a tiz heti kórházi ápolási költség magát a pénztárt terheli. Továbbá a balesetek a betegségektől lényegesen eltérő, sulyosabb természettel birnak, s éppen azért az idézett törvény VII. fejezetében a baleseti kártalanitásokat egész külön tárgyalja s a baleseti betegségekre nézve különleges, az egyszerü betegségekre vonatkozó rendelkezésektől eltérő jogszabályokat tartalmaz. Igy, mig a törvény 50. §-a értelmében a pénztár egyszerü betegség esetén a segélyeket legfeljebb 20 hétig nyujtja, addig a 79. §. értelmében baleseti betegségeknél a gyógykezelésről a teljes felgyógyulásik tartoznak gondoskodni. Abból, hogy a törvényhozó a segélyezés maximális idő artamának az egyszerü betegségeknél 20 hétre való korlátozását a baleseti betegségekre nem terjesztette ki, következtetni kell azt is, hogy a kórházi ápolásnak az egyszerü betegségeknél 28 napra való korlátozása a sokkal sulyosabb baleseti betegségekre szintén nem terjed ki, aminthogy a törvény VII. fejezete az 59. §-ra való utalást nem is tartalmaz. Minderre való tekintettel törvényszerüen határozott a közigazgatási bizottság, midőn a pénztárt a nevezett sérült egész gyógydijának viselésére, illetőleg a pénztár által még ki nem egyenlitett, fent számjelzett s a pénztár által számszerüleg sem kifogásolt különbözeti összeg kifizetésére kötelezte. A pénztár panaszának tehát helyt adni nem lehetett. (Kb. 1910. aug. 9. 4052/K. sz.)

A hevenyfertőző betegségek ellen való védekezés költségeinek viseléséről szóló törvényes rendelkezéseket alkalmazni kell annak az egyénnek kórházi ápolásával felmerülő költségre akit betegségének hevenyfertőző volta miatt hatósági intézkedésre szállitottak kórházba, vagy akire nézve a hatóság megállapitja, hogy az intézkedés megtörtént volna, ha azt az önként való beszállitás meg nem előzi. Indokok: A kolera és pestis ellen való védekezés költségeinek viselése felől az 1898. évi XXI. t.-cz 9. §-ának d) pontja, egyéb hevenyfertőző betegségek ellen való védekezés költségeinek viselése felől pedig ugyane törvény 2. §-ának e) és 8. §-ának c) pontja, valamint az 1908. évi XXXVIII. t.-cz. 1. §-ának d) pontja rendelkezik.

Mindezek a szakaszok a védekezést általában emlitik és az 1898. évi XXI. t.-cz. 3. §-ának c) pontja és ezzel egyezően az 1908. évi XXXIII. t.-cz. 1. §-ának d) pontja csakis a hevenyfertőző betegségek terjedésének meggátlására szolgáló állandó intézmények, mint fertőtlenitő intézetek költségeit jelöli meg kifejeetten olyanokul melyek a védekezés költségeinek keretébe tartoznak, egyébként azonban a törvény emlitett helyei még csak elvi meghatározását sem adják annak, hogy az emlitett intézményeken felül mit kell érteni a védekezés költségei alatt.

Sőt az 1898. évi XXI. t.-czikké vált törvényjavaslat még az állandó intézmények költségeit sem emlitette, hanem a törvényjavaslatnak a képviselőházban folyt részletes tárgyalása alkalmával, teljes megnyugvás és minden félreértés elkerülése czéljából látták szükségesnek a 3. §-ban a fertőtlenitő és más hasonló intézetek költségeinek külön felemlitését. Nyilvánvaló tehát, hogy az állandó intézmények, mint fertőtlenitő intéze-

tek költségeinek felemlitése nem kimeritő, hanem csak példázó elsorolás.

Ha pedig a törvény sem kimeritő felsorolással, sem elvi meghatározással nem adja a védekezés fogalmát, akkor a védekezés köréből törvénynyel nincs kizárva a kórházi ápolás költsége.

De nem lehet kizártnak venni az által sem, hogy az 1898. évi XXI. t.-czikké vált törvényjavaslat miniszteri indokolása, a védekezésről szólva, megkülönbözteti a gyógyittást az óvintézkedésektől és jelzi, hogy amennyiben hevenyfertőző egyén gyógyitásáról van szó, ugyanaz a szempont irányadó, mint a rendes, nem eertőző betegségeknél, mert a gyógyköltségek viselésére teljes joggal a rendes fizetésköteles szoritható, ellenben az óvintézkedéseknek egészen más természetü költségei külön elbírálás alá esnek.

Ez az álláspont ugyanis magában a törvényben kifejezést nem nyer, de nem is helytálló oly esetben, amikor az óvintézkedés kimerül abban, hogy a beteget elkülönités vagyis a ertőzés terjedésének megakadályozása czéljából kell kórházi ápolásba venni. Erre az esetre a fent kiemelt miniszteri indokolás ki sem terjed.

Az eddigiekből következik hogy a törvényt alkalmazó hatóságnak feladata az, hogy a védekezés költségének fogalmát megállapitsa és megitélje, hogy az adott esetben felmerült költség mennyiben vonható a védekezési költség fogalma alá.

A kérdés ezek után az, hogy a kórházba hatósági kényszerrel történő beszállitás védekezés-e?

Ezt pedig védekezésnek kell minősiteni, mert ha az egyén szabad rendelkezési körébe a hatóság a közegészség érdekéből az 1876. évi XIV. törvényczikk 81. §-a alapján beavatkozik és rendelkezik az iránt, hogy a hevenyfertőző beteg kórházba szállittassék, enek a közérdekü beavatkozásnak czélja az, hogy a hevenyfertőző betegség terjedése megakadályoztassék és a járvány elfojtassék.

Ha pedig a kórházba szállitásra kényszeritő rendelkezés a hevenyfertöző betegség ellenvaló védekezéssé minősül, akkor az ennek a rendelkezésnek következtében felmerülő minden költség, tehát a kórházi ápolási költség is, védekezési költséggé minősül, abból ki nem szakitható; mert a kórházba szállitás az ott elkülönitve történő ápolással együttesen szolgálja azt a czélt, amelyből a hatósági kényszer alkalmaztatott.

És az a körülmény, hogy a védekezéssé minősülő kórházi ápolásban a közérdek mellett az egyén érdeke is nyer kielégitést, indokolja az 1898. évi XXI. törvényczikk 8. § ának olyan rendelkezését, mely arra vezet, hogy az egyszersmind védekezéssé is minősülő kórházi ápolási költség fele elsősorban a 4—7. §-ok szerint kötelezetteket terheli. Sőt épen az hogy a 8. §. elsősorban a 4—7. §-oknak tehát az egyén külön érdekét szolgáló esetekre vonatkozó rendelkezéseknek alkalmazását rendeli, mutatja azt is, hogy a törvény a 8. §. e) pontjában emlitett védekezési költségek köréből nem zárta ki a kórházi ápolás költségét.

Következésképen a betegség hevenyfertőző volta miatt tett hatósági intézkedésre történő kórházi ápolási költségre alkalmazni kell a hevenyfertőző betegségek ellen való védekezés költségeinek viseléséről szóló törvényes rendelkezéseket.

De gyakran megtörténik, hogy a hatósági intézkedést megelőzően a hevenyfertőző beteg már önként beszállittatott a kórházba.

Minthogy a kifejtettek szerint a kórházba szállitásra kényszeritő hatósági intézkedés czélja adja meg a kórházi ápolásnak védekezéssé minősitő voltát, a helyzet lényegén nem változtat az, hogy a kényszeritő intézkedés tényleg megtörtént-e avagy a beteg már előbb önként beszállittatott.

A lényeg az, hogy a helyzet olyan-e, amelyben a hevenyfertőző betegség terjedésének megakadályozása és a járvány elfojtása czéljából a kényszeritő hatósági intézkedésnek be kell következnie.

Ezért ha a hatóság megállapitja, hogy a hatóság kényszeritő intézkedése csak azért maradt el, mert a betegnek kórházba szállitása már önként megtörtént, az igy beszállitott egyén kórházi ápolási költségének viselésére szükségképen ugyanazokat a törvényes rendelkezéseket kell alkalmazni, mint az olyan egyénére, akit tényleg hatósági intézkedésre szállitottak kórházba.

(A közigazgatási biróság általános közigazgatási osztályának XXI t.-cz. döntvénye 1913. évi junius 21.)

Tébolydai-ügy.

A közegészségügyi I. kötet 386. és 387. lapján az 1876: XIV. t.-cz. 73. és 74. §-a, mint hatályát vesztett, törlendő és helyébe beiktatandós)*

1912: LIV. t.-cz. a polgári perrendtartás életbeléptetéséről.

19. §. A közegészségügy rendezéséről szóló 1876: XIV. t.-cz. 73. és 74. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

Az állami vagy a magánelmegyógyintézetbe vagy valamely kórházba érkező személyt, mint elmebeteget, az intezet igazgatója csak ideiglenesen fogadhatja be és arról érkezése után azonnal jelentést tenni köteles tenni annak a kir. járásbiróságnak, amelynek területén az intézet vagy a kórház van. A járásbiróság a bejelentett személy elmeállapotát szakértő orvos közbenjöttével a helyszinén a jelentés beérkezése után haladéktalanul megvizsgálja. Állami elmegyógyintézetben, valamint állami vagy más közkórházban elhelyezett elmebetegnek megvizsgálásánál szakértőül az elmegyógyintézet vagy az elmebetegosztály vezetőjét vagy valamely orvosát lehet alkalmazni.

A bejelentett személy vagy bármelyik hozzátartozója (Pp. 719. §.) saját költségén ellenőrző szakértő közremüködését veheti igénybe, aki a szemlén jelen lehet és arra, valamint a véleményre vonatkozó észrevételeit a szemle foganatositásakor előadhatja. Azon a czimen, hogy ellenőrző szakértő közremüködését kivánják igénybe venni, a szemle határnapját elhalasztani nem szabad.

A biróság nyomban a szemle befejeztével végzéssel határoz abban a kérdésben, hogy a befogadott személy az intézetbe felvehető-e vagy nem. Ha nyomban meg nem állapitható, hogy a befogadott személy elmebeteg-e vagy nem, elmeállapotának megfigyelése végett megfelelő határidőt kell kitüzni, amely a szakértő indokolt előterjesztésére meghosszabbitható. A szakértő ebben az esetben a határidő leteltével a megfigyelés eredményéről a biróságnak ujabb jelentést tesz, amelynek alapján a biróság — esetleg a szemle ismétlése után — az intézetbe felvétel kérdésében határoz. A biróság a felvételt megtagadó határozatában arról is intézkedik, hogy e határozat jogerőre emelkedéséig a befogadott személy az intézetben maradhat-e vagy nem.

A biróság a határozatot hivatalból kézbesitteti az intézetbe felvételt kérelmező magánfélnek, az intézet vagy a kórház igazgatójának és a gondnokság alá helyezés iránti eljárás esetleges meginditása czéljából az illetékes árvaszéknek, végül a Pp. 719. §-ában meghatározott hozzátartozók közül azoknak, akiknek neve és lakása a biróság előtt ismeretes.

A végzés ellen a közvetlen felsőbirósághoz egyfoku felfolyamodásnak van helye.

20. §.*) Ha abban a kérdésben, hogy az intézetbe felvett személy elmebeteg-e vagy hogy meggyógyult-e, az igazgató és a törvényes képviselő vagy a hozzátartozó között (Pp. 719. §.) véleményeltérés merül fel, az elbocsátó tárgyában a törvényes képviselő vagy a hozzátartozó kérelmére vagy az igazgató előterjesztésére az előbbi §-ban megjelölt biróság határoz.

A biróságnak erre az eljárására az előbbi §. rendelkezései megfelelően alkalmazandók, azzal az eltéréssel, hogy az intézet igazgatóját vagy orvosát a biróság szakértőül nem alkalmazhatja.

A Közegészségügyi I. kötet 387. lapján az „Állami elmegyógyintézetek" cz. a. beillesztendő:

Az 1902. évi nov. 21_én 125.500. B. M. sz. a. kiadott szabályrendelet az állami elmegyógyintézetekről tartalmazza a m. kir. állami elmegyógyintézetek szervezési szabályzatát (1—29. §§.); szolgálati utasitást az igazgatók (30—37. §§.) a főorvosok (38—50. §§.) a másodfőorvosok és másodorvosok (38—58. §§.), a főápolók (59—61. §§.). az iparos ápolók (62—70. §§.), az ápoló személyzet (71—79. §§.), a gondnok (80—95. §§.), az ellenőr (96—103. §§.), a szertárnokok (104—117. §§.), a gazdák (118—139. §§.), az irodatisztek (140—141. §§.), az irodasegédtisztek (142—144. §§.), a kapusok (145—147. §§.), a levélhordó (148—49. §§.), a hivatalszolgák (150—151. §§.), számára, továbbá pénzkezelési és számviteli szabályzatot (152—162. §§.), a pénzkezelés részletezését (163—202. §§.), a betegek magánpénzeinek kezelését (203. §.), a szeretet pénztár kezelését 204. §.), rendelkezéseket a leltári vagyon, valamint az anyagi és fogyasztási czikkek elszámolásáról (205—212. §§.), élelmezési szabályzatot (212—234. §§.). élelmezési rendet (235. §.), az alkalmazottak elleni fegyelmi eljárást 236—254. §§.), a házirendet (255—274. §§.), és mintagyüjteményt.

Ezenkivül egész terjedelmében közöljük a szervezési szabályzatot és a fegyelmi eljárás szabályozását, amelyet a fent közölt 132/163/911. sz. B. M. rend. az állami kórházak és gyógyintézetek tiszti és szolgaszemélyzetére is kiterjesztett.

A m. kir. állami elmegyógyintézetek szervezési szabályzata. (125.500/902. *B. M. sz. rend.*)

Az intézetek rendeltetése.

1. §. A m. kir. állami elmegyógyintézetek rendeltetése gyógyitható, továbbá közveszélyes gyógyithatlan elmebetegek gyógykezelésében, illetőleg ápolásában áll.

---

*) E §-ok a polgári perrendtartás életbelépésével, legkésőbb 1914. szept. 1-én lépnek életbe: 1912: LIV. t.-cz. 1. §.

Gyógyithatlan nem közveszélyes elmebetegek, továbbá ártalmatlan, bárgyuk, buták és hülyék, állami elmegyógyintézetekben el nem helyezhetők.

Felügyelet az állami elmegyógyintézetek felett.

2. §. Az állami elmegyógyintézetek a m. kir. belügyminiszter közvetlen felügyelete alatt állanak.

Az állami elmegyógyintézetek feletti felügyeletet a m. kir. belügyminiszter rendszerint vegyes bizottságok által gyakorolja, melyeknek hatásköréhez tartozik:

a) a betegek ápolására és gyógykezelésére,

b) a gazdászatra, pénzkezelésre és számvitelre,

c) az épületekre, épitkezésekre, és nagyobb épületi átalakitásokra való felügyelet és ellenőrzés.

Az intézetek pénzügyei.

3. §. Az állami elmegyógyintézetek összes fentartási költségeit az állam fedezi, viszont az intézetek mindennemü jövedelme állami bevételt képez.

Személyzet szervezése.

4. §. Az állami elmegyógyintézetekben alkalmazandó orvosok, tisztviselők, szolgák, ápolók stb. létszámát és illetményeit az állami költs gvetés során, időről-időre a m. kir. belügyminiszter állapitja meg, valamint ő határoz a felett, hogy a személyzet mennyiben alkalmazandó véglegesen.

A rendszeresitett állásoknak megfelelő minőségben állandóan alkalmazottak, habár számfelettiek is, állami alkalmazottaknak tekintendők, miért is reájuk nézve minősitésüket illetőleg az 1883. I. t.-cz. — előléptetésük tekintetében 1893. évi IV. t.-cz. — saját maguk, ugyszintén özvegyeik, és árváik nyugellátása tekintetében pedig az 1885. XI. t.-cz. határozmányai mérvadók.

A dijnokok szolgálati viszonyait az 1897. évi XXIV. t.-cz. és az annak végrehajtása tárgyában a belügyminiszter által kiadott szolgálati utasitások szabályozzák.

A főápolók s az ápolók egy évi sikeres próbaszolgálat után véglegesittetnek és fogadalom tételére bocsáttatnak. A fogadalom tétele napjával kezdődik a nyugellátásnál beszámitható szolgálati idejük. A nyugellátási igény tekintetében a főápolókra nézve az 1885. évi XI. t.-cz. 24. és 28. §§-ai az ápolókra nézve pedig ugyanazon törvényczikk 27. §-a irányadók.

Igazgatás.

5. §. Az állami elmegyógyintézetek közvetlen igazgatását a m. kir. belügyminiszter az 1883. évi I. t.-cz. 9. §-ának II. részében előirt minősitéssel biró orvostudor által gyakoroltatja.

Az igazgatót, — fizetési osztálya szerint, — a m. kir. belügyminiszter előterjesztésére Ő Felsége, illetőleg a belügyminiszter nevezi ki.

Az intézet közvetlen vezetéseért minden irányban az igazgató felelős, ki az intézetet hatóságokkal és egyesekkel szemben képviseli.

Szolgálati utasitások.

6. §. Az igazgató, valamint az orvosok, tisztviselők, szolgák, ápolók és egyéb alkalmazottak ügykörét külön szolgálati utasitások szabályozzák.

Orvosi gyakorlat korlátozása.

7. §. Az állami elmegyógyintézetek igazgatóinak és orvosainak meg van engedve, hogy az intézeti szolgálat hátránya nélkül szakmájukba vágó orvosi tanácskozmányokban magán feleknél is részt vegyenek és elmebetegeket oly családoknál gyógykezeljenek, melyek elmebetegek ápolásával üzletszerüleg nem foglalkoznak, továbbá magán elme- és ideggyógyintézetekben birói szemlén reszt venni. Tilos ellenben nekik *általános orvosi gyakorlatot folytatni, elmebetegeket kereset céljából magukhoz venni, ugyszintén magán elme- és ideggyógyintézetek fentartásában részt venni, vagy ilyenekkel bárminő üzleti vagy érdekeltségi viszonyba lépni, tehát szanatóriumokkal igen.*

A betegek felvétele.

8. §. Arra, hogy valaki állami elmegyógyintézetbe gyógyitás, illetve ápolás végett felvétessék, közhivatalban levő orvostudornak* és amennyiben kezelő orvosa már volt, ennek is abbeli bizonyitványa szükséges, hogy az illető elmebetegségben szenved. (1876. XIV. t.-cz. 72. §.)

---

*) Közhivatalban levő orvosnak tekintendő minden tiszti orvos, a községi- és körorvosok és oly egyetemi tanárok, magántanárok és tanársegédek, továbbá a közegészségi tanács és az igazságügyi orvosi tanács oly tagjai, kik az elmegyógyászattal, mint szaktudománynyal foglalkoznak; tiszteletbeli fő- és járásorvosok fő_ és járásorvosok közugyszintén nyilvános jelleggel felruházott kórházi igazgatói fő- és osztályorvosai, törvényszéki orvosok, fegyintézeti és fogházi orvosok.

Külföldi elmegyógyintézetek igazgató orvosai, illetőleg külföldi kórházak tébolydai osztályának vezető orvosai által kiállitott bizonyitványok csak a vezetésük alatt álló elmegyógyintézetből hazaszállitandó elmebetegekre nézve vehető k tekintetbe. A véderő kötelékébe tartozó tényleges állományu orvosok bizonyitványai csak az esetben fogadhatók el, ha azok tényleges állományu katonai vagy honvéd személyekre vonatkoznak.

Közhivatalban levő orvos bizonyitványa nélkül elmebeteg egyáltalában fel nem vehető.

9. §. Elmebetegek felvétetnek:

1. belügyministeri rendelet, —
2. az igazgató elhatározxsa alapján.

Az igazgató felvehet:

a) oly beteget, aki után az ápolási költségek legalább két hóra előre lefizettetnek;

b) közveszélyes beteget a közigazgatási hatóságok megkeresése alapján;

c) hatósági megkeresés, fizetés és fizetési kötelezettségek nélkül közhivatalban levő orvos bizonyitványa mellett az intézetbe behozott rendkivüli mértékben közveszélyes elmebeteget. Az elmebetegek felvétele, minden naptári negyed végén, a beteg egyéni körülményeit és kórállapotát szabatosan feltüntető kimutatásba foglalva, jelentendő be. — Alapitványi helyre történt felvétel, esetről-esetre bejelentendő.

10. §. Az intézetbe érkező minden beteg egyelőre csak ideiglenesen vehető fel. (1876: XIV. t.-cz. 73. §.) A felvételről az elmebeteg lakhelye szerint — ha pedig az ismeretlen volna, — az intézet székhelye szerint illetékes gyámhatóságnak 24 óra alatt jelentés teendő.

Ha az iránt, vajjon az elhelyezett egyén valóban elmebeteg-e? a hozzátartozók részéről kétely merülne fel, szabadságukban áll, azon időpontig, mig az illető beteg biróilag elmekórosnak nem nyilvánittatott, elmeállapotát saját költségükön valamely hazai egyetemi orvostanári testületnek vagy az orsz. közegészségi tanácsnak tagjai közül választandó orvosi szakértők által külön megvizsgáltatni. (1876. XIV. t.-cz. 74. §.)

A beteg az intézet igazgatójának személyes felelőssége mellett *véglegesen* csak akkor vétetik fel, ha elmeállapotának gondos megfigyelése után azon meggyőződés szereztetett, hogy az illető kétségtelenül elmebeteg. (1876. XIV. t.-cz. 73. §.)

A véglegesen felvett elmebetegről az intézet igazgatója leletet és orvosi véleményt tartozik késziteni és azt haladéktalanul a beteg rendes lakhelye szerint illetékes kir. törvényszéknek megküldeni.

Osztrák állampolgár végleges felvételéről a beteg lakhelye szerint illetékes osztrák cs. és kir. törvényszéket kell

értesiteni; más külföldinek végleges felvétele pedig, a kórlelet és orvosi vélemény bemutatása mellett, a belügyministernek további intézkedés végett bejelentendő. Nem osztrák honosságu külföldinek megfigyelés végett való (ideiglenes) felvételekor az ezen §. első bekezdése szerint a belügyministerhez a felvételről teendő jelentésben, a származási és illetőségi viszonyoknak, esetleg az azokat igazoló adatoknak tüzetes ismertetése mellett kiemelendő az, hogy az elmebeteg mely állam alattvalója.

A lakhely szerint, — s ha ez nem ismeretes, — az intézet székhelye szerint illetékes magyar gyámhatóságot a megfigyelés végett történt (ideiglenes) felvételről akkor is kell értesiteni, ha a felvett beteg nem magyar állampolgár.

11. §. Az ápolási osztályok fokozatait és dijait időről-időre a m. kir. belügyminister állapitja meg.

Fizető beteg számára az ápolási dij-osztály, amenynyire az illető osztályban rendelkezésre álló hely engedi, a fél által szabadon választható és megváltoztatható, de az ápolás czéljából folyó időleges áthelyezés, mely a beteg érdekében orvosi szempontból történik, a fizetendő ápolási dijra befolyással nincs.

A választott ápolási osztálynak megfelelő ápolási dij havonként előzetesen fizetendő, mi ha meg nem történik, a fizető beteg a legalsóbb ápolási dijosztályba hivatalból áthelyezendő és erről a fizetést teljesitett fél haladéktalanul értesitendő.

A betegek gyógykezelése és ápolása.

12. §. A betegek — mig az intézetben tartózkodnak, — az igazgató rendelkezése alatt állanak; gyógykezelésük és ápolásuk a tudomány és emberiesség követelményei szerint történik.

A betegek az intézeti hely követelményei szerint lehetőleg szabadon ápolandók, ugy azonban, hogy sem maguknak, sem másoknak ártalmára ne lehessenek, sem pedig meg ne szökhessenek.

Személyes korlátozások csak végső szükség esetében, a beteg s mások megóvására, s ekkor is, a legnagyobb kimélettel *és csak orvosi rendelet folytán* alkalmazhatók a szükség elenyésztével pedig haladéktalanul megszüntetendők.

Noha az 1876: évi XIV. t.-cz. 75. §-a az elmebetegek személyes korlátozásánál szükseg esetében kényszereszközök alkalmazását is megengedi, mindazonáltal az intézeti orvosok a „no restrain“ rendszernek hódoljanak.

13. §. A betegek hozzátartozóinak (l. 16. §. 1. pont) szabadságukban áll, az intézeti igazgatót más orvosokkal tartandó tanácskozmányra felkérni, mely alól, az igazgató magát ki nem vonhatja.

A betegek jogvédelme.

14. §. A betegek az intézetben való tartózkodásuk ideje alatt az illetékes biróságok és gyámhatóságok jogvédelme alatt állanak.

A betegek elbocsátása.

15. §. A meggyógyult, ugyszintén megfigyelés folytán elmebetegnek nem bizonyult egyének haladéktalanul elbocsátandók. (1875: XIV. t.-cz. 76. §.)

Gyógyithatatlan, de többé sem ön-, sem közveszélyes szegény elmebetegeket, kik eltartásukra képes kötelezetteknek hiányában az illtőségi község által tartandók el, a jelen szabályzat 17. §-ában megállapitott kivétellel az igazgató saját felelősségt mellett bocsátja el községi ápolásba.

16. §. Egyébként az elmebeteg elbocsátása, ugyancsak a 17. §-ban megállapitott kivétellel, még a következő módozatok mellett történik.

1. Oly javult állapotu és a közbiztonságot többé nem veszélyezhető elmebetegek, kik hozzátartozóik által önként és nem hatósági rendelkezés alapján helyeztettek el az intézetbe, igazolt hozzatartozóik által minden akadály nélkül vehetők ki az intézetből.

Hozzátartozók alatt értendők: fel- és lemenő ágbeli rokonok, oldalrokonok az unoka testvérekig bezárólag és házastárs, továbbá a beteg törvényes képviselői (atyai hatalmat gyakorló atya, gyám, gondnok) örökbefogadó, örökbefogadott *és a jegyes.*

2. Oly elmebetegek, kik hatósági rendelkezés nélkül helyeztetnek ugyan el, de kórállapotuk nem változott és vagy önmagukra, vagy a közbiztonságra még veszélyesek, csak az esetben bocsáthatók el, ha hozzátartozóik a további ápolás és felügyeletről szóló téritvény kiállitásán kivül hitelesen igazolják, hogy a beteget kellő orvosi kezelésben ellátásban és felügyeletben részesitik, hogy sem önmagára, sem pedig a közbiztonságra veszélyessé ne válhatik.

3. Oly elmebetegek, kik a hatóság rendelkezéséből lettek az intézetbe beszállitva, de kórállapotuk javult és sem ön- sem közveszélyes jelleggel már nem birnak, szintén csak oly feltétel alatt bocsáthatók el, mint a 2. pont alatt emlitett betegek.

4. A hatóság rendelkezése folytán elhelyezett elmebetegek, ha kórállapotuk nem változott, és önmagukra vagy a közbiztonságra még veszélyesek, csak az esetben bocsáthatók el, ha téritvény kiállitásán és a kellő felügyelet, ellátási, orvosi kezelési igazolásán kivül az elmebeteg az 1898. évi 75.804. sz. a. kelt belügyministeri rendeletben megjelölt bizottság által felülvizsgáltatik és a bizottság a beteget elbocsáthatónak találja, mely alkalommal az elmebeteg kórállapotának mérlegelése mellett azon körülményt is hivatva van elbirálni, vajjon a kilátásba helyezett ápolás és felügyelet tényleg olyan-e, mely a beteg gyógyitását vagy szakszerü ápolását biztositja és annak ön- vagy közveszélyes cselekedetétől a társadalmat megvédheti.

Mind e négy pont alatt emlitett elmebetegek elbocsátása, az általuk okozható szerencsétlenségek megelőzése szempontjából a betegre vonatkozó tájékoztató adatok közlése mellett a betegre illetékes elsőfoku közigazgatási hatóságnak bejelentendő, hogy az saját hatáskörben a beteget kellő kimélettel és körültekintéssel megfelelő módon felügyelet alatt tartsa, és más hatóság területére való távozása esetén ezen hatóságot a további felügyelet gyakorlása végett értesitse.

Ha az elmebeteget hozzátartozója megbizott utján, avagy oly hozzátartozója akarja kivenni, ki az elmebetegnek nem törvényes képviselője, (lásd fentebb 1. pont alatt) akkor a négy pont alatti eset bármelyikében is az elmebeteg a kivétel végett jelentkezőnek csak akkor adható ki, ha az illető az elmebeteg törvényes képviselőjének az 1877. évi XX. t.-cz. értelmében való beleegyezését igazolja. Mind a beleegyezésről, mind a meghatalmazásról szóló okiratnak közjegyzőilag vagy biróilag hitelesitettnek kell lenni.

17. §. Oly elmebeteg elbocsátása tekintetében, ki bünvádi eljárás alatt állott, de az eljárás ellene elmebetegség miatt jogerősen megszüntettetett, vagy ugyanazon okból jogerős felmentő itélettel befejezést nyert, továbbá olyané tekintetében, ki büntetésének kitöltése alatt lett elmebeteggé és szabadságvesztés büntetésének kitelte után vált elbocsátandóvá, az 1898. évi 75.804. sz. alatt kelt belügyministeri rendelet (1898. évi R. T. II. kötet 234. l.) határozatai irányadók, vagyis az ily elmebetegek csak az idézett rendelet értelmében alakitott szakbizottság egyhangulag hozott határozata alapján, illetőleg ilyennek hiányában a belügyminister rendelete alapján bocsáthatók el.

18. §. A beteg elbocsátásáról az illetékes gyámhatóság tudomás végett, a beteg tartózkodási helyének első foku közigazgatási hatósága pedig felügyeletben tartás végett értesitendő.

A belügyministernek az elbocsátásról csak akkor teendő külön jelentés, ha az ápolási költségek beszedése iránt az eljárás még folyamatban van.

A betegek szállitási körüli eljárás.

19. §. A betegeknek az intézetbe való behozataláról azok tartoznak gondoskodni, kik a felvételért folyamodtak vagy a felvételt kieszközölték. Az intézetek a betegek behozatala körül nem segédkeznek.

Az államkincstár terhére ápolandók beszállitása a legrövidebb uton történik, és pedig vasuton, vagy hajón a legolcsóbb osztályon, ahol lehet kedvezményes ár mellett. Ha a beteget kocsin kell szállitani, szükség esetén előfogat veendő igénybe.

A beteg élelmezésére, ha az utazás 6 órán tul terjed, legfeljebb két korona igényelhető, a kisérő napidija felében legfeljebb 3 korona számitandó fel.

A gondnok által a fentiek figyelembe vétele mellett érvényesitett és az igazgató által utalványozott uti-számla az intézet pénztárából kifizetendő és a szállitási költség a rovatkönyvben előirandó.

20. §. Meggyógyult, ugyszintén gyógyithatlan és nem közveszélyes betegek elszállitásáról azok gondnoka vagy hozzátartozói, ilyenek nem létében, vagy ha részükről intézkedés nem történik, az igazgató gondoskodik.

A betegek elszállitásából felmerülő költséget a fél, az állam költségén ápolt betegek után az intézeti pénztár fizeti.

A betegek hozzátartozóinak kivánatára — a felmerülő költségek megtéritése mellett — az intézet saját megbizotjai által is elszállitja a betegeket.

A fizető betegeknek más intézetbe való átszállitását a beteg gondnokának vagy hozzátartozóinak kivánságára és a fél kötlségén azon intézet teljesiti, melyből az elszálitás történik.

Államköltségen ápolt betegek csakis belügyministeri rendelet alapján helyezhetők át más intézetbe.

A költséget az átszállitást teljesitő, vagyin azon intézet pénztára viseli, melyből az átszállitás történik.

Horvát-Szlavon országokból, a monarchia másik államából, a megszállott tartományokból vagy hazaszállitandó,

valamint innét oda szállitandó vagyontalan elmebetegek utazási költséégeit az érdekelt hazai intézet fizeti. Az elmebeteget kisérő intézeti ápoló és szolgaszemélyzetet, ugy bel mint külföldön hat korona napidij illeti meg.

Szökések.

Megszökött elmebeteg kézrekeritése végett az első intézkedések magára az intézetre és környékére kiterjedőleg nyomban megteendők. Szélesebb körü intézkedések rendszerint csak az előbbiek eredménytelensége után teendők, a rendőrhatóság és a betegek hozzátartozóinak értesitésével.

Veszélyes elmebeteg megszökése esetében a rendőrhatóság feltétlenül és nyomban értesitendő.

A megszökött betegek kézrekeritéséből és beszállitásából felmerülő költségeket, ha mulasztás esete forog fenn, a mulasztást elkövető közeg, egyébként az államkincstár viseli.

A megszökött betegeknek az intézet környékén történt kézrekeritéseért a körülményekhez mért mérsékelt dijak is fizethetők, mi az intézet környéke lakosságának időnként tudomására hozandó.

Az intézetből való megszökésről a belügyminiszternek jelentés teendő.

Halálesetek.

22. §. Az intézetben elhalt elmebetegek halottkémlelését a halottvizsgálattal megbizott intézeti orvos teljesiti.

A beteg elhalálozásáról értesitendő:

a) halottvizsgálati bizonyitvány csatolása mellett az anyakönyvi és a helybeli lelkészi vagy hitközségi hivatal;

b) az igazgató által felvett halálozási jegyzőkönyv alapján a beteg illetékes árvaszéke és az intézetre nézve illetékes községi elöljáróság, mely utóbbinak halottkémi jelentés is küldendő;

c) átirati értesitéssel: a beteg illetőségi községének elöljárósága, a beteg gondnoka és hozzátartozói, az utóbbiak szükség esetén sürgöny utján is.

A közköltségen ápolt betegek hullái rendszerint bonczolás alá kerülnek.

Előszak, öngyilkosság és baleset folytán bekövetkezett halálesetek a helyi rendőrhatóságnak haladéktalanul bejelentendők.

Születési és halálesetek anyakönyvi bejelentése.

24. §. Az állami elmegyógyintézetekben történt születések és halálesetek bejelentése az igazgatónak kizárólagos kötelessége.

A születéseket legkésőbb a születéstől számitott egy hét alatt, a haláleseteket, halvaszületteket és szülés közben elhaltakat pedig az elhalálozást követő legközelebbi hétköznapon kell bejelenteni. (1894. XXXIII. t.-cz. 35., 39. és 68. §.)

Az intézetben történt halálesetek, esetleg születések bejelentésénél mindenkor a fennálló szabályok (jelenleg az 1900. évi

deczember hó 11-én 127585. IX. fő sz. alatt kiadott belügyminiszteri körrendelet) szerint kell eljárni.

Temetések.

25. §. Az elhalt fizető betegek eltemetését vagy hozzátartozóik, vagy ha ezek kivánják, költségükre az intézet teljesiti.

Azon esetben, midőn a hozzátartozók a temetést nem rendezik, sem pedig az eltemett tés különös módjára nézve nem nyilatkoznak, a temetést az intézet, azon dijosztály tekintetbe vételével, amely szerint az elhunyt ápoltatott, a költségek elólegezése mellett teljesiti.

Az előlegezett temetési költség az ápolási törzskönyvben előirandó.

Hivatalos titok.

25. §. Az intézeti alkalmazottaknak a betegek ottlétét, valamint ezek állapotára és ügyeire, ugyszintén az intézet hivatalos ügyvitelére vonatkozó bármely adatot közölni vagy közzétenni szigoruan tilos.

Látogatások.

26. §. A betegosztályok látogatását az elmekórtanban magukat kiképezni óhajtó orvosoknak, szigorlóknak és orvosnövendégeknek kizárólag az igazgató engedheti meg.

Más idegen az intézet szintén csak az igazgató engedélye mellett tekintheti meg. Ily látogatások alkalmával gondoskodnia kell, hogy kerültessék mindaz, ami a betegekre károsan és zavarólag hatna.

Értesités a betegekről.

27. §. A betegek állapotára vonatkozó minden szó és irásbeli tudokozásra kizárólag az igazgató válaszol, de csakis a rokonok, gondnokok, gyámok és hatóságoknak, kik az efféle tudakozásokra jogosultak.

Rendkivüli eseményekről az érdekeltek az igazgató által azonnal értesitendők.

Érintkezés a betegekkel.

28. §. A betegeket hozzátartozóik, — főkép pedig az idegenek, — kizárólag csak az igazgató engedélyével látogathatják meg.

A betegek részére postai, távirati, vagy bármely más uton érkezett leveleket, táviratokat és egyéb küldeményeket az igazgató bontja fel s csak az ő engedélyével kézbesithetők a czimzettnek. Az igazgató a levelek stb. tartalmát köteles titokként megőrizni.

Ugyanezen szabály áll a betegek által küldeni kivánt levelek, táviratok és egyébb küldemények továbbitására nézve is.

Tanácskozmányok.

29. § Az intézet összhangzatos vezetése érdekében, ugyszintén a betegek jólétének és az intézet ügyeinek előmozditása czéljából időközönként tanácskozmányok tartandók.

A reggeli beteglátogatás után a főorvosok az igazgatónál általa meghatározandó órában mindennap jelentkeznek, s ez alkalommal az osztályukat érdeklő orvosi és administrativ ügyeket tárgyalják.

Ezenkivül minden fontosabb ügy orvosi részben az intézeti orvosokkal, administrativ részben pedig a tisztviselői karral tartandó szak- vagy vegyes tanácskozmányokban megbeszélendő.

Vegyes tanácskozmányok, melyekre bármely alkalmazott meghivható, havonként legalább egyszer tartandók s róluk jegyzőkönyv vezetendő.

Az állami elmegyógyintézetekben alkalmazottak elleni fegyelmi eljárásról. (125.500/902. *sz. B. M. rend.*)

236. §. Az állami elmegyógyintézetekben állandóan alkalmazottak a szolgálati viszonyból kifolyólag rendbüntetéssel vagy fegyelmi büntetéssel büntethetők.

237. §. Rendbüntetésnek van helye bármelyik alkalmazott ellen, ki hivatalos kötelességét hanyagul teljesiti.

A rendbüntetés kétféle:

a) megintés, b) 1—10 koronáig terjedhető rendbirság.

A rendbirság alkalmazása irásbeli indokolt végzéssel történik.

A rendbüntetési jogot a belügyminiszter gyakorolja.

238. §. Fegyelmi vétséget követ el az igazgató, orvos és egyéb tisztviselő, ha

1. hivatalával járó kötelességeit megszegi;

2. hivatalával járó kötelességeit két izben alkalmazott rendbüntetés daczára is hanyagul teljesiti;

3. hivatalában, vagy hivatalán kivül tisztviselői állásához méltatlan magaviseletet tanusit;

4. hivatalával járó kötelességeinek teljesitésére — betegség esetét kivéve — képtelennek bizonyul.

239. §. A fegyelmi vizsgálatot és felfüggesztést ugy az igazgató ellen, mint az igazgató inditványára vagy rendszerinti meghallgatásával, esetleg ennek mellőzésével is — az orvosok és egyéb tisztviselők ellen a belügyminiszter rendeli el.

A fegyelmi vizsgálatot a belügyminiszterium kebeléből kiküldött, vagy a belügyminiszter által megbizott közeg, vagy bizottság teljesiti.

A vizsgálat eredménye felett a belügyminiszter az állami tisztviselőkre nézve fennálló szabályok megfelelő alkalmazásával határoz.

240. §. Az ápoló és szolgaszemélyzet végleges minőségben

alkalmazott tagja általában fegyelmi vétséget követ el, ha a szolgálati utasitásokban és a házi rendben megszabott bármely kötelességét megsérti vagy hanyagul teljesiti és az ugyanott foglalt tilalmakat megszegi; de különösen az, aki

a) elmebeteget tettleg bántalmaz, szidalmaz vagy gunyol;

b) szolgálatát oly mértékben elhanyagolja, hogy emiatt akár a betegnek, ak r másoknak élete veszélybe jutott, vagy juthatott volna;

c) elmebetegnek szökésben, vagy megszöktetésében segédkezik, vagy azt tudva, nem akadályozza;

d) elöljárói irányában tiszteletlenséget, vagy engedetlenséget tanusit;

e) a betegek ottlétére állapotára és ügyeire, ugyszintén az inétzet ivatalos ügyvitelére vonatkozó bármely adatot közöl vagy közzétesz;

f) az osztályon fegyvert tart magánál;

g) az intézet tüzbiztonságát veszélyezteti; vagy a reá bizott hivatalos helyiségek és berendezések gondozása körül egyéb könynyelmüséget tanusi, amely miatt az intézet megkárosult, megkárosulhatott volna;

h) szolgálatát két izben alkalmazott rendbüntetés daczára elhanyagolja;

i) az intézetbe bebocsátást kérő, vagy ott megforduló idegenekkel szemben illetlenül vagy durván viselkedik;

j) két izben alkalmazott rendbüntetés daczára lerészegszik;

241. §. Az előző §-ban felsoroltakon kivül fegyelmi vétséget követ el az ápoló személyzet azon tagja, ki:

a) önveszélyes elmebetegek mellett végzett éjjeli ügyeletes szolgálatában elalszik;

b) éjjeli ügyeletes szolgálatban elalszik, vagy őrhelyét elhagyja, illetőleg az előirt őrjáratot nem végzi;

c) az orvosi szemléken valótlan jelentést tesz,

d) ragályos betegségét eltitkolja;

e) alárendeltjeitől vénzkölcsönt követel, vagy elfogad.

242. §. A fegyelmi eljárást vizsgálat előzi meg, melynek elrendelése felett minden esetben végérvényesen az igazgató határoz. Az illető saját kivánságára a vizsgálat mindig elrendelendő.

A vizsgálat elrendeléséről az, ki ellen indittatott, irásban értesitendő.

A vizsgálat elrendelése után a jogerős fegyelmi itélet meghozataláig a lemondás rendszerint el nem fogadható.

Kivételes esetekben azonban, nevezetesen, ha a vétség előreláthatólag enyhéb beszámitás alá esik, ha a lemondás elfogadását a szolgálat érdeke kivánatossá teszi, vagy ha az illető ellátási igényéről is lemond, a lemondás elfogadható.

A lemondás végleges elfogadása felett a belügyminiszter határoz.

243. §. Az igazgató az ápoló vagy szolgaszemélyzet tagját, — ha a körülmények indokolják, — a vizsgálat elrendelésével egyidejüleg vagy a vizsgálat folyama alatt is, a fegyelmi eljárás

befejezéséig, egyéb szolgálattételre oszthatja be, esetleg állásától felfüggesztheti, s az intézetből el is távolithatja.

Az állásától felfüggesztett nőtlen és családtalan ápoló vagy szolga felfüggesztés ideje alatt pénzben, vagy természetben élvezett illetményeinek egy harmadát, nős vagy családos ápoló vagy szolga pedig illetményeinek felét tevő ellátásban részesül. A lakás és élelmezés évi értéke együttvéve 480 koronába számitandó.

244. §. A vizsgálatot az igazgató által kijelölt orvos vagy más tisztviselő teljesiti.

Amennyiben az eljárás orvos feljelentése alapján indittatott meg, a vizsgálat mindig nem orvos tisztviselő által, ha pedig nem orvos tisztviselő részéről történt a feljelentés, mindig orvos által teljesitendő.

A vizsgálat foganatositásával a feljelentő meg nem bizható.

245. §. A vizsgálat alatt állónak jogában áll a vizsgálati jegyzőkönyvet és iratokat, valamint a vizsgálatot teljesitő orvos vagy más tisztviselő inditványát megtekinteni s mindezekre nézve 48 óra alatt észrevételeit megtenni.

246. §. A vizsgálat eredménye felett első fokban az igazgató elnöklete alatt a főorvosok és főtisztek (gondnok és ellenőr) egyikéből alakult 3 tagu fegyelmi biróság, másodfokban a belügyminiszter határoz.

A fegyelmi biróság tagja nem lehet sem az, aki feljelentést tette, sem az, aki a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálatot teljesitette.

Az első foku fegyelmi biróság előtt a tárgyalás szóbeli és rendszerint nyilvános, a határozat azonban zárt ülésben hozandó.

247. §. A fegyelmi büntetések a következők:

a) csekélyebb fegyelmi vétség esetén dorgálás, vagy 10—15 koronáig terjedő pénzbüntetés;

b) sulyosabb fegyelmi vétség, vagy vétség ismétlése esetén 15 koronától az egész havi fizetésig terjedhető pénzbüntetés vagy a fokozatos előléptetésnek legfeljebb két évre való megvonása;

c) legsulyosabb fegyelmi vétség esetén a legalsóbb fizetési fokozatba való visszahelyezés vagy hivatalvesztés.

Minden fegyelmi büntetés bejegyeztetik a szolgálati és minősitési táblázatba.

248. §. A fegyelmi biróság határozata ellen a kihirdetéstől számitott 3 napon belül az érdekelt felek s az igazgató, a belügyminiszterhez felebbezhetnek.

A 247. §. c) pontja értelmében hozott határozatot, ha ellene 3 napon belül nem is fellebbeztek, az igazgató további 24 óra lefolyása alatt felülbirálat végett a belügyminiszterhez felterjeszteni tartozik.

249. §. A jogerős fegyelmi határozattal kiszabott pénzbüntetés, amennyiben előbb ki nem fizettetett, az elmarasztalt legközelebbi havi fizetéséből egyszerre levonandó.

250. §. A hivatalvesztésre itélt ápoló vagy szolga a fegyelmi határozat jogerőre emelkedése után az intézet nyomban való elhagyására kötelezendő. Az ápolónak azon napig a fizetés kiadandó.

251. §. A hivatalától felfüggesztett ápoló vagy szolga visszatartott illetményeit teljes felm. n és esetén egészben, a 247. §. a) pontja szerinti büntetés esetén pedig a felmerült eljárási és helyettesítési költsé; ek levonásával visszakapja, egyéb fegyelmi büntetés esetén azonban teljesen elveszti.

252. §. Ha az elrend lt fegyelmi eljárás során az tünnék ki, hogy a fennforgó cselekvény nem csupán fegyelmi eljárás utján megtorolható vétséget, hanem a fennálló törvényes szabályokhoz képest büntetendő cselekményt is képez, akkor:

a) azon esetben, ha a fenforgó vétség már tisztán fegyelmi szempontból a hivatalból való elbocsátást teszi szükségessé, a fegyelmi el árás a bünt tő eljárásra való tekintet nélkül folytatandó és befejezendő, mely esetben a büntető eljárás megindítására hivatott biróság a szükséges adatok közlése mellett értesitendő.

b) ha pedig a fenforgó vétségek a hivatalból való elbocsátást tisztán fegyelmi szempontból nem indikolják, az iratok azonnal átteendők, mely esetben a további fegyelmi eljárás a bünügynek jogerős itélettel való befej zéséig függőben tartandó.

Büntető vizsgálat vagy büntető főtárgyalásra közvetlen idézés (1896. XXXIII. t.-cz. 281. §.) esetén az ápoló vagy szolga feltétlenül felfüggesztendő.

253. §. Az intézeti alkalmazottakra kirótt rendbüntetések és fegyelmi pénzbüntetések, valamint a visszatartott felfüggesztési hányadok — ez utóbbiak az eljárási és helyett sitési költségek levonása után — az intézeti szeretetpénztár javára esnek.

254. § A próbaidős, valamint ideiglenes minőségü ápolók és szolgák mulasztásai és szolgálati vétségei az 1876. XIII. t.-cz. határozmányai szerint itélendők meg.

A Közegészségügyi I. kötet 390. *lapján a* 10.538/903. *sz. rend.* 3. *pontja után felveendő*:

1909. november 3. 82.178. sz. B M. körrend *) elmebetegek és kisérőik vasuti menetdijkedvezményéről. A vagyontalan elmebetegek és kisérőik részére rendszeresitett vasuti mene dijkedvezmény alkalmazásánál a magyar és osztrák, illetőleg bosznia-herczegovinai vasutakon mindeddig nem egyenlő eljárás gyakoroltatott.

Szükségessége merült fel annak, hogy e téren a kölcsönös és egységes megállapodás jöjjön létre, és az 1909. évi január hó 14-én Budapesten tartott együttes vasuti értekezlet határozata értelmében a megállapodás létre is jött, és annak értelmében az elmebetegek és kisérőik ezen'ul a magyar, osztrák és bosznia-herczegovinai vasutakon a következő módozatok szerint szállittatnak:

„Fél menetdij fizetése mellett utazhatnak:

a) Elmebetegek (tébolyodottak), amennyiben nyilvános elmegyógyintézetbe, vagy ilyenből való szállittatásuk költségeit maguk tar-

*) Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

toznak viselni, magyar, osztrák vagy boznia herczegovinai hatóságok által kiállitott szegénységi és betegségi bizonyitvány alapján, vagy utóbbi helyet ugyanezen országokban lévő állami vagy országos elmegyógyintézetek által kiállitott bizonylat alapján a személyvonatok (gyorsvonatok kizárásával) III. kocsiosztályának használata esetén a fentebbi okmányok felmutatása mellett.

b) Hasonló kedvezményben részesülnek ily elmebetegek kisérői és pedig akkor is, midőn a betegekért utaznak, vagy azok átadása után egyedül visszautaznak, amennyiben a hatósági betegségi bizonyitványban vagy elmegyógyintézeti bizonylatban, mint az illető elmebeteg kisérői névszerint fel vannak emlitve és az elmebetegek elhozatala előtt, vagy átadása után nyolcz napon belül utaznak."

A szóbanforgó menetdijkedvezmény azonban csakis az egyenkint utazó elmebetegekre és kisérőikre vonatkozik, mivel ezeknek külön kocsiszakaszokban 50%-os menetdijkedvezmény mellett való szállitására nézve a vasutak között egységes megállapodás nem jött létre.

A m. kir. államvasutak és az ezen vasutak igazgatósága által kezelt helyi érdekü vasutakat illetőleg azonban az elmebetegeknek külön kocsiszakaszban való szállitására nézve ezidőszerint fennálló félárn menetdijkedvezmény, de csakis a magyar hatóságok és elmegyógyintézetek bizonyitványai alapján továbbra is engedélyeztetik és pedig a következő határozmányok szerint:

c) A fentebb a) és b) alatt emlitett utazásokhoz külön kocsiszakasz csakis azon esetben bocsáttatik rendelkezésre, ha magyar hatóság vagy magyarországi állami vagy országos elmegyógyintézet bizonyitja, hogy a külön kocsiszakaszban való szállitás feltétlenül szükséges, mely esetben a külön szakaszok igénybevételére megállapitott illetékek felét kell fizetni."

A Közegészségügyi I. kötet 401. *lapján az* 1876: *XIV. t.-cz.* 76. *§-a után felveendő:*

A németbirodalmi elmebetegek gyógyintézetbe való felvételének és elbocsátásának bejelentéséről.*) Az elmegyógyintézetekben és kórházakban elhelyezett elmebetegek jogvédelme érdekében a német császári kormánynyal oly kölcsönös megállapodás jött létre, hogy egyfelől a hazai gyógyintézetekben elhelyezett elmebeteg német állampolgárok felvételéről és elbocsátásáról a nevezett császári kormánynak innen rendszeres értesités fog adatni; másfelől pedig a Németbirodalom területén lévő gyógyintézetekben elhelyezett elmebeteg magyar állampolgárok felvételét és elbocsátását a német császári kormány fogja ezen minisztériummal közölni.

Ennélfogva felhivom a törvényhatóságot hogy a törvényhatóság területén lévő összes köz-, nyilvános- és magánjellegü kórházak és gyógyintézetek vezetőit szigoruan utasitsa, hogy az ott jelenleg ápolt és jövőben felveendő elmebeteg német állampolgárok felvételéről és elbocsátásáról az idecsatolt mintáknak megfelelőleg hozzám mindenkor jelentést tegyenek. (B. M. 1910. máj. 11. 589.70. sz.). A rendelethez csatolt mintákat l. R. T. 343 r. köv. l.)

A Közegészségügyi I. kötet 421. *lapján a* 15.316/903. *sz. B. M. rend., mint hatályon kivül helyezett, törlendő s helyébe beillesztendő:*

1909. deczember 31. 168.269. sz. B. M. körrend. a fertőző betegek vasuton való szállitásáról.*) A fertőző betegek vasuton való szállitására vonatkozólag az 1910. évi január hó 1-én életbelépő uj „Vasuti Üzletszabályzat" 11. §-ának 3., 4. és 5. pontjai alatt, hozzájárulásommal, az alábbi rendelkezések állapittattak meg:

„Pestises betegeket nem szabad szállitani. Leprában, (ázsiai) kolerában, kiütéses tifuszban, sárgalázban vagy hólyagos himlőben szen-

*) Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

vedő vagy az olyan egyéneket, akik ezen betegségek közül valamelyiknek gyanuja alatt állanak, csak akkor szabad szállitani, ha a felszálló állomásra nézve illtékes hatósági orvos a szállitás megengedhetőségét bizonyitja. A leprában szenvedő vagy ezen betegség gyanuja alatt álló személyeket külön árnyékszékkel biró elzárt szakaszban, a többi itt felsorolt személyeket külön kocsiban kell szállitani.

Az olyan személyeket, akik hagymázban (tifusz, alhasi tifusz), diftériában, vérhasban (dysenteriában), vörhenyben, kanyaróban, szamárhurutban vagy fültőmirigylobban szenvednek, külön árnyékszékkel biró elzárt szakaszban kell szállitani. Ha az utasra nézve az a gyanu merül fel, hogy valamelyik ilyen betegségben szenved, a vasut oly orvosi bizonyitvány előmutatását kivánhatja ,amelyből a betegség neme kitünik

A külön kocsiért vagy kocsiszakaszért a dijszabásszerü illetékeket kell megfizetni."

Midőn erről a törvényhatóságot tudomásulvétel és megfelelő eljárás végett értesitem, ezuttal is figyelmeztetem hogy közveszélyes betegségben szenvedő egyének szállitása az illetékes egészségügyi hatóságok intézkedésére és csak oly esetekben engedhető meg amidőn az a beteg kórházi kezelése vagy mütét czéljából feltétlenül szükséges.

A fertőző beteg szállitását engedélyező illetékes egészségügyi hatóságnak kötelességévé teszem, hogy a rendeltetési hely illetékes egészségügyi hatóságát, a betegség nemének tüzetes megjelölésével, kellő időben a szükséghez képest táviratilag értesitse.

E rendeletemmel az 1903. évi augusztus hó 3-án 15.316. szám alatt kelt itteni rendelet hatályát veszti.

1909. deczember 31. sz B. M. körrend. a trachomában szenvedők vasuti szállitásáról. Az 1910. évi január hó 1-én életbe lépő uj „Vasuti Üzletszabályzat" a trachomás betegek vasuti szállitásának eddig fennállott azon korlátozását, mely szerint a betegek csakis külön kocsiszakaszban voltak szállithatók, hozzájárulásommal mellőzi, vagyis ezután a trachomások minden korlátozás nélkül utazhatnak.

Ennélfogva 1903. évi augusztus hó 3-án 15.316., valamint 1904. évi január hó 20-án 110.000/1903. sz. a. kelt itteni rendeletben (II. 5. pontban) foglalt korlátozó rendelkezéseket hatályon kivül helyezem.

A Közegészségügyi I. kötet 425. lapján „Hajózási egészségügy" a. megjegyzendő:

A tengeri hajókra vonatkozó egészségügyi szabályokat a 60.805/912. sz. K. M. rend. 44—51. §-ai tartalmazzák amelyet alább a közlekedésügyi részben közlünk.

A Közegészségügyi I. kötet 475. lapján a Fertőtlenités alá beillesztendő:

1909. október 13. 128322. sz. B. M. körrend. a fertőtlenitő tanfolyamokon kiképzendő egyének kijelöléséről.

I. A fertőző betegségek ellen való védekezés sikere érdekében szükséges fertőtlenitések alapos és szakszerü végrehajtását minél terjedtebb körben lehetővé tenni óhajtván, Budapesten, a székesfővárosi központi fertőtlenitő intézettel kapcsolatosan, fertőtlenitő tanfolyamok tartását rendeltem el.

E tanfolyamok czélja: fertőtlenités végzésére megfelelő egyének kiképzése. Ez ideig már 16 tanfolyam tartatott, amelyeken főkép a városok részéről kijelölt egyének nyertek oktatást. Az eddig szerzett tapasztalatok a tanfolyamok szükségességét és a kiképzett egyének hasznavehetőségét igazolták. Ezek alapján szükségesnek mutatkozik, hogy mennél számosabb község rendelkezzék tanfolyamokon kiképzett fertőtlenitővel. Kivánatos tehát, hogy a városokon kivül azok a községek is, amelyeknek községi orvosuk van, a tanfolyamon fertőtlenitőt képeztessenek ki.

Ez okból felhivom a törvényhatóságot, hogy a törvényhatósága területén lévő azon községek elöljáróságával, amelyeknek községi orvo-

suk van, e rendeletemet és a fertőtlenitő tanfolyamokra vonatkozó alábbi tájékoztatást mielőbb közölje.

A fertőtlenitő tanfolyam czime: „Budapest székesfőváros által létesitett s kormányhatóságilag támogatott országos fertőtlenitő tanfolyam“.

A tanfolyam hallgatói első sorban a hatóságok által hivatalból felküldött egyének sorából vétetnek fel.

A tanfolyam igazgatóságánál közvetlenül és önkéntesen jelentkezők az alább közlendő felvételi feltételek mellett csakis az esetben vehetők fel a tanfolyamra, ha a hallgatók száma a hatóságok által felküldött egyénekből nem kerül ki.

Egy-egy tanfolyamra az oktatás sikereérdekében 15 hallgatónál több nem vehető fel.

E czélból a hatóságok a központi fertőtlenitő intézet igazgatóságát a tanfolyamba felküldendő hallgatók számának megjelölésével a tanfolyam kezdete előtt legalább két héttel értesiteni tartoznak. A számfelett jelentetteknek esetleg egy második tanfolyamba beosztásáról s annak idejéről a központi fertőtlenitő intézeti igazgató az illető hatóságot idejekorán értesiteni köteles.

Évenkint annyi egy-egy havi tanfolyam tartatik, amennyit a szükséglet megkiván.

A tanfolyam tartama alatt a hatóságok által felküldött hallgatók laktanyaszerü elhelyezést házilagos élelmezést nyernek, elméleti és gyakorlati kioktatásuk pedig a központi fertőtlenitő intézetben történik. A hallgatók kötelesek magukat a tanfolyam igazgatósága által kiadott házirendnek alávetni.

A tanfolyam igazgatója a központi fertőtlenitő intézet igazgatója, vagy helyettese.

A tanfolyam sikeres befejezéséről a hallgatók az e czélra kiküldött bizottság előtt vizsgát tesznek.

A vizsgáló bizottság tagjai: a székesfővárosi tiszti főorvos vagy helyettese, a belügyminiszter kiküldöttje, a fertőtlenitő intézet igazgatója; elnöke: a tiszti főorvos, előadója az igazgató helyettese, vagy az igazgató által megbizott intézeti tiszt.

A vizsgálat sikeres letételéről bizonyitvány állittatik ki és pedig kétféle minősitéssel, a szerint, hogy kitünő, vagy megfelelő sikerrel végezte a hallgató a tanfolyamot.

Az intézet hallgatóiul csak olyan egyének küldhetők fel akik:

a) irni és olvasni tudnak és birnak legalább is annyi ismerettel, mely a 4. elemi iskola mértékét megüti;

b) a 40 éves kort még nem töltötték be, testi épségük és általános egészségi állapotuk olyan, mely egészségük veszélyeztetése nélkül megengedi a fertőtlenitési munkálatok teljesitését;

c) megbizhatók és büntetlen előéletüek

A hallgató köteles magát a fertőtlenitő intézet szabályainak, házirendjének s hallgatók külön házirendjének s az igazgató fegyelmi hatáskörének alávetni.

Az igazgatónak jogában áll indokolt esetben a hallgatót erkölcsi, szellemi vagy fegyelmi okból elbocsátani.

A tanfolyam hallgatóinak elszállásolása tekintetében intézkedés történt, hogy a hallgatók a Szent Gellért-kórház helyiségeiben nyerjenek laktanyaszerü külön elhelyezést, ágyaik és ágyneműik kezelése, mosatása pedig a közp. fertőtlenitő intézet igazgatójának gondjaira bizatott.

A hallgatók a tanfolyam tartama alatt ugyanoly keretben, mint a fertőtlenitő-intézet többi rendszeresitett személyzete, rövid, katonás, de tápláló reggeli, ebéd és vacsorában részesittetnek, mely részükre a fertőtlenitőintézetben házilagosan fog előállittatni.

A fertőtlenitő-tanfolyamokon való kiképzésre legalkalmasabbak katonaviselt — esetleg az egészségügyi csapatoknál szolgált — s közalkalmazásban lévő, fegyelemhez szokott, erőteljes szolgák, rendőrök, tüzoltók stb.

Igen fontos, hogy a fertőtlenitő tanfolyamokra csak teljesen kifogástalan egészségi állapotban lévő egyének küldessenek fel s ezért szükséges, hogy az erre kijelölt egyéneket egészségi állapotuk szempontjából előzetesen a vármegyei tiszti főorvos is megvizsgálja.

A tanfolyam teljesen ingyenes. A teljes ellátáson kivül minden tanfolyamhallgató — apróbb kiadásai fedezésére — naponkint egy korona

dijazásban részesül. Tehát a községeket a felküldöttek utazási költségein kivül egyéb költség nem fogja terhelni.

A tanfolyam hallgatására kiválasztott egyének számáról a fertőtlenitő-tanfolyam vezetőjét: dr. Bukovszky Györgyöt (Budapest, Gyáli-ut 3. sz.) közvetlen kell értesiteni.

II. 1907. évi julius hó 18-án 81.122. szám alatt kelt rendeletemmel értesitettem a (városi) törvényhatóságot a fertőtlenitő tanfolyamok szervezéséről és felhivtam, hogy az azokon való kiképzés czéljára megfelelő egyéneket jelöljön ki. Minthogy az eddig megtartott tanfolyamok hallgatóinak névsorából arról győződtem meg, hogy a törvényhatóság még nem rendelkezik a tanfolyamokon kiképzett fertőtlenitőkkel, fent hivatkozott rendeletemre a törvényhatóság figyelmét ujra felhivom.

A közegészségügyi I. kötet 526., 532. és 550. lapján Kolera

cz. a. közölt drezdai, velenczei és párizsi egyezmények (1894: *IV. t.-cz.*, 1894: *VII. t.-cz.*, 1898: *XXI. t.-cz.*), *mint hatályukat vesztettek, törlendők és helyükbe illesztendő az alábbi:*

1909: XXI. TÖRVÉNYCZIKK

a pestis és a kolera ellen való védekezés tárgyában Párisban, 1903. *évi deczember* 3-*án kötött nemzetközi egyezmény beczikkelyezéséről.**)

(Szentesitést nyert 1909. évi deczember hó 14-én. — Az ezen egyezményre vonatkozó megerősitő okiratok Párisban 1907. évi április hó 14-én helyeztettek letétbe. — Kihirdettetett az „Országos Törvénytár"-ban 1909. évi deczember hó 22-én.)

1. §. Az Ő Felsége Németország császárja, Poroszország királya a német birodalom nevében; Ő Felsége Ausztria császárja, Csehország királya stb., stb. és Magyarország apostoli királya; Ő Felsége a belgák királya; a braziliai Egyesült-Államok köztársaságának elnöke; Ő Felsége Spanyolország királya; az amerikai Egyesült-Államok elnöke; a franczia köztársaság elnöke; Ő Felsége Nagy-Brittania és Irország egyesült királyság s a tengerentuli brit területek királya, India császárja; Ő Felsége a görögök királya; Ő Felsége Olaszország királya; Ő Királyi Fensége Luxemburg nagyherczege; Ő Királyi Fensége Montenegro fejedelme; Ő Felsége Németalföld királynője; Ő Felsége a perzsa sah; Ő Felsége Portugália és Algarvia királya; Ő Felsége Románia királya; Ő Felsége a minden oroszok czárja; Ő Felsége Szerbia királya; a svájczi szövetségi tanács és — a császári fermánok által reá ruházott hatalom

*) Az 1909 : XXI. t.-czikket, mely a Törvénytár Közegészségügyi kötetének megjelenése után hozatott és az 1907. évi 111 000. sz. utasitást, (utóbbit az 1910. évi október havában módositott szövegben) mely sem a Rendeletek Tárában, sem a Belügyi Közlönyben nem lett közzétéve, e helyütt pótlólag közöljük.

korlátain belül — Ő Fensége Egyiptom khedivéje között a pestis és a kolera ellen való védekezés tárgyában Párisban 1903. évi deczember 3 án kötött nemzetközi egyezmény ezennel az ország törvényei közé iktattatik.

*Szövege a következő*s Minthogy czélszerünek tartották egységes módon megállapitani azokat a rendszabályokat, amelyek a közegészséget a pestis és a kolera behurczolástól és elterjedésétől megóvni alkalmasak s minthogy kiegészités czéljából átvizsgálni óhajtották az ez idő szerint érvényben álló nemzetközi egészségügyi egyezményeket, e végre meghatalmazottakat neveztek. (Következik a meghatalmazottak megnevezése.)

I. CZIM.

ÁLTALÁNOS HATÁROZMÁNYOK.

I. FEJEZET.

Az egyezményt aláirt államok által a pestisnek vagy kolerának területükön való megjelenése alkalmával követendő rendszabályok.

I. szakasz. Bejelentés és más államokhoz intézett egyéb közlések.

1. *czikk.* Minden kormány ktöeles a többinek azonnal bejelenteni a pestis, vagy a kolera megállapitott eseteinek a saját területén történt első megjelenését.

2. *czikk.* E bejelentés kiséretében vagy ezt nyomban követőleg körülményes értesitések küldendők:

1. A helyről, hol a betegség megjelent.
2. Megjelenések idejéről, eredetéről és alakjáról.
3. A megállapitott betegedési esetek és halálozások számáról.
4. Pestis esetén patkányok vagy egerek szokatlan pusztulásáról.
5. A betegség első megjelenése következtében haladéktalanul foganatositott rendszabályokról.

3. *czikk.* Az 1. és 2. czikkben előirt bejelentés és értesitések a fertőzött ország fővárosában székelő diplomácziai vagy konzuli képviseletekhez intézetndők. Az ottani képviselettel nem biró országok kormányaival közvetlenül távirat utján közlendők.

4. *czikk* Az 1. és 2. czikkben emlitett bejelentés és értesitések után további rendszeres közlések küldendők, ugy

hogy a kormányok a járvány menetéről folyton tájékoztatva legyenek.

Ezekben, a hetenként legalább egyszer küldendő s lehetőleg kimeritően tájékoztató közlésekben különösen ki kell emelni a betegség terjedésének meggátlására alkalmazott óvóintézkedéseket.

Ezekben fel kell tüntetni: 1. az egészségügyi felügyeletre, vagy az orvosi vizsgálatra, az elkülönitésre és a fertőtlenitésre vonatkozólag alkalmazott óvórendszabályokat; 2. a hajók elindulása alkalmával a baj elhurczolásánk meggátlására foganatositott rendszabályokat s különösen a fentebbi 2. czikk 4. pontjában emlitett esetekben a patkányok ellen foganatositott rendszabályokat.

5. *czikk.* Elsősorban fontos az előző szabályokat gyorsan és pontosan foganatositani.

A bejelentéseknek csak akkor van valódi értékük, ha minden kormány maga is kellő időben értesül a területén előfordult pestisről, koleráról, ugyszintén a kétes esetekről.

Nagyon ajánlatos tehát, hogy a különböző kormányok tegyék kötelezővé a pestis- és kolera-esetek bejelentését és hogy mindig tudomásuk legyen a patkányok vagy egerek szokatlan pusztulásáról, különösen kikötőkben.

6. *czikk.* A szomszédos államok fentartják maguknak azt a jogot, hogy a határszéli közigazgatási hatóságoknak közvetlen hirdaás szüksége esetén egymással való érintkezését különleges intézkedésekkel szabályozzák.

II. szakasz. Azok a feltételek, amelyek mellett valamely területrész (circonscription territoriale) fertőzöttnek, vagy ismét egészségesnek tartandó.

7. *czikk.* A pestis, vagy kolera első esetének bejelentése nem vonja maga után az alábbi II. fejezetben foglalt rendszabályok alkalmazását azzal a területrészszel szemben, ahol az eset előfordult.

De ha több nem behurczolt pestis-eset fordul elő, vagy ha a kolera esetek góczot képeznek, az illető területrész (circonscription) fertőzöttnek nyilvánitandó.

8. *czikk.* Hogy a rendszabályok csak a tényleg sujtott vidékekre legyenek korlátolhatók, a kormányok azokat csupán a fertőzött területrészekről érkező személyekkel, vagy tárgyakkal szemben kötelesek alkalmazni.

Területrész (circonscription territoriale) alatt a bejelentéshez csatolt, vagy azt követelő közlésekben kellően meg-

határozott valamely terület értendő. például: tartomány, kormányzóság, kerület, megye (département), kanton, sziget, község, város, városrész, falu, kikötő, „polder“, telep (agglomération) stb., bármekkora is a területrészek kiterjedése és népessége.

Ezt a fertőzött területrészre korlátolt megszoritást azonban csak ama határozott feltétel alatt kell elfogadni, hogy a fertőzött ország kormánya megteszi a szükséges intézkedéseket: 1. hogy, ha csak előzetes fertőtlenités nem történt, meggátolja a fertőzött területrészről való és a 12. czikk 1. és 2. pontjában felsorolt tárgyak kivitelét és 2. hogy megakadályozza a járvány elterjedését.

Nincsen helye semmiféle megszoritó intézkedésnek fertőzött területrészről (circonscription) érkező személyekkel vagy tárgyakkal (provenances) szemben, ha ezek az illető területrészt legalább 5 nappal a járvány kitörése előtt hagyták el.

9. *czikk.* Hogy valamely területrészt ne tekintsék többé fertőzöttnek, hivatalosan meg kell állapitani:

1. Hogy az utolsó pestises vagy kolerás beteg elkülönitését*) vagy elhalálozását avagy felgyógyulását követő 5 nap óta pestis vagy kolera folytán sem halálozás, sem ujabb betegedés nem történt.

2. Hogy az összes fertőtlenitési rendszabályokat és amennyiben pestis-esetekről van szó, a patkányok ellen való rendszabályokat foganatositották.

II. FEJEZET.

A fertőzöttnek nyilvánitott területek ellen más államok részéről alkalmazandó védelmi rendszabályok.

I. szakasz. — Az előirt rendszabályok közzététele.

10. *czikk.* Minden egyes ország kormánya köteles haladéktalanul közzétenni a rendszabályokat, melyeket a fertőzött országból avagy területrészről (circonscription) érkező személyekre vagy tárgyakra nézve megszabni szükségesnek tart.

Ezt a közlést azonnal eljuttatni a fertőzött országnak az illető fővárosban székelő diplomácziai vagy konzulátusi képviseletéhez, valamint a nemzetközi egészségügyi tanácsokhoz.

*) Az elkülönités szó jelenti a betegnek s az őt állandóan ápoló egyéneknek elkülönitését és minden más egyénnek a beteg látogatásától való eltiltását.

Köteles továbbá ugyanazon módon tudomásra juttatni a rendszabályok visszavonását, vagy az azokon tett módositásokat.

A fővárosban székelő diplomácziai vagy konzulátusi képviselet hiányában értesitések közvetlenül az érdekelt ország kormányához küldendők.

II. szakasz. — Áruk. — Fertőtlenités. — Behozatal és átvitel. — Utipodgyász.

11. *czikk.* Olyan áruk, amelyek önmagukban véve a pestist vagy a kolerát átszármaztathatnák, nincsenek. Csak abban az esetben válnak veszélyesekké, ha pestises vagy kolerás anyaggal szennyeződtek.

12. *czikk.* Csak azokat az árukat és tárgyakat kell fertőtleniteni, amelyeket a helyi egészségügyi hatóság fertőzötteknek tart.

Mindazáltal az alább felsorolt áruk vagy tárgya, függetlenül annak megállapitásától, vajjon fertőzöttek-e vagy nem, fertőtlenités alá vehetők, sőt bevitelük is megtiltható:

1. Használt fehérnemü, ócska és viselt ruha (használati tárgyak), használt ágynemü.

Ha e tárgyak utipodgyászként vagy lakhelyváltozás folytán szállittatnak (berendezési tárgyak), bevitelük nem tiltható meg s a 19. czikk rendelkezése alá esnek. A katonák és matrózok után maradt és haláluk után hazájukba visszaküldött csomagok olybá veendők, mint az 1. pont első bekezdésében emlitett tárgyak.

2. Törlőrongy és papirgyártásra szánt rongy, kivéve kolera esetében az összesajtolt rongyot, amelyet mint tömegárut (en gross) nagy, abroncsos csomagokban szállitanak.

Nem tiltható ki a közvetlenül a fonó-szövő mühelyekből, feldolgozó avagy fehéritő telepekről származó uj hulladék, továbbá mügyapju (Kunstwolle, Shoddy) és uj papirhulladék.

13. *czikk.* Nem lehet megtiltani a megelőző czikk 1. és 2. pontjában felsorolt áruk és tárgyak átvitelét, ha oly módon vannak csomagolva, hogy utközben nem kezelhetők. Az a körülmény, hogy árukat és tárgyakat fertőzött területen visznek át, szintén nem akadályozhatja a rendeltetési helyre való bevitelüket, ha olyan módon szállitják, hogy utközben szennyezett tárgyakkal érintkezésbe nem jöhetnek.

14. *czikk.* A 12. czikk 1. és 2. pontjában felsorolt áruk és tárgyak nem esnek a behozatalt tiltó rendelkezések alá, ha a rendeltetési ország hatósága előtt beigazoltatik, hogy

elinditásuk legalább öt nappal a járvány kitörése előtt történt.

15. *czikk.* A fertőtlenités módját és helyét, valamint a patkányok irtásának biztositására foganatositandó eljárásokat a rendeltetési ország hatósága állapitja meg. E müveletek akként teljesitendők, hogy a tárgyak mennél kevesebb kárt szenvedjenek.

Minden egyes államnak megvan az a joga, hogy a fertőtlenitésből vagy a patkányirtásból eredő károk esetleges megtéritésének kérdését szabályozza.

Ha a hajókon a patkányok kiirtásának biztositására foganatositott intézkedések alkalmával az egészségügyi hatóság akár közvetlenül, akár valamely társaság, avagy magánegyén utján dijakat szed, e dijak tételei előre közzétett dijszabásban (tarif) állapitandók meg és pedig oly módon, hogy e dijszabás alkalmazása az államnak vagy az egészségügyi közigazgatásnak ujabb jövedelmi forrásául ne szolgáljon.

16. *czikk.* Levelek és iratok, nyomtatványok, könyvek, hirlapok, üzleti irományok stb. (a postacsomagok kivételével) semmiféle megszoritás vagy fertőtlenités alá nem esnek.

17. *czikk.* A szárazföldön, vagy tengeren érkezett áruk nem tarthatók vissza a határokon, vagy a kikötőkben.

Ezekre nézve csupán azok a rendszabályok irhatók elő, amely a fentebbi 12. czikkben vannak felsorolva.

Ha azonban szabadon, csomagolatlanul (en vrac) vagy hiányosan csomagolva tengeren érkezett áruk pestisesnek talált patkányoktól fertőződtek és ha nem fertőtlenithetők, akkor a fertőző csirák elpusztulását ugy biztosithatni, hogy az árukat legfelebb két hét tartamára raktárba helyezik.

Megjegyzendő, hogy ez utóbbi rendszabály alkalmazása nem okozhatja a hajók késleltetését s nem vonhat maga után rendkivüli költségeket azon az okon, mert a kikötőkben nincsenek raktárak.

18. *czikk.* Ha az árukat a 12. czikkben foglaltak értelmében fertőtlenitették, vagy a 17. czikk 3-ik bekezdésének rendelkezése szerint ideiglenesen raktárba helyezték, a tulajdonosnak vagy képviselőjének joga van a fertőtlenitést vagy a raktározást elrendelő egészségügyi hatóságtól a foganatositott rendszabályokat feltüntető igazolványt kérni.

19. *czikk.* Utipodgyász, szennyes fehérnemü, továbbá ruhák, öltözetek és utipodgyászhoz, avagy butorzathoz (berendezéshez) tartozó tárgyak, ha fertőzöttnek jelentett területrészről származnak, csak az esetben fertőtlenitendők, ha az egészségügyi hatóság azokat fertőzötteknek tartja.

III. szakasz. — Rendszabályok a kikötőkben és a tengerparti határszéleken.

20. *czikk.* A hajók osztályozása:

Fertőzöttnek kell tekinteni azt a hajót, melyen pestis vagy kolera van, vagy amelyen 7 nap óta egy vagy több pestis- vagy koleraeset merült fel.

Gyanusnak kell tekinteni azt a hajót, melyen elinduláskor avagy utközben pestis- vagy koleraesetek merültek fel, de 7 nap óta ujabb eset nem mutatkozott.

Ragálymentesnek kell tekinteni azt a hajót, amelyen, bár fertőzött kikötőből jön, pestis vagy kolera folytán sem halálozás, sem betegedés nem fordult elő, sem az indulás előtt, sem utközben, sem a megérkezés idején.

21. *czikk.* A *pestisfertőzte* hajókkal való elbánás a következő:

1. Orvosi vizsgálat.

2. A beteget azonnal partra kell szállitani és elkülöniteni.

3. A többit, ha lehet, szintén ki kell szállitani és a megérkezéstől számitva, vagy 5 napot meg nem haladó és legfeljebb 5 napi felügyelettel megtoldható megfigyelés[1]) vagy egyszerüen 10.

A kikötő egészségügyi hatóságának belátására van bizva, hogy e rendszabályok közül azt alkalmazza, amelyiket az utolsó eset időpontja a hajó állapota és a helyi lehetőségek szerint előnyösnek tart;

4. A hajószemélyzet[3]) és az utasok szennyes fehérneműjét, használati czikkeit és azokat a tárgyait, amelyek az egészségügyi hatóság véleménye szerint fertőzöttnek tekintendők, fertőtleniteni kell;

5. A hajó azon részeit, amelyekben pestises betegek laknak, vagy amelyek az egészségügyi hatóság véleménye szerint fertőzötteknek tekintendők, fertőtleniteni kell;

6. A hajón levő patkányok irtását a rakomány kirakása előtt vagy után a lehető leggyorsabban és mindenesetre legfeljebb negyvennyolcz órán belül kell foganatositani, meg

---

[1]) A „megfigyelés“ (observation) szó értelme: az utasokat, mielőtt szabad közlekedésre engedélyt (libre pratique) kapnak, vagy a hajón, vagy valamely egészségügyi állomáson elkülönitik.

[2]) A „felügyelet“ (surveillance) szó azt jelenti, hogy az utasokat nem különitik el, s hogy rögtön szabad közlekedésre engedik, de bejelentik ama helységek hatóságának, ahová mennek és ahol egészségi állapotuk kideritése czéljából orvosi vizsgálat alá esnek.

[3]) A „hajószemélyzet“ szó alatt azokat az egyéneket értjük, akik vagy a hajó-, vagy a felszolgáló személyzethez tartoznak vagy tartoztak, ideértve a vendéglőst, a pinczéreket, a kávést stb. Ebben az értelemben kell venni ezt a szót, valahányszor ebben az egyezményben előfordul.

pedig ugy, hogy az áruk, a hajó oldalfalai (tôles) és gépei kárt ne szenvedjenek.

Ezt a müveletet a rakomány nélkül való hajókon (navires sur lest) a rakodás előtt mentől előbb végre kell hajtani.

22. *czikk.* A *pestisgyanus hajók* a 21. czikk 1., 4. és 5. pontjaiban jelzett rendelkezések alá esnek.

Ezeken kivül a hajószemélyzet és az utasok megfigyelés alá helyezhetők, a mi a hajó megérkezésétől számitott öt napot meg nem haladhat. Ugyanazon idő alatt a hajószemélyzet kiszállását — ha csak más szolgálati érdekek nem követelik — meg lehet gátolni.

Ajánlatos a hajón lévő patkányokat kiirtani. Ezt a rakomény kirakása előtt vagy után, lehető leggyorsabban és mindenesetre legfeljebb negyvennyolcz órán belül kell megtenni, ugy, hogy az áruk, a hajó oldalfalai (tôles) és gépei kárt ne szenvedjenek.

Ezt a műveletet — ha szükséges — a rakomány nélkül való hajókon (navires sur lest) mentől előbb, de mindenesetre a rakodás előtt kell végezni.

23. *czikk.* A *pestismentes* hajókat azonnal szabad közlekedésre kell bocsátani, bármily természetü legyen is egészségügyi levelük. Ilyen hajókkal szemben az érkezési kikötő hatósága csupán a következőket rendelheti el:

1. orvosi vizsgálatot;

2. a hajószemélyzet és az utasok szennyes fehérnemüjének, használati czikkeiknek és más tárgyainak fertőtlenitését, de csak olyan kivételes esetekben, mikor az egészségügyi hatóságnak különös oka van arra a föltevésre, hogy az illető tárgyak fertőzöttek;

3. az egészségügyi hatóság elrendelheti, de a nélkül, hogy ez a rendelkezés általános szabálylyá volna emelhető, hogy a fertőzött kikötőből jövő hajókon patkányirtást czélzó műveletet foganatositsanak a szállitmány kirakása előtt, vagy ez után. Ezt a müveletet mentől előbb és huszonnégy órát semmi esetre megnem haladó idő alatt, még pedig ugy kell végezni, hogy az áruk, a hajó oldalfalai (tôles) és gépei kárt ne szenvedjenek, továbbá hogy az utasoknak s a hajószemélyzetnek a hajó és a szárazföld között való közlekedése ne legyen akadályozva.

A rakomány nélkül való hajókon (navires sur lest) a patkányirtáshoz, ha ezt elrendelték, mennél előbb hozzá kell fogni és pedig mindenesetre rakodás előtt.

Ha fertőzött kikötőből érkező hajón partkányirtás történt, ez csak akkor ismételheti meg, ha a hajó valamely fer-

tőzött kiköőben kikötött s a parthoz erősitette magát, vagy ha megállapitották, hogy elhullott avagy beteg patkányok vannak a hajón.

A hajószemélyzet és az utasok megfigyelés alá helyezhetők, amelynek tartama a hajónak a fertőzött kikötőből való elindulásától számitott öt napot nem haladja meg. Hasonlóképen meg lehet gátolni a hajószemélyzet partraszállását is, kivéve, ha ezt szolgálati okok követelik.

Az érkezési kikötő illetékes hatósága mindenkor követelhet a hajó orvosától, vagy ha orvos nincs, a hajó kapitányától eskü alatt kiállitandó bizonyitványt arról, hogy a hajón — el indulás óta — nem volt pestis-eset s patkányok szokatlan pusztulását nem tapasztalták.

24. *czikk.* Ha valamely *ragálymentes* hajón a patkányokat bakteriológiai vizsgálat után pestiseseknek találták, vagy pedig szokatlan pusztulásukat tapasztalták, a következő rendszabályok alkalmazandók:

I. Olyan hajókon, amelyeken pestises patkányok vannak:

a) orvosi vizsgálat;

b) patkányirtás a szállitmány kirakása előtt, vagy ez után, a lehető leggyorsabban, mindenesetre legfeljebb negyvennyolcz órán belül, és ugy, hogy az áruk, a hajó oldalfalai (tôles) és gépei kárt ne szenvedjenek. A rakomány nélkül való hajókon (navires sur lest) a patkányirtás művelete mennél előbb, mindenesetre a berakodás előtt foganatositandó.

c) A hajó ama részei és azok a tárgyak, melyeket a helyi egészségügyi hatóság fertőzötteknek itél, fertőtlenitendők;

d) az utasok és a hajószemélyzet megfigyelés alá helyezhetők, melynek tartama a megérkezés idejétől számitott öt napon tul ne terjedjen; kivételes esetekben az egészségügyi hatóság a megfigyelést legfeljebb tiz napra meghosszabbithatja.

II. Olyan hajókon, melyeken a patkányok szokatlan pusztulását állapitották meg:

a) orvosi vizsgálat;

b) a patkányok pestis szempontjából, ha lehet megvizsgálandók és pedig mennél gyorsabban;

c) ha patkányirtást találtak szükségesnek, ez a művelet a pestises patkányokkal biró hajókra vonatkozólag fentebb megjelölt feltételek mellett teljesitendő;

d) addig, mig minden gyanu el nem oszlott, az utasok és a hajószemélyzet megfigyelés alá nem helyezhetők, melyek-

nek tarama nem terjedhet a megérkezés idejétől számitott öt napon tul, kivételes esetben az egészségügyi hatóság a megfigyelést legfeljebb tiz napra meghosszabbithatja.

25. *czikk.* A kikötő egészségügyi hatósága, valahányszor kérik, a hajóskapitánynak, a hajó tulajdonosának vagy ügynökének bizonyitványt szolgáltat ki arról, hogy a patkányirtásra vonatkozó rendszabályokat foganatositották és megjelöli az okokat, melyeknél fogva e rendszabályok alkalmaztattak.

26. *czikk.* A *kolerafertőzte* hajókkal való elbánás a következő:

1. orvosi vizsgálat;

2. a betegeket haladéktalanul partra kell szállitani és elkülöniteni;

3. a többit, ha lehet, szintén partra kell szállitani és a hajó megérkezésétől kezdve megfigyelés (observation) vagy felügyelet (surveillance) alá kell helyezni, amelynek tartama a hajó egészségügyi állapota és az utolsó eset ideje szerint változik, azonban öt napot tul nem haladhat;

4. a hajószemélyzet és az utasok szennyes fehérneműjét, használati czikkeit és azokat a tárgyait, amelyek a kikötő egészségügyi hatóságának nézete szerint fertőzötteknek tekintendők, ferttőleniteni kell;

5. a hajó ama részeit, amelyekben kolerás betegek laktak, vagy amelyeket az egészségügyi hatóság fertőzötteknek tart, fertőtleniteni kell;

6. a fenékvizet fertőtlenités után el kell távolitani.

Az egészségügyi hatóság elrendelheti, hogy a hajón raktározott ivóvizet jó ivóvizzel helyettesitsék.

Megtilthatja, hogy emberi ürülékeket, ha csak előzőleg nem fertőtlenitették, a kikötő vizébe folyni engedjenek, vagy beleöntsenek.

27. *czikk.* A *koleragyanus* hajók a 26. czikk 1., 4., 5. és 6-ik pontjaiban foglalt rendelkezés alá esnek.

A hajószemélyzet és az utasok megfigyelés alá helyezhetők, amely a hajó megérkezésétől számitott öt napon tul nem tarthat. Ajánlatos meggátolni ugyanezen idő alatt a hajószemélyzet partraszállását, kivéve, ha ezt szolgálati okok szükségessé teszik.

28. *czikk.* A *koleramentes* hajókat haladéktalanul szabad közlekedésre kell bocsátani, bárminő természetü legyen is egészségügyi levelük.

Ezekkel szemben az érkezési kikötő egészségügyi hatósága csupán a 26. czikk 1., 4. és 6. pontjaiban felsorolt rendszabályokat alkalmazhatja,

A hajószemélyzet és az utasok egészségi állapotuk szempontjából megfigyelés alá helyezhetők, amely a hajónak fertőzött kikötőből való elindulását!l számitott öt napon tul nem tarthat.

Ajánlatos megakadályozni ugyanazon idő alatt a hajószemélyzet partraszállitását, kivéve, ha ezt szolgálati okok szükségessé teezik.

Az érkezési kikötő illetékes hatósága mindenkor követelhet a hajó orvosától, vagy ha orvos nincs, a hajó kapitányától eskü alatt adandó bizonyitványt arról, hogy az elindulás óta a hajón koleraeset nem fordult elő.

29. *czikk.* Az illetékes hatóság a 21—28. czikkekben foglalt rendszabályok alkalmazásánál tekintettel lesz arra a körülményre, vajjon a fentebb emlitett háromféle hajón van-e orvos és fertőtlenitő készülék (étuves)?

Ami a pestist illeti, a hatóság arra is figyelemmel lesz, hogy a hajó el van-e látva partkányirtó készülékkel?

Az ebben a kérdésben egymással megállapodásra jutó államok egészségügyi hatóságai felmenthetik az orvosi vizsgálat és más rendszabály alól azokat a ragálymentes hajókat, amelyeknek saját allamuk részéről külön megbizott orvosuk van.

30. *czikk.* Különleges rendszabályok állapithatók meg a zsufolt hajókra, nevezetesen a kivándorlókat szállitó hajókra, vagy bármely más hajókra nézve, melynek egészségügyi állapota rossznak mutakozik.

31. *czikk.* Minden hajónak, amely a kikötő hatósága álta a jelen egyezmény határozmányainak értelmében megszabott kötelezettségeknek alávetni magát nem akarja, szabadságában áll a nyilt tengerre visszatérni.

Meg lehet engedni, hogy áruit kirakja, ha a szükséges elővigyázati intézkedéseket megtették, t. i.:

1. A hajót, a hajószemélyzetet és az utasokat elkülönitették;

2. ami a pestist illeti, felvilágositást kértek arról, hogy mutatkozik-e szokatlan pusztulás a patkányok között?

3. ami a kolerát illeti, a hajófenék vizét fert;tlenités után eltávolitották és a hajón raktározott ivóvizet jó ivóvizzel helyettesitették.

Meg lehet engedni a hajónak azt is, hogy partra szállitsa azokat az utasokat, akik ezt kérik, de oly feltétel alatt, hogy alávetik magukat a helyi hatóság által előirt rendszabályoknak.

32. *czikk.* Fertőzött helyről jövő hajók, amelyeket fertőtlenitettek s amelyeken kielégitő módon foganatositották

az egészségügyi rendszabályokat, más kikötőbe érkezésük alkalmával nem esnek másodizben eme rendszabályok alá, ha a fertőtlenités teljesitése óta nem volt semmiféle esetük és ha nem kötöttek ki valamely fertőzött kikötőbe.

Azt a hajót, amely csupán utasokat és podgyászt vagy postaszállitmányt szállit partra és pedig anélkül, hogy érintkezésben lett volna a szárazfölddel, olybá kell venni, mintha nem érintette volna a kikötőt.

33. *czikk.* A fertőzött hajón érkezett utasok a kikötő egészségügyi hatóságától bizonyitványt igényelhetnek, mely feltüntesse érkezésük napját és azt az elbánást, amelyben ugy ők maguk, valamint podgyászuk részesülnek.

34. *czikk.* A parti hajózást teljesitő hajók különleges elbánás alá esnek, amit az érdekelt országok közös megállapodás alapján szabályoznak.

35. *czikk.* Érintetlenül hagyva a kormányoknak azt a jogát, hogy közös egészségügyi állomások szervezése czéljából egymással megállapodásra léphetnek, minden egyes ország minden egyes tengerpartjának legalább egy kikötőjét ellátni tartozik oly szervezettel és felszereléssel, hogy a hajókat, akármilyenek is egészségügyi viszonyaik, befogadhassa.

Ha fertőzött kikötőből jövő ragálymentes hajó valamely tengeri nagy kikötőbe érkezik, nem ajánlatos azt más kikötőbe utasitani az előirt egészségügyi rendszabályok foganatositása czéljából.

Minden országnak pestis- vagy kolerafertőzte kikötőkből érkező szállitmányok (provenances) előtt nyitott kikötői oly módon szerelendők fel, hogy ragálymentes hajókat mindjárt megérkezésük után kellő elbánásban részesithessenek és ne legyenek kénytelenek e czélból valamely más kikötőbe utasitani.

A kormányok tudomására hozzák, hogy az illető országban mely kikötők vannak nyitva a pestis- vagy kolerafertőzte kikötőkből jövő szállitmányok részére.

36. *czikk.* Tengeri nagy kikötők részére a következők ajánlatosak:

a) a kikötőt ellátó rendes orvosi szolgálat és a hajók személyzete s a kikötő népessége egészségi állapotának állandó orvosi felügyelete;

b) a betegek elkülönitésére és a gyanus egyének megfigyelésére alkalmas helyiségek;

c) a hatályos fertőtlenitésre szükséges berendezések, továbbá bakteriológiai laboratóriumok;

d) a kikötő használatára jó ivóviz szolgáltatása és a

hulladék s szemét eltávolitására teljes biztosságot nyujtó rendszer alkalmazása.

IV. szakasz. — Rendszabályok a szárazföldi határokon. — Utasok. — Vasutak. — Határszélek. — Viziutak.

37. *czikk.* Szárazföldi vesztegzárak többé nem kellenek.

Egyedül azok tarthatók vissza a határon, akiken pestis- vagy kolera tünetei mutatkoznak.

Ez az elv nem zárja ki minden egyes államnak azt a jogát, hogy szükség esetén határainak egy részét elzárja.

38. *czikk.* Fontos dolog, hogy az utasok egészségi állapotuk tekintetében a vasuti személyzet felügyelete alá legyenek helyezve.

39. *czikk.* Az orvosi beavatkozás az utasok megvizsgálására és a betegek gondozására szoritkozik. Ezt a vizsgálatot, amennyire lehet, a vámvizsgálattal kapcsolatosan kell foganatositani oly módon, hogy az utasokat a lehető legrövidebb ideig tartsák vissza. Csupán a nyilvánvalóan gyengélkedő egyének vehetők beható orvosi vizsgálat alá.

40. *czikk.* Nagyon czélszerü volna fertőzött helyről jövő utasokat, mihelyt rendeltetési helyükre érkeznek, felügyelet alá helyezni, mely tiz, vagy öt napon tul nem tarthat az elindulás napjától számitva, a szerint, amint pestisről vagy koleráról van szó.

41. *czikk.* A kormányok fentartják maguknak a jogot, hogy külön rendszabályokat alkalmazzanak bizonyos egyénekre nézve, nevezetesen czigányokra, csavargókra, kivándorlókra és olyan egyénekre nézve, akik csoportosan utaznak, vagy lépnek át a határon.

42. *czikk.* Az utasok, posta és podgyász szállitására rendelt kocsik nem tarthatók vissza a határon.

Ha e kocsik közül egyik-másik fertőződött, vagy pestisbe vagy kolerába esett beteg által volt elfoglalva, ki kell kapcsolni a vonatból, hogy mennél előbb ferttőtlenitsék.

Ugyanez történik az rukocsikkal is.

43. *czikk.* A vasuti és postaszemélyzettel szemben a határforgalomban követendő eljárás megállapitása az érdekelt szolgálati ágak igazgatásának hatáskörébe tartozik. Ennek akként kell történnie, hogy a szolgálatot ne akadályozza.

44. *czikk.* A határszéli kereskedelmi forgalom és az ezzel összefüggő kérdések szabályozása, valamint kivételes felügyeleti rendszabályok alkotása, a szomszédos államok közt létesitendő külön megállapodásnak van fenntartva.

45. *czikk.* A folyamparti államok kormányainak lesz a feladata, hogy a folyami utakra nézve követendő egészségügyi eljárást külön egyezményekkel szabályozzák.

II. CZIM.

AZ EURÓPÁN KIVÜL FEKVŐ ORSZÁGOKRA VONATKOZÓ KÜLÖNLEGES HATÁROZMÁNYOK.

I. FEJEZET.

Tengeren át érkező személyek vagy tárgyak.

I. szakasz. — A fertőzött kikötőkben a hajók indulása alkalmával foganatositandó rendszabályok.

46. *czikk.* Az illetékes hatóság feladata hathatós rendszabályokkal meggátolni az olyan egyének hajóra szállását, akiken pestis vagy kolera tünetei mutatkoznak.

Minden hajóra szálló egyént a beszállás alkalmával egyénileg, nappal, a szárazföldön, a vizsgálatra szükséges idő alatt közhatóság részéről megbizott orvossal kell megvizsgáltani. A konzuli hatóság, mely alá a hajó tartozik, a vizsgálatnál jelen lehet. E megállapodástól eltérőleg Alexandriában és Port-Szaidban, ha a helyi egészségügyi hatóság ezt czélirányosnak találja, az orvosi vizsgálat a hajón történhet, azzal a kikötéssel, hogy a 3-ik osztályu utasok azután nem távozhatnak többé a hajóról. Az 1-ső és 2-ik osztályu utasok orvosi vizsgálata éjjel végezhető, a 3-ik osztályu utasok azonban éjjel nem vizsgálhatók.

47. *czikk.* Az illetékes hatóság feladata hathatós rendszabályokat foganatositani:

1. hogy meggátolja olyan áruk vagy tárgyak kivitelét, melyeket fertőzötteknek tart és amelyeket megelőzőleg nem fertőtlenitettek a szárazföldön, a közhatóság részéről megbizott orvos felügyelete alatt;

2. hogy pestis esetében a patkányok hajóra jutását megakadályozza;

3. hogy kolera esetében arra ügyeljen, hogy a hajón beraktározott ivóviz az egészségtani követelményeknek megfelelő legyen.

II. szakasz. — Északi fertőzött kikötőkből jövő s a szuezi csatorna bejáratánál, vagy az egyiptomi kikötőkben jelentkező, közönséges hajókra vonatkozó rendszabályok.

48. *czikk. Ragálymentes,* közönséges hajók, melyek

pestissel vagy kolerával fertőzött európai vagy Földközi tengeri kikötőkből jönnek s a szuezi csatornán áthaladni kivánnak, engedélyt kapnak vesztegzár alatt való átmenetelre. Utjokat ötnapi megfigyelés mellett folytatják.

49. *czikk. Ragálymentes*, közönséges hajók, amelyek Egyiptomban ki akarnak kötni, Alexandriában vagy Port-Szaidban megállhatnak, hol az utasok eltöltik az öt napi megfigyelési időt és pedig a helyi egészségügyi hatóság határozata szerint akár a hajón, akár valamely egészségügyi állomáson.

50. *czikk.* Azokat a rendszabályokat, melyek az Európának vagy a Földközi tenger partjainak valamely pestissel, vagy kolerával fertőzött kikötőjéből jövő s Egyiptom valamelyik kikötőjében kikötni vagy a szuezi csatornán áthaladni akaró *fertőzött és gyanus* hajókkal szemben alkalmazandók, a jelen egyezmény határozatainak megfelelően az egyiptomi egészségügyi tanács állapitja meg.

Hogy az idevonatkozó szabályzatok végrehajthatók legyenek, kell, hogy azokat a tanácsban képviselt különböző hatalmak elfogadták légyen. Ezek a szabályzatok, amelyek a hajókkal, az utasokkal és az árukkal való elbánást állapitják meg, a lehető legrövidebb idő alatt előterjesztendők.

III. szakasz. — Rendszabályok a Vöröstengeren.

A) Rendszabályok a délről jövő közönséges hajókkal szemben, melyek a Vörös-tenger kikötőiben jelentkeznek vagy a Földközi tenger felé mennek.

51. *czikk.* Az I. czim 2. fejezete III. szakaszában tárgyalt általános intézkedésektől függetlenül, amelyek a fertőzött, gyanus vagy ragálymentes hajók osztályozására és az azokkal való elbánásra vonatkoznak, az alábbi cikkekben foglalt külön határozmányok a délről jövő s a Vörös-tengerbe belépő közönséges hajókra alkalmazandók.

52. *czikk. Ragálymentes* hajóknak az utolsó fertőzött kikötőből való elindulásuk pillanatától számitott teljes öt napot kellett vagy kell tölteniök megfigyelés alatt.

A szuezi csatornán vesztegzár alatt áthaladhatnak és a fentemlitett öt napi megfigyelés alatt tartva jutnak a Földközi-tengerbe. Azok a hajók, amelyeken orvos és fertőtlenitő készülék (étuve) van, a vesztegzár alatt való átkelés előtt nem kötelesek fertőtleniteni.

53. *czikk. Gyanus* hajók különböző elbánás alá esnek, a szerint, hogy orvos és fertőtlenitő készülék (étuve) van-e rajtuk, vagy nincs?

a) Azoknak a hajóknak, amelyeken orvos és fertőtlenitő készülék van, ha a kivánt feltételeknek megfelelnek, megengedik a szuezi csatornán vesztegzár alatt való átkelést és pedig az átkelési szabályzatban megállapitott feltételek mellett.

b) Egyéb gyanus hajót, amelyen sem orvos, sem fertőtlenitő készülék nincsen, mielőtt a vesztegzár alatt való átkelésre engednének, visszatartanak Szuezben vagy a Mózesforrásoknál annyi ideig, amely az előirt fertőtlenitési rendszabályok foganatositására s a hajó egészségügyi állapotának kideritésére szükséges.

Ha postahajókról, vagy személyszállitásra különösen berendezett gőzösökről van szó, amelyeken fertőtlenitő készülék nincsen, de orvos van, ha a helyi hatóság hivatalos szemle alapján meggyőződött róla, hogy az egészségügyi és a fertőtlenitési rendszabályokat akár az elinduláskor, akár az átkelés alatt kellő módon foganatositották, akkor a vesztegzár alatt való átkelésre megadja az engedélyt.

Ha postahajókról, vagy személyszállitásra különösen berendezett gőzösökről van szó, amelyeken fertőtlenitő készülék nincsen, de orvos van, és ha a legutóbbi pestis vagy koleraeset óta hét napnál több idő telt el, továbbá, ha a hajók egészségügyi állapota kielégitő, akkor a hajók a szabályszerü müveletek befejeztével Szuezben szabad közlekedésre bocsáthatók.

Ha a hajó hét napnál kevesebb ideig volt ragálymentesen utban, Egyiptomba menő utasok az alexandriai tanács által kijelölt valamely intézetnél partra szállitandók és az öt napi megfigyelés kiegészitésére szükséges időn át elkülönitendők. Szennyes fehérnemüik és használati tárgyaik fertőtlenitendők. Ezután az utasok szabad közlekedésre kapnak engedélyt.

Azokat a hajókat, amelyek hét napnál kevesebb ideig voltak ragálymentesen utban és Egyiptomban szabad közlekedésre való engedélyt kivánnak, az alexandriai tanács által kijelölt valamely intézetben az öt napi megfigyelés kiegészitésére szükséges időn át visszatartják s a gyanus hajókra vonatkozó szabály szerü elbánásban részesitik.

Ha a pestis vagy kolera kizárólag csak a hajószemélyzet körében mutatkozott, csak a személyzet szennyes fehérnemüjét, és pedig összes szennyes fehérnemüjét, ugyszintén a hajószemélyzet fekvőhelyeit kell fertőtleniteni.

54. *czikk.* A fertőzött hajók vagy olyanok, amelyeknek van orvosuk és fertőtlenitő készülékük, vagy pedig olyanok, amelyeknek nincs orvosuk és fertőtlenitő készülékük.

a) Az orvosok és fertőtlenitő készülék nélkül való hajók a Mózes-forrásoknál[1]) megállitandók; a pestis, vagy kolera tüneteit mutató egyéneket ki kell szállitani és valamely kórházban elkülöniteni.

A fertőtlenités alaposan foganatositandó. A többi utast ki kell szállitani és lehetőleg csekély számu egyénekből álló csoportonként elkülöniteni oly módon, hogy az utasok öszszeségét ne érje veszedelem egyik külön csoport részéről, ha ebben pestis vagy kolera támadna. A hajószemélyzet és az utasok szennyes fehérnemüjét, használati tárgyait és ruháit, valamint magát a hajót és fertőtleniteni kell.

Megjegyzendő, hogy az áruk kirakásáról nincsen szó, hanem pusztán csak a hajó ama részének fertőtlenitéséről, amely fertőzött.

Az utasoknak öt napon át az egyiptomi tengerészeti és vesztegzári egészségügyi tanács által kijelölt intézetben kell maradniok. Ha a pestis- vagy koleraesetek jelentkezése óta több nap mult el, az elkülönités tartama megröviditendő a szerint, hogy mikor gyógyult, mikor halt meg az utolsó beteg, vagy mikor történt elkülönitése. Igy ha az utolsó pestis- vagy koleraeset hat nap gyógyulással vagy halállal végzodött, vagy ha az utolsó beteg hat nap óta van elkülönitve, a megfigyelés egy napig tart; ha csak öt napi idő telt el, a megfigyelés két napi lesz, ha csak négy napi idő telt el, a megfigyelés négy napig tart és ha csak két, vagy egy napi idő telt el, a megyfigyelés öt napos lesz.

b) Az orvossal és fertőtlenitő készülékkel biró hajók a Mózes-forrásoknál megállitandók. A hajóorvosnak eskü alatt ki kell jelentenie, kik azok egyének a hajón, akiken pestis vagy kolera tünetei mutatkoznak. Ezeket a betegeket partra kell szállitani és elküloniteni.

E betegek partraszállitása után a többi utas fehérnemüje, melyet az egészégügyi hatóság veszélyesnek tart és a hajószemélyzet fehérnemüje a hajón ferttőlenitendő.

Ha a pestis vagy a kolera kizárólag csak a hajószemélyzet körében mutatkozik, a fehérnemü fertőtlenitése csak a hajószemélyzet szennyes fehérnemüjére és a hajószemélyzet fekvőhelyein levő fehérnemüire szoritkozik.

A hajóorvosnak eskü alatt meg kell jelölnie a hajónak azt a részét vagy osztályát is, valamint a kórház amaz osztályát, hová a beteget avagy a betegeket átszállitották. Ha-

[1]) A betegek, amennyire lehet, kiszállitandók a Mózes-forrásoknál; a többiek megfigyelése (observation) alá helyezhetők az egyptomi tengerészeti és vesztegzári egészségügyi tanács által kijelölt valamely egészségügyi állomáson (a hajókalauzok kórházában).

sonlóképpen eskü alatt tartozik bejelenteni, mely egyének érintkeztek a pestises vagy kolerás beteggel a betegség első nyilvánulása óta, akár közvetlenül, akár oly tágryak érintése utján, melyek fertőzöttek lehetnek. Csakis ezeket az egyéneket kell gyanusaknak tartani.

A hajó ama része, vagy osztálya és a kórháznak az az osztálya, ahová a beteget avagy betegeket átszállitották, teljesen fertőtlenitendő. A „hajó része" alatt értendők: a beteg fülkéje, a szomszédos fülkék, e fülkék folyosója, a fedélzet, a fedélzetnek ama részei, amelyeken a beteg vagy betegek tartózkodtak.

Ha a hajónak azt a részét vagy osztályát, melyben a pestises vagy kolerás egyének tartózkodtak, a gyanusaknak nyilvánitott egyének partraszállitása nélkül nem lehet fertőtleniteni, akkor ezeket az egyéneket vagy egy másik, különösen ilyen használatra szánt hajón helyezik el, vagy partra szállitják és az egészségügyi intézetben szállásolják el, ugy hogy ne jussanak érintkezésbe a kórházan elhelyezendő betegekkel. A fertőtlenités czéljából a hajón vagy a szárazföldön való tartózkodás lehetőleg rövid legyen és huszonnégy órán tul ne terjedjen.

A gyanus akár saját hajójukon, akár az erre kiszemelt másik hajón megfigyelés alá helyezendők, amelynek tartama az esetek szerint és az *a*) pont 3. bekezdésében emlitett határidőkön belül különböző lesz. A szabályszerü müveletek által igényelt idő a megfigyelés időtartamába beszámitandó.

A vesztegzár alatt való átkelés a fentebb jelzett határidők letelte előtt megengedhető, ha ezt az egészségügyi hatóság lehetőnek itéli. Mindenesetre megengedhető, ha a fertőtlenitést foganatositották és ha a hajó a betegeken kivül a fenn „gyanusak"-nak jelzett egyéneket is hátrahagyja.

A fertőtlenitési művelet gyorsitása czéljából dereglyén (ponton) elhelyezett fertötlenitő készülék állitható a hajóhoz.

Azok a fertőzött hajók, amelyek Egyiptomban szabad közlekedést óhajtanak, öt napig visszatartandók a Mózesforrásoknál ezenfelül ugyanazon rendszabályok alá esnek, amelyek az Európába érkező, fertőzött hajókkal szemben jönnek alkalmazásba.

B) Rendszabályok a Hedsász fertőzött kikötőiből zarándoklás idején jövő közönséges hajókkal szemben.

55. *czikk.* A Hedsászból vagy a Vörös-tenger arab partjának bármely részéről jövő hajók a mekkai zarándoklás idején, ha pestis vagy kolera dühöng Hedsászban, ha Hedsászban vagy a Vörös-tenger arab partjain a hajók zarándo-

kokat vagy azokhoz hasonló tömegeket nem vettek fel és ha az átkelés alatt nem volt gyanus esetük, a közönséges gyanus hajók osztályába sorolandók s az ezen hajókra nézve megállapitott óvórendszabályok és elbánás alá esnek.

Ezeket a hajókat, ha utjok czélja Egyiptom, a tengerészeti és vesztegzári egészségügyi tanács által kijelölt valamely egészségügyi intézetben az elindulás napjától számitott öt napi megfigyelés alatt kell tartani ugy kolera, mint pestis esetén. Ezen felül a gyanus hajókra nézve előirt rendszabályoknak (fertőtlenités stb.) alá kell vetni és szabad közlekedésre csak kedvező eredményü orvosi vizsgálat után bocsátani.

Ha a hajókon az átkelés alatt gyanus esetek fordultak elő, a megfigyelés a Mózes-forrásoknál teljesitendő és pedig öt napon át, akár pestisről, akár koleráról van szó.

IV. szakasz. — A felügyelet és a fertőtlenités szervezése Szuezben és a Mózes-forrásoknál.

56. *czikk.* A szabályzatokban elrendelt orvosi vizsgálatot minden Szuezbe érkező hajón egy vagy több állomási orvos foganatositja; a pestisről vagy kolerától fertőzött kikötőkbe jövő személyek vagy tárgyak (provenances) nappal megvizsgálandók. De a vizsgálat éjjel is történhetik a csatornán átkelésre jelentkező eme hajókon, ha villamos fénynyel vannak világitva és mindazokban az esetekben, amelyekben a helyi egészségügyi hatóság meg van győződve, hogy a világitási viszonyok kielégitők.

57. *czikk.* A szuezi állomási orvosok száma legalább hét: egy főorvos és hat orvos. Szabályszerü oklevelük kell, hogy legyen és kiválóan az olyan orvosok közül választandók, akik a járványtant és bakteriológiát gyakorlatilag tanulmányozták. A belügyministert nevezi ki őket az egyiptomi tengerészeti és vesztegzári egészségügyi tanács előterjesztésere. A hat orvos fizetése nyolczezer frankról fokozatosan tizenkétezer frankra, a főorvos fizetése pedig tizenkétezer frankról tizenötezer frankra emelkedhetik.

Ha az orvosi szolgálat még igy is elégtelen volna, a különböző államok tengerészeti orvosai veendők igénybe; ezek az orvosok az egészségügyi állomás főorvosa alá lennének rendelendők.

58. *czikk.* Egészségügyi őrcsapat bizatik meg a szuezi csatornán, a Mózes-forrásoknál levő intézetben és a Torban alkalmazott óvórendszabályok felügyeletének és végrehajtásának biztositásával.

59. *czikk.* Ez a csapat tiz őrből áll. Az európai és egyiptomi szárazföldi hadseregek és haditengerészetek kiszolgált altisztjei közül választandó.

Az őröket illetőségük megállapitása után a tanács nevezi ki az 1893. junius 19-iki khedivei rendelet 14. czikkében megszabott formák közt.

60. *czikk.* Az őröknek két osztálya van: az I. osztály négy őrből, a 2. osztály hat őrből áll.

61. *czikk.* Az őrök engedélyezett évi zsoldja az I. osztályban 160—200 egyiptomi font; a 2. osztályban 120—168 egyiptomi font; fokozatos emelkedéssel, mig csak a maximumot el nem éri.

62. *czikk.* Az őrök közhatósági közegek jellegével s az egészségügyi szabályok mtgszegése esetében rendelkezési joggal vannak felruházva. A szuezi vagy tori intézet igazgatójának közvetlenül alá vannak rendelve.

A fertőtlenités teljes gyakorlatába s minden szokásos müveletébe beavatva, ismerniök kell az e czélra használt anyagok és eszközök kezelését.

63. *czikk.* A Mózes-források fertőtlenitő és elkülönitő állomásai a szuezi főorvos alá van rendelve.

Ha itt betegeket szállitanak partra, a szuezi orvosok közül kettőt oda kell rendelni, az egyiket a pestises vagy kolerás betegek, a másikat pedig azoknak a gondozására, akik pestisben vagy kolerában nem szenvednek. Az esetben, ha pestises, kolerás és más betegek jelentkeznének, akkor három orvost kell kirendelni, az egyiket a pestises, a másikat a kolerás és a harmadikat egyéb betegek orvosi ellátására.

64. *czikk.* A Mózes-forrásoknál levő fertőtlenitő és elkülönitő állomáson legyen:

1. legalább három fertőtlenitő készülék, amelyek közül az egyik dereglyén (ponton) van felállitva; továbbá a patkányirtásra szükséges berendezés;

2. két elkülönitő kórház, mindenik tizenkét ágygyal; egyik a pestises vagy pestigyanus, másik a kolerás vagy koleragyanus egyének számára. E kórházak olymódon rendezendők be, hogy a betegek, a gyanusak, a férfiak és a nők mindegyikében el legyenek egymástól különitve;

3. barakok, sátorkórházak és közönséges sátrak a partra szállitott egyének részére;

4. elegendő számu fürdőkád és zuhanykészülék;

5. a közszolgálat, az orvosi személyzet, az őrség stb. számára szükséges épületek; továbbá raktár és mosókonyha;

6. viztartály;

7. a különböző épületek oly módon rendezendők el,

hogy fertőzött vagy gyanus betegek és tárgyak másokkal semmiféle érintkezésbe ne jöjjenek.

65. *czikk.* Egy gépész külön megbizandó a Mózes-forrásoknál elhelyezett fertőtlenitő berendezés jókarban tartásával.

V. szakasz. — Vesztegzár alatt való átkelés a szuezi csatornán.

66. *czikk.* A vesztegzár alatt való átkelést a szuezi egészségügyi hatóság engedélyezi. Erről a tanács haladék nélkül értesitendő. Kétes esetekben a tanács dönt.

67. *czikk.* A megelőző czikkben emlitett engedély megadatván, távirat küldendő minden egyes állam kijelölt hatósághoz. A távirat elküldésének költsége a hajót terheli.

68. *czikk.* Az egyes államok büntető határozatokat állapitanak meg ama hajókkal szemben, amelyek a hajó kapitánya által bejelentett utirányt elhagyatva, a területükön levő kikötők egyikében jogositvány nélkül kikötnek. Kivételt képeznek az elkerülhetetlen kényszer (vis major) és a kényszeritett megállás esetei.

69. *czikk.* Hajóvizsgálat (arraisonnement) alkalmával köteles a hajóskapitány kijelenteni, van-e hajóján benszülött fütő avagy bérért szolgáló bármily egyén, aki a hajószemélyzet kimutatásába vagy az e czélra szolgáló lajstromba nincs bejegyezve.

A következő kérdések intézendők nevezetesen a Szuezba érkező, délről jövő összes hajók kapitányaihoz, kik eskü alatt felelni tartoznak:

„Vannak-e kisegitői: fütők vagy szolgálati alkalmazottak, akik a hajószemélyzet kimutatásába vagy a külön lajstromba nincsenek bejegyezve? Mi az állampolgárságuk? Hol vette fel őket a hajóra?

Az egészségügyi orvosok e kisegitők jelenlétéről meggyőződést szerezni és ha megállapitják, hogy valaki hiányzik közülök, a távollét okát gondosan kutatni kötelesek.

70. *czikk.* Egy egészségügyi tisztnek és két egészségügyi őrnek a hajóra kell szállania. Kötelesek a hajót Port-Szaidig kisérni. Feladatuk abban áll, hogy meggátolják az érintkezést kifelé s ellenőrizzék a megállapitott rendszabályok foganatositását a csatornán való átkelés alatt.

71. *czikk.* Utasokat vagy árukat a hajóra vagy partra szállitani és más hajóra átszállitani a csatornán való átkelés alatt Szueztől Port-Szaidig tilos.

Port-Szaidban azonban az utasok vesztegzár alatt hajóra szállhatnak.

72. *czikk.* A vesztegzár alatt átmenő hajóknak Szueztől Port-Szaidig kikötés nélkül kell megtenni az utat.

Zátonyra jutás vagy elkerülhetetlen megállás esetében a szükséges müveleteket a hajószemélyzet teljesiti, kerülve minden érintkezést a szuezi csatorna-társaság személyzetével.

73. *czikk.* Gyanus vagy fertőzött hajókon vesztegzár alatt szállitott csapatok csak nappal kelhetnek át a csatornán. Ha az éjszakát a csatornán kénytelenek tölteni, a Timszah-tóban avagy a nagy tóban kötelesek horgonyt vetni.

74. *czikk.* Vesztegzár alatt haladó hajóknak Port-Szaid kikötőjében megállani, a 71. czikk 2. bekezdésében és a 75. czikkben érintett kivételével, tilos.

Az élelmiszerrel való ellátás müveleteit a hajó eszközeivel kell foganatositani.

A rakodó munkásokat vagy mindazokat, akik a hajóra léptek, a vesztegzári dereglyén kell elkülöniteni. Ruháik ugyanott szabályszerüen fertőtlenitendők.

75. *czikk.* Ha vesztegzár alatt haladó hajók Port-Szaidban kénytelenek szenet felvenni, e hajók ezt a müveletet az egészségügyi tanács által kijelölendő olyan helyen kötelesek végezni, amely kellő biztositékot nyujt az elkülönitésre és az egészségügyi felügyeletre.

Azoknak a hajóknak, amelyeken a szóban levő müvelet szigoruan ellenőrizhető és ahol a hajón levőkkel minden érintkezést elkerülhető, meg lehet engedni, hogy a szenet a kikötő munkásaival hordassák be. E müvelet helyét éjjel villamos fénynyel kell megvilágitani.

76. *czikk.* A hajókalauzok, a villammüvesek (électriciens) és a társulat ügynökei, valamint az egészségügyi őrök Port-Szaidban a kikötőn kivül a kikötői gátak közt szállanak le a hajóról és innen egyenesen a vesztegzárig dereglyére vezetendők, ahol — szükség esetén — ruháikat fertőtlenitik.

77. *czikk.* Az alább meghatározandó hadihajók a szuezi-csatornán való utjokon a következő intézkedések előnyeiben részesülnek:

A vesztegzári hatóság ragálymenteseknek ismeri el ezeket a hajókat, ha a hajóorvosok által kiállitott és esküvel erősitett, a parancsnok által ellenjegyzett bizonyitványt mutat fel arról:

a) hogy nem volt a hajón pestis- vagy kolera-eset, sem az elindulás idejében, sem az átkelés alatt;

b) hogy a hajón levő valamennyi egyént kivétel nélkül az egyiptomi kikötőbe való érkezést megelőző tizenkét

óránál rövidebb idő előtt tüzetesen megvizsgálták és hogy az emlitett betegségekre valló esetet nem találtak.

Ezek a hajók az orvosi vizsgálat alól felmentendők és haladéktalanul szabad közlekedésre bocsátandók, ha az utolsó fertőzött kikötőből történt elindulásuk óta teljes öt napi idő telt el.

Azok a hadihajók, melyek nem töltötték ki a kivánt időszakot vesztegzár alatt, átkelhetnek a csatornán és pedig orvosi vizsgálat nélkül, ha a vesztegzári hatóságnak a fentemlitett bizonyitványt felmutatják.

A vesztegzári hatóságnak mindazonáltal joga van a hadihajókon orvosi vizsgálatot foganatosittatni alkalmazottjaival, valahányszor azt szükségesnek tartja.

A gyanus vagy fertőzött hadihajók a hatályban levő szabályzatok rendelkezései alá esnek.

Hadihajóknak csak a hadi egységeket (unités de combat) kell tekinteni. A szállitóhajók s a kórházhajók a közönséges hajók osztályba tartoznak.

78. *czikk.* Az egyiptomi tengerészeti és vesztegzári tanács fel van jogositva arra, hogy a fertőzött országokból vesztegzári vonatokon jövő postai szállitmányoknak és közönséges utasoknak egyiptomi területen, vasuton való átvitelét az I. sz. függelékben megállapitott feltételek alatt szervezze.

VI. szakasz. — A perzsa öbölben alkalmazandó egészségügyi eljárás.

79. *czikk.* A hajók, mielőtt a perzsa öbölbe jutnak, vizsgálat alá veendők az Ormüz-szigeti egészségügyi intézetben. A hajók egészségügyi állapotuk és származásuk szerint az I. czim II. fejezete III. szakaszában megszabott elbánás alá esnek.

Mindazonáltal az olyan hajók, melyeknek a Sat-el Arabon kell felhaladniok, jogositva vannak, ha a megfigyelésre kiszabott idő még nem telt le, folytatni utjokat oly feltétellel, hogy a perzsa öblön és a Sat-el-Arabon vesztegzár alatt haladnak át. A hajóra egy Ormüzben felvett egészségügyi főőr és két őr ügyel fel egész Basszorahig, hol második orvosi vizsgálat, továbbá a szükséges fertőtlenités foganatositandó.

Addig is, mig az ormüzi egészségügyi állomás szervezve leend, a következő 82. czikk 2. bekezdése értelmében létesitett ideiglenes állomásról vett egészségügyi őrök kisérik a

vesztegzár alatt haladó hajókat Sat-el-Arabba, a Basszorah környékén elhelyezett intézetbe.

Azok a hajók, amelyeknek utasok vagy áruk partraszállitása czéljából perzsa kikötőket kell érinteniök, Bender-Busirban végezhetik ezeket a müveleteket.

Azt a hajót, amely pestissel vagy kolerával fertőzött utolsó kikötő elhagyásának idejétől számitott öt nap letelte után ragálymentes marad, szabad közlekedésre bocsátják a perzsa öböl kikötőiben, ha megérkezésekor ragálymentes állapotáról meggyőződnek.

80. *czikk.* A jelen egyezmény 20—28. czikkei alkalmazandók ugy a hajók osztályozása, mint a perzsa öbölben követendő eljárás tekintetében a következő három kikötés mellett:

1. Az utasok és a hajószemélyzet felügyelet (surveillance) helyett mindenkor ugyanannyi ideig tartó megfigyelés (observation) alá helyezendők.

2. Ragálymentes hajók csak oly feltétel alatt bocsáttatnak szabad közlekedésre, ha az utolsó fertőzött kikötőből történt kiindulásuk óta öt nap telt el.

3. Ami a gyanus hajókat illeti, a hajószemélyzet és az utasok megfigyelésére rendelt öt napi időtartam attól az időponttól számitandó, amikor nincs többé pestis- vagy koleraeset a hajón.

VII. szakasz. — Egészségügyi intézetek a perzsa öbölben.

81. *czikk.* A konstantinápolyi egészségügyi tanács igazgatása alatt és ennek költségére egészségügyi intézetek létesitendők és pedig az egyik az Ormüz-szigeten, a másik a Basszorah környékén valamely kijelölendő területen.

Az Ormüz-szigeti egészségügyi állomást el kell látni legalább két orvossal, továbbá egészségügyi biztosokkal egészségügyi őrökkel, ugyszintén fertőtlenitésre és patkányirtásra való teljes felszereléssel. Egy kis kórház is épitendő.

A Basszorah környéki állomáson több orvos által ellátandó orvosi szolgálatnak megfelelő nagy kórház és áruk fertőtlenitésre szolgáló berendezés létesitendő.

82. *czikk.* A konstantinápolyi egészségügyi főtanács, melynek a basszorahi egészségügyi intézet alá van rendelve, az ormüzi felett ugyanolyan jogokat fog gyakorolni.

Addig is, mig az ormüzi egészségügyi intézet létesül, a konstantinápolyi egészségügyi főtanács gondoskodásából ott egészségügyi őrség (poste sanitaire) állitandó fel.

II. FEJEZET.

Szárazföldön át érkező személyek vagy tárgyak (provenances par terre.)

I. szakasz. — Általános szabályok.

83. *czikk.* A pestistől vagy kolerától fertőzött vidékről szárazföldön érkező személyekkel és tárgyakkal szemben (provenaces) alkalmazandó rendszabályoknak a jelen egyezmény által megállapitott egészségügyi elvekkel megegyezőknek kell lenniök.

A szárazföldi veszegzár helyett az ujabb elveknek megfelelő fertőtlenités veendő foganatba. E czélból az utasok által használt utvonalak jól megválasztott pontjain fertőtlenitő készülékekről és más fertőtlenitő felszerelésekről kell gondoskodni.

Ugyanilyen eszközök alkalmazandók a már létesitett vagy még létesitendő vasutvonalaon is.

Az áruk a jelen egyezmény elvei szerint fertőtlenitendők.

84. *czikk.* Minden egyes kormánynak szabadságában áll, hogy szükség esetén határainak egy részét az utasok és az áruk elől elzárja azokon a helyeken, hol az egészségügyi ellenőrzés szervezése nehézségekkel találkozik.

II. szakasz. — Török szárazföldi határok.

85. *czikk.* A konstantinápolyi egészségügyi főtanács a török-perzsa és a török-orosz határon Bajazid közelében levő hanikini és kizildizéi egészségügyi intézeteket haladék nélkül szervezni tartozik.

III. CZIM.

ZARÁNDOKLATOKRA VONATKOZÓ KÜLÖNLEGES INTÉZKEDÉSEK.

I. FEJEZET.

Általános határozatok.

86. *czikk.* A II. czim 46. és 47. czikkeiben foglalt rendelkezések alkalmazandók az Indiai tenger és a Sziget-tenger valamelyik kikötőjéből kiinduló zarándokhajón szállitandó személyekkel és tárgyakkal szemben még abban az esetben is, ha a kikötő pestissel vagy kolerával nincs fertőzve.

87. *czikk.* Ha pestis- vagy koleraesetek vannak a kikötőben, zarándokhajóra beszállani csak akkor lehet, ha az

utasok külön csoportokban való megfigyelése bizonyságot szolgáltatott arról, hogy közülök egy sem szerved pestisben vagy kolerában.

E rendszabály foganatositásánál minden egyes kormány számba veheti a helyi viszonyokat és lehetőségeket.

88. *czikk.* Ha a helyi viszonyok engedik, a zarándokok igazolni tartoznak, hogy a zarándoklásra szükséges pénzzel, nevezetesen a menet- és térti-jegygyel rendelkeznek.

89. *czikk.* Zarándokoknak hosszu utakra való szállitását csak gőzhajókon lehet megengedni. Más hajóknak ez tilos.

90. *czikk.* Parthajózást teljesitő zarándokhajók, melyek rövid tartamu szállitásokra, ugynevezett „parthajó-utazásokra“ valók, a hedsászi zarándoklásra alkalmazást nyerő különleges szabályzatban foglalt határozmányok alá esnek, mely szabályzatot a konstantinápolyi egészségügyi tanács a jelen egyezményben megállapitott elveknek megfelelően tesz közzé.

91 *czikk.* Nem jön zarándokhajószámba az olyan hajó, amely közönséges utasain kivül, akik közé a felsőbb osztályokon utazó zarándokok is számithatók, legalsó osztályu zarándokokat is vesz fel, de száz tonna brutto sulyméretre eső egy zarándoknál kisebb arányban.

92. *czikk.* A Vörös-tenger és a perzsa öböl bejáratnál minden zarándokhajónak a hedsászi zarándoklatra alkalmazandó különleges szabályzatban foglaltakhoz kell alkalmazkodnia, amelyet a konstantinápolyi egészségügyi tanács a jelen egyezményben megállapitott elveknek megfelelően fog kiadni.

93. *czikk.* A hajóskapitány tartozik kifizetni a zarándokoktól követelhető összes egészségügyi dijakat. E dijaknak a jegy árában bennfoglalva kell lennie.

94. *czikk.* Amennyire lehet, az egészségügyi állomásokon ki- és beszálló zarándokoknak nem szabad egymással semmiféle érintkezésbe jönni a kiszállitási pontokon.

A hajóknak, miután zarándokjaikat kiszállitották, változtatni kell horganyzó helyüket, hogy az ujabb beszállást eszközölhessék.

A kiszállitott zarándokok a szállásokon a lehető legkisebb csoportokba osztandók.

Jó ivóvizet kell részükre szolgáltatni, akár helyben találják, akár lepárolás által kapják.

95. *czikkü* Ha pestis vagy kolera van Hedsászban, a zarándokoknak magukkal vitt élelmiszerei, ha az egészségügyi hatóság ezt szükségesnek itéli, megsemmisitendők.

Zarándokhajók Egészségügyi berendezések.

I. szakasz. — A hajók általános állapota.

96. *czikk.* A hajónak olyannak kell lennie, hogy a zarándokok a fedélközben elszállásolhatók legyenek.

A hajón, hajószemélyzetet nem számitva, minden egyénre, bármily koru legyen, 1.50 négyzetméter, vagyis 16 angol négyzetláb felületnek kell jutni, körülbelül 1.80 czentiméter magassággal.

A parthajózást teljesitő hajókon minden zarándoknak legalább 2 méter szélességü térrel kell rendelkezni a hajópárkány (patz-bords) hosszában.

97. *czikk.* A hajó mindkét oldalán a fedélzeten szem elől rejtett kell fenntartani s kézi szivattyuval ellátni oly módon, hogy a zarándokok szükségletére tengeriviz legyen szolgáltatható. Ilyen hely kizárólag nők számára rendezendő be.

98. *czikk.* A hajón a hajósszemélyzet használatára rendelt nyékszékek legyenek legalább olyan arányban, hogy egy árnyékszék essék minden száz beszállott egyénre.

A nők számára külön árnyékszékek tartandók fenn. Árnyékszékek sem fedélközben, sem a hajófenéken ne legyenek.

99. *czikk.* A hajón a zarándokok személyes használatára szánt két konyhahelyiség legyen. A zarándokoknak másutt, nevezetesen a fedélzeten tüzet rakni tilos.

100. *czikk.* A betegek elhelyezésére szabályszerüen berendezett s a biztonsági és egészségügyi követelményeknek megfelelő kórház tartandó fenn, amely fejenként 3 négyzetméter területen a beszállott zarándokoknak legalább 5 százalékát magába fogadhassa.

101. *czikk.* A hajó a pestis vagy kolera tüneteit mutató egyének elkülönitésére való berendezéssel is ellátandó.

102. *czikk.* Minden hajón gyógyszerek, fertőtlenitőszerek, s a betegek gondozására szükséges tárgyak legyenek. A gyógyszerészek[1]) természetét és mennyiségét az efféle hajók részére az egyes kormányok által kiadott külön szabályzatok szabják meg. A hajón a zarándokokat dijtalanul ápolják és a gyógyszereket dijtalanul szolgáltatják.

103. *czikk.* Valamennyi hajón, amely zarándokokat vesz fel, szabályszerü oklevéllel ellátott orvos legyen, akinek megbizása van attól a kormánytól, amely alá a hajó tartozik, vagy attól a kormánytól, amelynek az illető kikötő, ahol a hajó zarándokokat vesz fel, alá van rendelve. Második orvos

veendő fel, mihelyt a hajó által szállitott zarándokok száma meghaladja az 1000-t (ezret.)

104. *czikk.* A hajóskapitány köteles a hajón feltünő és az érdekeltekre nézve hozzáférhető helyen a felveendő zarándokok által lakott országok főbb nyelvein szerkesztett hirdetőtáblákat kitenni, amelyeken jelezve legyen:

1. a hajó rendeltetési helye;
2. a menetjegyek ára;
3. az egy-egy zarándoknak naponta kiszolgáltatandó viz az élelmiszer adagja;
4. a napi adagban nem foglalt és külön fizetendő élelmiczikkek árjegyzéke.

105. *czikk.* A zarándokok nagy podgyásza jegyzékbe veendő és megszámozva a hajófenéken helyezendő el. A zarándokok csak az okvetlenül szükséges tárgyakat tarthatják maguknál.

Ezek természetét, mennyiségét és méreteit az egyes kormányok által saját hajóik részére kiadott szabályzatok határozzák meg.

106. *czikk.* Az I., továbbá a II. fejezetben (I., II. és III. szakasz), valamint ennek a czimnek III. fejezetében foglalt határozatok a hajó nemzetiségének nyelvén, valamint a felveendő zarándokok lakta országokban beszélt főbb nyelveken szerkesztett szabályzat alakjában a zarándokokat szállitó valamennyi hajónak fedélzetén és fedélközén szembetünő és hozzáférhető helyen kifüggesztendők.

II. szakasz. — Elindulás előtt foganatositandó rendszabályok.

107. *czikk.* Minden zarándokhajó kapitánya, kapitány hiányában a tulajdonosa, avagy ügynöke köteles azt a szándékát, hogy zarándokokat vesz fel, legalább három nappal az indulás előtt bejelenteni az indulási kikötő illetékes hatóságának. A megállási kikötőkben minden zarándokhajó kapitánya, vagy kapitány hiányában a tulajdonosa, avagy ügynöke köteles ugyanezt a nyilatkozatot tizenkét órával a hajó indulása előtt megtenni. E nyilatkozatban jelezni kell az indulásra tervbe vett napot s a hajó rendeltetési helyét.

108. *czikk.* Az előző czikkben előirt nyilatkozat folytán az illetékes hatóság a hajó kapitányának költségére a hajón szemlét és méretezést foganatosittat. Ezen a szemlén a konzuli hatóság, mely alá a hajó tartozik, jelen lehet.

Abban az esetben, ha a kapitány már a saját honabeli, illetékes hatóság által kiállitott méretezési bizonyitvány bir-

tokában van, csupán a szemle tartandó meg, hacsak gyanu nem forog fenn, hogy az okmány nem felel meg többé a hajó tényleges állapotának.[1])

109. *czikk.* Az illetékes hatóság a zarándokhajó indulását csak azután engedi meg, ha meggyőződött:

a) hogy a hajót tökéletesen megtisztitották és szükség esetén fertőtlenitették;

b) hogy a hajó olyan állapotban van, hogy minden veszély nélkül vállalkozhatik az utra, hogy kellő személyzete van (bien équipé), hogy jól van berendezve, jól van szellőztetve s elegendő számu csónakkal van ellátva, hogy nincs semmi a hajón, ami az utasok egészségére vagy biztonságára ártalmas lenne, vagy azzá válhatnék, hogy a fedélzet fából avagy fával boritott vasból készült;

c) hogy a hajón a hajószemélyzet élelmiszerszükségletén felül, az összes zarándokok számára s a bejelentett utazás egész tartamára elegendő mennyiségü s jóminőségü élelmiszerrel s tüzelőanyaggal el van látva;

d) hogy a hajóra szállitott ivóviz jó minőségü és — eredetét tekintve — minden fertőzéstől mentes, hogy elegendő mennyiségü, hogy a hajón az ivóviz-tartályok minden szennytől mentesen és oly módon vannak elzárva, hogy a viz kiosztása csak csapokon, vagy szivattyukon történhetik. A „lapó"-nak (sucoir) nevezett kiosztó készülékek használata tilos;

e) hogy a hajón lepároló-készülék van, mely mindenkinek, aki a hajóra szállott, a hajószemélyzetet is beleértve, fejenként s naponként legalább öt liternyi vizmennyiséget képes szolgáltatni;

f) hogy a hajó fertőtlenitő-készülékkel van ellátva, amelynek biztosságát és müködési képességét annak a kikötőnek egészségügyi hatósága állapitotta meg, ahol a zarándokok hajóra szállottak;

g) hogy a hajósszemélyzet sorában okleveles orvos van, aki megbizását vagy annak az országnak kormányától kapta, amelyhez a hajó tartozik, vagy attól a kormánytól, amelynek az illető kikötő, ahol a hajó zarándokokat vesz fel, alá van rendelve[1]) és hogy a hajó a 102. és 103. czikknek megfelelően gyógyszerekkel e van látva;

---

[2]) Az illetékes hatóság jelenleg: Angol-Indiában egy e végre a helyi kormány által kijelölt tisztviselő (officer; Native Passenger Ships Act, 1887, art. 7.); — Holland-Indiában a kikötőmester; Törökországban az egészségügyi hatóság; Ausztriában és Magyarországon a kikötő hatósága; Olaszországban a kikötő kapitánya; Francziaországban, Tuniszban és Spanyolországban az egészségügyi hatóság; Egyiptomban a vesztegzári egészségügyi hatóság stb.

h) hogy a hajó fedélzete minden árutól és közlekedést akadályozó tárgytól szabaddá van téve;

i) hogy a hajó viszonyai olyanok, hogy a következő III. szakaszban előirt rendszabályok foganatosithatók.

110. *czikk.* A hajó kapitánya csak akkor indulhat, ha kezében van:

1. az illetékes hatóság által láttamozott lajstrom, amely feltünteti a zarándokok nevét, továbbá a számbeli határt, melyen belül zarándokokat a hajóra felvehet;

2. egészségügyi levél, mely magában foglalja a hajó nevét, nemzetiségét és tonnaméretét, a kapitány és az orvos nevét, a hajóra szállott személyek: hajószemélyzet, zarándokok és más utasok pontos számát, a rakomány természetét, az elindulás helyét.

Az illetékes hatóság az egészségügyi levélben azt is jelzi, vajjon a zarándokok szabályszerü száma betelt-e vagy nem; és ha nem telt volna be, jelzi az utasoknak azt a kiegészitő számát is, melyet a hajónak a következő állomásokon felvenni joga van.

III. szakasz. — Utközben követendő rendszabályok.

111. *czikk.* A fedélzetet utazás közben szabadon kell hagyni minden akadályul szolgáló tárgytól; éjjel-nappal a beszállottak számára kell fenntartani és dijtalanul rendelkezésükre bocsátani.

112. *czikk.* A fedélköz mindennap gondosan tisztitandó és ferttőlenitő szerekkel kevert száraz homokkal surolandó, mialatt a zarándokok a fedélzeten tartózkodnak.

113. *czikk.* Az utasok, nemkülönben a hajószemélyzet számára rendelt árnyékszékeket rendben kell tartani és napjában háromszor tisztogatni és fertőtleniteni.

[1]) Kivételt kell tenni azokra a kormányokra nézve, amelyeknek nincs megbizott orvosuk.

114. *czikk.* Pestis vagy kolera tüneteit mutató egyének váladékai és ürülékei fertőtlenitő oldatot tartalmazó edényekbe gyüjtendők. Ezek az edények az árnyékszékekbe üritendők s minden beömlés után szigoruan fertőtlenitendők.

115. *czikk.* Az előző czikkben emlitett betegekkel érintkezésben volt ágynemüek, szőnyegek, ruhák haladéktalanul fertőtlenitendők. E szabály szem előtt tartása különösen ajánlatos azoknak a ruháira nézve, akik a betegek közelében vannak és akik beszennyezhették magukat.

A fentebbi tárgyak közül az értékteleneket vagy a tengerbe kell dobni, ha a hajó nincs sem kikötőben, sem vala-

mely csatornában, vagy pedig el kell égetni. A többi tárgyat fertőtlenitő oldattal lemosott áthatlan zsákokban a fertőtlenitő készülékbe kell teeni.

116. *czikk.* A czikkben emlitett betegek által elfoglalt helyiségek szigoruan fertőtlenitendők.

117. *czikk.* A zarándokhojókra az illető országban, amelynek lobogóját hordják, a fertőtlenités tekintetében érvényben álló szabályzatoknak megfelelő müveletek kötelezők.

118. *czikk.* Az egy-egy zarándoknak — korra való tekintet nélkül — naponként, dijtalanul rendelkezésre bocsátott viz mennyisége laglább öt liter legyen.

119. *czikk.* Ha kétség merül fel az ivóviz minőségére, vagy arra nézve, hogy az ivóviz akár származása helyén, akár utközben fertőződhetett, a vizet fel kell forralni, vagy más módon sterilizálni és a kapitány köteles azt a tengerbe önteni az első megállási kikötőben, ahol megvan a lehetőség arra, hogy jobbat szerezzen.

120. *czikk.* Az orvos megvizsgálja a zarándokokat, gondozza a betegeket és őrködik a fölött, hogy a hajón az egészségügyi szabályok szem előtt tartassanak.

Kötelessége nevezetesen:

1. meggyőződni arról, hogy a zarándokoknak kiosztott élelmiszerek jó minőségüek, hogy mennyiségük megfelel az elvállalt kötelezettségeknek, hogy kellőképpen vannak-e elkészitve;

2. meggyőződni arról, hogy a viz kiosztására vonatkozó 118. czikk szabályait szem előtt tartják-e;

3. ha kétség merül fel az ivóviz minőségére nézve, a kapitányt a 119. czikk rendelkezésére irásban figyelmeztetni;

4. meggyőződni arról, hogy a hajót folyton tisztán tartják-e és különösen arról, hogy az árnyékszékeket a 113. czikk rendelkezésének megfelelően tisztogatják-e;

5. meggyőződni arról, hogy a zarándokok szállásait egészséges állapotban tartják-e és arról, hogy a ragadós betegségek esetében a fertőtlenitést a 116. és 117. czikkeknek megfelelően foganatositják-e;

6. naplót vezetni az utazás folyamán előfordult minden egészségügyi mozzanatról s ezt a naplót bemutatni a megérkezési kikötő illetékes hatóságának.

121. *czikk.* A pestises vagy kolerás betegekhez csak az ápolásukkal megbizottak mehetnek, akiknek mással érintkezniök nem szabad.

122. *czikk.* Ha utazás közben halálozás történt, a kapitány az elhalálozást az indulási kikötő hatósága által láttamozott lajstromon az illető neve mellett megemliteni tarto-

zik s ezenfelül köteles az elhunyt nevét, korát, származását, a halálának az orvos bizonyitványa szerint való okát és az elhalálozás napját hajókönyvébe beirni.

Ragadós betegség folytán történt elhalxlozás esetében a hullát szublimátoldattal itatott lepelbe burkolva a tengerbe sülyeszteni.

123. *czikk.* A kapitánynak ügyelnie kell arra is, hogy az utazás alatt foganatositott minden óvintézkedést beirjanak a hajóskönyvbe.

Ezt a könyvet be kell mutatnia az érkezési kikötő illetékes hatóságának.

A kapitány minden megállási kikötőben láttamoztatni köteles az illetékes hatóság által a 110. czikk értelmében szerkesztett lajstromot.

Az esetben, ha egy zarándok utközben kiszáll, a kapitány köteles az illető lajstromba a kiszállást a zarándok nevénél bejegyezni.

Beszállás esetén a beszállott személyek a fentebb idézett 110. czikknek megfelelően szintén bejegyzendők, még mielőtt az illetékes hatóság az ujabb láttamozást reávezetné.

124. *czikk.* Az indulási kikötőben kiadott egészségügyi levelet az utazás folyamán mással kicserélni nem szabad.

Láttamoztatni kell minden megállási kikötő egészségügyi hatósághoz, amely beleirja:

1. az ezen kikötőben kiszállott vagy beszállott utasok számát;

2. a tengeren előfordult mozzanatokat, amennyiben a beszállottak egészségét vagy életét érintik;

3. a megállási kikötő egészségügyi viszonyait.

IV. szakasz. — Rendszabályok, amelyek a zarándokoknak a Vörös-tengerre érkezésekor alkalmazandók.

A) Muzulmán zarándokokat szállitó s valamely fertőzött kikötőből jövő és délről Hedsász felé menő hajókkal való elbánás.

125. *czikk.* A délről jövő és Hedsászba menő zarándokhajóknak előzőleg meg kell állaniok a kamarini egészségügyi állomáson, ahol a 126—128. czikkben megállapitott elbánás alá esnek.

126. *czikk.* A *ragálymenteseknek* talált hajók szabad közlekedésre bocsátandók; orvosi vizsgálat után s a következő műveletek befejeztével.

A zarándokok kiszállanak; zuhany alatt mosdanak

vagy tengeri fürdőt vesznek; szennyes fehérnemüjöket, továbbá használati tárgyaiknak s podgyászuknak azt a részét, mely az egészségügyi hatóság véleménye szerint gyanus lehet, fertőtlenitik; e müveletek, beleértve a ki- és beszállást, negyvennyolcz óránál tovább nem tarthatnak.

Ha e műveletek közben nem állapitottuk meg sem bizonyos (avéré), sem gyanus pestis- vagy kolera-esetet, a zarándokok haladéktalanul ujra hajóra szállanak és a hajó Hedsász felé veszi utját.

Ha pestisről van szó, a hajókon előforduló patkányokra nézve a 23. és 24. czikkben foglalt szabályok alkalmazandók.

127. *czikk.* Azokkal a gyanus hajókkal, amelyeken elinduláskor pestis- vagy kolera-esetek voltak, de hét nap óta semmiféle ujabb eset nem merült fel, a következő módon bánnak el:

A zarándokok kiszállanak; zuhany alatt mosdanak vagy tengeri fürdőt vesznek; szennyes fehérnemüjöket, továbbá használati tárgyaiknak és podgyászuknak azt a részét, amely az egészségügyi hatóság véleménye szerint gyanus lehet, fert;tlenitik.

Kolera idejében a hajófenék vize más vizzel helyettesitendő.

A hajónak a betegek által lakott részei fertőtlenitendők. E müveletek, a ki- és beszállást beleértve, negyvennyolcz óránál tovább nem tarthatnak.

Ha e müveletek közben nem állapitottak meg sem bizonyos, sem gyanus pestis- vagy kolera-esetet, a zarándokokat haladéktalanul ujra hajóra kell szállitani és a hajót Dsedda felé inditani, ahol ujabb orvosi vizsgálat történik a hajón. Ha e vizsgálat eredménye kedvező, a hajó orvosai által irt s eskü alatt erősitett azon nyilatkozatra, hogy az átkelés alatt pestis- avagy kolera-eset nem fordult elő, a zarándokok haladéktalanul kiszállitandók.

Ha ellenkezőleg, egy vagy több bizonyos, avagy gyanus pestis- vagy kolera-esetet állapitottak meg utazás közben vagy a megérkezés pillanatában, a hajót vissza kell küldeni Kamaranba, hol ujra a fertőzött hajókkal való elbánásban részesitik. A mi a hajókon előfordulható patkányokat illeti, pestis esetében a 22. czikk harmadik bekezdésében foglalt szabályok alkalmazandók.

128. *czikk.* A fertőzött hajók, azaz olyanok, a melyeken pestis- vagy kolera-esetek vannak, vagy a melyeken hét nap óta pestis- vagy kolera-esetek fordultak elő, a következő elbánás alá esnek:

Pestises vagy kolerás egyének kiszállitandók és kórházban elkülönitendők. A többi utas is kiszállitandó és lehetőleg kis csoportokba osztva elkülönitendő, ugy hogy az öszszességet ne veszélyeztesse egy-másik külön csoport, ha ebben pestis vagy kolera támadna.

Ahajószemélyzet és az utasok szennyes fehérnemüje, használati tárgyai, ruhái, ugyszintén a hajó fertőtlenitendők. A fertőtlenités a legalaposabban foganatositandó.

A helyi egészségügyi hatóság rendelkezésére azonban a nagy málhák és áruk kirakása elmaradhat és a hajónak csak egy része fertőtlenitendő.

Az utasok a kamarani intézetben maradnak hét vagy öt napig, a szerint, a mint a pestisről vagy koleráról van szó. Ha a pestis- vagy kolera-esetek több nappal előbb fordultak elő, az elkülönités tartama csökkenthető, még pedig az utolsó eset felmerülésének ideje szerint s az egészségügyi hatóság határozatához képest.

A hajó azután Dsedda felé inditandó, a hol egyéni és szigoru orvosi vizsgálat tartandó. Kedvező eredmény esetén a hajót szabad közlekedésre bocsátják. Ha ellenben pestisnek vagy kolerának bizonyult estek fordultak elő a hajón utközben, vagy a megérkezés idején, a hajót vissza kell küldeni Kamaranba, hol ujra a fertőzött hajókkal való elbánásban részesitik.

A mi a hajón található patkányokat illeti, pestis esetén a 21. czikkben megszabott eljárás alkalmazandó.

I. A kamarani állomás.

129. *czikk.* A kamarani állomáson a következőket kell teljesiteni:

A sziget lakosai kitelepitendők.

A hajózási forgalomnak a sziget öblében való biztositására és megkönnyitésére szükséges:

1. kellő számu bója és horgonyjelző (balises);

2. egy fő kikötőgát (molo) vagy kőpart az utasok és a podgyász kiszállitására;

3. egy külön kikötő-hid (appontement) létesitendő, hogy a zarándokok hajóra szállitása minden egyes szállásról elkülönitve történjék;

4. kellő számu csónak (chaland) s egy vontatógőzös a zarándokok ki- és beszállitására.

130. *czikk.* A fertőzött hajókon levő zarándokokat a hajó saját eszközeivel kell partra szállitani. Ha ezek az eszközök elégtelenek, akkor a kiszállitásnál segédkezett szemé-

lyek és használatban volt csónakok ugyanolyan elbánás alá esnek, mint a zarándokok és a fertőzött hajók.

131. *czikk.* Az egészségügyi állomás a következő létesitményeket és felszerelést foglalja magában:

1. vasuti hálózat a kiszálló helyeknek az igazgatósági és fertőtlenitő, valamint a különböző hivatali helyiségekkel és a zarándok-szállásokkal való öszekötésére;

2. helyiségeket az igazgatóság és az egészségügyi és egyéb szolgálati személyzet számára;

3. épületeket a használati és egyáb tárgyak fertőtlenitésére és mosására;

4. épületeket, a melyekben a zarándokok zuhany alatt mosdanak, vagy tengeri fürdőt vesznek, mialatt használt ruháik fertőtlenitendők;

5. elkülönitő s nem szerint is megosztott kórházakat;

a) a gyanusak megfigyelésére,

b) a pestises betegek számára,

c) a kolerás betegek számára,

d) más ragályos bajban szenvedők számára,

e) a közönséges betegek számára;

6. hatályos módon elkülönitett s egymástól lehetőleg távol eső zarándok-szállásokat; a zarándokok számára szánt lakások a legjobb egészségügyi feltételek mellett és csupán 25—25 személy befogadására épitendők;

7. kedvező felkvésü és minden lakott helytől távoleső, vizmentes temetőt, mely a sirok fenekének szinvonala alatt 0 méter 50 czentiméternyire talajcsövezve van;

8. kellő számu és a biztonság hatályosság s gyors müködés minden kivánalmainak megfelelő gőzfertőtlenitő gépeket (étuves), ugyszintén patkányirtó berendezést;

9. porlasztó s fertőtlenitő készülékeket és a vegyi fertőtlenitéshez szükséges eszközöket;

10. vizlepároló gépeket, a viznek hővel való sterilizálására szolgáló készülékeket, jégkészitő gépeket, az ivóviz szolgáltatására pedig vezetékeket és zárt tartályokat, a melyek csakis csapok vagy szivattyuk által üríthetők ki;

11. bakteriológiai laboratóriumot a szükséges személyzettel;

12. szállitható csebreket az előzetesen fertőtlenitett ürülékanyagok gyüjtésére és a zarándok-szállásoktól legtávolabbra eső valamely terület trágyázására, tekintetbe véve az ilyen öntözött területeknek egészségügyi szempontból sikeres müködése iránt támasztott követelményeket;

13. a szennyvizek a zarándok-szállásoktól eltávolitandók, hogy poshadásnak ne indulhassanak és ember ellátására

ne szolgálhassanak. A kórházakból kifolyó szennyes vizek fertőtlenitendők.

132. *czikk.* Az egészségügyi hatóság minden zarándokszálláson az élelmiszerek és tüzelőanyag számáre egy-egy helyiségről gondoskodik.

Az illetékes hatóság által megállapitott s azarándokok lakta országokban beszélt főbb nyelveken szerkesztett árjegyzék a szállások több pontján kifüggesztendő.

Az élelmiszerek minőségét s az ellátás elégséges voltát a zarándok-szállások orvosa naponkint ellenőrizni köteles.

A vizszolgáltatás dijtalan.

2. Abu-Ali, Abu-Szád, Dsedda, Vaszta és Yambo állomások

133. *czikk.* Abu-Ali, Abu-Szád, Vaszta, valamint Dsedda és Yambo egészségügyi állomásokon a következők létesitendők:

1. Abu-Aliban négy kórház, kettő pestises betegek (férfiak és nők) számára; kettő pedig kolerások (férfiak és nők) részére;

2. Vasztában közönséges betegeknek egy kórház;

3. Abu-Szádban és Vasztában kőből (pierre) épitendő szállások ötven-ötven ember befogadására;

4. Abu-Aliban, Abu-Szádban és Vasztában három fertőtlenitő készülék mosókonyhákkal, hozzávalókkal és patkányirtó készülékkel;

6. ugy Abu-Szád, mint Vaszta szigetén vizlepároló gépek, a melyek együtt 15 tonna vizet képesek naponta szolgáltatni;

7. az ürülékanyagokkal és a szennyvizekkel való elbánás a Kamaranra vonatkozólag elfogadott elvek szerint szabályozandó;

8. az egyik szigeten temető létesitendő;

9. Dseddában és Yambóban a 150. czikkben emlitett egészségügyi berendezések, nevezetesen fertőtlenitő készülékek és eszközök a Hedsászból távozó zarándokok számára.

134. *czikk.* A Kamaran részére élelmiszereket és vizet illetőleg előirt szabályok az Abu-Ali, Abu-Szád és Vaszta szigetén levő szállásokra is alkalmazandók.

B) Az északról jövő és Hedsász felé menő s muzulmán zarándokokat szállitó hajókkal való elbánás.

135. *czikk.* Ha pestist vagy kolerát nem állapitottak meg, sem az indulási kikötőben, sem annak környékén és

átkelés közben nem fordult elő pestis- vagy kolera-eset, a hajó azonnal szabad közlekedésre bocsátandó.

136. *czikk.* Ha pestist vagy kolerát állapitottak meg az indulási kikötőben vagy környékén, vagy ha átkelés közben pestis- vagy kolera-eset fordult elő, a hajó El-Torban olyan elbánás alá esik, mint a Délről jövő és Kamaranban megálló hajó. A hajó azután szabad közlekedésre bocsátandó.

V. szakasz. — A zarándokok visszatérésekor alkalmazandó rendszabályok.

A) Észak felé visszatérő zarándokhajók.

137. *czikk.* Minden Szuezbe vagy a Földközi-tenger valamelyik kikötőjébe menő hajó, ha zarándokok vagy hasonló tömegek vannak rajta s ha Hedsász vagy a Vörös-tenger arábiai partjának bármely kikötőjéből jön, a 141—143. czikkben jelzett megfigyelés és egészségügyi rendszabályok foganatositása czéljából El-Torba köteles menni.

138. *czikk.* A hajók, a melyek muzulmán zarándokokat a Földközi-tenger felé szállitanak vissza, csak vesztegzár alatt haladnak át a csatornán.

139. *czikk.* A hajózási társulatok ügynökei és a hajóskapitányok figyelmeztetendők, hogy az el-tori egészségügyi állomáson való megfigyelés befejeztével csupán az egyiptomi zarándokok hagyhatják el véglegesen a hajót, hogy azután hazájukba visszatérjenek.

Csak azokat a zarándokokat kell egyiptomiaknak vagy Egyiptomban lakóknak elismerni, akik valamely egyiptomi hatóság által kiállitott s a megállapitott mintának megfelelő tartózkodási igazolványnyal (carte de résidence) vannak ellátva. Ilyen igazolványopéldányok tartandók a dseddai és yambói konzuli és egészségügyi hatóságoknál. hol ügynökök és hajóskapitányok megtekinthetik.

A nem egyiptomi zarándokok, u. m. törökök, oroszok, perzsák, tunisziak, algériaiak, marokkóiak stb., miután El-Tort elhagyták, nem szállhatnak ki valamely egyiptomi kikötőben. Következésképen a hajózási ügynököket és a hajóskapitányokat figyelmeztetni kell, hogy az idegen zarándokok Egyiptom felé való átszállása ugy Torban, mint Szuezben vagy Alexandriában, tilos.

Azok a hajók, a melyeken a megelőző bekezdésben megnevezett nemzetiségekhez tartozó zarándokok vannak, az ilyen zarándokokra vonatkozó rendelkezések megfelelőleg a Földközi-tenger egyetlen egyiptomi kikötőjébe sem fogadhatók be.

140. *czikk.* Egyiptomi zarándokok, mielőtt szabad közlekedésre engedélyt kapnak, El-Torban vagy Szuákimban, vagy az egyiptomi egészségügyi tanács által kijelölt bármely más állomáson, három napi megfigyelés és egyszeri orvosi vizsgálat alá esnek.

141. *czikk.* Ha pestist vagy kolerát állapitanak meg Hedsászban vagy abban a kikötőben, a honnan a hajó jön, vagy pedig, ha Hedsászban a zarándoklat folyamán állapitottak meg pestist vagy kolerát, akkor a hajó El Torban ugyanolyan elbánás alá esik, mint Kamaranban a fertőzött hajó.

Pestises vagy kolerás betegek partra szállitandók és kórházban elkülönitendők. A többi utas is kiszállitandó és lehetőleg kis csoportokban elkülönitendő, ugy hogy az összességet ne veszélyeztesse egyik-másik külön csoport, ha valamelyikben pestis vagy kolera támadna.

A hajószemélyzet és az utasok szennyes fehérnemüjét, használati tárgyait, továbbá a fertőzöttség gyanujában álló málhákat és árukat fertőtlenités végett partra kell szállitani. Ugy ezeket mint a hajót magát alaposan kell fertőtleniteni.

A helyi egészségügyi hatóság rendelkezésére azonban a nagy málhák és áruk partraszállitása elmaradhat és a hajónak csupán egy része fertőtlenitendő.

A mi a hajón található patkányokat illeti, a 21. és 24. czikkben megszabott eljárások alkalmazandók.

Valamennyi zarándok attól a naptól kezdve, a melyen a fertőtlenitési müveleteket befejezték, teljes hét napi megfigyelés alá helyezendő, akár pestisről, akár koleráról van szó. Ha pestis- vagy kolera-eset fordult elő valamely csoportban, a hét napi időtartam e csoportra nézve csak azzal a nappal kezdődik, a melyen az utolsó esetet megállapitották.

142. *czikk.* Egyiptomi zarándokok, a megelőző czikkben emlitett esetben, azonfelül még három napi pótló megfigyelés alá esnek.

143. *czikk.* Ha pestist vagy kolerát nem állapitanak meg sem Hedsászban, sem abban a kikötőben, ahonnan a hajó jön és ha nem állapitottak meg Hedsászban a zarándoklat folyamában sem, akkor a hajó El-Torban ugyanolyan szabályok alá esik, mint Kamaranban a ragálymentes hajó.

A zarándokok partra szállanak, zuhany alatt mosdanak, vagy tengeri fürdőt vesznek; szennyes fehérnemüjök vagy használati tárgyaiknak és málháiknak az a része, amely az egészségügyi hatóság véleménye szerint gyanus lehet, fer-

tötlenitendő. E müveletek, beleszámitva a ki- és beszállás idejét, hetvenkét óránál tovább nem tarthatnak.

Mindazonáltal az a zarándokhajó, mely a jelen egyezmény és az előző egyezmények határozmányaihoz hozzájárult nemzetek (nations) valamelyikéhez tartozik, ha nem voltak utközben Dseddától Yamboig és El-Torig pestises vagy kolerás betegei és ha az El-Torban kiszállás után egyénenként végzett orvosi vizsgálat megállapitani engedi, hogy nincsenek a hajón ilyen betegek, az egyiptomi egészségügyi tanács megengedheti, hogy a szuezi csatornán vesztegzár alatt átkeljen, még éjjel is, az alábbi négy feltétel alatt:

1. ha az orvosi szolgálatot a hajón egy vagy több olyan orvos látja el, akik megbizásukat annak az államnak a kormányától kapták, amelyhez a hajó tartozik;

2. ha a hajó el van látva fertőtlenitő készülékekkel és meg van állapitva, hogy a szennyes fehérnemüt utközben fertőtlenitették;

3. ha meg van állapitva, hogy a zarándokok száma nem nagyobb, mint amelyet a zarándoklati szabályok megengednek;

4. ha a hajó kapitánya kötelezi magát, hogy egyenesen annak az országnak valamelyik kikötőjébe megy, amelyhez a hajó tartozik.

Az orvosi vizsgálat az El-Torban történt kiszállás után a lehető legrövidebb idő alatt végzendő.

A vesztegzári igazgatásnak fizetendő egészségügyi dij ugyanolyan, mint amelyet a zarándokok fizetnének, ha három napig vesztegzár alatt maradtak volna.

144. *czikk.* Az a hajó, amelyen a az El-Torból Szuezbe való átkelés közben gyanus eset fordult elő, visszautasitandó El-Torba.

145. *czikk.* A zarándokoknak egyiptomi kikötőkben egyik hajóról a másikra való átszállás (transbordement) szigoruan tiltva van.

146. *czikk.* Ha Hedsászból induló hajókon a Vörös-tenger afrikai partjának valamelyik kikötőjébe utazó zarándokok vannak, egyenesen Szuakimba, vagy valamely más olyan helyre mehetnek, amelyet az elxandriai egészségügyi tanács jelöl ki, a végre, hogy ott ugyanolyan vesztegzári elbánásban részesüljenek, mint El-Torban.

147. *czikk.* Hedsászból, vagy a Vörös-tenger arábiai partjának valamelyik kikötőjéből tiszta egészségügyi levéllel jövő hajók, amelyeken nincsenek zarándokok, vagy hasonló tömegek és amelyeken nem volt gyanus eset utközben,

kedvező orvosi vizsgálat után Szuezben szabad közlekedésre bocsátandók.

148. *czikk.* Ha pestist vagy kolerát állapitottak meg Hedsászban:

1. az egyiptomi zarándokokból álló karavánok kolera, vagy pestis esetén, mielőtt Egyiptomba mennek, hét napi szigoru vesztegzár alá helyezendők El Torban; ezután ugyanitt még három napon át megfigyelendők, szabad közlekedésre azonban csak akkor bocsátandók, ha az orvosi vizsgálat kedvező eredményü és holmijok fertőtlenitve lett;

2. az idegen zarándokokból álló karavánokat, akik hazájukba szárazföldi uton térnek visza, ugyanolyan rendszabályoknak kell alávetni, mint az egyiptomi karavánokat, továbbá egész a sivatag határáig egészségügyi őrökkel kell kisértetni.

149. *czikk.* Ha Hedsászból kolerát vagy pestist nem jelentettek, akkor az onnan Akabán vagy Moilán át jövő zarándok karavánok a csatornához, vagy Nakhelbe való érkezésük után orvosilag megvizsgálandók, szennyes fehérneműik és használati tárgyaik pedig fertőtlenitendők.

B) Dél felé hazatérő zarándokok.

150. *czikk.* Hedsász beszállási kikötőiben teljes egészségügyi berendezések legyenek a végre, hogy ama zarándokokkal szemben, kiknek dél felé kell tartaniok, hogy hazájukba visszatérhessenek, a 46. és 47. czikk értelmében kötelező rendszabályokat lehessen alkalmazni akkor, midőn e zarándokok a bab-elmandebi szorosan tul fekvő kikötőkbe indulnak.

E rendszabályok csak feltételesen, azaz csak azon esetekben alkalmazandók, midőn annak az országnak konzuli hatósága, a melyhez a zarándok tartozik, vagy annak a hajónak orvosa, a melyre a zarándok szállani akar, az illető rendszabályok alkalmazását szükségesnek tartja.

III. fejezet.

Büntető határozatok.

151. *czikk.* Minden hajó kapitánya, kire reábizonyult, hogy a viz, az élelem, vagy a tüzelőszer kiosztásánál nem tartotta magát az általa elvállalt kötelezettségekhez, 2 török font[1]) pénzbüntetéssel sujtandó. Ez az összeg azon zarándok javára esik, aki a mulasztás miatt károsodott és aki igazolja, hogy hasztalanul szorgalmazta az elválllt kötelezettség teljesitését.

---

[1]) A török font értéke 22 frank 50 centimes.

152. *czikk.* A 104. czikk megszegése 30 török font pénzbüntetéssel büntetendő.

153. *czikk.* Az a kapitány, aki a 110. czikkben előirt zarándok-lajstromot vagy egészségügyi levelet, illetőleg bármely csalást követ el, vagy tudvva elkövetni enged, 50 török font büntetéssel sujtandó.

154. *czikk.* Az a kapitány, aki az elindulási kikötőből egészségügyi levél, vagy e levélnek a megállási kikötőkben való láttamozása nélkül érkezik meg, avagy nincs ellátva a szabályszerü és a 110., 123. és 124. czikk szerint rendesen vezetett lajstrommal, minden egyes esetben 12 török font büntetés alá esik.

155. *czikk.* Az a kapitány, a kire rábizonyul, hogy hajóján száznál több zarándok van, vagy volt anélkül, hogy a 103. czikk határozmányainak megfelelően megbizott (commissioné) orvosról gondoskodott volna, 300 török font pénzbüntetéssel sujtandó.

156. *czikk.* Az a hajóskapitány, a kire rábizonyul, hogy a hajóján több zarándok van vagy volt, mint a mennyit a 110. czikk határozmányaihoz képest felvenni jogositva van, a rendes számon felül felvett minden egyes zarándok után 5 török font büntetéssel sujtandó.

A rendes számon felül felvett zarándokokat ki kell szállitani a legelső állomáson, hol illetékes hatóság székel és a kapitány köteles a kiszállitott zarándokokat a rendeltetési helyükig való utazásukra szükséges pénzzel ellátni.

157. *czikk.* Az a kapitány, akire rábizonyul, hogy zarándokokat nem rendeltetési helyükön, hanem másutt szállitott ki, hacsak a beleegyezés vagy az elkerülhetetlen kényszerüség (vis-major) esete nem forog fenn, minden helytelenül kiszállitott zarándok után 20 török font büntetéssel sujtandó.

158. *czikk.* A zarándokhajókra vonatkozó szabályzatok minden más megszegése 10—100 török font pénzbüntetéssel sujtandó.

159. *czikk.* Az utazás folyamán megállapitott minden egyes kihágás az egészségügyi levélre, valamint a zarándokok lajstromára feljegyzendő.

Erről az illetékes hatóság jegyzőkönyvet vesz fel, hogy átadja annak, akit illet.

160. *czikk.* Az ottomán kikötőkben a zarándokhajókra vonatkozó szabályzatokba ütköző kihágást a 173. és 174. szakasz értelmében illetékes hatóság állapitja meg és a szabja ki a büntetést.

161. *czikk.* A jelen egyezménynek a zarándokhajókra

vonatkozó határozmányai végrehajtásában közremüködni hivatott összes ügynökök a saját országok ötrvényeihez képest büntetéssel sujtandók, ha a szóban levő határozmányok alkalmazásában hibát követtek el.

IV. CZIM.

FELÜGYELET ÉS VÉGREHAJTÁS.

I. Egyptomi egészségügyi és tengerészeti vesztegzári tanács.

162. *czikk.* Az 1892. évi január 30-iki velenczei egészségügyi egyezmény III. függelékében foglalt megállapodások, a melyek az egyiptomi egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári tanács összeállitására, jogkörére és müködésére vonatkoznak, megerősittetnek, ugy a mint azok Ó Fensége a Khedive 1893. évi junius hó 19-iki és 1894. évi deczember hó 25-iki rendeleteiben, valamint az 1894. évi junius hó 19-iki ministeri határozatban foglaltatnak.

Az emlitett rendeletek a jelen egyezményhez csatolva maradnak.

163. *czikk.* A jelen egyezmény rendelkezéseiből, nevezetesen az egyiptomi egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári tanács alá rendelt személyzetnek szaporitásából származó rendes költségek, az egyiptomi kormány által évenként pótlólag kiutalványozandó négyezer egyiptomi fontnyi összegből fedezendők, a mely összeg a világitótorony-illetékeknél mutatkozó fölöslegből a kormány rendelkezésére fenmarad.

Ez összegből azonban a minden egyes zarándok után El--Torban szedendő tiz d. p.-nyi (dijszabási piaszter) vesztegzári pótdijból összegyülő összeg le fog vonatni.

Abban az esetben, ha az egyiptomi kormány a kiadások e részéne viselése tekintetében nehézségeket látna, az egészségügyi tanácsban képviselt hatalmak érintkezése fognak lépni a Khedive kormányával, hogy a szóban levő költségekhez való hozzájárulását biztositsák.

164. *czikk.* Az egyiptomi egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári tanács feladata összhangba hozni e jelen egyezmény határozmányaival az általa a pestis, a kolera és a sárgaláz tekintetében ezidőszerint alkalmazott rendszabályokat, ugyszintén azt a szabályzatot, a mely a Vörös tenger arábiai kikötőiből jövő személyek és tárgyakra nézve (provenances) zarándoklás idején alkalmazást nyer.

A tanácsnak esetleg módositania kell hasonló czélból a jelenleg érvényben levő egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári rendészet általános szabályzatát is.

Hogy e szabályzatok foganatosithatók legyenek, kell, hogy a tanácsban képviselt különböző hatalmak elfogadták légyen.

Konstantinápolyi egészségügyi főtanács

165. *czikk.* A konstantinápolyi egészségügyi főtanács feladata megállapitani azokat a rendszabályokat, amelyekkel a járványos betegségeknek a török birodalomba való behurczolása s külföldre való átvitele megelőzhető.

166. *czikk.* Az egészségügyi főtanácsbeli török megbizottak, a kik a szavazásban részt vesznek, számra nézve négyen lesznek, t. i.:

a tanács elnöke, vagy ennek távollétében az ülés tényleges elnöke, akik csak a szavazatok egyenlősége esetén vesznek részt a szavazásban;

az egészségügyi főfelügyelő;

a szolgálati felügyelő;

a tanács és a Fényes Kapu közt közbenjáró megbizott az ugynevezett muhaszszébedzsi.

167. *czikk.* A tanács által kijelölt főfelügyelő, szolgálati felügyelő és az emlitett megbizott kinevezését a török kormány erősiti meg.

168. *czikk.* A magas szerződő felek elismerik Romániának, mint tengeri hatalomnak azt a jogát, hogy magát a tanács kebelében egy megbizott által képviseltethesse.

169. *czikk.* A különböző államok megbizottjai orvosok legyenek, a kik valamely európai orvosi karon (egyetemen) szabályszerü oklevelet nyertek s az általuk képviselt államok kötelékébe tartoznak, vagy konzuli tisztviselők legyenek, a kik legalább is alkonzuli vagy ezzel egyenértékü rangban állnak.

A megbizottaknak semminemü kötelékben nem szabad állniok sem a helyi hatósággal, sem valamely tengerészeti társasággal.

Ezek a határozmányok a jelenleg müködő megbizottakra nem érvényesek.

170. *czikk.* Az egészségügyi főtanácsnak tagjai többségével hozott határozatai minden felebbezés nélkül végrehajtandók.

A szerződéses (signataires) hatalmak abban állapodnak meg, hogy konstantinápolyi képviselőiket fogják megbizni azzal, hogy ajelen egyezményt a török kormánynak bejelentsék s hozzájárulása érdekében közbenjárjanak.

171. *czikk.* A jelen egyezmény határozmányainak gyakorlati foganatositása és felügyelete, amennyiben e határoz-

mányok a zarándoklatokra és a pestis és kolera behatolása (invasion) és elterjedése ellen való rendszabályokra vonatkoznak, a konstantinápolyi egészségügyi főtanács illetékességének terjedelmében egy, kizárólag e tanács kebeléből a jelen egyezményhez csatlakozott különböző hatalmak képviselőiből alkotott bizottságra ruháztatik.

E bizottságban Törökországnak három képviselője lesz: egyik közülök a bizottság elnöke. A szavazatok egyenlő megoszlása esetén az elnök szavazata dönt.

172. *czikk*. Okleveles orvosokból, jól begyakorolt fertőtlenitőkből és gépészekből, nemkülönben katonai szolgálatban volt tisztek vagy altisztek közül felvett egészségügyi őrökből álló testület alakitandó, amelynek feladata lesz a konstantinápolyi egészségügyi főtanács ügykörében biztositani a jelen egyezményben felsorolt és tervbevett különböző egészségügyi intézetek müködését.

173. *czikk*. A megállási vagy érkezési török kikötő egészségügyi hatósága, mely valamely kihágást állapit meg, erről jegyzőkönyvet vesz fel, amelybe a hajóskapitány beirhatja a saját észrevételeit. Ennek a jegyzőkönyvnek hitelesitett másolata a megállási vagy érkezési kikötőben azon ország konzuli hatóságának adandó át, melynek lobogóját a hajó hordja.

Ez a hatóság biztositja a büntetési pénznek nála történt letéteményezését. Konzul hiányában az egészségügyi hatóság veszi a pénzt letétbe. Ez a pénz csak akkor veendő át véglegesen a konstantinápolyi egészségügyi főtanács számára, ha a következő czikkben kijelölt konzuli bizottság jogerősnek mondta ki a pénzbüntetést.

A hitelesitett jegyzőkönyv második példánya a kihágást megállapitó egészségügyi hatóság a konstantinápolyi egészségügyi tanács elnökének küldi, aki ezt az ügyiratot a konzuli bizottsággal közli.

Az egészségügyi vagy konzuli hatóság az egészségügyi levélbe irt megjegyzéssel jelzi az illető kihágást és a büntetési pénz letétbe helyezését.

174. *czikk*. Konstantinápolyban konzuli bizottság alakitandó azzal a feladattal, hogy az egészségügyi alkalmazott (agent) és a vádlott hajóskapitány ellentmondó nyilatkozatai ügyében itéljen.

Ezt a bizottságot éévenként a konzuli testület jelöli ki. Az egészségügyi közigazgatást közszolgálati teendőket teljesitő tisztviselő képviselheti. Az érdekelt nemzet konzulja mindig meghivandó; a bizottságban szavazati joga van.

157. *czikk*. A konstantinápolyi egészségügyi f;tanács

szakkörébe tartozó és a jelen egyezményben fesorolt végleges és ideiglenes egészségügyi állomások létesitési költségei, a mennyiben épületek emeléséről van szó, a török kormány terhére esnek. A konstantinápolyi egészségügyi főtanács felhatalmazást kap, hogy szükség és sürgősség esetén a kellő összegeket a tartalékalapból előlegezze; ezeket az összegeket a tanács kérésére „az egészségügyi dijszabás átnézésével megbizott vegyes bizottság“ bocsátja rendelkezésre. Ez esetben a tanács köteles felügyelni ez intézetek épitésére.

A konstantinápolyi egészségügyi főtanács a török-perzsa és török-orosz határon, Bajazid közelében levő hanikini és kizil-diziéi egészségügyi intézeteket, a mostantól fogva rendelkezésére bocsátott pénzalapból haladéktalanul létesiteni tartozik.

A tanács ügykörében a jelen egyezmény által megállapitott eljárás során felmerülő egyéb költségek a török kormány és a konstantinápolyi egészségügyi főtanács közt oszlanak meg a kormány és a tanácsban képviselt hatalmak közt létrejövő megállapodás értelmében.

III. Tangeri nemzetközi egészségügyi tanács.

176. *czikk.* A magas szerződő felek a közegészség érdekében hozzájárulnak ahhoz, hogy marokkói képviselők a tengeri nemzetközi egészségügyi tanács figyelmét ujra felhivják az egész hiányos!

IV. Különböző intézkedések.

177. *czikk.* Minden egyes kormány maga határozza meg a fertőtlenités és patkányirtás[1]) foganatositására alkalmazásba veendő módokat.

---

[1]) A fertőtlenitésre nézve utbaigazitásképen álljanak itt a következők:

Viselt ruha, ócska rongy, fertőzött kötőszer, papiros és más értéktelen tárgyak tüz által pusztitandók el.

Személyes használatra való tárgyak, ágynemü, pestis-fertőzte derékaljak biztosan fertőtlenitendők:

nyomás alatt levő gőzre, vagy 100 foku áramló gőzre berendezett készülékben;

Formalin-gőzben.

Azok a tárgyak melyek fertőtlenitőoldatokba márthatók, anélkül, hogy kárt szenvednének (takarók, fehérnemüek, ágylepedők), 1‰ (egy: ezer) szublimát, 3%-os karbolsav, 3%-os lysol- és kereskedelmi cresyloldatban, 1%-os formalin-oldatban (egy rész a formaldehyd 40%-os kereskedelmi oldatából), továbbá natrium vagy kallium hypochlorosum 1%-os oldatában (egy rész a szokásos kereskedelmi hypochlorit-oldatból) fertőtlenithetők.

Mondani sem kell, hogy az oldatok és a fertőtlenitendő tárgyak érintkezésének idejét ugy kell megszabni, hogy a fertőtlenitő oldatok jól átjárják a kiszáradt csirákat. Négy-hat óra elég.

A patkányirtásra nézve három eljárás van ez idő szerint gyakorlatban:

178. *czikk.* Az egészségügyi dijak és büntetési pénzek semmiesetre sem használhatók fel egyébre, mint az egészségügyi tarácsok rendelnek.

179. *czikk.* A magas szerződő felek arra kötelezik magukat, hogy egészségügyi igazgatásaik által utasitást dolgoztatnak ki, a mely a hajók kapitányainak, különösen ha a hajó orvossal nem rendelkezik, o jelen egyezménynek a pestist és kolerát illető határozmányai foganatositására, valamint sárgalázra vonatkozó szabályzatok végrehajtására módot ad.

V. Perzsa-öböl.

180. *czikk.* A jelen egyezmény 81. czikke értelmében az Ormüz szigetén létesitendő egészségügyi állomás épitése és fenntartás költsége a konstantinápolyi egészségügyi főtanács terhére esik. A tanács vegyes felülvizsgáló-bizottsága minél előbb öszehivandó, hogy a tanácsnak — kivánsága szerint — a rendelkezésre álló tartalékból a szükséges pénzeszközöket megadja.

VI. Egészségügyi nemzetközi hivatal.

181. *czikk.* Az értekezlet tudomásul vevén a módok és eszközök ügyében kiküldött bizottságának (Commission des voies et moyens) idemellékelt javaslatát, a mely nemzetközi egészségügyi hivatalnak Párisban leendő felállitásáról szól, a francz a kormány diplomácziai uton az értekezleten képviselt államoknak a szóban levő ügyben, mikor időszerünek tartja, javaslatot fog tenni.

V. CZIM.

SÁRGALÁZ.

182. *czikk.* Ajánlatos, hogy az érdekelt hatalmak ugy módositsák egészségügyi szabályzataikat, hogy ezek összhangban legyenek a tudománynak azon adataival, melyek a sárgaláz átvitelének módjára s mindenekfölött a moszkitóknak (meleg égövi szunyogok), mint a betegség csirái hordozóinak szerepére vonatkoznak.

1. Az, amely csekély mennyiségü kénsav-anhydridet tartalmazó kénessavat levegővel kellően keverve nyomás alatt a hajófenék üregébe jut at. Ezzel az eljárással patkányok és rovarok s egyidejüleg a pestis-baczillusok is megsemmisithetők, ha a gázkeverék kénsav- és kénessav-tartalma elég magas.

2. Az az eljárás, amely szénmonoxyd- és széndioxyd-keveréket juttat a hajófenék üregébe.

3. Az az eljárás, amelylyel szénsav (széndioxyd) a hajó levegőjének körülbelül 30%-át kitevő mennyiségben jut felhasználásra.

E két utóbbi eljárással csupán a rágcsáló állatok pusztithatók el, rovarok és pestis-baczillusok azonban nem.

VI. CZIM.

HOZZÁJÁRULÁS ÉS MEGERŐSITÉS (RATIFICATION).

183. *czikk.* A jelen egyezményhez azok a kormányok, a melyek alá nem irták, hozzájárulhatnak, ha e szándékukat külön kérelemben kinyilatkoztatják. Ez a hozzájárulás diplomácziai uton közlendő a franczia köztársaság kormányával és ez által a többi szerződéses (signataires) kormánynyal.

184. *czikk.* A jelen egyezmény megerősitendő (ratifiée) és a megerősitésről szóló okmányok mennél előbb leteendők (éposées) Párisban.

Az egyezmény végrehajtásra jut, mihelyt közzététele a szerződéses államok törvényhozásának megfelelően megtörtént.

Az egyezmény az ezt megerősitő, vagy az ehhez hozzájáruló államok idevonatkozó viszonyaiban az 1892. évi január hó 30-án, az 1893. évi április hó 15-én, az 1894. évi április hó 3-án és az 1897. évi márczius hó 19-én aláirt nemzetközi egészségügyi egyezmények helyébe lép.

Az előbb felsorolt megállapodások érvényben maradnak ama hatalmakra nézve, a melyek azokat aláirták, avagy azokhoz hozzájárultak, azonban a jelen egyezményt nem erősitik meg, vagy ehhez nem járulnak hozzá.

Minek hiteléül az illető meghatalmazottak a jelen egyezményt aláirták és pecsétjükkel ellátták.

Kelt Párisban, az ezerkilenczszázharmadik évi deczember hó harmadikán, egyetlen példányban, a mely a franczia köztársaság kormányának irattárába helyezendő s kellően hitelesitett másolatokban diplomácziai uton a szerződő hatalmaknak megküldendő.

I. Függelék.

(Lásd 78. czikk.)

Szabályzat fertőzött országokból vesztegzári vonaton jövő utasoknak és postai küldeményeknek egyiptomi területen át való szállitása (transit) tárgyában.

A párisi (1903.) egészségügyi értekezlet technikai bizottsága a kormányok részéről igénybe vehető három eljárás czéljára a következőket ajánlotta:

kénsavnak kénsav-anhydriddel való keverékét,
szénmonoxydnak szénsavval való keverékét,
szénsavat.

A bizottságnak az a véleménye, hogy ha nem maga az egészségügyi közigazgatási hatóság foganatositja a szóban levő eljárásokat, ellenőriznie kell minden müveletet s meg kell állapitania azt, hogy a patkányirtás megtörtént.

1 czikk. — Ha az egyptomi vasutak igazgatósága vesztegzári vonatot óhajt a fertőzött kikötőkből jövő hajókhoz csatlakoztatni, erről indulás előtt legalább két órával értesitenie kell a helyi vesztegzári hatóságot.

2. czikk. — Az utasok azon a helyen szállanak ki, amelyet a vesztegzári hatóság a vasut igazgatóságával és az egyiptomi kormánynyal egyetértoen kijelöl és kozvetetlenul, minden érintkezés nelkül a hajóból a vonatra szállanak át egy átszállitási tiszt (Officier de transit) és két vagy több egészségügyi ör felügyelete alatt.

3. czikk — Az utasok holmijának, málháinak stb. átszállitása vesztegzár alatt a hajó eszközeivel foganatositandó.

4. czikk. — A vasuti alkalmazottak a vesztegzári intézkedések tekintetében az átszállitási tiszt rendeleteihez alkalmazkodni tartoznak.

5. czikk. — A szóban levő czélra folyosós vasuti kocsik szolgálnak. Mindegyik kocsiban az utasok megfigyelésére egy-egy egészségi ör foglal helyet. A vasuti alkalmazottaknak az utasokkal érintkezniök nem szabad.

A vonatot a vesztegzári szolgálat egy orvosa kiséri.

6 czikk. — Az utasok nagy málháit egy külön kocsiba kell rakni, amelyet az átszállitási tiszt a vonat indulásakor lepecsétel. Megérkezéskor az átszállitási tiszt a pecséteket eltávolitja.

Utközben vasutra átszállani vagy hajóra szállani tilos.

7 czikk. — Az utasok ürülékének elhelyezése czéljából az árnyékszékek bizonyos mennyiségü fertőtlenitő szert tartalmazó esebrekkel látandók el.

8. czikk. Azokon a pályaudvarokon, ahol a vonat kénytelen lesz megállni, csupán okvetetlenül szükséges szolgálati személyzet lehet jelen.

9. czikk. — Minden vonatnak lehet egy étkező kocsija. Az asztalokon maradó étel megsemmisitendő. Azok, akik ezen a kocsin szolgálatot teljesitenek, ugyszintén a vasut más alkalmazottjai, akik bármi okból érintkezésben voltak az utasokkal, ugyanolyan elbánás alá esnek, mint a hajókalauzok és a villamművesek (éléetricieus) Port Szaidben vagy Szuezben, avagy pedig olyan rendszabályok alá, amelyeket a tanács szükségesnek tart.

10. czikk. — Az utasoknak szigoruan tilos az ablakokon, ajtókon stb. bármit is kidobálni.

11. czikk. — Minden vonaton egy kocsiszakasz üresen hagyandó, hogy a betegek szükség esetén elkülönithetők legyenek. Ez a szakasz a vesztegzári tanács utmutatása szerint rendezendő be.

Ha pestis- vagy kolera-eset fordulna elő az utasok közt, a beteg a különszakaszban haladéktalanul elkülönitendő.

Ez a beteg a vonat megérkezésekor haladék nélkül átszállitandó a vesztegló intézeti kórházba. A többi utas vesztegzár alatt folytatja utját.

12. czikk. — Ha pestis- vagy kolera-eset fordul elő utközben, a vesztegzári hatóság fertőtleniti a vonatot.

A podgyászt és a postát hozó kocsik mindenesetre s rögtön a vonat megérkezése után fertőtlenitendők.

13. czikk. — A vonatról a hajóra való átszállás ugyanolyan módon történik, mint a megérkezéskor. Az utasokat befogadó hajó haladék nélkül vesztegzár alá veendő és az egészségügyi levélre az utközben előfordult esetek feljegyzendők s külön emlitendők meg azok, akik esetleg a betegekkel érintkeztek.

14. czikk. — A vesztegzári igazgatóságra háramlott költségek annak a terhére esnek, aki a vesztegzári vonatot kérte.

15. czikk. — A tanács elnökének vagy elnökhelyettesének joga van felügyelni erre a vonatra egész utja alatt; sőt az elnök a vonat felügyeletével egy föbb alkalmazottat bizhat meg (az átszállitási tiszten és az őrökön kivül).

Ennek az alkalmazottnak az elnök által aláirt rendelet egyszerü felmutatása a vonaton szabad bemenetet biztosit.

II. Függelék.

(Lásd a 162. czikket.)

Khedivei rendelet 1893 junius 19-éről.

Mi, Egyiptom Khedivéje, Belügyminiszterünk előterjesztésére és minisztertanácsunk véleményének megfelelően, tekintetbe véve, hogy az 1881. január 3-iki (1298. Safer 2.) rendeletünkön különféle módositásokat kellett tenni, rendeljük a következőket:

1 czikk. — Az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári tanács

feladata az emberi és állati járványos betegségek Egyptomba való behurczolásának vagy külföldre való átvitelének megelőzésére foganatba veendő rendszabályokat megállapitani.

2. czikk — Az egyiptomi megbizottak száma négyre korlátozandó. Ezek a megbizo tak:

1. A tanácsnak az egyiptomi kormány által kinevezett elnöke, ki csak a szavazatok egyenlősége esetén szavaz.

2. Egy európai orvosdoktor, mint az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári szolgálat főfelügyelője.

3. Alexandria város egészségügyi felügyelője, vagy az, aki ennek a teendőit ellátja.

4. Az egészségügyi közigazgatás körében müködő állatorvosi felügyelő.

Valamennyi megbizottnak valamely európai orvosi kar (egyetem), vagy az állam részéről szabályszerü oklevéllel ellátott orvosnak vagy pedig legalább az alkonzuli rangban, avagy ennek megfelelő fokozatban levő hivatásos, tényleges tisztviselőnek kell lennie.

Ez a határozmány nem vonatkozhatik az ez idő szerint alkalmazásban levő tisztviselőkre.

3. czikk. — Az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári tanács állandó felügyeletet gyakorol Egyiptom egészségügyi állapo.a és a külföldről jövő személyek és tárgyak (provenances) felett.

4. czikk. — Ami Egyiptomot illeti, az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári tanács a közegészségi tanácstól hetenkint Kairo és Alexandria városok és havonkint a tartományok egészségügyi jelentéseit kapja. Ezek a jelentések sürübb időközökben küldendők, ha ezt különleges körülményeknél fogva az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári tanács kéri.

Viszont az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári tanács részéről hozott határozatokat és a külföldről kapott értesi.éseket közli a közegészségi tanácscsal.

A kormányok, ha helyénvalónak tartják, megküldik a tanácsnak az országuk egészségügyéről szóló jelentést; továbbá értesitik a tanácsot emberi és álla.i járványokról, mihelyt ilyenek mutatkoznak.

5. szikk. — Az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári tanács meggyőződést szerez magának az ország egészségügyi állapotáról és vizsgáló-bizottságokat küld bárhová, ahová ezt szükségesnek tartja.

E bizottságok kiküldéséről a közegészségi tanács értesitendő, amelynek igyekeznie kell megkönnyitenie a szóban levő megbizások végrehaj.ását.

6. czikk. — A tanács feladata megállapitani azokat az óvórendszabályokat, amelyeknek az a czéljuk, hogy emberi és állati járványos betegségeknek Egyptomba akár a tenger, akár a sivatagmenti határszéleken át való behurczolását megakadályozzák. A tanács feladata kijelölni azokat a pontokat, ahol az ideiglenes zarándok-szállások és az **állandó** veszteglő intézetek felállitandók.

7. czikk. — A tanács fogalmazza meg az egészségügyi hivatalok által az induló hajók részére kiálli.ott egészségügyi levelekre reávezetendő megjegyzést.

8. czikk. — Emberi és állati járványos betegségeknek Egyiptomban való megjelenése esetén a tanács feladata megállapitani azokat az óvórendszabályokat, amelyek a betegségek külföldre való áthurczolásának meggátlását czélozzák.

9. czikk. — A tanács felügyeletet és ellenőrzést gyakorol az általa alkotott vesztegzári egészségügyi rendszabályok végrehajtása fölött.

A tanács feladata a vesztegzári szolgálatra vonatkozó összes szabályzatokat elkésziteni, továbbá őrködni afölött, hogy ezeket a szabályzatokat ugy az ország megvédésére, mint a nemzetközi egészségügyi egyezmények által megállapitott biztositékok fentartása érdekében szigoruan foganatositsák.

10. czikk. — Megállapitja egészségügyi szempontból azokat a feltételeket, amelyek mellett a zarándokok száll itása Hedsászba menet és jövet történjék; továbbá felügyel egészségügyi állapotukra a zarándoklás idején

11. czikk. — Az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári tanács által hozott határozatok közlendők a belügyminiszteriummal, ugyszintén a külügyminiszteriummal is, amely azokat szükség esetén az ügyvivőségek és főkonzulá.usok tudomására hozza.

A tanács elnökének azonban joga van a tengerparti városok konzuli hatóságaival a szolgálat folyó ügyeiben közvetetlenül levelezni.

12. czikk — Az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári tanács elnökének és távollétében, vagy akadályoztatása esetén a főfelügyelőjének feladata a tanács határozatainak foganatositását biztositani.

E czélból közvetetlenül levelez az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári szolgálat összes alkalmazottaival és az ország különböző hatóságaival. Ő vezeti a tanács utasitásai értelmében a kikötők egészségügyi rendészetét a tengerészeti veszteglő intézeteket és a sivatagszéli veszteglő állomásokat. Végre ő intézi a folyó ügyeket.

13. czikk. — Az egészségügyi főfelügyelő, az egészségügyi hivatalok igazgatói, az egészségügyi állomások és a vesztegzári zarándokszállások orvosai, akár valamely európai orvosi kar (egyetem), akár az állam által szabályszerü oklevéllel ellátott orvosok közül választandók.

A tanács kiküldötje Dseddában kairói oklevéllel biró orvos lehet.

14. czikk. — A tanács az egészségügyi tengerészeti és vesztegzári szolgálat körébe tartozó mindennemü teendőkre és foglalkozásokra alkalmas egyéneket elnöke utján jelöli ki a belügyminiszternek, akit egyedül illet meg a kinevezés joga. Hasonló az eljárás elbocsátások, áthelyezések és előléptetések eseteiben.

Ellenben az elnök nevezi ki az összes alsóbbrendü alkalmazottakat, munkásokat, szolgákat stb.

Az egészségügyi őrök kinevezése a tanácsnak van fentartva.

15. czikk. — Az egészségügyi hivatalok igazgatói számra nézve heten vannak és székhelyük: Alexandria, Damiette, Port-Szaid, Szuez, Tor, Szuákim és kosszeir.

A tori egészségügyi hivatal csak a zarándoklás tartama alatt, vagy járvány idején müködhetik.

16. czikk. — Az egészségügyi hivatalok igazgatóinak vannak alárendelve kerületük összes alkalmazottai. Az igazgatók felelősek a szolgálat kifogástalan teljesitéseért.

17. czikk. — Az el-arichei egészségügyi ügynökség főnökét ugyanolyan hatáskör illeti meg, mint a megelőző czikk értelmében az igazgatókat.

18 czikk. — Az egészségügyi állomások és vesztegzári zarándokszállások igazgatóinak alá vannak rendelve a vezetésük alatt levő intézetek orvosi és igazgatási szolgálatában álló összes alkalmazottak.

19 czikk. — Az egészségügyi felügyelő, az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári tanácstól függő összes szolgálatok felügyeletével van megbizva.

20. czikk. — Az egészségügyi tengerészeti és vesztegzári tanács dseddai kiküldöttjének az a feladata, hogy értesitéssel lássa el a tanácsot Hedsász egészségügyi állapotáról különösen zarándoklás idején.

21 czikk. — Az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári szolgálat elnökéből, főfelügyelőjéből és a tanács által választott három tagból álló fegyelmi bizottság az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári szolgálatbeli alkalmazottak ellen emelt panaszok megvizsgálásával van megbizva.

Ez a bizottság minden egyes ügyről jelentést tesz s az a teljes ülésre egybegyült tanács elé terjeszti. A fegyelmi bizottság tagjai évenként ujra választandók.
ként ujra választandók. Ujra választhatók.

A tanács határozata az elnök utján a belügyminiszterhez jóváhagyás végett felterjesztendő.

A fegyelmi bizottság a tanács megkérdezése nélkül, következő büntetéseket szabhat: 1. feddést; 2. a fizetésnek egy hónapra való felfüggesztését.

22. czikk. — A fegyelmi büntetések ezek:

1. feddés;
2. a fizetés felfüggesztése nyolcz naptól három hónapig;
3. elhelyezés kártalanitás nélkül;
4. elbocsátás.

Mindez nem érinti azt az eljárást, amely a közönséges büntetőjogba ü köző büntettek és vétségek elkövetése esetén folyamatba teendő.

23 czikk. — Az egészségügyi és vesztegzári illetékeket az egészségügyi tengerészeti és vesztegzári szolgálatbeli alkalmazottak szedik.

Ami a számvitelt és könyvvitelt illeti, a pénzügyminiszterium által alkotott általános szabályokhoz alkalmazkodnak.

A számvevőségi alkalmazottak számvitelüket és illetékbevételeik összegét a tanács elnökségének küldik be.

Felmentvényüket a számvevő tisztviselő, mint a számvevőség központi hivatalának főnöke adja a tanács elnökének láttamozásával.

24. czikk. — Az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári tanács a saját pénzügyeivel maga rendelkezik.

A bevételek és kiadások kezelése az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári szolgálat elnökéből, főfelügyelőjéből és a hatalmaknak a tanács által választott három kiküldöttjéből álló u. n. „pénzügyi" bizottság feladata. A hatalmak három megbizottja évenkint ujra választandó. Ezek a tagok ujra megválaszthatók. Ez a bizottság a tanács jóváhagyásának fenntartása mellett megállapitja az összes rangfokozatu alkalmazottak illetményeit, határoz az állandó és az előre nem látott kiadások felől. Müködéséről három hónaponként a tanácsnak külön ülésben kimeritő jelentést tesz. A költségvetési év végét követő három hónapon belül a tanács a bizottság előterjesztésére megállapitja a végleges mérleget és elnöke utján a belügyminiszter elé terjeszti.

A tanács a bevételeiről és kiadásairól szóló költségvetést összeállitja. Ezen költségvetést a minisztertanács az általános állami költségvetéssel egyidejüleg, mint ez utóbbinak mellékletét állapitja meg. Abban az esetben, ha a kiadások összege a bevételek összegét meghaladná, a hiányt az állam fedezi általános bevételeiből. A tanács azonban haladéktalanul köteles a bevételek és kiadások közötti egyensuly helyreállitására vezető módokat tanulmányozni. Javaslatait elnöke utján a belügyminiszter elé terjeszti. A bevételek feleslege, amennyiben ilyen lenne, az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzárlati tanács pénztárában marad. Ezen felesleg az egészségügyi tanácsnak a minisztertanácstól jóváhagyott határozata után tartalékalap létesitésére forditandó mely kizárólag az előre nem látott szükségletek fedezésére van hivatva.

25. czikk. — Az elnök titkos szavazást köteles elrendelni valahányszor a tanács három tagja kivánja. Titkos szavazásnak van helye, valahányszor a hatalmak megbizottjainak a fegyelmi, vagy a pénzügyi bizottságba való megválasztásáról, vagy pedig a személyzetben kinevezésről, elbocsátásról, áthelyezésről, vagy előléptetésről van szó.

26. czikk — A kormányok, rendőrfőnökök és mudirok az egészségügyi rendszabályok foganatositásáért amennyiben az reájuk tartozik, felelősek. Ha az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári szolgálatbeli alkalmazottak törvényszerüen megkeresik őket kötelesek éppen ugy, mint minden polgári és katonai hatóság, a közegészség érdekében alkotott rendszabályok gyors foganatositásának biztositására támogatásukat nyujtani.

27. czikk. — Minden korábbi rendelet és szabályzat amennyiben ellentmondásban van a fentebbi rendelkezésekkel hatályát veszti.

28. czikk. — A jelen rendelet végrehajtásával belügyminiszterünket bizzuk meg.

A rendelet az 1893. évi november hó 1-től kezdve lép életbe.

Kelt a Ramleh-palotában, az 1893. évi junius hó 19-én.

Abbas Hilmi

Khedivei rendelet 1894. évi deczember 25-ikéről.

Mi, Egyptom khedivéje,

pénzügyminiszterünk előterjesztésére és minisztertanácsunk egyértelmü véleménye alapján;

az állami adósságpénztár igazgató-biztosainak a 7-ik czikket illető véleményére való tekintettel;

a hatalmak hozzájárulásával

rendeljük a következőket:

1. czikk. — Az 1894. pénzügyi és kezdetétől fogva a világitótoronyilletékek tényleges bevételeiből évenként 40.000 egyiptomi fontot tevő összeg különitendő ki s az alábbi czikkekben foglaltak szerint használandó fel.

2. czikk. — Az 1894-ben előirányzott összeg felhasználandó: 1. a következő czikkben foglaltak értelmében a vesztegzári tanács 1894. pénzügyi évében esetleg mutatkozó hiány pótlására az esetben, ha ezt a hiányt a nevezett tanács tartalékalapjából eredő összeg nem fedezné teljesen; 2. az el-tori, szuezi és Mózes-forrási egészségügyi intézetek felszerelésére szükséges rendkivüli kiadások fedezésére.

3. czikk. — A vesztegzári tanács tényleges tartalékalapja az 1894. pénzügyi évben mutatkozó hiány fedezésére fordi andó. ugy azonban, hogy ez az alap 10.000 egyiptomi fontnál kisebb összegre nem szállitható le.

Ha a hiány egészben nem talál fedezetet, a hiánymaradék az első czikkben létesitett alapból fedezendő.

4. czikk. — Az 1895. és 1896-iki pénzügyi évből eredő 80.000 egyiptomi font terhére esnek a következő szükségletek: 1. az 1894. évben ugyanezen bevételekből fizetendővel egyenlő összeg az 1894. évben mutatkozó hiánynak oly módon való csökkentésére, hogy az első czikkben El_Tor. Szuez és a Mózes-források részére tervbe vett rendkivüli munkálatokra szánt összeget 40.000 egyiptomi fontra lehessen kiegésziteni; 2. a vesztegzári tanács költségvetésében az 1895. és 1896. pénzügyi években mutatkozó hiány fedezésére szükséges összegek.

A jelzett szükségletek fedezése után maradó fölösleg a Vöröstengerben uj világitótornyok épitésére forditandó.

5. czikk. — Az 1897-iki pénzügyi évtől kezdve, a 40.000 egyiptomi font évi összeget a vesztegzári tanács esetleges hiányainak fedezésére kell forditani. Az e czélra szükséges összeg a tanács 1894. és 1895. évi pénzügyi eredményeinek alapulvétele mellett állapitandó meg véglegesen.

A fölösleg a világi ó-toronyilletékek leszállitására szolgál; ezek az illetékek a Vörös- és Földközi tengeren ugyanazon mértékben szállitandók le.

6. czikk — A fentebb előadott pénzügyi intézkedésekre való tekintettel a kormány az 1894. évtől kezdve a vesztegzári tanácsnak ugy rendes, mint rendkivüli kiadásait illető mindenféle kötelezettségtől megszabadul.

Önként értendők azonban, hogy az egyiptomi kormányt az addig általa viselt kiadások tovább is terhelni fogják.

7. czikk — Az 1894. költségvetési évtől kezdve a fölöslegekről szóló számadásoknak az államadósságok pénztárával való elintézése alkalmával e fölöslegeknek a kormányra eső része évenként 20.000 egyiptomi fontal emelendő.

8. czikk. — Az egyiptomi kormány, másrészt a német, belga, angol és olasz kormányok közt megegyezés jött létre, hogy a világitótorony-illetékek leszállitására szánt összeg a jelen rendelet 5. czikke ér_ telmében levonandó az egyiptomi, másrészt a nevezett kormányok közt létrejött kereskedelmi szerződésekhez csatolt iratokban előirányzott 40.000 egyiptomi fontból.

9. czikk. — E rendelet végrehajtásával pénzügyminiszterünket bizzuk meg.

Kelt a Kubbeh-palotában, az 1894. évi deczember hó 25-én.

Abbas Hilmi.

Miniszteri rendelet 1893. évi junius 19-éről. az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári szolgálat szabályozása ügyében.

A belügyminiszter az 1893. évi junius 19-iki intézkedésre való tekintettel a következőket rendeli:

I. CZIM.

AZ EGÉSZSÉGÜGYI, TENGERÉSZETI ÉS VESZTEGZÁRI TANÁCSBÓL.

1. czikk. — Az elnök az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári tanácsot minden hónap első keddjén tartandó rendes ülésre összehivni köteles.

Összehivni köteles akkor is, ha erre három tag felkéri.

Végre össze kell hivnia a tanácsot rendkivüli ülésre, valahányszor a körülmények valamely fontos intézkedés haladéktalan alkalmazását követelik.

2. czikk. — Az összehivó-levélben fel kell tüntetni a napirendre tüzött kérdéseket. Sürgős ese eket kivéve végérvényes döntés csak az összehivó-levélben felsorolt kérdések fölött történhet.

3. czikk. — A tanács titkárja vezeti az ülések jegyzőkönyveit.

Ezek a jegyzőkönyvek aláirás végett az ülésen jelen volt összes tagok elé terjesztendők.

Szó szerint tolmácsolják egy könyvbe amely a jegyzőkönyvek eredeti példányaival együtt a levéltárban őrzendő meg.

A jegyzőkönyvnek egy ideiglenes másolatát minden tanácstagnak, ha kéri, ki kell szolgáltatni.

4. czikk. — Sürgős határozatok hozatalával és sürgős intézkedések megtételével az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári szolgálat elnökétől, főfelügyelőjétől és a hatalmaknak a tanács által választott két kiküldöttjéből alkotott állandó bizottság van megbizva.

Az érdekelt nemzet (nation) megbizottját mindig meg kell hivni. Szavazati joga van.

Az elnök csak a szavazatok egyenlősége esetében szavaz.

A határozatok haladék nélkül irásban közlendők a tanács minden tagjával.

A bizottság három hónaponként ujra választandó.

5 czikk. — A tanácskozásokat az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári szolgálat elnöke vagy távollétében főfelügyelője vezeti. Csak szavazatok egyenlősége esetében szavaz.

Az elnök feladata a szolgálat általános vezetése. Ő gondoskodik a tanács határozatainak végrehajtásáról.

Titkárság.

6. czikk. — Az elnök alá rendelt titkárságnál összpontosul ugy a belügyministeriummal, mint az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári szolgálat különböző alkalmazottaival való irásbeli érintkezés. A titkárságra van bizva a statisztika és levéltár. Az ügyek elintézésére kellő számban segédek és tolmácsok alkalmazandók.

7. czikk. — A tanács titkára, a titkárság főnöke jelen van a tanács ülésein és vezeti a jegyzőkönyveket.

Ő alá vannak rendelve a titkárság alkalmazottai és szolgaszemélyzete. Szolgálatukat az elnök felügyelete alatt vezeti és ellenőrzi.

A levéltár az ő őrizetére van bizva és ő felelős érte.

Számvevőség.

8. czikk — A számvevőség központi hivatalának főnöke számvevőtisztviselő. Müködését csak akkor kezdheti meg, ha biztositékot tett le, melynek nagyságát az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári tanács állapitja meg.

Ellenőrzi a pénzügyi bizottság vezetése alatt az egészségügyi és vesztegzári dijszedés élén állók eljárását.

Elkésziti a kimutatásokat és számadásokat, melyek a pénzügyi bizottság részéről történt megállapitás s a tanács által való helybenhagyás után a belügyminiszteriumhoz terjesztendők fel.

Az egészségügyi főfelügyelő.

9. czikk. — Az egészségügyi főfelügyelő gyakorolja a felügyeletet a tanácstól függő összes szolgálatok felett és pedig az 1893. junius 19-én kelt rendelet 19 czikke által előirt feltételek közt.

Megvizsgálja évenként legalább egyszer az egészségügyi hivatalok, ügynökségek, avagy állomások mindegyikét.

Ezenkivül a főfelügyelő köteles az elnök által a tanács javaslatára s a szolgálat kivánalmaihoz képest elrendelt vizsgálatokat teljesiteni.

A főfelügyelő akadályoztatása esetén az elnök jelöli ki a tanácscsal egyetértőleg a helyettesitésére hivatott tisztviselőt.

Valahányszor a főfelügyelő valamely egészségügyi hivatalt, ügynökséget, egészségügyi őrséget (poste sanitaire), egészségügyi állomást, vagy vesztegzári zarándokszállást (campement) megvizsgál, a tanács elnökségéhez beadandó külön jelentésben kell előadnia vizsgálatának eredményeit. A főfelügyelő a körutjai közé eső időközökben az elnök felügyelete alatt résztvesz az általános szolgálat vezetésében. Továbbá helyettesiti az elnököt távolléte és akadályoztatása esetében.

II. CZIM.

SZOLGÁLAT A KIKÖTŐKBEN, VESZTEGZÁRI ÁLLOMÁSOKON ÉS EGÉSZSÉGÜGYI ÁLLOMÁSOKON.

10. czikk. — Az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári rendészet a Földközi- és Vörös-tenger egyiptomi partjának hosszában, valamint a sivatag felé eső szárazföldi határokon az egészségügyi hivatalok, az egészségügyi állomások vagy vesztegzári szállások igazgatóira, az egészségügyi ügynökségek főnökeire, vagy az egészségügyi őrségek (postes) főnökeire és az alájok rendelt alkalmazottakra van bizva.

11. czikk. — Az egészségügyi hivatalok igazgatóinak feladata a szolgálatot vezetni, amiért felelősek ugy abban a hivatalban, amelynek élén álanak, mint az ettől függő egészségügyi állomásokon.

Őrködniök kell az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári rendészeti szabályzatok szigoru végrehajtása felett. A tanács elnökségétől kapott utasitásokhoz tartják magukat és ők adják a hivatalukba, valamint az egészségügyi állomásokra beosztott összes alkalmazottaknak a szükséges rendeleteket és utasitásokat.

Ők vannak megbizva a hajók minősitésével (reconnaissance) és megvizsgálásával (arraisonnement), a vesztegzári rendszabályok alkalmazásával és ők végzik a szabályzatok által megjelölt esetekben az orvosi vizsgálatot, valamint a vesztegzári kihágások ügyében szükséges kihallgatásokat (enquetes).

Egyedül ők állanak igazgatási ügyekben az elnökséggel levelezésben, amelyhez beterjesztik a müködésük körében szerzett összes egészségügyi értesüléseiket.

1 . czikk. — Az egészségügyi hivatalok igazgatói javadalmazásuk tekintetében két osztályra oszlanak:

Elsőosztályu hivatal, számra nézve négy:

Alexandria;

Port-Szaid;

a szuezi medencze és a zarándok-szállás a Mózes-forrásoknál;

Tor;

másodosztályu hivatal, számra nézve három:

Damiette;

Szuákim;

Kosszeir.

13 czikk. — Az egészségügyi ügynökségek főnökeinek, ügynökségüket illetőleg ugyanaz a jogkörük (attributions), mint az igazgatóknak hivataluk tekintetében.

14 czikk. — Egészségügyi ügynökség csak egy van, t. i. El-Aricheban.

15. czikk. — Az egészségügyi őrségek (postes) főnökei rendelkeznek a vezetésük alatt álló őrség alkalmazottaival, ők maguk pedig az egészségügyi hivatalok egyikének igazgatója alá vannak rendelve.

Feladatuk a szabályzatokban előirt egészségügyi és vesztegzári intézkedések foganatositása.

Nem állitha nak ki semmiféle egészségügyi levelet (patente) és csak az illető igazgatóval leveleznek. Egészségügyi és vesztegzári sürgős leinek láttamozására vannak jogositva.

Azokat a hajókat, amelyek megálló helyükhöz nem tiszta egészségügyi levéllel (patente brute) vagy szabályellenes állapotban érkeznek, arra kötelezik, hogy olyan kikötőkbe menjenek, ahol egészségügyi hivatal van.

Ők maguk nem tehetnek folyamatba egészségügyi vizsgálatot, hanem e végből annak a hivatalnak az igazgatójához, amelynek alá vannak rendelve, kell folyamodniok.

Feltétlen sürgősség esetét kivéve, összes igazgatási ügyeikben csak az illető igazgatóval leveleznek. Egészségügyi és vesztegzári sürgős ügyekben, minők az érkező hajókkal szemben foganatositandó rendszabályok, vagy az induló hajó egészségügyi levelébe való bejegyzés, a tanács elnökségével közvetetlenül leveleznek; de erről haladék nélkül értesiteniök kell azt az igazgatót, akinek alárendelvék.

A tudomásukra jutott hajótörésekről a tanács elnökségét a legrövidebb uton-módon értesiteni kötelesek.

16. czikk Egészségügyi őrség (poste), számra nézve hat, a következő helyeken van:

Port-Neufben, Aboukirban, Brullosban és Rosetteben (az alexandriai egészségügyi hivatal alá rendelve);

Kantarában és Izmailia belső kikötőjében (a portszaidi hivatalnak alárendelve).

A tanács a szolgálat kivánalmaihoz képest és a segédforrások szerint uj egészségügyi állomásokat szervezhet.

17. czikk. — Az egészségügyi állomásokon és a vesztegzári szállásokon az állandó vagy ideiglenes szolgálat az igazgatókra van bizva, akiknek egészségügyi alkalmazottak, őrök, málhahordók és szolgák állanak rendelkezésükre.

18. czikk. — Az állomások igazgatóinak feladata az egészségügyi állomásra vagy a zarándok-szállásra küldött egyéneket vesztegzár alá helyezni; az orvosokkal egyetértőleg ügyelni a különböző osztályu vesztegiő egyének elkülönitésére és meggátolni minden érintkezést. A megállapitott idő elteltével az igazgatók adják vagy vonják meg a szabad közlekedési engedélyt a szabályoknak megfelelően; ők foganatosittatják az áruk és használati tárgyak fertőtlenitését s ők helyezik vesztegzár alá az utóbb emlitett müveletnél közremüködő alkalmazottakat.

19. czikk. — Az állomások igazgatói állandó felügyeletet gyakorolnak az előirt rendszabályok végrehajtása, valamint a vesztegiő egyének és az intézeti személyzet egészségi állapota felett.

20. czikk. — Felelősek a szolgálat helyes menetéért s erről naponkint jelentést tesznek az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári tanács elnökségének.

21. czikk — Az egészségügyi állomásokhoz és a vesztegzári szállásokhoz beosztott orvosok az illető intézetek igazgatóinak, a gyógyszerészek és a betegápolók pedig az orvosoknak vannak alárendelve.

Az orvosok ügyeinek a vesztegiő egyének s az intézeti személyzet egészségi állapotára és vezetik az egészségügyi állomás, avagy zarándokszállás kórházát. Szabad közlekedési engedély vesztegiő egyéneknek, csak az orvos vizsgálata és kedvező jelentése alapján adható.

22. czikk. — Minden egészségügyi hivatalban, egészségügyi állomáson vagy vesztegzári szálláson az igazgató egyuttal „számvevő" is. Ő jelöli ki szigoru személyes felelőssége mellett az egészségügyi és vesztegzári illetékek szedésére alkalmas egyént.

Az ügynökségek vagy egészségügyi őrségek főnökei szintén számvevők, ezeknek személyes megbizásuk van az illetékek szedésére.

Az illetékek behajtásával megbizottak a biztositékok szolgáltatása, a könyvvezetés, a befizetések ideje és általában mindannak tekintetében, mi szolgálatuk pénzügyi részére vonatkozik, a pénzügyminiszterium által kiadott szabályzatokhoz kötelesek alkalmazkodni.

23. czikk. — Az egészségügyi, tengerészeti és vesztegzári szolgálat költségeit a tanács saját pénzeszközeiből, vagy a pénzügyminiszteriummal egyetértőleg az ez által kijelölt pénztárból fedezi.

Kairo, 1893. évi junius hó 19-én.

Riaz.

III. FÜGGELÉK.

(Lásd 181. czikk.)

A párisi egészségügyi értekezlet részéről „a módok s eszközök ügyében" kiküldött bizottság határozati javaslatai nemzetközi egészségügyi hivatal felállitása tárgyában.

I. Nemzetközi egészségügyi hivatal létesitendő a nemzetközi suly- és mértékhivatal szervezésénél és müködési köre megállapitásánál követett elvek alapján. E hivatal székhelye Párisban lesz.

II. A nemzetközi hivatal feladata lesz értesüléseket gyüjteni a fertőző betegségek terjedéséről. E czélból elfogadja azokat a tudósitásokat, amelyeket a hivatal létesitésében résztvevő államok közegészségügyi főhatóságai vele közölni fognak.

III. A hivatal időszakonkint e munkálatok eredményeit hivatalos jelentésekbe foglalja, melyek a szerződő kormányoknak megküldetnek. E jelentések közzéteendők.

IV. A hivatal a szerződő kormányok hozzájárulásaiból tartandó fenn.

V. Az a kormány, melynek területén a nemzetközi egészségügyi

hivatal létesül, megbizást kap arra, hogy az egyezmény aláirása után három hónapi idö alatt a szóban levö intézmény létesitésére és müködésére vonatkozólag a szerződő államoknak hozzájárulás végett szabályzatot mutasson be.

2. §. Ez a törvény kihirdetése után azonnal életbe lép es végrehajtásával a kormány bizatik meg.

A Közegészségügyi I. kötet 501. lapján a hatályát vesztett 78781/92. a. kolerautasitás helyébe beillesztendő.

Belügyminiszteri utasitás az ázsiai kolera tárgyában.

(A 111.000/1907. sz. utasitásnak 1910. évi okt. havában módositott szövege.)

I. FEJEZET.

Az ázsiai kolera ismertető jelei.

1. §. A kolera legfőbb jelenségei rohamosan ismétlődő hasmenés és hányás; az ürülék kezdetben még barnás és büzös, de csakhamar szag és szin nélkül való folyadékká lesz, amelyben fehéres pelyhek uszkálnak.

A betegség következő stádiumában, a mely több óráig, vagy 1—2 napig eltarthat, kinzó szomjuság, a szivmüködés és érverés nagymérvü gyengülése, a lábikrák fájdalmas görcse, a hugyelválasztás elmaradása, az arcz és a szemek beesése, az ajkak, az orr és végtagok kékülése, a beteg nagy részvétlensége és hangtalansága képezik a betegség jellemző tüneteit.

A kolerának fent emlitett rohamszerü fellépését az esetek nagyobb részében megelőzik bizonyos kórjelek, mint étvágytalanság, gyomornyomás, enyhébb hasmenés vagy pedig rosszullét, levertség, a végtagok hidegsége, szivdobogás, álmatlanság, nyugtalanság, mellszorongás, a mely tünetek 1—3 napig is eltarthatnak.

2. §. A kolera sulyos tünetek nélkül is lefolyhat, hasmenés szokott képében.

Mindebből következik, hogy kolera közeledése vagy kolerajárvány idején többé-kevésbbé sulyos hasmenésben nyilvánuló minden megbetegedést kolerának kell tekinteni és olyanul kezelni, kiváltképen akkor, ha a betegség előzményei kolerás fertőzés lehetőségére utalnak, azaz, ha kiderül, hogy a beteg kolerától fertőzött helyen megfordult, vagy kolerás helyről jövő utassal, illetve tárgygyal (ruhanemüvel, áruval) érintkezett, avagy fertőzöttségre gyanus étellel, itallal élt.

II. FEJEZET.

A kolera oka és terjedési módja.

3. §. A kolerát csak erős nagyitással felismerhető bak-

teriumok okozzák, melyek szabad szemmel nem láthatók, a kolerás ember beleiben gyorsan elszaporodnak és amelyek ily betegek ürülékében, de hányadékában is, tömérdek mennyiségben vannak jelen. Ezek a kolera csirái (bakteriumai).

4. §. Minden tárgy vagy anyag, amely kolerás ember ürülékével vagy hányadékával közvetlenül vagy közvetve érintkezett, illetve minden anyag, amelyhez bármi módon kolerás ürülék vagy hányadék keveredett, a kolera csiráit tartalmazza és alkalmas a kolera terjesztésére. Különösen aggályos e tekintetben a szennyes fehérnemü és a használt ruhaféle.

5. §. Ha a kolerás ember ürülékéből vagy hányadékából a koleracsirák bármi uton-módon egészséges ember gyomrába és beleibe jutnak, ilyen ember megkaphatja a kolerát. E szerint a kolera terjesztésére alkalmas az olyan étel és ital, amely a kolera csiráit tartalmazza.

6. §. A kolera-csirák az azokkal szennyezett kezekről és egyéb tárgyakról is juthatnak az emésztő szervekbe.

7. §. A kolera terjesztésére kiváló módon alkalmas az ivóviz, ha a kolera csiráival van fertőzve és pedig annál is inkább, mivel a vizben a kolera bakteriumai heteken keresztül élve maradhatnak.

8. §. A levegő utján, azaz a belehelt levegővel a kolera nem terjed.

9. §. Kolera idején fertőzöttségre gyanusnak, azaz a kolera terjesztésére alkalmasnak kell tekinteni, minden olyan tárgyat, főleg pedig élelmi szereket, amelyek nyilvános helyeken, piaczokon, vásárokon, kereskedésekben árultatnak és amelyek rendszerint sokfelől hordatnak össze, sok kézben megfordulnak, esetleg edényből-edénybe átöntetnek vagy pedig az utcza és piacz szennyezett földjével is érintkezhettek, ilyenek a gyümölcsök, saláta-félék, kenyér, sütemények, fertőzött vizekből származó halak, tej, tejfel, vaj, szódaviz stb. Ez okból a gyümölcsfélék, mint koleraterjesztők, már rég időktől fogva rossz hirban állanak.

III. FEJEZET.

Egyéni védekezés a kolera ellen.

10. §. A kolera ellen való védekezésnek irányitó mozzanata az a tapasztalati tény, hogy a kolerás betegek által elhintett kolera csirák, ha bármi uton és élve az ember gyomrába jutnak, kolerát okozhatnak.

11. §. Bármely, a házon kivül beszerzett élelmi és élvezeti czikk biztosan ártalmatlanná tehető felforralás vagy főzés vagy sütés által, mert ez által a kolera-csirák elölet-

nek. Kenyér vagy hasonló sütemény-félék, a sütőben vagy a tüz fölött való piritás, a halak forró vizzel való leöntés, ebben való felbontás és forró vizzel való kimosás által tehetők ártalmatlanokká. Egyszerü leöblités vagy lemosás a gyümölcs- vagy saláta-féléket, a halakat stb. az esetleg rajtuk tapadó koleracsiráktól nem tisztitja meg.

12. §. Ajánlatos az ivóvizet is felforralni (majd lehüteni), mihelyt felmerül a gyanu, hogy az fertőzve van; tehát olyan esetekben, midőn a viz a közkutakból, folyókból vagy gyanus vizvezetékből származik. A felforralás tiszta, nem zsiros edényben történjék, nehogy a viz rosszizüvé váljék. A felforralás által az ivóviz mit sem veszit egészséges voltából, sőt megtisztulhat; szokatlan izét kevés czitromlével, eczettel vagy kevés bor hozzáadásával lehet javitani.

13. §. Az élvezeti czikkek közül óvakodni kell a szódaviztől, mert maga a szódaviz készitéséhez használt viz is fertőzött lehetett és mert a szódaviz-palaczkok tudvalevőleg sokfelé megfordulnak és kifolyó csövüket tisztetlen kezekkel érinteni, de nem ritkán szopogatni is szokták. Veszélyes, tehát kerülendő a fertőzött vizből származó jég is.

14. §. A kolera-csirák vivői azonban egyéb szennyezett tárgyak is lehetnek, amelyekről a csirák kezeinkre tapadhatnak; ilyenek a talaj pora és sara, a kézről-kézre adott pénz és kilincs stb., miért is kolera idején a kezeknek étkezés előtt szappannal való megmosása fontos védekezési eljárás. De különben is óvakodni kell, nehogy rossz szokásból tisztátlan ujakkal a szájba nyuljunk vagy oda nem való tárgyakat szánkba vegyünk.

15. §. Még inkább, mint saját otthonában, ügyeljen kiki kolera idején arra, hogy a házon kivül, nyilvános helyeken, vendéglőkben, kávéházakban, korcsmákban a kolera csiráit magába ne vegye. A legnagyobb tisztaságra való ügyelés és az óvakodás annál tanácsosabb, mivel kolera idején kivételesen, egészségesnek látszó emberben is benn lehetnek a kolera csirái s ilyen ember is terjeszti a betegséget.

16. §. Régi tapasztalat, hogy a mértéktelen vagy czélszerütlen evés-ivás által elrontott emésztőszervek, valamint a kimerültség az embert a kolerás megbetegedésre hajlamossá teszik. Ezt szem előtt tartva, kolera idején mértékletes életmód a legszigorubban követendő és gyomorrontás, ittasság, dorbézolás a leggondosabban kerülendő.

17. §. Minden családfőnek kolera idején legyen gondja arra, hogy cselédjeit a kolera elterjedésének módjaira és a

védekezési rendszabályokra kioktassa és utóbbiakat velük szigoruan megtartassa.

18. §. Különös óvatosságot igényelnek kolerás helyről érkező oly küldemények, amelyek ruhát, fehér- és ágynemüeket vagy egyéb oly tárgyakat tartalmaznak, amelyek kolerás beteggel vagy holttesttel érintkezhettek, ilyeneket csak kellő fertőtlenités után szabad használni vagy tovább adni; ilyen fehér- és ágynemüeket csak előzetes fertőtlenités után szabad mosásba adni.

19. §. Bővebb védekezési rendszabályok a népszerü utmutatásban vannak összefoglalva, a melyet a hatóságoknak kellő számu példányban egyidejüleg megküldött. Kolera-veszély idején mindenki saját érdekében törekedjék ennek előirásait követni.

20. §. A ki a jelen körrendelettel kiadott utasitásban, illetve a népszerü utmutatásban előirt óvóintézkedéseket lelkiismeretesen követi, az a járvány közepette és a betegek oldala mellett is megóvhatja magát a kolerától való fertőzéstől és annak félnie vagy a járvány helyének elhagyására gondolnia nem kell.

IV. FEJEZET.

Hatósági intézkedések kolera-veszély idejére.

21. §. A kolera behurczolásának és terjedésének megakadályozását, illetve elfojtását czélzó intézkedések életbeléptetése, erélyes foganatositása és pontos ellenőrzése czéljából (az 1876. XIV. t.-cz. 151. §-a értelmében) már a kolerajárvány közeledésekor minden községben a járványbizottság azonnal megalakul.

A járványbizottságnak feladata a hatóságot a kolera ellen való védekezésben támogatni, nevezetesen házról-házra járással a lakásviszonyok, köztisztaság, vizellátás ellenőrzése, főleg a gyanus megbetegedések figyelemmel tartása, nemkülönben a nép kioktatása által.

22. §. Kolera-járvány közeledésekor a hatóság kellő számban tartozik beszerezni a kolerára vonatkozó népszerü utmutatást és azokat a családok között kiosztja, hogy minden lakos ideje korán ki legyen oktatva a kolera mibenléte, terjedésének és elkerülésének módjai iránt.

23. § Már a koleraveszély fenyegetésekor a hatóság a köztisztaság fölött fokozott figyelemmel őrködjék és e végből az 1876: XIV. t.-cz. 141. §-át a legnagyobb szigorral és pontossággal hajtsa végre.

A házak udvarainak tisztaságát ellenőrizni kell, ügyelve különösen arra, hogy a kutak környéke tisztán tartassék s ennek közelében szemét és trágya ne legyen; a kut körül a talaj feltöltessék, nehogy a föld szinéről a szennyes viz a kutba folyhassék.

24. §. Semmi sem mozditja elő inkább a kolera csirák terjesztését, mint a lakások körül az udvarban, kertben lerakott ürülék, a melyet a házi állatok (kutya, macska, szárnyasok), a legyek, de lábával az ember maga is széthurczolhat és a lakásba is bevihet.

Ez okból (amennyiben szegény községekben találkoznak házak, hol árnyékszék nincs) a hatóság már jókor szigoruan kötelezzen minden háztulajdonost arra, hogy árnyékszékgödröt ásasson s hogy ez legalább kellő nagyságu deszkával befödhető is legyen, nehogy az ürülékhez állatok hozzáférjenek. A családfők pedig szigoruan szoritsák házuk népét arra, hogy ürülékeit csakis az árnyékszék gödrábe üritse.

25. §. A vizben a kolera-csirák nemcsak aránylag hosszu ideig élélhetnek, hanem el is szaporodhatnak; ilyen fertőzött vizek a kolera terjesztését a legkülönfélébb módon előmozditják. Szükséges ennélfogva, hogy községek területén létező árkok és pocsolyák levezetés, feltöltés vagy más alkalmas módon viztelenittessenek.

26. §. A kolera behurczolásának megakadályozása czéljából a hatóság különös figyelemmel kisérje a fertőzött községek felől érkező idegenek egészségi állapotát, szabad közlekedésük korlátozása és egyéb feltünő vagy zaklató eljárás mellőzésével, de felmerülő gyanu esetén intézkedjék szigoruan, hogy a fertőzésre gyanus egyének 5 napig orvosi felügyelet (observation) alatt álljanak.

Szigoritott, azaz helyhez kötött, esetleg kórházban végzendő 5 napra terjedő megfigyelés (surveillance) alá vethetők kolerás területről érkező oly egyének, a kik hajlék vagy foglalkozás nélkül való vándorlók, házalók stb. E végből kisebb községek is gondoskodni tartoznak oly kellőleg berendezett helyiségekről (e czélra bérelt alkalmas házról), a hol átutazó vagy pedig kóbor, illetve hajléktalan más módon el nem különithető betegek elhelyezhetők legyenek. (Lásd az 1876. XIV. t.-cz. 81. §-át.)

27. §. A folyómelléki községek kiváló módon veszélyeztetve vannak, különösen ha valamely parlamenti község fertőzve van vagy a folyó fertőzött vidéken foly keresztül, mert köztudomás szerint a kolera a közlekedési utak mentén

halad. Ezért a hatóság a legynagyobb szigorral intézkedjék és ellenőrizze, hogy ilyenkor a lakosság a folyó vizét ivásra, de lehetőleg másra se használja, azzal ne főzzön, abban ne fürödjék. A folyók vizén és partján foglalkozókat a fertőzött folyók veszélyes voltára és fokozott óvakodásra még külön ki kell oktatni alkalmas módon.

A fertőzött folyókon érkező bárkák, tutajok személyzetének egészségi állapotát szigoruan kell ellenőrizni és a fertőzés gyanujában lévő egyéneket alkalmas módon el kell különiteni és megfigyelni vagy legalább szabad közlekedésöket a községben korlátozni.*)

V. FEJEZET.

A kolera bejelentése és megállapitása.

28. §. Az első kolera-megbetegedésnek rögtöni felismerése és szabályszerü kezelése sok esetben elejét veszi a kolera elterjedésének. Ez okból a hatóság törekedjék arra, hogy kolera veszély idején minden kolerára gyanus megbetegedésről minél hamarább tudomást szerezzen; e végből ilyen eseteknek haladéktalan bejelentésére kötelezze az orvosokat, családfőket, illetve azt, a kinek házában vagy lakásában a gyanus megbetegedés, illetve elhalálozás történt, továbbá a kórházak igazgatóságait, a vendégfogadókat, a halottkémeket, a közlekedési és épitési vállalatokat és felelőssége mellett legyen azon, nehogy bárki is, különösen az első eseteket eltitkolja.

Az eltitkolások megelőzése czéljából utasitandók a községek, hogy területeik egészségi állapotának ellenőrzésével bizzanak meg polgári egyéneket, a kik az esetleg eltitkolt betegeket felkutatják.*)

29. §. A hatóság a tudomására jutott kolera-gyanus esetet azonnal bejelenti illetékes orvosának, aki haladéktalanul megvizsgálja a beteget és szükség esetén maga megteszi az intézkedéseket a betegség természetének és forrásának megállapitására és a beteggel követendő eljárásra nézve.

Az első kolera-esetek jelentősége megkivánja, hogy azoknál a hatósági (tiszti, községi vagy körorvos) orvos személyesen jelenjen meg és végezze a beteg vizsgálatát.

30. §. A kolera megállapitása első sorban és lényegileg a klinikai kórkép alapján történik s ha a hatósági orvos

*) A folyóvizben mosni nem szabad. (135.822. sz. r. l. alább.)
*) V. ö. a 135,922. sz. rend. l. alább.

a kolerát ez alapon megállapitotta, minden, a kolera ellen előirt intézkedés életbe léptetendő a bakteriologiai vizsgálat eredményének bevárása nélkül.

31. §. Mihelyt az eljárt hatósági orvos véleménye szerint a kolerának csak egy esete is mutatkozott, ezt a hatósági elöljáró (főszolgabiró, rendőrkapitány) haladéktalanul és táviratilag a m. kir. belügyministernek jelentse be.

32. §. A törvényhatóságok a kolerának területükön való fellépését a szomszéd törvényhatóságokkal táviratilag tudatni tartoznak, még pedig legsürgősebben a legközelebbről fenyegetett hatósággal és már az első eset megállapitásakor.

33. §. Az orvos, főleg az első gyanus esetekben emlékezék meg arról, hogy a kolera kórképe nem mindig kifejezett és csalhatatlan, hogy azonban a kolera enyhe, egyszerü hasmenés képében jedentkező és lefolyó alakjai ép ugy terjesztik a kolera csiráit, mint a sulyos esetek.

Ez okból nagyon fontos, hogy az orvos az ilyen könnyü eseteket is ugy kolera-veszély idején, mint kolera-járvány tartama alatt kolerára gyanusnak tekintse.

34. §. A hatósági orvos kolera-veszély idején minden olyan megbetegedés esetén, a mely klinikailag vagy egyéb körülmények szerint kolerára gyanus, a beteg ürülékéből, ilyenek hiányában pedig hányadékából 50—100 gr.-ot bakteriologiai vizsgálat végett a m. kir. belügyminister által e czélra kijelölt bakteriologiai intézetnek beküldeni tartozik.

35. §. Ha a kolera bakteriologiai megállapitása előtt valamely községben kolera-gyanus beteg elhal, annak holtteste a temetőben felbonczolandó és a csipő-bélnek (intestinum ileum) legalsó, azaz a vakbéllel szomszédos részéből 20—30 cm. hosszu darabot) ennek tartalmával együtt) zsineggel le kell kötni és bakteriologiai vizsgálatra beküldeni.

Az ilyen bonczolás lehetőleg rövid idővel az elhalálozás után végzendő és rendszerint a hasüreg megnyitására korlátozható, a mi legczélszerübben a koporsóban elhelyezett hullán történik.

A vizsgálati anyagot légmentesen záró, erős falazatu tiszta üvegedénybe kell helyezni és dugóját pergament-papirral vagy hólyaggal le kell kötni. Az ekként légmentesen elzárt üveget fertőtlenitő folyadékkal (karbolsav-, lysol-, sublimatoldattal) áztatott és gyengén kicsavart többrétü ruhával, vagy legalább egy ujjnyi vastag vatta, illetve kóczszal kell körültekerni, azután pedig lehetőleg pléhedénybe.

vagy legalább erős falazatu és jól összeillesztett fadobozba kell helyezni, annyi fürészpor, gyapot, tőzegpor vagy egyéb hasonló anyag közé, amennyi az üvegben foglalt folyadék felszivására bőven elég lehet. Kivül a dobozt erős papirba kell burkolni és „törékeny" jelzéssel „express" postára adni.

Az üveg tartalmához fertőtlenitő anyagoknak jutnia nem szabad, mert ez által a bakteriologiai vizsgálat meghiusulhatna. A küldeményhez kisérő iratot kell csatolni, a mely feltüntesse az illető egyén nevét, foglalkozását, korát, megbetegedésének, illetve elhaláozásának és az anyag vételének időpontját.

36. §. A vizsgálati anyag beküldését az eljárt hatósági orvos a vezetésem alatt álló ministeriumnak táviratilag előre jelezni tartozik. Oly helyekről, ahol posta nincs, a csomag a legközelebbi postára küldönczczel küldendő.

37. §. A kórtünetek alapján kolerára gyanus beteg csak az esetben nyilvánitható ki nem kolerásnak, ha ürülékében legalább két egymásra következő napon a kolera csirái szakszerü vizsgálat utján kimutathatók nem voltak.

38. §. Ha valamely községben a kolera bakteriologiai alapon már megállapittatott, azután onnan ujabb vizsgálati anyagot beküldeni, külön meghagyásom nélkül már nem szükséges.

VI. FEJEZET.

Hatósági intézkedések kolera-járvány idején.

39. §. A kolera elterjedésének legbiztosabban az által vethetni gátat, ha a betegeket az egészségesektől minél teljesebben *elkülönitjük,* azoknak ürülékét és hányadékát, valamint *minden velük érintkezett* tárgyat az előirt módon *ártalmatlanná teszünk.*

E végből a hatóság idejekorán *gondoskodjék járványkórházakról, illetve ilyennek alkalmas helyiségről, a mi szükség esetén lakóházak átalakitása által is történhetik.*

40. §. Hasonlóképen idejekorán gondoskodjék a hatóság arról, hogy kioktatott ápolók, fertőtlenitők, nemkülönben, hogy betegek és holttetemek szállitására alkalmas szállitó-eszközök készenlétben álljanak és hogy a kellő gyógyitó és fertőtlenitő szerek beszereztessenek.

41. §. Minden kolerás beteget *lehetőleg kórházba kell szállitani,* mert igy a beteg jobban gondozható és a kolera-csirák elszélesedése inkább meggátolható. Otthonában *csak*

akkor hagyható a kolerásbeteg, ha ott csupán az ő számára egy külön helyiség és külön ápoló egyén áll rendelkezésére.

42. §. Az a ház, illetve lakás, a melyben kolerás beteg van, kellőleg szembetünő módon megjelölendő.

43. §. Ha valamely házból kolerás, vagy kolerára gyanus beteg *kórházba szállittatott,* a hatóság haladéktalanul elrendeli az illető házban *a fertőtlenitést* és ezt lehetőleg saját közegeivel végezteti vagy legalább ellenőrizteti. A fertőtlenités ilyenkor kiterjed mindenre, a mivel a beteg érintkezett, főleg pedig annak ruha és ágynemüjére, ágyára, de különösen még meglevő hányadékára és ürülékére, a szoba padlójára és butoraira. *Ez alkalommal a ház visszamaradt lakóit alapos tisztogatsára és saját maguk tisztaságára kell inteni.*

44. §. Oly egyének, kik kolerás beteggel vagy kolerára gyanus*) egyénnel ugyanegy helyiségben laktak és ezért (bár egészségesek) ragályozottságra gyanusak, 5 *napon át felügyelet* ASURVEILLENCEQ *alatt tartandók.*

45. §. A járvány-kórházba a kolerás v. kolerára gyanus betegeket azonnal fel kell venni, tekintet nélkül arra, vajjon községbeliek vagy idegenek-e, hogy képesek-e az ápolási költségeket megtériteni vagy sem.

46. §. A m. kir. belügyminister által kijelölt vasuti és hajóállomások köteles ápolás végett átvenni azokat az utasokat, a kik utközben vasuton vagy hajón kolerában megbetegedtek.

47. §. A hatóságok erélyesen szoritsák a nagyobb (vasuti, épitési, vizszabályozási, általában közmunka) vállalatokat arra, hogy munkásaik kellő elhelyezéséről, a betegek számára való kórházakról, a betegek ápolásáról és gyógykezeléséről kellően gondoskodjanak.

48. §. A hatóság gondoskodjék a betegek czélszerü szállitásáról oly módon, hogy szállitás közben a beteg hányadékának, ürülékének, köpetének elhintése ki legyen zárva. Kolerás betegeknek nyilvános bérkocsikban való szállitása szigoruan megtiltandó.

49. §. A hatóság tartozik gondoskodni arról, hogy fertőtlenitő anyagok és a legszükségesebb gyógyszerek kellő mennyiségben készen tartassanak a község házánál vagy a községbeli lelkésznél.

---

*) V. ö. 1894. 78.571. sz. B. M. rendelet 15. p. 21. bekezdésével

50. §. A hol hatósági orvos egyáltalában vagy kellő számban nincs, ott a fenforgó szükséghez képest magánorvosok alkalmaztassanak, napidijak élvezete mellett.

E végből a törvényhatóság hivja fel az erre vonatkozó magánorvosokat és a jelentkezőket terjeszsze fel hozzám.

A járványorvost alkalmaztatásának tartama alatt az előre megállapitandó napidijon kivül a fuvardijak megtéritése és szabad lakás illeti meg, hivatása folytán netán bekövetkezett halála esetén pedig hátramaradó családja az 1876. XIV. t.-cz. 87. §-ában biztositott kedvezményre tarthat igényt.

51. §. A betegek ápolására kellő számu ápoló-személyzetet kell felfogadni, melyet az orvos megfelelő kioktatásban részesit. Az otthonában gyógykezelt beteg ápolóját teendőire és önvédekezésére a hatósági orvos oktassa ki és utasitsa őt a népszerü utmutatásban foglalt előirások lelkiismeretes betartására.

52. §. Nagyobb községekben és a járvány nagyobb arányu elterjedése esetén az egészségügyi ntézkedések sikeresebb kivitele és ellenőrzése czéljából a hatósági terület járvány-kerületekbe osztandó és mindegyikbe megfelelő számu egészségügyi közeg rendelendő ki.

53. §. A hol közkutakból meriti a lakosság ivóvizét, ott a járvány tartama alatt állandó felügyelet mellett el kell tiltani azt, hogy a közös vederből igyanak és hogy kiki a maga edényével meritsen a kutból, illetőleg a vödörből vizet, nehogy ez által a kutat befertőzze; utóbbinak meggátlására a kut vödrét kerestes pántal kell ellátni.

Ha kolera idején alapos gyanu merült fel az iránt, hogy valamely kut vize fertőzött és a betegséget terjeszti, a hatóság az ily kutat elzárhatja, ha a megfelelő vizsgálat a kut aggálytalan voltát ki nem mutatja.

Források és környékének tisztasága is különös figyelemmel ellenőrizendő.

A hol a lakosság kénytelen folyók, illetve tavak vizét inni, ott a népet kellőkép arra kell oktatni, hogy az ilyen vizet csak előzetes felforralás és lehütés után igya.

A hol a lakosság valamely okból csak nehezen szerezhet aggálytalan ivóvizet, ott közköltségen naponta kétszer kell az utczákon hordókban végig hordani alkalmas ivóvizet a lakósok rendelkezésére. Ily hordókat naponta forró vizzel ki kell öbliteni.

54. §. Kolera idején el kell állni közkutak tisztitá-

sától, a hol pedig a vizmüvek vannak, ott a nem sürgősen szükséges munkálatokat a szürőtelepen, illetve a gyüjtőkutakban el kell halasztani; elodázhatlan munkálatok esetében pedig a kirendelt munkások egészségi állapota szigoruan ellenőrizendő, nehogy a vizmüvek éppen beteg munkások által inficiáltassanak.

55. §. Kolera idején közkutak körül sem ruhát, sem más tárgyakat mosni nem szabad.

56. §. A patakokban és állóvizekben (kis tavakban, tócsákban) való fürdést kolera idején a hatóság tiltsa be; a folyókban való fürdést is akkor, ha a viz fertőzött voltára alapos gyanu áll fenn.

57. §. A kolera idején a nyilvános árnyékszékek és vizelőhelyek mindig tisztán tartandók, a hatósági orvos rendeletére pedig fertőtlenitendők. Az utczán netalán feltalált ürülék vagy hányadék haladéktalanul valamely erélyes fertőtlenitő folyadékkal leöntendő és eltávolitandó.

Árnyékszékek gödreinek kiüritését kolera-járvány tartama alatt lehetőleg el kell halasztani; ha pedig ez lehetséges nem volna, az esetben szigoruan ügyelni kell arra, hogy a gödör tartalma szállitás előtt erélyesen fertőtlenittessék, szállitás közben pedig el ne szórassék.

58. §. Tulzsufolt és egészségtelennek talált lakások betiltandók, szegény és ügyefogyott egyéneket pedig, ha nem betegek is, élelemmel és lakással kell ellátni.

59. §. Kolera-járvány vagy csak kolera-veszély idején is a hatóságnak megköttőzött szigorusággal kell ellenőriznie a piaczok tisztaságát, az áruba bocsátott élelmi és élvezeti czikkek romlatlan és kifogástalan voltát és különös figyelemmel kell őrködnie a felett, hogy kolerás házakból élelmi czikkek (tej, tejtermékek, gyümölcs, kenyér stb.) a piaczra ne kerüljenek. Elrendelhető, hogy élelmi szerek csak fedett edényekben legyenek nyilvános helyeken (piaczok, vendéglők, kávéházak) tarthatók. E végből az 1876. XIV. t.-cz. 8. §-ában előirt ellenőrzés szigoruan teljesitendő.

60. §. Ha valamely község a kolerától fertőzöttnek nyilvánittatott, az illető község zár alá helyezendő. Ezen elzárolás akként értelmezendő és hajtandó végre, hogy a községből kivezető utakhoz a község határán csendőr állitandó, kinek feladata leendő megakadályozni, hogy bérki ugynevezett ragályfogó tárgyakkal: szennyes fehérnemü, ócska ruha, rongyhulladékok, hus-, zöldség- és gyümölcsnemüekkel

távozhassék, avagy tejet és tejtermékeket elárusitás végett a községből kivigyen. Az ócska ruhaneműekkel való házalást, rongyszedést, hasonló esetben mindig be kell tiltani.[1])

61. §. Minél több emberrel érintkezik valaki kolera idején, annál könnyebben eshetik meg, hogy köztük olyanok is vannak, a kik a kolera csiráival vagy fertőzve vannak, vagy ezeket a csirákat kezeiken, ruháikon hordozzák és ezekkel másokat megfertőznek.

Ez okból kolera idején a lakósok tömeges csoportulásai, feltétlenül nem szükséges gyülekezései, betiltandók.

62. §. A hatóságok kolera idején ügyelni tartoznak, nehogy tanulók, a kik más községek iskoláit látogatják, a járvány csiráit elhurczolják; ez okból a tanulók az iskola látogatásától eltiltandók, ha akár az egyik, akár a másik községben kolera van. Kolera idején az iskolák bezárása is elrendelhető.

63. §. A mennyiben kolera-járvány helyén katonai összpontositás vagy elszállásolás terveztetnék, a hatóság annak elejtése iránt a kellő lépéseket tegye meg.

64. §. Ha a járvány valamely községben nagyobb mértékben elterjedt, a hatóság a heti vagy országos vásárok betiltását is elrendelheti, valamint a kolra idején bucsujárások betiltása iránt is intézkedjék.

A sok helyütt divó ünnep- és vasárnapi tánczmulatságok kolera idején szintén betiltandók.

65. §. A midőn a kolera tovahurczolásának korlátozása érdekében országos vásárok betiltása vagy elhalasztása válik szükségessé, ezt az illetékes hatóságok országszerte a hivatalos lapban való közlés utján is idejekorán közhirré tenni kötelesek.

66. §. A kolera-csirák terjesztésének alkalmas helyei a nyilvános vendáglők, korcsmák, kávéházak, minthogy ott sok ember szokott megfordulni s közöttük kolerával fertőzöttek is lehetnek.

Minden ilyen nyilvános helyek tulajdonosait a hatóság oktassa ki és tegye kötelességökké, hogy az evő- és ivóeszközöket minden használat után alaposan mossák meg, nevezetesen az evőeszközöket forró vizbe téve ártalmatlanokká tegyék, továbbá, hogy kiszolgáltatott élelmi- és élvezeti czik-

*) A szárnyasokat is ki kell tiltani (l. az alábbi 135.922. sz. rend.). (Közegészs. I. kötet.)

kek, nemkülönben az asztalteritők és kendők tisztaságára és tiszta kezelésére a legnagyobb gondot forditsák s hogy vendégeiknek meg nem bizható tisztaságu vizet, jeget vagy nyers ételt (nyers sajátát, gyümölcsöt) ne szolgáltasanak ki. Hasonlóképen különös gondot kell forditani a vendégszobák, főleg pedig az ágynemüek tisztaságára is.

67. §. Tárgyak csókolása által a kolera csirái szájrólszájra tovább vitethetnek, miért is kolera idején a hatóság lehetőleg világositsa fel a népet, hogy oly tárgyat, melyet mások is csókolgatnak, ne csókoljon.

68. §. A hatósági főorvos a kolera-járvány tartama alatt minden kolerán megbetegedésről jegyzéket vezetni és az előirt minta szerint készitett kimutatást minden hét végén (a szombatot beleszámitva) a belügyministerhez felterjeszteni köteles.

Hogy ezen heti kimutatások felterjesztése késedelmet ne szenvedjen, a járvány- és a tiszti-főorvosok orvosi teendőkkel való tulhalmozása esetén a vármegyei törvényhatóságok a tiszti főorvosnak irnokot bocsássanak rendelkezésére.

A járvány lezajlása után beterjesztendő záró-jelentésben az 1893. évi 80.833. számu belügyministeri rendeletben felsorolt kérdéseket különös figyelemre kell méltatni.

69. §. A hatósági főorvosok az általuk elrendelt óvóintézkedések czélszerüségéért, a közigazgatási hatóságok pedig ezen óvintézkedések pontos foganatositásáért felelősek; a járványos betegek gyógykezelése tárgyában müködő valamennyi hatósági orvos ugyszintén a napidij élvezete mellett alkalmazott magánorvosok orvosrendőri tekintetben a hatóságnak, illetőleg a hatósági főorvosnak vannak alárendelve.

VII. FEJEZET.

Teendők a kolerás beteg körül.

70. §. Kolera-veszély idején a hatóság a maga részéről is hasson oda, hogy a gyanus jelenségekkel (hasmenés, hányás) megbetegendő egyéneket ágyba fektessék, sürgősen orvoshoz forduljanak és hogy óvakodjanak a beteg állapotát házi szerek vagy kuruzslók igénybevételével elmérgesiteni vagy a betegséget titokban tartani, illetőleg eltitkolni.

71. §. A ki kolera, vagy kolera-veszély idején hasmenésben vagy hányásban vagy általában a kolerára gyanus tünetek között megbetegszik, azt addig is, a mig az orvos megérkezik, ágyba kell fektetni, melegen letakarni s czélszerü a hasát melegitett ruhával borogatni. Ha a beteg hány,

akkor jeges vagy legalább friss vizet kell vele nyeletni kortyonkint; ha nem hány, akkor meleg teát (orosz-, hárs-, bodzavirák-. fodormenta- vagy borókateát) nyujtunk a betegnek, de különben evésre-ivásra nem kell őt erőltetni.

72. §. A hatósági orvos a kolerás beteget haladék nélkül a kórházba utalja, ha pedig otthon kezelhető, akkor a lakásán elkülöníttteti, a mi alatt legaláb az értendő; hogy a beteg oly helyiségbe fektetendő, a melyben rajta és páolóján kivül senki ne tartózkodjék.

Kolerára gyanus betegeket a kolerás betegekkel ugyanegy helyiségben ápolni sem kórházban, sem magánházakban nem szabad.

73. §. Az orvosnak különös gondját képezze a kolerás betegek ápolóinak kioktatása akár a beteg otthonában, akár a kórházban müködő ápolóról van szó s minthogy a kolera ellen való népszerü utmutatása nemcsak a védekezésre, hanem az ápolásra vonatkozó előirásokat is tartalmazza, a hatósági, illetőleg járvány-orvosok gondoskodni tartoznak róla, hogy minden ápoló ilyen utmutatást kézhez kapjon és az abban foglaltakat megértse.

74. §. Az ápolónak fő gondja az legyen, hogy a betegből származó kolera-csirákat még magában a kórszobában ártalmatlanná tegye és mindent elkövessen, hogy a betegtől ragályozó anyag valami módon kifelé el ne hurczoltassék; továbbá, hogy a saját megóvása végett az előirásokat szigoruan betartsa.

E végből az ápoló a következő előirásokhoz tartsa magát:

1. a beteg szobájában a hányadék (ugyszintén a köpet) és az ürülék felfogása végett egy egy alkalmas edényt tartson; ugy az ürüléket, mint a hányadékot, azonnal az ürités után, legalább ugyanannyi fertőtlenitő folyadékkal (frissen oltott mész, vagy 5 százalékos karbolsav vagy 3 százalékos lysol) össze kell keverni fapálcza segélyével, azután be kell tölteni egy nagyobb közös gyüjtőedénwbe (fazék, dézsa, vödör), melybe előzőleg szintén fertőtlenitő folyadékot öntött.

2. A gyüjtő-edényt csak akkor szabad a beteg szobájából kivinni és az árnyékszékbe önteni, ha az az utolsó ürülék vagy hányadék betöltése után a szobában már két óráág ellott, a mely idő alatt a kolera-csirák már elhaltak.

A kolerás betegnek ily módon fertőtlenitett ürülékét csakis az árnyékszékbe szabad önteni, a hol pedig ilyen nem léteznék, ott e czélra elég mély gödör ástandó félreeső helyen.

Szigoruan tilos ily ürüléket az udvarra, patakba vagy folyóba önteni.

3. A beteg szobájában ezen kivül még egy nagyobb edényt (dézsát, hordót, teknőt) kell tartani félig telve valamely fertőtlenitő folyadékkal (1—2 százalékos karbolsav, lysoformoldat, erős lug, 1—2 százalékos szappanoldatot); ebbe a folyadékba kell beleáztatni minden ruha- és ágyneműt, amit a beteg beszennyezett vagy általában használt; mosás végett a szobából ilyen ruhanemü csak akkor adható ki, ha a folyadékban legalább már két óráig ázott.

4. A beteg által használt eső- és ivóeszközöket csak ugy adhatja ki az ápoló a beteg szobájából, ha egyenesen forró (lobogó) vizbe helyezi és azok abban legalább 5—10 perczig bennmaradnak.

5. A beteg körül esetleg elszóródó ürülék- és hányadékrészeket az ápoló fertőtlenitő folyadékkal bőven leönti és ugyanily folyadékba mártott ruhával gondosan feltörli.

6. Az ápoló feladata a beteg-szobába be nem engedni senkit, a kinek ott feltétlenül megjelennie nem kell; valamint tartozik ügyelni arra, hogy attól háziállatokat (kutyát, macskát), de legyeket is távol tarson és a beteg szobájában lévő edényeket befödve tartsa.

7. Valahányszor az ápoló a beteg szobáját elhagyja, a czipője, illetve lába talpát egy, az ajtó előtt fekvő és fertőtlenitő folyadékkal áztatott ruhába dörzsöli, nehogy a kolera csiráit esetleg kihurczolja; továbbá lehetőleg kerülje a más emberekkel való érintkezést mindaddig, a mig kolerás beteget ápol és teljesen fertőtlenitve nincs.

8. Az ápoló a beteg szobájában, ha csak lehet, valamely alkalmas felső ruhát viseljen, melyet levet és a szoba félreeső helyére tesz, vagy akaszt mindannyiszor, a mikor kimegy.

9. Az ápoló ügyeljen arra, hogy a beteg az ő arczába ne köhögjön vagy tüsszentsen, nemkülönben arra, hogy munkája közben tisztátalan kezeivel arczához és szájához ne nyuljon; a beteg szobájában ne étkezzék és étkezés előtt soha el ne mulassza kezeit szappannal megmosni és fertőtleniteni (karbolsavval vagy sublimáttal) (higanychloriddal).

75. §. Az eljárt hatósági, illetve járvány-orvos ne mulassza el a beteget és annak környezetét figyelmeztetni arra, hogy a kolerából kigyógyult egyén a kolera csiráit még heteken át magában viselheti és elszórt bélsarával embereket fertőzni képes.

Ez okból a kolerából felépültek lehetőleg 10—14 napig

még ne menjenek emberek közé és tartózkodjanak attól, hogy ürülékőket máshová, mint árnyékszékbe ürítsék, környezetük pedig ez alatt velük szemben legyen a kellő óvatossággal.

76. §. Ha az eljárt orvos a beteget gyógyultnak nyilvánitotta, akkor a beteg és az ápoló ruhái, a kórszoba és ennek butorai az ezen szabályrendelet X. fejezetében előirt módon fertőtlenitendők.

Ajánlatos, hogy ugy a meggyógyult beteg, mint az ápoló, mielőtt emberek közé menne, langyos fürdőt vegyen s testének minden részét (haját is) szappannal alaposan megmossa; a kinek fürdője nincs, az szappanos vizzel mossa meg egész testét.

VIII. FEJEZET.

Teendők a kolerás holttest körül.

77. §. A lakosság szigoruan utasitandó arra, hogy minden haláleset azonnal bejelentsen a halottkémnek.

78. §. A halotti szemlét lehetőleg mindig orvos teljesitse, kinek szoros kötelessége, hogy a helyszinén rögtönmegjelenjen és mihelyt a halál kétségtelen jeleit megállapitotta, az eltemetési engedélyt kiszolgáltassa. Ennek megtörténte után a kolerás-hulla azonnal eltemetendő.

79. §. A magánházakban elhalt kolerás vagy kolerára gyanus beteg hullája, ha ott teljesen el nem különithető, rövid idő alatt halottasházba szállitandó; e végből minden községben, legalább deszkából, halottasházat kell felállitani.

80. §. A kolerás holttestet mosás vagy öltöztetés mellőzésével azonnal erélyes fertőtlenitő folyadékkal áztatott ruhába (lepedő, kendők) kell göngyölni és lehetőleg hamar koporsóba helyezni s utóbbi lezárni.

A koporsó deszkái szorosan illeszkedjenek egymáshoz, főleg az alján, melynek belfelületét ajánlatos szurokkal bevonni; a hullából esetleg kiszivárgó nedvek felszivatása végett a koporsó aljába legalább néhány ujjnyi vastag rétegben, fürészport, turfát, kóczot vagy egyéb nedvetszivó anyagot kell szórni, melyet előzőleg valamely erős fertőtlenitő folyadékkal félig benedvesitettek.

81. §. A kolerás holttestnek otthonában vagy a halottasházban való kiterjtése eltiltandó; ugyszintén eltiltandó a gyászoló közönség a házba való lépéstől.

A kolerás halott az előirt módon koporsóba záratván s ez utóbbi valamely ferttőlenitő folyadékkal kivülről lemosatván, minél előbb a temető halottasházába szállitandó és le-

hetőleg rövid időn belül eltemetendő. A gyászoló kiséretet lehetőség szerint gyériteni kell.

82. §. A szabályszerüen koporsóba zárt kolerás hullákat kocsin (nem pedig emberektől vive) kell a temetőbe, illetve a hullaházba szállitani. Gyermekhullákat is csak kocsin szabad szállitani, nem pedig ölben vinni.

Az a sok helyt divó szokás, hogy a gyászoló felek a koporsóra borulva siratják az elhaltat, feltétlenül eltiltandó, valamint az is, hogy a hullaszállitó kocsira a gyászoló felek is felüljenek.

83. §. A kolerás hullát szemlére kitenni, templom elé vagy templomba vinni tilos.

84. §. Kolera idején a halott-virrasztásokat és halotti torokat szigoruan el kell tiltani.

85. §. A kik a kolerás hulla koporsóba zárásában résztvettek, azok kövessék a betegápoló számára előirt és az orvos által elrendelt óvintézkedéseket és fertőtlenitő eljárásokat, hogy megóvják magukat a betegségtől és a kolera csiráit el ne hurczolják másfelé.

IX. FEJEZET.

A fertőtlenitésről (desinfectióról.)

86. §. A kolera ellen való küzdelemnek leghatósosabb eszköze a kolera-csiráknak elölése.

A kolera-csirák elölése czéljából sterilizálásnak vagy fertőtlenitésnek vetendők alá kolera idején a következők:

1. minden élelmi czikk, a mely piaczról, illetve egyáltalában a házon kivül szereztetik be;

2. a kezek, főleg étkezés előtt és főleg betegápolókra nézve;

3. a kolerás beteg ürüléke, hányadéka, köpete;

4. minden ruhadarab, a mely a beteggel és ápolójával érintkezett;

5. minden eszköz, főleg evőeszköz, melyet kolerás beteg használt;

6. a kolerás beteg ágya, szobája és ennek butorai;

7. minden egyéb tárgy, a mely gyanus arra, hogy valamiképpen kolera-csirákkal érintkezésbe juthatott;

8. minden ürülék vagy hányadék, a mely utcán vagy nyilvános helyeken találtatik, vagy a melyet kolerásnak felismert ember előzőleg netalán a ház körül, de nem az árnyékszékbe üritett;

9. esetleg árnyékszék, a melyet kolerás beteg használt, ha az orvos elrendeli;

10. a folyókák, a melyekben csatornázatlan községekben a mosó- és szennyviz és udvarokból az utczára folyik;

11. betegek, holttestek és fertőzött ruhanemüek szállitására használt kocsik, koporsók, illetve ládák.

87. §. A kolera-csirák elölése történhetik különböző módokon, nevezetesen vagy nagyobb foku meleg, vagy pedig csira-ölő, u. n. fertőtlenitő (desinficiáló) szerek által.

88. §. A forró lobogó vizben, nemkülönben a forró vizből felszálló és fedett (lazán elzárt) edényben foglalt gőzben a kolera csirái 10—15 percz alatt biztosan elpusztulnak.

Magasabb hőfoku száraz levegőben, aminő a takaréktüzhelyek sütőjében szokott lenni, a kolera-csirák hasonlóképpen 10—15 percz alatt elahalnak.

E szerint minden tápszer, a mely a kolera csiráival szennyezve volt, felforralás, főzés vagy sütés által feltétlenül veszélytelenné válik.

Forró vizben vagy gőzben, illetve kifőzés által mindazon tárgyakat és anyagokat ártalmatlanná lehet tenni, a melyeknek a viz köztudomás szerint nem árt; ilyenek a különféle fehérruhanemüek s általában a pamutkelmék, edények, evőeszközök.

Száraz melegben (sütőben) történő csira-elölés (sterilizálás) alkalmával ügyelni kell arra, hogy a tárgyak a sütő forró falaival közvetlenül ne érintkezzenek; ennek elkerülésére a sütő fenekére téglát vagy tető-cserepet helyezünk és oldalaira is cserepet támasztunk, a sterilizálandó tárgyakat pedig értéktelen ruhadarabokba vagy papirba göngyölten teszszük a sütőbe. A sütő tulforró ne legyen, a mit abból itélhetni meg, hogy fehér papirnak abban 10—15 percz alatt erősen megsárgulnia nem szabad.

Száraz melegben sterilizálható minden fémből, üvegből, agyagból, porczellánból való tárgy.

89. §. A kolerás beteg ürülékének, hányadékának és köpetének fertőtlenitésére a következő oldatok alkalmasak:

1. Frissen oltott mész, a mely mindenkor frissen, azaz a használat napján akként készitendő, hogy 1 kg. égetett mészre 1 liter vizet öntünk, miután pedig a mész a vizet magába szivta és szétesett, még ovábbi 3 liter vizet öntünk hozzá folytonos keverés közben, a mig végre a keverék tejszerü folyadékká feloldódott.

2. 5 százalékos karbolsavoldat (50 gramm karbolsav 1 liter vizre).

3. 2 százalékos lysololdat (20 gramm lysol 1 liter vizre).

90. §. A beteg által használt ágy- és fehérnemüek, valamint a betegápoló ruháinak és a törlőruháknak fertőtlenitésére alkalmazhatók a következő oldatok egyike:

1. 1—2 százalékos szappanoldat (50 liter meleg vizben 1 kg. felapritott ruhamosó szappant kell oldani);

2. fahamuból késziteti erős lug (a mely ugy késztendő, hogy fél kg. fahamura egy liter viz jusson);

3. 1.5—2.0 százalékos lug, mosószódával készitve (egy-egy liter vizre 15—20 gramm szódát számitani);

4. 0.1 százalékos frissen készült szublimátoloat (1 gramm szublimátot, azaz higanychloridot 10—15 gramm alkoholban fel kell oldani és 1 liter desitllált vagy eső-, hó- vagy folyóvizbe önteni);

5. 1 százalékos karbolsav , vagy lysoform- vagy fél százalékos lysololdat.

91. §. A kezek fertőtlenitésére szappannal való alapos mosás után alkalmazható:

1. 0.1 százalékos szublimát-oldat;

2. 1.—2 százalékos karbolsav-, lysol- vagy lysoformoldat;

3. szükség esetén eczet.

92. § A kolerás beteg szobájának és butorainak fertőtlenitése a következőképpen történjék:

1. Meszelt falakat frissen oltott mészszel ujra kell meszelni. Festett falak legalább két méternyi magasságig valamely erélyes fertőtlenitő szerrel (1—2 százalékos karbol- vagy 0.1 százalékos szublimát-oldattal, vagy forró luggal) benedvesitendők, a helyiség pedig bőven szellőztetendő.

2. A padlót, ha agyagos, frissen oltott mészszel be kell meszelni, ha pedig deszkából való, akkor valamely erélyes fertőtlenitő oldattal (forró luggal, forró szappanos vizzel, vagy 0.1 százalékos szublimát-oldattal) surolni kell.

3. A butorok, ablakok, ablak- és ajtófélfák, ha nyers fából valók, ugy surolhatók, mint a padló; ha ellenben mázolva vagy fényezve vannak, akkor minden részletük valamely szintelen és a mázat meg nem támadó fertőtlenitő folyadékba mártott és kicsavart ruhával alaposan megtörlendők. E czélra alkalmas 0.1 százalékos szublimát, 2—3 százalékos karbolsav-, 1—2 százalékos lysol- vagy lysoform-oldat.

93. §. Szennyvizek folyókáinak, trágyadomb körül levő mocsoknak fertőtlenitésére legalkalmasabb a frissen oltott mész.

94. §. A felsorolt fertőtlenitő szereken kivül még igen

számos szer van forgalomban és használatban; az eljáró orvos ezekből is rendelhet saját belátása szerint; kivánatos azonban, hogy az általánosan hatékonynak elismert és a mellett lehetőleg kisebb áru vagy házilag elkészithető szereket rendelje.

95. §. A szintelen fertőtlenitő szerek oldatait jelző felirással kell ellátni, azonfelül kissé megfesteni (kékitővel, szines vagy fekete tintával), nehogy valaki italnak tartsa azokat.

Az orvos minden egyes alkalommal oktassa ki a beteg környezetét arra, hogy minden fertőtlenitő szer kisebb-nagyobb mérvben méreg, amelylyel óvatosan kell bánni és amelytől főleg a gyermekeket óvni kell.

96. §. A mely tárgyakat nem lehet sem nagy melegben, sem fertőtlenitő folyadékokban kezelni, azokat valamely szintelen fertőtlenitő oldatba (0.1 százalékos sublimát-, 1—2 százalékos karbolsav-oldatba) mártott ruhával egész felületükön alaposan le kell dörzsölni és néhány napon át kitenni a nap sugarainak, a melyek jelentékeny csira-ölő hatást fejtenek ki. Ilyen módon kezelhetők kárpitozott butorok, posztó- és prémes-ruhák, matraczok.

97. §. Értéktelen vagy csekély értékü tárgyakat és anyagokat a kolera-csirák elpusztitása végett el is lehet égetni, mint például szalmazsákot a tartalmával együtt, ócska faedényeket, ócska ruhanemüeket, rongyokat.

98. §. Kivánatos, hogy a fertőtlenitést oly háöakban, a hol kolerás beteg felgyógyult vagy meghalt, a hatóság a saját megbizottjával végeztesse; de szükséges, hogy ezek a ferttőlenitést legalább vezessék és ellenőrizzék.

99. §. A mennyiben valamely községnek van központi nyilvános fertőtlenitő intézete vagy készüléke és az eljáró orvos ennek alkalmazását rendeli el a házi fertőtlenités helyett, az esetben a fertőtlenitendő tárgyak csak ugy szállithatók, ha fertőtlenitő folyadékba áztatott ruhába vannak kötve és a hatóság által e czélra kirendelt ládás kocsiban szállittatnak a fertőtlenités helyére; a visszaszállitás fertőtlenités után már tiszta ládában történjék, ügyelettel arra, hogy a fertőtlenités után a tárgyak fertőzött kezekkel vagy tárgyakkal ne érintkezzenek.

Népszerü utmutatás a kolera elleni védekezésre.

I. Miből gyanithatja az ember, hogy valaki kolerában megbetegedett? Ha valamely vidéken fellépett a kolera, akkor minden olyan meg-

betegedést, mely hasmenéssel vagy hasmenéssel és hányással jár, a kolerára gyanusnak kell tartani és rögtön orvoshoz kell fordulni. Amig az orvos érkezik, a beteg feküdjék ágyba és ne egyék.

II. Mi okozza a kolerát? A kolerát puszta szemmel nem, hanem csak igen erős. nagyitó üveggel látható és igen szapora élő lények (ugynevezett bakteriumok) okozzák, amelyek a kolerás betegek bélürülékeiben és hányadékában rengeteg mennyiségben vannak jelen. Ezek a kolera csirái.

III. Hogy kapja meg az ember a kolerát? Minden anyag vagy tárgy, amely kolerás betegek bélürülékeinek vagy hányadékának, akár szabad szemmel látható, akár láthatatlan kicsiny részével be van szenynyezve, az kolerával fertőzött és az a kolerát terjesztheti.

Ha a fertőzött tárgyról vagy anyagról a kolera csirái egészséges ember szájába s innen a gyomrába és beleibe jutnak, ilyen ember megkaphatja a kolerát.

IV. Kolera idején különösen milyen tárgyak és anyagok lehetnek fertőzve a kolera csiráival? Kolera idején fertőzésre gyanus elsősorban minden ágy- és ruhanemü, amely kolerás beteggel érintkezett s minden olyan anyag, főleg élelmiszerek, amelyek oly házból származnak, amelyben kolerás beteg van vagy volt; gyanus továbbá minden olyan anyag vagy tárgy, amely nyilvános helyeken sok ember kezén szokott megfordulni, amely kolerás házakból származó emberek fertőzött kezeivel érintkezett, vagy amely egyenesen az utcza földjével be van szennyezve. Ilyenek a piaczi élelmi czikkek főleg a gyümölcs, zöldség, piszkos papir_ pénz, szódovizes üveg stb., továbbá minden, amiről nem tudni, hogy honnan származik.

Fertőzésre gyanus kolera idején a patakok, folyók, tavak, pocsolyák vize.

V. Hogyan óvjuk magunkat és házunk népét a kolera ellen? Bármennyire van is fertőzve valamely anyag vagy tárgy, nem nehéz azt ártalmatlanná tenni, mivel a kolera csiráit aránylag könnyen el lehet ölni; igy pld. felforralás, főzés, sütés által a fertőzött élelmiszereket biztosan ártalmatlanná lehet tenni.

A mindenben való tisztaságot és mértékletes életmódot, mely az egészség szempontjából mindig hasznos és kivánatos, főleg kolera idején, tőlünk telhetőleg követni kell. Ha gyomrunkat mértéktelen evés-ivással elrontjuk, a kolerát könnyebben kaphatjuk meg.

Aki ivóvizét közkutból vagy folyóból kénytelen hozni, az nagy fazékban forralja fel ezt a vizet, azután engedje kihülni és ilyen vizet tartson állandóan (födött edényben) készen ivásra. Aki akarja, az ilyen vizet kevés borral, vagy néhány csepp eczettel, vagy czitromlével izletesebbé teheti.

A közös fürdőhelyeket, főleg ha azok állóvizek vagy tócsák k.olera idején kerüljük.

A házon kivül főleg pedig a piaczon vett élelmiszereket (tej, tejfel, vaj, gyümölcs, zöldség) nyersen ne együk, hanem megfelelő módon (forralással, főzéssel, sütéssel) tegyük ártalmatlanná az esetleg rajtuk levő koleracsirákat. A házon kivül vett süteményféléket, mint kenyeret, zsemlyét vagy hasonlókat, akként tehetjük ártalmatlanná, hogy 10—15 perczre a forró sütőbe tesszük, mert ezáltal a felületéhez netán tapadó koleracsirák elpusztulnak. Ellenben a kertünkben termett gyümölcsöt, zöldséget, a magunk háztartásából származó tejet, vajat, veszélytelennek tekinthetjük; de nem szabad elfelejtenünk, hogy az ilyen saját termelésü élelmiczikkeket is megfertőzheti az olyan viz, amely fertőzött közkutból vagy folyóból származik.

Minden étkezés előtt szappannal mossuk meg kezeinket, hogy a napi munkánk közben emberekkel és tárgyakkal való érintkezés folytán talán reájuk tapadt koleracsiráktól megtisztitsuk és a fertőző anyagot az ételekkel a szánkba ne vigyük.

Szeszes italokkal ne éljünk, de ha valaki annyira megszokta a szeszes italt, hogy azt nem tudja nélkülözni, akkor igyék inkább bort, mint sört, de azt is nagyon mértékletesen s a pálinkától tartózkodjék. A szeszes italok mértéktelen élvezete nagyon csökkenti a szervezet ellenállóképességét. Kolera idején mindig hétfőn — a vasárnapi korcsmázás után — legtöbb az uj kolera-megbetegedés. Óvakodjunk oly italoktól, amelyeket utczákon, piaczokon, vásárokon frissitőül árulnak és szájról-szájra poharakban nyujtanak a járó-kelőknek.

Kerüljük kolera idején az emberekkel való szükségtelen össze_

jöveteleket és gyülekezéseket, mert minél több emberrel érintkezünk, annál könnyebben eshetik meg, hogy köztük beteg is van. De kerüljük főleg azt a házat és annak népét, ahol kolerás beteg van. Éppen ezért kerülni kell a korcsmázást is, de mér azért is, mert ott szájról-szájra járó poharak, palaczkok, evőeszközök is terjeszthetik a kolerát.

Ne csókoljunk kolera idején olyan tárgyat, melyet más is csókol, mert ilyen módon beteg ember szájából a kolera csirái egyenesen egészséges ember szájába juthatnak.

Ne menjünk kolera idején halotti torra, vagy halotti virrasztásra, mert onnan észrevétlenül elhurczolhatjuk a kolera csiráit.

A felsorolt előirásokat gyermekeinkkel és cselédeinkkel is tartassuk meg és legyen rá gondunk, hogy őket kioktassuk mindarra, ami ebben az utasitásban mondva van.

A legszegényebb ember is gondoskodjék róla, hogy kolera idején árnyékszék gyanánt egy külön gödröt használjanak, ha eddig még nem lett volna és hogy ennek a gödörnek födele legyen; háznépét pedig szigoruan szoritsa rá, hogy ürülékét csak ebbe a gödörbe rakja le. A lakás körül elszórt és kellőleg le nem takart kolerás ürülék ugy a háznépre, mint a szomszédságra nagy veszedelmet jelent, mert a benne kotorászó szárnyasok, ebek, vagy más állatok a kolera csiráit könnyen szétviszik és terjesztik.

VI. Mit tegyünk, ha kolerás beteg van a házunkban? A beteget az egészséges lakóktól minden áron különitsük el, azaz a beteget oly szobában, oly helyiségben hagyjuk, ahova ápolóján és orvosán kivül senki be nem menjen; az ilyen helyiségből a felesleges butorokat és tárgyakat czélszerü kivinni, feltéve hogy a beteggel még nem érintkeztek és a fertőzéstől még mentesek. Ha házunkban a beteget nem különithetjük el és nem ápolhatjuk ugy, amint kell, akkor vitessük el őt a kórházba, mert ez a betegre nézve is a legjobb.

Mihelyt kolerás vagy kolerára gyanus beteg van a háznál, első gondunk az legyen, hogy alkalmas fertőtlenitő (a csirákat elölő) szert készitsünk vagy szerezzünk be, mert ezzel kell majd ártalmatlanná tenni a beteg hányadékát és ürülékét, nemkülönben a beteg fertőzött ruha- és ágynemüjét; ilyen ertőtlenitővel kell az ápolónak kezeit mosnia, miután a beteggel vagy a fertőző anyaggal érintkezett, főleg pedig minden étkezés előtt.

Ily fertőtlenitő anyagokat házilag is készithetünk magunknak.

A hamuból vagy a mosó-szódából a szokásos módon készült erős és forró lug, ágy- és fehérnemüek fertőtlenitésére szolgálhat; ugyanerre a czélra használható szappanos viz is, amelyet ugy készitünk, hogy egy kiló mosószappant 50 liter meleg vizben feloldunk. Az ürüélék és hányadék fertőtlenitésére frissen oltott mész alkalmas, melyet ugy készitünk, hogy egy kiló égetett mészre egy liter vizet öntünk s ha mész ezt magába szivta és szétesik, akkor még három liter vizzel összekeverjük. Ilyen oltott meszet mindennap frissen kell késziteni. A kezek fertőtlenitésére szappannal való mosás után erős eczet is alkalmazható.

Aki a fertőtlenitő szereket házilag elkésziteni nem tudja vagy nem akarja, az az orvos rendelésére mindennemü fertőtlenitésre karbolsavat használhat és szerezzen be néhány liter 5 százalékos oldatot. Kézmosásra ezt az oldatot ugy használjuk, amint van, vagy legfeljebb ugyanannyi vizzel keverjük.

A fertőzött fehérnemüek beáztatására az 5 százalékos karbolsavból 1 százalékost készitünk akkép, hogy 2 liter 5 százalékos oldatot 8 liter vizzel keverünk.

A felsorolt szereken kivül még nagyon sok fertőtlenitő szer létezik, amelyeket használni lehet, ha orvos rendeli és ugy, amint az orvos rendeli.

Minden fertőtlenitő szer kisebb-nagyobb méreg és ezért mindig ügyeljünk arra, nehogy azt valaki, különösen gyermek, italnak tekintse.

VII. Mihez tartsa magát a kolerás beteg ápolója? A kolerás beteg ápolójának fő gondja a beteg ápolásán és a saját megóvásán kivül az legyen, hogy minden koleracsirát még a beteg szobájában elpusztitson és élő csirát onnan ki ne hurczoljon. Hogy ezt elérjük a következőképpen járunk el:

Tartsunk a beteg szobájában az ürülék és a hányadék számára külön egy-egy edényt; ugy az ürülékhez, mint a hányadékhoz mindig azonnal hozzá öntsünk legalább is ugyanannyi frissen oltott meszet vagy

5 százalékos karbolsavat és fadarabbal alaposan összekavarjuk; a keverés után pedig mind a két edényt egy közös nagyobb edénybe üritjük. Ennek a gyüjtő edénynek a tartalmát csak akkor öntheljük az árnyékszékbe, ha a hányadék vagy ürülék utolsó betöltése után legalább már két óra telt el, nehogy még élő csirákat vigyünk ki a beteg szobájából. Tartsunk ezen kivül a beteg szobájában egy nagyobb dézsát hordót vagy teknőt, amelyet félig luggal, szappanos vizzel vagy egy százalékos karbolsavval töltünk meg és ebbe tegyük be a beteg által beszennyezett ágy- és fehérnemüket. Ha a szennyezett fehérnemü ilyen folyadékban 2—3 óráig ázott, akkor kicsavarható; a szobából kiadható és baj nélkül a szokott módon kimosható.

Az ápoló ügyeljen arra, hogy a beteg ürülése és hányása alkalmával, valamint az ürülék és hányadék mészszel való összekeverése és átöntése közben a ragályozó anyag szét ne frecscsenjen, ha pedig abból valami mégis a padlóra vagy butorra kerül, akkor azt fertőtlenitőbe (eczetbe, karbolba) mártott ruhával törölje le, a törlő ruhát pedig a fertőtlenitő folyadékba tegye.

A beteg által használt evő- és ivóeszközöket csak ugy szabad a szobából kiadni és csak akkor használhatja más ember, ha maga az ápoló egy fazék forró lobogó vizbe teszi és azok legalább egy negyed óráig benne maradtak.

A beteg szobájába kutyának, macskának ne legyen ki- bejárása, valamint a legyeket is lehetőleg távol tartsuk és a szobában levő minden edényt befödjünk.

Az ápoló ügyeljen arra, hogy a beteg az arczába ne köhögjön vagy trüsszentsen, mert igy a kolera csiráit tartalmazó nyálka juthatna a szájába. Ezért az ápoló napjában többször öblitse ki eczetes vizzel a száját és mosatlan ujjaival ne érjen a szájához.

Az ápoló a beteg szobájában ne étkezzék, amikor pedig kimegy, ne mulaszsza el felső ruháit még a betegszobának egy félreeső sarkába felakasztani, azután kezeit szappannal mossa meg és fertőtlenitse. A betegszoba ajtaja előtt fertőtlenitő folyadékkal áztatott rongy feküdjön állandóan s ebbe dörzsölje az ápoló a lába, illetve czipője talpát, nehogy a kolera csiráit a talpával terjessze a házban. Ha pedig a szobába visszatér, az ápolói felső ruhát ismét magára vegye.

Aki az ápolót szolgálatában felváltja, az szintén szigoruan tartsa magát az itt elmondott szabályokhoz.

Ha a beteg veszélyen tul van és gyógyulásnak indul a javulástól számitott két héten keresztül az ürüléket épugy kell még fertőtleniteni és az ápolónak ugyanugy kell még óvakodni, mint annak előtte. Ha az orvos másként rendeli, akkor ahhoz tartsuk magunkat.

Ha a beteg meggyógyult, akkor ugy ő, mint ápolója langyos szappanos vizzel megmossa egész testét (haját is) vagy pedig szappanos vizben megfürdik; azután tiszta ruhát öltve, emberek közé mehet.

Ha a beteg meghalt, ki ne vigyük a szobából, reá ne boruljunk, idegent, gyermeket be ne bocsássunk hozzá ne mossuk és ne öltöztessük, hanem az orvos rendelése szerint zárjuk koporsóba.

VIII. Mi történjék a szobával, miután a beteg meggyógyult vagy meghalt? Minden ruhanemüt és ágynemüt, ami a betegen és ápolón volt, vagy vele érintkezett, azt a lugban vagy szappanos vizben áztatjuk legalább egy fél napig; azután kivihetjük a szobából és moshatjuk.

A szalmazsák vásznál luggal vagy szappanos vizzel benedvesitjük és néhány óra mulva kivisszük a szalmát félreeső helyen elégetjük, a vásznat lugban kifőzzük.

Az olyan ágynemüt vagy ruhanemüt, amelyet fertőtlenitő folyadékban áztatni nem lehet, mint amilyen a posztóruha, a szőrrel tömött matracz, a tollas vánkos és dunna vagy a paplan, azt erős eczetbe vagy az orvos által rendelt más fertőtlenitő folyadékba mártott ruhával minden részében jól dörzsöljük meg és lehetőleg néhány napig tegyük ki a nap sugarainak.

A szobában levő butordarabok külsejét, ugyszintén az ablakok és ajtók minden részét 5 százalékos karbolsavval vagy az orvostól rendelt más fertőtlenitővel nedvesitett ruhával le kell dörzsölni. A nem festett butorok forró luggal vagy szappanos vizzel is moshatók.

A betegség alatt használt összes edényeket csak azután adhatjuk ki a szobából, ha már néhány óráig lugos vagy szappanos folyadékban feküdtek és azokat benne lemostuk.

A szoba falait frissen meszeljük.

A padlót forró luggal mossuk; ha földes, akkor bemeszeléssel is lehet fertőtleniteni.

Ha ezt mind megtettük, akkor az ilyen szobától már nem kell félnünk; de ha lehet, hagyjuk néhány napig lakatlanul és szellőztessük

Épen igy kell eljárnunk a betegszobával akkor is, ha a beteget a kórházba vitték.

A koleraautasitás kiegészitése. Az ázsiai kolera elleni védekezés tárgyában 1894. évi 78.571. szám alatt kiadott itteni körrendelet (l. a Közegészségügyi I. kötetben), valamint az ázsiai kolera tárgyában 1907. évi 111.000. szám alatt a törvényhatóságoknak szétküldött és a hatóságok részére szóló utasitás (l. e füzetben fentebb) kiegészitéséül a következőket rendelem:

A védekezés sikeres eszközölhetése végett különösen szigoru kötelességévé teszem Czimednek, hogy gondoskodjék arról, hogy a szóban forgó Utasitás 31. §-a (a hatóságoknak a kolera felől egymás értesitése) a legpontosabban betartassék, valamint hogy az e §-ban jelzett értesitési (közlési) kötelezettség a védekezés szempontjából hatályos, illetve eredményes lehessen, felhivom a Czimet, hogy utasitása a piaczi rendészetet kezelő elsőfoku rendőrhatóságot hogy az utasitás 60. §-ában adott jogalapon az ott megjelölt és általam ezennel a szárnyasokra is kiterjesztett élelmiczikkeknek fertőzött területekről való kitiltását tényleg is vegyék foganatba.

Minthogy a kolera elterjedésének leginkább az vethet gátat, ha annak valamely községben észlelt első esete idején, kellő időben felfedeztetett és az eset localizására és további terjedésének megakadályozására a hatóság a szükséges intézkedéseket azonnal megteszi, intézkedjék az iránt, hogy a családfők, munka-, lakásadók, orvosok stb., egyszóval mindazok, akik a koleraautasitás 28. §-a értelmében koleragyanus megbetegedéseknek a hatóságnál való bejelentésére kötelezve vannak, a házukban, üzletükben stb. előforduló koleragyanus megbetegedést azonnal jelentsék be s mindazokat, akik ezt tenni elmulasztották, a legszigorubban vonja felelősségre.

Ha a kolera valamely községben minden óvóintézkedés daczára tovább terjedne, a hatóságoknak ujból is tegye szigoru kötelességévé, hogy az illető község (város) az elől hivatkozott körrendelet 19 .pontja értelmében azonnal zár alá vétessék.

Mivel továbbá a kolera széthurczolásának csak ugy lehet hatékonyan gátat vetni, ha kolera idején az embereknek a vásárokon, bucsukon stb. való összejövetele meggátoltatik, felhivom, hogy a koleraautasitás 64. §-a értelmében kolerával fertőzött községben (városban) mindennemü vásárok, bucsuk, különösen vasárnapi (ünnepi) tánczmulatságok, népgyülések stb. az erre iletékes hatóság által feltétlenül mindig betiltassanak, vagy azok betiltása esetről-esetre jóelőre kérelmeztessék.

Különösen kötelességévé teszem Czimednek, hogy a kolera továbbterjedésének megelőzése czéljából a piaczi és vásárrendeszet a közegészségügy szempontjából a legszigorubban ellenőriztesse és tegye kötelességévé az eljáró hatóságoknak, hogy a koleraautasitás 9. és 59 §-aiban felsorolt élelmi stb. czikkek tekintetében minden egészségügyi szempontból észlelhető legcsekélyebb mulasztást a legszigorubban megtorolják s az illetők esetleg már az iparhatóságok részéről is felelősségre vonassanak, illetve büntettessenek. Felhivom továbbá Czimedet, hogy az eljáró hatóságoknak hagyja meg, hogy a köztisztaság minden vonalon a legszigorubban ellenőriztessék és ennek minden legcsekélyebb megsértése azonnal és a legszigorubban megtoroltassék.

A kolera széthurczolásának meggátlása czéljából kötelességévé teszem Czimednek, hogy a joghatósága alatt álló területen, különösen pedig a városokban a tömeglakások stb. tisztántartására, a háziszemét kihordására mindenütt a legnagyobb gond forditassék s ezt gyakori vizsgálatokkal is szigoruan ellenőriztesse.

Ha valamely községben a kolera fellépett s erről a szomszéd törvényhatóság utján a fennálló szabályok értelmében értesül, utasitsa a Czim a hatóságokat arra, hogy a tanulóifjuság egészsége érdekében az iskolák bezáratása iránt haladéktalanul intézkedjenek.

Nem kevésbbé fontosak lévén a kolerabeteg vagy kolerában elhalt beteg környezetére vonatkozó egészségügyi intézkedések is, felhivom, hogy gondoskodjék a koleraautasitás hét fejezetében foglalt rendelkezések legpontosabb betartásáról.

Ügyeljen fel e végből különösen arra, hogy minden községben gondoskodás történjék arról, hogy a fertőtlenités mikénti eszközlésére legalább egy egyén, jobb községben többen is, e czélra jóeleve felfogadtassanak és annak módjára a hatósági orvos által haladék néldül kioktattassanak.

Felhivom Czimedet arra is, ha szükségét látja, hogy járványorvosokról és jóeleve gondoskodjék és azok felfogadását nekem is jelentse be.

A Közegészségügyi I. kötet 582. lapján a 72.462/92. sz. rendelet, mint hatályát vesztett törlendő s helyébe beillesztendő:

1911. ápril 27. 62.647. B. M sz rend. a kolera behurczolásának meggátlása czéljából a határállomásokon teljesitendő orvosi vizsgálatról.

A kolera, amely az 1910. évben nemcsak Oroszországban pusztitott, hanem más európai államokban is több-kevesebb áldozatot követelt, megszünt ugyan a télen, de mivel ujabb behurczolásának lehetőségével számot kell vetni, az ennek meggátlására szolgáló óvóintézmények és rendszabályok kiterjedtebben és szervezettebben való alkalmazását, nevezetesen a fertőzött helyekről érkező személyek és holmijuk orvosi vizsgálatának a határszéleken való rendszeres, gondos foganatositását tartom szükségesnek.

E vizsgálatnak mi módon való végrehajtására a kereskedelemügyi miniszter urral egyetértőleg az 1892. évi 72.462. B. M. számu rendelet hatályon kivül helyezése mellett a ./. alatt idezárt utasitást adom ki.

Felhivom (a Czimet), hogy az orvosi vizsgálat czéljaira helyiségekről, berendezésekről, felszerelésükről és az orvosi vizsgálóállomáson teljesitendő szolgálat ellátásáról gondoskodjék, illetőleg mindezek iránt tegyen ide javaslatot.

Minthogy továbbá a kolera veszedelmének (a Czim) törvényhatósági területéhez való közeledése esetén a kolerafertőzte helyekről közutakon, hegyi átjárókon és egyéb közlekedő utakon át törvényhatósága területére érkező személyek és holmijuk szintén orvosi vizsgálat és fertőtlenités alá esnek: felhivom (a Czimet) arra is, hogy ilyen állomások kijelölése, az állomás rendeltetésére szükséges helyiségek biztositása, szükség esetén uj helyiségek létesitése, felszerelése és a szolgálat szervezése iránt intézkedjék ugy, hogy fenyegető veszedelem esetén az egészségügyi állomás hamarosan müködésbe legyen helyezhető.

Melléklet a m. kir. belügyminiszter 1911. évi 62.647. számu rendeletéhez.

Utasitás a határállomásokon teljesitendő orvosi vizsgálat tárgyában.

1. A kolera behurczolásának meggátlása végett a fertőzött területről érkező utasok podgyászukkal együtt az országhatáron orvosi vizsgálat alá veendők és pedig a következő vasuti állomásokon:

Dévényujfalu (Pozsony vármegye), Kutti (Nyitra vármegye), Csacza (Trencsén vármegye), Szuchahora (Árva vármegye), Orló (Sáros vármegye), Mezőlaborcz (Zemplén vármegye), Hajasd (Ung vármegye), Volócz (Bereg vármegye), Körösmező (Máramaros vármegye), Gyimes (Csik vármegye), Predeál, Verestorony (Szeben vármegye), Ujvidék sz. kir. város, Ujgombos (Bács-Bodrog vármegye), Dárda (Baranya vármegye), Barcs (Somogy vármegye), Gyékényes (Somogy vármegye), Csáktornya (Zala vármegye), Gyanafalva (Vas vármegye), Lajtaszentmiklós (Sopron vármegye), Bruck-Királyhida (Moson vármegye) és Fiume.

Más vizsgáló állomások a kolera veszedelmének az országhatárhoz való közeledése továbbá helyi stb. viszonyok folytán beálló szükség szerint létesittetnek.

2. A felsorolt vizsgáló állomások ellátattnak:

a) orvossal, ájolóval, fertőtlenitővel;

b) helyiségekkel, amelyekben az orvosi vizsgálat, a gyanus betegek elkülönitetten való megfigyelése, kolerás betegeknek elkülönitett elhelyezése és ápolása, továbbá a személyi és tárgyi fertőtlenités foganatositható legyen;

c) betegszállitó eszközökkel;

d) fertőtlenitő készülékkel és szerekkel.

Az igy felmerülő költségek az 1898 : XXI. t.-cz. 9. §. d) pontja értelmében az államkincstár terhére esnek.

Szükség esetén a vizsgáló állomásra a közigazgatási teendők ellátása végett mint ha árállomási biztos egy közigazgatási tisztviselő, a kellő rend és fegyelem fenntartására pedig kellő számu csendőrség, vagy rendőrség rendelendő ki.

A vizsgáló állomási szolgálattal megbizottak eljárásának ellenőrzése a törvényhatósági tiszti főorvos és az illető járási főszolgabiró feladata.

3. Intézkedések teendők arra nézve, hogy a vonatkisérő személyzet a fertőzött területről érkező utasok egészségi állopotát figyelemmel kisérje, ezeket az utasokat és egyben ezekre vonatkozó esetleges tapasztalatait a vizsgáló állomáson a hatósági közegnek bejelentse.

4. Az utasok vizsgálata általánosságban a következő módon történik:

A vonat megállása után a vasuti személyzet közremüködése mellett közbiztonsági közegek gondoskodnak arról, hogy az utasok orvosi vizsgálat előtt a vonatról, illetőleg ennek orvosi vizsgálat alá eső részéből ki ne szállhassanak. Intézkedés teendő egyszersmind az iránt, hogy az utasok erre még az állomásra való megérkezés előtt a vonatkisérő személyzet részéről előre figyelmeztessenek.

A vizsgálat teljesitésére kirendelt orvos legelőbb a vonattal érkezett vonatkisérő személyzetet kérdezi ki, vajjon utazás közben nem vett-e észre valamely utason kolerára gyanus jeleket (rosszullétet, hányáást hasmenést stb.-t.)

Ha ilyen gyanus beteget jelentenek, azt az orvos tüzetesen megvizsgálja és a gyanu beigazolódása esetén a beteg leszállitását és a vizsgáló állomáson való elkülönitését foganatosittatja.

A beteg hozzátartozói, ugyszintén mindazok, akik a beteggel érintkeztek, más utasokkal csak azután érintkezhehetnek, miután alaposan fertőtlenitve lettek. Továbbutazásukról, illetve érkezésükről az illetékes hatóság és a községi elöljáróság táviratban ér esitendő.

A kocsi, amelyről a kolerás, illetve kolerára gyanus utast leszállitották, lekapcsolandó és szabály szerint fertőtlenitendő.

Ha nem jelentenek gyanus megbetegedést, az orvos a fertőzött helyről érkező utasokra, majd a többiekre terjeszti ki a vizsgálatot. E czélból hatósági közegekkel minden egyes kocsiszakaszba bemegy és az ottlevőket kimélettel és tapintattal gondos szemügyre veszi s kikérdezi egészségi állapotuk felől és a vizsgálat eredményének megfelelően állapitja meg az intézkedéseket.

Fertőzött helyről érkezett s egészségeseknek talált utasok utazásuk végczélját, az esetleg tervbe vett megszakitásokat bemondani kötelesek oly czélból, hogy a hatóság, amelynek területére utaznak, az odaérkező utasoknak öt napon át való orvosi felügyelete, illetve megfigyelése czéljából (táviratban) értesithető legyen.

Az egészségeseknek talált utasok a határállomáson „egészségi bizonyitvány"-t kapnak, amelylyel tartózkodási helyükön az illetékes rendőrhatóságnál, illetve községi elöljáróságnál jelen kezni kötelesek.

Az egészségi bizonyitványon figyelmeztetendő az utas, hogy a ki a jelentkezést elmulasztja, kihágást követ el, ami büntetést von maga után.

5. Fertőzött helyről érkező utasok kézi és feladott utipodgyásza (bőrönd, táska, doboz stb.) a kocsiszakaszból, ugyszintén a málhakocsiból kiveendő és felnyitandó. A szennyes fehér- és ágynemüt, viselt ruhát okvetlenül ki kell szedni és megfelelő módon fertőtleniteni. Tisztára mosott fehérnemü, továbbá tiszta ruhanemü nem esik fertőtlenitő eljárás alá. Vajjon az, amit az utas magán visel, vagy amit magával hord (felöltő, köpeny pléd stb.), fertőtlenitendő-e, erre nézve a vizsgáló orvos véleménye irányadó.

Azok az utasok, akik az orvosi vizsgálatuak nem akarják magukat alávetni, vagy holmijuk fertőtlenitését akadályozzák, a továbbutazástól eltiltandók.

6. Fertőzött helyről közutakon, hegyi szorosokon vagy más ösvényeken érkezők egészségi vizsgálata s holmijuk fertőtlenitése ugyanazon szempont alá esik, mint a vasuton érkezőké.

Ha ilyen utvonalakon a belépő helyen orvos nem állana rendelkezésre, akkor az ottlévő csendőrök, vagy határrendőrök, avagy pénz-

ügyörök az utasokat az orvosi vizsgálatra kijelölt községnek elkülönitő helyiségébe (járványkórházába) kisérik, ahol az orvosi vizsgálat és a podgyászfertőtlenités a jelen „Utasitás“ szerint foganatositandó.

A Közegészségügyi I. kötet 654. *lapján a* 110.000/903. *sz. B. M. rend. II.* 5. *pontjához feljegyzendő:*

Ezt a pontot hatályon kivül helyezte a 172.074/909. sz. B. M. rend. (l. fentebb), amely szerint a trachomások minden nélkül utazhatnak.

A Közegészségügyi I. kötet 658. *lapján Trachoma cz. alá folytatólag beillesztendő:*

1910. évi márczius 8. 29.500 sz. B. M. körrend. idegen trachomás mezei munkások gyógyitásáról.

Az évenkint nyári mezei munkára elszegődő munkáscsapatok egy része trachomával fertőzött vidékről való. A fertőzött lakosságu törvényhatóságoknak, valamint szakközegeimnek jelentéseiből arról értesültem, hogy ezen trachomás munkások a munkaadó uradalmakban és egyéb földbirtokokon csak elvétve részesülnek kellő gyógykezelésben, és hogy betegségük a kellő elkülönités hiánya miatt a munkásszállásokon velük együtt lakó többi munkásokat is megfertőzi, sőt hogy az gyakran az illető vidék állandó lakossága között is elterjed.

Tekintettel arra, hogy ezen körülmények a trachoma elfojtására foganatositott intézkedések sikerességét igen károsan befolyásolják, sőt egyes törvényhatóságokban a téli félév alatt sikeresen folytatott gyógykezelés eredményeit meg is hiusitják, szükségesnek tartom, hogy az emlitett munkáscsapatok között levő trachomabetegek a nyáron át is rendszeres gyógyitásban részesittessenek és amennyire lehetséges, az egészségesektől elkülönittassenek.

Ezért felhivom Czimet, intézkedjék az iránt, hogy a vezetése alatt álló törvényhatóság területén levő uradalmak, földbirtokok tulajdonosai és egyéb munkaadók, akik a nyári mezei munkák végzésére más törvényhatóságok területéről, vagy ugyanazon törvényhatóság más járásaiból való munkásokat szerződtetnek, ezen munkások megérkezését a hatóságnak mindenkor bejelentsék.

Az illetékes hatóság pedig intézkedjék az iránt hogy a munkások szemeit az uradalmi orvosok vagy ilyenek nem létében az illető községi vagy körorvosok megvizsgálják és a közöttük talált trachomás betegeket a nyár folyamán kétszer hetenkint gyógykezeljék akképen hogy az egyik gyógykezelési nap vasárnapra essék.

A trachomás munkások lehetőleg külön épületben szállásolandók el, ahol pedig ez valamely okból nem lehetséges, ott legalább is fekvőhelyeik az egészséges munkásokéitól elkülönitve helyeztessenek el. A munkások a trachoma mibenlétéről és különösen ragályozó természetéről az orvosok által kioktatandók. Mivel a trachoma legkönnyebben közös mosdók és törülközők használata után terjed, okvetlenül szükséges, hogy a trachomában szenvedők külön helyen, külön edényből mosakodjanak és külön törlőkendőket használjanak.

A trachomás munkások névjegyzéke a törvényhatóság területéről való távozásuk alkalmával a munkások állandó lakóhelyén illetékes hatóságnak megküldendő.

A trachomás munkások gyógyitásával megbizandó azon orvosok, akik a trachoma felismerésében és gyógykezelésében gyakorlat hiányában kellő jártassággal nem birnak, ezen ismereteket az évenkint megtartott trachomatanfolyamokon megszerezhetik. Erre vonatkozó esetleges felterjesztése a trachomatanfolyamok idejének közzététele után lesz benyujtandó.

Végül felhivom Czimet, hogy a fent elrendelt — az ország közegészségügye tekintetéből nagyfontosságu — intézkedések pontos végrehajtását a legszigorubban ellenőrizze, azok eredményéről, valamint ez irányban nyert tapasztalatairól hozzám az ősz folyamán jelentést tegyen,

egyben pedig ugyanakkor az idegen trachomás munkások számát, illetőségét és alkalmaztatásuk helyét feltüntető rovatos kimutatást is terjeszszen fel.

A Közegészségügyi I. kötet 667. lapján Veszettség cz. alá folytatólag illesztendő:

Az ember és a kutya czimü könyvében K. Nagy Sándor pestvidéki kir. tszéki biró az állatvédelmi szempontok teljes méltánylása mellett kellő nyomatékkal emeli ki azokat a nagy közegészségi veszedelmeket, melyek a veszettségnek nagymérvü elterjedése folytán az ország lakosságát fenyegetik. Könnyen érthető, népies modorban ismerteti a kutyákkal való helyes bánásmódot, az eltartási szabályokat, a felesleges kutyák okozta károkat és az ebadó czélszerü voltát, továbbá a veszettség okait, tüneteit és az ellene való védekezés módját, közben pedig idézi jóformán az összes törvényes rendelkezéseket az ebekkel való meg nem felelő bánásmódért és az általuk okozott károkért a tulajdonosokat terhelő felelősségről. Ezen tartalma miatt teljes mértékben megérdemli, hogy a nép körében minél hatékonyabb módon terjesztessék.

Felhivom ennélfogva Czimedet, hogy a könyvnek törvényhatósága területén minél szélesebb körü terjedését mozditsa elő.

A munkát az országos állatvédő-egyesület adta ki.

Ára darabonkint 30 fillér, 1.000—1.000 darabé 250 korona.

(B. M. 1911. jun. 12. 97.612/910. sz.)

A Közegészségügyi II. kötet 41. lapján Ásványviz cz. alá beillesztendő:

A radiumemanációs viznek és iszapnak kiszolgáltatása és elárusitása*)

Ujabb időben egy külföldi cég radiumamanációs vizet és radioactiv iszapot hoz forgalomba.

Minthogy azonban a radiumemanációs viz és iszap gyógyszereknek tekintendők, melyeknek hatása kétségtelennek látszik és a melyekkel való visszaélés vagy könnyelmü bánás bajoknak lehetnek okozói és igy szükséges, hogy azoknak kiszolgáltatása orvosi rendelvényhez köttessék, annál inkább, mert adagolásuk ma már meghatározott emanációs egységek alapján történik, amelyek lemérését gyógyszerész vagy orvos tudná csa kszközölni.

Ennélfogva figyelemmel a fent elmondottakra az országos közegészségi tanács javaslatára kijelentem, hogy ezen gyógyanyagoknak tartására és árusitására az 1876. évi XIV. t.-cz. 126. §-ában oglalt rendelkezések irányadók, minélogva radiumemanációs viz és iszap ásványviz csarnokokban, vizgyógyintézetekben és fürdőkben nem árusitható. (B. M. 1910. márcz. 2. 21.717. sz.)

A Közegészségügyi II. kötet 44—52. lapján a 110461/94. sz. és 96867/900. sz. rend., mint hatályavesztett törlendő, cz. alá beillesztendő:

Szódaviz

A belügyministernek a kereskedelemügyi ministerrel egyetértőleg 1912. jul. 22. kiadott 116.000/1912. B. M. számu rendelete.

*) Fiuméra is kiterjed.

Szabályzat a közfogyasztásra szánt szódaviz gyártásáról, elárusitásáról és felügyeletéről.

I. FEJEZET.

A gyártásnál követendő egészségügyi és biztonsági rendszabályok.

1. §. A szódavizgyár müködését csak akkor kezdheti meg, ha a hatóság a telepet és berendezését szakértő közeg közbenjöttével megvizsgálván, azt az elább következő szakaszokban foglalt rendelkezésekkel megegyezőnek találta s üzembe vételére az engedélyt megadta.

Ha a szódavizgyár üzemét megszakitotta s az legalább hat hónapon át szünetelt, müködését csak ujabb hatósági vizsgálat alapján kiadott engedélylyel kezdheti meg.

2. §. A szódaviz gyártásához csak tiszta jó ivóviz használható.

A gyáros köteles az elsőfoku egészségügyi hatóságnak bejelenteni és gontosan megjelölni, honnan és mily módon fogja beszerezni a vizet, amelyet a készitéshez használni szándékozik.

A hatóság megvizsgáltatja a vizet, s annak a szódaviz készitéséhez való felhasználását a vizsgálat eredményéhez képest megengedi vagy megtiltja.

Oly községben, ahol a lakosság közönséges ivóvizül nem használ jobb vizet annál, mint amelyet a gyáros szódavizzé felhasználni kiván és annál jobb viz nem is szerezhető be, a gyáros által használni szándékolt viz feldolgozására az engedély megadható, köteles azonban a gyáros a viz javitását czélzó hatósági intézkedéseket teljesiteni.

E szakasz rendelkezéseit kell alkalmazni a már engedélyezett gyáraknál is abban az esetben, ha a gyáros a felhasznált viz beszerzésének forrását vagy módját megváltoztatja.

3. §. A szódaviz készitéséhez használt gépek és készülékek azon részeinek, amelyekkel a viz, illetőleg a szódaviz érintkezik, olyan tiszta ónból kell készitve lenniök, amely legfeljebb 1% ólmot, illetőleg 1% idegen fémeket tartalmaz; ha pedig e részek nem ónból készültek, azoknak az előbb megjelölt finomságu folytonos ónréteggel kell bevontaknak lenniök.

A készülékektől elágazó és a szódavizzel érintkező csöveknek szintén a fentebb megjelölt finomságu ónból kell állaniok.

A szódavizgyáros kötelessége gondoskodni arról, hogy az ónréteg mindig jókarban legyen.

A szódaviz készitéséhez vulkanikuskaucsukból előállitott tárgyakat (edényeket, csöveket, csapokat), ugyszintén a szódavizes palaczkok szelepének tömitéséhez kaucsukot csak az esetben szabad használni, ha a kaucsuk, amelyből a tárgyak készültek, megfelel a 35.556/1905. B. M. számu rendelet 2. §-ában és a 7. §. második bekezdésében foglalt rendelkezéseknek.

4. §. A szódavizet szifonos palackokba tölteni és ilyenekben árusitani csak az esetben szabad, ha a szifon-kupak üvegből, porcellánból, legfeljebb 3% idegen fémeket tartalmazó tiszta ónból, aulminiumból, nikkelből, vagy a megelőző szakaszban jelzett minőségü kaucsukból van készitve; vagy pedig olyan ón- vagy aluminium betéttel (béléssel) van ellátva, amely megfelel az ezen §-ban foglalt rendelkezéseknek.

Bármily más anyagból, illetőleg más fémkeverékből készült szifon-kupakot csakis külön belügyminiszteri engedélylyel szabad használni.

5. §. A szódaviz gyártásához szükséges szénsav előállitására magnesit, dolomit vagy márvány, másrészt technikai értelemben tiszta kénsav használandó, amely arzént, kénessavat, salétromsavat csak nyomokban tartalmaz. Ami az arzént illeti, ennek mennyiségére nézve a 3556/1905. B. M. számu rendelet 2. §-ának a) pontja irányadó.

6. §. Különös gondot kell forditani a fejlesztett szénsav tökéletes megmosására. E szélra három darab 30—35 czentiméter magas, 1% szénsav nátriumot (szódát) tartalmazó vizzel megtöltött mosóüveg szolgál.

Ha a szénsavnak kellemetlen szaga van, azt friss faszéndarabkákkal megtöltött hengeren, vagy felmangánsavas káliumot tartalmazó vizen kell keresztülvezetni.

7. §. Ha a szódavizgyártáshoz folyékony szénsavat használnak, a berendezés egyszerübb s az eljárás általában tisztább, sőt ebben az esetben a szénsav és szódaviz kisebb felületekkel s rövidebb ideig érintkezvén, csekélyebb a valószinüség, hogy a szénsav és szódaviz mérgező anyagokat vesz magába. Mindazonáltal köteles a szódavizgyáros esetleg a szénsav megmosása által gondoskodni arról, hogy a felhasznált folyékony szénsav teljesen tiszta legyen és igy a fentemlitett anyagok benne kimutathatók ne legyenek.

8. §. A szódaviz gyártására szolgáló helyiséget, nemkülönben a gépeket, készülékeket, vezetékeket stb. állandóan tisztán és jókarban kell tartani.

A legnagyobb gondot arra kell forditani, hogy a feldolgozandó viz mindennemü fertőzéstől, beszennyeződéstől megóvassék.

A helyiség szellős, világos és tágas, padlója czementtel, aszfalttal vagy téglával burkolt legyen.

A tisztaság követelményei a mellékhelyiségekre és az udvarra is kiterjednek.

A gyárhelyiségtől, ugyszintén a kuttól mindaz, ami fertőzést idézhetne elő (árnyékszék, istálló, pöczegödör stb.) a fertőzést kizáró módon és lehetőleg távol, de legalább 10 méter távolságban legyen elhelyezve.

9. §. A munkások védelmére a szükséges óvóintézkedéseket meg kell tenni, különösen a nagynyomásu gépek s egyéb készülékek pontos kezelésére az illető személyzetet ki kell tanitani,

a szódaviz töltésénél a palaczkokra drótkosarakat, a munkások szemeire drótból készült szemvédőket, folyékony szénsav alkalmazása esetében pedig a vaspalack és a keverő edény közé expansió-edényt vagy szabályozó készüléket kell alkalmazni.

10. §. Az 1913. évi január 1-től kezdve egyliteresnél nagyobb szifonos üvegpalaczkba szódavizet tölteni s azt forgalomba hozni tilos.

Az 1916. évi január 1-töl kezdve azonban a 16 obonosnál vagy 16 unciásnál, azaz mintegy 0.6 literesnél nagyobb szifonos üveg-palackba szódavizet tölteni s azt forgalomba hozni tilos.

II. FEJEZET.

A szódaviz elárusitásánál követendő rendszabályok.

11. §. A szódavizzel töltött palackok, szifonok, valamint a szállitó kocsik tisztaságára kiváló gondot kell forditani.

Tisztátlan szódavizet, vagy szódavizet olyan palaczkban, amelynek alján vagy lerakodások vannak, forgalomba bocsátani tilos.

12. §. A szódavizet szifonos palaczkban csak az esetben szabad forgalomba hozni, ha annak kupakján ugy a kupakot késziтő gyáros, mint a szódavizsgyáros neve és telephelye, üvegjén pedig a szódavizgyáros neve és telephelye bevéséssel, nyomással, edzéssel fel van tüntetve.

Az 1914. évi január 1. napjáig elegendő, ha a szifonos palaczknak vagy a kupakján, vagy az üvegjén csak a szódavizgyáros neve (védjegye) egyedül van feltüntetve.

13. §. Szódavizet idegen czég nevével ffvédjegyével) jelzett palaczkokba tölteni s ilyenekben árusitani tilos.

14. §. A megelőző §-ban megállapitott tilalom alól kivételnek van helye, ha üzletátruházás vagy eladás esetén a jogelőd készletéhez tartozó palaczkok használatára az elsőfoku egészségügyi hatóság, a tényállás megállapitása után, engedélyt ad. Az engedély megadása esetén ezekről a palaczkokról mindaddig számszerü nyilvántartást kell vezetni, amig azok forgalomban maradnak.

Szabálytalanság megállapitása esetében az engedély bármikor visszavonható.

15. §. A szódavizes üvegeken, valamint az azok kupakjain, alkalmazott nevet (védjegyet) leesztregályozni, lereszelni vagy bármi más módon eltávolitani tilos.

III. FEJEZET.

A közegészségügyi és rendőri felügyelet, valamint a felügyeletet gyakorló hatóság.

16. §. A szódavizgyárosok és elárusitók a közigazgatási ha-

állanak s az illető vállalatok és üzletek kötelesek megengedni, hogy a hatósági közegek ezen szabályzat rendelkezéseinek pontos megtartása felől maguknak bármikor meggyőződést szerezhessenek.

17. §. A közvetlen felügyeletet és ellenőrzést gyakorolni hivatvák: kis- és nagyközségekben az elöljáróság, városokban a rendőrkapitány, Budapesten pedig az illető kerületi elöljáróság.

A székesfővárosi m. kir. államrendőrség köteles a kerületi elöljáróságokat müködésükben támogatni s minden tudomására jutott és intézkedést igénylő ügyről az illetékes kerületi elöljáróságot haladéktalanul értesiteni.

A szükséges szakértői szemlék megtartására a községi vagy körorvos, valamint a rendezett tanácsu város orvosa, mint a község szakértő közege, továbbá törvényhatósági városokban a városi, illetőleg kerületi orvos, Budapesten a kerületi tiszti orvos van hivatva.

Köteles ennélfogva az illető orvos a községében, körében, városában vagy kerületében levő összes közforgalomra szánt szódavizet készitő gyárakat, a felmerült szükséghez képest, mindenesetre azonban évenként legalább négyszer, az elsőfoku egészségügyi hatóság, illetőleg a községi elöljáróság kiküldötteinek kiséretében, minden irányban megvizsgálni s szigoruan ellenőrizni, hogy a jelen rendeletben szabályozott egészségügyi (tisztasági) és egyéb biztonsági követelmények állandóan teljesittetnek-e.

Vizsgálataiknak eredményét a nevezett orvosok egészségügyi jelentéseikben név- és számszerint kötelesek feltüntetni.

Ezen közegek eljárását kötelesek az elsőfoku egészségügyi hatóságok vezetői, továbá a törvényhatóságok első tisztviselői szigoruan ellenőrizni, a vizsgálatok teljesitésére hivatott közegeket a kellő utasitással ellátni és a felügyeletnek esetleg személyes gyakorlása által az ellenőrzést hatályosabbá tenni.

Kis- és nagyközségekben köteles a járási orvos ellenőrző szemléi alkalmával a szódaviz gyárakat is az emlitett irányban évenként legalább kétszer a főszolgabirói hivatal kiküldöttének közbenjöttével megvizsgálni és egészségügyi jelentésében ugy a községi (kör-) orvos, mint saját vizsgálatának eredményét név- és számszerint feltüntetni.

Városokban, ahol több tiszti orvos van és az évnegyedenkinti vizsgálatot a kerületi orvosok végzik, valamint Budapesten, ahol ezen vizsgálat a kerületi tiszti orvosok feladata, a tiszti főorvos köteles a szódavizgyárakat évenként legalább egyszer megvizsgálni.

18. §. 17. §. első bekezdésében felsorolt hatóságok, illetőleg közegeik a szódaviz készitésének és elárusitásának felügyeleténél követendő eljárásukban a következőket kötelesek szem előtt tartani:

Ha az illető közegek a szódavizgyárakban vagy a szódavizszállitó kocsikon, vagy az elárusitóknál az előirt szabályoktól való eltérést tapasztalnak, különösen pedig gyanusaknak látszó

szódavizet, edényt vagy készüléket találnak, erről — szakértői szemle megtartása végett — a megfelelő szakértő közeget értesitik.

A szakértő közegek a vett értesités után a gyanus tárgyakat azonnal szemle, illetőleg vizsgálat alá veszik s ennek eredményét a további eljárás foganatositása végett az illetékes hatóságnak bejelentik, ezek azután az egészségre ártalmas, illetőleg az előirt szabályoktól eltérőknek talált tárgyakat lefoglalják, illetőleg azok használatát betiltják.

Kivételesen, különösen ha a szakértők előzetes értesitésével és véleményük meghallgatásával járó késedelemből veszély származnék, vagy ha a késedelem a hatóság további sikeres eljárását mgehiusitaná, a hatósági közegek a gyanus tárgyakat a szakértő közeg előzetes meghallgatása nélkül is lefoglalhatják, illetőleg használatukat betilthatják. A lefoglalásról vagy betiltásról azonban a szakértő közeget azonnal értesiteni kötelesek, aki a lefoglalt vagy betiltott tárgyak megvizsgálására haladéktalanul megjelenni köteles.

19. §. A szakértő véleménye szerint kifogás alá nem esett szódavizet, palackokat, edényeket, készülékeket és egyéb tárgyakat a tulajdonosoknak vissza kell adni.

Ha azonban a szakértő közeg a kérdéses tárgyakat az egészségre ártalmasaknak, illetőleg az előirt szabályoktól eltérőknek találta, a szódavizet, a palaczkokat és edényeket le kell foglalni, a kifogásolt gépek és készülékek használatát pedig — szükség esetén birtokon kivül való jogorvoslat kimondása mellett — be kell tiltani.

Nagyobb mennyiségü lefoglalt szódavizből, ha az elsőfoku hatóságok székhelye más községben van, csak mintát kell a kellő óvóintézkedések megtartásával beküldeni, a többit pedig megfelelő őrizet alá kell helyezni.

Szódaviz készitésére és tartására használt olyan készülékeket és edényeket, amelyek az egészségre veszélyes anyagból készültek (3. és 4. §§.), szintén le kell foglalni s esetleg az elsőfoku egészségügyi hatósághoz be kell küldeni.

Egyebekben az egészségre ártalmas tápszerek és italok, valamint az egészségre veszélyes tárgyak lefoglalásáról, elkobzásáról és megsemmisitéséről kiadott 31.026/1876. B. M. számu szabályzat rendelkezéseit kell alkalmazni.

20. §. Az elsőfokui egészségügyi hatóság a lefoglalt tárgyakat és a beküldött mintákat (19. §.) chemiai és bakteriológiai vizsgálat végett szakértőnek adja ki.

21. §. Az eljárás, valamint a chemiai és bakteriológiai vizsgálat költségeit, beleértve a rendőri büntető eljárás költségeit is, ha a lefoglalt tárgyak ezen szabályzat határozmányainak meg nem felelnek, a hibás fél viseli; ha azonban azok a vizsgálat eredménye szerint nem esnek kifogás alá, a költségek — amennyiben a Rbsz. 215. §-ában foglalt esetről nincs szó — az államkincstár terhére esnek.

Ezen költségek megtérítése végett (Rüsz. 81. §.) az összes tárgyalási iratok felterjesztésével esetenként kell a belügyminiszterhez jelentést tenni.

Ha ugyanabból a szódavizgyárból való vizsgálati tárgyak közül csak egyesek nem felelnek is meg e szabályzat rendelkezéseinek, az összes vizsgálati költségek megtérítésére az illető felet kell kötelezni.

22. §. Az 1893: XXVIII. t.-cz. 14—17. §-aiban az iparfelügyelőkre bizott vizsgálati jog, különösen, amennyiben az, az ezen szabályzat 9. §-ában emlitett óvóintézkedésekre vonatkozik, toábbá a most emlitett törvényczikk III. fejezetében foglalt intézkedések a szabályzat által nem érintetnek.

23. §. Amennyiben kihágás tényálladéka látszik fenforogni, kötelesek a hatóságok és hatósági közegek a tényállást a Rbsz. 49. §-a értelmében az eljárásra illetékes rendőri büntető biróságnak haladéktalanul tudomására hozni.

IV. FEJEZET.

A kihágások büntetése s az eljáró hatóságok.

24. §. Azok a szódavizgyárosok és elárusitók, akik az ezen szabályzatban foglalt rendelkezéseket vagy tilalmakat megszegik, amennyiben cselekményük sulyosabb beszámitás alá nem esik, kihágást követnek el és a 3., 4., 5., 6., 7. és 9. §-ok megszegésének esetében 10 napig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, az 1., 2., 8., 10., 11., 12., 13., 14., 15. és 16. §-ok megszegésének esetében pedig 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

A szódaviz készitéséhez szolgáló gépek, edények, csövek, csapok, szifon-kupakok -s egyéb alkatrészek készitői és azok a szódavizgyárberendezők, akik az emlitett tárgyakat valamely szódavizgyárnak (szódaviz-előállitónak) a 3. és 4. §-okban előirt kellékektől eltérőleg rosszabb minőségben s ezen körülménynek akár szándékosságból, akár gondatlanságból történő elhallgatásával vagy a vevő e részbeni megtévesztésével szállitanak, kihágást követnek el és 10 napig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

25. §. Amennyiben az eljárás során lefoglalt tárgyaknak (készülékeknek) csak egyes, elválasztható részei bizonyulnak kifogás alá esőknek (például csak a kupak vagy csak az üveg), ez esetben az elkobzás csak ezekre terjedhet ki.

Az elkobzott tárgyak (készülékek), ha áruba bocsáttatnak, azok értékesitése iránt oly módon kell intézkedni, hogy azokkal elkövethető ujabb büntetendő cselekmény veszélye ki legyen zárva.

Az elkobzott tárgyak értékesitéséből befolyó vételárt az 1901: XX. t.-cz. 23. §-ában megjelölt czélokra kell forditani.

26. §. Az ezen szabályzatba ütköző kihágások miatt az eljárás a rendőri büntető biróságként eljáró közigazgatási hatóságnak, Budapest székesfőváros területén elsőfokon a kerületi elöljáróságnak hatáskörébe tartozik.

Harmadfokon a belügyminiszter biráskodik.

V. FEJEZET.

Életbeléptető intézkedés.

27. §. Ez a szabályzat 1912. évi augusztus 1. napján lép életbe és ezzel egyidejüleg a 147.000/1911. számu belügyminiszteri rendelettel kiadott szabályzat hatályát veszti.*)

A Közegészségügyi II. kötet 139. *lapján a* 25.000/88. *sz. rend. törlendő, helyébe beillesztendő:*

Az uj „Magyar gyógyszerkönyv" kiadásáról. Az 1888. évben 25.000. B. M. szám alatt kiadott „Magyar gyógyszerkönyv" az orvosi tudomány előhaladásával elavulván, szükségessé vált, hogy az ujból szerkesztessék.

Az uj (III.) kiadás immár elkészülvén, annak életbeléptetését illetőleg 1909. évi 100.000. szám alatt a következőket rendelem:

1. Minden egészségügyi hatóság, minden orvos, minden állatorvos és gyógyszerész köteles 1910. év január hó 1. napjától az 1909. évben a m. kir. állami nyomdában nyomtatott „Magyar gyógyszerkönyv"-nek harmadik kiadásában foglalt szabályokat szem előtt tartani.

2. Minden gyógyszertártulajdonos és bármely gyógyszertárnak kezelője, tartozik a jelen gyógyszerkönyvet megszerezni és gyógyszertárában tartani.

3. Jelen gyógyszerkönyv életbeléptetésével a második kiadásu magyar gyógyszerkönyv hatálya megszünik. (B. M. 1909. szept. 14. 100.000.)

A Közegészségügyi II. kötet 151—156. *lapjain a* 35985/92. *sz. rend., mint hatályavesztett, törlendő s helyébe beillesztendő:*

1912. *évi* 105.598. *számu V. K. M. rendelettel kiadott szabályzat a gyógyszerészgyakornokok kiképzéséről és a gyógyszerészsegédi időről.*

(Jóváhagyatott ő császári és apostoli királyi Felségének Bad-Ischlben 1912. évi augusztus hó 3-án kelt legfelső elhatározásával.

I.

A gyakornoki idő.

1. §. Minden gyógyszertár vezetője a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől kérendő engedély alapján gyógyszerészgyakornok felvételére jogosult; e jogositvány azonban a 13. §. alapján megvonható tőle.

---

*) a 110461/94. sz. rendelet már a most hatályon kivül helyezett 1470000/911. sz. rend. helyezte hatályon kivül.

2. §. A gyógyszertárban legfeljebb annyi gyakornok lehet, ahány a segéd. Ha a gyógyszertárban segéd nincs, a gyógyszertár vezetője csak egy gyakornokot tarthat.

3. §. Hogy valaki gyógyszerészgyakornok lehessen, annak alapkellékei a következők:

1. Jó egészség, különösen jó látás és hallás.

2. Gimnáziumi vagy reáliskolai érettségi bizonyitvány; a reáliskolát végzettnek a latin nyelvből kiegészitő érettségi vizsgát kell tennie. Az 1896. évi 37. 193. sz. vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet*) értelmében ugyanilyen előképzettségü nők is lehetnek gyakornokok, de erre az engedélyt a vallás- és közoktatásügyi minisztertől kérelmezniök kell, aki azt esetrőlesetre, a tiszti főorvos véleménye alapján, a belügyminiszterrel egyetértőleg adja meg.

4. §. Egyidőben gyógyszerészgyakornok és középiskolai tanuló senki sem lehet.

5. §. A gyógyszerészgyakornok felvétele a következő oknyok alapján történik:

1. Születési anyakönyvi kivonat.

2. Az illetékes városi, vármegyei, tiszti, illetve járásorvostól kiállitott vagy láttamozott egészségi és védőhimlőoltási bizonyitvány.

3. Érettségi bizonyitvány (l. 3. §. 2. pont).

4. Erkölcsi bizonyitvány.

5. A törvényes képviselőnek (az atyai hatalmat gyakorló atyának, a természetes és törvényes gyámanyának, vagy a gyámnak) beleegyezése, illetőleg közjegyzőileg hitelesitett kölcsönös szerződés, melyet a belépő gyógyszerészgyakornok törvényes képviselője köt a gyakornokot felvevő gyógyszerészszel.

6. §. A gyógyszerészgyakornok felvétele a törvényhatóság első tisztviselőjének (alispán vagy polgármester) bejelentendő, aki a felvételi szabályok megtartását a tiszti főorvossal együtt ellenőrzi.

7. §. A gyógyszerészgyakornok felvétele ideiglenes és csak kéthavi próbaidö multán válik véglegessé. A próbaidö a gyakornoki idöbe beszámittatik. A próbaidö folyamán ugy a gyógyszertár vezetője, mint a gyakornok visszaléphet, de ezt a gyógyszertár vezetője a törvényhatóság első tisztviselőjének (l. 6. §.) és a tiszezti főorvosnak bejelenteni tartozik, ugyszintén a gyakornok esetleges helyváltoztatását is. A főnök a gyakornoknak az eltöltött tanidőről bizonyitványt köteles kiállitani, amelyet a gyakornoknak a tiszti főorvossal láttamoztatnia kell.

8. §. A gyakornoki tanidő két év, amiből elengedésnek helye nincs. A magyarországi Gyógyszerészegylet gyakornoki tanfolyamain a második gyakornoki évben eltöltött idö a gyakornoki tanidőbe beszámittatik.

---

[1]) L. I. K. 119. l.

9. §. A tiszti főorvos a törvényhatóság területéhez tartozó gyógyszertárak gyakornokairól pontos könyvet vezet. E könyvbe beirandó:

a) A gyakornok naczionáléja.

b) Milyen okmányok alapján történt a felvétel.

c) A felvétel éve és napja.

d) A gyógyszertár vezetőjének neve és lakóhelye.

e) A gyakornok előmenetelére vonatkozó észrevételek (l. 12. §.).

f) A gyakornok kilépésére, helyváltoztatására, okmánymásolatok kiszolgáltatására stb. vonatkozó jegyzetek.

10. §. A tanidő alatt az oktató gyógyszerész a gyakornokot a laboratóriumi technikába és a reczeptkészitésbe fokozatosan beavatja, továbbá gondoskodik arról, hogy növendéke a gyógyszerészi könyvvitellel, a gyógyszerészetre vonatkozó törvényekkel, szabályokkal és rendeletekkel megismerkedjék, ugyszintén, hogy a reczeptek taxálásába magát begyakorolja és a gyógyszerészet tudományos részeinek elemeit a magyar gyógyszerkönyv tanulmányozása alapján elsajátitsa. Az oktató gyógyszerész kötelessége figyelni arra is, hogy növendéke naponkint kellő időt forditson vegytani és növénytani ismereteinek bővitésére, részben egyszerübb vegytani kisérletek, részben növények gyüjtése és meghatározása utján.

A gyakornok gyógyszerészeti és vegytani munkálatairól, oktató főnöke utmutatása alapján, naplót vezetni és az illető vidék vadon tenyésző officinális növényeiből gyüjteményt késziteni tartozik, s ugy a naplót, mint a gyüjteményt főnökének bemutatni köteles.

A tanitó gyógyszerész rendre és tisztaságra, egészséges életmódra, fegyelmezett és becsületes gondolkozásra, udvarias és előzékeny magaviseletre oktassa növendékét. Viszont a gyakornok tanitó főnökének utmutatásait tisztelettel fogadni és megbizásait engedelmességgel teljesiteni köteles.

11. §. A gyakornokot mással, mint szakmájába vágó teendővel foglalkoztatni nem szabad.

A gyakornok tanidejének első félévében éppen nem, azután pedig csak felügyelet mellett készithet el gyógyszert.

12. §. A gyógyszertár vizsgálata alkalmával a tiszti főorvos köteles meggyőződni arról, vajjon a gyakornok előmenetele kellő-e, és azt a 9. §. e) pontja és a 10. §. 2. bekezdése figyelembe vételével feljegyzi. A tiszti főorvos egyuttal azt is ellenőrzi, hogy a gyakornokok száma a 2. §. követelményeivel összhangzásban van-e.

13. §. Ha a gyógyszertárvizsgálat alkalmával kiderülne, hogy a gyakornok előmenetele nem kellő, akkor a tiszti főorvos kötelessége erre a gyakornokot, illetőleg a főnököt figyelmeztetni. Ha ennek ellenére ismételten azt tapasztalná, hogy a gyakornok előmenetele nem kielégitő, akkor a törvényhatóság első tisztvi-

selője (l. 6. §.) a hozzá teendő jelentés alapján, szakközegei utján, egy gyógyszerész közremüködésével vizsgálatot rendelhet el.

Ha e vizsgálat során:

a) az tünnék ki, hogy a csekély előmenetel oka a gyakornok hanyagsága, vagy képességének hiánya, akkor a gyakornok a gyógyszerészi pályáról elutasitható;

b) ha ellenben abban, hogy a haladás nem kellő, a tanitó gyógyszerész a hibás, akkor tőle a gyakornoktartási jog bizonyos időre vagy véglegesen megvonható.

Mindkét esetben az ügy a magyar kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter elé terjesztendő, ki a fölterjesztésben előadott indokok alapján véglegesen határoz.

II.

A gyakornoki vizsga.

14. §. A gyógyszerészgyakornok a gyakornoki idő elteltével gyakornoki vizsgát tesz. Ez a vizsga a magyarországi tud.-egyetemek székhelyein tehető le. A vizsgák idejét a vizsgáló-bizottság elnöke a szaklapokban teszi közzé. A vizsgára való jelentkezés a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől kinevezett vizsgáló-bizottság elnökénél szóval vagy irásban történik, aki a jelentkező okmányait megvizsgálván, ha rendben találja őket, a vizsga napját kitüzi.

15. §. A vizsgáló-bizottság tagjait a vallás- és közoktatásügyi miniszter 3 évre nevezi ki. E bizottság tagjai az elnök, azután a vegytan és növénytan vagy gyógyszertan, illetőleg a gyógyszerisme egyetemi nyilvános rendes, rendkivüli vagy magántanárai közül két tanár és két gyakorló gyógyszertártulajdonos. Az elnök egyuttal vizsgáló nem lehet.

16. §. A gyakornoki vizsga helyét az elnök jelöli ki.

A vizsga tárgyai a következők:

I. Gyógyszerészet.

7 tárgyból a jelöltet a két gyógyszerészvizsgáló kérdezi, hogy meggyőződést szerezzenek, vajjon a jelölt alaposan járatos-e a gyakorlati gyógyszerészet minden ágában, tehát ért-e a reczepturához és kézi eladáshoz, tud-e laborálni, tájékozott-e a gyógyszerészetre vonatkozó törvényes intézkedésekben és vannak-e kereskedelmi ismeretei.

E vizsga részei:

1. Szóbeli rész.

a) A gyógyszerészi nomenklatura beható ismerete, beleértve a szinonimákat és a kézi eladásban általán használatos népies magyar gyógyszerneveket.

b) Az orvosi reczept kellékeinek elbirálása (alaki kellékek, szembeötlő inkompatibilitás, maximális dózis stb.); a reczept árszabása.

c) A magyar gyógyszerkönyv szerint házilag készülő galenusi gyógyszerek előállitása módjának ismerete.

d) A gyógyszerészetre vonatkozó fontosabb törvények, rendeletek és szabályok. Tájékozottság a gyógyszerészet kereskedelmi részében, különösen a gyógyszerészi könyvvitelben.

2. Gyakorlati rész.

a) A jelölt néhány receptet,

b) néhány egyszerübb hivatalos galenusi gyógyszert a vizsgáló felügyelete mellett elkészit.

II. Vegytan.

A vegytan elemeinek és a legegyszerübb fizikai eszközöknek ismerete, a gyógyszerész szükségletei szempontjából.

III. Gyógyszerisme és növénytan.

A növény külső morfológiájának elemei, a rendszertan rövid vázlata. A hivatalos drógok felismerése, leirása és fontosabb hatóanyagaiknak ismerete.

17. §. A vizsga szóbeli része tárgyankint ¼ óráig tart; a gyakorlati vizsga tartamát az illető gyógyszerészvizsgáló szabja meg.

18. §. A vizsga eredménye felől a bizottság, a gyógyszerészetet főtárgynak tekintve, szótöbbséggel határoz és a jelöltet kitünően, jól, vagy elégségesen képesitettnek, illetőleg nem képesitettnek nyilvánitja. A vizsgálók egyenlő szavazata esetén az elnök dönt.

19. §. A vizsga eredményét a bizottság elnöke az illetékes törvényhatóság első tisztviselőjének (l. 6. §.) bejelenti.

A sikeresen vizsgázottak magyar szövegü gyakornoki (tirociniális) bizonyitványt kapnak. A bizonyitványt, melyben az eredmény (kitünően, jól, vagy egyszerüen képesitett) ki van tüntetve, a vizsgáló-bizottság minden tagja aláirja.

20. §. Ha a jelölt képzettsége a gyógyszerészetből elégtelennek bizonyult, vizsgáját 3 hónap mulva ismételheti. Ha a többi tárgyak egyikéből elégtelen az osztályzata, 2 hónap mulva; ha pedig a jelölt mindkét másik tárgyból elételenül felelt, 3 hónap mulva tehet javitó-vizsgát. Ha készültsége mind a három tárgyból elégtelen volt, akkor az egész vizsgát csak 6 hónap mulva ismételheti. Második ismétléskor az eljárás ugyanaz. Ha ez alkalommal sem felel meg a jelölt, akkor a vizsga még egyszer, de egy vagy két tárgyból csak fél, mind a három tárgyból pedig csak egy év mulva ismételhető. A vizsgát ezentul ismételni egy tárgyból sem lehet és a jelölt a gyógyszerészi pályáról végképen elutasitandó.

A vizsga csak annál a bizottságnál ismételhető, amelynél a jelölt elégtelen osztályzatot kapott.

A nem sikerült és a javitó-vizsga közötti idő, ha a jelölt

a gyógyszerészetből kapott elégtelen osztályzatot, nyilvános gyógyszertárban, vagy a gyakornoki tanfolyamon töltendő.

21. §. A vizsgáért 60 korona dij fizetendő, melyből 4 korona a bizonyitvány kiállitásáért, 16 korona az elnöknek, 10—10 korona pedig a vizsgáló-bizottság tagjainak jár.

Javitó-vizsga alkalmával arányosan ugyanazon dijak fizetendők.

22. §. A gyakornoki vizsgálatok rendszerint augusztus hó végén és szeptember elején tartatnak; azokra legkésőbb julius elsejéig jelentkezni kell. (14. §.)

A bizottság elnökének jogában áll azonban kivételes esetekben a vizsgára a jelölt kivánságára más időpontot is megállapitani.

23. §. Elveszett gyakornoki (tirociniális) bizonyitvány-másodlatát a vizsgáló-bizottság elnöke állitja ki. A másodlatot kérő azonban köteles igazolni, hogy az eredeti okmány elveszését kérvénye beterjesztése előtt legalább 4 héttel a hivatalos lapban közzétete.

A másodlat kiállitásáért 20 korona dij fizetendő, mely egészen a bizottság elnökét illeti.

III.

A segédi idő.

24. §. A gyógyszerészgyakornoki (tirociniális) bizonyitvány tulajdonosai (19. §.) magyarországi gyógyszertárakban segédi minőségben alkalmazhatók.

25. §. Külföldi gyakornoki bizonyitványok — a kölcsönösség eseteitől eltekintve — csak a 16. §-ban részletezett vizsga alapján érvényesithetők.

26. §. A segédi minőségben eltöltött időről a gyógyszertár vezetője bizonyitványt köteles kiállitani. Az ilyen bizonyitvány csak ugy vehető okmányszámba, ha a kellő bélyeggel, a gyógyszertár vezetőjének aláirásával és pecsétjével van ellátva, továbbá ha azt a tiszti főorvos aláirásával és pecsétjével hitelesitette.

27. §. A segédi idő három év, ebből kettő akár az egyetemi tanfolyam előtt, akár utánna, a harmadik azonban csak a gyógyszerészmesteri oklevél megszerzése után tölhető el.

Az egyévi önkéntes gyógyszerészi minőségben teljesitett tényleges katonai szolgálat a segédi időbe beszámitandó.

E szabályzat 1912. szeptember hó 1-én lép életbe. Átmeneti intézkedésképen azonban még 1913. szeptember hó 1-ig az 1892. évi 35.985. sz. a. kiadott szabályzat[1]) 3. §-ában megsza-

---

[1]) Lásd: II. kötet. 155. l.

bott középiskolai előképzettséggel biró tanulók is felvehetők az eddigi módon gyógyszerészgyakornokokul.

A személyes üzletü jogu gyógyszertárak felállitása és átruházása iránti kérvények. Hivatali elődöm által, a személyes üzleti jogu gyógyszertárak átruházása iránti kérvények tárgyában 1898. évi január hó 16-án 4.332. sz. a. kiadott körrendelet*) második bekezdése értelmében gyógyszertárátruházás alkalmával, valamint önálló gyógyszertár felállitásának engedélyezésére irányuló kérelmeknél is a folyamodó gyógyszerész, azon törvényhatóság tiszti főorvosa által, amelynek területén gyógyszertár felállitása czéloztatik, hitelesen igazolni tartozik azt a körülményt, hogy testi egészségének teljes birtokában van és érzékszervei a gyógyszertár személyes kezelését gátló semminemü fogyatkozásban nem szenvednek.

Miután e rendelkezés az érdekelt folyamodóknak sok esetben jelentékeny nehézségeket okozott és gyakran panaszra adott okot, mert az illető folyamodók a szóbanlevő egészségi bizonyitvány megszerzése czéljából sokszor nagy időveszteséggel járó és tetemes költséggel egybekötött hosszabb utazásokat voltak kénytelenek tenni: ennélfogva méltányolva az e tekintetben felmerült és tényleg indokolt panaszokat, az idézett körrendelet szóbanlevő rendelkezését hatályon kivül helyezem és elrendelem, hogy jövőre nézve az egészségi bizonyitványokat annak a törvényhatóságnak tiszti főorvosa tartozik kiállitani, amely törvényhatóság területén az érdekelt folyamodó állandó lakással bir.

(B. M. 1913 január 7. 4648. sz.)

A gyógyszerész-segédek segédi idejének számitásáról A gyógyszerészgyakornokok kiképzése és a gygóyszerész-segédi idő tárgyában a m. é. 105.598. sz. a. kelt rendeletemmel kiadott, Ő császári és Apostoli királyi Felsége által legkegyelmesebben jóváhagyott uj szabályzat a gyógyszerészsegédi időt az eddigi két év helyett három évben állapitotta meg. E szabályzatnak 1912. évi szeptember hó 1-én történt életbeléptétó óta többször kérdés támadt az iránt, hogy azok az okleveles gyógyszerészmesterek, akiknek segédi ideje részben már az uj szabályzat hatályba lépésének idejére esik, tehát 1912 szeptember hó 1-én tul terjedt, a régi, vagy az uj szabályzat értelmében tartoznak-e segédi idejüket kitölteni, azaz két vagy három évi segédkedésre vannak-e kötelezve.

Szives tudomásvétel és miheztartás végett közlöm ennélfogva a Cimmel, hogy a segédi idő köteles tartama a szerint birálandó el, hogy az illetők a régebbi, vagy az uj szabályzat hatálya alatt szerezték-e meg a segédi müködésre alapul szolgáló, közönségesen segédi oklevélnek is nevezett gyógyszerészgyakornoki (tirocinialis) bizonyitványt. Ezen ténynek, s igy az egyes esetekben követendő eljárásnak külső ismertető jeléül a gyakornoki bizonyitvány latin vagy magyar szövege szolgál. Annak a gyógyszerésznek segédi ideje ugyanis, aki latin szövegü gyakornoki bizonyitványt mutat fel a tiszti főorvos előtt, a régi szabályzat szerint, tehát két évben, annak pedig, aki magyar szövegü gyakornoki végbizonyitványt mutat fel, az uj szabályzat szerinti három évben állapitandó meg, s ehhez képest lesz az illetőnek gyógyszerészmesteri oklevele a megfelelő segédi idő szabályszerü kitöltése után a régi, vagy az uj szabályzat szerint a feljogositó záradékkal ellátandó.

(V. K. M. 1913 január 11. 179.592/912. sz. rend.)

A Közegészségügyi II. kötet 178—181. *lapjain a* 98802/904. *sz. rendelet, mint hatályon kivül helyezett törlendő s helyébe beillesztendő:*

1910 nov. 17. 89 000. B. M. sz. körrend. a kézi gyógyszertárak tárgyában.*)

A magyar gyógyszerkönyv III. kiadásának életbeléptetésével a kézi gyógyszertárak ügyében kiadott 1894. évi 98.802. számu B. M. rendelet több tekintetben pótlásra szorulván, az országos közegészségi tanács meghallgatásával az alábbi szabályrendeletet bocsátom ki. A sza-

*) Fiuméra nem terjed ki.

bályrendelet szükséges példányait azzal küldöm meg (czimnek), hogy egy példányt tiszti főorvosának azonkivül pedig egy-egy példányt a kézi gyógyszertárak birtokosainak kézbesitsen. Minthogy a szabályrendelet 22. §-a értelmében a már előbb engedélyezett kézi gyógyszertárak birtokosai e rendelet megjelenése után 30 nappal eleget tenni tartoznak e szabályrendelet intézkedéseinek, hivja el erre (czim) a kézi gyógyszertárak birtokosait, eljárásának eredményéről pedig 1911. évi január 31-ig tegyen ide jelentést.

Szabályrendelet a kézi gyógyszertárakról.

1. §. Az 1876: XIV. t.-cz. 135. §-a értelmében ott, ahol gyógyszertár nem létezik, az orvosok kézi gyógyszertár tartására a törvényhatóság első tisztviselője által feljogosithatók.

A törvényhatóság első tisztviselője köteles minden engedélyezést az engedélyezés keltének és számának és számának megjelölésével a belügyminiszternek bejelenteni.

Ha a jogositvány megtagadtatik, az erre vonatkozó véghatározat jogerőre emelkedése után a közigazgatási bizottsághoz felebbezhető.

2. §. A kézi gyógyszertár birtokosának utazás közben oly községben, ahol gyógyszertár van, kézi gyógyszertárából gyógyszert kiszolgáltatni tilos.

3. §. A kézi gyógyszertár megszünik, ha ugyanott önálló vagy fiókgyógyszertár felállitása engedélyeztetik.

4. §. Az igy megszünt kézi gyógyszertár készlete és felszerelése az uj gyógyszertár birtokosa által becsárban átveendő.

5. §. A kézi gyógyszertár jogositványa csak azon helyre szól, ahová az engedélyeztetett, és igy birtokosának más községbe történő letelepedése alkalmával érvényét veszti.

6. §. A kézi gyógyszertár czélja, hogy ahol gyógyszertár nincs, az orvos betegét a legszükségesebb gyógyszerekkel elláthassa.

7. §. A kézi gyógyszertár birtokosa idegen orvos rendelvénye alapján csak azon esetben tartozik gyógyszert kiszolgáltatni, ha a vényen „periculum in mora" jelzés van és a rendelvényen a kézi gyógyszertárban tartandó szerek szerepelnek. Ily esetben a gyógyszer bármely időben elkészitendő, ha a kézi gyógyszertár birtokosa otthon van.

8. §. A kézi gyógyszertárban a következő gyógyszerek tartandók: Acidum boricum. — Acidum tannicum. — Aether depuratus. — Antipyrinum. — Aqua destillata. — Apomorphinum hydrochloricum. — Argentum nitricum. — Atropinum sulfuricum. — Bismuthum subnitricum. — Camphora. — Chininum hydrochloricum. — Chloralum hydratum. — Chloroformium ad narcosim. — Cocainum hydrochloricum. — Collodium flexile. — Cuprum sulfuricum. — Cylindri hydrargyri bichlorati corrosivi. Digitalis folia. — Extractum nucis vomicae cum dextrino ex

siccatum. — Extractum secalis curnuti spissum. —Hydrargyrum chloratum mite sublimatione paratum. — Jodoformium. — Ipecacuanhae radix. — Kalium bromatum. — Kalium hypermanganicum. — Kalium jodatum. — Liquor ammoniae anisatus. — Morphinum hydrochloricum. — Natrium hydrocarbonicum. — Natrium salicylicum. — Oleum Ricini. — Pilulae ferri carbonici. — Pilulae laxantes. — Pulvis Doweri. — Saccharum. — Species diureticae. — Syrupus simplex. — Tinctura jodi. Tinctura opii simplex. — Unguentum acidi borici. — Unguentum hydrargyri. — Unguentum zinci oxydati. — Vaselinum flavum. — Zincum sulfuricum.

9. §. Az elősorolt gyógyszereken kivül a kézi gyógyszertárban következő kötözőszerek tartandók: Collemplastrum adhaesivum. — Lana Gossypii depurata. — Tela depurata. — Fasciae e tela paratae. — Tela hydrargyro bichlorato impregnata. — Tela jodoformio impregnata. — Tela impregnata secundum Billroth. — Fasciae e tela amylo imbuta paratae. — Filum sericeum hydrargyro bichlorato impregnatum.

10. §. Más szereket, mint a 8. és 9. §-ban elősoroltakat, tartani nem szabad. Kivételt képez a serum antidiphtheriticum, mely tartható és kiszolgáltatható az e tekintetben fennálló szabályok megtartásával.

Ha bizonyos esetekben a felsorolt szereken kivül még más szereknek tartása is mulhatatlanul szükségeltetnék, ugy azoknak engedélyezése a törvénqhotóság első tisztviselője közvetitésével a törvényhatóság tiszti főorvosának tüzetesen megokolt véleményével esetről-esetre a belügyminiszteriumtól kérendő.

11. §. Az elősorolt gyógy- és kötőszerek a kézi gyógyszertárakban mind a Magyar Gyógyszerkönyv III. kiadásában előirt kifogástalan minőségben kivétel nélkül készletben tartandók.

12. §. A gyógyszerek jól záró üvegdugós üvegekben tartandók, amelyeken tartalmuk pontosan fel legyen irva, éppen igy a dosis maxima pro dosi és pro die, azoknál, amelyekre nézve a Magyar Gyógyszerkönyv III. kiadása azt előirja.

13. §. A kézi gyógyszertár külön e czélra szolgáló alkalmas helyiségben helyezendő el.

14. §. A gyógyszereket a kézi gyógyszertár tartására jogositott orvos a törvényhatóság területén levő gyógyszertárból tartozik beszerezni. Külföldről vagy gyógyszeráru üzletből gyógyszereket beszerezni tilos.

15. §. A gyógyszerek beszerzéséről napló vezetendő, amelybe a vett gyógyszerek és azok mennyiségt bejegyzendő. Minden egyes bejegyzést az eladógyógyszerész a beszerzési naplóban aláir.

16. §. A kézi gyógyszertárakra az a hivatalos gyógyszerárszabvány és az azt kisérő rendelet kötelező, mely éppen érvényben van.

17. §. A kiszolgáltatott gyógyszerekről külön napló vezetendő, amelybe a kézi gyógyszertár tulajdonosa a kiszolgáltatott rendelvényeket egész terjedelmükben bejegyzi, a beteg nevével, a kiszolgáltatás napjával és a kiszolgáltatott gyógyszerért felszámitott összeggel együtt.

18. §. Minden gyógyszerről szabályszerü rendelvény állitandó ki, mely a félnek kiszolgáltatandó. Enélkül semmiféle szer ki nem szolgáltatható.

19. §. A gyógyszerek lemérése, felosztása, keverése stb. szakszerü elvégzéséhez a kézi gyógyszertár a szükséges eszközökkel felszerelendő.

A felszerelésben mindenesetre meg kell lenni a következő eszközöknek és tárgyaknak:

1. 1 darab zárható alkalmas szekrény külön rekesszel a †† kereszttel megjelölt szerek számára, mely utóbbi külön is elzárható legyen.

2. 1 darab kézi mérleg (0.1—100 grammig).

3. 2 darab centigramm-mérleg (0.1—1.0 grammig). Az egyik külön jellel legyen ellátva s csak a ††-tel jelölt szerek lemérésére szolgáljon. Ez a szekrény külön rekeszében legyen ép ugy, mint az ezen szerek kiadásánál használt többi eszközök.

4. Sulyszekrény 0.01-től 200 grammig hitelesitett sulyokkal.

5. 3 darab különböző nagyságu dörzsölő-mozsár; egy a ††-tel jelölt szereknek.

6. 3 osztag porosztó-kártya; egy osztaga a ††-tel megjelölt szereknek.

7. 3 darab szarukanál; egy a ††-tel megjelölt szereknek.

8. 3 darab üvegtölcsér; egy a ††-tel megjelölt szereknek.

9. 3 darab különböző nagyságu mensura.

10. 2 darab különböző nagyságu készülék infasumok készitésére.

11. 1 darab borszesz-lámpa.

12. 1 darab háromláb.

13. Szürőpapiros.

14. 2 darab szürővászon.

15. 4 darab törlőkendő, egy darab a ††-tel megjelölt szereknek.

16. 3 darab porcellán-csésze különböző nagyságban.

17. 6 darab üvegbot; 2 darab a ††-tel jelölt szereknek.

18. 4 darab üvegpohár különböző nagyságban.

19. A Magyar Gyógyszerkönyv III. kiadása.

20. A hivatalos gyógyszerárszabvány.

21. A gyógyszerek csomagolására szükséges tárgyak (porhüvely, orvosságos üveg, dugók stb.).

22. Beszerzési napló.

23. Dispensaló napló.

20. §. A felszerelés mindenkor jó állapotban, kifogástalanul, tisztán, rendben és hiány nélkül tartassék; a mérlegek, edények, kanalak, szürővászon stb. minden rendelvény elkészitése után megtisztitandók, a mérlegcsészék kitörlendők.

Az elromlott, eltörött eszközök azonnal ujakkal pótlandók.

21. §. A gyógyszereket a megromlás, fertőzés és összekeveredés ellen szigoruan óvni kell. A szerek tisztaságáért, megfelelő minőségéért, a kiszolgáltatás helyességéért, az árszabály megtartásáért, a kézi gyógyszertár tulajdonosa felelős.

22. §. Azon kézi gyógyszertárak tulajdonosainak, kiknek kézi gyógyszertára e rendelet kibocsátása előtt engedélyeztetett s már üzemben van, e rendelet megjelenése után legfeljebb 30 nap alatt eleget kell tenniök e rendelet intézkedéseinek.

23. §. A kézi gyógyszertárak megvizsgálására nézve az 1893. évi 75.641. szám alatt kelt itteni körrendelet irányadó és kötelező.

24. §. Az állatorvosok kézi gyógyszertárainak engedélyezésére, a bennük tartható szerekre és megvizsgálásukra nézve az 1888: VII. t.-cz. 122. §-a, az ezen törvényczikk végrehajtására vonatkozó 1888. évi 40.000 számu földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszteri rendelet 301. és 302. §-ai, az 1900: XVII. t.-cz. 11. §-a és az ezen törvényczikk végrehajtása iránt kiadott 1900. évi 95.000. számu földmivelésügyi miniszteri rendelet 29. §-a, továbá az 1890. évi 80.761/1889. és 1893. évi 75.641., valamint az 1894. évi 31.788. számu belügyminiszteri körrendeletek intézkednek.

25. §. A kézi gyógyszertárak birtokosaitól kézi gyógyszertárak szabálytalan kezelése esetén, amennyiben különben cselekményük az 1879: XL. t.-cz. 108. §-ának elbirálása alá nem esik, a kézi gyógyszertárak tartási joga elvonható.

26. §. Ezen szabályrendelet életbeléptével az 1894. évi 98.802. számu belügyminiszteri rendelet hatályát veszti.

A Közegészségügyi II. kötet 182—210 *lapján a* 117.000/906. *sz. rendelet, mint hatályát vesztett, törlendő s helyébe beillesztendő:*

1911. decz. 13. 175.743. sz. B. M. körrend. az uj magyar „Gyógyszerárszabvány“ életbeléptetéséről.*)

Egyes gyógyszerárak árai ingadozásnak lévén alávetve, az érvényben levő „Gyógyszer-árszabvány“ módositását láttam szükségesnek. Ennek folytán az országos közegészségi tanács javaslata alapján a következőket rendelem:

Az 1990. évi deczember hó 13-án 147.140/1909. szám alatt kelt körrendelettel életbeléptetett Gyógyszer-árszabványt, valamint az ehhez 1910. évi deczember hó 22-én 178.285/1910. szám alatt kelt körrendelettel kiadott „Függelék“-et hatályon kivül helyezve, 1912. év január hó 1. napján az ide mellékelt Gyógyszer-árszabványt léptetem életbe.

Amennyiben a Gyógyszer-árszabvány elején található és a gyógyrek kiszolgáltatására vonatkozó rendeletemet nemcsak a gyógyszerészeknek, de a hatóságoknak s ugy a közhivatalban levő, mint a magánorvosoknak ismerniök és ahhoz alkalmazkodniok kell, felhivom a Czimet,

*) Fiuméra nem terjed ki.

hogy e rendeletemet, melyet ide külön is mellékelek, a hatósága területén lakó összes orvosokkal, állatorvosokkal és gyógyszertárak kezelőivel közölje, az utóbbiakat annak pontos betartására utasitsa és közegeivel annak betartását szigoruan ellenőriztesse.

A fentemlitett rendeletemet is magában foglaló Gyógyszer-árszabványnak ide csatolt példányait oly felhivással küldöm meg a Czimnek, hogy egy példányt helyezzen levéltárába egy példányt bocsásson dijtalanul a törvényhatóság tiszti főorvosának rendelkezésére, a többi fennmaradó példányokból pedig a törvényhatósága területén létező önálló, fiók- és kézi, esetleg házi gyógyszertárak kezelőinek a legsürgősebben egy-egy példányt kézbesittessen és tőlük a Gyógyszer-árszabvány ára fejében egy-egy koronát beszedetve; az ekként begyült összeget, az esetleg enmaradó fölös példányokkal együtt, legkésőbb 1912. évi márczius hó 1-éig hozzám terjeszsze el. Félreértések elkerülése végett hangsulyozom, hogy a törvényhatóság levéltára és tiszti főorvosa részére megküldött két példányon kivül Gyógyszer-árszabvány senkinek sem szolgáltatható ki dijtalanul.

A mellékelt rendelet 1. pontja értelmében a entebb emlitett gyógyszertárak a Gyógyszer-árszabvány egy példányát megszerezni és megőrizni köteesek. Erről meggyőződést szerezni a gyógyszertárak megvizsgálása alkalmával a tiszti főorvosoknak kötelessége.

Az uj magyar „Gyógyszer-árszabvány."*)

Jelen uj gyógyszer-árszabvány 1912. évi január hó 1-én lép életbe s arra nézve a következő határozatok állapittatnak meg:

1. Minden gyógyszerész kivétel nélkül, valamint minden orvos, sebész és állatorvos, ki a fennálló rendeletek alapján kézi gyógyszertár tartására jogositva van, ugyszintén azon házi gyógyszertárak, melyek közönségüknek a gyógyszereket pénzért szolgáltatják ki, 1912. január 1-től fogva a vények árának megszabásánál tartoznak ezen árszabványhoz s az alábi rendelkezésekhez szorosan alkalmazkodni és ennek egy hivatalos példányát beszerezni és tartani.

2. Azon szerek, melyek a gyógyszerkönyvben és jelen árszabványban †-tel vagy ††-tel vannak jelezve, nemkülönben minden hasonló hatásu szer is, csak a gyógygyakorlatra jogositott orvos, sebész vagy állatorvos által szebályszerüleg kiállitott vényre adható ki.

3. A gyógyszerek mennyiségre és minőségre nézve szigoruan az orvosi vény szerint készitendők el s az orvosi vényen rendelt gyógyszer helyett más gyógyszert, vagy egyebet kiszolgáltatni tilos.

A kiállitás, ha a vényen azon megjegyzés foglaltatik: „fiat expeditio simplex", csakis az edények, tartályok és boritékok legolcsóbb tételeinek felszámitásával teljesitendő.

4. Tilos oly vények elkészitése, melyeknek rendelési módjából az orvossal fennálló titokszerü egyetértésre lehetne következtetni, milyen például: „secundum meam praescriptionem" s több efféle.

*Magát az árszabványt (Taxa medicamentorum), mivel gyakori változásnak van kitéve, ezuttal nem közöljük; feltalálhatjuk az 1911. R. T. T. 1081. sz. köv. lapjain, az ezt módositó, a 187.128/912. B. M. sz. rendelettel kiadott függeléket pedig az 10712. R. T. 1689. s köv. lapjain.

5. Minden vényre, mely szerint valamely gyógyszer elkészittetett és kiadatott, az ár számokkal olvashatólag és ártételenkint (egyenkint) feljegyzendő.

Minden egyes vénytétel (kivévén a mérést) legkevesebb négy fillérbe számittassék; ha azonban több filléren felül még fillértört is jön számitásba, akkor ez, ha félfilléren alul van, elhagyandó, félfillér pedig vagy ezen felüli tört, egy egész fillérbe számitható fel.

Ki a vény árát kiszámitja, felelősség terhe alatt köteles azt neve sajátkezü aláirásával és a gyógyszertár jelvényével ellátni. A használati utasitást (signatura) pedig a gyógyszert készitő egyén látja el a kelettel s neve aláirásával szintén felelősség terhe alatt.

A vényeknek a megszabott áron alul adása meg van engedve; ily esetben a leszállitott árnak ugy, mint a rendesnek, fel kell a vényre jegyeztetnie, magától értetvén, hogy a leszállitott áron kiszolgáltatott gyógyszernek tökéletes mennyiségünek és minőségünek kell lennie.

7. Oly gyógyszereknél, melyek az árszabványban csak egy ártételben fordulnak elő, az minden felszámitandó mennyiségre irányadó, mig ellenben oly szereknél, melyeknél többféle ártétel fordul elő, az olcsóbb ártétel az árszabványban kitett nagyobb menyiség vagy azontuli menyiségnél jön számitásba.

8. Minden oly gyógyszermennyiség, mely a vényen felszámitásba jő, de az orvos által mennyiségileg világosan és tüzetesen meghatározva nincsen, például „quantum satis", a gyógyszerész által jegyzendő fel a vényre.

9. Az állatok számára kiszolgáltatott gyógyszerek, az embereknek való gyógyszerek árszabálya szerint 25% levonással, a sebészeti kötőszerek és edények pedig 15% levonással számitandók. A munkálatok árszabványa azonban ezeknél levonás alá nem jő.

Állatok számra kiszolgáltatott gyógyszer, — hacsak a rendelő állatorvos a rendelvényre mást nem ir, — mindig a legegyszerübb módon, ugynevezett „expeditio simplex" szerint szolgáltassék ki.

10. Az államkincstár, közalap, országos betegápolási alap, az 1907: XIX. t.-cz. alapján alakult betegsegélyző pénztárak, bánya, kohók és vasmüvek társládái, valamint a dohánygyári betegsegélyző pénztárak terhére kiszolgáltatott gyógyszereknél — midőn az orvosnak a vényt szabályszerüen előirt módon kell kiállitani — csakis az ezen árszabványban felvett legolcsóbb edényzet vagy tartály, elosztott poroknál pedig a munkálatok árszabványának 10. pont jegyzet-rovatában meghatározott dij számitandó.

11. A gyógyszertárban visszamaradó vények a kiszolgáltatás után legkésőbb három nap alatt, az 5. pont 3. bekezdésében foglaltak figyelembe vételével árszabványozandók.

12. Tilos vénymásolatok alapján gyógyszert kiszolgáltatni, ha az keresztezett szert is tartalmaz,

13. Azon vény, mley két kereszttel jelölt szert tartalmaz, oly helységbeliek részére, aohl gyógyszertár van, csak 48 órán belül, oly helyeken lakók részére, hol gyógyszertár nincsen, csak négy napon belül készithető meg és szolgáltatható ki.

14. Vényeket ismételten megkésziteni, ha azokban két kereszttel jelölt szer is rendeltetik, minden egyes esetben csak akkor szabad, ha a rendelő orvos az ismétlést „repetatur" vagy „reiteretur" szóval s ujabb kelettel és aláirásával ellátva rendeli el. Tilos bármif-le vényt is ismételten megkésziteni, ha arra az orvos a „ne repetatur" jelzést felirta.

15. Már egyszer használt dobozokat s a parafadugókat a gyógyszerésznek a közönségtől visszavenni egyáltalában tiltva van; üveg- és porczellántartályokat, ha azok kellően tisztitva hozatnak vissza, visszavehet ugyan, de csak gondos és forró vizben való tisztitás után hozhat ujra forgalomba. Járványok idején s tudomása szerint fertőző betegtől származó üvge- és porczellánedényeket visszavenni tiltva van, hacsak nem ugyanazon beteg számára használja fel azokat.

16. Belsöleg adagolandó gyógyszerhez mindig hengeres, külsöleg használandóhoz pedig mindig hatszögletü üveg veendő.

Fekete, kék vagy sárga üveg vétessék oly gyógyszerek kiszolgáltatásánál, melyek az eddig megjelent magyar gyógyszerkönyvek szerint sötét helyen, fénytől óva, fekete üvegben tartandó vegykészitményeket, továbbá ezüst-vegyületeket tartalmaznak; oly gyógyszerek kiszolgáltatásánál, melyek fenti módon eltartandó gyógyszerészi készitményeket tartalmaznak, pl. kéksav tartalmu vizeket, tinctura lobeliaet stb., csak akkor vehető és számitható fekete, kék vagy sárga üveg, ha ezek az orvosság menynyiségének legalább ötödrészét teszik. Állatgyógyszerekre ezen rendelkezések nem vonatkoznak.

Elosztott poroknál viasz-, parafin- vagy pergament-papirtok vétessék, midőn camphora, chloralhydrat, theobromin, natr. salicylicum, menthol, bróm vagy jódsók, illó vagy zsiros olajokat tartalmazó gyógyszerek, továbbá extractum belladonnae — cannabis indicae — hyosciami — secalis cornuti foglaltatik bennök, vagy mindazon esetben is, midőn a rendelő orvos ezt előirja.

A két kereszttel jelölt gyógyszereket poralakban belső használatra tilos osztatlanul rendelni, illetőleg osztatlanul kiszolgáltatni.

Az elosztott porok kiszolgáltatására szolgáló portokot — szájjal való befuvás által megnyitni — tilos.

Főzetet, forrázatot süritett alakban készletben tartani és ezeket ebből késziteni tilos; ugyszintén tilos töményitett és használatkor felhigitandó ilynemü készitményekből szörpöt vagy festményt késziteni.

17. Nadályok, sebészi kötöszerek megállapitott árai, a 9-ik pontban felsorolt set kivételével, levonás alá nem esnek.

18. A magyar gyógyszerkönyvben és árszabványban egy vagy két kereszttel († vagy ††) megjelölt gyógyszerek rendelésénél ugy az emberorvos, mint az állatorvos köteles a vényen

tüzetesen kiirni a gyógyszer szedésének vagy más használatának módját, s tilos az ilyen vényeken a használati módnak „rendelet szerint" vagy „utasitás szerint" való megjelölése. Oly vényt, mely nem ezen rendelkezés szerint van kiállitva, tilos a gyógyszerésznek kiszolgáltatni s ily esetekben köteles a gyógyszerész a gyógyszert készittetőt, a gyógyszer ki nem szolgáltatásának fentebbi oka iránt felvilágositani.

19. Külsőleg használandó gyógyszereknél mindig kiteendő a „Külsőleg" szó.

20. Minden egyes corrosiv hengerke „méreg" (halálfej) jelzéssel legyen ellátva, ugyszintén a tartalmat feltüntető fekete burkolópapiros is. Bármely mennyiséget mindenkor méreg jelzésü üveghengerben pecsét alatt szolgálhat ki. Az ezeket rendelő orvosi vény minden esetben visszatartandó és a méregkönyvbe beirandó a 95.000/1902. számu, az okleveles bábák számára kiadott „Rendelet és utasitásban" meghatározott módon.

21. A hatósági méregengedélyek, valamint a legnagyobb adagot tulhaladó orvosi rendelvények is visszatartandók s az alább közölt uj mintáju méregkönyv folyó számával ellátandók, abba is bejegyzendők és számszerinti sorrendben 10 éven át megőrzendők, nemkülönben a méregkönyv is az utolsó tétel keltétől számitva. A visszatartott orvosi vényekről a vevő kivánatára az árkiszámitással s a gyógyszertár bélyegével ellátott másolat adandó, melyen a „másolat" jellegü feltünően kitüntetendő.

Az uj mintáju méregkönyv a következő rovatokkal készitendő el:

1. a folyó szám,
2. a kiszolgáltatás ideje: év, hó, nap,
3. a rendelő orvos neve (ha a vényen jelzett szer a legnagyobb adagot meghaladja),
4. az engedélyt kiállitó hatóság neve, az engedély száma és kelte, (tudományos vagy tanintézet megrendelő könyvének tételszáma és kelte),
5. a méreg, illetőleg erős hatásu szer neve, mennyisége,
6. mily czélra: orvosság, kártékony állatok pusztitására, gazdasági vagy ipari, vagy tudományos czélra,
7. a vevő (ha nem orvosi vényre vétetett a szer) neve és foglalkozása, lakása,
8. a rendelvény elkészitőjének és kiszolgáltatójának sajátkezü aláirása,
9. ha nem gyógyczélra van, az átvevő aláirása és lakása.

22. Mindazon szerek áraira nézve, melyek a jelen árszabványban nem foglaltatnak, a vényeken a Magyarországi Gyógyszerész-Egyesület által — a gyógyszerkönyvben foglalt szerek árainak kiszámitásánál követett elvek szerint kidolgozott — bővitett árszabvány ártételei szolgáljanak irányadóul.

23. Azok, akik ezen határozmányokat megszegik, — amenynyiben cselekményük büntettet vagy vétséget nem képez — ki-

hágást követnek el és amennyiben nem az 1876: XIV: és az 1879: XL. t.-czikkekbe ütköző kihágásról van szó — jelen rendelet alapján 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

Jelen rendeletbe ütköző kihágások felett az 1909. évi 65.000. számu belügyminiszteri rendeletben felsorolt hatóságok az ugyanott megállapitott eljárás szerint biráskodnak.

24. Ezen rendelet életbeléptével az 1909. évi évi 147.140. számu belügyminiszteri rendelet és az azzal kiadott Gyógyszerárszabvány, valmnt az ehhez 1910. évi 178.285. szám alatt kiadott „Függelék" hatályukat vesztik.*)

Ezen rendelethez mellékelve van az 1904. évi 62.363. számu, a diphteriaellenes vérsavó forgalombahozatalának szabályozása tárgyában kiadott belügyminiszteri körrendelet.**)

A veronálnak a hivatalos keresztes gyógyszerek közé való felvételéről. Az utóbbi időben hazánk területén, de a külföldön is mindinkább szaporodnak a veronállal és a veronál összeköttetéseivel sulyos, sőt halálos mérgezések, melyek vagy vigyázatlanságból, vagy öngyilkossági szándékból is történnek. A nálunk előforduló mérgezések oka az, hogy ez a különben nagybecsü altatószer a III. kiadásu gyógyszerkönyv megszerkesztése után merült fel, s igy gyógyszerkönyvbe felvehető és a kereszttel megjelölt szerek sorozatába beilleszthető még nem volt. Ennek az lett a következménye, hogy a gyógyszertárak nagy részében, sőt a droguistáknál is kézi eladásban mindenki megkaphatja. Pedig a veronál majdnem kényesebb szer, mint a chloralhydrat, ugyanis altató és mérgező adaga között nem tulságos nagy a különbség, különösen nem némely a szer iránt érzékeny egyéneknél; főleg nők és öregek között találunk számos oly egyént, akik erősen idiosynkratikusak veronál iránt, s akik, ha nem gondos és megfontolt orvosi rendeletre szedik a veronált, hanem találomra önmaguk választják az adagot, vagy hozzá nem értő gyógyszerészek és droguisták tanácsára, könnyen a mérgezés veszedelmébe juthatnak. De sőt ismételt bevételnél még a gyógyszeres adagok is veszélyt okozhatnak, mert felszivódásuk elhuzódása esetén könnyen felhalmozó hatást fejthetnek ki.

A nagyközönség egészségügyi érdekeinek kellő megóvása czéljából szükséges, hogy e szer a hozzá nem értő laikusok által csupán orvosi rendeletre legyen használható, miért is az országos közegészségi tanácsnak e tárgyban kifejtett véleményét magamévá téve, elrendelem, hogy a veronál, azaz a diaethylmalonyl ureum, nemkülönben annak minden összeköttetése ezentul csakis gyógyszertárakban és csakis orvosi rendeletre legyen kiszolgáltatható, vagyis ezen vegyület ugy kezelendő, mint a hivatalos keresztes gyógyszerek. (B. M. 1913. márczius 10. 16.073. sz. körrend.)

A Közegészségügyi II. kötet 212—223. lapjain közzétett gyógyszerkülönlegességek jegyzéke, mint hatályát vesztett, törlendő s helyébe beillesztendő:

1912. márcz. 22. 33.000. sz. B. M. rendelettel megállapitott Gyógyszerkülönlegességek, melyeknek forgalombahozatala a magy. kir. belügyminister, a horvát-szlavon-dalmátországi bán és a cs. kir. osztrák belügyminister által tudomásul vétetett.

(1911. évi deczember 31-ig.)

(Az első név a gyógyszerkülönlegességnek, a következő a gyógyszerkülönlegesség készitőjének neve és lakhelye; a szám azon ügydarab száma, melylyel a gyógyszerkülönlegesség forgalombahozatalát az illetékes kormány tudomásul vette.)

---

*) A 117.000/906. sz. rendeletet már a most hatályon kivül helyezett 147.140. sz. rend. helyezte hatályon kivül.

**) l. az I. K. 489. lapján.

I. Magyarországiak

A) Kézi eladásban kiszolgáltathatók:

1. Abaga creme medicinal. Dr. Bayer Dezső és tsa, Budapest, 174.889/910.
Anagillia, Hajós Á., Arad, 33795/904.
3. Anodin, Vida E., Temesvár, 47717/904.
4. Antidol, Vilmos B., Debreczen, 92956/904.
5. Anosmin, Rozsnyai Kálmán, Arad, 127095/1908.
6. Bánáti növénytea, Vértes Lajos, Lugos, 28793/907.
7. Capcinekenőcs, Dr. Jármay Gy., Budapest, 52556/904.
8. Capsicumkenőcs, Szabady J., Budapest, 63634/904.
9. Capsulae hydrastis canadensis Dr. Budai E., Budapest, 63649/904.
10. Calcarin, Skoumal Jenő, Ujszász, 150721/910.
11. Cascara dragées, Dr. Egger L., Budapest, 92925/904.
12. Cascarintáblácskák, Czollner V., Székesfehérvár, 47715/904.
13. Cascarintabletták Halápi F., Budapest, 63647/904.
14. China hajszesz, Jencs V., Budapest, 92959/904.
15. China vasbor, Leinczinger Gy., Szeged, 41741/904.
16. China vasbor (Vinum. chinae ferratum), Radanovits Testvérek, Budapest, 70788/909.
17. China vasbor, Rozsnyai Kálmán, Arad, 127095/908.
18. Chininbonbon, Szraka, Mohol, 120154/903.
19. Clavethyl, Friedrich J., Malaczka, 125978/903.
20. Clavethyl, Koncz A., Székelyudvarhely, 56595/904.
21. Contratussin-pastillák (Past. thymi compos.) Bayer Antal,, Budapest, 21241/908.
22. Czukrozott cascaralabdacsok, Doby J., Kalocsa, 52567/904.
23. Digestol, Pulvis digestivus laxans, Glück Rezső, Budapest, 16084/908.
24. Egri viz, Irgalmasok gyógyszertára, Eger, 92933/904.
25. Egyetemes emésztőpor, Koncz A., Székelyudvarhely, 56595/904.
26. Elixirium ferri albimunati, Pollatsek, Budapest, 32055/904.
27. Elixirum ferri albuminati, Dr. Rosenberg S., Budapest, 26213/905.
28. Elix. thymi, Bayer A., Budapest, 3672/905.
29. Emésztő dessertlabdacsok, Koncz A., Székelyudvarhely, 56595/904.
30. Emulsio olei jecoris Coffol, Nagy Albert gyógyszerész, Csanádpalota, 87083/910 (a Potio olei jecoris elnevezés helyett).
31. Emulsio olei jecoris, Dr. Egger L., Budapest, 92925/904.
32. Energin, csukamájcsokoládé, Szigeti Frigyes és Dr. Szilárd Ármin, Pécs, 7915/908.
33. Erdélyi fogcseppek, Hintz Z., Marosvásárhely, 56580/904.
34. Essentia ferri albuminati, Szüsz István, Budapest, 13227/905.
35. Extractum cascarae sagradae siccum, Dr. Egger L., Budapest, 92925/904.
36. Fagybalzsam, Rozsnyai K., Arad, 33801/904.
37. Dr. Fáykiss-féle szepes-kárpáti növényczukorka, Koller Budapest, 63644/904.
38. Dr. Fáykiss-féle szepes-kárpáti növénykivonat, Koller, Budapest, 63644/904.
39. Dr. Fáykiss-féle szepes-kárpáti növénytea, Koller, Budapest,
40. Fehér fogolaj, Dr. Rosenberg S., Budapest, 26213/905.
41. Fogcseppek, Leinczinger Gy., Szeged, 41741/904.
42. Forti-féle sebtapasz, Török J., Budapest, 56589/904.
43. Gaultheria kenőcs, Halápi F., Budapest, 107428/904.
44. Glykomaltin, Marberger Gyula, Ujpest, 143535/911.
45. Dr. Gude A., zamatos mangan vas pepton, Dr. Rosenberg S. Budapest, 22889/906.
46. Gyógynövénythea, Dr. Stenner Vilmos, Marosvásárhely, 173553/911.
47. Gyomorcseppek, Leinczinger Gy., Szeged, 41741/904.
48. Gyomorpor, Hegedüs J., Pozsony, 41745/904.
49. Gyomortea, Dr. Egger L., Budapest, 92925/904.
50. Haemogen tabletta, Szüsz I., Budapest, 13227/905.
51. Haemogen tabletta cum chinino, Szüsz I., Budapest, 13227/905.
52. Hajfestő szer, Leinczinger Gy., Szeged, 41741/904.
53. Haschich collodium, Rozsnyai K., Arad, 33881/904.
54. Hashajtó czukorka, Lőrinczy L. Békéscsaba, 92913/904.
55. Hashajtó tabletták, Nits J., Szamosujvár, 47720/904.

56. Hoffenreich-féle alkohol-aetherikus növényessentia, Hoffenreich, Budapest, 52564/904.
57. Hollandi gyomorcseppek, Mihalovits I., Debreczen, 26208/905.
58. Ichthyolsalicyl, Erényi, Szilvási Gyula, Budapest, 35842/910.
59. Inda-kenőcs Balázsovits S., Szepsiszentgyörgy, 108997/906.
60. Indaszesz, Balázsovits S., Szepsiszentgyörgy, 52571/904.
61. Iron, hangyasavas vaselixir, Pray Valér, Budapest, 31778/908.
62. Izzadás elleni por, Friedrich, Malaczka, 125978/903.
63. Jármay-féle melltea, Dr. Jármay Gy., Budapest, 52556/904.
64. Jenny-féle cseppek vagy hamburgi essentia, Boffi Kálmán, Sopron, 28425/908.
65. Kakukfü-czukorka, Lőrinczy L., Békéscsaba, 92913/904.
66. Kakukfü gyomorszesz, Lőrinczy L., Békéscsaba, 55104/904.
67. Kakukfüszirup, Südy István, Békéscsaba, 16092/1908.
68. Kali-linimentum, Zoltán B., Budapest, 63668/904.
69. Kárpáti gyomorelixir, Szegő és Hercz, Kassa, 31616/905.
70. Kárpáti mellszörp, Molnár L., Kassa, 26886/904.
71. Kárpáti melltea, Molnár L., Kassa, 26886/904
72. Kárpáti pastillák, Molnár L., Kassa, 26886/904.
73. Kárpáti tea, Szegő és Hercz, Kassa, 31616/905.
74. Katona-féle növényessentia fluid Katona A., Alsódomboru, 92939/904
75. Kamphor linimentum, Réthy B., Békéscsaba, 114453/903.
76. Király-féle balzsam, Grosz Nagy Ferencz, Debreczen, 40912/905.
77. Koronaszesz, Remetey D., Turkeve, 99091/904.
78. Dr. König Henrik hashajtó pezsgőpora, dr. Szkalla L., Budapest, 63652/904.
79. Lactolecithin, Richter G., Budapest, 63653/904.
80. Lacustris kenőcs, Török J., Budapest, 52593/904.
81. Laxa tabletták, Leinezinger Gy., Szeged, 41741/904.
82. Laxans hashajtó csokoládé, Konez Á., Székelyudvarhely, 56595/904.
83. Laxator, Bereczk P., Hódmezővásárhely, 41734/904.
84. Laxirol, Horvát József, Szatmárnémeti (a Laxatin elnevezés helyett). 133659/1907.
85. Laxo, Molnár L., Kassa, 26886/904.
86. Laxol, Korányi L., Budapest, 63669/904.
87. Lábizzadás elleni hintőpor, Fabritius G., Nagyszeben, 92912/904.
88. Lábizzadás elleni por, Belus L. Nagykanizsa, 26211/905.
89. Lecithin granulée, Richter G., Budapest, 124280/905.
90. Lecithinol, Richter G., Budapest, 124280/905.
91. Lehmann-féle arcviz, Mihalovits I., Debreczen, 99107/904.
92. Levatol, Molnár Lipót, Budapest, 148341/907.
93. Liquor ferri albuminati, Belus L., Nagykanizsa, 26211/905.
94. Liquor ferri albuminati, Mihalovits I., Debreczen, 99107/904.
95. Liquor ferri manganati peptonati, Mihalovits I., Debreczen, 99107/904.
96. Liquor ferri manganati peptonati, Rozsnyai Kálmán, Arad, 127095/904.
97. Liquor ferri manganati saccharati, Mihalovits I., Debreczen, 99107/904.
98. Lobogó, Vots O., Hátszeg, 20407/905
99. Magyar Gölis-por, Doby J., Kalocsa, 52567/904.
100. Magyar gyomorcseppek, Hegedüs J., Pozsony, 41745/904.
101. Magyar turista tapasz, Bayer A., Budapest, 31612/905.
102. Mecsek tealelgy, Frank S., Pécs, 41738/904.
103. Melltea, Leinczinger Gy., Szeged, 41741/904.
104. Mercuro créme dr. Rosenberg S., Budapest22889/906.
105. Dr. Miller-féle 1. sz. Mohnövény felnőttek részére és dr. Miller-féle mohnövény gyermekek részére, Roth Vilmos, Brassó, 16093/908.
106. Mohnövényszeletkék, Scholtz R., Pozsony, 41750/904.
107. Dr. Molnár József-féle ea, dr. Hédervári Hugó, Budapest, 16085/908.
108. Nátha elleni por Hegedüs J., Pozsony, 41745/904.
109. Neutralis ichthyol gyógyszappan, Kerpel V., Budapest, 63656/904.
110. Neutralis kátrányszappan, Kerpel V., Budapest, 63656/904.
111. Neutralis kéntejgyógyszappan, Kerpel V., Budapest, 63656/904.
112. Narancsvirág arckrém, Jenes V., Budapest, 92959/904.
113. Narancsvirág poudre, Jenes V., Budapest, 92959/904.
114. Novocol-Syrup, Richter G., Budapest, 162166/909.
115. Ol. jecoris as elli cum lecithino, Richter G., Budapest, 63653/904.
116. Orthoform fogvatta Hegedüs J., Pozsony, 41745/904.
117. Összetett menthol-szesz, Nagy J., Eger, 87134/904.

118. Pastillae ferri protoxalati, Mégay A., Kassa, 33796/904.
119. Petrin, Halápi F., Budapest, 63647/904.
120. Pagoithin, Richter G., Budapest, 124280/905.
121. Pilulae cascarae sagradae c. saccharo obductae, Czollner V., Székesfehérvár, 47715/904.
122. Pilulae ferri protoxalati. Dr. Budai E., Budapest, 63649/904.
123. Polhorai pezsgő jódsó, Oberth József, Medgyes, 62091/910.
124. Pozsonyi gyomorerősítő balzsam, Seehofer előírása szerint Dr. Scholtz Aladár és Dr. Heim Vendel és fia. Pozsony, 100741/911.
125. Pozsonyi Seehoffer növénybalzsam, Földes László, Pozsony, 11123/911.
126. Pilulae ferri protoxalati c. quassino Korányi L., Budapest, 63669/904.
127. Pilulae solventes, Rozsnyay K., Arad, 33801/904.
128. Purgáló tabletták. Dervarits J., Sümeg. 39697/905.
129. Purgo baby, Dr. Bayer D., Budapest, 10230/904.
130. Purgó fekvő betegeknek Dr. Bayer D., Budapest, 10230/10230/904.
131. Porgo forte, Dr. Bayer D., Budapest 10230/904.
132. Resogenum cinereum. Pollatsek. Budapest. 32055/903.
133. Restitutions fluid, Jahner R., Temesvár, fm. min. 4672/904.
134. Santal olajcseppek, Koncz A., Székelyudvarhely, 56595/904.
134. Senega hurutpastillák. Dr. Rosenberg S., Budapest, 26213/905.
136. Sideralbumin Richter, Richter G., Budapest, 13228/905.
137. Sodapastillák Dr. Egger L., Budapest, 92925/904.
138. Solvin. Netzasek A., Budapest, 13749/906.
139. Spiritus petrae camphoratus s. Reparator, Kriegner György, Budapest, 77988/907.
140. Spongilia fájdalomüző csuz- és köszvénykenőcs. Koncz A., Székelyudvarhely, 56595/904.
141. Szalamiás müvészszeletkék, Koncz A., Székelyudvarhely, 56595/904.
142. Szájviz, Konez A., Székelyudvarhely, 56595/904.
143. Szepes-kárpuáti köhögés elleni növénykivonat, Szenthe Lajos. Budapest, 16098/908.
144. Székelyhavasi melltea. Balázsovits S., Szepsiszentgyörgy, 52571/904.
145. Székelyhavasi növényhajszesz, Balázsovits S., Szepsiszentgyörgy, 52571/904.
146. Syrupus aromaticus, Persay Gy., Zalanova. 41748/904.
147. Syrupus ferri albuminati Dióssy-Wiederhofer,, Bayer A., Budapest, 31612/905.
148. Syrupus malti comp. Szabady V., Mezőkovácsháza, 26884/904.
149. Tablettae ferri protoxalati. Deér E., Budapest, 52563/904.
150. Tablettae lecithin,/ Richter G., Budapest 63653/904.
151. Tablettae nucleini, Richter G., Budapest, 124280/905.
152. Tablettae physiologieae. dr. Rosenberg Sándor, Budapest. 148269/907.
153. Tannin chokoládé, Sztraka Ö., Mohol, 120154/903.
154. Telendy-féle izzadás elleni por, László G., Máramarossziget, 33797/904.
155. Tinctura ferri Athenstaedti. Dr. Rosenberg S. Budapest, 155260/908.
156. Tokaji cascarabor. Kriegner György, Budapest, 21259/1908.
157. Tokaji cascarabor, Molnár L., Wassa. 26886/904.
158. Tokaji chinahéjbor, Kriegner György, Budapest, 21259/908.
159. Tokaji chinavasbor. Kriegner György. Budapest 21259/908.
160. Tokaji condurangobor, Kriegner György, Budapest. 21259/908.
161. Tokaji pepsinbor, Janitsáry J., Budapest, 21259/908.
162. Tordy-féle hollandi 3 király tea, Budapest, 135670/909.
163. Tüdőfü melltea. Requini A., Budapest, 63645/904.
164. Tyukszemirtó, Belus L., Nagykanizsa, 26211/905.
165. Tyukszemtapasz, Hegedüs J., Pozsony, 41745/904.
166. Unguentum Abaga, Dr. Bayer Dezső és társa Budapest, 174889/910.
167. Unguentum cuprocitrieum. Megay A., Kassa, 33796/904.
168. Universalfluid, külsőleg bedörzsölésre szolgáló gyógyszerkülönlegesség, Skribenek Kálmán, Temesvár, 19551/911.
169. Vasas chinin chocoládé, Rozsnyay K., Arad, 33801/904.
170. Vinum cola, Dr. Budai E., Budapest. 63649/904.
171. Vinum cola condurango, Dr. Budai E., Budapest, 63649/904.
172. Vinum colae compositum Radanovits testvérek, Budapest, 10357/907.
173. Vinum nervinotonicum. Mihalovits I., Debreczen. 99107/904

B) Csak orvosi rendeletre szolgáltathatók ki:

1. Arsen-fersan-pastillák, Filó János, Budapest, 184230/911.

2. Bastillo-féle fenyősyrup, Hoffenreich K., Budapest, 52564/904.
3. Biodyn tabletták, Gréb J., Poprád, Alsótátrafüred, 111621/906.
4. Brom-fersan-pastillák, Filó János, Budapest, 40319/908. és 18261/909.
5. Bromlecithin, Richter Gedeon, Budapest, 138501/906.
6. Bromofarina Hoffmann B., Budapest, 63654/904.
7. Bromop°°. Hoffmann B., Budapest, 63654/904.
8. Brómpiskóta, Hoffmann B., Budapest, 63654/904.
9. Chlorkaliumos fogpép, Dr. Egger L., Budapest, 92925/904.
10. Cholekinase (Duray és Raby Paris), Kerpel Vilmos, Budapest, 72842/910.
11. Cocain-Menthol pastillák, Bayer Dezső, 140484/908.
12. Corrosol, injectio intramuscularis, Dr. Egger L., Budapest, 92925/904.
14. Diujodin Pastilli theobromini jodati, Bartha István, Budapest, 40317/908.
15. Elixirium Boldo, Dr. Egger L., Budapest, 92925/904.
16. Elixirium china, coca, kola, Hozslinszky K., Budapest, 13224/905.
17. Elixirium ferri albuminati arseni cosi forte, Pollatsek, Budapest, 32055/904.
18. Elixirium ferri albuminati arsenicosi mite, Pollatsek, Budapest, 32055/904.
19. Elixirum ferri albuminati cum arseno forte, Dr. Rosenberg S., Budapest, 26213/905.
20. Elixirium ferri albuminati cum arseno mite, Dr. Rosenberg S. Budapest, 26213/905.
21. Elixirium ferri albuminiti phosphorici Pollatsek, Budapest, 32055/904.
22. Elixirium ferri albuminati cum phosphoro, Dr. Rosenberg S., Budapest, 26213/905.
23. Elixirium ferri glycerophosphati, Gréb J., Poprád, 111621/906.
24. Emudsio olei morrhuae cum creosotalo, Muzsa Gyula, Budapest, 26214/905.
25. Emulsio olei morrhue cum hypophosphitibus, Muzsa Gy., Budapest, 26214/905.
26. Ergotina stiptica, Dr Egger L., 92925/904.
27. Essentia ferri albuminati cum arseno mite, Szüsz I., Budapest, 13227/905.
28. Essentia ferri albuminati peptonati Szüsz I., Budapest, 13227/905.
29. Ferrovin cum arseno, Ursits D., Budapest, 26215/905.
30. Ferrovin cum arseno, Ursits D., Budapest, 26215/905.
31. Fucus I., II., III., Hazslinszky K., Budapest, 13224/905.
32. Giliszta-chohololádé, Sztraka, Mohol, 120154/904.
33. Globuli orthoform-menthol-cocain, Pollatsek, Budapest, 32055/904.
34. Guojatin, Jencs V., Budapest, 35708/906.
35. Guarana migrain pastillák, Dr. Rosenberg S., Budapest, 26213/905.
36. Guarana pastillák, Dr. Egger L., Budapest, 92925/904.
37. Haemogen tabletta cum natrio-bromato, Szüsz I., Budapest, 13227/905.
38. Hashajtó étvágyczukorkák phenolphtadeinnal, Paczek Jenő, Dévaványa, 154398/911.
39. Hazslinszky cocainpasztillák, Váncza József, Budapest, 40295/1908.
40. Hexametin, Dr. Budai Emil, Budapest, 151258/910.
41. Hypohosphit tabletták, Dr. Rosenberg S., Budapest, 26213/905.
42. Injectio natr. arsen. Ziemssen, Dr. Egger L., Budapest, 92925/904.
43. Injectio natr. kakodyllici, Dr. Egger L., Budapest, 92925/904.
44. Jodfersan-pastillák, Filó János, Budapest, 112939/905., 150679/910.
45. Jujuba elixir, Hoffenreich K., Budapest, 52564/904.
46. Kali-Sulfoguajacolszörp, Löbl S., Temesvár, 48017/904.
47. Kreosot, Dr. Egger L., Budapest, 92925/904.
48. Dr. Kröczer-féle gilisztacsokoládé, Tokaj, 87018/904.
49. Linimenthol, Frankl Antal, Szeged, 62347/907.
50. Liquor ferri albuminati arsenicalis, Mihalovits I., Debreczen, 99107/904.
51. Liquor ferri manganati arsenicalis, Mihalovits I., Debreczen, 99107/904.
54. Maltocol, Marberger Gyula Ujpest, 82459/904.
52. Liquor hypnobromid, Glück Rezső, Budapest, 16084/908.
53. Liquor thiocoli comp., Eibach Ö., Budapest, 56594/904.
54. Maltocol, Marberger Gyula, Ujpest, 82459/908.
55. Menfor, Ursits D., Budapest, 26215/905.
56. Menthol-linimentum, Löbl S., Temesvár, 48017/1904.
57. Mercurin Dr. Egger L., Budapest, 92925/904.

58. Myrticol, Csatádi Artur, Tátrafüred. 59941/910.
59. Nervinol, Barabás L., Budapest, 105265/906.
60. Neurolin Balla, (Syr. bromat. hypophosphit), Balla Sándor, Hódmezővásárhely, 157982/910. (a Nerolin elnevezés helyett).
61. Neutralis resorcin salicyl kéngyógyszappan, Kerpel V., Budapest, 63656/904.
62. Nitroglycerin tabletták, Dr. Egger L., Budapest, 92925/904.
63. Növénylabdacs, Vértes L., Lugos, 51498/905.
64. Pántlikagiliszta irtószer Koncz Á., Székelyudvarhely, 56595/904.
65. Pasta dentifricia cum kalio chlorico, Dr. Rosenberg S., Budapest, 26213/905.
66. Pasta gummosa codeini, Muzsa Gy., Budapest, 26214/905.
67. Pastillae ferri protoxalati arsenicosi fortes, Mégay A., Kassa, 33796/904.
68. Pastillae ferri protoxalati arsenicosi mites Mégay A., Kassa, 33796/904.
69. Phosphor chocoládé bonbon, Finy B., Hódmezővásárhely, 33799/904.
70. Phosphorsavas chocoládé, Finy B., Hódmezővásárhely, 33799/904.
71. Pilulae ferri protoxalati arsenici, Dr. Buday E., Budapest, 63649/904.
72. Pilulae hydrargyri 0.025. Kerpel V., Budapest, 63656/904.
73. Pilulae hydrargyri cinereae 0.25. Kerpel V., Budapest, 63656/904.
74. Pilulae kalii jodati perennes, Szöllősy S., Nagymihály, 39694/905.
75. Pilulae thicolli saccharati, Frankl Antal, Szeged, 62347/907.
76. Salicyl hintőpor, Filó J., Budapest, 122102/904.
77. Sarsaparilla jodszörp, Jahner Rezső, Temesvár, 41761/909.
78. Sideralbumin cum arseno, Richter G., Budapest 13228/905.
79. Solutio kali sulfoguajacoli. Demeter K., Szászváros, 39699/905.
80. Species diureticae Egger I., Dr Egger L., Budapest, 92925/904.
81. Species diureticae Egger II., Dr Egger L., Budapest, 92925/904.
82. Srupus ferri albuminati brom. cum natrio kakodylico, Bayer Antal, Budapest, 41760/909.
83. Syrupus ferri albuminati arsenicosi forte Dióssy-Wiederhofer, Bayer A., Budapest, 31612/905.
84. Syrupus ferri albuminati arsenicosi mite Dióssy-Wiederhofer, Bayer A., Budapest, 31612/905.
85. Syrupus ferri albuminati bromati, Bayer Antal, Budapest 41760/909.
86. Syrupus ferri albuminati cum phosphor, Bayer A., Budapest, 41760/909.
87. Syrupus hypohosphites comp., Dr. Egger L., Budapest, 92925/904.
88. Syrupus hypophosphites comp. Krebs G., Arad, 33795/904.
89. Tablettae extr. hydrastis canadensis cum ergotino, Dr. Egger L., Budapest, 92925/904.

91. Tablettae ovarii, Richter G., Budapest, 63653/904.
92. Tablettae thyreoideae, Richter G., Budapest, 63653/904.
93 Tablettae tribrom effervescens, Tablettae tribromonal effervescens Radonovits testvérek, Budapest, 100657/911.
94. Tablettae, tonogen suprarenale, Richter G., Budapest, 58312/906.
95. Tablettae uvae Ursi compositae, Frankl Antal, Szeged, 181415/910.
96. Tabulae ferri peptonati bromati, Bleyer K., Budapset, 58312/906.
97. Tabulae ferri peptonati cum arseno, Bleyer K., Budapest, 13223/905.
98. Tabulae ferri peptonati cum arseno, Bleyer K., Budapest, 13223/905.
98. Tabulae polybromatae, Dr. Egger L., Budapest, 92925/904.
99. Tischler dr. szájvize, Pokorny G., Marosvásárhely, 41737/904.
100. Tonocain surarenale (5 gm. üvegekben), Richter G., Budapest, 58312/906.
101. Toncain suprarenale (üvegphiolákban), Richter G., Budapest, 58312/906.
102. Tonogen surarenale, Richter G., Budapest, 63653/904.
103. Vértes-féle Cu O-ladbacs, Vértes L., Lugos, 51498/905.
104. Vértes-féle szalaggiliszta szer. Vértes L., Lugos, 55339/904.
105. Vértes-féle vasmész-szörp, Vértes L., Lugos, 13226/905.
106. Vinum coca, Dr. Budai E., Budapest, 63649/904.
107. Vinum coca cola, Dr. Budai E., Budapest, 63649/904.

108. Vinum coca cola condurango, Dr. Budai E., Budapest, 63649/904.
109. Vinum coca cola, Dr. Budai E., Budapest 63649/904.
110. Vinum gallo jodatum „Vigo", Dr. Egger Leó és Egger J., Budapest, 49631/909.
111. Weigert-féle castoreum bromid. Dr. Egger L., Bpest, 92925/904.

II. Horvátországiak.

A) Kézi eladásban kiszolgálhatók.

1. Antonia balzam Kljucec Zs., Fuzine, 94127/903.
2. Antirheuman, Dr. Lehman, Tomislav, Stiglc, Irig, 12272/908.
3. Artritin, Jurjevic, Ivance, 6692/910.
4. Bartulicena ljekovita mast, V. Bartulic Zágrb, 29111/911.
5. Biljevni elixir, Fischel, Kaproncza 6693/910.
6. Biljevni sok proti groznici, Brodsky S., Pétervárad, 7780/901.
7. Capsulae orientales de Gamba, Brodsky S., Péterváraď, 7780/901.
8. Chinoferin, Mirko Klescic, Samobor, 61870/909.
9. Claven, Hrnjak M., Ivanic tvrdja, 34498/98.
10. Creme Ideal, Gobetzky A., Eszék, 42711/904.
11. Crème Marlit, Gobetzky A., Eszék, 42711/904.
12. Digestor, Dr. Hirsl B., Zágráb, 75548/902.
13. Elsa fluid, E. Feller, Stubica 17140/1903.
14. Elsa pilulae, E. Feller, Stubica, 17140/1903.
15. Emulsio ribljeg ulja, Ladislav Gayer, Zágráb, 12270/908.
16. Energia, A. Gobetzky, Eszék 12269/908.
17. Febrifugo, Jurzic P., Pakrácz, 20700/902.
18. Fluid proti kostobolji ireumatismu, Gobetzky, Eszék, 87540/904.
19. Germanova zivotna esencija, German K., Bjelovár, 48785/900.
20. Gonorrhoen*), A. Fischl, Kaproncza, 24719/910.
21. Gonotol, Slavko Zimmermann, Ruma, 13579/908.
22. Gyomorcseppek, Kljucec Ziga, Zágráb, 39349/907.
23. Dr. Havliceka cajza zeludac, Jos. Grahovac, 42835/908.
24. Herbin, Hrnjak M., Sziszek, 2662/903.
25. Hintőpor, Praunsberger F., Zágráb, 16166/907.
26. Illatos chinafluid, Derencsin K., Kapronca, 63186/1906.
27. Injection arabique, Brodsky S. Péterváraď, 7780/901.
28. Jangonin pillulák, Gayer László, Zágráb, 63185/1906.
29. Kollodin, Gjurisic J., Vrbovsko, 93442/903.
30. Dr. Lehmana irizka pomada za lice, T. Stiglic Irig, 12272/908.
31. Dr. Lehmana vodica za lice, T. Stiglic Irig, 12272/908.
32. Lijuor of iron, Ziga Kljucec, 12271/908.
33. Marjanske zeludcanekapljice, Gjursic J., Vrbovsko, 93442/903.
34. Markove kapijice, Redlich E., Zágráb, 90225/902.
35. Martial, Kljucec Zs., Fuzine, 94127/903.
36. Mast proti ozebinam, Brodjovin H., Zágráb, 1825/903.
37. Mast zadjecu „Mirababy crême", Brodjovin H., Zágráb, 20771/905.
38. Mast za djecu, Pecic J., Zágráb, 25159/96.
39. Melem protiv kurjik ociju, Benko F., Zimony, 2034/903.
40. Mentholan, Palasek József, Zágráb, 37628/906.
41. Menthosprit, Renaldi, Szisezk, 25810/910.
42. Nilonal, M. Stakic, Zágráb, 65252/911.
43. Nova vukovorska pomada, Frankovic J., Vukovár, 11649/904.
44. Osjecka pomada, Gobetzky A., Eszék, 42711/904.
45. Pakracke zeludcane kapljice, Jurisic P. Pakrácz, 80386/902.
46. Pastilli zelpeza i haemoglobina, Susanj P. E., Susak, 81949/904.
48. Pilule chololi, Mittelbach Zs., Zágráb, 38046/906.
49. Pilulice proti zubobolji, Srnka A., Glini, 27673/901.
50. Pomada za lice, Benko F., Zimony, 31160/903.
51. Prasak za lice, Benko F., Zimony, 31160/903.
52. Pasak za probavu, Benko F., Zimony, 12034/903.
53. Reumatis, Ziga Kljucec, Zágráb, 12271/908.
54. Rusko mazilo, Kljucec Zs., Fuzine, 94127/903.
55. Slavonska biljevina, Jurisic P., Pakrácz, 20700/902.

---

*) Magyarországon való forgalomba hozhatása 28652/911. B. M. szám alatt nem vétetett tudomásul.

56. Slavonski biljevni sok proti kaslju, Gobetzky A., Eszék, 87540/904.
57. Svedske kapljice, Mittelbach Zs., Zágráb, 60945/904.
58. Syrupus haemoli guajacolicus sine arseno (Thymocol Polasek), Polasek József, Zágráb, 36634/1907.
59. Syrupus Kali-sulfoguajacolicus, Vidale Gusztáv, Andrijevce, 38048/1907.
60. Thermalmast, Fibic, Krapina-Teplicz, 6690/910.
61. Thieryev contifolia mast., Pregrada 42519/1894.
63. Tinctura guaco. comp., Mittelbach Zs., Zágráb, 38046/906.
64. Trihol, Dr. Hirsl B., Zágráb, 51354/97.
65. Trsatske zeudcane kapljice, Susanj P. E., Susak, 81949/904.
66. Tussocol, Ladislav Gayer, Zágráb, 12270/908.
67. Vello fluid, Klescic M., Samobor, 29659/907.
68. Voda zalice, Benko F., Zimony 31160/903.
69. Zeludacni prah, Fischel A., Kaproncza, 88519/905.
70. Zeludcana sol, Suhamel E., Kaproncza, 31402/98.

B) Csak orvosi rendeletre:

1. Pilulae guajacoli comp. c. acido arsenicoso, Brodjovin H., Zágráb, 38045/1906.
2. Syrupus glycerino phosphoricus comp., Polasek József, Zágráb, 36634/907.
3. Syrupus haemoli guajacolicus cum arseno. (Thymocol c. arseno Polasek) Polasek József, Zágráb, 36634/907.

III. Ausztriaiak.

A vonatkozó rendeletek számai után következő rövidítéseknek magyarázata: OBM. = Cs kir. osztrák belügyminister. — M. kir. BM. = M. kir. belügyminister — HOK. = Horvát országos kormány. — KrOK. = Krajnai országos kormány. — SzOK. = Sziléziai országos kormány. — AauHT. = Alsó-ausztriai helytartóság. — CsHT. = Csehországi helytartóság. — Morva HT. = Morvaországi helytartóság. — StHT. = Stájerországi helytartóság.

A) Kézi eladásban kiszolgáltathatók:

1. Abacreme medicinal und Ungventum Abaga odoratum des Apothekers Desiderius Bayer in Budapest, 40153/911.
2. Abführende Pastillen mit Dihydrozyphthalophenon mit der Wortmarke „Aperen" der Firma Oppenheimer Son u. Co. Ltd. in London; Depotapotheke des Benno Rothziegel in Wien, 38456/906. OBM. sz.
3. Abführende Phenolphthalein-Cakes mit der Wortmarke „A-B-C Schütze" des Apothekers Dr. Grohs-Fligely in Wien, 43365/909. OBM. sz.
4. Abführender Tee mit der Wortmarke „Wilhelm's Tee" des Apothekers Ferdinand Wilhelm in Neunkirchen, 42433/904. OBM. sz.
5. Abführpillen des Apothekers Karl Brady in Wien, 41497/895. M. HT. sz., 34595/898. HT. sz.
6. Ableitende Rhabarberpillen mit der Wortmarke „Elsa" des Apothekers Eugen Viktor Feller in Stubica-Dolnja (Kroatien), 26480/903. OBM. sz.
7. Abrotanolpastillen des Apothekers Gustav Hell in Troppau, ad 49836/902. OBM. sz.
8. Agar rtgulans Helfenberg mit Wortmarke „Regulin" der Apotheke des A. Kremel (Pächter Fr. Girisg) in Wien, 22876/907. OBM. sz.
9. Alsol-Zinkoxyd-Streupulver mit Formalinseife mit der Wortmarke „Sudoren" des Apothekers Paul Köller in Wien, 9699/908. OBM. sz.
10. Ameisensaures Eisenelixir mit der Wortmarke „Iron" des Apothekers Val. Prap in Bpest, 31778/78. M. kir. BM. sz. 14846/908. OBM. sz.
11. Anker-Präparate: „Brustpastillen, Chininpillen, Eisenalbuminattinktur, Magenpillen, Magentropfen, Mineralpastillen, Pepsinpillen, Schwefelsalbe, Syrupus Sarsapirallae comp., Thymol

salbe", sämtlich mit der Schutzmarke „Anker" der Apotheke des F. A. Richter in Prag, 119528/895. CsHT. sz., illetőleg 55089/904. OBM. sz.

12. Antiche goccie stomatiche Marca St. Antonio des Apothekers J. Cristofeletti in Görz, 25844/904. OBM. sz.
13. Aromatische Eisentinktur nach Vorschrift des Dr. Hammer des Apothekers Vinzenz Lassak in Sangerberg (Böhmen), ad 22711/903. OBM. sz.
14. Aromatischer Antidolin-Spiritus mit der Wortmarke „Antidol" aus dem chemischen Laboratorium des B. Vilmos in Debreczen, 19793/905. OBM. sz.
15. Aromatischer Balsam (Balsamum aromat.) nach Vorschrift des Dr. Müller des Apothekers Dr. E. Friedjung in Wien, 47833/902. OBM. sz.
16. Aromatische Magnesiateabletten (Magenkautabletten) der Firma Krewel & Co. in Köln am Rhein; Depotapotheke des M. Kris in Wien, 3934/907. OBM. sz.
17. Aromatisches schmerzstillendes Kräterliniment mit der Wortmarke „Salviol" des Apothekers O. Schiedek in Littau (Mähren) 25124/910. OBM. sz.
18. Aromatisierte Abführtabletten mit Phenolphthalein mit der Wortmarke „Laxatol" des Apothekers Franz Linde in Melk, 14524/904. OBM. sz.
19. Auflösender Tee mit der Schutzmarke „Obelisk" des Apothekers J. Birnbacher in Klagenfurt, 38176/904.
20. Badener flüssige Schwefel-Naphtol-Seife und Badener flüssiger Schwefelextrakt mit Menthol des Apothekers E. Rotter in Weikersdorf bei Baden, 49937/904. OBM. sz.
21. Balsam des Apothekers A. Thierry in Pregrada; Depotapotheke des K. Brady in Wien, 42519/84. HOK. sz., illetőleg 44977/900. OBM. sz.
22. Balsamun aromaticum compositum mentholatum fluidum*) mit der Wortmarke „Stella" des Apothekers Simon Zaloscer in Tuzla (Bosnien), 5421/S. 911. OBM. sz.
23. Balsamum Collodiiaceto-boro-salicylatum mit der Wortmarke „Merolin" des Apothekers Dr. E. Kolda in Wien, 54454/909. OBM. sz.
24. Balsamum Collodiimenthol-kalii-jodotannatum mit der Wortmarke „Merolin" des Apothekers Dr. E. Kolda in Wien, 54454/909. OBM. sz.
25. Balsam für den Magen nach Dr. Rosa des Apothekes Dr. Karl Fragner in Prag, 119528/895. CsHT. sz.
26. Balsamisch flüssige Einreibung mit der Vormarkte „Wilhelm's Bassorin" des Apothekers Ferdinand Wilhelm in Neunkirchen, 42433/904. OBM. sz.
27. Balsamische Einreibung des Apothekers Eduard Ziska in Dobruska in Böhmen, 2863*905. OBM. sz.
28. Balsamum camphoromentholi choloformiatum (Camphoromenthol) des Apothekers Karl Vostrebal in Karolinenthal, 2462/906. OBM. sz.
29. Banater Kräutertee des Apothekers L. Vértes in Lugos (Ungarn), 28793/907. M. kir. BM. sz., 26522*907. OBM. sz.
30. Benzo-Bismuth-Pastillen mit der Wortmarkte „Digestivpastillen" des Apothekers H. Rüdiger in Prag, 7810/910. OBM. sz.
31. Benzoe-Pastillen (Halskaupastillen) der Firma Krevel & Co. in Köln am Rhein; Depotapotheke des M. Kris in Wien, 3934/907. OBM. sz.
32. Benzo-Mentholpastillen des Apothekers Eduard Ziska in Dobruska in Böhmen, 230391/901. CsHT. sz.
33. Berger's Teerpräparate: „Teerkapseln, Teerlikör, Teerpastillen, Teersolution, Teersyrup" des Apothekers Gustav Hell in Troppau, 31244/904. OBM. sz.

---

*) Magyarországon való forgalomba hozhatása 79327/911. Bm. szám alatt nem vétetett tudomásul.

34. Brom-Fersan-Pastillen des Apothekers Johann Filo in Budapest, 40319/908. M. kir. BM. sz., 14848/908. OBM. sz.
35. Bromwasser nach Dr. Erlenmayer des Apothekers A. Moll in Wien. 51639/903. OBM. sz.
36. Camphor-Menthol-Methyl-Salicyl mit der Wortmarke „Levatol“ des Apothekers Molnár Lipót in Budapest, 148341/907. M. kir. BM. sz., illetőleg 1536/908. OBM. sz.
37. Capsulae gelatin. cum oleo santali salicylat. cum extr. dialys. Herniariae glabrae et uvae ursi mit der Wormarke „Tr'santal“ des Apothekers I. kalous in Kgl. Weinberge, 37473/910. OBM. sz.
38. Capsulae gelatinosae olei santali ostind. cum resina Kawa-Kawa mit der Wortmarke „Gonosan“ der Firma J. D. Riedel“ A. G. in Berlin; Depotapotheke Dr. Frz. Stöhr in Wien. 14053/908. OBM. sz.
39. Capsulae Kawa-santali mit der Wortmarke „Kawotal“ des Apothekers E. Silberstein in Wien, 19701/909. OBM. sz.
40. Capsulae Cubebo-Kawa-Santali mit der Wortmarke „Santakavin“ des Apothekenpächters Fritz Doskar in Wien, 1677/S. 911. OBM. sz.
41. Capsulae Olei Cedri cavainati mit der Wortmarke „Buccavacedrol“ des Apothekers Dr. Karl Fragner in Prág. 22669/906. OBM. sz.
42. Cascara Sagrada Pastillen mit der Wortmarke „Barber“ der Apotheker Barber und Rosner in Wien, 99396/896., Aau HT. sz., illetőleg 29711/904. OBM. sz.
43. Cascarine-Leprince-Pillen des Apothekers Dr. Leprince in Paris, Depotapotheke des F. Wisinger in Wien, 37383/901. OBM. sz.
44. Cedro-China und Cedro-Ferri-China des Apothekers J. Canella in Riva, 10885/905. OBM. sz.
45. Cedro Ferro China des Apothekers Luigi Bettinazzi in Riva (Südtirol), 29645/906. OBM. sz.
46. Centifoliensalbe des Apothekers A. Thierry in Pregrada; Depotapotheke des K. Brady in Wien, 42519/894., HOK., illetőleg 44977/900. OBM. sz.
47. Charta balsamica camphorata mit der Wortmarke „Rheumon“ der Apotheke des Thaddäus Paraskovich in Gutenstein, 31087/907. OBM. sz.
48. China-Eisenwein des Apothekers Kolom. Rozsnyay in Arad, 10814/909. OBM. sz.
49. China-Kalk-Laktophosphat-Wein mit der Wortmarke „Vial's tonischer Wein“ der Firma Vial frères in Lyon; Depotapotheke des Barber & Rosner in Wien, 13070/910. OBM. sz.
50. Chinin-Eisenpillen des Apothekers Mittelbach in Wien, 47363/905. OBM. sz.
51. 20%-ges Chloroform-Camphor-Menthol-Liniment mit der Wortmarke „Antidolorin“ des apothekers Karl Gasner in Schöninde, 5836/S. 911. OBM. sz.
52. Colombo-Tabletten der Landschaftsapotheke des Hanns Gutt in Klagenfurt, 13659/907. OBM. sz.
53. Cristalli jodati mit der Wortmarke „Jodosalina“ der Firma Vettor Pisani in Neapel; Depotapotheke der Apotheker Vidali und Vardabasso in Triest, 13171/910. OBM. sz.
54. Desinfektionsflüssigkeiten zur Injektion nach Vorschrift des Doktor Müller: „Nr. 1. Bismuth-Desinfektion, Nr. 2. Alumin-Desinfektion. Nr. 3. Bor Alumin-Desinfektion“ des Apothekers Dr. E. Friedjung in Wien, 118463/898., Aau HT. sz., illetőleg 47833/903. és 29483/905. OBM. sz.
55. 5%-ge desinfizierende spirituöse Formaldehyd-Glyzerinlösung mit der Wortmarke „Antisuderin“ des Apothekers Karl Gassner in Schönlinde, 5836/S. 911. OMB. sz.
56. Diachylon-Streupulver (Pulvis aspersorius Diachylon) des Apothekers Gustav Hell in Troppau, 31244/904. OBM. sz.
57. Diastase-Malzextraktpräparate mit Chinineisen in flüssiger und in trockener Form, sowie in Pastillen, mit unterphosphorigsaurem Kalk in Pastillen und trocken, mit unterphosphorigsaurem Kalkeisen flüssig und trocken sowie in Pastillen, mit Pepsin (4%) trocken und in Pastillen, mit Jodkalium (4%)

trocken, endlich mit Lebertran (33⅓%) flüssig, sämtliche Präparate mit der Wortmarke „Diastasin“, der Firma Hauser & Sobotka in Stadlau. Depotapotheke, S. König in Wien, 10061/906. OBM. sz.

58. Echter kalifornischer Feigensyrup mit Senna mit der Wortmarke „Califig“ der Firma California Fig Syrup Comp., Depotapotheke des Klemens Twerdy in Wien, 9855/906. OBM. sz.
59. Eisen-Calisayapulver nach Vorschrift des Dr. Müller des Apothekers Dr. E. Friedjung in Wien, 11863/898. Aau HT., illetőleg 47833/902. OBM. sz.
60. Eisenhältiger Wein mit China des Apothekers Gabriel Piccoli in Laibach, 17788/898. KrOK. sz., illetőleg 701/S. 911. OBM. sz.
61. Eisenmilchpastillen der österr.-ungar. Milchwerke in Linz a. d. D., 33044/907. OBM. sz.
62. Eisenmyrrhapillen nach Vorschrift des Dr. Müller des Apothekers Dr. E. Friedjung in Wien, 118463/898. Aau. HT. sz.
63. Elisir di Rabarbaro ed Erbe der Apotheke Santoni's Erben (Provisor G. E. Torelli) in Trient, 29099/904. OBM. sz.
64. Elixirium Condurango compositum des Apothekers Eugen Matula in Radomysl, 58259/905. OBM. sz.
65. Elixirum Thymi mit der Wortmarke „Contratussin“ des Apothekers Anton Bayer in Budapest, Depotapotheke des M. Kris in Wien, 14299/906. OBM. sz.
66. Emulsio olei jecoris aselli alb. mit der Wortmarke „Oston“ des Apothekers E. Zifferer in Wien, 43016/909. OBM. sz.
67. Emulsione di olio di fegato di merluzzo con pancreatina ed ipofosfito di calce der Apotheke Udovicich's Erben (Pächter Gius. Godina) in Triest, 1080/907. OBM. sz.
68. Emulsione di merluzzo agli ipafosfiti di caice soda der Apotheke Santioni's Erben (Prov. Mario Santoni) in Trient, 26447/905., OBM. sz.
69. Emulsione di puro olio fegato di merluzzo con ipofosfiti di calce esoda des Apothekers J. Cannella in Riva, 52802/905. OBM. sz.
70. Extractum Hippocastani mentholo-salicylatum mit der Wortmarke „Contrheumon“ des Apothekers Dr. Karl Fragner in Prag 33161/907. OBM. sz.
71. Extractum Hippocastani mentholo-salicylatum mit der Wortmarke „Novotussin“ des Apothekers J. Brady in Wien, 365/S. 911.
72. Eztractum hmi saccharat. mit der Wortmarke „Pertussin“ des Apothekers E. Taeschner in Berlin; Depotapotheke A. Twerdy in Wien, 24793/909. OBM.
73. Ferrisaccharid-Tabletten der Apotheke des A. Cumpe in Prag, 1658/904., illetőleg 9323/909. OBM. sz.
74. Ferro China aromatizzato des Apothekers Rinaldo Tamanini in Trient (Triol), 26865/906. OBM. sz.
75. Fersanpräparate (Fersanpulver und Fersanpastillen) der Fersanwerke des Dr. Adolf Jolles in Wien, 45846/906. OBM. sz.
76. Fluid mit der Marke „Schlange“ des Apothekers J. Kwizda v. Hochstern in Korneuburg, 6955/906. OBM. sz.
77. Formal dehydsalbe (Ungt. formentoli) 5% und 10% des Apothekers K. W. Bernatzik in Mödling, 28331/904. OBM. sz.
78. Formalineinreibung mit der Wortmarke „Lactoform“ des Apothekers R. Hauke in Wien, 7403/908. OBM. sz.
79. Fruchtsäure-Brausesalz mit der Wortmarke „Antipositin“ der Firma Dr. Wagner & Marlier in Berlin; Depotapotheke des E. Kaiser in Pilsen, 36192/907. OBM. sz.
80. Glyzerinstulzäpfchen des Apothekers Eduard Binder in Wien, 20745/903. OBM. sz.
81. Glycerolatum Protargoli compos. mit der Wortmarke „Viro“ der Berliner Hygienischen Gesellschaft m. b. H. in Frankfurt am Main; Depotapotheke J. Scholz in Wien, 6497/908. OBM. sz.
82. Granulae Lichen. compos. cum extr. boldo sinealcaloido mit der Wortmarke „Ccorogène“ des Laboratoriums Clin. Comar & Co.; Depotapotheke des C. Brady in Wien, 23055/910. OBM. sz.
83. Guaranapastillen des Apothekers Karl Brady in Wien, 368/901. OBM. sz.

84. Haemoglobinum depuratum liquidum mit der Wortmarke „Kronaematogen“ der Firma Sicco in Berlin, Depotapotheke des E. v. Tongel in Leitmeritz (Böhmen), 22941/906. OBM. sz.
85. Herbabny's aromatische Essenz der ApothekeDr. Alois Hellmann's Witwe Therese Hellmann in Wien, 28724/904. OBM. sz.
86. Herbabny's unterphosphorigsaurer Kalkeisensyrup der Apotheke Dr. Alois Hellmann's Witwe Therese Hellmann in Wien, 11339/898. Aau HT. sz., illetőleg 11935/904. OBM. sz.
87. Hustenstillender Kräutersaft mit der Wortmarke „Wilhelm's Kräutersaft“ des Apothekers Ferdinand Wilhelm in Neunkirchen, 42443/904. OBM. sz.
88. Ichthyomenthol des Apothekers Simon Edelmann in Bohorodczany, 32094/903. OBM. sz.
89. Jenny'sche Tropfen (Hamburger Essenz) des Apothekers Kolom. Botfy in Ödenburg (Sopron), 28425/908. M. Kir. BM. sz., 13140/908. OBM. sz.
90. 20%-ge Jodkalium-Lavendellösung mit der Wortmarke „Dephin“ des Apothekers Karl Gassner in Schönlinde, 5836/S. 911. OBM. sz.
91. Isovaleryl-Acetyl-Phenolphthalein-Bonbons mit der Wortmarke „Aperitol“ der Firma J. D. Riedel A. G. in Berlin; Depotapotheke des Apothekers Frz. Stohr in Wien, 23199/909. OBM. sz.
92. Isovaleryl Acetyl-Phenolphthalein-Tabletten mit der Wortmarke „Aperitol“, Depotapotheke Franz Stohr in Wien, 5515/910. OBM. sz.
9. Kali-Linimentum (Zoltánsalbe) des Apothekers Béla Zoltán is Budapest, 29470/905. OBM. sz.
94. Kalkeisenphosphatpastillen des Apothekers Ed. Zizka in Dobruska, 24685/905. OBM. sz.
95. Kalkeisensirup des Apothekers Ludwig Vértes in Lugos (Ungarn), Depothapotheke des Karl Brady in Wien, 41025/906. OBM. sz.
96. Karlsbader Brasepulver des Apothekers Richard Lippmann in Karlsbad, 148363/895. Cs.HT. sz.
97. Karlsbader diuretischer Tee des Apothekers Ed. Worliceck in Karlsbad, 148363/895. CsHT. sz.
98. Karolinenthaler Davidstee der Apotheke des Karl Vostrbal in Prag-Karolinenthal, 5526/896. CsHT. sz., illetőleg 38333/905. OBM. sz.
99. Kindersalbe (Pasta boropompholica) mit der Wortmarke „Baby Miracréme“ des Apothekers Brodjovin in Zágráb, 17818/906. OBM. sz.
100. Kräuterbalsam des Apothekers Wenzel Libovitzky in Trebnitz in Böhmen, 53540/901. CsHT. sz.
101. Král Davids Brusttee der Apotheke des Eugen Gvozdanovic in Prag, 119528/895., CsHT. sz., illetőleg 38333/905. OBM. sz.
102. Krewel's Sanguinalpräparate: Liquor sanguinalis und Sanguinalpillen mit Chinin; Depotapotheke des M. Kris in Wien, 37688/907. OBM. sz.
103. Kukukskrautsyrup (Syrupus thymi comp.) des Apothekers Stefan Südy in Békés-Csaba, 16092/908. M. kir. BM., illetőleg 9397/908. OBM. sz.
104. Lanolimentum Gaultherio-mentholicum mit der Wortmarkte „Menthosalan Jahr“ des Apothekers K. Jahr in Krakau, 36343/908. OBM. sz.
105. Lebertran-Chocolade mit der Wortfarke „Energin“ des Apothekers Dr. Friedr. Szilárd in Pécs (Ungarn), 7915/908. M. kir. BM. sz., illetőleg 7187/908. OBM. sz.
106. Lebertranemulsion der Firma Scott & Bowne Ltd. in London, Depotapotheke des F. Steinschneider in Wien, 48301/903. OBM. sz.
107. Lebertranemulsion mit Eisen mit der Wortmarke „Jecol“ des Apothekers A. Fizia in Graz, 28933/909. OBM. sz.
108. Licithin Trockenmilchtabletten mit Phenolphthalein mit der Wortmarke „Visnervin“.
Trockenmilchtabletten mit glycerinphosphorsaurem Eisen und Phenolphthalien mit der Wortmarke „Renascin“. Tabulettae extracti fuci vesiculosi compositae mit der Wortmarke „Vitalito“ Depotapotheke August Kolassa in Wien, 2387/S. 911. OBM. sz.

109. Lenicet-Präparate: Lenicetpasta, Peru-Lenicetsalbe, Bleno-Lenicetsalbe, Lenicetstreupulver 50%, 20%, 10% der chemischen Fabrik Dr. R. Reiss in Berlin; Depotapotheke des H. Bayer in Wien, 9512/909. OBM. sz.
110. Likier aromatycnymangano-zelazisto-peptonowy (Liquor Ferro-Mangani peptonati) des Apothekers Dionys Matula in Podgórze, 54768/905. OBM. sz.
111. Linimenthol des Apothekers A. Frankl in Szeged 62347/907. M. kir. BM. sz., illetőleg 20434/907. OBM. sz.
112. Linimentum balsamicum nach Dr. Lanée mit der Wortmarkte „Balsamit" des Apothekers Karl Hubacek in Königgrätz, 64141/895. CsHT. sz.
113. Linimentum capsici cum menthol. mit der Wortmarke „Capsitol" des Apothekers O. Maly in Wien, 43019/909. OBM. sz.
114. Linimentum Capsici compositum (Ersatz für Pain-Expeller) mit der Schutzmarke „Anker" der Apotheke des F. Ad. Richter in Prag, 61266/895. CsHT. sz., illetőleg 20905/904. és 39777/1908. OBM. sz.
115. Linimentum Gaultheriae choloformiatum comp. mit der Wortmarke „Gaultheromenthol Biskup" des Apothekers M. Bisgup in Göding (Mähren), 14018/909. OBM. sz.
116. Linimentum ichtyolojodatum compositum mit der Wortmarke „Ichthojod Regner" der Apotheke des Albert Regner in Leaec (Böhmen), 52404/905., illetőleg 45064/908. OBM. sz.
118. Linimentum Juniperi compositum des Apothekers Dominik Koukal in Iglau, 20691/903. OBM. sz.
119. Linimenthum Mentholi des Apothekers Bronislaw Witkiewicz in Potok zloty, 31372/904. OBM. sz.
120. Linimentum Mentholi balsamo--camphoratum des Apothekers Hermann Rubel in Lemberg, 23610/905. OBM. sz.
121. Linimenthum menthol mit der Wortmarke „Mentholan" des Apothekers Jos. Polasek in Zágráb; Depotapotheke des C. Brády in Wien, 37628/906., illetőleg 36634/907. HOK. sz., 7505/908. OBM. sz.
122. Linimentum Mentholi choloformatum compositum des Apothekers Franz Sedlacek in Gaya, 20253/902. OBM. sz.
123. Linmentum Mentholi compositum mit der Wortmarke „Benguéliment"; Depotapotheke Barber, Rosner und Dr. Czerkis Wien, 5113/S. 911. OBM. sz.
124. Linimentum saponato-camphoratum cum Mentholo et Capsico mit der Wortmarke „Menthocapsol" des Apothekers Em. Skala in Gross Seelowitz (Mähren), 16678/909. OBM. sz.
125. Lijuor balsamicus und Pilulae balsamicae mit der Wortmarke „Seehofer" des Apothekers Paul Rhedtenbacher in Wien, 49553/910. OBM. sz.
126. Liquor ferri manganati peptonati des Apothekers Kolom. Rozsnyay in Arad, 127095/909. M. kir. BM. sz. 10814/909. OBM. sz.
127. Liquor ferro-mangani bromopeptonati ohne Alcohol mit der Wortmarke „Brom-Blutan". Liquor ferro-mangani jodopeptonati ohne Alcohol mit der Wortmarke „Jod-Blutan." Lijuor ferro-mangani peptonati cum China ohne Alchol mit der Wortmarke „China-Blutan". Depotapotheke Friedrich Girsig in Wien, 3648/S. 911., illetőleg 8689/S. 911. OBM. sz.
128. Liquor Ferro-Mangani peptonati, Liquor Ferro-Mangani saccharati und Liquor Ferro-Mangani peptonati ohne Alkohol mit der Wortmarke „Blutan". „Marke Helfenberg"; Depotapotheke Alois Kremel in Wien, 36307/904., illetőleg 55770/906. OBM. sz.
129. Lijuore di salicilato-litino-sodico des Apothekers Raffaele Godina in Trest, 13684/905. OBM. sz.
130. Liquor Kolae compos. cum Ferro mit der Wortmarke „Kolafer" der Apotheke Trnkoczy's Erben in Wien, 35464/907. OBM. sz.
131. Liquor manganoferri peptonati mit der Wortmarke „Pepto-Mangan" der Firma Dr. A. Gude & Co. in Leipzig; Depotapotheke des H. Steiden in Wien, 16082/910. OBM. sz.
132. Lupulinpillen nach Vorschrift des Dr. Müller des Apothekers Dr. E. Friedjung in Wien, 118463/898. AauHT. sz., illetőleg 29483/905. OBM. sz.

133. Lusers's Touristenpflaster des Apothekers L. Schwenk in Wien, 80395/898. AauHT. sz.
134. Magenessenz mit der Schutzmarke „Germans Lebens-Essenz" des Apothekers Koloman German in Belovár (Kroatien), 3250/905. OBM. sz.
135. Magenessenz, verfertigt in Augsburg von J. G. Kiesow; Depotapotheke des Apothekers H. Elich in Wien, 17032/909. OBM. sz.
136. Magensalz-Pastillen des Apothekers Julius Schaumann in Stockerau (Niederösterreich), 43174/907. OBM. sz.
137. Magenstärkender Balsam des Apothekers F. Moro in Rottenmann, 3238/905. OBM. sz.
138. Magentropfen (früher Mariazeller Tropfen genannt) des Apothekers Karl Brady in Wien, 16534/880. Morva HT. sz., illetőleg 30141/899. OBM. sz.
139. Magentropfen mit der Schutzmarke „Enegel" des Apothekers Gvozdanovic in Prag, 119528/905. CsHT. sz., illetőleg 55526/904. OBM. sz.
140. Magnesiumsuperozyd-pastillen mit der Wortmarke „Hopogan" des Apothekers Johann Harna in Kremsier, 25797. OBM. sz.
141. Malto-Condurango und Malto-Pepsinwein der Firma Svatek & Komp. in Smichov, 10391/906. OBM. sz.
142. Maltoseweine, u. zw.: Vinum maltosae Condurango, Vinum maltosae Kola-Condurango, Vinum maltose cum China, Vinum maltosae Chinae ferratum mit der Wiortmarke „Ferrmaltin", Vinum maltosae cum Pepsino der Firma Friedrich Klöckler in Prag-Lieben, 24249/906. OBM. sz.
143. Malzpräparate: „Malzextrakt mit Chinin, Malzeztrakt mit Eisen, Malzextrakt mit Kalk, Malzextrakt mit Lebertran" des Apothekers Gustav Hell in Troppau, 31244/904. OBM. sz.
144. Mariazeller Magentropfen der Apotheke des Gustav Schopf in Mariazell, ad 8250/904. OBM. sz.
145. Menthol-Dragées mit der Wortmarke „Bengué" der Apotheke Dr. Bengué in Paris, Depotapotheke Barber und Rosner in Wien, 54086/904. OBM. sz.
146. Menthol-Gummizeltchen mit der Wortmarke „Menthogom" des Apothekers E. Silberstein in Wien, 23110/908. OBM. sz.
147. Menthol-Thymolpastillen des Apothekers Eugen Pavel in Brünn, 46618/903. OBM. sz.
148. Moospflanzensaft nach Dr. Miller's Vorschrift Nr. 1 und 2 des Apothekers Viktor Roth in Brassó (Kronstadt), 16093/908. M. kir. BM. sz., illetőleg 9400/908. OBM. sz.
149. Naplast mentholo-ichthyolo-paprikova mit der Wortmarke „Fulturin" des Apothekers Karl Rosenberg in Beraun 1478/S. 911. OBM. sz.
150. 20%-ge Naphtalanpasta mit der Wortmarke „Sanan I" und 30%-ge Napthalanpasta mit der Wortmarke „Sanan II." des Apothekers Karl Gassner in Schönlinde, 5836/S. 911. OBM. sz.
151. Natrium glycerophosphoricum Mangan-Eisen mit der Wortmarke „Regenerin" der Firma Dr. Rund, Dr. O. Weil in Frankfurt a. M., Depotapotheke Dr. Grohs-Fligely in Wien, 11761/910. OBM. sz.
152. Netter's Keuchhustensaft mit der Wortmarke „Tussipulsin" des Apothekers Emanuel Netter in Wien, 4599/S. 911. OBM. sz.
153. Neutrales Mangan-Eisenpeptonat mit der Wortmarke „Rieche" der Firma Dr. A. Rieche & Co. in Bernburg, Depothapotheke des C. Brady in Wien, 32672/908. OBM. sz.
154. Oleum Santali ostind, cum Extr. Piper. Caudat. fluid. et Extr. Kawa-Kawa mit der Wortmarke „Gonorrhoen"*) des Apothekers Alois Fischl in Kaproncza, 24719/910. HOK. sz., 42990/911. OBM. sz.
155. Pakracer Magentropfen des Apothekers P. Jurisic in Pakrac (Slavonien), 80386/902. HOK. sz., 3834/905. M. kir. BM. sz., 4646/908. OBM. sz.

*) Magyarországon való forbalomba hozhatása 28625/911. B. M. szám alatt nem vétetett tudomásul.

156. Pastiglie di Catrame des Apothekerprovisiors Numitore Colombis Triest, 41755/910. OBM. sz.
157. Pastiglie di Catrame und Pastiglie di Cassia alluminata des Apothekers Ruggero Ravasini in Triest, 3837/903. OBM. sz.
158. Pastiglie di Cassia alluminata der Apotheke Prendini's Erben (Orov. N. Colombis) in Triest, 8393/907. OBM. sz.
159. Pastilli ammon. chlorat. compositae mit der Wortmarke „Ammomiat" der Zentralapotheke Ernst Gultz in Meran (Apothekenprovisor Mag. Grübler), 7185/S. 911. OBM. sz.
160. Pastilli Natrii citrici compos. mit der Wortmarke „Solvacid" des Apothekers Gustav Hell in TrToppau, 39298/907. OBM. sz.
161. Pergenol-Mundwassertabletten und Pergenol-Mundpastillen der Firma Dr. H. Byck in Berlin-Charlottenburg. Depotapotheke F. Fiala in Wien. 77144S. 911. OBM. sz.
162. Perhydrol-Mundwasser mit der Wortmarke „Hygiea" des Apothekers Karl Trnka in Kremsier (Mähren), 548682906. OBM. sz.
163. Phenolphthalien-Agar-Agar-Tabletten mit der Wortmarke „Agraronhen" des Apothekers Dr. v. Gross-Fligely in Wien, 447352911. OBM. sz.
164 Peru-Lenicethpulver und Leniceth Wachsseife in Pulverform der Firma Rudolf Reiss in Charlottenburg-Berlin, Depotapotheke Hugo Bayer in Wien, 5012S. 911. OBM. sz.
165. Phytinpräparate: Phytin, Phytintabletten, Phytin granules, Phytinum liquidum, Chininphytin, Fortossan, der Gesellschaft für chemische Industrie in Basel, Depotapotheke des R. Seipel in Wien, 30486/910. OBM. sz.
166. Pilulae Chololi des Apothekers S. Mittelbach in Zágráb. 42825/906. OBM. sz.
167. Pillole ferro-reo_chinate antimalerische Marca Rosa des Apothekers Giuseppe Salvi in Dernis, 4787/902. OBM. sz.
168. Pilulae lecithini compositae mit der Wortmarke „Assanator" (in beiden Packungen) Depothapotheke August Kolassa in Wien 7802/S. 911. OBM. sz.
169. Pilulae Solventes compositae mit der Wortmarke „Jahr" des Apothekers K. Jahr in Krakau, 16204/908. OBM. sz.
170. Pilulae thymolicae antiobstipantes des Apothekers O. Storch in Kolin (Böhmen). 788/910. OBM. sz.
171. Plenulae Blaudii-Meihsner, Depothapotheke des M. Zavaros in Wien, 3954/S. 911. OBM. sz.
172. Polhoraer Champagnerjodsatz des Apothekers Josef Oberth in Medgyes, 45667/910. OBM. sz.
173. Potio olei jecoris des Apothekers Albert Nagy in Csanádpalota, 121122/907. M. kir. BM. sz., illetőleg 38776/907. OBM. sz.
174. Prager Uaussalbe des Apothekers Dr. Karl Fragner in Prag, 119528/895. CsHT. sz.
175. Pulverette-Präparate: Pillen mit Ferratin und Natr. jodat., Pillen mit Papayotin und Natr. bicarbon., Pillen mit ferri corbonic. oxyd., Pillen mit Menthol und Natr. bicarbon, der Firma Oppenheimer & Sohn & Cie. Ltd. in London. Depotapotheke B. Rothziegel in Wien 23523/909. OBM. sz
176. Pulvis digestivus laxans mit der Wortmarke „Digestol" des Apothekers R. Glück in Budapest, 16084/908. M. kir. BM. sz. 9048/908. OBM. sz.
177. Purgierpastillen mit der Wortmarke „Dr. Pachner Laxans" des Apothekers Dr. Friedrich Sperling in Marienbad, 7723/S. 911. OBM sz.
178. Quecksilberresorbin 33⅓% und 50% der Aktiengesellschaft für Anilin-Fabrikation in Berlin Depothapotheke B. Rothziegel in Wien, 40469/1905. OBM. sz.
179. Radhoster Kräuterthee des Apothekers Wenzel Sitta in Rozňau in Mähren, 36163/895. Morva HT. sz.
180. Reichenhaller Solepastillen des Apothekers A. Moll, in Wien 7488/902. OBM. sz.
180. Reichenhaller Solepastillen des Apothekers A. Moll, in Wien 7488/902. OBM. sz.
181. Reinigender Sarsaparillatee mit der Wortmarke „Delphin", des Apothekers Kerl Gassner in Schönlinde, 5836/S. 911. OBM. sz.

182. Rein vegetabilisches Abführmittel mit der Wortschutzmarke „Cascarets“ der Firma Sterling Remedy Company in Kramer, Staat Indiana, U. S. A., Depotapotheke des Moritz Kris in Wien, 34897/903. OBM. sz.
183. Rhabarberhältige aromatische Magentropfen mit der Wortmarke „St. Corona Magentropfen“ des Apothekers Hans Jaitner is Aspang, 4544/S. 911 OBM. sz.
184. Rote, schmerzlindernde, aromatische Einreibung (Spiritus camphorat. aromat. comp. aether.) der Apotheke V. v. Trnkoczy's Wtwe in Wien, 74718/898. Aau HT. sz., illetőleg 12340/905. OBM. sz.
185. Roznauer Moospflanzenzeltchen des Apothekers W. Sitta in Roznau, 36163/895. Morva HT. sz.
186. Sal. polybromatum effervescens des Apothekers Dr. Egger in Budapest, 49631/909. M. kir. BM. sz. 31076/909. OBM. sz.
187. Salbeitabletten des Apothekers K. Hynek in Prag, 16619/906. OBM. sz.
188. Salicyl-Milchsäure-Kollodium mit der Wortmarke „Cornin“ des Apothekers Paul Köller in Wien, 9699/905. OBM. sz.
189. Salimentholsalbe mit der Wortmarke „Samol“ der Apotheke des B. V. Bibus (Proviser K. Pajak) in Wien, 770/907. OBM. sz.
190. Sanguinalpillen der Firma Krewel & Co. in Köln; Depotapotheke des M. Kris in Wien, 3934/907. OBM. sz.
191. Santal_Benes in Kapseln des Apothekers Vinzenz Borůvka in Königliche Weinberge, 94187/899. CsHT. sz.
192. Santal-Grötzner in Capseln der Firma W. Grötzner in Breslau, Depotapotheke Benno Rothziegel in Wien, 26539/904. OBM. sz.
193. Sapomenthol des Apothekers Eugen Matula in Radomysl, 13225/905. OBM. sz.
194. Sapo Formaldehydi mit der Wortmarke „Luol“ des Apothekers M. Kris in Wien, 46987/910. OBM. sz.
195. Saponiment. ichthyol. enthol. comp. mit der Wortmarke „Gichtosan“ des Apothekers Dr. A. Friedrich in Wien, 11604/908. OBM. sz.
196. Schmerzenlinderndes Pflaster mit der Wortmarke „Wilhelms-Pflaster“ des Apothekers Ferdinand Wilhelm in Neunkirchen 42433/904. OBM. sz.
197. Sciroppo di fosfolattato di calce ferruginoso des Apothekers Peter Androvic in Zara, 35684/906. OBM.
198. Seidlitzpulver des Apothekers A. Moll in Wien, 51639/903 OBM. sz.
199. Sennahälteiger Abfürtee mit der Wortmarke „Maycur“ und zusammengesetzter sennahältigen Abführtee mit der Wortmarke „Maycur“ des Apothekers Gottfried Illing in Bozen, 6485/S. 911. OBM. sz.
200. Slavonischer Kräutersaft des Apothekers P. Jurisic in Pakrac (Slavonien), 80386/902. HOK. sz., 3834/905. M. kir. BM. sz., 4648/908. OBM. sz.
201. Species aperitivae mit der Wortmarke „Samura“ des Apothekers A. Haas in Pottendorf bei Wien, 21945/910. OBM. sz.
202. Species Valeriaenae comp. mit der Wortmarke „Nervosan“ des Apothekers Alois Lukesch in Reichenberg, 8142/S. 911. OBM. sz.
203. Spiritus aromaticus compositus mit der Wortmarke „Irbitolum liquidum“ des Apothekers A. L. Brunzlik in Hennersdorf, 21098/910., illetőleg 45763/910. OBM. sz.
204. Spiritus Valerianae compos. Helfenberg mit der Wortmarke „Valofin“; Depotapotheke des A. Kremel in Wien, 37857/907. OBM. sz.
205. Spitzwegerichtextrakt-Saft mit Kalkeisen der Apotheke V. v. Trnkocz's Wwe in Wien , 77077/897. AauHT. sz., illetőleg 12340/905. OBM. sz.
206. Stärkungsliniment für Pferde des Apothekers Franz Sedlacek in Gaya (Mähren), 20253/902. OBM. sz.
207. Steirischer Kräuter-saft des Apothekers Josef Purgleitner in Graz, 2891/865. StHT. sz., illetőleg 9819/906. OBM. sz.
208. Stplus Gaultheriae Mentholi mit der Wortmarke „Dr. Fürst's Gichtsstift“ der Apotheke des Dr. Fürst in Gleichenberg, 55217/906. OBM. sz.
209. Syrupus caricarum compositus mit der Wortmarke „Figol Jahr“ des Apothekers K. Jahr in Krakau, 36343/908. OBM. sz.

210. Syrupus jodotannicus phosphoricus mit der Wortmarke „Jecorol“ der Apotheker Barber, Rosner und Dr. Cerkis in Wien, 4649/911. OBM. sz.
211. Syrupus plantaginis compos. des Apothekers U. v. Trnkóczy in Laibach, 4090/908. OBM. sz.
212. Tablettae chocolattae cum Phenophthaleino mit der Wortmarke „Darmol“ des Apothekers J. Brady in Wien, 31907/908. OBM. sz.
213. Tablettae extr. cascar. sagradae desamar. cum phenolphthaleino mit der Wortmarke „Darman“ der Firma Dr. M. Penschuch in Offenbach am Main; Depotapotheke des C. Brady in Wien, 31907/908. OBM. sz.
214. Tablettae physiologicae des Apothekers Dr. A. Rosenberg in Budapest, 148269/1907. M. kir. BM. sz., OBM. sz.
215. Tabulettae Pulv. Liquiritiae cum Phenolphtaleino mit der Wortmarke „Kurin“ der Apotheke B. V. Bibus Erben (Provisor K. Pajak) in Wien, 770/907. OBM. sz.
216. Tablettae Uvae ursi comp. des Apothekers Anton Frankl in Szeged, 379/911. OBM. sz.
217. Tabulettae Extract. Thymi compositae mit der Wortmarke „Primosan“ des Apothekers Hugo Meese in Wien, 265/S. 911. OBM. sz.
218. Tabulettae Fermocyli compositae mit der Wortmarke „Fermocyl“ der Firma L. und N. Vial & Uhlmann in Frankfurt a/M. Depotapotheke Barber, Rosner und Dr. Czerkis in Wien, 1175/S. 911. OBM. sz.
219. Tabulettae salis physiologici effervescentes mit der Wortmarke „Regenerol“ der Apotheker Barber und Rosner in Wien, 7402/906. OBM. sz.
220. Tablettae sal. physiolog. cum Lith. citr. comp. mit der Wortmarke „Solvurat“ des Apothekers A. v. Waldheim in Wien, 30626/910. OBM. sz.
221. Tabulae plumbi acetic. alum. comp. mit der Wortmarke „Statim“ des Apothekers A. Löw in Wien, 24156/910. OBM.
222. Tamarindenpastillen des Apothekers Gustav Hell in Troppau, 31244/904. OBM. sz.
223. Tannobrominkollodium mit der Wortmarke „Frostin“ der Aktiengesellschaft für Anilinfabrikation in Berlin; Depotapotheke Benno Rothziegel in Wien, 40469/905. OBM. sz.
224. Thymomel Scillae des Apothekers Dr. Fragner in Prag, 28658/904. OBM. sz.
225. Tinctura ferri aperiens mit Wortmarke „Haemofer“ des Apothekers A. Seewald in Wien, 30986/910. OBM. sz.
226. Tinctura Ferri manganati comp. mit der Wortmarke „Ferromanganin“ des Apothekers D. Szamatolski in Frankfurt a. M.; Depotapotheke des K. Brady in Wien, 8580/907. OBM. sz.
227. Tinctura gastrotonica des Apothekers W. Sitta in Roznau in Mähren, 4589/906. OBM. sz.
228. Tinctura Guaco composita (Columbian Elixir) des Apothekers S. Mittelbach in Zágráb, 42825/906. OBM. sz.
229. Tinctura Rhei composita (Magentinktur) des Apothekers Gabriel Piccoli in Laibach, 15781/896. Kr. OK. sz.
230. Tinctura stomachica purgativa mit der Wortmarke „Herbin“ des Apothekers Maximilian Hrnjak in Sziszek (Kroatien). 17085/906. OBM. sz.
231. Tokayer China-Eisenwein des Apothekers G. Kriegner in Budapest, 63612/1882., 21259/908. M. kir. BM. sz., 10598/908. OBM. sz.
232. Trnkóczys Hühneraugenpflaster der Apotheke V. v. Trnkóczys Witwe in Wien, 77077/896. Aau. HT. sz., illetőleg 12340/905. OBM. sz.
233. Dr. Verdrohs Pastilli Mentholi bromati comp. mit der Wort-Marke „Brocamenth“ des Apothekers Viktor Hausser in Klagenfurt, 124/911. OBM. sz.
234. Verstärkter Sarsaparilla-Extrakt nach Vorschrift des Dr. Müller des Apothekers Dr. E. Friedjung in Wien, 118463/898. Aau. HT. sz., illetőleg 47833/902. OBM. sz.

235. Verstärkter zusammengesetzter Sarsaparillasyrup (Herbabny's Sarsaparillasyrup) der Apotheke Dr. Alois Hellmann's Witwe Therese Hellmann in Wien, 26525/904. OBM. sz.
236. Verstärkter zusammengesetzter Sarsaparilla-Syrup mit Susatz von 2% Natr. hydrojodat, mit der Wortmarka „Purjodal" des Apothekers Dr. Hellmann's Erben in Wien, 872/909. OBM. sz.
237. Verzuckerte abführende Pillen der Apotheke der J. Bloch'schen Erben (Ph. Neustein) in Wien 74718/898. Aau. HT. sz.
238. Verzuckerte auflösende Pillen mit der Schutzmarke „Obelisk" des Apothekers J. Birnbacher in Klagenfurt, 38176/904. OBM. sz.
239. Veterinärpräparate: „Kolikpillen für Pferde, Hundepillen, Grauer Blister, Gelatine-Wurmkapseln für Hunde, Resorbierende Salbe, Schweinepulver" des Apothekers J. Kwizda von Hochstern in Korneuburg, 6955/906. OBM. sz.
240. Vino di china ferruginoso Serravallo des Apothekers V. Dr. Serralvallo in Triest, 43446/902. OBM. sz.
241. Vinum chinae ferratae comp., mit der Wortmarke Quinna-Laroche ferrugineux. Depotapotheke Eduard Berndt in Wien, 7908/S. 911. OBM. sz.
242. Vinum chinae ferr. phosphor. mit der Wortmarke „Haematose" des Apothekers R. Paul in Graz, 27103/909. OBM. sz.
243. Vinum Chinae maltosatum ferratum „Maltoferrochin", Vinum Chinae maltosatum „Maltochin" und Vinum Chinae Sherry maltosatum „Maltochinsherry" der Firma Svátek & Cie, in Smichow, 30926/905. OBM. sz.
244. Waldkräutertee des Apothekers E. Sedivy in Prag, 14451/909. OBM. sz.
245. Wismutsubnitratpastillen mit der Wortmarke „Bonz" der Firma Chem. Fabrik Bonz & Sohn in Böblingen in Württemberg; Depotapotheke des M. Zavaros in Wien, 18448/909. OBM. sz.
246. Wohlriechendes Pflanzenessenzen-Fluid mit der Schutzmarke „Elsa" des Apothekers Eugen Viktor Feller in Stubica-Dolnja in Kroatien, 26480/903. OBM. sz.
247. Wohlschmeckender Lebentran mit der Wortmarke „Gadiol" des Apothekenpächters F. Laznia in Brunn a. Geb., 37327/910. OBM. sz.
248. Wohlschmeckendes Ricinusöl mit der Wortmarke „Ricilan" des Apothekenpächters F. Laznia in Brunn a. Geb., 37327/910. OBM. sz.
249. Wohlschmeckendes, gelinde wirkendes Abführmittel mit der Wortmarke „Laxigen" des Apothekers J. Grünthal in Berlin. Depotapotheke C. Brady in Wien, 34290/908. OBM. sz.
250. Unguentum Salenae mit der Wortmarke „Salenal" der Gesellschaft für chem. Industrie in Basel; Depotapotheke des R. Seipel in Wien, 30486/910. OBM. sz.
251. Zipser Karpathen-Planzenextrakt gegen Husten, des Apothekers Ludwig Szenthe in Budapest, 16098/908. M. kir. BM. sz., 9398/908. OBM. sz.
252. Zusammengesetzte Eukalyptus-Essenz der Apotheke J. Purgleitner (Prov. A. Fizia) in Graz, 51348/1905. OBM. sz.
253. Zusammengesetzte Kohle-Tabletten mit der Wortmarke „Eucarbon" des Apothekers Franz Trenka in Wien, 7844/S. 911. OBM. sz.
254. Zusammengestzte Lecithintrockenmilch-Tabletten, mit der Wortmarke „Dr. Hartmann's Nervennahrung Antineurasthin" des Apothekers August Kolossa in Wien, 2766/S. 911. OBM. sz.
255. Zusammengesetztes Menthol-Kamferliniment mit der Wortmarke „Magicfluid" (Veterinärpräparat) des Apothekers Fr. Stohr in Wien, 39590/1908. OBM. sz.
256. Zusammengesetzte Natrium-Glycerophosphattabletten mit der Wortmarke „Gegenerin" des Dr. R. Weil in Frankfurt am Main; Depotapotheke Dr. Gross-Fligely in Wien, 2338/909. OBM. sz.

B. Csak orvosi rendeletre szolgáltathatók ki.

1. Acidol-Pepsin-Pastillen mit der Wortmarke „Acidol" der Aktiengesellschaft für Anilinfabrikation in Berlin; Depotapotheke des B. Rothziegel in Wien, 8557/909. OBM. sz.
2. Antiseptische Bor-Tanin-Orale mit Oxychinolinalaun mit der Wortmarke „Borosol" des Apothekers M. Placzek in Mähr. Ostrau, 25415/904. OBM. sz.
3. Arsen-Alboferintabletten des Apothekers G. Hell in Troppau, 15567/909. OBM. sz.
4. Arsoferrin-Tectolettes mit der Wortmarke „Barber" der Apotheker Barber und Rosner in Wien, 43214/904. OBM. sz.
5. Atropa-Belladonna-Zigaretten mit der Wortmarke „Antasthmin" des Apothekers Franz Schnöbling in Prag, 3504/S. 911. OBM. sz.
6. Auflösende Pillen (Pilulae aperientes) des Apothekers E. Kleewein in Krems, 89308/900. Aau. HT. sz.
7. Baldrian-Kampfer-Pepsinpillen mit der Wortmarke „Calmyren" der Apotheke A. v. Grohs-Fligelys Erben (Provisor O. Wittek) in Wien, 35865/907. OBM. sz.
8. Bi-Palatinoids-Kapseln: „1. cum Ferro carbonico (capsulae minores), 2. cum Ferro carbonico (capsulae majores), 3. cum Ferro carbonico et Natrio arsenicoso", der Firma Oppenheim & Co. in London; Depotapheke Benno Rothziegel in Wien, 16758/906. OBM. sz.
9. Bromlecithin des Apothekers G. Richter in Budapest, 138501/1906. M. kir. BM. sz., illetőleg 9816/907. OBM. sz.
10. Bromocollsalbe 10% und 20% der Aktiengesellschaft für Anilinfabrikation in Berlin, Depotapotheke Benno Rothziegel in Wien, 40469/1905. OBM. sz.
11. Capsulae gelatinosae hydrargyri cholici cum album. tannic, mit der Wortmarke „Mergal" der Firma J. D. Riedel in Berlin; Depotapotheke des Frz. Stohr in Wien, 31723/908. OBM. sz.
12. Capsulae Guajacoli compos. des Apothekers Gustav Hell in Troppau, 6769/902. OBM. sz.
13. Capsulae Olei Santali cum Phenylosalicylico mit der Wortmarke „Salosan" der Apotheke des Ad. J. Bachmann in Leitmeritz, 52930/960. OBM. sz.
14. Cocain-Menthol-Pastillen des Apothekers Dr. D. Bayer in Budapest, 10815/909. OBM. sz.
15. Cocain Pastillen des Apothekers Jos. Váncza in Budapest, 40295/908. M. kir. BM. sz., illetőleg 14739/908. OBM. sz.
16. Cuprocitratsalba mit der Wortmarke „Cuprocitrol" der Apotheke Anton von Waldheim's Erben (Prov. A. Schürer von Waldheim) in Wien, 16736/905. OBM. sz.
17. Diastase-Malzextraktpräparate mit Codein in Pastillen und mit Phosphorlebertran, beide mit der Wortmarke „Diastasin" der Firma Hauser & Sobotka in Stadlau, Depotapotheke S. König in Wien, 10061/906. OBM. sz.
18. Difluordiphenylsalbe, Difluordiphenylsalba mit Fluor phenetol mit der Wortmarke „Fluorrheumin", Difluordiphenylsalbe mit Fluorpseudocumol, der chem. Fabrik Valentiner & Schwarz in Leipzig-Plagwitz, Depotapotheke Rudolf Hauke in Wien, 19794/905. OBM. sz.
19. Eliksir cinamo-sulfoguajakolowy des Apothekers Martin Sobel in Stryj, 27242/905. OBM. sz.
20. Elixirium analgeticum des Apothekers Franz A. Heinz in Wien, 71286/898. Aau HT. sz.
21. Elixirium Avenae bromat. comp. mit der Wortmarke „Nervol" des Apothekers Dr. Szamatolski in Frankfurt am Main; Depotapotheke des V. Bibus in Wien, 41807/1908. OBM. sz.
22. Elixir Kolae triferatum der Apotheke des V. Lassak in Sangerberg, 46879/906. OBM. sz.
23. Elixirium Kolae triferratum mit der Wortmarke „Kolaferrin" der Apotheker Dr. Fr. Koltscharsch & Co. in Wiener-Neustadt, 36759/908. OBM. sz.
24. Emulsio Chinini composita mit der Wortmarke „Dr. Fürpass Pneumulsin" des Apothekers Dr. C. Richter in Wels, 3894/S. 911. OBM. sz.

25. Extractum Hydrastis-Gossypii-Tabletten mit der Wortmarke „Haemostan" der Apotheke Dr. Grohs-Fligely's Erben (Provisor O. Wittek) in Wien, 35867/907. OBM. sz.
26. Ferratin-Arsenpastillen der Apotheker Barber und Rosner in Wien, 48888/904. OBM. sz.
27. Flechten- und Räudeöl (Veterinärpräparat) des Apothekers J. Kwizda v. Hochstern in Korneuburg nur gegen tierärztliche Verschreibung, 6955/906. OBM. sz.
28. Flüssige Guajacol-Somatose mit der Wortmarke „Guajacose" der Firma Friedrich Bayer & Co. in Elberfeld; Depotapotheke M. Kris in Wien, 28484/910. OBM. sz.
29. Formaminttabletten der Firma Bauer & Co. in Berlin; Depotapotheke des C. Brady in Wien, 32674/908. OBM. sz.
30. Formanpräparate (Formanpastillen) der Firma R. A. Lingner in Bodenbach, 10001/902. OBM. sz.
31. Guajacol-Alboferintabletten des Apothekers G. Hell in Troppau, 29215/909. OBM. sz.
32. Guajacol-Albuminat mit der Wortmarke „Histosan" der Fabrik für chem. und diät. Produkte in Schaffhausen; Depotapotheke des Frz. Stohr in Wien 14919/908. OBM. sz.
33. Guajacol-Perdynamin der Firma C. Raupenstrauch in Wien, 42131/907. OBM. sz.
34. Guajacolpillen des Apothekers G. Hell in Troppau, 31244/904. OBM. sz.
35. Haemoglobin-Eisenkaliumbromid-Tabletten mit der Wortmarke „Epilepticon" des Dr. R. Weil in Frankfurt am Main; Depotapotheke des Dr. Grohs-Fligely in Wien, 2338/909. OBM. sz.
36. Helfenberger Bandwurmmittel der Firma Helfenberg A. G. in Sachsen, Depotapotheke Alois Kremel in Wien, 24165/904. OBM. sz.
37. Herbabny's unterphosphorigsaurer Kalk-Eisensirup mit 7% Kalium sulfoguajacolium mit der Wortmarke „Herbacol" der Apotheke Dr. A. Hellmann's Witwe Therese Hellmann (Prov. R. Karp) in Wien, 3722°906. OBM. sz.
38. Hexamethylentetramin-Salicyl-Valeriana-Syrup mit der Wortmarke „Vesicurin" des Apothekers Dr. Grohs-Fligely in Wien, 6076/910. OBM. sz.
39. Hydrargyrum-Sozojodol-Alumnol-Suppositorien mit der Wortmarke „Vaginol" der Apotheke von Grohs Fligely's Erben (Provisor O. Wittek) in Wien, 23203/907. OBM. sz.
40. Hydrastis-Tectolettes der Apotheker Barber und Rosner in Wien, 48888/1904. OBM. sz.
41. Hypophosphitpastillen des Apothekers Aug. Joh. Scholz in Wien, 34459/1902. OBM. sz.
42. Indische Hanfzigaretten der Apotheke des Ubald von Trnkóczy in Laibach, 2010/907. OBM. sz.
43. Jodfersanpastillen des Apothekers Johann Filo in Budapest, 545/S. 911. OBM. sz.
44. 10%-iges Kaliumsulfoguajacolicum-Thymian-Malzextrakt mit der Wortmarke „Guamaltin" des Apothekers Karl Gassner in Schönlinde 5836/S. 911. OBM. sz.
45. Lebertranemulsion mit Kalium sulfoguajacol. mit der Wortmarke „Jecol" mit Kal. sulfoguajacol. des Apothekers A. Fizia in Graz, 28933/909. OBM. sz.
46. Lenicet-Silberpuder 1% und 0·5% der chem. Fabrik Dr. R. Reiss in Berlin; Depotapotheke des H. Bayer in Wien, 9512/909. OBM. sz.
47. Liquor hypnobromid. comp. des Apothekers R. Glück in Budapest, 16084/908. M. kir. BM. sz. 9048/908. OBM. sz.
48. Maltocol des Apothekers Jul. Mayberger in Ujpest, 82459/908. M. kir. BM. sz., 27599/909. OBM. sz.
49. Menthol Cocain-Dragées mit der Wortmarke „Bengué", der Apotheke Dr. Bengué in Paris, Depotapotheke Barber und Rosner in Wien, 54086/906. OBM. sz.
50. Mercurosalicylat mit der Wortmarke „Protektor" der Firma Ernst Weeber, pharm. Laboratorium in Aachen; Depotapotheke M. Zavaros in Wien, 18006/910. OBM. sz.

51. Jod-Alboferin Tabletten Nr. I. und II des Apothekers C. Hell in Troppau, 15567/909., illetőleg 29215/909. OBM. sz.
52. Kreosotpillen des Apothekers Gustav Hell in Troppau, 31244/904. OBM. sz.
53. Krewel's Sanguinalpräparate: Sanguinalpillen mit Jod. mit Acidum arsenicos., mit Vanadinpentoxyd. 37688/907. OBM. sz.
54. Lactolecithin und Lecithintabletten der Apotheke G. Richter in Budapest, Depotapotheke des J. Pserhofer in Wien, 54087/904. OBM. sz.
55. Lecithin lactobromatum comp. mit der Wortmarke „Brom-Lecikraton" des Apothekers Em. Lang in Kgl. Weinberge, 24814/910. OBM. sz.
56. Lecithin lactojodatum compositum mit der Wortmarke „Jod-Lecikraton" des Apothekers E. Lang in Kgl. Weinberge, 24814/910. OBM. sz.
57. Liquor cosmeticus Hydrargyri chlorati mite ozoniasati mit der Wortmarke „Huberin" Depotapotheke des Anton Bayer in Hinterbrühl, 50935/910. OBM. sz.
58. Liquor ferro mangani peptonati cum arseno ohne Alkohol mit der Wortmarke „Arsenblutan" Depotapotheke Friedrich Girsig in Wien, 3684/S. 911. OBM. sz.
59. Milch-Lecithin und glycerinphosphorsaurer Kalk mit der Wortmarke „Lecikraton" des Apothekers E. Lang in Kgl. Weinberge, 38565/909. OBM. sz.
60. Milch-Lecithin und glycerinphosphorsaurer Kalk mit sulfoguajacolsaurem Kali mit der Wortmarke „Lecikraton c. Kalisulfoguajacol" des Apothekers E. Lang in Kgl. Weinberge, 38565/909. OBM. sz.
61. Milch-Lecithin und glycerinphosphorsauerer Kalk mit Eisen mit der Wortmarke „Lecikraton cum Ferro" des Apothekers E. Lang in Kgl. Weinberge. 38565/909. OBM. sz.
62. Muiralecithinpillen mit der Wortmarke „Muiracithin" der Firma Noris, Zahn & Co. in Berlin. Depotapotheke des Karl Heidrich in Wien, 9249/907. OBM. sz.
63. Oleum Jecoris Aselli jodoferratum des Apothekers Dr. Julius Franzos in Tarnopol, 6254/905., illetőleg 24930/906. OBM. sz.
64. Oleum Jecoris Aselli cum Lecithino der Apotheke G. Richter in Budapest, Depotapotheke des J. Pserhofer in Wien, 54087/904. OBM. sz.
65. Oleum jecoris aselli phosphor. mit der Wortmarke „Ostophit" des Apothekers E. Zifferer in Wien, 64/910. OBM. sz.
66. Paglianosyrup der Firmen Girolamo Pagliano in Florenz und Ernesto Pagliano in Neapel. Deopapotheke des Dr. V. Serravallo in Triest, 30268/902. OBM. sz.
67. Paraformtabletten des Apothekers C. Klimitschek in Wigstadl (Schlesien), 9559/908. OBM. sz.
68. Pasta dentifrica cum Kalio chlorico (Beiersdorffs Kalichloricum-Zahnpasta) Depotapotheke C. Brady in Wien, 46556/910. OBM. sz.
69. Pastiglie bronchiali des Apothekers J. Cristofoletti in Görz, 25844/904. OBM. sz.
70. Pastiglie di Codeina des Apothekers Dr. V. Serravallo in Triest, 30777/905. OBM. sz.
71. Pastilli codeini mit der Wortmarke „Codam" des Apothekers O. Maly in Wien, 33176/909. OBM. sz.
72. Pastilli extracti Malti cum codein. muriat. des Apothekers G. R. Camus in Abbazia, 6027/908. OBM. sz.
73. Pastilli Jodo Ferratini compositi de Apothekers K. Jahr in Krakau, 56746/905. OBM. sz.
74. Pastilli Kolanini (Dr. Knebel) der Firma Krewel & Co. in Köln; Depotapotheke des M. Kris in Wien, 3934/907. OBM. sz.
75. Pastilli Phenacetini cum Guarana et Coffeino mit der Wortmarke „Guarapheninpastillen" des Apothekers C. Brady in Wien, 45605/909. OBM. sz.
76. Pastilli pyramidon c. coffeino citr. mit der Wortmarke „Nervan" des Apothekers E. Zifferer in Wien, 32712/909. OBM. sz.

77. Pastylki sulfogwajakolowe z Kodeina des Apothekers Josef Pineles (Provisor Karl Josef Berger) in Lemberg, ad 13002/904. OBM. sz.
78. Phenocoll-Tabletten, Phenocollwasser I. und II. und Piperazin Phenocoll Lithiontabletten der chemischen Fabrik Falkenberg in Falkenberg-Grünau bei Berlin; Depotapotheke des K. Brady in Wien, 1338/907. OBM. sz.
79. Pilulae arsenical. bromat. mit der Wortmarke „Arsobromin" des Apothekers Dr. Grohs-Fligely in Wien, 32748/909. OBM. sz.
80. Pilulae arsenicales jodatae mit der Wortmarke „Arsojodin" des Apothekers Dr. Grohs-Fligely in Wien, 39584/907. OBM. sz.
81. Pillulae arsenic. jodat. cum Belladonna mit der Wortmarke „Arsojodin c. belladonna" des Apothekers Dr. Grohs-Fligely in Wien, 37642/909. OBM. sz.
82. Pilulae Kolae compositae des Apothekers Gustav Hell in Troppau, 22332/904. OBM. sz.
83. Pilulae Colchici compositae mit der Wortmarke „Scheelin" des Apothekers Karl Gassner in Schönlinde, 5837/S. 911. OBM. sz.
84. Pilulae Eucalyptoli compos. des Apothekers H. Banke in Krakau-Zwierzyniec (Galizien), 17965/910. OBM. sz.
85. Pilulae odontalgicae Anasthesini compositae mit der Wartmarke „Dentolor", Depotapotheke A. Löw in Wien. 500/S. 911. OBM. sz.
86. Pilulae Thiocoli saccharati des Apothekers Anton Frankl in Szeged (Ungarn), 62347/907. M. kir. BM. sz., 20434/907. OBM. sz.
87. Plenulae Blaudii Meihsner cum arseno jodat. und Plenulae Blaudii Meihsner cum phosphoro; Depotapotheke M. Zavaros in Wien, 3954/S. 911. OBM. sz.
88. Pastilli Theobromini jodati mit der Wortmarke „Diujodin" des Apothekers Stefan Barta in Budapest, 40317/908. M. kir. BM. sz., 14845/908. OBM. sz.
89. Protargol-Chinosol-Gelatin-Glyzerin-Scheidenzäpfchen mit der Wortmarke „Protanimal I." und Argentum colloidale, Kakaobutter-Scheidenzäpfchen mit der Wortmarke „Protanimal II." und Argentum colloidale-Kakaobutter-Vaselinsalbe mit der Wortmarke „Protanimal IV." des Apothekers Rudolf von Hillinger in Klagenfurt, (Veterinärpräparate). Nur gegen thierärztliche Verschreibung. 4816/S. 911. OBM. sz.
90. Protargol-Glycerin-Gelatine-Scheidenzäpfchen für Kühe mit der Wortmarke „Protanimal" des Apothekers Rudolf Rit. v. Hillinger in Klagenfurt, 21314/909. OBM. sz.
91. Pulverette-Präparate: Pillen mit Ferratin und Natr. arsenicos., Pillen mit Ferr. carbon. und acidum arsenicos. der Firma Oppenheimer Sohn & Cie. Ltd. in London; Depotapotheke des B. Rothziegel in Wien, 23323/909. OBM. sz.
92. Pulvis Stramonii comp. mit der Wortmarke „Astmol" der Szamotolski's Engelapotheke in Frangfurt am Main; Depotapotheke Bibus Erben in Wien, 45143/907. OBM. sz.
93. Pulvis Stramonii comp. mit der Wortmarke „Reichenhaller Astmalanpulver" des Apothekers A. Schmid in Reichenhall-Augsburg; Depotapotheke des C. Brady in Wien, 35643/910. OBM. sz.
94. Pyocyanase der Firma Dresdner chem. Laboratorium des K. A. Lingner in Dresden-Bodenbach, 20003/908. OBM. sz.
95. Quecksilberfettseife 33⅓% mit der Wortmarke „Gynochrisma hydrargyri" des Apothekers Dr. R. Tscherne in Linz, 20271/910. OBM. sz.
96. Salo-Kawa-Cannabis-Santal mit der Wortmarke „Blenorol" der Apotheke B. Bibus (Provisor Klemens Pajak) in Wien 23851/905.
97. Salol-Terpinol Cubeben-Santal-Kapseln (früher Sanidkapseln) mit der Wortmarke „Euen" des Apothekers Janke in Altona-Hamburg. Depotapotheke Josef Klein in Wien, 13966/905., illetőleg 18400/908. OBM. sz.

98. Sanguinalpillen mit Natrium cinnamylcum der Firma Krewel & Co. in Köln; Depotapotheke des M. Kris in Wien, 3934/907. OBM. sz.
99. Sarsaparilla-Jodsyrup des Apothekers R. Jahner in Temesvár (Ungarn), 41761/909. M. kir. BM. sz., 20075/909. OBM. sz.
100. Solutio Lecithini cum ferro comp. mit der Wortmarke „Leciferin“ der chem. Fabrik Samotolski in Frankfurt am Main; Depotapotheke Erben Bibus in Wien, 33177/909. OBM. sz.
101. Soluzione aromatica di colchicina des Apothekers Peter Androvié in Zara, 35684/906. OBM. sz.
102. Species Stramonii comp. mit der Wortmarke „Reichenhaller Astmalan-Zigaretten“ des Apothekers A. Schmid in Reichenhall-Augsburg; Depotapotheke C. Brady in Wien, 35643/910. OBM. sz.
103. Sulfoguajakol-Syrup und Sulfoguajakol-Syrup mit Kola des Apothekers Dr. Heinrich Mikolasch in Lemberg, 3143/903. OBM. sz.
104. Sulfosotsyrup der Firma Hoffmann, La Roche & Comp. in Basel, Depotapotheke des S. Mittelbach in Wien, 35769/900. Aau HT. sz.
105. Suppositoria analia resina Kawa-Kawa Adrenalini composita mit der Wortmarke „K.-Anol“ des Apothekers Emil Silberstein in Wien, 3065/S. 911. OBM. sz.
106. Suppositoria Bismuth et Jodoli cum Zinco comp. mit der Wortmarke „Dolosan“ des Apothekers A. v. Waldheim in Wien, 30626/910. OBM. sz.
107. Suppositorien mit resorcinsulfosaurem Wismutoxyjodid mit der Wortmarke „Anusol“ des Apothekers K. Weinreben in Frankfurt am Main; Depatapotheke des M. Kris in Wien, 40944/908. OBM. sz.
108. Suppositoria Sozojodol-Hydrargyri mit der Wortmarke „Bissulin“ (Scheidenzäpfchen für Kühe).
Bacilli Sozojodol-Hydrargyri mit der Wortmarke „Bissulin“ Stift für Bullen) (Verterinärpräparate); Depotapotheke E. Netter in Wien (Apothekenprovisor Paul Senft). Nur gegen thierärztliche Verschreibung, 39846/910., illetőleg 3813/911. OBM. sz.
109. Syrupus aromaticus sulfocreosotic. guajacolicus mit der Wortmarke „Pneumocol“ de Apothekers Dr. A. Friedrich in Wien. 17753/909. OBM. sz.
110. Syrupusbromat. hypophosph. mit der Wortmarke „Neurolin Balla“ des Apothekers Alexander Balla in Hódmezővásárhely, 77990/907. M. kir. BM. sz., illetőleg 35936/907. OBM. sz.
111. Syrupus Bromoformii compositus mit der Wortmarke „Rami“ der Firma Fougerat in Paris; Depotapotheke des Rudolf Schober in Wien, 9397/907., illetőleg 19293/907. OBM. sz.
112. Syrupus ferri calcii bromat. natr. glycerino-phosphatus mit der Wortmarke „Nerviton“ des Apothekers L. Barabás in Budapest, 24864/906. M. kir. BM. sz., 47892/906. OBM. sz.
113. Syrupus glycerinophosphoricus compos. des Apothekers Jos. Polasek in Zágráb; Depotapotheke des C. Brady in Wien, 37628/906., 36633/907. HOK. sz., 7506/508. OBM. sz.
114. Syrupus Guajacoli compos. des Apothekers Gustav Hell in Troppau, 6769/902. OBM. sz.
115. Syrupus Guajacoli ferratus mit der Wortmarke „Ferrosin“ des Apothekers Ed. Kohn in Jaroslau (Galizien), 13831/908. OBM. sz.
116. Syrupus guajacolicus sulfonicus compositus mit der Wortmarke „Guajacolin“ des Apothekers W. Supp in Wien, 6902/905. OBM. sz.
117. Syrupus Haemoli guajacolicus mit der Wortmarke „Thymocol“ des Apothekers J. Polasek in Zágráb; Depotapotheke des C. Brady in Wien, 37638/906., 36634/907. HOK. sz., 7505/908. OBM. sz.
118. Syrupus Haemoli guajacolicus cum Arseno mit der Wortmarke „Thymocol cum arseno“ des Apothekers J. Polasek in Zágráb; Depotapotheke des C. Brady in Wien, 37638/906., 36634/907. HOK. sz., 7505/908. OBM. sz.

119. Syrupus hypophosphit. compositus des Apothekers Dr. Egger in Budapest, Depotaposheke M. Kris in Wien, 44804/902. OBM. sz.
120. Syrupus jodotannicus phosphoricus mit der Wortmarke „Jecorol" des Apothekers A. Bukuwski in Warschau, Depotapotheke Barber und Rosner in Wien, 44230/904. OBM. sz.
121. Syrupus Kalii sulfoguajacolici mit der Wortmarke „Sorisin" der Apotheke Herbabny's Erben (Pächter Hans Scholz) in Wien, 46861/904. OBM. sz.
122. Syrupus Kalij sulfoguajacolici codeinatus des Apothekers Gustav Szancer in Skole (Galizien), 39266/905. OBM. sz.
123. Sydupus Kali sulfoguajacol. comp. mit der Wortmarke „Tuberin" des Apothekers Örkény Hugó in Budapest; Depotapotheke E. Zifferer in Wien, 11332/910. OBM. sz.
124. Syrupus Kalii sulfoguajacolici plantaginatus codeinatus mit der Wortmarke „Plantocol" des Apothekers B. Scheinbach in Lemberg, 2737/S. 9111. OBM. sz.
125. Syrupus lacto creosoti solubilis mit der Wortmarke „Sirop Famel" der Firma P. Famel in Paris, Depotapotheke Jahn und Kas in Prag, 3698/S. 911. OBM. sz.
126. Syrupus Pyrenoli compositus mit der Wortmarke „Pyrosin" des Apothekers Siegbert Geber in Radautz, 46932/910. OBM. sz.
127. Syrup sulfokreosotowy des Apothekers Jos. Pineles (Provisor K. J. Berger) in Lemberg, 7868/905. OBM. sz.
128. Syrupus sulfoguajacolicus compositus mit der Wortmarke „Sirocol" des Apothekers F. Altenberg in Wien, 18995/905. OBM. sz.
129. Syrupus Kolae compositus des Apothekers Gustav Hell in Troppau, 18856/900. SZOK. sz.
130. Syrupus Thiocoli compositus mit der Wortmarke „Sirolin" der Firma Hoffmann, de Roche & Comp. in Basel, Depotapotheke S. Mittelbach in Wien, 1429/904. OBM. sz.
131. Syrupus Thiocolli et Colae comp. mit der Wortmarke „Kalikol" des Apothekers Heinrich Sternberg in Wien, 4406/S. 911. OBM. sz.
132. Syrupus Thymi compositus mit der Wortmarke „Euferin" des Apothekers V. Lassak in Sangerberg, 2596/906. OBM. sz.
133. Syrupus Thymi compositus mit der Wortmarke „Pulmonin" des Apothekers R. Pserhofer in Wien, 5857/906. OBM. sz.
134. Syrupus thymosulfoguajakolowy des Apothekers Kasimir Armatys in Stanislau (Galizien), 27556/906. OBM. sz.
135. Syrupus valeriano-bromatus compositus mit der Wortmarke „Jahr" des Apothekers K. Jahr. in Krakau, 16204/908. OBM. sz.
136. Tablettae jodi cum arseno et belladonna mit der Wortmarke „Jodarsotropin" des Apothekers G. Hell in Troppau, 19389/909. OBM. sz.
137. Tablettae sozojodol-hydrargyri mit der Wortmarke „Merjodin" der chemischen Fabrik H. Trommsdorf in Aachen, Depotapotheke des C. Haubner in Wien, 42166/1909. OBM. sz.
138. Tabloid-Präparate: Acidum benzoicum comp., Aloin comp., Blaud's Pillen c. acid. arsenic., Blaud's Pillen c. Aolin sacch. obd., Blaud's Pillen comp., Ferrun c. acid. arsenic. comp., Hypophosphita comp. I. und II., Kalium chloricum c. borace et cocaino omp., Laxativum Livingstone, Phenacetinum comp., Phenacetinum c. chinin. comp., Sirupus Eastoni (schwach und stark), Rheum comp. II. der Firma Borroughs Wellcome & Co. in Longon, Depotapotheke des M. Kris in Wien, 250/909. OBM. sz.
139. Tabulae natrii amidophenylarsinici comp. mit der Wortmarke „Noton" der Fabrik C. A. Tielecke in Sehl a. Mosel; Depotapotheke des C. Brady in Wien, 37164/910. OBM. sz.
140. Tabulettae acidi thyminici compositae mit der Wortmarke „Soluroltabletten" Depotapotheke C. Brady in Wien, 502/S. 911. OBM. sz.
141. Tannocol-Chocoladetabletten der Aktiengesellschaft für Anilinfabrikation in Berlin, Depotapotheke Benno Rothziegel in Wien, 40469/905. OBM. sz.

142. Theobromin-Quebrachotabletten mit der Wortmarke „Dispnon" der Apotheke A. v. Grohs-Fligely's Erben (Provisor O. Wittek) in Wien 49504/905. OBM. sz.
143. Thyreotheobrominpillen Nr. I. und II. des Apothekers Dr. K. Fragner in Prag, 57535/905. OBM. sz.
144. Tinctura digitalis aquosa titrata*) mit der Wortmarke „Digifusin" des Apothekers A. Kullmann in Engelhartszell (Oberösterreich), 22036/910. OBM. sz.
145. Tinctura ferri aperiensarseniata mit der Wortmarke „Arsen-Haemofor" des Apothekers A. Seewald in Wien, 30986/910. OBM. sz.
146. Tinctura ferri aromatica arsenicosa Athenstaedt der Firma Athenstaedt & Redeker, chemische Fabrik in Hemelingen bei Bremen, Depotapotheke des C. Brady in Wien, 32346/910. OBM. sz.
147. Tinctura ferri sulfoguajacolici aperiens mit der Wortmarke „Guajacol-Haemofer" des Apothekers Adalbert Seewald in Wien, 81/S. 911. OBM. sz.
148. Trochisci Kalii sulfoguajacolici mit der Wortmarke „Pectorin" der Apotheker Barber und Rosner in Wien, 43210/904. OBM. sz.
149. Tubuli fumales cum pulvere Lobeliae comp. (Antiasthmatische Zigaretten) mit der Schutzmarke „Hirsch" der Apotheke des Karl Hynek in Prag, 30344/907. OBM. sz.
150. Überfettete aromat. Seifencreme mit 10% Salicylsäure mit der Wortmarke „Rheumasan" der Firma Chemische Werke Fritz Friedländer in Berlin, Depotapotheke des R. Paul in Wien, 29187/909. OBM. sz.
151. Verbesserter Guajacol Likör mit der Wortmarke „Pectosorin" des Apothekers Karl Richter in Wels, 5251/S. 911. OBM. sz.
152. Vinum chinae arsoferr, phosph. mit der Wortmarke „Arsenhaematose" des Apothekers R. Paul in Graz, 27103/909.
153. Vinum jodatum maltosatum der Firma Svátek & Cie in Smichow, 10391/906. OBM. sz.
154. Vinum maltosae Coto-Condurango der Firma Friedrich Klöckler in Prag-Lieben, 24249/906. OBM. sz.
155. Yohimbin-Phospor-Strychnintabletten mit der Wortmarke „Rhome" des Apothekers Dr. Grohs-Fligely in Wien, 19656/908. OMB. sz.

A Közegészségügyi II. kötet 134. *lapján beillesztendő:*

Gyógyszerhez, illatszerhez faszesz (methylalcohol) keverése tilos: B. M. 1911. márc. 7. 9681.. sz. l. fentebb az 1876 : XIV. t.-cz. 14. §-a kapcsán „Italok" cz. a.

A közegészségügyi II. kötet 117. *lapján közölt Hullaszállító levél törlendő s helyébe illesztendő:*

„Hullaszállitási levél" módositásáról. Az 1910. évi január hó 1-én életbelépő uj „Vasuti üzletszabályzat" 44. §-ának 4. pontja hozzájárulásommal uj „Hullaszállitási levél" átadását kivánja meg a hulla feladása alkalmával.

Miután a „Hullaszállitási levél" szövege nem egyező az emberi hullák és hullarészek szállitása és kiásatása tárgyában 1906. évi szeptember hó 4-én 25.857. szám alatt kelt rendeletemmel kiadott, illetőleg e rendelethez mellékelt „Hullaszállitási levél"-minta szövegével, a szükséges egyöntetüség okából, fentidézett rendeletemmel kiadott „Hullaszállitási levél" minta mellőzését és helyette ezen rendeletemhez mellékletként csatolt „Hullaszállitási levél" minta használatát rendelem el. (B. M. 1909. decz. 31. 150247. sz. r.)

---

*) Magyarországban való forgalombahozhatása 163529/911. Bm. sz. alatt nem vétetett tudomásul.

[1]) Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

A Közegészségügyi II. kötet 236. lapján az 1908: XXXVIII. t.-cz. 2. §-ához feljegyzendő:

E §. végrehajtása tárgyában l. a 64.610/911. B. M. sz. rendeletet (a Köztisztaság fentartásáról) az 1876 : XIV. t.-cz. 10. §-a kapcsán.

A Közegészségügyi II. kötet 240. lapján az 1908: XXXVIII. t.-cz. 9. §. 5. pontja után beillesztendő:

Gyermektelepeknek járásorvosok által foganatositandó vizsgálatáról. A közegészségügy rendezéséről szóló 1876 : XIV. t.-cz. II. rész 1. fejezetét módositó 1908 : XXXVIII. t.-cz. a rendezett tanácsu városi, illetőleg községi (kör-) orvos teendőiül a 9. §. 5. pontjában kimondja, hogy felügyelni tartozik az állami menhelyek kötelékébe tartozó s az illető városban, községben (körben) elhelyezett gyermekekre; az 1876 : XIV. t.-cz. pedig a 156. §. e) pontjában azt rendeli, hogy a járási orvos ügyelni köteles a lelencek és dajkaságba adottak iránti rendszabályok végrehajtására.

A végből, hogy az állami gyermekmenhelyek részéről elhelyezett gyermekekre való felügyelet rendszeresebbé és hatályosabbá tétessék, elrendelem, hogy jövőben a járásorvosok hatóságuk területén az állami gyermekmenhelyek által létesitett és fenntartott gyermektelepeken évenkint egyszer telepvizsgálatokat foganatositsanak, minden egyes gyermeket a nevelő-szülőjének lakásán látogassanak meg, a látogatás megtörténtét a gyermektartási könyvbe vezessék be, az esetleg tapasztalt szabálytalanságokról — intézkedhetés czéljából — az illetékes menhely igazgatóját minden egyes telepvizsgálat foganatositása után sürgősen értesitsék, s eljárásukról a vármegyei tiszti főorvos utján a közigazgatási bizottságnak is tegyenek jelentést. (B. M. 1910. máj. 10. 125409/908.)

A Közegészségügyi kötet 268. lapján a 13.000/908. sz. rend. 16. §-a után beillesztendő:

1910. évi decz. 10. 179.812. B. M. sz. körrend. **a betöltetlen községi (kör-) orvosi állások javadalmáról.** A községi és körorvosok fizetéséről és korpótlékáról szerkesztett és hozzám felterjesztett szükségleti kimutatásokról arról győződtem meg, hogy a betöltetlen községi (kör-) orvosi állások száma a 132.100/1908. B. M számu utasitás 16. §-ához képest egybeállitott első főkimutatás felterjesztése óta alig észrevehető eltérést mutat, amiből arra kell következtetnem (ezt egyébiránt a vármegyék alispánjának az 1908 : XXXVIII. t.-cz. végrehajtásával kapcsolatos jelentései is megerősitik), hogy a községi (kör-) orvosi állások egy része évek óta állandóan betöltetlen.

Minthogy a vármegyei orvosi alapokba az említett kimutatások alapján évenkint valamennyi, tehát az eddig betöltetlen községi (kör-) orvosi állásokra is eső törzsfizetés kiutalványoztatott, viszont azonban ujabb körorvosi állások betöltése oly helyeken, ahol az a szerzett értesülések szerint remélhető volna, fedezet hiánya miatt nem történhetett meg: az a helyzet állott elő, hogy mig a fentebb emlitett helyeken az állami javadalmazás eredeti czéljára fel nem használtatván, az illető vármegyei orvosi alapban, mint fölösleg kezeltetik, addig másutt a megfelelő javadalmazás hiánya miatt az idézett törvénynek az a czélja, hogy az állami javadalmazás elősegitése az orvoshiány pótlását ott, ahol ez tényleg lehetséges, — meg nem valósitható.

Igaz ugyan hogy az orvosi alapnak a 132.200/1908. B. M. számu szabályrendelet 16. §-a értelmében gyümölcsözőleg elhelyezett fölöslegéből eredő kamatjövedelem a törvény 19. §-a értelmében a közegészségügyi szolgálattal kapcsolatos kiadásokra fordítható, mind a mellett kétségtelen, hogy az állami javadalmazásnak a fentemlitett módon való czélszerütlen megosztása a törvény jól felfogott értelmével ellentétben áll és igy okvetlenül szükséges, hogy az állami javadalmazás czéljaira szolgáló költségvetési hitel igénybevétele a tényleges szükséglettel mielőbb helyes összhangba hozassék. E végből elhatároztam, hogy az 1911. évtől kezdve csakis a téynleg betöltött s a csupán ideiglenesen megüresedett községi (kör-) orvosi állások számának megfelelő állami javadal-

mazást fogom az egyes vármegyék orvosi alapja javára kiutalványozni. Az olyan községi (kör-) orvosi állások után tehát, amelyek a pályázatok ismételt kiirása mellett is évek óta betöltetlenek, s amelyeknek betöltése ez idő szerint sem remélhető, az állami javadalmazást egyelőre utalványozni nem fogom, hanem az ily módon fenmaradó fedezetet olyan uj községi (kör-) orvosi állások szervezésére fogom forditani, amelyeknek betöltése biztositottnak mutatkozik. Intézkedni szándékozom továbbá az iránt is, hogy a törvény 17. és 21. §-ai értelmében a községeket terhelő járulékoknak a szóban levő állások után való befizetése, illetőleg beszedése egyelőre szintén mellőztessék stb. (A rendelet többi része már meghaladott intézkedést tartalmaz.)

A Közegészségügyi II. kötet 278. lapján a 132.200/908. sz. B. M. rend. 6. §-ához beillesztendő:

Az 1909. nov. 11. 101.020. B. M. sz. körrend. a községi, kör- és segédjegyzők valamint a községi és körorvosok illetményeinek portómentessége tárgyában kiadott pénzügyminiszteri rendelet közléséről. A pénzügyminiszter urnak a községi, kör- és segédjegyzők, valamint a községi és körorvosok illetményeinek portómentessége tárgyában kiadott 80.741/1909. sz. rendeletét tudomásvétel és az alantas hatóságok megfelelő tudósitása végett az alábbiakban közlöm.

Melléklet a 101.020/1909. B. M. sz. körrendelethez.

1909. jul. 20. 80.741/1909. P. Ü. M. számu körrendelet a községi, kör- és segédjegyzők, valamint a községi és körorvosok illetményeinek portómentességéről.

A községjegyzői fizetési alap létesitése iránt a vármegyei törvényhatóságok által kiadott „Szabályrendelet"-ek, valamint az 1908 : XXXVIII. t.-c. 18. §-a alapján létesitendő „Orvosi alap" kezeléséről 1908. évi 132.200. szám alatt kiadott belügyminiszteri rendelet értelmében a községi, kör- és segédjegyzők, ugyszintén a községi és körorvosok fizetése, fizetéskiegészitése, kor-, személyi és helyi pótléka és — amennyiben nem lennének természetbeni lakással ellátva — lakpénze is, továbbá az orvosok utiátalánya a jegyzők, illetőleg az orvosok lakhelye szerint illetékes m. kir. állami pénztár (adóhivatal) által fog kiszolgáltatni.

A fent megjelölt illetmények felvételének megkönnyitése céljából a belügyi és kereskedelemügyi miniszter urakkal egyetértőleg megengedem, hogy mindazoknak a jegyzőknek és orvosoknak, kik oly helyeken müködnek, ahol állami pénztárak (adóhivatalok) nincsenek, illetményeik a kifizető pénztár által az alábbi módozatok mellett, posta utján küldessenek el.

Azok a jegyzők és orvosok, kik ezen kedvezményt igénybe venni kivánják, illetményeikről szóló szabályszerüen kiállitott nyugtáikat minden hónap 25. napjáig, fizetési könyvecskéiket pedig a teljesitett fizetések és eszközölt levonások utólagos bejegyzése céljából évenkint kétszer, és pedig január és julius havában a községi elöljáróság, illetőleg körjegyzőség utján „Fizetési nyugta, portómentes" záradékkal ellátott közönséges (nem ajánlott) levélben a kifizető állami pénztár (adóhivatal) cimére postára adják.

Amennyiben ugyanazon az állomáshelyen több jegyző és orvos van, a nyugták és zetési könyvecskék összegyüjtendők és jegyzékbe foglalva a községi elöljáróság vagy körjegyzőség utján egy közös levélben a megjelölt módon a kifizető állami pénztárnak (adóhivatalnak) küldendők el. Ez alkalommal az állami pénztár (adóhivatal) arról is értesitendő, hogy a kiszolgáltatandó illetmények, a beküldő községi elöljáróságnak vagy körjegyzőségnek, esetleg a jegyzők vagy orvosok egyikének cimére lesznek elküldendők.

Az állami pénztár (adóhivatal) az ekként beérkezett nyugták alapján a járandóságokat előzetes számfejtés után s az esetleges levonások figyelembe vétele és szabályszerü elszámolása mellett minden hónap elsején az illető jegyző vagy orvos cimére, illetőleg ha ugyan-

azon az állomáshelyen többen vannak, a nyert értesitésnek megfelelelően a községi elöljáróság vagy körjegyzőség, vagy az igényjogosultak egyikének cimére „Hivatalos fizetés, portómentes“ záradékkal ellátott közös postautalványon megküldi.

A postautalvány szelvényén a kifizető pénztár egyenkint kitüntetni tartozik azokat az összegeket, amelyek a postautalványon továbbitott járandóságból az egyes igényjogosultaknak készpénzben kifizetendők.

A postautalványok a „Pénzügyi Közlöny“ 1905. évi 25. számában közzétett 2.869. P. M. sz. körrendeletnek megfelelően feladójegyzék mellett küldendők postára.

A félévenkint beküldött fizetési könyvecskékbe a kifizető pénztár (vármegye székhelyén számvevőség) az előző félévben teljesitett kifizetéseket és levonásokat bejegyezni köteles, minek megtörténte után a könyvecskék „Közszolgálati ügyben, portómentes“ záradékkal ellátott levélben az illető cimére, illetőleg közös levélben a kivánt cimre visszaküldendők. Jelen rendeletem a megjelenése napján lép életbe.

A Közegészségügyi II. kötet 293. *lapján az* 1876: *XIV. t.-cz.* 156. *§-ának* e) *pontjához feljegyzendő:*

Gyermektelepeknek járásorvos által foganatositandó vizsgálatára nézve l. a 125.409/908. sz. B. M. rend. fentebb az 1908 : XXXVIII. t.-cz. 9. §-ának 5. pontja után.

A Közegészségügyi II. kötet 291. *lapján feljegyzendő:*

A járási tisztiorvos pecsétjére nézve l. a. 194.346/912. sz. B. M. rend. alább.

A Közegészségügyi II. kötet 301. *lapján beillesztendő:*

A törvényhatósági tiszti orvosok hivatalos pecséttel való ellátásáról. A magyar tiszti orvosok egyesülete azzal a kérelemmel fordult hozzám, hogy a törvényhatósági tiszti orvosok részére a hivatalos pecsétek kötelező alkalmazását rendeljem el, illetőleg a hivatalos pecsét alkalmazásának kérdését egységesen szabályozzam.

Minthogy a tiszti orvosok gyakran jönnek abba a helyzetbe, hogy hivatalos bizonyitványokat kell kiállitaniok, ezen bizonyitványok hivatalos jellegének feltüntetése indokából tényleg szükséges, hogy azok saját külön hivatalos pecséttel birjanak.

Minthogy továbbá a főispánok utján bekivánt jelentésekből arról győződtem meg, hogy a tiszti orvosok hivatalos irataikat több vármegyében az idevonatkozó jogszabályok hiányában minden hivatalos jelleget nélkülöző különféle magánpecsétekkel látják el, a t. orvosi hivatalos pecsétek egységes szabályozását szükségesnek találtam.

Ennélfogva a vármegyei ügyviteli szabályzat kiegészitéseképen a következőket rendelem:

1. A vármegyei tiszti orvosokat 1912. évi május hó 1-ső napjától kezdődőleg kötelezem, hogy minden oly iratot, amely hivatalos jelentés vagy levelezés jellegével nem bir, hanem okirat jellegü (hivatalos bizonyitvány stb.), saját külön hivatalos pecsétjükkel lássák el.

2. A vármegyei tiszti orvosok hivatalos pecsétjét egységesen akként állapitom meg, hogy a vármegye cimerének alkalmazása mellett a következő: „N. N. vármegye tiszti főorvosa“, illetőleg „N. N. vármegye N. N. járásának tiszti orvosa“ köriratot tartalmazza.

3. Felhivom (Czimet), hogy a 2. pontban megállapitott hivatalos pecsétek beszerzéséről és kiosztásáról saját hatáskörében mielőbb gondoskodjék.

4. Ezen hivatalos pecsétek beszerzésével felmerülő kiadások fedezésére a vármegyei háztartási alapot jelölöm meg.

Azokat a vármegyéket, amelyekben a fentebb megállapitott hivatalos pecsétek ezidőszerint is használatban vannak, azok ujabb beszerzésének kötelezettsége nem terheli. (B. M. 1913 február 1. 194.346/912. sz. körrend.)

A Közegészségügyi II. kötet 381. és 382. lapján a 14270/907. sz. rend. 3. és 4. §-a, mint hatályát vesztett, törlendő s helyébe beillesztendő:

1912. évi 9700. I. M. sz. rend.
a bünvádi ügyekben alkalmazott szakértők dijszabásáról.

Az 1907. évi deczember hó 10-én 14.270. I. M. E. szám alatt kibocsátott rendelet mellékletéül szolgáló utasitás 3. és 4. §-át hatályon kivül helyezem és a kir. biróságok hatáskörébe tartozó bünvádi ügyekben alkalmazott szakértők dijai tekintetében az 1896: XXXIII. t.-cz. 227. §-ának utolsó bekezdésében nyert felhatalmazás alapján a következő szabályzatot állapitom meg:

Az orvosszakértők dijai. 1. §. 1. Élő egyén megvizsgálásáért a leletel és véleménnyel együtt, vagy más orvosszakértő véleményének felülvéleményezéseért az esetleges ujabb vizsgálattal együtt, vagy ujabb adatok alapján kivánt pótvéleményért — ideértve az országos birósági vegyésznek lelete és véleménye alapján adott törvényszéki orvosi véleményt is — az esetleges ujabb vizsgálattal együtt 8 K jár.

2. Elmeállapot megfigyeléseért — tekintet nélkül a megfigyelések számára, de a birsóág előtt történö és a 4. §. alapján dijazott egyszeri megfigyelés esetét kivéve — a részletesen indokolt véleménynyel együtt 40 K jár.

3. Halottszemléért — ideértve az életképtelen korban született méhmagzat külső megvizsgálását — a lelettel és a véleménnyel együtt 10 K jár, ha azonban a halottszemlét nyomban boncolás is követi, csak a 4. pontban emlitett dij számitható fel.

4. Bonczolásért a részletes boncjegyzőkönyv és vélemény dijával együtt 25 K; nagyfoku feloszlásban levő, igy különösen exhumált, vizből kifogott, vagy égett hulla bonczolásáért 35 K jár.

5. Laboratoriumi (górcsövi, szövettani, bakterológiai, Röntgensugaras és hasonló munkával járó) vizsgálatért [1]) a véleménynyel együtt 20 K jár.

A vérnyomok serodiagnostikai vizsgálatáról és ennek dijazásáról a 14.926/1909. I. M. számu rendelet intézkedik; a mérgezés gyanujának fennforgása esetében elrendelt vegyészi vizsgálatot (Bp. 244. §.) pedig — külön dijazás nélkül — az országos birósági vegyész teljesiti.

6. Bünjelnek orvosszakértői megvizsgálásáért, amennyiben az előbi 1—5. pontokban, vagy a 4. §-ban megjelölt müködéssel kapcsolatban történik, külön dijazás nem jár; ha a vizsgálat az érintett müködésekkel kapcsolatban nem történhetik meg, az orvosszakértőt a bünjel megvizsgálásáért a lelettel és véleménnyel együtt a 10. §-ban megállapitott dijazás illeti.

7. Élő egyén váladékának és hullarészeknek vegyi vizsgálatra az országos birósági vegyészhez elküldése végett szükséges csomagolásáért 5 K jár.

8. A biróság vagy a kir. ügyészség által kivánt és a fenti pontok egyike alá nem eső orvosszakértői véleményért — ha-

csak a 20. §. utolsó bekezdésében meghatározott esetek valamelyike fenn nem forog — 4 K jár.

2. §. Ha az orvosszakértői müködés rendkivül sok fáradságot, hosszabb tudományos vizsgálódást vagy kutatást igényelt, vagy ha egyéb okból is a rendesnél nagyobb dijazás mutatkozik méltányosnak, az eljáró biró vagy biróság — a kir. ügyészség véleményének beszerzése után — a dij összegére javaslatot tesz, melyet a javasolt dij engedélyezése végett az igazságügyminiszterhez terjeszt föl.

3. §. Bonczolásnál az orvosszakértők egy, szükség esetében két segédkező személyt (bonczoló szolgát) alkalmazhatnak, kiknek munkadij fejében 3 koronát kell megállapitani.

Nem állapitható meg ez a dijazás akkor, ha a bonczolásnál segédkezés a szolga hivatalos kötelessége.

4. §. A főtárgyaláson vagy járásbirósági tárgyaláson való jelenlétért, beleértve az ott teljesitett bárminő, esetleg többféle szakértői müködést (vizsgálatot, megfigyelést, véleményezést stb.):

1. két órai, vagy ennél rövidebb idő tartamára 10 K,
2. két óránál hosszabb, de négy órát meg nem haladó időre 15 K,
3. négy órát meghaladó időre 20 K jár.**)

A szakértői dijak felszámitásának szabályai. 17. §. Ha a biró vagy a biróság valamely bünvádi ügyben több szakértőt alkalmaz, az előbbi §-okban megállapitott dijak mindegyik szakértőt megilletik; ha pedig a szakértő egy napon több bünvádi ügyben müködik, dijait mindegyik ügyben külön felszámithatja.

Ha valamely bünvádi ügyben a tárgyalás több napig tart, a jelenléti dijakat mindegyik napra külön kell megállapitani.

18. §. A szakértőnek a szemle vagy tárgyalás megkezdésére kitüzött időben történt megjelenésétől a szemle vagy tárgyalás tényleges megkezdéséig eltelt idő, valamint — a 19. §-ban jelzett eset kivételével — a szemle vagy tárgyalás elmaradásának kimondásáig eltelt idő a dijazott jelenlét idejébe csak annyiban számitandó be, amennyiben a szakértő ezt az időt tényleg a biró vagy birói tanács helyiségeiben való várakozással tölti.

Ugyanezen föltétel alatt a tárgyalásnak félbeszakitása folytán eltelt idő is beszámitandó a dijazott jelenlét idejébe, de csak akkor, ha a félbeszakitás egy órát meg nem haladó időre történt. Hosszabb ideig tartó félbeszakitás után, de még aznap folytatott tárgyaláson való jelenlét ideje dijazás szempontjából a félbeszakitás előtt megkezdett jelenlét idejéhez folytatólag hozzászámitandó.

Nem számitható be a szakértő jelenlétének idejébe az az idő, amely alatt a szakértő a tárgyalás megkezdése után akár a biróság engedelmével, akár enélkül a biró vagy a birói tanács helyiségéből eltávozott, ha a távollét ideje félóránál többet tesz ki.

**) A kihagyott §-ok nem orvosszakértőkre vonatkoznak.

19. §. Ha a birói szemle vagy tárgyalás, melyre a szakértő megidéztetett, elmarad s erről a szakértő a szemle vagy tárgyalás megkezdésére kitüzött időponttól számitott félórán belül értesül, a biróság előtt történt megjelenésért időmulasztás czimén az illető szakértőnek a 4., 7., 9., 11., 13. és 16. §. értelmében az első két óra után járó jelenléti dij fele állapitandó meg.

20. §. A 4., 7., 9., 11., 13. és 16. §. szerint dijazott jelenlét tartama alatt teljesitett bárminő szakértői tevékenységért külön dij, és viszont az 1., 5., 10. és 14. §. alapján dijazott, bár a biró vagy a biróság jelenlétében teljesitett müködések eseteiben jelenléti dij nem számitható fel.

Nincs helye jelenléti dij felszámitásának akkor sem, ha a szakértő a biró vagy biróság előtt csupán a szakértői megbizás átvétele vagy a véleménynek benyujtása előterjesztése) végett jelent meg.

Végül nem számitható fel külön dij a bünügyi iratoknak a szakértői vélemény megadása céljából esetleg szükséges áttanulmányozásáért, sürgetésre adott válaszért, valamint az adott lelet és vélemény hiányainak pótlásáért (Bp. 237. §. és 238. §. 1. bekezdése).

21. §. A bünvádi ügyekben eljáró szakértők a vizsgálatoknál saját müszereiket használják és ezért, valamint a müszereknek esetleges beszerzéseért költséget nem számithatnak fel; a vizsgálat során felmerült egyéb igazolt készkiadásaik azonban megtéritendők.

22. §. Az 1—16. §-okban meghatározott dijakat az eljáró biró vagy biróság által szakértőként kirendelt oly egyének is felszámithatják, akik közhatósági alkalmazásban vannak.

A lakhelyen kivül teljesitett müködés esetében járó illetmények. 23. §. Ha a biró vagy a biróság a szakértőket lakhelyükön kivül eső helyre küldi vagy idézi meg, a szakértőknek az alábbi eltérésekkel azokra az illetményekre (napidij és utiköltség) van igényük, amelyeket az 1896. évi április hó 27-én 21.224. szám alatt[1]) kiadott szabályrendelet az igazságügyi alkalmazottak részére megállapit.

24. §. A napidijnak összegét:

1. a közhatósági alkalmazásban levő egyéneknél, ha a biróság őket szakértőkként kirendeli, a fizetési osztályuknak megfelelő napidij összegében;

2. más szakértőknél 5—15 koronáig terjedő összegben kell megállapitani.

Az orvosszakértőknek egyéb minőségükre tekintet nélkül napidij czimén a VIII. fizetési osztályba tartozó kir. törvényszéki biró teljes napidijának megfelelő összegre van igényük.

A bonczoló szolga napdija 3 K.

25. §. Ha a szakértő egy napon több bünvádi ügyben müködik, napidiját csak — naptár szerint is megjelölendő — egy napra számithatja fel.

26. §. A szakértők utiköltségét a VIII. fizetési osztályba sorozott kir. törvényszéki biró teljes utazási illetményei szerint kell megállaptani.

27. §. Ha két szakértő együtt utazik, de nem egy helyből indul ki, mindegyikük külön bérkocsidijat számithat fel.

Tengelyen utazás esetében, ha nem egy községből indulnak, mindegyik szakértő külön felszámithatja a szabályszerü kilométerpénzt;

ha azonban egy községből indulnak, csak egy kocsi fuvardija számitható fel, mely a két szakértő között egyenlő arányban osztandó meg.

28. §. A bonczoló szolga részére harmadosztályu vasuti jegy ára állapitható meg; bérkocsidij vagy kilométerpénz azonban a boncoló szolgát nem illeti meg s az orvos saját köcsiján köteles őt vinni.

29. §. Budapest területén halottszemle vagy bonczolás esetében a szabályszerü bérkocsidij mindig felszámitható.

A szakértői illetmények érvényesitése. 30. §. A szakértők illetményeiket a lakhelyükön teljesitett eljárásnál a müködés befejezésétől számitott 3 nap alatt, a lakhelyükön kivül teljesitett eljárásnál pedig a hazaérkezéstől számitott 14 nap alatt érvényeeithetik.

E határidökön tul az illetmények érvényesitésének csak az igazságügyminiszter engedélye alapján van helye.

31. §. A szakértők utazással egybekötött kiküldetésnél ugyanolyan utiszámlát készitenek, mint a biróság tagjai.

Ugyanabban az ügyben kiküldött több szakértő közös utiszámlát készit. A szakértők utiszámláját az eljáró biró igazolja és állapitja meg.

Egyébként az utiszámlák igazolása, felszerelése, megvizsgálása és kifizetése tekintetében a 14.270/1907. I. M. E. számu rendelettel kiadott utasitás 2., 96., 97. és 99. §-a irányadó.

32. §. A főtárgyalásra vagy járásbirósági tárgyalásra beidézett vidéki szakértőnek napidiját és utiköltségét nem utiszámla alapján, hanem a főtárgyalást vezető elnök, vagy a tárgyaló biró által a 14.270/1907. I. M. E. számu utasitáshoz csatolt 1. számu minta szerint készitett utalványban, de a napidijak és utiköltségek külön kitüntetésével kell megállapitani.

Életbelépés. 33. §. Ez a rendelet 1912. évi május hó 1-én lép életbe.

A Közegészségügyi II. kötet 452. *lapján az* 1901: *XXI. t.-cz.* c. §*-a után beillesztendő*:

1910. évi 65.045. sz. **B. M. körrend. a m. kir. állami gyermekmenhelyekben gondozott, de időközben elhalt 7 éven aluli gyermekek községi illetősége iránt folyamatba tett eljárás megszüntetéséről.** Az egyes közigazgatási hatóságoknál nagy számban folyamatban levő községi illetőségi ügyek tetemes százalékát azok az illetőségi ügyek teszik, ame-

lyek abból az okból tétetnek folyamatba, hogy valamely állami gyermekmenhelyben gondozott gyermek községi illetősége megállapittassék.

A községi illetőség megállapitását pedig az a körülmény teszi szükségessé, hogy miután a 7—15 éves elhagyott gyermekek után felmerülő költségek az 1901 : XXI. t.-c. 3. §-a értelmében az illetőségi községet terhelik, a gyermekek 7-ik életéve elértekor már tisztázva legyen az a kérdés, hogy a menhely kötelékében való megmaradás esetén a további költségeket mely község, illetőleg város tartozik fizetni.

Tehát nyilvánvaló, hogy abban az esetben, ha a gyermek a 7-ik életévének betöltése előtt elhal, az illetőség megállapitása céltalan, mert az illetőségi község fizetési kötelezettsége nem következik be.

Minthogy az ilyen illetőségi ügyeknek további tárgyalása a törvényhatósági és községi alkalmazottaknak felette sok hiábavaló munkát okoz, felhivom Cimet, hogy a szóban levő esetekben a további eljárást szüntesse meg. Minthogy pedig az illetőségi ügyekben esetleges panasz következtében végső fokon a m. kir. közigazgatási biróság elé terjesztetett volna, tegyen a birósághoz azonnal jelentést arról, hogy a panasz időközben tárgytalanná vált.

Végül megjegyzem, hogy egyidejüleg ugyanezen szám alatt kiadott rendeletemmel utasitottam az állami gyermekmenhelyek igazgató-főorvosait, hogy a menhelyben gondozott s 7-ik életévük betöltése előtt elhalt gyermekek elhalálozásáról az illetőségi ügyet tárgyaló hatóságot azonnal értesitsék. Ugyszintén értesitsék mindazon esetekben is, amikor a községi illetőség megállapitása valamely változott körülmény, — pl jogerős véghatározattal történt kiadatás — folytán feleslegessé vált.

A Közegészségügyi II. kötet 471. lapján az 1/TJC. sz. rend. 7. §-ához beillesztendő:

1911. évi jun. 1. 13.299/910. sz. B. M. r. **Gyermekmenhelyeken szoptatás végett visszatartott cselédanyákkal szemben követendő eljárásról** Az 1901 : VIII. és XXI. t.-cz. végrehajtása tárgyában kibocsátott 1/1903. számu Gyermekvédelmi Szabályzat 27. §-ának 3-ik bekezdése a következőkép rendelkezik:

„Minden anya, akinek csecsemő gyermekét a menhely felveszi, köteles saját gyermekét a menhelyben addig szoptatni, amig a gyermek egészsége ezt megkivánja. Ha gyermekét nevelőanyának szoptatásra kiadják, köteles az anya a gyermekmenhelyben két hónapon át idegen gyermekeknél dajkaszolgálatot teljesiteni."

Több alkalommal előfordult már, hogy azzal a kérdéssel fordultak hozzám, vajjon a tényleges szolgálatban álló nőcseléd a gyermekmenhely által visszatrtható-e, vagy pedig azt szolgálatadója viszszakövetelheti-e?

Erre a kérdésre nézve (Cimet) a következőkről értesitem:

A kérdést az 1876: XIII. t.-cz. 57. §-ának csak olyan értelmezése alapján lehet helyesen eldönteni, hogy a gazda csak az olyan cseléd hatósági visszavitelét követelheti, aki a szolgálatot önként odahagyta s nem az olyan cselédét is, aki a szolgálatot hatósági intézkedés folytán elhagyni kényszerült.

A rendőrhatóság a gazda magánérdekét nem szolgálhatja oly mérvben, hogy részére cselédjét oly helyről is visszaszállittassa, ahol az hatósági intézkedés alapján kényszerüen tartózkodik.

A közölt törvénycikkek, legfelsőbb rendeletek, miniszteri rendeletek és birósági határozatok számsoros mutatója.

Pótlékok az anyakönyvi utasitáshoz.

Közigazgatási birósági határozatok.

A közigazgatási törvénytár I. pótkötetének betürendes tárgymutatója.

A

B

C

D

E

F

G

H

I

J

L

M

N

O

P

R

S

T

V

Z

